COMMENTARIA
LUCULENTA, ET ABSOLUTA;
In Universos Ritus M. C. V. Regni Neapolitani.

IN QUIBUS

PRÆTER ERUDITIONEM, AC RERUM NOTABILIUM copiosam suppellectilem, Jus commune per eosdem Ritus confirmatum, limitatum, locupletatum, castigatum, aut quomodo innovatum declaratur.

CONCINNA

ET FACILI METHODO FERE OMNIGENÆ JURIS MATERIÆ, Pontificiæ, Civiles, criminales, & feudales, ac omnia, quæ ad praxim ejusdem Regni pertinent, explicantur.

VARIÆQUÆ SUPREMORUM SENATUUM, præcipuè S. R. Romana, & Civitatis Neapolitanæ, etiam adhuc non impressæ decisiones. reconditis Priscorum, Recentiorumquè Patrum doctrinis munitæ utilitèr, & quam lepidè subnectuntur.

OPUS MAGISTRATIBUS, ET CAUSARUM PATRONIS PERJUCUNDUM Pragmaticis omnibus, atq; in forensi Palæstra versatis, maximè commodum, studiosis, atquè eruditis insuisum.

A U T H O R E

D. CAROLO PETRA

Sacræ Militiæ Calatravæ Æquite

Duce Vasti Girardi, & Caccaboni aliorumque feudorum Barone, In Subselliis Neapolitanis, Jam olim Advocato, Postmodum M. C. V. Judice, Demum In Sacro Justitiæ Senatu Consiliario Decano, Et Supremi Collateralis Consilii Regente.

TOMUS SECUNDUS.

CUI LOCUPLETISSIMUS ELENCHUS ACCESSIT.

NEAPOLI. Sumptibus Nicolai, & Vincentii Rispoli MDCCXXV.

CUM PRIVILEGIO, AC SUPERIORUM FACULTATE.

CANONICA APPROBATIO.

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Philamarino Archiepiſcopo Neapolitano hac die 25. Junii 1661. fuit dictum, quod Dominus Julius Caponus revideat, & in ſcriptis referat eidem Congregationi.

Paulus Garbinatus Vic. Gen.

Can. D. Matthæus Renzi S. T. D.
& Conſult. S. Off.

EMINENTISSIME DOMINE.

LEgi, iterùmquè alacri animo perlegi Luculentiſſima Commentaria in omnes Ritus M. C. V. ſummo ingenio contexta, ac elaborata à nobiliſſimo, & perſpicaciſſimo J. C. D. Carolo Petra Barone Vaſti Girardi, ac Advocato præſtantiſſimo, & nil in illis reperi, quod orthodoxæ, veræquè fidei, & piis moribus conſonum non ſit, qua de re, dum Emin. Tuæ viſum jam fuerit digniſſima prælo, ad communem utilitatem, & diſciplinam, ſentio. Neapoli die 18. Julii 1661.

Emin. Veſtræ

Humillimus Seruus
Julius Caponus.

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Philomarino Archiepiſcopo Neapolitano ſub die 17. Septembris. 1661, fuit dictum, quod ſtante relatione Reviſoris infraſcripti, Imprimatur.

Paulus Gabinatus Vic. Gen.

Can. D. Mattheus Renzi S. T. D.
Ac Conſ. S. Off.

RE-

REGIA APPROBATIO

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

DON Carlo Petra Barone del Vasto Girardi supplicando espone à V. E. come desidera dar in luce un Commento da lui fatto sopra li Riti della Gran Corte della Vic. però supplica V. E. commetter la revisione di quelli, à chi li pare, acciò possa poi ordinare, che si stampino, ut Deus.

Magnif. U. J. D. Julius Caponus videat, & in scriptis referat Suæ Excellentiæ. Galeota Regens. Musettula Regens. Ulloa Regens. Carillo Regens.

Provisum per S. E. Neap. die 24. Maij. 1661. Anastasius.

ILLUSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME DOMINE.

DON Caroli Petra Baronis Vasti Girardi Commentaria in Ritus M. C. V. elucubrata, ac lucujenta Exc. Tuæ jussu, perlegi: quàm sapidè, Deus bone! quàm jucundè. Vir hic in paucis à jurisprudentia, ac bonarum literarum studiis instructus, ab ipso ætatis suæ Vere, non genio, sed ingenio induigens hæc nobis ex utrarumq; florilegiis meila concessit. Emulatus namq; majorum suorum decora, genere doctrina, virtutum ornamentis præstantium, non tàm videtur æquasse illa, quàm etiam superasse. Auspiciis proindè, sinuque Excell. Tuæ foveri dignus, qui de Repub. universa mereri, tàm citò potuit, tàm benè. In hoc enim opere (quod imperio Exc. Tuæ quantociùs in publicam lucem compelli, etiàm, atquè etiam voveo) tantum abest, ut Regiæ quicquam jurisdictioni adversetur, ut potiùs, & eidem, & toti Reipubl. literariæ maximoperè conducturum videatur. Hæc judicii mei est alea, minimè sanè pænitenda, si Exc. Tuæ, ex quo tota dependet, judicium arrideat. Die 8. Junii 1661.

Excell. Vestræ

Seruus humillimus
Julius Caponus.

Visa retroscripta Relatione. Imprimatur, & in publicatione servetur Regia Pragmatica.

Galeota Regens.   *Carillo Regens.*
Musettula Regens.   *Ulloa Regens.*
Navarra Regens.

Provisum per S.E. Neapoli 21. Junii 1661. *Villanus.*

RI-

RITVVM,

Qui in hac Secunda Parte explicantur,

SUMMA, AC ELENCHUS.

RITUS CLXXX.

Item servat ipsa Curia, quod postquam ille, qui fecit citare aliquem. pag. 89.

Rescribit primum effectum contumaciæ, ut creditor scilicèt ponatur in possessionem bonorum debitoris, super tenore instrumenti, citati, àc contumacis effecti.

RITUS CLXXXI.

Item servat ipsa Curia, quod si fit præsentatio. pag. 90.

Qui instrumentum præsentat in Curia liquidandum, tanquam creditoris hæres in promptu per publicum instrumentum se hæredem esse probare debeat, vel satis sit per quascunquè probationes in hoc Ritu referibitur.

RITUS CLXXXII.

Item, servat ipsa Curia, quod si multotiès. pag. 94.

Si quis debitorem suum multotiès citari facit, dicitquè in citatione, se velle accusare eum de perjurio, illi venienti, assignatur instrumentum contrà eum cum obligatione, & non proceditur ordinariè de perjurio, sed super tenore instrumenti.

RITUS CLXXXIII.

Item, quod ubi aliquod instrumentum. pag. 95.

Creditor, qui contrà suum debitorem, seù ejus fidejussorem publicum in Curia præsentavit instrumentum in primo peremptorio accusare debet contumaciam, in ultimo verò instare, ut interrogetur super tenore instrumenti, nèc terminum prorogare potest, nèc pactum aliquod facere cum debitore, ejusq; fidejussore.

RITUS, CLXXXIV.

Item, quod facta condemnatione. pag. 96.

Debitore, vel ejus fidejussore per Curiam condemnato, quid agere debeat creditor, saltem semel in septimanana?

RITUS CLXXXV.

Item, quod facta condemnatione prædicta. pag. 96.

Condemnato debitore ejusquè fidejussore, quandò reddi debeat instrumentum creditori?

RITUS CLXXXVI.

Item, quod ubi facta est præsentatio. pag. 97.

Præventio facta eodem die, quo contrà aliquem præsentatum fuit instrumentum antè, vel post, nihil est juvaminis, quia interrogatio super tenore fieri possit.

RITUS CLXXXVII.

Item, quæcunquè instrumenta. pag. 98.

Præsentari ut possint instrumenta ad formam Ritus, quam debiti quantitatem exposcat Ritus, & quid servetur in causis modicis, debitore possidente, & non suspecto de fuga, vel cum aliquid allegatur contrà instrumentum.

RITUS CLXXXVIII.

Item, servatur in dicta Curia, quod instrumentis. pag. 99.

Instrumentis extrà Regnum confectis, non creditur absq; summaria extrajudiciali informatione de publicitate Notarii, & quod locus, ubi confectum est, sit notus.

RITUS CLXXXIX.

Item, quod quandò contingerit. pag. 100.

Opposita satisfactione per debitorem super tenore instrumenti citatum, datur eidem terminus ad probandum, eaquè probata, condemnatur creditor ad ei restituendum instrumentum pro rupto, & casso; Donec verò causa præventionis pendet, non proceditur ad interrogationem, & nihilominùs condemnatur creditor ad tarenos auri sex Curiæ applicandos, prò qualibet uncia debita.

RITUS CXC.

In primis, quod ubi aliquis habet. pag. 103.

Præventio per debitorem, vel ejus fidejussorem facienda est in ipsamet Curia, aliàs nullius erit roboris, nisi creditor sit Clericus, quo casu fieri potest in Curia Ecclesiastica.

RITUS CXCI.

Quod nullus admittatur. pag. 105.

Ad accusandum quisnam admittitur.

RITUS CXCII.

Item, quod nullus laicus. pag. 107.

Conformis est Ritui præcedenti.

RITUS CXCIII.

Item, si quis, vel si qua accusaverit. pag. 109.

Accusans, vel denuncians, ejusquè pater, mater filii, fratres, sorores, nepotes, & neptes carnalis, accusari, vel denunciari non possunt ab accusato, nisi eodem die, vel ex novo delicto.

RITUS CXCIV.

Item, quod nullus Clericus. pag. 110.

Clericus non admittitur ad accusandum de crimine, etiàm citrà pœnam sanguinis, nisi suam, vel suorum prosequatur injuriam, & cum obligatione pœnali, facta per laicum prò parte ipsius Clerici.

RITUS CXCV.

Item, quod nullus laicus. pag. 111.

Dicit idem, quod Rit. 191. & 192.

RITUS CXCVI.

Item, quod nullus admittatur per ipsam Curiam. pag. 112.

Ad accusandum de usuraria pravitate, quisnam admittatur, & cum qua obligatione.

E L E N C H U S.

gore condemnationis ad tertiam partem bonorum mobilium.

RITVS CCXII.

Item, nota, quod nullus bannitus. pag. 140.

A quo tempore capi possit bannitus.

RITVS CCXIII.

Item nota, quod nullus bannitus componitur, pag. 141.

Quandò componatur bannitus de mora carceris.

RITVS CCXIV.

Item, quod si bannitus veniat. pag. 141.

Bannitus veniens ad Curiam cum denariis in manu, & fidejussoribus de judicio sisti, solvat jus banni, & præstet fidejussores, extrahitur à banno, & non componitur de tempore. Quod cum civiliter condemnatis simile servatur.

RITVS CCXV.

Item, quod illi, qui sunt banniti. pag. 142.

Banniti si compareant eodem die, quo fuerint banniti, tenentur infrà tres dies præstare fidejussores de judicio sisti, & intelligitur retractum bannum, & tertiaria. Similitèr, & condemnati civilitèr, si compareant eodem die usquè ad primum somnum, retractata intelligitur condemnatio.

RITVS CCXVI.

Item, quod de quolibet bannito. pag. 143.

De quolibet bannito extrahente se à banno, vel de pluribus, simul. vel separatim fiant unum, vel plura publica instrumenta, debitis solemnitatibus roboranda. Quæ tamèn quidquid continere debeant, rescribit Ritus.

RITVS CCXVII.

Item, quod post receptionem. pag. 144.

Alia præscribit incumbentia officio Commissariorum.

RITVS CCXVIII.

Item, servat ipsa Curia, ab eo tempore. pag. 145.

Qui facit aliquem citari civilitèr, vel criminalitèr, ut tali die compareat, si non compareat, sed compareat ipse citatus, poterit contrà citari facientem accusare contumaciam, & triduo elapso, ad citati petitionem condemnabitur ad sextam partem bonorum mobilium, quod si non compareat citatus, accusatur contumacia, & elapso triduo, condemnatur ad tertiam partem mobilium modò civilitèr sit, sin criminalitèr, condemnatur ad dictam tertiam, & bannitur.

RITVS CCXIX.

Item, quod tàm in civilibus, quàm in criminalibus. pag. 146.

Si terminus datus partibus ad probandum incidat in diem feriatam, sequenti die non feriata, parte non comparente, accusatur contumacia.

RITVS CCXX.

Item, si aliquis, vel aliqua bannitus. p. 147.

Bannitus, vel bannita in banno perdurans citatus, vel citata etiam in causa civili, non admittitur ad comparendum per procuratorem, nisi contumacia purgata, quam si non purgaverit infrà mensem, capi poterit de persona.

RITVS CCXXI.

Item, si datus terminus. pag. 154.

Terminus datus si incidat in diem feriatam, contumacia patris non comparentis accusatur præcedenti, vel sequenti die non feriata.

RITVS CCXXII.

Item, quod causæ tàm in civilibus. pag. 155.

Rescribit idem, quod Ritus præcedens.

RITVS CCXXIII.

Item servat ipsa Curia, quod contumacia. pag. 155.

Testium contumacia accusatur proximo die, quo comparere debebant, deindè expectantur triduo. Fidejussores tamèn non expectantur triduo sed die elapso, si non compaeruerint, condemnantur ad pœnam.

RITVS CCXXIV.

Item, nota, quod ubicunquè contumacia. pag. 156.

Si dies, quo debuit accusari contumacia fuerit feriatus, accusatur die juridico immediatè sequenti, & si plures fuerint, primo sequenti juridico illa accusatur, fit tamen mentio, quarè non fuit accusata contumacia, & nominatur proptèr tale festum.

RITVS CCXXV.

Item, nota, quod tales primæ. pag. 156.

Primæ contumaciæ accusantur die quo non regitur Curia, dummodò dies sit, quo potuisset regi, aliàs spirat citatio.

RITVS CCXXVI.

Item nota, quod si feci te citare civiliter. pag. 158.

Citatus civiliter, vel criminaliter, si accusata contumacia expectetur triduo post ultimū tempus, & non condemnetur, àc compareat accusatorem vocans, ejusq; accusans contumaciam, licentiabitur.

RITVS CCXXVII.

Item, nota, quod in omni casu de mundo. pag. 158.

Summatus fuit in Rit. 225.

RITVS CCXXVIII.

Item, quod nullus privilegiatus. pag. 163.

Privilegiatus privilegiatum non trahit ad Curiam, nisi sit Curialis, non privilegiatum verò

verò trahit, sed jurat, quod perhorrescit, Curiale excepto, qui non jurat, trahitquè privilegiatus etiàm ex jure cesso, sed quandò.

RITVS CCXXIX.

Item si Clerici. pag. 166.

Clerici quandò trahant ad M. C. privilegio Clericorum. Et qui nam trahant privilegio curialium.

RITVS CCXXX.

Item, quod si mulier vidua. pag. 168.

Mulier vidua, vel pupillus prò crimine citatus in Magna Curia, si velit declinare forum aliàs competentem, personalitèr in ipsa Curia comparere debet.

RITVS CCXXXI.

Item, si pupillus, vel vidua trahit. p. 174.

Vbi privilegiati concurrunt ad forum declinandum privilegia conquassantur, & actor sequitur forum Rei

RITVS CCXXXII.

Item, quod omnes Curiales. pag. 176.

Curiales, sivè ad gagia sint ipsius Curiæ, sivè non, trahunt adversarios suos ad dictam Curiam, sed non trahuntur ab adversariis suis in aliis Curiis.

RITVS CCXXXIII.

Item, Clericus pupillus, viduarum. pag. 181.

Qui nam privilegiati trahant ad Curiam adversarios suos civilitèr, vèl criminaliter.

RITVS CCXXXIV.

Item si pupillus, vel pupilla citatus pag. 187.

Pupillus, vel pupilla quando non audiatur, si velit declinare forum.

RITVS CCXXXV.

Item servat ipsa Curia, quod nullus Clericus pag. 191.

Clericus volens forum declinare M. C. non auditur, nisi personalitèr veniat in Curia cum documentis Clericatus eiquè datur terminus ad probandum, quo impartito, statim censetur remissus.

RITVS CCXXXVI.

Item, quod in quibuscunquè causis civilibus, vel criminalibus. pag. 197.

Excommunicationis exceptio proponenda per partem etiàm contra testes productos, & producendos, àn, & quandò admittenda.

RITVS CCXXXVII.

Item quod nullus admictatur ad denunciandum aliquem de usuraria. pag. 202.

In usuraria pravitate nemo admittitur ad denunciandum, sed benè ad agendum via ordinaria.

RITVS CCXXXVIII.

Item, quod post terminum datum ad probandum non recipiantur. pag. 211.

Post terminum datum ad probandum non recipiuntur scripturæ ut ponantur in processu, sed ut eas teneat Magister actorum, scripta in ejus præsentata post terminum.

RITVS CCXXXIX.

Item quod in quacumquè causa civili. pag. 213.

Actor, & Reus infrà terminum datum ad probandum, præsentare debent instrumenta, aliasq; cautelas nisi essent novitèr reperta quæ produci possunt usquè ad conclusionem, vel nisi personæ essent privilegiatæ.

RITVS CCXL.

Item, servat ipsa Curia, quod post terminum pag. 215.

Post terminum, datum ad probandum non recipiuntur scripturæ, ut ponantur in processu, sed ut eas teneat Magister Actorum, & scribitur in eis præsentata post terminum.

RITVS CCXLI.

Item, servat ipsa Curia, quod quando aliqua acta, pag. 215.

Acta Curiæ in causa civili, vel criminali, si inducantur ad probationem alterius causæ vertentis in eadem Curia, fidem non faciunt, nisi oblata petitione de producendis actis prædictis.

RITVS CCXLII.

Item, servat ipsa Curia, quod dato termino. pag. 216.

Dato termino ad probandum, possunt Partes, & procuratores earum producere possunt, quæ producturi sunt, absquè requisitione alterius partis, & debent recipi per Subactuarios, etiàm quandò Curia non regitur, modò dies non sit feriatus.

RITVS CCXLIII.

Item, quod causæ civiles non tamen feudales. pag. 217.

Causæ civiles non tamèn feudales, movendæ in M. V. Curiis, per quos sint decidendæ, & infrà quod temporis spatium.

RITVS CCXLIV.

Item, quod instantia causarum feudalium. pag. 219.

Instantia causarum feudalium, tàm principalium, quàm appellationum duret per annum integrum ad plus, à die litis contestatæ incipiendum.

RITVS CCXLV.

Item quod termini dandi, & statuendi. pag. 228.

Termini ad probandum, & testes, àc instrumenta producendum, esse debent competentes, arbitrio Judicis.

RITVS CCXLVI.

Item, quod causæ criminales movendæ. pag. 229.

Causæ criminales in M. V. Curiis, movendæ per quos

D.CA-

D. CAROLI PETRA

Sacræ Militiæ Calatravæ Equitis,

DUCIS VASTI GIRARDI,

BARONIS TERRÆ CACCABONI,

ALIORUMQUE FEUDORUM,

In Subſelliis Neapolitanis olim Advocati,

POSTMODUM

JUDICIS MAGNÆ CURIÆ VICARIÆ,

DEMUM

IN SACRO JUSTITIÆ SENATU

CONSILIARII DECANI,

ATQUE

SUPREMI COLLATERALIS CONSILII REGENTIS.

Luculenta, ac Apprimè Neceſſeria

COMMENTARIA

IN OMNES RITUS

EJUSDEM MAGNÆ CURIÆ VICARIÆ.

Tomus Secundus.

RITUS CLXVI.

Têm, quòd ſi qui debitores, aut debitrices quarumcunquè perſonarum, ſeù eorum fidejuſſores (ex quibus debitis publica inſtrumenta appareant, & in dictis Curiis, ſeù altera ipſarum præſentantur:) de mandato ipſarum Curiarum, ſeù alterius ipſarum citentur; ut in certo termino peremptorio eis dato, in ipſa Curia perſonalitèr compareant, reſponſuri ſuper tenoribus

inſtrumentorum ipſorum: ſimili modo comparere debeant perſonalitèr creditores debitorum ipſorũ, reſponſuri ſuper his, quæ verſa vice de jure competunt, ad relevamen debitorum eorundem, ipſiſquè partibus in Judicio comparentibus, interrogentur principales debitores, ſeù eorum fidejuſſores ſuper tenoribus inſtrumentorum, quæ præſentabuntur in ipſis Curiis, ſeù altera ipſarum per creditores eorundem (præſtito priùs per eos de veritate dicenda corporali ad Sancta Dei Evangelia, juramento, (& facta reſponſione per ipſos princi-

pales debitores, seù eorum fidejussores, per quam confiteantur, quòd instrumenta ipsa, & contenta in eis vera sint, quantumcunquè asserant, se satisfecisse dictis eorum creditoribus de debitis contentis in instrumentis jam dictis: nisi in promptu, & in ipso instanti doceant de satisfactione ipsa, si in instrumentis contineantur pœnæ pecuniariæ, vel juramenta; vel alterum eorundem, statim incarcerantur, & datur ipsius debitoribus, seù eorum fidejussoribus, terminus, ad probandū solutionem prædictam, & similitèr detur terminus dictis creditoribus ad probandum, si quæ eis competunt ad præmissa, & interim donèc probent legitimè solutionem prædictam: debeant in vinculis causam dicere, quam solutionem si infrà dictum terminum non probaverint, teneantur ad pœnas pecuniarias, & juramentorum contentas in instrumentis jam dictis; & nihilominùs satisfacere debeant eorum creditoribus de debitis memoratis; & si fortè dicti principales, seù eorum fidejussores asserant, dicta instrumenta fortè falso modo confecta; vel alitèr voluerint dicere, & allegare, quod instrumenta ipsa non valeant, detur etiàm eis terminus ad probandum falsitatem prædictam, qui si falsitatem ipsam, vel defectus alios hujusmodi, infrà primum terminum, non probaverint, teneantur propterèà ad pœnam debitam: præter dictas pœnas in dictis instrumentis contentas, proùt hactenùs in Curiis ipsis, & qualibet ipsarum extitit laudabilitèr observatum. Et si debitores in continenti, vel in vinculis existentes, probaverint solutionem, falsitatem, vel defectus prædictos, tunc, & eo casu, creditores ipsi puniuntur pro qualibet uncia in uno augustali, quæ pœna pro medietate applicetur fisco & reliqua medietas parti læsæ persolvatur, & eo facto debitores ipsi de facto liberentur.

S U M M A R E R U M.

1 *Si prolivitate æs alienum omnès accipiunt, ea cura, ac diligentia acceptum dissolvere curarent nihil ferè esset in Civitate, quod humanam societatem valdè læderet, aut concordiam inter cives turbaret.*

Deploratur omnium ætatum, ac temporum vitium, nostrorum verò præcipuum, ut nihil faciliùs homines faciant, quàm alienas pecunias contrahere, nihil, de quo minus cogitent, quàm de Creditorum suorum rationibus, ac fortunis.

Cæsaris Augusti dictum recensetur, qui culcitram Equitis Romani, maximis nominibus obnoxii defuncti, emi, jussit.

2 *Ad reprimendum temporum nequitiam, hominumquè perfidiam Regina nostra hoc in Ritu formam præscripsit liquidandi instrumenta.*

Huic Ritui Neapolitani Regni salus inclinata recumbit.

Ritus iste favorabilis, non odiosus est.

3 *Ad hujus Ritus dilucidationem non pauci DD. multa scripserunt, illique recensentur.*

Prospero Caravitæ plurimum Regnicolæ debent cum Ritus illustraverit, & solertissimus hujusce, & aliorum Rituum fuit enucleator.

Marin. Freccia fuit verò Author operis de præsentationibus instrumentorum, & non Berardinus Siriphilus, ut Camillus Borrellus opinatur.

4 *Causa præsentationis instrumentorum dicitur criminalis.*

5 *In causa civili; quando sententia M.C.V. est conformis cum sententia S.C. quamvis reclamatio admittatur, attamen, ad instar causæ criminalis, in causa liquidationis instrumenti illa non admitteitur.*

6 *Plura requiruntur, ut præsentari valeat, instrumentum, juxta formam Ritus, remissivè.*

7 *Nomen, instrumentum, genericum est, & non subalternum genus; sed generalissimum.*

Comprehendit propterèà multa, quæ narrantur.

8 *In hoc verò Ritu specificè de publico, jurato, & guarentigiato pertractatur.*

Ejus diffinitio traditur, remissivè.

9 *Instrumenta, jure communi, paratam non habent exequtionem.*

Pacta, quod executionem habeant, & debitor carcerari possit, an valeant.

Executionem tamèn obtinent, si guarentigiata, seù confessata sint, potissimum in hoc Regno, vigore hujusce Ritus.

Dominus Consiliarius Hortentius Pepi, Authoris Socer, qui scripsit, uti fisci patronum, ordine Suæ Eccellentiæ electus, in causa Regii fisci contra Gasparem Remer. & Jo: Vaudein. laudatur.

10 *Guarentigia in instrumento oritur ex promissione facta, cum pœna, & juramento.*

Ex clausula cùm potestate capiendi, pactum executivum in instrumento resultat.

11 *Similia pacta, uti solità apponi per Notarios peritos, habentur pro appositis, etiam si omissa fuerint.*

Consuetudo quænam sit attendenda, (ut clausulæ consuetæ pro appositis habeantur, ejusdem nè Notarii, qui illud instrumentum, absque dictis clausulis confecit, vel potiùs sufficiat consuetudo Notariorum in genere?

12 *Pactum rescissorium omissum pro apposito habetur.*

13 *Notarius àn possit addere hypothecam in instrumento, per errorem, vel simplicitatem omissam.*

14 *Valeat nè diem omissum propria authoritate apponere.*

Instrumentum continens aliquid in immargine: sinè die, & testibus; non probat.

15 *Pacta, quod ob non solutionem tertiarum, vel ob alienationem corporis, super quo census est constitutus, possit sort repeti, valida sunt.*

16 *Pactum hujusmodi licitum àn sit in contractibus vitalitiis.*

17 *Debitor promittens, cum juramento, solvere in tribus terminis aliquam summam si cessaverit in uno cogi nè possit, via Ritus, ad solvendum integram omnium terminorum, quantitatem & quid existente pacto.*

Fidejussor àn culpa debitoris in eamdem incidat pœnam.

18 *In solutione redituš an sit attendendus valor monetæ, juxtà tempus venditionis census, an verò*

rò

Casus in praxi contingens, recensetur.

66 *Instrumentum dotale, àn liquidari possit, & n. 68.*

67 *Contractus dotis, in censualem transfusus, privilegia dotis retinet.*

69 *Instrumentum non exprimens causam àn liquidari possit, & núm illud valeat in vim donationis, num. 70.*

71 *Quid si contineat juramentum, & pœnam.*

72 *Conditionatum liquidari non potest, & àn, conditionem esse verificatam, possit per testes probari.*

73 *Instrumentum, continens locationem territorii viginti s. jugerum, addita pactione, ut metiri deberet, àn sit liquidum.*

74 *Liceat nè partibus à venditione prædicta resilire antè mensuram.*

75 *Casus, qui accidit in Curia Oppidi Authoris, recensetur.*

76 *Contra conductorem, àn, & quando liquidari possit, & quid pro tacita reconductione.*

77 *Instrumentum venditionis adversus emptorem, cui venditor habuit fidem de pretio, addita pactione, nè venditor teneatur ad pretii restitutionem in casu evictionis, àn via Ritus produci possit.*

78 *Pactum, ut nedùm venditor de evictione teneatur, sed neque ad pretii restitutionem, àn subsistat, & declaratur, n. 79. & 80.*

81 *Instrumentum venditionis feudi, àn possit liquidari, absque assensu, & quando ille debeat produci, quando resolutus censeatur assensus expeditus.*

82 *Ratificationem contractus ab aliquo faciendam promittens, si promissis non steterit, àn liquidationem patiatur.*

83 *Regulariter, instrumentum potest pro sorte rescindi, ratificationem non secuta, in executionem pacti.*

84 *Casus aliqui recensentur, in quibus tametsi omnia conveniant requisita, attamèn præsentari instrumentum nequit, nempè, ad instantiam filii adversus patrem.*

An contra Patrem Spiritualem, inquiritur.

85 *Quid ad instantiam fratris in alium fratrem, agitur, & novissimæ decisiones afferuntur, & n. 86. & 87.*

D. Don Paulus Pepi U. J. D. Authoris cognatus, laudatur.

88 *Exceptio, nè quis conveniatur, ultra quam facere potest, àn admittatur adversus instrumentum.*

89 *Contra donantem àn possit illud præsentari.*

90 *An adversus debitorem, cujus bona omnia sunt, urgentibus creditoribus, sub sequestro, illud liquidari possit.*

91 *Contractu rescisso per graduationem, absque alia rescissione, præstari potest assistentia pro capitali, & tertiis.*

92 *Decoctus àn possit liquidare instrumentum contra suos debitores.*

93 *An adversus furiosum, & prodigum liquidari possit, & quis sit prodigus, n. 94. & 95.*

96 *Actus à furioso gestus quando sit validus.*

97 *Contra moribundum non potest illud liquidari.*

98 *Nec eadem die, qua quis desponsat uxorem.*

99 *Si sunt plures ejusdem nominis, & cognominis, quomodo liquidatio.*

100 *Contra ludentem præsentari non potest.*

101 *Illud non stipulatum de facie ad faciem liquidari nequit.*

102 *Neque alterum de usura suspectum.*

103 *Adversus minorem àn præsentari possit.*

104 *Apoca, ab ipso minore facta, non habet executionem paratam.*

105 *Tutor, contutore mortuo, solus potest liquidare instrumentum contra debitorem, quid finita tutela, n. 106.*

107 *An liceat Monacho.*

108 *Contra senes àn liquidari possit.*

109 *Aeconomi, qui stipulati non fuerunt de facie ad faciem, àn incusare valeant.*

110 *Alii recensentur casus, in quibus præsentari potest, non tamèn in M.C.*

111 *An in M.C. Admiratiæ.*

112 *Adversus aliquem ex septem officiis, Consiliarios, Secretarium Regni, & M. Cancellarium in M.C. liquidantur instrumenta.*

An citari possint magnates, & titulati, inconsulto Principe.

113 *Quid, contra vassallos Baronum.*

114 *Clerici adversus laicum præsentare àn possint, quid verò à laico adversus clericum, maximè postquam exuit clericatu, num. 115. 116. & 117.*

118 *Quid contra Clericum conjugatum.*

119 *Qualitèr sit reassumendum instrumentum contra Clericum liquidandum, in charta bergamena, àn bombacina.*

120 *Civilitèr qui agit, præsentare deindè nequit.*

121 *Pendente Judicio nullitatis contractus liquidari àn possit, latè inquiritur.*

122 *Pendentia litis in S.C. liquidationem remoratur, si processus jàm fuerit compilatus, vel receptæ probationes, cum declarationibus, num. 123. & 124.*

Dom. Jo: Baptista Jovinus, Consiliarius Decanus, laudatur.

125 *Valeant nè Consiliarii inhibere M.C.V. nè procedat ad instrumenti liquidationem.*

126 *Notarius, qui instrumentum confecit, quando liquidare valeat, & ad id cogi possit.*

127 *An id procuratori liceat, & n. 129.*

128 *Notarius, vel procurator adjecti nè solutioni, àn correi credendi, dicantur.*

130 *Adjectus solutioni quando quis dicatur; quibus rebus, & dictionibus dicatur adjectus, alternativis nè, vel etiàm conjunctivis? & alia traduntur.*

131 *Quod discussum non fuit, decisum non dicitur.*

132 *Pacta, quod debitor citetur in Curia Notarii, àn valeant.*

133 *Tabellio non potest in facto proprio instrumentum conficere.*

134 *Instrumentum, in quo quis promisit solvere aliquam quantitatem alicui, si hic, actu publico mediante declarat, se in contractu celebrato, aliud, præter nudum nomen, non habere, & quod pecunia, & utilitas ad alterum spectat, núm possit via Ritus præsentari per ipsummet, qui obligationem recepit, declaratione facta haud obstante?*

135 *Ces-*

135 *Cessionarius quando possit liquidare, & n.136.*

137 *Electio Curiæ, in qua sit facienda liquidatio, spectet ad cedentem, vel cessionarium.*

138 *Jus executivum quando transeat in cessionarium.*

139 *Multa de cessione jurium, remissivè.*

Memoratur decisio S.C. in articulo, in creditor, qui prævia cessione juris luendi, reemit annuos introitus, cum jurium cessione ad sui beneficium sortiatur cedentis locum pro sorte, & pro tertiis.

141 *Cedens nomen debitoris, cum amplissima promissione exigibilitatis, non potest conveniri à cessionario, nisi fecit diligentiis contra debitorem cessum, juxtà opinionem Dom. Consil Hodiern. cui contradicit Auctor ex Modernioribus, qui est Horat. Montan. controv.44.*

142 *Creditor, cui mediante sententia fuit nomen debitoris adjudicatum àn possit liquidare.*

143 *An usufructuarius.*

144 *Banniti, forjudicati, & excommunicati.*

145 *Instrumenti liquidatio àn possit impediri, si alterum instrumentum originale reperiatur penès debitorem.*

146 *Creditor, qui pro securitate sui crediti recipit à suo debitore pignus, si deindè restituat pignus, censeatur remittere debitum, vel jus pignorit.*

U.J.D D.Lutius Pepi laudatur.

147 *Fidejussor, qui debitum ex causa fidejussionis persolvit, àn valeat cogere creditorem, cui solvit, ad liquidandum instrumentum.*

148 *Creditor personalitèr accusare debet contumaciam, & in actu interrogationis comparere, & non admittitur ad comparendum per procuratorem.*

149 *Nequè si Judex, & Actuarius suam adeant domum, nisi Proregis dispensatio adsit, quæ àn impartiri possit.*

150 *Infans ipse, nedùm pupillus, creditor assportare debet in M.C.*

151 *Etiàm Clericus, & carceratus, n.152.*

153 *Mulieres quoquè non excusantur, sed ratione publicæ honestatis accedunt ad Ecclesiam propinquiorem.*

154 *Quid, si contra ipsas liquidetur instrumentum, & an in carceros claudi possunt.*

155 *Debitor insupèr citatus, comparere quoque personalitèr in Curia obstringitur.*

156 *Quid servandum, ipso infirmo, vel alitèr legitimè impedito existente, tàm intùs, quàm extrà Civitatem.*

157 *Praxis instrumenti procurationis facienda, àtali debitore infirmo traditur.*

An illud possit fieri à Notario vassallo, & in charta papyracea.

158 *An attenta sanctione prag. 8.§. 8. de instrum. liquid. allegata absentia, vel infirmitate citati, competens dilatio excusatori sit concedenda.*

159 *Citatis pluribus debitoribus, unius comparitio aliis prodest.*

160 *Creditores quamvis vigore Rituum, & prag. summis privilegiis muniti existant via tamen debitoribus omnino non præcluditur. Et septem fræna pro miseris debitoribus recensentur, remissivè.*

161 *Noster Ritus duo continet capita debitoribus, favorabilia juraque creditorum impedientia.*

Primum, ubicumquè confiterentur instrumenta, & contenta in eis esse vera, asserant tamèn satisfecisse, alterum verò, si dicant illa esse falsa, aùt non valere, & in utroquè casu, modus procedendi ostenditur.

Audiri extrà vincula àn possit, qui privilegium retinet, nè possit carcerari.

162 *Ratio, cur permittatur debitori carceribus mancipato se tueri adversus instrumentum, traditur.*

163 *Audiendus àn sit debitor nobilis, tenendo domum loco carceris.*

164 *An audiri debeat adversus illud debitor carceratus pro causa criminali, & exemplum in praxi adducitur, & n.165.*

166 *Debitor, ut possit audiri, an satis sit, quod in loco domicilii sit carceratus.*

167 *In vinculis non est coniiciendus, qui incontinenti, & in promptu satisfactionem probat.*

168 *Promptim satisfactio, quando dicatur probata.*

169 *Per testes quoquè, dummodo quinque illi sint, & sint recepti in banca, Curia pro tribunali sedente, citata parte, & n.170.*

171 *Quid si extet in documento pactum, quod solutio, non possit per testes probari.*

172 *Creditor volens replicare, via executiva adversus probationes promptuarias debitoris, àn audiendus.*

173 *Quid si excipiat de satisfactione facta creditori creditoris.*

174 *Aliam opponente debitore exceptionem, non satisfactionis, quid agendum sit, cum distinctione, respondetur.*

175 *Quælibet exceptiones in promptu verificatæ non reiiciuntur in hoc Ritu, & admittuntur adversus instrumentum, juxtà Carav. dictum, cui Pand. contradicit, & n.176.177.178.*

179 *Quid si exceptio sit dilatoria.*

180 *Reconventio excluditur.*

181 *Fori electio, àn impediat.*

182 *An exceptio incompetentiæ.*

183 *Compromissum etiam ubi petatur, quid dicendum.*

184 *Moræ purgatio àn admittatur.*

185 *Compensatio itidem, àn possit.*

186 *Compensatio fiat, ne ipso jure, parte non opponente.*

187 *Illa àn validè opponatur adversus dotale instrumentum, & possit illius exceptioni renunciari.*

188 *An novationis.*

189 *Novæ conventionis.*

190 *Simulationis contractus.*

191 *Falsitatis.*

192 *Usuræ.*

193 *Rei non traditæ.*

194 *Doli, & metus exceptiones impediant, si opponantur, & n.195.*

196 *Exceptionis Macedoniani.*

197 *An incumbat filiofamilias obligato probare hanc qualitatem, fuisse scilicet filiumfamilias.*

198 *Praxis recensetur in citato opponente, fuisse tempore contractus filiumfamilias.*

199 *Quid si fuerit emancipatus, & quomodo sit emancipatio deducenda.*

200 *Filiusfamilias si pro patre obligetur, àn sit validus*

lidus

lidas contractus, & liquidari possit.

201 *Exceptio Vellejani , àn illam impediat , & nonnulla de Regia Dispensatione traduntur . Addimus R. Capyc. Latro dec. 184. tom. 2. Anichin. de praven. instrum. cap. 2. q. 8. sub num. 40. & 41.*

Adducitur decisio in causa Ill. Ducis Jolai , qui laudatur.

M.C.V. àn possit cognoscere de subreptione Regia Dispensationis.

Si plures mulier iniit contractus , cum Regia dispensatione , dummodò non remaneat indotata , si illis attentis , indotata remaneat , àn posteriores tantùm contractus sint nulli, an omnes.

202 *Contra heredes cum b. l. & I. àn via Ritus ad liquidationem procedi possit , quid si fuerint obligati nominibus propriis, & nonnulla de inventarii discussionis exceptione traduntur.*

203 *Exceptio non numeratæ pecuniæ , àn impediat.*

304 *Num exceptio cedendarum.*

205 *Exceptio remissionis mercedis , àn militet.*

206 *Refertur singularis decisio in famigerato articulo resolutionis contractus , vel remissionis mercedis in contractu emphyteutico , in quo solvitur pensio fructibus adæquata, & objectis in contrarium respondetur, usque ad n.211.*

211 *Liquidatio instrumenti ultra summam verè debitam in totum àn corruat.*

212 *Datio insolutum àn sustineatur pro rata , revocato excessu.*

213 *Per petitionem majoris debiti constituatur nè debitor in mora.*

214 *Emptor àn possit via Ritus agere contra venditorem, si postquam ei vendidit censum jam formatum , & ei à Sejo debitum , cum pacto de retrovendendo , accepit pretium pro reluitione census.*

215 *Quid servandum , quando citatus super tenore instrumenti comparet in secunda Curia , cum scripturis , vel sinè , vel cum supplicatione de verbo faciendo in S.C.*

Pendente relatione facienda in S. C. quando possit M.C. procedere ad liquidationem.

216 *Decreta M.C. quibus providetur , quod debitores remaneant condemnati , sunt ipsis debitoribus notificanda , & quarè.*

Debitor , post obtentam supplicationem , àn possit renunciare in præjudicium creditoris.

217 *Debitore post rectam Curiam , in qua comparuit cum scripturis , mortuo , evanescat nè liquidatio , pendente provisione facienda per M. C. super scripturis , & supplicatione ab ipso præsentatis.*

218 *Novissima Regni lege , in prag.8. §.7. de instrum. liquid. sancitum fuit , ut adversus instrumentum liquidatum , non audiatur debitor , nisi facta integrali solutione , etiam expensarum.*

219 *Quæ sanctio , quoque contra hæredem procedit in instrumento liquidato contra defunctum.*

220 *Sed àn instrumenta spontè habita à debitore pro rescissis hujusmodi sanctioni subijaceant.*

221 *Nullitates notoriæ ex eisdem actis apparentes admittuntur , ad impediendam executionem instrumenti liquidati.*

222 *Memor. prag.8. §. 7. non fuit novi juris inductiva , sed illius sanctio , etiàm in Ritibus est comprehensa.*

223 *Ex his intelligant , qui ære alieno gravantur, nihil suis rationibus conducibilius esse , quàm, contractis debitis , citissimè satisfacere, & reddere.*

Quam redditionem , ei etiam , quæ divino cultui exhibenda est , esse præferendam, ostenditur.

I qua proclivitate æs alienum omnes accipiunt , ea
1 cura , ac diligentia acceptum dissolvere curarent, nihil ferè esset in Civitate, quod humanam societatem valdè læderet , aut concordiam inter cives turbaret. At , omnium quidem vitium ætatum , ac temporum fuit , nostrorum verò præcipuum , ac maximum est , ut nihil faciliùs homines faciant, quàm pecunias alienas contrahere , nihil , de quo minùs cogitent , quam de creditorum suorum rationibus , ac fortunis . Quot vitam lautissimè , ac splendidè ducunt , familiam plurimam , atque inutilem nutriunt ; domos regio propè more ornatas jactant , villas , equos , delicias emunt , non suis , sed alienis pecuniis ? Dum intereà miseri creditores , maximis rei familiaris angustiis premuntur , plenam ærumnarum vitam traducere, cum liberis , conjugibusque coacti , ac propter debitorum potentiam , & gratiam, non fructu solum pecuniæ suæ , sed & spe eam amplius recuperandi destituti ? Quid hoc indignius ? quid iniquius ? quid humanæ societatis legibus alienius? Aliquem in ejus pecuniis se jactare , quem in summa rerum egestate versari videat , ac necessitate confici ? Abundare illum alieno , huic deesse suum ? Re propria dominum uti non posse , exteros illa ad luxuriam , libidinemque abuti ? Quid cum ira , atque indignatione audiatur , si hoc non auditur ? Potuisse Equitem Romanum , maximis nominibus obnoxium , placidissimè totas noctes dormire , miratus olim Cæsar Augustus (de quo apud *Macrobium lib.2. Saturn. cap.4.*) per jocum, culcitram ipsius defuncti exoptasse . atque emisse dicitur , si fortè , & ipse animi sollicitudines , quibus propter æs alienum noctes traducere insomnes cogebatur , in ea sepelire posset . Qua admiratione , si nunc viveret , afficeretur tot in aliena pecunia , altissimum dormientibus veternum ? Illud unum nobis , inquiunt , curæ esse oportet, ut genialem vitam , dignamque sorte nostra , & generis splendore vivamus . Cætera viderint hæredes , ad quos res nostræ devenerint ; illis de nominibus dissolvendis curæ sint . Prò stultum consilium ? Hæredes nè magis de dissolvendis debitis eorùm cogitabunt , quam iidem ipsi , qui contraxerunt ? An non magis , & ipsi ad posteros suos transmittent sine fine ? Quid aliud est civilem vitam convellere , justitiæ seita , (quæ jurium adæquationem, &(ut ita dicam) justificationem maximè intendit) pervicaci ausu pessundare ; fidem, atque humanitatem è medio tollere , si hoc non est ?

Ad reprimendam igitur temporum nequitiam,
2 hominumque perfidiam, & fallacias , quos nec conscientiæ stimuli , nec propriæ existimationis, aut fidei ratio satis movent ; multa , ac valida remedia excogitarunt legum jussores , quorum effi-

eacissi-

caeissimum videtur, quod Regina nostra hoc *Ritu* præscripsit; formam liquidandi instrumentum tradens, cui soli Ritui Neapolitani Regni salus inclinata recumbit, teste *Consil. D. Ferdin. Arias de Mesa var. resolut. lib.3. cap.45. sub num.11.* illumque favorabilem, & non odiosum esse certum est, argumento statuti excludentis fœminas propter masculos, *Minad. in const. in aliquibus, verbo, filiorum, num. 35. & cons. 12. num. 13. Mart. de success. legal. 1. par. quæst. 13. art. 6. num.7. Fusar. de substit. quæst.676. num. 7. Gratian. discept. forens. cap.449. n.20. Moliu. de primogenit. lib. 1. cap. 18. n.4.*

Ad cujus *Ritus* dilucidationem, multa, & co-
3 piosè scribunt *Prosper Caravita*, (solertissimus hujusce, & aliorum *Rituum* enucleator, teste *Franc. Mar. Prato to.1. discept. for. c. 1. & c. 22.* necnon *respons. crim.38. num.6. & ad Paschal. de patr. potest. par.2. c.9. vers. Ego verò, & pract. observ. 63. num.5.* & ei plurimum debere M.C.V. & Regnum totum, ob illorum explicationem, & multa præclara, quæ gessit fatentur communiter exteri, & nostrates, potissimum *Tartaglia in prax. rer. civil. cap. 1. sub num. 46.* idem *Prat. lib. 1. discept. forens. add. cap. 1. ante num.1. vers. existentibus igitur*, *Anichin. de prævent. instrum. cap. 2. q.2. nu. 22. P. Gaetanus Andr. in seculo Cesar de Afflicto, controv. jur. resolut. cap.48. vers. adeò quod) Berardinus Pandus, Marinus Freccia in tract. de præsent. instrumentor.* (cujus *Marini* Neapolitani Patritii, ac Regii Consiliarii celeberrimi dignum fuit opus, teste *addit. ad Rit.54.* rescripta apud *Reg. Tap. Jur. Regni Neapolitani lib. 2. sub tit. de offic. magistr. just. pag. mihi 281. versic. reliqua de materia*; & non fuit ille compositus *à Bernardino Siriphilio* Anunculo *Camilli Borrelli* eruditi viri, ut malè ipsemet *Camill.* testatur, *p. 2. summ. decis. tit. de instrum. liquid.* & opera *Pauli Fusci*, diem functo, *Marino*, utpote manuscriptum inter suos codices repertum in lucem editum fuisse, & *Camilli* effatum insequitur *Franc. Maria Prat. lib. 1. discept. foren. 15. num. 99.* & repetit. *respons. crim. 32. num. 14.* & iterùm dixerat *ad Muscatell. par. 1. de fidejussor modo 11. verbo Auriga*) *Franciscus Antonius de Judice Roberto*, quem summum practicum præconizat *Anichin. cit. tract. c. 2. q. 7. sub num. 5. Annibal Troysius, Joannes Franciscus Scaglionus, Joannes Berardinus Mustellus, Joannes Paulus Galterius*, idemmet *Borrellus, Reg. Carolus Tapia, R. Scipio Rovitus*, aliique non pauci, qui tùm ex professo materiam pertractarunt, tum obitèr de liquidationibus instrumentorum verba fecerunt, ut propterea aliqua tantùm supersint, quæ modernorum authoritatibus, & declarationibus adiiciamus.

4 Eorumq; primum erit, ejusmodi materiam, sivè causam præsentationis instrumentorum esse criminalem, ut probamus *sup. Rit. 55. tom. 1.* & firmant validè quidem *Frecc. p. 5. num. 1. & p. 11. q. 3. num. 4. Caravit. in Rit. 182. num. 9. & Ritu 300. Afflict. decis. 64. num. 2. Præs. de Franch. decis. 162. num. 5. & 15.* ubi addentes *Galter. de præsent. instrum. in verb. audiantur excusatores, num. 1. fol. 132. Muscatell. de fidejuss. par. 2. q. 2. num. 12. Ricc. decis. 170. par. 3. Minad. dec. 2. Novar. quæst. forens. 79. num. 6. & 7. par. 1. D. Reg. de Marin. lib. 1. resol. quotid. c. 58. num. 14. Dom. Reg. Galeota controv. 54. nu. 17. cum seq. Dom. Reg. Capyc. Latr. decis. 45. n. 17. & decis. 58. num. 5. Dom. Præs. Merlin. tom. 2. cap. 22. num. 2. & cap. 24. num. 16. & 17. Dom. Consil. Staiban. centur. 2. resol. forens. 109. num. 58. Pater de Afflict. contr. jur. resol. cap. 21. num. 26.* qui contrarium astruit *cap. 48. nu. 50.* ex *Reg. Sanfelic. dec. 230. num. 5. Troysio in hoc rit. nu. 34. & Reg. Capyc. Latr. consult. 48. à nu. 57. lib. 1.* quem novissimè insequitur *D. Jo. Francisc. Marotta discept. forens. cap. 9. num. 23.* At *D. R. Sanfelic.* impugnatur. *à D. Prat. resp. crim. 31, nu, 32.* & ad *Paschal. add. p. 2. cap. 9. versic. ego vero.*

5 Hinc quamvis in causa civili, quando sententia M. C. V. est conformis cum sententia S. C. reclamatio admittatur, *Jo: Maria Novar. lib. 1, qq. for. cap.15.* attamèn in causa liquidationis instrumenti reclamatio non admittitur à decreto M. C. V. prout si fuerit per M. C. interloquutum, esse ordinariè agendum, & confimatum per S. C. & hoc ad instar causæ criminalis, in qua sententiæ conformes, non alitèr admissa reclamatione; exequutioni demandantur ex antiqua consuetudine & stylo S. C. cujus meminit *Præs. de Franch. decis. 510. num. 16.*, ut in terminis causæ liquidationis instrumenti perpendit *Thor. part. 3. compend. decis. verb. reclamatio.*

6 Alterum verò, plura requiri, ut præsentari valeat instrumemtum, juxta formam *Ritus*, coacervata per *Frecc. p.1. §. 1.* & cæteros memoratos Auctores, ex quorum relatis requisitis utiliora seligemus, super quibus alia plura scitu digna annotabimus.

7 Quin, advertimus, nomen instrumenti genericum esse, imò non subalternum genus, sed generalissimum, uti ens concipi posse, *Petr. Gregor. syntagm. jur. univers. lib.48. cap.14. de actionib. & lib. 42. cap.34. n.11.* insequiturquè *Sebast. Medic. tit. de definit. par.2. defuit.5. nu.2.*, & hoc nomen instrumentum, cum genus sit, nec analogum, nec æquivocum propriè dicitur, cum generi propriè sumpto illa non conveniant, advertit *Raudensis post Philosophum, de analog. in cap.7. nu.6. in fin.* vocando igitur æquivocum *Galter. in prax. p. 1. primæ partis, rubr. 1. n. 1.* eo quod sub uno nomine plura sub specie diversa significet, fallitur; Hinc instrumentum dicitur omne id, quo mediante aliquid fit, etiam in ordine ad aliud, *Petr. de Nubula in sua prax. artis notariatus par.3. c.7. nu.1. 2. & 3.* & pegmata, canales, & cætera, instrumenta domus nuncupantur, *Alexander ab Alex. dierum genialium lib.5 cap.24.* ibidem *Tiraquell. pag.580.* Porrò ferula instrumentum gymnast. cum est, quo pueri ad virtutem vigent, idem *dierum genialium lib. 2. c. 25. fol. 180. in margine*, Musicorum nuncupantur instrumenta, *Tiraquel. de nobilit. cap.31. n.1.* Instrumenta venifica sunt, quibus ad amorem, odium, aut ad mortem involuendum, quis utitur *Grillan. de sortileg. n.6. vers.3.* Bellum sua continet instrumenta, *Paris de Puteo de re milit. cap. incip. duo in singul. nu. 3.* Apparatus domus dicitur instrumētum, *Suetonius in vita Augusti cap.75.* Charta, & papyrus instrumenta sunt, *Bart. in l. si quis legatū, ff. ad l. Corneliam de falsis, Asin. de exeq. cap.9. p. 1.*

num.

nu. 4. & demùm etiam homines sub appellatione instrumentorum comprehenduntur, Petr. de Ubaldo de duobus fratribus nu. 64. vers. 1. ibidem declarans; Accipitur quoquè instrumentum pro omne, quod aliquid instruit Afflict. in c. unic. vers. vectig. tit. quæ sint regalia, & omne, quod causam instruit dicitur instrumentum, l. 1. de fide instrum. Curt. senior cons. 78. n. 10 Asinius in prax. Judic. §. 22. cap. 4. n. 5. & jura, ac actiones illorum veniunt appellatione Joann. Coppus de fructib. cap. 4. n. 11. necnon confessio facta in Judicio, Asin. §. 1. cap. 23. n. 6. Testes, in l. in exercendis, C. de fid. instrum ultimæ voluntatis, Glos. in l. si idem, C. de codicillis, l. 1 ff. quemad. testam. aperiantur, Præs. Merlin. p. 2. contr. 2. n. 6. & 7. Prat. lib. 1. discept. forens. cap. 9. num. 13. & tandèm, quælibet scriptura, etiam privata, l. scriptura, C. qui potiores in pignor. habeantur, Authent. contra qui propriam, C. de non numerat. pecun. de Gregor. part. 3. lib. 48. cap. 14. n. 1. Christin. dec. Belgic. lib. 3. tit. 21. Anichin. de prævent. instrum. cap. 1. q. 5. n. 97.

In hoc verò Ritu non de instrumento in gene-
8 re generalissimo, nec de subalterno, sed specificè de publico, jurato, & guarentigiato pertractatur, cujus diffinitionem diversimodè DD. tradunt, nèpè Laufranch. de Oriado tit. de instrument. fide, & productione n. 4. Joan. à Grass. in tit. de substantial. procurator. §. instrumenta, Speculator (vir summa doctrina refertus, licet Juvenis fuerit annorum triginta, teste Jo: Sicardo in tit. Jur. Consul. Vitæ, quem insequitur Cotta in suis memoral. verb. de Jurisperitis) in §. 7. de instrum. edit. à quo rescripsit Asin. de exeq. §. 1. cap. 5. necnon Prosper Caravit. in hoc rit. nu. 6. ut ipse quoquè fatetur, quam Specul. desfinitionem improbat Hispanus, Gabriel de Pareja tom. 1. resol. 2. n. 8. sed insequuntur Didac. Perez l. 5. tit. 8. lib. 3. ordin. Glos. verbo Cartas, y Contratos Amator Roder. de execut. cap. 1. art. 4. nu. 3. alias tradunt, de Judice Robert. consid. 1. nu. 1. Galter. in princ. prax. n. 5. quæ omnes si contineant substantialia, & notata à Bart. in l. 1. de testament. & Bald. in l. cum quis, C. de jur. & fact. ignorant. ac Decio in l. omnis diffinitio, nu. 2. de regul. jur. dùm non comprehendunt individualitèr instrumentum, de quo loquuntur, sed sub se amplectuntur quaslibet scripturas, lectorum Judicio remittimus.

Nos verò ad alia convolantes, dicimus, instru-
9 menta jure communi attento, subitaneam, & paratam executionem minimè habere, ex tex. quem viva voce didicisse à Jasone, testatur Cagnol. in l. in testamentis nu. 8. ff. de regul. jur. dum esset scholaris, in l. minor 25. annis, ff. de minor. Fab. de Ann. cons. 81. nu. 2. Osasc. dec. Pedemont. 129. nu. 2. Frecc. de præsent. instrum. par. 6. nu. 4. Fusc. sing. 43. lit. P. Petr. de Greg. de cens. q. 8. n. 2. Pyrr. Englerm. in Consuet. Aurelian. tit. 19. cap. 3. Valasc. consul. 107. nu. 1. Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. §. 1. sub n. 1. Castill. dec. 109. nu. 31. Altograd. cons. 17. nu. 19. to. 1. & alii, quos laudat Thor. p. 1. voto 84. Judex Francisci Maria Prat. lib. 1. discept. forens. cap. 29. nu. 1. & lib. 3. c. 28. num. 1. Anton. de Canario de exequut. instrum. quæst. 7. n. 17. Franc. Marc. dec. Delphin. 393. vol. 1. Cotta in memor. instrumentum publicum, Anton. Thesaurus. dec. 26. nu. 1. & 2. adducens tex. in l. si pacto quo penam, Cod. de pact. Dom. R. Rovit. in Rub. de instrum. liquid. n. 1. Cons. Rocc. to. 1. notab. 70. de lit. cambij n. 189. Novar. lib. 1. qq. for. c. 153. n. 1. latèq; explicat Canc. var. resol. p. 2. c. 3. à nu. 1. quinàn valeat pactum, quod exequutionem habeant, exquirunt Mantic. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 3. n. 14. Balb. dec. 226. Amescua de potest. in se ipsum, lib. 2. cap. 21. & quo debitor se ad carceres obstringit, Alber. Brun. de cess. bonor. q. 20. Schneidenvin. tom. 2. qq. jur. controvers. p. 1. de contract. q. 55. & statutum disponens, ut debitor vinculis mancipetur, si pecuniam non solverit, de Grass. de except. in prælud. n. 88. Brun. de cession. bonor. q. 20. princ. num. 4. Color. de process. executi. p. 1. cap. 6. nu. 39. Marc. dec. 396. p. 1. Baeza de inop. debitor. cap. 1. n. 35. & 36. latè Dom. Franc. de Cuonca, & add. in tract. de deposito, clausul. 30. à num. 1.

Illam tamen obtinent, si guarentigiata, seù confessata sint, ut in Regno, ubi interventu Judicis Cartularii, qui dicitur Judex ad contractus efficitur guantigiatū instrumentum propter præceptum, quod intervenit de solvendo coram ipso, confesso à contrahentibus debito, Marant. in specul. aur. p. 4. distinct. 18. num. 4. Caravit. in hoc ritu num. 5. & 7. Muscat. in prax. fidejussor. par. 1. rub. 1. num. 13. Benedic. de Bara. in tract. de guarentig. q. 1. Guid. Pap. decis. 117. Boer. dec. 295. num. 6. de Franch. dec. 341. ibiq; Amendol. Reg. Rovit. in rub. de instrum. liquid. num. 38. quod etiam haberi apud Hispanos, & ferè per totam Italiam, testantur Marsil. singul. 7. Cancer. var. res. lib. 2. cap. 3. de instrum. guarentig. num. 6. Padill. in l. 1. C. de jur. & fact. ignorant. Salust. Tiber de mod. proced. in caus. lib. 1. cap. 39. sub. num. 2. Parlad. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. §. 1. sub num. 1. Valas. consult. 107. nu. 3. Guid. Papa decis. 117. Boer. dec. 295. num. 6. Visconti ad Franc. dec. 181. & servari florentia, fatetur Mandos. de inhib. q. 31. num. 5. & apud Tuscos, Parit in tract. de reassumpt. instrum. rub. 19. num. 20. In Regno Siciliæ ultrà; Grass. de except. in 10. except. num. 14. Petr. de Greg. de censibus q. 8. n. 1. apud Gallos, Boer. in Consuet. Bituric. tit. 2. §. 27. in princip. prout est instrumentum Camerale, Staib. res. 71. num. 12. p. 1. Ut propterea in hoc Regno nostro vigore hujusce Ritus, illa habere exequutionem paratam, ex Carav. cæterisquè comprobent de Franc. dec. 341. num. 1. Novar. lib. 1. qq. for. c. 153. num. 1. Gallup. in prax. S. C. p. 2. cap. 21. num. 31. Dom. Consil. Rocc. respons. lib. 2. respons. 90. sub. nu. 5. D. Præs. Merlin. centur. 2. cap. 24. num. 8. & 9. controv. forens. Dom. Reg. de Marin. resol. quotid. lib. 2. cap. 73. nu. 3. doctissimus, & integerrimus Dom. Consil. Hortens. Pepi meus Socer in compend. fact. & jur. ab ipso edito uti fisci patrono de ordine S. E. electo in causa Regii Fisci contra Gasparem Romer. & Jo: Vandein, versic. in præsenti namque causa.

10 Oritur etiam guarentigia in instrumento, & illius parata executio deducitur absque strepitu, & figura Judicii, ex promissione facta cum pœna, & juramento, existente clausula, pro quibus omnibus observandis, ex Gait. de credit. cap. 3. tit. 1. num. 33. & hoc esse indubitatum in Regno testatur D. Consil. Rocc. loc. cit. num. 11. imò ex clausula cum potestate capiendi, pactum exequutiuum in instrumento, resultat, Alex. cons. 85. num. 4. lib. 6. etiam contra tertium, & singularem successorem, ex Marant. & aliis, tradit

Ro-

Rodriq. de Ann. redd. lib. 2. cap. 9. n. 57. & in puncto Reg. Sanfelic. dec. 312. num. 14. lib. 2. Gizz. in obſerv. ad dec. Reg. Capyc. Latr. dec. 58. n. 2.

Quin, in hac Civitate, maximè quia ſimilia
11 pacta ſolita, & apponi ſunt conſueta per Notarios peritos, habentur pro appoſitis, etiam ſi omiſſa fuerint, Felin. in cap. ex literis il 3. num. 13. de fid. inſtrum Afflict. in conſtit. Bajulos omnes, num. 13. cum ſeq. & alii, quos laudat de Cuenca de depoſito, clauſ. 38 num. 29. necnon Capyc. decif. 159. Reg. Rovit. in pragm. 1. de cenſib. n. 36. Præſ. Merlin. controv. lib. 1. cap. 75. num. 4. Dom. Reg. de Marin. reſol. lib. 1. cap. 281. in princ. Thor. in compend. deciſ. vol. 2. verbo, Pactum reſciſſorium, Dom. Judex Franc. Mar. Prat. lib. 1. diſcept. cap. 15. num. 91. quos improbat Carol. Anton. Moccia in ſylva caſuum forenſ. cap. 25. 26. 27. & 28. & àn attendatur ejuſdem Notarii, qui inſtrumentum abſque his ſolemnitatibus confecit conſuetudo, vel ſufficiat illa aliorum Notariorum, idem Moccia extricat cap. 56. Reg. de Marin. lib. 1. cap. 196. Thor. par. 3. compend. deciſ. ſect. 1. verb. Inſtrumentum extendi.

Verùm, quod pactum reſciſſorium omiſſum
12 pro appoſito habeatur, itaùt contractus reſcindi poſſit, ceſſante ſolutione tertiarum, communis eſt opinio, uſu, & rerum judicatarum authoritatibus munita, apud Trentacinq. conſ. 59. num. 5. lib. 1. Thor. voto 60. num. 21. & voto 84. num. 138. par. 1. & voto 35. par. 2. de qua dubitat Gizz. ad Capyc. Latr, deciſ. 115. num. 14. & àn Notarius
13 poſſit addere hypothecam in inſtrumento, ſi per errorem, vel ſimplicitatem eam omiſſerit, dùm de conſuetudine, vel de ſtylo illa apponi ſolet, Surd. deciſ. 213. Farinac. de falſit. q. 157. num. 52. Capyc. dec. 159. num. 39. Gratian. to. 3. diſcept. forenſ. cap. 548. nu. 36. Dom. Conſil. Hodier. ad Surd. deciſ. 135. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 10. Marta clauſul. 276. lib. 1. & clauſ. 33. lib. 4. Macerat. lib. 2. var. reſol. cap. 39. declarans, quæ poſſit Notarius ſub clauſula, &c. extendere, & quod ſtipulationem poſſit Notarius apponere, licet non rogatus, notat Cavalcan. dec. 43. num. 33. maximè, data poteſtate extendendi ad conſilium ſapientis, Scal. in tract. de conſ. ſapient. par. ult. cap. 2. Poterit quoque Notarius propria authori-
14 tate diem, quem omiſit in inſtrumento apponere, quando contrahentes, vel alii non advertunt errorem, Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 1. n. 23. quod ſimpliciter admittit Guid. Papa deciſ. 582. num. 1. & refert Jo. Carol. Antonel. de tempore legal. lib. 2. cap. 29. num. 3. & quod inſtrumentum continens aliquid in margine ſine die, & teſtibus non probet, ſcribit Anna ſingul. 247. & inſequitur Avit mens ad Gram. dec. 106. ſub n. 7.

15 Pacta verò, quod ob non ſolutionem annuorum cenſuum, ſivè tertiarum (ut noſtratum utar vocabulo) vel ob alienationem corporis, ſuper quo cenſus eſt conſtitutus, poſſit ſors repeti, valida ſint, ex pluribus, & frequentiſſima praxi in ſupremis Regni tribunalibus, oſtendit Prat. add. cap. 15. poſt Reg. Tap. dec. S.C. 25. Camill. de Medic. conſ. 39. Maſtrill. dec. 95. Paſchal. de vir. patr. poteſt. p. 2. cap. 9. ſub num. 10. Apicell. de tutam. pauper. tit. 2. ſub n. 41.

16 Sed àn hujuſmodi pactum licitum ſit in contractibus, ſeù cenſibus vitalitiis, itaùt, ob defectum ſolutionis cenſuum vitalitiorum, illi reſcindi poſſint, negativè deciſum tradit Reg. Rovit. in prag. 2. de cenſ. num. 4. Thor. in ſuppl. comp. dec. verbo, Inſtrumentum liquidari àn poſſit. R. Tap.
17 add. dec. 25. Sed debitor ſi promittat cum juramento ſolvere in tribus terminis aliquam ſummam ceſſaverit, deindè in uno, cogi nè poſſit via ritus ad ſolvendum integram omnium terminorum quantitatem, & affirmativè, odio perjurii, reſpondere Bero. conſ. 126. num. 6. Anchar. inn. quæſt. 51. num. 14. p. 3. Roland. conſ. 31. num. 7. vol. 2. Paſchal. de patr. poteſt. add. par. 2. cap. 9. num. 8. & deciſum memorat Cavalcan. dec. 43. num. 19. par. 1. ex l. ſi quis major, C. de tranſact. Dom. Conſil. Rocc. lib. 2. reſp. 90. num. 12. at contrarium ſentit Polidor. Ripa obſerv. 59. aboleto, uti nimis duro, text. in d. l. ſi quis major, teſte Corn. in eod. text. Seraphin. deciſ. 819. & 1136. & Ripa effatum verius eſſe tradit Mar. Giurb. obſerv. 96. num. 6. par. 1. quin Seſſe deciſ. 100. hoc pretendit, etiam exiſtente pacto, quod ſi defecerit in una pagha, contractus poſſet in totum reſcindi, quod non admittit Reg. Rovit. in prag. 1. num. 15. ſub tit. de uſur. ſubnectens, omni jure ejuſmodi pactionem validam, & licitam eſſe, authoritate Paris de Puteo de reintegr. feud. cap. ſequitur modo quotidiana quæſtio, num. 33. S. C. placito roborata. Sed àn fidejuſſor, culpa debitoris in eamdem pœnam incidat, inquirit Giurb. indic. obſerv. 96. à num. 8.

18 Sed num in ſolutione, & luitione redditus ſit attendendus valor monetæ, juxtà tempus conſtitutionis, ſeù venditionis, àn verò ſolutionis, reſolvunt R. Rovit. deciſ. 33. Reg. Capyc. Latro dec. 48. num. 4. & ibi Gipt. Guid. Pap. q. 493. Panorm. in cap. olim de cenſibus, Thor. par. 3. compend. deciſ. verbo, Depoſitum capitalis. Quamquè quæſtionem examinat Vilhelmus Radelantius dec. poſthum. Cur. Provin. trajectina 40. & de validitate pacti, Andreoli controv. 151. lib. 2. & àn attendi debeat valor, qui fuit in loco contractus, vel ſolutionis, Cevall. comm. contra comm. q. 733. num. 13. Surd. dec. 227. Gratian. diſcept. for. tom. 1. c. 11. num. 9. Cavalc. deciſ. 16. num. 42. lib. 2. Farinac. dec. 597. num. 1. Theſ. dec. 174. num. 1. & ejus filius in tract. de augum. moneta 4. par. num. 54. impreſſo inter quæſt. forenſ. Seraphin. deciſ. 944. Menoch. ſingul. obſervat. cent. 4. obſerv. 1. & locus contractus intelligitur, ubi eſt facta conventio, non ubi eſt factum inſtrumentum, Bertaz. de clauſ. inſtrument. clauſul. 30. Gloſ. 12. n. 7. D. Conſil. Hodierna ad Surd. deciſ. 227. n. 4.

19 Talia proptereà inſtrumenta facere probationem probatam, & veritatem claram, ac patentem, deducunt Hond. conſ. 24. num. 51. vol. 2. Franc. Milan. deciſ. Sicil. 8. num. 22. Ceſ. Barz. dec. Bonon. 91. num. 21. & deciſ. 94. num. 9. Ann. conſ. 17. num. 23. Bellon. dec. Jennen. 59. num. 9. & deciſ. 71. num. 8. Viv. deciſ. 5. num. 10. Veral. deciſ. 421. num. 1. lib. 2. Oſaſch. deciſ. 72. num. 4. de Franch. deciſ. 379. num. 1. Gratian. deciſ. March. 44. num. 1. Merlin. deciſ. Lucenſ. 55. num. 1. Glorit. in cap. ſuper literis num. 325. de reſcript. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. reſol. cap. 55. num. 7. Prat. reſponſ. crim. 26. à num. 1. & proindè illud proba-

tio probata dicitur, veritas apparens, & noli me tangere, *Prat.* post alios, *lib. 1. discept. forens. cap. 19. num. 12. & cap. 27. num. 35.* facitquè rem notoriam, & liquidam, idem *Prat. cap. 9. num. 34.* & pro illo dubio præsumitur, *Annichin. de prævent. instrum. cap. 1. q. 4. num. 153.* advertens ob hoc *num. 154.* habentem instrumentum jurare non teneri, quod summa in eo contenta sit debita, dummodò validè, & rectè perfectum sit, *Gramm. dec. 27. num. 4. ex l. 4. §. condemnatum, ff. de re judic. Amend. ad Franch. dec. 273. num. 8.*

20 Hinc solventem vigore instrumenti guarentigiati non censeri contractum approbasse, sed soluisse, nè sit periurus, ex *Boer. decis. 100. nu. 15.* advertit *Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 6. tit. de solut. num. 93.* & de obligato in forma Cameræ loquitur *Roman. cons. 369. num. 10.* ad instar solventis vigore sententiæ ad evitandum illius exequutionem, quæ paratam habet, qui non dicitur illam approbasse, & condictione indebiti solutum repetere non prohibetur, & notabilitèr advertit *Dom. Consil. Hodiern. ad Surd. decis. 74. num. 6.*

Guarentigia definitur à *Ripa observ.* 344. & cur dicatur instrumentum guarentigiatum, *Thoro voto 84. num. 128. lib. 1.* quæ verò paratam habeant exequutionem, ènarrant *Ricc. collect. 600. p. 3. Gizz. ad Capyc. Latr. dec. 58. lib. 1.* & de censualibus contractibus *Ricc.* ipse loquitur *collect. 41. part. 1.*

21 Contra verò tertium possessorem rei specialiter hypothecatæ pro censu, etiam non discusso principali, datur, vigore *Reg. Pragm. 1. de censib.* via executiva, quoad quoq; capturam personalem, quod admittendum putat *Reg. Rovit. ibid. num. 20. vers. quod ego*, in judicio executivo tantùm per *pragm.* introducto contra tertios possessores, non autem in Judicio ordinario assistentiæ, quod intentaretur contra tertios possessores. Verum *Laganar. in add. ibid. lit. B.* nimis duram memoratam præconizat *prag.* contra tertium executionem personalem concedentem, quod ante ipsum advertit *add. incerti authoris post tract. de Judic. Robert. & alior. pag. 145. in non.* confutato *Foller.* aliter sentiente, *Visconti in conclus. jur. verbo, instrumentum quando est illiquidum*, & novissimè *Jo: Franc: Marotta* luculentèr exponit *cap. 31. discep. for. à. nu. 66.* nùm *memor. pragm. 1. de cens.* in M. C. V. servetur, & quatenus non, àn idem in inferioribus hujusce Regni Tribunalibus servari debeat.

22 Vt autem subsistat instrumentum à persona publica debet esse confectum, eoque à Rege creato, dicit *Frecc. p. 1. §. 1.* ad quem pertinet creatio *Isern. in cap. 1. quæ sint regal. verbo, Ad Justitiam expediendam, Luc. de Pen. ad l. 1. C. de Tabul lib. 10. num. 2.* ejusq; vice ad Prothonotarium in Regno, *R. Tapia lib. 2. jur. Regn. rub. 36. de offic. Notarior.* & consecutivè non à Notario Apostolico monet *Ann. sing. 245. & 246.* & in novissima *add.* ejus filius, & quod deducitur præterea ex notatis per *Afflict. dec. 245.* ubi plura notat *Vrsill.* opinatur autem ipsemet *Ann. indic. loco*, in causa ordinaria sufficienter probare, quod veritate, necnè innitatur videnda sunt, quæ ea in re cumulaut *cit. Galter. par. 1. rub. 1. num. 21. Carav. memor, Ricc. collect. 612. p. 3. & dec. 125. Cur. Archiep. tom. 1. Reg. Rovit. in prag. 2. num. 12. de contractib. Reg. Capyc. Latr. dec. 82. num. 25. Masull. ad Capyc. dec. 201. in princ. Franc. de Petris cons. 61. num. 17. Molfes. ad Consuet. Neap. p. 10. Auns meus ad Capyc. dec. 201.* memor *sanctionis editæ à Cardinal. Granvelano, & est 2. sub tit. de contract.* qua constitutum fuit, nè amplius in caussis prophanis exequi valeant instrumenta rogata à Notario Apostolico, extenditquè ad testamenta, *Viscont. in concl. jur. verbo, Instrumentum Consil. Staib. cent. 2. resol. 159. num. 24. lib. 2. ex Carav. in pragm. 1. §. 8. num. 22. de Senat. Consult. Maced. Staib. seniore cons. 56. num. 2. Thor. p. 1. compend. dec. verbo Testamentum Clerici*, & aliis firmatque *Reg. de Marinis lib. 2. quotid. cap. 228. num. 2. Danza de pugn. DD. lib. 1. tit. de instrum. cap. 2. Gait. de credit. cap. 3. tit. 1. num. 483.*

23 Sed instrumentum factum à Notario communitèr pro tali habito subsistat, necnè affirmativè decrevit *Rota Romana in una Auximana instrumenti anno* 1589. *coram Cantuccio, Fuln. Facian. de probat. lib. 2. cap. 21. Reg. Rovit. in prag. 1. de Notar. matricul Thor. voto 78. num. 21. tom. 1.* & de illo confecto à Notario inquisito, vel condemnato de falso, loquuntur *Mari ad Gramm. decis. 27. à num. 1. Novar. q. forens. 99. num. 3. par. 1.* Verùm Notarius, si posteà Juris Doctor efficiatur, possit nè instrumenta facere, ut valeant, *Berlich.* inquirit *decis. 27.* quem laudat *Georg. Christophor. Valthoro in tract. de statu, & privil. DD. cap. 18. §. 130. q. 78.*

24 Et àn teneatur contrahentes cognoscere, negativè tradunt *Carol. Ruin. cons. 189. num. 18. vol. 1. Joan. Matienzo lib. 5. tit. 4. de testam. l. 2. Gl. 7. num. 6. Boer. dec. 118. num. 6. de Franch. decis. 262. Auus meus ad Gramm. decis. 60. nu. 19. Ricc. collect. 713. par. 3. Thor. par. 1. compend. decis. verbo, Actuarius*, satis namquè est, quod acquirat notitiam eo modo, quo potest, scilicet videndo personas paciscentes, *Gratian. discept. forens. cap. 497. num. 4. Mart. in summa decis. verbo, Notarius, c. 58. & c. 59. tom. 1.* Sed multum utile, & curiosum esse, ut plenè illos cognoscat, tradit *Borrell. in summ. decis. tit. 18. de fid. instrum. num. 60.* eujus meminit *D. Joseph. de Ninno ad Franc. de Cuenca de deposito, claus. 3. sub num. 1.* & quæ observare debeant Actuarii ad hoc evitandum in obligationibus penès acta, statuit *prag. 16. de Actuar.* & nos multa tetigimus *in tit. 128. tom. 1.* quibus addimus, quæ scribit *Thor. par. 3. compend. decis. sect. 1. verb. Fidejussio apud acta, & fidejussor. àn teneatur.*

25 Quid verò, si extra Regnum confectum fuerit, nec servata forma constitutionis hujus Regni, videndus est *Thor. in suo compend. decis. verbo, Instrumentum, §. 12.* & affirmativè ex *Carav. hoc in rit. num. 61.* respondet, ut possit liquidari, & quod debitor non audiatur, nisi in vinculis, scripsit *Cons. Rocc. tom. 2. notab. 100. nu. 397.* & dixerant *Reg. Capyc. Latr. dec. 82. num. 23. lib. 2. & Reg. Sanfelic. dec. 311. num. 6. lib. 2.* firmatquè *Borrell. memor. tit. 19. par. 2. de instrum. liquidat. num. 125. & num. 158.* conferuntq;

runtq; quæ ipsemet scripserat *ead. p. 2. tit. 18. de fid. instrum. num.* 106. & *in comment. de Reg. Cathol. præstant cap.* 30. *num.* 62. ut præterea illud confectum extra Regnum à Notario Imperiali, vel Apostolico, in quo testes descripti non se subscripserunt, si fuerit in Regno exhibitum, præsentari via *Ritus* potest, uti confectum servata forma juris communis, quod descriptionem testium dumtaxat, absque eorum subscriptione exquirit, & attenditur consuetudo loci extra Regnum, ubi confectum fuit, determinatum per S. C. in causa Francisci Jappone, eo quia illud confectum erat Beneventi à Notario Apostolico, absque testium subscriptione, cum legalitate tantùm Vicarii ejusdem Civitatis, refert *Aloysius de Leo in l. 1. num. 7. C. de novo C. faciendo*, cujus meminit *Thor. d. par. 1. verbo, Instrumenta, & par. 3. sect. 1. verbo instrumentum confectum nec non voto* 84. *p. 1. num.* 248. *Elisens Danz. de pugn. DD. tit. de instr. cap. 1. num.* 15. executio namque instrumenti in Regno non de decisivis, sed de ordinativis Judicii dicitur, attenditurquè propterea ipsius Judicii locus, *Montor. dec.9.n.42. & 51. Roderic. Suarez in l. post rem judicatam, q. 5. nu. 17. Sesse de inhibit. cap. 4. §. 11. num.* 48. & laudato nostro *Caravita in hoc ritu num.* 62. *& 63.* insequitur *D. Jo: Franc. de Cuenca ad comanda, sivè depositi instrumentum, clausul.* 40. *à num.8. & ibidem D. Joseph. de Ninno add.* alios adducit, *Thor. add. par. 3. sect. 1. verbo, instrumentum confectum in loco.*

Illud quoquè nullitati subjacet, si à Notario
26 vassallo confectum fuerit, ex *cap. Reg. Ladislai, incip. Non sine prudentis*, cujus Regis æquam sanctionem in viridi esse observantia, testes sunt *Affl. in Constit. Regn. in terris demanii, de judic. rub. 77. lib.1. num.15. vers. Sed contrarium, Camill. de la Ratha de feud. par.10. dilucid.51. nu. 6. & 7. Muta in cap. Regni Siciliæ to.5. c.264. sub num. 2. Ricc. collect.* 614. *Scaglion. super Ritu M. C.* 163. *Reg. Rovit. cons.91. num. 2. lib. 1. Galter. verb. in publica forma num.* 19. *Consil. Carleval de Judic. lib.1. disput.2. quæst.6. sect.7. sub num.557. Gait. de credit. par.3. tit. 1. num. 322. Thor. par. 1. compend. verbo, Instrumentum confectum, par. 2. verbo, Instrumenta, & voto 84. num.261. p.1. Novar. lib.1. qq. for. cap.*156. sivè pro, sivè contra ipsum Baronem, ut confutata *Patris Molfesii* contraria sententia, firmat *Avus meus in annot. nov. ad decis. Capyc.153. num.2. circa medium,* & post alios, *Episcop. Carol. Marant. tom. 3. respons.* 90. quod non minus procedere in reassumptione instrumenti per alium Notarium, quam in illius celebratione, docuit idem *Afflict. in Constit. Bajulos num.62.* cui subscribit *Scaglion. in comm. ad pragm. tit. de instrum. infrà octo dies, num. 1. pag.* 154. etiam ad conductorem jurisdictionis, extendunt *Visconti ad Franch. decis.* 118. *Ricc. decis. Cur. Archiep.* 154. *num.5. par.2. quæst. forens. 45. n.7.* quod non admittit *Dom. Reg. de Marin. lib.1. quot. c.*280.

27 Quin protenditur *Ladislai* dispositio etiam ad Notarios vassallos incolas, & commorantes in Baronum oppdis; tum ex ejusdem *cap.* verbis expressis, ibi, *Vel in eis, aut ipsarum altera, sivè aliis commorantes*. Tùm ex ratione causæ finalis in eodem capite expressa, ibi, *Ut instrumenta fiant per illos tantum ex dictis Notariis, quibus nulla possit esse causa timoris*.. Notario autem incolæ vel commoranti magna, imò major subest timoris causa erga dominum loci domicilii, vel habitationis, cujus magistratibus parere debet, *l. incola 29. C. ad municip.* quique incola Civis loci domicilii constituitur, *l. si in patria, C. de incolis lib. 10. Bald. in l. cunctos populos num. 13. C. de Summa Trinit. & fide Cathol. Amaya in l. Cives, n. 112. C. eodem de incolis, Rovit. cons.48. vol.1.* subnectens per R.C. determinatum incolam tractandum esse uti Civem, insequitur *Consil. Staiban. resol.92. num.28. tom.1.* sed quorsum plura? hanc aleam expresse sustinent in terminis *c. Ladislaus, Mart. inter decis. Pisan. vot.186. Episc. Ricc. collect. 2315. Reg. de Marin. quotid. resol. lib. 1. cap. 280. & ad Reverter. dec.386. num.4. Novar. add. q.156. sub num.1. par.1. & Laganar. in addit. ad Reg. Rov. in pragm. 1. lit. D. versic. dubitari possit, de Notar.*

At nè inconcussa hæc sententia sine nostri am-
28 plissimi Senatus authoritate prodeat, adducitur scitum emanatum in causa Universitatis meæ terræ Caccaboni, cum hæredibus Francisci Antonii Marchisciano Baronis terræ Castri Judicum, & Roccæ Rasi, prolata namque ad beneficium ipsius Baronis, sententia pro ejus credito ducatorum bismille capitalis cum tertiis liquidandis, factoque calculo, Universitas coram legum Coriphæis S.C. nullitates proposuit, inter quas illa potior fuit, contractum sententia rescissum à Notario Francisco Ciancio rogatum fuisse, origine Bucchianici Cive, & incola præfatæ Terræ Roccæ Rasi, in qua relicto originali patriæ lari uxorem duxit, domicilium, sedemque rerum suarum animo permanendi defixit, & rè plenius discussa, me pro meo oppido patrocinante, manavit, è Regni Areopago decretum, nullitates adversus sententiam deductas obstare, de mense Maii 1654. extititquè confirmatum alio decreto de mense Junii 1655. *referente tùnc Consiliar.* integerrimo viro, & emeritissimo *Regente Thoma de Aquino*, in banca Figliolæ.

29 Quin, in fortioribus terminis, idem Tribunal junctis classibus, hoc determinavit in causa Scipionis, & aliorum de Castellis hæredum quondam Mutii, cum Anna Maria Carrafa, cum enim mediante sententia S.C. *referente olim Dom. Consiliar. D. Francisco de Ocampo*, sub die 29. Januarii 1625. fuisset declarata valida dispositio in terra Roseti, per Portiam de Castellis, facta sub die 1. Octobris 1625. manu Notarii Annibalis Brandi (de qua decisione memor est *Thor. par. 2. compend. decis. verbo, Testamentum,*) propositis adversus eam nullitatibus, & præsertim, quod instrumentum asserti testamenti dictæ Portiæ, fuerat rogatum à dicto Notario Annibale, tunc incola dictæ Terræ Roseti, in beneficium Fabritii Carrafæ ejusdem terræ Baronis, & sic sententiam fuisse latam contra expressum casum, *cap. Reg. Ladislai* decreto S.C. sub die 25. Octob. 1628. junctis Aulis, cum adjunctis, fuit declaratum, nullitates obstare, quod in gradu reclamationis fuit confirmatum sub die 16. Martii 1649. *referente Dom. Cons. Aloysio Gamboa*, junctis etiam Cons. du-

duarum Aularum, in cujus causæ determinatio-
ne intervenerunt D.D. Don Franciscus Merlin is
Marchio Ramontis S. C. Præses, Consil. Franc.
Anton. Musettula Aulæ Decanus, nunc Regens,
Jo. Franc. Marcianus, D. Thomas Martinez, de-
indè Regentes, Donatus Coppula Dux Canza-
ni, nunc Regni Secretarius, necnon Cons. Ju-
lius Mastrillus Dux Mariliani Aulæ alterius Ca-
put, præfatus Aloysius Gamboa causæ Commis-
sarius. Jo Baptista Jovinus totius S.C. ad præsens
Decanus, & D. Benedictus Trelles Marchio To-
ralvi Hispanus, nunc Regens emeritissimus, &
dignissimus, penès Vincent. Borrellum Act. Ma-
gist. Ex qua determinatione, liquet fuisse decla-
ratum *cap. Ladislai* sanctionem locum vendicare
30 in testamentis, & codicillis ad beneficium Ba-
ronis, de hac *decis.* meminit *Dom. Reg. de Ma-
rin. lib.2. quotid. cap.*230. quod firmarunt *Gram-
mat. dec.*66. *num.* 5. *Affl. in d. constit. in locis de-
manii, num.* 11. *Reg. Tap. in repetit. cap. præd.
lib.3. jur. Regn. tit. de fide instrum. Gait. cap.3.n.*
845. *& in append. cap.3. num.* 27. *pag.* 427. *Tas-
son. de antef. cap.9. obser.3. num.*23. *Galter. in d.
rub. in publ. forma 2. edit. num.* 20. idem *Dom.
Reg. de Marin. memor. cap.* 280. rejecta adversa
opinione *Fab. de Anna ad singul.* 244. *Annæ Pa-
tris, Præs. Mormil. in constit. Regn. in locis dema-
nii, fol.* 131. *Ricc. collect.* 614. *lim.* 2. *Viscont. &
Amend. ad decis.*118. *de Franch. Capiblanc. de Ba-
ronib. pragm.*1. *num.*221. *Gallup. in prax. S.C. par.*
2. *cap.*21. *num.*11. *Novar. lib.*1. *q. forens.* 156. *nu.*
13. *Thor. in compend. decis. verb. instrumenta con-
fecta, cart.*272. *& d. verbo Testamentum.* Siqui-
dèm præfati *DD.* numerum non constituunt, &
cohærent tantummodò super humeros *Fabii de
Anna*, qui si cadet, omnes illo innixi corruent,
persunctoriè *Ann.* loquitur, nulla ratione, vel
authoritate fretus, dumtaxàt *Bald. in l. Testa-
mentum, C. de testam. num.*4. cujus sermo in ca-
su est diverso, ibi enim tantummodò dicit, quod
si statutum annullat contractum ratione vectiga-
lis non soluti, non annullat testamentum, non
enim dicit, si statutum annullat instrumenta, quæ
à Notariis publicis rediguntur in publicam for-
mam, vel scripturam, non annullat instrumenta
testamenti, contractus enim differt à testamento,
quia verba contraxerunt non referuntur ad Jus
testandi, *l. verba contraxerunt, ff. de verbor. si-
gnific.* quin, cum casus propositus à *Bald.* mate-
riam contineat odiosam, scilicet, contractum an-
nullandi, ob vectigal non solutum, cum Gabella
sit odiosa, *Bart. in l. si pupillus, §. ult. ff. ad l. fal-
cidiam, Tiraquell. de retract. lignag. §.* 15. *glos.*1.
*num.*12. in materia pœnali, & odiosa non fit ex-
tensio, etiam ex identitate rationis, *De Franch.
dec.* 11. & proindè de memorata *Bald.* doctrina
ab *Afflict.* adducta pro dubitandi ratione *in const.
Regni instrumentorum robur, num.* 3. nulla fuit
habita ratio, ipso teste. *Thor.* salva ejus pace, ad-
ducens S.C. decisiones satis in hoc erravit; ideò n.
Senatus declaravit, dispositionem validam, &
non testamentum, nè illud approbare videretur
confectum à Notario subdito contra formam *cap.*
in perniciem universalem totius Regni, nè dare-
tur occasio falsa fabricandi testamenta, in quibus
major vigere debet suspicio, ratione tradita à *Fa-
bro de error. pragmat. par.3. decade* 77. *error.1. col.*
3. *versic. nimirum, & error.2. vers. longè majus.*
Testamentum verò à Barone factum manu Nota-
rii vassalli, an subsistat, affirmativè ex *Anna* de-
31 ducit *de Marin. add. c.* 280. atque in his terminis
procedit decisio S.C. in causa testamenti quondam
Camilli Portii Baronis terræ Centolæ, cujus me-
minit *Gallup. cit.* & fuit edita copia in dicto pro-
cessu Annæ Mariæ Carrafa, f. 275. àter.
32 An verò *cap.* prædictum procedat in Barone
habente dumtaxàt jurisdictionem criminalem, ne-
gativè respondi, fretus *Capyc. decis.*27. *Franch. de-
cis.*131. *Capibianc. de Baron. prag.*8. *p.*2. *num.*265.
firmantibus, dominum terræ, & territorii Baro-
nem civilem esse, criminalem verò habere jurisdi-
ctionem, quæ inhæret officio; circa criminum
cognitionem, ut propterea dominus in potentia,
si crimina fiant, dicatur, & non Baro, quia non
jurat fidelitatem, nec assecuratur à vassallis, mi-
nusquè adjutoria consequitur, sed contradicunt
*Affl. in constit. Regni in locis demanii nu.*4. *Novar.
mem. cap.*156. *n.*2.

Si extendatur *capit.* memoratum ad obligatio-
nes captas ab Actuario vassallo, extricat *de Franc.
dec.*131. & negativè respondet, & diximus *in Rit.*
428. Benè autem plenè probatur, Notarium esse
vassallum ex fide Baptismatis, & Universitatis,
præsentatis tamèn Curia pro Tribunali, *Mascard.
conclus.*1067. *num.*7. *Genua de scrip. privat. lib.*5.
q. 2. *tit. de lib. plebanorum, sivè Curati, vers. Et
ut paucis, Reg. Capyc. Latr. decis.* 166. *num.* 35.
*et.*2.
33 Insupèr ut præsentari ad formam *Ritus* possit
instrumentum, aliud convenire debet, ut
sit publicum, ita sancientibus verbis hujusmet
Ritus in ejus initio: ut tamen publicum dicatur,
alia plura concurrere debere, edisserit idem *Frecc.
ead. par.*1. *§.*2. *Canar. in prax. liquid. instrum. rub.*
1. *par.*1. Aliud est requisitum, quod in publica
34 sit forma redactum, juxtà *Constit. Bajulos*, alte-
ramquè *instrumentorum robur*, & copiosè conge-
sta per *Galter. par.*2. *rub.*2. *Ann. sing.*252. *Reg. de
Marin. lib.*1. *quotid. resolut. cap.* 186. *num.* 15. *&
lib.*2. *cap.*139. *num.*14. *Prat. observ.* 24. *num.* 22.
Thor. par. 1. *compend. verbo, Instrumentum, &
voto* 84. *num.* 247. *par.* 1. quæ quidem resumptio
non valdè fiat, nisi octo conveniant, enarrata
per *Afflict. dec.* 6. *& in ead. const Bajulos à num.*
58. *ad num.* 82. aliosque *Authores*, quos *Ann.*
commemorat *singul.*254. potissimùm, quod illud
35 sit scriptum, & subscriptum propria manu pu-
blici Notarii, qui testium nomina, & cognomina
exprimere, obstringitur, *Fontanell. de pact. nuptial.
claus.*6. *Gl.* 3. *par.*7. *num.*49. *Franciscus Anton. de
Robert. de liquid. confid.*1. *num.* 11. laudatus à *de
Cuenca de deposit. claus.*42. & cujus loci testes sint
habitatores, *Alex. cons.*153. *n.*4. *vol.*2. *de Cuenca
memor. loco num.* 4. qui testes instrumentum in
forma reassumptum, ut fidem faciat, subscribere
debeat, *de Roberto num.* 14. *Frecc. par.* 1. *num.*
16. quos idem *de Cuenca* memorat *claus.*43. *num.*
1. *Barthol. de Capua in add. Constit. Instrumento-
rum, num.*4. *Mart. vot.*21. *num.*7. *& vot.*141. *n.*
1. & tres requiruntur, si excesserit instrumentum
libram, duo verò sufficiunt, si infrà libram, quod
36 an procedat, si capitale non excederet libram
auri,

auri, ſed benè cum tertiis decurſis, deciſum fuit poſſe liquidari, apud *Reg. Tap. dec. S.C.* 15. cujus meminit *Thor. par.3. compend. deciſ. verb. Inſtrumentum, ſi exceſſerit*, data verò conſuetudine, duorum teſtium ſubſcriptionem ſufficere, etiam pro magna ſumma, deciſum ſcribit Thor. *par. 1. compend. verbo, Inſtrumentum confectum, par.2. verbo, Inſtrumentum, & voto* 84. *num.*251. *par. 1. Staiban. ſenior conſ.* 13. quod ſi inſtrumentum quod præſentatur liquidandum, ſit ſubſcriptum per teſtes illiteratos facto per eos ſigno Crucis, poteſt liquidari, ſi certum eſt in loco, ubi contractus fuit celebraus, non adeſſe alios literatos, ſ. qui ſcribere ſciant, quod ſi fuerit dubium, & tunc ſuperſedetur, donec auditis partibus aliter providebitur, juxta *Carav.* diſtinctionem in hoc *Ritu num.* 9. quem inſequuntur *Galter. in prax. inſtrum. par.*1. *rub.2. ſub.nu.27. Tartagl. in prax. civil. cap. 1. num.* 19. Hinc licet ſignum teſtium non ſufficiat pro ſubſcriptione, ad hoc, ut creditor uti valeat beneficio *l. ſcripturas, C. qui potior. in pign. hab.* ut obſervat *Surd. deciſ.* 137. tamèn reſtringitur quando in loco, ubi fuit confecta apoca, litterati abeſſent, & ſcribere neſcientes ∴ *D. Conſ. Hodier.* ad eamdem *Surd. deciſ. num.*3.

37 Illud verò in eam formam redigere utrum, & quando poſſit alius Notarius præter notata in illa *deciſ.*6. *Afflicti*, ediſſerunt *de Franch. deciſ.* 300. *Galter. cit.rub.2. num.* 28. & 46. quiduè mortuis Notario, & Judice, vivis aliquibus ex teſtibus, vel uno ipſorum, aut omnibus defunctis, *D.Conſil. Rocc.* examinat *reſponſ.* 12. *tom.* 2. & praxim ſcripſerat *Tap.de fid. inſtrum. ad dict. Conſtit. Bajulos, §. cæterum num.* 5. & meminit *Sanfel. dec.* 182.*lib.*2. aliaque notat *Mari ad Gramm.dec.*106. *à n.*1.

38 Stipulatum verò per Notarium jam mortuum, & reaſſumptum per alium atteſtantem ſe habere hanc facultatem, non poteſt liquidari, ſi aliundè, quam ex fide, & atteſtatione ejuſdemmet Notarii non conſtat de poteſtate illud reaſſumendi, *Thor. in ſuppl. compend. deciſ. verbo, Liquidari, f.* 375. deciſum ſubnectens, quod iterùm citetur debitor, ex quo inſtrumentum erat reaſſumptum per Notarium, de cujus poteſtate reaſſumendi inſtrumenta aliorum non conſtabat, niſi ex aſſertione ejuſdem Notarii, inſequuntur *Pater de Affl. controv.jur. reſol. cap.* 30. *num.* 20. confertquè *de Franch. deciſ.*300. & *Surd. conſ.*440.*num.*8. *lib.*1. etenim Notario tantùm eſt credendum de iis, quæ geruntur inter partes tempore actus, & de quibus fuit rogatus, *Bart.in Auth. ſi quis in aliquo, Cod. de eden. Maſcar. de prob. concl.* 1096. *num.* 3. & *Reg. Rovit. in prag.* 1. *de Notariis, num,* 23. & probat *text. in §.* 1. & 2. *Auth. de tabellion.* non autem de geſtis de præterito, *Camniſt. in d. cap. quoniam contra, de prob.* nec de iis, quæ ſunt extra contractum, *De Puteo de reaſſump. inſtrum.q.* 21. *num.*2. nam neque probat, ſi faciat fidem de alio inſtrumento, quod dicit confectum de ſua manu *Afflict. deciſ.*48. *num.*2. *Laganar. ad Rovit. in prag.*1. *de Notar.lit.C.*

39 Præterquam etiam ſi de licentia prædicta fuiſſet Notarius rogatus, ejus atteſtatio facta in inſtrumento reaſſumpto nullam præſtat fidem, verſatur enim in re tangente ſui commodum, & authoritatem, quam ſibi ex diſpenſatione atteſtatur conceſſam, & quiſque in re propria teſtimonium dicere prohibetur, *l. omnibus, C. de teſtib.* nec ipſi ſoli abſque teſtibus creditur, *Reg. Galeot. controv.* 66. *num.*45. *Cyriac. controv. forenſ.* 244. *num.*51. *tom.*2. *ex §. ſi verò abſunt, Auth. de hæred. & falcid. §. Sed etſi Inſtrumenta, Auth. de fid. inſtrum. Menoch. de arbitr. Jud. lib.* 2. *cent.* 2. *caſ.* 105. *ſub num.*39. *D. Conſil. Staib. cent.*2.*reſol.*130.*num.*18. *reſ.*144. *num.*8. *reſ.*161. *num.*18. & *reſol.*197. *nu.* 103. & 110. poſt nec Judici creditur ſuper eo, quod fundat ſuam poteſtatem, & à quo pendet validitas actus, quem gerit, ita ex *Felin.* & aliis probat ex communi *Maſcard. concl.*35.*n.*2.

40 Quinimò hoc caſu ſumus in genere prohibitorum, nam agitur ad convaliandum actum contra formam conſtitutionis, & ad probandam diſpenſationem, ſine qua actus ipſe corruit, ideò hujuſmodi Notarii aſſertioni non eſt adhibenda fides, ad *text. in l. & ſi fortè, ff. de Caſtrenſ. pecul. & in l. qui teſtamentum, ff. de probatio.* ubi non ſtatur aſſertioni ejus, qui actum facere prohibetur, nec ei eſt credendum de requiſitis ad validitatem actus, *Carlev. de Jud. tom.* 2. *diſp.* 8. *ſect.* 6. *num.*96. & *Simoncell. de decret.lib.*1. *tit.*1. *inſpect.*7. *num.*202. ſicut in terminis donationis inter perſonas prohibitas, ut ſubſtineatur ex cauſa meritorum, ſunt probanda merita, nec de iis ſtatur aſſertioni donantis, ut ex *Gl. in l. ſi donatione, C. de collat. Fontanell. de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.*7. *par.*2. *num.*16. *Menoch. conſ.* 112. *num.* 26. de communi *Guttier. de confirmat. juram. cap.* 5. *n.*16. *par.*1. *Merlin. de legit.lib.*2. *tit.*2. *q.*29. *num.* 19. & *Cutell. de donat. to.*1.*diſcurſ.*2.*par.*13.*n.*14. & *ſeq.*

41 Anquè prædicta militent in inſtrumento reaſſumpto aliena manu, vivo Notario, qui nimia negotiorum mole prægravatus, illud tantùm ſubſcripſit, inquirit *Mocc. in Sylv.caſ.forenſ. cap.*3. & idem *P. de Afflict. add. cap.* 30. *num.* 5. & tangit poſt *de Franch. dec.* 300. *Auns mens ad Gramm. deciſ.* 106. *num.* 11. & ân poſſit liquidari inſtrumentum, ſi in eo alius Judex ad contractus fuerit ſubſcriptus loco alterius Judicis præmortui,

42 non conſtito de illius morte, *Thorus* tangit *par.* 3. *compend. dec. ſect.*1. *verb. Inſtrumentum an poſſit liquidari, & voto* 84. *num.*68. Etenim de jure Regni ultra teſtes, & Notarium, requiritur in confectione inſtrumenti interventus Judicis ad contractus, ut in *add. Conſtit. Bajulos omnes, & Conſtit. Inſtrumentorum, & Franc. Ant. de Judic. Robert. de liquid. Inſtrum. confid.* 1. *num.* 11. qui inter partes contrahentes habet juriſdictionem in Regno voluntariam, ſicuti obtinet Notarius aliis in locis, *Galter. in prax. par.* 1. *prim. par. rub.* 5. *num.*12. *Borrell. de magiſtrat. edict. lib.* 14. *num.* 19.

43 An verò invocationis divini nominis omiſſio, vel diei, menſis, & anni, vitiet inſtrumentum, examinant *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.* 1. *n.*1. *fol.*9. *tom.*1. *Ranchin. ad Guid.Pap. dec.*19. *Jo: Carolus Antonell. de tempore legali lib.*2. *cap.* 29. *nu.* 1. *Rundenſ. de Analog. cap.* 200. *Borrell. conſ.* 75. *num.*8. & *in ſumm.par.*2. *tit.*100. *num.*17. *Joſeph Gonzal. variar. qq.cap.*1. *Reuſn. deciſ.*1. *lib.*1. *Andr.*

Gaill.

Gaill. pract. observ. lib.2. observ.7. num. 6. & alii, quos refert *Mari ad Gramm. decis.* 106. *num.*12. *D. Franc. de Cuenca de dep. clauf.* 1. *Sesse decis.* 113. *num.* 17. *vol.* 2. *addit. ad de Cuenc. clauf.* 4. *lit.E.*

Nullam porrò ansam; nullum effugium, nul-
44 las cavillationes, fraudes deniquè nullas omisere debitores, quibus æris alieni solutionem infinitis dilationibus protraherent, creditorum in se actiones eluderent, Judicum aures ad phalerata mendacia, fucatasque querimonias, delinitas flecterent, nunc debita obtegentes, nunc negantes, nunc cavillos afferentes, creditoribus etiam minitantes, eosque perterrefacientes; Ritus, statuta, leges omnes, & jura proculcantes. Quid de usu, ac more nostri temporis dicam, de quo ex *Henriq. de fidejuss. cap.*15 *nu.*7. & *Victorin. Strigel. lib.*2. *ethic. fol.*277. *Gratian.* tradit *discept. forens. c.* 380. *num.* 19. *to.* 2. quo obærati non licitum sibi solùm putant, sed necessarium mentiri? de qua re *Plutarch. opusc. de vitand. usura.* Quàm benè eos Camæleonti comparabat Theodoricus Ostrogothorum Rex, in omnem se colorem fingenti, cujus verba rescribit *Henriq. num.* 7. ex *Marq. Freheb. de fama publica lib.*2.*c.*13. *num.*15. quorum impudentia, usque eò devenit, ut novissimè non erubuerint asserere ea instrumenta præsentari non posse servata forma *Ritus*, in quibus licet anni reperiatur descriptus cum cæteris solemnitatibus, una Indictio defuerit.

Indictionem enim, quæ componitur ex tribus lustris hoc est, quindecim annis, juxtà *Glos. in cap. inter dilectos, in verbo, Indictionis, de fide instrum.* describi in instrumentis debere, indixit *text. in auth. ut præpon. nom. Imper.* & concinit *prag.*2. *sub tit. de Notariis*, ibidemquè *Reg. Rovit.* & alii *DD.* quos recenset *Gait. de cred. c.* 3. *tit.*1. *num.*162. & voluerunt *Natt. cons.*47. *vol.*1. *Daniel Venat. in Analysi jur. Pontific. lib.*2. *tit.*22. *Ludov. decis. Lucens.* 13. *Nicol. Intrigl. super Bulla, & pragm. de censib. lib.*1. *q.*88. *num.*3. *Staiban. senior cons.* 13. At haud obstantibus debitorum clamoribus, pluriès in gratiam creditorum decisum fuit, potissimum sub die 23. Octob. 1660. junctis Aulis M.C.V. *referente Dom. Judice D. Stephano Padilla*, & provisum, quod pœna ponatur in libro inferni, ut liquet ex processu Iulii, & fratrum de Cesareo, cum Ioanne de Franco, in banca Actuarii Breazzani.

Etenim ob hujusmodi indictionis omissionem, non vitiari instrumentum, firmarunt *Robert. con-*
45 *sid.* 1. *num.* 9. *Covar. pract. lib.* 1. *c.* 12. *num.*1. *ver. de indictione*, & alii *DD.* laudati per *Farinac. quæst.* 156. *par.* 1. Quod ut probetur, præmittendum duxi, indictiones annorum, temporisque supputationi subservisse etiam ante Christi Nativitatem, Author est *Accursius in l.* 1. *§. ultim. C. de Just. Cod. confirm.* cui videntur consentire Juris utriusque Interpretes, præsertim *Gl. in dic. cap. inter dilectos, Spec. lib. ult. rationalis cap.* 2. & *in tit. de instrumen. edit. §. Breviter num.* 5. cujus origo forsan deducitur à nova illa indictione, quam Cajo Antistio, Lælio, Balbo Consulibus anno quarto, ante Christum natum Augustus instituit, authore *Dione lib.* 55. quem, & *Alciat.* laudat *lib.* 8. *Parergon. c.* 1. ubi tametsi credibile id esse existimet, verùm consentaneum profectò est, indictionem illam, cujus *Dion.* meminit, Christi Nativitatem præcessisse quo ad edictum, ejus verò executionem initium habuisse ab eo anno; quo Christus natus est ex *cap. Lucæ* 2. unde poterit defendi, quod *Spec. Luc. Pennensis*, & alii opinantur, nempè indictiones ab eo cepisse edicto, cujus *Evangelista dic. c.* 2. meminerit, ita sanè, ut indictionis computatio inceperit ab anno edicti, prævia deliberatione, & maturo Consilio Romæ instituti, ac decreti, non ab ejus executione, quæ primo anno Christi Nativitatis contigit.

46 Indictionum autem calculus in hunc qui sequitur modum assumitur. Annis Christi additur triennium: omnisque annorũ numerus per quindennia dividitur, ut tandem annus, qui superest indictionem continuat: quemadmodum præter *Accursium, Speculatorem*, & alios docet *Beda lib. de natura rerum cap.* 47. quos enumerat *Covarr. var. resol. add. cap.* 12. *num.* 6. signaturque indictio à primo anno usque ad quindecim eo numero, quo annus hic excurrens: quo fit, ut tertia indictio sit annus tertius, qui excurrit post factam per quindennia omnium annorum contributionem. Anni igitur mille sexcenti, & quinginta à Christi Nativitate in quindennos divisi, efficiunt centum, & decem indictiones, reliqui à Nativitate sunt decem anni, quibus adduntur tres: Et ideò annus sexagesimus supra millesimum sexcentesimum à Nativitate, decimam tertiam designat indictionem. Quæ quidem indictio incipit a kalendis Septembribus: quod constet eo mense tributorum exactores proprium munus auspicari, *tex. in Auth. de collectorib. in princ.* quem ad hoc citat *Alc. dic. cap.* 1.

47 His notatis. Dicimus primo, Justinianum Cæsarem apponi, indictionem instrumentis constituisse, *in dic. Authent. ut præpo. nomen Imperat.* & ita fieri debere, nisi consuetudine id omissum fuerit, *Bart. in l. si quis, §. initium, ff. de edend. num.* 12. cujus opinio magis communis est, authore *Felin. in dic. cap. inter dilectos nu.* 12. & *Affl. in constit. Bajulos omnes, nu.* 20. dixit, instrumentum non vitiari, si de consuetudine indictio non solet apponi, & idem *Gait.* qui loco supracitato contrariam opinionem tenere videtur, *num.* 165. dicit, quod modificatur requisitum, ut non procedat, si in hoc loco contractus adesset consuetudo non apponendi indictionem in instrumentis, quia tunc instrumentum non vitiaretur, allegat *Affl. in dic. const. Bajulos num.* 20. *in fin. Rip. resp. sequen. ad* 4. *resp. sub nu.* 27. & 28. *de prob. Scacc. de Jud. caus. civil. cap.* 11. *num.* 1199. *ac Covarr. dic. cap.* 12. *var. num.* 7.

48 Quin, prædicta *Authentica*, non solum loquuta fuit de contractibus, sed etiam de quocumque alio actu judiciali, ut patet illis verbis ibi, (*sicut in judiciis, sivi ubicumque conficiuntur acta*) & non potest dubitari in judiciis etiam nunquam fuisse observatam, ut patet ex antiquissimo stylo; tàm M. C. quàm S. R. C. in omnibus decretis, & sententiis hucusque satis, & sic quemadmodum recessit ab Aula in judiciis, similiter, & in contractibus idem dicendum est; nam in judiciis

ciis quaſi contrahitur, & idem judicatur de contractu, quod de quaſi contractu, ut *l. ediles §. ſciendum, ff. de edil. ed.* & valet argumentum de judiciis ad contractus, prout poſt alios, probat *Barz. dec.* 23. & ideò ſi diſpoſitio *d. auth.* eſſet in viridi obſervantia, ſequeretur abſurdum, quòd nedùm omnes ſententiæ hucuſque latæ, ſed etiàm omnes fidejuſſiones præſtitæ penès acta eſſent nullæ, & invalidæ, & incuſari minimè poſſent, quia omnes fidejuſſiones reperiuntur captæ, & expenſæ abſquè indictione ex generali conſuetudine, & quamvis lex diceret contrarium, tamen devinceret eam conſuetudo, proùt per plura jura probat *Gl. d. Auth. ver. auctore*, conſuetudo, n. eſt altera natura, *l. ſi quis poſthumus, ff. de liber. & poſth. Jo: And. in addit. ad Speculat. tit. de fid. inſtr. §. inſtrumentum, num.* 13. *Menoch. conſ.* 37. *num.* 2. & conſuetudo dicitur optima legum interpres, *l. minimè, & l. ſi de interpetratione, ff. de legit. cap. cum dilectus de conſuet. Gratian. diſcep. forens cap.* 290. *tom.* 2. *P. Meroll. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 546.

49 Duo enim ſunt neceſſaria, requiruntur ad hoc, ut conſuetudo abroget jus poſitiuum; Primò, ut conſuetudo ſit rationabilis; Secundò, ut ſit præſcripta, quæ præſcriptio in ſtricta verbi ſignificatione inducitur tantùm à privata perſona; ſed per conſuetudinem acquiritur jus univerſitati, communitati, & populo; Et per conſuetudinem decem annorum præſcribitur contra legem civilem, prut, poſt alios, probat *P. Dian. tract. miſc.* 14. *reſol.* 62. *col.* 2. *tom.* 5. *fol. mihi* 413. & noviſſimè *P. Verricell. qq. mor. tract.* 3. *q.* 48. *num.* 2. *cum ſeq.* que conſuetudo quamvis in deciſoriis cauſæ formitèr debeat probari; attamen ſecus eſt ordinatoriis judicii prout eſt caſus noſter, ut probat *Gratian. diſcep. for. cap.* 956. *num.* 22. imò poteſt Judex ſe informare de conſuetudine notoria ex officio, & parte non citata proùt fundat idem *Gratian. cap.* 945. *num.* 20. & diximus *in Rit.* 1. *à num.* 45. *tom.* 1.

Secundò, appoſitio indictionis milleſimum tan-
50 tùm indicat, ideoque *Galter. dic. pract. crim. inſtr. prim. prima part. nu.* 10. *in fin.* aſſerit, quod ſi annus indictionis anno Domini, & ſic milleſimo, non conveniat, ibidem aſcripto; præſumendus eſt potius error in indictione, quam in anno Domini, cum is ſit magis omnibus, quam indictio, *Bart. in l. ſi librarius*, ubi *Dec. & Cagnol. ff. de regul. jur.* & alii relati per *Covarr. ubi ſup. num.* 7. ex quibus ſufficit: quod adſit milleſimus, ut conſtet de tempore confectionis inſtrumenti, & eſt ſuperflua indictio, cum tendat ad idem, nam fruſtrà fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora *l. generaliter, C. de inſtit. & ſubſt.* ibique *gloſ. verſ. ſine teſtamento, l. in donationibus, C. de donat. & Inſtit. quod cum eo, qui in aliena poteſtate, in princ.*

51 Advertimus inſupèr, ratione fauoris publici, & utilitatis communis multa permitti, quæ aliàs de jure non permitterentur, etiam ſi jura & leges contrarium expreſsè diſponerent; quemadmodum videmus in pecunia ſoluta per comunem debitorem creditori poſteriori, in qua quamvis detur hypotheca, & de rigore juris etſi conſumpta, poſſit avocari à creditore anteriore, proùt plura ſunt jura relata per *Affl. dec.* 190. attamen idem *Affl. in fin. d. deciſ.* teſtatur fuiſſe de equitate deciſum per S. R. C. non eſſe locum diſpoſitioni legum in contrarium dictantium, propter æquitatem; rationem aſſignando, quia commercium impediretur, & totus mundus litibus inuolueretur. Paritas ergo militat in hoc themate, nam quatenus indictio de jure requireretur, ratione publicæ utilitatis non ſolùm fiſci favore, ſed etiam privatorum creditorum, in quorum beneficium tot, & tanta inſtrumenta confecta fuerunt abſque indictione, ſed cum anno, valida reputari debent, nè nouus uſus inducatur, & mundus litibus involuatur, & in ſpecie, quando inſtrumentum continet diem, menſem, & annum ac alia ſubſtantialia, quod ſit validum, quamvis careat indictione, voluit *Dyn. in conſ.* 13. quem refert, & ſequitur *Cardin. Tuſc. in concl.* 90. *lit. I. in verbo, Indictio.*

52 Et tandèm dilemmate utimur, aut appoſitio indictionis non eſt in uſu, aut eſt in uſu; Si non eſt in uſu, & de conſuetudine non ſolet apponi, & validum eſt inſtrumentum continens annum, juxta tradita per *Affl. in d. Conſt. Bajulos omnes, n.* 20. & per *Franciſc. Anton. de Judice Roberto in conſid.* 1. *num.* 9. Si verò eſſet in uſu, & de conſuetudine, & cenſetur appoſita, tantò magis in inſtrumentis confectis in Civitate Neapolitana, nam in omnibus contractibus quatuor ſemper cōſiderantur, ſcilicet ſolemnia, ſubſtantialia, naturalia, & accidentalia, prout explicat *Paul. de Caſtr. in l. juris gentium, §. quinimò ff. de pact.* quorum tertium requiſitum pertinet ad hunc caſum, & non alia ratione dicuntur naturalia, niſi quod frequentiori, & aſſidua conſuetudine contractui inſunt, & ad Notarii officium pertinent & tenetur apponere in inſtrumento, quas clauſulas, ſi Notorius omiſerit apponere, non per hoc inſtrumentum vitiatur, per *Tex. in cap. cum M. Ferrarienſis extra de conſtit.* ibi, *vel fuerit, vel eſſe debuerit, ſicut conſuevit expreſſum*; ubi communiter DD. & poſt alios probat *Cyriac. q.* 406. *tom.* 3.

Nec officit *Reg. Pragm.* 2. *de Notar.* incipiens, *Singuli ex dictis Notariis.*

53 Primò, quia *Pragm.* non loquitur de inſtrumentis, ſed tantùm de protocollis conficiendis ab eiſdem notariis, nam *pragm. ſinguli*, fuit edita in anno 1477. & reperitur ſituata in pragmaticis antiquis in volumine *Conſtitutionum Regni, ſub tit. de ordine in protocollis ſervando per Notarios* cui tit. præcedit alius *tit de Notariis matriculandis in eod. vol. Conſtit. Regni fol. mihi* 426. in quo antecedenti titulo non aliter fit mentio de indictione, ſed tantum de die, menſe, & anno, maximè quando Notarii creantur, vel moriuntur; & deindè ſubſequitur alius titulus *de ordine in protocollis*, ùbi prædicta *pragm.* diſponit, ut in principio ejuſdem protocolli apponi debeat indictio, & ſic non loquitur de inſtrumentis ſtipulatis, ſed tantùm de ordine in protocollis ſervando.

54 Secundò reſpondetur, quod *d. prag. ſinguli*, impoſuit tantum pœnam decem unciarum Notariis, qui dictum ordinem in protocollis non obſer-

va-

varent, non autem nullitatis actus, & sic quate-
nùs de instrumentis loqueretur, proùt non lo-
quitur, illa essent valida, quia de nullitate nihil
fuit dictum, vel dispositum; quemadmodum vi-
demus in dispositione *pragm. ad Macedon. & ad
Vellejan.* quæ ultra pœnam impositam Notariis,
declaraverunt etiam contractus nullos; sic etiam
in *pragm. 79. de offic. S. R. C.* quæ continet vi-
ginti, & unum capita, & in multis ex dictis
capitibus imposuit, non solùm pœnam Actuariis,
& Scribis, sed etiam declaravit acta nulla, &
in aliis capitibus imposuit pœnam, & non nulli-
tatem, & sic ubi voluit expressè nullitatem, de-
claravit, & ubi noluit, non dixit.

Tertiò dicitur, quod posteà supervenit alia *Reg.
Pragm.* emanata in anno 1612. quæ est 7. *de Com-
missar.* ubi *in 14. cap.* disponitur, quod quam-
55 vis annus diversimodè per Notarios olim com-
putabatur, nam alii Notarii à die Nativitatis Do-
mini, alii à die Incarnationis die 25. Martii, alii
à prima die Septembris per indictionem illũ com-
putabant, & ideò sancivit, quod annus incipe-
re deberet à die prima Januarii, & sic videtur re-
cessum à dispositione *d. pragm. 2. de Notar.* qua-
tenùs de instrumentis loqueretur, proùt non lo-
quitur.

56 Ne vim faciunt authoritates *D. Bart. de Ca-
pua, & Dom. Reg. Rovit.* ex quo perfunctoriè di-
ctum articulum tractaverunt, & non ex profes-
so illum degustarunt, qua proptèr non sunt ha-
bendi in consideratione, juxta tradita per *Corbol.
in tract. de jur. emphit. num. 33. fol. mihi* 162.
tantò magis, quia in contrarium adest verior opi-
nio rerum judicatarum authoritate suffulta, &
proindè *DD.* sustinentibus sententiam aliquam,
rationibus non perpensis, nec consideratis, sed
turmatim ad instar avium, non est credendum,
ut probat novitèr, post alios *Calvin de æquit. lib.
1. cap. 30. à num.* 28.

Notarii duo si simùl rogati fuerint quilibet so-
57 lùm poterit in publicam formam instrumentum
redigere, cum ejus tantum signo, *Burg. de Paz
ad leges Tau. 2. p. l. 3. conclus. 7. num.* 1240. *Math.
ad Guid. Pap. 122. dec. verbo, Adhibiti*, & re-
probato *Portoles*, firmat *de Cuenca clauf. 44. nu.*
58 14. Requiritur etiàm in instrumento Notarii si-
gnum, absque quo illud nullum redditur, *Viv.
in syl. com. opin. verbo, Instrumentum il 2. Dec.
cons. 47. Cravett. cons. 216. Guid. Pap. dec. 661. &
Anus ment ad Gramm. decis. 106. nu. 9. Verrall.
dec. 104. num 2. lib. 2. Caballin. milleloq. 248.
Antonius Sola in decret. Saband. tit. de oppos con-
tra form. extrins. Gl. 2. num. 9. Pand. de exe-
quut. instrum. par. 1. declar. 3. num. 18. Thor.
vot. 4. num. 1. tom. 1.*

59 Sed si fuerit in Judicio exhibitum instru-
mentum in pergameno absque necessaria subscri-
ptione testium, vel alio carens requisito, produ-
cens possit illud repetere, ut subscribatur ad finẽ,
ut iterùm coram Judice producere valeat, inqui-
rit *Luc. de Penn. in l. Rura Cod. de omn. agr. de-
ser. lib. 12.* quem refert *Visconti in concl. jur. ver-
60 bo, Instrumentum*, Quid si instrumentum non
esset guarentigiatum, àn cogi possit debitor ad se
obligandum per instrumentum guarentigiatum,
servata forma *Ritus, Glos. Paris. tit. 2. §. 53. nu.*
22. affirmativè respondet, reprobata opinione
Angeli & Alexandri, contrarium firmante, in-
sequitur *Gaballin. milleloq. 196. Angeli* verò ale-
am insequitur *Cumia super Ritib. Sicil. unlter cap.
25. num. 31. Cavens. in hoc rit. num. 21.* addoque
*Albam cons. 33. volum. 1. Suar. in l. post rem ju-
dicatam in declarat. leg. Regni cap. incip. Item
quæritur, pag. mihi 725. Gratian. discept. for.
722. num. 22. Mieres Palaes* distinguentem *de Ma-
joratu, par. 1. q. 48. num.* 59 quamque non ad-
mittit *Paul. Granut. comm. concl. lib. 1. thorema
9. num. 13.* si ex consuetudine Patriæ omnia in-
strumenta taliter conficiantur, ex *Tiraq. de retract.
lignag. §. 29. glos. fin. num. 2. Rebuff. in tract.
de consuet. art. 2. glos. 13. num. 29. 3. tom. Con-
stit. Franciæ.*

61 Qua verò pœna puniatur Notarius sine so-
lemnitatibus à juribus communi, & municipali
præscriptis instrumentum faciens dicas pœna falsi
Alex. in l. jubemus, n. 6. de testament. quem re-
fert *Mari ad Gramm. dec. 27. num. 25. Reg. Ca-
pyc. Latro consult. 160. num. 31. lib. 1.*

62 Aliud etiam exigitur requisitum, quod si li-
quidum, ut præsentari valeat instrumentum, jux-
ta formam *Ritus* ex omnium sententia, quam *Ca-
rav.* præsertim testatus est *num.* 4. necnon *Pand.
in tract. de præsent. instrum. par. 3. declar. 21. nu.
62. Frecc. par. 7. & 8. q. 3. Reg. Rovit. in rubr. de
instrum. liquid. num. 21. Magon. decis. Lucens. 79.
num. 9. Amend. ad Franch. dec. 366. num. 5. Thor.
vot. 84. num. 156. par. 1. Gramm. cons. 95. num. 34.*
& alios refert *Grass. de excep. except. 36. in princ.
Mocc. in sylv. cas. forens. cap. 9. num. 11. Consil.
Marcian. cons. 33. num. 4. & 11. Prat. respons. crim.
31. num. 173. & tom. 3. discept. forens. cap. 28.
num. 11. Consil. Hodiern. ad Surd. decis.* 122. quip-
pè quod nunquam merebitur executionem, nisi
liquidum sit, *Corn. cons. 221. num. 2. lib. 4. Novar.
q. forens. 29. num. 1. par. 2. Osasch. decis. 129. nu.
4. Thesaur. decis. 26. num. 5. Misinger. singul. obser.
cent. 2. obser. 6. Foller. de censib. vers. tanquam res
judicatas, num. 56. Amat. dec. Ancon. 29. num. 4.
Gaballin. milleloq. 625. Viv. in sylva, opin. 802.
num. 1.* insinuans, facta liquidatione exequi de-
bere, *Ursill. dec. 283. num. 7. Giurb. dec. Sicil. 44.
num. 4.* non obstante pacto, ut etiam si non sit li-
quidum, possit illud pro liquido præsentari, *Frecc.
par. 8. qu. 3. Reg. Rovit. in rub. de instrum. liqui-
dat. num. 23. super prag. Joan. Baptist. Thor. vot.
84. num. 156. par. 1. Galter. par. 2. prim. par. ante
num. 2. Visconti in conclus. jur. verbo, Instrumen-
tum illiquidum, Dom. Consil. Rocc. lib. 2. respons.
75. num. 11. Consil. Staib res. forens. 286. à num.
41. centur.* 2. tradens, sufficere ad illiquiditatem
patefaciendum, quod instrumentum sit aliquo
modo offuscatum, & turbidum, ex *Lancell. de
attent. p. 2. cap. 12. limit. 9. num.* 7. rasum, &
cancellatum *Galter. par. 48. num.* 60. vel si literę
illegibiles, aut intelligibiles adsint, *Berard. de
Instrum. liquidat. 1. par. 10. declarat. num.* 67.
ex *tex. in l. quo tutela 73. §. quæ in testamento 3.
ff. de regul. jur. Anna singul. 253. Galter. par. 1.
rubr. 2. num. 32. Caball. milleloq. 624. Parlador.
rerum quotidianar. lib. 2. cap. fin. par. 1. §. 22. li-
mit. 8. num. 26. Thor. voto 84. num. 60. par. 1.*
vel si esset confectum, partim vulgari, & par-
tim

tim latino ſermone, *Amanell. ſing.54.*

Notarius ſimiles literas ſcribens, parti ad damnum tenetur, *Jaſ. in l. Gallus, §. idem credendum num.29. ff. de liber. & poſthum. Plotus de in litem jurando num. 615. D. Franc. de Cuenca in tract. de depoſito, clauſ. fin. nu.5.* & de cancellatione, ſubſcriptione, abraſione, & interlinatione in inſtrumento, loquuntur *Thor. vot.9. nu.24. Bertaz. conſ. crim.411. nu.11. Marc. Anton. de Amat. deciſ.29. n. 26. Farinac. de falſ. q.153. par.3. à n.49. Genna de ſcriptur. privat. lib.1. q.6. dub.3. n.1.* & multa ad dignoſcendum, àn, & quando liquidum ſit, ut paratam habeat exequutionem enarrant *Peralta in l.1. poſt n.82. verſ. in Gloſ. in parte, nec mora, & num. ſeq.* & ſignantèr *n.89. ff. de legat.2. Brunor. à Sole in comp. propoſit. in juris verbo. Inſtrumentum Fab. de Anna conſ.87. n.2. Barz. in tract. de Guarentig. par.1. q.2.*

63 Ob id nimirùm poterit etiam procurator, ad impediendam exequutionem via *Ritus*, exceptionem illiquiditatis allegare, ut advertit *Carav. in hoc rit. nu.17.* quem inſequitur *P. de Afflict. cap. 48. ſub nu. 16. verſ. adeò*, quin, & ipſe Judex ex officio, etiam parte non opponente, illiquidum inſtrumentum exequi non debeat, admonet *Reg. Rovit. in d. rubr. de inſtr. liquid. num. 22.* & ex *Carav.* addit, *Borell. par.2. ſumm. dec. tit.19. de inſtr. liquid. nu. 1. Grimald. ad Tartagl. in prax. add. c. 1. verſ. Fallit. etiam*, & monet *Annichin. de prevent. Inſtrum. cap. 2. dub.4. num. 142.* poſt *Judicem de Roberto*, à quo verba tranſcripſiſſe *Carav.* in theſi illic relata, ſubnectit, & indicavit *Tyudar. de compenſat. art. 6. q 57. 67. Eſcobar. de ratiocin. c.38. n.11. tom.1. Reg. Valenz. conſ.88. n.59. Thor. par.3. compend. deciſ. ſect.2 verbo, Liquidari àn poſſit inſtrumentum*, adeò quod neceſſe non habeat Reus opponere exceptionem patentem, & reſultantem ex ventre inſtrumenti, quam Judex ex officio animadvertere obſtringitur, *Rota Roman. dec. 626. num. 10. par.1. diverſ. Azev. in l.2. tit.3. lib.5. recopil. n.35. Prat. add. c.28. n.11. lib.3. diſcept. forenſ.*

64 Hinc laudanda ſemper eſt praxis antiquitùs injuncta, ex *Ritu* 186. renovata, ex *prag. 4. §. mandamus, de inſt. liquid. & 9. de offic. magiſtr. juſtit.* non relaxandi citationes ſuper tenore inſtrumenti, niſi illud Judex viderit, & cenſuerit àn exequi illud poſſit via executiva, & liquidationis, ratione, quam perpendit *Galter. verb. præſentet Inſtrumentum in Curia*, poſt *Frecc. par .7. q.2. à num.15.* quæq; citatio à Judice in civilibus ſubſcribitur, & uno ex actorum Magiſtris in criminalibus, paſſimq; in Tribunalibus, & domi Judicum expediuntur, proùt ipſis, & ſcribis libuerit ex notabili *Bar.* doctrina *conſ. 164. lib. 1.* quod licet in citatione requiratur Judicis commiſſio, non tamèn, quod ille ſedeat, ſequitur *Card. Tuſc. concl.230. num.10. lit. C.* ut præterea liquidatio non fiat, niſi legitima citatio debitoris anteat, certum eſt, *Carleval de Judic. lib. 1. tit. 1. diſput.2. quæſt.7. ſect.3. n.913.* & agit *D. Franc. Cuenca ad Joſeph. de Nuno de Albaran. mercat. lit. C.* à qua interlocutoria interpoſita, ut expediatur citatio ſuper tenore inſtrumenti, appellatio non datur, *Thor. vot. 84. nu.295. & par. 3. compend. deciſ. verb. appellatio àn detur*. Videas *Præſ. Merlin. controv. for.74. par.1.* eundem *Thor. par.2. compend. verb. Inſtrumentum celebratum, & verbo, Appellatio à declaratoria liquidi, Amat. deciſ. Ancon.29. n.46.*

65 Et quamvis citatio ſuper tenore inſtrumenti vigore Reg. Pragmaticæ, nullo modo impediri poſſit, tamen quando inſtrumentum eſt pactionatum, & non poteſt liquidari, dubitans creditor quod forsàn expediretur citatio, poteſt adire unum ex Judicibus M. C. V. per quem interponitur decretum quod intimetur comparitio, in qua ſit inſtantia non procedi ad citationem (furſan, quia non fuit adimpletum aliquid pactum in inſtrumento adjectum) & interim, ex quo non fuerunt adimpleta contenta in inſtrumento, omnes Actuarii, & ſubactuarii M. C. non procedant ad expeditionem citationis ſuper tenore inſtrumenti, contra debitorem, & Actuarius contumaciarum non procedat ad incuſandas contumacias. Sic obſervatum fuit per Dom. Judicem Carolum de Amato mediante ejus decreto, ſub die 8. Martii 1653. in cauſa Ducis Belriſguardi D. Fabritii Pignatelli, cum hæredibus q. Franciſci, & Jo: Baptiſtæ Pignatello, tùnc in banca Marci Salerni, nùnc Hjeronymi Garrupæ. Cumquè deindè per *Dom. Judicem Caravita nunc Reg. Conſil.* ſub die 16. Septemb. 1654. fuiſſet domi proviſum pertibus auditis, quod expediatur nova citatio ſuper tenore inſtrumẽti contra; dictũ Ducem, cui ſint ſalva jura proponẽdi exceptiones adverſus prædictum inſtrumentum, Curia pro tribunali ſedente *fol.* 15. prædictus Dux obtinuit Regiam decretationem, quod ſi non fuerint incuſatæ contumaciæ, M. C. cum interventu aliorum Judicum juſtitiam faceret, & injunctis Judicibus utriuſque Aulæ, tunc D. D. Fabio Apicella, Franciſco Rocco, D. Thoma Caravita, & Eraſmo de Ponte, nunc Regiis Conſiliariis digniſſimis, ſub die 27. Novembris 1654. fuit proviſum, quod ſuperſederetur in expeditione citationis ſuper tenore inſtrumenti, donec aliter per M. C. fuerit ordinatum, *fol.*21. à quo decreto adhùc pendet verbum faciendum in una Aula S. C. ad inſtantiam Balii, & Tutoris filiorum dicti Jo: Baptiſtæ.

66 Ideò inſtrumentum dotale, quia non eſt liquidum præſentari haud poterit, *Loffred. conſ.* 18. *Ann. ſing.* 248. *Theſaur. dec. 26. nu.3. Viv. dec.39. n.3. Borell. mem. tit. 19. n.36. R. Tap. ſuper hunc rit. nu.4. lib.3. jur. Reg. de inſtrum. liquid.* ex *memor. Anna*, quem inſequitur *Amend. ad Franc: deciſ. indic. 366. nu. 2.* tradens cautelam, ut fiat inſtrumentum mutui, & ita practicari teſtatur, nam eodem die, quo fit promiſſio dotis, aliud fit inſtrumentum, quo dotans confitetur ſe mutuam pecuniam à viro recepiſſe, illamq; reſtituere infrà tempus conventum obſtringitur, & tradunt *Capyc. d c.183. Urſill. ad Afflict. deciſ.323. num.1. Reg. Capyc. Latr. dec.38. n. 30. lib.1. Thor. vot. 4. par.1. n.3. Danza add. tom.3. de pugn. DD. cap.2. de*

67 *Inſtrum. liquidat.* qui quidem contractus dotis in mutuum transfuſus, ſivè in contractum cenſualem, ſivè conſtitutionem annuorum redituum, quem Siculi ſubjugatorium ad formam Bullæ appellant,

pellant, omnia privilegia, dotisq; prærogativas pro tertiis, & interesse retinet, *Reg. Galeot.lib.*1. *controv.* 56. *à nu.* 23. *Reg. de Marin. lib.*2. *quotid. resolut. cap.* 166.*num.*28.& confert *cons. Lelii Altogradi* 17. *tom.* 1. & vide *Capyc. Latr. decis.* 56. *lib.* 1.

Ad cujus veriorem sententiam, si possit liquidari instrumentum dotale, relegamus Lectorem ad ea, quæ superindè congerit copiosè, & concinnè *Præs. de Franch. in decis.* 366. ad quam recurrendum admonet *Avus meus ad Capyc. dec.* 171.*sub nu.*2. & iterùm, exploso *Carav.* affirmat *ad Grammat. decis.*58. *num.* 7. amplians, Salerni practicasse liquidationem instrumenti dotalis, soluto matrimonio, contra fidejussorem viri, constito de morte ex doctrina *Frecc. par.* 12. *q.* 2. & *Avi mei* meminit *Novar.q. forens.*44.*nu.*4. *par.* 2.Et nõ nulla cumulant *Præs.Battaglin.in* sua perutili *additione ad Cynum in l. qui in potestate*, *C. de in jus vocandi*, *Ricc. collect. dec.* 152. *Præses de Amato cons.*41.*nu.*8.*Visconti in concl. jur. verb. Instrumentum, quando est illiquidum, vers.*
68 *Hinc etiam*. Quiquè affirmat illud liquidari posse contra promissorem, producta fide Parochi de matrimonio contracto, *Cavaler. dec. Roman.* 444. *n.*1.*Gratian.cap.*653.*nu.* 60. *Thor. add. vot.*4.*n.*21. quod simpliciter non admittit, idem *Thor. add. vot.* 4. *nu.* 47. Et àn instrumentum pro antefato promisso liquidari possit contra insolidum obligatum cum viro producta fide mortui viri, tangit *Galter* affirmativè respondens, 2.*p. p. rubric.unic. nu.*13.& hoc casu instrumentum debet esse reassumptum in forma probante, *Gallupp. in prax. S. C. par.*2.*cap.*21. *nu.*13.
Itidem neq; instrumentũ nõ exprimens causam liqui-
69 dari potest, *An.sing.*250.& probavit *Ronch.adGuid. Pap.dec.*176.*in fi.R.de Marin.c.*73.*lib.*1.*quotid.resol. P. de Affl.controv.jur.resol. cap.*30. *n.*40. *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo Instrumentum annuorum, & voto* 84. *nu.* 58. *lib.* 1. & deducitur ex *tex.* expresso, & magistrali *in l.* 2. *§. circa*, *de dolo mal. & met.exception. Jas. in l. Juris gentium*, *§. sed cum nulla*, *nu.* 28. *ff. de pact. in l. quo minus nu.* 28. *ff. de flum.* ubi de communi necnon *Aretin. in §. de constituta*, *instit. de act. Felyn. in c. si cautio nu.* 8. *de fide instrum. Gomez. variar. resol. to.*2.*c.*11. & propè infiniti alii quos adducunt prædicti, & *Hippol. de Marsil. in l.* 1. *§. præterea, n.* 59. *de quæstion.Guttier. de juram. p.*2. *q.*47. *in princ. D. F. de Cuenca ad Joseph de Ninno de Albaran. mercat. lit. E.*, *Jo; Carol. Antonell. de tempore legali lib.*2. *c.*29. *n.*14. Hinc de mense Decemb. 1655. discusso hoc articulo, declaratum fuit in M. C. V. apocam directam banco, causam debiti non continentem, minimè mereri exequutionem, servata forma Regiæ Pragmaticæ, fuitq; propterea impartitus terminus *referente Judice Pinto*; in causa Petri d' Ortonella, cum Doctore Petro Tomasino, in banca Boligni, cujus decisionis memor est *P. de Affl.in add. ad mem. c.*30. *num.* 70.
70 *pag.* 468.Sed an contractus ille valeat in vim donationis quod videtur velle *Bart. in d. §. circa*, ubi *addens* adducit alios potissimùm intervenient stipulatione, pura vel juramento, quod ipsum supplet in instrum nto defectum causæ videas *Gemea add.c.*11.*num.*3.*Guttier.cit.& Cancer. variar. resol.*1. *to.*2. *par. cap.*8. *de juram. nu.* 100 *Avum meum ad Capyc. dec.* 175. *num.* 2. *Gratian. lib.* 2. *discep. forens, cap.* 273. *num.* 21. *cap.* 280. *num.* 4. *Paul. Bellon de potest. eorum, quæ in continenti fiunt*, *cap.* 120. & *Annibal Troysi. in Ritu* 128. *num.* 6. DD. auctoritatibus fretus concludit stipulationem penès acta sine expressione causæ valere, *Bars. de Guarentig. p.* 2. *q.* 10. *Galter. in prax.* 2. *par. p. rub. unica cit. num.* 8.
71 Instrumentum etiam, etsi liquidum, si juramentum, & pœnam non contineat, liquidari nequibit via *Ritus*, qui criminalitati inhæret proptèr juramentum, pœnam, & perjurium, *Frecc. par.*6. *Paris de Puteo de reassumpt.instrum.rub.*19. *num.*20. *Reg. Tapia decis. S.C.* 25. *num.* 13. *Francisc. Mar. Frat. lib.*1. *discept. forens. cap.*15.*num.* 43. & *lib.*3. *cap.*28. *num.*20. advertens *num.* 58. *in eod. cap.* 15. illud præsentari posse omnibus requisitis tamen munitum, etsi non fuerit expressè cautum, quod via *Ritus* liquidetur, cum clausula prædicta consueta sit apponi; sed àn sicuti mandatur exequutioni instrumentum, in quo apparet præstitum juramentum, ita illud, in quo apparet data fides, extricat *Paud. de præsent. instrum.par.* 1. *declar.* 11. *n.* 74. quem laudat *Avus meus ad Gramm. dec.*46. *n.*10.

Illud quoque continens plura capita, & ultro citroquè obligatorium, tanquam pactionatum liquidari non potest, *Carav. super rit.* 157. *Frecc. de liquid. instrum. par.*7. *q.*2. *Franc. Anton.de Judice Roberto num.* 12. *Galter. in glos. advertas ad debita, & causas num.* 48. *vers.* 8. *limita*, *Mocc. cap.*9. *num.*5. *Consil. Staiban.cent.*2. *resol.for.*184. *num.*8. & *resol.* 196. *num.* 18. ut propterea venditor illud præsentare nequibit, nisi prius adimpleverit illud, quod in instrumento prom sit usque ad minimam partem, *Menoch. cons.* 1. *num.* 168. & *cons.* 55. *num.* 6. *lib.* 1. *Roland. cons.* 53. *num.* 29. *lib.* 1. *Mascard. de probat. concl.* 1387. *num.*25. *de Grass. except.*13. *num.*43. & 46. protendens etiam ad implementa accidentalia ipsius contractus, *Annell. de Amat. cons.* 58. *num.* 18. loquens in venditore asserente rem liberam, ut non valeat illa reperta hypothecis obnoxia pœnam conventionalem petere, nisi quando adimpleverit ex parte sua rem liberando, ut propterea exceptio rei non liberæ uti deducta ex natura contractus venditionis opponi possit a debitore indubiè ad remorandam instrumenti liquidationem, præter *Frecc. p.*7. *q.*5. *Præses de Amat. cons.*65. *n. num.* 3. *vers. idemq;* scribunt *Præs. Merlin. lib.* 1. *controv. forens. cap.*45. & *cap.*91. *num.* 8. *Viscont. ad Franch. dec.*200. *num.*14. *Galter.*2. *par.prim.p. rub. advertat. num.* 61. *Ricc. decis.* 105. *par.* 1. *Dom. Consil. Hodiern. ad Surd. decis.*165. *num.*11. & 19. & 253. *num.* 23. quod declarat *Mocc. cap.* 4. 5. 6. & 7. *Consiliar. Staib. cent.* 2. *resol. forens.* 184. *à num.*13. & *resol.*185. *à num.* 6. & *resolut.* 186. *num.* 37. *Gusman de evict. q.* 23. *num.* 32. *Gratian. dec.*13. *num.*18. & *discept. for. cap.*175. *num.*23. *Mangil. de evict. q.*39. *Cancer. variar.res. cap.*13. *de empt. & vendit. num.* 68. & ante ipsos scripsit *Bald.in l. qui rem num.* 1. *C. de evict.* his verbis. *Et nota tu pauper emptor, qui solvere non potes pretium, ut excipias contra venditorem, qui rem liberam non tradidit, & ex eo, quia est obligata*

gata pro dote uxoris, *aut quia est obligata multis aliis creditoribus*. Et quod instrumentum conditionatum liquidum non dicatur, desumitur ex exaratis à *Bald. in l. 2. C. de except. rei Judic.* An
72 verò liquidari possit, si testium depositionibus, vel alia scriptura publica constet conditionem esse purificatam, vel pactum promissum servatum, *Cavens.* ad partes inquirit *in prag. odia litium, vers. de instr. de arbitr. Jas.* extricat *in l. 1. num. 31. C. de edendo Gallupp. in prax. S. C. par. 2. cap. 22. num. 33.* subnectens conditionem nunquam adimpletam dici pro liquidando instrumento conditionato, nisi pars fuerit notificata, ex *Bald. in l. cum testamento, C. de testam. manumiss.* Undè quamvis emptori non liceat instrumenti incusationem impedire pro pretio prætextù evictionis imminentis in limine contractus, etiam fide authentica litis motæ producta, si venditor fidejussionem præstet de generali evictione, *Carav. in rit. 173. in fin.*; tamen si quis ageret actione ex empto, ut venditor rem venditam liberet, vel interesse quanti minoris præstet, incusari venditionis instrumentum haud potest, cum contractus ex parte venditoris non fuerit adimpletus, & proindè una actio differt ab alia, cum prima intentari minimè possit, nisi sequuta evictione, secunda verò statim quod apparet rem non esse liberam, ut post *Caroc. in dec. 96. num. 6.* distinguit ingeniosissimus *D. Consil. Hodier. ad Surd. cit. decis. 165. num. 16. & 19.*

73 Cum verò instrumentum continet locationem territorii (exempli gratia) viginti jugerum, ad rationem viginti ducatorum pro quolibet jugere, addita pactione, ut metiri deberet, & alter alteri reficeret, possit nè præsentari pro quantitate expressorum jugerum? discutit *de Franch. decis. 292.* duas ad invicem ejusdem S. C. referens contradicentes decisioues, & proindè essent percunctandi processus, ut videri possit diversitas facti, & *Præsid.* aleam pro creditore, sustinent *Anton. Massa Gallesf. de oblig. in form. Camer. par. 4. consid. 2. num. 2. de Laurent. decis. Aven. 124. num. 11.* & alii, quos *Visconti* addens recenset, *Reg. Rovit. in rub. ad prag. de instrum. liquid. num. 24. Lancellot. de attent. par. 2. 4. limit. num. 1. Escobar. de ratiocin. cap. 35. num. 28. Manent. decis. 66. num. 4. Consil. Hodier. ad Surd decis. 64. num. 3.* Et quod quando locatio, sivè concessio in emphyteusim sit ad mensuram, ex quo distributa est pensio in singula jugera, contractus imperfectus dicatur, etiam in bonis mobilibus, quamvis locum penitentia in eo non habeat, probat *Surd. cons. 38. ex gl. in l. 2. C. de pericul. & commod. rei vendit. verb. imperfect.* ibi, *vel imperfecta*, *quia tacita inest conditio*, *si ad mensuram fuerit*: quam declarat *Affl. dec. 280.* extenditque etiam ad bona mobilia vendita ad mensuram, *Covarr. pract. qq. c. 3. num. 6.* ita quod ante mensuram non dicatur emptor in mora, idem *Surd.* probat *d. cons. 38. n.*
74 *12.* & indicat *dec. 64. num. 13.* Sed facta venditione prædicta, non licere alicui ex contrahentibus ante mensuram à venditione, seù emptione resilire consignata emptori possessione, scripsere *Salic. in l. 2. Cod. de comm. & peric. rei vend. Paris. cons. 59. num. 5. & cons. 64. lib. 1. Afflict. decis. 280. num. 4. Surd. cit. cons. 38. Trentacinq. lib. 3. var. resol. tit. de empt. & vend. resolut. 5. num. 2.* quibus contradicunt *Neviz. cons. 38. num. 24.* & alii, quos recenset *Moccia in sylv. casuum forens. cap. 62.* quamquè quæstionem latè pertractant *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 17. num. 27. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 566. à num. 4. Costa de portion. ratæ q. 55. Bertaz. de clausf. instrum. claus. 20. glos. 20. & 21. Laderch. cons. 130. Surd. decis. 257. Turrett. cons. 7. vol. 1.* & isthæc mensuratio intrà quod tempus fieri debeat, tradit *Thesaur. decis. 185.* quiduè agendum sit, reperta mensura defectiva, inquirit *Petr. Benint. decis. Bonon. 30.* quod si in instrumento adsit promissio ducatorum mille cum clausula, salvo meliori calculo, erit liquidum, & præsentari poterit, adhùc non facto calculo, dixerunt *Borrell. cons. 77. Ursill. ad Affl. decis. 203. sub num. 7. Giurb. dec. Sicil. 15. sub num. 9. Thor. in compend. decis. Regn. verbo instrumentum àn possit*, idem *Borrell. in sum. dec. tit. 29. num. 31. p. 2. Mari ad Gramm. dec. 58. num. 7. Jo. Mar. Novar. lib. 2. qq. forens. cap. 87.* prout liquidari insuper poterit, si alteram continet clausulam, & pactionem, ut facto calculo, si constiterit minorem quantitatem deberi, illa minor quantitas censeatur promissa, *Gramm. decis. 58. num. 11. Surd. cons. 527. num. 19. vol. 4. & cons. 38. num. 25. vol. 1. Rovit. in cit. rubr. num. 25.*

75 Verùm in casu, qui accidit in mea Curia Vasti Girardi, liquidante instrumentum contra Salvatorem de Leone, obligatum solvere Ærario Baronis Rocchettæ ducatos tercentum debitos, tùm pro annatis decursis ex causa affictus, tunc completi cujusdam defensæ, tùm etiam pro pretio multorum tumulorum frumenti intereà mutuatorum, deductis partitis solutis, pro quibus expressa pactione conventum est, videnda esse computa, redarguimus nostræ illius Curiæ ministros, injustè procedentes ad liquidationem, ex *dec. Januens. Chartarii 49. num. 8. & dec. 83.* etenim tantùm abest casus iste ab aliis antecedentibus, ut meritò illiquidum esse prædictum instrumentum affirmare debeamus, quamvis illa, & liquida esse, & præsentari posse crediderimus, nec sine distantiæ ratione, cum illa absolutè, & simpliciter promissam summam contineant, tametsi reservent jura, quatenus contrarium appareret, & consecutivè non subsecuta revisione calculi, sit debitor in afferta quantitate. Istud autem continet quippè certam summam, ab ea vero deducandas esse partitas asserit in computis contentas, quæ proptereà revideri iidem pacti sunt contrahentes; itaque assertivè in eo concluditur, à promissa summa quantitates solutas deduci debere, & consecutivè supponitur, fuisse persolutas aliquas quantitates; illæ tamen quot, quævè sint, relegant ad ipsa ratiocinia. Si igitur certum est, non integram summam re vera deberi, stantibus partitis solutis, prout in computis, illæquè sint incertæ, ipsis non visis rationibus, indè sequitur, non esse liquidum instrumentum, illudque propterea haud posse produci, & liquidari; Neque eorumdem ministrorum excusationem admisimus, quod salvator post citationem nihil excepit, illiquidatemque ipsam non opposuit; quandoquidem instrumentum liquidandum patere primum debet

Judici, si liquidum sit, ut deindè progrediatur ad illius liquidationem, ex *Bald. in l. 2. Cod. de execut. rei judic.* quam ob rationem, aliasquè plures, defendit *Frecc.* Judicem perquirere, necnè liquidum illud sit, eoquè illiquido existente, nequire procedere ad liquidationem, sed etiam parte non opponente, teneri reiicere actorem petentem ad executionē procedi, *p.7.q.2.* & meminimus supra sub *num.63.* Nos igitur debitam nobis pœnam ob incusationem remisimus eidem Salvarori, & alia via tanto morbo mederi juste curavimus, pendetq; super hinc indè postmodum deductis, adhùc sub N. C. V. lis super quibus omnibus responsum (Deo dante) faciemus: cum perpulcra præseferant dubia.

76 Regularitèr insupèr contra conductorem liquidari potest instrumentum, si contineat renunciationem exceptioni rei, non traditæ, & pacientiæ non præstitæ *Frecc. de præsent. instrum. p. 7. q. 9. Thor. vot. 84. num. 245 par. 1.* Sed locator nùm possit vigore instrumenti confecti in contractu locationis agere exequutivè, & etiam via *Ritus* contra ipsum conductorem, pro pensione tacitæ reconductionis, affirmativè in gratiam locatoris, ex *Rebuff. tit. de liter. obligat art. 2. glos. 1. num. 92. Consil. Paschal. de patr. potest. par. 4. cap. 6. num. 70. in fin.* respondet *Mocc. in sylv. cas. forens. cap. 58.* Sed urgent in contrarium, quæ scripserunt *Bald. in l. legem, C. locati, Afflict. decis. 265. n. 15. Cavalc. dec. 44. num. 82. Caroc. de renovat. locat. q. 14. Magon. dec. Lucens. 47. num. 3. Borguin. Cavalc. dec. Fivizan. 44. num. 8. Peregrin. decis. Patavin. 52. nu. 1. Cornazan. decis. Lucens. 77. Thor. par. 1. compend. verbo, reconductio àn censeatur, Reg. Rovit. in prag. 1. num. 4. de locato, Borrell. tit. cit. 19. num. 147.* rationem subnectens *nu. 148.* & optimè *Dom. Consil. Hodiern. ad Surd. dec. 33. num. 12. Boer. dec. 284. nu. 14. Scaccia de appellationib. lib. 3. cap. 1. q. 17. Ricc. dec. Cur. Archiepisc. 79. sub num. 4. part. 1.* quibus ipse inhæreo judicio liquidationis rationis, ratione juramenti quod repetitum non censetur, cum in eo requiratur formalitas verborum, & rastus scripturarum, & sic factum extrinsecum, *Bero. quest. famil. 100. Bursat. cons. 220. num. 32. lib. 2.* & observat *Paschal. sub eod. add. n. 70.*

77 Sed instrumentum venditionis ad formam *Ritus* præsentari posse adversus emptorem, cui venditor habuerit idem de pretio addita pactione illa nè venditor teneatur pretium restituere, etiam in casu quo res ipsa vendita fuerit evicta, nam ita decisum in M.C. ejusque decisionem collaudatum fuisse in S. C. memorat *de Franch. decis. 239. sub num. 4.* quia in decisione *Præses* ille meritissimus alium commemorat casum, cum pretium tempore evictionis secutæ nondum esset solutum, propter habitum fidem de pretio, & emptor exciperet retentionem, quamvis autem subiiciat non fuisse decisum in Consilio, nihilominus addit decisū fuisse in M.C. in quā sententiam ipse quoquè perpendit, cujus *Præsidis* meminit *Auus meus ad Capyc. dec. 106. sub nu. 2.* quem laudat *Viscont. in add. eamdem Præs. decis.* de qua tamen quæstione videas *Thesaur. q. forens. 77. lib. 1.* & cautelam, ut venditor non teneatur nec ad pretii restitutionem, indicat *Viu. decis. 24. & decis. 152.* aliq; enarrent *Caballin. de evict. §. 5. q. 7. nu. 217. Sempron. Ascia in determin. 132. num. 7.* nùm verò
78 pactum, ut nedùm venditor de evictione non teneatur, sed neque ad pretii restitutionem, subsistat præter *Thes. in add. q. for. 77.* agunt *Caluin. tract. de æquit. lib. 2. c. 162. à nu. 8. Reg. Capyc. Latr. dec s. 104. num. 33. lib. 1.* & ibi *Giza. num. 10.* & affirmativè post *de Franch. dec. add. 239.* deducit *Auus meus cit. loco, sub num. 1.* ex *tex. in l. emptorem, §. qui autem, vers. N si fortè, & Glos. ibidem, in verbo, Si quis ff. de action empt.* sicuti enim emptor posset donare, eodem modo poterit remittere restitutionem pretii, quia in re sua quilibet est liber moderator, & arbiter, *l. in re mandata C. mandati*, etiam si ea abutatur, *l. sed & si lege, §. consuluit, ff. de petit. hæred.* sed quando voluntas contrahentium non est certa per pactum expressum in dubio nemo præsumitur jactere suum, *l. cum de indebito ff. de probat. l. fin. C. arbit. tutor. cap. super hoc extra, de renunc.* & in dubio assumitur quod minus est, *l. qui concubinam, §. 1. ff. de leg. 3.* & proindè remissio tantum evictionis operatur quoad interesse duntaxat debitum evictionis causa, non etiam ut pretium amittatur, cessante tamen pacto. Hæcque
79 propositio est vera, & indubitata in contractibus illis, qui de sui natura obstringunt contrahentes ad evictionem, etiam non promissam, prout est contractus emptionis, & venditionis, *l. ex empto, in princ. vers. quod si nihil, ff. de action. empt*, Item in permutatione, & aliis contractibus correspectivis, in quibus liquet evidens ratio, nè scilicèt quis locupletetur cum aliena jactura, retinendo .s. venditor pretium, cum jactura emptoris, quod jura abhorrent, *l. jure naturæ, ff. de reg. jur. l. nam hoc natura, ff. de condit. indeb. c. locupletari de reg. jur. in 6.* ad quod absurdum evitandum Jurisconsulti interpretati sunt pactum illud non teneri de evictione, operari remissionem interesse tantùm, non etiam pretii soluti, quam quidem rationem manifestè sentit *Text. in cit. §. qui autem, Dum*, inquit, *neque enim bonæ fidei contractus hanc patitur conventionem, ut emptor rem amitteret, & pretium venditor retineret.*

80 At in aliis contractibus, de quorum natura non venit evictio, ut sunt contractus lucrativi, hæc ratio cessat, quia contrahenti nihil abest occasione rei, quam ex illo contractu acquirit, & si evincatur alter contrahens nihil lucratur cum jactura ipsius, & propterea non est mirum, si nec totale interesse, nec pretium bonorum evictorum veniat restituendum.

Hanc distinctionem non inveni traditam ab aliquo Doctore, sed videtur mihi tam concludenti ratione niti, ut aliundè quærere authoritatem, nihil aliud sit, quam infirmitas intellectus, ad *Tex. in l. scire oportet, §. sufficit, ff. de excus. tutor.* sed pro ratione rationis illud tantùm addere libuit, quod restitutio pretii comprehenditur in obligatione evictionis, veluti in suo genere, *l. evicta re, ff. de eviction.* ergo si de natura contractus non debetur evictio, & sic genus, neque pretii restitutio dependet ex obligatione evictionis, etenim a quo removetur, & quælibet ejus species, *l. fundi, §. fin. ff. de fund. instr. leg. l. sancimus,*

timus, ubi *Bar. C. de uſur. rei judic.*

81 Inſtrumentum inſupèr, venditionis feudi non poteſt liquidari abſquè aſſenſu, imò Judex ex officio, debitore contumace, immitem creditorem reiiciet, *Carav. hoc rit. num. 2. in 6. caſu, Thor. par. 2. compend. deciſ. ſect. 1. verbo, Inſtrumentum emptionis*, *Conſil. Marcian. conſ. 37. lib. 1. Avus meus ad Capyc. deciſ. 175. ſub num. 2.* & de aſſenſu ſit facienda mentio in ipſa citatione, ex *de Franch. dec. 623. num. 5.* admonet *Conſil. Staib. reſol. 183. num. 1. cent. 2. P. de Affl. controv. jur. reſol. cap. 13. num. 30.* quod non admittit *Mocc. cap. 2. per totum*, & potiſſimùm ex *Carav. num. 12.* autumans, ſufficere, quod in actu condemnationis de ipſo aſſenſu conſtet. De inſtrumento verò venditionis cenſus ſuper fructibus feudi, abſque Regio aſſenſu, ſermocinatur *P. de Affl. cap. 21. à n. 42.* affirmans, negativam aſſenſus probandam eſſe per debitorem. Quin, revocato contractu ob defectum, vel reſolutionem aſſenſus, ſemper remorata fuit inſtrumenti liquidatio, ut in cauſa Octavii Serra, cum Principe Avetranæ, deciſum memorat *Reg. Marcian. lib. 1. diſp. 32.* & aliàs determinatum in cauſa Scipionis Moccia, cum hæredibus q. Franciſci Pignatelli, & iterum in cauſa Jo: de Aula, cum Barone Calèpeſendæ, novitèr recenſet *Thor. par. 3. compend. dec. verbo*, *Inſtrumentum emptionis feudi, & in voto 84. num. 176. par. 1.* dum enim conſtat aperto jure non fuiſſe aſſenſum expeditum, vel nullitèr ex oculari inſpectione, aut ſaltem reſolutum ex defectu formæ requiſitæ, liquidatio impeditur, ex *de Franch. deciſ. 653. num. 1.* nec terminus in Judicio revocationis eſt neceſſarius, *Sanfelic. dec. 151. num. 5.* & diximus *Ritu* 121. Et quod ob defectum expeditionis, & reaſſumptionis aſſenſus in forma Reg. Cancellariæ infrà biennium non ſequutæ, ex *prag. 3. de fide memor.* ſit ille reſolutus, tradunt *Capibl. inc. ad prag. 4. de Baron. cap. 21. num. 4. to. 2. Reg. de Marin. reſol. 123. num. 17. tom. 1. quotid. reſolut. de Franch. dec. 663. num. 3. Gizzar. deciſ. 3. num. 15. Reg. Tap. dec. 8. nu. 12.* & infra eumdem biennium, ille debet regiſtrari in quinternionibus, R.C.S. *De Ponte conſ. 3. num. 19. conſ. 5. num. 32. conſ. 67. num. 23. lib. 1. & conſ. 6. lib. 2. Reg. Marcian. diſp. 80. num. 35. lib. 2. Reg. Rovit. in prag. 20. de feud. in fin. Affl. dec. 335. Conſil. Staiban. reſol. 1. num. 24. tom. 1.* quin, ob defectum juramenti fidelitatis, ac ligii homagii, & aſſecurationis vaſſallorum, pluriès in S.C. & Collaterali fuit declaratum fuit, aſſenſum reſolutum, potiſſimùm in cauſa Paulutiorum, in qua ſcripſerunt *Amat. conſ. 69. Dom. Conſil. Marcian. mem. conſ. 37. & 47. lib. 1. Dom. Reg. Jo. Franciſc. ejus filius diſput. 31. num. 38. Dom. Reg. de Marinis reſol. 123. num. 10. & reſ. 308. nu. 9. lib. 1. D. R. Tap. dec. 3. D. R. Rov. ad prag. 23. de feud.*

82 Sed ratificationem contractus ab aliquo faciendam promittens, ſi promiſſis non ſteterit, àn inſtrumenti liquidationem patietur, negativè concludit *Urſil. ad Afflict. deciſ. 316. ſub num. 4.* ordinariè procedendum admonens, & diſtinguit, *Galter. in prax. 2. p. p. par. rub. unic. nu. 24.* quem refert *Thor. in ſupplem. compend. dec. verbo, Inſtrumentum*, inſequitur *Urſill.* idem *Thor. p. 1. compend. verbo, Inſtrumentum àn poſſit*, & non diſſentit *D. Conſil. Rocc. lib. 2. reſponſ. 75. num. 14. lib. 2.* quod ipſe non approbo, ex iis, quæ me docet *D. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. reſolut. cap. 187. n. 12.* quiq; *num. 13.* ſubnectit, licere procuratori citato ſuper tenore inſtrumenti, moram purgare in adimplendo promiſſam principalis ratihabitionem, quamvis tempore effluxo, & in terminis *cap. Ritus Alphonſi* 193. ſcripſit *Cumia Rit.* ordine ſuo 98. quod promittens de rato, non adimplens, vinculis mancipetur, inſequitur *D. Franc. Baron. de effect. inimicit. effect. 29. num. 4. Thor.* latè *par. 3. compend. deciſ. ſect. 1. verbo Inſtrumentum in quo, & voto* 84. *num.* 159. An excuſetur, ſi ratificare faciat alium æquè idoneum, *Angel. in l. illud quæritur, ff. de evictione.* vel ſi mortuus ſit ille, pro quo de rato promiſit, affirmat vè *Giurb. obſerv. 85. num. 16.* & diſtinguit *Intrigl. ſingul, 37. lib. 2.* ſi decedat antè, vel poſt moram contractam, *Baron. ad d. loc. n, 12.*

83 Undè regularitèr poſſe pro ſorte reſcindi, ratificatione non ſecuta in executionem pacti, poſt *Paſchal. & Franc. Ant. de Roberto* concludit *Thor. vot. 84. num. 160. p. 1.* & firmant *Muta dec. 98. n. 9. Cunc. dec. 129. num. 5. & dec. 130. num. 2. tom. 2.* Verùm in hac materia ratificationis, nota, quod ſi quis promiſerit alicujus ratificationem, quando erit legitimæ ætatis, non conſtituitur in mora abſque interpellatione, ut poſt *Bald. Salicet.* & alios, concludit *Gabriel. commun. concl. lib. 3. tit. de ſolut. concluſ. 9. num. 30. P. de Afflict. controv. jur. reſol. cap. 37. n. 7.*

84 Sunt tamèn complures caſus, in quibus tametſi requiſita omnia conveniant, nihilominus præſentari nequeat inſtrumentum, & liquidari, nempè ad inſtantiam filii adverſus patrem *De Franch.* teſtatur *dec. 162. Jo. Franc. Marotta diſcept. forenſ. par. 1. cap. 9. num. 15. Riccius collect. dec. 152. Paſchal. de patr. poteſt. par. 2. cap. 9. num.* 19. pro regula ſtatuens reſpectu omnium, quibus beneficium, deducto nè egeat ratione reverentiæ conceditur, & *Dom. Reg. de Marin. cap. 190. lib. 1. quotidian. reſol.* ampliat etiam ad patrum ſpiritualem, & dixerant *Alex. & Roman. in l. generaliter, ff. de pactis, Viv. deciſ.* 230. neque contra matrem, *Paſchal. cit. num.* 17. quamvis contrarium deciſum contra Marchioniſſam Vaſti, inſtante D. Carolo de Avolos filio, teſtetur *de Franch. deciſ. 365. num. 15.* & confirmat *Thor. par. 3. compend. deciſ. ſect. 1. verb. Inſtrumentum àn poſſit liquidari*, nec valebit dicere, decretum prædictum fuiſſe latum in cauſa dotis, quarè tenebatur inſolidum, tùm quia intellectus iſthic divinativus eſt, cum hoc ibi *Præſes* non aperiat, tùm etiam quia filium matrem de jure communi, certum eſt, non poſſe urgere ad ſolidi ſolutionem, ultra quod facere poteſt, & *Conſuetudo ubi dos, de jur. dotium*, non habere locum contra parentes, dixit *Gl. Napodani in d. conſuetud. num. 45.* videas *Reg. Capyc. Latr. tom. 2. conſult. 155. num.* 15. Ad inſtantiam verò generi contra Socerum, annuit *De Franch. deciſ. 366. Thor. part. 1. compend. deciſ. verb. Inſtrumentum, & par. 3. ſect. 1. eodem verbo Inſtrumentum, & voto 4. num. 8, voto 92. num. 11. & 84. Battaglin. ad Cyn. in l. qui in poteſtate, C. de in jus vocand. Frecc. par. 8. q. 1.* Abnuit verò *Jo. Thom. Minad. dec. 2. par. 12. q. 1. Molfeſ. par. 6.*

quaſt.

quæst.9. num.7. & melius, *in 2. par. in add. ad q. 9. p. 6. num. 4. Ricc. collect. 152. & 1225.* idquè vim habere, stante *Ritu* Siciliæ ultrà pharum 191. & decisum, refert *Mastrill. decis. 69. num. 6. Capyc. Latr. cit. num.14. Danza de pugn. DD. to. 3. cap.1. de Instrum. liquid.* & provisum supersederi, quoad personam tantùm, testatur *Tasson. de antefat. vers. 9. observ. 2. num. 28.* quem laudat *Thor. par. 3. compend. decis. sect. 1. verbo Instrumentum liquidari*, Neptis ex filia adversus aviam via *Ritus* non aget, à qua major honor, & reverentia aviæ debetur, quam à nuru Socero, ex traditis per *Castagn. in tract. de benefic. deducto nè egeat, q.7. num.41.* & ad instantiam nepotis con-
85 tra Avum maternum, *Reg. de Marin. add. cap. 190.* sed àn ad instantiam fratris in alium fratrem, non omnium Doctorum concors, est opinio *Thesaur. dec. 159.* cujus meminit *Amend. ad Franch. dec.366. num.13.* negativè respondit, quo ad districtionem personalem, *Frecc. q.1.par.12.* confirmat, necnon *Paschal. cap.9.num.12.par.2. Prat. lib. 1. discept. forens. c. 15. num. 72.* decisumquè anno 1625. memorat *Gallupp. in prax. par.2.cap. 22. num.39. Thor. voto 84. numer.216. & part.3. compend. decis. sect. 1. verb. Instrumentum liquidari, & Instrumentum factum*, & determinatum fuit per S.C. *referente Dom. Consil. Ascanio Raetano*, in gratiam Ill. D. Trojani Spinelli Principis Scaleæ, adversus D. Josephum Spinelli fratrem, sub die 25. Junii 1658. supersederi in districtione personali, donec aliter fuerit per S. C. provisum, in banca Figliolæ, penès acta concorsus creditorum præfati Principis, pro ipso Principe patrocinante peritissimo, & eximii ingenii viro Dom. D. Paulo Pepi meo cognato, contradicunt verò tradita ab *Henriq. de fidejussor. p. 5. cap. 27. num. 95. Mauson. in tract. de caus. exequnt. lib.1. limit. 16. Merend. controv. jur. lib.14. cap. 19. Michelor. in tract. de fratrib. p.3. cap. 53.* sicquè aliquando practicatum vidimus, & liquidatum fuisse in quodam processu legimus per M. C. ad relationem tunc Judicis D. Donati Coppulæ, deindè confirmatum per S. C. in Aula Consil. Petri Antonii Caravitæ, ad instantiam Francisci, & Ascanii Cerasiii, contra Januarium Cerasium fratrem utrinquè conjunctum. Et ad instantiam unius sororis contra aliam sororem, tradit *Thor. in supplem. compend. verbo. Instrumentum liquidari.*

86 Primæ sententiæ sectatores aggermuniunt, authoritate *legis verum, ff. pro socio*, qua sociis datur beneficium, ut invicem non teneantur in solidum, sed in quantum facere possunt, cum societas jus quodammodò fraternitatis in se habeat, sic Machab. 12. *Ut renovemus amicitiam, & societatem, quoniam estis fratres nostri, sicut scriptum continet, quod subjectum est*, & per totum *cap.* & *Pal. ad Rom. cap. 12. Caritatem fraternitatis invicem se diligentes frater ergo fratrem non urgebit*, eum usque ad solidum, cum melioris conditionis non sit comparatus comparato, sic *Malach. 2. Quare ergo despicit unusquisq; fratrem suum*, Hoc fundamentum adeò est fragile, ut responsione dignum aliquando non putarent, *Accurs. in d. l. verum Bart. Bald. & Salic. Nicol. de Neapol. in §. etsi quis, quæst.5.instit. de action.Petr. de Ubald. de duob. fratrib. par.5.nu. 1.* & privilegium à *Text. in d. l. verum*, sociis impartitum verum est ratione honestioris commodi, & uberioris quæstus ex præcedenti conventione, quæ conventio societatis de sui natura potest esse damnosa, & utilis, quia præfatus *text.* impartitur sociis privilegium, quia quodammodò jus fraternitatis in se habent, & proindè hoc intelligendum est de fratribus simùl cohabitantibus, in quibus singularis amicitia, dilectio, & affectio cadit, *Bald. in l. parentes, C. de testib.* adeò quod licet frater admittatur in testem pro fratre, saltem in civilibus in causa criminali, exaratis ab eodem *Bald.* semper tamen excluditur, cum simùl cohabitent, cum igitur socius non sit testis pro socio *l. quoniam, C. de testib. c. veniens extrà, de testib.* frater benè pro fratre, nisi simùl cohabitent, *l. si ut allegas, Cod. de Castr. pec. lib. 12. Bald. in l.1. C. de Episc. & Cler. Conset. singul.16. verb. t stis*, major erit affectio inter socios, & beneficium dumtaxàt fratribus simùl cohabitantibus tribuitur, Fratrem propterea consanguineum
87 vel uterinum ad solidum fratrem urgere posse, dixit *Aretin.*contrariæ opinionis defensor *in §. sed etsi quis num. 3. inst. de act. Gasp. Baez. in tract. de inop. deb t. cap. 17. num. 87.* quasi quod primeva sententia locum tanùm vendicet in utrinque conjunctis, videas ad materiam, *Ricc. dec. Cur. Archiep. 168. nu.1. Afin. de execut. cap.8.nu. 2. Cappell. Tholos. decis. 259. Bernard. Grevei in practicis conclusionibus concl.26.n.9. D.Judex Francisc. Maria Prat. add.c. 15. n. 72.*

Quod verò exceptio, nè quis conveniatur, ul-
88 tra quam facere potest admittatur adversus instrumentum guarentigiatum, non obstante statuto, probarunt *Jason*, *Padill.* & alii multi, & potissimùm scripsit optimè *Castagn. cit. tract. in proœm 2. par. num.* 82. quiq; in materia nostri *Ritus* idem firmat *in proœm. p. par. num.* 28. & scripsit *Berard. Pand. par. 5. declarat.* 30. sicuti, & exceptio *tit. ff. & Cod. quod cum eo*, ad removendum *Ritus* rigorem haud reiicitur ex *Carav. hoc in rit. Minad. cons. 4. Rovit. pragm. 1. nu.14. ad Maced. Giurb. memor. dec. 44. num. 4. & dec. 45. in princ.* verùm *Petr. Rebuff. de ordinat. Regn. Galliæ in proœm. Gl. 5. num. 91.* exclamat, desuetudine abrogatum esse Jus competentiæ, & nunquam se vidisse observari, quod contra debitores exigatur, deducto, ne egeant, sed insolidum, quantumvis privilegio munitos exceptis dumtaxat parentibus, quod confirmat *Matthias coler.de process. execut. cap. 3. num. 33.* at contrarium firmant *Stracc. de decoctorib. par. 4. num. 4. Manzius in patroc. debit. decade 3. q. 8. nu. 591. q. 14. nu. 1233. Carpzorius in suo asylo debitor. c. 50. & in jurisprudentia ad Consp. Electorales 32. diffinit. 15. Vessembecchius 2. p. consf. 50. num.20. Baeza de inop. debit. c. 16.* enumerantes, debitores, qui conveniuntur, deducto nè egeant, inter quos *Coler. add. cap. 3. num. 19.* refert milites rogatos, Doctores, magistros professores, Advocatos, scholaresquè, & de DD. & Advocatis loquitur *Cevall. tom. 3. q. 329.* & si renuat *Baeza cap. 17. num. 25.* restingens eorum privilegium ad vincula tantum vitanda cuius meminit *Carav.* noster *num.* 30. quem refert, aliis laudatis, *De*

Cuenca

Cuenca in tract. de deposit. clauf. 30. *à num.* 81. *Duen. regul.* 190. *in* 5. *ampliat. Jacob. Aemilian. in cons.* 17. *de Benedict. in cap. Raynut. verb. & uxor. nomin. Adel. à num.* 24. & de Medico quoquè loquitur *Mascard. conclus.* 2. *num.* 39. *D. Joseph de Ninno ad Cuenca, add. loce lit. K.* & de DD. filiis, *Tepat. var. sentent. lib.* 1. *tit. de Advocat. vers.* 52. *de Militibus*, *Nevizan. cons.* 59. *num.* 4. *Vessembech. cons.* 50. *de cession. bonor. num.* 20. *Cavalcan. de tutor. num.* 318. *Jo. Vandus variar. quæst. lib.* 1. *qu.* 55. de Scolaribus, *Coler. de process. execut. par.* 2. *cap.* 3. *nu.* 153. & *par.* 1. *cap.* 2. *num.* 127. *Pech.* amplians *de jure sisten. cap.* 5. *n.* 1. *Jacob. à Canibus de Repræsaliis in rub. num.* 43. *fallen.* 26. & ex nostratibus *Muscat. in prax. lib.* 2. *par.* 3. *Gloſ. detinebitur nu.* 127. *Grimald. ad Tartagl. in prax. civil. c.* 1. *vers. Corrigitur etiam, pag.* 17. *Capiblanc. in prag.* 19. *num.* 46. *de Baronib. Ricc. collect. decis.* 1167. *Novar. de privil. miserabil. person. privil.* 105. *num.* 7. *Anus mevunt ad Gramm. dec.* 60. *num.* 15. ex quibus liquet hujusmodi privilegiis hodiè derogatum esse adeò quod vana est quæstio extricata a subtili *Amejcua lib.* 2. *cap.* 24. *nu.* 18. *de potestate in se ipsum*, num huic privilegio renunciari valeat, & contra milites in bello existentes posse liquidari instrumentum, si exceptioni hosticæ fuerit renunciatum, deducit *Galter. in prax. instrum.* 2. *par.* 3. *par. rub.* 1. *num.* 25. *Thor. vot.* 84. *num.* 243. *p.* 1. de qua exceptione hostica noster alibi erit sermo, sed qualiter illis quibus privilegium competit, deducto nè egeant, sint alimenta præstanda inquirunt *Fachineus lib.* 6. *c.* 34. *Cardinal. Tusc. concl.* 284. *Gratian. cap.* 112. *Cancer. lib.* 1. *var. cap.* 16. *nu.* 18. *Bazza cit. cap.* 17. *à num.* 67. *David. Doryngius in bibliotheca jurecensult. in verb. alimenta, Tellius Fernandez in l.* 10. *Tauri num.* 14. & àn in conscientia illud opponi possit, *Covarr.* examinat *lib.* 2. *variar cap* 1. *num.* 6. *Surd. de aliment. tit.* 8. *privil.* 28. *Salgad. in laberin. credit. par.* 1. *cap.* 24. *à num.* 27. & contra creditorem etiam egentem *Hippol. de Marsil. sing.* 99. *Arnold. Reg. lit. B. num.* 163. *Brun. quæst.* 13. 4. *quæst. princip. Carpzov. cit. cap.* 5. *num.* 383. *Manzius to.* 2. *decade* 3. *q.* 9.

89 Contra verò donantem liquidari instrumentum non potest qui non tenetur ultrà quam facere potest, & deducto nè egeat, *l. qui ex donatione, ff. de donat. l. Divus Pius, ff. de reg. jur. l. inter eos §. is quoq; ff. de re jud. §. sed & si quis, in fin. inst. de action. l. cum causa, ff. de re judic. l. si extraneus, in princ. ff. de jur. dot. Tartagl. in prax. civil. cap.* 1. *sub num.* 31. *Consil. Staiban. cent.* 2. *resol. forens.* 103. *à n.* 123. *Consil. Carleval. tom.* 2. *de Judic. disp.* 30. *num.* 10. *fol.* 357. cujus meminit *Juden Prat. ad Paschal. de patr. potest. p.* 2. *cap.* 9. *ad num.* 44. *Mucc. var. quæst. forens. dilucidat. q.* 31. *num.* 2. & hic articulus discussus fuit in S. C. in causa Fabii Saxo, cum Carolo Celso de Georgio, ad relationem D. Judicis D. Fili pi della Pegna in Aula D. Marchionis Olivetti, sub die 24. Martii 1661. in banca Jo. Antonii de Licto, fuitquè remorata personalis executio, patricinante pro Fabio Saxo doctissimo, & primario Advocato Constantino Cafaro.

90 Adversus etiam debitorem, cujus bona omnia sunt urgentibus creditoribus, sub judicis sequestro, & illorum est facta graduatio, via *Rit.* procedi ad liquidationem instrumenti minimè posse decisum tradit *Reg. Sanfelic. decis.* 370. *per tot. par.* 3. cujus meminit *Trat. ad Paschal. p.* 1. *c.* 8. *ad num.* 2. & plenius tractat *respons. crim.* 38. & aliam S. C. determinationem recenset *Consil. Rocc. notab.* 98. *à num.* 192. *tom.* 2. & nos obtinuimus in beneficium Primiani Sparano, adversus ejus creditores, in banca Litti, quibus haud repugnant, quæ idem *Cons. Rocc.* scripsit *notab.* 17. potissimùm, quando debitor ære alieno plurimùm gravatus prævenit, dando omnes contractus pro rescissis, cum graduatione, quo casu contra ipsum concedendæ sunt creditori literæ exequutoriales realiter, & personaliter, ut fuit perpensum in themate causæ præfati Primiani, ex adductis à *Thor. in supplement. compend. verb. Instrumentum jam rescissum, pag.* 29. ex graduatione enim, sivè etiam relatione creditorum, omnes contractus rescissi dicuntur *Consil. Staib. resol.* 174. *nu.* 1. *centur.* 2. & contractus semèl rescissus amplius rescindi non potest sicuti extinctus amplius non revivissit, *Gizz. ad Capic. Latr. decis.* 30. *num.* 29. Sed praxim in hoc recensita à *Thoro vot.* 15. *num.* 30. explicat *Galłupp. de concurs. cred. par.* 4. *cap.* 2. *sub num.* 10. & clarius *P. de Afflict. in addit. supplem. ad cap.* 30. *controv. jur. resol. n.* 24. tradit hoc casu indistinctè impediri liquidationem, quin & citationem, potissimum indicata ratione, quod instrumentum semèl rescissum amplius rescindi non potest, ut ex *Milan. Giurb.* & aliis probat *Muta decis. Sicil.* 98. *Thor. par.* 3. *sect.* 1. *comp. dec. verb. Instrumentum semel rescissum*, ubi inquirit, àn instrumentum semèl rescissum contrà unum debitorem, possit iterum rescindi, via *Ritus* contra alium correum, & pertractat etiam *seq. verb. Instrumentum rescissum*,

91 Hinc contractu rescisso per graduationem, absque alia rescissione, præstari potest assistentia pro capitali, & tertiis super bonis contra tertium possessorem detentis non auditis principali debitore, sivè ejus hæredibus (qui alias non facta rescissione, sunt audiendi quando agitur jure assistendi contra tertium, ut rejecta opinione *Alexandri cons.* 85. *lib.* 6. firmat *Reg. Rovit. in prag.* 1. *nu.* 4. *de assisten. R. Sanfel.* latè *dec.* 115. *lib.* 1. & decisum fuit per S. C. nam facta graduatione creditorum quondam Claudii Albertini, sub die 5. Julii 1646. in processu Portiæ Caracciolo, cum Creditoribus dicti Claudii, in banca Figliolæ, D. Lucretia Caracciolo petiit, & obtinuit assistentiam super Terra Circæ Piccolæ, possessæ per V. J. D. Hyacinthum Morvillum, quæ fuit dicti Claudii pro capitali, & tertiis, nulla alia facta rescissione cõtractus contrà memoratum Claudium, in eadẽ banca Figliolæ, sub die 3. Dec. 1649.

92 è cõtra vero si possit decoctus liquidare cõtra suos debitores vacillant DD. sed affirmativè respõdentes, veritati inhærentes esse *eod. C. f. Rocc. adduct. notab.* 98. *num.* 288. & *lib.* 1. *resp.* 38. retinet namquè ille omnes actiones activas, & passivas, tantùm interdicta administratione, quæ nomine debitoris ad commodum creditorum per curatorem à Judice deputatum exercetur, *Marc. Anton. de Amat. decis.* 93. quem insequitur *Paschal. p.* 2. *cap.* 9. *nu.* 57. &

57. & plena manu confirmat *Salgad, ad d. tract. par, 1. cap. 14. num. 20. ex text. in l. it qui bonis ff. de cessione bonorum*, & requisita, ut quis decoctus dicatur, recensent *Reg. Rovit. in prag. 3. de cession. bonor.* ubi *Laganar. Gallupp, in prax. par, 4. p. 1. & 2. R. Salern. dec. 60. Reg. Capcy. Latr. consul, 56. n. 15. lib. 1. R. Valenz. cons. 189. Thor, vot. 15. n. 34. & in C. rer. judic. civil. cas. 55. Amat. resol. 1. n. 77. lib. 1. var res. Salgad. in labyr. creditor. p. 1. cap. 13. nu. 9.* & idem *Thor. voto. 84. num. 195.*, quærit, an Curator datus hæreditati jacenti, vel bonis, aut decocto possit liquidare instrumentum.

Adversus etiam furiosum liquidari nequit, *Be-*
93 *rard. Pand. p. 2. consid. 19.* qui nullam voluntatem habet consensu, dissensumquè carens, *l. si tibi §. unius ff. de optione legata, de Cuenca in tract. de deposit. clauf. 5. à num. 3.* Sed adversus prodigum, semèl, atque iterum dubitatum fuit, & quandoque negativè pronunciatum in Magna Curia quandoq; verò affirmativè in S. C. cujus sententiam fovet *R. Rovit.* qui suas superindè congestas allegationes rescribit *in* ipsiusmet *commentar. super pragm. 1. de instrumentor. liquid. à nu. 17.* & cum tertio casus accidisset, remansit sub Judice lis, ut testis est *De Franch. decis. 672. par. 4.* illa tamen in priorem propendit sententiam, prodigo favorabilem, cui, & *Staib. fen. cons. 30.* inhæret, & confirmat *D. Cons. ejus nepos in add.* cujus meminit *Thor. par. 3. compend sect. 1. verbo, Instrumentum contra prodigum*, nec dissentit *Pand. par. 2. declarat. 19. nu. 89. Bened. de Barr. de guarentig. instrumentum q. 3. vers. & ex hoc, P. Mossis. cons. 8. n. 50. Prat. resp. crim. n. 38. à n. 23. & lib. 1. discep. forens. cap. 2. num. 29.* & decisum memorat idem *Dom. cons. Staib. resol. forens. 8. lib. 1.* etiam si cum ipso citatus sit ejus curator *num. 28.* & iterum *centur. 2. resol. 183. num. 70.* ipseque libentius subscribo, verissimum illud suppositum (quod prodigo est bonis interdictum probatum eadem *decis. de Franch.* necnon altera *Borr. 23. num. 11.*) inducendo hoc modo, quod propterea cum administratione suorum bonorum careat, consequentèr potestate exigendi, itidemquè, & facultate solvendi, & consecutivè morosus dici non potest, id non faciendo, quod etiam si vellet explere nequiret & certum est neminē cogi posse ad impossibile imò ad illud, quo per necessarium consequens spoliatus antea fuerit Judicis præcepto dum sibi administrationem vetuit cessante itaque mora, quæ est basis liquidationis instrumenti, *Camill. de Medicis cons. 39. Staib. sen. cit. cons. 30 R. Galeot. controv. illustr. cap. 54. n. 22. lib. 1. Prat. lib. 1. qq. forens. cap. 15. nu. 70. Reg. Sanfel. ad d. decis. 370. num. 2. & dec. 299. n. 3.* cessat, & liquidatio.

Sed quæstionem illam à *Bart.* disputatam, &
94 per eundem *Borr.* relatam, si Prodigus post interdictionem bonorum ad decurionatum, sivè aliud magisterium assumptus, censeatur administrationi restitutus, & revocata interdictio; Tu illorum insequere conclusionem negativam; sed quis sit prodigus, si scire cupis, *Ulpian.* præsto
95 est *in l. 1. de curat. furios. & Cicero 2. offic. Est* inquit, *qui epulis, & viscerationibus, & gladitorum muneribus, ludorum, venationumq; apparatu, pecunias suas profundit in eas res, quarum memoriam, aut nullam, aut brevem, sit relicturus.* Et brevius *Imperator Constantinus in l. final. §. minor. 2. C. de sent. pass. & restit. est libidinum, omniumque vitiorum servus*; undè de *Diogene* refertur, qui cum à prodigo quodam minam petiisset, isque admiratus fuisset, à se minam, ab aliis tantùm tres obulos peti; respondit, iterum me ab aliis accepturum spero, abs te autem nunquam posthac amplius, & proindè rectè quidem Crates prodigorum pecunias ficubus comparabat, quæ in præcipitiis nascuntur, quibus homines non fruuntur, sed corvi tantùm, & milui, ut ipsorum prodigorum opibus scorta, & parasiti, & quomodo prodigalitas, & bonorum suorum dilapidatio probetur, indicant *Mascard. de prob. concl. 515. & 1234. Anton. Henriq. de fidejussor. cap. 7. num. 140. Dom. Consil. Paul. Staib. cent. 2. resol. forens. 160.* multa practicabilia in hac materia subnectens, & de furoris ac dementiæ probatione agunt idem *Mascard. conclus. 502. & concl. 824. Menoch. lib. 6. præsumpt. 45. lib. 4. præsumpt. 50. n. 8. Corset. in sing. verb. testam. Marsil. sing. 380. Henriq. mox ad d. n. 115* quod si dubitetur utrū
96 actus à furioso gestus fuerit factus tempore furoris, vel intermissionis, recurras ad qualitatem actus, si more sapientis, vel insanientis ille fuerit, undè mirum videri non debet, cur centumviri Tutidani hominis certæ, & notæ insaniæ (utqui populo sæpè nummos spargeret, togam, velut tragicam vestem in foro traheret, multaque similia, magno cum hominum risu faceret) testamentum, in quo filium hæredem instituerat, quodquè T. Longus sanguine ei proximus, hac lite judicio subvertere conatus fuerat, ratum, firmumque habuerint: nisi cum *Valerio Maximo lib. memorab. dictor. & factor. 7. cap. 8.* ubi hoc factum refert, dicamus, in testamento hoc Tutidani insani, centumviros magis, quod scriptum esset, quam quis scripsisset, spectasse. Quamvis *Menoch. lib. 6. præsumpt. 45. num. 66. & alii* ibi allegati, putent hoc testamentum tempore intermissionis conditum esse. atquè ita, ut justum, sustineri, qua de rè *Specken centur. 3. qq. jur. 33. clas. 1. sub num. 10. Joan. à Sande decis. Fris. 3.*
97 *lib. 4. tit. 1.* Contra moribundum non potest fieri liquidatio, *Gizzar. dec. 9. Mari ad Gramm. decis. 106. num. 1.* & conferunt *Cassad. dec. 2. de appellat. Polid. Ripa observ. 230. Verall. decis. 140. n. 1. lib. 3. Gaill. observ. 209. num. 4. lib. 1. Bellamer. decis. 312. num. 1. Rovit. in pragm. 5. num. 31. de offic. S. C. Ratha cons. 17. Ricc. collect. 1362.* affirmantes, sententiam in mortuum latam nullam esse, ex *Tex. in l. penul. ff. quæ senten. sine appell. rescind. l. nulla, C. de procurat. l. de qua re, §. fin. ff. de re judic. &* tradunt *Capyc. dec. 1. Viv. dec. 52. Reg. Valenzuel. cons. 155. num. 41. vol. 2. Papon. lib. 19. tit. 8. arrest. 14. Cancer. var. resol. tom. 3. cap. 17. num. 323. Reg. Capyc. Latr. dec. 83. num. 2. tom. 1. & consult. 113. num. 9. tom. 2. Cornazzan. decis. 145. Judex Franc. Mar. Prat. lib. 1. discept. forens. cap. 29. à num. 1. Mastrill. dec. 137. num. 19. Reg. Merlin. controv. forens. to. 2. cap. 23.* quæquè nullitas adeò efficax est, ut proponi possit adversus decretum, & sententiam extra tempus à *Reg. Pragm.* præfixum, *Reg. Rovit. in prag. 4. de dilation.* idem *Prat. eod. to. 1. cap. 30. num. 25. Thor.*

in

in ſupplem. compend. dec. verb. Nullitas proponi an poſſit, etiam ſi mors à Judice ignoretur, *Myſinger. centur.* 1. *obſervat.* 85. *Put. deciſ.* 182. *lib.* 2. *in novis*, *Viv. commun. opin. verbo ſententia*, *num.* 3. *Surd. conſ.* 99. *lib.* 1. *num.* 14. *Becc. conſ.* 110. *num.* 1. *lib.* 1. *Turrett. conſ.* 53. *num.* 5. *vol.* 3. *Golin. de procurat. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 16. *Andreoli controv.* 30. *num.* 5. *lib.* 1. *Scaccia de ſentent. Gloſ.* 14. *q.* 25. *num.* 76. *Thor. par.* 3. *compend. deciſ. ſect.* 3. *verſ. ſententia lata contra unum ex correis circa medium*, quàmvis decretum, & ſententia in favorem mortui eſſent lata, *Reuſner. dec.* 22. *num.* 18. *lib.* 2. *Flau. Amend. ad Franch. dec.* 245. *Thor. par.* 3. *compend. deciſ. ſect.* 2. *verb. Proceſſus compilatus*, & conferunt tradita à *Novar. qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 155. *dec. Ant. Giazarel.* 12. *Thor. p.* 2. *comp. deciſ. verbo*, *Sententia lata*. Nec eadem die, qua
98 quis deſponſat uxorem, quo caſu, nec delinquens reputatur contumax, ex *l.* 2. *§. præterea, ff. de in jus vocand.* obſervat *D. Carol. Rota de privil. mulier. cap.* 3. *ſpecial.* 4. *num.* 21. An contra Judæum illud à Chriſtiano liquidetur, & è contra, extricat *Annichin. de pravent. cap.* 6. *dub unico*, *num.* 53. *pag.* 344. Si eſſent plures ejuſdem nomi-
99 nis, & cognominis, non poteſt fieri contra unum liquidatio, non capta prius informatione de identitate perſonarum, *Gallupp. in prax. S.C. p.* 2. *cap.* 21. *ſub num.* 38. *Novar. qq. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 153. quos refert *Thor. par.* 2. *compend. verbo*, *Inſtrumentum liquidari an poſſit*, & *verbo*, *liquidatio inſtrumenti dari an poſſit.*
100 Contra ludentem præſentari non poteſt, ſi ex cauſa ludi debitum fuerit contractum, *Thor. par.* 1. *compend. verbo*, *Inſtrumentum obligationis*, & *voto* 84. *num.* 215. *p.* 1. Etenim vincenti in ludo actio denegatur ad petendum, quod lucratus eſt, *l. fin. C. de relig. & ſumpt. funer. Covar. in reg. peccatum* 2. *par. §.* 4. *verſ. ſupereſt tamen*, etiam præcedente promiſſione, *Paris de puteo de ludo num.* 25. *Theſaur. q. forenſ.* 19. *num.* 8. *lib.* 4. *Rota Romana apud Sanctiſſimum*, *deciſ.* 47. *nu.* 2. *Seſſe dec. Arag.* 144. *num.* 14. *tom.* 2. lateque *Dom. Judex Franciſc. Maria Prat. lib.* 3. *diſcept. forenſ. cap.* 1. in quo ſatis lepidè oſtendit, ludos omnes genericè acceptos à jure eſſe prohibitos, etiam illum ſcacchorum, ſivè latrunculorum, actionem propterea nullam competere, experiundi in Judicio luſori ob pecuniam lucratam recuperandam, & deciſum ſecundum per ipſum exarata teſtatur, & *cap.* 2. typis dat allegationes partis adverſæ in illa
101 theſi editas, Illud etiam non ſtipulatum de facie ad faciem liquidari nequit, *Afflict. dec.* 64. inquiens, fuiſſe de mente *Bar. in l. qui bona*, *§. ſi alieno*, *ff. de damn. infect. circa fin. de Franch. dec.* 353. *Reg. Sanfelic. dec.* 213. *num.* 1. & *dec.* 299. *n.* 3. *par.* 2. *Prat. lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 15. *num.* 48. & *reſponſ. crim.* 31. *num.* 76. Neque alterum
102 de uſura ſuſpectum, etiam parte non opponente, *Capyc. deciſ.* 175. & inquirit *Conſil. Rocc. tom.* 2. *reſponſ.* 83. cujus latior, & diſtinctior erit ſermo inferius; Adverſus minorem, neque præſentabitur, nam conſtito de minore ætate, com-
103 parente ipſo perſonaliter, non detinetur, *Frecc. par.* 11. *q.* 5. *Galter. in* 2. 2. *par. princ. num.* 23. *Conſil. Staib. reſol.* 8. *num.* 9. *lib.* 1. *Reg. Sanfelic. in prax. Judic. ſect.* 36. *à n.* 16. *pag. mihi* 144. Imò,

& jure communi vinculis mancipari non poteſt, *Coler. de proc. execut. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 261. *Tuſc. pract. concluſ.* 275. *lit. M.*, *num.* 1. *de Cuenca in tract. de depoſit. clauſ.* 30. *num.* 97. & 98. *Carav. in hoc ritu memor. Baron.* latè *de effect. minor. ætat. effect.* 27. *Carav.* etiam adducens *num.* 10. *Ricc. collect.* 1629. *Manſon. de cauſ. execut. limit.* 11. *Cavalc. de tutore ſub num.* 317. *Scacc. de camb. §.* 1. *limit.* 17. *ſub num.* 5. quiquè ſi doli ſit capax, vel habeat bonorum ſuorum adminiſtrationem, *Parlador. lib.* 2. *rer. quotid. c.* 5. *§.* 6. *num.* 15. *Salgad. de poteſt. Regia lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 81. ediſſerit idem *Galter. num.* 21. *Duena regul.* 259. aliaque privilegia collexit, *Ricc. collect. dec.* 329. quique *collect.* 683. caſus coacervat, in quibus Curatoris authoritas non eſt neceſſaria, ut actus valeat. Quin apocam banci factam ab ipſo minore, cum
104 conſenſu Curatoris, non habere executionem paratam, vigore *Reg. Pragm.* deciſum memorat *Rovit. in pragm.* 63. *§. in primis*, *num.* 36. *de offic. procur. Cæſar.* & ibi *Novar. collect.* 10. *num.* 15. cujus meminit *Thor. in ſupplem. comp. verbo*, *Apoca ſubſcripta*, Neque ipſe illud liquidabit ſine Curatore, *Bald. ad Specul. tit. de procur. verſ. aliud eſt*, *Frecc. par.* 1. *num.* 2. *de Judice Robert. conſid.* 3. *num.* 7. *Tartagl. in prax. civil. cap.* 1. *num.* 24. *Muſcat. in prax S.C. lib.* 1. *par.* 2. *Gloſ. intimato*, *in addit. lit. B. D. Conſil. Rocc. lib.* 1. *reſponſ.* 38. *in princ.* & praxim illud liquidandi à pupillo, ſi ipſe ſit major, vel minor ſeptennio præter *Carav. hoc in rit. num.* 24. recenſet *Galter. prim. par.* 2. *par. verb. Et ejus nomine agat*, *poſt num.* 4. quorum meminit *Avus meus ad Grammat. deciſ.* 58. *num.* 19. nonnulla ad materiam ſubnectens.

Quod tutor, contutore mortuo, ſolus poſſit
105 inſtrumentum incuſare contra pupilli debitorem, tradit *R. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſ. c.* 193. Sed inſtrumentum, in quo quis promiſit ſolvere aliquam quantitatem alicui tanquam tutori, vel
106 curatori pupilli, vel minoris, tutela, & cura finita, non poſſe via *Ritus*, præſentari ab ipſo tutore, vel curatore, ſcribit *Mocc. cap.* 41. *in ejus ſylva.*
107 Monaco, abſquè Superioris licentia, neque licebit ex *Gravina*, *Galter.* & cæteris firmat *P. de Afflict. controv. jur. reſol. cap.* 11. *à num.* 27. & fuſiùs *Franc. Mar. Prat. reſponſ. crim.* 31. quiquè lapſum fuiſſe *Franciſcum Antonium de Judice Roberto in ſede judicata*, & praxim noſtrorum tribunalium recenſet, & collimat *deciſ.* 200. *Emanuel Themudi to.* 2. *Thor. vot.* 84. *num.* 183. *par.* 1. qui diverſimodè judicatum oſtendit *part.* 3. *compend. deciſ. verbo*, *Inſtrumentum.*
108 An contra ſenes liquidari poſſit, cogita, nam privilegio nè carcerentur præditi ſunt de jure, *Jacob. de repræſaliis in rub. num.* 45. *Carpan. ad ſtatut. Mediol. par.* 1. *cap.* 243. *num.* 6. *Baeza de debitor. inop. cap.* 7. *num.* 3. quod conſuetudo admittit in ſeptuagenario, teſte *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 328. *num.* 14. *Carpan. add. loco*, quidquid aliter tradant *Mart. in ſumm. dec. to.* 1. *verbo*, *Carcer*, *cap.* 7. *Greveo deciſ.* 26. *num.* 18. *Thor. par.* 1. *compend. deciſ. ver. ſexagenarius*, & *p.* 3. *ſect.* 3. *eod. ver. Sexagenarius*, qui *ead. p.* 3. *ſect.* 1. *verbo*, *Inſtrumentum*, loquitur de ſene habente moratoriam, ſeù ſalvaguardiam, prætextu ætatis ſexa-

genariæ, seù septuagenariæ à Principe concessam, decisumque fuisse subnectit, quod remaneat condemnatus, verùm supersedeatur in exequendo pro debito, & pœna, sed exequatur in bonis, & licet Judicis arbitrio definiendum relinquant, quis dicatur senex, *Menoch. de arbitr. Jud. lib. 2. cas. 59. num. 3. Mascard. de probat. concl. 1295. num. 8. vol. 3.* supra tamen annum sexagesimum omnes *DD.* conveniunt, ut tradunt *Card. Contrad. Med. lib. 2. controv. 10. tract. 5. Paul. Zacchia Medicus, Roman. qq. medico legal. tit. q. 9. per tot.* multa notabilia subnectens.

109 Æconomi, qui stipulati non fuerint instrumenta de facie ad faciem, incusari instrumenta quando queant, ed sserit, post alios, *Galter. add. rubr. 2. num. 13. & 14.* cujus, *& addentis ad de Judice Roberto* memor est *Dom. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. resol. cap. 187. num. 12.* & negativè resolvit *D. Cons. Rocc. resp. 90. to. 1. num. 2. & 3.* nisi Principis dispensatio huic Ritui, Regiæque Pragmaticæ accedat, de cujus dispensationis firmitate valdè dubitat ipsemet *Cons. Rocc. to. 2. resp. 42.* & fuisse hoc concessum Oeconomis Sanctiss. Annunciatæ Neapol. tradit *Reg. Sanfelic. in postrem. add. ad ejus decis. 299. num. 4* cujus meminit *Thor. in supplem. decis. verbo, Instrumentum àn possit liquidari.*

110 Quin, & aliis in casibus præsentari, quamvis possint instrumenta, non tamen in Magna Curia, sed contra Actuarios Sac. Consilii, sed in eodem tantùm S. Consilio, seù coram ipsius Præside, teste *Regente Tapia in sua annot. ad prag. 24. num. 3. de offic. Sacr. Cons.* necnon *super Rit. 54. Item, quod nulla alia præter ipsa Curia, num. 8. Galter. in prax. instrum. 2. par. 3. par. rub. 1. num. 2. Thor. par. 1. comp. decis. verb. Instrumenta, & par. 3. compend. decis. sect. 2. verbo, Liquidari àn possit,* restringens, si fuerit expressim renunciatum foro ejusdem Præsidis; Adversus verò Scribas ejusdem Sac. Consilii, utiquè ad formam *Rit.* liquidari in ipsa Magna Curia, decisum memorat idem *Thor. p. 1. in verbo, Instrumenta, §. 2. & voto 84. num. 209. par. 1.* necnon etiam contra sub-

111 ditos Magni Admirati, sed in illius dumtaxàt Curia, eodem *Tapia* teste *indic. rit. 54. num. 2.* eodemquè *Thor. §. 3. d. par. 1. & voto 84. nu. 209. p. 1.*

112 Contra verò aliquem possidentem aliquod ex septem Regni officiis, præsentari posse in eadem Magna Curia, non dubitamus, & liquidatum, quandoquè fuisse, & confirmatum in Regio Consilio, memorat *Amend. in suis annot. ad decis. de Franch 274. sub num. 5. Reg. Tap. decis. Senat. Ital. 8. num. 34. Thor. par. 1. comp. verbo, Instrumentum, & voto 84. par. 1. num. 220,* amplians ad Secretarium Regni, atque *R. de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de Assessibus Regiis, §. 7.* quo in loco ab illius §. exordio, *usque ad num. 17.* id optimè ostendit, etiam respectu Consiliariorum militarium Collateralis Consilii, quia *num. 26.* id ipsum subsistere probat, etiam pro debitis contractis post adeptum officium, *Reg. Rovit. in prag. 1. de titulor. abusu, & cons. 90. lib. 2. Amend. ad Franch. dec. add. 274. num. 5.* & de magno Cancellario loquitur *D. Cæsar Alderisius in alleg. 40.* rescripta per *Dom. Reg. de Marinis in alleg. divers.* & contra quoscumque titulatos, diximus nos *in rit. 46. sub num. 23.* Sed hi citari non valeant super tenore instrumenti, nisi prævia licentia Excell. Regni Proregis, scripsit *Franc. Maria Prat. in 1. lib. pra t. observ. cap. 81. & respons. crim. 31. num. 77.* cujus effatum si veritati innitatur, scripsimus eodem in *rit. 46. n. 25.*

113 Sed àn liquidari possint instrumenta contra vassallos Baronum habentium privilegium specificum liquidandi, ita quod si Magnam Curiam cred tor adeat, & petatur remissio, sit remittenda, dix mus super *rit. 54.* & declarant post *Reg. Rovit. Thor. vot. 81. num. 150. par. 1. Novar. collect. 120. Danza t. 3. de pugn. DD. tit. de remiss. caus. cap. 2.*

114 Tandemque contra Clericum, cujùs tractatio, ut illustrius pateat, distinguendum esse opinamur. Quod vel quærimus, si Clericis fas sit nostro uti *Ritu*, ejusque virtute possint in alios, tùm Clericos, tùm Laicos incusari instrumenta, vel si contra eos ad formam *Ritus* produci possint, & primo casu negat *Frecc. par. 3. q. 1.* affirmant verò *Marant. disp. 8. post num. 14. Fand. par. 2. declarat. 14. num. 22. De Judic. consid. 3. num. 9. Affl. in conflit. si quis in posterum num. 16. in fine, & Abb. Paulus Fuscus deinde Episc. Ravellens.* & postmodùm *Sarnien. in add. 1.* ad relatam *q. 1. Marini Frecciæ,* opitulatur. *Bal. in l. cunctos populos, versic. & pro hac, num. 55. Cod. de Summ. Trinit. & fide Cath. l.* ubi Clericus habens instrumentum guarentigiæ contra laicum potest uti beneficio prædicti statuti laicalis superindè disponentis circa paratam executionem, & *Felin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, vers. Et si diceretur, sub num. 81. de constit.* ac ex nostratibus confirmant *Robert. de liquid. instrum. consid. 31. num. 9. & Caravit.* servari in omnibus Curiis Regni addens in hoc *Ritu num. 34.* quo fultus *Galter. in prax. liquid. instrum. par. 1. 2. p. rub. 1. sub num. 2. vers. 2.* advertit, hoc adeò verùm esse, quod si Clericus malè accausaverit instrumentum, teneatur ad pœnam tarenorum trium pro uncia, quæ solet contra indebitè liquidantes exigi, insequitur *de Petr. cons. 23. num. 13. & in add. in fin. fol. 276. Jo: Francisc. Marott. lib. 1. discept. forens. cap. 9. num. 13.*

115 In altero verò casu subdistinguendum putamus; nam vel quæritur, si in Curia Ecclesiastica, vel laicali liceat, quippè quod in Curia Ecclesiastica negant attenta dispositione Juris, *Alberic. Oliva super rit. 22. num. 6. Cur. Archiep. Neap. & Franc. Anton. de Judice Robert. add. consid. 3. num. 9.* necnon *Bal. & Felin.* adducti s in locis, & *Viv. decis. 326. libr. 2.* attento verò usu tàm Curiæ Archiep. Neap. cujus testis est *Masaia in sua add. ad eundem locum Francisci de Roberto, & Genuens. par. 1. cap. 16.* tùm aliorum Ecclesiasticorum Regni, cujus meminit *Galterius in sua praxi instrum. 2. par. 2. par. princip. rub. unica, sub num. 6.* licere, & continuo usu observari non ignoramus, & concludunt *Ricc. dec. 165. par. 1. dec. 158. num. 4. par. 3. Cons. Rocc. respons. 90. num. 9. lib. 1.* & certè justiùs, si in instrumento addita fuerit obligatio cameralis, videalque *De Graff. de effect. cleric. eff. 2. à num. 302. Muscatell. lib. 1. par. 2. Glos. intimato, lit. E,* & quando ligetur Clericus con-

consuetudinibus Neapolitanis, *Consf. Rocc.* edisserit *lib.* 1. *responf.* 67. & *tom.* 2. *responf.* 28. & *responf.* 48. *num.* 10. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 66. *to.* 1. & instrumenta publica etiam in foro Ecclesiastico paratam habere exequutionem, scripsit quoque *Parlad. add. tract. p.* 2. *cap. fin. par.* 1. §. 13. *ampl.* 7. *num.* 1. & statuta dantia exequutionem paratam instrumentis inter personas Ecclesiasticas militare videntur, *Franc. Marc. decis.* 399. *tom.* 1. *Thor. vot.* 84. *n.* 3 14. *par.* 1.

116 In Curia verò laicali si hæsitatur, an liquidari possit, altera opus est subdistinctione, etenim, aut petitur, si præsentari possit instrumentum celebratum tempore, quo erat laicus, vel initum tempore, clericus, & produci initatur, dimisso clericatu; siquidem priori in casu satis est, quod tempore clericatus sit præsentandus, ut nullo modo fieri possit in Curia seculari, atque apertis verbis *Genuens. indic. c.* 16. *propè nu.* 3. & mille suppetunt rationes, & jura illa potissimùm ratio, quod citatio super tenore instrumenti præcedere debet ex hujus *Ritus* forma, & certum est, citari clericum coram laico non posse, quin, & si obligatio penes acta Curiæ laicalis, vel inibi accusari nequit contra eundem tunc obligatum, & deindè clericatu insignitum, vel saltem illic facta incusatio executioni demandari impeditur, nisi praxis ab eodem *Genuensi* illic relata custodiatur, & tamen ad illam incusandam nulla præmittenda est citatio: itaquè multo minus ad liquidationem instrumenti requirentem citationem; neq; habenus relaxamus, cum id certò certius sit, probatq; *Mazzin*, addens, passim remitti in Magna Curia ad Ecclesiasticos *in sua addit. ad Franc. Anton. de Judice Roberto in tract. de liquid. inst. consid.* 4. *sub num.* 75. *vers. Pone primo*, & confirmat *D. Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. ref. c.* 189. *n.* 3. *Thor. p.* 3. *compend. decis. sect.* 1. *verbo, Instrumentum liquidari.*

117 Ubi verò exuerit clericatum, majus est dubium, nihilominus coràm Ecclesiastico tantùm producendum instrumentum, ad eumque remittendam causam, monet citatus *Mazzin* decisum fuisse in Sacro Consilio, ipse verò dissentit, ratione illa, quod attendendum est tempus liquidationis, & sic laicalis habitus, in quo reperitur, Verum, & nos distinctiùs loquentes, quæ sunt Cæsaris Cæsari, quæ Dei Deo referentes, itidem indubitabile censemus liquidari non posse coràm laico instrumentum initum, vel tempore clericatus, vel laicatus, & deinde assumpto clericatu inciderit tempore clericatus in perjurium; quia dato quod postmodùm se spoliaverit clericatu, & tunc instetur pro liquidatione contra ipsum, nonnisi in Curia ecclesiastica faciunda erit, atque ad eam remittenda erit à Judice laico, idque multò magis, si tempore clericatus fuerit illa cepta liquidatio, tametsi, dimisso clericatu, comparuerit creditor ex integro, & recedendo ab illo judicio instrumentum produxerit coram laico, nam ita concluserunt duo peritissimi consulentes, quorum consilia refcribit, & insequitur *Molfes. in* 2. *tom. ad consuetud. Neapol. consf.* 20. ubi complures, & validæ citrà dubium afferuntur rationes quarum præcipua nobis videtur illa, quod ejusmodi judicium est criminale, ut probavimus in initio hujus *Ritus num.* 4. & clericus adhùc, dimisso habitu, quamvis uxorem duxerit, castigandus tantum venit ab Ecclesiast co pro delicto, tempore clericatus patrato, idque multi scripsère Doctores, quin, & omnium votis comprobatur, ac cæteris prò nunc omissis, quos recensuimus *in ritu* 66. *num.* 10. *de Franch.* affirmat *dec.* 417. *n.* 4. & 5. quamobrèm, si perjurium committatur tempore laicalis habitus, cò quod tunc cesserit dies solutionis, nec solverit, dimisso habitu, præsentari ex prædictis poterit in laicali Curia, quin decisione Sacri Consilii comprobatur siquidem existente instrumento celebrato die 22. Augusti 1640. ducatorum 250. infrà annum persolvendorum Joanni Berardino Rossi, per clericum Thomam Brunum, eoq; producto in Curia Archiepiscopali Neap. die 23. Maii 1649. liquidatum fuit; quia verò advertit creditor prædictum clericum absentem renunciasse clericatui die 15. Augusti 1640. exhibita fide in Magna Curia, idem instrumentum die 26. Novembris ejusdem anni 1658. & per eamdē Curiam decretum mandatum citatorium cum clausula, quod quamvis fuerit initum tempore clericatus, ex fide patebat illi renunciatum, ac propterea citetur tanquam laicus, dictoq; executo, comparuit debitor, & Curia sedente exibendo actorum copiam in Ecclesiastico foro actitatorum super liquidatione, opposuit instrumentum semèl liquidatum, non amplius posse liquidari, ac propterea obtinuit die 14. Januarii 1660. ut procederetur ordinariè, & Sac. Consilii decreto confirmatum die 14. Augusti ejusdemmet anni, actor quia multis ex causis obtinuit iterum verbum fieri ejus advocatus, me consulente, allegavit instrumentum initum fuisse die 22. Augusti 1640. cum obligatione solvendi infrà annum, & propterea cessisse diem altero die 22. Augusti sequentis anni 1641. quando ob non adimpletam promissionem perjurus evasit, & cum die 15. ejusdem mensis Augusti ejusdem anni 1640. renunciasse clericatui ex processu constaret, sequebatur, deliquisse clericatui ex processu constaret, sequebatur deliquisse tempore, quo antea exuerat clericatum, tunq; erat laicus, & consecutivè intrahant termini memorati *consf.* 20. *Molf.* ut liquidatio deberet fieri coram laico, & confirmant tradita à *D. R. Capyc. Latro dec.* 45. *lib.* 1. *Dom. Conf. Staib. resol. forens.* 109. *num.* 54. *cent.* 2. *Dauza tom.* 3. *de Pugn. DD. tit. de laico obligat. penes acta.* Et insimul prosternebatur in contrarium adducta ratio de instrumento semèl liquidato, quandoquidem jam dicta existente valida assertione, indè prodibat, malè, & nullitèr liquidatum in Curia Archiepiscopali fuisse; & quod nullum est nullum parere impedimentum, & allegari non posse pluribi concessimus, & certa est juris conclusio. Quibus profectò considerationibus suffulti, *D. Consiliarii* resolucrunt, ut facto deposito, audiretur sub die 10. Decembr. 1660. quæ omnia patere cuique poterunt ex processu dictæ interlocutoriæ, in banca Salerni.

118 Sed instrumentum àn possit via *Rit.* in Curia seculari contra clericum conjugatum præsentari diximus *rit.* 46. *sub num.* 3. & addimus nùnc *Jo: Franciscus Marotta lib.* 1. *disc ept. forens. cap.* 9. arti-

articulum doctissimè examinantem, ac novitèr dilatatis simbriis.

119 Qualiter sit reassumendum instrumentum confectum à laico effectu clerico ut possit liquidari in Curia Archiepiscopali Neapolitana in charta bergamena, juxta nostrum *Ritum, & Consilit*, an in charta bombacina, juxtà stylum illius Curiæ, & esse reassumendum in charta bombacina, decisum refert *Ricc. decis.* 188. *par.* 3. *R. de Marin. lib.* 1. *quotid.resolut.cap.*186.*n.*15.

120 Nec silentio involuendum censemus, quod qui via civili egit nequeat recedere, & instrumentum via *Ritus* producere, ut concludit, postquam in utramquè partem multa recensuerat, *Freccia par.* 9. *q.* 9. *num.* 20. *Maraut. cons.* 39. *& dis.* 6. *Thor. in compend. decis. verbo, Instrumentum*, §. 40. *par.* 1. & in simili *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. de mensibus, Glos.*6. *num.* 192. *Valasc. consult.* 88. *nu.* 9. *de Cuenca*, *& add. de deposito claus.* 37. etiam si coram arbitris, ex multis per eundem *Thor.*relatis decisionibus *eod. verbo*, §. 52. quibus suppetit euulgata illa sententia, quod qui via ordinar a egit, sibi obfuit in executiva cujus causa ita decisum memorat *Monter.decis. Aragon.* 22. *& Mastrill. dec. Sicil.* 157. quibus fretus judicatum tradit *Borrell. add. tit.* 19. *num.* 28. nec parvipendenda est altera,& quippè valida quoquè ratio, quod opposita litis pendentia impedit, ut alibi minimè procedatur cum lite pendente cuncta alibi gesta sint attentata, & tanquam attentata revocanda, *Achill. decis.* 19. *de appellat.* & post alias quæstiones, firmavit altera ejusdem *Rotæ coram Pirovano in Pampilon. attentat.* 1. *Julii* 1615. quæ inter rescriptas per *Farinac. est decis.* 751. *num.* 1. *par.* 2. *tom.* 2. *& altera* 159.*num.* 3. *par.* 2. *num.* 1. quin, & *Rub.* canonum, & civilium legum favet; *ut lite pendente nihil innovetur*; Imò, & pendente lite coram arbitris; eaquè opposita, tametsi non producto processu, & compromisso ob actoris versutiam illum occultantem, constito de veritate ex Actuarii fide impediri debeat liquidatio, apparet decisum fuisse ex cōgestis à *Jo: Bapt. Thoro in comp. dec. verbo, Instrumentum*, §. 52.

Contrarium verò usus recepit, & ex *Frecc. Galt.* affirmat *cit. tract. in p.* 3. *par. Rub.* 1. *verb. præsent. instrum. pag.* 164. *Tartagl.in prax. caus. civil. cap.* 1. *num.* 22. & dixerat in simili *Jo: de Platea in l. nemo carcerem num.* 16. *Cod. de exact. lib.* 10. *q.* 1. quin ex responso eruditissimi viri *Andreæ Marchesii S. C. Præsidis Antonius Moccia* firmat posse illud liquidari, quamvis creditor expeditionem obtinuerit literarum executorialium juris forma servata in Judicio ordinario contra debitorem, *cap.* 50. *num.* 11. *&* 12. *in ejus sylva cas. forens.* aliaquè ad materiam post *Horatium Versinum consil. civil.* 10. *Consil. Carleval. de Judic. lib.* 1. *tit.* 3. *discept.* 14. *num.* 5. *Donad. de renunciat. cap.* 14. insinuavimus alibi.

121 Quid verò si pendeat Judicium nullitatis contractus ab ipso debitore deductum, possit ille liquidari, & exequi pro tertiis; in gratiam debitoris calamum arripuit, *Consil. Marc. memor. cons.* 33. *vol.* 2. decisionem subnectens, cujus meminit *Præs. Merlin. centur.* 1. *cap.* 42. *num.* 8. *Giurb. cons.*95. *Thor. par.* 1. *compend.verbo instrumentum*, ex hujusmodi enim pendentia litis super allegata nullitate, saltim actio creditorum ita redditur offuscata, & illiquida, ut omninò executioni locus esse non possit, *Bald. in Auth. quæ supplicatio, C. de prec. Imper. offer. num.* 5. ibidemque *Paul. de Castro sub num.* 3. qui sic Florentiæ obtinuisse, annuit, *Soccin. cons.* 78. *num.* 6. *vol.* 3. *Frecc. p.* 9. *quæst.* 7. *num.* 22. concinitquè *D.Reg. Capyc. Latro dec.* 120. *n.* 20. Pro Creditore verò, ut haud remoretur via executiva, & tertiarum solutio, decisum tradit *De Franch. dec.*373. quam insequuntur *Giurb. decis.* 100. *Guttier. de juram. confirmator. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 23. *Præs. Merlin. centur.* 1. *cap.* 22. *per tot.* quorum sententiam locum haud vendicare diximus, si exceptio à debitore proposita coram Judice antequam contra eum petatur exequutio, contineatur in ipso Instrumento exequendo, vel constet ex ipso, eo namque casu non licere creditori petere postmodum illius executionem, sed supersedendum esse, annuunt *Ant. Amat. var. resol. c.* 36. *tom.* 1. *Flamin. Cartar. dec. Gen.* 20. *num.* 15. *Consil. Carleval. de Judic. disp.* 14. *num.* 10. *tom.* 2. ea fretus ratione quia exceptio in instrumento contenta, vel quæ ex eo liquet, non minus est guarentigiata exceptio, quam actio, nec minus meretur executionem, & voluit *Ursill. ad Afflict. dec.* 131. *n.* 1. necnon *Reg. Sanfelic. dec.* 151. *n.* 40. *lib.* 2. *Grass. except.* 13. & in specie nostri *Rit.* notavit *Carav. nu.* 57. *Reg. de Marin. lib. quotid. cap.* 91. *nu.* 14. *P. de Afflict. controv.* 30. *num.* 70. etiamsi exceptio, quæ ex instrumento insurgit, sit dubii juris, ut ex *Surd. cons.* 188. ampliat *Reg. Capyc. Latr. consult.* 89. *num.* 31. ut propterea meritò exceptiones nascentes ex eodem instrumento, quæ quæ apparent ex chartarum revolutione admittuntur adversus instrumentum, etiam liquidatum, & debitor auditur non facta integrali solutione pro exequutione Regiæ Pragmaticæ inferius indicandæ, eo in vinculis non constituto, nec facto deposito aliquo, & binas decisiones è Collaterali Consilio manatas recenset *Reg. Sanfel. dec.* 299. *tom.* 2. & conferunt dicta per *Staib. resol. for.* 113. *nu.* 17. *& res.* 186. *nu.* 46. *cent.* 2.

Itidem, pendentia litis liquidationem remoratur, si processus fuerit instructus, *Reg. Sanfelic.*
122 *decis.* 312. *p.* 2. subdens, inolevisse praxim in S. C. de qua antiquiores Consiliarii fidem adstrixerunt suam, quod, quando citatus super tenore instrumenti processum in S. C. compilatum producit, facta relatione per M. C. in S.C. causa liquidationis retinetur in S. C. & unico actu prohibetur in M. C. interrogationem fieri, vel producto processu compilato Curia, pro Tribunali sedente, rescribitur esse expectandum exitum causæ vertentis in S. C. confirmant *D. Consil. Marcian. cons.* 33. *lib.* 2. *Dom. Regens ejus filius disput.* 32. *Staib. lib.* 1. *res.* 42. *nu.* 36. *Gizz. ad Reg. Cap. Latr. dec.* 58. *num.* 7. *lib.* 1. *P. de Affl. contr. jur. c.* 30. *num.*70. comprobantq; *Mastrill. dec.* 157.*num.* 24. *Fontanell. de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *Glos.* 2. *par.* 5. *num.* 27. *Amat.d. resol.* 36. *num.*18. & decisum memorat *Jo: Franc. Marotta discept. forens. cap.* 29. *num.* 60. & hoc

quam-

quamvis non ſit præventus vigore *Reg. Pragm. quæ incip. Malitiis litigantium . de prævent. Moder.*

123 Rursùs, quando fuiſſent dumtaxàt factæ probationes, abſque quod ſit facta publicatio, quod idem ſit ſervandum, nempè viæ executivæ aditum non patere, punctualis in medium affertur doctrina *Soccini ſenioris in conſ.* 78. *num.* 4. *vol.* 3. ſubſtinentis, quod quando eſt proceſſum ad teſtium examinationem, & non reſtat, niſi quod publicetur proceſſus, non dicitur, exceptionem tunc requirere altiorem indaginem *Bar.* doctrina revidendi freti *in l.* 4. *§. condemnatum*, *ff. de re judic.*

Adeò quod in cauſa Anelli Maſcoli debitoris V. J. D. Antonii de Ponte ejuſque fratrum, vigore inſtrumenti in ducatis tercentum, dum inſtetiſſet Anellus nullum declarari contractum, ex quo minor, & fuiſſet publicatum in cauſa, non obſtante, quod de nullitate per dictos de Ponte fuerit dictum, dum in M. C. V. *Ritus* virtute creditores procedentes, obtinuerint, quod remaneat condemnatus, & reclamaſſet Anellus in S.C. facto verbo in aula decana exiſtente Cōmiſſario dectiſſimo, ac integerrimo Domino meo præcipuo *Jo: Baptiſta Jovino*, (in quo viro bona ſua omnia, naturæ, fortunaque, cum Deo ipſo cumulaſſe certatim videntur) cauſæ nullitatis contractus, decretum manavit è Supremo Senatu, quod cauſa ibi remaneat coram D. Commiſs. nullitatis propoſitæ per Malculum practicando memoratam *dec. Sanfelic.* 312. nedùm facta concluſione in cauſa, verùm etiam publicatione tantùm peracta.

124 Verùm prædicta locum vendicare tradunt idem *Reg. Sanfel. num.* 9. & alii relati, quando de bono jure petentis nullitatem contractus conſtat, & ideò ſolet ſemper S.C. cognoſcere juſtitiam cauſæ, & articuli principalis, dixi, S. C. nam nullo modo M. C. in cauſis pendentibus in S. C. & propè ad determinationes redactis ſe ingerere poterit, falcemque in alienam meſſem adaptare.

Hinc annis decurſis poſtulatus Joannes de Franco, ad reſpondendum ſuper tenore inſtrumenti præſentati per Julium Cæſarem, & fratres de Ceſario, aſſeruit, minimè per partes petitis annuendum eſſe, produxitq; acta facta in S. C. ſuper judicio nullitatis dicti inſtrumenti, ſuper quo jam erant recepti teſtes, hiſq; non obſtantibus, M. C. decrevit, quod pæna ponatur in libro inferni, ab ejuſmodi decreto appellavit Joannes, & obtinuit verbum fieri in S. C. in aula Domini Conſiliarii Pauli Staibani Commiſſarii Judicii nullitatis, & facta relatione per *Dom. judicem D. Stephanum Padilla*, virum literis, & virtute conſpicuum, quamvis Domini de S. C. fuiſſent in paritate votorum, attamen datis pro adjunctis Domini Conſil. Hortenſio Pepi, Aſciano Raetano, & D. Thoma Caravita, fuit paritas dirempta in beneficium Creditorum, de menſe Decemb. 1661. in Banca Actuarii Breazzani. Obfecit enim S. C. juſtitiam cauſæ, & quod alias per S. C. non obſtantibus probationibus, & publicatione, ſub die 23. Octobris 1658. fuerat proviſum, quod dictus Joannes ſolveret tertias viſis ejus ſupplicationibus, & ſignantèr ſupplicatione præſentata, fol. 97. in qua in ſpecie debitor id oppoſuit.

125 Sed ne valeant Judices potiſſimùm Conſiliarii, coram quibus Judicium eſt deductum, inhibere M. C. V. nè ad inſtrumenti liquidationem procedat, etiam prætextu cauſæ introductæ in S. C. antè quoque citationem ſuper tenore, generaliter diſpoſuit *prag.* 8. *de inſtrum. liquidat.* Verùm pluribus in caſibus licere S. C. in cauſis liquidationum inhibere, non minus noviter, quam veraciter, oſtendit *P. de Afflict. in addit. ſupplem. ad cap.* 30. *num.* 65. *controv. jur. reſol. pag.* 9. communitèr propterea praxis in S. C. recepta inolevit, ut inhibitiones dirigantur, vel Actuariis contumaciarum M. C. V. vel ipſis creditoribus, ne procedant ſub pœna ad liquidationē quod ſervatū reperi in cauſa Fabii Cava, cū Annibale Pacini, *referente Dom. Conſiliario Jo: Baptiſt. Jovino*, quod ſcitum memorat *P. de Affl. controv.* 30. *num.* 69. & in cauſa Principis Minervini ad relationem Dom. Conſil. Gamboa, de menſe Maii 1656. in proceſſu creditorum Marchionis Lavelli, in banca Scacciaventi. Et iterum de menſe Aprilis 1661. in cauſa Marchionis Alvignani, cum D. Joſepho Filingerio, in banca Litti Cujuſmodi praxis ea quippè eſt ratio, nam diſpoſitio memoratæ *pragm.* uti pænalis, & juris communis correctoria non extenditur de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum, tametſi eadem, vel major ſit ratio, *l. ſi verò*, *§. de viro*, *ff. ſolut. matrim. Gl. in clem.* 2. *verbo*, *Eiſdem*, *de ætat. & qualit. Aret. in cap. per tuas num.* 18. *de probat. Novar.* latè *qq. forenſ. p.* 1. *q.* 160. & proptereà cum loquatur de inhibitoriis fieri conſuetis reſpectu Tribunalis M. C. in eo tantùm caſu expreſſo ſervari debet, non in cæteris, potiſſimum quando jus debitori in exceptione aſſiſtit.

126 Tandèm ſunt alii caſus, in quibus licebit alicui præſentare inſtrumentum tametſi ipſe minimè ſit creditor. Præſertim Notarius, qui inſtrumentum celebravit, quin, & ad id compellitur, & fieri vidimus in hac Civitate Neapolis, cum creditoris, non tamen de facie ad faciem, filii inſtiterunt, ut Notarius liquidaret, eoque renuente Advocatus fiſci mandavit illum carceribus mancipari, niſi præſentaret; eo, quod agebatur de fiſci præjudicio propter pœnam: ille igitur produxit inſtrumentum, atque admiſſus in Magna Curia ad liquidandum, & re vera liquidavit, opitulaturque *Urſill. ad Affl. dec.*64. *num.*6. *& Galterius in mox adducendo loco num.* 14. Procurator
127 etiam, cui fuit promiſſa ſolutio id efficere quibit, ut probat *Affl. in conſt. Reg. & qui ſcientèr quæſt.*9. *num.*15. ſequiturquè *Urſill. eadem deciſ.* 64. comprobatque *à num.*2. necnon *Galterius* 1. *par.* 2. *par. rub.* 2. *num.* 20. *Reg. de Marinis reſol.* 157. *à num.*2. ac *Conſ. Rocc. reſpon.*90. *nu.*1. *lib.*1. *Thor. vot.*84. *num.*187. *par.* 1. quo caſu non licebit ſoli domino illud liquidare, *Franc. Anton. de Judic. de liquid. inſtrum. conſid.*3. *num.* 3. *Reg. de Marin. add. loco num.*6. *&* 10. quidquid aliter dicat *Borrell. conſ.*75. *n.*12.

128 Sed notarius, vel procurator adjectus ne ſolutioni, an correus credendi inſolidum dicatur, in dubium vertitur, nam primo caſu nullam habebunt actionem, nec jus liquidandi, ſed tantùm

ſolu-

solutionem recipere valebunt, *l. sed & si filio 7.§. 1. ff. de constit. pecun. l. cum qui ita 56. §. qui sibi, aut filio l.ult. §. fin. ff. de verb. obligat. l. quod stipulatus 10.ff.de solution.Stracc. in tract.de adiecto par.1. num.45. D.Joseph. de Ninno de albaran.*
129 *mercat. §.8.* minusque ejus hæredibus deb'it, quibus nec rectè solvi potest, *l. cum quis sibi, aut Titio 55. ff. de verbor. obligat. l. si stipulatus sum mihi, aut Stiecho 9. ff. de solution. Negusant.de pignor. membr.2. 5.par.num.23. Surd. decis.229.nu. 27. Gratian. discept. forensicap. 49. num. 9. Ricc. collect.3434.p.8. & collect. 2090. par. 7. R. Capyc. Lat. dec.8. num.6.* novitèr *Virgil. Matin. in tract. de legit. person. cap. 27. num. 1.* Dubio respondet *R. Rovit. dec.26.* affirmans, correum credendi, & stipulandi esse, & proindè posse agere, eorumque hæredes liquidare, adjectus enim constituitur ex dictionibus alternativis, & disjunctivis, vel, Aut, copulativæ verò, & conjunctivæ, Et, et'am, & insolidum, illi actionem æqualem tribuunt, reumque credendi constituunt, confirmatque *decisio Genuæ, Flam. Chartar. 228.* qua in hæredum favorem decisum fuit illius, cui solutio pecuniæ prom ssa fuit, quæ ad alium spectabat, & *Magon. dec. Lucens.34.* & *additio* ibidem tradit, jura in contrarium procedere in simplici solutioni adiecto, non verò, si sibi adjectus in chirographo fuerit stipulatus. Sed adversus prædicta urgent, non esse considerandas dictiones, Et, vel Aut, nec contractus verba, sed qualitatem, ipsiusque effectum, *Bal. in rubr. C. de jur. emphit. num. 12. Reg.Rovit. dec.21. num.10. Roman. in ejus solemni consil.509.* quem laudat *Gratian.discept forens. cap.657.n.13.* Ut igitur dignoscatur, si solutioni adiectus, vel Reus credendi dicatur, non verba, vel d'ctiones sunt insp'cienda, sed qualitas, & effectus, ad quem verè, & realiter negotium, promissio, ac obligatio pertineat, si enim uni principaliter, & alteri ex c nsequentia, sivè accessoriè aliquid debetur, correi credendi, sivè stipulandi non dicuntur, *Bart. in l. fin. num.7. in fin. ff. de duob. reis, & in auth. hoc ita num.20. C. de duob. reis*, undè *Ronchegall. in tract. de duob. reis in l. reos promittendi, §. cum tabulis, num. 79. & 80.* hæc profert verba, *quod tantùm valet dictio, Et, quantùm dictio, aut, si res tota diligenter perpendatur*, quin *DD. à Rovit.* memorati loquuntur in dubio, quando non constat, ad quem negotium principaliter pertineat, nam tunc recurrendum est ad dictiones copulativas, vel disjunctivas, secus quando apert ssimè constat contrarium, notorium enim præsumptionis cedit notorio probationis, *Gratian. tom.4. discept. forens. add. c. 657. n.36.* & titulus præsumptus titulo vero, *Seraphin. decis. 1498. num. 18.* collimatque *Ronchegall.* effato *Bartol.* dictum *in l.2. ff. de duob. reis, num. 3. in fin.* quod uno stipulante sibi, & alteri, semper ille alter uti adiectus habeatur, in qua *l. Bart.* loquitur per copulativam, Et, *Card. Tusc. to. 1. conclus. 167. num.3. lit.A.* præconizat, adjectum solutioni illum, qui ad stipulandum admittitur, insequitur *Laurent. Urfell. tom.1. conclus. legal.conclus.49. num.3. Virgil. Matin.cit.tract.cap.26.n.1.* ut propterea facta promissione principali absenti, & procuratori præsenti, cum clausula insolidum, non valeat dumtaxat procurator uti adjectus solutioni liquidare, in specie firmat *Franc. Anton. de Judice Robert. in ejus practic.liquidat. consid.3. num.6.* imò quod non liceat illi, qui non stipulatus fuit ad sui commoditatem, sed domini, *Galterius* volu't *par.1. 2 par.verbo, Et ejus nomine agat, num.15. versic. item limita, pag.mih 75.* & decisum memorat *Thor. in supplem. compend. pag.369. col.1. verbo, Liquidari*, maximè si Notarius, vel procurator non fuerint stipulati pro eorum hæredibus, nam nullo modo hæredes præsentare quibunt, mentio enim hæredum in contractu non est necessaria, in Jud cio tamen civili, *l.si pactum, ff. de probat. l. veteres, C. de contrahend. & committend. stipulat.* Secus in criminali, qualc est illud liquidationis, in quo neque hæres creditoris in instrumento non mentionatus admittitur, prout probat, & decisum tradit *Capyc. dec.75.* tametsi *Rovit.add. decis.26. num.8.*contrarium affirmet, *Capyc. decis.* immemor, fretus dumtaxat, *Rebuff.* & aliorum authoritate, qui sermocinantur in exercitio pacti exequutivi, non quod possit criminalitèr agi, *Capyc.* insequuntur *Caravit. in rit.182. num.7. & 8. de judic. Robert. consid.3.nu. 5. Anton. Gabriel tract. commun. conclus. tit. de jur. juran. concl.6. num. 7. ampliat. 3. versic. tenendo primam opinionem*, potissimum, in hærede adjecti, cui nec facultas exigendi impartitur, hoc tradit ex *l. stipulatus 81. ff. de solut.Laurent, Urfell. add. conclus.49. num. 32.* ea quippè ratione, nam confidentia, quæ ex quadam animi affectione provenit, ad hæredes, etiam adiecti filios, minimè est transitoria, ex *Franc. Marc. dec. 404. n.4.*

130 Quin affirmabam ipse, indubiè locum prædicta vendicare in notario, qui etsi fuerit correus credend juxta *Roviti* effatum, adhuc instrumentum evident' aul itate pollet, uti ab ipso notario confectum in sui ipsiusmet beneficium, & utilitatem, *Decius in l. qui jurisdictioni 10. num.3. ff. de jurisd. omn. judic. Apicell. alleg. 16. numer.10.* fortiùs in facti themate nobis proposito, quia citatio in vim pacti adiecti in instrumento fuit facta in Curia ejusdem notarii, ad cujus instantiam fuit expedita citatio super tenore instrumenti, nã cum actio, & passio in eodem subjecto concurrere non possint, *Bald. in l.si uxor, C. de bon. aut. Jrdic. possid. Grat'an. discept. forens. tom. 2. cap. 2*3*. num. 1.* minimè sustinetur citatio facta in Curia notarii, expedita ipso instante, ad instar actus liquidationis coràm officiali creditore, qui est nullus, ut probat *Reg. Rovit.* explicando *Parid. de Putteo, de instrum. liquidat.* Verùm non esse recedendum à traditis per *R.Rovit.add.dec.26.* rerum judicatarum authoritate munitis, credimus, quæ confirmant latè *Dom. Prat.pract. observation. lib.1. observation.63. Giaz. ad Capyc.Latro dec.115.n.6. lib.1.*

131 Neque magni faciant alii decisiones, quas in contrarium adesse astruunt, propterea quòd hoc oppositum non fuit, neque discussum, & proindè non decisum, *Jo.Petr. Mangrell. in alleg.26. num.1.* rescripta inter *decisiones Salernit. fol. mihi 120. Ant. in alleg. 102. num. 2. D. Præs. Merlin. tom.1. controv. foren. cap.26. num.18.* & ex *Bald. Salyc. Cumill. de Medic. R. Galeot. & aliis*, probat *D.Consil. Staiban. resol.forens. cap.35.num.22. & 23.*

& 23. Imò millies experti sumus latas sententias in Neapolitanis Tribunalibus, & nusquam inniξis suppositis partium; Imò, & quandoque illorum nulla habita consideratione ab eisdem Judicantibus; Quin dubia sigillatim proponi, & decidi minimè consuevecrint, ut in *Rota Romana* contingit, ut propterea dubii propositi apud *Thor.* & alios, quæ magis sententia Judicibus arriserit, colligi nequeat; potissimùm, quod eodem in processu plura solent consistere capita, & sententia ex eis prodeat, nullo expresso capite, nullaquè addita causa, sed condemnationem dumtaxàt, vel absolutionem conventi continentem; quis enim diceret decreta ab eisdem *DD.* relata, quam ob causam fuerint lata, nisi, & processus tenorem summatim rescripserit? Quamobrèm perquirere plerumque curavimus processus aliquos, in quorum causis sententias aliquos auctores recensent pro decisione alicujus dubii, nam aliquando, non modo ex illis earum prætensio deduci non potest, verum contrarium colligi debuerit, ex multis siquidem coacervatis capitibus, & causis, audax est, atque temerarius valdè, qui genericam cnatam sententiam, nullumquè exprimentem caput, aut causam indubiè dijudicare velit prolatam à Judicibus fuisse, quia ejus opinionis fuerunt in aliquo dubii, seù capite, quod in causa emerserit, ut adversus *Thor.* invehit *D. Præf. Merlin. controv. forens. cap.* 69. *sub num.* 10. & probè observat *Dom. Reg. Capyc. Latr. decis.* 91. *num.* 13. *lib.* 1. verùm se tuetur idem *Thor. in præfat. ad lectores in par.* 3. *compend. decis. Regni sect.* 2. & de Advocatis qui multot ès insistunt super juris articulo, quando Judices per alia media determinant, meminit *Reg. Rovit. consil.* 98. *sub num.* 22. *lib.* 1. & *decis.* 12. *Consil. Provenz. ad Consuet. Neap. observ.* 27. *sub n.* 12. *Francisc. Maria Prat. ad Pasch. de patr. potest. par.* 2. *cap.* 9. *vers. Sumet quoque.*

132 Sed subsistant nè pacta, quod debitor citetur in Notarii Curia, qui instrumentum confecit, extricant *Pereyra dec.* 34. *Reg. Rovit. in rub. de instrum. liquid. sub num.* 7. & affirmativè resolvunt, sed illa perniciosissima esse Reipublicæ, & non permittenda, utpotè quæ possunt integras evertere domus, & justitiæ detrimentum afferre, lepidè, ac sanctè exclamat, pericula recensens, *Anichin. de pravent. instrum. cap.* 2. *dub.* 2. *à num.* 90. *pag.* 195. quod si contingat Notarium mori, citationem in eius Curia factam, nullitati subjacere, decisum scribit *Thor. par.* 2. *compend. dec. verbo, Liquidatio instrumenti*, & meminit *voto* 84. *num.* 172.

133 Hinc Tabellio non possit in facto proprio instrumentum conficere, scripsit *Bar. in l. si consul. num.* 4. *ff. de adopt.* necnon *Bal. in l. Judices, in fin. ff. de fide instrum.* nec tutelam adscribere sibi quibit, *Bar. in l. ex sententia*, *num.* 4. *ff. de testam.* quin, nec filio Notario scebit instrumentum de contractu patris, & è contra, *Specul. in tit. de instrum. edition. §. Instrumentum*, *num.* 9. *vers. Idem quid si filius*, *Bal. de Perus. in tract. de Tabel. num.* 76. *Jo: Baptist. de Barbobus Cremasis in tract. de filiis famil. quæst. integra* 46. quod si partim rem suam, partim alienam contineat, sustinetur, quo ad alienam, teste eodem *de Barbobus num.* 11. ex *Bar. in l. filius, §. sequens quæstio*, *num.* 1. *ad l. Cornel. de fals.*

134 Liquidationis denegat potestatem, *Galter.* 1. *par.* 2. *par. rub.* 1. *num.* 32. in principali creditore, qui postmodùm declaravit se habere tantùm nudum nomen, & pecuniam pertinere ad alterum, quia non liquidabit, & repelli potest, exceptione, quod sua non interest, fictus *text. in l. si pupilli*, *§. videamus*, *ff. de negot. gest.* quodque restringit *Moccia cap.* 42. *num.* 12. si talis declaratio non tantùm fuerit facta ex post facto, sed originem trahat ex lectura principalis instrumenti, ut si creditor ille non fuerit pro se simpliciter stipulatus, sed dixerit in eodem instrumento, illam recipere pro persona nominanda, nam illa nominata, etsi nequeat liquidare, non prohibetur nominans, qui pro persona nominanda contraxit illud præsentare.

135 Cessionarius verò necnè possit tangi idem *Afflict. num.* 16. idemque *Ursill.* latiùsque extricat, & negat *de Franchis decis.* 353. *num.* 1. *Consil. Asias de Mesa var. resol. lib.* 1. *cap.* 21. *sub num.* 1. Sed cedens, qui retinuit sibi jus liquidandi, in beneficium cessionarii, non est dubium, quin possit: controvertitur tamen, cum simpliciter cessit, & tale jus haud sibi reservavit, & cum casus accidisset, pendebat adhùc decisio facienda junctis aulis, tempore *Thori*, ipso teste, *par.* 1. *verbo*, *Instrumentum*, *§.* 53. *in prima impressione*, qui deinde judicatum affirmativè memorat *voto* 84. *num.* 191. *par.* 1.

136 Verùm, si uterque interveniat, cedens, scilicet, & cessionarius, liquidationem fieri admittit usus, *Ursill. ead. dec.* 64. *num.* 8. *Scaglion. rit.* 163. *num.* 2. *Viv. opin. commun.* 826. *num.* 11. *par.* 2. *Reg. Sanfelic. decis.* 213. *num.* 7. *par.* 2. *Marant. disp.* 6. *num.* 5. & *in l. si actor*, *num.* 22. *ff. de procur. Foller. in prax. censual. vers. tanquam res judic. null. prov. num.* 52. *Ricc. collect.* 152. *Galter. in prax. instrum. par.* 1. 2. *par. rub.* 1. *num.* 31. *R. Rovit. in memor. rubr. de instr. liquid. num.* 10. *Tartagl. in prax. civil. cap.* 1. *num.* 34. *Consil. Rocc. respons.* 79. *num.* 2. *Thoro voto* 19. *num.* 6. *voto* 48. *num.* 26. *voto* 94. *num.* 191. & *par.* 1. *compend. verbo credens an possit Dominus Regens de Marinis ad Reg. Revert. decis.* 290. *sub num.* 1. quicquid dicant, cessionarium solum liquidare posse, *Caravs. rit.* 286. *num.* 2. *Scaglion. rit.* 163. *nu.* 21. *Carav. rit.* 186. *Jacob. de Carolis in suo Pavone gemmato, colore* 12. *n.* 2. quos laudat *Thor. par.* 3. *compend. decis. verbo Cedens, vel Cessionarius, circa medium*. Quo quippè casu ad id cogendus venit cedens, *Moccia cap.* 10. *num.* 2. dummodò in cessionis documento ex speciali pacto cessionario promittatur à cedente, ad omnem ipsius instantiam illud præsentare, idem admonet *Rocc. respons. add.* 79. *num.* 4. *post memoratos Actores*. Itidèm, si cessionarius ipsi credenti cessum retrocedat nomen, ille solus retrocessionarius hoc facere quibit *Bologn. in l.* 1. *num.* 59. *ff. si certum pet.* & alii advertunt, quos *Dom. Consil. Rocc. mox citat.* memorat *sub num.* 5. Sed electio Curiæ, in qua

137 facienda sit liquidatio ad cedentem nè? vel cessionarium spectet, si in instrumento peculiari pacto sit conventum, ut illa fieri possit in omni Curia, loco, & foro, ut creditori melius videbitur, & placuerit, inquit *Mocc. add. loco n.* 10.

138 Ve-

138 Verùm, quod jus exequtiuum competens cedenti in cessionarium regularitèr transeat, valeatque iste agere eodem modo, ut ille, adnotant *Manson. de caus. exequut. ampl.* 21. *num.* 3. *Grass. de except. in prælud, num,* 182, *Coler. de process. infor, par.* 2. *cap.* 2. *num.* 31. *&* 33. *Consil. Rocc. respons.* 15. *tom.* 2. sermocinans in giratario apocæ banci, Quando verò cessionario opponi possit compensatio de eo quod cedens debitori cesso debebat, distinguit *Gratian. discept. for. tom.* 2. *c.* 356. quem insequitur *Moccia cap.* 54. & pertractant articulum *Afft. dec.* 163. *num.* 5. *Thesaur. dec,* 22. Cessionarius in creditorum concursu, àn graduandus sit in loco cedentis, etiam super bonis feudalibus, nullo super cessione impetrato regio assensu, inquirunt *Reg. Rever. dec.* 9. *& Reg. de Marin. lib.* 2. *resol. cap.* 61. & quod cessio probari nequeat per testes, sed dumtaxat scriptura subtili *Faber* admonet *lib.* 4. *tit.* 29. *defin.* 13. *Cod.* quem sequitur *Dom. Consil. Staiban. resol.* 97. *nu.* 21. *Schifordeger lib.* 3. *tract.* 23. *q.* 20. *vers. quæstionis est Alfar. de offic. fiscal. Glos.* 4. *num.* 4. *Roder. Suar. in l. post rem judicatam, q.* 3. *§. quia supra visum est num.* 7. nisi quinque testes rogati illam probent, subnectit *Consil. Arias de Mesa var. resol. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 9. *&* 10. & de mandato ad exigendum, quod non possit probari per testes, loquuntur *Bal. in l. falsus, col. pen. q.* 4. *in fin. num.* 27. *C. de procur. Alex. in l.* 1. *in fin. nu.* 16. & ibi *Jason C. eod. Cremens sing.* 139. *Mascard. conclus.* 1013. *num.* 2. *to.* 2. *Gratian. discept. for. cap.* 505. *num.* 41. *tom.* 3. *& discept.* 327. *num.* 1. *tom.* 2. *Cevall. comm. opin q.* 400. *num.* 9. *Mantic. de tacit. lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 16. *Ursil. ad Afft. dec.* 419. *num.* 9. *& dec.* 398. *n.* 4. & quod debitor cogi non possit solvere mandatum per testes probanti, scripsere *Golin. de procur. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 126. *Vela* 2. *tom. dissert.* 38. *n.* 46. *& in c. fin. de procur. lib.* 6. *p. ult. n.* 44.

139 Cæterum de cessione jurium, & actionum lepidum tractatum, edidit *Doctor Alphonsus de Olea* primarius juris Pontificii antecessor in celebri Vallisoleti Academia, & in ejusdem Civitatis Regia Cancellaria celeberrimus causarum patronus in quo totam materiam explicat, sub his titulis, *De modo, & titulo cessionis, & actionis; De eo, qui actioni cedere potest; De actionibus, & juribus, quæ cedi possunt; De transactione actionis de una in aliam personam, absque cessione; De coacta cessione jurium, & actionum; De actionibus, & juribus cessionarii, & exceptionibus, quibus repellitur; De mutua obligatione intercedentem, & cessionarium; De nullitate, & revocabilitate cessionis jurium.* Et cum casus acciderit, Lector illum relegat; Nos tantum meminimus alterius decisionis in quæstione illa in supremis hujus Regni prætoriis examinata, discussa, & decisa, nempè an creditor, qui præ-
140 via cessione juris luendi reemit annuos introitus cum jurium cessione ad sui beneficium sortiatur cedentis, & retrovendentis locum, nedùm pro sorte, sed pro tertiis decursis, quasi videantur istæ debitæ ex primo venditionis, non ex secundo contractu; partes creditoris reementis tutatus olim fuit celeberrimus ille advocatus Fabritius Brancacius, qui pro voto ad favorem Joannis Baptistæ Piscicelli sententiam reportavit, teste *Dom. Reg. Reverter. dec.* 39. *par.* 7. *in manuscript.* & inter recollectas à *D. Reg. de Marinis* est 580. & pro Regio tùnc Consiliario, postmodùm dignissimo S. C. Præside Andrea Marchesio & D. Anna Cõjuge S.C. judicavit, ut legitur apud *Reg. Capyc. Latr. dec.* 16. *tom.* 1. & supèr eodem articulo orta annis retro decursis controversia inter montem trigiuta familiarum, & Ill. Marchionem Rotundorum, cæterosq; creditores posteriores Ill. Principis Avetranæ, pro Monte reemente calamum arripuit, tunc Advovatus famigeratus nunc dignissimos Cons. & Præs. R. C. Ascaneus Raetanus, qui magno legum rationum, & authoritatum præsidio præfatas *Fabritii* allegationes, & *Rever. ac Capyc. Latr. decis.* obvallavit, tandemquè palmam reportavit, *referente Dom. Consil. Carolo Brancaccio* sub die 26. Novembris 1648. cum adjunctis, fuitq; decisum, eandem anterioritatem competere pro sorte, quàm pro tertiis in banca Solatii, cujus decisionis absq; die memor est *Carol. Anton. Mocc. cap.* 73. *nu.* 12. *in ejus sylva*, quamquè aleam sustinet *Consil. Staib. resol.* 81. *lib.* 1. pro cæteris verò creditoribus lepidissimum edidit responsum legum coryphæus D. Didacus Moles, tunc inter Advocatos Princeps, deindè Fisci Patronus, Regius Consiliarius, & ad Præses Reg. Cam. Summariæ., insequendo contrarias emanatas decisiones relatas à *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo, Cessionarius juris luendi,* & ea, quæ contra Brancacium, & *Capyc. Latr.* adduxerunt *Montan. in controv.* 34. *& Consil. Carleval. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 35. *nu.* 36. quod responsum rescripsit idem *Mocc. cap.* 16. & revidendi sunt *Theod. alleg.* 7. *& alleg.* 54. *Thor. par.* 2. *verbo, Creditor qui pecuniam, Regens Galeot. lib.* 1. *controv. cap.* 21. *à num.* 24. *& cap.* 56. *n.* 32. *Anton. de Amat. var. resol. lib.* 1. *cap.* 7. *nu.* 39. *Carleval de Judic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 35. *num.* 35. *R. de Marin. quotid. res. lib.* 1. *c.* 7., *& lib.* 2. *cap.* 166. & cessionarius primus àn secundus sit præferendus, vel omnes simùl concurrere debent, si creditor alicujus hodiè partem uni cedat, & cras alteri, *Reg. de Ponte decis.* 34. *à num.* 33. *Felician. de solis de censib. tit.* 2. *lib.* 3. *c.* 5. *Carleval de Judic t.* 2. *lib.* 1. *disp* 33. *tit.* 3.

Nec silentio involuimus, quod cedens nomen
141 debitoris, cum promissione exigibilitatis amplissima, non potest conveniri a cessionario nisi quatenus factis per eumdem cessionarium diligentiis in exigendo à debitore cesso, non potuerit consequi satisfactionem, ut latissimè fundat doctissimus *Dom. consil. Hodierna controv. lib.* 1. *cap.* 27. *per totum*. Et licet in eadem causa, in qua scripsit idem *Dom. Consil. Hodierna* contrarium demonstrare conatus fuerit quidam actor ex modernionibus, contendens, quod cedens debeat procurare solutionem in pecunia numerata, nihilominus pro sententia ejusdem Dom. Consil. Hodierna fuit novissimè decisum per S. R. C. junctis Aulis, in causa Ill. Principis Castillanetæ, cum patrimonio Ill. Principis Conchæ, ad *relationem Consiliarii Jovini*, in banca de Amico de mense Maii 1661. Accedat, quod cessionarius debet facere diligentias, etiam stante pacto, quod delegans, vel cedens non intelligeretur liberatus; nisi

nisi cessionarius consequutus fuerit satisfactionem à debitore cesso, *Ruin. cons. 45. num. 4. & 5. Bertazzol. in tract. de claus. instrument. claus. 33. glos. 18. numer. 3. Cyriac. controvers. 214. numer. 38. Tondut. qq. civil. part. 2. capit. 198. num. 10.*

142 Itidèm creditor, cui mediante sententia fuit nomen debitoris adjudicatum, unà cum creditore, vel illius hærede, in faciem cujus fuit juratum instrumentum, validè interrogat debitorem super tenore instrumenti, *R. Sanfelic. decis. 213. tom. 2.*

143 Usufructuarius verò àn possit liquidare instrumentum, affirmativè, ut possit agere vigore pacti exequutivi, scripsit *Mastrill. decis. 146. n. 29.* quod in præsentatione instrumenti, non indistinctè putat verum *Thoro voto 84. num. 301. par. 1.* nisi fuisset hæres particularis in usufructu institutus generaliter, quia tunc personam defuncti repræsentaret.

144 Banniti insupèr, excommunicati, & forjudicati à præsentatione instrumenti repelluntur, *Galter. in prax. p. 1. 2. p. rub. 1. num. 21. Thor. voto 84. num. 203. par. 1. Danza to. 1. de pugn. DD. tit. de forjudicat. cap. 1.* inquirens, num illud possit liquidari contra forjudicatum agratiatum.

145 Instrumenti liquidatio impediri àn possit, si alterum instrumentum reassumptum reperiatur penès debitorem, affirmativè respondi, si in promptu per testes validè constet, illud fuisse restitutum à creditore ipsi debitori, ex *l. 2. §. Et ideò, ff. de pact. l. si chyrographum, ff. de probat. l. creditricem, C. de remiss. pign. de Franch. decis. 361. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 140. Seraph. dec. 1093. num. 8.* qui affirmant, ex restitutione instrumenti facta debitori, debitum remissum præsumi, quemadmodum illo reperto penès debitorem, præsumitur solutum debitum, *Mierez in Consl. Cathal. collo. 7. 6. rub. de Tabell. num. 15. & 16. Gaill. pract. obser. 37. Gratian. cap. 90. num. 17. Ursill. ad Affl. decis. 299. num. 14. Palma in divers. jur. comm. & Regn. Glos. 17. num. 19. Thoro voto 80. num. 11. par. 1. Viv. dec. 45. Ripa sing. observat. 181.*

146 Sed non intempestivè quæritur, nùm creditor, qui pro securitate sui crediti recepit à suo debitore pignus, si deindè restituat pignus, censeatur remittere debitum, & negativè deducitur ex *text. in l. 3. ff. de pact.* ubi *DD.* tradunt rationem differentiæ inter unum, & alterum casum, post *Glos.* ibi, ad idem est *text. in l. 1. ff. de liberat. legat* mihi traditus ab V. J. D. Dom. Lutio Pepi filio Domini Hieronymi patruelis Domini Cons. Hortensii Pepi mei Soceri, qui quidem Lut us juvenis doctus, magnæque expectationis, ingeniosissimè se gerens doctoratus laurea omnium plausu die 30. Martii hujus anni 1662. decoratus fuit.

Eidem tamen respondi, quod etsi creditor restituendo pignus debitori debitum remittere non censeatur, tamen censetur remissum jus ipsum pignoris, nempè obligatio, & hypotheca super illo pignore contracta, adeò ut super eodem pignore non possit amplius creditor habere recursum, nec regressum, sed solùm super aliis bonis sui debitoris. Ità in individuo declarando præcedentem conclusionem tradiderunt infrascripti authores magnæ authoritatis.

Rainer. de Forliu in d. l 3. ff. de pact. quem allegat, & sequitur.

Alberic. in ead. l. 3. in princip. nu. 1. in fin. vers. Sed an.

Bart. in l. si tibi, in princip. antè n. 1. & post n. 1, vers. quandoq; legat. ff. de legat. 1.

Jas. ibid. num. 20.

Curt. jun. in l. 2. num. 14. ff. de pact.

Orosc ius in d. l. 3. num. 2. ff. de pact.

Anton. Fabri ibid. post redditam rationem decidendi.

Cujacius in posthumis in d. l. 2. ff. de pact. vers. speciali.

Connan. lib. 5. Jur. Civil. cap. 4. num. 2. usque ad 3.

Negusant. de pignorib. in 3. memb. 6. par. num. 20. vers. Adverte tamen.

Ferdinand. Mendozza disp. Jur. Civil. lib. 2. cap. 2. col. 8. vers. quod in pignore.

Hac Kelm qq. illustr. disp. 2. thesi 3. in fine.

Balduin. de pignor. cap. 20. col. fin. in princ. vers. si pignus debitori.

Et in specie de pecunia sequestrata, & posteà dissequestrata de consensu creditoris, quod non possit iterum fieri sequestrum super ea, notavit *Carocc. in tract. de sequestr. q. 34.*

147 Fidejussor autem, qui debitum ex causa fidejussionis persolvit, nequeat nè constringere creditorem, cui solvit ad liquidandum contra debitorem, negat *de Franch.* addens satis esse, si eis cedat actiones *in decis. 353. Ricc. collect. dec. 152.* Verùm advertas, quod si creditor ageret contra fidejussorem principaliter obligatum, qui offerret solutionem, dummodò ab ipso creditore cederentur actiones contra debitorem, audiri non debeat creditor ipse in fidejussorem carcerando, nisi priùs cessis juribus à creditore contra debitorem, haud obstante statuto, quod adversus instrumentum nulla admittatur exceptio, *Roman. cons. 472. Hippol. sing. 7. Dec. cons. 104.* & in terminis *Carol. Grimald. ad Tartagl. in prax. Civil. M. C. V. cap. 1. vers. limitatur etiam, pag. mihi 21.*

148 Ut tamen valeat creditor liquidare citato priùs validè debitore, (etenim quælibet in instrumenta publica exequutionem habent paratam, præcedente partis citatione, ut præter *DD.* adductos suprà sub *num. 64.* tradunt *Muscatel. in prax. fidejussor. p. 1. modo 20. num. 30. Marant. in singul. verbo, Instrumentum, Barza in tract. de Guarentig. par. 1. q. 2. vers. modo hoc, Thor. in supplem. compend. decis. verbo, Remissio causæ, de Franch. decis. 341. Anichin. de prævent. instrument. cap. 2. q. 2. n. 7.* proùt, & in patria sua servari, annuit *Thesaur. dec. 26. sub num. 12. vers. in hac patria*, haud obstante inter contrahentes pacto, quod possit exequi, & liquidari absque partis citatione, & juris forma non servata, *Anichin. add. tract. cap. 2. q. 1. num. 15.* & citationis super tenore instrumenti formam, rescribit *Nicolin. in prax. civil. nu. 180.*) debet ipse creditor accusare primam contumaciam qua prima contumacia inculata, idem creditor personaliter debet ultimam contumaciam accusare in ultimo peremptorio, & praxim incusandi has contumacias rescribit idem *Nicolin. num. 181.* & deindè

deinde personaliter in actu interrogationis comparere, necesse est responsurus ad relevamen debitoris, adeò quod si impedimento aliquo carceris infirmitatis, aut ætatis detentus esset, procuratorem mittere non valebit, *Visill. ad Afflict. decis.* 29. *num.* 3. *M sing.* generatim *observ.* 58. *controv.* 4. *de Franch. decis.* 676. admonens *Foller. & Marant.* à *Carav. num.* 22. recensitos, non dicere id, ad quod per ipsum adducuntur, quod, & memorat *Viscont. in conclus. jur. verbo, Creditor infirmus, P. Afflict. controv. jur. resolut. cap.* 30. *numer.* 30.

149 Neque si Judex, & Actuarius suam adeant domum, juxtà camdem *de Franch. dec.* 676. quem refert *Reg. Rovit. decis.* 26. *num.* 1. *in fin.* & servari annuit *Carav. num.* 22. addens, non sufficere, si equitando venerit in supportico M.C.V. nisi sursum ascendat, hoc idem firmat *Galter. in prax. rubr. advertit creditor ad personam suam, nu.* 33. *vers.* 6. *& ult. & rubr. personaliter in Curia comparens, num.* 17. *vers. secundò ampliatur*. Nisi Proregis dispensatio præcedat, ut accusare possit, si Judex illùc cum Actuario eat, teste *Jo. Franc. de Leonard. cap.* 15. *num.* 46. *suæ praxis, & Galter. mox cit. num.* 20. *vers.* 3. *limita*, continens tamèn expressè *Ritui*, derogationem, adjecit *Thor. in suppl. compen. dec. verb. liquidari an possit, pag.* 369. illam tamen dispensationem in gratiam creditoris impartiri non posse, censet *Consil. ar. Rocc. respons.* 42. *num.* 13. *lib.* 2. qua non obtenta si spensatione, nè citato expiret, aut prima contumacia veterascat, solet concedi decretum, ut supersedeatur, donec convaluerit; prout latiùs est videre apud *Galterium par.* 3. *rub.* 3. *num.* 21. post *Foller, ad Marant. par.* 6. *actu* 8. *num.* 6. & post *Carav. in hoc Rit. n.* 22.

150 Quin, & ipse infans, nedùm pupillus asportari debet in Curia, & in brachiis portari, qua de re *Pulverin. in add. ad hunc ritum in* 3. *tom. Reg. Tap. pag.* 239. quem laudat *Visconti in conclus. jur. verbo, Instrumentum quando est illiquidum*, & praxim indicat præter *Carav. in hoc ritu num.* 24. *Franc. Ant. de Judice de l quid. instrum. consid.* 3. *num.* 7. *Galter.* 1. *par.* 2. *par. rub.* 2. *num.* 1. *Tartagl. add. cap.* 1. *sub num.* 13. quos laudat *Avus meus ad*

151 *Gramm. decis.* 58. *num.* 19. quamvis creditor volens liquidare instrumentum Clericus sit, nàm etiam personaliter comparere obstringitur, *Carav. super hoc ritu num.* 34. *Tartagl. add. cap.* 1. *sub nu.* 13. *Mascat. in prax. lib.* 1. *par.* 2. *Glos. intimato, in add. lit. E. Galter.* 1. *par.* 2. *par. n* 3. *Carol. de Grass. de effect. Cleric. in* 2. *effect. num.* 302. Carceratus

152 insuper intus carceres M. C. V. personalitèr comparere tenetur coram ipsa Curia, & facta liquidatione, ad carceres revertitur, ut practicari testatur *Carav. in hoc ritu num.* 23. & confirmant *Tartagl. sub num.* 13. *Galter.* 2. *part. p. num.* 16. *Thor. part.* 1. *compend. verbo, Liquidatio, & voto* 84. *numer.* 223. *part.* 1. *Visconti in conclus. jur. verbo, Instrumentum quando est illiquidum.*

153 Mulieres quoquè non excusantur, quas *Ritus* rigor non excipit, etiamsi receptæ laicæ pro educatione in Monasterio existant, nàm ex re obstringuntur, ut servatum memorat *Reg. Sanfelic. in prax. Judiciar. sect.* 28. *num.* 11. quique regulam restringit in monialibus tantùm, non solummodò ratione honestatis, sed quia exire non valent è Monasterio, reprobato *Franc. de Judice Roberto in* 4. *consideration. num.* 8. *vers. quid si creditor*, insequitur *Consiliar. Rocc. addit. respons.* 42. *numero* 15.

Verùm ratione publicæ honestatis mulieres ad Curiam non accedunt, sed ad Ecclesiam propinquiorem, ad quam postmodùm Judex venit, non autèm Actuarius, & ibidem fit liquidatio, quodque privilegium fuit dumtaxat concessum mulieribus Neapolitanis per Regem Catholicum, ut in *cap.* 73. *inter privil. Neap. fol. mihi* 48. & de jure communi competit omnibus ex *decis. Thesaur.* 210. ut propterea exteræ omninò obstringantur in Tribunali comparere, & ibidem instrumentum liquidare, *Foller. ad Marant. fol.* 371. *num.* 5. & post *Carav. in hoc ritu num.* 24. *in fin.* observat *Tartaglia in prax. Civil. M. C. V. cap.* 1. *sub numer.* 13.

Quod si contra ipsas mulieres instrumentum liquidetur, nec in Curia ipsæ comparebunt, sed in Ecclesia propinquiori, & tunc Curia cum sedet, mandat, quod accedat Actuarius, & eadem ibidem reperta, iniungit, quod non recedat, & recta Curia, Judex accedit ad Ecclesiam prædictam, & ibidem fit liquidatio, & ipsi, sivè neganti, sivè affirmanti, domus loco carceris datur, aut in laribus, in quibus degunt honestæ matronæ, detinetur, ut practicatum vidisse ex *Caravitæ* monito *n.* 4. testatur *Anichin. de prævent. instrum. cap.* 6. *q.* 1. *num.* 14.

154 Quin, nec mulier ob causam civilem carcere claudi possit, imò nec criminis quidem ullius prætextu, desumitur, ex *Auth. hodiè novo jure, Cod. de custod. reor. Jodoc. in prax. civil. cap.* 64. *nu.* 10. *& seq.* abundè *Duen. in reg.* 311. *fœmina, Mascat. in prax. S.C. lib.* 2. *par.* 6. *Glos. detinebuntur, n.* 125. memor *Carav.* & sequitur *Jo. Paul. Galter. in prax. instrum.* 2. *p. secundæ par. num.* 17 & confirmat *Grimal. ad Tartagl. add. c.* 1. *vers. In ista quinta, & num.* 20. *Vivius in sylva comm. opin. in opin.* 87. *in* 2. *volum. comm. opin. tit. de custod. reor. num.* 19. *vers. item non habet, Mari ad Gramm. decis.* 73. à *num.* 10. *Salgad. in labor. credit. par.* 1. *cap.* 41 *num.* 10. *pag.* 313. *Benedict. Aegid. de jure, & privil. honestat. integr. artic.* 3. etiam quovis pacto existente, notavit *Manson. de caus. execut. limit.* 10. *num.* 1. *Baeza in tract. de inope debit. cap.* 15. *num.* 15. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *q.* 88. *num.* 1. contra *Menchac. de success. creat.* §. 4. *num.* 49. *&* §. 22. *num.* 82. latè *D. Franc. de Cuenca de deposito claus.* 30. à *num.* 48. & limitat *Gutier. de juram. confirm. par.* 1. *cap.* 16. *num.* 35. *Petr. Garsia à Toledo in dicto* 24. hunc *Ritum* allegans, quodque in terminis hujusce *Ritus* contra *Pandum* restringit *Anichin. n.* 17. & antè ipsum advertit ex *Marant. p.* 6. *act.* 8. *verbo, Et producuntur scripturæ, Avus meus ad Capyc. decis.* 44. *sub num.* 1. Modo tamèn supra explicato, quem usus recepit in omnibus mulieribus, tamèn honestis, secus si meritrices illæ sint, eodem *Avo meo add. loco* teste, & advertunt *Gom. in l.* 62. *Tauri num.* 3. *Matienz. l.* 10. *tit.* 3. *Glos.* 4. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 5. *recompilat. Brun. de cession. bonor. q.* 1. 4. *q. princ. num.* 3. *de Cuenca add. loco num.* 51. quæ verò sit meretrix, *Mascar. de probat. concl.* 1066. à *nu.* 4.

Fari-

Farinac. in prax. crim. 4. tom. tit. de delict. carn. q. 136. estquè illa quæ multorum libidini patet, *cap. vidua* 34. *dist.* quot verò contineantur appellatione multorum, extricant *Bermund. de public. concubinar. verbo, Concubinam dimittat, num.* 10. *Gregor. Tholosan. syntagm. jur. lib. 2. cap. 2. num.* 3. quique sufficere, quod eum tribus se commiscuerit, tradit, & àn domini lupanariorum peccant locando meretricibus, inquirunt *Frater Ludovicus Lopez in instructor. negotiant. lib. 2. cap.* 28. & alii, quos refert *Aegydius add. tract. de privil. honest. art. 9. num.* 4. Qui *Aegydius* nonnulla ad materiam subnectit; pensionem verò quis domino domus solvere obstringatur ob illarum expulsionem, *Ricc.* examinat *resol.* 133. *Emanuel Themudo dec.* 212. *num.* 8. *lib.* 2.

155 Debitor ipse citatus, & comparere quoquè personaliter obstringitur; in hoc enim rigoroso præsentationis instrumenti Judicio *Ritus* procuratorem non admittit, ut advertunt *de Judice consid.* 4. *num.* 10. *Afflict dec.* 64. *num.* 2. *Fand.* post alios *p.* 2. *declar.* 24. *num.* 96. rationem subnectens, quia tàm creditor, quàm debitor examinantur in illo de veritate, ut præterea mentò in citatione debitor vocatur de persona, jubeturque quod personaliter, & ut principalis compareat, quibus ex verbis procurator excluditur, hisque non positis, alias admitteretur, *Galter. verbo, Expediatur citatio, num.* 37. *in fin. Anton. sing.* 41. *Surd. decis.* 89. *num.* 19. *Viv. dec.* 252. *Capiblanc. in prag.* 4. *de Baron. sub num.* 109. Ipso tamen debitore infirmo

156 existente intus Civitatem, oportere Judicem accedere ad domum infirmi ad faciendam liquidationem, scripserit idem *de Franch. indic. decis.* 676. & longiorem texit sermonem *cit. Galter. ead. par.* 3. *rub.* 4. *à num.* 4. Reoque reperto infirmo, fit interrogatio, & liquidatio, necnon præceptum, quod durante infirmitate non discedat à domo, præstita cautione, de se præsentando ad carceres statim postquam convaluerit absque requisitione, *Robert. consf.* 4. *num.* 19. *Scaglion. in rit.* 163. *num.* 63. *Nicolin. in prax. Judic. civil. num.* 184. Illo verò existente infirmo extrà Civitatem, absente, captivo, vel alitèr legitimè impedito, non dubitatur admitti procuratorem, Curia sedente pro Tribunali, ad allegandam justam rationabilemq; causam, cujus rei fidissimus testis est *De Franch. decis.* 200. quin, his nostris temporibus, viget *Pragm. Comitis Beneventi* quæ est 8. §. 8. *de instrum. liquid.* (& est conformis antiquæ praxi M. C.V. teste *Afflict. in Constit. edictorum, num.* 27. *in fine*) ut non sufficiat simplex fides infirmitatis procurata à Medico, prout sufficiebat olim ad impediendam liquidationem, teste *Præside Merlino controv. forens. l. b.* 1. *cap.* 73.

157 Sed quod ea fieri debeat, & scribi à Medico, qui juret in manibus officialis loci, ubi degit infirmus, ac præsentari per publicum instrumentum in loco liquidationis, cum procuratione similitèr per instrumentum publicum, & in specie ad illam causam, pro qua exiit citatio, & post illius notificationem, ita ut a iter facta non prosit ad excusationem, & liquidatio non impediatur, cujus sanctionis memores sunt *Reg. Capyc. Latr. decis.* 45. *num.* 59. *lib.* 1. *Reg. Sanfelic. decis.* 416. *num.* 3. *par.* 3. *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 2. *verbo, Mandatum speciale, & in supplem. compend. verbo, Liquidari an possit.*

158 Verùm, àn sicuti ante memoratæ *pragm.* sanctionem, allegata absentia, vel infirmitate citati, competens dilatio excusatori concedebatur, juxtà praxim à *Carav.* recensitam *in hoc Ritu num.* 15. *vers. Scias autem, De Judice Roberto consid.* 4. *nu.* 19. *Foller. in prax. crim. rub. aud. excus. num.* 57. *& ibi Judex de Angelis num.* 1. *Galter. in prax.* 3. *par. n.* 2. cujus meminit *Nicolin. in prax. civil. nu.* 184. *Tartagl. cap.* 1. *n.* 14. *Reg. Sanfel. decis.* 306. *to.* 2. danda etiam sit, attenta ipsius *pragm.* dispositione, in qua nulla fit mentio de termino dando ad præsentandum fidem infirmitatis, cum speciali mandato, & non esse denegandam, declaravit Collaterale Consilium, apud eundem *Reg. Sanfelic. in noviss. addit. ad memor. dec.* 306. *vers. Fuit, pag.* 56. & mandavit M. C. V. quod provideret de congruo termino, quæ interponere solet decretum, quod debitor remaneat condemnatus: verùm si produxerit instrumenta infirmitatis, & procurationis infra terminum datum, deleatur à contumacia, juxtà formam relata per *Carav. in rit.* 266. *num.* 2. *& Reg. Sanfelic. dec.* meminit *Thor. in suppl. compend. decis. verbo, Terminus àn erit dandum*, & iterùm tradit idem *Reg. Sanfelic. decis.* 416. *par.* 3. quin ipsemet *Reg. Sanfelic. in add. dec.* 316. firmat, allegata careeratione citati super tenore instrumenti, ac non producta fide careerationis, esse concedendam dilationem tanquam absenti. Sed àn hoc instrumentum infirmitatis possit fieri à Notario vassallo Baronis infirmi citati super tenore instrumenti affirmativè resoluit *Scialoya in prax. forjudic. cap.* 8. *nu.* 75. quod non admittit usus teste *R. Sanfelic. memor. dec.* 416. *n.* 12. *in fin.* ob generalem dispositionem *cap. Regis Ladislai*, de quo egimus latè in hoc *rit. num.* 25.

Sed àn admitti debeat procurationis instrumentum in charta papyracea, affirmativè respondet *D. Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resolut. cap.* 186. *num.* 17. cujus meminit *Thor. par.* 3. *comp. sect.* 1. *verbo instrumentum procurationis, & sect.* 2. *verbo, Mandatum procuratorum præsentandum*, de quo valdè dubito.

159 Citatis verò pluribus debitoribus unius comparitio aliis prosit, ex *Ritu* 207. deducunt *de Franch. dec.* 684. *nu.* 2. *Mazia in add. ad Anton. de Judice consid.* 4. *num.* 37. *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo debitores plures, & voto* 84. *nu.* 360. *par.* 1. *Novar. collect.* 8. *ad prag.* 63. *de offic. Procur. Cæsar. sub num.* 16. *Anichin. de prævent. Instrum. cap.* 2. *quæst.* 3. *num.* 24. *Reg. de Marin. resol.* 193. *lib.* 1. extendens, etiam facta incusatione contra omnes, ut unius constitutio in carceribus alios excuset, quibus fretus respondi citatione expedita instantibus pluribus creditoribus, quibus insolidum fuit promissa pecunia, incusari posse contumacia pro tota summa ab uno tantùm, de quo latior alibi erit sermo.

Sapientis effatum illud celeberrimum est: *Noli esse nimis justum*. Debet enim justitia, ut cæteræ virtutes intra certos limites, finesq; ita consistere, ut suum quidem cuiquè afferere contendat, id tamen fine injuria alicujus præstet: ità uni parti aures dare, vel alteri non neget.

Hinc est, quod hoc liquidationis publici instrumenti, (in quo vel pœna, vel juramentum legatur adiectum) remedium extraordinarium in Regno adversus debitorum perfidiam, quamvis, & Rituum, & Pragmaticarum sanctionibus, summoperè prærogativis, & privilegiis munitum existat, viam tamen omninò debitoribus non præcludit.

Hinc septem fræna pro miseris debitoribus ad usuras compescendas, & enervandas, tradit *Carpzovius in suo asilo debitorum concl.* 24. *pag.* 1071. *ad* 1902. quique *cap.*20. novem adminicula, quibus conventiones debitorum, & creditorum eliduntur, subnectit, & duodecim præsidia eorumdem scribit per totum *c.* 4.

Noster igitur *Ritus* duo continet capita illis fa-
161 ventia, juraquè creditorum impedientia. Primum, ubicumque confiterentur instrumenta, & in eis contenta esse vera, asserant tamen satisfecisse, alterum verò, si dicant instrumenta falsa, aut non valere, utroq; autèm casu dandum esse terminum ipsis debitoribus ad probandas eorum exceptiones, id tamèn aliqua cum distinctione, sancire videtur, dùm in priori, statim proposita exceptione solutionis carceribus jubet mancipari, & postmodum dari præfatum terminum; uti, & statuto quoque Florentiæ cavetur; teste *Decio conf.* 73. *sub num.* 1. in posteriori verò nihil quod ad carcerationem spectet, adjungit, at simpliciter concendam esse dilationem ipsam ad probandam oppositam exceptionem nulitatis, mandat: qua fortasse adductus ratione crediderunt *Molf.* atque alij quorum allegationes refert, *in conf.* 42. *sub num.* 24. *tom.*2. *suorum commentariorum ad consuetud. Neap* cessare in hoc secundo casu nullitatis instrumenti, dispositionem hujus *Ritus*, ac posse interrogatum super illius tenore audiri extra vincula, & non facto deposito; à cujus resolutione omninò recedendum esse arbitror, non tantùm ratione illa impulsus, quod clausula in præcedenti adjecta, intelligitur in susequenti repetita; At insuper per aperta verba ipsiusmet *Ritus propè fin.* postquam enim utriusque casus meminerat, subijcit illa: *Et si debitores incontinenti, vel in vinculis existentes probaverit solutionem, falsitatem, vel defectus prædictos, &c.* comprehendunt itaq; tùm exceptionem solutionis in primo capite opponi permissam adversus instrumentum validum tum falsitatis, & nullitatis in secundo capite concessam proponi, & ambobus, in casibus præmittit debitores consistere debere in vinculis, quod altera quoque declaratur lege, *Ritu* nempè 174. ambo jam dicta capita brevioribus, ac fortasse evidentioribus constringente verbis, & illis enarratam adit clausulam, ait enim: *Sivè confiteatur instrumentum ipsum esse verùm, asserens, se satisfecisse, sivè neget instrumentum esse verum, statim detinetur, & competens terminus datur ad probandum defensiones suas.*

Et si replicetur, exceptionem *Molfesii* subsistere in instrumento vero, sed invalido, illam verò nostri *Ritus* in instrumento falso, & non vero, maximi quidem esset momenti si duntaxat dispositione præcitati *Ritus* 174. inniteretur, ipseq; *Molfes.* de illius tractaret intellectu; cujus secunda pars de instrumento fatur, non vero, sed quia innitimur dispositione hujus *Ritus*; & ille super illius intellectu loquitur, cujus secunda pars, non tantum verba facit de instrumento falso, sed de altero vero, & invalido, ibi: *Asserat dicta instrumenta forte falso modo confecta, vel aliter voluerint dicere, & allegare, quod instrumenta ipsa non valeant* & rursùs, ibi *Probaverint solutionem falsitatem, vel defectus prædictos.* Certè procedere *Ritum*, nedum cum instrumentum non est verum, sed verum, & nullum, dicendum videtur, contra *Molfesium*, non obstante inculcatione ejusdem *Molfes.* quod ubi contractus est nullus, nihil operatur clausula executiva, ac guarentigiæ, nec aliquem producit effectum etenim ista subsistit ratio, supposita nullitate contractus, eaque scilicet cognita, & declarata, cujus contrarium dicitur ante illius nullitatis probationem, tum ex verbis ipsiusmet *Ritus* annuentibus, concedendum esse terminum, ad illam convincendam, tùm ex juris dispositione, quemlibet actum præsumente validum, & quovis in casu, non nisi captum audiri posse debitorem; ipseque prorsus assentior, duobus tantum exceptis casibus, quorum primus, si in promptu de exceptione constet, ut inferius dicemus; altero verò cujus Auctor est *Petrus Antonius de Amato in suis allegationibus*, per eundem *Molfes.* relatis *conf.* 43. ille siquidem a *num.* 15. multis, & validis rationibus probare nititur, audiendum esse non constitutum in vinculis, qui privilegio potitur personali ne possit in carceres conjici, quod tamen si eo potiatur, pro causa etiam criminali, verum existimamus, idquè deducimus ex notatis per incertum Auctorem *in suo tractatulo de præsentando instrumento ad formam rit. limit.* 11. & si quis diceret; ejusmodi privilegiatum saltèm teneri facere depositum, & sentire videtur *Reg. Rovit. in pragm.* 1. *de titul. abusibus num.* 4. cum omnium sit vox, neminem audiendum adversus instrumentum liquidum, nisi in vinculis, vel facto deposito, & non secus, ac qui alteram partem adimplet, satisfacit alternativæ, ita qui unam non potest, aut nequit implere, teneatur alteram coplere, ex regula *in alternativis de regul. jur. in 6.* quam fortasse admitteremus declarationem, si verba nostri *Ritus* ac subsequentium omnium, qui de liquidatione agunt hanc probarent alternativam, nullibi enim reperimus mentionem de deposito, ut debitor teneatur, vel illud præmittere, vel se in carceribus constituere, si in suis voluerit exceptionibus audiri, sed tantùm conditionem vinculorum, ut propterea dicere liceat, quod quamvis subsequenti usu permissum fuerit, & etiam non captiuus suas proponat, & tuetur exceptiones, si pecuniam deposuerit, id non odio, sed commiseratione quadam erga debitores contigisse, carceribusquè surrogatum esse, aut jure ipso liberante debitorem, facto deposito, ut notabo super *Ritu* 169. Sequè alternativarum regula cessat, & in altera surrogatorum versamur, & consecutivè cum suffectus illius sumat naturam, in cujus locum substituitur, certè si à principali eximitur, nè vinculis mancipetur, itidem, & a surrogato, scilicet deposito;

maximè quod usu, & non jure surrogatur.

162 Ratio verò, cur permittatur debitori carceribus mancipato, se tueri, ea quippè est, quam perpendit *Francis. Maria Prat. resp. crim.* 32. *à n.* 13. nàm cum carcer ignominia facti gravans cum irretractabili præjudicio, dicatur ex *Bal. in l.* 1. *C. de integr. rest. postul. Mans. lib.* 1. *de exequut. q.* 1. *sub num.* 14. *Montor decis.* 9. *num.* 55. *Cancer. var. lib.* 1. *cap. de sent. & ear. execut. num.* 139. Malaq; sit mansio infamiam, & alia incommoda irrogans (quæ *Rit.* 40. *in initio tom.* 1. fusè enumeramus.) *Dec. consil.* 73. *num.* 1. *Cancer. lib.* 1. *var. cap.* 14. *de procur. num.* 15. *Anichin. de prævent. cap.* 2. *à num.* 111. præsumptio est, quod satagens in carceribus audiri in exceptionibus, non ad finem differendi, judicium, nec calumniosè se egisse, sed tantum ad jus suum tutandum, nec facilè persuadendum, illum velle se libertate, quæ non benè cum toto venditur auro, privare, quando adhùc post carceris squallorem, ad æs alienum, & pœnam fisco, est obnoxius.

163 Sed an audiendus sit debitor nobilis, tuendo domum loco carceris, vel de necessitate constituendus sit in carceribus; Vacillant nostrates, siquidem, jure communi attento, nobiles pro debito civili capi haud posse, scribunt *Joan. Esobar. à Corr. in tract. de purit. & nobilit. proband. p.* 2. *q.* 6. §. 2. *num.* 17. *Bobadilla in polit. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 20. *Girond. de privil. q.* 38. *num.* 223. *Thesaur. dec.* 153. *Escobar. de ratiocin. cap.* 35. *n.* 16. cujus privilegio renunciari non potest, *Burgos de Paz cons.* 10. *Ceval. quæst.* 686. & alii quos laudant *de Cuenca, & add. in tract. de deposit. claus.* 30. *num.* 63. *& lit. I. Petrus à Syria lib.* 1. *pract. qq. forens. q.* 16. Iure vero nostro *Prosper Caravita hoc in ritu num.* 27. *vers. ex quo sequitur*, simpliciter quæstionem pertractans, sustinet debitorem adversus instrumentum præsentatum se defendentem, esse sub clavi detinendum, eo quod statuerit *Ritus* in vinculis audiendum fore; Contra verò *Caravitam* irruit *Dom. Reg. Donat. Anton. de Marin.* casus decisos in gratiam nobilium recensens, *lib.* 1. *quotidianar. resol. cap.* 194. *num.* 24. & fuit opinio *Bartol. de Capua in vol. Constit. Regn. rubr. de instrum. eor. præsent. vers. præcipuè super hoc Ritu* si *Pascalis* illum insequens vera fatur, *de patr. potest. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 81. *& Mari ad Grammat. dec.* 33. *num.* 15. (siquidem *Prat. respons. crim.* 33. *num.* 28. astruit, præfatam doctrinam non habere antesignanum *Bartol.*) *Novar. in rub. pragm. de carcer. & carcerat. nu.* 8. *& de gravam. vassall. par.* 1. *gravam.* 261. *nu.* 7. *Consil. Arias de Mesa var. resol. lib.* 3. *cap.* 45. *nu.* 18. decisum subnectens, in causa D. Francisci de Tufo cum Duce Vetri; Carceratus namquè etiam dicitur, qui tenet palatium loco carceris cum fidejussione, *Magon. decis. Lucens.* 90. *nu.* 8. *Cavalc. decis.* 709. *num.* 2. *Anna cons.* 140. *nu.* 11. *vol.* 2. *Ricc. decis.* 226. *num.* 2. *par.* 2. *Thor. voto* 26. *par.* 2. doctissimus *Præses Reg. Cam. D. Parthenius Petagna in allegatione* 98. rescripta per *Dom. Reg. de Marinis tom.* 3. *allegat. divers.* ut proptereà sub fidejussione existens, alligatus catena aurea dicatur, *Cam. de syndic. cap.* 4. *nu.* 7. *&* 8. *Mari ad Grammat. decis.* 14. *num.* 5. *Nicolin. Carbon. in pract. lib.* 3. *cap.* 7. *sub num.* 7. Et cum hisce nostris temporibus, iterùm trutinatus fuisset articulus in causa Ducis Acheruntiæ, citati, instante Venerabili Monasterio Sancti Martini, super tenore instrumenti pro summa ducator. 40000. in cujus Ducis gratiam calamum arripuit *Dom. Francisc. Maria Prat.* qui *respons.* 33. *crim.* 34. 35. *&* 36. contra *Carav.* placitum scripsit, quin *resp.* 37. *Jo: Mariæ Novario in tract. de elect. fir. q.* 36. *num.* 14. erga finem attestanti, esse in praxi receptam *Caravitæ* aleam, minimè credendum esse annuit, tùm quia in subsellijs nostris, nec advocatus, nec Senator unquam fuit, tùm etiam quia obiter, & per transennam materiam olfecit, imò in famigerata isthac causa pro nobilibus hujusce inclytæ Civitatis, quibus, ex determinatione articuli, præjudicium inferebatur, lepidè scripsit *Cons. Franc. Rocc. resp.* 94. *lib.* 2. sed tandem fuerunt exclusi, & decreto S. C. junctis classibus, lato sub die 29. Mensis Maii 1652. provisum, quod constitutus præfatus in carceribus Magnæ Curiæ Vicariæ infrà sex dies audiatur, à quo decreto provocavit ad idem supremum Tribunal, sub die 20. mensis Junii 1642. & confirmatum illud extitit, penes Salernum Actuarium; testibus iisdem *Prat. in fin. respons.* 32. *&* 33. *& ad Pasch. par.* 4. *cap.* 2. *ad num.* 81. *& Consil. Rocce mem. respons.* 94. *num.* 17. Olim, Civem Romanum vinciri, facinus putabatur, *Cicerone* teste *Verr.* 5. Nostris autem Civibus ingenuis, cur hæc pærogativa à nobilissimo hujus Vrbis magistratu, aut auferatur, aut negetur? cur in causa communi privilegia minuantur potiùs, quam amplientur?

164 Debitor verò vinculis mancipatus pro causa criminali, àn possit audiri adversus instrumentum liquidari petitum, negativè respondet *Dom. Consil. Rocc. respons.* 16. *num.* 10. *tom.* 2. Vndè si debitor citatus reperitur carceratus in vinculis Curiæ, in qua citatus est, non potest contumax reputari, sed decernitur, quod fiat interrogatio, & liquidatio: ipsaq; peracta liquidatione, si tempara in eisdem carceribus, pro debito, & pœna, *De Iudice add. tract. consid.* 4. *nu.* 24. & decisum tradit *Thor. vot.* 84. *sub n.* 222. *p.* 1.

165 Verùm notandum puto, quod servatum legi in liquidationis instrumenti causa factæ, instante Sacro Eramo Sanctæ Mariæ Angelorum Civitatis Nolæ, & pro eo Rev. P. D. Honofrio Matera contra Ill. D. Franciscũ Filomarinum Principẽ Roccæ Aspidis, & Franciscum, Jannicciũ etenim liquidato contra ipsum instrumento pro summa ducatorum 7364. intendens nullitates proponere, porrexit preces S. E. ejusq; Collaterali Consilio, asserens, ipsum reperiri domi retentum ordine S. E. cum mandato, & proindè sub eodem mandato detinendo domum loco carceris, admitti ad nullitates edendum, & per Dom. Reg. Sanfelicium sub die 17. Martii 1642. penès Tagliaviam, provisum fuit, quod stante supradicto mandato facto dicto Principi ordine S. E. M. C. V. super nullitatibus propositis apperentibus ex eisdem actis, de Iustitia provideat nõ obstante integrali solutione, ut liquet ex actis, in banca Aversanæ.

166 Sed ut possit debitor audiri, sat est, quod in loco domicilii sit carceratus, quamvis alibi sit judicium

dicium, & proindè in S.C.fuisse admissam fidem carcerationis in loco domicilii, *arg. tex.in l. fidejussor.§.si necessaria, ff. qui satisd.cog.* in causa Sebastiani Coppolæ, cum Horatio de Nardo, de mense Octob. 1609. ad relationem M. C. scripsit *D.Reg. Sanfelic. decis.* 153. *tom.* 2. *Avus meus ad Gramm. decis.*26. *num.*10. tradens, fieri remissionem carcerati, etiam existentis in carceribus Baronis, dummodò carceratio non sit affectata, ad tradita per *Carav. in rit.*269.*n.*15. *Danz. de pugn. DD.tom.*3.*cap.*1.*de prævent.n.*25.

167 Verba *Ritus*, ibi, *Nisi in promptu*, admittunt non eum esse coniiciendum in vincula, qui in continenti, & in promptu satisfactionem probat *Consil. Rocc. respons.*15. *tom.*1. *& notab.*100. *num.* 251.*de liter. camb.* qua non existente probatione esse vinculis mancipandum, donec legitimè de opposita solutione doceat, & quidem in promptu, & instanti probabit, si intra exequutionis spatium deducet, quod in terminis hujus *Ritus*, affirmat *Pand. in suis commentariis* ad hunc *Ritum par.*4. *declarat.* 10. *num.* 69. comprobatque *Canar. in tract. de execut. instrum. q.*9. post *Alex. Jason, & Ripam, in l.*4. *§. condemnatum, ff.de re judic.* Instans enim hoc loco pro aliquo temporis spatio accipi autumant, non verè, sed transumptivè, ex 4. *Phys. cap.*122. *&* 6.*Phis.cap.*24.*&* 54. at quoniam *Ritus* loquitur de probatione ad impediendam interrogationem, illam ideò antecedere debere, certum est, & produci Curia pro Tribunali sedente, *Frecc. par.*16.*q.*1. *num.*2.*&* 9. *Cons.Staibanresol.*21. *num.*6. *lib.*1. & consecutivè falla assertio, intrà spatium exequutionis, quæ, & interrogationem ipsam, & tempus eandem subsequens complecti posset, & liquidationem, incusationemquè jam præcessisse nonnunquam insinuaret, supposita igitur sententia Philosophi, tanquam verissima, crederem fieri licere intra illud intervallum, quod à citatione ad interrogationem usque labitur.

168 Instantaneam autem, promptamquè ejusmodì probationem fieri per instrumenta, tradit *Sesse de inhibit. c.*5. *§.*1. *num.* 20. ac quampiam authenticam scripturam concedit *rit.* 174. Et proindè fat est partita tabulæ, seù banci, quæ solutionis vigore publici instrumenti vim obtinet, *Fontanell. de pact.nuptial.claus.*14. *& fin. Glos.unica.par.*1.*n.* 7. *tom.*2. & individualiter tradit *Consil.Staib. resol.* 165. *centur.* 2. etsi non pro toto debito, sed pro residuo, vel resto cantet, *Mascard.de probat.concl.* 1319. *num.*2. *Escobar. de ratiocin. admin. cap.*37. *num.*3. *Gratian.discept.forens.cap.*581.*num.*1.*to.*3. *Fontanell.d.claus.*14.*Glos.unic. par.*1. *num.*34.*Consil. Staiban. cent.*1.*resol.*3. *num.*31.de qua solutione per medium banci, loquitur *Consil.Rocc.tom.*1. *not.* 28. *de liter. camb. num.* 71. vel per apocam mercatoris, tradit in simili *D. Franc. de Cuenca de deposit. claus.*34. *num.*4. quin, & per testes addit *Rit.* 175. super quo, & *Rit.* 174. non pauca enodabo, quæ jam dictas conclusiones extricant, & ampliant, & de illis meminit *Reg. de Marin.lib.*1. *cap.*191. *num.*16.& tangit *Danza de pugn.DD.t.*1. *tit. de præamb. c.*1. *num.* 40. dummodò quinque
169 illi sint omni exceptione majores ad illum actsi
rogati, aliàs non probant; singularis est *text. in l. testium, C.de testib.Afflict. dec.*13.*num.*2.*Franc. de Judice Roberto* 4. *consid. num.* 55. *Scaglion. rit.* 163. *num.* 60. cautelam subnectens, ut debitor compareat priùs quam citetur, & examinari faciat testes, *Reg.Rovit.in rub. de instrum. liquid. nu.*30. *Visconti in conclus.jur.verbo, Instrumentum quando est illiquidum*, & ipse obtinui in S.C. *referente Dom. Consil. Aloysio Gamboa*, in causa creditorum Antonelli Mazzella, & Andreæ Pappagallo, cum Josepho de Leo sub die 6.Maii 1656.in banca Litti, quibus tamen testibus debitor debet uti
170 Curia pro Tribunali sedente, citata parte receptis in banca, de Bottis, ad hunc *Ritum*, in opera juris Regni, *Reg. Tapiæ pag.* 541. *Galter. verbo, Fuerit ab eo præventus, num.*28. *Anichin. de prævent. instrum. cap.*7. *num.* 21. ut proptereà illorum depositiones ad revelationem excommunicationis non relevant, ad tradita per *Dom. de Franch. decis.*366. *Galter. par.*2.*par.*3. *rub.*2.*n.*47. *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 1. *verbo, Instrumentum an liquidari*, quod restringit, quando ex eis liquet contractum esse feneratitium, *Ursill. ad Afflict. dec.* 31. *num.* 5. in materia hujusce *Ritus*, ex *Capyc. decis.* 175. *& Grammat. cons.* 88.

171 Nisi, & id cautum sit in instrumento, (quod adhæc providi creditores advertere solent) ut solutio per testes non possit probari, quamvis promptuarios, sed per scripturam, juxta illorum effatum, qui hoc pactum uti validum servandum censent, *Frecc.par.*16.*q.*3. *Ursill. ad Afflict. dec.* 398. *num.*4. *de Franch.dec.*361. & alii apud *Reg.Sanfel. decis.*185.*num.*6. *&* 10. *Mascard. de prob.conclus.* 346. *num.*23. *Cons.Hodiern. ad Surd. decis.*277. *n.* 8. *Thor.par.*3. *compend.decis. sect.*2. *verbo, Pactum, quod solutio debiti, & in supplem. compend.verbo, Pactum, & voto* 84. *num.* 403. *lib.* 1. etenim juri hoc consentaneum esse videtur, ut solutio non testibus, sed scriptura, probari possit, tuetur *Gulielm.Onciac. lib.*1. *qq. Academ.q.*44.*num.*3. & novissimè articulum examinat *Marott. discept. forens. lib.*1. integro *cap.* 34. & quod valeat Judex benevolus ex officio testes recipere, *Arnon. soliloq.* 57. quo casu, data validitate pacti, si probationes receptæ sint, debent admitti, *Afflict. in Constit. Instrumentorum, sub num.*32. *vers. Nec obstat id*, quem insequitur *Thor. vot.* 84. *num.* 44. *p.* 1. sed *Arnon.* effatum improbat *Guttier. in tract. de juram. confirm.p.p. cap.*56. *n.* 5. *vers. Sed utrumque consilium.*

172 Creditor verò audens replicare adversus probationes promptuarias debitoris, audiri non debeat, nisi via ordinaria, impartito termino, ex *Judice Roberto*, ac *Galter.* admonet *Viscont.in conclus.jur. verbo, Instrumentum, quando est illiquidum, Danz.add.tit.de præambulo,n.*41.

173 Quid si debitor excipiat de satisfactione facta creditori creditoris, extricat *Reg. de Marin. cap.* 192. *lib.*1. vel de compensatione inferiùs nos tangimus.

174 Quod si altera opponatur exceptio, non satisfactionis, utrum dandus sit terminus prædictus ad docendum de allegata exceptione, vel potius, illa non obstante, procedendum ad interrogationem, & incusationem instrumenti. Ego distinguendum puto, quod vel proponitur instrumentum falsum, aut verum, sed invalidum, aut tandem verum, & validum, aliqua tamen

excep-

exceptione elidibile, & primo in capite non dubitamus, terminum in omni exceptione præscribendum esse atquè interdùm supersedendum in procedendo ad incusationem, Reo tamèn constituto in vinculis; Idquè satis apertè deducitur ex verbis secundæ partis hujus *Ritus*, illis nempè (*vel alitèr voluerint dicere*) atque aliis illis (*vel defectus prædictos*) neq; subsistit *Caravitæ* assertio *sub num.* 53. quem insequitur *P. Afflict. controv. jur. resol. cap.* 48. *num.* 22. quod virtute hujus *Ritus* nulla exceptio admittitur; nisi quæ in promptu probanda est, siquidem ipsiusmet contradicunt verba *num.* 57. illa scilicet: *Tùm quia Ritus noster nullas reiicit exceptiones*. Quæ intelligantur de exceptionibus in ipso instanti non probandis, præportant alia subsequentia verba: *Tùm etiam quia, dato quod reiiceret, vel differret, non extenderentur ad eas, quæ in promptu probari possunt*. Adjungimus regulam, quam *Paudus* statuit *in tract. de præsent. instrum. par.* 5. *declarat.* 1. *num.* 1. nè *Ritus* iste exceptiones tollat, sed eas dumtaxat differat, ut debitor interim carceretur, posteaque vinculis mancipatus opponere valeat. Quin *Felin. in rub. de appell. cautela* 227. hanc statuti speciem pensitantes, id ipsum affirmasse opinatur, nec dissentire videtur *Franc. Anton. de Judic. Robert. judic. pax. instrum. consider.* 3. *num.* 71. existimans, etiam carceres vitare quamcumque in promptu deducentem exceptionem, ut colligamus ipsum sentire, ut eam in instanti non probans, tametsi carceres non aufugiat, sit in exceptione audiendus, op tulanturq; verba, sed perplexa *Mascatell. in glos. Actorem, sub num.* 14. *par.* 3. illa nempè: *Et per viam reconventionis allegaverit satisfactionem, vel aliquid, quod in promptu non possit probari, ita ut non impediat liquidationem; & consequenter debitoris carcerationem*, & quæ sequuntur.

175 Quod verò ad secundum attinet caput, idem *Paudus num.* 2. hujus *Ritus* verbis allectus, propendit in eam sententiam, nè exceptiones quamvis in promptu verificatæ impediant carcerationem, idq; fortasse, quod in allegata tantum solutione id permittens, negare videtur in aliis ex jactata juris regula, savenque cumulata per *Fidericum Campisanum in terminis Pragm. Regni Siciliæ ultra farum*, ut cum admittat exceptionem solutionis, de qua constiterit per authentica documenta, & per alias scripturas plenam fidem facientes; ita ut debeat esse notoria in jure, excludantur omnes aliæ omninò exceptiones mundi quamvis essent notoriæ, ut latius est videre *in decis. Milanensis* 12. *n.* 29. *lib.* 2.

176 Verùm *Carav. in hoc Rit. num.* 57. mordicus sustinet contrarium eumquè insequitur *Galter. in sua prax. instrum. par.* 2. *par.* 3. *princ. rub.* 3. *num.* 26. alitèr argumentando ex verbis *Ritus*, ajuntq; nullam reijci exceptionem ab ipso *Ritu*, & quando reijceretur non ea, quæ posset in promptu probari, per *Text.* & illic *Bar. in l. si is à quo, ff. ut in possess. legat.* conferuntq; tradita a *Præsid. Merlin. controv.* 26. *nu.* 1. & 2. *lib.* 1. & *P. Afflict. cap.* 21. *num.* 36. & *Carav.* laudato confirmant *D. Consil. Rocc. respons.* 15. *num.* 3. *tom.* 1. & *notabil.* 100. *nu.* 251. *de lit. camb.* & *D. Consil. Staiban. resol.* 21. *num.* 5. *cent.* 1. & *resol.* 132. *num.* 10. & *resolut.* 184. *n.* 9. *cent.* 2.

177 Tùnc enim non tantùm præsumpta fraus cessat, verùm intrant exempla complura, in quibus probatio facta in continenti impedit actum, qui alioqui ultra progrederetur, sic nanque uxor quæ à viro recessit, prætextu illius sævitiæ erit ante omnia eidem viro restituenda, deindèq; admittenda ad sævitiam probandam, nisi confestim constiterit de sævitia, propterea quod illa tunc impediret restitutionem, juxtà notata ab *Episc. Campanil. in divers. jur. canon. rub.* 6. *cap.* 3. *vers. subsistit, sub nu.* 44. sic etiam quod dictum est in terminis *Pragm. Siciliæ*, exceptionem tantùm solutionis admittentis, cum notoria est, juxta relata *in eod. num.* 29. *d. decis.* 112. *Milanensis*, subsistit, nisi aliæ in promptu deducerentur, præsertim ex verbis ejusdem instrumenti depromptæ, eodem *Milanense* teste, adjungente dictum *in decis.* 9. *ejusdem lib.* 2. *num.* 2. & 3. sic tandem resolutum fuisse in terminis, *l.* 1. *Tauri tit.* 12. *lib.* 4. affirmat, defenditquè *Guttierez pract. qq. lib.* 1. *q.* 11. Imò *Text.* favet apertus, cum illic notatis, *in l. ita nobis cordi pudor, C. ad l. Jul. de Adult.* qui tantùm tres illic memoratas admitti exceptiones adversus adulterium, & non alias sanxit, & nihilominus alias quoquè recipi tùm *Glos.* inibi docet, tùm *l.* 1. §. *denique ff. quod vi, aut clam.* inibiquè *Glos.* cujus auctoritate deflectit *Bar.* ad statutum *in* §. *parvi refert num.* 3. prohibens aliam adversus publicum instrumentum opponi haud posse exceptionem, præter falsitatis quietationis, & solutionis, & inquit intelligendum esse de alia frivola, justas autèm rejectas illius virtute minimè censeri cujus *art.* 3. sententiam communiter approbari testatur, *Curtius junior in l.* 3. §. *si is pro quo, num.* 4. *ff. quod quisq; Jur. Anton. à Canar. de exeq. instrum. q.* 1.

178 Ex quibus illa seligitur conclusio, omnes exceptiones, etiam quæ impugnant instrumentum, si in promptu probentur, admitti extra vincula ad impediendam liquidationem, *Anton. Canar. de exeq. instrum. d. q.* 1. & 2. *de Franch. decis.* 623. *num.* 4. *D. Reg. de Marin. lib.* 1. *c.* 191. *num.* 14. nec verè dissentit ab hac sententia *Reg. Rovit. in prag.* 1. *num.* 39. *de instrum. liquid.* idemquè probatur ex verbis *prag.* 8. *de liquid. instrum. cap.* 7. quæ tantùm abest, ut quicquam circa hanc rem innovaverit, ut potiùs expressè id fieri posse statuerit, dum loquens de supplicatione, quæ fit in S. C. ab indebita citatione, inquit, *Nella quale ordinariamente si suole allegare, che l'instromento è illecito, ò pattionato, ò che habbia altro mancamento, per lo quale non se possa procedere via Ritus*. Sed an Curia pro Tribunali sedente possint recipi testes, nedum super satisfactione, sed etiam super alijs exceptionibus tractatous in *Ritu* 175.

179 Non tamèn negamus peremptorias, dumtaxat operari hunc effectum, ut verba eorumdem *Carav.* & *Galter.* innuunt; dilatorias verò nullatenùs admitti, nisi contra personam dirigantur, quia scilicet bannitus, aut excommunicatus, *Canar q.* 15. *num.* 35. *Paud. par.* 2. *declarat.* 20. & 21. *num.* 90. *Frecc. p.* 12. *num.* 3. *Bajardus p.* 1. *q.*

3. &

3. & 6. idq; in more esse testatur, *Galter. p.* 1. 2. *par. num.* 21. eosquè memorat *Consil. Rocc. tom.* 1. *respons.* 38. *num.* 3. qui sicuti repelluntur ab agendo, ità a præsentatione instrumentorum, ut notavimus suprà *num.* 144. declinatorias autem non recipi, quin, & receptas negotium tantùm protelari.

180 Reconventionem itaq; nimirum exludi in his casibus opinantur, *Soccin. cons.* 167. *ult. dubio, vol.* 2. *Alex. cons.* 156. *propè finem, vol.* 2. lateq; probant *Guttierez adducto lib.* 2. *q.* 12. & *Anton. Galles. in forma Cameral. obligat. fol.* 68. *num.* 11. *p.* 2. quin, & in terminis hujus *Ritus*, scripsit *Marant. in sua prax. par.* 4. *dist.* 6. *num.* 40. atq; *De Franch. in calce dec.* 353. *Borrell. add. cap.* 19. *n.* 60. tandemq; *Mascat. in Glos. Actorem, num.* 14. *par.* 3. *Regens Merlin. lib.* 2. *controv. forens. cap.* 24.

181 Concessam insupèr aliquibus à Jure potestatem eligendi forum, cessare ubi citati illi fuerint super tenore instrumenti, scripsit *Novar. in prax. electionis, & variat. fori, p.* 2. *q.* 27. fulcitur terminis, quibus, & nos antea innixi super *rit.* 54. *tom.* 1. explicavimus, si liceat Baroni petere remissionem sui vassalli citati super tenore instrumenti, qui si congruant huic casui, dubitamus non solùm, quia supponimus versari in diversis, & dissimilibus, sed insupèr quia non secus, ac diximus illic, remittendam esse causam, si Baro specifico potiatur privilegio cognoscendi de liquidationibus instrumentorum, ita sit remittenda ad Judicem electum virtute privilegij in jure clausi eligendi forum; maximè cum, & alios recensuerimus, quos ratione privilegiorum haud posse citari in Magna Cur. super tenore instrumenti, diximus.

182 Quod verò *Carav. num.* 74. asseverat, statuto omnes exceptiones removente, non tolli illam incompetentiæ jurisdictionis, quem laudantes insequuntur *Carol. de Grass. except.* 8. *de Petris cons.* 25. tractantq; *Ricc. collect. decis.* 779. *Marcell. Cala de modo articul. Glos.* 1. *§.* 1. *num.* 61. *Masull. ad Capyc. dec.* 9. *num.* 10. *Anich. add. cap.* 2. *sub num.* 90. *Muscat. lib.* 1. *par.* 2. *Glos. competentes, Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. resol. cap.* 303. vendicat locum, quando Judex est penitus incompetens, puta quia radicitùs nullam habet jurisdictionem, secus quando habet jurisdictionem, exceptione tamen elidibilem juxtà *Baldi* sensum *in l.* 1. *num.* 8. *C. si à non compe. Jud. Covarr. pract. qq. cap* 25. *à num.* 3. *vers. nullitas quidem, Cum. rit.* 40. *num.* 125. *Milan. dec.* 2. *num.* 39. *par.* 2. quiq; *num.* 43. attestatur, ita fuisse usu receptum in illis Tribunalibus siculis, etiam contra milites expetentes remissionem ad auditorem generalis exercitus, *Anton. de Ballis var. lib.* 5. *q.* 24. *super bulla de censib. num.* 6. *Reg. Rovit. decis.* 81. *Reg. Sanfel. dec.* 419. *num.* 58. *lib.* 3.

183 Compromissum etiam vigore Prag. Regni peti minimè posse à citato super instrumento liquidando, dicimus, cum neque si agatur ordinariè virtute instrumenti liquidi, juxtà *decis. Capyc.* 48. *in ejus initio*, vel alterius scripturæ exequutionem paratam habentis, *Marsil. sing.* 467. *Mari ad Gramm. dec.* 58. *num.* 8. *Auus meus ad max add. Capyc.* 48. *decis. sub num.* 1. *Consil. Staibam. resol.* 63. *cent.* 1. & notant in instrumento guarentigiato, ex dispositione statuti executionem habente, *Soccin. sen. cons.* 41. *col.* 3. *lib.* 1. *Dec. cons.* 682. *num.* 4. *Mastrill. dec.* 41. *num.* 7. quos refert *Dom. Cons. Hodierna ad Surd. decis.* 26. *num.* 6. quin, instrumentum paratam habet executionem, non obstante compromisso, quamvis per laudum resolui possit contractus præstita tamèn cautione de satisfaciendo, servàta forma laudi *Seraph. de privil. juram. privileg.* 77. *num.* 8. *Carthar. decis. Januens.* 49. *num.* 9. id quod procedere in compromisso voluntario, non necessario, quo in casu suspenditur Judicis jurisdictio, ex *Marescot. lib.* 2. *variar. resol. cap.* 121. *num.* 89. scribit *Dom. Consil. Hodier. ad Surd. decis.* 185. *num.* 4. præterquam si ex instrumento non resultaret clara, & indubitata juris decisio, quod ex *Portio Imolensi cons.* 142. *num.* 75. scripsit *Reg. Rovit. in prag.* 1. *de arbitr. nu.* 41. *Barz. dec. Bonon.* 116. *num.* 9. *Merlin. decis. Lucens.* 1. *num.* 4. & *decis.* 29. *Liganior. ad Reg. Rovit. super pragm.* 1. *lit. C. de arbitr.* & diximus *in Ritu* 128. *tom.* 1.

184 Moræ autèm purgationem admitti necnè in hac specie posse, discutit *Aut.* duas ad invicem contrarias decisiones commemorans *sing.* 349. nosquè ibi extricamus.

185 Compensationem insupèr opponi non posse ad impediendam liquidationem suadet *Frecc. par.* 17. *num.* 1. continet *Affl. dec.* 381. & antea *dec.* 163. quin, & *Vesill. ad indic. dec.* 381. *num.* 4. addidit, numquam potuisse obtenere compensationem adversus instrumentum productum ad formam *Ritus*, obligationemq; penès acta, necnon *Pand.* inhæret *par.* 5. *declarat.* 12. *num.* 2. innixus juramento ex *Alex. cons.* 91. quem *Boer.* insequitur *cons.* 14. *num.* 8. & annotant *Giurb. dec.* 60. *num.* 9. *Castill. dec.* 118. *num.* 7. *Visconti in conclus. jur. verbo debitor, Cons. Hodier. ad Surd. decis.* 117. *num.* 17. *Anell. de Bott. in add. ad hunc Ritum, vers. juxtà hunc Ritum, num.* 50. *vers. ex quo infero*, relatus à *Reg. Tapia lib.* 3. *jur. Regn. tit de instrum. liquidat. Jud. Francisc. Mar. Prat. lib.* 3. *discept. forens. cap.* 6. *num.* 44. id fortiùs statuens attenta *prag.* 8. *§.* 8. *de instr. liquid.* requirente realem, & integralem solutionem.

Verùm dubitamus, si isthæc sententia semper foveatur veritate, non solùm propter contradicentem doctrinam *Bar.* & sequacium, probatam per *Affl. in ead. dec.* 163. *nu.* 1. *Covarrun. de pact. in* 6. *cap. quamvis, p.* 1. *§.* 4. *num.* 9. *Menoch. de præsumpt.* 48. *num.* 34. *Bellug. in specul. Princip. tit. de mater. censual. rubr.* 41. *§. leges Regni, num.* 32. *vers. item scias, & vers. sequenti*, ibidemq; *Borrell. lit. O. vers. de exceptione*; Sed specificis nostri *Ritus* verbis, ad hunc finem à Regnicolis minimè perpensis, & satisfactionem promptim probatam admittentibus ad impediendam liquidationem, quandoquidem compensationem, habere vim solutionis, edocent *Cappell. Tolos. decis.* 93. *Afflict. decis.* 21. *Joseph Ludovic. decis. Perus.* 15. *Grass. except.* 16. *num.* 9. adeò quod comprehenditur in statuto loquente, admitti solummodò solutionem, *addentes ad Frecc. p.* 5. *declarat.* 12. *Tiraquell. de retractu gl.* 3. *§.* 3. *à num.*

à num.2.ad num.7. Anichin. de prævent.cap.5. sub num. 13. eo quod, hæc duo nomina nihil inter se distare, ajunt iidem *Afflict. & Ludovic.* nam qui compensat, solvit, teste *Rota Genuens. decis.*16. *& Magon. decis.Florent.*5. etenim ficta quamvis dicatur solutio, teste *Osasch. decis.*92. *num.*12. *&* 14. atque *Capyc. decis.*187. *num.*6. Nihilominùs,compensatione opposita, debitum omne, & obligatio aufertur, idem *Osasch.* concludit *num.*26. *& Magon.add.decis.*5. *Jo.Goeddeus in comment. de contr. & committ. stipul. cap.*12. *concl.*9. *num.*77.*&* 81. quique subnectit, quod etiam fidejussor compensare quibit, id quod debet non solùm ipse, sed, & quod ejus principalis, ex *l.*4. *ff. de compensat.*

Imò promissio dandi, seù faciendi conditionem præportat, ut ipse promittens liberetur, sivè compensando, sivè solvendo, defendit *cit. Osasch. ut.* 7. tametsi ubicunque vera, & realis solutio requiritur, seù numeratio, vel exbursatio, credamus, non esse satis, compensare, ut omnium optimè tutatur *Natta consl.* 60. *num.* 1. attamen si talis realitas solvendi non convincatur ex ipsomet documento, & alijs verbis, quam exprimentibus simplicem sponsionem solvendi, prorsùs assentimur, ut dicatur solvere, & multò magis satisfacere(quo verbo *Ritus* iste utitur) quod, omni summoto dubio, subsistat, quando debitum creditoris supervenit, deducimus ex *Soccin.* & alijs, quos *Pand.* memorat *num.* 24. nosque decisum recordamur in causa Thomæ Palmerio, cum Scipione Corbo die Jovis 14. Novembris 1655. in Aula Consil. Aloysii Gamboa, *referente Judice Micone*, penès Salernum, & non dissentit *Reg. Rovit. in rubr. de instrum. liquidat. sub num.* 42. pluresque decisiones ad invicem adversantes recenset *Thor. voto* 89. *p.* 1. & quando dicatur incontinenti deducta compensatio ad impediendum creditum jam liquidum, *Menoch.* extricat *de arbitr. Judic. cas.*14. pluraque adjungit *Avus meus ad Capyc. decis.* 167. *num.*5. & ad remorandam sententiæ exequutionem, *Maraut. par.* 6. *act. ult. in fin.* quid verò in exceptione retentionis, affirmat *Angel. Aretin. consl.*81. *in* 2. *dub.* quæ faciliùs conceditur, & eundem producit effectum, ut consuluit *Castrens. consl.* 370. *lib.*1. & tradit *Cern. consl.* 61. *incip. visis*, *num.*13. *vol.*3. *Soccin. sen. consl.*143. *incip. visis*, *Put. decis.* 292. *lib.* 2. *Ricc. collect. decis. collect.* 305. *& collect.*800. *Capyc. decis.* 88. *num.* 2. *Medices de compensationib. par.*2. *q.*28. *num.*4.

186 An verò compensatio fiat ipso jure, parte non opponente, inter debitorem, & creditorem à die, quo invicem pecuniæ deberi ceperunt, affirmativum constituunt axioma, *text. in l. si constat, C.de compensat. §. bonæ fidei, instit. de compensat.* cum alijs exaratis à *Reg. Rovit. consil.* 50. *tom.* 1. *Reg. Capyc. Latr. decis.* 25. *lib.* 1. quod quippè recipit notabilem restrictionem in annuis introitibus ad formam bullæ, in quibus compensatio cum sorte non admittitur, nisi facta oppositione, *Navar. de usur. q.*40. *num.* 125. *Rodriq. de ann. redit. lib.* 2. *q.*18. *num.*9. *vers. sed ad rem concludo*, *Consil. Hodierna in add. ad Surd. add. decis.* 117. *num.* 48. Ego addo, *Peregr. consil.* 107. *num.*3. *vers. Adhoc extat, lib.* 2. *Merlin. de pignor. lib.*5. *tit.*1. *q.* 6. *n.* 12. *Cenc. de censib. q.* 88. *sub num.* 6. *ver. Contrarium, in noviss.impress. Taurini*, & pluriès ità fuit decisum in Curia Romana *in una census* 10. *Junii* 1641. *coram Cerro, & alia reintegrationis sub die* 17. *Maij* 1645. *coram Beutigerio*, quique *Cenc. in ult. impress.* refferibit responsum *Pauli Ranucci Romani Advocati*. In his .n. annuis introitibus nulla sors debetur, quæ à creditore exigi possit, *De Franch. decis.*254. proindè nulla materia compensationis cum sorte non debita, antequam debitor declaret, se velle reemere, compensando, *l. si debebas* 22. *ff. de compensat.* ibi, *ita hujus debiti compensatio admittitur, si adversarius palàm dixisset, utrum voluisset, Felician. de Solis censib. lib.* 4. *cap. unic. Lupus de usur. comment.* 2. *§.*4. *num.* 115. *Avendan. de cens. Hisp. cap.*102. *num.*8. qui tradunt, non fieri retrotractionem in annuis redditibus petita compensatione, sed à die oppositionis admitti, *Lardech. consl.* 164. *Nigr. de exception. except.*13. *§.*4. *num.* 22. & in his terminis loquuntur *Reg. de Ponte consl.*19. *Rodriq.memor. q.*18.

187 Utrùm verò opponatur adversus instrumentum dotale, negativè decisum scribit *de Franch.decis.*642. per *text. in l. unica*, *§. taceat, Cod. de rei uxor. action.* id quod vendicare locum credimus, quando creditum filiorum adversus matrem oppositum, prorsùs forum illiquidum, secùs verò si liquidum, vel de brevi liquidandum, *Escobar. de ratiocin. cap.*21. *num.*28. *Bal. consl.* 99. *factum tale est, num.*2. *vol.*2. *Signor. consl.*40. *col.*2. *vers. idem, Fulgos. consl.* 196. *& consil* 201. *Cast. consl.*370. *lib.* 1. Ea nimirùm ratione, quoniam non dicitur illiquidum, quod de brevi est liquidandum, ut refert decisum *Capyc. dec.* 48. & fundant alij relati per *Dom. Reg. Capyc. Latr. dec.*25. *num.* 37. *vol.*1. ultra adductos per *Avum meum, & Mafullum ad Capyc. in d. dec.* 48. & idem tenet *Ann.* & dicit fuisse decisum, *alleg.*80. *Consil. Staib. resol. forens. lib.*1. *resol.for.* 63. *num.* 27. *Franc. de Petris consl.* 41. *num.*3. *& consl.* 59. *num.* 4. *Borrell. in summ. decis. par.*2. *tit.* 19. *de instr. liquidat. num.* 22. & dicitur de brevi liquidandum, imò incontinenti, quod intra duos menses, vel majus spatium temporis, si Judici videbitur, explicari potest, ut probat *Escobar.* in terminis *§. taceat, d. cap.*21. *nu.*28. *vers. Cui ego.* Et quando illiquiditas non dependet ex natura, & qualitate negotij, sed quia pars possidens bona non vult veritatem fateri, & dolosè versatur intricando causam,negotium protelando, & impediendo compensationem in damnum creditoris, non dicitur illiquidum; imò pro liquido existimari debet, juxtà tradita magistralitèr per eundem *D. Reg. Capyc. Latr. d.dec.*25. *n.*37.

Exceptioni verò compensationis renunciari necnè possit, extricat *Afflict. dec.*121. *sub num.*5. subjiciens, illam omninò fore nullam uti contra naturalem æquitatem, ac contra bonos mores, ex *l. alia, §.* 8. *eleganter, ff. soluto matrim.* nequè profuturam in his, quæ Judex ex officio facere possit.

188 Novationem insupèr opponi posse jure communi attento, defendit idem *Pand. declarat.* 13. *num.*25. ut meritò nos virtute eorumdem verborum *Ritus* de satisfactione loquentium, id ipsum similitèr longè magis operari censeamus, quam alia solutionem præportantia operarentur, etenim novatione quoquè prioris obligationis extinctionem fieri, scripserunt *Ultramontani in §.* 1. *instit.* qui-

quibus modis tollit. oblig. ijs tamen concurrentibus, quæ nostris his temporibus requiri conspicimus, virtute l. fin. C. de novat.

189 Aliam insuper novæ conventionis exceptionem proponi posse, ac prodesse, etiam ad eum effectum, nè vinculis mancipetur, testatur idem Pand. d.par.5. declar.14. num. 26. qui notabilitèr num. 29. tradit, hoc non procedere in posteriori conventione nova turpi ex causa, & proindè novæ pactiones, quæ frequentiùs fiunt, dilatoriæ, si solvet debiti portionem, vél de non petendo reliquum, si aliquid, vel daret, & itèm similes non possunt opponi, cum sint ex turpi causa, insequitur Galter. add. loco num. 16. & fuit originale dictum Jacobi de Arena in l. non dubium, num.8. C. de legib. & in §. sic itaquè discretum, num.28. instit. de act. insequutum ab Alex. in l. fin. ff. de cond. ob turp. caus. his verbis: Facit ista lex, quod si debitori, quia nolebat mihi solvere, remitto partem, ut mihi reliquum solvat, possim per condictionem ob turpem causam repetere, quod sibi remisi, & tradunt Jas. in l. fin. C. de condit. ob turp. caus. Corn. cons.103. lib.3. Marsil. sing.432. quæ quidem exceptiones præseferentes compensationem, novationem, aut satisfactionem, necnon novam conventionem, cum opponuntur, perpendenda sunt, quæ sanxit Pragm. 47. §. 2. & 3. de offic. Magistr. Justit. & quæ scripsere Galter. 2.par. 3.p. princ.rub. 3. num.16. & Gallupp. in prax. par.3. cap.3. num. 15. & conferunt tradita à Mantic. de tacit. lib. 1. tit.5. num.35.

190 Aliam simulationis contractus deducere quoque licere, monent Canar. in tract. de execut. instrum. q.13. num.25. & resolvit num.31. Pand. declar.19. num. 35. Franc. Anton. de Judic. Roberto consid.4. num.56. & hoc in Ritu Carav. nu. etiam 56. Galter. p. 2. 3. p. princ. rub. 3. num. 19. nisi productum instrumentum contineret clausulam, omnia, & singula vera esse, dixit Ursil. dec. 263. num. 4. Anichin. de prævent. cap. 2. dub. 4. num. 178.

191 Falsitatis multò magis licere obijcere, credendū est cum Gramm. cons. civili 66.88. & 95. Pand. ead. par. 5. declar. 20. num. 36. & Franc. Anton. de Judice Roberto eadem considerat.4. n.49.

192 Necnon usura notatum Capyc. decis. 175. Barzius par. 3. q. 7. demquè Pand. declarat. 17. nu. 33. Vivius decis. 304. num. 1. Cavalc. decis. Fivizana 31. num 5. par. 1. Carrocc. dec. 133. num. 8. Maxill. ad consuetud. Bar. rub. de jure Prothom. §. in permutationibus, num. 10. Sesse cit. tract. de inib. cap. 4. §. 2. num. 7. Thor. p. 1. in verbo, Instrumentum, §. 19. eorumq; veram opinamur assertionem, omissa contradicente Surd. in cons. 327. vol. 3. quem laudat Reg. Rovit. in prag. 1. num. 14. de instrum. liquid. cujus meminit Avus meus ad cit. Capyc. dec. s. 175. sub num.2. illamq; insectantur Farinac. decis. 540. num. 10. in ult. col. Ludovis. dec. 234. num. 1. & decis. 406. nu. 17. & Gaitus de credito, cap. 3. tit. 1. nu. 1043. necnon idem Thor. in eod. compend. dec. verbo, Exceptio usurariæ pravitatis, Consil. Rocc. respons. 90. lib. 1. potissimum, si usura esset manifesta, & notoria, nostram opinionem locum vendicare; iidem affirmant, & tradunt Ursill. ad Afflict. decis. 31. num. 4. Præs. Merlin. controv. forens. to. 2. c.76. n.9. Cons. Rocc. lib.2. resp.83. sub n.12. & lib.1. not.100. de lit. camb. sub n.251. Novar. lib.2. qu. forens. 29. idem Thor. voto 84. num. 63. par. 1. Borrell. par. 2. summ. decis. tit. 19. de instrum. liquid. num. 43. cum seq.

193 Rei non traditæ exceptionem in exequutivis opponi posse, & executionem impedire, scripsere Bellon. decis. Januæ 190. num. 6. Borrell. par. 1. summ. decis. tit. 48. de except. num. 104. & p. 2. tit. 19. de instrum. liquid. num. 152. (quiq; num. 148. confirmat à nobis tradita in hoc Ritu, sub num. 76. non posse liquidari instrumentum pro tacita reconductione) Sicuti & adimplementi non facti, Gratian. discept. forens. cap. 851. Monac. decis. Bonon. 40. Cæsar. Barz. decis. 36. num. 23. Donad. de renunciat. cap. 19. num. 34. & 35. Moccia in sylva à cap. 2. ad 9. Marott. discept. forens. cap. 27.

194 Necnon, & aliam vis, doli, vel metus, & produci posse, & productam impedire incusationem, asseverant Canar. q. 12. in fin. Pand. indic. par. 5. declarat. 22. num. 39. & Thor. copiosè extricans, multisquè comprobans decisionibus, par. 1. compend. in verbo, Instrumentum, §.26.

195 Deniùmq; omnem aliam, tùm creditoris, tùm debitoris obligationem perimentem in causa esse ut instrumenti liquidatio impediatur, monet cit. Francisc. Anton. de Judice Roberto mentionata cons. 4. num. 71. & nonulla cumulant Menoch. de præsupt. lib. 2. præsumpt. 48. Frecc. par. 9. q. 7. Canar. de execut. instrum. q. 1. 2. 3. & 4. necnon 11. Sesse de inib. cap. 5. §. 8. num. 38. constituens plures regulas, & num. 76. recensens, fores Aragoniæ conformes huic Ritui.

196 Quin, & exceptionem Macedoniani, ac l. 2. Cod. quod cum eo, posse opponi, & oppositam impedire, deducitur, ex decis. de Franch. 181. num.5. & decis. 221. num. 2. Reg. Rovit. in comment. ad prag. 1. de S. C. Maced. num. 24. latissimè Moises. cons. 4. vol. 1. comment. ad consuet. & cons. 42. vol. 2. Bened. Barz. de instrum. guarentig. par. 3. q. 6. Ursill. ad Affl. dec. 308. num. 16. Thor. par. 1. compend. verbo, Filiifamilias, Borrell. add tit. 19. num. 140. Franc. Maria Prat. resp. crim. 39.

197 Sed cui incubat deducere hanc qualitatem, scillicet debitori citato, fuisse filiumfamilias tempore initæ obligationis, vel creditori illum fuisse absq; patre, si namq; veritate pollet illorum DD. opinio asserentium, quod excipiens vitam illam probare non debet. Judex filiumfamilias absoluet, non facta per creditorem probatione, maximè attenta theorica Angel. in l. sed & si sita 34. quæ in lectura Angeli incipit Hæres, num. 3. de acquirend. hæredit. dicens, quod compilato processu, si Reus excipiat, quod actor est filiusfamilias, & propterea non poterat esse in Judicio sine patris consensu, ad l. fin. §. necessitate C. de bonis, quæ liberis, tali casu reus sit absolvendus, cum actoris onus esset deducere patrem ante Judicium decessisse, qui vivere præsumitur, advertens ibi Angel. quod ex ista juris præsumptione de vita patris, magnum quis consequi poterit honorem, si illam practicare sciat, cum ferè in tota Italia hujusmodi adsint statuta, vetantia filiisfamilias actus, quodquè tradidit Bertach. in

tract.

tract. de Episcop. 5. par. 4. lib. nu. 81.

Ipse verò contrarium puto verius, cum actor creditor suam fundatam habeat intentionem ex illius obligatione, qui patrem non habere asseruit *argument. text. in l. 1. C. ad Maced.* & ibi *Gl. l. si quis, §. eod.* adeò quod excipiens, fundans se in patris vita, illam deducere habeat tanquam ejus intentionis Achilles, *Corn. cons. 68. lib. 2. & cons. 208. vol. 4. num. 6.* quos *Ascan. Clem. de patr. potest. cap. ult. num 109.* insequitur inquiens *num. 77. cap. 5.* ab illo esse probandam qualitatem illam, qui altera ex illis innititur, sicuti dicitur de majori, vel minori ætate, *l. si in minorem C. de in integr. restit.* quibus non officit particularis sanctio *prag. 1. ad S. C. Maced. incip. per excellentem*, qua cavetur, assertionem factam ab ipso debitore, se non habere patrem, vel esse emancipatum, aut seorsum ab eo vivere, nullum ipsi confitenti, sed dumtaxàt creditori præjudicium afferre, abrogato Jure communi aliter disponente, vulg. *juribus*, imò ex ipsa falsa assertione, nec pœna criminalis incurritur proscripta *in prag. 63. §. fin. de offic. procur. Cæsar.* quam *Rovit. in d. pragm. 1. num. 3.* memorat siquidem aliud est dicere hujusmodi falsam assertionem sibi sic falsò asserenti non nocere, quoad exclusionem obligationis, nec quoad multam criminalem ut in præfatis *pragm.* & de hoc non est noster sermo, aliud verò est dicere quod falsa assertio præjudicium non sibi intulisset in hoc, nempè, quod si non deduxerit, patrem vixisse tempore instrumenti, non per hoc ad debiti solutionem cogi possit, & est id, quod nos impugnamus, nam ex sua confessione (cujus nulla est major probatio) hoc oritur creditori privilegium, & debitori damnum, ut suæ confessioni sit standum, donec probaverit patris existentiam, *l. si post divisionis C. de jur. & fact. ignor.* quem *text.* punctualitèr in debitore, se patremfamilias afferente, laudat *Aretin. in d. l. sed etsi de sua num. 4. vers. advertе*; Meritò proptereà noster *Carav. in d. prag. per excellentem, §. 12. num. 1.* asserit, quod si

198 debitor super tenore instrumenti citatus, se fuisse filiumfamilias opponat, contractumquè proindè nullum, sit ille carceribus mancipandus, & ad solvendum cogendus, donèc de patris superviventia docuerit, quamq; aleam hoc *in Ritu* sustinet *num. 67.* restringens, nisi ex instrumento publico, vel promptuariis testibus in Curia deductis de superviventia constituerit, praximq; subjungit isto casu, ut sit etiam procedendum ad liquidationem, quia creditori multa circa contractus validitatem occurrere potuerunt, sed esse supersedendum pro debito, & pœna in executione personali, donec aliter fuerit de justitia provisum; Nec tibi persuadeas *Carav.* per illa verba, *In executione personali*, sensisse, posse ad executionem realem procedi, nam si impeditur executio personalis, impeditur etiam realis, cum utraq; ex validitate, vel invaliditate contractus pendeat, quin *Paschal.* doctissimi *de patr. potest. cap. 6. num. 6.* si rectè intueantur verba *Carav.* in opinionem concurrunt, nàm ille conetur demonstrare falsam illam assertionem emancipationis, &c. non aliter præjudicare, ut à *num. 7. versic. Nec aliquid*, & ita se declarat postea *sub nu. 11.* sua dicta vendicare locum annuens, quando ex eodem instrumento, vel creditoris confessione liqueret, debitorem tempore contractus patrem habuisse, prætendente creditore confessione habere fundatam intentionem, quod sit emancipatus, vel seorsum vitam ducat, hoc quippè casu creditoris est onus emancipationem, vel separatam vitam deducere, ex exaratis ab eodem *num. 7.* Quinimò ego addo plus, ex solis hujusmodi assertionibus, superviventiam patris probari, nam emancipatio, & vivere seorsum illum vivere præsupponunt, cum privatio præsupponat habitum, *l. fin. ff. de verbor. oblig.* igitur si ex eodem contractu liquet hoc sequitur, quod validitas ipsius pendeat à probatione emancipationis, &c. & hoc idem quod *Paschal.* dixit *Carav.* in utroq; loco approbavit, limitando, quotiès ex instrumento, vel testibus, de superviventia tempore contractus appareret; Imò *Paschal. sub nu. 11. vers. Secus verò*, dixit, omnia prædicta locum habere, quando constat de patris existentia, secus si non liquet, vel ipsemet illum non habere asseruisset, putans, hoc casu ad liquidationem, & ad carcerationem deveniri posse, & hoc esse diversum ab altero quæsito *in vers. Et hic casus*, nàm in primo jam erat patria potestas deducta, & solùm creditur ipsum debitorem à patriæ potestatis nexu liberatum fuisse prætendebat, & proindè ipsius erat creditoris onus probandi, at hoc nostro casu dicit, quod reus excipit, & patris laudat superviventiam, quæ est qualitas à statuto requisita, ut illius beneficio pro invalidanda obligatione frui debeat, quamq; qualitatem ipse probare obstringatur.

199 Hinc inolevit usus Curia pro Tribunali sedente præsentari instrumentum emancipationis, quin, & in ipsa citatione est facienda mentio de illo teste *Prat. add. respons. 39. num. 38.* Verùm advertas, quod emancipatio est nulla, si fiat, filio absente, *l. jubemus 5. C. de emancipat. liberor.* quo *Textu* freti ita probant *Camill. Borrell. cons. 73. num. 12. Narbona de ætate, anno 7. q. 34. num. 3. & 4. Lara in compendio vitæ hominis cap. 16. nu. 33.* & praxim indicant *Marant. in specul. 4. par. distin. 18. num. 4. Paschal. par. 1. cap. 6. num. 120. cum seq. Ursill. ad Afflict. dec. 183. num. 9.* quid verò, si communitèr reputabatur emancipatus, permittebatquè pater publicè filium negotiari, extricant *Bart. & Bal. in l. 2 C. si advers. rem judic. num. 5. Mascard. de probat. conclus. 497. num. 4. de Franch. decis. 10. Stephan. Gratian. discept. forens. to. 5. cap. 820. & R. Capyc. Latr. consult. 16. lib. 1. nu. 13.*

200 Verùm, si filiusfamilias pro patre se obligavit, possit necnè contra ipsum liquidari, maximam reperimus contentionem extare inter scribentes, idemque *Molfes.* utrobiquè *consilio* nempè 4. & 42. acerrimè defendit, ejusmodi exceptionem impedire incusationem, & instrumentum prorsus invalidum esse, insequuntur *Paschal. cap. 6. num. 2. Reg. Rovit. in d. pragm. 1. num. 47. Prat. respons. add. 39. n. 16. & 25. Amendol. ad Franch. decis. 221. num. 3. Reg. Sanfelic. decis. 190. num. 8. Præs. R. C. Amat. cons. 41. Thor. par. 1. verbo, exceptio legit quod cum eo*, quodque extricavimus *Rit. 135.* & idem *Thor. par. 1. comp. dec. verbo, Instru-*

strumentum, *&* *voto* 84. *num.* 217. necnon *voto* 97. *par.* 1. loquens de filiafamilias obligata simùl cum patre, *Novar. in pragm.* 1. *collect.* 3. *num.* 25. *de Senat. Consult. Maced.* & quid, si fuerit prætensum esse emancipatum, *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 1. *verbo*, *Instrumentum an liquidari possit.*

201 Exceptio itidèm Vellejani impedit instrumenti liquidationem, *Galter. in* 2. *par. rubr.* 11. *num.* 18. *&* 55. *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo*, *Mulier*, *&* *voto* 97. *num.* 4. *par.* 1. *Consil. Staiban. resolut. forens. cent.* 1. *resol.* 42. *&* *cent.* 2. *resol.* 177. *num.* 9. *&* *resol.* 183. *num.* 65. *Montan. controv.* 4. *&* *controv.* 76. prætèr, si fuisset obtenta dispensatio ab omnibus Regentibus Collateralis Consilii, & ab eis memoriale subscriptum, *Franch. decis.* 623. *nu.* 26. *vers. Sed dicebatur*, *Reg. de Ponte cons.* 40. *vol.* 1. *&* *de potest. Proreg. tit.* 12. *rub. de decret. collat. Consil. in princip. Palm. in divers. jur. comm. &* *Regni Gl.* 20. *num.* 8. *Thor. in supplem. compend. decis. verbo*, *Mulier.* Isthæc etenim Regia dispensatio omne adimit obstaculum, *Consil. Rocc. respons.* 4. *num.* 2. *lib.* 1. *&* *respons.* 53. *num.* 10. *lib.* 2. & pluriès decisum tradunt *Consil. Hodiern. ad Surd. decis.* 86. *num.* 27. *Reg. de Marin. quotid. resolut. cap.* 236. *lib.* 2. & maxima cum discussione decisum fuit, junctis Aulis, *Dom. Cons. Erasmo de Ponte*, in causa Principissæ Avetranæ, cum creditoribus Principis, declaratumque fuit, contractus ab ipsa Principissa initos esse validos sub die 24. Januarii 1658. & novissimè in causa Ill. Ducis Jelzi D. Jo. Baptistæ Carrafa (Viri omnibus iis laudum generibus instructi, quæ in equite summo probo, ac docto conveniunt) cum creditoribus Principis Maydæ, etenim, dimisso pecunia ipsius Ducis, D. Thoma Carafa de malitia creditore sub die 13. Martii 1606. nedùm Marci Antonii Loffredo, sed Elionoræ Caracciolo ejus uxoris, vigore publici instrumenti Regia dispensatione vallati respectu ipsius Elionoræ, pro summa ducatorum termille ab ipsis conjugibus receptorum pro illis erogandis in recuperatione ducatorum centum viginti mille ipsis legatorum per Ducem Foroleti, opposita deindè contra dictum Ducem Jelzi Vellejani exceptione, è S.C. *referente Dom. Consil. Hortensio Pepi*, meo Socero, manavit sententia sub die 3. instantis mensis Junii 1662. tenoris sequentis.

Quod Ill. Dux Jelzi nomine, ut in actis remaneat primo loco graduatus pro summa ducatorum termille, & ipsorum interesse, decurso à die graduationis, tàm super bonis burgensaticis, quàm feudalibus patrimonii Ill. Principis Maydæ, ex juribus, tàm q. Ill. Marci Antonii senioris Principis Maydæ, quam ex juribus q. D. Elionoræ Caracciolo Principissæ Maydæ ejus uxoris, vigore cessionum obtentarum per q. Eligium, & Ascanium Carafa prædecessores dicti Ill. Ducis à q. Thoma Carafa de malitia creditore dictorum Principium conjugum ex contractu de anno 1606. non obstantibus oppositis pro parte aliorum creditorum dicti Patrimonii. In Banca Clavelli.

Ex *Tex. in l. vir uxori*, *§. mulier*, *&* *Titius*, *ff. ad S. C. Vellei.* ibi, *Mulier*, *&* *Titius cum in rem communem mutuarentur ejusdem pecuniæ rei facti sunt*, *Glos. facti*, scilicet, *insolidum*, & concinunt *Text. in l. si Titius*, *&* *in l. Uranius*, *ff. de fidejuss.* & tradita novissimè à *Jo: Baptista Mucc. var. quæst. forens. dilucid. q.* 12. in qua, omnes promemodum casus, in quibus mulieres Vellejano non juvantur, rescribit, cujus dispensationis debet fieri mentio in citatione super tenore instrumenti, dicendo, quod veniat mulier responsura super tenore instrumenti publici, Regia dispensatione vallati, *De Franch. cit. dec.* 623. *n.* 5. *Consil. Staiban. add. resolut.* 183. *num.* 2. 6. 12. 52. 76. *&* 212. *Carol. Anton. Mocc. in sylv. cas. forens. cap.* 2. & confirmant ea, quæ de assensu scripsimus supra *numer.* 81.

Utrum verò valeat M.C. cognoscere de subreptione, vel obreptione rescripti, & Regiæ dispensationis, ad finem cognoscendi, si obstet exceptio Vellejani, necnè, & si est procedendum, vel non, ad instrumenti liquidationem, affirmativè ex *D. Reg. Jo. Camilli Cacacii responso*, resolvit *Mocc. in cap.* 43. *ejus sylv.*

Sed àn si mulier plures iniit contractus cum Regia dispensatione, dummodò non remaneat indotata, ex quibus obligationibus enormissimè læsa indotata remaneat, àn nullitati subjaceant contractus posteriores, vel etiam priores, & omnes corruere, scripsit *Noguerol. in alleg. jur. alleg.* 29. *ex num.* 107. sed contrarium voluit *Salgad. in labyrint. credit. concurrent. par.* 1. *c.* 4. *ex num.* 10. cui me subscribo, eique assentitur *Index Francisc. Maria Prat. ad Paschal. de patr. potest. par.* 3. *c.* 3. *vers. Ex his congrua.*

202 Sed àn contra hæredem cum ben. I. & In obligatum, via *Ritus* ad interrogationem procedi possit, *Prat.* affirmativam aleam fundare conatus fuit *cap.* 15. *tom.* 1. *discept. forens.* in causa Cæsaris Bonvicini, cum Cæsare Zattara, in qua decisionem compilavit *D. Reg. Capyc. Latr. decis.* 115. *lib.* 1. testaturque in gratiam hæredum determinatum fuisse, quod memorat quoque *Thor. in supplem. compend. verbo*, *Hæres cum beneficio*, & scripserat *par.* 3. *sect.* 1. *verbo*, *instrumentum àn possit liquidari contra hæredem*, *&* *voto* 84. *num.* 241. *p.* 1.

Consil. verò *Staib. resol. forens.* 19. *lib.* 1. pro creditore scripsit contra hæredem nomine proprio obligatum, ipseque cum tanti viri cum placito non concurro, ex S. C. decreto, junctis quatuor Aulis, per modum legis lato, sanciente hæredem pro debito defuncti obligatum etiam proprio privato, & principali nomine sub quibuscunque clausulis non teneri ultra vires hæreditarias, nisi expressa, & specialis renunciatio beneficio inventarii, interveniat, registrato apud *Saufelic. decis.* 212. *lib.* 2. *&* *in volum. pragm. sub tit. de offic. S. R.C. pragm.* 81. memoresque sunt *Thor. citat. Reg. Capyc. Latr. consult.* 31. *lib.* 1. *Mocc. in sylu. cap.* 47. *num.* 21. extendens etiam ad hæredis fidejussorem, *Giss. ad Reg. Capyc. Latr. decis.* 115. *num.* 3. & antè Præfecti Prætorii memoratam sanctionem, contra hæredem respondere, *Angel. cons.* 31. *Corn. cons.* 31. *lib.* 3. *&* *cons.* 36. *lib.* 4 *Phanuc. de Invent. in parvis par.* 6. *num.* 110. *&* *in tract. de lucro dotis*, *quæst.* 8. *nu.* 57. *Gratian. discept. cap.* 264. *Paschal. cap.* 2. *num.* 167. & decisum testatur *Reg. Rov. in prag.* 1. *de arbitr.* in hæredis gratiam post alios, scripsere *Minad. decis.* 25. *de Franch. decis.* 648.

Quin, & jure communi pactum, vel statutum car-

carcerandi debitorem, hæredem non complectitur, *Sebast. Medic. in tract. mors omnia solvit, par. 2. conclus. 20. Pekius de jur. sistendi cap.* 10. quamvis contrarium annuant *Tepat. lib. 1. variar. sentent. tit. de execut. personal. vers. 3. Tusch. lit. S, conclus. 478. à num. 2. Sola ad Const. Saband. tit. de captur. debit. ex caus. civil. Glos. 1. prim. partis nu. 7.* hanc quippè inventarii exceptionem inter exceptiones, etiam adversus sententiam opponendam connumerant *Gratian. tom. 3. discept. forens. cap. 495. Caroc. de remed. contra sentent. except. 68. Mastrill. dec. Rot. Sicil. 24. Guttier. de contract. cap. 17. num. 3. Cancer. de exequn. instrum. q. 28. Prat. obser. 53. num. 3.* tàm in Judicio ordinario, quàm summario, *Valasc.* decisum tradens, *dec. 87. in fine*, illam propterea praxis exceptionem modificativam appellat, omniumquè primam constituunt, *Reg. Capyc. Latr. dec. 115. num. 15. Prat. lib. 2. discept. for. cap. 25. num. 26. Gallupp in prax. S. C. par. 3. cap. 4. art. 3.* Verùm de jure Regni extat *pragm. 28. capitum*, & est 4. *cap. 25. de dilat.* disponens, exceptiones modificativas non posse opponi post sententiam, ad finem ejus exequutionem impediendi, elapsis triginta diebus, à die notificationis sententiæ, vel decreti diffinitivi, præstita cautione (parte instante) de restituendo quicquid fuerit judicatum, minimè obstante, si alia cautio fuisset à parte, quæ instat pro exequutione, data in casu retractionis, ut optimè observat *Dom. Cons. Hodier. ad Surd. dec. 332. num. 8.* Et àn, exceptione discussionis inventarii legitimè confecti opposita, possit procedi ad sequestrum bonorum hæreditariorum, negativè resoluit *Prat. lib. 2. discept. forens. cap. 35. nu. 28. & observ. 53. ex Reg. Galeot. tom. 1. controv. cap. 63. num. 53.* declarans dicta per *Reg. Sanfelic. dec. 211. par. 2.* & inventarii exceptionem opponens, àn teneatur illud exhibere, vel sufficiat indicare Notarium, & quod sufficiat indicare, firmant *Ursill. ad Afflict. decis. 77. in fin. Muscat. in prax. civili 3. par. 1. par. Glos. comparentis, num. 20. circa medium*. Contrarium tamen, ut exhibere teneatur, enucleato sano, & germano *Ursilli* sensu, verum esse ostendit *Prat. observ. 95.* & firmant *Thor. vot. 39. num. 72. lib. 1. Gratian. lib. 5. discept. forens. cap. 981. num. 24.* & decisum memorat *Gizz. ad Capyc. Latr. decis. 99. num. 7. & 8.* sed cujus sumptibus hæres illud producere habeat, inquirit *Thesaur. quæst. for. 10. n. 30. lib. 1.*

203 Exceptio verò nonnumeratæ pecuniæ impediat nè instrumenti liquidationem, tractant *Prat. respons. crimin. 31. num. 148. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. resol. cap. 191. num. 15. Cons. Rocc. lib. 1. respons. 3. & 28. & notab. 10. & tom. 2. respons. 56.* nonnulla extricans, quique *notab. 69. sub n. 253. de assecurat.* subnectit, an illa locum habeat inter mercatores; *D. Franc. de Cuenca, & add. de deposit. claus. 11. D. Joseph de Ninno de Albarano, seù chyrographo mercatoris, §. 4.* & idem *D. Franc. de Cuenca in add. lit. F; G, & H, Paul. Bellon. lib. 2. de potest. eor. quæ fiunt. in contin. cap. 76. Vilhelmus Radelantius dec. Posth. Cur. Provinc. trajectina 50. num. 4.* tradens, in hujusmodi materia præsumi totum accepisse, qui partem habuisse fatetur; & an hujusmodi exceptioni renunciari possit, disputant *Covarr. lib. 2. resol. 4. num. 13. Coler. de process. execut. par. 1. cap. 10. n. 210. Jo. à Sande* decisum refert *in Suprema Frisiorum Curia tit. 2. lib. 3. dec. 1.* renunciationem hactenus valere, ut creditor non teneatur probare numeratam pecuniam esse, quod onus probandi alioqui ipsi incumbit, sed quod debitor, qui renunciavit, gravetur onere probandi sibi illam non numeratam esse; & quod creditor, qui confessus fuit se à debitore pecuniam recepisse, valeat opponere replicationem non numeratæ pecuniæ, deducitur ex *text. in l. in contractibus, §. super cæteris, C. de non numer. pecun.* quod mirabiliter restringitur, si ultra confessionem, quietatio adesset, tunc namq; statim confessio præjudicium, affert, *Natta cons. 196. num. 1. lib. 1. Mocc. in sylv. cas. forens. cap. 57.* & ad impediendam exequutionem apocæ banci an admittatur, loquitur *Gizz. ad Capyc. Latr. decis. 111.* de exceptione promissionis erroneæ, *Thesaur.* sermocinatur *dec. 26. n. 15.*

204 Cedendarum exceptionem impedire instrumenti executionem, voluere nonnulli, *Alex. cons. 119. num. 20. vol. 1. & cons. 20. num. 3. vol. 2. Dec. cons. 27. num. 1. & cons. 99. num. 2. de Marsil. sing. 7. Rebuff. ad Constit. Galliæ tom. 1. tit. de liter. oblig. art. 1. Gl. 9. num. 46. Franc. Milanens. decis. 1. nu. 4. lib. 2.* Sed àn exceptio ista cedendarum actionum obstet creditori, qui liberavit unum ex correis, cum expressa reservatione, agendi pro restanti quantitate contra alios correos, negativè resolvunt *Reg. Capyc. Latro dec. 112. par. 1.* & ibi *Gizz. num. 10. Merlin. de pignor. & hypot. lib. 4. tit. 2. q. 72. à num. 2. Mocc. in sylv. cas. forens. cap. 68.*

205 Exceptionem insupèr remissionis mercedis, etiam adversus instrumentum liquidum, militare, ob casus inopinatos, & insolitos, haud obstante amplissima renunciatione casibus fortuitis, voluerunt *Barthol. Soccin. cons. 123. num. 11. vol. 4. Portius cons. 143. num. 20. Roland. à Vall. cons. 45. num. 16. vol. 3. Bursat. cons. 81. num. 6. vol. 1. Joan. Mohedan. decis. 236. Borrell. add. cap. 16. num. 298. Franc. Marc. decis. 208. par. 2. Dom. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. cap. 186. Antonel. cons. 94. Staib. cent. 2. resol. 148.*

Hinc in famigerato articulo resolutionis contractus, vel saltim moderationis mercedis in beneficium Joann. Baptistæ, & aliorum di Benincasa debitorum hæredibus Jo: Baptistę Caracciolo in annuis ducatis centum viginti quatuor ex causa census emphyteutici debiti super territoriis modiorum viginti quatuor existentibus in Terra Summæ, jure sustinuimus, contractum illum, sivè locationis, sivè emphyteusis foret, esse resolutum, vel saltèm esse faciendam canonis diminutionem, minimè refragantibus pactis in contractibus emphyteoticis apponi solitis, & renunciatione in ampla forma, ex quo territoria concessa in nullo erant redditu, flammis, cinerumquè torrentibus vesuviani incendii de anno 1631. devastata.

206 Diximus, contractum illum verè locationis esse, ex pensione, quæ fructibus adæquata, non in recognitionem directi dominii, sed pro territoriorum usu ab usuario potius, quam emphyteuta solvitur, ex *Dec. in auth. qui rem, in princ. C. de S. S. Eccl. Parpal. in repet. l. placet col. 21. eod. tit.*

Curt,

Curt, in tract. feud. fol.6. Brun. Astorois in tract. excludend. fœm. stant. agnat. fol.40. col.2. Modern. in repetit. l. gallus, §. quidem rectè, col. penul. ff. de liber. & posthum. Aquens. in l. interdum, §. quod ex Naufragio, ff. de acq. possess. recensiti à Cagnol. in l.2. à num.282. Cod. de rescindend. vendit. DD. in l.1. & 2. C. de jure emphyt. Canonist. in cap. potuit, de locato, Jo. Andr. ad Speculat. tit. de emphyt. §.6. vers.4. & tit. de empt. & vend. §. nunc dicendum, Alex. de Nevo cons.30. num.1. Menoch. cons.372. n.7. cons.44. num.34. Becc. cons.35. num.2. Cassane. in consuetud. Burg. in tit. de censib. versic. Et le dexans possess. num.8. Jas. in l.2. col. 2. num. 51. C. de jure emphyt. Bart. in l.1. num.3. ff. de superfic. ubi etiam Jas. nu.35. Aret. cons.55. num.4. Alex. cons. 112. lib.1. Barb. cons. 14. num. 36. lib. 2. & ait se ità pluriès consuluisse, Ruin. cons.157. num.23. & cons.77. lib.1. Bald. in cap.2. num.3. de dilat. Corset. in singul. quod incipit, Contractus, Cephal. cons.9. num.12. lib.1. Thesaur. decis. Pedem.120. n.2. Alciat. in l.2. §. nam si aliud, ff. si certum petatur, Riminald. sen. cons.45. num.14. & 17. Afflict. decis. 80. num. 8. & decisum testatur per Sacram Rotam Romanam, Seraphin. in una Casalen. Marcilian. quam dec. rescribit Virgin. de Boccat. in tract. de cens. par. 2. num. 153. quem laudat, & sequitur Prosper Petra Avus meus in annot. ad Capyc. decis.103. num. 1. Cæsar Manente Mantuani Senatus Præses, in tract. de contractu livellario, q.1. pact.3. alios adducens, pluriès judicatum insinuat, & malè loqui Surdum contrarium firmantem in decis.198. subnectit, haneque sententiam sæpè insequuta fuit Rota Romana apud Paulum Rub. tom. 1. decis.14. & in noviss. decis. 720. num.5. par. 1. reprobantem Nattam contrarium sentientem, (qui impugnatur etiam ab Aymone de alluvionib. lib.2. cap.18.) Merlin. tom.2. decis. Rot. Roman. 545. Magon. decis. Florent. 117. num. 44. Macerat. var. resol. lib.1. resol.106. num.24. Card. Seraphin. decis.272. & meliùs decis. 794. Faber in C. lib.4. tit.43. de jur. emphyt. definit.36.

Præterquam quod, theorema hoc adeò veritate nititur; ut quotiescumquè fructibus pensio correspondet, jura loquentia de emphyteusi non adaptantur huic contractui, quia hic pro verò locationis contractu existimarunt, Aret. d. cons.55. num.4. ad fin. Riminald. jun. cons.40. & 160. nu. 10. cons.461. num.21. 25. 26. & cons. 643. in fin. Bursat. cons.255. num.1. Cephal. cons. 9. num. 12. & cons. 523. num. 50. & cons. 699. num. 22. & cons.703. num.44. Silvan. cons.42. num. 5. Bal. in l.1. num.2. C. de jur. emphyt. Socin. in l. gallus, §. etiam parentem, sub num.6. vers. Confirmatur hoc, ff. de liber. & posthum. Berous cons. 130. per tot. Ruin. cons. 57. num. 10. & cons. 77. num. 70. & cons.157. num.23. Nevizan. cons. 92. num. 11. in fin. Riminald. sen. cons.419. num. 16. & cons.441. in fin. Cott. in verbo, emphyteuta regulariter, Boss. de remiss. merced. cond. num. 114. Aym. de Alluvionib. lib.2. cap.18. num. 11. & seq. Viviu. decis. 500. num. 3. in fin. Rot. Rom. in noviss. dec. 564 num. 2. par. 1. & id tuentur Becc. cons.3. num.22. & 27. & cons.35. num.6. cons.114. num.11. Grat. in cons.76. num 15. & cons. 81. num. 12. Roland. cons.96. num.25. 26. & 44. Cagnol. in authent. qui rem, num. 6. C. de Sacrosanct. Eccl. & in l. 2. de rescindend. vend. num. 102. Mascard. concl. 151. num.9. & concl. 1133. num. 43. & 49. Port. cons. 144. num.2. Bellon. d. cons. 21. Alber. Brun. cons. 12. num. 74. Brogn. decis. 44. num. 15. Carroc. de locat. & cond. cap.64. num.7. par. 2. Thesaur. dec. cit.130. num.2. Caball. milleloq. 227. num. 10. Anchar. regul. 9. 78. lib. 3. Ludovic. Bologn. cons. 54. col. fin. Cui sanè theoricæ quadrat adamussim D. de Franch. dec.235. dum tradit, emphyteusim Ecclesiæ, quæ ad hæredes extraneos non transit, transire, si pensio correspondeat fructibus; quia tunc dicitur locatio ad longum tempus. Talis n. præstatio est adeò fortis conjectura, ut præstantior sit cæteris alijs ad judicandum contractum locationis, non emphyteusis, Aretin. cit. cons. 55. ult. collat. vers.2. respondeo, Ruin. cons.161. num.22. & 29. Ludovic. Bologn. memor. cons. 54. col. fin. Roland. à Valle in d. cons.46. n.44. Faber in suo Cod. tit. de jure emphyt. add. defin.36.

207 Diximus ulterius, quod etiam dato, & minimè penitùs concesso, hujusmodi contractum esse verum emphyteuticum, adhùc justitiam illorum de Beniucasa clariorem exurgere, cum certum sit, emphyteutam non remanere ampliùs obnoxium canonis solutioni, si emphyteutica res sit diruta, l. 1. ubi DD. C. de jure emphyteut. §. adeò, instit. de locat. & post Clar. & cœteros tradunt Surd. cons. 197. & decis.199. num.9. videndus Reg. de Ponte cons.79. num.26. fuit opinio Nicol. de Matar. Doctoris antiqui, quia, mutata forma, rei substantia perimitur, l. Julianus, §. sed et si quis, ff. ad exhibend. l. qui res, §. aream, ff. de solut. confirmat Speculator de locat. §. nunc aliqua, vers. 128. num. 15. quem insequitur Francisc. Marc. decis.325. n. 6. laudans Joan. de Imol. in cap. ad Audientiam, de reb. Eccles. non alien. & Emin. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib.22. tit.24. num.10. tradit, posse emphyteutam, si velit, aream domino renunciare, arg. l. Paulus, §. domus, ff. de pignor. quòd eò magis admittit Thesaur. filius in add. ad decis. Patris 20. lit. A. quando emphyteuta non posset re emphyteutica frui, nisi cum magna difficultate, quæ æquipararetur impossibilitati; veluti cum quis recepisset jus aquæ ducendæ ad molendinum, & mutato flumine, non posset emphyteuta sine impensa majori, quam esset utilitas, novum alveum facere, tunc decisum tradit, fuisse admissam renunciationem, ita pronunciasse Senatum Lusitanum testatur. Alvar. Velasq. cons.28. num.4. Petr. Molin. de contract. disp.453. num. 22. Fab. in Cod. lib.4. tit.42. de jur. emphyt. defin.11. tradens Senatum Sabaudianum, declarasse, posse fieri renunciationem, si tamen usquè ad quadrantem census præteritos persolvat: Et Grat. decis. 87. num. 11. post Luc. de Penn. & alios, hoc firmat, quando successu temporis inutilis res fieret emphyteutæ; & magis in terminis respondit Ripoll. jur. resolut. cap. 7. de jur. emphyt. cap.7. num. 285. liberatum esse emphyteutam à census solutione, ex quo peciæ terræ arena repletæ fuerunt.

208 Et saltèm remissionem mercedis, & canonis reconductionem esse faciendam ad quid minimum exclamabamus, ex quo non leve, vel particulare passi fuere illi de Benincasa damnum, sed universale, & gravissimum, cùm territoria sint omninò inutilia, & fructus nec pro expensis sufficiant, l. 1.

à contrario sensu, *C. de jure emphyt.* ibi: *Sin verò particulare, vel aliud leve contingerit damnum*; *Menoch. de arbitr. Jud. lib.2. cent.* 1. *cas.76. num.* 6. *Pinell. ad l. 2. Cod. de rescind. vend. cap.31. nu.* 21. prout est facienda, quando emphyteuticarius ex aliquo accidenti fundi fructus percipere non valet, *DD. in l. cum unus*, *§. fin. ff. de bon. auth. Jud poss. Jo: Andr. ad Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua, quæst.* 137. & plenè *Alvar. Valasq. de jur. emphyteut. qu.* 27. *num.* 4. ex communi resolvit, quod si ex emphyteusi aliqua particula remansit, quæ non sit sufficiens ad solutionem constitutæ pensionis, debeat fieri remissio; quem insequitur *Cancer. variar. resol. cap.* 1. *de act. & oblig. num.* 187.

Adduximus insupèr decisionem in causa Judicis M. C. V. Francisci Vollari, cum Æconomis S. Georgij hujus Civitatis, qui cum prætenderent nonnullas annatas ex causa annuorum ducatorum vigintiquinque pro censu emphyteutico super territorio sito in pertinentijs Terræ Summæ, in quo erat etiàm palatium, fuit oppositum pro parte Vollari, non teneri, nec pro præterito, nec in futurum. Facto accessu super faciem loci, & habito pro verò fuisse territorium devastatum pro medietate ex causa Vesuvij, decreto S. C. fuit provisum, quòd pro annis decursis solveret ducatos vigintiquinque pro una vice tantùm. Et in futurum annuos ducatos duodecim, & sic illum absolvit à solutione census territorij destructi. De qua decisione memor est *Thor. par.* 3. *comp. dec. sect.* 3. *verbo*, *Solutio census*. Confert *Thes. dec.* 226. elegantèr insequitur *Larrea alleg. fisc.*31. *num.*32. & quem, post alios, laudat in terminis, *D. Franc. Mar. Prat. discept. forens. cap.*25. *à num.*3. *tom.* 1. & affirmant *Grivell. dec.*9. *Amaya in l. unica*, *C. de collat. donator. à nu.*10. *Surd. cons.*1622. *num* 22. *Hermosill. in l.5.6. tit.5. par. glos.*4. *num.*19. *& Glos.*11. *num.*128. *Georg. Frantzk. var. resol. lib.*1. *resol.*5. *Avendan. de cens. cap.* 35. *à num.*3. *ad* 14. *& c.*36. *Pereira decis. Portugall.* 101. qui tradunt, ex supervenienti communitatis, & vicinorum inopia, & ex alijs justis causis, saltèm ex æquitate reductionem census emphyteutici, & reservativi excessivi admitti, ex *l. cum quidam*, *ff. de usur.*

209 Nec me deterrebat exemplum adductum in simili thesi rei judicatæ per S. C. in causa Sacræ Religionis Hyerosolimitanæ, cum Aloysio Minutulo, qui cum prætendisset censuum moderationem ex causa Vesuviani incendij, fuit, per ipsum adductis non obstantibus, ad illorum integram solutionem condemnatus, *referente Dom. Consil. Jo: Baptista Jovino*. Siquidem determinatio illa, nè quidem rei nostræ collineat, ut casus ille toto distet cœlo à nostro, etenim in causa prædicta, illud verum est in facto fuisse factam concessionem anno 1608. modiorum 53. Aloysio Antonio Minutolo ad annum canonem ducatorum centum, quem solvere promisit, & non cessare, aliqua ex causa belli, pestis, vel alterius cujusvis casus opinati, vel inopinati. Et devastatis ex incendio prædictis territorijs, nedùm Minutulus protestatus non fuit. Sed de novo illa plantavit, & reduxit ad fertilem culturam, cumque cessasset à solutione canonum per nonnullos annos, Sacra Religio non petiit canonum solutionem, sed territoriorum devolutionem pro observantia pacti in instrumento concessionis adjecti. Instructo processu, succumbuit Sacra Religio, circa devolutionem; sed tantùm fuit Minutulus condemnatus ad censuum solutionem, quæ decisio justissimè à tanto Senatu emanavit, ex nonnullis in facto contingentibus, quæ à nostro prorsùs sunt extranea, & aliena.

Quia in illo casu quatuor petia territoriorum concessa, tempore concessionis non erant undiquè arboribus plena, & totalitèr plantata, sed fuerunt concessa territoria, quasi nuda, & vacua, in quibus postea arbores plantatæ per ipsum emphyteutam fuerunt, ut fuit per ipsummet articulatum, & probatum in 4. art. fol. 344. Undè cum territoria prædicta, nulla passa fuerint damna, inspecto tempore concessionis, & apta erant sustinere plantas, prout tempore concessionis, nullo jure prætendi poterat per emphyteutam canonis diminutio, sub dicto prætextu damni in fructibus, juxta notabilem doctrinam *Bart.* ab omnibus receptam *in l. 2. ff. de superficie*; dicit enim *Bart.* quod si quis conduxit solum, ut imponeret superficiem, illa destructa, adhùc remaneret concessio soli, insequitur *Valasq. cit. q.* 27. *num.* 2. & cum solum fuerit sterile, & nunquam fructus produxerit, non posse emphyteutam obtinere canonis remissionem, sub prætextu, quod pensiones domus sint diminutæ, annotavit *Clar. §. emphyteusis*, *q.8. num.* 7. qui cum denegasset emphyteutæ remissionem propter sterilitatem, nisi pensio fructibus corresponderet, addit, hoc minimè procedere, si bona, quæ fuerint tempore emphyteusis concessa, erant sterilia, & inculta, & in his terminis procedit decisio in causa D. Petri Gargani, de qua memor est *Gizz. ad dec.*18. *Capyc. Latr. num.*31. nam ibi fuerant concessa vacua ad ædificandum, pro præterito emphyteutæ perceperunt ex domibus magnas pensiones longè excedentes canonum quantitatem, & tempore petitæ diminutionis fuit adductum, quod pensiones, quæ percipiebantur ex domibus, excedebant quantitatem census, ut advertit idem *Gizz. adduc. loc. n.* 26. 27. *&* 31. In casu nostro fuit plenè probatum tempore concessionis territoria fuisse arboribus, & fructibus plena, & illa fuisse concessa ratione fructuum, habito respectu ad affictum.

210 Addebamus, quod Sacra Religio petierat territoriorum devolutionem, illã denegabat Minutulus emphyteota, qui etiam expetebat canonum diminutionem, dùm autem relaxare territuria renuebat, Omnis æquitas, & juris rigor exposcebant, teneri saltem ad censuum solutionem, & dum dè novo plantavit, maximè nulla accedente protestatione, Illa plantatio fuit effecta emphyteotica censui obnexia, ex notabili *Bal.* doctrina *in l.1. num.26. C. de jure emphyt.* Qui hæsitationem excitat, si combusta domo in emphyteusim concessa, valeat emphyteota volens solvere canonem, sicut antè, reædificare eam, & retinere in emphyteusim, sicut priùs, & resolvit, quod finita est emphyteusis, & non cogatur solvere census, si vult areæ cedere, sed si voluerit solvere censum, & reædificare, poterit; & quod superædificatur, emphyteuticum erit, sequitur *Mant. de tacit. & ambigu.*

bign. conveut. lib.22. tit.24. num. 10. & ſic nova plantatio facta, dum poterat emphyteuta dimittere rem, eſt cenſui ſubjecta. Unde tantum abeſt, ut deciſio prædicta huic cauſæ adaptari poſſit contra pupillum de Benincaſa, ut potius pateat manifeſtè illius juſtitiam confirmare.

Et nè putarent adverſarij noſtram ſententiam rerum authoritate deſtitutam in terminis exiſtere, ultrà adductas determinationes, quæ rem in tuto deſignabant: ego ipſe omnium minimus in medium alteram attuli ejuſdem Senatus Ampliſſimi factam, ſub die 14. Martij anni 1659. in Aula tunc D. Conſ. Miroballi *referente D. Conſ. Eraſino de Ponte* in cauſa Odoardi de Silva, cum U. J. D. Antonio Mercurio; & alijs litis conſortibus, in Banca de Marino. Habebat .n. Odoardus de Sylva nonnullas domus in emphyteuſim conceſſas à Franciſco Gatta ab anno 1622. ad annuum canonem duc. 420. de anno 1655. domus prædictæ minabantur ruinam, & magna indigebant reparatione.

Orta fuit controverſia in S. C. quis teneretur ad expenſas, ſi Dominus directus cenſus, vel emphyteuta; & pro parte Domini directi dicebatur, rei emphyteoticæ refectionem ad emphyteutam ſpectare, omnequè periculum ad illum pertinere, maximè quando ob damnum in re emphyteotica ortum, res haud in totum remanſit deſtructa. Nulla habita ratione, ſi magna, vel parva ſolvatur penſio, quando contractus emphyteuticus denominatur.

E contrà, replicabat emphyteuta, contractum eſſe locationis, cum magna ſolvebatur penſio, non teneri ipſum etiam emphyteotam magnas expenſas impendere, ſed eas ſolum, quæ ſunt de natura contractus, & alia per nos adducta perpendebat.

Et quamvis per S. C. fuerit proviſum, licere emphyteutæ expenſas erogare, ſalva proviſione facienda in damnum cujus. Tandem, diſcuſſo negotio, prævio acceſſu ſuper faciem loci declaravit Sac. Conſil. magno cum certamine, expenſas erogatas per emphyteutam in refectione domus prædictæ ceſſiſſe, & cedere in damnum Dominorum cenſus pro rata quemlibet ipſorum tangente, juxtà liquidationem faciendam per S.C.

Die 9. Julij 1661. me patrocinante pro Actoribus de Benincaſa, & pro Adverſarijs Domino U. J. D. Franciſco Andreæ viro doctiſſimo, eximijq; ingenij, & inter Advocatos primum locum obtinente, *referente Dom. Marchione Oliveti*, cum interventu Dom. Conſil. Pauli Jannettaſij adjuncti, prolata fuit ſententia, v3.

Per hanc noſtram diffinitivam ſententiam, dicimus, pronunciamus, decernimus, & declaramus, ſupradictum D. Franciſcum Caracciolum principalem conventum, uti principalem condemnandum eſſe, & condemnari debere, prout ipſum præſenti noſtra diffinitiva ſententia condemnamus ad moderationem cenſus territorii in actis deducti in beneficium illorum de Benincaſa actorum à die eorum petitionis, & Judicii inſtituti in S. C. juxta liquidationem faciendam, verùm ſi idem conventus voluerit idem territorium, teneantur actores relaxare, neutram, &c. In Banca Laviani.

211 Sed, ut à ſemita redeamus ad viam, quærimus, àn liquidatio inſtrumenti ultrà ſummam verè debitam, in totum corruat, affirmativè Amico reſpondimus, ex *Giʒʒarell. deciſ.* 20. *Magon. deciſ. Florent. 2. num.*15. *D. Franciſc. Merlin. dec. Lucenſ.* 36. *num.* 4. *Præſ. D. Franc. Merlin. Pignatell. controv.*22. *lib.* 2. *Reg. Capyc. Latr. deciſ.*152. *lib.*2. *Marotta diſcep. for.* 27. *num.*47. quia decretum, quo debitor condemnatur, unius capituli eſt, & individuum, *l. ſi non ſortem, §. ſi centum, ff. de condict. l. in hoc judicio, ff. famil. erciſc.* quo tex. fretus *Alber. de Roſa in l. ſi idem, §. fin. ff. de juriſd. omn. Judic.* voluit, quod Judex non valens cognoſcere, niſi uſquè ad quinquaginta, ſi cognoſcat de centum, non ſubſiſtat ſententia, nequè quoad quinquaginta, & de ſententia bajuli ultrà auguſtalem, ut non valeat, neque in auguſtali, loquitur *Affl. in Conſtit. ad officium bajulorum ad num. 9. Avus meus ad Capyc. deciſ.* 51. *num.* 1. Undè cum debitor pro majori ſumma, quam deberet, ſuper tenore inſtrumenti citatus fuiſſet, rectiùs citandum eſſe illum mandavit M. C. cujus decretum confirmavit S. C. junctis claſſibus, apud *Præſ. de Merlin. cit. controv.* 22. *lib.*2. non autèm decrevit, quod pro ſumma verè debita condemnatus remaneret, quibus contradicunt tradita à *Franciſc. de Petris conſ.*41.

Hinc ſententiam, qua quis condemnatus fuit ad majorem ſummam, quam debet, eſſe nullam ſcripſerunt *Gratian. diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 24. & *cap.* 162. *à num.* 12. *Put. dec.* 323. *num.* 5. *Surd. conſ.* 99. *num.* 4. *R. Capyc. Latr. dec.* 83. *num.* 10. *lib.* 1. *Cancer. var. reſ. c.* 17. *de ſent. & ear. execut. to.* 3. *num.* 337. *Reg. Sanfel. dec.* 304. *lib.* 2. *Georg. alleg.* 13. *Hadier. ad Surd. dec.*45. & ſic deciſum fuit per M.C. die 1. Aprilis 1650. *referente Dom. Judice Thoma de Gaeta*, in cauſa Elionoræ Roſſi hæredis Mariæ Briſci, cum U. J. D. Martio de Rinaldo, in banca Vicentii Salerni.

Sic exequutionem, vel capturam factam pro majori ſumma, in totum irritari, firmant *Afflict. deciſ.* 358. *Roderic. de ann. reddit. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 61. *Chartar. dec.* 39. *num.* 3. *Borg. Cavalc. de uſufruc. mulier. relict. num.* 309. & dationem inſolutum non ſuſtineri pro rata debiti; revocato exceſſu dicunt *Gratian. ad d. cap.*162. *num.*14. & 33. *R. Rovit. in prag.* 2. *num.* 2. *de appell. Mariltan. deciſ. Rot. Gen.* 8. *Riec. collect.* 1246. ſed in cauſa Excell. Comeſtabuli Columnæ contrarium fuit deciſum, & retractatum decretum adjudicationis in illo pluri tantùm de anno 1654. in banca de Scacciavento, *Nicolin. in prax. Judic. civil. num.* 39. ex traditis per *Franc. de Petr. cit. con-*
212 *ſil.* 41. *num.* 7. *Carav.* noſter *in hoc Ritu ſub num.* 24. *verſ. Ex hoc etiam*, hæc omnia vera eſſe fatetur, debitore in actu interrogationis comparente, & petitam ſummam debere, reſpondente.

Si verò in contumaciam fuerit debitor condemnatus, in nullam debitor incurrit pœnam ratione contumaciæ debitoris, etenim juramentum quod præſtare obſtringitur creditor, vigore *Ritus* 168. de veritate dicenda pro quanta ſumma liquidat, non datur, contumace exiſtente debitore, & ſic poterit dicere creditor, quòd ſi verè comparuiſſet debitor, & opus fuiſſet liquidare, præ-

ſtito

ſtito juramento, non liquidaſſet niſi pro vera ſumma, & *Carav.* opinionem examinant, & declarant *Conſ. Hodier. ad Surd. dec. 65. à num. 17.* cujus meminit *Thor. in ſupplem. compend. verbo, liquidatio inſtrumenti, P. de Afflict. controv. jur. c. 13. & in append.*

213 Sed àn per petitionem majoris debiti, conſtituatur debitor in mora, qui obſtringatur offerre partem veri debiti, & perjurium nùm incurrat, ſi interrogatus, àn debeat centum ſimplicitèr ſe non debere reſpondeat, quamvis octuaginta, vel minus debeat, inquirunt poſt alios *Joſeph Ludov. dec. Peruſ. 51. num. 2. Gabriel lib. 2. comm. concl. tit. de expenſ. concl. 1. num. 1. Roland. conſ. 62. num. 5. lib. 4. Theſaur. d.c. 231. num. 1. Papon. lib. 8. tit. 1. arreſt. 2. Faber in C. lib. 3. tit. 9. de plur. petit. defin. 1. Reg. Tap. dec. S. C. 41. Gizzarell. dec. 20. Præſ. de Amato conſ. 92. Conſil. Hodier. ad mem. decif. Surd. 65. Reg. Capyc. Latro deciſ. 133. num. 43. & dec. 152. ſub num. 11. lib. 2.* noſquè ſcripſimus latè pro hæredibus Antonelli Mazzella, cum Carolo Mazzella, quod reſponſum cum aliis (Deo favente) quam primum habebis.

Sed ſi inſtrumenti præſentatio via *Ritus* duplici fiat ex capite, ſcilicèt tàm ex defectu ſolutionis annualitùm, ſivè tertiarum, quam ob ratificationem ipſiuſmet inſtrumenti à debitore promiſſam, & non ſequutam, ſi uno ex capite ſuſtineri non poteſt, benè ſuſtinetur ex alio, ut optimè firmat *Franc. Mar. Prat. reſponſ. crim. 15.*

214 Itèm quæro, àn emptor poſſit via *Ritus* agere contra venditorem, ſi poſtquàm ei vendidit centum jam formatum, & ei à Sejo debitum cum pacto de retrovendendo, accepit pretium pro reluitione à Sejo, affirmativè reſpondet *Carav. in hoc Ritu num. 80.* quem inſequitur *D. Franc. Baron. ad Racemation. ad 3. lib. de citat. ad ſing. 124. num. 33. verſ. ideò, poſt tract. de effect. inimic.*

215 Et tandèm memoramus ſupremum hujus Regni Areopagum, paterno, quo ſolet affectu, Regis vaſſallorum juſtitiæ proſpicientem, multas promulgaſſe *pragm.* ſanctiones ad prorſùs reſecandas inveteratas debitorum malitias, illaſq; compeſcendas, & inter cæteras, ſtatuit, ut debitor citatus ſuper tenore inſtrumenti, ſervata forma *Ritus* comparens in ſecunda Curia, ſivè ſcripturas tantùm producat, ex quibus ad liquidationem procedendum non eſſe prætendat, ſivè cum ſcripturis ſupplicationem inſimùl cum decretatione Regia de verbo faciendo in S. C. exhibeat, ſublato abuſu aliàs practicato, quo ſolebat decerni viſis ſcripturis extra bancã providebitur, & deinde interponebatur decretum. Procedatur ad interrogationem, mãdari debeat. Condemnetur verùm pæna non ponatur in libro inferni, donec, viſis ſcripturis, extrà bancam alitèr fuerit proviſum. Et exhibita ſupplicatione de verbo faciendo, ſub eadem prædicta forma, interponatur decretum à Magna Curia, hoc tantùm addito. Et reſpectu ſupplicationis adimpleat, & interim non diſcedat à palatio M. C. V. obſtringitur enim debitor pro executione Regiæ decretationis per totam diem juridicam immediatè ſequentem præſtare cautionem de parendo mandatis S. C. alias contra ipſum litteræ executoriales expediuntur, ut in *pragm. 8. §. 7. & pragm. 10. ſub tit. de inſtrum. liquid.*

Verùm pendente relatione facienda in S. C. nequeat M. C. procedere ad exequutionem, dicendum videtur ex ſpecifica juris diſpoſitione *in l. fin. Cod. de relatio.* Attenta verò ſanctione *pragm. 3. de inſtrum. liquid.* utiq; elapſis tamèn quindecim diebus, ſi in illorum curriculo cauſæ recenſio non interceſſerit, relationiſquè ſeries.

216 Sed advertant creditores, ut decreta M. C. quibus providetur, quod debitor remaneat condemnatus, debitoribus notificentur, nè poſt ſex dies elapſos, ad nullitates proponendas, admittantur, ut obſervat *P. de Afflict. cap. 19. ſub num. 6.* Quiquè nonnulla ad indicatarum *pragm.* exornatum, quæq; in praxi occurrunt, ſubnectit. Sed valeat nè debitor poſt obtentam ſupplicationem renunciare in præjudicium creditoris, negativè deciſum ſcribit *Dom. Reg. Sanfelic. dec. 214. tom. 2.*

217 Liquidatio verò, ſeù interrogatio habeatur pro facta, vel evaneſcat, ſi debitor poſt rectam Curiam in qua ipſe comparuit, diem fungatur, pendente proviſione facienda per M.C. ſuper ſcripturis, & ſupplicatione ab ipſo præſentatis inquirunt lepidè idem *P. de Affl. cap. 48. Prat. reſp. crim. 32.*

218 Inſupèr noviſſima lege lata anno 1632. inſerta in *prag. 8. §. 7. eod. tit. de inſtr. liquid.* reſtricta fuit facultas deponendi quantitatem in inſtrumento contentam, illo liquidato, quæ competiit aliàs ex hoc *Ritu*, niſi pecuniæ depoſitio à Judicibus demandetur, & ad creditorum creditoris inſtantiam, aut alitèr intereſſe habentium, ſanxitquè non audiri debitorem, niſi ſolverit cum effectu debitam quantitatem, unà cum expenſis; quinimò nec ſola ſufficit exequtio bonorum, aut carceratio debitoris, ut quis audiatur, ſed bona publicantur priùs, & ſubhaſta venduntur; Et deindè, exoluto pretio, integrèq; ſatisfacto creditore, locus patet, & aditus quærimoniis, teſte *Anichin. de prævent. inſtrum. cap. 7. ſub nu. 25. Arias de Meſa variar. reſolut. lib. 3. cap. 45. Reg. Sanfelic. deciſ. 299. lib. 2. & deciſ. 365. lib. 3. Marott. diſcept. for. c. 9. n. 21. Franc. Mar. Prat. lib. 3. diſcept. forenſ. c. 6. nu. 45.*

219 Quæquè ſanctio etiam contra hæredes procedit, quibus audientia denegatur adverſus inſtrumentum in vita teſtatoris liquidatum, non facta reali ſolutione, ut deciſum fuit in gratiam Lælij Salaij contra hæredes Martij de Ugno, ſub die 11. menſis Februarij 1644. *referente Reg. tunc Conſ. Thoma de Aquino*, ut ex proceſſu creditorum Martij, & aliorum de Ugno, in banca Litti, fol. 242. firmatquè *Reg. Sanfelic. deciſ. 215. tom. 2.*

220 An verò inſtrumenta a debitore ſpontè habita pro reſciſſis ſubijciantur pœnæ *ind. pragmat. 8. §. 7. de inſtrum. liquidat.* eaquè ceſſante, locum ſaltim habeat pœna in hoc *Ritu* memorata, tal ſq; exceptio opponi poſſit à creditore, & àn poſt litem conteſtatam, inquirit *D. Conſil. Arias de Meſa add. integr. cap. 45.* cujus meminit *R. Sanfelic. cit. deciſ. 365. num. 14. tom. 3.* duram præconizans memoratæ *pragm.* diſpoſitionem, adeò quod illam moderari Dominis de Collaterali Conſilio in animo fuerit.

221 Et proindè admitti nullitates notorias ex eisdem actis apparentes, ad impediendam exequutionem instrumenti liquidati, pluriès diximus, & in praxi servavimus, decisumquè tradit *Reg. Sanfel. mem. decis. 299. tom. 2.* & deducitur ex eadem *pragm. 8. §. 3. in fin. de Instrum. liquid.* ut observant *Anichin. de prævent. cap. 2. q. 3. num. 51. Prat. respons. crim. 32. num. 52.* quin nunquam notoria nullitas censetur exclusa à statuto, prohibente dici de nullitate, *Amat. decis. 33. Vivi opin. 816. Barz. decis. 153. num. 9. Laderch cons. 79. nu. 3. Antonell. cons. 45.* adeò quod impedit exequutionem sententiæ, etiam transactæ in rem judicatam, *Gramm. cons. civil. 43. num. 2. Reg. Capyc. Latr. dec. 69. num. 25. Franc. Mar. Prat. respons. cri. 34. n. 23. Antonell. cons. 64. n. 13.*

222 Sed hujusmodi *pragm. 8.* non fuisse juris novi inductivam, sed illius sanctionem etiam in *Ritibus* esse compræhensam, suadent tradita à *Reg. de Marin. lib. 1. quotid. resol. cap. 188. Thor. in voto 84. par. 1. à num. 419. & in cons. unico seq.* qui memorat *D. Reg. Fabium Capyc. Galeot. in alleg. impressa à Judice de Angel. ad Gizzar. decis. 69. Novar. decis. Apul. 27.* & ipse meminit super eadem *prag. 8. sub n. 6. collect. 6.*

223 Ex his intelligant, qui ære alieno gravantur, antequam in has judiciorum angustias, non sine rerum, corporum, animarumquè sæpè maximis jacturis deveniant, nihil suis rationibus conducibilius esse, quàm contractis debitis, non diù in utramque aurem indormire; sed quam citissimè possint satisfacere: *Stultus est enim debitor* (Magni Gregorij verba sunt) *qui gaudens pecunias accipit, & tempus, quo reddere debeat, non attendit,* quæ rescribit *Anichin. de prævent. instr. cap. 1. q. 4. num. 160.* Quam quidem redditionem ei etiam, quæ divino cultui exhibenda est, præferendam esse, & sapientissimè censuit, & disertissimè docuit *Phocion Atheniensis*, (teste *Plutarcho*) Cùm enim Athenienses sacrificia quædam instituissent, peterentque à civibus, ut unusquisque aliquid de suo, ad complenda sacrificia, adderet; Phocion efflagitantibus respondisse dicitur; *Puderet, si vobis adderem, huic verò, cui jure debeo, nihil redderem;* Intelligens, Deo multò gratius esse, si satisfacias ijs quibus debes, quam si in ejus cultum impendas. Quò collineat oraculum quoque divinum: *Eccles. 34. Qui offert sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.* Apud Persas etiam homines barbaros (*Herodoto lib. 1.* ac *Plutarcho lib. de non fœner.* testibus) duo esse peccata omnium turpissima dicebantur; Debere, & Mentiri; quæ duo conjunxerunt, quod unum raro sit sine altero. Omnesquè ferè debitores, mendacijs, ac fallacijs in dies solutionem differre laborent. Quanto turpiùs, apud nos eadem peccata reperiri.

RITUS CLXVII.

NOta, quod iste Ritus hoc modo practicatur: videlicet, quod fit interrogatio super tenore instrumenti: nisi fuerint transacti anni viginti, à die nativitatis actionis contentæ in dicto instrumento, quo casu, quando transacti sunt non fit, interrogatio. Sed proceditur via ordinaria, ut de jure communi conceditur, ista fuit determinatio facta die quinto mensis Augusti quintædecimæ indictionis, quam determinationem de mandato Curiæ respondit, & fecit Judex Henricus Acconzajocus, pro parte totius Curiæ, tùnc sedentis: & tùnc erat Advocatus partis præsentantis dictum instrumentum. Judex Blasius latius. Itèm intelligitur iste Ritus, quando instrumentum est liquidum per se sine alia probatione, vel petitione danda ad probandum liquidationem ipsius instrumenti. Potest etiàm fieri interrogatio, quando essent plura instrumenta, quarum unum esset liquidum per respectum ad aliud: ut si esset hæres, qui de hæreditate appræhensa ex testimonio in promptu constaret per instrumenta publica, & haberet instrumentum debiti liquidum, quæ prædicta omnia fuerunt terminata per Curiam die prædicto.

S U M M A R E R U M.

1 *Sapientissimè hoc Ritu statutum est, ut spatio annorum viginti, liquidationis instrumenti vigor præscribatur.*

2 *Instrumentum liquidari prohibetur post viginti annos, non à die celebrati instrumenti, sed à die natæ actionis.*

3 *Quid dicendum, si censuale sit instrumentum, additur, & explicatur.*

4 *Quid verò, si creditor in judicio ordinario pro annatis decursis victor extiterit, purgata jam mora, possit via executiva agere pro futuris redditibus.*

5 *Diverso jure jus exequutivum ab ipsa principali actione censetur.*

6 *In judicio ordinario, àn adversus censuale creditum una sufficiat præscriptio, etiam ut futurorum censuum actio perimatur, àn verò tot requirantur præscriptiones, quot sunt anni, inquiritur.*

7 *Pactum exequutivum præscribitur spatio triginta annorum.*

Praxis illud exercendi recensetur, etiam contra hæredes, instante quoq; creditoris cessionario.

8 *Si intra spatium viginti annorum pro liquidatione, & triginta in pacto exequutivo, citatio, vel productio instrumenti facta fuerit, hujus Ritus sanctio restringitur, cum declarationibus.*

9 *Cautela quoquè rescribitur pro creditoribus, ut census pro annis decem, & novem, vel minori spatio, à debitoribus petant.*

10 *Debitum quando remissum, vel satisfactum ex cursu longissimi temporis censeatur, & census redemptus.*

Quæ requirantur, ut l. procula, C. de probation. dispositio locum habeat.

11 *Ritus noster instrumentis per se liquidis exequutionem tribuit, & quomodo possint illa liquida reddi.*

12 *Potissimùm liquidari possunt per aliud instrumentum, vel aliud genus probationis, omnia tamen Curia sedente produci debent.*

Tùm si à Reo, tùm si ab Actore scriptura præsententur.

13 *Dummodò scriptura producta post rectam Curiam non sint ad declarationem illarum, Curia sedente editarum.*

In

In citatione debet fieri mentio de utroquè inſtrumento, illiquido, ſcilicet, & alio, per quod illud liquidatur.

14 *An partita banci ad fundandum ſolutionem contentam in venditione annuorum introituum inſtrumento poſſit produci extra Curiam, quaſi exhibeatur ad inſtrumenti declarationem.*

Deciſio 513. Reg. Sanfelic. explicatur.

15 *Reus valet ſcripturas extra Curiam præſentare adverſus ſcripturas ab actore extra Curiam productas, vel pro reſponſione eorum, quæ ipſe creditor informando allegat ad aures Judicum.*

16 *Inſtrumentum, ubi de dotali agitur debito, etiam poſt annum vigeſimum, poteſt liquidari.*

17 *Saliceti doctrinam in l. fin. C. de jure dot. inſequutus fuit D. Proſper Petra Auctoris Avus ad Capyc. deciſ. 9. dum ſuſtinuit prag. 20. de feud. non habere locum in donationibus contemplatione matrimonii.*

18 *Auctor ejus Avum, quem loco patris tenet, tuetur ab objectis, & acribus verbis contra eum prolatis à Dom. D. Franciſco Merlino lib. 2. controv. forenſ. cap. 59. & 60. quem loco matris ipſe Auctor veneratur, ab eoquè Merlino veniam petit, pro Avo defendendo.*

19 *D. Reg. Scipio Rovitus laudibus extollitur.*

20 *Necnon D. Præſ. D. Franciſcus Merlinus.*

21 *Grave crimen eſt in mortuos ſævire.*

22 *Proſper Petra à laudatiſſimis viris fuit laudatus,*

23 *D. D. Regentes Fabius Capycius Galeota, & Jacobus ejus filius laudibus celebrantur.*

24 *Proſper Petra ſcripſit in ejus oppido Vaſti Girardi.*

Domus Auctoris Regiæ Militiæ ceſſa incendio in hac Civitate aſſumpta fuit, in magno illo populi tumultu anni 1647.

25 *D. Franc. Merlinus ipſe ejuſdem Proſperi effatum approbavit.*

26 *Argumenta Merlini, & Proſperi librantur.*

27 *Prag. 20. de feud. fuit condita in beneficium Regi Fiſci, non contrahentium.*

28 *Statuta de regiſtrandis donationibus fuerunt facta pro intereſſe tertii, non donantis, prout, & inſinuatio donationis.*

29 *Ceſſante fraude, ceſſat ſtatutum.*

Mentio fit de glorioſiſſima manna, quæ emanat è corpore Sanctiſſimi Nicolai Barenſis.

Juramenti vis omnem defectum regiſtrationis tollit.

31 *Donatio contemplatione matrimonii pars, & contractus dotalis, & cum eo confunditur, gaudetq; dotis privilegiis.*

Quibus in caſibus habeat locum gratia Neapolitanis conceſſa, ut aſſenſus intelligatur præſtitus.

32 *Verum an ſit axioma illud, quod ſtatutum mandans, ut inſtrumenta publica non probent, niſi in publico Archivio regiſtrentur, non habeat locum in inſtrumentis dotalibus, & contemplatione matrimonii.*

33 *D. Franc. Merlinus adverſus Salicet. ejuſq; aſſeclas contra dotem, & donationem contemplatione matrimonii reſpondit, pluribuſq; rationibus ejus opinionem convallavit.*

34 *Auctor ſingulis objectis, & argumentis Merlini ſigillatim occurrit, multaque notabilia adducit.*

Romanæ eloquentiæ Princeps *M. Tull.* (*orat. 1. pro Quinct.*) demonſtraturus Quinctium, Sexto Nævio, ingentis ſe pecuniæ creditorem ferenti nihil omninò debuiſſe, hac ratione, uti validiſſima uſus eſt. *Si enim* (inquit) *Sexte, tibi debuiſſet Quinctius, petiſſes ſtatim: ſi non ſtatim, paulo quidem poſt: ſi non paulo, at aliquando. Sex quidem illis menſibus profectò: anno vertente, ſine controverſia. Anno & ſex menſibus verò; cùm tibi quotidie poteſtas hominis fuiſſet admonendi, verbum nullum facis, biennio jam confecto ferè, appellat. Quis tam perditus, ac profuſus nepos, non adeſa jam ſed abundanti etiam pecunia, ſic diſſolutus fuiſſet.* Mox infert: *Satis eſt argumenti, nihil eſſe debitum Nævio, quòd tam diù nihil petivit.*

1 Proinde ſapientiſſimè hoc *Ritu* proviſum eſt, ut debitæ pecuniæ exolvendæ, tempus certum præſcriberetur, non biennii quidem, ſed annorum viginti, quo liquidationis inſtrumenti vigor præſcribitur: exiſtimarunt enim non poſſe fieri, ut intra tot annos, creditor pecuniam à debitore non repoſceret; ſi ei verè deberetur: eoq; ſpatio prætерito, multis fraudibus locum eſſe poſſe? Quæ optima Conſtitutio utinam in hoc Regno his tēporibus indiſtinctè, etiam in Judiciis ordinariis ſervaretur! Quot mendacia, fraudeſq; ceſſarent? quàm minus litium haberemus? quanto deniq; melius Reip. eſſet?

Huc faciunt noſtri *Ritus* verba illa: *Niſi fuerint tranſacti anni viginti à die nativitatis actionis*

2 *contentæ in inſtrumento*. Quæ apertè inſinuant elapſis viginti annis non à die celebrati inſtrumenti, ſed à die natæ actionis procedi via *Ritus* non poſſe; Atquè ideò cum quis ſe obligavit ſolvere mille infra biennium liquidari poterit infrà duos ſupra viginti annos, propterea quod in biennii curriculo nondum enata erat actio, aliud quoquè validum erit exemplum recenſitum per *Galterium par. 2. primæ partis, rub. unica, ſub nu. 26.* anteaquè deciſum fuerat à præſtantiſſimo viro *de Franc. dec. 341.* neq; ullus, quem viderim dubitavit, ac citiùs aſſentitur, maximè *Carav. num. 1. hujus Ritus*, necnon *Pand. par. 3. declar. 2. Frecc. par. 10. in princip.* demùmq; *Frana. de Judic. Robert. conſider. 2. num. 3. Tartagl. in prax. civil. cap. 1. num. 39. Ricc. collect. 1381. in fin. Reg. Tapia in hoc Rit. lib. 3. Jur. Regn. rubr. 43. & in conſtit. duram, & diram, num. 14. rubr. 19. lib. 4. Conſil. Carleval lib. 1. tit. 3. diſput. 4. num. 12. de Judic. Thor. par. 1. compend. dec. Neap. verbo, Inſtrumentum liquidari nequit, & verbo, Inſtrumentum liquidari non poteſt*, & non diſſentit *in voto* 84. *par. 1. num.* 257. & 258. *Borrel. par. 2. ſumm. deciſ. tit. 19. de inſtrum. liquid. n. 105. Novar. lib. 2. qq. for. cap. 36.*

3 Vaciliant autèm DD. in caſu inſtrumenti cenſualis, quod tametſi decurſis annis viginti habere paratam executionem, afferat *Frecc.* deciſum atteſtans *de ſubfeudis lib. 2. §. pluribus modis, nu.* 36. attamen in modo procedendi colluctantur quandoquidem alii credunt non licere id facere, incuſando juxta formam *Ritus*, verum præmiſſa, citatione, ad dicendum cauſam, quare inſtrumentum non debeat contra eum exequi, juxta formam *Regiæ Pragmaticæ*, ac *Bullæ Papæ Nicolai* cujus ſententiæ fuerunt *Petrus Foler. in prax.*

censual. vers. tanquam res judicatas, *num.* 37. *Carav. hoc in Rit. num.* 32. *Galter. in dic. rub. unica*, *num.* 35. *Sempron. Ascia determin.* 15. *num.* 6. *Flan. Amend. ad Franch. decis.* 273. *num.* 11. *Jo: Franc. Marott. discept. forens. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 66.

Alii autèm credunt pro tertiis decursis, etiam elapsis annis viginti, liquidari posse quam opinionem sectantur *Carol. Grimal. ad practicam*, *Tartagl. d. cap. 1. incip. stylus Curiæ*, *vers. Ista duodecima limitatio*, *& Thor. verb. Instrumentum*, §. 49. *par.* 1. quorum postremam sententiam tamquam veram amplexamur pro tertiis tantum decursis, & maturatis in annis currentibus viginti, non autem ante annos viginti, quando priorem admittimus assertionem quam nostram distinctionem conlectatur *Const. Papa in sua add. ad Carav. in hoc Ritu*, eamque ni fallimur, præportant recensita à nobis verba hujus ritus aliaque apertiora *Jacob. Anell. de Bottis in hoc eod. Ritu*, referentis in Sacro Consilio Anno 1584. de Mense Januarij in causa cujusdam Settembris decisum fuisse, quod dicta verba à die Nativitatis intelligantur, a die quo fuit actio cum effectu nata, idest à die, qua intentari potuit, quia illa verba sunt cum effectu intelligenda, ex quibus dicendum omninò esse arbitramur, quod ubicumquè cessit dies solutionis in tempore nondum prolapso viginti annorum, sivè pro debito, & causa principali, sivè pro tertiis, semper attendatur ipsius jam partæ actionis tempus, non initi instrumenti, illudq; propterea liceat præsentare, & liquidare sivè pro sorte sivè pro tertiis, opitulaturque ratio, qua idem *Constant.* fulcitur, quod ex censibus, seu tertiis singulis annis maturatis nascitur actio, cujus, & aliorum authoritate fretus tradit *Carleval. ad d. disput.* 4. *à num.* 16. Jus executiuum statuto tempore, quo ad decursas tantum præstationes ante tempus ad præscriptionem necessarium; non autem quo ad redditus in futurum decurrendos, præscribi, quamq; aleam insequitur *Rodriquez de ann. reddit. lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 69. *Giza. ad Capyc. Latr. dec.* 58. *num.* 18. sed illa non arridet *Patr. de Afft. controv. Jur. resol. cap.* 49. *sub num.* 30. *vers. mihi*, tueturque *Anton. Gomes.* sententiam præscriptionem juris exequendi-dantis, tàm pro præteritis, quàm pro futuris redditibus, *in l. Taur.* 63. *num.* 2. *Parlador. lib.* 1. *quotid. cap.* 1. §. 12. *ex num.* 5. *&* 13. *ex num.* 7. & alii, quos memorat *Carleval. n.* 17.

Hacquè admissa opinione, illa restringitur,
4 quotiès creditor in judicio ordinario pro annatis decursis victor exciterit, purgata jam effluxa mora pro futuris redditibus, nam via executiva agere quibit, liquido iterùm reddito crediti documento omniquè nebula, quæ ipsum offuscabat judicati vi fugata, ut advertit idem *P. de Afft. sub n.* 30. *vers. nequè etiam.*

Quin diverso jure jus executiuum ab ipsa principali actione censetur, ut propterea si illud præscribatur, hæc tamen durat, ut via ordinaria exerceri possit, *Tusch. conclus.* 547. *num.* 8. *Scacc.*
5 *de commerc.* §. 7. *Glos.* 7. *nu.* 3. & in illo præscribendo bona fides non exigitur; ut in præscribenda actione, *Gratian. disc. ptat. cap.* 52. *num.* 22. & alii quos coaccrvat *Carleval disp.* 4. *nu.* 2. memor quoque *Carav. in hoc rit. num.* 3. *Maur. Junior. alleg.* 105. *num.* 11. & proindè statutum, quod, elapsis viginti annis, creditores petentes, eorum credita, audiri non debeant in Judicio ordinario, non valere, existente dibitore in mala fide, concludunt *Surd. dec.* 158. *& ibi D. Consil. Hodierna*, *Menchac. de success. creat.* §. 1. *Guttier. in repet. l. nemo potest num.* 480. *de leg.* 1, *Ludovis. dec. Rot. Roman.* 419. *Scacc. de commerc.* §. 1. *quæst.* 7. *par.* 2. *ampl.* 19. *num.* 135. *tit. de præscript. num.* 9. *in fine.*

6 Sed in Judicio ordinario utrum adversus censuale creditum una præscriptio sufficiat, ut etiam futurorum censuum actio perimatur, àn verò tot requirantur præscriptiones quot sunt anni, tres fuerunt Doctorum sententiæ *Bulgarus* enim *Glosator* unam pro omnibus sufficere præscriptionem censuit, nec esse complendas tot præscriptiones, quot sunt, anni quoniam præscribitur, & extinguitur illud Jus formale, illa exigendi actio, *Cenc. de Censib. q.* 118. *num.* 3. latoquè calamo comprobat *Præs. Merlin. lib.* 2. *controvers. forens. cap.* 44. quem insequuntur *Thor. p.* 3. *sect.* 2. *compend. decis. verbo præscriptio triginta*, *vel quadraginta annorum*, *Franc. Mar. Prat. lib.* 2. *disceptat. forens. cap.* 34.

Contratiæ opinionis fuit ex diametro *Martinus Glossator* etiam *in l. si usufructus alterius*, *ff. quibus modis usufruct. amittatur*, *Jacob. Thoming. dec.* 17. *nu.* 35. *Guid. Pap. dec.* 406 *Vasq. illust. controv. cap.* 83. *num.* 39. *Cujac. in parat. C. de præscript.* 30. *vel* 40. *annor.* *Johan. Borcholdus in tract. de usur. cap.* 4. *Matth. Coler. in c. auditis*, *num.* 13. *de præscrip. Paul. Christinaus ad leges Mechlimenses tit.* 12. *art.* 8. *num.* 2. *& Joan. à Sande rer. judicatar. in Suprema Frisiorum Curia tit.* 6. *lib.* 5. *de præscript. defin.* 1. *Manson. de caus. exequut. ampl.* 6. *Gratian. discept. forens. lib.* 3. *cap.* 490. *num.* 1. *& cap.* 883. *num.* 14. *Gayll. observ.* 73. *lib.* 2. *Viv. decis.* 605. *num.* 3. *Barbat. in pragm. assistentiam*, *Glos.* 7. *nu.* 8. *de assistent. Carleval de Judic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 4. *sub num.* 8. *vers. ratio est Fachin. controv. jur. lib.* 8. *cap.* 99. & videndus notabilis *text. in l. cum notissimi* §. *ultimo*, *C. præs.* 40. *annor.*

Et tandem alij distinctione utuntur inter præstationes annuas ex contractu, & ex ultima voluntate, ut primo casu unica sufficiat, secundo verò tot requirantur prescriptiones, quot sunt anni qua de re *Cancer. ad d. q.* 118. *Capyc. Latr.* & ad eum *Giza. dec.* 27.

7 Pactum verò executiuum spatio triginta annorum præscribitur, hic namquè *Ritus* loquitur dumtaxàt in liquidatione instrumenti, *Reg. Capyc. Latr. decis.* 58. *& ibi Giza. num.* 9. *Afflict. decis.* 245. *in fin. Reg. de Ponte dec.* 18. *num.* 14. *Barbos. in l. sicut* 3. *C. de præscript. triginta annorum*, *num.* 154. *Carleval lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 7. *num* 5. *& lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 4. *num.* 14. *Thor. par.* 3. *comp. sec.* 2. *verbo*, *Pactum rescissorium*, qui contrarium contra hæredes debitoris decisum memorat *ead. par.* 3. *verbo*, *Pactum executiuum*, quod scitum sustineri non posse, tradit idem *Giza. num.* 12. vigore cujus pacti, ut plurimum in M. C. V. agitur pro solutione tamen, tertiarum, vel sortis principalis ad certum tempus solui promissæ, &

præ-

prævijs duobus præceptis debitori, de solvendo relaxantur literæ exequutoriales realitèr tantùm, *Carleval lib.1. tit.1, disp.2. q. 7. sect.3. sub nu.*913. *Præs. Merlin. lib.2. Controv. forens. cap.*66. *num.*5. illudque contra quoque debitoris hæredes exercetur, *Reg. Sanfelic. decis.*312. *num.*1. *lib.* 2. *Consil. Staib. lib.*1. *resol. forens.*84. *num.*16. instante quoquè cessionario creditoris, ut probat idem *Staib, num.*3.

8 Quod si intra spatium viginti annorum pro liquidatione, & triginta in pacto executivo citatio verbalis, vel realis, aut productio instrumenti, ejusque executionis petitio, præsente tamen, & sciente Reo, in Judicio per creditorem facta fuerit, dato quod tempore interrogationis completi essent viginti anni, hujusce *Ritus* sanctio restringitur, *Galter. par.2. primæ par. nu.*33. & 34. *Danz. tom.* 1. *de pugn. DD, tit. de instrum. cap.*3. *num.* 37. nisi, & notificata citatio esset nulla, vel circumducta, dummodò per comparitionem debitoris illa non reconvalescat, & de interruptione præscriptionis nonnulla, annotat *Fontanell. de pact. nuptial. tom.*1. *claus.*4. *Glos.* 18. *par.* 5. *à num.*19. Cauti verò sint debitores in non comparendo, citatione circumducta, sed alium ejus nomine mittant, qui de nullitate citationis dicat, vel opponat lapsum annorum viginti, nam hoc non opponente valida erit liquidatio, & quando præscriptioni renunciari possit, inquirit *Tiraq. de retract. convent.* §.1. *Glos.*2. *num.*14. qui *num.* 12. de adverbio quandocumque in materia præscriptionis, de quo *Carav. num.*7. loquitur, & *de retract. consanguinitatis* §.1. *num.*10. *Glos.* 34. & potissimùm de præscriptione in hoc *Ritu* indicata, *Galter.* meminit *ad d. loc. num.*29.

9 Advertant quoque creditores, ut census intra decem, & novem annos, vel minori spatio decursos expostulent, ut præscriptionem evitent, nisi tamen, vel ex ipsamet confessione actoris, vel alio prompto documento actionem viginti annorum curriculo exercitam non fuisse, neque infrà illud tempus exactum debitor ipse ostenderet, hoc enim patefacto, non valebit creditor, fraudolenta minus petitione debiti, debitori præjudicium afferre in jam quæsito præscriptionis Jure, sed subsistat nè pactum, quod etiam post viginti annos liquidari possit instrumentum, affirmativè dicit *Carav. hoc in Ritu num.* 36. concurrente renunciatione cum juramento hujus *Ritus* sanctioni, *Carav.* insequuntur *Galter. cit. loco nu.* 29. *Danz. add. cap.*3.*n.*19.

10 An, & quando remissum, vel satisfactum ex cursu longævi temporis debitum præsumatur, censusque redemptus, inquirunt *Thesaur. dec.*179. *num.*15. *Camill. de Medic. cons.*131.*num.*15. *Consil, Theodor. alleg.*78. *num.* 19. *Præs. Merlin. cent.* 1. *controv. forens. cap.*44. *Tusch. pract. concl. lit.L. concl.*524. inde ex lapsu temporis solutionem præsumi, in quo verisimile haud est, tanto tempore creditorem exactionem distulisse, ostendit *Afflict. decis.*13. post alios, *Surd. decis.* 105. *num.* 4. *Reg. Capyc. Latr. consult.*68. *à num.*1. de qua re agit *Andreol. lib.*2. *contr.*135. & 136. nec requiri in terminis *l. procula, C. de probat.* illa tria copulativè, nempè, sanguinis conjunctionem, temporis diuturnitatem, & sæpè calculatam rationem, existimat, post *Menoch. Mascard. Mundox.* & alios, *Cyriac. controv.*280. *num.*5. & *controv.* latiùs 412. sed sufficere tales esse conjecturas, quæ Judicis animum adigant ad ità credendum, in quibus verisimilitudo plurimùm valet, ad tradita per *Tiraquell. in præfation. l. si unquam, num.*38. *C. de revoc. donation.* qualitas, & creditoris, debitoris facultas, facilitas, vel difficultas probationis, impedimenta, quibus creditoris taciturnitas excusari potuit, & similia, ut plurimum attenduntur, & videndi sunt *Escob. de ratiocin. cap.*37. *num.*6. *Reg. de Marin. quotid. resol. cap.*75. *num.*2. *lib.*1. quin in Aragonia debitum regularitèr viginti annorum curriculo præscribitur, nec ibi mala fides debitoris attenditur, sed sat est negligentia creditoris non petentis, teste *Cuenca de deposito claus.*34. *nu.* 8. quod in foro poli non admittit.

11 Ritus insupèr noster exequutionem dumtaxàt tribuit instrumentis de per se liquidis, sine alia probatione, vel petitione danda ad probandum liquiditatem, undè si aliquantulum indubium refricari possit instrumentum, vel ipsius fides, liquidum amplius non dicitur, *Anton. de Butrig. in cap. cum contingit, de rescriptis*, *Decius cons.*474. *num.*3. *Soccin. cons.* 776. *Cacheran. decis.* 229. *nu.* 7. *Grammat. decis.* 58. *num.*13. *Giurb. decis.* 15. *num.*6. & 7. *Donad. de renunciat. lib.*1. *cap.*9. *sub num.*16. *Visconti in conclus. jur. ver. exceptio non adimplementi*, *de Petris cons.*41. *R. Galeot.* hujusce *Ritus*, necnon *Carav. ibid.* memor, *lib.* 1. *controv.*63. *à num.* 18. *Gallupp. in prax. S. C. par.*2. *cap.*22. *num* 83. quo casu produci via *Ritus*, non potest, si liquidum non fiat, cum libello, audita parte, prævijs probationibus, *Bart. in l.*2. *C. de senten. quæ sine cert. quant. lib.*1. *ff. de edend. nu.* 8. quæ non prosunt, nisi sententia sequatur, *Glos. in l. si possessor*, §. *penult. ff. de jur. jurand. Frecc. de liquid. instrum. p.*2. *q.*2. *à num.*43. & *ead. q.*1. *per totam*, sic conditionale instrumentum haud executionem habet, cum extrinsecus probandum sit, conditionem extitisse, *Frecc. d.q.*1. *num.* 15. concinitquè *text. in l. hoc jure, ff. de verbor. obligat. Mantic. de tacit. lib.* 14. *tit.*42. *num.* 4. *Bald. in l. item quia, in addit. num.*1. *ff. de pact.* & in terminis, quod vigore illius via executiva agi nequeat, nisi prius, citato debitore, constet conditionem extitisse, idem *Bald.* me docet *in l. si fi quidem, C. de exception. Alex. cons.*119. *lib.* 1. *Covarruv. variar. resol. lib.*2. *cap.* 11. *num.* 2. *Ludovic. Cencius de censib. par.*2. *cap.* 2. *q.*5. *art.* 6. *nu.* 36. Undè Judicis, etiam parte non opponente, partes erunt ex officio inspicere instrumenti tenorem, si est liquidum, vel nè, ex dictis à nobis in *Ritu* 166. *à num.* 62. malè propterea *Galter. tit. advertas ad debita, & causas*, *num.* 32. firmavit, instrumentum post viginti annos liquidari posse, debitore non opponente esse elapsum vigennium, ut probè observat *Danz. cit. tit.*3. *n.*31.

Sed insulsè quæritur si quis promittat publico instrumento solvere alicui aliquam quantitatem, si aliquid infrà certum tempus factum non fuerit, puta, si infrà annum ex Asia non venerit navis, nùm, termino elapso, liquidari instrumentum possit ad instantiam creditoris, quasi ad ipsum non pertineat probare, navem ex Asia non venisse, & quæsito respondet *Mocc.* videndus *in sylv. cas. forens,*

*renſ. cap.*33. qui optimè diſtinguit.

Non tamen excludit *Ritus* illis verbis, *liqui-*
12 *dum per ſe*, quin poſſit inſtrumentum alio modo
liquidari, ſtantibus alijs ejuſdem *Ritus* verbis po-
ſtea declarantibus, ibi, *quorum unum eſſet liqui-
dum per reſpectum ad aliud*, probatur igitur in-
ſtrumentum liquidari, & illiquidari per aliud, *Ann.
ſing.*257. *Urſill. ad Afflict. decif.*12. *à num.*3. *& de
Franch. decif.*366. *num.*3. quinimò non ſolùm alio
inſtrumento liquido; ſed alio genere probationis,
Freccia ſuper hoc Ritu in 8. *par. in* 1. *quaſt. Gra-
vinenſis* etiam *num.*76. *de Franch. d. decif.*366. *n.*
9. *& decif.*410. *num.*4. *Intrigl. ſingular.*50. *num.*
4. *& Galleſ. de Camerali obligatione, fol.* 126. *in
parvis num.*4. *Munnoz de ratiocin, cap.* 22. *num.*
22. *Gait. de credit. cap.*3. *tit.*1. *à num.*491. *Moran.
de tregua, & pac. q.* 37. *num.* 75. *Gratian. decif.
Marcb.*12. *num.*14. potiſſimùm confeſſione partis,
eodem *de Franch.* teſte *indic. decif.*366. *num.*7.
quidquid dicat *Ann. d. ſingul.*257. quem inſequi-
tur *Prat. reſponſ. crim.* 31. *ſub num.* 13. ſimplici-
tèr autumans, inſtrumentum liquidans illiquidum
debere eſſe æquè authenticum; ſicut primum, ſuf-
ficit namque quod ſit alia ſcriptura publica, *Tarta-
gl. in prax. rer. civil. cap.*1. *ante num.*38. vel alio
genere probationis liquidetur, *de Franch.* ſæpiùs
mem. dec. 366. qui exemplificative loqui *Ritum*
in illis verbis, *ut ſi eſſet hæres*, admonet *num.*10.
ac propterea non adverſari concluſioni per ipſum,
alioſque in ſuperioribus relatos, ut etiam alio in-
ſtrumento liquido, aut inſupèr alio genere proba-
tionis liquidetur, quam inſectantur quoquè *Ma-
ſtrill. decif.* 221. *num.* 11. *Cavall. commun. opin.
q.*662. *Bellon. in tract. de iis, quæ in contint. p.*2.
cap. 88. *Giurb. decif.* 15. *num.* 6. & alij laudati à
Jo: Franc. Andreoli lib. 2. integra *controv.* 107.
*Thor. par.*3 *ſect.*2. *compend. decif. verbo, Liquida-
ri an poſſit inſtrumentum*, omnia tamèn Curia
dumtaxàt ſedente produci debere, ſanxit *pragm.*
anno 1587. die 14. Aprilis emanata, quæ eſt 4. *de
inſtrumentorum liquidatione*, quæ enim ſunt de
ſubſtantia actus eodem tempore debent interveni-
re, *Reg. de Ponte conſ.*81. *num.*6. *lib.*1. cumque in
ipſo interrogationis actu jus partibus, & fiſco ſta-
tim quæratur, meritò ſanxit *pragm.* non poſſe de-
indè recipi ſcripturas liquidationis ſubſtantias cō-
cernentes, ex quibus inferretur dandum juri à par-
tibus, & fiſco quæſito, *R. Rovit. in ead. pragm.*4.
*de Franch. decif.*420. *&* 623. *P. de Afflict. cap.*19.
controv. jur. num. 20. *Franc. Maria Prat. reſponſ.
crim.*15. *num.*25. tùm ſi ſcripturæ a Reo, tùm ſi
ab Actore præſententur, juxtà *decif. de Franch.*
420. *Reg. Sanfelic. decif.* 313. *num.*1. *par.* 2. qui-
què tradunt fortiùs in Actore memoratam *pragm.*
qui debet eſſe certus, antequam provocet ad Ju-
dicium, inſequitur *Franc. Maria Prat. reſponſ. cri.*
31. *num.*7.

13 Poſſunt tamèn ſcripturæ poſt Curiam rectam
produci, ſi ſint declarativæ illarum, Curia ſeden-
te, editarum, deciſum tradit *Reg. Sanfelic. add.
decif.*313. *Conſil. Rocc. tom.* 2. *reſponſ.* 16. *num.*6.
& 7. *tom.* 2. ſubnectens ſic practicari, *P. de Af-
flict. add. cap.*19. *num.*36. declaratio namque actus
retrotrahitur ad illius tempus, & facta cenſetur
eodem momento, quo actus geſtus fuit, *l. dona-
tiones quas, C. de donation. inter virum, & uxo-
rem*, *Gratian. diſcept. forenſ. cap.*464. *num.*18. *lib.*
3. *Surd. decif.*29. *Præſ. Merlin. controv.*9. *lib.*2. *n.*
4. Hinc, ut Reus debitor magis certus, & inſtru-
ctus veniat, in citatione ſuper tenore de utroque
ſcilicèt, inſtrumento illiquido, & alio, per quod il-
lud liquidatur, mentio fieri debet, ex *Carav.* dedu-
cit *Dom. de Franch. dec.* 420. & clariùs *decif.*623.
& loquitur de citatione inſtrumenti publici Re-
gia diſpenſatione vallati, *Viſconti in concluſionib.
jur. verbo, Inſtrumentum, quando eſt illiquidum,
P. de Affl. cap.*30. *num.* 1. *Franc. Maria Prat. re-
ſponſ. crimin.* 31. *num.* 12. *& reſponſ.* 39. *ſub nu.*
38. *verſ: Præterea, Conſil. Staiban. reſol.* 183. *nu.*
7. *cent.*2. *& num.*158. poſt *Carav. Reg. Marcian.
tom.*1. *diſp.*32. *num.*39. *Carav.* etiam adducens, &
nos notavimus in *Rit. anteced. num.* 81, 199. *&
num.*201.

Verùm in themate propoſito dicebam, non
poſſe procedi ad liquidationem inſtrumenti vendi-
14 tionis annuorum introituum, in quo debitor
confitetur pecuniam recepiſſe per medium banci,
niſi oſtendatur per partitam banci, ad quod con-
feſſio refertur, pecuniam realitèr fuiſſe numera-
tam, ut ex multis probat *Maſcard. de probat. con-
cluſ.*385. *& concluſ.*1325. *num.*2. Undè non con-
ſtito de re, ad quam relerens ſe refert, non dici-
tur conſtare de facto, *Graſſ. de except. except.* 13.
*num.*13. quamque banci partitam Curia prò Tri-
bunali eſſe præſentandam, addebam, nec ſuffice-
re, ſi fuerit illa producta extra Curiam, ſiqui-
dem applicari non poſſunt in hunc caſum termi-
ni *memor. decif. Sanfel.*313. qua fuit admiſſa fides
infirmitatis producta ab excuſatore in Aula S. C.
ad declarationem alterius fidei præſentatæ, Cu-
ria pro Tribunali, quæ fuerat rejecta per M.C. ex
quo non erat clara, ſed obſcura, nàm non ideò
ſequeretur, poſſe produci per creditorem ſcriptu-
ram extra Curiam, ad declarationem inſtrumenti,
quod petitur liquidari, inſtrumentum namquè
quod per ſe non eſt liquidum, & clarum, non
poteſt via *Ritus* præſentari, & ſi liquidetur per
aliam ſcripturam, opus eſt, ut de ea debitor
reddatur certior per illius mentionem in citatio-
ne, ut pluriès diximus.

Ampliùs, nullo modo dici poteſt, partitam
banci, ex qua probatur ſolutio pecuniæ, venire
ad declarationem inſtrumenti, ſed potiùs dicen-
dum eſſet, afferri ad coadiuvandum inſtrumen-
tum, & ad ſupplendam probationem quæ non po-
teſt reſultare ex ſimplici confeſſione, nàm ſi ve-
rum eſt, numerationem pecuniæ requiri pro ſub-
ſtantia contractus conſtitutionis cenſus, eamquè
minimè probari ex ſimplici confeſſione de recepto,
ſicuti notavimus *in Ritu* 20. *ſub num.* 14. *tom.*1.
niſi reditus fuiſſent ſoluti per venditorem per plu-
res annos, quo caſu, præſumeretur confeſſionem
fuiſſe veram, *Rodriq. de ann. red. lib.*1. *q.*13. *num.*
4. conſequens eſt; ut ſcriptura, quæ producitur
ad probandam numerationem, veniat ad coadiu-
vandum, ſivè potiùs ad tradendum robur inſtru-
mento, quod aliàs fuiſſet nullum, & propterea
dicebam, hoc in caſu verſari in terminis, quo
unum inſtrumentum liquidatur per aliud, & pro-
indè utrumque poduci debere Curia pro Tribu-
nali, ex traditis apud *De Franch. add. decif.* 623.
& alios.

15 Hinc

15 Hinc etiàm noto, memoratam *pragm*. 4. locum vendicare in ſcriſpturis, quæ adverſus inſtrumentum, & citationem ſuper ipſius tenore præſentantur, de his enim extra Curiam præſentatis nulla eſt habenda ratio. Non verò, ſi Actore producente alias ſcripturas, de quibus nec in citatione, nec in inſtrumento fuit facta mentio, Reus pro illarum rejectione alias ſcripturas produxerit extra Curiam, de his enim omninò ratio haberi debet, quia Reus divinare tùnc non poſſet, quæ Actor producturus eſſet, ut paratus venire poſſet ad excipiendum cum ſcripturis neceſſariis, Curia pro Tribunali, ut ex *Reg. Jo. Camilli Cacaci reſponſo*, obſervat *Carol. Anton. Mocc. in ſylv. caſ. forenſ. cap. 46.* tradens *num. 6.* fortiùs prædicta procedere in ſcripturis extra Curiam præſentatis per Reum pro reſponſione eorum, quæ creditor in informando allegat ad Judicum aures, & de *Moccia* meminit *P. de Affl. controv. jur. reſ. c. 48. ſub n. 33.*

Unum, ad hujuſce *Ritus* limitationem, addere
16 non omittam, inſtrumentum nempè, ubi de dotali agitur debito, etiàm poſt annum vigeſimum, poſſe liquidari, ut auctoritate *Marſil. in ſing. 442.* advertit *Paulus Fuſc. in addit. ad Frecc. de præſent. inſtrum. par. 10. quæſt. 1. lit. B*, confirmat *Galter. de liquid. inſtrum. tit. advertat ad debita, & cauſas num. 30. Viſcont. in addit. ad Franc. deciſ. 341.* & individualitèr *Novarius qq. foren. lib. 2. q. 36. Danz. de pugn. DD. tit. de inſtrum. cap. 3. num. 19.* quibus collimat *Salicet.* axioma *in l. fin. C. de jure dotium*, ab omni generali diſpoſitione cauſas, quę ad dotem pertinent, exceptas eſſe, quia doctrina
17 innixus *Avus meus Dom. Proſper Petra ad Capyc. deciſ. 9. num. 6.* dixit, refutationem feudi puram, ac ſimplicem, quæ fieret à patre in filium contemplatione matrimonii contrahendi, non indigere Regiſtri in Quinternionibus Regiæ Cam. juxta *prag. 20. de feud.* iterum ad *Gramm. dec. 103. à n. 141.* magis latè, *Avus meus* hoc fundat, quod non regiſtrata valida ſit reſpectu refutantis, & refutatarii.

18 Sed dùm video eumdem *Avum meum* inermem, quippè jam mortuum, quem patris loco jure cenſeo, virum de Republica optimè meritum, & juris, legumque peritiſſimum, in aperto non quidem vitæ (cum illum virtus immortalem effecerit) ſed famæ, quæ vita ipſa ſuperior habenda eſt, diſcrimine poſitum, & totum illi periculum imminere à doctiſſimo, & ſapientiſſimo viro Præſid. S.C.D. Franciſco Merlino Marchione Ramontis, quem, poſt ipſum Avum meum, proximè veneror. Illud mihi propè modum evenire videtur, quod Athenienſi cuidam eveniſſe ex hiſtoriis accepimus, qui cùm patris ſui vitam in diſcrimine aperto conſtitutam videret, niſi matrem, in patrem, ipſum inermem diſtricto gladio inſurgentem, jam jàmque confodientem perimeret, ut hunc, utpotè cui ex naturæ legibus plus deberet, incolumem ſervaret, illam volens, videnſque interfecit, quod cùm ad Areopagitarum Senatum delatum fuiſſet, ſapientiſſimi illi viri, nè, vel pietatem in patrem damnare, vel ſævitiam in matrem probare viderentur, in centum annos hominis judicium diſtulerunt. Undè quo me vertam neſcio. Avum deſtituam? impius ero. Tantum Virum calamo aggrediar? piget facere. Sed pietas cogi. Venia prius petita, aggrediar quidem, ità tamen, ut ferire eum, aut lædere, minimè velim, cùm illud unum in animo ſit, Avi mei ſententiam tueri. Deindè ad ipſummet Dom. Merlinum, tamquam ad Areopagi Præſidem judicandus recurram; Non dubito quin mihi perbenignus Judex futurus ſit, ſaltèm temporis ſpatium ſatis prolixum ad purgandum factum meum non negabit. Hac ſpe fretus rem totam proponam, exponam, ac diligentèr expendam.

Ut diximus, *Avus meus* memoratis in locis ſuſtinuit, nedùm *Saliceti* doctrina, ſed aliis rationibus nixus, donationem feudi, nuptiarum contemplatione factam à patre in beneficium filii primogeniti, valere, etſi non regiſtratam in Quinternionibus Reg. Cameræ, juxta memoratæ *prag. 20. de feud.* generalem ſanctionem, *Avi mei* ſen-
19 tentiam ſequitur magnus ille Vir, magiſtratuum Idea, atque exemplar, litterarum pelagus *Regens Scipio Rovitus*, cujus gentilitium cognomen retrogrado characterum ordine, quod Anagramma appellant, purè ſonat, O'VIRTUS, Vir iſte ſapientiſſimus, cujus laudes libros, atque ora penè univerſorum repleverunt, in aureo illo immortalitati conſecrando *Commentario ad Regni Pragmaticas*, non modo ut dixi, in *Avi mei* ſententiam libens pergit, verùm etiam eumdem ſummoperè commendat, his verbis, *Vide perſpicaciſſimum Proſperum Petra, olim meritiſſimum Auditorem in Provincia Principatus citrà*; *& quovis ſummo magiſtratu dignum*. Qua de re gratias illi immortales refert idem *Avus meus in princ. addit. ad Grammat. deciſ.* & ejuſdem *Avi mei* aleam amplectitur peritiſſimus *Dom. Conſil. Franciſc. Rocc. to. 1. reſponſ. 47. num. 10.* & firmat *Graſſus ad Conſtit. Pragmatical. Sicil. §. 2. ad num. 15. lit. A. fol. 271.* ſermocinans de ſtatuto Siciliȩ, & doctiſſimè ſcripſit *Dom. Michael. Angel. Graz.* Advocatus ſummæ doctrinæ, & bonitatis, *in reſponſo*, quod edidit pro Illuſtri Duce Siani, contra Fratres ſecundogenitos.

20 Dom. Don Franciſcus verò Merlinus, Marchio Ramontis, vir omni eruditione, ſapientia, ac prudentia refertiſſimus, quem breviſſimo temporis intervallo, ad ſummum honoris, ac dignitatis apicem virtus evexit (primò quippè Judicis munus, deindè Commiſſarij Campaneæ, tùm Regij Conſiliarij, & Præſidis Regiæ Cameræ obtinuit, cumq; hæc officia ſumma cum laude exercuiſſet, Regni etiàm Secretarius, deindè Regens, poſtremò Sac. Conſilij Præſes renunciatus eſt: quo in munere virtutum ſuarum radios clariùs explicavit, integerrimum ſeſe in Judicijs exhibendo, improbos coercendo, dilationes, & calumnias eliminando: ac dignitatis, officijq; ſui partes intrepidè ſuſtinendo; quin etiàm Aulam ipſam Sacri Conſilij ampliorem, atque auguſtiorem effecit, & magnificentius exornavit) hic, inquam, Vir *in ſecundo controverſiarum forenſium volumine, cap. 59. & cap. 60.* cauſam, quæ inter Catharinam Caracciolam, & Andream Caracciolum agitabatur, diſcutiens, atq; ad juſtitiæ libellam revocans, non modo *Avi mei* ſententia rejecta, contrarium tuetur, verùm etiam *ſub num. 22. cap. 59.* vehementiùs in illum invehitur, acritèrque ſuggillat; *Ex quibus* (inqu t) *Noviter à nobis conſideratis, dicendum omninò videtur*

detur doctrinam Salyceti, perperam à Prospero Petra fuisse ad terminos nostræ Pragmaticæ applicatam. Acria sunt hæc, sed acriora, quæ sequenti *cap. 60. in princ.* profert. *Quicquid* (inquit) *parum cautè ad eas rationes non advertens, oscitantèr effinxerit Prosper Petra.*

Sed, pace tanti Viri, dixerim: parùm cautè ipsemet in tam celebrem auctorem hæc proferre videtur. Poterat, quod pleriq; omnes sapientes fecerunt, adversarij sententiam rationibus infirmare; hominem, à quo læsus non fuisset, iniurijs appetere non debuit; præsertim verò jàm vita functum: cum grave crimen sit in mortuos sævire,
21 qui se ipsos tueri non possunt. Disceptare, ac disserere inter se doctis viris permissum, immò laudi, virtutiq; datum: sed ex æquo, & argumentis, non convicijs.

Alexander ille Macedo, cognomento Magnus, cum adhùc adolescens esset, & ex æqualibus nonnulli ex eo percuntarentur; ad Olympicum nunquid stadium libens decertaret? libens equidem, inquit, si decertaturos reges mecum sim habiturus (*Curtius lib.* 1.) An hic si in Regem mortuum incidisset, decertare cum eo voluisset, aut rem æquam, aut ex sua dignitate, existimasset? Quis unquam hoc sibi persuadeat? Tibi quoquè, Merline doctissime, si cum vivente Avo meo, in arenam hanc forensem descendere, manuquè conserta, pugnare libuisset, fortassè decorum, minimèq; à dignitate, ac sapientia tua alienum videri poterat; Jurisconsultus enim primarius, cum Jureconsulto non de postremis, æquo Marte contendisses; Laudemq; immortalem victor reportasses. At quæ pugnæ æquitas? quæ victoriæ laus? dimicasse viventem cùm mortuo; illiusquè famæ insultasse.

22 Illud verò magis displicet, quod ità egerit Merlinus, cum illo, quem semper doctissimi quiquè, ac laudatissimi viri laudarunt. Pudor me vetat, nè immensum celeberrimorum scriptorum catalogum contexam, qui de illo honorificè, magnificèq; loquuti sunt, quippè hoc ab alio, quam à nepote fieri optarem. Sed unum saltèm *D. Fabium*
23 *Capycium Galeota* Regentem prætermittere absq; piaculo non possum, de quo, mutato nomine, ego illud verissimè pronunciaverim, quod quidam in Platoni laudem dicere solebat, Fabius mihi est instar omnium, dignus certè, qui, omnium Judicio, in legali certamine, palmam reportet, atq; inter primos laureatus triumphet. Ego verò non modò ob egregiam virtutem, insignemquè sapientiam, quæ in eo fuit, & ejus scripta demonstrant, illum semper maximoperè colui; verùm etiam ob summam necessitudinem, & servitutem cum D. Jacobo ejus filio, qui nùnc Regens est, & patriæ laudis hæres, velut Fabius alter ab omnibus habetur, qui cum ex Hispania jamdudum in Italiam rediisset, ita hanc Urbem, atquè universum Regnum Neapolitanum exhilaravit, ut sol quidam ex occiduis, regionibus exortus fuisse, nobisquè affulsisse visus fuerit, mihi verò in primis, qui doctrinæ, & prudentiæ illius præclarissimis radijs, & jucundissimè fruor, & homini addictissimus vivo, *Fabius* igitur Advocati munus pro Fisco in R. C. tùnc agens, illum adducens ad degustandũ articulum, Utrùm debitor contumax, sicut se in vinculis constituendo adversus obligationem incusatam, aut instrumentum liquidatum audiri debet, ita paritèr venditionem bonorum contra ipsum exequutorum impedire possit, sic laudibus illum extollit, *num. 53. & optimè D. Prosper Petra olim meus in studiis socius vir doctissimus, & supremis honoribus dignissimus*, quod rescribit *Nicol. Top. de Orig. Tribun. par. 2. lib. 5. cap. 1. num. 16.* & nos ipsi notavimus *in Ritu 63. sub n. 8. tom. 1.*

Sed video, illud *Avi mei* laudibus, detrimenti non nihil afferre posse, quod non multa, vel ingentia volumina, sed pauca, eaq; parvæ molis cujuscemodi sunt Observationes ad *Capycii*, & *Grammat. decis.* in lucem dederit, fateor ita esse: sed paucitatem, ac brevitatem voluminum, non ex numero, aut magnitudine, æqui unquam judices æstimarunt, sed ex doctrina, & sententiarum pondere. Est & sua gloria magnis; Est & sua gloria parvis. Ipsaq; rerum parens Natura non in Elephanti magis, quam in formicæ artificio mirabilis, sapientissimis viris visa est. Ac de libris quidem rectè *Martialis lib. 4. Epigr. 29.*

Sæpius in libro memoratur Persius uno,
Quam levis in tota Marsus Amazonide.

Quod, & Prosperi mei evenisse libris videtur. Refert enim *Jo. Dominicus Bove* Neapolitanus in *epist.* quam ad Lectores scripsit in principio observationum ad *Grammat.* doctis omnibus illius ætatis admirationi fuisse, præsertim verò doctissimo illi, ac nunquam pro dignitate satis laudato viro *Regenti Valenzuola*. Alii placuerunt semèl: hi decies, imò centies, ac millies repetiti placuerunt.

24 Quod verò magis est, scripsit ille non quidem in Urbe hac Neapolitana, in qua, utpotè doctrinæ sapientiæquè emporio, alios Jurisperitos, & Advocatos cõsulere posset, eorumq; allegationes evoluere; id quod maximo, ac propè necessario scribentibus adjumento esse, nullus inficias ibit: sed in suæ ditionis oppido, quod Vastum Girardi appellatur, ubi, & plura etiam scripsisset, atq; in lucem dedisset, nisi immatura morte abreptus ad immortalitatem convolasset. Pulcherrimum de privilegiis Regiæ Doghanæ Apuliensis opus concinnaverat, quod unà cum aliis elucubrationibus perijt, in magno illo populi tumultu anni 1647. in quo ut ego, Paterquè meus Catholico Regi Domino nostro inserviremus, regiæ militiæ domum nostram cessimus, qua incendio absumpta, ibidem immensa supplex, quæ multis aureorum millibus constaret, & selectissimorum librorum bibliotheca; quam majores mei per sex propè ætates summo studio collegerant, periere, ut scripsimus *in Ritu 66. sub n. 2. tom. 1.*

25 Quid verò, quod *Merlinus* ipse *Prosperum* commendans: id quod contra illum scripserat, damnare, atque improbare videtur? Nam eodem *cap. 59.* hæc habet verba. *Meritò quidem Prosper Petra his nostris rationibus, &c.* Nulla major laus est, quam quæ abversario proficiscitur. Hinc Trojani laudatissimi ex *Virg.* quod à græco homine laudarentur.

Ipse hostis Teucros insigni laude ferebat.

26 Sed ad controversiæ ipsius punctum veniamus, & tùm *Prosperi*, tùm *Merlini* argumenta libremus; sic faciliùs pro utro stet victoria cognoscemus.

Quo

Quod ſi etiam *Merlinus* in cauſa æqu e bona verſaretur; non tamen non effugeret, quia *Proſperum*, qui aſſimnatnus fuit in *pragm.* terminis, quæſtionem illam excitando, tam acritèr pupugiſſet.

27 Affirmat igitur *Avus meus ad Grammat. deciſ. 10. ſub num. 146. pragm 20. de feud.* conditam fuiſſe in favorem Regij Fiſci, non contrahentium, & ad effectum evitandi fraudem in releviorum ſolutione ob Regiæ Curiæ indemnitatem, idque legiſlatoris mente perſpecta, quæ ex ejuſdem ſanctionis proœmio, & verbis colligitur, *l. fin. ff. de hæred. inſtit. Reg. de Ponte conſ. 1. num. 15. Ann. alleg. 2. num. 3. Pirr. Corradus in prax. diſpenſ. Apoſt. lib. 2. cap. 5. num. 3. Groſſ. ad mem. Conſt. Prag. Sicil. §. 2. num. 36.* idebque ſolùm Regio Fiſco, & non alijs, refutationis nullitatem, ob non régiſtrationem, allegare licebit, ad quos lex ipſa ſtatutaria extendenda non eſt, ſtatutum namquè non loquens in caſu, de quo agitur, minimè allegari poteſt, *Manento conſ. 56. num. 2. Ciriac. controv. 284, num. 53. lib. 2. controv. forenſ.* allegansque ſtatutum, eis verbis inhærere debet, *Bertaz. conſ. crim. 505. num. 9. Ciriac. contr. 487. num. 27. lib. 3.* ac probare tenetur illius qualitatem, *Bertaz. conſ. cri. 45. num. 9. in fine*, & ubi verba non conveniunt, nec ejus diſpoſitio locum habet, ut poſt *Bart. Neviz. & Cagnol.* tradit *Ciriac. controv. 67. num. 27, lib. 1. controver. 286. num. 2. & controv. 368. num. 2. lib. 2.* à verbis enim ſtatuti non eſt recedendum, juxtà notata per *Bart. in l. quod conſtitutum 22, in primis verbis, ff. de teſtam. milit.* ſequitur *Ciriac. controverſ. 161. num. 2. lib. 2.* idebque debet ad litteram intelligi, nam tantùm diſponit, quantum loquitur, & non ultrà, nec ei licitum eſt aliquid addere, vel diminuere, *Decian. conſ. 71. nu. 2. 3. 4. & 5. Alderan. Maſcard. de ſtatut. concluſ. 4. num. 1. cum ſeq.* quos ſequens adducit *Ciriac. controv. 254. num. 62. controverſ. 386. num. 4. ac controv. 387. num. 53. & 54. lib. 2.* & quod non dicit, nec nos dicere debemus, ſecundum *Bald. in l. illam 19. ſub num. 3. C. de collat. & Ciriac. controv. 477. num. 10. lib. 3.* ſic paritèr qualitas ſtatuti, ubi non verificatur, ceſſat illius diſpoſitio, *Gloſ. in l. mancipia 5. in verbo, Avocandum, C. de ſerv. fugit. Cacheran. deciſ. 71. num. 22. Surd. deciſ. 65. num. 9.* poſt *Dec. & Rom.* quos laudat *Ciriac. controv 284. num. 52. & controv. 356. num. 11. d. lib. 2.* nec ſtatutum debet ampliari contra Jus commune, *Bal. in d. illam 19. ſub num. 2. & Ciriac. controv. 400. num. 114. memor. lib. 2.*

28 Quamobrèm ſtatuta de regiſtrandis donationibus condita ſunt pro intereſſe tertij, non autem donantis, prout ſtatutum Valentiæ *de regiſt. don. in foro 17. ſol. matr.* forum .n. illud factum fuit ad tollendas fraudes in tertij præjudicium, ut tradit *Leon. deciſ. Valen. 110. num. 4.* & de ſimili ſtatuto in Sabaudia loquitur *Sola ad Conſtitutiones Saband. tit. de regiſtr. inſtrum. Gloſ. 1. num. 9.* & in Regno Siciliæ adſunt *Cap. 61. Reg. Ferd. de donat. omnib. regiſtran. & Prag. invictiſſimi Regis Philippi ſecundi de anno 1581. & Excellentiſſimi Marci Antonii Colunnæ Proregis illius Siciliæ Regni de anno 1582. §. 6.*

Hinc inſinuatio donationis ad evitandas fraudes, metumquè removendum, inventa eſt, *l. 1. C. de bis, qui per met. Jud. non appell. l. data, alias lata 27. C. de donat. §. fin. C. de fideic. l. teſtamenti factio, ff. de teſtam. Guid. Pap. 325. num. 2. Seraph. de privil. juram. privil. 73. num. 50.* atquè ita magis in odium, quam in favorem donantis, & donatarij introducta eſſe cenſetur, *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 156. num. 36. lib. 2.* & conſequentèr reſpicit tertij favorem, & illorum, qui contrahunt cum donante, vel donatario, ut notitiam habeant rem eſſe donatam, juxta adducta per *Caſtill. deciſ. 99. num. 41. Capyc. Latr. adduct. loco num. 38.* hunc igitur regiſtrationis, ſeu inſinuationis defectum ipſi creditores allegare quibunt, non donans, vel donatarius, ad tradita per *Leon. dec. Valen. add. 110. num. 5.*

29 Præterea, cum Capitulum Sanctiſſimi Nicolai Barenſis (è cujus ſacro corpore perennis miraculorum fons Manna emanat, de quo, præter alios, memor eſt *Baron. Annal. tom. 11. pag. mihi 783.* & ex noſtratibus, *Reg. Tapia deciſ. S. C. 10. num. 50.*) poſtulaſſet uti dominus juriſdictionis civilis prælationem in locatione de decennio in decennium juriſdictionis criminalis Terræ San. Nicandri facta Fraciſco Griſono: inſurrexit conductor, ac negavit, id fieri poſſe, ea præſertim ex cauſa; quod locatio ad manus mortuas eſſet tranſitura. At reſponſum fuit, non eſſe Conductoris hac in re obſtare, aut aliquid objicere, ſed Regij Fiſci, ad quem utilitas perveniret, & cujus intereſſet, nè feuda pervenirent ad manus mortuas propter intereſſe relevij, & devolutionis, ut ex *Caſſan. in conſuet. Burgun. rub. 9. Dens Major mortes §. 10. num. 54. verſ. fortius dico*, obſervat *Reg. Capyc. Latr. dec. 168. lib. 2.*

Pergit ultra *Avus meus*, illo in themate ceſſare cauſam fraudandi relevium, dum ſuperſtes fuit vita refutans, & dum ſtatutum fundatum eſt in fraude, ceſſante fraude, illud ceſſat *And. in cap. milite vaſſallo qui cont. act. in cap. præterea, quæ ſit prim. cauſ. benef. amm.* quod idem in bannis fundatis in fraude, concinnè demonſtrat *Vinc. de Ann. alleg. 58. num. 2. Dom. Reg. Galeot. tom. 2. controv. 6. num. 28. Monter. dec. 44. num. 7. Maynard. deciſ. Tholoſ. 53. lib. 2. n. 2.*

Amplius vis juramenti omnem defectum regiſtrationis tollit, tantæque eſt efficaciæ, quod ſi in actu donationis interveniat, inſinuatio non requiratur, *Abb. in cap. cum contingat, de Jurejurand.* & poſt *Federic. de Senis, Caſtrenſ. Alex. Roman. Dec. Guid. Pap. Tiraquel. Nevizav. Roland. Alciat. Bellon. Cravett.* firmat *Surdus conſ. 450. num. 41. Menoch. conſ. 1. num. 377.* & quælibet generalis diſpoſitio ad caſum juratum non trahitur, ex *Afflict. deciſ. 5. Bover. de Jurejurand. caſ 23.* firmat idem *Avus meus ubi ſupra num. 154.* & ſic in terminis *cap. Siciliæ Regis Ferdinandi*, quod donatio juramento vallata teneat, etſi regiſtrata, ratione juramenti, dixit *Bolognett. Siculus conſ. 6. n. 50.* qui de magis communi in illo Regno canonizata, & in praxi ſervata opinione teſtatur, non obſtante *d. cap.* quod idem affirmat *Mar. Muta deciſ. Sicil. 74. num. 6.* & in ſpecie, quod non poſſit donatio ſub prætextu prædicto revocari, dixit *Cancer.* relatus à *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 4. Gloſ. 29. num. 8. tom. 1.* & fruſtrà de Jure tertij opponebat donans, qui tenebatur dictam regiſtrationem procurare, nam cum *pragm.* prædicta non

exprimat, ad cujus instantiam facienda sit registratio, in pari causa culpæ, & moræ, debet esse deterior conditio agentis, & sic donantis, & non donatarij, *argum. l. si servus, §. sequitur, ff. de verb. oblig. l. viro atque uxore, ff. sol. matrim.* Hinc in consessu doctissimorum virorum respondi, nullo jure subsistere revocationem, vigore constitutionis *Constit. Divæ Memoriæ*, ab emptore feudi factam, ex quo impetratus assensus non fuerit infrà biennij tempus registratus in quinternionibus Regiæ Cameræ, neque in Reali Cancellaria, sigilloque careat, neque ipsum posse hanc actus nullitatem allegare, cui ipse causam præbuit, nam licet memorata Constit. *Constitutionem Divæ Memoriæ*, quæ olim tempore *Freccia* fuit interpetrata, ut tantum in venditore, non autem in emptore locum haberet, ut dixit *lib. 2. de subfeud. in qu. incip. à regniculis in prima authorit. Baron.* hodiè ex passim recepta prudentum interpetratione procedat adhuc in emptore, ut tradunt *Capyc. decis. 100. Præses de Franchis decis. 540. Grazarell. decis. 2. num. 12. & decis. 29. per totam, Reg. Capyc. Latro decis. 43. num. 19. & 20. Consil. Staib. resol. 1. num. 35. & Reg. de Marinis lib. 1. cap. 121. num. 4.* attamen quotiès dolus ipsius emptoris est revocationis causa, & contractus ex propria ipsius culpa, absque facto venditoris resolvitur, emptor, qui ad hoc revocationis remedium ex prudentum intellectu fuit admissus, non potest in hoc casu illud usurpare, ut post *Frecc. lib. 2. de subfeud. limit. 3. ad dictam Constitutionem*, qui refert sic judicatum refert *Præs. Mormile in eadem constit. num. 33.* & alios, refert *Reg. de Ponte decis. 6. num. 8. & 12. & cit. cons. 17. num. 18. lib. 2.* nam indubitata est conclusio, eum, qui causam dedit nullitati contractus non posse illam allegare, ut ex *l. 1. §. si mulier ff. de ventre inspiciendo*; probant *Cravetta cons. 421. num. 5. & in quæst. de indemnit. mulier.* impressa post *tractatum de antiquitate temporum, num. 33. Capra cons. 144. num. 7. Handed. cons. 27. num. 33. Ruin. cons. 40. num. 7. & 8. lib. 5. Soccin. cons. 28. num. 30. lib. 2. Caphal. cons. 133. num. 125. lib. 1. & Magon. decis. Floren 137. num. 5. & sequen.* quod procedit tàm agendo, quàm excipiendo, *Roland. cons. 52. num. 16. lib. 4. Ludovic. decis. 140. num. 10. & Franc. Nig. Cyriacus controv. juris lib. 2. cap. 181. num. 68.* cum non debeat quis ex propria culpa, vel dolo contra juris rationem lucrari, *l. ne ex dolo 12. ff. de dolo*, nec admitti ad propriam culpam, vel dolum allegandum, *l. 2. §. 1. de doli mali, metusque except. l. & eleganter* ubi *DD. ff. de dolo*, alias enim esset aperta via fraudibus, & obligationes ex culpa, & defectu promittentium tollerentur, ut considerat *Magon. d. dec. 173. sub num. 6.* & alioquin dolus unius ex contrahentibus contra naturalem æquitatem noceret, quod haud est permittendum, *l. dolum 3. C. de peric. & commo. rei vend.* nec implicat in jure, ut unus, idemquè actus, qui respectu unius contrahentis est nullus, valeat respectu alterius, quoties nullitas ex peculiari unius culpa procederet, ut notant *Bart. in l. bona fides 52. num. 4. ff. de actio. empti, & Bald. in l. fin. n. 5. C. de peric. & comm. rei vendita*, ubi docent in terminis statuti, ex cujus forma debet solvi gabella de contractu sub pœna nullitatis, si unus ex contrahentibus solvat, alter vero non, contractus nullitatem non posse allegari ab eo, qui non solvit, sed cogi, altero volente, stare contractui, & sequuntur *Vantius de null. tit. quot, & quibus modis null. proponat. post num. 124.* & alij plenè adducti per *Magon. cit. decis. 137. n. 5. & 6.*

Hujusmodi articulus fuit olim acritèr controversus in nostro S. C. in causa Marchionis Cerchiariæ, cum Secretario Soto, qui cum revocasset contractum emptionis, ex eo, quod assensus non fuisset descriptus in Quinternionibus Regiæ Cameræ, ob clausulam resolutivam in eodem assensu adjectam, fuit decisum per geminatas determinationes, etiam in gradu reclamationis, non fuisse locum revocationi, ea quidem ratione, quia cum ad emptorem spectaret onus impetrandi assensum in forma probante, ejusque culpa, non fuisset adimpleta solemnitas requisita, non debebat emptoris culpa venditori nocere, ut probat *Reg. Lanar. cons. 82.* qui pro Marchione scripsit, quidquid pro Secretario revocante, firmaverit *Reg. de Ponte in cons. 5. lib. 1. & cons. 60. lib. 2.* quem refert *Dom. Reg. Cacacius in alleg. 83.* rescripta per *Dom. Reg. de Marinis in tom. 3. alleg. divers.* in qua causa plenam conscripsit decisionem *Reg. Revert. 33. lib. 6. in manuscrips.* quæ inter recollectas à *Dom. Reg. de Marin. est decis. 497. tom. 2.* ubi confirmat, non potuisse revocari contractum ab emptore, ob non impletam conditionem in assensu, cum per eum steterit, quominus adimpleretur, nam hoc casu de jure habetur pro adimpleta, ad *tex. in l. jure civili 24.* ubi *DD. ff. de cond. & demonstr. & l. 3. ff. de condit. inst. cum concord.* nè ex unius culpa conditio alterius deterior redderetur.

Et licèt *Dom. Reg. Marcian. disp. 31. lib. 1. num. 41.* dicat, hanc decisionem processisse ex eo, quod venditio fuisset facta sub hasta S. C. quæ semper est irrevocabilis, constat tamèn ex dictis per eumdem *Reg. de Ponte d. cons. 5. in princ. vers. quoad primum.* eam fuisse voluntariam, & fundamentum decisionis fuisse ipsam culpam emptoris, prout tradit idem *Reg. de Ponte decis. 6. in fine*, ubi inquit, articulum venditionis sub hasta in ea causa non fuisse disputatum, sed perfunctoriè tactum, & colligitur ex eodem *Lanar. d. cons. 82.* sed nostrum non est veritatem hujus articuli inquirere in hoc loco.

31 Agebatur insupèr illo in themate de refutatione facta contemplatione matrimonij, quæ est ipsius matrimonij, pars ac contractus dotalis, & cum eo confunditur, & de ea judicatur idem, quod de dote prædicta, ut præterea gratia Neapolitanis mulieribus impartita, & concessa per Serenissimos Reges, ut assensus ipse intelligatur præstitus feudorum obligationi pro dotis constitutione super bonis dotantis, ut in *cap. & privilegio Neapolit. 20. anno 1505.* de quo *in pragm. 2. de feud.* etiam si alter conjugum sit Neapolitanus, ut *in pragm. 3. eod. tit. de feud.* quod ad bona soceri extenditur *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assensib. Reg. in princ. num. 14. Anna alleg. 115. Reg. Rov. in pragm. 8. num. 4. de feud. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. resol. cap. 28. & ad Revert. decis. 3. num. 2. & decis. 229.* etiam quoàd antefatum, ut in *pragm. 8. eodem tit. de feud.* Idem *Reg. de Marin. in add.*

ob-

r3ferv.a29. complectitur etiam donationem contemplatione matrimonij à parentibus, sivè alijs in eodem documento dotali factam, ut firmarunt *Horatius Montanus in rep. cap. Imperialem, §. præterea ducatus, num. 36. pag. 133. lit. O. in fine, vers. Dicebatur.* Idem *Dom. Præs. Merlin. lib. 2. contro. forens. cap. 60. in 5. conclus. num. 17. ad* 22. *Dom. Consil. Franc. Rocc. add. resp. 47. num. 12. tom. 1.* & novissimè *Dom. Judex Franc. Maria Pratus lib. 3. discept. forens. cap. 44.* expendens *Dom. Reg. Donat. Anton. de Marin.* contrarium firmantem *lib. 2. quotid. resol. cap.* 28. qui idem sustinuit deindè *in observ. ad Rever. decis.* 318. *num.* 3. sicuti igitur *pragm.* prædicta non habet locum in instrumentis dotalibus favore dotis, sic nec in ipsa donatione contemplatione matrimonij.

Hocque axioma, in gratiam dotis tradidit *Salic. in l. fin. num. 3. C. de jure dot.* scribens, quod sta-
32 tutum generaliter disponens, ut instrumenta publica non probent, nisi reperiantur registrata, seù insinuata, non comprehenderet instrumenta dotalia, quam conclusionem ante *Salic.* firmavit *Bald. in auth. eo decursum, C. de donat. antè nupt. & Salic.* sequuti sunt *Jas. in d. l. fin. num. 9. Rip. in l. 1. num.* 15. ibiquè etiam *Dec. num. 9. ff. solut. matrim. Cagnol. in l. 2. n. 22. ff. de regul. jur. Bald, Novell. in tract. de dot. par. 6 priv. 47. num. 2. Neguf. de pignor. par. 8. rubr. 1. num. 23. in fine*, ubi de communi testatur, & ab ea non esse recedendum, nec in consulendo, nec in judicando affirmat *Ruin. cons. 194. num. 4. lib. 3. Marsic. in singul. 442. Tiraq. de retract. consang. §. 1. Glos. 14. n. 104. Canar. de insinuat. qu. 40. Affl. in Constitut. Bajulos, & omnes, num. 52.. Dom. Reg. Loffred. cons. 31. num. 9. Menoch. cons. 261. num. 38. & seqq. vol. 3. Intrigl.* post alios, *singul. 95. lib. 2. Cald. de jur. emphyt. lib. 4. cap. 10. num. 23. Cordub. in l si quis à liberis, §. si quis, num. 257. ff. de lib. agnosc. Barb. in l. 1. num. 17. & 18. ff. sol. matr. Castill. dec. 90. num. 6. D. de Franch. dec. 219. num. 4. D. Anna pater*, qui pluriès in facto obtinuisse testatur, *in rub. de vassallo decrep. ætat. num.* 31. & ita semper fuit indicatum in Rota Romana in termino statutorum Urbis, ac Marchiæ requirentium in donationibus, & contractibus certas solemnitates, non comprehendi dotem in ijs solemnitatibus de jure communi specialiter privilegiatam, ut testantur *Pns. dec. 160. lib. 3. Verall. dec. 3. & 190. p. 3. ac Picus, post tract. de contract. dec. 13. num.* 3. dum donatio contemplatione matrimonij in omnibus doti equiparatur, ejusq; privilegijs, & prærogativis fruitur, cumq; confundatur cum dotali contractu, illiusq; pars sit, & censeatur quasi unum, & idem, ut sopra latè deduximus, & probant *Groff. in add. ubi sup. lit. A. Marott. disc p. forens. cap. 14. num. 14. & 15. Ginrb. d. obser. 38. num. 12. & 16. vers. fuit enim*, quod in feudis præsertim procedere dixerunt *Camerar. in cap. imperialem, fol. 85. de probib. feud. alien.* per *Feder. D. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assens. super dot. §. 2. nu. 21. cum. seqq. ac D. Rovit. cons. 94. num. 23. vol. 1.*

Hinc *Gabriel cons. 6. num. 10. lib. 2.* tradidit, statutum requirens insinuationem non comprehendere donationem contemplatione certi matrimonij, potissimùm, si illa fiat ab eo, qui donare tenebatur qualis est pater, ut obsevat *Gratian, discept. forens. cap. 474. num.* 24. in hujusmodi namquè patris donatione cessat omninò fraus, siquidem illa non liberalis, & gratuita, sed necessaria, dicitur, *Mouter. dec. 10. num.* 8. quin non donatio, sed dotis datio illa nuncupatur ab *Antonio Fabro de error. Pragm. decad. 48. error. 4. nu.* 7. ad quam faciendam pater cogi benè potest, *Consil. Gizzar. dec. 22. num. 15. Groff. ad cit. const. Pragm. Sicil. §. 2. num.* 10. tradens statutum Siciliæ mandans insinuandas esse donationes ex causa dotis, ac donationes propter nuptias, loqui de illis factis ab extraneo, non autem de ea quæ fit à patre; ex *Cutelli de donat. contemplat. matrim. tract. 1. discurs. 1. partic. 11. num. 53. & discurs. 3. partic. 6. num. 17. vers. quia respondetur, & tract. 2. discurs. 1. special.* 4. quicquid dixerit *Intrigliol. sing. 95. lib.* 2.

Maximè, si factæ fuerint contemplatione certi matrimonij cum certa persona contrahendi, *Giurba obser. 33. num.* 12. quo casu totalis cessat fraus, *Leon. dec. 137. num. 13. Groff. in add. ad mem. §. 2. ad num. 15. lit. A. pag. 271. Monter. indic. dec. 10. num. 7. Intrigl. dec. 20. Giurba obser. 38. n. 7.* qui declarato *Octavio Corseit. cons.* 20. distinguendo, hoc firmat.

Atqui adversus, *Salicetum*, ejusquè asseclas,
33 idem *D. Præs. Merlinus, mem. c. 59. nu. 3. vers. verum*, affirmans illius sententiam plurimis esse difficultatibus involutam.

Etenim quantumvis dotis causa multas obtineat prærogativas, non tamen ijsdem gaudet, nisi in casibus expressis, ac ratione ab ipso *num.* 5. memorata, quod statutum generalitèr providens, comprehendat etiam personas, & causas privilegiatas, nisi sint privilegio munitæ in individuo casu, de quo agitur, ex *tex. in l. in fraudem §. fin. ff. de milit. testam. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. Glos. 14. à n.* 93. & adjungimus *Troyf. in prag. odia litium num. 118. de arbitr. D. Judicem Franc. Mar. Prat. lib. 1. discept. forens. c. 20. nu. 23. & observ. 70. n. 14.*

Addit *num.* 6. quod etsi specialitèr sancitum reperiatur, in *l. fin. Cod. de jure dot.* favore dotis, ut donatio cujuscumquè quantitatis non insinuetur, non propterea ex hoc argui, ut ejus instrumentum sub statuto mandante, illud redigi in publicis memorialibus, non comprehendantur, quod etiam adversus *Salicetum* affirmasse autumat, *Curt. Junior. in l. hæres absens, num. 18. ff. de Judic. qui Saliceti*, erroneam doctrinam præconizat, insequuntur *Coras. in l. 1. in 2. lect. nu. 23. ff. soluto matr. Dec. cons. 5. num. 2. & cons. 537. num. 6. Puteus dec. 160. nu. 2. lib. 3. Præs. Amat. cons. 92. num. 30. Præs. de Franch.* à quo prædictas rationes mutuatus est *Præs. Merlin. dec. 286. num. 2. Castill.* plures alios congerens, *dec. 90. nu.* 7. tradens in illo Senatu decisum contractum subjugatorium, quem Nostrates annuorum introituum appellant, qui intra tres menses insinuari debet juxtà illius Regni *pragmat.* insinuandum esse, etiam si dotis causam ille contineat.

Pergit ulteriùs, putans omninò registrationem refutationis requiri, tùm quia *prag.* memorata loquitur verbis universalibus pluriès repeti-

tis, ibi: *Che tutti quelli*, & iterùm *tutte le refutationi*, quam universalem dictionem comprehendere causam dotis, & nihil excludere, credit idem *Merlin. add. cap. 59. num. 7. ex Gravett. cons. 361. nu. 21. vers. 3. admisso, lib. 3. Pedroca cons. 25. num. 37. & Castillo add. dec. 90. num. 18.* & addimus vulgatos *tex. in l. Julianus 68. ff. de leg. 3. l. à procuratore, C. mandati, & in l. omnes, C. sine censu, vel reliq.* & confirmant *DD.* relati à *Sim. Vana in princ. jur. lit. Q. num. 4.* & a *Marotta d. scop. forens. cap. 31. num. 44. & 45.* tùm etiam quia *prag.* ultra prohibitionem, procedit ad actus nullitatem, & ex clausula annullativa in *prag.* adjecta forma inducitur.

Prosequitur idem *Præses num. 14. & 15.* considerans solemnitatem registrationis requisitam in casu statuti relati per *Salicetum* esse extrinsecam, & accidentalem contractui dotali, & proindè sine illa sustineri posse quia actus supponitur jam in esse productus; & cum solemnitas desideratur ad confirmationem rei jam existentis, defectus formæ accidentalis actum non vitiat ipso jure, ex *Bald. in l. universa num. 2. C. de precib. Imp. offer.* & in is terminis rectè procedere, ait, decisionem apud *Franc. Hiern. de Leo decis. 110. lib. 1.* At in terminis *pragmat. 20. de feud.* forma registrationis est substatialis, nedùm ex clausulæ annullativæ, & temporis prfixi viribus, sed etiam quia feuda in nostro commercio non sunt, sine Domini directi voluntate, ex *cap. 1. §. commercium, de probib. feud. alien. per Lothar. Camer. in cap. imperialem fol. 27. col. 3. Jo; Dominic. de Anna in responso, si legato feudo debeatur æstimatio num. 22.* rescripto post *alleg. Vincent. de Anna, Reg. de Pont. de potest. proreg. tit. 6. §. 1. num. 16.* & proindè actum vitiare ipso jure, cum substantialis dicatur, conludit ex *Bald. in d. l. universa, & Franc. de Leo cit. loco n. 13.*

Quintò considerat *num. 18. 19. & 20.* Salicet dicterium procedere tantum in materia *l. fin. C. de jure dotium*, in qua prius dos erat privilegiata, & adducit *Dec. Barbos. de Franchis*, & alios At in feudis dotem nullum habere privilegium, non solum in suis accidentibus, sed neque in sui generalitate & substantia, adeò ut sine Domini assensu in eis dos constitui non possit, nec pro ea feuda obligari, tùm perspecto jure communi, *in c. 1. §. donare, qualitèr olim feud. poter. alien.* tum nostro municipali, *Camerar. in mem. cap. Imperialem fol. 65 lit. A. & fol. 82. lit. B. Montan. in repet. ejusdem c. Imperialem n. 206.*

Ideoq; (addit *num. 21.*) in feudis illa non est privilegio munita, quia in eis versatur domini interesse, quod quidem interesse non solùm considerandum est proptèr damnum diminutionis feudi, vel propter servitia domino debita; ut perpendit *Montan. cit. num. 296.* sed etiam propter volutatem domini, *arg. tex. in l. fin. ff. de usu, & habit. And. in eod. cap. Imperialem col. 1. in fin. Gizzar. dec. 74. num. 2. de Ponte de potest. Proreg. tit. de refut. feud. §. 6. num. 4.* at cum *d. prag. 20. de feud.* nihil aliud nisi Domini interesse, respiciat, tam pro devolutionis jure, quam pro relevio sibi debito, propterea nullum dotis privilegium prævalere debet, & satis esse, quomodocumquè vis inferatur domini voluntati, statuentis pro suo interesse refutationem registrari, ut alitèr dotalis contractus nullus censeatur, concludit *n. 21. & 22.*

Sextò dicit *num. 22. vers. dico 6.* quod licèt ex gratia mulieribus Neapolitanis a Serenissimis hujus Regni Regibus impertitum sit, ut assensus Regius intelligatur præstitus obligationi feudorum pro dotis constitutione super bonis donantis, id tamèn solum locum vendicare, quoad hypothecam acquirendam, non autem, ubi agitur de dominii translatione, eo enim casu requiri assensum, prout in cæteris feudorum alienationibus, ex *Reg. de Ponte add. tract. de assens. sup. dot. tit. 6. num. 39.* pro indubitato sentit, & quod proindè non liceat argumentari de uno casu ad alium, nec de privilegio restitutioni dotis concesso ad refutationem, quæ dominii ipsius corporis feudi translationem importat.

Ultimò *num. 23.* concludit ex *Dom. Præs. de Franch. dec. 663. D. Reg. Tap. dec. S. C. 47. D. Reg. de Ponte tit. 8. de refut. feud. num. 8. Dom. Reg. Fabio Capyc. Galeot. lib. 1. controv. illust. 44. num. 11.* fuisse, hunc articulum decisum, etenim ibi determinatum fuit, refutationem feudorum factam contemplatione matrimonii, quamvis non redactam in registris infra dies quindecim, servata forma *d. prag. 20.* fuisse validam, ex quo supèr ea fuerat impetratus Regius assensus, & infrà biennium registratus in Quinternionibus Regiæ Cameræ Summariæ; undè infert *D. Merlinus* præsuppositum decisionis fuisse, omninò requiri registrationem infrà quindecim dies, alioquin decisio careret ratione dubitandi; si enim donatio prædicta contemplatione matrimonii registro non indigeret, frustrà esset de illius invaliditate dubitatum proptèr omissum registrum refutationis.

Et tandèm hanc suam opinionem circumvallat supremi Senatus S. C. decreto, lato in causa Catharinæ Caracciolo sub die 4. Martii 1641. cujus verba rescribit, *in principio cap. 60.*

34 Verum enim verò hujusmodi objectiones, non modo non deiiciunt, verum etiam fulciunt *Avi mei* sententiam, maximèque eam corroborant, quandoquidem dos, ac donatio contemplatione matrimonii registrum, seù insinuationem non requirunt, in hoc enim speciali prærogativa fruuntur, ut de dote loquitur memoratus *text. in l. fin. C. de jure dotium*; & de donatione propter nuptias, alter *tex. in l. sancimus 34. §. alias, vers. insupèr, C. de donat. in l. minor, & in Ath. eo decursum, C. de donat. ante nupt.* & propterea *prag.* sanctio, etsi generalis, hos casus favore dotis specialitèr provisos non complectitur, nisi specialis de ea mentio fiat, *l. 3.* ubi *Glos. Bar.* & alii, *C. de silentiar. lib. 11. cap. si propter 51.* ubi *Glos. de rescript. in 6. Bar. in l. filiusfamilias, §. Divi, num. 13.* ubi *Jas. in 2. lect. num. 98. Rip. num. 70. Crot. n. 68.* & alii, *ff. de legat. 1. Bal. in l. sive plures num. 5. C. de Sacros. Eccles. in l. omnes populi num. 19. ff. de Justit. & Jure, Andr. Isern. & Afflict. in Constitut. ea, quæ ad decus à num. 32. & decis. 111. num. 9. & Gabriel. comm. conclus. tit. de legib. & constit. concl. 1. n. 10.*

Et quod in locis, in quibus necessariò est insinuanda donatio, non veniat comprehensa donatio contemplatione certi matrimonii facta, præter adductos, tradunt *Bal. Novell. cit. par. 6 privil. 47.*

Roland,

Roland, conſ.44.num.9.lib.4. Peregr. de fideicomm. artic.51. à num.66. & conſ.66. num.31, lib.1. Menoch. conſ. 261. & conſ. 944. num, 31. Carpan. ad Statutum Mediol, cap. 324. num. 49. Cancer. var, lib.1, cap.8.num.3. Franc. Molin. de Rit. nupt, lib. 3. q.6. num.507. Ludoviſ. deciſ.491. num. 10. & deciſ.563. num.12. Fab. defin.2.C. de inſin. donat. Gratian. diſcept.forenſ. cap.984. num. 25. tom. 5. P. Rebell, de oblig.juſtit. lib.18.q.6. num.9. Pilliuc. tract.34. cap.4.num.90. Castell.in tract.2. de donat, contempl. matrim.cit.diſcurſ.1. ſpecial.4. num,10. qui plures deciſiones adducens, ſubdit hanc concluſionem carere omni dubitatione, ſi donatio facta contemplatione certi,& determinati matrimonii contineatur in dotali tio contractu, ſeù in capitulis matrimonialibus, ratione cohærentiæ illius contractus, occurrens omnibus objectis in contrarium excogitatis à *Siculo Jo; Franciſco del Caſtillo dec. 90. & 152. in fine*, à quo argumenta percepit *D. Merlinus*, & *Castelli* ſententiam inſequuntur alii relati à *Giurba obſer.48. num.15. & d.Judex Franc. Mar.Prat.ad Paſchal.de virib.patr, poteſt. p.1.cap.4. ad num.36.*

Corruit prætereà altera ratio; donatio ſiquidem, per Inſtrumentum perficitur, & tamèn Inſtrumentum donationis inſinuatur, non autem ipſa donatio concepta tantùm verbis, ideoque ſinè Inſtrumento minimè inſinuari poteſt; ut ex *l. ſancimus, & l. penul.C. de donat.* deducit *Stephan. Gratian. diſcept.forenſ. lib.5. cap.887. num.8.* probans, id eo fortius procedere, ubi per ſtatutum requiritur inſinuatio, tunc enim omninò neceſsè eſt, ut donatio ſit per inſtrumentum celebrata,& ſic in hoc Regno hoc eſt indubitatum, attenta *memor. prag.20. de feud,*

Nec obſtaculum facit adducta deciſio à *Jo; Franciſco del Caſtillo in mem.dec.90. num. 7. to.1,* relata à *Domino Merlino cit.cap.59. num. 6.* ſiquidem Sereniſſimus Rex Philippus II. ſua *pragm.* emanata Madriti die 26. Auguſti 1581.& executoriata in Regno Siciliæ ſub die 15. Februarii 1582. mandavit, omnes, & ſingulos contractus ſubjugatorios, juxta formam *Bullæ, & Reg.Prag. 1. de cenſibus*, eſſe regiſtrandos infrà ſex dies, à die initi contractus, ſub pœna nullitatis actus, quantum ad tertii præjudicium, id quod confirmavit Excell. Marcus Antonius Columna Prorex Siciliæ die 13. Martii 1582. teſtibus *Muta dec.73. num. 30. & dec. 74. num. 7. Maſtrill. ad Petr. de Gregor. ſup.cit. Bulla, q.9. num.30. Graſſ.ad Conſtit. pragm.Siciliæ, §.1. num,1. & 2. & §.37.num. 22.* Ortaque deindè controverſia, nùm ſub prædictarum ſanctionum diſpoſitione comprehenderetur contractus ſubjugatorius ex cauſa dotis, & donationis propter nuptias, varietas deciſionum relatarum per *Caſtill. add,loco, num.19.* cauſa fuit, ut Excell. Comes Caſtri ejuſdem Siciliæ Prorex ſub die 30. Junii 1618. declararet, in *Pragmat,* memoratis comprehendi etiam contractus ſubjugatorios ex cauſa dotis, & donationis propter nuptias factus.

Non, inquam, obſtat, etenim nos ſermocinamur de donatione propter nuptias, ſivè contemplatione matrimonii, quæ ſpecialitèr de jure communi eſt privilegio munita, ut nulla indigeat inſinuatione *cit. l. ſancimus 34. §. alias verſ. hiis inſuper, C. de donat. l. minor. & Auth. ea deorſum, C. de donat. ante nupt.* & confunditur cum toto contractu dotali, *Gid. Papa deciſ. 135. nu. 2. Jo; Vincent. Cavaler. in alleg. 28. num. 13.* reſcripta per *Dom. Reg. de Marin, in tom. 3. alleg. diverſ.* Non tamen hoc privilegio fruitur contractus ſubjungatorius, qui ſit pro ſolutione dictæ dotis, & proptèrea cum ſit ſpeciale in cauſa dotis, & donationis propter nuptias, non benè infertur, quod ſit etiam ſpeciale in contractu ſubjugatorio, ſivè venditionis annuorum introituum, ut benè argumentatur idem *Caſtill. à num, 9.* & inſequitur *Groſſ. in add. §. 2. num. 7.* & ex diverſis non ſit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minor. Reg. Capyc. Latro deciſ.178. n.60. dec.181. n,42. & dec.191.n.20.lib.2.*

Nec ſuffragantur verba univerſalia pluriès in *pragm. 20. de feud.* (cujus etiàm memores ſunt *Camill. Laratha in theat. feu l. par, 2. dilucid, 67. num. 24. Bilotta in addit. ad alleg. 16. Jo: And. de Georg. tom. 2.*) repetita etenim illa in ſtatuto adjecta, quamvis univerſalia, nullo modo comprehendunt caſus ſpecialitèr privilegiatos, potiſſimùm, favore dotis, abſq; ſpeciali illorum expreſſione, *Gl. in cit. cap ſi propter 51. de reſcript. in 6. in add. l, 3. C. de Silentiar. lib. 11, in verbo Et quibuſq; in l. fugitivi verbo Qualibet alia pœna, Cod. de ſeru. fugitiu.* Undè *Auth. qua in provincia, C. ubi de crim. agi oport.* quamvis univerſalitèr loquatur, non tamèn complectitur privilegia in corpore juris clauſa, ut ibidem notabilitèr obſervat *Gloſ. in verbo, Quicumq; ex omni privilegio*, confirmant *Ruin. conſ. 195. num. 2. lib. 3. Eugen. conſ. 90. num.26. lib. 1, Ciriac. controu. 518. num. 38. lib. 3.* affirmans, ſub ſtatuto loquente univerſalibus verbis, non comprehendi dotem, ex *Ruin. conſ. 195. num. 2, vol. 1. conſ. 61. num. 3. vol. 3. Cephal. conſ. 13. ſub num. 44. Menoch, conſ. 261. num. 39. lib. 3.* Hinc generalis ſanctio *in l. 1. ff. de Vellejan.* nè pro ullo mulieres intercederent (quod verbum, ullo, junctum cum negativa, nè, reſolvitur in ſimplicem negativam, pro nullo quæ eſt univerſalis) reſtriugitur pro dote pro qua validè mulier obligatur, *l. promittendo 42. in princ. ff. de jure dot. l. ſi dotare 12. & l. fin.C. ad vellejan. Henriq. de fidejuſſ. c.7. num. 452. Dom. Conſ. Staiban. cut. 2. reſ. 177. Mucc.quæſt.forenſ.12.Dom.Praſ.Merlin.controv.forenſ.c.56.nu,10.*

Et *Cravett. conſ.294. num.6. ac Pedroca conſ. 25. num.37.* ſermo eſt in ſtatuto loquente per verba negativa, puta, nullus contractus fiat, aut nulla donatio fiat, ut tunc omnia excludat, ex *Gloſ. cap. ſtatutum, verbo, Nullum, de reſcript. in 6,* ideoque *Cravetta* ibidèm ſcribit, quod ubi ſunt duæ regulæ contrariæ, alia affirmativa, alia negativa, ut negativa prævaleat *l,3.§.liberti, & ibi Bar, ff. de ſuſpit. tutor.* Et ubi ſunt duo ſtatuta, unum affirmativum,& alterum negativum, prævalet negativum, ad tradita per *Caſtrenſ. in l. non eſt novum, ff. de legib. Dec, conſ.44. col. fin.* Et è duobus privilegijs, affirmativum præfertur negativo, *l.1. & l. Ruffinus*, ubi *Bal. Cod. de milit. teſt.* At cum donatio contemplatione matrimonij ſit negativè privilegiata, ut non inſinuetur, & *pragm. 20. de feud.* affirmativè loquatur, ut omnes refutatione

re-

registrentur, jure prævalet dispositio juris communis, negans insinuari donationem contemplatione matrimonij factam, & proindè tantùm abest ut *Cravetta*, *&* *Pedroca D. Merlini* opinioni faveant, ut potiùs nostram sustineant alcam. Quibus collimat, quod quamvis in feudis prohibita sit per verba universalia negativa omnis præscriptio, ex *tex. in cap. unico, de capit. Corrad. & cap. Imperialem, §. habito, de probib. feud. alien.* per *Federic.* non tamèn excluditur centenaria præscriptiò, *Glos. in Auth. ut de cætero comm. Eccl. rer. in verbo, Præscriptione, Affl. in cit. cap. unico, §. prætereà, num.*31. *Ciriac. controv. forens. lib.* 1. *controv.* 3. *num.*85. *Intrigl. de feud. cent.*2. *art.* 96. *num.*12.

Clausulam verò annullativam in *pragm.* adjectam, quæ formam inducere videtur, qua non servata, actus nullus redditur, dicimus, operari respectu Regij Fisci, cujus interesse prospexit; non tamèn contrahentium, ut in simili dixerunt, *Lanar. conf.* 82. *num.* 15. *Reg. de Ponte cons.* 17. *num.* 8. *lib.* 2. quem refert *Dom. Reg. Capyc. Galeot. lib.* 2. *cit. controv.* 6. *num.* 33. (qui tamen ab eo dissentit *lib.* 1. *controv.* 14. *à num.* 49.) *d. Lelius Giptius in alleg.* 108. *num.* 27. rèscripta per *Dom. Reg. de Marin. in tom.*3. *alleg. divers.* asserens dictam clausulam non irritare, nec resolvere, nisi volente eo, & sic fisco cujus gratia apposita est.

Nec est inconveniens, quod refutatio non registrata respectu partium sit valida, & nulla respectu Regij Fisci, nam regula, quod una, eademq; res diverso jure censeri non debeat, ad. *tex. in l. cum qui ædes, ff. de usucap. c. cognovimus* 12. *q.*2. restringitur, ut respectu diversorum, diversò jure censeri debeat, ad *tex. in l. miles, §. pro parte, ff. de legat.*2. *Monac. decis. Florent.*28. *num.*12. *Vaaz in loc. comm. jur. lit. l. num.* 48. *Surd. decis.* 266. *num.*8. *Molfes. ad Consuetud. Neap. par.* 4. *de success. ab intest. q.*8. *num.*9. *lib.*1. *R. Capyc. Latr. decis.*33. *num.*16. *lib.*1. loquens in peculiari materia *d.pragm.*20.

Nec solemnitas registrationis est de forma substantiali, ut opinatur *D. Merlinus num.*14. *&* 15. sed tantum solemnitas extrinseca, seù accidentalis, quod desumitur ex verbis ejusdem *Bald. in l. universa num.*2. *C. de precib. Imp. offer.* rescriptis à *Merlino ibidem*; quandoquidem registrum non requiritur ad esse rei, sed tantùm pro interesse Regij Fisci, potest enim omni jure fieri proximo successori refutatio absquè assensu *Bilotta consul.*29. *num.*12. post *decis. Benevent. Dom. Reg. Galeot. cit. controv.*6. *num.* 3. *Dom. Consil. Staib. cent.* 2. *resol. forens.*172. *num.*46. Undè non ipso jure erit nulla, nec mandavit *pragm.* quod in actu stipulationis refutationis intervenire deberet illa solemnitas, & illa omissa, esset nulla refutatio, quibus in terminis procedit *tex. in l. non dubium, C. de legib.* quem laudat *Merlin. num.*8. nec prohibet illam fieri, sed solummodò ex post facto jubet, illam registrari pro Regij Fisci interesse, aliàs non valeat, & sic non impeditur obligatio, sed paratur exceptiò, ut deducitur ex *d. l. universa*, ubi *Glos.* declarat illà verba, (*Non aliter valeant*) idest, (*non aliter sortiantur effectum,*) Et observat *Leon. dec.* 20. *num.* 10. qui *num.* 11. insequutus *Bar. in l. cum lex* 46. *num.*8. *vers. si verò contractus, ff. de fidejuss.* lepidè firmat, statutum disponens instrumenta donationum esse insinuãda infrà sex menses, aliàs illæ non valeant, non irritare donationem ipso jure, sed producere exceptionem, reddit rationem, quia statutum jubet adhiberi solemnitatem post contractum perfectum, & adducit *Bar. in d. l. universa, num.* 2. *& Jas. ibid. num.* 8. *& num.* 15. prosequitur idem *Leo* non impediri propterea dominij translationem.

Prædicta confirmat *Cumanus cons.*173. *in princip.* sermocinans de statuto Vicentino, quo disponitur, quod donatio non insinuato certo modo intra annum præjudicium non inducat creditoribus, affirmat, statuto prædicto non irritam reddi donationem, sed solùm prohiberi per eam præjudicium inferri creditoribus, qui posteà cum donante contraxerunt.

Quartum insupèr *Merlini* objectum sua macerie obruitur, concedit enim contractum dotis esse privilegiatum à jure, ut insinuatione non indigeat, juxta *cit. l. fin. C. de jure dotium, & Salic.* doctrinam procedere tantummodò in materia præfatæ *legis*, non tamen in feudis, in quibus nullum consideratur dotis privilegium, nec in eis ulla dos constitui potest, nec illa pro dote hypothecari possunt sine domini assensu. Et tamèn in multis ipsam dotem privilegiatam in feudis esse, scimus, potissimum quod jure municipali feuda sunt obligata, tàm pro constitutione, & promissione, quam pro restitutione dotis, vigore *Capitulorum, & Pragm. Regni*, ut nos diximus, & admittit idem *D. Merlinus in* 6. *oppositione num.* 22. & assensus, qui expediri non potest post mortis obligantis feuda *Reg. Rovit. in pragm.* 1. *num.*1. *de fide mamor. Reg. Capyc. Latro decis.*137. *num.* 15. *lib.* 2. validè favore dotis expeditur *Reg. de Ponte cons* 75. *num.*38. *& de potest. Proreg. tit.*6. *§.*1. *num.*1. *&* 18. ex *tex. in l. si ego §. res ff. de jure dot.* & concludunt *Anna alleg.*66. *num.*5. *alleg.*115. *num.* 2. *de Franch. decis.*86. *num.*1. *& decis.* 620. *num.* 9. *R. Galeot. controv.* 27. *num.* 51. *lib.* 2. ea freti ratione, quia de jure feudorum non reperitur prohibitio expressè in dote, sed tantum generalitèr, quo in casu recurrendum est ad jus commune, in quo specialiter dos privilegium obtinet, proùt, & in materia insinuationis.

Sextum etiam corruit fundamentum, etenim, ut pluriès diximus, refutatio à principio est valida respectu contrahentium, scilicet, refutantis, & refutatarii, dum illa fuit pura, & simplex, & in proximum successorem collata, ut idem *Merlin.* tradit *lib.*1. *controv. forens. cap.* 57. *num.* 5. & concernit registratio tantùm Regij Fisci interesse, nec ipsi argumentamur à privilegio constitutioni, & restitutioni dotis impartito, vigore *Capitul.* ad præfatam refutationem, quæ dominij translationem importat in refutatarium, absque offensu.

Ultimum similitèr argumentum *Merlini num.* 23. faciliùs tollitur, imò contra illum retorquetur. Sibi enim persuadet ex *decis. de Franch.* 663. & alijs, quibus addo *D. Consil. Staib. add. res. forens.* 172. *num.*45. *Lelium Giptium add. loco num.*29. memorem *Avi mei ad Gramm. cit. decis.*103. *num.* 145. registrationem hoc in casu omninò requiri, & in casu *decis. de Franch.* refutante revocante refutatio-

tationem contemplatione matrimonij factam, ſed non regiſtratam nec infrà quindecim dies, nec poſtea, ſed ſuper illa impetrato Regio aſſenſu, illoquè infra biennium regiſtrato in Quinternionibus Regiæ Cameræ Summariæ, fuit hæſitatum, an revocatio ſubſiſteret, ſtante aſſenſus regiſtratione, & non refutationis, & diſcuſſo articulo, fuit valida declarata refutatio, & abſoluti hæredes refutantis, neque fuit ibi oppoſitum, nullitatem ex defectu regiſtrationis non potuiſſe allegari per creditores, ſed tantùm per Regium Fiſcum, & ſic caſus deciſus non dicitur, dum non fuit à parte oppoſitus, nec à Judice ex officio diſcuſſus.

Quin, in illo themate, determinatum fuit, regiſtrationem fuiſſe adimpletam per æquipollens ex regiſtro aſſenſus, per quem Regia Camera conſcia erat de poſſeſſore feudi refutati pro illius devolutione, & relevij ſolutione, quam regiſtrationem per æquipollens adimpleri poſſe, dum habetur intentus notitiæ refutationis, tradunt *de Franch.* & cæteri adductiſquidquid adverſus *Dom. de Franch. deciſ. cit.* 663. dicat dem *Merlin. dict. cap.*59. *à num.*24. *ad* 33.) In feudis enim vendicat locum regula, nihil refert quid ex æquipollentibus [illegible], *Iſern. in cap.*1, *num.*9. *& ibi add. qui ſucceſſor. tenet. Camer. in cap. Imperialem, fol.*59. *verſ. Decima tertia concluſio, Reg. de Ponte add. tract. tit.*7. *de Aſſenſ. Reg. num.* 26. *& tit.*8. *de re. fut. feud. n.*10. *&* 11.

Huc confert notabile *conſ. Cephali* 35. *num.* 45, *lib.*1. quod licet Princeps ſtatuat, actum in ſtatutis regiſtrari, cum tamen id facere præſumatur, ut ad ejus notitiam perveniat, ſi actus regiſtratus fuerit in Camera Mutinenſi, atque ita ad ipſius notitiam pervenerit, ſufficiat, quia non curatur de modo, dummodò ſequatur effectus, *l, mater, C. de inſtit. & ſubſtit. DD. in l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, ff. de liber. & poſth. & Cagnol. in l. ſi quis major, num.*27. 28. *Cod. de tranſact. ac Caſſiador. deciſ.* 2. *de Judic.* ſcribunt, quod regiſtratio ad unum finem per ſtatutum requiſita per æquipollens adimpletur.

Concinunt *Text. in l. fin. §. omnem*, ubi *Bald. C. de adminiſtr. tutor. & in l. legitimis, in princip. ff. de legit. tutor.* ubi idem eſt, ut tutor, vel curator promittat rem pupilli ſalvã fore, vel promittat, uti ita facere, & inutilia prætermittere. Et ubicumque diſpoſitio conſiderat effectum, ſufficit, ut per æquipollens adimpleatur, *Bar.* & alij *in cit. §. & quid ſi tantùm, Cravet. de antiq. temp. par.*1. *num.*246. *Pariſ. conſ.*9. *num.*16. *lib.*3. *Cephal. add. conſ.* 35. *num.* 46. probans *num.* 47. quod ubi apparet de ſcientia, publicatio non requiratur, nam conſtitutio ligat ſcientes, *Bar. in l. omnes populi in* 5. *qu. princ. ff. de juſt. & jur.* & ſtante notitia, defectus publicationis parum operatur, & omiſſio tam levis ſolemnitatis non vitiat, *l.*1. *§. fin.* ubi *Bar. ff. de vent. inſpic. & in l.* 1. *§. ſi plures col.* 4. *ff. de exercit. action.* Imò etiam ſi regiſtratio, poſt tempus in ſtatuto adjectum, ſequatur, valida erit, dummodò non ſit medio illo tempore quæſitum jus alicui tertio, ut advertit *Bal. in c.*2. *ut lite non conteſt.*

Hinc ferè quotidiè Collaterale Conſilium mandat, quod aſſenſus feudalium regiſtretur in R.C. S, & habeatur pro regiſtrato, lapſu temporis duorum annorum non obſtante, citrà præjudicium jurium Regij Fiſci, & partium, ut advertit *Avenment ad Gram. cit. deciſ.*103. *num.* 154. & deſumitur ex *pragm* 23. *de feud.* & ſervari, quoad regiſtra donationum in Regno Siciliæ teſtatur *Groſ. cit. §.*2. *n.*47.

Itèm tandèm ſupereſt, ut deciſioni, quæ ipſo *Dom. Merlino referente*, manavit è S. C. ſatisfaciam. Atqui (pace tanti Senatus dictum ſit) hujuſmodi determinatio ſuos habet ſcopulos, cum ex dictis liquidò conſtet refutationem regiſtrationis vinculo obnoxiam non eſſe, & creditoribus hanc nullitatem opponere non licet, ſed ſolùm Regio Fiſco: Nequè Catherina Caracciolo, quod cauſa excideret, admodùm ſollicita fuit, atq; ideò ab ea ſententia non reclamavit, mandante S. C. ut eidem ſatisfieret ſuper pretio Terræ Rateni, tamquam obligatæ D. Franciſco Caracciolo per Hyppolitam Riccio matrem pro obſervantia refutationis, ut teſtis eſt idem *Dom. Merlin. cap.*60. *nn.*9. *&* 10. & ſic licet non obtinuerit ſatisfieri ſuper pretio dictæ Terræ tanquam rei propriæ D. Franciſci ejus viri, ut inſtiterat, ex traditis per eumdem *D. Merlin. add. c.*57. *n.*4. *verſ. his ſic præcognitis, n.* 2. tamen votum ſuum aſſequuta eſt, dum creditũ recuperavit ſuper pretio illius oppidi.

Hæc in *Avi mei* cauſa, pietate ſuadente, veritate impellente, *Dom. Merlin.* objurganti reſpondere operæpretium exiſtimavi; quæ ita à me dicta accipi, & intelligi volo, ut nullum ictum ſecum ferre velim, niſi quem ratio dabit, & æquitas. Nequè enim mihi cum homine adverſario res eſt, cujus caput irato petere liceat ijs telis, quæ à vindicta parantur, ſed cum Viro amiciſſimo, & nobiliſſimo, quem in primis colo, cujus virtutem deoſculor, ſapientiam veneror, doctrinam miror, quem vel leviter læſiſſe, non minùs mihi diſpliceret, quam in Avo meo me læſum videri, ut nàm ipſe viveret, & animi mei erga ſe voluntatem intueri oculis poſſet, ſimùl quo apud me loco ſint ejus nomen, & decus? At homines ſumus; nemo eſt, qui opinionis ſuæ affectu non ducatur, præſertim qui ſcribimus, cui indulgentes, dum ſtylum acuimus, non opinionem ſolùm adverſariam rationibus ferire ſatis habemus, ſed, & homines ipſos aliquandò perſtringimus.

RITVS CLXVIII.

ITem nota, quod aſſignans inſtrumentum in dicta Curia, & petens interrogationem fieri: obligat ſe, & bona ſua, non concordare, cum parte altera ſine licentia Curiæ: immò de proſequendo dictam cauſam extraordinariam ſuper tenore dicti inſtrumenti uſq; ad finem; ad pœnam tarenorum ſex, pro qualibet uncia contenta in dicto inſtrumento, & non minus: tamèn quando eſſet una ſumma multum exceſſiva: putà duarum, vel trium millium unciarum: tunc committitur arbitrio Curiæ. Nota, quod ille Ritus iſto modo practicatur per ipſam Curiam: videlicet, licèt inſtrumentum ſit liquidum, & omnia concurrant, quæ in eo continentur: tamèn ſi ille, qui petit adverſarium ſuum interrogari, ſit præventus per citationem à di-

dicto

cto adversario suo, ut rumpat ei instrumentum illud, super quo petit interrogationem fieri: tunc non potest fieri interrogatio, nisi sit finita dicta causa ruptionis dicti instrumenti, qua finita, videbitur, si est locus interrogationi, vel non. Et fit interrogatio hoc modo: videlicet unus Advocatus fisci legit in conspectu Curiæ alta voce dictũ instrumentum; quo lecto, audiuntur Advocati fisci ad fundandum intentionem Curiæ, quod præcedat interrogatio, Secundario, audiuntur Advocati illius, qui præsentavit instrumentum. Tertio adiuntur Advocati illius, contra quem petitur interrogatio fieri: quibus auditis, si procedit interrogatio, unus ex Judicibus Curiæ facit jurare illum, contra quem est præsentatum instrumentum, si illud instrumentum, habet pro vero: & sive dicat sic, sivè non detinetur in carceribus: & deindè facit jurare facientem interrogari, si aliquid recepit dè summa in instrumento contenta: & deinde datur utriquè parti terminus ad probandum (quo termino dato) proceditur in dicta causa, hoc modo videlicèt: quia dato termino ad probandum, & elapso, vel non elapso, renunciato tamen ipsi termino, (sicut etiam fit in alijs casibus) publicatio, & deindè alij actus, & conclusio fit, & datur sententia civilis quoad sortem, non autem ad pœnam pecuniariam, vel civilem. Ille autem qui præsentat instrumentum, obligat se ad pœnã tarenorum sex pro qualibet uncia infra duos menses prosequi (quod intelligitur prosequi causam ipsam per citationem, vel alios actus) & non pacisci cum parte adversa sine licentia Curiæ. Et tunc causa ipsa potest finiri quandocunq; etiam post duos menses, proùt de jure est.

SUMMA RERUM.

1 *Præventio impedit liquidationem instrumenti, & nullo statuto videtur exclusa.*

2 *Ut validè fiat, libellus requiritur, cum valida citatione.*

3 *Illa admittitur nedùm adversus Instrumentum, sed, & obligationem penès acta, literas cambii, & apocas banci.*

4 *Præventioni an obstet renunciatio, & quid obtenta per debitorem à juramento absolutione, & àn illa sit de stylo.*

5 *An necessarius sit, ut renunciatum exceptioni præventionis dicatur, tactus scripturæ, & invocatio Divini nominis, àn verò sufficiat, dicatur, renunciando præventioni.*

6 *Juramentum necessarium, quod requiritur à jure, exquirit tactum voluntarium verò non.*

Tactura præsumitur.

Nec requiritur invocatio Divini Nominis.

7 *Præventionis renunciatio, ut valeat, àn de essentia requirat juramentum.*

Decisio S. C. adducitur.

8 *Si citatio super tenore Instrumenti, & præventionis eodem die concurrant, àn procedi possit ad liquidationem?*

Quid si citatio præventionis fuerit expedita in Tribunali superiori, & illud manus apposuerit.

9 *Fidejussio requisita à prag. unica de prævent. moder. qua ratione fuerit introducta.*

Præventio potest fieri in omni Curia, sed an in foro prævenientis, vel præventi.

10 *Cautio præstari debet, nedùm quando præventio ordinatur ad satisfactionem, sed etiam àn quando allegatur alia causa.*

An illam præstare debeat Clericus.

11 *Fidejussio prædicta an sit de forma, ita quod non possit præveniens admitti, nisi priùs eam præstiterit, vel in tantum teneatur, in quantum petatur.*

12 *Præveniens an teneatur in termino d. prag. unic. tempore publicationis processus etiam personaliter comparere.*

13 *Præventor, præstita cautione, & adimpletis adimplendis, an citari possit super tenore instrumenti, & contra eum citatum, & contumacem exequi possit, non obstante præventione.*

14 *Mensium computatio quomodo facienda.*

Anni, aut mensis tantùm, quandoque non satis est cum patris nonnunquam etiam requiratur.

15 *Advocati fisci, absentibus Judicib[...], an jus dicere possit, & de illius prærogati[...], remissivè.*

RAtioni consentaneus videtur præsens *Ritus*. Etenim verisimile non est, aliquem alienæ pecuniæ Reum, tam insignis audacia, ac temeritate esse, qui in actorem suum actionem prævertere, judiciique aleam experiri non reformidet, nisi de causæ suæ æquitate ita certus sit, ac talibus veritatis fundamentis suffultus, ut nè suspicionem quidem improbitatis, ac fraudis in se cadere posse, confidat; Horrere enim obærati forum, ac judicia solent, non prævenire, aut provocare. Quamobrèm observantiam *Ritus* 166. *de liquidatione instrumentorum*, secundo coarctat *Ritus* iste,

1 ubicumque creditor, qui præsentavit instrumentum, fuerit per citationem præventus à debitore ad illud cassandum, quolibet namquè statuto prohibente aliquid opponi contra instrumentum, non complectitur præventio, *Mutn decis.* 94. *num.* 1. *Tusc. lit. S, conclus.* 525. *num.* 1. *Giurb. decis.* 44. *n.* 3. *Man. os. de inhib. quæst.* 49. *n.* 6.

2 Ex quibus seligo primum, non sufficere citationem, nisi illa contineat petitionem, quæ debet esse specifica, non generalis, *Afft. & Ursill. decis.* 294. olim quippè citatio antecedebat libelli productionem, ex notatis per *Maran. par.* 6. *membr.* 1. ipseque latiùs probo super *Ritu* 271. quamobrèm dicta citatio non est satis ad impediendam liquidationem, teste *Afflict. decis.* 294. & *Maran. par.* 6. *eodem membro* 1. *sub num.* 71. idquè clarescunt verba nostri *Ritus*, *illa*, scilicet, *sit præventus ab Adversario suo per citationem, ut rumpat ei instrumentum*, ergo non loquitur de citatione ad petitionem porrigendam, de qua *Afflict. & Marant.* sed citatione ad rumpendum instrumentum, atquè ideò continet petitionem, quibus verbis comprobatur apertè assertio altera, & in jure verissima, nè libelli sola præsentatio operetur præventionem, nisi & parti adversæ fuerit insupèr notificatus, & intimatus libellus ipse, & consequenter subsequens citatio sit causa præventionis, quam mille tradunt *DD.* quorum aliquos memoramus super *Rit.* 97. *tom.* 1. plura similia ibi cumulantes, illud præsertim, quod litis pendentia non di-

citur,

citur, ubi libellus minimè fuerit notificatus parti, quod prætèr illic cumulata probat *dec. Rotæ* 685. *num.5.* inter congeſtas à *Farinac.p.2. tom.2.* alioquin, nec dicatur lis introducta *decif.605. n.* 11. cum lis probetur ex citatione executa, *decif.* 736. *num.1. Carleual de Judic. lib.1. tit. 1. diſp.2. num.879. Thor.voto 5. num.8. Præſ. Merlin. lib.2. controv. forenſ. cap.66. Queſada diſſert.12.num.48,* inquirens quomodo debeat fieri citatio,

3 Ejuſmodi autem præventio, quemadmodùm inſtrumenti liquidationem impedit ex hactenus notatis, ita incuſationem obligationis penès acta, dicit *Afflict. decif.*387. & admittitur etiam adverſus litteras cambii, & apocam banei, *Afflict. in Conſtit. Regni cauſam per magiſtros num.* 10. *Reg. Tapia in jur. Regn.tit. de apoc.in pragm.63.§.item ſi ſupplica, num.4. de offic. proc. Cæſar. Conſ. Rocc. tom.1. reſponſ.* 10. *num.* 3. etſi nonnulli affirment per Judicium præventionis liquidationem non impediri, *Canar.de exec.inſtrum. q.51. Guttier. de juram.confirm.1.par.cap.2. num.29. Azeved. in l.* 1.*n.*142.*tit.*21.*lib.4. recopil.Scacc. de appell. q.* 19. aliique apud *Giurb.dec.44.*

4 Sed quod ejuſmodi præventioni obſtet renunciatio, tradunt *Frecc. de præſent.inſtrum. q.1. par.1. ex num.35. Urſill.ad Afflict.dec.387. nu.2.Franch. decif.* 670. *num.3. Galter. in pract.inſtrum.3.par. 2. princ.rub.2. num.26. Thor. voto 60.in princ.vol. 2. Novar. ad pragm.Regn. Neap. collect.193.num.2. & de fori elect. ſect.3. q.7. num. 6. Amat. reſolut.* 36. *num.13. Mauſon. de cauſ.exequut. lib. 1. q. 2, num.36. Burg. de laudem.par.3.inſpect.40. Viv.decif.* 516. *Mutn.dec.20. num.15. & decif. 94.num. 1. Gallerat. de renunciat. p. 3. centur. 2. renunc.* 144. *à num.* 3. *Denand. de renunciat. cap. 33.ſub n.43. Anichin. de prævent.cap.7.* integra *q.1.*

Quin, obtempta per ipſum abſolutione à juramento dictæ renunciationi præventionis additò, non impediatur interrogatio; adeò quod liquidari liceat inſtrumentum, & peracta liquidatione, debitor poſſit ſe in vinculis tueri, præter *Carav.* ſcribit *de Franchis* deciſum atteſtans *indic. decif.* 670. *tom.4.*& determinatum etiam refert *Viſconti add. loco*, & neque incuſationem obligationis penès acta, & illius executionem adjungit, tuetur, que prætereà *Anton.Gagliard. in tract. de abſolut. à juram. §.3. num.575. Carraba ſingular.86. Ricc. collect.152. 337. & 450. Theſaur. decif.165.Conſil. Carleval. lib.2. de Judic. lib.1.tit.3. diſput.14. ſub num.16. Conſil. Staib. lib.1. reſol.forenſ.21.num.4,* quod declarat *Borrell. in ſumm.decif.par.2.tit.19. de inſtrum. liquid. num.* 97. firmans, dando intellectum *memor. decif. de Franch.* 670. quod obtenta abſolutione à juramento, facta legitima præventione, ad actum liquidationis, & executionis inſtrumenti deveniri non poſſit; certum tamèn eſt, quod quando exceptio eſſet notoria, & liquida oriens ex ventre ejuſdem Inſtrumenti, liquidationem impediret, non obſtante renunciatione præventioni, ut ex pluribus probat *Amat. add.reſol.36. num.13.* & advertit *D.Conſil.Staiban. lib.2. reſol. forenſ. cap.186. num.* 23. & conferunt tradita à *Tondut. de prævent.to.1, cap.* 18. *num.2. D.Petr.Queſada diſſert.12. num.43. & Borrell.par. 1. ſumm.decif. tit.48. de except. num.49.* Verùm, pactum in inſtrumentis appoſitum de non præveniendo, eſſe de ſtylo, notarunt *Intrigl. ſing. 173. num.6. lib.2. Milan. decif.13. nu. 33. lib.2. Amat. add. reſol.36. num.* 3. quos inſequitur *Jo; Franc. Marotta diſcept. forenſ.cap.36. n.38.*

5 Sed an ſufficiat, quod debitor in apoca dicat, renunciando cum juramento exceptioni præventionis, vel requiratur tactus ſcripturarum, & invocatio divini nominis, vel alterius rei Sacræ.

Quod non ſit neceſſaria tactura ſcripturarum, deducitur ex *Abbat. in cap. fraternitatis in fine de teſtibus,* qui mirabilitèr firmat, tactum requiri ſolum in teſtibus, in cæteris verò juramentis, ſufficit jurare ſinè tactura, per *text.* expreſſum in *cap. & ſi Chriſtus, de jurejurando*, & per *gl. in ſumma* 22. *q.1.* quia ut ibidem tactura potiùs ad terrorem, quam pro forma juramenti requiritur; undè dicit *Innocentius in allegato cap. & ſi Chriſtus,* quod tactura ſcripturarum requiritur in illis actibus tantum, in quibus tali forma à lege ſervari præcipitur, undè DD. communitèr unica diſtinctione quæſtionem reſolvunt: quod aut juramen-
6 tum defertur ex neceſſitate, ut in teſte, & alijs, qui coacti jurare debent, & tunc debeat fieri tactis ſcripturis; aut verò ex voluntate, ut in contrahentibus, & tunc tactura ſcripturarum non requiratur, *gl. in cap.* 1. *§. porrò, in verb. tacta, clem. de haret. Surd. dec.159. & 334.*

Concinit *text. in l. ſi alterius, C. ſi minor ſe majorem dixerit*, ubi dicit J. C, quod ſi minor cum juramento aſſeruit ſe majorem, tunc non poteſt ſe minorem dicere, niſi legitimis ſcripturis hoc probaverit: ſi verò cum juramento corporalitèr tacto, ſe majorem dixerit, tunc nullo modo auditur: undè clarè deſumitur, quod jurari poteſt, tactis, & non tactis ſcripturis, licèt ſtrictius primo, & largius ſecundo modo;

Quin, ſi tali juramento requireretur tactura ſcripturarum, ipſa tamen præſumeretur, ita ut parti onus incumberet contrarium probandi, dicit *Abb. ubi ſupra,* & meliùs *Viv. in libro 1. commun. opin.432. num.3.& Gratian.c.60.n.14.*

Nec invocatio ſimplicitèr eſt neceſſaria, cùm tantùm ſit ſcribere, vel ſcribi facere me juraſſe, quantum ſolemnitèr juraſſe, ut dicit *Bart. in l.nec in arbitris, C. de recept. arbitr.* & confirmat *Anne. Robert, rerum judicat. lib.1. cap.* 11, qui dicit, jusjurandum non firmari cærimonijs, non conceptis verborum, non externa ſuperſtitutione, ſed pietate, probitate, & mentis ſinceritate.

Hinc eſt, quod ſtylus noſtri temporis introduxit juramenta abſque antiqua ſolemnitete verborum, quia ſufficit, ſi quoquo modo conſtet de voluntate jurantis, etiam quod verborum nulla præceſſerit expreſſio, *Roland. Cavagnon. ad conſ. Menoch.37. nu.38.* quem ſequuntur communiter infiniti DD. & ex noſtratibus *D, Marcell. Marcian. conſ.29. ſub num.6.*

Nec ſilentio involuimus quod *de Franch. add.*
7 *decif.670*, cæterique DD. quos uſque adhuc videre potui, non contendunt, ad validitatem talis renunciationis juramentum requiri, & proindè dicere audeo, juramentum non eſſe neceſſarium, ea fretus ratione, nam dicta renunciatio non eſt actus prohibitus; imo præventus eſt actus prohibitus, dum impedit ea, quæ ſunt introducta de jure gen-

gentium, (scilicet, *pacta servabo*,) undè patet in foro externo juramentum non esse necessarium; in foro verò interno nec etiam est necessarium; nam inter simplicem promissionem, & juramentum quoad Deum nulla datur differentia, ut in *cap. juramenti 22. quæstione quinta*.

Hinc cum Januarius Granito, & Carolus Costa, sub die 28. mensis Junij 1659. vigore apocæ bauci se constituerint debitores ad beneficium Francisci Mariæ Battimelli in ducatis nonincentum ad complementum ducatorum mille, & quatuorcentum, ex causa emptionis picturarum, cum expressa renunciatione præventioni, sub ista formalitate verborum, *renunciandomo con guramento all'eccettione rei non tradita, & à qualsivoglia altra, ancorche fusse liquida preventione, de quali promettemo non servircene, nè farcene servire, nè in judicio, nè fuori*. Antequam venerit dies solutioni, dictorum ducatorum nonincentum, prædicti debitores præveniendo, comparuerunt in M.C.V. & asserentes, se ipsos enormissimè læsos in emptione prædicta, insteterunt pro rescissione contractus, ipsoquè rescisso, mandari, quod apoca laceraretur, & quod dictus venditor restitueret pecuniam receptam, una cum interesse, & vigore decreti, præstiterunt cautionem de solvendo debitum, & pœnam, & demùm obtinuerunt aliud decretum, per quod fuit mandatum impartiri terminum in causa, & fieri appretium dictarum picturarum ad finem providendi.

Interim, cum cesserit dies solutionis dictarum quantitatum, comparuit dictus creditor in M.C.V. & institit pro expeditione litterarum exequutorialium ad sui beneficium, non obstante præventione prædicta; & cum fuisset in ipsamet disputatum de viribus dictæ petitionis, asserente debitore, non fuisse præventioni cum juramento renunciatum, nec adfuisse tactum scripturæ, invocationem divini nominis, neque alterius rei sacræ, fuit decretum, quod terminus currat, dicendo, ipsam M. C. stare in decisis, à quo decreto, cum obtinuisset creditor Regiam decretationem de verbo faciendo in S. R. C. anhelans pro expeditione litterarum exequutorialium, vel saltem quod pars non audiretur, nisi in vinculis, vel facto deposito, factoq; verbo per *Dom. Consiliar. Marcellum Marcianum* tùnc M. C. V. Judicem sub die 5. Septembris 1559. provisum fuit, quod non audiatur debitor, nisi in vinculis, vel facto deposito, penès Garruppam Act. Mag.

8 Quod si citatio præventionis, & super tenore instrumenti concurrat in eadem die, procedere liceat ad interrogationem dicit *Ritus* 186. *Affl. dicta decis.* 387. *Robert. de Judic. consid.* 4. *num.* 58. idem *Galter. 3. p. 2. par. princip. rub. 2. num.* 4. confertq; *Decis. consil.* 387. teste *Mangrell. ad Bart. in l. 1. ff. solut. matr.* nulla habita ratione, uter earum præcesserit; Imò constito etiam, quod Instrumenti productio subsequuta fuerit citationem a reo impetratam, ob illa vera in ipso *Ritu* 186. posita, *ante*, *vel post*, quibus liquet, satis esse, quod eadem die concurrerit citatio, & præsentatio, ut interrogatio suo tempore facienda non impediatur; cum, scilicet, in eadem Curia, vel inferiori, quia si in superiori Curia, tunc stante appositione manuum facta à Judice superiore, videtur, vel absolutè dicendum nè deveniatur ad interrogationem, ex traditis à *Roman. cons.* 335. *Anchar. cons.* 57. *Vincent. de Anna alleg.* 99. *num.* 4. *Avo meo ad Capyc. dec.* 22. *num.* 2. vel saltèm cum distinctione temporis, si antè præsentatum Instrumentum, vel posteà, etenim si post citationem pateret, instrumentum fuisse productum, sine dubio impediri interrogationem, scribit decisum fuisse *de Bottis in sua annotat. ad eundem jam cit. rit.* 186. qua de re latè agit *Anichin.* in peculiari, & absoluto *tract. de prævent. c. 3. q. 5. & 6.*

Hinc malè juxtà sensum ejusdem *Anichini cap. 1. num.* 30. practici servant, dum in expeditione, provisionum Curiis inferioribus, instantibus debitoribus, in præventionum causis addunt clausulas, stante præventione facta, non procedant ad instrumenti liquidationem, dummodò dies non cesserit solutionis, *Ritus* namquè non exquirit in præventione ad liquidationem remorandam, quod non venerit, vel secus dies solutionis, sed quod documentum liquidum non sit exibitum contra debitorem, sed isthæc praxis tuetur ex *prag.* 44. *incip. audivimus de offic. magistr. Justit.* qua disponitur, præventionem factam tempore, quo venit, & cessit solutionis dies non operari suspensionem executionis, ut advertunt *Constant. Papa* apud nostrum *Caravit. in rit.* 186. & *Muscatel. in prax. lib. 2. par. 1. Gl. in forma, nu.* 78.

9 Ista tamen subsistunt, si præveniens dederit fidejussionem de solvendo debitum, & pœnam, casu, quo solutio probata non fuerit in causa præventionis; sine qua non esse admittendas præventiones sanxit *pragm. unic. incip. Malitiis litigantium, de prævent. moder.* condita ad refrænandas calumniosas præventiones ad iniquitatem redactas, hoc addendo dispositioni *rit.* 189. ut observat *R. Rov. in d. prag. unic. num.* 1. quæ prætereà insinuat fieri posse in omni Curia, ibi: *Coram quocunquè Judice*, & fatetur *Carav. super Ritu* 190. *sub num.* 1. sed cautio in foro prævenientis, vel præventi sit præstanda, inquirunt *Afflict. dec.* 294. quem refert *Gallup. in prax. S. C. par. 2. cap.* 22. *n.* 48 *Boer. dec.* 114. *Pand. de præsent. inst. par.* 4. *n.* 11. *dubit.* 19. *tit. de prævent.*

10 Quin, illa præstari debet, nedùm quando præventio tendit ad debiti probandam satisfactionem, de qua memorata *pragm.* sermocinatur, sed & quotiès alia adducitur causa, qua existente, non esse ipsum ad solvendum obnoxium, debitor prætenderet, ut ex responso *Jo: Angeli Pisanell.* scribit *R. de Marin. lib. 2. quot res. cap.* 66. & ex *Affl. ac Ursil. dec.* 387. annuit *Donad. add. cap.* 33. *num.* 9. *de renunciat.* Laicum præveniens cautionem pro pœna haud Clericus præstare tenetur in materia *indic. pragm.* tradunt *Reg. Rovit. in ipsamet prag. num.* 3. *Minad. dec.* 4. *R. de Marin. lib. 2. cap.* 74. *num.* 12. quorum meminit *Anichin. cap. 6. q. 1. num.* 9. *Episcop. Campanil. ad Olivam sup. Rit. 4. Cur. Archiep. sub num.* 19. *Thor. par. 1. compend. decis. verbo, Clericus laicus.*

11 Quia verò sanxit præfata *pragmat.* ut nullus præveniendo, creditorem suum convenire possit, nisi priùs præstita fidejussione de solvendo debitum,

tum, casu, quo solutio in causa præventionis legitimè probata non fuerit, & pœnam unciarum decem, quam ipso jure mandat incurrere præveniemtem, & contingere potest, ut, illa non præstita fidejussione in ipsa causa præventionis ad ulteriora processum fuerit; Ideò contentio fuit, si jam dicta acta subsistant, quam quæstionem extricans *Freccia p. 4. q. 3.* annuit, si fuerit à creditore oppositum supersedendum in causa, donèc debitor adimpleverit illius *pragm.* legem: negat verò, si tacitus ille pertransiverit; confirmant *Troys. in d. pragm. de prævent. moder. Giurb.* in simili *dec. 103. num. 13.* quorum distinctionem probant *Carav. in ritu 189. num. 6. & 7. & in prag. 1. ad S. C. Macedon. §. 10. ex num. 4. Maran, consf. 31. Galter. 3. par. 2. princ. rub. 2. ex nu. 13.* affirmantes, cautionem esse de forma *Reg. Rovit. in mox memor. prag. num. 4. Surd.* ibidemq; *Dom. Consil. Hodieru. dec. 57. num. 1.* idemq; *Hodieru, ad decis. 276. Consil. Carleval tom. 2. de Judic. lib. 1. tit. 3. disp. 14. sub n. 14. Viv. opin. 418. n. 6. par. 1. Muscat. in prax. Glos. expensis. num. 37. Consiliar. Staiban. resol. 31 per tot. Borreol. add. tit. 19. num. 198.* remittens se ad *observ. ad jura Regn. Neap. lib. 1. observ. 9.* & conferunt tradita ab *Aversa meo ad Gram. dec. 26. sub num. 3.* & à nobis *rit. 287.* quamvis namquè petitio exquiratur, ut locum vendicet legis præceptum, *de Franch. dec. 487. num. 9. Carleval de Judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 7. sect. 1. num. 797.* id tamen restringitur, quoties à jure aliquid pro forma requiritur, prout fidejussio in dicta *pragm.* ex illis verbis: *Nisi præstita fidejussione*, ut præter memoratos *DD.* tradunt *Trentacinq. lib. 2. var. resol. tit. de appellat. resol. 1. nn. 8. Visconti in concl. jur. verbo, Debitor, qui suum creditorem, Carav. memor.* inquiens *Carav.* valdè gavisum fuisse, si consulere potuisset, *consf. cit. 13. Marant.* quod fuit typis editum in anno 1591. post suos commentarios ad Ritus M. C. V. teste *Judice Franc. Maria Prato ad Muscat. de fidejuss. modo 4. vers. secundo fuit, in fin.*

12 Quin, præterea annotanda monemus postrema verba *d. pragm.* Ritum confirmantia, & renovantia, ut publicatio cum fit in causa præventionis debeat præveniens venire personalitèr ad finem, ut detineatur, si nihil probatum apparuerit, quod eò magis notatu dignum arbitramur, quòminus reperitur apertè dispositum in aliquo rituum de liquidatione, aut præventione loquentium, nec quidem minimum verbum de ea re adsit in *Ritu 169.* quem allegat *Glos.* immarginea ad *d. pragm.* existimans eo in *Rit.* id decerni illumque virtute *d. pragm.* confirmari, & ità servari iu praxi omnium Tribunalium, ut fidejussio continere quoque debeat de debitorem se præsentando tempore obligationis, recordatur *Visconti add. verbo, Debitor, qui suum creditorem*, quod non admittit *Muscatell. de fidejussor. 4. mod. col. 1. & 2.* & multa addit *in 8. quæst. & in prax. de appell. Glos. in forma, à num. 78.* & adversus *Visconti* dictum ejus motivis occurrens, confirmat authoritate *R. Roviti, Dom. Judex Prat. add. modo 4. vers. prima excitata fuit quæstio*, fidemque præstat, nunquam vidisse talem præsentationem tempore publicationis fuisse à creditore petitam contra debitorem præventientem.

13 Et tandèm non insulsè quæritur, àn præventor citari possit super tenore instrumenti, præstita jam cautione, & adimpletis de jure adimplendis. Noster *Carav. in hoc Ritu ante num. 1. vers. ex quo sequitur, & in ritu 189. sub num. 3. 2. not.* infert, quod creditori prævento liceat suum debitorem citare; Verùm allegata ab ipso personaliter comparente præventione, supersedetur in liquidatione, & interrogatione, additquè cautelam esse, quod creditor præventus debitorem citet, & accuset primam contumaciam, quoniam in ultima impeditur per præventionem, ut postmodum unico contextu discussa præventione, si apparuerit de non jure prævenientis, possit condemnari; Ducitur argumento, quia *Ritus* non dicit, quod non potest procedi ad citandum debitorem, sed quod non possit procedi ad interrogationem ipsius super tenore instrumenti, quando præventum est; ut in hoc *Ritu* ibi: *Non potest fieri interrogatio*; *Carav.* insequitur *Galter. verbo fuerit ab eo præventus, sub num. 22.* Quod si præventor citatus non compareat, debeat reputari contumax, & contra eum exequi, haud obstante prævent one, etiam si in eodem tribunali de ea facta Judici constet; ex contumacia enim contracta, videtur judicio præventionis renunciasse, ut *Bal.* notat *in l. peremptorias, C. sent. rescin. non poss.* & hoc ex eo, quoniam exceptio præventionis, & litis pendentiæ dicitur exceptio fori declinatoria, idem *Bal. in Auth. sed novo 5. col. C. de serv. fugitiv. in l. sepulchrum, C. de sepulc. viol. Jason in l. ita demum, C. de procur.* & propterea debet opponi ante litem contestatam, *Bal. in l. senatus, C. qui accus. non poss. in l. si pluribus, ff. de leg. 1. Alex. in l. Julianus, §. pen. ff. de sepulchr. viol.*

Contrarium ex doctrina *Pandi* sustinet *Anichin. cap. 2. à num. 21. Ritum* explicans adversus *Carav.* intellectum, motus verbis illis ipsiusmet *Ritus*: ibi: *tunc non potest procedi ad citationem super tenore, nisi præventionis causa prius absolvatur.* Ducitur etiam ex *Frecc. p. 9. quæst. 5. sub nu. 5.* tradente, quod facta præventione, tollitur jurisdictio Judici, coram quo præsentatur Instrumentum, ex nostro *Ritu*, ibi: *tunc non potest fieri interrogatio, nisi sit finita causa ruptionis instrumenti*, & expressius ex *Ritu 189.* ibi: *interim verò donèc causa præventionis pendet non procedatur ad interrogationem*; Et ratio quidem rationis est, nàm non stat simul, non posse procedi, & posse citari, & quando aliquid prohibetur, censetur quoque vetitum omne id, per quod ad illud pervenitur, *l. Oratio, ff. de sponsal.* Sed *Caravita* effatum pluribus in causis M. C. insequuta est, potissimùm in illa Prudentiæ, & Lucretiæ de Angria, cum Joanne Camillo, & Francisco Buttigliero, de Anno 1645. *referente Dom. Cons. D. Thoma Carav.* tunc Judice, cujusque merita altiora petunt, & hujus sciti meminit *Jo: Lagan. ad Rovit. ad rub. de Instrum liquid. lit. B.*

14 Dum verò mensium meminit *Ritus* noster in finalibus verbis, observo, quod mensis, ut ait *Cicero de natura Deorum*, est Lunæ cursus, qui, quia mensa spacia conficiunt, menses vocantur, eorum autem computationem, non aliam passim admittendam esse, quamdiù observatam hactenus dicit *Marta voto 35. num. 1.* Verùm quia nonnunquam

contingit, aliquid faciendum esse in præscriptis mensibus, qui non à Kalendis mensis, sed aliquod post tempus exordiuntur, tunc contentio est, quot dies prolabi debeant, ut statutum terminum abiisse, & præteriisse dicamus; & verior est conclusio, initium computandorum mensium sumendum ab eo die, quo terminus incipit, ejusq; mensis attendendum esse dierum numerum tot ex subsequenti mense, additis diebus, quot ipsius perficiant dimensionem, juxtà *Glos.* percelebrem *in cap. cum sit, de elect. in 6.* & singularem *de Franch. decis. 471.* aliamq; *Putei 442. lib. 2.* atquè ita deinceps continuandum, considerato subsequentium mensium dierum numero, illimet inquiunt. Anni tamen, & mensis in delictis meminisse, licet videatur satis ex juribus multis, tamen ubicunq; in aliqua parte mensis vetitum esset, aliquod fieri, & punibile non in altera, tunc mensis non sufficeret mensio, nisi etiam, & partis addita expressè fuisset, alioquin veniret absolvendus inquisitus, ex *Bar.* & aliis carpit *Balb. dec. 20.* & de duobus mensibus à *Conc. Trid.* requisitis antè professionem in renunciatione Monachi, quomodo illi intelligi debeant, loquitur *Reg. Capyc. Latr. dec. 29. num. 6.*

15 Cæterum, multa de fisci Advocati prærogativis (de quo loquitur *Carav. in hoc Ritu sub num. 4.* scripsimus *in Ritu 2. num. 24. & num. 25.* notavimus ortam fuisse quæstionem inter D. Jo: Camillum Cacacium, tunc in R. C. Fisci Advocatum, & D. Julium Mastrillum fisci patronom in M. C. V. uter ex his præcedere deberet, cum sejunctim ab eorum Tribunalibus invicem occurrent, Nunc adeo, per eundem D. Cacacium lepidum in illa thesi fuisse editum responsum, quòd rescribit *D. Reg. de Marin. tom. 3. alleg. divers.* & est 58. Sed àn valeat Fiscus absentibus Judicibus, jus ipse dicere, & causas expedire, tangit idem noster *Caravita in hoc Ritu eod. num. 4. & 5.* firmans Auditoribus Provinciarum licere non jure proprio, sed uti consultoribus Præsidum, ad quos Auditoribus Judicibus ordinariis absentibus, consultorem eligere spectat cujus dicti rationem reddit *Dans.* illud mirabiliter declarans *tom. 1. de pugn. DD. cap. 1. de offic. fisc. à num. 82.*

RITUS CLXIX.

UBI autem citatus super tenore instrumenti venit ad ipsam Curiam in termino, sibi dato, in prima citatione, vel infrà triduum cum sacco paratus, idest cum pecunia, vel eo quod debetur, tunc non potest exigi pœna, ad quam se obligaverat præsentans instrumentum, sed denarij tunc ponuntur in manibus Ærarij, qui Ærarius subtiliter indagat, si facta fuerit aliqua concordia extra judicium inter ipsas partes sine voluntate dictæ Curiæ, si reperit fore factam aliquam concordiam extra judicium inter partes ipsas sine voluntate curiæ, tunc de ipsa pecunia, quæ intrat in bursam actoris se obligantis, retinet pœnam, ad quam actor voluntariè se obligaverat, quando præsentavit dictum instrumentum, scilicet tarenorum sex pro qualibet uncia, & ipsa pœna acquiritur ipsi curiæ.

SUMMA RERUM.

1 *Debitor, citatus super tenore instrumenti, ut liquidationem vitet debet cum pecunia, vel eo quod debet in Curia comparere quid si instrumentum non contineat pecuniam, sed vinum, oleum & similia.*

2 *Fides depositi àn impediat liquidationem, latè inquiritur.*

3 *Fides crediti, nulla addita conditione, depositata, illam impedit.*

4 *Quod depositum, sivè solutio etiam à tertio fieri potest nomine debitoris, & quid post rectam Curiam.*

Depositum conditionale deponentem non relevat.

An possit illud fieri in S. C. ubi lit pendet, ad evitandam liquidationem.

5 *Deposita àn possint fieri pendè Juditium quod servetur in hac Civitate.*

6 *Unde prodierit communis illa assertio, ut citatus super tenore instrumenti audiri nequeat, nisi in vinculis, vel facto deposito, tangitur.*

7 *His nostris temporibus, actor minimè cogitur ad finiendam causam liquidationis.*

8 *Adversus depositum, quæ soleant opponi exceptiones.*

9 *Illud integrum esse debet, cum extensionibus, & declarationibus.*

10 *Etiam depositari debet jus solvendum Notario pro retroventione, facienda per Creditorem.*

11 *Quid si tertiæ sint illiquidæ.*

12 *Cujus periculo illud stare debeat, & quid si Bancum interim decoxerit.*

13 *Si unus ex Creditoribus receperit à depositario depositi ratam, quamvis deindè depositarius non solvendo efficiatur, non tenetur cum aliis communicare.*

1 QUòd debitor super tenore instrumenti, citatus, ut liquidationem vitet, debeat cum pecunia, vel eo, quod debet in Curia comparere, statuit *Ritus*. Quid dicendum, si instrumentum non contineat pecuniam, sed vinum, oleum, & similia, quæ ad Curiam asportari commodè minimè possint, inquirit *Carrub. sing. 208. Galter. in prax. 2. par. princ. num. 16. Duen.* de oblatione loquens, *regul. 175. in 6. ampl.*

Et quid, si cum fide depositi veniat, & in hoc
2 affirmativè favet sententiæ *pragm. 4. de instr. liquidat.* & ratio, nam illud habet vim solutionis, *Cravett. cons. 705. num. 7. & 8. Muta decis. Sicil. 19. num. 4.* latèque *Tuschus concl. 201. lit. D.* idquè adeò, quod liberat debitorem, ex *concl. Tuschi 55. lit. D.* in tantum, quod Angelus consuluit, pro summa liquida fieri depositum, pro liquidanda verò oblationem, ut debitor morosus dici nequeat, *in l. 4. §. ait prætor, ff. de re judic.* Ideò controversum fuisse reperimus in prætorio Panor. si cum requiritur solutio, satis sit offerre, vel insupèr depositare, & legimus apud *Milaneus. decis. 4. num. 101. lib. 2.* sequentibus numeris respondet, distinctione utens, non igitur dubium fuit, si deponere satis erat, vel cum effectu solvere, & proprijs creditoris manibus pecuniam consignare de-

debuisset, sed tantùm, si offerre, àn etiam deponere: quasi supponens, quod deponendo solvat; id quod extricant *De Franch. decis.227. num.4a0. de Arnon. sing. 34. Benedell. in suis animadvers. ad tract. de jur. protom. in §. in primis, num. 7. Galter. in prax. instr. 2.p. primæ par. num.21. memor. de Franch.* & noster *Carav. in hoc Ritu*, quem laudat *Visconti ad mem. de Franch. dec.n.5.*

Quodquè veritate nititur, ubicumquè creditor pecuniam accipere recusat, ex *tex. in l. si creditrici*, juncta *l. acceptam, C. de usur.* & in hoc casu loquitur ipse *Milanens. adducto num.* 101. atquè *Rovit. super ipsa pragm.4. num.* 7. nimirùm (idem *Rovitus* inibi concludit) haud impediri liquidationem propter depositum, quod, & ipse tenaci quoquè animo semper admisi, tum verbis hujus *Ritus* tum eadem impulsus ratione, qua suffultum esse præcitatum *Rovitum* reperi, quod supradicto excepto casu, quotiescumquè solutio pecuniæ est facienda, nequit debitor illam deponere, *Gallin. de verbor. signif. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 10. atquè ideo causa inesse debeat, ut fieri possit, deducitur ex *l. qui mutuam, §.1. ff. mand. & decis. Rotæ in Romana census 2. Aprilis* 1607. *coram Manzanedo*, inter rescriptas per *Cencium post suum tract. de censib. decis.296. num.* 1. quæ propterea subijcit *num.3.* quod si creditor haud renuit pecuniam recipere, factum depositum minimè suffragetur. Necesse igitur est, ut pecunia numeretur coram testibus, deindè creditori offeratur, juxtà *Anchar. jun.* effatum, *q.51. num.* 33. *par.3.* quod insequitur *Viscont. in conclus. jur. in verbo, Depositum*, non solùm *memor. Carav.* quoquè *in hoc Ritu* 2. *notab.*

3 Creditor siquidem pecuniam consequi explicitè debet, nulla prorsùs cum dilatione, nullaque expensa, quarè si tale esset depositum, quod nullum requireret decretum Judicis, nullam liberationem, nullamque expensam, ni fallimur, impediret liquidationem, & subsisteret, ex traditis per *Paul. de Castro in l. soluturus, ff. de solut. Anton. de Fano in tract. de pignor. memb.3. 5.par. nu.*11. *Scaglion. ad Rit.* 163. *num.*17. qualis nimirum esset apoca banci (vulgò fides crediti) nulla addita conditione, quam habere vim solutionis speciatim, scripsit *Puteus decis.* 163. *lib.* 1. *Rot. Rom.* apud *Gratian. discept. forens. cap.* 187. *num.* 35. *tom.2.* atquè esse depositum extraordinarium, tutatur solemne *consilium Reg. de Ponte 70. vol.2.*

4 Quodque depositum præsentari posse etiam à tertio nomine ipsius debitoris, decisum memorat *Præs. Merlin. cent.1. controv. forens. cap.*82. quin, & ipsi tertio liceat, post rectam Curiam ante galli cantum, illud exhibere, prout licitum foret debitori, remanso condemnato, comparendi de sero ad purgandam contumaciam post rectam Curiam, idem *Merlin.* determinatum ibidem quoquè recenset, etenim jure communi, licet fieri solutio per tertium, etiam invito debitore, *l. solutionem 23, ff. de solution. l. qui cùm decem 72. §. stichum, ver. sed quid si ignorante, eod. tit. Gratian. tom.a. cap.* 387. *num.* 5. nititur etiam *Præs. Merlin.* effatum *Caravitæ*, quem solertissimum *Rituum* Glossatorem præconizat, in hoc *Ritu num.* 12. concludentis, quod si pecunia mittatur per procuratorem amicum, vel extraneum, non animo solvendi, sed deponendi, non admittatur; sin autem solvendi nullam exceptionem in contrarium proponendo, & tunc sine dubio contra debitorem procedi non possit, cum solutione ejus, quod debetur omnis tollatur obligatio, ad collecta per *Riccium collect. decis.* 1106. & 1131. & *Caravit.* insequitur *Galter. allegata prax. a.p. primæ, nu.*53. quod si conditionale depositum sit, deponentem non relevabit, *Castill. decis. Siciliæ* 115. *num.* 5. & admonet *Consil. Staib. in hujusce Ritus, & adduct. pragm.4. terminis lib.1. resol. forens.* 17. *num.*15. Sed àn fieri illud possit in Sacro Consilio, ubi lis pendet ad evitandam liquidationem, tangit *P. de Afflict. controv. jur. resol. cap.30. sub n.* 64.

5 Deposita verò posse fieri penès Judicem, scripsit addictio ad *Bal. in l. acceptam, C. de usur. Rov. in adduct. pragm.4, sub num.*11. *Carrab. singul.*5. a.in hujus *Ritus* materia, *Carav.* memor annuit *Avus meus ad Capyc. decis.* 195. subnectens, Judicem nunquam eligere debere seipsum, neque Actuarios, advertunt *Bovad. lib.3. polit. cap.*14. *nu.* 52. *Joseph Sesse de inhib. cap.4. §.2. num.6. Consil. Staiban. cent.a. resol.*153. *num.*34. & confirmavit *prag.* 79. *num.*19. *de offic. S. C.* sed fide dignum ab ipso eligendum, *Rendell. in tract. de jur. protom. §. vers. non solverit, num.* 24. latiùs *Giurb. decis. Sicil.* 38. in hac tamen Civitate fiunt in publicis bancis.

6 Cæterùm imaginari nunquam potui, undè prodierit vulgi, nedùm communis illa assertio, sed peritorum quoquè Regni, ut citatus super tenore instrumenti, audiri nequeat, nisi in vinculis, vel facto deposito, nullus enim (quem viderim) *Ritus* hanc depositi exceptionem proponi annuit; imò, & noster illam apertè reijcit, cum ipsum venire debere, ait, sacculo paratus, idest præsenti pecunia, & prudens *Præs. de Franch. decis.* 657. *prope num.4. tom.4.* non immeritò dixit, nullam in Regno adversus liquidum instrumentum admitti exceptionem, nisi in vinculis debitor causam dicat; implicitè prætereà insinuans, solutionem, in promptu verificatam, non dependere ex opposita exceptione, quasi tunc illa non opponatur, verum ex eo quod proposita, & probata unà simul fuit, anteàque probata, quam interposita, imò si præcesserit sequestrum in bonis omnibus debitoris, non retardetur liquidatio, sed utiquè si fructuum exactio intercesserit, illique fuerint alicui consignati cum cautione de restituendo, &c. ita decidente *eod. de Franch. decis.*200. *num.* 2. *cum seq.*

7 Et quia nostris his temporibus actor minimè cogitur ad finiendam causam liquidationis, quod prætèr attestationem *Carav. in hoc Ritu propè nu.* 3. quotidiè experimur, nimirùm si concordato actore, non ultra proceditur; quin debitor non amplius ærario (juxtà hujus *Ritus* sanctionem) pecuniam consignat, sed creditori volenti recipere persolvit.

Quod si aliquam opponat crediter exceptionem ex multis adversus depositum opponi solitis, & coaceryatis per *Cencium in dic. tract. de censib. p.3. cap.1. q.2. artic.* 9. præsertim, depositum non
8 esse integrum, quam validè quisquè objiciet, cum illud omninò integrum esse debeat, alioquin nullum, ex *l. obligatione, C. de solut. Bal. in cap. conquerenti, num.1. vers. in textu*, ibi, *integri, de restit.*

Rit. spoliat. & Rota decis. 269. apud *Farinac. sub num.*1. *par.*1. *tom.* 1. ac deponentem minimè juvet, dixit, *Rota in Aprutina, seu Montis Alti census* 4. *Julii* 1601. quæ apud *Farinacc. est decis.*45. *par.*1. *tom.* 1. atque alij plures scripserunt, quos recensuit idem *Cencius num.*38. integrum autem non dicitur, si minima tantum summa desit, *Alex. cons.*75. *num.*8. *lib.*7. *Tiraq. de retract. convent.* §. 4. *glos.* 4. *num.* 1. & *glos.* 6. *num.* 23. & *seq. Menoch. de arbitr. casu* 232. *num.*28. & 29. scilicèt si nummus desit, scripsit *Bal. in l. quandiù, num.*3.

9 *C. de distract. pignor.* quin, & sortis non tantùm, sed etiam usurarum fieri debet, & fructuum, ad *text. in l. tutor,* §. *Lucius, ff. de usur. l. usuras, C. eod. Covar. var. resol. lib.*1. *cap.*15. *num.* 10. *Peregrin. cons.*99. *num.*2. *lib.*1. & *Rot. in congestis* per *Farinac. decis.* 493. *num.* 7. *par.* 1. *tom.* 2. Idquè adeò, quod si obolus deficiat ex capitali, sivè fructibus, currant etiam usuræ, insinuat *Glos. in l. res bona, C. de contrahen. empt.* dictusque *Cencius* probat *num.*39. *Avus meus ad Capyc. decis.*19. *n.* 2. *Gallupp. de concurs. credit. par.*4. *cap.*7. *sub num.* 7. *Foller. de censib. verbo, Instrumentum gratiæ, n.* 49. *Reg. Lanar. cons.*29. *Gratian. decis.*129. *num.* 9. insupèrque videtote *Tiraquell.* alia cumulantem *in tract. de Judic. in reb. exigen. par.*2. *vers.*6. *fol.*49. Non secus, ac de contumace dicitur, nè audiatur, nisi refectis omnibus expensis, usquè ad obolum, qui si desit, & audientia quoquè illi denegetur, teste *Vivio*, alios coacervante *decis.*11. *num.*2.

10 Quin, à debitore depositari debet jus, solvendum Notario pro retrovenditione, facienda per creditorem, alias depositum nullitate callet, *Thor. par.*1. *compend. decis. verbo, Expensæ, seu sportulæ, & verbo, Interesse conventum, Consil. Staib. add. resol.*17. *num.*12.

11 Quod si accessiones, seu interesse illiquidæ, & incertæ sint, quia non possunt certitudine deponi, sufficeret fidejussio de illa solvendo, ex traditis à *Magon. decis. Florent.* 132. *num.* 16. sed cautela uberior erit, quod fiat depositum summæ debitæ, & alterius summæ ultra, cum protestatione, *Tiraquell. in tract. de Judic. in reb. exig. par.* 2. *vers.*6. *fol.*49. *Avus meus loco cit. sub n.*2. *in fine.*

12 Tunc verò, cujus periculo stare debeat? responsio erit valida, si dicamus, vel generatim id investigari, & utile erit perquirere, quæ nutant *Affl.* & ad eum *Ursill. addit. decis.*172. *Franck. decis.*480. *Gama decis. Lusitan.* 189. *num.* 3. *Stracha in tit. de decoctorib. par.*1. *num.* 2. *Cabal. casu* 73. *in ejus calce, Surd. cons.*8. *num.*14. *Tusch. concl.* 204. *lit. D. Costa de port. ratæ q.*125. *num.*7. *Giurb. decis.* 96. *Thesaur. q. forens.*27. *par.*1. *Bursat. cons.*113. *à num.*10. vel ad hunc effectum liquidationis impediendæ, & credimus, attendendum esse finem negotij, ut succumbentis periculo cedat, etiam respectu actoris, ut illud restituat, quamvis non receptum in casu, quo debitor opposuerit satisfactionem à creditore negatam, ab ipso debitore promptim non probatam, & ad evitandum carceres depositatam, etenim illam deindè si probaverit, atque intereà argentarius decoxerit, tenebitur actor pecuniam restituere deponenti, quia nisi ipse injustè petiisset quantitatem, non eam citatus deposuisset, & consecutivè, neque amissa esset ob depositarij decoctionem, ad *text. in l. qui decem, ff. de solut.* sicuti, & si justè, & validè factum depositum protraxerit ipse creditor, aut neglexerit accipere, quandoquidem suæ negligentiæ expensum illud ferre debere, scripsit elegantèr *Scevola in l. pupillus, ff. quæ in fraud. credit.* collaudatquè *Rota decisio in Romana Montis Farnesii* 19. *Novemb.*1610. *coram Lugdunensi*, inter recollectas à *Farinac. est decis.*253. *par.* 1. *tom.*1. *num.* 2. *Consil. Rocc. respons.*53. *sub num.* 16. *tom.* 1. latiùsque cujusque periculo cedat, banco decocto, distingunt *Maiescot. lib.*1. *variar. cap.*57. *Gamma decis. Lusitan.*189.

13 Quod si unus ex creditoribus receperit à depositario depositi suam ratam quamvis deindè depositarius non solvendo efficiatur, non tamen cum aliis tenetur communicare, nè suæ industriæ pœnas desidiæ solvat *l. fin. C. deposit. Menoch. cons.* 46. *Ann. alleg.* 4. *num.* 7. *Gratian. discept. forens. cap.* 236. *n.* 32. & notamus *in Rit.* 187.

RITUS CLXX.

ITem nota, quod quando volens interrogationem fieri idest actor habet instrumentum publicum, & liquidum, & dicit adversarium suum post confectionem dicti instrumenti, factum esse fugitivum, & duo testes dicunt Reum nihil possidere immobile in Regno licèt non assignent benè causam scientiæ, tunc fit citatio contra ipsum debitorem isto modo, super tenore instrumenti videlicèt quod citet eum, & in defectu fidejussoriæ cautionis de juri stando cum capi faciat de persona, quæ citatio vocatur vulgariter citatio super tenore instrumenti de citando, & capiendo, & hoc quotidiè servat ipsa Curia, præsentato prius instrumento in dicta Curia in forma prædicta, & facta obligatione ut super dictum est; alias si non facit ipsum capi, Curia incipit à citatione multotiès etiam non præsentato instrumento in ipsa Curia, & sufficit si instrumentum præsentatur, postea veniente Reo, vel die, quod condemnatur ad tertiam partem bonorum ejus mobilium, ubi etiam decernitur per ipsam Curiam actorem fore ponendum in possessionem pro mensura debiti declarati in ipso instrumento, multotiès etiam antequam fiat citatio, præsentatur ipsum instrumentum, & se obligat, ut supradictum est.

SUMMA RERUM.

1 *Debitor de fuga, vel de inopia suspectus vinculis mancipari potest, & propria authoritate.*

2 *Deficiente tamen Judicis copia, & debitor fugiat cum pecunia, vel re debita.*

Et etiam die feriata capi potest in honorem Dei.

Etiamque si Clericus sit, Miles, Doctor, aut nobilis.

3 *Debitor de fuga suspectus, num antè diem conveniri possit.*

4 *Creditor annuorum redditumm antè tempus agere potest, ut tempore adveniente debitor solvat.*

5 *An, & quando Creditor possit agere contra debitorem ante diem.*

6 *Uni-*

6 *Univerſitas ex privilegio valet, conductores vectigalium, datiorum, &c. ob publicam neceſſitatem ante tempus compellere, ut ſolvant, dimiſſo tamen eis interuſurio medii temporis.*

7 *Debitor ipſe quando valeat antè tempus ſolvere, cogaturq; Creditor recipere.*

8 *Judici ut mandat capturam debitoris fugitivi, quæ conſtare debeant.*

9 *Ad probandam fugæ ſuſpicionem, num ſit neceſſaria probatio, vel Juramentum ſufficiat Creditoris.*

Et refertur praxim vigens in noſtri Regni Tribunalibus.

10 *Suſpicio fugæ emergere neceſſe eſt poſt contractum ſecus ſi antè.*

Nec forenſis cum quo contractum fuit, ſuſpectus judicabitur, nova non ſuperveniente cauſa.

11 *Capi poſſit nè debitor fugitivus de nocte.*

12 *Debitor injuſtè, & nulliter carceratus pro debiti ſolutione, vel pro cautione preſtanda in forma de ſtando Juri, excarcerari num debeat, abſque cautione.*

13 *Debitor injuſtè captus poſſit nè juſtè detineri, ſtante ejus confeſſione debiti.*

14 *Ad convalidandam capturā haud ſufficit juramentum, vel alia probatio crediti ſuperveniens, ſed inſpiciendum eſt initium negotii.*

15 *Captus nulliter, recommendari ne poſſit ad inſtantiam creditorum, vel reponendus priſtinæ libertati.*

1 PRæſens *Ritus* modum, & practicam reſcribit ſervandam quando Creditor inſtrumentum habens contra debitorem, illum habet ſuſpectum de fuga, quò quippè caſu jure quoquè communi attento vinculis mancipari poteſt, tàm de fuga, quàm de inopia ſuſpectum, deciſum memorat *Vilhelmus Radelantius dec. poſthum. Cur. traject.* 73. propriaquè authoritate, & ab ipſo Creditore capi, ut ex *Textu in l. ait prætor, §. ſi debitorem, ff. quæ in fraud. Credit. & in l. generali, C. decurion. lib.* 10. deducunt *Pechius Ciriceus de Jure ſiſtendi, cap.2. num.1. Vaſquius Mencha. controverſ. uſufrequent. cap. 26. num. 2. in legibus duodecim tab. tit. de Judic. 7. §. 2. de reo fugiente, Melchior. Phabus deciſ. 54. Caccialupus de debitore ſuſpecto, & fugitivo, quæſt. 4. à nu.* 10. *Cevallos quæſt.* 267. *Petrus de Abendano in declaratione dict. l. 4. & 5. tit. de las exceptiones, num. 12. verſ. 5. caſus, Ripoll. variar. cap 1. à num. 82. Guttierez pract. quæſt. lib. 1. cap. 82. & ſequent. Joan. Criſtoph. de Suelues conſ. 30. num. 2. centur. 1. Ricc. collect. 1203. Coler. de proceſſ. execu. p. 1. cap. 2. num. 122. Marc. dec. 449. num. 2. tom. 1. D. Franc. de Cuenca de depoſito clauſ. 30. à num.* 21. Ibidemque *D. Joſep. de Ninò in addit. lit. E.* deficiente tamèn Judicis co-
2 pia ſi debitor fugiat cum pecunia, vel re debita, *Caccialup. d. q. 4. num.* 12. admittit, quin feriarum, & nundinarum tempore, *Gambacurt. de immunit. Eccleſiaſt. lib. 4. cap. 15. num. 3. Bald. Peruſ. in tract. de Carcerib. cap. 1. num. 7. Covar. var. reſolut. lib. 2. cap. 20. num. 14. Borrell. in ſum. deciſ. tit. 37. num. 235. tom. 2.* etiam die feriata in honorem Dei, *Carav. ritu* 172. *num.* 4. & antè ipſum *Guid. Papa dec.* 251. quam perpendit *Galter. in prax. Inſtrum. 3. p. princ. verbo, verum debitor de perſona comparent, ſub num.* 3. & advertit *Barboſa in Collect. ad l. fin. num. 3. C. de feriis*, etiam Clericus, Miles, Doctor, & Nobilis ſuſpectus, *Severinus de ſuſpecto Tutore q. 6. 5. q. princ.* relatus à *Guttier. de Jurament. p. 1. cap. 16. num. 32. Cevall. add. q. 267. num. 2.*

3 Sed an debitor antè diem, fugitivus conveniri poſſit, affirmativè ex hoc *Ritu* deducitur, quod primo intuitu non videtur jure ſubſiſtere, obſtante regula illa, nè debitor conveniri poſſit antè diem, cujus meminit *Bal. conſ. 169. lib. 3. & text. in §. temporales, inſtit. de except.* licet *Gloſ. in l. quoties, C. de donat. quæ ſub modo*, exiſtimaverit dari actionem Creditori in diem, quamvis removeri poſſe exceptione addiderit, ut propterea jam dictas diſſentientes opiniones conciliare volentes, poſſimus dicere, quod ubi conſtaret, Creditorem ante diem egiſſe, & conventum oppoſuiſſe ad impediendum ulteriorem proceſſum, teneatur Judex actorem ipſum reiicere, eique mandare, nè ultrò in cauſa procedat, teſte *Alex. conſ. 95. lib. 1.* Quod ſi nihil oppoſuerit, aut verſemur in caſibus quibuſdam, in quibus admitti exceptionem ad prædictam regulam, auctumant *DD.* tunc impediri haud quaquam poſſe, tametſi, ante diem egerit, quorum primus erit, ſi de fuga ſit debitor ſuſpectus, ut in hoc *Ritu* aſſeritur, & jure quoquè probari ſuper eo annuit *Carav.* necnon *Joſeph. Ludovic. concluſ. 8. verſ. 3. limita*, atque *Tuſch. concluſ. 52. lit. D. Bertaz. & addit. conſ. 464. lib. 2. Manſon. de cauſ. exequnt. ampliat. 22. num. 9. Milan. dec. 15. num. 12. lib. 2. Giurb. dec. 4. num. 28.* & alii quos laudat *Dom. Conſ. Hodiern. ad Surd. dec.* 307. & poſt *Carav. in hoc ritu* annuit *Reg. Sanfelic. in addit. ad dec. 308. lib. 2.* quin, & multis aliis in caſibus licere affirmat, eos congerens *Tuſcch. ead. concl. 52. lit. D.* quibus, & iſte tan-
4 quam præcipuus inſeritur, cum creditor annuorum redditum agit ante tempus, ut adveniente tempore ſolvat, nam, & id poſſe fieri, concordi ſcribentium ſententia probatur, ac deciſum fuiſſe in noſtro Senatu Neapolitano, teſtatur *Affl. dec.* 272. in altero Pedamontano *Oſaſch. deciſ.* 130. in altero Mantuano, *Surd. deciſ.* 120. in altero Lucenſi, *Merlin. deciſ. 2. num.* 20. atquè ideò paſſim fieri conſpicimus, ut creditor petat condemnari debitorem ad ſolvendum ſingulis annis in futurum, atquè ejuſdem tenoris ſuccedat condemnatio, qua ſubſequuta, adveniente poſtmodum quolibet ſubſequenti anno, minimè ſit neceſſarium, ut creditor libellum offerat, & condemnari debitorem poſtulet, ſed Judicis officium dumtaxat pro ſententiæ exequutione imploret juxtà *tex. in litem veniunt, §. idem rectè, ff. de petit. hæredit.* & doctrinam *Urſill. ad Affl. in ead. deciſ. 279. num.* 2. adjunctis aliis notatis *in deciſ.* 346. quibus adſtipulantur prædictus *Joſeph. Ludovic. add. concl. 8. verſ. 9. fallit, Milanenſ. dec. 15. n. 13. lib. 2. Camill. de Medic. conſ. 148. n. 9.*

5 An, & quando Creditor poſſit agere contra debitorem ante diem *Dec. in l. cum tempus de Regul. Jur. de Franch. deciſ. 24. Cacheran. deciſ. 130. Viv. commun. opin. verbo, Creditor, Graſſ. except. 41. n. 5. Caſtill. dec. 17. lib. 1.* & multa congerit *D. Conſ. Hodiern. ad mem. Surd. 120. dec.* & debitor ad diem, vel ſub conditione cavere an obſtringatur.

Affl.

Afft. & *Vrsill. decis.*108.& 365. *Cappell. Tholos.*& *addit.decis.*30. *Cancer.var. resol. cap.*5. *num.* 154. *quæst.*40.

6 Universitatis tamen illud esse privilegium, ut valeat, conductores, vectigalium, datiorum, & aliarum impositionum universalium, urgente publica necessitate, compellere ante tempus, & diem, solvere, dimisso eis interusurio medij temporis, notarunt *Glos.* & *Bald. in l.*1. *C. de condit. ex lege*, illo *textu* freti, casum valde notabilem, & menti tenendum exclamantes, & post *Jason.* & *Marsil.* scribit *Carocc. in tract. de excuss. bonor. p.* 2. *q.* 53. insequutus à *Nicol. Losæo de Jur. universit. p.* 3. *cap.* 6. *n.* 8. & decisum memorat *Thesaur. lib.* 2. *qq. forens. cap.* 54. *num.* 2. *Thorusque* affirmat *in addit. ad Reg. de Ponte de potest. Proreg.tit.*7. *de regal. imposit.*§.8. *sub. num.*13.talique prærogativa fiscum quoquè gaudere, consultus respondit *Franc.Maria Prat.obser.*18.

7 Ipse verò debitor quando valeat solvere antè tempus, cogaturquè creditor recipere, extricant *Dec. in l. lecta, ff. si cert. petat.* & *in add. l. cum tempus*, *Avus meus ad Gramm. dec.* 103. *nu.* 16. & proindè debitores fisci anticipatè solvere possunt administratori fiscali, *leg.* 1. *Cod. de condit. ex lege*, & quilibet debitor etiam procuratori, *Coler. de process. execut. part.* 1. & *cap.* 3. *num.* 267. *Gomes. de qualit. contract. tom.* 1. *cap.* 11. *num.*22. *Gratian. discept.forens. cap.*8. *num.*5. & *cap.*505. *num.*31. quando enim tempus solutionis est adjectum debitoris gratia, anticipatam solutionem rectè sortiri posse, nefas est contradicere, ex *text. in l.quod in diem, ff.de solution. in l.continuus, §.cum ita stipulatus, vers. postit, ff.de verbor. oblig.in l.eum qui calendis Januarii, §.quoties,ff.eodem, in l.quod quis,ff.de action.& obligat.in l.intra dies constitutos,ff.de re judic.in l.liber homo,qui bona fide, §.*1.*ff.de verbor.oblig.* & *in l.post mortem,C. de fideicom.*ubi *Glos.Alex.Trentacinq. lib.*3.*var.resol.*25. *num.*9. & distinguunt *Fab.in suo Cod.lib.*8. *tit.*29. *de solut. defin.* 14. *Rota Roman.* apud *Farinac. decis.*252. *par.*1. *num.*5. *Cened. can. quæst.*35. *num.*15. & conciliat *Hodier. add. ad decis.* 120. *à num.*18.

8 Quæ autèm constare debeant Judici, ut mandet procedi ad capturam debitoris fugitivi ostendit *Cuenca add.claus.*30.*nu.*24. ex *Molin.*tria,quod sit debitor, non habeat bona undè solvat, & fugitivus existat *Hyppolit. sing.* 282. & 284. *Calà de mod. articul.* §.2.*glos.*11. *num.*606. *Raginell.pract. qq.cap.*11.*Ricc.decis.*199.*par.*2. *Galter. in prax.instrum.in* 3.*part.princip.rub.*2.*num.*14. Sed ad pro-
9 bandam fugæ suspicionem, àn sit necessaria summaria probatio, àn verò juramentum creditoris sufficiat, controversia est affirmantium, & negantium, divisos habens commilitones, nam ut juramentum sufficiat, scribunt *Caccialup. qu.*6. *nu.*17. & 18. *Alex.cons.*19. *num.*2. *vol.*3. *Mencha.cap.*26. *nu.*1. at summariam probationem exquirunt *Alex. cons.*241.*num.*4. *vol.*6. *Dec.cons.*75. *num.*2. *Morla in emporio jur.part.*1. *tit.*8.*qu.*15.*nu.*3. & sufficere unicum testem advertit *Coler. par.*3. *cap.* 1. *nu.*74. distinctionis tamen moderamen adhibet *Cevall.qu.* 133. & tradunt *Jodoc.in prax. civil.cap.*64. *nu.*19. *Vrsill.dec.*170. *nu.*4.*Carrab. de Syndic. p.*2.*n.*160. *Duen. regul.*175. *n.*3.*Muscat.in prax. lib.*2. *par.*3. *Glos.fin.n.*26. *Marant.in specul. part.*4. *distinct.*16. *nu* 92. praxis tamen vigens in Regni Tribunalibus ea est, ut capiatur summaria informatio per duos testes de suspicione fugæ, ad finem illum capiendi, & detinendi in carcerem, donec cautionem præstiterit, de qua inferiùs eloquar, teste *Franc.Maria Prat.ad Muscat. in prax. lib.*2. *par.*3. *Glos. detinebitur ad num.* 15. Non potest verò appellari fugitivus, qui statim rediit *Capan. ad statut.Mediol.*69. *n.*26. *lib.*2. *Paul. Belton. lib.*1.*de potest.eor.quæ fiunt in continent.cap.*44. & *c.*60. *sub*
10 *num.* 2. quæ quidem suspicio fugæ necesse est, quod emerserit post contractum,secùs si antè, *Caccialup.qu.*6.*n.*1. *Celsus Ugo cons.*71. *nu.*3. *Pech. de jure sistendi cap.*5. *nu.*18. *Jodoc.cap.*64. *nu.*20. *Carol.de Grass.de effect. cleric.*4. *effect. num.* 296. latè *Fontanell.decis.Cathal.*212.*Gab. Alvarez de Valasco lib.*1.*de privil.miserab.person. part.*1. *qu.*45.*per tot.* cujus rei creditor gnarus erat, aut scire debebat debitoris conditionem, scilicet, quia erat notoriè, *Rainaldus Suarez in l.post rem judicatam,limit.*7. *num.* 38. ut propterèa advena, seù forensis, cum quò contractum fuit, nova causa non superveniente, suspectus non judicabitur, cavere tamen ille debet de judicatum solvendo, *Vrsill.decis.*170. *sub num.*4. *Galter. add. rub.*2. *sub nu.*14. & *rub.* 3.*sub nu.*11. nec non *altera* 9. *sub nu.*1. & de judicio sisti, *Muscat.lib.*1.*p.*3. *Ricc.dec. Cur. Archiep.* 61. *Reg. Capyc. Latr. consult.* 73. *nu.*37. *lib.*1. Sed àn in dubio præsumendum sit, creditorem notitiam habuisse conditionis debitoris tempore contractus, inquirunt *Menoch. de arbitr. casu* 87. *nu.* 16. *Joseph Ramon. cons.*12. *num.* 38. *Sola ad constit. Sabaud. tit. de captur. debit. in Glos.*2. *par. n.* 4. *Valasc. consult.*66. *num.* 33. *Fontanell. de pact. nuptial. claus.*5. *Glos.*1. *par.*2. *ex num.*37. & *dec.* 232. *num.*9. & iterùm *dec.*233. ad quem lectorem relego, qui in *seq. decis.* multa in hac materia debitoris suspecti, & assecurationis Judicij notabilia subnectit.

11 Capi verò an possit de nocte, negativè resolvit *de Cuenca claus.*30. *num.*37. contradicit *Peckius de jure sistendi,cap.*7. *num.*2. àn intrà domum, *Faber in C. tit. de in jus vocando*, *num.*12. *Gaill. de pac. publ. lib.*6. *cap.*16. *num.*31. *Vuessembech. cons.* 43. *num.*56. *Marc. decis.*129. *lib.* 1. *Roman. cons.* 234. *Cujac. lib.*7. *observat. cap.* 15. *Donell. lib.* 23. *commen. cap.*9. & *Quintilian. lib.*8. *cap.*9. memorat, legem Romæ fuisse in jus educere non licere,
12 *lib.*8. *cap.*9. quod usus non recipit, quid autem si quis injustè, & nullitèr fuerit mancipatus pro debiti solutione, vel pro cautione præstanda de stando juri in forma, ut puta, quia non intervenerunt requisita pro captura decernenda, àn excarcerari debeat absquè cautione? Hic casus cum accidisset annis retro decursis, ut audivi tempore judicatus Francisci Antonij Rocca Judicis M. C. quo fuit carceratus Gibertus Duquer, Flander, debitor Hieronymi Porrata tamquam suspectus de fuga ad finem solvendi, vel præstandi cautionem de stando juri in forma. Prædictus debitor carceratus prætendit se injustè, & nullitèr fuisse carceratum, non concurrentibus requisitis, de quibus per *Angel. in l. nemo carcerem*, *Cod. de exat. trib. lib.* 10. & *Imol. in l.*2. *ff. solut. matrim. Bart. in l. ait prætor, ff. quæ in fraud. credit. Dec. cons.*75.

Affl.

Afſl. & Urſill. decif. 170. & alios, quos laudat *Gramm. conſ.* 17. & *Theſaur. decif.* 220. ultra à nobis memoratos, ac proindè debere excarcerari, nec teneri ad petitam cautionem, & per M. C. ad relationem prædicti Judicis fuit proviſum, quod excarceraretur, à quo decreto, & ſi Hieronymus appellaſſet, & dixiſſet de nullitate, attamen, quia nullitates non erant formitèr propoſitæ, juxtà *pragmaticam*, idem Judex domi providit, quod pro exequtione decreti M. C. excarceraretur, & ſic fuit excarceratus. Hieronymus tempore ſyndicatus prædicti Rocca expoſuit querelam contra eum, ex quo exequutus eſt decretum M. C. domi die feſto, & non expectato biduo ad appellandum, cumque fuiſſet in S. C. ad ſupplicationem ejuſdem Judicis de juſtitia decreti M. C. tractatum, fuit per S. C. confirmatum decretum M. C. quoad demandatam excarcerationem debitoris. A quo decreto S. C. cum Hieronymus reclamaſſet, die 18. Januarij 1618. *referente Judice Paſchali* in Collaterali Conſilio junctis Conſiliarijs duarum Aularum, ſcilicèt D. D. Januarij, & Frecciæ, exiſtentibus tredecim votis, fuit declaratum, benè fuiſſe proviſum per S. C. confirmando decretum M. C. circa excarcerationem, & ſic fuit habitum pro verò, quod debitor fuerat indebitè carcratus, & ſic juſtè M. C. decreverat, quod excarceretur,
13 non obſtante prætenſione creditoris. Quod ſi fuiſſet injuſtè captus debitor, poterat tamen juſtè detineri, ſtante præſertim confeſſione debiti, facta per ipſum debitorem poſt capturam, ex doctrina *Caccialupi de debit. ſuſpect. quæſt.* 14. *num.* 4. & *Magon. decif. Floren.* 126. & aliorum per eum allegatorum *num.* 3. cujus debitoris Advocatus reſpondebat, quod confeſſio debiti ſupervenien non deſeruit, niſi ad probandum debitum; ſi tamen requiſita ad capturam non probentur, captura non convalidatur, ita affirmat *Sola in conſtitut. Sabaud. tit. de captur. pro cauſ. civil. in Gloſ.* 3. *par. ſub num.* 5. & *Pecch. de jur. ſiſten. cap.* 12. *nu.* 9. & ad convalidandam capturam non ſufficit juramentum, vel aliā probatio crediti ſuperveniens, *Theſaur. d. decif.* 220. *num.* 3. *ex Natta, Neviz. &* alijs, cum ſit inſpiciendum initium negotij, prout latè fundat *Reg. Rovit. in pragm.* 1. *num.* 28. & *ſeq. ad Senat. Con. Maced.* & ſic priùs, & antè omninò provideri debuit ſuper illius excarcerationis, nullo juris ordine ſequuto, quo caſu privatus fuit ſua propria libertate, & propterea antè omnia eſt reſtituendus, *Cepoll. conſ.* 19. *num.* 2. & Judex, ſicut fuit facilis ad decernendam capturam, ita de-
15 bet eſſe ad revocandam. Sic captus nullitèr, non poterit recomendari ad inſtantiam ejus creditorum, ſed reponendus erit priſtinæ libertati, *Peguer. decif. Cathalon.* 133. *de Franch. decif.* 415. *Michael Ferrer. in* 3. *par. obſerv. Cathalan. cap.* 109. *Martha voto* 79. & deciſum refert *Thor. par.* 3. *compend. dec. verbo, Captus, ſivè carceratus.*

RITUS CLXXI.

Item nota, quod ille, qui carceratur vigore inſtrumenti, ſi non probat legitimè infra terminum ſibi datum ad probandum: Curia ipſa procedit, etiam ad truncationem, ſivè ad mutilationem manus: ut vidi ſervari tempore Regis Ladislai: ſcilicèt contra notorium Andream Burranam de Neap. contra quem præſentaverat quodam inſtrumentum dominus Gualterius Galiota de Neapoli. Verùm non fuit facta executio dictæ mutilationis manus: quia habuit concordiam cum parte: licet in quadam obſervantia in hoc libro contenta, dicatur, quod non proceditur ad mutilationem manus: niſi via ordinaria, & non via extraordinaria, agatur, quod nota.

SUMMA RERUM.

1 *Pœna liquidationis inſtrumenti olim erat obtruncationis manus ob periurium.*
2 *Illud non amplius tali pœna punitur, & quarè.*
3 *Tali pœna ſatiſfit in liquidatione inſtrumentorum, cum ſolutione caroleni unius pro quolibet ducato.*
4 *Nonnulla, in deteſtationem perjurii notantur.*

1 Poena liquidationis Inſtrumenti olim erat obtruncationis manus, ex *Conſtit. eos, qui ſcienter*, notat *Afſl. in Conſtit. Grandis utilitas, ſub num.* 5. & *in Conſtit. Statuimus, ut magnæ, num.* 14. idque contingere ratione perjurii commiſſi adjungit *Caravita*, & advertunt *Fab. Montell. in prax. arbitr. par.* 4. *in* 8. *quæſt. num.* 23. *Paſchal. de virib. patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 19. *Thor. par.* 1. *comp. dec. verbo, Perjurii pœna, Frecc. de præſent. inſtrum. par.* 6. *in princ.* autumans, liquidationem fundari in perjurio, pœna, & mora, *Camill. de Medic. conſ.* 39. *Franc. Maria Prat. lib.* 1. *controverſ. forenſ. cap.* 15. *num.* 70. & *reſp.* 15. *num.* 16. & 38. *nu.* 6. & *ad Paſchal. de patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 8. *ad num.* 2. *Reg. Sanfelic. dec.* 299. *num.* 3. & *decif.* 370. *num.* 2. *Reg. Galeot. controv. illuſtr. cap.* 54. *num.* 22. *lib.* 1. ſi via tamèn ordinaria, & non extraordinaria, agatur, ut in terminis hujuſce *Ritus* annotat *Alber. Oliva ad Ritum* 37. *Curia Archiepiſc. num.* 72. facta concluſione in cauſa, quin exequuta mutilatione tandiù detinetur in vinculis, quandiù adverſario ſatisfecerit, juxtà *Ritum* 179.

2 Neuter tamèn eorum hodiè eſt in more circa pœnam truncationis manus, ut noſter *Carav.* teſtatur utroquè in *Ritu*, necnon *De Franch. dec.* 162. *ſub num.* 16. *Staiban. ſen.* ſuo *in conſ.* reſcripto inter *conſilia Muſſ.* *poſt comment. ad Conſuetud. Neapolit. tom.* 2. *conſ.* 20. *ſub num.* 4. *Foller. in ſua pract. cenſual. verſ Nicolaus num.* 89. Idquè, vel quia partes non inſtant, quando iis eſt ſatisfactum de credito, quod debitores perjurii pœna mulctentur, quia ſi inſiſterent, tenerentur Judices illam infligere, vel, & melius, quia perjurii pœnæ
3 ſatisfit in liquidatione inſtrumenti, cum ſolutione caroleni unius pro quolibet ducato, in quam pœna perjurii, quæ olim criminalis erat, commutata eſt, *Foller. in ſua prax. crim. tit. de falſit. & ſimul. contr. q.* 160. *§. pœna, num.* 32. *Carrab. de ſyndic. par.* 2. *num.* 164. *Amend. ad Franch. decif.* 366. *num.* 11. *Reg. Revit. in prag.* 1. *num.* 35. *de offic. Bajul. Thor. ead. par.* 1, *verbo, perjurii pœna, Avus meus ad Capycium, decif.* 75. *in fin. Carav.* memor, *Reg. Capyc. Latr. decif.* 58. *num.* 6. *lib.* 1. qui *in dec.* 45. *num.* 18. obſervat, hoc eſſe de conſuetu-

suctudine generali omnium curiarum, *Anichin.de pravent. instr. c.6.q11. sub n.19. Marott, contrqv. 9. num.45.*

Ita nostris temporibus, postquam perjurium familiare urbi, ac foro esse cæpit, pœnarum in illud gravitas antiqua exulavit. Olim gravissi-
4 mum crimen gravissimè vindicari consuevit, non apud humaniores tantùm nationes, sed etiam apud barbaras, similesque ferarum. Nam tùm Ægyptios, tùm Schytas, pejeratores capite damnasse legimus, Indos verò manuum, ac pedum summitates (quod *Ritui* nostro veteri non multum absonat (hujusmodi criminis rei, præcidisse. Alias quoque gentes, acuto telo linguas pejerantium terebrasse; alias aliis suppliciis affecisse constat, quæ si hodiè in more essent; vel gravissimum scelus, rarissimum, ut olim, futùrum; vel pejeratorum capitibus, truncisque corporibus omnia fora redundatura putaverim. At fortasse magis miserandum perjurium; quàm humanis suppliciis vindicandum, nostra ætas existimavit, quippè cui severius forum, hoc est, divinum paratum sit, atque apertum, ubi (quod apud *Homerum Agamemnon de Teucrorum perjuriis,* dixit) *Etsi*

Juppiter è cælis præsenti haud puniat ira
At quandoque gravet magno cum fænore pœnas
Hi cum conjugibus, ac tota stirpe rependent,

quas pœnas non luituros solum in altera vita credimus, sed, & in præsenti plerumque luere miseros perjuros videmus; ita ut non opus sit neq; Olachia amne Bithyniæ, de quo *Plinius lib. 31. cap. 2.* cujus gurgite perjurii notantur pati velut flammam urentem, ad eos dignoscendos, nequè alii pœnis ad vindicandos, cum divina ipsa ultio per se satis, & eos manifestet, & puniat. Cæterùm, quia de hac re egimus latiùs alibi, hic plura contexere supervacuaneum puto.

RITUS CLXXII.

ITèm quod si debitores citati super tenoribus instrumentorum in dictis Curiis, vel altera ipsarum fuerint contumaces, & non comparuerint in termino statuto, statim tanquam suspecti possint capi de persona.

SUMMA RERUM.

1 *Debitor citatus super tenore instrumenti, factusq; contumax, statim de persona capi potest.*
Et quomodo accipiatur dictio (statim.)
Et nùm debitor ad omnem voluntatem creditoris, possit illico cogi.
2 *Ob suspicionem fugæ multa permittuntur, quæ aliàs jura vetarent.*
3 *Capi nemo debet, nisi præcedentibus indiciis, & informatione, nisi suspectus sit de fuga.*
Et pro debito civili die festivo quemquam capi interdictum est, nisi suspectum de fuga.
4 *Inquisitor adversus Episcopum hæreticum procedere non valet, nisi suspectum habeat de fuga.*
5 *Curam animarum habentes, Sacramenta ministrare Epidemiæ morbo laborantibus, nùm teneantur.*
Et nùm valeant Episcopi, & Curati aufugere à loco beneficii in casu pestis, si Canonici, reliquiquè Sacerdotes non Curati.
Vel si Religiosi obedire obnoxii sint Prælatis mandantibus, ut laborantibus ipsis spiritualia subministrent.
Et nùm deniquè medicus temporalia ad illos accedere devinctus sit.
6 *Memoratur, & deploratur pestis, quæ de anno 1656. hac in Civitate fuit.*
Idque fuit horrendum Authori, ejusq; Patri, ac D. Hortensio Pepi ejus Socro extra Civitatem moram facientibus.
7 *Multi hoc anno ope Sancti Francisci Xaverii fuerunt servati, ut propterea ipse Sanctus in patronum Civitatis sit electus, summisquè honoribus festum celebratum.*
Votumq; fuit factum à 21. Deputatis Sanitatis publico Urbis nomine Immaculatæ Conceptioni Virginis Mariæ, & quale.
8 *Quamplurimi fuerunt, qui publicæ rei se victimas dederunt famulando in pestilentiæ Castris, vulgò Lazaretti, ipsa pestilentia affectis.*
9 *Quo tempore posuit Civitas hujus tàm beneficii præclari monumentum in Divi Laurentii ad honorem Immaculatæ Conceptionis Virginis Matris.*
10 *Pater Alphonsus Petra Soc. Jesu singularis pietatis, ac Christianæ charitatis specimen dedit ergà pestilentia laborantes.*
Isquè commendatur ab origine, & undè ortum traxerit, antiquissima familia Petra, quove tempore hoc in Regno feudis petita fuit, traditur.
11 *Dictus Pater Alfonsus quo tempore immortalitati adscriptus sit, ejusquè vitam quisnam inscripserit.*

SAnxit *Ritus* debitorem citatum super tenore
1 instrumenti, contumacemquè factum, ob non comparitionem, statim de persona, tamquam suspectum capi posse verùm isthæc dictio (*statim*) non adeò strictam admittit intelligentiam, ut confestim devinciri post terminum possit quandoquidem in certo tempore verificatur, secundum Judicis arbitrum, *Abb. in cap. quia propter, §. 1. de election.* & alii in diversis casibus loquentes, quos *Menoch.* coacervat *de arbitr. Judic. cas. 9. cum seqq. Anna cons. 65. num. 10. vol. 1. Montanar. in prag. 5. §. 10. num. 6. de administr. universit.* Et quod debitor ad omnem voluntatem creditoris, non possit illico cogi, deducitur ex *Capyc. dec. 116. & Avo meo ibid.* Contumax igitur ex hoc *Ritu* de persona capi potest, ex quo suspectus de fuga dicitur *Galter. in prax. instrum. 3. par. princip. rub. 2. num. 17. Carrab. sing. 84.*
2 Nec mirum, quia ob suspicionem fugæ complura permitti, quæ alioquin jura vetarent, dicit *Castr. in l. si longius, §. filiusfam. num. 3. ff. de Judic.* ac propterea attenta conclusione superiùs statuta in *Ritu* 170. ut conveniri antè tempus, tametsi nemo debeat, nihilominus liceat, cum suspectus est de fuga. Proùt confitenti debitum concedi

ter-

terminus ad ſolvendum, quia debet, nec ille interea cogendus ad cautionem, aut vinculis mancipandus, tamen ceſſat ſi fugitiuus dubitetur juxta *Ritum* 187. ubi multa ad hanc rem ſpectantia cogerimus. Ita etiam non obſtante regula juris,
3 ut capi nemo debeat, niſi præcedentibus inditiis, & informatione teſte *Farinac.* infinitos *add. DD. q.* 27. *num.* 123. noſq; latè probavimus alia in loco tamen devenciri poſſe (etiam informatione minimè capta ſuſpectum) de fuga ſubnectit idem *Farinac, num.* 125. itidem aliquem capi pro debito civili die feſtivo, quamvis interdictum ſit, nihilominus ſi ſuſpectus ſit ille de fuga poſſit ad ejus perſonæ capturam deveniri eo die, ſcribunt *Bal. in §.* 1. *num.* 15. *inſtit. de action. Bar. in l. ait Prætor, §. debitorem, num.* 8. *ff. de his quæ in fraud. cred. Abb. in cap. fin. num.* 22. *de Judic. Auſer, ad Cappell. Tholoſ. dec.* 168. *additio ad Guidon. Papam dec.* 118. tandemque *Anchar. conſ.* 123. unus ex procuratoribus *num.* 8. noſquè copiosè alibi, Quin, & inquiſitor quamvis adver-
4 ſus Epiſcopum hæreticum procedere non valeat, ex regula conſtituta per *Roſellam, in verbo; Hæreticus, verſ. ſed non poſſunt procedere, ſub num.* 3. *Silveſtrum eod. verb. §.* 2. *verſ. item quòd non poſſunt ſub num.*13. aliosque plures *Farin. præſertim tract. de Hæret. q.* 186. *à num.* 113. eandem multis extendentem, atque reſtringentem modis concluſionem: ac præſertim *num.* 19. coarctantem, ubicumque Epiſcopus eſſet de fuga ſuſpectus, quandoquidem poſſet in illum manus apponere, & capi facere, capturnquè ad Sanctiſſimum tranſmittere: Quod antea ſcripſerant *Enndiſſal. a Viliadigo tract. de hæret. q.* 7. *ſub num.* 15. *Repertor. Inquiſitor. verbo Carcer. verſ. item, ac Inquiſitor poſſit in carcerare Epiſcopum, & verbo Eriſcopus verſ. ad ſecundum. Pegna de direƐtor, Eymerici p.* 3. *q.* 27. *Comment.* 26. *verſ. Rurſus ſi Epiſcopus, & verſ. cæterum*, poſtquè alios de hac re agit *Pater Azzorius inſtit. moral. lib.* 8. *cap.*18. *q.* 12. *p.* 1. quando verò quis ſit ſuſpectus de fuga, declarant *Pariſ. conſ.* 99. *num.* 18. *Bart.* cæteriq; *in l. ſi conſtante in* 3. *q. & in* 4. *ff. ſolut, matrim.*

Cæterum, fugæ tractatulum illum tamen alio tendentem peroptimè ſcripſit *Benconius* duabus diſtinctum partibus in quarum prima egregiè, ni fallimus, inveſtigavit veritatem illius quæſtionis, quam delicatam, omniquè ſubtili inveſtiga-
5 tione dignam appellitat, An curam animarum habentes, teneantur miniſtrare Sacramenta laborantibus epidemiæ morbo; cujus vera ſolutio; ut illuſtrius pateat, multas præmittendas eſſe quæſtiones ediſſerit. Vtrum nempè valeant Epiſcopi, & Curati aufugere à loco beneficii in caſu peſtis, An Canonici, quibus nulla imminet cura animarum, àn curati tenerentur adeſſe, & non abeſſe: àn etiam actu miniſtrare Sacramenta ſi teneantur, & quando reliqui Sacerdotes non Curati, An Religioſi obedire Prælatis obnoxii ſint mandantibus, ut in feſtis ipſis ſuppeditent ſpiritualia, An aliqui eutent Religioſi, ex eorum inſtituto, debentes ſæcularibus malè affectis in ſubſidium inſervire: An queant eo tempore ſanctimonales è clauſtris exire earumq; monaſteria deſerere, & aufugere, tandemquè medicus corporalis, ad illos accedere devinctus ſit, illoſq; eurare, & medicare, quibus in hæſitationibus doctorum primo ponit, tùm Canoniſtarum, tùm Theologorum ſententiam. Deindè quid ſi teneret dum, per aliquot concluſiones aperit, poſtremò, argumenta, in quæſtionis initio poſita diſſoluit pòſterintquè; illa præhabita proteſtatione, quòd loquitur de juſtitia, & neceſſitate non autem de perfectione charitatis, qua conſiderata, optimum referri conſilium memorat, ut præſentes ſint, & miniſtrent in omni caſu, *Ioan.* enim *c.* 15. dicitur *majorem charitatem nemo habet, quam, ut animam ſuam ponat, quis pro amicis, & proximis ſuis* Tu itaquè, bone Lector, illius ſcripta percurrere nè omittas, quippè quæ, & perieunda ſint, & animæ proficua, quin, & in exteriori foro, plerumquè accidere poſſunt: non ſecus, ac & alia in ſecunda parte adijcit ſua altera itidem generica quæſtione: nempè quæ præſtanda ſint circa jam extinctos, & mortali vita defunctos illius morbi cauſa, lepidum quoquè tractatum edidit *Philibertus Marchinus de Bello Divino.*

6 Interea cum de epidemiæ morbo fermo hic inciderit, liceat Urbis hujus deplorandas calamitates, tàm lethali, ac peſtifera vi, ſuperioribus annis ad ſummum propè exitium afflatæ, paucis exponere, præter recenſitas à nobis *in proœm. tom.*1. ut, & monumentum ſimùl, & emolumentum poſteris nonnullum tradamus. Annus 1656. planè mortualis, luxit potiùs, quàm illuxit huic Civitati, quo tempore illa, & à tumulo Sirenis Parthenope à *Plin* o appellata, & ſævientis peſtilitatis cauſa à Cumanis olim, ſeù condita, ſeù reſtituta, jamque annos centum, ac viginti, ut ajunt, hujuſmodi contagione immunis, ita labefacta eſt, atque perculſa, ut non minus commiſerationis in ejuſdem mala audientium animis excierit, quam cum exundans flammarum vorticibus Veſuvius, rerum omnium, atque hominum interitum minitaretur. Quis dicat quam ſæva fuerit, atquè obviâ ubiquè mors in abſcondita quæque pervadens? quam miſerè abjecta paſſim, & nova putribus aggerata cadavera? quòd nè maximo quidem pretio potuerit obtineri præ foribus corpora mortuorum tumulo conderentur, cum non eſſet, qui ſepeliret: templis ipſis in quibus initio condebantur, odore tetro peſtem ſpirantibus; veſpillonibus verò jam extinctis, alijs metu periculi dilapſis, alijs labore defeſſis. Horrendum fuit mihi, atque Patri meo, & Dom. Hortenſio Pepi meo Soccero, non dum eo tempore in Conſiliarium electo, tam diram contagionis tragædiam audire ex amicorum literis, quæ hinc nobis in amæniſſimam Urbis Caſertæ ſylvam nè dixerim delitiarum ſedem, præferebantur, quò Vere jam cæpto, ac Menſe Majo floreſcente, ſalutis ſervandæ cauſa, quaſi in portum ſeceſſeramus, nondum publicorum malorum tempeſtate latiſſimè furente. Quæ mòx adeò invalere cæpit, ut menſe Junio, & Julio, ad Auguſti ferè dimidium ſæpè intra diei unius periodum, octingentos rapuiſſe illam, literæ nunciarint: non ſemel ſupra duo, triavè millia mortalium involuiſſe fama detulerit; ita ut veteris illius catacliſmi, aut decretoriæ diei imago quædam, oculis intuentium videretur. Non Excell. Comitis de Caſtriglio Proregis, ſumma prudentia, ac ſingularis pietas deſiderari potuit

potuit: non nobilissimorum civium diligentia, ac studium, ut à tanto urbem hanc naufragio, vindicarent. Nihil tamen, aut parum, irato Numine obsistente, profecere.

Hieronymus Brusonius in Europa Historia, Italicè edita, memorat multos eo anno S. Francisci Xaverij ope servatos, qui propterea tanquam Urbis liberatori in Patronum electo summis honoribus festum celebratum est: cæterùm intereinà illa clade ducenta, ac triginta millia capitum interijsse; 12. Junij ejusdem anni ab xxj. Viris, quos deputatos Sanitatis dixere, ex prima claritudine delectis, votum conceptum est, publico Urbis nomine, Immaculatæ Conceptioni Virginis Matris, cujus ope lues extincta est: Moderatores Religiosorum, summa Urbis voluntate, Eminentiss. Car-
8 dinali, & Excell. Proregi operam promptè obtulerunt, & quamplurimi fuere, qui publicæ rei se victimas dederunt pestilentia affectis, in ipsius pestilentiæ castris, quæ Itali *Lazaretti*, nuncupamus summa charitate famulari, atquè adesse non veriti. Alij tota Urbe morientium, quæ ab ingenti Nosocomio nihil distare videbatur, summæ necessitati, pro Christiano more, ministrarunt, sacris expiationibus opem ferentes. Alij deniq; ad eadem obsequia, Valetudinarijs extra civitatem, præstanda destinati sunt; ne quis locus esset, ubi religiosa charitas non efflorescceret. Abire civitate, per id tempus, Magistratibus Proregis jussu interdictum erat, ut summis simul periculis possent consulere; Quoddam, quibus vita sua carior, quam respub. fuit, reddita mox tranquillitate, urbe ipsa recipi noluit, exulare coactos; etsi, quæ tanti Principis erat clementia, paulo post ab exilio revocatos acceperit *Misericordia igitur Domini, quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes ejus: Thr.3.* Quamobrèm ipsi Deo Opt. Maximo, ejusq; Matris Virginis Immaculatæ Conceptioni immortales gratiæ referendæ sunt: cujus beneficio factum est, ut mirandum prorsus in modum, Epidemiæ furor, quo tempore æstuantior videbatur, momento penè temporis conciderit, atq; omninò desierit. Hujusmodi beneficij, tam præclaris ac singularis monumentum Conceptionis Sanctissimæ
9 symbolis insignitis in templo Divi Laurentij posuit Civitas, & à die 20. mensis Novemb. 1659. Conceptionis festum ad septem itidem dies in eodem templo celebratum, quod singulis annis in posterum fiet.

Horrendum igitur fuit ad breve tempus Urbem hanc anteà florentissimam, Regnumq; pulcherrimum pestifero afflatu contaminatum, funestatumquè contueri. Neque verò Neapoli solùm, ejusq; suburbijs se continuit lues, sed, & longè distractas regiones corripuit, ac penè consumpsit. Quas Genuæ strages edidit, quas Romæ? quas alijs locis locis? sunt qui Romæ triginta capitum millia, sunt qui plura, censeant, cecidisse, ubi tuti non defuit contra contagionem vigilantia ita etiam nec defuit Religiosorum pietas pro animarum salute.

10 Inter quos singularis, tùm pietatis, tùm charitatis Christianæ specimen erga ea tabe laborantes dedit P. Alphonsus Petra Societatis Jesu, è Papientium Comitum Illustri, atq; antiquissima familia, ex qua nostram hanc, multis retro seculis Papia ad hoc Regnum majoribus nostris digressis derivatam esse, & historiæ tradunt, & multorum testimonio scriptorum latis constat: quo in Regno multis feudis insignita, ac potita fuit, ab ann. salutis humanæ 1260. usq; adhæc tempora: virorum prudentia, militia, litteris, clarorum sobole non infœcunda. Eamdem, & Genuæ, Liguriæ, & Mediolani, ac alijs Italiæ Urbibus ex eadem origine Papiensi propagatam honestissimè floruisse refert gentilis meus *Petrus Antonius Petra* Præses Placentinus *tract. de fideicom. quæst. 21. num. 522.* Quæ obiter dicta sint, ut genus Patris Alphonsi Petra, quo de agimus, cum nostro convenire in origine sua intelligatur. De ipso verò Religiosissimo viro, plura dici possent, si locus iste permitteret, historiam contexere. Illa tamen quæ ad præsentem rem pertinent, omninò ne omittam; paucis perstringere conabor,

11 Is enim Pater cùm plurimis, eodem anno contagione laborantibus, opem tulisset, malo ipse afflatus tertia Januarij 1657. coram Imagine Sancti Ignatij, & S. Francisci Xaverij venerabundus, & supplex, manibus lecto nixus, ac velut in genua se demittens repertus est, felici jam morte optata, immortalitati, ut spes est, transcriptus. Imagini verò Beatissimæ Virginis votum antea inscripserat, his verbis: *Tibi Jesu Deo meo, tibi Matri semper Virgini Mariæ offero hanc animam, hanc vitam, hoc fœtidum, reumquè corpus meum, ob amorem amoris tui, Jesu, quo pro me mori amavisti; in unione meritorum, Jesu, S. Maria, S. P. Ignatij, Xaverij, Ildelphonsi, & omnium Sanctorum, & in obsequium peste infectorum, & ad animarum salutem æternam, &c. Moriar mihi, & mundo, ut tibi solùm in æternum vivam, cui creatus sum.* Hujus Patris vitam inscripsit *P. Joannes Nardaje ejusdem Soc. Jesu in catalogo eorum, qui è Societate Jesu charitati animam devoverunt, seù Heroes, & victima charitatis, pag. mihi 555.* ex quo quam grave fuerit Napolitanæ pestis mostrum faciliè intelligetur, *fol.* 511. si libuerit.

RITUS CLXXIII.

ITèm quod si aliquis, vel si aliqua citatus, vel citata fuerit de mandato dictarum Curiarum, seù alterius earum ad respondendum super tenore instrumenti alicujus debiti, in quo contineatur pœna pecuniaria, & juramentum, sive de periurio, vel pœna accusetur, aut aliter quomodolibet conveniatur, citatus, vel citata compareat in Curia in peremptorio termino sibi præfixo, cum sacculo paratus, vel parata satisfacere de debito creditori, ad quod teneatur, etiam si lapsus fuerit terminus in quo solvere tenebatur hujusmodi debitumin dictis Curijs, & qualibet ipsarum ex quadam æquitate nullatenus procedatur contra dictum debitorem, aut debitricem super pœnis prædictis.

SUMMA RERUM.

1 *Termino elapso debitor citatus super tenore instrumenti comparens sacco paratus, pœnas evitabit, de æquitate.*

2 *Elapsa die contrahitur mora, nec ejus purgatio admit-*

mittitur quando agitur de conducendo frumento pro annona,

3 *Mora de jure non purgatur , nec ſemper à differente exequi, illa committitur.*

4 *Si interpellatio nimirùm haud interceſſerit , & quando.*

5 *Interpellatio ſolùm requiritur etiàm appoſita die, quando unum eſt ad obligationem , & aliud ad pœnam.*

6 *Debitor,& creditor ſi ſint diverſi fori,dies faciendæ ſolusionis in certo, & mensionato loco , haud interpellat pro homine,nec debitorem facit moroſum.*

7 *Tempus multis in caſibus adhùc nulla cum interpellatione labitur.*

8 *Intereſſe dotis relictæ tempore , quo puella nupſerit , nuptiis ſequutis ſtatim debetur abſquè interpellatione, data tamen ſequuti matrimonii ſcientia,*

Fructus legitimæ , nùm debeantur ſtatim mortuo teſtatore , vel à die petitionis.

Quidvè in fructibus rei legatæ.

9 *Moram àn contrahat , qui totum poſſe ſuum fecit, ut adimpleret promiſſa.*

10 *Vbi interpellatione opus eſt,nemo dicitur moroſus, niſi , & illi tempus fuerit conſtitutum ad ſolvendum, vel aliud faciendum,*

11 *Mora quibus in caſibus purgari queat.*

12 *In contractu verò continente pactum reſolutivum, poſſit nè mora excuſari, & aboleri.*

13 *Jure Canonico detur nè purgatio moræ in pacto reſolutivo,*

14 *Emphyteutæ canonem ſolvere differenti permittatur nè moræ purgatio.*

15 *Mora hujuſmodi dicatur nè remiſſa , ſi dominus Canonem recipiat abſquè proteſtatione.*

Quoſquè effectus producat proteſtatio.

16 *In criminalibus poſſit illa purgari in brevo tempore , quamvis dies, & pœna inſit,*

17 *Contra debitorem ſuper tenore inſtrumenti Citatum , qui ſe non teneri ad ſolutionem dicet , ex quo imminet Evictio in re ſibi vendita , poſſit nè liquidari inſtrumentum , & quandò.*

18 *Magiſtratus fidejuſſorem non recipiens ab idoneo principali èxcuſetur nè,*

Et idonei facultatibus quinam præſumantur.

Excuſetur nè venditor ab onere præſtandi hujuſmodi cautionem , ſi divitem in authorem laudaverit.

Tutor àn teneatur , decocto debitore, cui pecuniam pupilarem mutuam dedit.

19 *Æquitas ideſt æqualitas , in noſtro Ritu explicatur.*

Eamquè Judex ſemper àntè oculos tenere debet.

Non tamen nimis juſtus , ſed miſericordiam adjunctam habebis.

20 *Æquitas quidnam ſit . Et qua æquitate debeant callere Judices,*

Multaq; expenduntur in laudem æquitatis.

21 *Memoratur elegantiſſima diſceptatio de hac æquitate Liviæ cum Auguſto.*

22 *Æquitas, & benevolentia Principem decet.*

23 *Judices in interpretandis quoq; legibus ſequi oportet æquitatem.*

ELapſo termino in documento impartito ad ſolvendum, ſi citatus debitor ſuper tenore inſtrumenti compareat in Curia cum ſacco paratus , de
1 æquitate pœnas evitat, dum juris rigor abnuit, ob
vigentem regulam illam , quod dies interpellat
pro homine , quam ponunt , extendunt , & reſtringunt *Soccin.regula* 15. *Anton.Gabriel lib.3.tit, de ſolut. concl.9. Tuſchus concluſ.* 408. *lit. D.* eximius Juriſconſultus *Valenzuela conſ.* 16. *à num.*5. *lib.*1. Ita quod , illa elapſa die , contrahitur mora, *l.magnam, C. de contrahend. & committ. ſt.palat. Roland.conſ.*98. *num,*9. *lib.*2. *Caſtrenſ. conſ.*99. *n.*2. *vol.*1. communem dicit ſententiam *deciſ. Januenſ.* 139. *in princip. Tuſch. concl* 373. *lit. M. & concl,* 379. *tom.*5. *ead. lit. M. & Signorell. conſ.*195. *n.*5. probans , purgationem moræ non dari , quando
2 agitur de conducendo frumento per annona , adſtipulaturquè in ſimili *Cacheran.dec.Pedem.*49. *Anton.Faber lib.*6. *conject. cap.*7. *in princip. Marta in ſumm.dec.univerſ.orbis lib.*1. *tit.de mora cap.*1.*Donell.lib.*16. *c.*19. & ibi *Oſualdus lit. D. D.Franciſc, de Cuenca de depoſito, clauſ.*15. *nu.*1. *& in add. ad*
3 *Chyrograph. mercator. lit. N.* & mora de jure non
purgatur, ex notatis per *Carav.hoc in ritu n.*1. cujus meminit *Amend, ad Franch. dec,*227. *num.*28. laudans quoque *nu.*15. *Theſaur. dec.* 77. *Ricc. collect.deciſ.*145, *Maſull.ad Capyc. dec.*19. *nu.*6. *Petr, Garſia à Toleto dec.*6. *Thor. par,* 1. *compend. deciſ, Regni, verbo, Mora* , noſquè brevibus comprobavimus verbis ſuper *Ritu* 163. *nu.*3. Nuncquè abundantius loquentes , memoria repetimus,haud ſemper à differente exequi committi moram , cum namque adverſarii facto impedita eſt altera partium implere, mora citra dubium ceſſat , *Farinac.* latè probans *qu.* 34. *num.*46. aut ſi dilatio adſit,vel ſuſpenſio, *Maſtrill. dec,*260. *nu.*16, *part.*3. Itidem-
4 què ſi interpellatio minimè interceſſit,ut ille ſubdit
*n.*126. idemquè *Valenzuela num.*23. quod veritate fulciri, advertimus , cum ſolutionis dies non ineſt contractui ; illa ſiquidem ſi extaret , quia pro homine interpellaret , potiſſimum , ſi juramento ille roboratus fuerit , utique mora contraheretur , niſi ſolveret in promiſſa die , ut omnes antea citati affirmant authores, necnon *Ægid.Bellam.conſ.*9. *nu,* 26. idque adeò, ut etiam ſi dies tacita,& legalis ſit, *cap.potuit,locat.Corbul.de jure emphyt. rub.de cauſa privat.ob non ſolut.canon.ampliat.*1. *Bart.in l.mora num.*11. *ff.de verbor.oblig.*ubi *Jaſ.n.*2. *Alex.conſ.*99, *num.*7. *vol.*4 *Natta conſ.* 226. *num.*4. *Surd. de aliment. tit.*1, *qu.*41. *num.*141. *& dec,*221. *num.*15. *Afſl. dec.*316. *Farinac.dec.*85. *num.*1. *in poſthumis recollectis, Anton. de Amat. reſol.*49. *nu.*18. *Gizrb, obſerv.* 1. *à num.*1. *Conſil. Rocc. tom.*2. *reſponſ.* 93. *num.*11. quarè ſolvere teneatur, repetiturus demdè, ſi indebitum prætendat , ex *dec. Seraphin.*152, *par.*1 *diverſ.*
5 Solùm enim requiritur interpellatio , etiam ap-
poſita die,quando,unum eſt ad obligationem,aliud ad pœnam, in pœnam enim non incurritur,niſi facta interpellatione , & ſic procedit *text. in l.ſi pœnam,ff.quando dies legati cedat,* concordat *Aymon. conſ.*64. *à nu.*1. *Gozadin. conſ.* 34. *nu.*6. *Peregrin. conſ.*72. *num.*10. *lib.*3. *Gratian. lib.*2. *diſcept. forenſ. cap.*307. *nu.*19. *Altograd. conſ.*72. *à num.*78 concinnuntq; exarata à *Reg. Capyc.Latro dec.*59. *à*

num,

*num.*23. *Conf. Provenzali observ.*22. *à nu.*9. *R. Marcian.lib.*2. *disput.*83. *à nu.*29. *Episc. Sperell. dec.*7. *& Carolo Bottalier. in tract. de success. cap.* 1. *theor.* 72. *per tot.*

6 Verùmtamèn si debitor, & creditor fuerint dissimilis fori utiquè aliis hæc utilior, & fortassè frequentior est ad memoratam regulam limitatio, ut dies faciendæ solutionis in certo, & mentionato loco haud quaquam interpellet pro homine, neque debitorem constituat morosum, nisi creditor illum advertit locum, ibique debitorem vocaverit ad cōgruum, & opportunum tempus, teste *Vivio decis.* 422. *Magon. decis. Lucensi* 78. *& Ottemborgo decis.* 806. *par.*4. *divers.* quin ipsum in promissionibus dandi, vel faciendi, & consequutivè repræsentaudi Reum, si stylus suppetat, contrarium vigentem stylum in Regno, attestans idem *Viv. nu.*6. Tem-
7 pus etiam multis in casibus, adhùc nulla cum interpellatione, labitur. In pœnis nempè conventionalibus, ita quod tribus diversis diebus ad ratificationem totius populi promissis, & ratificatione non sequuta, dicantur moram eo ipso commisisse promittentes, concludit *Thesaur.* addens pugnantem regulam, nè tempus currat, interpellatione haud præcedente, restrictam fuisse per Senatum ad præparatoria judicij, *in decis.*212. assentiturq; *Valens.cit. num.* 54. veluti in promissione etiam statim persolvendi ad incertum tamèn tempus, scilicet post habilitationem à summo Præsule obtentam, juxta *decis.* 476. *part.*1. *divers.* aùt insuper purificata conditione ex altera, *Guid.Papa decis.* 498. copiosè extricantis, sed *Anton. Gabriel.comm. concl.*9. *à num.*30. subnectit, promittentem contractus ratihabitionem à minore, quando legitimæ erit ætatis, non constitui in mora adveniente illa die, sine interpellatione, id quod ex *Decio cons.*333. scripsit, *Mangr. ad Bart.in mem. l.magnam*, insequiturquè *Reg. de Marin. lib.*1. *quotid. resol. cap.*
8 200. *num.* 9. Interesse verò dotis relictæ tempore, quo puella nupserit, deberi statim, nuptiis secutis, absquè interpellatione, data hæredi sequuti matrimonij scientia, Senatus Sabaudiæ judicavit apud *Fabr. decis.* 8. *C. de usur. & fruct. legat.* quod scitum potiùs æquitati ob dotis favorem, quàm juris rigori innixum, putat *Reg. de Marinis mox cit. loco num.* 10. fructus autem legitimæ an debeantur statim testatore diem functo, vel à petitionis die, extricant *Reg.Rovit.cons.*20.*n.*8. *lib.*1. *Reg. de Marin. lib.*1. *c.*200. *Consil.Staib. lib.*2. *res.for.*170.*nu.*53. *& Thor. par.*3. *sect.*1. *verbo fructus legitimæ*, & de illis rei legatæ scripserunt *de Franch.dec.*558. *nu.*5. *&* 634. *Surd. decis.*25. *Reg. Rovit.decis.*90.

Quod si renunciatum fuerit purgationi moræ, nec de æquitate canonica purgari illa potest, *Viv. comm.opin. lib.*2. *opin.*522. *num.*12. *Reg.de Marin. c.*271. *num.*5. *lib.*1. *Prat.lib.*1. *discept.forens.c.*48. *num.*12. *& lib.*2. *cap.*43. *num.* 20. *Put. decis.*465. *par.*2. *Carav. hoc in Ritu num.*4. *Frecc. de subfeud. lib.*2. *de different.feud.quatern. num.*24. cui beneficio satis dicitur renunciatum ex pacto, scilicet incontinenti, omni mora postposita, quin, & juramento in contractu adjecto illud tolli, annuunt DD. penès *Afff decis.*174.*n.*5. *Ciriac.tom.*1.*controv. forens.*58. *num.*40. *& tom.*2. *controv.* 239. *nu.*16. *Anton. Merend.controv.jur.tom.*2.*lib.*10. *cap.*4.*n.*5. *Consil.Rocc.respons.*94.*num.*19. etiam ex verbis eandem vim habentibus, prout si fuerit promissum contractum inviolabiliter observari, extendunt *Roland.à Valle cons.* 69. *nu.*36. *vol.*4. *Ciriac. tom.*1. *controv.*55. *num.*24. *Carrab.in tract.de Synd.par.*1. *nu.* 218. & alios effectus juramenti enumerat *Ricc. collect.decis.*205. *&* 2053. vigore cujus instrumentum exequutionem retinet paratam, *Gramm.cons.civil.*11.*num.*3. *Fusc.singular.*73.*lib.*1. Quod similiter noster *Afff.* fecit de illiquido agens, & moram non constitui, explanans in *dec.* 205. & tradunt *Reg.Lanar.cons.*28.*nu.*24. *Surd.dec.*179.*n.*13. *& decis.*260. *nu.*15. *Ann. cons.*95. *nu.* 23. vel si in promissione adsit certa dies cum certa pœna, *Bar. in l.si insulam, ff. de verbor. oblig. num.*4. *Bal. ibid. nu.* 3. *Accurs.in l.ast post tres, ff.si quis cautionibus, Plurésque Duaren. & Donell. in d. l.si insulam, Cujac.tract.*7. *ad African.in l.trajectitia, ff.de oblig. & act.col.*4.*lit.B.Molin.de contract.disp.*564. *Osasc. dec.*71.*n.*57. *Thesaur.dec.*212.

9 Ipsam verò moram, necnè ille contrahat, qui totum posse suum fecit, ut adimpleret promissa exarat *Caputaq.dec.*230 *par.*2. & quando post contractam moram interitus Rei ad Reum pertineat, si interitura esset ea res eodem modo penès Actorem, peroptimè distinguit *Trentacincq.var.resolut. lib.*3. *titulo solut.resolut.*11. & meliùs, *Menoch. de præsumpt. to.*1. *lib.*3.*præsum.pt.*138.*à n.*1.

10 His tamen omnibus regulam appendimus illam, quod ubi interpellatione opus est, nemo dicatur morosus, nisi, & illi tempus fuerit prætereà constitutum ad solvendum, aut aliud faciendum, ex *decis. Seraphin.*805. *part.*4. *divers.* At ille, qui voluerit à mora procul esse, oblatione uti debebit, non tamen conditionali, ut idem *Caputaq. dec.*268. *ead. p.*2. nec verbali, sed in scriptis & reali, *Thes. qu.for.*81. *n.*6. *lib.*2. *Staib.res.*153.*n.*2. At oblationem debitorum in alia pecuniarum quantitate, etsi verbali, nec congruo loco, & tempore factam, imò de sola pretii parte ad excusandos ipsos à caducitatis pœna, & pro bona, & legitima reputavit, *Rota*, eodem *Caputaq.* teste *in decis.* 271. non autem oblationem pretij fructuum per conductorem locatori factam ad æstimationem unius anni, quam locator accipere renuebat, volens ad æstimationem alterius anni fieri, ut ille scripsit *dec.*269. concinnunt à *Menoch.* tradita *de arb. Jud. casu* 238. *num.*3. *Thor. add. sect.*2. *verbo, mora purgatio.*

11 Contracta itaquè mora, subintrat altera regula, nè illa purgetur, ut anteà diximus ex *Carav. nu.* 1. & aliis, præterquam al quibus in casibus præsertim in adimplendo non impletum contractum, ex dictis per *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resolut. cap.*187. *à num.*12. quin, & ubi dolus adest, etiam concurrente juramento, admittatur de Jure Canonico, præportat *decis.*277. *par.*2. *divers.* alteraquè *Caputaq. decis.*231. *par.* 2. quæ prætereà fatur de pœna in obligatione promissa, si antè interpellationem contrahatur, illamquè necnè tunc valeat Præsul exigere. Et quando jus partis re integra, non est effectum deterius, illa quoquè datur, *Reg. Capyc. Latro decis.*30. *lib.*1. *& decis.* 160. *num.*36. *lib.*2. *Nogueral. alleg.*6. *Ciarlin. lib.*2. *controv.* 126. *num.*8. *Fontanell. decis.*407. *num.* 1. *lib.* 2. *Ann. singul.* 349. *Reg. de Marin. lib.* 1. *cap.* 133. *Ripoll. var. resol. cap.*7. *num.*241. *Conc. decis.*521. *num.*5. *& de-*

& decis.535. num.1. post tract. de censib. Prat. lib. 1. discept. forens. cap.21, num.90. & cap.48. num. 15. Consil. Rocc. respons. 93. num. 1, lib.2, & quid dicendum in contractibus nominatis docent *Alex. in l.3. §. sed si tibi, num.1. ff. de condit. caus. dat. & Paul. de Castro ibidem, num.3. in fine,* àn competat Judæo, *Anich. de prævent. cap. 6. dub. unic. num.56.*

12 In contractu verò continente pactum resolutivum, possitnè ejusmodi tarditas aliquo modo excusari, & aboleri; negativè respondent *Hieronym. Grat. cons. 93. num. 61. lib. 1. Gratian. discep. forens. tom.4. cap.786. num.31. de Ponte cons. 67. num. 5. Amat. cons. 69. num. 22. Reg. de Marin. lib. 1. cap. 271. num. 3.* distinguit verò *Caputaq.* & negat, inspecto jure civili, *in decis. 235. par.2.* necnon *Puteus decis. 66. par. 3.* laudatus à *Paulo Bellono lib. 1, de potest. eor. quæ fiunt in contin. c.73. n.7. Viv.dec.531.*

13 De Jure verò Canonico maximè dubitari, neq; illucusquè decisum reperiri addit ipsemet *Caputaquen.* cujus meminit *R. Capyc. Latr. add. decis.30, num.6.* nec refragatur altera ejusdem *Caputaqu, decis. 231.* siquidem pacto non innititur resolutivo, quod adjectum ratificationi, non assignationi præbendæ, advertit, nimirùm perperàm prætendisse Franciscum Floranum concordiam esse resolutam; Quamvis autem ex ejus verbis deducatur, quod reijciendo Francisci instantiam tanquam non adjectum pactum assignationi præbendæ, sed ratificationi videatur supponere, quod si assignationi præbendæ additum appareret, justa fuisset prætentio Francisci, afferentis concordiam resolutam, non obstante quod breve post tempus capitulum purgasset moram, ratificando illam, & consecutivè in eam perpendisset sententiam, dari purgationem moræ de Jure Canonico in pacto resolutivo. Etenim non propterea falsum est, quod scripsit in priùs adducta *decis. 235.* illucusquè decisum minimè fuisse: quandoquidem nec in illa 231. decisum apparet, cum illius articuli, ac dubij investigatione opus non fuisset, illud enim non intrabat, ob subsistens in eo casu specificum factum, cujus virtute excludebatur Francisci intentio, absquè quod illius veritas inquireretur, qua in re videas *Gratian. discept. forens. lib. 4. & cap.915. n, 3. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib.23. tit. 2. num.29. Joseph. Ludov. decis. 9 Reg. Capyc. Lat, in* sæpiùs *memor. decis.30. & Consil. Rocc. cit, respons.93. à n.15.* atq; de his satis.

14 Ad emphyteutam nùnc progredientes dicimus, quod si canonem solvere distulerit, & hæsitetur, àn sibi permittatur, necnè moræ purgatio; Relegamus illius veritate indigentem ad *Guidon. Papæ dec f.123.* alteramquè in superioribus citatam *Putei 66. par. 3. & Vivii decis. 531. & Corbul.* limitationem quadragesimam primam constituendo regulam *tex. in cap. potuit, locati*, affirmat, purgare posse, cum ampliationibus, & restrictioribus *in rubr. relata in superioribus limit.* 41. quamq; moram, & emphyteutæ creditori, urgare quoquè licebit, solvendo census decursos, ad conservationem sui juris, nè res devoluta declaretur, *Ann, sing.168. Giurba decis. 91. num.6. Reg. Sanfel.dec. 114. num.1. lib.1. Gizz. in observ. ad indic. decis. 30. Reg. Capyc. Latro num.17.* & distinguit *Faber in C, lib.4. tit. 42, de jur. emphyt. defin. 62.* quid verò, post sententiam *Ursill, ad Affl. decis.174. n. 3. Thor. par.3. compend, decis, sect. 2, verbo, moræ purgatio, Sanfel. add, loco, Gratian. discept. forens. cap.709. num. 46. Consil. Hodiern. ad Surd. decis.29. nu.9.*

15 Verùm jam dicta mora dicatur nè remissa, si dominus recipiat Canonem absq; protestatione, extricant *Magon. decis. Lucensi 35.* & latioribus habenis idem *Corbul. eadem adducta rubr. limit. 21. Jul. Clar. §. emphyteusis qu.10. num.1. Guid. Papa quæst.171. num, 3.* & affirmativè resolvunt, etiam si à procuratore exigatur, *Monter. decis.5. num.77.* nisi protestatus fuerit, per hoc non remittere caducitatem, *Clar. add. loco num.1. Marta par.1. decis. tit. de mora cap.19.* quæ quippè protestatio hunc effectum producit, quando pensiones de præterito recipiuntur, secus si de tempore futuro, tùnc namquè protestatio nihil operabitur, quo minus caducitatis pœna remissa censeatur, teste eodem *Claro num. 1, vers. hoc ita intellige, Suelues cons.9. num.3. D. Franc. de Cuenca in add, ad Albaran. lit. X. sub num. 9.* qua de re *Reg. de Marin. lib.1. cap.271. à num,9.* Cum verò agitur de pœna regressus quomodo purgetur, extricat peroptimè *Iania decis.804. p.4. diver.* quæ insupèr resolvit, non impediri moræ purgationem per clausulam, sublata.

16 In capitalibus autem causis (vulgo criminalibus dictis) possit etiam illa purgari in brevi tempore quamvis dies, & pœna nihil, in Judiciorum tamen præparatorijs, cum alioqui Regula obstet, concludit *Thesaur. decis. 77.* concinnitq; prælata *Caputaq. decis.235.* nosq; accuratiùs explanavimus super *ritu 163. tom.1.* & nùnc addimus *decis.259. & 291. par.3. Viv. decis. 425. lib. 3. & Seraphin. privil.48. Paul. Bellon. lib.1. de potestate eor. quæ fiunt in cont. cap.34. sub num.3. & cap. 73. num. 7.* & quando in hujusmodi materia breve dicatur tempus, *Gratian. lib.2. discep. forens. cap. 307. nu.39. Viv. opin.524. Bars. decis.50. num.77. Anton. Contius lib.2. success. lect. cap. 18. Cacher. decis.48. Edmundus Merill. lib. 2. observat. cap.16. Reg. Capyc. Latro decis.129. num.33. Gizz. ad eund. Reg. Latro obser.29. à n.12.*

17 Cæterum quæstionem excitatam à nostro *Caravit. num.6.* de debitore super tenore Instrumenti citato, qui se non teneri ad solutionem dicat, ex quo imminet evictio in re sibi vendita, de eaquè constet per authenticam fidem, extricant, ipso citato, *Consil. Paschal. de patr. potest. p. 1. cap.8. sub num.6. Frecc. de præsent. Instrum. p.7. qu.5. & 6. Gaiter. in prax. Instrum. p. 2. secundæ par. nu.55. Ricc. collect. decis.1708. Thor. p.3. compend. decis. sect.1. verbo, exequutio instrumenti, Consil. Staib. cent.2. resol. for. 186. Cons. Hodier. ad Surd. decis. 295. num,2.* & certè, data fidejussione a Creditore, illud liquidabitur quæ præstanda erit pro omni evictione, juxta *decis. de Franch. 555.* quam insequitur *Mastrill. decis.160. in fin. p.2.* quidvè si evictio immineat ratione hypothecæ, idem *de Franch.* tangit, concinnitq; à *Costa* tradita *in praxi convent. claus.73. p. 2.* quid verò si emptor non petat pretium, sed debitor illud offerens cautionem petat, *Fab. de Ann. in add. noviss. ad sing. genitoris 570. num.563.* & lis sit affectata, & calumniosa,

Galter.

Galter, num 58. hæcq; cautio præstari debet etiam ab idoneo facultatibus, juxta *Carav.* hoc in *ritu num.*9. effatum, & *Galter. add. loco num.* 56. idonei verò facultatibus qui præsumantur, *Surd. dec.* 295. *num.*11. *& decis.* 320. *Bursat. cons.* 113. *nu,* 16. *lib.*1. *Mascard. de prob. concl.* 878. *Menoch. de præsump. lib.*6. *præs.*91. *num.* 22. *Gratian. discep. forens. cap.* 289. *num.* 11. *Paul. Bellon. de potest. eor. quæ fiunt in continenti, lib.* 1. *cap.* 178. *num.*2.

18 Verùm Magistratum, si non recipiat fidejussorem ab idoneo principali, excusari, ex *Carav.* indicat *Avus meus ad Gramm. decis.* 33. *num.*9. Excusatur quoq; venditor ab onere præstandi hujusmodi cautionem si laudaverit in Authorem divitem, qui onus Judicij in se suscepit, *Affl. dec.*171. *Surd. decis.*183. *num.*10. *Mastrill. decis.*160. *Gasp. Thesaur. quæst. forens.*77. *num.*5. *lib.*1. quibus, & *Caravita* laudatis, inhæret *Paschal. in add. novis. post memor. tract. num.* 6. *Galter. cit. num.* 57. *Menoch. de arb. Judic. lib.*2. *cent.* 3. *cas.*234. *nu.*4. *Borgn. Caval. decis. Fivia.* 4. *p.*1. *num.* 3. *Marcell. Calà de modo articul. Glos. unic.* §.2. *nu.*997. *Thor. p.*1. *compend. dec. verbo, cautio*, de quo dubitat idem *Caravita*, & cum eo Ipse. Ex quibus in causa propria respondi, tutorem, qui pecuniam pupillarem deposuit apud Mercatorem, qui communiter reputabatur idoneus, non teneri, illo decocto, *l. si res pupillaris, ff. de administ. tut. Bar. in l. si soluturus, ff. de solut. Lop. in cap. per vestras notab.* 6. §.6. *num.*1. *&* 3. *pag.*175. *Surd. de aliment. tit.* 9. *qu* 40. *num.* 39. *ex tex. in l. sed an ultro*, §.2. *ff. de negot. gest. l.*2. *C. eod.* & in terminis *Jo: à Sanne* videndus *decis. Frisic. seù in lib. rer. in suprem. fris. Cur. judic. lib.*2. *tit.*9. *defin.*13. *fol.*171.

19 Quia verò æquitatis etiam noster *Ritus* meminit, ad memoriam legentium reducimus, quod æquitas, idest æqualitas explicatur, per *Afflict. in c. unico*, §. *sed quia, num.*15. *quæ fuit prima caus. benef. amitt.* quam æqua itatem, quia jura semper desiderant, *eod. Afflict.* teste *in cap.* 1. *Imperator Lotharius* Judicem oportere æquitatem sequi, eamque semper debere ante oculos tenere, asseverat *tex. in l. quod si ephesi*, §. *in summa, ff. de eo, quod certo loco*, ità tamen, ut nimis justus esse, non debeat, ex *tex. in cap. denique* 1. *distinct.* sed misericordiam, adjunctam habeat, ut inquit *Specul. de offic. omn. Judic.* §.1. *vers. item ad Judicis*, quin *Bar. in l.*1. *ff. de legib.* æquitatem esse temperamentum quoddam recedens ex causa à regulis juris communis affirmat, necnon *Archidiac. in cap.* 1. *de const. ff. in* 6. authoritate *Cyprian.* scripsit, esse justitiam dulcedine misericordiæ temperatam, ob idquè æquitate non immeritò pro ipsa justitia utuntur jura, *text.* præsertim *in l. fin. C. de censib.* ibi, *æquitatis ratione suadente, Jacob.* etiàm *de Belvis. & Bal. in c. unico*, §. *ut autem æquitas, de pace juram. firm.* æquitatis definitionem illam esse dicunt, quod sit rerum convenientia, quæ in paribus causis paria jura desiderant, & omnia bene coæquiparat.

20 In hoc imitentur Judices, ac Principes Deum, qui, & æquitate summa, & clementia omnes prosequitur, ad *text, in l. ult. C. de donat. int. vir. l. Imperialis, C. de nupt.* Hos honores regia majestate dignos habeant, hoc felicissimi Imperii pulcherrimum sceptrum, æquitatem, gerant, non fulmen (ut *Plutarchus* ait) non tridentem, quomodo se pingi, ac fingi jubentes nonnulli stultitiam suam invidiæ exposuerunt, dum affectant ea, quæ consequi nequeunt. Succenset enim Deus tonitrua, & fulmina, radiorumquè projectus severitatem videlicet, imitantibus: qui verò virtutem ipsius æmulantur, & clementia, humanitateque ipsum referre conantur, ipse hoc studio delectatus eos auget, suaquè justitiæ æquitate, veritate, ac mansuetudine impertit, quibus nihil est aptius, quod populorum animos, & exterarum gentium amorem illis conciliet. Hæc proponit Principibus eruditissimus *Nieremberg. Soc. Jesu in suo Theopolitico*: & sanè opus Principis æquitas est, benignitatis aura conspersa, hæc est, quà Regna servantur, qua seditiones cohibentur: si Judicem æquum paritèr, & clementem sortiantur populi, nullum illis est severitatis jugum, nulla in Principem animadversio. Auream illam *Senecæ de Consul.* sententiam Judicibus æquè, ac Principibus amplectendam propono: *Nihil quidquam*, ait, *ipse pulchrius existimo in fastigio collocatis, quam multarum rerum veniam dare, nullius petere*; quia enim ignoret, quod æquitatem clementiæ cognatam voluntaria innocentia impetu suo sequatur?

21 Extat hac de re elegantissima disceptatio Liviæ cum Augusto, *apud Dionem Nicæum*, ubi clementiam imperantibus summè necessariam esse, demonstratur, & optimè *Antonius Pius* post *Scipionem*, *Malle se unum Civem servare, dicebat, quam mille hostes occidere*, eandemquè aliorum Principum Romanorum sententiam fuisse, testantur *Sextus Aurelius Victor. in Nerva, & Diocletian. Vulcat. Gallican. in Avidio Cassio. Pompon. Lætus in Diocletian. Marcell. lib.* 19. *in fin.* 26. *&* 30.

22 Hæc æquitas igitur, & benevolentia Principem decet, ut quocunque venerit, mansuetoria omnia faciat, cujus clementiæ, & mansuetudinis encomia ex nostratibus recenset *Franc. de Petr. festiv. lect. lib.*1. *cap.* 3. *sub num.* 9. *& lib.* 2. *cap.*2. necnon *consil.*5. *& cons.*44. *nu.* 60. Judices etiam, in interpretandis legibus, sequi oportere æquita-
23 tem, eloquentiæ Romanæ Princeps *Tullius in oratione pro Aulo Cæcina*, copiosissimè, atquè ornatissimè probat: *Nam, non ex verbis*, inquit, *totum pendere jus debet, sed verba servire hominum consiliis authoritatibus*. Atque hic observatione dignum, ut in unaquaquè re, neque partes justitiæ, nequè misericordiæ penitus excludantur, sed, optimo, utriusque temperamento adhibito procedatur, *Arod. lib.*7. *titul.*3. *cap.*12. *Petr. de Vineis lib.*6. *epist.*18.

Et tandem noto, quod iste *Ritus* in Ritibus vulgaribus tenebat centesimum vigesimum locum, ejusquè initium erat, *quando alcun citato, &c.* nec tantum amplexabatur relatam observantiam, sed aliam insuper, quod debitor teneretur solvere creditori quidquid in reassumptione instrumenti, aliisque in actis Curiæ expendisset, teste *Paride de Puteo in tract. de syndicat. verbo, Instantia.*

RITUS

RITUS CLXXIV.

Item servat ipsa Curia, quòd si aliquis, vel aliqua interrogata per ipsam Curiam super tenore alicujus instrumenti depositi, commodati, vel alterius debiti, sivè confiteatur instrumentum ipsum esse verum, asserens se satisfecisse: sivè neget instrumentum esse verum; statim detinetur, & competens terminus datur ad probandum defensiones suas, nisi in promptu doceat per publicum instrumentum quietationis, vel per aliam scripturam authenticam; quo casu non detinetur.

SUMMARERUM.

1 *Probatio facta per Instrumentum, vel aliam authenticam scripturam dicitur in promptu, & in continenti.*

2 *Apoca sit nè scriptura authentica, & quando probet.*
Si testibus subscriptione careat; quid si habeat sigillum.

3 *Cogi an possit creditor ad recognoscendum apocam ab eo subscriptam.*

4 *An fidem faciat apoca, ubi non sunt subscripti testes, sed deponunt de characteris notione, & concurrat manus comprobatio.*

5 *Apoca bancaria in fide crediti notata, & creditori consignata, an impediat liquidationem.*

6 *Copia apocæ ex Banco sumpta, an authentica, vel privata dicatur scriptura.*
Quid si sit extracta ab exemplo, legitimè exemplato.

7 *Authenticum quid, ejusque significata remissivè.*

8 *Apoca virtute creditor anterior num, & quando præferatur posteriori vigore Instrumenti, quid inter mercatores.*

1 Ritus iste noster annuit, probationem factam per Instrumentum publicum, vel aliam scripturam authenticam dici esse in promptu, & in continenti, & confirmant *Roland. cons.76. nu. 8. cons.79. num.47. cons.85. num. 38. & cons. 89. in princ. vol. 1. de Franch. decis. 279. num. 1. & ibi Visconti* memor *Carav. in hoc ritu, Ann. cons. 17. num. 23. Foller. de censib. num. 59. fol. 228. Gratian. dec.44. num.1. Caphal. cons.21. col.1. Rugiell. in tract. p.p. qq. in 6. q. num. 3. Galter. in prax.2. p.3. par. rub.3. num.28. Jodoc. in prax.civ. cap.174.* & consequentèr, etiam per apocam subscriptam trino teste, scribit *Carav. sub num. 3.* & indicavit in *rit.167. num.23.* confirmatque *Jodoc. in sua prax. Civil. cap.175. n.21.*

2 Quid si tantùm manu creditoris sit signata, quamvis neget *Milanensis in decis. Sicilia 13. sub num.129. lib.2.* attamèn idem dicerem, quia *tex. in l. scripturas C. qui pot. in pign. hab.* supponit fraudem, quæ posset tertio nocere, qua cessante, cessat etiam, & illius dispositio, ut dicit *de Franch. decis.95. sub num.4. & Seraphin. decis.1379. par. 2.* ac propterea respectu ejusdem creditoris, non dubito, explosa contradicente sententia citati *Milanensis*, suffulti legibus illius Regni, quibus etiàm juribus probari testibus hoc casu solutionem non posse, adjungit, & tamèn illis probari posse, eisque in promptù productis, audiri, non constitutum in vinculis conceditur in Regno, per *Ritum* proximè sequentem 175. quid si fuerit recognita manus, vide *Ann. allegat. 175. à num.3.* si verò fuerit producta apoca non manu, sed signo trium testium scribere nescientium signata, vide *Surd. decis. 137.* quid si præter subscriptionem adesset sigillum, *Portius Imolinens. cons.95. num. 15. Claud. Lutius allegat. 8. num. 12. Jodoc. cap. 174. num. 3.* quid si careret subscriptione, contineret tamèn sigillum *Roman. cons. 303. sub num. 2. & Hippol. in rub. C. de probat. num. 300.* aut si abesset subscriptio, esset tamen manu propria ipsius scripta, idem *Roman. num. 1. per text. in l. cum antiquitas, §. fin.C. de testamen.*

Sed àn cogi possit creditor, qui apocam sub-
3 scripsit, ad recognoscendum, affirmativè tradunt *Dec. in cap.1. num.25. de probat. Mandos. ad Rom. cons. 573. Ursill. ad Affl. dec. 85. num. 6. & dec. 173. num.1. Gram. dec.34. num. 16. Cavalc. dec. 27. num.58. p.2. Ann. sing.277. & Foller. in prax. censual. in verbo, tanquam res judic. num.62. pag. 228. in nov.* loquitur de apoca, quæ à debitore producitur adversus liquidationem, & executionem instrumenti censualis, quæ si non est recognita, & verificata, non impedit, sed potest cogi creditor ad illam recognoscendum, eaquè recognita, supersedetur, insequitur *Visconti in concl. jur. verbo Judex potest compellere*, qui ita intelligendum esse *Carav. in hoc ritu ad fin. vers. quarte illa*, aliàs malè loqueretur, subnectit.

4 Quid si adsint testes in apoca non subscripti, sed deponentes tantummodò de debitoris manu, non quod illum scribentem viderint, sed quia ejus characterem notum habent, & cum talibus depositionibus, concurrat manus comprobatio cum aliis scripturis, recurre ad *Ann. alleg.125. Thesaur. q. forens.24. n.10. lib.2. Avum meum ad Gramm. dec.84. num.1. Reg. Sanfelic. dec. 155. tom.2. Reg. Valenz. cons. 174. num.10, Reg. Pab. Capyc. Galeot. controv.29. tom.2. Consil. Recc. respons. 29. num. 2. tom.1.* & latè *D. Petr. Quesada differ. 11. à num.1. Jo: Bapt. Mucc. var. qq. forens. dilucidat. q. 6.* intellectum tradens *pragmat. 5. de liter. cambii num.4.*

5 Quid verò si apoca bancaria fuerit à debitore creditori facta, & notata in fide crediti, & pecunia non sit à banco, seù mensa argentaria amota respondi, impediri liquidationem, quamvis ordine superioris, vel ex alia causa, originem non habente à debitore, fuerit in banco impedita exactio pecuniæ; Etenim datio fidei crediti cum apoca eidem banco directa habetur loco numerationis pecuniæ, & ex consignatione cedulæ dominium, & possessio pecuniæ in creditorem recipientem transit, *Reg. Sanfelic. dec. 157. Reg. Rovit. decis. 35. num.8. Cons. Staiban. centur.2. resol. forens.165. per tot.*

6 Copia tamen apocæ ex banco sumpta, seù fides solutionis per eum factæ est certè authentica, quamvis privata, & sufficit, quod idem *Milanens.* asserit *cit. decis. sub num.130.* & tradit *Fontanell. de pact. nupt. claus.14. & fin. Glos. unic. p.1. n.17. tom. 2.* Si verò esset scriptura extracta ab alio exemplo,

exemplo, nequaquam, etenim illa non probat, etiam si ab exemplo legitimè exemplato, juxta *decis.739. par.1. divers.* quin, & dato quod scriptura esset sollemnitèr, atquè legitimè exemplata; isthæc siquidem omnia conclusit *Rota in Ispalens. seù nullius decimarum de Aymonte 14. Junii 1610.coram tùnc emeritissimo Auditore Ludovisio;* deindè *Sanctissimo Gregorio XV.* inter cujus decisiones, est *decis.28. lib.3.*

7 Cæterùm, Authenticum quid, ejusquè significata, tradit *Paganinus Gaudentius expositionum Juridicarùm in additamento critico c.42. fol. mihi* 177. & nè omittas perlegere, quæ *Lanfranch.* distinguendo, scribit de apodixa *in prax. cap. 9. à num.47.* quæ principalis subscripta manu, ac notarii subscriptione roboratata, satis quidem esset, quia est etiam authentica, tametsi privata.

8 Cum verò dubitetur, num creditor anterior virtute apocæ privatæ præferatur creditori posteriori vigore instrumenti recordare, decisum fuisse affirmativè *in ead. dec. Seraph.* 1379. si duo concurrant, alterum, si comprobetur veritas debiti in apodixa contenti, Alterum verò, quod in dicta apoca sit constituta hypotheca, *Genua de scrip. priv. lib. 1. conclus. 3. & ult. ad legem scripturas num. 19. & 49. Thor. p. 3. compend. sect. 1. verbo hypotecha*, illaque tribus probatæ atque integræ opinionis verificetur, *Reg. Sanfelic. in prax judic. sect. 51. num. 21, de Franch. dec. 644. num. 2. Gratian. cap. 537. à num. 1. Cons. Carlepal. de Judic. lib. 1. tit. 2. disput. 7. an. 37.* quid verò dicendum sit unus ex tribus testibus sit mortuus tradit *Gizz. ad Capyc. Latro dec. 55. à num.* 6. Inter mercatores verò sufficere duos testes subscriptos esse, si de veritate negotii illi deponant, imò, & si non sint subscripti, tradit *D. Joseph de Ninno de Albarano, seu Chirographo mercator. §. 11. num.* 10.

RITUS CLXXV.

ITem in casu præmisso, si interrogatus per ipsam Curiam super tenore instrumenti alicujus adversarii, doceat in promptu per publicum instrumentum quietationis, vel aliam scripturam authenticam: vel per testes se satisfecisse suo adversario de debito in ipso instrumento contento: non detinetur: sed detinetur suus adversarius prædictus, tanquam calumniator, & periurus.

SUMMA RERUM.

1 *Unicuiquè volenti aliquid probare, facere licet, vel scripturis, vel testibus.*
2 *Testibus probari solutionem ad impediendam liquidationem ostenditur, in promptu tamen productis.*
3 *Illi sint nè tùnc citandi?*
4 *Requisiti à parte dicantur nè spontanei.*
5 *Testes ad futuram rei memoriam recepti, àn liquidationem instrumenti valeant impedire.*
6 *Pactum quod non possit probari solutio per testes, nisi per scripturas, àn valeat.*
7 *Excludatur nè probatio per juris præsumptiones.*
Decisio S. C. adducitur.
8 *Sed àn sicuti possunt produci testes, Curiæ pro tribunali ad probandam satisfactionem, ita etiam recipi debeant super aliis exceptionibus, ut impediri possit liquidatio, & debitor extra carceres audiatur, latè inquiritur.*
9 *Praxis, & stylus M.C.V. indicatur.*

UNumquemquè volentem aliquod probare, vel
1 testibus id facere posse, non dubitatur, ex *tex. in l. cum de indebito, ff. de probat.* ubi *Glos.* adijcit, quocumq; ex prædictis modis factam probationem dici legitimam, sequiturquè *Pacian. de probat. negat. lib. 1. cap. 19. num. 20. de Franch. dec. 278. num. 1. Mysinger. singul. observ. 39. nu.*
2 *1. centur.4.* Ideò cum ad impediendam liquidationem instrumenti, juxta formam *Rit.* 166. satis sit, deducere solutionem ex verbis illiusmet *Ritus*, opus quippè erat subijcere modos omnes, quibus ad hunc effectum intelligatur probata solutio, idquè per instrumentum, vel alteram scripturam authenticam fieri posse, quia in antecedenti *Ritu* asseritur, quin, & in hujusmet initio confirmatur, decebat autem ex prædictis id ipsum concedere per testes nimirùm si addidit verba (*vel per testes*) quibus allegatam solutionem testibus quoque verificari, insinuat, hancquè probationem per testes primum locum obtinere inter probationes, scribunt *Mascard.de probat.to.1. qu.5. in init. Fontanell.de pact. nupt. claus.14. & fin. Glos. unic. par 2. num. 68. Consil. Staiban. cent.2. resol. forens. 152.num.1.* & appellatione instrumentorum, testes comprehenduntur, *Scaglion.in Ritu 163. num.1. Cavens.in Ritu 245. num.35. Schrader. in l. admonendi, sub num. 140. ff.de jurejur. Carav. in Ritu 275. num.17. Paris.de reassumpt.instrum.rubr.17. nu.3. Frecc.de præsent.instr. p.8.qu.2, nu.53.Surd. dec.72. nu.6. Thor. p.3. compend. decis.sect.2.verbo, Probatio liberationis*, dummodò quinque illi sint, & rogati, ad *text.in l.testium, C.de testib. Mynsing. sing.obser. cent.1. observ.5. num.4. D.Reg. Rovit.in rub.de instrum.liquid. nu.38. Papar.ad Consuet.Cathac. n.17.fol.248.* & in promptu producantur, ut impediri possit liquidatio instrumenti, *Dana. to.1. de pugn.DD.tit.de praamb.n.38.*

3 Quemadmodum, & de scripturis loquens uterquè *Ritus* constituerat, scilicet se illos una secum produxit quo casu pracedere citationem testium non oportet, eo quod producti fuerunt à parte, & cessat suspicio spontaneæ depositionis. Alteraque
4 subintrat assertio, quod testis requisitus à parte nō spontaneus dicitur, neque suspectus reputatur, ex *Castr.in l.quæ omnia, num.4.ff.de procurat.* longiorique sermone docet *Farinac.qu.80. nu.11.* quid si debitor producat unum testem, & petat sibi deferri juramentum suppletorium, àn interim sit vinculis mancipandus, quod sic, *Frecc.de præsent. instr.*
5 *par.16.qu.2.* Ad futuram rei memoriam examinati, àn instrumenti liquidationem valeant retardare, inquirunt *Loffred. cons.19. num. 7. de Franch. dec.366. nu.14. Molfes. ad consuet. tom.2. fol.225. num. 8. P. de Afft. controv. jur. cap. 21. num. 20. & 35.*

6 Verùm àn valeat pactum, quod non possit probari solutio, nisi per testes, negativam aleam sustinent *D. Reg. de Ponte cons. 36. num. 16. vol.1.*

Ro-

Revit. in pragm. 1. *nu.* 16. *de locat. & con.duct.* *V iv. opia.* 572. *part.* 2. *Mascard. de probat. conclus.* 1318. *num.* 14. *Peregrin. decis.* 149. *nu.* 3. *Dom. Consil. Hodier. ad Surdum decis.* 277. *sub num.* 5. contrarium verò pro validate pacti jurati respondere, *Ursill. ad Afflict. dec.* 398. *num.* 4. *de Franch. decis.* 561. *nu.* 4. *Thor. compend. decis. par.* 3. *sect.* 2. *verbo, pactum, quod solutio, pag.* 231. *Reg. Sanfelic. dec.* 185. *n.* 10. *part.* 2. *Jo: Franc. Marott. discept. forens. cap.* 24. *per tot. Reg. de Marin. ad Revert. dec.* 435. novissimè decisum tradens sub *num.* 2. nosque diximus latè in *Ritu* 166.

Sed in causa patrimonij Michaelis de Amato, sivè ejus creditoris Notarij Jo: Baptistæ de Aversana hominis morum suavitate, ac vitæ integritate præclari, cum Olimpia Milone legataria D. Laurentij de Amato. Expetenti prædictæ Olimpiæ
7 creditum ducatorum centum quinquaginta mutuo datorum à dicto Michaele prædicto Laurentio ejus fratri vigore instrumenti die 22. Januarij 1602. opponebatur, quantitates prædictas non deberi, & præsumi satisfactas, seù remissas ex longitudine temporis, & sanguinis conjunctione, ad *tex. in l. procula C. de probat. Affl. decis.* 13. *nu.* 13. *Surd. decis.* 105. *num.* 4. *Præs. de Amat. cons.* 43. *nu.* 25. *& cons.* 53. *nu.* 1. *Escob. de ratiocin. cap.* 37. *num.* 7. *Duen. reg.* 207. *nu.* 3. *Præs. Merlin. qu. for.* 87. *lib.* 1. *Theodor. alleg.* 78. *nu.* 18. affirmantes, hæc duo requisita sufficere, & minimè esse necessariam calculatam rationem.

Hæc non negabat Olimpia Milone, sed dicebat, habere pro se clarum pactum in instrumento adjectum, non posse .s. probari mutui solutionem, nisi per scripturam, & instrumenti cancellationem, & proindè si solutio per testes probari non poterat (supposita etiam validitate pacti, quorum probatio quasi prævalet probationi per instrumenta, ex dictis per *Franch. dec.* 278. multò minus per præsumptiones, cum solutionis verbum ad omnem pertineat liberationem, *Roman. cons.* 14. *num.* 10. *Fontanel. dec.* 124. *num.* 15. *Giurb. obser.* 82. *nu.* 4. sed replicabat ipse Notar. Jo: Baptistæ Advocatus, pacto prædicto non excludi probationem per præsumptionem juris, ex *Bald.* doctrina *in l. vacuatis in final. verbis, C. de decur. lib.* 10. *de Franch. dec.* 361. *n.* 6.

Addebam pacto excludi probationem solutionis, sed attentis terminis *l. procula*, debitum non solutum, sed remissum censetur, ibi, *quasi taciti fideicommissum fratri fuisset remissum*; undè non erat sub pacto hic casus comprehensus.

Et discusso articulo, per S. C. sub die 4. Julij 1661. *referente Domino Marchione Oliveti*, fuit absolutum patrimonium Michaelis de Amato debitoris, in Banca de Neapoli, in proc. 2. vol. fol. 647. Et ultra præsumptiones prædictas, alia concurrebat, D. Laurentium, nempè, creditorem emisse, domum à Michaele fratre, & pretium exolvisse, quod retinuisset, si creditor fuisset, sicut in terminis probant *Bald. in l. si quidem num.* 3. *C. de transact. Cravett. cons.* 129. *num.* 9. *Natt. cons.* 358. *n.* 13. *vol.* 2. *Aretin. de solut. cap.* 4. *n.* 20.

8 Sed an sicuti possunt produci testes, Curia pro Tribunali, ad probandam satisfactionem, possint etiam recipi super alijs exceptionibus, quæ in promptu probatæ, impediant carcerationem, & in consessu doctissimorum virorum, nonnulli hoc non licere affirmabant, idque deducebant ex nostri *Ritus* verbis, ubi dicitur, *quod si debitor interrogatus per Curiam doceat in promptu per publicum Instrumentum quietationis, vel aliam scripturam Authenticam, vel per testes se satisfecisse suo adversario de debito in ipso Instrumento contento, non detinetur, sed detinetur suus adversarius, tanquam calumniator, & perjurus.* Alij verò hoc negabant, & addebant *Ritum* hunc non aliud præcipere, quàm ut si debitor probet in continenti se satisfecisse, teneatur Adversarius tanquam calumniator ad pœnam; cęterum quod attinet ad id, an testes possint, vel nè, recipi super alijs exceptionibus, id nullo modo in *Ritu* deciditur, sed relinquitur dispositioni juris; alioquin enim sequeretur; ut solùm exceptio satisfactionis admitti possit ad impediendam liquidationem, eò quod, tam in hoc *Ritu*, quàm in *Ritu* 166. dicatur, *Debitores statim esse carceribus mancipandos, nisi in promptu, & in ipso instanti doceat de satisfactione*, & tamen nullius jure dubitaverit, quin alię quęvis exceptiones in promptu probatę impediant carcerationem, ut illo in eodem *Ritu* 166. ostendimus, idquè firmavit *Caravita ibidèm num.* 60. ubi cum probasset *nu.* 58. omnes exceptiones in promptu probatas impedire instrumenti liquidationem, quęrit postmodùm *num.* 60. *Quonam modo poterunt in promptu probari exceptiones oppositæ ad impediendam carcerationem*, & inquit, *Hoc breviter responderi posse, quod dicatur fieri probatio in promptu, si fiat per Instrumentum publicum, item si per aliam scripturam authenticam*; & insupèr, si per testes, & de hoc ait esse ad literam *text. in d. Ritu* 175. & pro indubitato firmant *Franc. de Jud. Robert. in sua praxi liquidationis Instrumenti, consid.* 4. *num.* 45. *Galter.* 2. *p.* 3. *partis principalis, lib.* 2. *n.* 55. *vers. undè si debitor* & eandem sententiam, post prædictos omnes, sequutus fuit *D. Reg. de Marin. tom.* 1. *resol. cap.* 191. *num.* 15. ubi ex citata doctrina *Carav.* inquit probationem exceptionis, falsitatis, nullitatis, rei non traditæ, & similes in proptu fieri, si fiat per publicum instrumentum, vel per aliam scripturam authenticam, ac insuper per testes, ut dixerunt, inquit ipse, alij sequentes *Ritus* 174. *&* 175. & novissimè confirmat *Pater Gaetanus de Afflict. controver. jur. cap.* 48. *num.* 22. & decisum in sua thesi, refert *Thorus in supplem. verbo, liquidatio Instrumenti an impediri possit*, *p.* 337. ubi quærit, an liquidatio instrumenti impediri possit pretextu cujusvis exceptionis oppositæ in continenti, vel per instrumentū, vel per publicam scripturam, vel per testes, & concludit, fuisse decisum affirmativè, quia cum in casu, de quo agebatur, fuissent producti testes Curia pro Tribunali, qui deponebant de nova conventione facta per creditorem circa prorogationem termini concessi ad solvendum, quorum dicta confirmabantur ex facti verisimilitudine, fuit decisum per S. C. quod causa remaneat, & ratio fuit, inquit *Thorus*, quia exceptiones in promptu probatæ impediunt instrumenti liquidationem; Incontinenti verò dicuntur probatæ, quando constant per publicum instrumentum; Item per aliam scripturam authenticam, & insupèr

per testes; ex traditis per *Caravitam Ritu* 166. *num.*60.

Quin etiam si verba nostri *Ritus* admitterent testes solum super satisfact one, tamèn quia non continent dictionem taxativam, tantùm, adhùc extendenda sunt ad exceptiones similes; juxtà tradita per eundem *Caravitam d. Ritu* 166. *num.* 50. *& in Ritu antecedenti* 174. *num.*2. *vers. Quaero.* Quinimò, si ad probandas alias exceptiones, nullus negat, quin possint produci instrumenta, & aliae scripturae, vel ex hoc ipso admittere opus esset, posse produci etiam testes, cum scripturae appellatione veniant testes, ut probat idem *Caravita in hoc Ritu n.*2. *&* 3.

9 Sed praxis contrarium observat, recipitq; tantùm, Curia pro Tribunali, testes super satisfactione extra vincula, ex traditis per *D. Consil. Staib. resol.*21. *tom.*1. *& resol.*132. *tom.*2. *Cons. Rocc. respons.*90. *num.*6. *Praes. Merlinum c.*24. *tom.*2. *controv. forens.* & in causa liquidationis instrumenti petitae per Ill. Comitem Celani, contra Ill. Principem Belvederis, instante Principe, recipi testes, Curia pro Tribunali productos, ad probandam instrumenti simulationem, impedita interim liquidatione, fuit per Judicem Hebdomadarium provisum, quod recipiantur testes super satisfactione tantùm, confirmatumquè extitit die mense Martij 1662. per M. C. V. junctis aulis, & votantibus D. D. Padilla, Cortez Commissario, Astuto, Salamanca, Dura, & Afflicto; fuit determinatum, quod poena ponatur in libro, verùm non exequatur, donèc facto verbo in S. C. alitèr fuerit ordinatum. In banca de Alexio. Quae provisio adhùc pendet facienda in S. C. & Dom. M. C. V. Fisci Patronus, justitiam Comitis circumvallavit fide omnium Act. Magistrorum M. C. V. attestantium de stylo immemorabili, solùm testes, Curia pro Tribunali, recipi super satisfactione extra carceres; ratio hujus praxis illa videtur, quia opponens satisfactionis exceptionem non impugnat instrumentum, imò illum acceptat, atq; confirmat, sed alias exceptiones objicienti juramentum obstat, & proinde uti perjurus extra carceres non auditur, alias esset aperire viam calumnijs, atq; dilationibus.

RITUS CLXXVI.

ITem servat ipsa Curia, quòd quamvis secundum practicam, immò per capitulum quoniam contra, extrà de probat. penès acta debent remanere originalia documenta, tamèn ipsa Curia, facta collatione, restituit partibus,

SUMMA RERUM.

1 *Originalia instrumenta praesentata, an, & quo casu restituantur producenti, vel remaneant in actis Actuarii.*

2 *Scripturae contractae ab originalibus, vel copiis quando fidem faciant.*

3 *Constare de mandato procuratorio quomodo debeat.*

4 *Assertio Actuarii, seu Notarii, in actis existens, quod illud viderit, sit ni satis, quidve si viginti Notarii attestentur, vidisse. Quin in antiquis.*

5 *Conjunctus, ut pro conjuncto admittatur sine mandato, duo potissimum convenire debent, quae recensentur,*

1 COngruit *Ritus* 96. super quo pauca quaedam, sed utilia notavimus. Vide *Muscatell. in praxi Civili par.*3. *Glos. Respondendum, nu.*14. *&* 15. loquentem de protestatione facienda in actu productionis declarante id facere cum potestate repetendi originale, post *Carav. & Marant. in specul. par.*6. *in* 8. *actu num.* 36. hujus *Ritus* memorem, *Carrabb. de syndic. par.*1. *num.*138. *Gail. pract. observ. lib.* 1. *observ.* 134. *num.* 24. id quod ex hoc *Ritu*, *& Caravita* indicat *Avus meus ad Capyc. decis.* 40. *sub num.* 1. Etenim nec de jure cogitur creditor originalia instrumenta dimittere, ex *Specul. in tit. de Instr. edit.* §. *videndum*, *post princ. ex Abb. in c. contingit prim. notab. de fid. instr.* deducit *Carav. hoc in Ritu num.* 1. & de originalibus, & copijs scripturarum, & instrumentorum, quando fidem faciant, loquitur *Jodoc. in prax. Civil. cap.* 174. *Thor. par.* 3. *sect.* 1. *verbo, Exemplum.*

2 Verùm quia in extractionibus copiarum ab originalibus, consuetum est, apponi clausulam, illam extraxisse à proprijs originalibus, intelligendum esse putat *Puteus decis. Roman.* 152. *num.*4. *par.* 3. de originalibus registratis in processu, si Notarius priùs fassus esset se extraxisse a processu. Copia verò, seù fides ex altero processu exemplata sit nè satis, dicam *Ritu* 185. opitulanturq; scripta *sup. Ritu* 184. *n.*2.

3 Mandatum verò procuratorium quando constare debeat, si ignorare nolis, adeas *Boer. dec.*181. fusissimè explicantem, tùm in contractibus, tùm Judicijs loquentem: cujus verba huc spectantia, in eam summam reducenda arbitror, originale dimittendum esse, vel saltem exemplum, restituto originali, ex auctoritate *Lucae de Penna in l. hac sanctione, vers. si quid in procuratore, de divers. offic. lib.*12. mentionem verò simplicem procuratorij mandati celebrati manu talis Notarij non suf-
4 ficere, probatur, ex doctrina *Castrens. in auth. si quis in aliquo documento, sub num.* 2. *C. de edend. & Bal. in rub. C. de fide Instr. sub num.*14. etiì dicatur fuisse illud productum, & visum, rejecta doctrina *Felini in cap. cum in Jureperitus, sub n.* 14. *de offic. delegat.* quamquam acerrimè rejcit, post *Alber. & Castrens. Rota* coram *Ubaldo in Anconitana censuum* 20. *Novembris* 1613. *sub nu.*1. inter rescriptas à *Farinac* est *decis.*535. *par.*1. *tom.* 2. *Gratian. discep. forens. cap.*268. *num.*54. *Tusch. conclus. jur. lit. R. conclus.*128. *num.* 3. *Paul. Bellon. lib.*1. *de potest. eor. quae fiunt in contin. cap.*92. Idquè adeò verum esse addit idem *Castrensis eod. in loco*, ut etiàm si viginti Notarij attestarentur, vidisse mandatum, non probent, cum producendum omninò esse originale, existimet, relicta copia ordinatione Judicis extracta, adjiciens quoquè id communi scribentium voto probari, & observat *Mascard. de probat. concl.* 108. *num.* 6. *ex Soccin. cons.* 79. *lib.* 2. quid si cum enunciativa concurrat temporis diuturnitas, *Gabr. comm. conclus.* 1. *num.*1. *Affl. decis.*347. *Emil. decis.* 353. *par.*2. *Mastrill. decis. Sicil.*101. *num.*29, *Muta dec. ejusdem*

de n Regni 67. num. 6.

5 Quid verò, si conjunctus pro conjuncto compareat, indicat *text. in l. exigendi*, *C. de procurat.* præstita cautione de rato, ad *tex. in l. non solum*, *§. qui alienum*, *ff. de procur*, & dummodò longè sit conjunctus absens, non in vicinis locis degens, ut optimè probat *Hippol. de Marsil. singul.* 228. & in simili scripsit *Episcop. Campanil. in divers. rub*, 11. *cap.* 23. *num.* 156. cum verò mandatum exhiberetur, nullo addito nomine procuratoris; verum esset album in eo relictum ad nominandum procuratorem, sit nè validum, prolixo sermone edisserit *Boer. decis.* 274. demumque annuit.

RITUS CLXXVII.

Item quod quæcunquè citationes in processibus factis, nunquam ponuntur in processibus, sed in fascio citationum, & hæc duo semper fuerunt, & ad præsens servantur per dictam Curiam.

SUMMA RERUM.

1 *Citationis litera in processu extare debent, nisi consuetudo admittat poni in filsa.*

2 *Si nullibi reperiantur, verùm Actuarius de illis attestetur sit nè satis.*

3 *Ritus hic observatur in citationibus liquidationis Instrumenti, qua causa summariissima dicitur.*

1 Universalis Regni usus, & omnibus patens non reijcit prædictam observantiam, nè literæ citatoriæ ponantur in processu, sed in fasciculo: Romæ autèm ita passim fieri certissimum est mihi, & omnibus, qui eam Civitatem Incoluerunt in aperto est, neque propterea in ea Civitate subsistuut, quæ *Ubald.* congessit *in Anconitan. cen. sum* 24. *Maii* 1613. *num.* 3. iterumq; *die* 10. *Novembris ejusdem anni num.* 1. quæ *Farinac.* sunt *decis.* 492. & 535. *par.* 1. siquidem locum habent, si schedula non reperiatur, non autem cum penès Actuarium, sivè Notarium causæ residet, quamvis non in eodem processu, maximè vigente usu ponendi in filsa, hoc autem Romæ in more est quando facilè haberi, & videri potest; cujus con-
2 trarium si schedula abesset, quamvis de ea Notarius attestaretur, illamq; vidisse, aut factam fuisse, scripserit ex allegatis per *Felin. in cap. quoniam contra*, *sub num.* 51. *si de probat*, opitulanturquè rescripta à nobis antecedenti *Rit. n.* 4.

3 Verùm quoad citationes super tenore instrumenti, hic *Ritus* servatur, quæ conservantur simul in uno fasciculo, ut *Carav.* quoq; fatetur, ea ratione, quia instrumenti liquidatio est succincta cognitio, & ut ajunt, summarijssima, in qua extraordinariè proceditur, nec fit verè processus, ut alibi pluriès notavimus.

RITUS CLXVIII.

Item servat ipsa Curia, quod si debitor alicujus venit, & ipse creditor sit defunctus, & habeatur de debito ipso publicum instrumentum, & præsentetur in Curia ad petitionem filii, & hæredis dicti creditoris defuncti, dictus debitor vivens interrogatur super tenore instrumenti, si constat eum esse hæredem, secus autem; si debitor ipse sit mortuus, creditor autem vivat, nam hæredem debitoris ipsius quomodolibet interrogare non potest super tenore instrumenti, cum præsumatur, justam ignorantiam causam habere.

SUMMA RERUM.

1 *Debitor vivens interrogatur super tenore instrumenti, quamvis creditor mortem obierit, cujus hæres liquidat.*

Expedito tamen præambulo in beneficium hæredis creditoris.

2 *In liquidationis executivo judicio non vendicat locum regula illa, filius ergo hæres.*

3 *Liquidandi facultas non competit legatario, cui fuit nomen debitoris legatum.*

Præambulum non interponitur in beneficium legatarii.

4 *Herodi usufructuario àn liceat præsentare Instrumentum.*

Praxis adducitur.

5 *An hæres particularis, & fideicommissarius, & hæres hæredis.*

6 *Creditori àn hoc liceat, cui Judicis decreto fuit nomen debitoris adjudicatum.*

7 *Contra hæredem debitoris instrumentum liquidari non potest.*

Ratio diversitatis traditur

8 *Debitoris corpus, instante creditore, non sequestratur, nec detinetur, quin suppellietur.*

9 *Creditoris vexantis personam, aut domum moribundi debitoris additur pæna.*

10 *Sepulchrum, àn sequestrari possit, & familiare àn ad faminas hæredes transeat.*

11 *Casus recensetur inter Ill. Comitem Conversani nepotem Ill. D. Portiæ Pepi Neritonis Ducissæ, & Dominum Consiliar. Hortensium Pepi Authoris Socerum, super successione conspicui tumuli erecti in Regali Ecclesia Divi Dominici hujus Civitatis in familia decorem à D. Marco Antonio Pepi Barone Conturfis, aliorumquè oppidorum.*

D. Hortensius Pepi quando inter Consiliarios Sanctæ Claræ ascitus fuit.

1 Eam sanxit noster *Ritus* legem ut hæres creditoris extincti ad formam *Ritus* agere valeat in debitorem viventem, & prorsùs vera est sententia, quèm, jure quoque communi attento, probant *Bal. in l. fin. §. etsi præfatam*, *Cod. de jure deliber. Aretin. consi.* 32. *num.* 1. & 2. *Soccinconsi.* 89. *Suarez in l. post rem*; *ampl.* 1. *num.* 10. *ff. de re judic. Gomes. ad l. Tauri* 64. *num.* 6. recensentes hanc praxim liquidandi instrumentum, cui quippè praxi complures, tùm ampliationes, tùm restrictiones accommodat *Galterius in sua praxi liquidation. Instrum.* 1. *par.* 2. *par. princ. rub.* 1. *à num*, 10. *Mastrill. ad Capyc. dec.* 75. *num.* 3. *Carab. singul.* 88. *Gravin. par*, 2. *declarat.* 3. *n.* 4. *Frecc. p.* 11. *q.* 10. *Robert. consid.* 3. *num.* 3. *R. Sanfelic. dec.* 213. *n.* 9. *lib.* 2. facto tamen præambulo

bulo explicat Maranta par. 6. actu 8. sub num. 24. & insinuat Avus meus ad memor. Capyc. dec. 75. sub num. 1. de quo latius erit sermo inferiùs Ritu 181.

Vt propterà in hoc liquidationis executivo Judicio, vulgaris illa non habeat locum regula, filius, ergo hæres, sed aliundè vigore præambuli se esse hæredem, liquidationem expostulans, deducere debet, arg. l. ut necessariis, ff. de acquir. hæred. Bal. in l. per diversas num. 22. q. 10. C. mandati, Cancer. var. resolut. cap. 3. nu. 92. tom. 2. & ex Alex. Natta, Foller. & aliis annotat Camill. Borrell. in summ. decis. tit. 19. num. 6. tom. 2. & advertit Galter. in d. prax. verbo, Advertat creditor num. 10. & 11. & ita judicatum reperi, tàm in M. C. quam in S. C. referente D. judice Aloysio Corcione, in causa Andræ Porpora, cum Not. Francisco Antonio Campagna, penès Actuar. Lucinam, & conferunt, quæ ad hujusce Ritus exornatum scripsit. Episcop. Ricc. par. 6. collect. dec. 2304.

3 Hinc hæc liquidandi facultas haud competit legatario, cui à testatore creditore legatum est nomen debitoris virtute solemnis documenti, juxtà Carav. sensum in hoc Ritu sub num. 8. quem insequuntur Galter. add. verbo, advertat creditor, nu. 26. & 27. Tartagl. in prax. civil. cap. 1. num. 45. quidquid dicat Carol. Anton. Mocc. in sylu. cas. forens. c. 42. n. 17. annotans, facultatem à nostro Ritu nō impartiri dumtaxat hæredibus creditoris ad exclusionem particularium successorum, potissimùm legatarii cui in re legata pro hærede reputatur, l. quoties, de hæred. instit. Cancer. to. 3. cap. 20. nu. 229. eisquè solidissimum præbet munimen inconcussa praxis, quæ inolevit, ut preambulum nunquam interponatur in beneficium legatarij, ex exaratis à Præside Merlino par. 2. controvers. forens. cap. 2. num. 2. Vivio dec. 46. Thoro vota dec. 57. num 2. Montan. controv. forens. cap. 43. num. 11. quique substinet præsentationem Instrumenti strictè intelligendam fore, uti pœnalem, & à jure cōmuni exorbitantem, quin Franc. Mar. Prat. pract. observat. 24. nè dùm num. 7. Caravita sustineat aleam respectu legatarii, sed nec hæredi in usufructu, non dato alio hærede in proprietate post

4 mortem, licere præsentare Instrumentum viæ Ritus, explosa D. Reg. Rovit. authoritate in contrarium adducta dec. 26. num. 3. firmat, & tradit Thor. par. 3. compend. decis. sect. 2. verbo liquidari an possit instrumentum, pag. 39. praxis propterea viguit, ut vel hæres in proprietate interroget super tenore instrumenti, vel uterquè scilicèt, hæres in usufructu, cum hærede in proprietate, de qua testatur idem Pratus num. 21. sicuit de cedente, & cessionario diximus Ritu 166.

5 Idem dicas in hærede peculiari, qui loco legatarij habetur, & etiàm attenta distinctione Bar. & Bald. in l. ex facto l. 2. ff. de hæred instit. certum est, quod in eum non transeunt actiones directæ, juxta l. quotiès, C. de hæred. instit. quicquid in contrarium somniaverit, tàm in legatario, quàm in hærede particulari, Gravinens. p. 2. declar. 8. & 9. à num. 15. & pro hac opinione collimant cumulata à Lambert. de jure patron. lib. 1. par. 2. art. 62. q. princip. pagin. mihi 163. & Emanuel Costa in cap. si pater, prim. par. in verbo, in re certa, num. 11. & 12. Quid de fideicommissario, tangit Vinc. de Franch. decis. 204. in princ. & de hærede hæredis, aut substituto, loquitur Berard. Pand. de liquid. instrum. p. 2. declar. 4. & 5. Galter. num. 15. Duen. regul. 39. in princ. Papar. ad Consuet. Cathac. fol. 245. nu. 2. Qualitèr verò procedetur si hæres sit pupillus, Franc. Ant. de Judic. Robert. de liquid. instr. consid. 3. n. 7.

6 Hinc creditor cui prævio Judicis decreto nomen debitoris adjudicatum fuit, absquè creditoris, in cujus faciem fuit instrumentum juratum, vel ejus hæredis interventu, non valebit illud liquidare, Reg. Sanfelic. dec. 213. num. 6. & 12. quem insequitur Giaz. in observ. ad dec. 115. Reg. Capyc. Latr. n. 5.

7 In hæredem verò debitoris instrumenti virtute, attentaque forma agi posse, negat Ritus iste noster in relatis verbis, Si debitor ipse sit mortuus, ex quibus id peroptimè deducunt DD. quos idem Galter. recenset, 2. par. 2. p. princip. rub. unic. à nu. 27. necnon observat Avus meus ad Capyc. dec. 75. sub nu. 1. Thor. par. 3. compend. decis. sect. 2. verbo. Pœna liquidationis instrumentorum, & verbo, prag. 8. §. 7. in medio, & decisum memorat Regens Capyc. Latro dec. 115. etiam in hærede hæreditario nomine pro defuncti ære obstricto, cujus sciti memores sunt Prat. lib. 1. discept. forens. cap. 15. in fin. Thor. in supplem. decis. par. 1. verbo, hæres cum beneficio, nècnon Consil. Staiban. resol. forens. 19. lib. 1. scripsit in gratiam creditorum contra hæredem obligatum nomine proprio, cujus veritatem investigamus eod. Ritu 166. & meminimus decreti generalis registrati à Reg. Sanfelic. dec. 212. lib. 2. Quod referunt etiam Thor. par. 2. compend. decis. verbo, Exceptio discussionis Inventarii, Reg. Capyc. Latr. 1. tom. consult. 31. qui num. 26. testatur in determinatione illa fuisse injunctos Dominos trium Aularum, sed ex lectura decreti apparet totum S. C. fuisse unitum, ut adversus Reg. Capyc. Latr. observat Prat. ad Paschal. part. 1. cap. 2. ad num. 77. & addimus, de jure communi articulum examinantem, Mar. Giurb. p. 1. observ. 104. quo beneficio, & gaudere fidejussorem ipsius hæredis, expensa doctrina Hering. resolvit Moccia, in ejus sylva cap. 47. Verùm quæ fuerit tàm dissimilis hujus Ritus dispositionis ratio, vacillant scribentes, quamvis non desint, qui persuasivas recenseant rationes, maximè Pannus ad Ritum 166. par. 2. declarat. 3. num. 5. idemquè Galter. à nu. 28. postrema verò, hujus Ritus verba insinuant, quæ illa sit, dum in hæredem debitoris interrogationem non admittunt, quia præsumitur istam ignorantiæ causam habere, sed ejus quæ sit vis, poteris, studiose lector, animo pervolvere.

8 Cæterum, cum debitor interiit, ejus cadaver sequestrari, vel detineri nequeat, adhuc creditore instante, quin sepulturæ detur, asserit Menoch. latè scribens de arbitr. Jud. cas. 387. Brunor. à Sole q. 29. à num. 1. Mart. de jurisd. par. 2. cap. 47. num. 3. & par. 4. cas. 115. num. 2. Cavalcan. de brach. reg. p. 4. num. 397. & par. 6. num. 558. Caball. cons. 203. Ant. Scopp. de jur. non script. cap. 99. num. 6. Franc. de Petr. cons. 49. num. 38. Lanar. variar. lucubrat. tit. de prisco funerali. more, cap. 1. nu. 125. Mausen. de caus. execut. limit. 2. num. 4. Grammat. & ad eum Avus meus decis. 82. Brunor. à Sole in quæst.

legat,

legal. 29. *Didacus Spino ſpecul. teſtament. Gloſ.* 2. *num.*11. *Petr.Conedo collect. jur. Canon. par.* 2. *col. lect.* 40. *num.*3. *Franc. Herculan. de attentat.cap.* 31. *num.*147. *Viv. opin.*171. *verbo, creditor, Petr. Gregor. ſyntagm. jur.univerſ. lib.*33. *cap.*23. *num.* 15. *Petr. Pech. de jure ſiſtendi, cap.* 5. *num.* 23. *Borrell. par.* 2. *ſumm. deciſ. tit.* 36. *d. attent. appell. pendent. num.*167. *Muſcat. in prax.S.C.lib.*2. *p.*3. *Gl.detinebitur, num.*51. tandemquè *Farinac. qu.*20. *nu.*139. ſatis enim inhumanum eſſet(inquit *Covarr. var. reſol. lib.*2. *cap.*1. *nu.*10.) & à Chriſtiana charitate alienum;ne adhùc barbaris moribus conveniens, impiumquè, nedùm apud Chriſtianos, ſed etiam apud Ethnicos, cadaver inopis debitoris inſepultum detineri ex eo,quod æs alienum minimè ſolvatur, cui, & illam addimus perutilem extenſionem. quam idem *Menoch.indic.caſ. nu.* 21. tradit amplians ad creditorem adeuntem
9 debitoris moribundi domum, illumquè, aut ſuos vexantem, illum ſiquidem propterea jus non modo amittere ſuum, verùm tantumdem etiam vexatis reſtituere debere, ait fultus *Auth. Item qui, C.de ſepult.viol.* quę notanda duximus; nàm,& his temporibus haud deſuerunt creditores, qui ſequeſtra petere, & imperiti Judices, qui illa concededere auſi fuerint, juncxi *Angeli* placito affirmantis, creditoribus jure licere, *in Auth. ut defuncti, ſeu funer.eor. à creditor. in princ. notab.* 2. quod falſum eſſe, & dęmonę, non homine dignum, *Marta cit. caſ.* 155. *num.* 6. & *Farinac. memor. qu.*20. *nu.*142. advertunt, quin *Borrell. add. loco num.*169 nullo modo ſibi perſuadere valet, hanc fuiſſe *Angeli* Juriſconſulti graviſſimi *Baldi* fratris ſummæ nobilitatis viri, ſententiam, ſed potius in illo loco malignatam fuiſſe literam ab aliquo invido poſt ejus mortem, & precedere debere negativam, non, quod, ſcilicet, cadaver non poſſit impediri,

10 Sed àn ſepultura ſequeſtrari, & vendi poſsit abſque labe ſimonię, negativè ſcripſit *Suar, tom.*1, *Relig. lib.* 4. *de Simon. cap.*14. non ſolùm ratione benedictionis, ſed etiàm ratione terrę, ex *cap.Abolenda, de ſepult,* inſequuntur *Barboſ.in eod. c.n.*2. *Lavor.cit.lib.variar.elucubr.tit.*2.& 10. *Reginald. lib.*23. *num.*226. quod intelligit *Fragoſ. de regim. reip.lib.*5. *de ſepult.diſp.*8.§.17. *n.*518. quoad ſpiritual[illegible] & benedictionē,ſecus verò ratione materię, & terræ, in qua fundatur jus ſepulturæ, nàm illud materiale, vendi poteſt, ex *Azor.* 3. *par. lib.*12. *cap.*17. *q.*2. Quod ſi jus ſepelliendi jure ſanguinis competat, transfertur ad poſteros illius familiæ, excluſis creditoribus, ex *tex. in l. pro herede, ff. de acquir. hæred. l. penul. C. de ſepulcr. violat. Jo: de Anan. conſ.* 86. ſi autem jure hæreditario conveniat, ad quoſcunq; hæredes tranſmittitur, ad inſtar juriſpatronatus cum univerſitate bonorum, *l. jus ſepulcbri, ff. de relig. & ſumpt. funer. Tuſch, verbo, Sepulchrum concluſ.* 101. Hinc filius matris ſepulcrum familiare non habebit, & filia ſepulchro patris carebit, ſed illud ad proximiores de agnatione pertinebit, *Theſaur. qq. forenſ. lib.*1. *qu.*21, *num.*3.& 4.

11 Accidit ſuperioribus annis, ut hic articulus in diſceptationem veniret inter Dom. Conſiliarium Hortenſium Pepi Socerum meum (cujus viri merita, ac virtus alio fortaſsè præcone, quàm me Genero, magis gaudent, nè ſuſpecta laudatio mea videatur. Illud tamèn, cùm notiſſimum ſit memorare de eo paucis non dubitaverim, cum M.C.V. Judicem Excell. Comitis Caſtrilli Proregis juſſu (quo primùm tempore hujus Regni habenas pro Rege moderandas hic accepit) datum; illud munus omninò recuſaſſe, quod aliquot antè annos illud idem obijſſet. Peſtilentis mòx anni malignitate apud Urbem Caſertam devitata, dum valetudinis quadragenario receſſu in Caſali Burræ experimentum facit, iterùm ab eodem Prorege accerſitum, ac M. C. V. Judicem electum menſe Novemb. 1656, Quem Magiſtratum menſe Majo anni 1657. gerere cæpit, cùm tamen jam ſuperioris menſis Aprilis 30. die, per Regium diploma, Matriti, datum, ac ſubſcriptum, inter Conſiliarios Viros aſcitus eſſet, quam dignitatem, ut honeſtiſſimè gerit, ita diù gerat, atq; augeat, maximoperè voveo) inter hunc, inquam, Virum,& Illuſtrem Comitem Converſani,accidit hujus articuli diſceptatio. Cum .n. anno ſalutis 1580. a Marco Antonio Pepi Domino Conturſi, S. Angeli Faſanellæ, Optati, Optatelli, Baroniæ Tuccariſi,Abriolæ Caſalis Ruſciani, & aliorum feudorum erectus fuiſſet tumulus marmoreus ſatis conſpicuus in Regali Eccleſia Sancti Dominici Majoris hujus Civitatis, (ubi nobiles è proxima Nidi ſeſſione, ſivè aliæ Civitatis, & Regni, præclariſſimæ tamèn, familiæ ſacella, ac monumenta habent, in memoriam Bartholomæi Pepi Regij Conſiliarij, ſub Carolo V. Imperatore, Parentis ſui, totiuſquè familiæ decorem, cum inſcriptione, quam reſcribit *Cæſar Engenius in Napoli Sacra, fol.*280. Cumq; aliquòt poſt annos U. J. D. Lutius Pepi cauſarum patronus inſignis, Hortenſij filius, qui de anno 1563. Advocati Fiſcalis munere, apud Bonam Poloniæ Reginam functus eſt, frater patruelis prædicti Marci Antonij, è vivis fuiſſet ſublatus, Paulus J. C. & Advocatus veridicus ipſius Lutij filius, Hortenſij verò Soceri mei, de quo nùnc mihi ſermo eſt, pater, aliud Epitaphium inſcrip. fecit, ab eodem *Engen.* reſcriptum, fol. eodem 280.

Contendebat proindè Ill. Comes Converſani, nepos ex filia Ill. D. Portiæ Pepi Neritonis Duciſſæ, filiæ prædicti Marci Antonij, ac D. Beliſarij Acquavivæ, Neritonis conjugis, tumulum ipſum, de quo dicebamus, ſuum eſſe, nec ulla ratione ad Hortenſium dictum pertinere, qui quamvis ipſius Duciſſæ eſſet conſanguineus, erat tamèn in remotiori gradu, nec illius hæres.

Contra a Socero meo dicebatur, nullum jus Comiti in tumulum competere, utpotè ex fœmina deſcendenti; ſed omnia jura familiares ejus tumuli in decorem familiæ, & benemerentium erecti, pertinere, ad ſe, tanquam gentilem, ejuſdemque familiæ, ob rationes jam dictas.

Quamobrèm obtinuit è Collateralis Conſilij decreto Socer meus manutentionem in poſſeſſione tumuli,

Qua re cognita, Comes, ipſiuſquè rei æquitate, acquievit, ac lite dimiſſa, per publicum inſtrumentum, mediante perſona adm. Rev. Patris F. Thomæ Paraſcandoli Ordinis Prædicatorum ejus procuratoris, ſtipulatum ſub die 17. Junij 1639. manu Horatij Dominici Franciſci Vitagliani, ceſ-

ſit

sit, ac renunciavit ad beneficium dicti Hortensij, & q. Marci Antonij Pepi junioris patris U. J. D. Hieronymi adhùc viventis ejusdem Hortensij Consobrini (qui duo tantùm Viri, cum liberis suis, ex hac familia supersunt) eorumq; posterorum capellam, tumulum, ac sepulturam, una cum ornamentis, tanquam ejusdem generis, ac familiæ dictæ Portiæ Neritonis Ducissæ, superstitum; Hodièquè apud eos possessio est, qui correspondent dicto Monasterio annuum censum ducatorum decem. Ijdem possident alium tumulum, unà cum Altari, Virgini Deiparæ Annunciatæ dicato, ab eodem M. Antonio Pepi extructū in anno 1576. intra celeberrimum Sancti Francisci Monasterium Monialium hujus Civitatis, ubi duas filias habuit Deo addictas.

Itaq; in beneficium prædictorum ex Lutio Pepi descendentium, dùm remanent sepulcra, feudales ditiones, ac terras ad alias familias rerum mortalium vicissitudo distraxit, quid enim hic in terris, tàm firmum, quod temporis injuria, fortunæque Rota non circumagat, susq; deque ad libitum verset?

Hujus porrò rei causa ea fuit, quia M. Antonius, de quo sæpiùs supra, Lutij Consobrinus, liberos masculinæ stirpis nullos sortitus, duas tantùm filias suscepit Portiam, & Hortensiam, cum quibus in matrimonium collocatis tota ejus res simul migravit, hinc cum Portia ad Neritonis Ducem, hinc cum cm Hortensia ad Claudium Capycium nobilem Sedilis Nidi, ut testantur potissimùm *Zazzara in familia Acquavivæ*, *Filibertus Campanil. in Historia Familiæ Capycii*, *Cesar Engenius in descript. Regni Neapol. fol. 64.*

RITUS CLXXIX.

ITem servat ipsa Curia, quòd si aliquis, vel aliqua interrogatus per ipsam Curiam super tenore alicujus instrumenti, fuerit incarceratus: & infra terminum ad probandum, si datum, non probaverit defensiones: facta conclusione, Curia ipsa procedit contrà eum ad sententiam mutilationis manus: & tamdiù tenet ipsum captivum: donec contentabit adversarium suum, qui fecit eum carcerari.

SUMMA RERUM.

1 *Dictio, donec, quid importat.*

2 *Cadere bonis àn liceat cui fuit incusatum instrumentum, ad finem præsertim, ut à carceribus relaxetur.*

3 *Cessio bonorum, in via executiva admittitur.*

Maxilla sententia reiicitur, & perpenduntur illius verba.

4 *Cessionis bonorum materia, remissivè.*

5 *Debitor vinculis mancipatus vigore Instrumenti liquidati, deindè excarceratus, nunquid præsumatur solvisse.*

6 *Debitor, si post liquidationem Instrumenti, verè satisfecerit creditori per depositum eidem liberatum cùm cautione, si posteà idem creditor Judicis decreto coactus fuerit alteri creditori illud restituere, ut sequuta pecuniæ avocatione, possit carcerari instante eodem creditore, vigore liquidationis primo loco facta.*

1 COncordat *Ritus* 171. super quo pauca quædam adnotavi. Et ejusmodi dictionem (*Donec*) in hoc *Ritu* memoratam esse limitativam temporis, & taxativam, probat *Cavaglier quæst. comm.* 806. *num.* 35. *tom.* 3. *Carav.* noster *num.* 1. adductus verbis *Ritus*, *Contentabit*
2 *adversarium*, deducit, dubitari posse, si ad cessionem posset ille admitti bonorum, contra quem fuit liquidatum instrumentum, cùm namque mandet, tandiù detinendum esse, quamdiù satisfecerit, atque ita excludit alium quemcumq; modum relaxandi à vinculis, concludit tamèn non prohiberi beneficio cessionis, uti, & præter rationes ab ipso consideratas, alias plures, nos quoquè perscrutati sumus: illam potissimùm, quod utiquè contentat adversarium, qui bonis cedit, si verbum illud, *contentabit*, activè sumatur, scilicèt, ut debitor satisfaciat, quod si passivè, nempè, ut creditor contentus remaneat, certè bonis cedendo, non inhæreret verbis *Ritus*, nos autem juxta primum sensum intelligere debeamus, eo quod jura hanc admittunt, etiam in validiori casu, interpretationem, cum solutionis, satisfactionem omnem accipiendam, dicat *Text. in l. solutionis verbo, ff. de verbor. signific. Giurb. obser.* 82. *num.* 4. quin apertiora sunt verba *tex. in l. solutionis verbum, ff. de solut.* ea nempè, *solutionis verbum pertinet ad omnem liberationem, magisque ad substantiam obligationis refertur, quam ad nummorum solutionem*, atquè in terminis consimilis legis, Hispanicæ, ita concludit *Guttierez pract. q. lib.* 1. *q.* 33. *num.* 5. rejectis contradicentibus, per ipsummet anteà relatis authoritatibus *num.* 2. quin, & illa verba, usquè ad condignam satisfactionem, opitulantur plurimùm, quæ rèctissimè observat *Abb. in cap. præterea num.* 3. *de usur. & Episc. Campanil. in divers. Juris Canon. rub.* 11. *cap.* 20. *sub n.* 64.

3 Imò, & assumptum illud, quod in via executiva admittitur cessio bonorum, probatum multis Doctoribus *in tract. privileg. Gironda, q.* 234. *n.* 1238. anteaquè tutatus erat *Affl. decis.* 29. *num.* 2. & 3. atquè *decis.* 19. *num.* 9. necnon *Guttier. in tract. de Juram. confirm. cap.* 15. *num.* 37. & *Mathæus Brunus in suo pervulgato tract. cess. bonor. q.* 12. *princ.* & præter similia hactenùs recensita, & rationes citra dubium validas, tùm nostræ, tùm *Carav.* sententiam defendentes, ut cessione impediatur Instrumenti liquidatio, si in Regno præsentetur juxtà formam *Ritus*; Doctores extant speciatim in ejusdem *Ritus* terminis loquentes, atquè in eamdem propendentes assertionem, apertisque verbis defendentes, scilicet idem *Carav. Rit.* 166. *num.* 54. *Francis. Anton. de Judice in tract. de liquid. Instrum. consid.* 14. *num.* 68. *Pandus eod. tract. par.* 5. *declarat.* 31. *Galterius in sua praxi liquidat. Instrum.* 2. *par.* 3. *par. princip. rub.* 2. *num.* 32. *Apicella in suo tutamine pauperum tit. de cession bonor. num.* 2. *lit. C.* & illic *additionator num.* 681. contradicit tamèn *Maxill. ad consuet. Barens. tit. de cess. §. licet nu.* 25. eumque refert *Amatus*, cujus nullum quippè verbum præfert in *Maxill.* sententiam ipsummet deflexisse, *Amatum consil.* 50. *sub num.* 5.

Ne.

Neque veritate fulcitur, quod *Ritus* utatur illis negativis verbis, *Alitèr non excacerentur*, quibus suffultus idem *Maxilla* contrariæ subscripsit opinioni, tantummodò enim in debitore opponente solutionem simplicitèr loquens, dicit, quod donec probet solutionem, debeat in vinculis causam dicere. Cæterùm qui cessionis bonorum voluerit perlegere compendiosum tractatulum, atquè utilissima in ea re addiscere percurrat, quæ
4 nos congessimus *Ritu* 287. illud prælertim, si cessioni jam dictæ renunciari possit, extricamus, quodquè latè tangunt *Amescna de potest. in se ipsum c. 20. lib. 2. Alsograd. cons. 42. Cristin. decis. 228, Dom. Reg. Tapia de Jure Regn. lib. 4. tit. 19. de morator. Muscat. in prax. par. 3. lib. 2. Glos. detinebitur, num. 49. & 108. Grass. de excep. num. 10. Carav. in hoc Rit. num. 4.* memor, *Thesaur. dec.* 186.

5 Quod verò *Carav.* hoc eodem *in Ritu num. 7.* tradit, non probari, debitum fuisse satisfactum, ex eo quod debitorem fuisse vinculis mancipatum, constaret, confirmant, ipso laudato, *Avnt mens ad Capyc. decis. 46. sub num. 2. in fin. Galter. par. 2, 3. par. rub. ult. num. 7.* & post eumdem *Caravit.* notat *Jo: Franc. Papar. in comment. ad Consuet. Cathac. in 2. dilat. stylo num. 19. post prax. civil. & crim.* non enim sequitur fuit carceratus, ergo creditor exegit, secundum *Bal. cons. 26. num. 4. vol. 1.* sic bonorum cessio liberat à carcere, sed non à debito, *Jodoc. in prax. civil. cap. 70. n. 8.*

9 Quid si debitor post peractam liquidationem verè solverit per depositum, quod fuit liberatum creditori cum cautione, sed posteà hic creditor coactus fuit alterì anteriori restituere, an debitor possit vigore illius liquidationis primo loco factæ in carceribus mancipari, hanc quæstionem tangit *R. Rovit. in apostilla propria ejus manu*, quam servo, facta in margine cujusdam libri, & affirmativè resolvit. fretus *tex.* juncta *Glos. fin. in princ. in l. defere, §. fin. ff. de jure fisci*, cum qua concordat *Bar. in l. Mævius, §. duobus, num. 4. propè fin. ff. de leg. 2. Bal. in l. libera num. 6. C. de senten. & inter.* ubi *Angel. in princ. & Salyc. ibid. num. 2. in pen. q.* solutio namque diù non duratura nihil operatur, *l. qui sic, ff. de solut.* addit deindè *Reg.* hæc verba: *Dum hic casus accidisset in M. C. inter Annibalem Caracciolum, sivè ejus hæredes, & Jo: Michaelem de Morra, per M. C. fuit provisum, & quod infrà quatuor dies faciat depositum, aliàs renoventur literæ executoriales realitèr, & personalitèr; quod decretum fuit confirmatum per S. C. in Aula Domini Theodori, cum interventu duorum tantùm ex Regiis Consiliariis, scilicèt Domini Gizzarelli, & Domini Sanchez. Actuarius M. C. est Pulpus; Sed postea, facto iterum verbo in eadem Aula, cum interventu Domini Fenicis, ad supplicationem Corneliæ de Magistro-Judice uxoris dicti Jo: Michaelis, contra quam fuerant etiam renovatæ literæ executoriales, & in prima relatione non fuit audita, fuit decretum, quod audiatur ipsa ordinariè, & sic fuit sublata illa via exequutiva.* Et idem *Reg. Rovit.* pleniùs hunc articulum examinat, *super rub. de instrum. liquidat. n. 48.* de quo meminit *Jo: Francisc. Papar. ad Consuet. Cathac. sub n. 16. pag. 248.*

RITUS CLXXX.

ITèm servat dicta Curia, quòd postquam ille, qui fecit citare aliquem, super tenore instrumenti, & fecit condemnari eum, quia non comparuit: (& fortè fuit ipse accusatus alias accusator missus in possessionem ex primo decreto, & transierunt duo menses à die factæ obligationis) tùnc adhuc ipso reo condemnato, scilicet ad tertiam partem bonorum mobilium, statim post lapsum dictorum duorum mensium reddit instrumentum ipsi actori, quod in dicta Curia assignavit, & fecerat obligationem, quæ obligatio scribitur supradicto instrumento à tergo, cujus obligationis tenor statim ponetur: quo instrumento reddito, non exigitur obligatio ab illo, qui obligavit se: licet se concordet extra judicium sine licentia Curiæ, tenor obligationis, quæ fit in ipsa Curia per eum qui assignat instrumentum ipsum, (qui actus assignationis est primus in dicto extraordinario processu: & citatio est secundus (talis est: videlicet à tergo hoc modo instrumentum pro &c.

SUMMARIUM.

1 *Contumax inter alias pœnas exequutionem ex primo decreto patitur.*

2 *Contumacia propterea præcedere debet primum decretum, atque in actis constare.*

3 *Citatio si non reperitur in actis dicitur verificata, negativa, quod quis non fuit citatus.*

4 *Contumacia si longiùs protelatur devenitur ad secundum decretum, & quantum temporis prolabi debeat, cum aliis,*

5 *Immissus in possessionem ex primo decreto fiat ne possessor, discutitur,*

1 EX hujus *Ritus* dispositione creditor ex primo decreto ponitur in possessionem bonorum debitoris citatis super tenore instrumenti, contumacisquè effecti, estquè una pœnarum, quam patitur contumax, *l. consentaneum, C. quom. & quando Judex, l. fulcinus, §. 1. ff. quib. ex caus. in possess. eatur, Tusch. conclus. 1019. lit. C. & conclus. 286. lit. M.* atque in Regno viget *Pragm. 3. de ordin. Judic.* qua disponitur, actoris arbitrio concessum esse post incusatam ultimam contumaciam, si velit petere terminum ad probandum, an potiùs se immitti in possessionem ex primo decreto; conse-
2 cutivè igitur præcedere oportet contumaciam, ut dictum interponatur decretum, quin, & illa, quamvis intercesserit, in actis tamen non appareat ad illud properare nequeat Judex, cui innotescere, & constare priùs ex actis debeat citatum laborare contumacia, ut validè illud proferat idquè Doctorum sententia probat, quam veram asserit *Butrius in cap. vestra num. 31. de cohab. cleric. & mulier. Felin. Bald. Gemin. Calder.* & alij, quibus innixus eandem insequitur *D. Reg. Valenzuela cons. 52. num. 10.* nosque in consimilibus scribimus in postremis verbis *Rit. 210.* atquè *in Rit. 176.* quin, & altero in consimili de relatione executæ citationis loquens *Rota Romana* de ea costare debere in actis, nequè satis esse Notarii attestationem,

etiam si d'ceret, sibi relatum fuisse à nuntio de executa citatione, si illius relation's tenor non appareat in ipsis actis, ut videre licet *in Anconitana censuum 24. Maii 1613. coram Ubaldo*, apud Farinac, est *decis 492. nu.3. par.1. tom.2.*

3 Ac propterea dici ver ficatam negativam (scilicet, quod quis non fuerit citatus) eo ipso quod citatio non reperitur in actis, tenuit eadem *Rota coram Lugdunensi in Tholosan. Canonic. 10. Decemb. 1608. nu. 42.* apud *Farinac*, est *decis. 167. par. 1. tom. 1. Paul. de Castro consil. 81. num. 3. lib. 2. Alex. cons. 1. nu. 21. lib. 4. Affl. dec. 117. num. 5.* & ibi *Ursill. Maur. alleg. 4. num. 6. Costa de fact. scient. & ignor. dist. 81. num. 12. ccut. 2. Put. decis. 110. lib. 2. Card. Cavalc. dec. Rot. Roman. 35. num. 2. & dec. 163. nu. 2. Novar. dec. 30.*

4 Et quia primum jam dictum decretum est præambulum, ad secundum ex *Bart. in l. si finita §. Julianus, ff. de damn. infect. Maraut. par. 6. actu 11. num. 2.* ideò perseverante Reo in contumacia proceditur contra ipsum ad missionem in possessionem ex secundo decreto, per eundem *§. Julianus*, atquè *Bart. in l. cum proponas, C. de bonis auth. Judic. possid.* extatque *Pragm. 4. de ordin. Judic.* quantùm verò temporis prolabi debeat à primo ad secundum decretum, videtur incertum, attenta dispositione juris, etenim alij Judicis arbitrio remittunt, alij annum saltem requiri intermedium opinantur, ut videre licet, apud *DD.* coarcevatos per *Hieronym. de Cevagl. q. comm. 160.* ubi præterea addit quid juris ex illius Regni lege. Hujus autem Neapolitani, postquam trimestre præterit ad secundum procedi decretum, concedit *pragm. 4.* modò *relata*. Ejusmodi autem termini, scilicet primum decretum, atque secundum decretum, quid præseferant, & alia utilia, scribit *Maraut. part. 6. membr. 2. nu. 12.* atque *de Bottis in addit. ad easdem memoratas Pragmat.* & quia secundum decretum est sententia interlocutoria; Ideò quit Judex quandocumquè revocare, *Roman. sing. 608. & Matthes. sing. 39.* est etiam verum im-

5 missum in possessione ex primo decreto in act'one personali, non effici possessorem, sed simplicem detentorem, nullamque propterea acquirere possessionem, *Decius cons. 400. sub nu. 8.* & magis communem dicit *Negusant. de pignorib. in 2. memb. 3. par. vers. quinto quæritur, sub nu. 11. Menoch. de retinen. possess. remed. 3. qu. 27. nu. 225.* ideòquè expellere ad posse antiquum possessorem, sed utrumquè stare posse in re, scilicet, priorem, tanquam dominium, & possessorem, immissum verò tanquam custodem, & detentorem, ex eodem *Negus. add. membr. 2. num. 18.* probatquè *Grat. decis. 12. Marchia num. 13.* idquè ex omnium sententia dicit *Glos. 1. in cap. contingit de dolo, & contumac*, idest tàm juris Civilis, quàm Canonici professorum, cum in actione reali dissentiant, dum Legistæ annuunt, Canonistæ verò negant, ut illamet testatur *Glosa*, & altera *in cap. quoniam frequentèr, §. fin. vers. verus, ut lite non contest.* necnon *Hieronym. de Cevaglios qu. comm. 176.* supradicta verò immissione propter contumaciam facta, si debitor sibi restitui possessionem infra annum petat, satisdare Judicio sisti compellitur, licet bona immobilia possideat, *Glos.* perceleb*r*is, *in §. si verò etiam, & quidam jurent, in Auth. de exhib. reis, Jason. in §. sciendum n. 2. & Hipp. num. 247. ff. qui satisd. cogant.* tandemquè *Valenc. Franch. de fidejus. cap. 4. num. 11.*

RITUS CLXXXI.

ITem servat ipsa Curia quod si fit præsentatio instrumenti debiti in ipsa Curia, quod non est liquidum; putà quia dico hæredem Titij, cui fecisti instrumentum tale, &c. licet non constet per publicum instrumentum quomodo sum hæres: tamen possum dare petitionem, & probare per quascumquè probationes me esse hæredem: & interposito decreto, quod sim hæres, procedat interrogatio. Aliqui tamen dicunt contrarium: dicentes, quod debeo probare in promptu per publicum instrumentum, me esse hæredem promptu proùt in quadam alia observantia, &c. quarum quandoquè fit observata una, quandoquè alia.

SUMMA RERUM.

1 *Iste Ritus fuit conditus ab Henrico Acconcjajoco Civitatis Ravellensis, qui laudatur.*

2 *In hoc Ritu traditur praxis servanda ab hærede ad probandum se esse talem.*

3 *Præambulum hæredi tantum, non fideicommissario concedendum.*

4 *Ejusmodi præambulum jure communi, an Rituum innitatur.*

Legitimatio personæ in Judicio, etiam exequutivo, est necessaria.

5 *Præambulum cur ita dicatur.*

6 *Illo non dum prolato, nec ne relaxari possit citatio super tenore instrumenti.*

Instrumentum illiquidum, mox tamen liquidandum, produci potest ad formam Ritus.

7 *Sola fides actuarii M.C.V. de præambulo interposito an sufficiat, ut hæres valeat liquidare instrumentum.*

8 *Forma petitionis ad decretum præambuli obtinendum, & interponendi decretum traditur.*

9 *Præambuli decretum citatione non indiget.*

Qui in linea Collaterali.

10 *Decreta præambuli nullum afferunt præjudicium, nec inducunt litis pendentiam.*

Tractantur in M. C. V. & interlocutoria dicuntur.

11 *Si fuerit à decreto præambuli reclamatum non committitur causa in S. C. sed in eo & à Judicibus M.C. relatio, quod limitatur.*

12 *Semper illa expediuntur in M. C. & interposita extra Civitatem, an probent in M.C.*

13 *An, instante clerico, possint interponi coram Judice ecclesiastico.*

14 *Coram quo Judice conveniendus sit clericus immissus in possessionem, vigore decreti præambuli.*

15 *Ad beneficium hæredis ex testamento, etiam decretum præambuli interponitur.*

Non tamen vigore codicillorum.

Quid ad instantiam hæredis particularis, legatarii, cessionarii fideicommissari, &c.

16 *Sed an, probata per testes voluntate testatoris.*

Quid

Quid vigore pacti in contractu intervivos adjecti.
17 Hæres eligendi viam testati non variare possit.
18 Hæredi ex testamento nullo præambulum non conceditur, sed quando aliquid adversus illud opponitur, impartitur terminus, prævio sequestro bonorum hæreditariorum.
19 Minor non possit hæredem instituere ejus Curatorem.
20 Pro consequendo legato, an detur via executiva.
Novissima determinationes S. C. indicantur.
21 Aditio hæreditatis, per quos actus præsumatur, & alia ad materiam traduntur.

Ritus iste conditus fuit ab Henrico Acconciajoco patritio præclarissimæ Civitatis Ravellensis, teste Freccia par. 8. quæst. 2. num. 17. quin & ipse Freccia in tract. de subfeud. recensens præfulgentes Regni Urbes, lib. 1. rub de Provinc. & Civit. Regni num. 35. necnon Fuscus in suit singular. verbo, Ravellum, præcunia hujus Civitatis commemorant, quam Coloniam Romanorum appellatam dicunt sub Constantino Imperatore extructam, aeris salubritate celebratam, civium nobilitato, atquè ædificiorum magnificentia præclaram.

2 In hoc verò Ritu describitur praxis servanda ab hærede ad probandum se esse heredem, interposito decreto scilicèt, præambuli declarat Marant. p. 6. sub num. 24. qui præterea adducit concordantem Ritum 178. & decis. de Franch. addit tertium, nempè Ritum 286. in dec. 204. num. 1. quem laudat Reg. Capyc. Latro dec. 198. num. 19. omnium tamen intellectum ponit Afflic. in constit. eos, qui scienter, num. 10. idemquè de Franch. 3 cit. decis. num. 8. ut loquantur de hærede, eosquè propterea non extendi ad fideicommissarium, illiquè non esse concedendum jam dictum decretum præambuli, id quod insequuntur Reg. Rovit cons. 45. num. 9. & cons. 50. num. 13. & decisum memorant Thor. p. 2. compend. dec. verbo, præambulum factum à fideicommissario, de Petris cons. 61. num. 8. Reg. Capyc. Latro consul. 78. Consil. Staiban. resl. 39. lib. 1. num. 4. sed contradicunt in fideicommissario, & proximiore in bonis antiquis, vigore Neapolitanæ Consuetudinis, quibus immissionem dari tradunt Thor. alleg. 18. nu. 65. R. de Marin. lib. 2. c. 57. & c. 88. Reg. Capyc. Latro dec. 108. lib. 1.

4 Sed ejusmodi præambulum jure communi inniti, constat ex notatis per Bal. in l. 2. C. de execut. rei judic. & Aret. in l. is potest cum l. seq. & illio Angel. ff. de acquir. hæred. quamvis ad effectum liquidationis instrumentorum ex eisdem prodire Ritibus, scripserit eodem in loco Afflictus, legitimatio namquè personæ in quolibet judicio, etiam executivo, est necessaria, Conc. de cenb. par. 2. num. 5. art. 6. num. 14. Petr. de Greg. de cens. quæst. 8. num. 4. Thor. vot. 84. numer. 332. par. 1.

5 Præambulum verò, per quod quis declaratur hæres ab intestato, vel ex testamento communitèr ita dicitur, quia est prælus actus, ut hæres postea tanquam hæres possit exercere, & sustinere jura defuncti hæreditaria activè, & passivè, sicuti enim interdictum possessorium præambulum est ad petitorium teste Jas. in l. fin. post nu. 4. C. de codicil. ita in casu Ritus ejusmodi decretum est preambulum ad reliqua, quod plenius constat ex Bar. in eadem l. fin. n. 1.

6 Quia verò DD. omnes in hac specie liquidationis ab hærede faciendæ tractantes eam præscribunt formam, ut decreto evulgato præambuli, eoq; producto, petat hæres expediri citationem super instrumenti tenore, dictaquè citatione exequuta procedatur ad ulteriora, quod præsertim videre licet apud Galter. in prax. Instrument. 1. par. 2. par. princip. rub. 1. num. 12. & Præsid. Merlin. lib. 1. controv. frens. cap. 88. num. 1. nimirum, si dubium emersit illud; necne mandatum citatorium relaxari possit, nondùm prolato ipsius præambuli decreto, & quidem licere tutatur citatus Galterius in 3. par. princip. rub. 2. num. 38. cum proferri posfit inter primum, & ultimum peremptorium, dùm tamen in ipsa citatione id fuerit expressum ut ille addit num. 39. Galter. insequitur Danz. tom. 1. de pugn. DD. t. de præamb. num. 18. Thor. videndus tom. 3. compend. dec. verbo, Instrumentum, an liquidari possit, pag. 567.

Nec sanè sine ratione concedatur, sed illa, quod illiquidum instrumentum, mòx tamen liquidandum ad formam Ritus produci potest, juxtà Capyc. dec. 48. & ibidem annotata ab Avo meo Muscat. in prax. p. 3. Glos. detinebitur num. 116. Carav. Ritu 167. nu. 17. illibique nos tetigimus Dom. Iudex Franc. Maria Frat. lib. 1. discept. forens. c. 9. n. 15.

7 Sed an sola fides Actuarij M.C.V. sufficiat de præambulo, & quis dicatur heres, & valeat liquidare instrumentum inquirit, & decisionem M. C. adducit Thor. voto 84. num. 334. & meminit par. 3. compend. decis. sect. 1. verbo, hæres ut possit.

8 Formam vero petitionis Curiæ offerendæ ad decreti præambuli obtinendum; & ipsiusmet decreti prætèr Carav. in hoc Ritu, rescribunt Galter. p. 1. 2. p. rub. 1. num. 12. Tartagl. in prax. Civili cap. 1. num. 52. Carrab. sing. 88. Papar. in prax. tit. 8. de adit. hæred. num 25. & formam decreti præambuli scribit N. colin. in prax. Judic. Civil. n. 228. & præambulum succedentis forjudicato qualiter concipatur, tangit Thor. p. 2. comp. dec. verbo, præambulum succedentis. Illud verò ab intestato absquè citatorio edicto in locis publicis, & 9 consuetis, contra interesse prætendentes, interponi solet ad instantiam filiorum, vel aliorum, qui sunt ex linea descendenti; prævia tantùm duorum testium adminus side dignorum de visu cum esse mortuum depositione, & de auditu, septem, si de visu constare non possèt, Imbrian. de repulsis requis. 2. num. 78. Danz. cit. loco num. 12.

In linea verò Collaterali ad instantiam fratris etiam fieri, nequè citationem esse necessariam, ipsumq; audivisse id consuetudine receptum, à Cæsare Luciano, cum esset Judex ipsius M.C.V. fidem præstat noster Caravita in hoc Ritu sub n. 4. vers. benè tamen, cujus memores sunt Reg. Sanfelic. dec. 210. num. 3. Franc. Mar. Prat. tom. 2. discept. forens. cap. 39. num. 1. Reg. Capyc. Latro add. dec. 198. num. 1. At hodiè, tùm in fratris beneficium, tùm aliorum agnatorum, & cognatorum,

ac uxoris ioterpouitur, prævia tamen citatione per edictum, *Thor. par. 1. compend. verbo, præambulum faciendum*, quidquid dicat *Caravit.* quē insequitur *Reg. Sanfelic. decis. 25. num. 5. lib. 1. Danz. add. tit. de præambul. à num. 1.* nam non tenetur probare se esse proximiorem, sed sufficit probare se esse certo gradu conjunctum, non comparente alio in gradu proximiore, ut constat ex *Alex. Cum Jas.* & aliis *in l. si potest, ff. de acquir. possess. Tiraq de retract. lignag. §. 11. Gl. 1. num. 5. Montan. controv. 43. sub num. 21.* cumquè hoc decretum interponatur, partibus non citatis *Thor. vot. 70. num. 29. par. 1. Gramm. dec. 58. Marant. 3. p. act. 1. nu. 79. Pannus in opusculo de præsentat. Instrum. par. 4. declar. 20. nu. 123. Marott. discept.*
10 *forens. cap. 3. num. 110.* sed ex simplici informatione, citra causæ cognitionem, nullum ex eo afferri præjudicium, nec in possessorio, nec in petitorio, etiam circa contenta in ipso præambuli decreto, tradunt *Anna alleg. 19. Consil. Georg. alleg. 45. tom. 1. & alleg. 2. num. 14. tom. 2. Gagliard. de absolut. à juram. §. 1. num. 2. Ricc. in add. ad mem. 204. Franch. decis. Thor. p. 1. compend. verb. præambulum factum, Prat. lib. 1. discept. forens. cap. 13. sub num. 74. Reg. Capyc. Latro decis. 198. num. 18. lib. 2.* ut propterea non inducat litis pendentiam, cum re vera præambulum oon sit Judicium, sed potiùs liquida quædam probatio aditionis hæreditatis, *Camill. de Medic. cons. 40. num. 45. Cons. Theodor. alleg. 17. nu. 21. Lancellott. de attent. in præfat. cap. 4. nu. 15. Thor. p. 2. compend. decis. verb. præambulum, & p. 3. sect. 3. verbo, remissio causæ præambuli*, adeò quod lite pendente in S.C. interpositum nullitati subjacet, *Minad. dec. 8. Prat. lib. 2. discept. cap. 42. num. 7 Cons. de Georg. alleg. 2. num. 73. tom. 2. Thor. p. 1. comp. verbo, præambulum aditionis.*

Hinc decreta præambuli, ex testamento, & ab iotestato, tractautur solùm in M.C. & non in S.C. & R. C. quia absquè tela judiciaria respiciunt solùm, si aliquis sit hæres, teste *Reg. Capyc. Latr. dec. 139. num. 20. & 188. num. 2a. lib. 2.* illaquè ioterloquutoria dicuntur, *Scaglion. Ritu 163. num. 6.* qu n si ab ipso præambulo fuerit appellatum, non
11 committitur causa in S. C. sed fit a M. C. in eodem Tribunali relatio, & nequeunt Judices in causa votare, *Ann. alleg. 18. Ricc. p. 2. collect. 370. & p. 6. collect. 2304.*

Sed passìm quando adest partis contradictio, & negotium requirit altiorem indaginem, solet S.C. mandare, quod causa remaneat in S. C. & causa committitur, teste *Reg. Capyc. Latro add. dec. 139. num. 21.*

12 Regularitèr igitur decreta præambuli tractantur in M.C.V. in hac Civitate, tàm ad instantiam Civium, quàm exterorum. Extrà verò Civitatem, Regiæ Audientiæ, Curiæ Regiæ, & Baronales illa validè interpouunt, ut observat *Danz. add. tit. de præambul. num. 20.* Verùm præambula facta extra Tribunal M.C. nullam fidem faciunt in M.C. & in hac Civitate, nisi fuerint in illo confirmata, ex præemioentia illius Tribunalis, ad quod dumtaxat spectat similia præambula facere, juxtà hunc *Ritum*, ut observat *Thor. p. 1. vot. 84. sub num. 336.*

13 Sed an ejusmodi decretum, & confectio inventarii bonorum hæreditariorum possit fieri coram Judice Ecclesiastico, si testator sit clericus, vel hæres, latè, post alios, tractant *Barb. in l. Hæres absens, in princ. num. 77. cum seq. de Judic. Danza* adducens Supremi Collateralis provisiones, *add. loco sub n. 19. Bovadill. tom. 2. politic. lib. 2. cap. 18. num. 179. Sarmiento de reddit. 4. par. cap. 1. nu. 8. Guttier. lib. 2. pract. quæst. 49. Guid. Papa dec. 261.* quem laudat *Avus meus ad Gramm. dec. 10. nu. 15. Cabed. dec. 84. p. 1. Emmanuel Themudo p. 1. decis. Senat. Archiep. Portugal. 18. Thor. in supplem. compend. dec. verbo, Clericus prætendens aliquid, Gabr. Pereir. de mand. reg. 1. p. cap. 16. nu. 19.* Sed coram quo Judice conveniatur Ecclesiastica persona
14 immissa in possessionem vigore talis decreti, si de illius nullitate dicatur, inquirunt *Peregrin. de fideicom. art. 48. num. 62. Gratian. lib. 2. discept. forens. cap. 238. num. 97. Reg. Rov. dec. 44. Reg. Sanfel. dec. 210. p. 2. Consil. Carleval. de Judic. lib. 1. disput. 2. n. 952. tom. 1. & Franc. Maria Prat. lib. 1. discept. forens. cap. 42. n. 43.*

15 Ad instantiam verò hæredis instituti in testamento quoquè interponitur decretum præambuli, sed non vigore codicillorum, in quibus non potest hereditas dari, oequè adimi, *l. 2. C. de codicill. l. non codicillum, C. de testam. §. penult. inst. de codicil. Ursill. ad Affl. decis. 134. num. 6. Monter. dec. Aragon. 34. num. 3. Fontanell. dec. 577. num. 3. p. 2. Prat. lib. 2. cap. 8. num. 33. Ricc. add. in locis Soccin. in reg. 169.* limitationes adjungens, *Monac. ad Minad. dec. 8. nu. 6. Præs. Merlin. cent. 2. controv. forens. cap. 2. num. 3.* sed an in beneficium heredum particularium, *Præs. Merlin. lib. 2. controv. forens. cap. 4. num. 28. lib. 2. Consil. Staiban. censur. 2. res. 106. n. 85. Mocc. in sylv. cas. forens. c. 1. nu. 12.*
16 Verùm possitnè interponi ex voluntate testatoris, probata per testes, affirmativè resolvit *Giaz. ad dec. 7. Capyc. Latro, num. 4.* sed noo vigore pacti in contractu inter vivos adjecti, cum inter modos succedendi non adsit iste per pactum inter vivos initum, *l. 1. ff. de pet. hæred. Dec. cons. 224.* regulaque resistit, dictans, pacto non posse dari hereditatem, *Thesaur. dec. 225.* quidquid affirmet *Berard. Pand. p. 2. declar. 5. 6. 7. & 8.* posse, eo fretus argumento, quod ad instantiam fideicommissarij universalis, legatarij, cessiooarij, substituti, emptoris hereditatis interponatur decretum immissionis in possessionem, ex edicto *Divi Adriani*, de quo *in l. fin. C. de edict. Divi Adrian.* siquidem cum materia incusationis instrumenti ad formam *Ritus*, sit exorbitans, noo est extendenda ad fideicommissarium, legatarium, ceterosquè, qui non valent exercere directas actiones, & non sunt creditores, ex verbis, & mente contractus, & legis, nec sunt heredes ex emptione hæreditatis, maximè quia ipse debitor poterit in actu interrogationis dicere, se solvisse heredi, quem, eognoscit in creditorem, seù verè repræsentantem creditorem in instrumento enunciatum, ut benè perpendit *Montan. add. controv. 43. nu. 22.* de quo *Præs. Merlin.* meminit *add. c. 2. nu. 2.* quibus propterea remedium *d. l. fin. C. de edict. Div. Adr.* non competit, *Viv. dec. 464. Ludov. dec. Perus. 23. num. 19. Thor. voto 57. nu. 2. Menoch. de adipisc. poss. remed. 4. num. 693. Achil. person. de adipisc. possess. num. 238. Roder. Suar. in l. quoniam in prioribus,*

ribus, C. de inoff. test. Mart. de successf. legal. p.4. qu. 16. art. 1. num.60. Mier. de majorat. qu.52. nu.64. & debent legata, & fideicommissa accipere à manu certi, ac liquidi hæredis, Cavaler. decis. 106. nu.7. & decis.516. num.4. Ciarlin. lib.2. controv. forens. cap. 168. num.2. verum quod hæres particularis valeat liquidare, dixit Thor. vot.84. num. 184. par.1. & par. 3. compend. decis. sect.1. verbo, hæres particularis. Et àn præambulum possit expediri in beneficium substituti; existeote instituto vivo, sed ad triremes perpetuò condemnato, idem Thor. inquirit, par.3. compend. sect.2. verbo, Præambulum àn possit.

17 Petens verò præambulum, & hæreditatem ex testamento non sollemni, vel invalido, si succumbat, àn variare possit. & petere ab intestato, etiam in secunda instantia, affirmativè decisum tradit Afflict. decis.53. & observat Ursill. ibid. necnon declarat Cons. Thead. alleg.17. num. 16. ac tradit Roman. cons.125.

18 Quod quidem præambuli decretum vigore testamenti interponitur, ipso exhibito testamento, non cancellato, non abolito, nec abraso, Ann. alleg.19. num.3. addens num. 12. quod Judex mittens in possessionem ex testamento nullo, non modò gravat partem, sed tenetur in syndicatu, Ricc. collect.370. & 2304. Ritus enim intelligitur de testamentis validis, conformando se dispositioni juris communis, ad tex. in l. à Divo Pio, §. condemnatum, ff. de re judic. Jud. Prat. lib.2. discep. forens. cap.23. num.7. Reg. Capyc. Latro decis.180. num.18. lib.2. & jure communi attento, ex vitio visibili in testamento, & constito in continenti de nullitate, immissio virtute add. l. fin. C. de edict. Divi Adr. impeditur Peregr. de fideicomm. art.48. num. 29. Bertaz. cons. civil. 55. num. 28. de Ponte cons.20. num.23. lib.1. & alij, quos refert Præs. Merlin. lib.1. controv. forens. cap. 10. Rota Roman. apud Farinac. decis.770. num.3. tom.2. p.2. Grass. lib.2. recep. sentent. §. transmissio, q.13. num. 15. Tob. Non. cons. 63. num. 10. Grat. discep. forens. cap.702. num.42. quod namquè est evidenter nullum, aliquem effectum parere non potest, Rot. Rom. apùd Farinac. decis.526. num.7. & 8. tom.2. p.1. Reg. Tap. decis. S.C.1. num. 22. Præs. Merlin. add. lib.1. cap.10. à num.6. quod si a iqua evidens, vel saltèm multum dubia adversus illud opponatur exceptio, non interponitur decretum præambuli, sed fit judicium ordinarium, prævio bonorum hæreditariorum sequestro.

19 Hinc mortua Prudentia de Rainaldis die 20. Novembris 1652. per Regiam Audientiam Aquilanam, interposito præambulo ex testamento in beneficium Dom. D. Francisci Antonij Sardi nobilis, Civitatis Sulmontis, illius Avunculi, & hæredis cum appellasset à decreti prædicti interpositione, & immissione in possessionem D. Jo: Baptista Transmundi uti pater, & legitimus administrator ejus filiorum hæredum ab intestato, opponens ex diversis causis testamenti nullitatem, potissimùm tanquam factum in beneficium dicti Sardi Curatoris ab ipsa Prudentia adulta, ex Castr. cons. 231. num. 2. vers. cæterùm res mali exempli, vol.2. Duen. reg. 3. in 2. conclus. & ampl.6. Cavalcan. de tutor. & curat. num. 279. Peregr. de jur. fisc. lib.2. tit.6. num.12. vers. sed contra, Paul. Montan. de jur. tutel. & curat. cap. 30. num.79. Petr. Rebuff. ad Const. t. tit. de donat. & aliis dispos. tutor. & admin. fact. reprobat. Glos.3. & 6. t.2. Marta voto 198. num. 3. & 4. Reg. Tap. dec. Supr. Ital. Cons.16. nu.9. & 49. & carpitur ex tex. in Auth. ut is, qui obligatas se habere p. obibent res minorum, §. quod si quis, quibus addo, quæ novissimè scribit D. Reg. de Marin. ad Reverter. dec.146. à num.1. tom 1. & quamvis replicaretur à nobis validum esse, & legitimum, nec esse nullum, ex hoc quod fuerit factum in beneficium curatoris à minore, attènta communi, & veriori DD. sententia, Guttier. de tutel. & cur. p.2. cap. 14. num.10. Azeved. in l. Reg.23. num.14. tit.11. lib.5. Cancer. var. resol. lib.1. cap.7. de tutel. num. 147. vers. dubitari tamèn, Avend. de mot. lib. 2. cap.20. in fin. Barbos. in collect. sup. C. in l.4. C. de rest. in integr. Ral. Tom. tract.8. tit.115. nu.3965. & 4038. qui omnes contrariæ opinionis Authores refellit: Deccher. dissert. Belgic.3. sub num.24. lib.2. Christin. decis. Belgic. 4. num. 9. de his, qui testam. facer. poss. Cons. Hodter. lib.1. controv. 14. num.14. determinatum in Collaterali Consilio attestans num.33. & tex. in cit. §. si quis, loqui in contractibus, & non propterea extendendum ad ultimas voluntates, ùt advertit Guttier. add. loco à num.19. hocq; in casu vendicare locum, tradita à Consiliario Staiban. lib.1. resol. forens. cap. 85. n. 26. tamènè S. C. referente Dom. R. tùnc Cons. R. Thoma de Aquino, sub die 14. Aprelis 1655. manavit decretum. Quod infrà decem dies partes deducant eorum incumbentia, & interim sequestrum factum vigore decreti confirmati per S. C. firmum remaneat, penès Vincentium Lombardum Act. Mag.

20 Hinc legatario pro legato via competit executiva adversus defuncti hæredes, l. cum filius, §. variis, ff. de leg.2. quod fuit opinio originalis, Gl. in §. illud verbo, Decreto, Auth. de hæred. & falcid. quam uno ore sequuntur Angel. ibid. num.57. Jas. in l. fin. num. 6. C. de edict. Div. Adrian. tollend. Soccin. cons.103. in princip. lib.3. Natta cons.625. num.25. Alex. in dict. l. fin. sub num. 3. Ripa in l. ait prætor, §. si Judex, num. 7. de re judicat. Dec. cons.17. num. 6. Crass. §. legatum, quæst.77. alter Grass. de except. in præludio, num.37. Mysing. sing. observ. cent.5. observ.61. ubi testatur hanc opinionem in Camera Imperiali receptam, Marta in summ. de successf. par.4. q.16. art.1. num.68. Vasq. de successf. crea. §. 17. num. 122. & de successf. progress. §.18. num.98. Mattien. lib. 5. recompil. tit.4. Glossa 14. num. 11. hanc opinionem communem esse testatur Becc. cons. 17. num. 6. & 7. eamquè uti veriorem, & magis communem defendit Simon de Pratis de interpetr. ult. volunt. lib.5. dub. 3. num. 144. ad 168. & ità servari in Signatura Justitiæ, & talem esse communem praxim, & stylum, fatetur Spin. de testament. Gloss.35. num.37. judicatum in Parlamento Franciæ refert Guid. Pap. decis.483. Gulielm. in cap. Raynutius, vers. si absque liberis, num.193. de testam. Rodoer. in l. post rem judicatam, num.7. vers. Sextus casus, num. 6. de re judic. Azeved. in l.1. tit.21. lib. 4. nov. recopil. in Glos. otras qualquieres escripturas, nu.20. Felician. de sol. de censib. lib.3. cap.1. num.6. Gratian. decis. 4. num. 69. & discept. forens. cap. 62. num.

num. 16. tom. 1. Joseph Ludov. decis. 23. num. 9. Cumia in Ritu Sicil. cap. 19. num. 73. Coler. de proces. par. 3. cap. 2. num. 23. vers. licet autem, communem dicit Manson. de caus. execut. ampliat. 12. n. 5. Bardell. cons. 2. num. 27. tom. 1. Intrigl. singul. lib. 3. cap. 36. Hevia in sua Curia Philipp. p. 1. in Jud. execut. 2. par. §. 7. num. 2. Viv. decis. 464. nu. 2. lib. 3. qui penitùs contrariæ sententiæ sectatores refutat, Dom. Reg. de Marinis quotid. resol. lib. 1. cap. 241. qui ex ore Regentis Constantij sic semper practicatum in Sacro Consilio, & decisum in anno 1626. in causa Sebastiani Cammardellæ, cum Victoria Salamanca testatur, D. Præs. Filià in margar. var. conclus. verbo Legatarius, l'ultimo, p. 1. indubitatum firmat D. Reg. Capyc. Latr. decis. 12. num. 12. lib. 1. & tandèm D. Reg. Sanfelic. decis. 204. num. 2. tom. 2. qui nedùm viam exequutivam, sed immissionem quoquè legatario tribui, decisum in Sacro Consilio tradit: & satisfacit tex. in l. 1. Cod. commun. de leg. pro contraria opinione adducto à Guid. Pap. q. 483. quod etiam notavit additiò ibid.

Sicque in anno 1644. determinatum fuit per idem Sacrum Consilium in causa D. Caroli Caraccioli, cum Illustr. Marchionissa Sancti Juliani, in qua cum Dominus Consiliarius Antonius Miroballus, tùnc celebris Advocatus Marchionissæ, intenderet viam executivam legato debitam impedire, junctis Classibus Sacr. Consil. decrevit, esse describendum legatum in faciem D. Caroli vinculatum, quod non possit alienari in consulto S. C. & præstita cautione de restituendo cui, quibus, & quando, & ad omnem ordinem S. C. liceret eidem D. Carolo exigere tertias decursas à die obitus Illustriss. Marchionissæ, & decurrendas, & respectu omnium hinc indè prætensorum fuit datus terminus in causa, referente D. Cons. Aloysio Gamboa, & cum fuisset de nullitate dictum, alio dècreto decisum fuit, nullitates non obstare, ut testantur Dominus Franciscus Maria Prato, qui tunc jura D. Caroli strenuè tutatus fuit, lib. 1. discep. forens. cap. 10. per tot. & Dom. Thor. in supplemento decis. verb. legatarius, l'ultimo, fol. 339. ubi inserit Domini Miroballi allegationes. Quorum sententiæ postremò se subscripsit Dominus D. Franciscus Merlinus controv. forens. centur. 2. cap. 2. à num. 1. qui immissionem dari negat, concedit tamèn legatario viam executivam per viam præcepti, & novissimè decrevit S.C. sub die 8. instantis mensis Julij 1662. in causa D. Cæsaris Maragnone Sargentis Majoris, legatarij D. Ursulæ Lainez ejus uxoris in ducatis duodecim mille, cum D. Beatrice Albasio, & sororibus de Montoya, provisumquè fuit, quod prædicta D. Beatrix hæres solveret legatum prædictum de effectibus hæreditariis, non subjectis fideicommisso, neque consuetudini bujus Civitatis, deductis tamèn quantitatibus legitimè solutis, referente Domino Consiliario D. Ferdinando Muscoso, Viro, in quo generis nobilitas, summa doctrina, ac integritas maxima, morum suavitate conjunctæ, concurrunt, In Banca Laviani.

Verum quotiescumquè contra testamentum vel ipsius legati præstationem aliqua altercatio juris, vel facti subsistens opponitur, via exequutiva restringitur, & impartitur terminus, ut observat idem Præs. Merlin. add. cap. 2. num. 18. & decisum testatur Vela videndus dissert. 42. nu. 47. & 48. tom. 2. id quod Sac. Cons. insectatum fuit in causa creditorum Antonelli Mazzella, cum Carolo Mazzella debitore in ducatis sexdecim mille cum interesse, vigore legati relicti à Nicolao Mazzella fratre in beneficium Antonelli; Etenim, expetentibus ipsius hæredibus, & creditoribus legati solutionem via exequutiva, sub die ultima Martij 1653. referente Dom. Consil. Antonio Capiblanco, provisum fuit, Quod infrà mensem pro omni termino, & nominatione partes producant eorum incumbentia, auditis etiàm hæredibus Antonelli Mazzella, & interim sequestretur duc. triginta mille effectivi de capitalibus debitis per Regiam Curiam remansis in hæreditate Nicolai Mazzella. In banca nùnc de Amico.

21 Aditio verò hæreditatis, non expedito præambulo, per quos actus inducatur, tradunt Bal. cons. 224. lib. 20. Card. Tusch. conclus. 190. vol. 1. Fab. decade 20. err. 10. Cardin. Mantic. lib. 12. de conject. tit. 9. num. 18. Franc. Barrii lib. 11. de success. tit. 3. num. 1. Gabed. decis. 61. par. 2. Marcell. Calà de mod. artic. & prob. Glos. unica, §. 20. à num. 590. Rota apud Buratt. decis. 279. num. 12. & 20. Vivianus Cirocchus discept. forens. cap. 34. & cap. 61. à num. 23. Manson. de caus. execut. ampliat. 12. num. 3. & 9. & ampliat. 14. num. 21. Consil. Staiban. res. for. 176. num. 6. tom. 2. pot ssimùm verò ex solutione legati à defuncto relicti illius inducitur aditio, l. eam quam 14. C. de fideicomm. Menoch. lib. 4. præsump. 101. num. 15. Rota apud Cencium decis. 280. Coccinus decis. 168. num. 1. Card. Seraph. decis. 1407. num. 4. id quod restringimus in solutione legati pij, quod minimè ab hæreditatis aditione dependet, sed solùm à voluntate defuncti, Crass. §. legatum, qu. 68. num. 4. Tiraq. de pia causa priv. 33. Cevall. qu. 107. Rub. pract. resolut. cap. 61. & in terminis notant Tusc. add. concl. 190. lit. A, Surd. tit. 1. de alim. qu. 44. num. 38. Hilligerius ad Donell. lib. 7. cap. 8. Collegium Argentoratense lib. 29. tit. 2. thes. 13.

Et si quis confiteatur coram uno creditore se esse hæredem, àn sibi præjudicium afferat quoad alios absentes, ad intellectum tex. in l. fin. ff. de interrogaction. inquirunt de Franch. decis. 694. Thor. p. 1. compend. decis. verbo, confessio, & p. 3. sect. 1. verbo, hæres confitendo, & voto 23. num. 15. Cons. Staib. lib. 1. resol. forens. 86. Mucc. var. qu. q. forens. dilucid. q. 4. Ursell. concl. 51. num. 60. tom. 1. quid verò si in aliquo libello, seù scriptura judiciali, quis dixerit se esse hæredem, Mascard. concl. 40. & 42. Hieronym. Vulterius cons. 28. nu. 293. vol. 1. Marc. Mantua sing. 314. Tepat. tit. 548. cap. 8. §. 4. Rota apud Ludovis. decis. 460. Mantic. dec. 355. n. 8. Cæsar. de Grass. dec. 161.

RITUS CLXXXII.

ITèm servat ipsa Curia, quod si multotiès aliquis citari faciat Titium, quem Titium dicit in citatione se velle de perjurio accusare, quia constitutus idem Titius in testimonio publico coram judice, notario & testibus &c. promisit &c. juravit, &c.

&c. deinde Titio venienti assignatur instrumentum contra eum, cum obligatione, & non proceditur ordinariè, sed super tenore instrumenti, & hoc approbatum est per dictam Curiam, & approbatur &c.

S U M M A R E R U M.

1 *Instrumentum nomine Banci confectum per illius institutorem, contra Bancum liquidari nequaquam potest.*
2 *Neque contra pupillum, si à Tutore confectum.*
3 *Quid si per Procuratorem.*
4 *Principalis pœna perjurii haud plectitur.*
5 *Juramentum licet sit personale quoad anima vinculum, tamen ligat hæredes, quoad observantiam contractus.*

1 DE perjurio remissivè scripsimus in *Ritu* 171. & nonnulla notat *Ricc. collect.* 265. & cum causa præsentationis instrumenti sit Jure Rituum criminalis, ut diximus in *Ritu* 166. & addimus *Consil. Staiban. centur. 2. resol. forens.* 109. *nu.* 58. non mirum, si stipulato instrumento per institutorem, nomine Banci, elapso tempore solutionis non factæ, liquidari contra banchum nequeat, teste *Afflict.* alias etiam addente rationes *in decis.* 64.
2 atque in tutore loquens *Galterius in sua praxi instrument. 2. par. 2. par. princip. rub. unica, nu.* 24. scripsit propterea, nec posse incusari contra pupillum, *Consil. Staiban. resol. forens.* 8. *num.* 9. *lib.* 1.

Ad quæstionem verò positam per *Carav.* hoc in
3 *Ritu num.* 10. de obligatione facta per Procuratorem, vide *Ursill. ad Afflict. adducta decis.* 64. imbi multa scribentem, quæ usu contingere possunt, insuperquè delibavit *cit. Galter. num.* 25. anteaq; *Robertus de Judice in suo vulgato tractatulo* millies commemorato, *consider.* tamèn 3. *num.* 2. *Preccia par.* 11. *qu.* 6. *in altero suotract. de præsent. instrum.* necnon tangunt *Foller. in pract. cens. verbo, Tanquam res judicatas, num.* 52. *Reg. Sanfelic. decis.* 213. *num.* 1. *&* 7. *&* *decis.* 237. *num.* 4. *&* 5. *Cons. Rocc. tom.* 1. *respons.* 21. *num.* 6. *Judex Franc. Mar. Prat lib.* 1. *discept. forens. cap.* 15. *num.* 49. *Montan. controv.* 43. *n.* 15. *&* 23.

Pœnas autem perjurij, congerit *Clarus in §. perjurium*, latiusque *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *cent.* 4. *casu* 319. *& Viv. decis.* 120. illas autem non pati-
4 tur principalis, quamvis varius, aut perjurus, vigore *Ritus* 79. & illic *Carav. à num.* 7. enodat, necnon *Constant. Pap.* multa præter solitum cumulans *in sua additione ad eundem Ritum* 79.

5 Verùm illud quamvis quoad animæ vinculum, & perjurij reatum sit personale, quoad robur tamen contractus, ejusque observantiam ligat etiam hæredes, ac successores, *Cagnol. in l. si quis major num.* 199. *Cod. de transact. Guid. Papa decis.* 224. *num.* 3. *Afflict. decis.* 381. *num.* 8. *Seraph. de privil. juram. priv.* 77. *num.* 22. *Mantic. de jur. par.* 4. *effect.* 5. *num.* 1. *Consil. Staiban. resol. forens.* 63. *num.* 15. *lib.* 1.

RITUS CLXXXIII.

ITem quod ubi aliquod instrumentum præsentetur publicum in dicta Curia per aliquem creditorem contra aliquem debitorem, seù ejus fidejussorem, quod primo peremptorio dictus creditor debet accusare contumaciam; in ultimo, peremptorio debet instare, ut interrogetur debitor, & fidejussores super tenore dicti instrumenti, vel in ejus contumacia ipsos debet condemnare: nisi justa causa intervenerit, & non potest creditor prorogare dicto suo debitori, seù dictis ejus fidejussoribus terminum ad condemnari faciendum eos: nec aliquod pactum potest dictus creditor facere dicto suo debitori, seù dictis ejus fidejussoribus, tam super prorogatione dicti ultimi peremptorij, quàm super restitutione dictæ pecuniæ, seù par tis ipsius, aut aliter quoquo modo, &c.

S U M M A R E R U M.

1 *Contumacia ultima quando incusari possit, maximè in materia liquidationis instrumentorum.*
2 *Initium computandorum mensium à quo die sumendum.*
3 *Peremptorium necnò apponi queat in prima citatione.*
4 *Dispositio hujus Ritus recessit ab aula.*

PRimi peremptorij fusè scripsimus super *Ritu* 118. *to.* 1. quo in *Ritu* materiam quoquè secandi, sive ultimi peremptorii tetigimus, diluimus tamen ad hunc *Ritum* tractationem illam, de qua, & *Carav.* agit in hujus *Ritus* initio, nempè, de ul-
1 timo peremptorio, & contumaciæ postrema in eo incusanda, quæ tamensi, ut illo in *Ritu* 118. diximus, post triduum ab incusatione prioris accusatur, ex vetusto tamen usu arbitrio creditoris remittitur, si tunc velit, aut ultrà differat, dummodò mensem non excedat, si in Civitate Neapolis fuerit exequuta citatio; bimestrem verò, si extra, ex inferiùs allegandis auctoribus, ac propterea dubitari contingit, si prior contumacia fue-
2 rit incusata die 13. Octobris ultima verò die 13. Novembris dicatur in tempore incusata ultima prædicta contumacia, vel potiùs extra tempus, & sic circumducta fuerit citatio? & quippè in tempore permisso incusatam fuisse ultimam contumaciam, decisum memorat *de Franch. decis.* 471. quam allegant, & commendant *Capiblanc. sup. prag.* 5. *de Baron. nu.* 30. *to.* 1. *in ultima impressione, & Jo: Baptista Thorus in compend. decis. part.* 1. *verbo, citatio*, §. 4. nam dubium ex eo prodibat, quod October est unius supra triginta dierum, & consecutivè mensis triginta dierum numerandorum dè immediatè sequenti præfatam incusatæ primæ contumaciæ præterierat die 12. Novembris, etenim computato triginta dierum exordienda à die 14. Octob. perficitur prædicta die 12. Novembris, ideòque incusatio facta die 13. ejusdem mensis Novembris fuit post mensem, cum debuisset fieri infra illum, teste *Afflict. in constit. editorum, sub nu.* 20. *& constit. Accusatorem, sub nu.* 7. *Franc. Anton. de Judice in tract. de liquid. instrum. consid.*

4. sub num.3. & Pandus par. 4. declarat.4. nu.37. sed ratio decisionis valida fuit illa, cujus meminimus, eamquè probavimus *in Rit.168. num. 14.* initium computandorum mensium sumendum ab eo die, quo terminus incipit, perficiendum verò in altero sequentis mensis ejusdem numeri, nulla habita consideratione, si 28. dierum triginta, aut triginta, & unius, sit ille mensis. Quod si feriæ adveniant, priusquam mensis labatur, poterit ultima accusari post ferias, neque in prima Curia, quæ ad sollemnitatem citiùs, quàm ad utilitatem regitur, sed in altera immediatè coacta, juxta verba *Ritus* 208. ubi *Carav. sub num.1.* declarat, & *Galterius in sua praxi liquidat. instrum. 3. par. princip. sub. 3. num.* 10.

3 His omnibus annectimus in prima citatione apponi peremptorium, interdictum esse veteri Jure, *in l. ad peremptorium cum seq. ff. de Judic.* concedit autem, imò præcipit *Constit. Regni*, exordiens, *edictorum*, quin, & peremptorium haud decernebatur, nisi tribus præcedentibus citationibus; in Regno autèm, unica concurrente citatione pro tribus, ut illa in *Constit.* notat *Afflict. nu.* 2. verùm alia plura de peremptorio retulimus *Ritu 29. ts.1.* & alibi.

Cæterùm, dispositioni hujus *Ritus*, nè creditor
6 valeat citato debitori super instrumenti tenore facere aliquam prorogationem ultimi peremptorij, nec ad solvendum debitum, vel partem ipsius, collimant postrema verba sequentis *Ritus*, etenim vigebat observantia *Ritus* 168. qua nunc cessante, cessat itidèm prohibitiva utriusque *Ritus* præsentis, scilicèt, & sequentis; Quibit itaquè creditor ipse convenire cum debitore, & alia exequi absque pœnarum solutione aliqua, & contraventione, horum etiàm spreta dispositione Rituum, ut advertit *Galter. add. loco num.9.* nostri *Carav. in hoc loco* memor.

RITUS CLXXXIV.

Itèm quod facta condemnatione per dictam Curiam ad petitionem dicti creditoris, contra dictum debitorem, seu ejus fidejussores, præfatus creditor saltèm semel in septimana debeat instare in dicta Curia, ut dictus debitor, seu ejus fidejussores capiantur, & contra eos procedatur ad interrogationem super tenore dicti instrumenti: & non potest se dictus creditor modo aliquo concordare cum dicto debitore, seu ejus fidejussoribus, ut supra.

SUMMA RERUM.

1 *Leges quam ob causam, plerumquè immutentur.*

2 *Illa censenda sunt prorsùs utiles, quæ diù viguerunt.*

1 POstremum hujus *Ritus* caput, una cum duobus ejusdem præcedentibus capitibus, & *Ritu* superiori, in desuetudinem hodie abiisse videmus; ac resecari omninò è numero possent, nisi rationem venerandæ Antiquitatis haberi magis oporteret, quam illorum usus. Profectò habent, & jura, ut cetera omnia, vitam, & ætates suas; nec quicquā in iis æternum, nisi quod à Deo, Naturavè manavit, in quibus quemadmodum summa ratio, ac sapientia est, ita error, aut mendum esse non potest. Cæterùm alia omnia, quæ ab hominibus feruntur, alia aliis temporibus magis conveniunt; ac pro eorum ratione variantur, atque exsolescunt. Acciditque illis sæpè, quod verbis accidere dixerit *Horatius* in Arte; ut

Multa renascantur, quæ jam cecidere, cadantque
Quæ nunc sunt in honore, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma, non *loquendi* solùm, sed gerendi, & vivendi.

2 Quamobrèm leges eas optimas esse necesse est, quæ etsi maximè diuturnæ, integræ tamen vivere possunt, atque antiqui vigoris succum servare, quippè quæ divinis magis assimilari videantur. Confirmat calculo suo *Aristoteles lib.2. Polit. sect.5.* ubi ait: Minimè posse latere, rectè nè se habeant leges, vel consuetudines, quæ diuturnæ sunt, & longo tempore viguerunt, cum rectè se habere se omninò fatendum sit, alioquin, ut illic addit *D. Thom.* vel non essent invecta omnia, inductaquè in legem, si statim eorum inconvenientia apparuisset, vel si inducta, recessissent ab usu, si temporum cursu, deindè cognovissent homines non esse utilia, aut non expedire.

RITUS CLXXXV.

ITèm quòd facta condemnatione prædicta ad petitionem dicti creditoris contra dictum debitorem, seu ejus fidejussores, non debeat fieri restitutio instrumenti dicto creditori infra menses duos à die præsentationis ipsius in antea numerandos: sed lapsis dictis duobus mensibus, fiat restitutio dicti instrumenti creditori præfato.

SUMMA RERUM.

1 *Instrumentum aliavè scriptura producenda sit ut originalis, an copia relaxanda*

2 *Mandati procuratorii in aliqua causa producti, possit nè in altera copia ex illo exemplata produci, & satis sit, ejusvè fides?*

3 *Exemplo àn credatur, non producto originali, & quid post longissimum tempus.*

4 *Instrumentum nùm producere cogatur, qui semel illud in Judicio produxit, exemplum in actis relinquendo.*

1 COncinit *Ritus* 180. attenta verò juris sanctione, quando fit restituendum instrumentum, scribit *Guid. Pap. decis.* 471. Aliis tamèn in casibus, in quibus scripturas quascumque publicas præsentare, quis tenetur, haud cogatur producere originale, sed copiam authenticam; dixit *Abb. in cap.1. num.31. & 32. de præb. & Muscatell. prax. civil. par.3. Glos. mentionatorum, n.15.* vel originale, cum protestatione dimittendi copiam, ut scripsi super *Ritu* 176.

2 Mandati etiam procuratorii si fuerit productum, & relaxatum originale, aut concurrente jam dicta protestatione dimissa copia; si ex illa desumatur altera, sive fides, quæ producatur apud acta alte-

alterius cauſæ, ſivè officii, poſſitnè adverſarius opponere contra mandatum, & procuratorem reiicere, vel ſi adverſarius ipſe cum illo ſic conſtituto procuratore, velit litem movere, & proſequi, validè nè ſua proſequatur jura, an potiùs invalidè, ita quod liceat principali conſtituenti, inſtare, declarari proceſſum nullum, & obtinere tanquam factum cum procuratore, de cujus mandato non conſtat, & citrà dubium vidimus paſſim in Regiis Tribunalibus admitti in alio quovis Judicio copiam deſumptam ex originali procuratorio alicui actuario in cauſa exhibita, & cum procuratore inibi deputato agitari, & perfici Judicium, quin producta tantùm fide prioris actuarii, quod eſt procurator B. vigore mandati exiſtentis apud ipſum in cauſa, & proceſſu cum D. Inſuperque legimus, deciſum fuiſſe in Sacro Conſilio, atquè iterùm approbatum in cauſa reclamationis inter Comitiſſam Caſtri, Ducemquè Atrii, & inſequuntur *Thor. in ſuo comp. par. 1. verbo, Scriptura, §. 3. & Molfeſ. ad conſuetnd. Neap. in proœm.q.20. nu. 11. tom. 2.* & collimant perplura, quæ ſcripſimus *indic. Rit.* 176. at in longè ſimili contentione ediſſerit *Vincent. de Franch. deciſ.* 490.

3 Quando verò credatur exemplo, non exhibito originali, *Reg. Sanfelic. deciſ.* 182. *& deciſ.* 183. quid ſi exemplum ſit factum Judicis authoritate, & parte citata, *Urſill. ad Aff. dec.*273. *num.*2. & de exemplo producto poſt longiſſimum tempus, àn præſumatur intervenuſſe in illo ſollemnitatem extrinſecam, ſcilicèt, Judicis decretum, & partis citationem, ſermocinatur *Dom Reg. de Marin. ad Revert. deciſ.*312. *num.*2. & àn originale producere quis cogatur, qui ſemèl in Judicio produxit, exemplum relinquendo in actis, maximè ſi originale eſſet amiſſum, vel combuſtum, idem *Reg. de Marinis ad Revert. dec.*320. *n.*9.

4 Computatio verò menſium, de quibus loquimur *Ritus*, quomodo ſit facienda, illique quot dies complectantur, ſcribimus ſuper *Ritu* 168. ex inſtitutione autèm Romuli, à nova Luna menſis incipiebat, ſicut, & apud Hæbreos menſes Lunares dicebantur, quorum primus dies Neomeniæ, ſeù Kalendarum erat, *Petro Gregorio teſte in lib.*2. *ſyntag. Juris univerſi cap.*16. *n.*15.

RITUS CLXXXVI.

Tèm quòd ubi facta eſt præſentatio alicujus inſtrumenti liquidi contra aliquem debitorem, ſeù ejus fidejuſſores, & eadem die ſit facta præventio in dicta Curia: antè, vèl poſt, quo per dictam præventionem, ſeù citationem præventionis ipſius, factam eodem die, cum præſentatione dicti inſtrumenti, interrogatio ſuper tenore dicti inſtrumenti non impediatur: immo poteſt fieri dicta interrogatio dicti inſtrumenti, dicta præventione facta eodem die non obſtante in aliquo, non habito reſpectu de horis diei, in quo fuerit facta præventio ante præſentationem inſtrumenti prædicti, vel poſt.

SUMMA RERUM.

1 *Intellectus ad hunc Ritum refertur.*
2 *Debitor ſuper tenore inſtrumenti citatus, facta eadem die præventione contra creditorem, illius liquidationem haud effugiet.*
3 *Hora in Inſtrumentis operatur præventionem, & proindè in illis addenda eſt.*
4 *Citatio pro tali die, & hora, ſi altera expleatur, àn actus nullitati ſubjaceat.*
5 *Inſtrumenta duo ſi uno, eodemquè die ſtipulata reperiantur, quodnam priùs ſtipulatum præſumetur.*
6 *Revocationem venditionis feudi, àn aſſenſum in dubio præſumatur præceſſiſſe, ſi eodem die revocatio, & aſſenſus facta ſint.*
7 *Præventio quando impediat exequutionem inſtrumenti, & obligationis Cameralis.*
8 *Ex qua cauſa illa fieri poſſit.*
9 *Inſtrumentum liquidi refertur exemplum.*

1 MUlta, & quidem utilia, congeſſimus in materia iſta præventionis ſuper *Ritu* 178. &
infra 189. quin, & intellectum huic *Ritui* tradimus in jam memorato *Ritu* 168. impulſi verbis
hujus *Ritus*, illis nempè, *ante, vel poſt*, & affirmamus præventionem eadem die factam, qua de-
2 bitor fuit citatus ſuper tenore, nullum juvamen
afferre, quamvis conſtet, quod inſtrumenti productio ſubſequuta fuerit citationem à Reo impetratam, id quod extricant *Muſcat. in prax. S. C. lib.*2. *par.*1. *Gloſ. in forma, n.*87. *Maur. jun. alleg.* 10. *num.*11. *Vrſ. deciſ.*204. *num.*1. *Borrell. par.*2. *ſumm. deciſ.tit.*19. *de inſtrum. liquid. num.*89. *&* 91. *Ricc. collect.*187.294. *&* 460. *Galter. in prax. inſtrum.* 3.*p.* 2.*par. rub.*2. *num.*4. *&* 5. *Gravin.p.* 4. *declar.*19. *num.*121. & *Carav.* in hoc *Ritu* effatum examinat. Quàmvis ratione horæ, alterum
3 inſtrumentum, altero dici anterius, probet *Gloſ. in l. in operis, ff. locati; in cap. ſi à ſede, de præb. in* 6. *Gait. de credit. cap.* 4. *q.* 11. *à num.* 1871. *Amat. reſol.* 31. *ſub num.* 13. & proptereà apponendam in illis horam ex eiſdem *Gloſſis* deducitur, necnon *Bal. in l. cum proponas, Cod. de in-*
4 *terdict. matrim.* quin citatione facta pro tali die,
& hora, ſi altera expleatur, actus nullitati ſubjaceat, eo quod factus ſit, parte non citata, poſt *Bal. & Abb.* notat *Raven. in ſuo Alphabeto verſ. hora*, quamùis illa neceſſariò inſeri in citatione ad comparendum non debeat, *Gaill. obſervat.*53. *num.*4. *centur.*1. *Marant. in Specul.p.*6. *verbo, citatio, num.*60.
5 Et quiſnam dicatur creditor anterior, ſi duo inſtrumenta eadem die ſtipulata fuerint, & per Notarium unum poſt aliud in protocollo extenſum, inquirit *Reg. de Marinis lib.*1. *quot.reſol. cap.*72. & quid in favorem fiſci, & concurrente muliere pro dote, idem *Reg.* examinat *add. loco num.*3. *& ad Revert. dec.*378. *num.*3. ſed revocationem vendi-
6 tionis feudi, àn aſſenſum in dubio præſumatur
præceſſiſſe, ſi eodem die revocatio, & aſſenſus facta ſint, *Pariſ. de reinteg. feud. pag.*27. at ad partes arguens, nihil concludit, ſed *Anna*, præſumendum eſſe, revocationem præceſſiſſe, ſcripſit *in repet. Conſtit. Reg. Conſtitutionem Divæ Memo-*

ria, *num.*264. cui contradicit *Præs.de Franch.decis.*649. quem refert *Reg. Capyc, Latro consul.*108. *num.*30. *lib.*2,

7 Ceterùm, præventio impediat nè exequutionem, & instrumenti liquidationem, ac procedi necne possit via executiva, indicamus super eodem *Ritu* 168. & videto *Mo ter.dec.* 22. *num.* 9. *Mastrill. dec.*157. *num.* 4 *p.* 2. *Ursill. ad dec. Affl.* 387. *Lancellot. de attentat. appellat. pend. tit. de attent, nullit. pend. num.* 83. & de præventione obligationi camerali, loquitur *Ludovis. decis.* 98. *sub num.*7. *in recollect per Farinac. ex impressione Taurinensi*; hanc tamen præventionem fieri posse ex qualibet justa causa, nec tantùm solutionis, at insuper nullitatis, simulationis, ac alterius cujuslibet similis exceptionis, quam debitor prætendit adversus instrumentum, post *Viv. Reg. de Marin.* & alios, diximus *in mem.rit.*168. *n.*10.

9 Instrumentum verò liquidum illud dicitur cum nulla indiget probatione extrinsecùs facienda ad illud liquidandum, teste *Carav. super Ritu* 167. *num.*14. tametsi, & per alterum liquidatum præsentari posse pateat, ex postremis illiusmet *Ritus* verbis, & inibi noto.

RITUS CLXXXVII,

ITèm quæcunque instrumenta, quæ præsentantur in dicta Curia recipiantur per dictam Curiam super illis, quæ continent quantitatem unius unciæ inclusivè, & ultra unciam unam, fiat interloquutoria secundum Rit. Curiæ, super alijs autèm quæ continent quantitatem infra interrogetur conventus per Curiam, & si confitetur, mandetur sibi ad certam pœnam: quod solvat infra certos dies, secundum qualitatem personarum, & quantitatem debiti, & hoc quando est possidens, & non suspectus de fuga, alias vel caveat de solvendo, vel detineatur in defectu fidejussionis, si autem citatus aliquid allegaret contra instrumentum, vel quod solverit, vel aliam justam causam, curia ipsa committit uni qui examinet testes, super solutione, & aliis dicendis per eum, ut supra dictum est in causis modicis committendis,

SUMMA RERUM.

1 *Instrumentum, ut liquidari possit ad formam Ritus debet esse supra unciam,*

2 *Dummodo illud infrà unciam non sit ex residuo majoris quantitatis, quidquè si contineat unciã, nec plus, nec minus,*

3 *Judex potest in instrumento infrà unciam debitorem vocare, ipsique confesso, præceptum de solvendo facere.*

4 *Confessus ab ejusmodi decreto, quòd solvat, non appellat,*

Instrumentum operatur, ut debitor dicatur convictus, & confessus.

Confessus, & convictus non appellat.

5 *A decreto relaxationis mandati in vim executionis rei judicatæ non conceditur appellatio.*

6 *Suspensus voce activa, & passiva appellando, non impeditur habere vocem, appellatione pendente.*

7 *Suspectus de fuga cavere teneatur de solvendo debitum, aliàs carceratur.*

8 *Vinctus è carceribus dimitti non potest, non præcedente Judicis mandato, etiam si captus fuerit pro debito civili, & accedat creditoris consensus,*

9 *Carceratus extra jurisdictionem vigore mandati decreti à suo Superiore, & brach. judicem concedentem brachium nequit, nisi illiusmet superioris accedat facultas.*

10 *Creditor, qui ejus debitorem fugam arripientem pecuniamq; secum ferentem apprehenderit, an teneatur illam cum aliis creditoribus communicare.*

11 *Creditores eodem die, vel ex eodem contractu si concorrant, quando unus præferatur alteri, ad tex. in l. si debitor. ff. de pignor. & hypoth. inquiritur, & Amati limitatio in resolut.* 31. *reiicitur.*

VEtat *Ritus* præsentari instrumenta ad formam *Ritus*, nisi sint supra unciam .s. sex ducatos, traduntq; *Frecc. de præsent. instr. par.* 15. *q.* 1. *num.* 1. *Paris de Puteo in tract. sindic. verbo, Captura Thom. Gramm. cons. civil.* 17. *Pand. de exequu. instrum. par,* 3. *decl.* 4. *num.* 9. collimantq; quæ exarant *Curt. de sequestr. q.* 6. *in fin. Corset. in tract. de minim. nu.* 161. *Ludov. Roman. sing.* 93. *& cons,* 320. *Anus meus ad Capyc. decis.* 32. *num.* 2. *&* 109. *num.* 3. Restringitur tamen *Ritus*, si quantitas infra unciam ex majoris quantitatis residuo esset, *Borrel.* post *Carav. par.* 2. *summ. dec. tit,* 19. *num.* 74. *Tartagl. in prax. civil. cap.* 1. *num.* 33. *in fin. Carrab. sing.* 109. *&* 112. quid verò, si illud contineat unciam, nec minùs, resolve ex *dec. de Franch.* 703. *& Franc. de Petr. cons.*33.

3 Insuper mandat *Ritus*, ut instrumento infrà unciam valeat Judex vocare debitorem, illiq; confesso facere præceptum de solvendo infrà tot dies arbitrio Judicis, inspecta qualitate, & quantitate debiti, *Galter. in prax. Instr. in* 2. *p. primæ p. nu,*

4 36. Cujus præcepti vis impediri vigore appellationis haud posse, tùm inspecta Juris sanctione quod stante instrumento liquido, est debitor convictus, & ore proprio confessus, teste *Castrens. in l. si debitore num.* 4. *ff. de Judic.* cui prorsùs denegatur appellatio, *in l.* 2. *C. quorum appellat. non recipiunt.* idq; in omnibus delictis vendicare sibi locum, sentit communis Doctorum opinio, cujus testis est *Imol. in l. fin. §. Lucius num.* 8. *ff. de appellat,* tùm quod etiam si confessus dumtaxat diceretur, ac proptereà errorem suum coram superiore, vigore appellationis corrigere posset ex ejusdem *Cavensis* verbis inspecto jure communi, potissimum in *l. creditor, §. Julius*, adjuncta *Glos, ff. de appellat.* Nihilominùs virtute *Ritus* 256. neque posset de quo *Muscat. in prax. S.C.lib.* 1. *par.* 1, *Glos. petitur num.* 38. *& prax. fidejussor. p.*2. *q.* 8. *num.* 30. qui multa notabilia *Carav,* relato subnectit.

5 A decreto etiam relaxationis mandati in vim executionis rei judicatæ nèquè conceditur appellatio, ex communiori Doctorum sententia, cujus meminerunt; quamquè libenter insequuti sunt *Gravat. ad Vestrium in prax. lib.* 7. *cap. ultimo,*

num.

num. 43. *Gabriel in comunib. conclus. tit. de appellat. concl.* 4. *num.* 2. *Lancell. de attentat. par.* 2. *cap.* 12. *limit.* 53. *num.* 16. demùmq; *Farinac. cons.* 210. *vol.* 3. *num.* 2. In altero verò casu in
6 contradicentem sententiam propendendum censuimus, quem subscribendum utile esse, quamvis ab hujus *Ritus* terminis prosilire videatur, & cujus interrogati fuimus, cum Provincialis quidam suspendit voce activa, & passiva quemdam ejus subditum, effetq; paucos post dies facienda electio alterius Provincialis consuluimus etenim suspenso, ut appellaret, posteaq; capitulum ingredi non omitteret. Nam hoc specifico in casu suspensionis decretum suspendi arbitrati fuimus verius cum *Roderic. in quæst. regular. tom.* 1. *q.* 29. *partic.* 5. demùmq; *Octavianus Scatarius* scripsit *in aurea methodo corrigendi Regulares, tract.* 10. *par.* 4. *cap.* 5. *num.* 5. non obstante pugnante assertione illa, quod in censuris appellatio minimè suspendit, quam refert *Episcop. Campanil. in divers. Jurib. Canon. rub.* 11. *cap.* 15. *num.* 40. & 41.

7 Hinc verò debitor si suspectus de fuga erit cavere cogitur de solvendo debitum alioquin captivus detinetur, ut in hoc *Ritu* dicitur, atquè in *Rit.* 170. ubi nos latè, sed an cavere debeat de Judicio sisti tantùm, vel etiam de judicatum solvendo, extricant *Afflict. dec.* 170. *Ricc. decis. Cur. Archiep.* 61. quos *Reg. Capyc. Latr.* refert *consultat.* 73. *num.* 42. *lib.* 1. *Mascat. in prax. fidejuss. par. prima, modo* 12. quin &, sine Judicis mandato tùnc capi, etiam ab ipsomet creditore, post *Marant. par.* 6. *verbo rectè concipiatur, citat. num.* 72. cum bonis, quæ secum fugiendo, tradit *Joannes de Evia lib.* 2. *commer. terrest cap.* 11. *n.* 28. & diximus eadem in *Ritu* 170. *sub num.* 1. Cùm alioquin regula contradicat, quam tradidi, junctis declarationibus, super *Rit.* 38. *tom.* 1. quam nunc vendicare, etiam sibi locum adjungo in exarceratione nè vinctus è carceribus dimitti valeat; non præcedente Judicis mandato, juxtà
8 *dec. Vivii* 202. etiam si captus fuerit pro causa, & debito civili, ex *Lanfranch. dec.* 33. quamvis creditoris accesserit consensus ex *dec.* 129. *Rota Germania.* Idemque *Vivius* approbet omnes memoratas extensiones, *in ead. addncta dec.* 202.

9 Imò captus aliquò in loco extrà jurisdictionem sui superioris, stante mandato prædicti superioris, & illius requisitione, & brachio per Judicem loci concesso relaxari nequeat, sinè proprij superioris mandato, non ipsiusmet loci Judicis, concludit *Rebuff. in rubr. de liter. requisit. in præfat. n.* 16. *tom.* 2. quo in contractu multa de his requisitoriis literis scripsit, Demùmquè & eleganti stylo ratiocinatur, *Franciscus Molinus in suo tract. de brachio seculari ecclesiæ præstando, cap.* 2. cum utilissima ad hanc rem spectantia congessit.

10 An verò creditor, qui ejus debitorem fugam arripientem, pecuniamquè secum ferentem consequutus fuerit, & apprehenderit, teneatur eam communicare cum alijs creditoribus, negativè, ex *l. ait prætor, §. si debitorem meum, ff. quæ in fraud. credit.* & *Pegner. decis.* 371. *num.* 20. respondet *Consil. Rocc. resp. lib.* 2. *notab.* 33. *nu.* 102. *de decoct. mercator.*

Si duo sunt creditores uno, eodemquè die ex eodem, vel diverso contractu, & aliquis ex eis possideat, possidens præfertur cum in pari causa, pariterquè privilegiata melior sit conditiò possidentis, *de Franch. decis.* 260. *nu.* 4. & *decis.* 635. *num.* 5. *Mastrill. ad Petr. de Georg. de censi. qu.* 6. *nu.* 33. *Franc. Costa cons.* 63. & 68. *ex tex. in l. si debitor, ff. de pignor. & hypoth.* & quamvis *Anton. de Amat. resol.* 31. *à num.* 6. restringat, oriente obligatione ex uno, eodemque fonte, & origine; ut possessor hac exceptione uti non possit adversus alium concreditorem agentem super re possessa, sed teneatur communicare, ad instar sociorum, & cohæredum, qui nullo dato possessionis privilegio, inter eos communicant. Etenim hæc limitatio directè adversatur dispositioni, *add. l. si debitor*, ejusque verbis, ibi: *Si debitor res suas duobus simùl pignori obligaverit, itaùt utriquè insolidùm obligatæ essent, singuli insolidùm adversus extraneos Serviana utentur. Inter ipsos autèm si quæstio moveatur, possidentis meliorem esse conditionem.* Per quã dictionem *simul, Ulpianus* inferre voluit unitatem contractus decernendo etiam in isto casu prælationem possidenti, nam si excogitasset de obligatione proveniente ex duobus contractibus disjunctis, & separatis, illud *simùl* superfluè apposuisset, nam sat fuisset dicere, si duobus in solidum res suas obligaverit. Nec est bona illatio de concreditoribus ad consocios, & cohæredes, cum eadem non sit paritas rationis. Creditor enim cum alio creditore nihil commune habet, & propterea vigilatio, & commodum possessionis sibi prodest, *d. l. si debitor* socius verò invigilare tenetur pro consocio, *l. si unus, §.* 1. *ff. pro socio*, & cohæredes cum alijs cohæredibus communicare tenentur, *l. item labeo. ff. famil. ercifcund.* ut istam *Amati* limitationem reprobando, optimè tradit *Placidus Costa in add. ad Franc. Costa Genitoris consil.* 68. *per tot. & in fin. decis.* adducit.

RITUS CLXXXVIII.

ITem servatur in dicta Curia, quod instrumentis confectis extra Regnum non creditur: nisi per modum, qui sequitur infrascriptum: quia aut sunt instrumenta Apostolica, vel alia non Regia, nec Reginalia facta in Regno, & non adhibetur fides: si sunt facta extrà Regnum dicta instrumenta Apostolica, vel alia, tamèn si habetur aliqua summaria informatio extrajudicialis, quod notarius qui publicavit, est ut notarius publicus: & locus, ubi fuit confectus est notus ut Florentiæ, statur sibi, si vero non est locus notus: puta ultra montes, vel est locus, qui raro nominatur: & non habetur fides, quod sit publicus notarius, non statur, sufficit enim quod habeatur summaria fides, quod sit publicus notarius extrajudicialitèr, ut credatur dicto instrumento Apostolico, vel non Apostolico confecto, & publicato extra Regnum.

SUMMA RERUM.

1 *Practica quomodo credatur instrumentis extrà Regnum confectis.*

De legalitatibus, quæ fiunt in instrumentis, remissive.

Quid dicendum de mandato procuratorio, & testamentis extrà Regnum confectis.

2 *In instrumento extrà Regnum celebrato absque literis testimonialibus, àn per testes probari possit, intervenisse requisita.*

3 *Notarium, quem fuisse quomodo probetur.*

Quid si fuerit repertum Notarium esse in matricula descriptum.

Nonnulla de Notario putativo notantur.

4 *Instrumentum extra Regnum confectum, àn in Regno liquidari possit.*

5 *Notariorum creatio est de regalibus, ad Baronem, àn spectet, quid in Regno.*

6 *Notarii antiquitùs nobiles eligebantur.*

Eorum testimonio standum est, & apud eos fides omnium, & fortunę sunt.

Nostri seculi conditio deploratur.

1 SErmocinatur *Ritus* de validate instrumenti confecti extra Regnum, traditquè non credi, nisi aliqua summaria informatio, etiam extra judicialis intercedat, qualitèr ille, qui scripsit instrumentum, sit publicus Notarius, id quod constare poterit literis testimonialibus subsignatis sigillo officialis, vel Universitatis illius loci, ubi instrumentum confectum fuerit, ut post *Caravit*, admonet *Joannes Paulus Galterius in prax. instrum. 2. par. prima partis, verbo, Advertat ad debita, num.*23. & antè ipsos tradidit *Laufranch.* laudatus à *Roberto consid.* 1. *in fin.* & concinunt tradita à *Reg. Tapia in constit. instrumentorum robur num.* 6. *Nicol. Genna de scrips. priv. tit. de liter. testimon. pag.* 160. *Aloys. de Leo in l.* 1. *Cod, de novo, Cod. faciend. num.*7. advertit *Danza tom.* 1. *de pugna DD. cap.* 1. *de instrum. num.* 28. qui *num.* 42. *in noviss.* fretus *decis.* memorata à *Thoro sect.*1. *compend. decis. par.*3. *verbo, Instrumentum,* tradit, validum esse instrumentum confectum in Civitate Beneventi, & de istis legalitatibus, quæ fiunt in instrumentis missivis extra jurisdictionem, loquitur optima *decis. Pernf. Joseph Ludov.* 115. *num.* 6. quæ transumpta quoquè dicuntur, *Præs. de Franch. decis.* 206. *num.* 2. & hanc praxim recenset *Masull. ad Capyc. decis.* 201. *num.* 2. extenditque etiam ad mandatum, seù procurationem confectam extrà Regnum, absquè literis testimonialibus, ut sit insufficiens; *Muscatell. in prax. civil. par.*2. *Glos. veniens, num.*45. & ad testamenta confecta extra Regnum *Marant. cons.* 90. *num.* 5. & 6. *de Franch. & add. dec.*530.

2 Sed si præsentetur instrumentum extra Regnum confectum, absque literis testimonialibus, possint per testes probari requisita, inquirunt, *Afflict. decis.* 251. *Isern. in repertor. in verb. Instrumentum, in prim. vers. Reg. Tap. in d.constitut. instrumentorum, num.* 160. *Beer. decis.* 154. *num.*4. & latè *Hippol. de Marsil. in l.si quis ne questio, col.*29. *ff. de question.*

3 Imò testibus constare potest, quod instrumentum antiquum, etiam in Regno, qui scripserit, notariatus officio functus fuerit, non autem, si antiquissimum, scilicèt ultrà centum annos, dicit *Affl. decis.* 245. *num.* 3. & 4. aliis etiam instrumentis ab illo celebratis, saltèm quatuor, probari quoquè illum esse notarium, defendit *Boer. dec.*36. *num.* 11. extricatquè *Marcell. Calà de mod. articulandi Glos. unica, §.* 2. *num.*250. & si fuerit repertus Notarius in matricula descriptus, ejus instrumenta ex præsumptione matriculæ valebunt, *Bald. in l.*2. *num.*7. *C. de sentent. & interloq. omn. Judic.* laudatus à *Catalan. de In Ialtu cap.*18. *num.* 58. & 59 *Gaill. practic. observ. lib.* 1. *observ.* 21. *num.* 6. *Munsing. sing. observat. cent.* 1. *observ.*78. *num.* 1. extat juè in Regno de hiis peculiaris sanctio *in pragm.*1. *de notariis*, qua cautum legimus, eos matriculari debere, alias non exerceant, quam non esse usu receptam; ex quo expediri faciunt privilegium sigillo Regalis Cancellariæ, & registro munitum, censuit *ibidem Reg. Rovit. num.* 1. in dubio verò statur instrumento, *Beer. cons.* 11. *num.*9. *Grammat. consil. civil.* 65. *num.* 18. *Joan. de Amicis cons.*120. *nu.*28. & magis creditur voci mortuæ, quam vivæ, *Jacob. de Belvis in prax. judic. tit. de remiss. fac. col.*16. *vers. quia non magis,* potissimùm si illud sit antiquum, *Gaill. lib.*2. *observ.* 13. *num.* 15. de cujus antiquitate scribunt *Maurus lau.or. alleg.*51. *D.Ferdin.Matute disquisit. leg.*31. quid de instrumentis confectis a notario putativo, *Ursill. dec.*251. *num.*3. & puniri ille nè debeat falsum perpetrans, sicut verus notarius; *de Franch. decis,* 444. *Thor. p.*1. *compendii decis. Regni. verbo, Notarius.*

4 Instrumentum nè extra Regnum celebratum possit via *Ritus* in Regno præsentari, affirmativè resolvit *Franc. Anton. de Judic. Rober. de liquid. instr. consid.*1. *num.* 20. & tradit cautelam *U. fil. L. ad Affl. dec.*251. servatumquè vidisse testatur *Frac. de liquid. Instrum. p.*3. *num.* 28. & post *Carav. in Ritu* 166. *nu.* 61. firmat *D.Consil. Rocc. de assecur. notab.*10. *nu.* 397. *post tom.*2. *respons.* (quiquè *nu.* 399. *ex Reg. Sanfelic. decis.*311. *par.*2. inducat apocam cambij confectam extra Regnum habere exequutionem paratam, juxta *Regias Pragmat.* quando pro ea agitur in Tribunalibus bujus Regni.) At negativè respondet *Anton. Gabr. de fide instrum. conclus.* 1, *num.* 1. nosque extricavimus eodem in *Ritu* 166.

5 Notariorum verò creationem esse de Regalibus, scripsit *Isern. in l. imperialem, §. scriba in fin. de probib. feud. alienat.* per *Federic. & cap.*1. *verbo, ad Justitiam expediendam, quæ sint regalia,* nec non in *Constitutione* exordiente *in locis demanij,* & *Caravita* hoc in *Ritu* laudato, meminit *Danza ad d. loco num.*30. potest tamèn aliis communicari facultas constituendi illos, ut ex *Carav.* deduci potest hoc *in Rit. sub num.*9. ideò justè hæsitavit *Capyc.* si illa fuerit communicata Baronibus, *in add. §. scriba, vers. & quamvis Andreas,* annuitquè *Sess. dec.*83. *nu.*27. quorum sententiam de Tabellionibus generalibus ad conficienda instrumenta intelligendum esse, existimat, *Cancer. variar. resol. tom.*2. *cap.*2. *num.* 53. cum Actorum Judicialium scribarum rationem ad habentem Jurisdictionem Civilem spectare existimet; In hoc verò Regno nostro dumtaxàt spectare ad Regem, cujus nomine hac fungitur authoritate Viceprothonotarius, testatur *Reg. Tapia lib.*2. *jur. regni, rub* 39. *nu.*3. *de offic. notar.* & post *Carav.* in hoc *Ritu* notat *Danz. cit. loco num.*30.

6 Cæterùm, id laudare satis nequeo, quanti scilicèt apud antiquos notariorum munus fieret ab omnibus, cum primæ claritudinis, & excellentis do-

doctrinæ viros ad illud eligebant, *Frecc. lib.1. de subfeud. tit.de offic. Prosbon. nu. 14. Galter. p.primæ partis rub.2.verbo in publica forma sumptum, sub num.17. vers.adde* idcircò proceres,& magnos appellatos esse notarios, testatur *Bulengerius Soc. Jesu in tract. de Imper. Roman.* & dixerant *Bart.* aliique relati à *Card. Tusch. verbo Notarius, concl. 69. Afflict. decis.387. de Franch. dec. 621. num.6. Reg. Revit. in pragm. 1. sub num. 1. de Notar.* & proinde eorum officio dignitas est, *Alex. cons.80. num. 2. vol. 4. Luc. de Penn. in l. universos, C. de decur. lib.10.* reprobans *Bart.* contrarium sentientem, & iterùm firmat *in l.2. C. de dignit. lib.12. Viv. opin. 547. par. 2.* & per illud nobilitas non perditur, *Covarr. pract. qq. cap.10. Farinac. decis. 596. num.6.*

Enimverò hi sunt primi causarum omnium arbitri, cum ex eorum scriptis, & privatorum, & Reipublicæ bona quodammodò dependeant; id namquè Judices servare debent, quod in ejusmodi hominum actis expressum habetur, & prout contractus explicat, judicandum; Unius Notarii testimonio standum est, apud quem fides omnium & fortunæ sunt, propterea, ni fallor, veteres excellentis dignitatis, & familiæ viros, & Urbis primates tanto numeri præficiebant, seù eligebant. Quamobrem ind gnari corruptissimæ hujus ætatis præpostero mori, atque abusui libet, qua ex plerumque Regni fæce, non minus genere, quam ingenio sordidos, nulla singularis virtutis nota, nulla scientia, nulla fide conspicuos, lucellis tantùm, inhiaturos, nonnullis in locis, ad hoc gravissimum, ac summa fide, prudentia, sanctitate viris præstandum munus, ascendere videmus. Quid mirùm, si veritas aliquando sub his ministris lugere, ejusque lances pessumdari videantur? Utinam id Regnorum moderatores aliquando intelligerent, (ut exclamat *Reg. Tap. de jur. Reg. tom.2. pag. 435.*) ut si minus nobiles, quod pravitate temporum fieri desijt, doctrina saltèm præditos, & peritos, & vitæ integritate conspicuos, (quales esse gaudeo hujus Urbis Notarios) eligerent, nil sanè timendum foret in causis; & justitiæ integritas ubique efflorесceret. In Imperio Germanico statutum est, ne ullus Notarius admittatur, nisi à Judicio Cameræ examinetur, & Anno 1500. Augustæ eisdem comitijs omnes reformari, & examinari jubentur, teste *P. Adam Contzen. Societ. Jesu lib.7. politic.* nostroquè in Regno examini subjiciuntur rigoroso à Viceprothonotario, apud quem constare etiàm debet de optima eorum vita, & fama, *Visconti in conclus. jur. verbo, Notarius in Regno.*

RITUS CLXXXIX.

ITem quòd quando contigerit fieri præventionem per debitorem alicujus contra aliquem creditorem, quod restituatur instrumentum debiti, quod est penès eum pro rupto, & casso, & faceret mentionem in citatione præventionis, quod est eidem creditori satisfactum, per ipsas Curias, seu alteram ipsarum debeat dari brevis terminus secundum distantiam locorum, ad probandum de ipsa satisfactione, & si actor probaverit pecuniam fore solutam eidem creditori per debitorem, seu alium ejus nomine, aut per alias legitimas probationes, quod fuerit satisfactum dicto creditori, per ipsas Curias, seu alteram ipsarum, condemnetur creditor ad dandum, & restituendum dictum instrumentum pro rupto, & casso ipsi debitori, interim vero donec causa præventionis pendet, non procedatur ad interrogationem instrumentorum contra debitorem ipsum juxta Ritum per nos superius expressum, & ipso facto, puniatur creditor eo casu pro qualibet uncia debita ad tarenos auri sex dictæ Curiæ applicandos, pro medietate fisco, & reliqua medietate parti, & vide alium Ritum in antiquis de præventione.

SUMMA RERUM.

1 *Delegatus quando possit post delegantis obitum judex esse in causa delegata.*
2 *Præventa jurisdictio quando dicatur.*
3 *Rescriptum gratiosum minimè extinguitur concedentis interitu.*
4 *Propterea non illud, quod facultatem alicui daret conferendi beneficia in aliqua Eccl sia.*
5 *Mandatum verò de providendo extinguitur.*
6 *In quovis contractu vigere plurimùm ostenditur.*
7 *Ideoque in materia retractus, & l. diffamari habere locum, demonstratur.*
8 *Citatio, àn, & quando præventionem inducat.*
Quid ex citatione ad informandum.
9 *An illa inducatur per capturam tantum informationis.*
10 *Inter duos Judices, àn, & quando præferatur præveniens in citatione reali alteri prævenienti in citatione verbali, remissivè.*
11 *Judex originis, vel domicilii capiens informationem contra suum subditum delinquentem præferatur Judici delicti procedenti ad querelam.*
Quid verò dicendum sit inter Judicem inferiorem, & superiorem.
12 *Cautio non petita àn præstari debeat.*
13 *Præventio àn solùm in prima instantia suspendat liquidationem.*

IN *Ritu 168. & 186.* dilatavimus fimbrias circa præventionem tendentem ad cassandum instrumentum, aut impediendam liquidationem, nùnc alterius jurisdictionem tangentis, meminisse haud quaquam inutile erit; memoria itaque repetimus, olim in causa non amplius procedere delegatum
1 potuisse, post delegantis interitum nisi illo advivente fuisset lis contestata, *cap. Relatum de offic. deleg.* deindè verò si tantum citatio præcesserit committentis obitum *cap. gratum, & cap. licet eod. illo tit.* alioquin exspiraret delegati jurisdictio, *cap. ult. §.1. de offic. legat.* nec quidem illam executam, tunc fuisse opportet; at decretum tantùm, juxta *decis.439. alias 9. de dolo, & contum. in antiq. Marian. in cap. proposuisti num.18. & 19. de foro compet.* talis enim mandati virtute licet non executi, perpetuari jurisdictionem, inquit *Joan. Andr. in cap. fin. de offic. deleg.* latequè *Cappell. Tholos. decis.341.* alijque plures inferius adducendi, imò, & subdelegatione dumtaxat perpetuari, constat ex traditis per *Mileum, verb. judex delegatus delegando.* Quin, & spoliato delegante suo officio

officio, eoquè finito, perduret nihilominùs delegatio, liquet ex *l. venditor*, *§. Judæus*, *ff. de Judic.* non autem si principium sit habitura delegatio, eo tempore, quo privatus est *l. eum qui judicare ff. de jurisd. omn. Judic.* non secus ac extinctas esse legatorum reservationes, si legationis tempore non intercesserit collatio beneficij, quamvis, illa durante, vacati, deducitur ex *cap. præsenti de offic. delegat. in 6.*

Ut autèm dicatur præventa jurisdictio, possitquè alter alteri ex delegatis inhibere, necessario
2 executionem citationis requiri, non dubitatur, estque omnium hactenus relatorum Doctorum una vox, & reliqui mille insectantur in ambobus supradictis casibus memoratam constituentes distinctionem: quam *Villaloh.* præsertim optimè probat inter communes opiniones *lib. 9. vers. Jurisdictio prævenitur*, *Anton. Gabr. de citation. concl. 2. Gratian. decis. Marchiæ 11. voto 235. num. 4.* & scripsit *Campanil. in Ritu Curiæ Archiep. Neapol. 24.* necnon *Cavalc. decis. Fivizan. 4. num. 40. par. 2. & dec. 28 sub num. 31. par. 3.* ubi tametsi verba aliqua addiderit ejusmodi veram distinctionem irritantia, tamèn nè dicamus in aperto errore lapsum esse intelligendus, maximè cum inibi se ipsum alleget in antea citata *decis. 4.* in qua relatam prorsus admittit distinctionem.

Verum novissimo Jure Regularum Cancellariæ Supremorum Pastorum pietas in causa fuit, ut si citatio minimè fuerit notificata, etiamsi neque decreta; quin, & literæ Apostolicæ minimè fuerint delegato exhibitæ, cum Papa delegans vivebat, dum tamèn expeditæ infrà annum antè obitum ipsius Pontificis committentis, earum non sit extincta vis, roburque sed liceat delegato in causa procedere, manusquè apponere. Ita *in regula 11. clem. 8.* exordiente *revalidatio*, quam, & alij successores ediderunt; Ad eum verò finem, ut rescripto uti possit adversarius, etiam invito impetrante, si quæratur, quæ concurrere debeant, relegamus lectorem ad ea, quæ nos congerimus super *Ritu 278.*

3 Quod si versemur in literis gratiosis, illæ haudquaquam expirant morte concedentis, adhùc re integra, ita quod in illis deputati executores delegatione uti valeant, dicit pervulgatus *tex. in cap. si super gratia, de offic. deleg. in 6. & Guid. Pap. decis. 491.* quin, & potestas alicui concessa,
4 beneficia conferendi aliqua in Ecclesia, nequè pereat dantis interitu, eò quod gratia perfecta dicitur respectu illius, cui concessa fuit, Si verò manda-
5 tum Titio provideri de beneficio, certè finiretur morte mandantis, cum non sit perfecta gratia, sed fieri, & provideri demandatum; *cap. si cui nulla, de offic. delegat. in 6.* ambos jam dictos casus decidente.

6 Quoniam verò quovis in contractu vigere plurimum præventionem ipsam, tùm Jura, tùm Doctores insinuant, nimirùm proferre in medium censuimus, quod *Castrens.* asseverat *cons. 221.* alias *329. vol. 1. & Alex. cons. 27. num. 8. & 9. vol. 6.* in retractu quoque vigere plurimùm jam dictam præventionem, quòd verùm opinamur, si addatur declaratio *Crivelli in decis. Senatus Dolani 40. sub*
7 *num. 25.* Quin, & in terminis *l. diffamari, C. de ingen. & manumiss.* testatum reliquit *Gayll. obser. 11. num. 3. lib. 1. Roman.* etiam generatim loquens *cons. 161. num. 3.* illum jure prævalere, ait, qui suum contendentem tempore prævenit, & quod duobus æquale jus habentibus, occupantis, aliovè modo prævenientis potentior, itemquè validior sit conditio: cujus sententiam admittit insupèr relatus *Crivellus sub num. 3.* idquè *textibus* multis, diversisquè in casibus verba facientibus probatur; nempè *tex. in l. inter eos, ff. de re judic. l. si pluribus, in fine, ff. de leg. 1. l. si Titius, ff. de verbor. obligat, & l. fin, §. etsi præfatam, C. de jure deliber.* in illis præsertim verbis; *Eis satisfaciant, qui primi venient.* Ideò si petatur quando aliquis dicatur illis in casibus præoccupasse, eadem subdit *Senatus Dolani decisio num. 27.* existimans, id rectè dici, cum quis litem contestatus est.

8 Ut autèm citatio præventionem inducat, legitima debet esse, & inquisito notificata, *in l. si quis anteà. ff. de Judic. de Franch. decis. 505. num. 14. Ponte cons. 99. num. 1. Capiblanc. de Baron. super Pragm. 8. num. 211. tom. 1. par. 2. Carol. Rota in Florileg. conclus. 21. num. 9.* sed ex citatione ad informandum, per quam pars instrui non potest, illam non induci, scripsit *Soccin. Sen. in l. libertus, ff. de in jus voc. Mangr. ad Bar. in l. si pluribus, ff. de legat. 1. Ann. sing. 79. Affl. dec. 219. Præs. Merlin. controver. forens. lib. 1. cap. 80. num. 27.* An
9 illa inducatur per capturam tantum informationis, *Decian. lib. 4. cap. 21. num. 4. Reg. Rovit. in pragm. 1. num. 78. ubi de delict. Consil. Carleval. de Judic. tom. 1. num. 878. Jud. de Angel. ad Foller. tit. audiant. excusatores num. 55. Danz. tom. 3. de pug. DD. tit. de prævent. cap. 1. à num. 10.*

Inter duo Tribunalia, seu Judices, àn, & quandò præferatur præveniens in citatione reali reum capiendo alteri prævenienti in citatione verbali *Cancer. var. resol. par. 2. cap. 2. num. 228. Mastrill.*
10 *dec. 219. num. 8. Giurb. cons. 48. num. 32. cons. 59. num. 94. Guazin. ad defens. tom. 1. defens. 1. cap. 9. num. 15. de Franch. decis. 147. Reg. Sanfelic. decis. 250. num. 15. Thor. in suppl. compend. verbo præventio inter officiales, Danz. de pugn. DD. tom. 2. tit. de armat. per campan. cap. 12. & tit. de prævent. cap. 1. num. 7. tom. 3.* & de Barone capiente vassallum delinquentem, loquuntur *Aversmens ad Gram. decis. 26. à num. 11. Capiblancus add. loco num. 109. Navarius tom. 2. quæst. forens. 67. num. 1.*

11 Judex originis, vel domicilij capiens informationem contra suum subditum (quod facere potest ad finem puniendi *Franchis decis. 66.*) præferatur Judici delicti, procedenti ad quærelam, seù accusationem, extricant *Capiblancus in adduct. pragm. 8. num. 190. Danza in addit. tit. de prævent. à num. 16.*

Quid verò dicendum sit inter Judicem inferiorem, & superiorem, declarat idem *Danza* mòx *add. tit. à num. 22.* & nonnulla ad materiam notat *R. Sanfel. in prax. Judic.* integra *sect. 25.* potissimùm *num. 49.*

12 Cæterum, quod *Carav.* hoc in *Ritu à num. 7.* tradit, cautionem à debitore præveniente esse præstandam, etiam non creditore petente, referens practica servari, quamvis debitor sit manifestè idoneus, cofirmant *DD.* à nobis adducti in *Ritu 168. sub num. 11.* quibus addimus *Maurit. Apicella al-*

leg.

leg. 20. Thesaur, decis. 80, num. 3. loquentem de cautione præstanda ab usufructuario, *Mos. f. f. cons. 4. num. 32. Tartagl. in prax. civil. cap. 1. nu. 36. Thor. voce 5. nu. 26. par. 1,*

13 Notandum insuper in materia præventionis, quod illius exceptio suspendat liquidationem instrumēti, donec duraverit prima instantia præventionis, At prolata sententia in causa præventionis, si ab ea appelletur, & causa introducatur in superius Tribunal, pendente appellatione, non sit amplius supersedendum in liquidatione, sed instrumentum illa non obstante liquidari possit, scripsit *Moscat. in prax. fidejuss. 2. par. qu. 8. num. 29.* quem insequitur *Galter. 3. p. 2. princ. rub. 2. num. 24.* de quo dubitat *Cons. Carleval. to. 2. de Judic. lib. 1. tit. 3. disp. 14. nu. 21.*

RITUS CLXXXX.

IN primis, quòd ubi aliquis habet instrumentum publicum contra aliquem mutui, depositi, seu cujuslibet alterius contractus: ita quod instrumentum illud sit liquidum ex omni parte, & debitor, seu fidejussores ejus velint prævenire suum creditorem, quod sibi satisfecerint, seu aliter quovis modo velint dicere contra dictum instrumentum, item quod ad satisfactionem dicti debiti debitor, seu fidejussores ejus non teneantur dicto suo creditori, quòd præventio ipsa non potest fieri, nisi in dicta Curia, & si fiat in alijs Curijs nullius sit roboris, vel momenti, nisi creditor sit clericus, quo casu præventio ipsa fieri possit in Curia Ecclesiastica: immò si instrumentum præsentatur in dicta Curia post præventionem factam in alijs Curijs præcedat interrogatio super tenore dicti instrumenti, præventione ipsa facta in alijs Curijs non obstante.

SUMMA RERUM.

1 *Præventio àn in M. C. V. dumtaxàt fieri debeat,*
2 *Clericus coram quo Judice prævenire debeat.*
Agens remedio, legis diffamari, C. de ingen. & manum. dicatur ne Actor, vel Reus.
Contradicentes illæ duæ decisiones Afflict. nempè 268. & Capyc. dec. 18. discutiuntur.
3 *Andreæ Gaill. dictum expenditur.*
4 *Clericus diffamans conveniendus est à diffamato, coram Judice Ecclesiastico,*
5 *Remedia d. l. diffamari, C. de Ingenuis, & manumissis, & l. si contendat, ff. de fidejussoribus, àn sint diversa,*
6 *An vendicent locum in terminis nostri Ritus, solùm quando præveniens efflagitat cassari instrumentum, vel non teneri ad obligationem, intentando principale negotium,*
DD. insequentes aleam Antonii Capycii recensentur, necnon alii, qui insequuntur Afflict. adducuntur,
7 *Debitor præveniens suum creditorem super rescissione, vel nullitate contractus, àn possit audiri, si sit contumax, vel excommunicatus.*
Excommunicatus àn valeat intentare remedium, d. l. diffamari.
Quis Judex sit adeundus pro absolutione à juramento.
8 *Possessor in vita àn possit petere, quod declaretur, ad quem ejus successio spectet post mortem.*
9 *Vocatus ad fideicommissum, quod dependet à conditione, quæ aliquando potest evanescere, àn præsumatur, possit agere.*
10 *Pater àn valeat agere contra filium, petendo eum declarari ignobilem.*
11 *An possit pars cogi ad proponendum suspiciones infrà certum tempus.*
12 *Quæ concurrere debeant, ut remedium dictæ l. diffamari proponi valeat.*
13 *Debitor, vel possessor timens de indicata futura molestia, quibus modis, & quomodo de ejus juribus experiri valeat.*
14 *Quod tempus statui debeat diffamanti, ad ejus Jura proponenda.*

1 PRæventionem dumtaxàt in M. C. V. Tribunali fieri posse indicat præsens *Ritus*, cujus dispositio ortum habuit ab altero 54. teste *D. Cons. Carleval. de Judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 14. num. 20.* & concordat *Consuetud. Regni Franciæ*, quam post *Gulielm. de Bened. in repet. cap. Raynutius, verbo, & uxorem nomine, Adelasiam, dec. 2. num. 126. de testam.* memorat noster *Carav.* cujus meminit *Carleval. add. loco num. 19.* At illam hodiè in omni Tribunali fieri posse consuetudine obtentum, proficiscente, ex *pragm. 1. de prævent. moder.* ibidemque *Revit.* annotat, arbitramur, cum *Scaglion. in Ritu 166. num. 49.* & eloquimur *Ritu 168.*

2 In Clerico verò creditore limitat *Ritus* ejus generalem dispositionem, itaùt valeat ille præventionem facere coram Judice Ecclesiastico, cujus verborum intuitu cessat antiqua disceptatio illa, si diffamati, àn diffamantis Judex adeundus est, cum remedium, *l. diffamari, C. de ingen. & manum.* intentatur, & consecutivè contradicentes illæ decisiones, nempè, *Afflict. 268. & Capyc. 18.* dùm prior coram conventi Judice, ista verò ejusdem comparentis agitandam esse causam, alseverant, & quidem, si *Capyc.* decisio *in prima ejus parte*, prævaleret respectu exemptorum omnium, quod negatur, attamen respectu Ecclesiasticorum diffamantium, in quibus etiam attento jure communi, & nulla habita hujus *Ritus* notitia majus esse dubium, ipsemet *Capyc.* scripsit *sub num. 7.* utiquè cessare omninò per verba nostri *Ritus* adjunxisset, si illa perlegisset, ipsiusquè *Ritus* dispositionem perpendisset, hancquè sibi contradicentem prorsus admisisset conclusionem, quam postmodùm, & *Carav. num. 3.* Jure quoque defendit, necnon alij amplexantur *Doctores* quos recenset, ea præsertim ratione, quod diffamatum actoris loco esse dicunt, insuperquè *Decius cons. 487. num. 10. & cons. 686. nu. 23. & in cap. intelleximus, vers. quid autem sub nu. 80. de judic. Castrens. in l. iii criminali, num. 3. C. de jurisd. omn. judic. Paris. in cap. in præsentia nu. 10. de probat. Boer.* qui rejicit contrariam *in decis. 255. sub nu. 7. Ricc. collect. 69. par. 1.* aliiquè plures quos refert *Blarerus in sua repet. add. l. diffamari c. 4. in princ.* ita quod, ubi vera esset *Bal.* distinctio, & conclusio quã insequitur *Costa de remed. subsid. tractatu, remed. 50. nu. 12.* saltem diffamatus, quia primò prodit in judicium, intentatquè diffamationem, di-

dicatur Actor, quoad probandam diffamationem: & consecutivè adire teneatur Judicē diffamantis, & coràm eo remedium illud implorare, diffamationem ipsam deducendo, atquè probando ad finem pronunciandi, & præfigendi terminum diffamanti, agendi coram Judice competenti adversus diffamatum, cujus rei longior etiam erit ser-
3 mo inferiùs, quin, & *Adr. Gayllus* quamvis aperto ore invehat in eos, qui diffamatum actoris loco esse volunt, addatquè communem opinionem vigere in contrariùm, *lib. 1. observ. 9. num. 7.* attamèn prædictam ejus genericam assertionem intelligendam esse cum distinctione deindè per ipsummet constituta, utiquè ejusdem veriliustria, quæ scripsit, in primis *observ. 10. vers. 1. sub nu. 1.* apertiorquè *observ. 11. num. 2.* cum duplex esse judicium diffamationis contendit, alterum diffamatorium, in quo de veritate jactationis, aut traductionis, sivè de impositione perpetui silentij tractatur. Alterum actionis, sivè causæ principalis, in quo diffamator intra terminum præfixum de jure suo, civilitèr agere, vel criminaliter accusare debet. Hac itaq; constituta conclusione, in alteram ex illa prodeuntem affectit. His utar verbis, *in primo judicia diffamatus pro actore habetur, in altera diffamator, & sic qui in primo judicio diffamatorio reus erat, in secundo actor est,* ob quod subsequenti *obser. à nu. 2.* lòngiori themate prosequitur formam, tùm comparationis, & petitionis in illo primo judicio diffamatorio exhibendæ, tùm processus superindè faciendi, tùm decretorum proferendorum, juxtà casus dissimiles, qui contingere super ea re possunt; Omnia tamèn illud verum respicere autumat, ut terminum præscribat diffamanti, adeundi ordinarium, & competentem Judicem sub pœna perpetui silentij, ut propterea concludamus *Gayllum* complexum esse omnium contradicentium opinionem, etiamquè *Osaschi in decis. 151.* illamquè nimirùm restringendam esse ad eum tantùm casum negotij principalis, ad quem *Gayll.* idem illius insectator restringit; Ideòquè priorem nedùm, sed posteriorem generatim loquentes cum proferant Doctores, dicamus cum eodem *Gayllo* insectante contrariam, utraquè indigere explicatione, qua ipse utitur, & distinctione, ut illa in judicio diffamatorio subsistat tantùm, & vigeat,
4 ista verò in Judicio principali. Semper autem virtute nostri *Ritus*; quam quidem sententiam indè profiscentem jam dictam contra eundem *Capyc.* veram esse in Regno, promptè colligimus si *decis.* insignis viri *de Franch. 657. tom. 4.* perlegamus; etenìm à *vers. difficultas tamen est, sub num. 3.* nedùm rationem ipsam, quod diffamatus sit actor, præfatam sententiam, quod Clerico diffamante, Judex sit Ecclesiasticus, acerrimè defendit; primùm Juris sanctione fretus, postmodùm hujus *Ritus* suffultus verbis, *in vers. deindè*, cujus *Ritus* verba, tametsi in præventione loquantur, nihilominùs, & in materia *legis diffamari* vendicare sibi locum, nimirùm ait in illius decisionis calce, Cardinalemquè Comensem conveniendum in curia Ecclesiastica, nec aliquis initatur altera illius resolutione, in materia *l. si contendat, ff. de fidejuss.* quod agens illius remedio sit Reus, & possit agere coràm Judice ipsius, quandoquidem in illa nedùm *decis. n. 2.* verùm in altera 385. cujus meminit *Dom. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. resol. cap. 6. sub num. 3.* pleno
5 cornu examinat, essequè remedia diversa, & adinvicem distantia decidit, ac propterea ex una ad alteram non esse faciendam illationem, quod præterea *Jo: Baptista Costa* edisserit *indic. remed. 50. num. 2. cum seq.* juncto *num. 6.* in terminis *d. l. diffamari*, àn diffamanti agenti ad Jus suum coràm uno Judice obstet exceptio litis pendentis, & rei Judicatæ, scribit latè *Flamin. Cartar. decis. Genuensi 44.* abnuens, necnon *de Franch. add. decis. 385.*

6 Verùm prædicta in terminis nostri *Ritus* dumtaxat locum vendicare, quando præveniens efflagitat, cessari documentum, vel non teneri ad obligationem, intentando principale negotium novitèr scripsit *Reg. Hector Capycius Latr. decis. 89. sub num. 7. lib. 1.* quique *in memoratæ legis diffamari* remedio *Antonii Capycii* aleam insequitur adversus *Matth. de Afflict.* quamquè comprobant *Ursill. ad eumdem Affl. decis. 268. num. 3. Amendol. ad Franch. dec. 385. num. 1. Aun. cons. 58. lib. 1. Joseph. Ludov. decis. Lucens. 32. num. 12. Jacobin. in l. libertus, num. 5. de in jus vocand. Trentacinq. resol. var. lib. 1. tit. de diffamat. resol. 1. sub num. 6. Ricc. collect. decis. 346. Peregr. cons. 82. num. 8. lib. 1. Natta ad Alex. cons. 103. vers. debet andiri, vol. 5. Gratian. lib. 1. cap. 85. num. 9. Marcell. Calà de mod. artic. Glos. 1. §. 1. num. 113. Ant. Gagl. in tract. de absol. à jur. §. quartum, nu. 34. Amat. decis. 52. num. 2. Scacc. lib. 1. de Judic. cap. 24. n. 43. Reg. Sanfelic. dec. 168. lib. 2.* annuens *num. 4.* haud recipiendam observantiam memoratam à *Gayllo cit. observ. 11. lib. 1. Mastrill. decis. 19. num. 19. & decis. 239. num. 14. Fontanell. dec. Cathal. 238. lib. 2. Salgad. in labyrintho creditorum, par. 1. cap. 2. §. 2. à num. 7. Ludov. ab Ecclesia in q. Forens. cap. 114.*

Afflict. verò effato alii se subscribunt, nempè, *Berard. Pund. de præsentat. instr. sup. Rit. 164.* aliàs *166. Gagliard. add. tract. de juram. §. 4. num. 89. Marcell. Bonus in prag. unic. de prævention. moder.* & ibi *Annibal Troyf. num. 12. Galter. par. 2. 2. par. rub. 2. num. 28. Boer. decis. 114. Donad. de renunc. lib. 1. cap. 33. num. 34. Muscat. in prax. S. C. par. 1. Glos. Rem, num. 12. & 13.* ibidemque *Francisc. Maria Prat.* qui latioribus habenis articulum olfaciens *observ. 98.* non audens expressè recedere ab *Afflict.* sententia, neutram applaudit, alibiquè se materiam pertracturum, pollicetur.

7 Sed habita pro vera opinione, prævenientem dici Actorem, & non Reum, debitore præveniente suum creditorem super rescissione, vel nullitate contractus, adimpletis iis, quæ in *Ritu 190. & in pragm. malitiis hominum, de prævent. moder.* sunt ordinata, si præventus creditor opponat, esse denegandam audientiam ipsi debitori, quia est contumax, rectè procedit oppositio, teste nostro *Carav.* hoc *in Rit. vers. Et ex his sequitur*, cui suum præbet calamum *Francisc. Mar. Prat. ad citat. Muscat. vers. ad quæst. in fin.* sicuti, & excommunicato, qui non auditur, intentando remedium *mem. l. diffamari*, ut idem *Carav. in hoc Ritu* notat *num. 9. Affl. & Ursill. decis. 268. Cacheran. decis. 155. Gabriel comm. opin. tit. de action. lib. 2. conclus. 6.* quis verò Judex adeundus sit pro absolutione a juramento, *Covarr.*

varr.

varr. variar. reſolut. lib.1, cap.4. Ann. allegat.83. num.6.

8 Valeat nè poſſeſſor in vita declarari facere, ad quem ejus ſucceſſio ſpectat, *De Franch. deciſ.*695. ibidemque *Ricc. Peregr. de fideicomm. art.*41. *n.*4. & àn vocatus ad fideicommiſſum, quod depen-
9 det à conditione, quæ aliquando poteſt evaneſcere, præmaturè poſſit ſibi proſpicere, *Reg. Rovit, conſ.* 95. *lib.*2. *Reg. Sanfelic. dec.* 265. *p.*2. àn va-
10 leat agere contra filium eum dicendo ignobilem, *Gamm. deciſ. Luſitan.* 202. An liceat filiofamilias in vita patris agere, & vendicare bona adventitia à patre alienata, inquirit *Morot, reſponſ.* 75. *num.* 1.

11 Quid dicendum, in cauſis ſuſpitionum; accidit in cauſa D.Suevæ Avolos de Aquino de Aragonia, quæ preces porrexit hujus Regni Prorcgi, aſſerens, Principiſſam Caſpoli, ad dilatandum expeditionem ſucceſſionis Principis Conchæ ejus filii, allegaſſe ſuſpectum Præſidem S.C. & jactare velle allegare alios Judices ſuſpectos, petiit mandari, quod infrà brevem terminum proponeret omnes ſuſpitiones contra officiales in cauſa ſuffragia præſtantes, alias præcludi viam, & remiſſo negotio ad S.C. fuit per idem proviſum, *referente Dom. Conſil. D.Thoma Carleval* ſub die 27. Octobris 1632. quod prædicta Principiſſa in biduo proponeret omnes, & quaſcunquè ſuſpitiones ſervata forma Regiæ Prag. penès magnificum Secret. S.C.

12 Ut autèm remedium *d.l.diffamari*, proponi valeat, octo ſunt, quæ neceſſariò convenire debent, alioquin incaſſum intentetur, ex ejuſdem *Gayll.* ſcriptis in *ead. obſerv.* 10. *Coſta remed.* 50. *à num.* 12. potiſſimùm, quod injuſtè diffametur per errorem, vel ex malignitate, ſi namquè bona fide, quis jura ſibi competentia propalat, ejuſmodi non competit remedium, non enim prohibetur de ſuo jure loqui, conſulere, vel differerè, illudquè aliis communicare ut notant *Salyc.* & cæteri in *ead. l. diffamari*, dixerat *Bal. in l. ſi ea num.* 9. *C. qui accuſare non poſſ.* ubi *add.* & advertit *Coſta add. remed.* 50. *num.* 18. ac conferunt tradita *à Carav. in Ritu* 272. *num.* 21. *Ann. conſil.* 11. *vol.* 1. *&* *conſ.*226. *vol.*2. *Reg. Capyc. Latro add. dec.*89. *p.*1. *Reg. Sanfel. mem. dec.*268. *p.* 2. quique explicant terminos *add.ll. diffamari*, *& ſi contendat*, *ff. de fidejuſſ.*

13 Debitor, vel poſſeſſor timens de indicata futura moleſtia, quibus modis, & quomodo de ejus juribus experiri valeat, legito apud *Anton. de Amato reſol.*52. *num.*1. *lib.*2. *var.reſol.Reg.de Marin. lib.*1. *quotid. reſol. cap.*257. quæquè ſint probanda, *Boer. dec.*255. *num.* 6. *R.Capyc. Latr. conſul.*114.*num.*27. *lib.*2.

14 Et quod tempus ſtatui debeat diffamanti ad ejus jura proponenda, *Gayll. obſer.*12. *lib.*1. *Marta voto* 95. *num.*2. *Affl. deciſ.*164. *num.* 2. *Maur. Burg. de laudem. inſpect.* 30. *num.* 27. *Reg. Capyc. Latr. proximo add. loco num.*25. *&* 29. Diffamans verò admittatur ad proponenda ejus jura, cum brevi tamèn termino, etſi fuerit ei præcluſa via cum decreto, deciſum indicat in Collater. Conſilio *Reg. de Ponte dec.*31. *in fin.* quem laudat *Gizz. ad cit. dec.*89. *Capyc. Latr. num.*9.

RITUS CXCI.

Quod nullus admittatur ad accuſandum, tanquam unus de populo, niſi ſuam, ſuorumquè injuriam proſequatur.

SUMMA RERUM.

1 *An Reipublicæ interſit accuſatores habere.*
Calumniatores urbium everſores, & humani commercii peſtis dicuntur.
2 *Hoc in Ritu Regina cavit, ut nullus admittatur ad accuſandum, niſi ſuam, ſuorumquè injuriam proſequatur.*
3 *Accuſatio cum abeſt, liceat nè Judici in cauſa procedere.*
4 *Accuſare cuicumque licet, niſi prohibeantur expreſsè.*
5 *Mulieri præſertim prohibetur, niſi ſuam, vel ſuorum proſequi vellet injuriam.*
6 *Sorori propterea licet, & uxori.*
Appellatione ſuorum maritus continetur.
7 *Uxor præferatur nè filiis, & aliis conſanguineis, recenſentur opiniones.*
Quid in ſponſa.
8 *Uxori ad alias convolanti nuptias àn liceat, maxime ſi conſenſu viri, vel filiorum ad illas convolaverit, & quid ſi, lite conteſtata, nupſerit.*
Eaque mortua, nec nè actiones in ejus hæredem tranſeant.
9 *Conjunctiores remotiores in accuſando ſemper antecellunt.*
Quid ſi proximiores accuſare non curaverint.
10 *Matris mors ubi vendicanda eſt, filij, àn pater præferatur in accuſando.*
11 *Accuſandi jus, & remittendi, illi tantùm competit de jure Regni, cui, & ſucceſſio de jure competit.*
12 *An de jure Regni ſtantibus maſculis fæminæ admittantur ad querelandum, earumque remiſſio requiratur in conceſſione gratiæ.*
Sorori dotatæ, quæ renunciavit hæreditati, competat nè jus remittendi, ſtantibus maſculis.
13 *Pretium ſanguinis occiſi à filio remittente receptum, àn ſit creditoribus paternis obnoxium.*
14 *Concurrentibus Monaſterio, & conſanguineis regularis prælatie, cui competat.*
15 *Qui veniant appellatione ſuorum.*
An naturales, & ſpurii.

Etſi olim prodeſſe multum Reipublicæ accuſatores, ac delatores exiſtimaverint nonnulli, ut nefariorum hominum audacia reprimeretur, & patrandis impunè ſceleribus occaſionem omnem arcerent, teſte *Ciceron. pro Roſcio Amerino*, traditque poſt *Gaill. pract. obſerv. lib.*2. *obſerv.*99. *Taſſon. de ant. fat. verſ.*11. *obſerv.*1. *nu.* 4. ex quo factum fuit, ut apud Romanos præmio ejuſmodi homines afficerentur, refert *Tacit. lib.* 4. *annal.* & à Nerone, quo tempore Imperij clavum per impietatem ſummam retinuit, quarta pars è damnatorum facultatibus ijſdem conſtituta fuit, *Alex. ab Alex.* teſtis eſt *lib.* 4. *genial. dier. cap.* 22. quique cuſtodes etiam legis appellabantur, ut ſceleſtis timorem incuterent, *Bovad. lib.*5. *politic. cap.*1. *nu.*

75. *vers. Istos delatores, pag. mihi* 554. tamèn quæ fuit prudens aliorum sententia, perniciosissimos Reipublicæ fore accusatores arbitrati sunt, idcircò *Arist. lib.6. politic. cap.* 5. acritèr in eos animadvertit, insectaturque *Bovadill. eod. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 92. Enimverò Urbium eversores, & humani commercij pestem facilè dixerim accusatores, & meliùs calumniatores, præsertim cum ea, quæ vix in animum incidisse eredenda sunt, patrata jàm scelera, odio, et plurimùm ducti, testantur, ex quo fit, ut innocentes gravissimas pœnas luant, & justitiæ sanctitatem sacrilegè violatam non eusent. Exclamabat proptereà ibi *Cicero*; *Verùm hoc ita est utile Reipublicæ, ut nè planè illudamur ab accusatoribus*; laudandi sanè quam maximè ij Principes sunt, qui ejusmodi hominum generi, nec aditum patefieri permittunt, neque in ditione sua quemquam diutiùs commorari jubent, ut scilicèt tantæ calamitatis artifices, & populorum pacis exturbatores quam citissimè extrudant, nè infecta semèl veneno domus inopinatò ruat.

Quæ omnia cum benè nossent hujusce *Ritus* conditores, feriò rem egerunt, & nè alienus quilibet in causa alterius sese ingereret, apertissimè tùm in hoc *Ritu*, tùm in alijs consulere. Idcircò nullus admittatur ad accusandum, nisi suam, suorumquè injuriam prosequantur, *R. Sanfel. dec.* 347. *num.* 3.

3 At certò certiùs est, pluribì obtentum esse in omnibus casibus licere Judici procedere, etiam nulla antecedente accusatione, si *Clarus*, prætèr alios, vera testificatur, in *prax. q.* 14. *vers. Scias autem, sub num.* 1. Alijs verò in locis, in quibusdam tantùm casibus, ex eorundem locorum peculiarium legum indulgentia, cum alioqui attento jure communi nefas sit procedere, non concurrente accusatione, ex notatis per eundem *Clar. in q.* 3. maximè *num.* 3. Quapropter si juris communis inspecta lege, aut etiam peculiaris constitutionis, accusatio requiritur, non omnes, sed habiles tantùm admitti ad accusandum, comperimus, si *Farinac.* adnotata percurramus, *qu.* 12. *sub num.* 3. tametsi verè fateri possimus, omnes idoneos esse ad accusa-
4 dum, expressè non vetitos, *ad tex. in l. qui accusare, ff. de accusat. Franc. Cason. tract. qq. crimin. cap.* 1. *Bonic. in tract. de accusat. num.* 2. quam omnium *DD.* esse regulam *Anton. Gomez.* ait, *cap.* 1. *delict. num.* 31. eo fundamento, quod quilibet præsumitur posse accusare, qui non est à jure prohibitus, *Hostiens. in summa, de accusat.* §. *quis possit, in princ. Gomez in cap.* 1. *de delict. num.* 4. & 31. *P. Fragos. de Regim. Reipubl. par.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. §. 3. *num.* 77.

Prohiberi autèm perplures non dubitamus, quos *Tartagl.* memorat *in praxi crimin. cap.* 2. *à nu.* 2. idemquè *Farinac. à num.* 12. atquè mulierem in
5 primis ab accusando reijci, illic *Tartagl. & Farinac. sub num.* 16. necnon *Cravett. cons.* 220. *Decian. tractat. crim. lib.* 3. *cap.* 7. *tom.* 1. commemorant; ea tamen præceteris eum restrictione, nisi suam, suorumvè prosequeretur injuriam, quam *Farinacc.* potissimùm *sub prædicto num.* 16. aliorum exornat auctoribus, *Fragos. add. loco nu.* 81. *Judex de Angel. ad Foller. tit. audiant. excusat. n.* 12. *Carav. in hoc Rit.* memor.

Ac proptereà homicidij criminis auctorem ac-
6 cusare in fratrem utrinquè conjunctum, aut etiam consobrinum, licere sorori, scripsit *de Franch. decis.* 100. *à num.* 8. per *tex. in l. si uxori, Cod. de his quibus, ut indign.* cujus prætereà suffultus dispositione, uxori quoquè licere de nece viri querelare, scripserunt inibi *Odoffr.* & alij necnon *Cyn. in l. de crimine, C. de his, qui accus. non poss.* & reliqui omnes, quos idem insequitur *de Franch. decis.* 382. *in princip. & Farinac. de accusat. qu.* 13. *nu.* 14. memoratusque *Tartagl. indic. loco*, insecutus *Plazam*, asserentem, omnium esse certissimam, & observatiorem sententiam, *in epitom. delict. cap.* 40. *sub num.* 2. appellatione namquè suorum maritum contineri, deducitur ex *l.* 4. *ff. de testib. & ex Bar. in l.* 2. *de accusat.* quidquid dixerit *Glos. in Constit. summo pericule, vers. mater*, ubi quamvis concludat, uxori de viri nece accusare licere, proùt concludit *Isern. & Afflict. num.* 7. tamèn non ex eo, quod vir suorum appellatione veniat, sed quia suæ vitæ Comitis jacturam fecit, *l. items apud labeonem*, §. *si quis virginem, &* §. *tenetur, ff. de injur. & Glos.* sequitur *Foller. in prax. verbo, Audiantur excusatores num.* 15.

7 Quin, & alijs præferri, adhùc filijs, nisi ad secunda convolaverit vota, quando filijs haud præferretur, sed utiquè consanguineis, ut testatur idem *Plaza cap.* 45. *num.* 1. *Flores pract. qq. lib.* 1. *qu.* 7. *Boer. decis.* 233. *num.* 2. *Gratian. lib.* 1. *discept. forens. cap.* 5. *num.* 30. proùt maritum ad vindictam vel remissionem de suæ uxoris nece suis filijs præferendum, sustinent *Decian. cons.* 35. *num.* 27. *lib.* 1. *concl.* 41. *in* 3. *ampliat.* quos refert *Farinac. add. qu.* 13. *num.* 16. quorum assertionem amplecti communitèr Doctores respectu consanguineorum probat doctissimus *Consil. Philippus Paschalis* (pater famigerati, & eximij Advocati Domini Bartholomæi, cujus merita altiora petunt,) in suo perutili; & ab omnibus collaudato *tract. de virib. patr. potest. p.* 2. *c.* 1. *num.* 23. atque subsistere etiam in uxore de præsenti adjungit, *num.* 14. ex *Decian. in tract. crim. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 10. & nos addimus *Plazam in dic. cap.* 40. *sub num.* 2. insupèr extendentem ad eam sponsam, quæ mariti hæres non fuerit, ac tùm antiquis probantem auctoribus, scilicèt, *Jacobo Pavennensi in l. Ilcrimine, C. qui accus. non poss.* & reliquis omnibus inibi, tùm recentioribus, scilicèt, *Gomesio cap.* 3. *delict. num.* 59. *Boer. decis.* 233. *num.* 2. & alijs, quos recenset, qua de re *D. Ferdinand. Manute disquis. legal.* 26. *à num.* 2. ac proptereà contrarium suadeant in sponsa de futuro, quin eo expressius *decisio Trevisana* apertè negans sponso de futuro licere, & consecutivè sponsæ, ut inter eos dissimilis non concedatur dispositio, & multa cumulat hìc spectantia in materia divortij, *Episc. Campanil. in diversor. jur. rub.* 1. *à num.* 52.

Respectu verò filiorum si prælationem habeat uxor, vacillat ipse *Paschalis num.* 16. ac contrarium decisum fuisse memnit in Sacro Consilio, teste *Præside de Franch. in superioribus à nobis add. decis.* 382. in illius calce, quem laudat *Gratian. lib.* 3. *discept. for. cap.* 518. *num.* 2. antecaque *Follee.* dixerat *in pract. crim. verbo, Audiantur excusatores, num.* 96. & *Castiglio in tractat. de usufruct. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 25. qui tamèn Doctores recensèt permultos faventes uxori, ut etiam filijs præ-

fe-

feratur, quam insupèr communem esse addit *Giranda*, eiquè adhæret, ab eaquè non esse recedendum addit, *in tractat. de privil. qu.*267. *nu.*1423. Nos verò libentiùs in Nuntij *Tartaglia* sententiam deflectimus, unà cum filijs admittendam uxorem; imò, & cùm patre, si de filij nece agitur, in *Prag. fin. de composit. cap.* 2. *num.* 30. quam nec *Paschalis* improbat *num.*17. illique inhæret *Reg. Sanfelic. decis.*26. *lib.*1. qui licèt memoret decisionem de anno 1605. factam non esse necessariam uxoris remissionem, de qua fidem præstat *Horat. Viscont, ad de Franch. decis.* 382. attamèn contrarium fuisse judicatum observat, attenta potissimùm hujusce *Ritus* sanctione, qua admittuntur ad accusandum illi tantùm, qui suam, suorumquè injuriam prosequuntur, quam exornat *Viscont. in conclus. jur. verbo, jus accusandi*, inter quos connumeratur uxor, ex *Carav. in hoc Rit. sub num.* 6. ipsum consule, & *Cons. Ann. obser.*6.

Quod autem tetigimus de uxore ad secundas convolante nuptias restringimus in illa, quæ cum
8 viri, vel filiorum consensu ad secundas convolasset nuptias, ex *Rol. à Valle cons.*62. *num.*26. *vol.*1. *& cons.*81. *vol.*3. *num.* 10. & nè te pigeat percurrere, quæ citatus *Giranda* multis quoque rationibus confirmans tradit mulieres ad secundas contrahentem nuptias amittere jus accusandi, à *num.* 1524. quin, & *à num.*1542. inquiri, si lite contestata secundo nubat, an illud amittat jus, & negat, imò *num.*1546. adjungit, vidua jam extincta post litem contestatam, actiones transire ad ejus hæredes.

9 Et quoniam conjunctiones remotiores semper antecellunt, *l. si plures, ff. de accus. l.* 2. *§. simul, ff. de adult. & Plasa eod. in epitom. cap.* 39. *num,* 17. atquè adeò, ut excludantur remotiores, adhùc non venientibus proximioribus, nisi illis præscripto tempore, intra quod venire minimè curaverint, ut ille subdit *num.* 18. quod longè magis in reliquis mulieribus fatendum est, ut rejiciantur, nisi proximiores absint, quin, & vigore Juris Regni, etiam in pari gradu existentes si masculi sint, præterquam si accusare nolint, aut longiùs protelentur, quemadmodum spreta contradicente *Carav.* sententia hoc in *Rit. sub num.* 8. cujus meminit *Thor. par.*1. *compend. decis. verb. mulieres regulariter*, dicendum videtur cum eodem *Domino de Franch. judicatis dec.* 100. *&* 362. atque *Bajardo ad Clarum add. qu.* 14. *num* 28. *Regente Carolo de Tapia*, alijsquè, quos *Molfesius* insequitur *cons.*10. *num.*17. *tom.*2. post *Commentat. ad Consuetud.* ob evulgatam Constitutionem, generatim sanc entem in Regno, excludi fœminas superexistentibus masculis.

10 Filij verò, & pater si ad accusandum de morte matris concurrant, uter præferatur, extricat *Farinac. qu.*13. *num.* 15. idemq; *Paschalis num.* 10. consimilem in alijs tractationem adnectens, & pater etsi præferatur matri, in querelando mortem filij, illo remittente, matri licebit accusare, *Salic. in l. uxor, C. qui accus. non possunt, Jud. de Angel. ad Foller. tit. audiantur excusatores, n.*13.

11 At jura Regni illi tantum jus accusandi committunt, alterumque remittendi, cui & successio competit *in pragm.* 8. *de composit.* edita de anno 1565. die 15. Octobris Regni Clavum tunc sustinente Illust. Alcanorum Duce, illi nempè, cui jure sanguinis, attenta juris communis sanctione, deferretur, tametsi re ipsa ob testatoris specificam dispositionem ad alium pervenerit, ex alia *decisione* ejusdem *de Franch. decis.*611. *vol.*4. *Boer. decis.* 121. *Anton. de Padilla in repetit. l. transigere nu.* 62. *Cod. de transact.* quibus addimus *Regentem de Ponte in tract. de potest. Proreg. sub tit. de provis. fer. solitis, §.*4. *à num.* 17. *& ibi Thor.* & cundem *Thor. p.* 1. *comp. verbo, Remissio*, necnon *D. Reg. Tap. in comment. ad dictam Regni pragm. in suo* 4. *tom. Juris Regni, & decis. S. C.* 28. *Decian. cons.* 38. *num.*14. *vol.*1. *Molfesium* omnium optimè explanantem prædictam ex legibus Regni desumptam regulam, *in suis commentar. ad consuetud. Neapol. par.*4. *rub. de renunciat. qu.* 18. *tom.*1. *& cons.*10. *ejusdem primi tomi*, ad eorum scripta lectorem relegamus. Necnon ad *Anell. de Amato cons.*18. *R. Rovit. in d. pragm.*8. *R. Sanfel. dec.*27. *lib.*1. *& dec.* 401. *lib.* 3. quibus in locis tàm jure
12 communi inspecto, quàm Jure Regni, enucleatur materia in subsellijs frequens, & resolvuntur excitatæ quæstiones, nùm, stantibus masculis admittantur fœminæ ad querelandum, earumque remissio exquiratur in concessione gratiæ, & àn sorori dotatæ, quæ amplissimam fecit renunciationem, competat quoque jus remittendi.

13 Quin ex his ansa arrepta, insurrexit difficultas nùm attenta dispositione memor. *Pragm.* pretium sanguinis occisi à filio remittente receptum, creditoribus hæreditarijs paternis sit obnoxium, & negativa decisio emanavit è S. C. quam memorat *Reg. Rovit. super ead. pragm. à num.* 59. & refert *Prat. ad Paschal. p.*2. *cap.* 1. *vers. incidit*, & in materia gratiæ requirentis partis remissionem, àn sufficiat illa hæredum institutorum, non obstante uxoris querela, extricant *Cons. Theod. alleg.* 9. *in fin. Other. in disp.*27. *num.* 7. *Thor. p.* 2. *compend. decis. verbo, indultum, Visconti in add. ad mem. de Franch. dec.*382.

14 Et concurrentibus monasterio, & consanguineis regularis occisi, prælatio in accusando, & remittendo, cui competat, aliaque plura in hac ipsa materia remissionis, annotamus super *Rit.* 195. *& Rit.*202.

15 Appellatione verò suorum in materia hujus *Ritus* qui veniant, *Clar. lib.*5. *§. fin. qu.* 14. *num.* 2. *Reg. Rovit. in pragm.*1. *de accusat. Tartagl. cap.* 2. *add. num.* 19. *Garsia à Toleto dicto* 228. *Reg. Sanfelic. decis.*347. *num.*4. *lib.* 3. an naturales, & spurij, extricat *Reg. Rovit. in celebri dec.*25. quem refert *Prat. ad Paschal. par.*2. *cap.* 1. *ad num.* 21. & declarat *Reg. de Marin. lib.*2. *quotid. cap.*4. commater admittatur, nè ad querelandum occisores
16 compatris sui, *Arnon. in comento* 1. *Foller. in prax crim. rub. audiant. excusat. num.* 24. *Garsia à Toleto dicto* 537. *Gig. de crim. læsæ majest. in rub. qui accus. poss. q.*2. *lib.*2. *Boer. decis.*233. *Clar. q.* 14. *vers. Quæro àn compater*, ac de alimentis debitis, filio spirituali loquitur, *Surd. de aliment. tit.*1. *qu.*1. *q.*11. *num.*5.

RITUS CXCII.

ITem quod nullus laicus admittatur tanquam unus de populo ad accusandum de aliquo cri-

mine, vel denunciandum, nisi suam, vel suorum injuriam prosequatur.

S U M M A R E R U M.

1 *In hoc Ritu sunt eadem verba, quæ in antecedenti Ritu scripta cernuntur, & repetuntur in Ritu 195.*

Propterea miratur Author eorum quibus Regina Joanna onus in unum reducendi ejusmodi Ritus injunxit.

2 *Accusare nemo valet nisi suam, vel suorum injuriam prosequatur.*

In privatis tamen delictis, nàm in publicis quilibet vetitus admittitur.

In quibus etiàm forensibus, & alterius populi causare licebit.

3 *Agere ad interesse occisi qui possint.*

Interesse prædictum pro quibus solvatur.

4 *Quid si de delicto constiterit per inquisitionem, non autèm per partis confessionem, & extra ordinem quis puniatur. Judex criminalis quando possit cognoscere de quæstione civili incidenter descendente ex eodem facto.*

5 *Condemnatus ad pœnam corporalem, & interesse partis, exequuta pœna corporali, redire debet ad carceres, in eisquè persistère, donec parti satisfecerit.*

Quid verò agendum, si Reus non sit solvendo, an admittatur ad beneficium cessionis.

IN hoc *Ritu* sunt eadem fere verba, quæ & in
1 antecedenti scriptura cernuntur, & prorsùs eadem repetuntur inferius *Ritus* 195. sic admonente quoque *Franc. Maria Prat. ad Paschal. de patr.potest. par.2. cap. 2. ad num. 21.* ut propterea mirari, ac demirari eorum ingenia, ac diligentiam possimus, quibus Regina Joanna onus istud injunxit, compilandi, atque in unum reducendi ejusmodi *Ritus*, quos nullum ordinem habere conspicimus, multos verbatim repetitos cernimus, alios sensu carere legimus, complures adinvicem contradicentes repetimus, omnesquè nulla adhibita phrasi compositos percurrimus.

Huic *Ritui* concinit *Prag. prima de accusat.* Verùm ad quem usquè gradum extendatur suorum appellatio explicamus *Rit. 195.* nunc verò præter notata à nobis *in Ritu* præcedenti *à num.* 2. affirmamus, jure communi quoq; sanciri, nè
2 quis ad accusandum admittatur, nisi suam, vel suorum injuriam prosequatur, in privatis tamen delictis, per *l. manifestissimi*, & illic notant communitèr Scribentes, *C. de furtis*, quorum dictum communi sententiam foveri, monet *Anton. Gomez var. resol. tom. 3. cap. 1. tit. de delict. nu. 9.* & post alios, *Farinac. q. 22. num. 7.* in publicis autèm secus, in quibus admitti quemlibet non vetitum, ait, suffultus Doctorum caterva citatus *Farinac. num.* 8. præterquam in Regno vigore hujus *Ritus* ex notandis à nobis *Rit.* 276. ob quam causam ea delicta vocantur publica, quia eorum actio, & accusatio ad quemlibet pertinet de populo *Mirand. de ord. judiciar. quæst. 13. art. 9. conclus. 8. P. Frago. de Reg. Reip. p. 1. lib. 5. disp. 2. de offic.accusat. §. 3. num. 77.* in quibus accusare licebit quoquè, & forensibus; quamvis alterius sint populi, *Bal. in l. is qui reus, nu. 8. ff. de public. Jud. & in l. provinciali, §. fin. ff. de nov. oper. nunc. Gigas de crimin. Læs. Majest. quæst. 1.*

Quamvis autèm omnes, qui, & intra gradus
3 consistunt numerandos indicato *Ritu* 195. accusare valeant, filii tamèn, & hæredes dumtaxat agere ad interesse possunt in his quippè terminis locutus hanc statuit conclusionem *tex. in l. ex hac lege, ff. si quadrup. pauper. fecisse dicat.* scilicèt, ad damna, & interesse, quod potuit lucrari occisus, ex eodem *tex.* atquè ideò decisum legimus, condemnatum fuisse homicidam ad interesse, quod Doctor occisus lucrari verisimilitèr potuisset, teste *Puteo dec. 288. lib.* 3. qui multa ad hanc rem pertingit, pro declaratione adductæ conclusionis, addo videndum *Franc. Marcum dec. Delfin. 225. p. 2.* itidem ad expensas propterea factas, præsertim erogatas, durante infirmitate, *Thoming. dec. 122. Rota Lypsia par. 2.* adductaq; *dec. Delfin. num. 4.* imò ad interesse honoris probat *dec. Cappell. Tholosana.22. & Marant. p. 4. dist. 1. à n. 4. de Judic.* nonnulla adducit.

Verùm si de delicto constiterit per inquisitio-
4 nem, non autèm confessionem partis, videtur dubium, si occisor damnari possit ad ejusmodi damnum expensasque, si quidem adducto *decis. Cappell. Tholosana* annuit; abnuere autem videtur *Magonii dec. Lucensis* 91, verùm qui verba Scribentium intuetur attentè, fatebitur quidem haud contradicere *Magonium*, eumquè non simplicitèr loqui de principali quæsito, si possit condemnari, sed si per Iudicem causæ criminalis, & affirmat, si duo concurerant, primum, nempè, si incidentèr, non principalitèr agatur ad ejusmodi damnum alterum verò, si confessione tantùm partis probetur delictum; quin, & priorem conditionem tutatur *Franc. Marcus dec. 192. p 2.* qua de re, quando Iudex criminalis possit cognoscere de quæstione civili incidentèr descendente ex eodem facto, agunt *Farinac. tit. de inquis. q. 1. num. 63. Caball. resolut. crimi. cas. 82. Paschal. de patr. potest. par.4. cap. 30. nu. 38. vers. nam contra homicidium Reg. Sanfelic. dec. 226. n. 2. lib. 2.*

Hinc condemnatum extra ordinem nón esse ad interesse condemnandum, scripsere etiam *Caball. add. cap. 82. Reg. Rovit. dec. 67. Præs. Merlin. lib. 1. controv. forens. cap.* 19. quibus cōtradicunt *Guazzin. in tract. de tregua, & pace, par. 1. cap. 42. nu. 21 Paschal. add. cap. 36. num. 38. vers. major verò dubitatio, Cabl. de Baron. par. 1. pragm. 6. n. 105. vers. & dic quod si ex indiciis*, & conferunt dicta à *Præsid. de Franub. dec. 409. & decis. 410.* quorum DD. dissentientes opiniones conciliat *R. Sanfelic. decis. 226. lib. 2.* inquirens *nu. 9.* nùm confessus delictum cum qualitate exclusiva pœnæ non probata qualitate, sit condemnandus ad interesse; & quid si homicida fuerit provocatus, sed excessit moderamen inculpatæ tutelæ, àn ad damna, interesse teneatur, *Gasp. Thesaur quæst. forens. 7. lib. 3.*

Nec te lateat, quod Reus damnatus ad tem-
5 poraneam pœnam corporalem, atque ad interesse partis, expleto tempore pœnæ corporalis, redire debet ad carceres, in eisquè persistere, donec parti

ti

ti satisfecerit, ex *decis. de Franch.* 358. in ejus initio, quæ præterea addit, quid agendum, cum reus non est solvendo, aitque, ut vel luat in corpore vel relaxetur ad arbitrium creditoris, qui expectet meliorem fortunam, Ac propterea admitti ad beneficium cessionis, necnò posset, implicitè negare videtur; apertè autem docet *Peguer. dec. crim.* 6. quin si componi obtinuerit, teneatur nihilominus parti resarcire damnum, probat *tex. in l. veniam, C. de in jus vocand. & Franc. Marc. dec.* 18. *n.* 3. *p.* 1.

RITUS CXCIII.

ITem si quis vel si qua accusaverit, vel denunciaverit aliquem in dictis Curiis, seù altera ipsarum de alieno crimine, durante ipsa causa dictæ accusationis, vel denunciationis persona prædicta accusans, vel denuncians, sive etiam pater, mater, filii, fratres, sorores, nepotes, & neptes carnales ipsius accusatoris, vel denunciatoris accusari, vel denunciari non possint in dictis Curiis per dictam personam primo accusatam, vel denunciatam, nisi eadem die denunciaverit, vel accusaverit eosdem, & nisi ex novo delicto.

SUMMA RERUM.

1 *In republica concordia apprimè necessaria est, ut civitas consistere possit, neque in solitudinem redigatur.*

Ità propterea temperanda sunt ingenia singulorum ut in privatas injurias ulciscendas, & calumnias inferendas, minimè prolabantur.

2 *Accusans reaccusari ab accusato, illius, pendente judicio accusationis, non potest, & quarè.*

3 *Neque uxor aliique accusati consanguinei, illi tamen qui sint. subiicitur.*

4 *Neque à consanguineis, aut aliis, qui memorantur, ejusdem accusati.*

5 *Restrictiones addantur ad principalem regulam, & perpenditur decis. 53. Thom. Gramm.*

6 *Quid verò si fuerit civilitèr impetitus, & velit in actorem criminalitèr agere, & è contrà.*

7 *Porrecta accusatione super falsitate instrumenti, supersedeatur nè in causa civili, & num causa criminalis indistinctè ratione præjudicii, & majoritatis facta supersedere in Civili.*

8 *Hodierna praxis indicatur, remissivè.*

INter cætera, quæ Mundi hujus, summa Divinitatis Sapientia architectati, opificium maximoperè commendant admiranda, ipsique opifici Deo, laudes comparant immortales, illud præcipuum, opinor, ac singulare nemo negabit, quod ex elementis, natura, atque ingeniis inimicissimis, seq; internecinis odiis prosequentibus, tanta rerum creatarum familia, arctissimo pacis fœdere colligata, cojerit: ipsaque elementa, mutuas inimicitias ita exerceant, ut altera quasi manu conserta digladiari, atque interimere sese velint, altera amicabiliter complectantur, ac foveant, concordiamque in discordia summam tueantur. Qua in re; quis Architecti illius sapientiam non demiretur, qua res tàm contrarias, nè se consicerent fœderare, federatas, nè otio tabescerent, dissociare, iisdemque in rebus æternum, cum conjunctione, dissidium, copulare potuerit? At multo admirabilior in hominum Republica concinnanda, quam in elementarium corporum nixu Divina sapientia apparebit, si, in ejus corpus, non quatuor quidem rerum Principia, sed tot millia capitum, geniis, atque ingeniis alienissimorum, convenire, finissimamquè societatem coire advertamus; cujus conjunctionis, nonnisi imaginem quandam, illarum rerum, quæ naturæ necessitate, non ratione, libertatequè ducuntur, mirabilem nexum esse fatebimur. In hac enim Repub. mul-
1 tò magis, quam in elementis, & ingeniorum diversitas requiritur, nè artes jaceant, atque animi, quos æmulatio incendit, desidia marcescant, & concordia apprimè necessaria est, ut civitas consistere possit, neque in solitudinem redigatur. Enimverò, ut societas hæc humana, tàm mirabilis, sartatecta servetur, ita temperanda sunt ingenia singulorum, ut in privatas injurias ulciscendas, & calumnias inferendas minimè prolabantur. Quid enim societati humanæ magis pestiferum, atquè exitiale? Hæ namque pestes, ubi se in animos civium insinuere, statim odiorum flammis ita exagitant, ut omnia societatis vincula, omnes conjunctionis leges abrumpant.

Idcircò, ut tàm gravi malo consuleretur, peculiari hoc *Ritu* cautum fuit: Nè accusatus de ali-
2 quo crimine, possit, vigente accusatione, accusantem reaccusare, id quod probat etiam *tex. in l. is qui reus, ff. de public. judic. & l.* 2. *§. qui hoc dicit, ff. de adult. in l.* 2. *Cod. qui accusare non poss. cap. neganda, il secondo,* 3. *q.* 11. atquè in Regno præter hunc *Ritum* sanxit *cap.* 258. *injunxit num.* 13. & regulam esse, ait *Tusch. conclus.* 164. *lit. A*, eamquè declarat *in conclus.* 160. *à nu.* 22. *& Jul. Clar. q.* 14. *num.* 12. adde *Aretin. in tract. malefic. verbo, necnon ad querelam, vers. quarò an accusatus* affluenter tractantem; *Franc. Casson. in tract. quæst. crimin. cap.* 1. *nu.* 10. *Foller. in prax. crim. rub. audian. excus. num.* 40. *Clar. lib.* 5. *sentent. §. fin. q.* 14. *num.* 127. *Nantium Tartagl. in pract. crim. cap.* 2. *num.* 14. *Thor. par.* 1. *compend. decis. verbo, Accusatus*, atquè *Tiber. Decian. tom.* 1. *pract. crimin. lib.* 3. *cap.* 24. *Soccin. in cap. ex literis à num.* 65. abundantiusque *num.* 69. *cum seq. de mutuis petit. Baib. decis.* 90. *& Farinac. q.* 100. *à num.* 67. quæ quippè principalis regula duobus extenditur præcipuis modis, altero quippè ex parte ejusdem accusati, & provenit ex dispositione hujus *Ritus*, ut nequè pater, neq;
3 mater, filii, fratres, sorores, nepotes, & neptes carnales ipsius accusantis, accusari possint. Altero verò ex parte ejusdem accusati, provenitquè
4 ex *prag.* 1. *de accusat.* dilatante ad conjugem ipsius accusati, ejusque liberos, parentes, aut fratres utrinquè conjunctos in eadem tamèn domo degentes, quæ nequeant accusatorem, & alios prænominatos reaccusare, durante prima accusatione, cujus meminit etiam *Bajard. ad Clar. add. q.* 14. *num.* 36.

5 Prædicta autem de Jure Regni conclusio restringitur per hunemet *Ritum*, adductamquè *pragm.* in duobus casibus, nempè, cum accusatus eadem die suum accusatorem accusaverit,

cumque

eumque ex novo delicto, in reliquis verò prorsus vetari, ad finem tamèn procedendi, durante Judicio super priori querela.

Caeterùm accusatio fieri possit, eaquè recipi debeat ad finem constringendi eundem primo loco accusatorem, deindè accusatum, ad praestandam cautionem de stando juri, completo priori judicio, sanxit *Rit.*197. dictumquè *cap.*258. eademq; *prag.*1. *de accusat.* & cùm contentio esset, àn saltèm ad fisci instantiam possit ex officio procedi in secunda querela, decisum fuit negativè in Sacr. Cons. teste *Gramm.decis.*53. nisi tamèn ex eodem fonte prodiret anterior, & posterior querela, quia posse super utraquè, & unico contextu Judicium agitari, ille subdit, attestans, decisum inter Paulum de Bariis, & Franciscum Baronum, quamquè *Gramm.decis.* insequuntur *Muta tom.*4. *capitulor. Sicil.cap.* 150. *num.*2. *Clar.quaest.*14.*num.*12. *Mastrill. decis.* 8. Accusatum propterea posse accusatorem de falsitate coram eodem Judice reaccusare tradunt *Innoc.in c.*1. *nu.*4. ubi alii, *de mut. petit. Farinac. q.*100. *num.*69. & declarat *Vermigl.cons. crim.*419. *num.* 10. & 11. in qua insupèr tractatione non erit inutile perlegere, quae *Constitutio Regni* antecedens *Pragm.* jam dictam edixit, cujus initium est, *si civiliter agens*, & quae inibi *Affl.* congessit.

6 Verùm si Reus civilitèr impetitus, necnè valeat in Actorem criminalitèr agere, aut conventus criminalitèr movere possit contra Actorem litem, actionemque civilem intentare, proponit, extricatq; *Clar. q.*2. *num.* 4. & 5. necnon *Trentacinq. variar.resol. lib.*2. *resol.* 1. *de mutuis petit. à num.* 38. & aliqua *Rota* coram *Bertazzol. decis.*685. *sub num.*2. inter recensitas à *Farinac. tom.*2. *par.*2. & nè reprehendamur, quod in re tam vulgata, non viderimus *Marant.* eum quoq; adducimus, miscentem tamèn terminos, ac confusè loquentem, juxtà terminos Jurium Regni, *in prax.par.*3.*dist.* 6. *à num.*57.

7 Quin si porrecta fuerit accusatio super falsitate instrumenti, supersedeatur nè in causa civili, discutit *Hispanus Joseph. Ramonius cons.*73.*num.*34. & ex nostratibus *Francisc. de Petr. cons.*62. lateq; *Francisc. Maria. Prat. respons. crimin.* 14. pertractat indistinctè nùm causa criminalis ratione praejudicii, ac majoritatis faciat supersedere in civili plura expendens jura, & alia notat ad *Paschal. de patr. potest. p.*4.*c.*8. *ad num.*1. necnon tangit *Vermigl. cons.*155. *num.*1. *cons.*156.*num.*2. *cons.*158. *num.*3. *cons.* 167. *num.* 6. *cons.*208. *num.*5. *cons.* 233. *num.*1. & *cons.*466. *num.*6.

8 Hodiernam autèm observantiam hujus *Ritus*, recenset *Danza ad mem. Grammat. decis.* 53. *num.* 13. ibidemq; *Avus meus* nonnulla annotat, à quo *Didacus de Mari* mutuavit scripta in *eod.loco.*

RITUS CXCIV.

Item quod nullus clericus in Ipsius Curiis, & qualibet ipsarum admittatur ad accusandum aliquem de aliquo crimine: etiam si citra poenam sanguinis accusaverit, nisi suam, suorumque injuriam prosequatur ad denunciandum cum obligazione poenali facta per laicum pro parte ipsius clerici.

SUMMA RERUM.

1 *Ritus iste de Clericis loquens, sanxit illos admitti, si suam, suorumque injuriam prosequantur; praemissa protestatione, citra paenam sanguinis.*

2 *Est conformis juri communi.*

3 *Protestatio citra paenam sanguinis, necnè faveat, si animus contradicat.*

4 *Illa si absit non incurritur irregularitas à petente emendam pro causa non merente paenam sanguinis, dato quod Judex inflixerit.*

5 *Tùnc novus requiritur processus, & testes recepti in querela permissa personis Ecclesiasticis non probant pro imponenda paena sanguinis.*

6 *Concurrente protestatione; àn liceat Ecclesiastico accusare, àn tantùm querelare discutitur.*

7 *In causa capitali, haud protestatione obstante Clericus, testimonium ferens irregularitatem incurrit.*

8 *Quae autem observare obstringantur, tùm laici, accusantes, remissivè.*

9 *Clericus praestare àn teneatur laicos, qui se obligent.*

10 *Accusator in curia Archiepiscopali Neapolitana reiicitur, nisi se obstringat de probando.*

11 *Praestita ab accusatore cautione de expensis in casu succumbentiae, si victus extitit, non in causa principali, sed in illius desertione, àn fidejussor teneatur.*

12 *Quidque, ob instantiae peremptionem, condemnato Actore.*

Ritus 191. generatim loquens mandaverat, ut nullus admitterentur ad denunciandum, nisi suam, aut suorum injuriam prosequererur. Ritus autem 192. laico speciatim vetabat, inquiens, nè ullus laicus, &c. decebat, ut de clericis subiiceretur, quid Curia ipsa sentiret, nam si de laicis specificam visum fuerat inserere observantiam, & tamèn sua amplissima dicti *Ritus* 191. illi continebantur, convenientius de clericis, in illa
1 generali fortasse non comprehensis, adjungere observantiam oportebat, & proindè admittit, si suorumque injuriam, & Ecclesiae suae offensam prosequatur, praemissa tamen protestatione citrà poenam sanguinis sanxit *Ritus*, juxta *cap praelatis*
2 *de homic. in* 6. *cap. cum sit generale, de foro compet. c. olim, de injur. cap. gravis, de restit.spoliat. Turrecrem. in cap. sicut Sacerdotes num.* 42. *q.* 7. *Decian. tract. crim. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 3. *Avil. de censur.* 7. *p.disp.* 5. *sect.*2. *dub.*11. & 12. lateq; *Ricc. dec.*136. *p.* 2. *Megal. variar. resol. tom.* 2.*resol.* 151.
3 Verùm si protestatio contradicat, animo scilicèt si ut mortis poena mulctaretur, peroptaret: & accusatus re vera suspensus deindè fuerit Judicis mandato, sit ne irregularis, affirmat *Navarr. in manuali cap.* 27. *num.* 226. *Grass. lib.* 2. *cap.* 62. *num.* 41. nec refragatur *Covar. in relect. clem. si furiosus. p.* 2. §. 5. *num. de homicid.* etenim non supponit effectum subsequutum; tùnc siquidem animum contradicentem protestationi non operari irregularitatem, ipse quoquè existimo, alioquin omninò militare ante dictam conclusionem

clusionem , opinor ; quod autèm talis protestatio
non debeat esse, tantùm ceremonialis , sed quod
verè in querela non intentetur mors damnifican-
tis, vel membri abscissio , sed justa damni compen-
satio , dicit *Hieronym. Gliamas in suo instruct. Sa-
cerd. par.1.cap.12. §. 17.* & quidem consecutio, quo
ad eam partem suæ assertionis, nè mortem, aut ab-
scissionem expressè petat querelans , dissentio ta-
men, quoad alteram, quia non solùm damni com-
pensatio peti potest, sed emenda, & sic illius puni-
tio, juxtà *Glos. in vers. emendu , & vers. seq. ad-
ducti cap. Prælatis* , addita tamen protestatione
prædicta; alioquin esset destruere illum *textum*, &
si tantùm damni compensationem posset quærere,
frustra adijceretur protestatio , non tamen impro-
bamus , quod idem *Glimas* adnectit , nè contra-
4 hat irregularitatem Ecclesiasticus, omissa protesta-
tione , petens emendam , & punitionem accusati,
pro causa sui natura non digna pœna mortis , aut
mutilationis , quamvis Judex earum alteram po-
steà inflixerit , quàm præter alios , admittit *Joan.
Monach. super eodem cap. Prælatis, num.2.* hocque
casu habet necesse Judex novum processum in-
5 choare , ut pœnam , sanguinis imponat , adeò ut
per depositionem testium examinatorum , ad in-
stantiam clerici , cum tali protestatione , non erit
probatum delictum , ut talis pœna sequi possit, ut
ex *Dom. R. Rovit.* advertit *Danza ad Gramm. de-
cis.53. num.22.*

6 Verùm liceat tantùm cuivis Ecclesiastico que-
relare, non autèm accusare adhùc protestatione il-
la concurrente, defendit acutissimi ingenij vir, &
scriptor solertissimus *Ferdinandus Rovitus in suis
allegationibus* , ab ejus genitore transcriptis , *in
comment. ad pragm. 8. de composit. à num.* 28. sed
contradicit *Joan. de Vanquel in suo breviar. sen-
tent. sup. eodem cap. Prælatis* , fulciturquè non
tantùm *Geminiani* doctrina *in eodem illo cap.* sed
ejusdem *Joannis Andreæ* , cujus auctoritate idem
Rovitus ad contrarium tenendum impellitur , &
affirmare *Joann. Andr.* asserit *Vanquel* , quod licèt
cautè faciat Clericus, si dicat, *conqueror* , ut illius
textus imitaretur verbis ; tamèn concludere addit,
cessare irregularitatem , si accusationis verbo uta-
tur, & altero fævetur consimili , quod querela in-
officiosi accusati dicatur, quod deducit ex *l. paren-
tibus, & l. in arenam, C. de inoffic. testam.* in quam
profectò sententiam libentissimè descendi , cum
post *Joann. Andr. Gemininni* notata perlegi *in eo-
dem illo cap. num. 5.* eandem admittentis resolu-
tionem , eamquè ex *Joannis Andreæ* verbis depro-
mentis.

7 In causa verò , pro qua Reus pœna sanguinis
venit afficiendus, haud obstante protestatione fa-
cta, si Clericus testimonia ferat , irregularitatem
non vitabit , *Felin. in cap. postulasti , de homicid.
Covar. in clem. si furiosus, de homicid. fol.314. ver.
13. his omnibus, Clar. §. fin. qu. 24. num. 9. Fari-
nacc. tom.1. qu.12. num. 12.* & rationem indicat
*P. Fragos. de regim. Reipub. p.1. lib.5. disp.12. de of-
fic. accusat. §.3. nu.80.*

8 Quæ autem servare obstringantur , tùm laici,
tùm Clerici accusantes, demonstrant *Duen. reg. 27.
Foller. in prax. crim. rub. and. exception. num. 3.
& in frag. num.106. Franc. Cason. in quæst. crim.
cap.3. num.17. Clar. §. fin. qu.12. sub nu.13. Ricc.
collect. dec.1037. Campagn. in cap. subditorum* , &
9 de Clerico, si præstare teneatur aliquos , qui prin-
cipaliter se obligent, *Farinacc.* inquirit *qu.12. nu.
12.* & an possit ille se obligare ad pœnam corpora-
lem , amissionem ordinis , & beneficii , quod non,
tradit *Episc. Isern. in prax. Cur. Archiep. Neap.
cap.38. Ricc. in prax. Eccles. dec.597.* In Curia ve-
10 rò Archiepiscopali Neapolitana rejici accusato-
rem, nisi se obstringat de probando , testis est *Ba-
jard. ad Clar. q.81. n.6.*

11 Data verò cautione de expensis per accusato-
rem in casu succumbentiæ, si victus non extitit in
causa principali, sed in illius desertione, fidejussor
non tenetur, *Bal. cons. 106. num.15. vol. 2.* quem
refert *Marant. in pract. par.6. membr.8. num. 17.*
illosquè memorat , tacito nostro *Carav. dei Angel.
ad Foller. in prax. tit. Aud. except. propon. num.7.*
12 secus tamen erit condemnato Actore ob instan-
tiæ peremptionem , *Musatell. in prax. fidejuss.
modo 11. num.3.*

R I T U S CXCV.

Itèm , quod nullus laicus admittatur per ipsam Cu-
riam , tanquam unus de populo accusandum de
aliquo crimine : nisi suam , suorumque injuriam
prosequatur.

S U M M A R E R U M.

1 *Suorum appellatione ad quem usque gradum ex-
tendatur, late inquiritur.*
2 *Universitas àn suorum appellatione veniat, & pos-
sit agere de delicto commisso contra ejus civem.*
3 *Accusatore decedente , citandum esse illius hære-
dem, ostenditur.*
4 *Regularis occisi accusatio consanguineis , àn mo-
nasterio competat?*
5 *Pecuniæ quantitas pro monacho interfecto dato in
vim transactionis Monasterio , àn interfecti patri
acquiratur.*
6 *Occisi consanguineus Religionem ingressus queat
nè occisorem querelare.*
7 *Ex consuetudine omnes admittuntur ad quere-
landum, ad finem inquirendi.*
8 *In Regno recipiuntur querelæ fœminarum, & ma-
sculorum, & demum disceptatur, quis debeat in
prosequendo præferri.*

PRæter annotata à nobis super *Rit. 191. & 192.*
qui eadum , quæ in hoc *Ritu* habent verba,
adjicimus pro vera intelligentia dictorum verbo-
rum , quæ tùm præsens tùm duo memorati conti-
1 nent *Ritus*; illa nempè quas personas complectan-
tur , ut cognoscamus , quæ prosequi injuriam ip-
sam valeant, & quippè sui dicuntur , contra quos
inutili testimonium ferre non coguntur , *Glos. in
l. si fæmina, C. ad S. C. Turpil.* atque *Plaza in epi-
tom. delictorum, cap.40. sub num.2.* vel qui patris,
aviquè potestati, subsunt, teste *Petr. de Gregor. in
suo de concess. feud. tract. par.6. qu.1. num.15.* qui
in re feudali , illiusvè concessione venire eos ad-
jungit , qui de ejusdem feudi natura succedere in
eo valent ; Idque adeò , quod si non fuerit expres-
sum de liberis, potiùs quam de hæredibus, ad hæ-
redes

redes in dubio referenda sit illius natura, crediderit, nixus auctoritate *Andreae*, *& Baldi in cap. 1. an agnat. Alex. cons.* 26. *Ponderatis*, *vers. nec praedictis,vol.5.*

Isthaec verò sic generatim constituta, ut illustrius pateant, ad magis specifica descendendo, fatemur, suorum nomen, & nomenclaturam complecti conjunctos omnes ad quartum usquè gradum, sivè ut alij credunt ad septimum usquè, aut etiam ad latiorem gradum, ex *Gl. in cap. quicumque, vers. suorum*, *de sent. excom. in 6. Marant.* tamèn eos esse opinatus est, qui sexto cognationis gradu, injuria affectùm attingunt, *in 6. par. sua praxis, rubr. & perveuitur aliquando per viam inquisitionis, num.*62. impulsus auctoritate *ten. in l. lex. Cornelia, ff. de injur.* quod insuper admittit *Clar. in q.*14. *vers. nolo etiam*, *num.*4. *& Imol. in rub. de furtis*, *vers. quaero circa praedicta col.*2. necnon *Gomes. in tract. delict. cap.* 1. *sub num.*34. *& Emanuel Suarez in Thesaur.recept. sentent. verbo suorum*, & attingunt *Gomez. variar. resol. tom.* 3. *de delict. cap.* 1. *num.*34. *Farinac. in pract.Crim. q.*12. *num.*50. *Muta in cap. Reg. Sicil.*56.*à nu.*34. *tom.*1. *Tiber. Decian. lib.*3. *cap.*5. *per tot.*

2 Sed àn Vniversitas suorum appellatione veniat, itaut possit agere pro delicto commisso contra ejus civem, inquirit *Reg. Sanfelic. decis.*347.*n.*5.

3 Cum verò accusator interijt, citari debere ejus haeredem, inquit *Christofar. Schunazman. observat*, 35. adjungens decisum in Camera Imperiali.

4 Cum autem religiosus occisus fuerit, Religioni, àn consanguineis competat jus accusandi, videquae eruditissimus vir ille *D. Ferdinandus Rovitus*, eleganti stylo cumulavit in casu tunc contingenti, cujus allegationes rescripsit dignissimus ejus parens *Scipio Rovitus super pragm.*8. *de composit. à num.* 35. *& Paschalis* ejus quaestionis veritatem inquirens, & quid verius tenendum investigans, respondet, *in tract. de virib. patr. potest. par.* 2. *c.* 1. *num.* 11. *Capiblanc. de Baron. cap.* 14. *num.* 3. *Danza tom.* 1. *de pugn. DD. cap.* 1. *tit. Monachus*

5 *quando agat, à num.* 4. & pecuniae quantitas pro Monacho interfecto data in vim transactionis Monasterio, & non patri interfecti acquiritur, *Dec. in cap. in praesentia, num.*57. *de probat.* insequitur *Alciat. in l.*4. §. *Cato*, *ff. de verb. oblig. Borr. decis.* 121. *num.*8.

6 Sed cum occiso consanguineus proximior regulam aliquam professus est, stante quod Ecclesiasticus querelam opponere potest pro injuria sibi illata, aut suis praehabita protestatione, juxtà *cap. Praelatis, de homicid. in* 6. & nos explanavimus in proximò antecedenti *Ritu*, utrùm poterit querelare occisorem, videtur annuendum, ex regula, constituente, Monachum non amittere jura suitatis, nequè jura sanguinis, quam probat *Tiraquell. tractat. de nibilitat. cap.*26. *à num.* 5. 8. *& 9. ad nu.* 50. alias verò plures quaestiones, easque perutiles in specie remissionis faciendae, in medium profert *Julius Clarus qu.* 58. nos etiam permulta in ea re scripsimus in *Rit.*191.

7 Sed notandum ex consuetudine, omnes admitti ad accusandum, quia Judices ex querelis ab ijs porrectis assumunt viam inquirendi super delictis, teste *P. Fragos. de Regim. Reip. par.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *de offic. accusat.* §. 3. *num.* 79. quin in Regno

8 recipiuntur querelae foeminarum, & masculorum, & demùm disceptatur, quis debeat in prosequendo, praeferri, *Amend. ad Franch. decis.* 382. *num.*10.

R I T V S CXCVI.

ITèm, quod nullus admittatur, per ipsam Curiam ad accusandum aliquem de usuraria pravitate, vel ad denunciandum nisi cum obligatione poenali, & Advocatus, & procurator dictae Curiae procedunt contra dictum denunciatum ad privationem bonorum omnium: ita quod ejus obligatio fiat in bona forma, judicis officio reservata.

S U M M A R E R U M.

1 *Usura omni jure est probibita.*
2 *Usurarii criminaliter castigari possunt.*
3 *Carcerari non possunt, si publicatio bonorum alicubi infligitur pro usura.*
4 *Torturae subici in Regno Neap. nec possunt.*
5 *Usura quibus modis in Regno probatur.*
6 *Per inquisitionem in Regno procedere in crimine usurario, àn liceat.*
7 *Sit ne tantum Judex Magna Curia, àn etiam aliae Curiae, etiam Baronales, & àn sit mixti fori.*
8 *Citatus propter usuram procuratorem mittere non valeat?*
9 *Usuram committat emens minori pretio, quod alicui debetur à Curia?*
10 *Cessio facta ab aliquo particulari privatis personis, dando, remittendo, aut diminuendo summam fiscalium, vel arrendamenti nomine alagii, valida est.*
11 *An exactor aliquid recipiens, ut debitorem expectet illam committat.*
12 *Officiales quae recipere justè possunt, quaque nequeunt, & recipientes ad eorum restitutionem teneantur,*
13 *Pactum, quod duc. mille capitalis venditionis annuorum introituum restituantur in eisdem speciebus, & sub eadem bonitate intrinseca, & extrinseca, pondere, titulo, & liga currente tempore initi contractus, àn sit validum.*
Confutatur decisio Dolana 110. *apud Grivellum.*
14 *Non existente pacto licet debitori in quacumque moneta specie debitum exoluere.*
15 *Dos an restituenda ad monetam tempore contractus, vel restitutionis.*
Exornatur decisio S. C. apud Matth. de Afflict. 194.

1 USuram omni jure improbatam esse, prorsùsque interdictam, probant jura *in tit. ff. & C. de usur. & C. de naut. faenor. cap. quia in omnibus, & cap. super eo, de usur. Leotard, de usur. qu.* 2. *& qu.*98. *except.*6. *num.*19.*Osasch. decis.*137. *Hier. de Leo decis. Valent.*62. *num.*6. *Larrea decis. Granat.* 84. *num.*5. *Joan. Bapt. Staiban. de interesse in gener. lib.* 1. *qu.*15. *à num.* 14. *Baron. de effect. inimicit. effect.*70. *num.* 2. *Jud. Franc. Maria Prat. discept. forens. cap.*23. *num.* 23. *lib.*2. *& pract. observat,*

*ſervat.*12. *num,*15. *Anſald. de juriſdict. par.*2. *tit.* 9. *cap.*1. *num.*2. *Fragoſ. de regim. Reip. par.* 1. *lib.* 2. *diſp.*4. §. 21. *num.* 286. *Episc. Marant. reſponſ.* 62.*par.*5.

2 Nimirùm, & delictum eſſe, nemo ambigit, ac proptereà uſurarium poſſe caſtigari, & criminalitèr accuſari, docet *Gloſa* percelebris *in cap. perniciofam*, *verſ. Canones*, *de offic. ordin.* etiam ubi peculiaribus legibus publicatio bonorum infligeretur,
3 ſi *Peguera* verba intueantur *in qq. criminal. cap.* 30. *ſub num.* 18. tametſi illis in locis, in quibus ejuſmodi extant leges, uſurarium carceribus mancipari haud poſſe, dixerit *Viv.* loquens in propriis hiſce terminis uſurariorum, *in deciſ.* 504. *num.* 25. *propè finem*, *par.* 3. ubi præterea defendere nititur, non tantùm minuendam eſſa pœnam, ſed inſupèr ab illa penitus liberandum uſurarium, qui proptèr uſuram fuerat hoc in Regno conjectus in carceres, atquè in eis diù detentus, cum Regni *Conſtitutio*, exordiens, *uſurariorum*, praſcripſerit bonorum publicationem ipſis uſurariis, idquè adeò, quòd quamvis alias multas conſtituerint jura pœnas adverſus illos, prædicto tamèn jure Regni non altera afficiuntur, ita quod auctor *Muſcatell. in conſtit.de cognit. & probat. delict. rub. de privil. & pœnis uſuræ*, *nu.* 28. fatur. *Quod uſurariorum etiam manifeſtorum pœna alia non ſit, quam publicatio omnium bonorum in commodum fiſci*, hanc ob cauſam contingit, quod *Praſ. de Franch.* meritiſſimus ſcripſit, ex relatione illius ſummi viri *Regentis Salernitani* (mortuos laudo, quia veritatem inſequor, alii verò tantùm viventes extollunt, adulationi operam navantes) deciſum fuiſſe per Sacrum Conſilium adverſus quendam Neapolitanum, inquiſitum de hoc crimine, uſurario, *in deciſ.* 213. *ſub num* 37. quod ſtante privilegio Neapolitanorum, quo indiſtinctè ſublata eſt publicatio bonorum in quolibet crimine, pratèr hæreſis, & læſæ Majeſtatis, nè impunitus ille pertranſiret, condemnatus fuit ad pœnam extraordinariam, juxta *tex. in l. nemo martires*, *C. de epiſcop. & cleric.* itaquè Regium Conſilium pro abſoluto habuit, non alia in Regno plectendum pœna uſurarium, niſi publicationis, quia ſi altera, non obſtante privilegio ceſſantis publicationis, illam inflixiſſet, nequè indigu ſſet refugio, *d. l. nemo martires*; & adducta ratio, quod alioqui pun tionem evaderet, falſa omninò eſſet: Itaque derogatum cenſeri pœnæ huic contractui appoſitæ de jure communi, ſine dubio fatemur, ſcribuntquè multi DD. apud *Bertazz. conſ. crim.*55. *num.* 14. *vol.*1, videaſq; *Gabriel lib.*7.*commun.opin.tit.de maleſic, concluſ.*20. *Lup. in tract. de uſur. comment.*4. *cap, quamquam*,

4 Quinimò, & torturæ ſubiici quamvis poſſit ex ſententia citatorum per *Rovitum indicata prag.*1, *num.* 29. attamèn eorum ſententiam procedere tantum jure communi, exiſtimamus, non quidem Regni, ſequutus *Campagn. in cap. Regni* 270. exordiente, *novitèr*, *ſub num.* 18. cum ſit pœna infrà relegationem, in quibus vetari torturam probat, ex altero *cap.* 144. incipiente, *tormentu*, quam eandem ſententiam, ne torturæ in Regno ſubiiciatur uſurarius, admittit *Viv. deciſ.* 252. *num.* 8. idquè cum eſſet notiſſimum doctori Neapolitano non immerito ſcripſit. Uſurario torturam inferri poſſe, communitèr receptum eſſe inter *Doctores*, & à nemina contradictum, attentis terminis juris communis, *in ſuo voto* 70.*n.*2.

5 Ut autem ejuſmodi delictum libentius, ac facilius pateſiat, conſtituerunt adductum *cap.& prag. Regni* ſpecificum, & privilegiatum modum probandi illud, nempè quod fama concurrat, quod tres ſaltem teſtes deponant, quamvis de proprio negotio, etiam ſingulares, quod ſint fide digni, quodquè juraverint, ità *Affl. in ipſa conſtit. uſurariorum*, *num.* 21. *Campagna in eodem cap.* 270. *num.*3. *& Foller. indicata pragm.*1. *nu.*52. omiſſo quinto requiſito per eundem *Foller.* quod renunciaverint proprio commodo, cum doctrina *Bal.* qua fulcitur, verba faciat attento jure communi, quod optimè advertit *Muſcatell. indicato loco nu.* 21. per adductas Regni leges, permittentes illis teſtimonium dicere in cauſa propria; qu d nunquam poſſet evenire, ſi proprio commodo cedere compellentur.

Primum itaquè requiſitum eſt fama publica, quam docere oportet. adhibitis forma, & modo à jure ſtatutis ad probandam famam, ex vera reſolutione *Troyſii in pragm. citata num.*3.*& Vivii adducta deciſ.*505. *num.* 1. nec quidem ſine ratione, ſed illa vulgata, quod cum requirant famam publicam, neque exprimant modum verificandi illam, remittant ad modum conſtitutum in jure; de quo *Clar.*§.*fin. q.*6. *Borrell. conſ.*45. *num.*53.*Farinac. in tit. de indic. & tortur, q.* 47. *Rot. Luc. dec.*22.*dec.*101. *& deciſ.*105. Alterum requiſitum de teſtibus ſingularibus reprobat jus commune in hac quòquè materia uſuraria, *Bertazz. conſ.crim.* 55.*num.*6. *vol.*1. *& Jo.Bapt.Lup. in cit. comment,* 4. *de uſur. in præfat. num.* 27. ob quam cauſam præfata jura adjunxiſſe famam publicam non immeritò ſentimus, & dum permittunt in propio nagotio deponere, ſubſiſtere dicendum eſt in recipientibus ad uſuram ſine inſtrumentò, non autem ſi mediante inſtrumento, quia tunc illi contradicere ſine perjurii labe nequirent, & conſecutivè non eorum depoſitionibus, ſed ſcripturæ juratæ ſtandum eſſet, juxta *deciſ.* plurièS allegatam *Vivii* 505. *num.*4. & conferunt tradita à *Roland.à Valle conſ.* 98. *vol.* 4. quæ quidem *deciſ. Vivii* eſt Tribunalium Regni, & ſic conſiderato illius jure, quo inſupèr attento, ita concludit etiam *Marcill. ad Conſuetudin. Barenſ. rub. de jure prothom.* §. *in permutationibus à num.* 13. Ita, & qui expoſuiſſent querelam, nam inter tres illos teſtes mentionatos in ipſo *cap.* 270. numerari minimè poſſunt, ex ejuſdem *Campagnæ* verbis *in eodem cap. num.* 19. nec mirum, quia verè teſtimonium ferrent in cauſa propria, nequè attenderetur illius *capitis* tenor, utentis adverbio illo, *quodammodo*, & ſic cum impropriè eſſent teſtes in cauſa propria: quod non utiquè verificatur in accuſante, qui propriè eſſet in ſua cauſa teſtis.

Tertium præterea requiſitum conſtare in proceſſu debet, ſcilicet, quod teſtes ſint fide digni, idquè articuletur, & verificetur, alioquin minimè probent contra inquiſitum, ut concludit *Arnon. epitome* 14. *& Campagn.* illum ſequens, *in d. capit.* 170. *numer.* 17. *Foller. in fragm. ſub numer.* 52, *Borrell. conſil.* 12. *Viſconti in con-*

clus. jur. verbo, testis, & verbo, usura. Hæc enim qualitas, dum specificè in lege requiritur, est articulanda, & probanda, *Purpur. in l. admonendi num. 165. & Ripa num. 104. de jure jur. Mascard. concl. 285. num. 6. & concl. 1253. & 1254.* & in terminis *l. scripturas, C. qui potior. in pign. hab.* dixerunt *Soccin. cons. 274. de Franch. dec. 644. Reg. Sanfelic. in prax. Judic. sect. 51. num. 21. & dec. 373. par. 3.* inquirens, àn qualitas de illorum probitate sit probanda, ubi notoria fuerit, & aliqua de notorio subnectit.

Nec tandèm silentio involuimus, adducta Jura Regni non operari, ut alio modo verificari usura nequeat, etenim loquuntur in puris terminis, atquè in modo privilegiato, probandi usuram, in eis constituto, sed in rigoroso modo, quo, citrà privilegium, probatur de jure omne factum per duos testes contestes, *l. ubi numerus, ff. de testib. & in c. omni negotio, eod. add. tit.* quin, si plures essent, tùnc quamvis non omnes integræ fidei, satis essent, quia numerus suppleret *Ursill. ad Affl. decis. 400. num. 1. in fine*, & procedere sine controversia deducit, ex *Soccin. Alex*, & aliis, *Bertaz. consil. criminal. 45. num. 18. vol. 1.* etenim præfata jura Regni non restringunt modum probandi usuram ad illum tantùm in eis assertum, nequè interdicunt alio modo verificari, maximè usitato, & ab omnibus legislatoribus à mundi ortu semper recepto, sed cum impossibile est, inspecto jure communi, voluerunt aliis quoquè modis ab illis recensitis probari posse, atque ideò non ut faverent usurariis, verùm ut illos promptiùs extirparent, emanarunt,

5 Accusatio verò sicuti necessaria est de jure, itidem, & vigore Juris Regni, per *cap. 279. in fine*, & admittit *Marant. cons. 113.* non quidem ex dispositione citati *capitis*, sed *Ritus 15.* qui inter recollectos à *Carav.* est præsens *Ritus 196.* obstat verò *pragm. 2. de usur.* sed reiicitur ob alteram subsequentem, *nempè 3. eod. illo tit.* quæ id ipsum mandat, ut accusatio præcedat, quod anteà, tùm *Capitulum*, tùm *Ritus* sanciverant, possumus etiam dicere jam *dictam pragmaticam 2.* adhùc per inquisitionem procedi concedentem, non præseferre generalem legem, sed commissionem tantùm, & delegationem Bernardo Striverio Regio Consiliario directam, ita quod illius personam dumtaxàt, non aliam, devinciat, quam responsionem à me firmatam, reperi deindè tradidisse *Campagn. in eod. cap. 270. sub num. 7.* certum itaq; est, nonnisi præcedente partis accusatione, procedi posse, ut etiam concludit *Affl. super constitutione, usurariorum, num. 34.* & consequentèr si in aliquibus capitibus adsit accusatio, non in aliis, nequibit Curia procedere in illis aliis, non propositis per accusatorem, ex sententia *Marant. in eod. alleg. cons. 113.* & tradunt *Monac. ad Minad. dec. 39. num. 14. Ricc. collect. 246. 2045. & 4223. Visconti in concl. jur. verbo, usura, Cavens. in Ritu 199. num. 9. Paris. de syndic. verbo, inquisitio*, idem *Marant. in prax. p. 6. num. 126. Muscat. in prax. crim. tit. de usur. rub. de privil. & pœn. usura num. 2. Reg. Sanfelic. dec. 347. lib. 3.* subnectens, prædicta locum non vendicare in usurario manifesto, contra quem ex officio valet procedi, ex *prag. 4. incip. usurarum etiam voraginem, sub eod. tit. de usur.* additquè, non licere Universitati accusare de usura non manifesta Cives.

Nec te lateat doctrina *Affl. in eod. constit. usurariorum, sub num. 12.* concludens, antedicta jura Regni vendicare tantùm sibi locum in usura directè contracta, scilicèt proveniente ex mutuo, non, quæ indirectè; atquè ex alio contractu, cessabit itaque, tùm pœna, tùm modus ille probandi in usura absque mutuo, & non directè commissa.

Prætereà recordor, in causa usurarii, etiam manifesti, concedi repulsam testiumquè reprobationem, ex *Bertazzol. cons. criminali 170. sub nu. 11.* atque è regniculis docent *Cavens. super Ritu 199. nu. 8.* & eruditissimus *Imbrianus in tract. de repulsa, par. 2. considerat. 3. num. 57.* idquè adeò quod si admitti denegaretur, liceret appellare, ut ille addit suffultus doctrina *Isern. in ipsa const. usurariorum.*

7 Hujus autem usuræ Judex, sit ne tantum Magna Curia vel aliæ etiam, sivè demaniales, sivè baronales, ipsisquè petentibus, sit nè facienda remissio, discutit *Vivius* qui multas ad invicem contradicentes decisiones Regii Consiliarii memorat, *dec. 237.* & affirmativè in gratiam Baronum, scribunt *D. Reg. Rovit. in prag. 1. cit. Ricc. collect. dec. 2046. D. Reg. Constant. in l. 1. C. pœn. fiscali cred. præfer. lib. 10. Monac. ad Minad. decis. 39. sub num. 5.* & meminit *Bajard. ad Clar. §. usura* sed àn hujus criminis cognitio sit mixti fori, tractat *Pogner. dec. Cathal. 30. Reg. Capyc. Latro decis. 82. Jud. Franc. Mar. Prat. ad Muscat. add. loco vers. famosa fuit quæstio*, & latè *Pragos. mem. §. 21. num. 283.*

8 Cùm verò usurarius citatur ad comparendum, teneatur nè personalitèr venire, vel satis sit mittere procuratorem, dubium videtur pendere ex illo supposito, quod nulla infligitur ob usuram in Regno pœna corporalis, ut notavi antea, sed publicationis bonorum, & sic cessare debet conclusio, nè procurator admittatur in causis criminalibus, jure probata, per *L. pen. §. ad crimen.* & inibi *Bart. ff. public. Judic.* & notata à me ipso super *Rit. 106.* Verùm quoquè Jure *Rituum*, cùm in dicto *Ritu 106.* tùm 108. quam pœnam cum usurarius mereatur pati de Jure, ideò attento jure communi, loquens, *Marta* affirmat *in voto 70. n. 1.* per se ipsum, non per procuratorem comparere debere hac tamèn parvipensa ratione, & personaliter comparendum posse non ambigitur, ob regulam alteram, quod is in casibus, in quibus recipitur procurator, se ipsum nihilominus de jure exibere tenetur, ad finem subiiciendi se examini, ex notatis à nobis super eodem *Ri. 106. tom. 1.* & expressè ni fallimur, probant verba alterius supracitati *Ritus 108. & Marta indicato voto 70. num. 12.* nimirum ad convincendum multo magis usurarium, qui teneatur comparere de persona, hanc addit rationem, & consecutivè probat in ipsa specie usurarii, quod ubi venire non cogitur, & propterea pœna corporalis non apponitur, comparere nihilominus teneatur, & se examinare, deinceps verò per procuratorem audietur.

9 Cùm verò quidam amicus, me hodiè consuluisset posset nè a quodam creditore Regiæ Curiæ

emere

emere minori pretio ſummam à Rege illi debitam & abnui, ſi qui uult emere ſit ex miniſtris Regiia, quibus incubit ex officio ſolvere; annui verò ſi alter, quamvis & is ſit, qui ſua induſtria, aut favore, atque amicitia, apud miniſtros ſperet ſe facilè quantitatem illam recuperaturum; dum tamen venditori det quanti eidèm res ipſa valeret ſuffultus doctrina *Molina de contract. tract. 2. diſput. 361. verſ. illud. etiam ſub num.* 4. & apertioribus vèrbis *Leſſius* ſcripſit *de Juſt. & jure lib. 2. cap. 21. num.* 24. inquiens ſepè juſtè fieri poſſe ut Curiæ debitum ematur dimidio pretio, nèmpe ſi ſolutio tam ſit difficilis obtentu, vel tam incerta, ut ob hanc circumſtantiam conjunctam prudenter æſtimetur dimidio minoris, ut ſi debitum per ſe conſideratum valeat centum, & difficultas, vel incertitudo annexa ſit tanta, ut paſſim quivis redimeret libenter quinquaginta, tunc poteſt emi quinquaginta, & paulò minoris; imò fieri poteſt, ut licitè ematur quadraginta, vel triginta, prout difficultas, & incertitudo ſolutionis major fuerit.

30 Hinc valida eſt ceſſio facta, ab aliquo particulari alijs privatis perſonis, dando, remittendo, aut diminuendo ſummam fiſcalium, vel Arrendamenti nomine Alagij, cum res tanti valeat, quanti vendi poteſt, *l. pretia rerum, cum §. 1. & l. antecedenti, ff. ad l. falcid,* & ratione difficilis, & diſperatæ exactionis licitum eſt minus vendere, *Cyriac. controv. forenſ. cap. 169. num. 9. Horat. Lebtard. de uſur. qu.39. num. 9. &* 10. *Conſ. Rocc. reſponſ.83. num.10. tom.2.*

31 Qui verò exactores ſunt introituum, Regis puta, aut aliorum, ſi aliquid à debitoribus, ut illos expectent, recipiant, àn committant uſuram, idem, ſcribit *Molina diſput.*313. necnon *Navarr. in manual. cap. 17. num. 247. P. Fragoſ. de regim. Reipub. par.1. lib.7. de Theſaur. quaſt. ac depoſ. diſp. 22. num.* 10. Judices autèm alijquè publici miniſtri, accipere quæ juſtè poſſint, quæquè illicitè, &
12 cum onere reſtituendi, idem extricat *Molin. de inſtit. tom.1. tract.2. diſput.*84. *cum ſeq.* Sed nu-
13 diùs tertius, interrogatus fui, teneatnè venditio annuorum introituum, pro capitale ducatorum mille receptorum in Sezenis, cum pacto, quod in caſu extinctionis, ſeù reemptionis ſortis principalis fiat reſtitutio ducatorum mille in ijſdem, & ſimilibus ſpeciebus, & ſub eadem bonitate intrinſeca, & extrinſeca, pondere, titulo, & liga currente tempore initi contractus, & reſpondi, pactum eſſe validum, & propterea facto in Sezenis, vigore edicti Regij augumento in bonitate extrinſeca, qui tempore contractus expendebantur ad rationem ſexdecim ſolidorum, & hodiè impenduntur ad rationem viginti ſolidorum, eſſe faciendam reſtitutionem in monetis prædictis juxtà formam pacti ſub eadem ſ. bonitate intrinſeca, & extrinſeca, fretus authoritate *Budell. de monet. cap. 7. Sol. de monet. caſ.39. num.18. Covarr. de numiſm. collat. cap.7. §. unic. concl. 7. Larr. deciſ. Granat. 23. num.5. & deciſ.24. num,10. Duard. de cenſib. ad extrav. Pij V. §. 3. qu. 6. num. 35. Kobl. exerc. legal.19. num.7. Fab. de var. num. deb. cap.11. & 17. Scacc. de commerc. §.2. Gl ſ.5. num. 187. Maſtrill. deciſ.7. num.2. & 6. Theſaur. de monet. p.2. num.6. Rebell. de oblig. juſtit. lib, 11. quaſt. 5. n,* 12. quin, pactum prædictum, non ſolùm validum, ſed etiam, quod plus eſt, eſſe de naturalibus contractus, dicunt *Sola caſ. 42. num. 4. Mozz. de contract. mut. tit. de natural. num.* 10. *Jo: Bolognett. conſ.11. num.37.* quem laudat, & inſequitur *Gaſp. Belletia conſil. monetali, poſt tract. Solæ de monet. num.26:* quod conſilium *Belletiæ* approbavit Senatus Siciliènſis apud *Maſtrill. mem. deciſ.7. à num.* 5. necnon alter Taurinenſis, teſte *Theſaur. de monet. par.2. num.57. & Rota Romana Avenionen. cenſus coram R. P. D. Vicegerente die 17. Junij* 1641. propterea non multum curandum de *deciſione Dolana* penès *Grivellum dec.* 110. in qua licèt ipſe *Grivellus* hanc inſectatus fuerit aleam, tamèn prævaluit in illo Senatu impij *Molinæi* ſententia, quem *Molinæum* referre, refellere eſt, & dùm damnata eſt ejus memoria, condemnanda eſt ejus opinio, quæ ab omnibus reprobata videtur, teſte *Rebell. add. lib.11. q. 15. num.*12. ridiculum namquè eſt prædicta impij authoris, ejuſquè aſſeclarum dictum, inquit ènim licitum quidem eſſe pactum prædictum, & juxtà illud ſolutionem faciendam eſſe in ijſdem ſpeciebus, & eodem numero, ſed proptèr ſuperventum augumentum reſtituendum eſſe illud plus per creditorem debitori in alia proba moneta, ut videre eſt apud *memor. Grivell. deciſ.*110. *num. 2. &* 5. Sed ſi dicta conventio licita ſit, ut ipſe damnatus author fatetur, cur non ſervanda? cur ſolutio juxta illam facta non tenet? nec enim ſolutum dicitur, quod non durat ſolutum, vel ſtatim reſtituitur, *l. qui ſic ſolvit 55. ff. de ſolut. Scacc. de commerc. §. 1. qu.1. nu.* 211. vel ſi ſolutum augumentum debitori reſtituendum ſit, ut ipſe dicit, cur exiſtimat eſſe ſolvendum? cum jura non admittant hujuſmodi circuitus, *l. ſingularia; ff. ſi cert. petat. l. dominus, ff. de condict. indeb. clem. audi, de reſcrip.*

14 Cæterum receptum eſt apud *DD.* ut quotieſcumquè non adeſt pactum, poſſit ſemper debitor in quacumque monetæ ſpecie debitum exoluere, & pro aurea argenteam reſtituere, & pro groſſa minutam, & è contra, ut Doctorum vocabulis utar, dummodo eandem exiſtimationem præſtet, *Buttigella in l. cum quid, num. 26. ff. ſi cert. pet. Pinell. in rub. de reſcind. vendit. p.1. cap. 3. num. 46. Zaſ. lib.1. reſponſ. cap.10. Socin. conſ.14. num. 1. lib.1.* quibus non relatis, *Praſ. de Franch. dec. 508. Alex. Raudenſ. tom. 1. var. cap. 64. num. 32, Gratian. diſcep. forenſ. cap.55. num.29. Salgad. in labyrint. credit. p.2. cap.8. num.48.*

15 An verò dos ſit reſtituenda ad monetam tempore contractus, vel reſtitutionis, adeſt ſollemnis *deciſio Affl.* 194. cujus *Afflicti* ſententiam inſectati fuere *Natta conſ. 454. Peregrin. conſ.13. lib. 3. Purpurat. conſ.522. num. 33. Curt. ſen. in repet. l. cum quid num.10. & 13. ff. ſi cert. petat. Covar. tract. de veter. collat. num. ſ. cap. 7. §. unic. ſub num.5. Oltran. conſ.13. & conſ.103. & conſ. 250. Theſaur. add. tract. de aug. & dimin. monet. p.2. à num.38. Koppen. dec.2. num.1. Matthias Berlichius concluſ. 36. à num. 6. tom. 2.* conferunt tradita à *Cancer. var. reſol. tit. de ſolut. num. 145. Menoch. conſ.49. lib. 1.* ſed *Affl. deciſ.* adverſantur exarata ab *Aretin. conſ.11. Bal. conſ.339. vol. 2. Dominic. de Sancto Georgio in l. res in dotem 42. de jure dot. Ludov. Bologn. conſ.16. Boer. deciſ.327. num.4. Re-*

ta coram Seraphino dec. 511. *Scacc. de commerc. §. 1. Glos.* 5. *num.* 148. *Durand. decis.* 1. *num.* 3. *Baro in add. ad Guid. Papa decis.* 493. *verbo, adverte Albert. Brun. tract. de monet. partic.* 3. *num.* 1. *Anton. Sola eodem tract. cas.* 24. *num* 1. *Reyner. Rudel. de monet. conclus.* 2. *num.* 24. *Borcholten. ad tit. qua sint regalia*, à *num.* 58. *Regner. Sextin. lib.* 2. *de regal. cap.* 7. *num.* 148. *Fab. tract. de var. debit. numm. solut. cap.* 5. & *cap.* 18. *Gabriel. lib.* 3. *commun. tit. de solut. concl.* 2. *Ann. Robert. lib.* 1. *rer. judic. cap. ult. Larrea dec.* 11. *nu.* 37. & *dec.* 13. *num.* 2. *Horat. Montan. de regal. verbo, moneta num.* 10. *fol.* 81. *vers. quod si bonitas extrinseca.*

Reliqua autem de usuraria pravitate attento præsertim jure communi congerimus in *Rit.* 20. & 21. eandem ipsam explicantibus materiam usurarum, multasque quæstiones ibidem extricavimus, & potissimùm *num.* 16. *Rit.* 20. indicavimus nùm usura patretur si mutuetur frumentum vetus, ut novum restituatur, nunc addimus *Reg. Reverter. decis.* 69. disputare articulum, nùm contractus censeatur usurarius, si quis tot salmas olei emerit, sibi in proxima nova recollectione consignandas ad rationem ducatorum tot pro qualibet salma, & pro validitate pacti concludere videtur, & confirmat ibidem doctissimus *Dom. Reg. de Marinis.*

RITUS CXCVII.

ITem servat ipsa Curia, quod accusator, qui priùs Curiam adiverit, non possit, ipsa accusatione pendente, in aliqua Curia de aliquo crimine, in quo non potest intervenire procurator, accusari, vel denunciari, dùm tamen sit paratus in dicta Curia respondere pro denunciationibus, vel accusationibus quibuscunque (accusatione durante) & nihilominùs fidejussoria cavere, quod (accusatione finita) respondeat accusationibus, vel denunciationibus coram quocumque Judice competenti.

SUMMA RERUM.

1 *Accusator nequeat reaccusari, quinque in casibus, qui referuntur, restringitur.*
2 *Verba Ritus transcripta sunt à cap. Regni 256.*
3 *Procurator nè admittatur in criminalibus, probatur ex Regula Juris.*

HOc ipsum probat *Rit.* 193. & super eo scripsimus, utriusque autem *Ritus* observantia, re-
1 stringitur quinque in casibus, quorum duos recensuit citatus *Ritus* 193. reliquos verò tres scripsit *Ritus* iste noster, quorum primus est in crimine, in quo non admittitur procurator, insupèr ut accusatus promptus sit respondere, durante accusatione, tandemque fidejussoria cautione promittat, completa accusatione, se responsurum accusationibus, quos insupèr casus *prag.* 1. *de accusat.* clara stabilitione ordinavit, *Ritus* itaque noster convenit cum altero adducto *Ritu* 193. quoad conclusionem, addit tamèn præfactas restrictiones in illo
2 minimè comprehensas. Verba autèm hujus *Ritus* ad verbum transcripta sunt, ex *cap. Regni* 256. injunxit nobis §. *Item accusator*, & super eo scribit *Campagn. num.* 29. quin neque ex officio, vel ad fisci instantiam, ut ex *Grammat. decis.* 53 scripsimus indicato antecedenti *Rit.* cum declaratione illic addita.

3 Loquitur insupèr *Ritus* de crimine, in quo non potest intervenire procurator, nam regula pervulgata Juris est, in criminalibus non admitti procuratorem, *ad tex. in l. pen. §. ad crimen*, & inibi *Bar. ff. de publ. Judic.* cujus declarationem tetigimus in *Rit.* 106. & nùnc addimus *Farinac.* omninò videndum *in q.* 199. fusissimè extricantem, ac præsertim in causa usuraria scripsimus *Rit.* 196.

RITUS CXCVIII.

ITem servat ipsa Curia, quòd ubicunquè in termino, qui dicitur peremptorius ad dictam Curiam veniendum, usque per totum diem talem, mensis talem, mensis talis, hujus anni, talis, hujus anni, talis indictio, sicut fit in principali termino, qui datur ad probandum: in tota causa, & in termino repulsæ, & in termino cujuslibet publicationis causæ, tàm primæ, quàm publicationis repulsæ, quàm publicationis responsionis, quàm termini super aliqua petitione beneficij, &c. quæ quidem verba, scilicèt, peremptorius ad dictam Curiam veniendum, & cum ponuntur, ubi datur aliquis terminus ad aliquid faciendum, tùnc accusatus criminalitèr, si illo die ultimo termini non compareat, & accusator compareat, vel coadjutor, seù advocatus fisci, si est ex officio accusatus, contra dictum accusatum, vel inquisitum, contumacia accusatur, & sequenti die ad petitionem dicti accusatoris, vel advocati fisci, potest idem accusatus, vel inquisitus condemnari ad pœnam fidejussionis & bannitii, & fidejussor condemnatur ad pœnam fidejussionis.

SUMMA RERUM.

1 *Hujus Ritus sanctio summatim indicatur.*
2 *Comparere in ultimo peremptorio tenetur citatus, quamvis contumacia incusetur prima die juridica post primam contumaciam.*
3 *Accusator comparere in termino, contumaciam, quæ accusare tenetur.*
4 *De termino peremptorio, & an dilationes ad probandum datæ peremptoriæ dicantur, & si non sit dictum, remissivè.*
5 *Inquisitus ad fidejussionis pœnam quando condemnetur.*

1 HVnc Ritum esse aliquantulum intricatum, *Caravit.* ibidem advertit, subnectens, in effectum dicere, quod si citatus, ad veniendum, & se præsentandum ad Curiam infrà terminum (qui peremptorius dicitur) putà usquè, & per totum talem diem non comparet ultima die termini, sed, comparente accusatore, vel procuratore fisci, si ex officio proceditur, accusatur contumacia, & sequenti die citatus, ipsis instantibus, potest condemnari ad pœnam fidejussionis, & bannitii, & fidejussor condemnatur ad pœnam fidejussionis.
2 Verùm attentis verbis ejusdem *Ritus*, ibi, *si illo die*

Et ultimo termini, dicendum eſt illum loqui de primo peremptorio, de quo præterea fatur *Rit.* 183. ſi enim de ſecundo peremptorio verba faceret, erronee ſubjunxiſſet alia verba, *Et accuſator comparuat, &c. contra dictum accuſatum, contumacia accuſatur*, quandoquidem comparere in ultimo peremptorio quamvis teneatur, attamèn contumacia incuſatur prima die juridica, elapſo triduo poſt primam contumaciam, ex reſolutis a nobis ſuper *Ritu* 112.

3 Et quod accuſator comparere teneatur in termino, & contumaciam incuſare, alioquin extincta eſſet citatio, notavimus ſuper *Ritu* 121. & advertit *Clar. lib.* 5. *ſentent.* §. *fin. qu.* 44. *n.* 6. *&* 13.

4 De termino peremptorio diximus in *Ritu* 29. *tom.* 1. & de dilationibus datis, an peremptoriæ illæ intelligantur, etſi non ſit dictum, ſermocinantur *Duen. reg.* 201. *Capyc. deciſ.* 81. *num.* 1. *Foller. in prax. crim. in fragm. num.* 50. *Muſcatell. in prax. crim. rub. vel eos, verb. citar. fac. num.* 5. *&* 6. *Maraut. in ſpec. par.* 6. *memb.* 1. *de citat, num.* 72.

5 Inquiſitus verò quando condemnetur ad pœnam fidejuſſionis, & hodiernus uſus necnè approbet prædictam hujus *Ritus* obſervantiam, inſinuavimus poſt *Carav. in Ritu* 94. *tom.* 1. & alia conſimilia pertingimus ſuper *Ritu* 221. noſtri tamen *Ritus* ſanctio quamvis vigeret, poſſit nè poſteà mora purgari, tetigimus ſuper *Ritu* 163. *tom.* 1, alteroquè 173. *hoc tom.* 2.

RITVS CXCVIII.

ITem ſervat ipſa Curia non recipere denunciationem aliquam: niſi denuncians ſe obliget ad certam pœnam de probando ipſam denunciationem, & non concordari cum denunciato ſine licentia Curiæ, deindè Curia procedit ad dationem capitulorum.

SUMMA RERUM.

1 *Quanta ſit calumniatorum vis ad hominum ſocietatem deturbandam, oſtenditur, & nonnulla in illorum deteſtationem adducuntur.*
2 *Accuſator quæ polliceri debeat vigore hujus Ritus.*
3 *Principalis in quo caſu luat pœnam perjurii.*
4 *Calumniatores qua pœna mulctentur.*
5 *Diſcrimen inter accuſatorem, & denunciatorem indicatur.*
6 *Ad quam multam denunciantes ſe obſtringere teneantur.*
7 *Hodiernus uſus non admittit hujuſce Ritus obſervantiam.*
8 *Pœna talionis, omniſquè alia etiam expenſarum in criminalibus receſſit ab aula, cum declarationibus.*

1 DIctum à me ſuperius eſt, quanta ſit calumniarum vis, ad homninum ſocietatem deturbandam, nunc cum de iiſdem ſermo hùc inciderit, pauca ſubnectam, quæ exitiale hoc humanæ naturæ calumniatorum genus quodammodò oſtendat. Athenis in foro ubi regebantur cauſæ lycus quidam Genius ſculptus ſtabat lupina ſpecie, apud hanc ſtatuam ſycophantæ pecunia corrupti verſari conſueverant, velut apud Deum quempiam ſui quæſtus Præſidem, eique in dies ſingulos triobolus ſecabatur. Equidem, ut Apodoſim hic faciam, meritò in lyci Dæmonis clientela eſſe calumniatores exiſtimaverim, fœdiſſimum genus hominum lupi infeſta rabie, in integerrimorum virorum famam ſemper falſis criminibus, & fallacis armatum; Valeriam neſcio quam cum dentibus natam, exitio Civitati fuiſſe, in quam deportata eſt, narrat *Plinius*, calumniatores huic ſimiles dixerim, qui vix nati jam mordere famam bonorum, & lacerare incipiunt. Quamobrem periculum eſt, nè in quamcunquè devenerint Civitatem, aut hominum Cœtum, maledictorum, aut criminum virus effundant, & in perniciem bonorum graſſentur. In Smyrnæ templo ſpeculum fuit, quod egregias quaſquè ſpecies admodum deformes, & aſpectu horribiles reddebat. Calumnia optimos, & ſanctiſſimos mores turpiſſimos, & teterrimos fingit. Deus immortalis? quodnam ſupplicii genus ſtatuendum his foret? Salaminæ ſi ſus herbeſcentem ſegetem fuerit depaſtus, ejus, dentes lata Salaminenſium lege exſcinduntur, ut teſtatur *Ælianus*, utinam id ipſum de calumniatore florentis hominis famam, & innocentium virtutes falſis criminibus arrodente, fortierquè repreſſo diceretur. Sed nullum virtute ipſa, atque innocentia quæ in falſo accuſatis defendi debet à judice, & patefieri, acerbius ſupplicium experiuntur calumniatores, ſi lampadem lacui, in quo tumultantur ranæ imminentem appendi cures repentè, ut ajunt, luminis fulgore percuſſæ conticeſcunt. Ranæ calumniatores ſunt, qui contra innocentes tumultuantur, at ſi virtutis fulgor, innocentiæ, diculis falſæ accuſationis tenebris, clarior emicuerit, comprimet ſtatim eos, & obmuteſcent. Id igitur curent Principes, & Judices importunas calumniatorum linguas authoritate ſua reprimant, ut Octavius Infans apud *Suetonium* obſtrepentes clamoribus inſanis ranas compeſcuit, ut pace ſumma, & aurea tranquillitatis ſerenitate Cives fruantur.

Meritò igitur duo polliceri debet accuſator vi-
2 gore hujus *Ritus*, & alterius 203. probare ſ. crimen delatum; & ab accuſatione non deſiſtere, utrumque verò fovetur jure communi, eo namque jure, tùm ſe ſubſcribere ad pœnam talionis debebat, eam ſcilicet, quam merebatur accuſatus, ſi impoſitum crimen patraſſet, tùm ſpondere, ſe accuſationem proſecuturum uſque ad finem cauſæ in libello accuſationis propoſitæ, *l.* 1. §. *calumniatores*, *ff. ad Senat. Conſult. Turpill. l. fin.* §. 1. *C. de accuſat. cap.* 1. *cum ſeq.* 2. *q.* 3. *Anan. in rub. de accuſat.* & hoc poſteriori caſu pœna *Senat. Conſul. Turpilliani* deſiſtendo mulctatetur, *Curt. junior in l. tranſigere num.* 29. *& ibi Alexan. num.* 10. *de tranſact.* namquè in alterutro caſu calumniator diceretur, cum ſcilicet non verificaret, aut proſiliret; Tu vide quæ ſuper ambobus ſcripſere copiosè *Maſcard. concluſ.* 25. *lit. A. Farinac. quæſt.* 16. *à num.* 1. *Tuſc. concluſ.* 156. *cum duob. ſeq. lit. A. Sot. de Juſtit. & jur. lib.* 5. *q.* 5. *artic.* 4. *P. Fragoſ. de regimin. Reipub.*

p. 1.

p.1 *lib.* 5. *disp.* 12. §. 2*onn.* 71.

Licet autem generali Orbis usu ambo jam dicta cessent his nostris temporibus, ex Doctoribus mille coacervatis à prædictis auctoribus, maxime *Farinac. num.* 3. *Blanch. in pract. crim fol.* 15. *num.* 14. nihilominùs & accusator dixerit se velle
3 uti querela, & probationibus, aut si medio juramento examinatus deposuerit, falsi pœnam contrahat eamquè luere debeat, ex sententia *Boss. in tit. de accusat. num.* 24. & *Julii Clari q.* 62. *num.* 4. in primo casu loquentium, & ejusdem *Boss. num.* 17. in postremo casu verba facientis, & *Petr. Duen. regul.* 27. & sic habes casum in quo principalis de periurio punitur, quem fortasse non excludit *Rit.* 79. in depositione facienda per principalem ad instantiam partis in processu causæ civilis, vel criminalis verba faciens, & meminit *Reg. Sanfelic. dec.* 31. *tom.* 2. tu cogita.

4 Cæterum qua pœna hodiè calumniatores plectantur, *Scacc. de Judic. caus. crimin. & civil. cap.* 51. *num.* 18. *Caball. cas.* 203. *nu.* 7. *Christin. dec. Belg.* 4. *num.* 23. *vol.* 4. *Covar. lib.* 3. *var. cap.* 9. *num.* 22. *Coler. decis. German.* 182. *to.* 1. *Felic. alleg.* 134. *num.* 20. *par.* 2. *Ægyd. Boss. in tract. caus. crim. tit. de calumniat. num.* 8. & *tit. de accusat. nu.* 17. *Muta ad prag. Sicil. tit.* 81. *Thor. alleg. divers.* 46. *Godofr. à Bavo in pract. crimin.* §. *accusatio*, *num.* 29. *Thor. in Cod. rerum judic. crim. cas.* 38. & 39. *Bertaz. cons. crim.* 391. *nu.* 15. *vol.* 2. *Claud. Bertaz. ad consil. ejus patris* 212. *tom.* 1. *lit. A. Reg. Sanfelic. decis.* 374. *lib.* 3. tradens *num.* 9. gravius esse puniendum vassallum, qui adversus Baronem querelam calumniosam influxerit, ratione juramenti fidelitatis, quo ille domino est ligatus, & discrimen inter accusato-
5 rem, & denunciatorem, indicant *Francis. Casson. in tract. quasi. crimin. cap.* 7. *nu.* 1. *Jodoc. in prax. crim. cap.* 6. *num.* 6. & ad quam pœnam de-
6 nunciantes se obstringere teneantur *Campag. in c. subditorum*, *num.* 22. & 172. *Clar.* §. *fin. q.* 81. *sub num.* 3. *Auus meus*, & *Damsa ad Gram. dec.* 38. *n.* 41.

7 Hodiernus tamèn usus non admittit hujus *Ritus* dispositionem, ut per multi M. C. V. in criminalibus Actuarii, & Judices me non semel certiorem fecerunt, pœna enim talionis, omnisque alia recessit ab Aula; *Duen. reg.* 27. *Gramm. dec.* 39. *Torrell. de Magistr. edict. cap.* 8. *lib.* 2. *Suarez recept. sent. verbo talionis*, *Tasson. de antefato, vers.* 11. *observ.* 1. *num.* 4. etiam expensarum teste *Carav. Rit.* 297. *num.* 4. ubi nos aliqua annotamus *Reg. Sanfelic. dec.* 54. *num.* 11. & *dec.* 346. *Thor. in supplem. compend. v rbo, accusator, sive denunciator*, & semper in praxi servasse, *de Angel.* testatur *ad Faller. in fragm. fol.* 22. *tit. de accusat. vers. si quis*, quidquid dicant in contrarium, *Gram. cit. dec, Cornaza. dec. Luceus.* 197. *Ricc. collect.* 1218. & 1219. *Caball. resol. crim.* 205. *num.* 4. *vers. Sed hac opinio*, *Barz. dec*, 146. *nu.* 2. *Gonded. cons.* 99. *nu.* 30. *vol.* 1. *Giurb. cons.* 47. *num.* 28. *Viv. decis.* 479. *Trivis. decis. Venet.* 45.
8 tali pœna expensarum multari, etiamsi singularem testem produxerit accusator, subnectentes, verùm excusari, quamvis in probationibus deficerit, si habuerit accusator aliqua indicia evidentia, utpote famam publicam, vel auditum à fide dignis scripsere *Jo. de Amic. cons.* 51. *Cravett. cons.* 178. *Clar. q.* 62. *sub nu.* 4. *Guid. Papa decis.* 446. *nu.* 1. & alii quos laudat *Borrell, par.* 2. *summ. dec. tit.* 39. *de expens. n.* 42.

RITUS CC.

ITem servat ipsa Curia, quod quando aliquis clericus denunciat aliquem, debet dare aliquos fidejussores, qui se obligent in casu quo ipse clericus absquè licentia Curiæ, se concordaret cum parte, vel non probaret dictam denunciationem; idest pœnæ ad quam teneatur clericus, qui non probat vel concordat se cum parte sine licentia Curiæ memoratæ, nec obligat se clericus: quia non potest coram Judice seculari; sed alii pro eo obligantur, non in modum fidejussorum, sed obligant se voluntariè prædictis aliquando est miserabilis persona, vel ecclesiastica, & recipitur denunciatio sine aliqua obligatione.

SUMMA RERUM.

1 *Obligatio Clerici coram laico Judice nulla est.*
2 *Quo sanxit Ritus, & practica, quomodò fidejubens pro clerico formaliter se obligare debet, recenseatur.*
3 *Fidejussio debet accedere obligationi principali.*
4 *Una binarum differentiarum inter fidejussorem, & expromissorem indicantur.*
5 *Pecunia si ad manus unius tantùm ex pluribus obligatis pervenerit quamvis omnes essent principales respectu creditorum, respectu tamèn recipientis monetam, alii dicuntur fidejussores.*
6 *Fidejussoris, & principalis obligatio unico contextu fieri debet, cum agitur de præsentando habilitandum.*
7 *DD. qui hunc Ritum exornant, referuntur.*
8 *Fidejussio non valet quando accessit obligationi Clerici, qua est nulla ipso jure, quia sa subsit Judici seculari.*
9 *An laicus qui fidejussit pro Clerico, non tamèn pœnes acta Judicis Ecclesiastici, possit se tueri exceptione fori Clericalis.*
10 *Num Judex Ecclesiasticus compellere valeat laicum, qui uti fidejussor clerici se obligavit penès illius acta ad promissionis observantiam.*
11 *Aliud est fidejussor simpliciter, aliud Correus debendi.*
12 *Fidejussor mulieris Vellejani gaudet privilegio, non verò si correus sit debendi.*
13 *An verè hac militent, attentis prag. sanctionibus remissivè.*
14 *Si fidejussor obligavit se uti principalis principaliter, ejus obligatio sustinetur, etiam dicta nullitate obligationis principalis.*

1 CUm Clericus coram laico se obligare non valeat, ex *text. in cap. si diligenti*, *de foro compet. cap. at si clerici, de judic.* latèque probat *de Franch. decis.* 400. *Ursill. dec.* 173. *num.* 2. Ritus iste
2 tractat de fidejussore, quem Clericus denuncians præstare debet, ùt non uti fidejussor, sed principali nomine promittat reficere expensas, in casu, quo

quo Clericus succumberet, pro quibus observandis se ipsum, bonaquè omnia obstringat formam que obligationis recipiendæ, recenset *Carav. nu.3.* quem eximium Doctorem, & magnum practicum præconizans, insequitur *Visconti conclus. jur. verbo, fidejussor ut sit idoneus*, illiusquè meminit *Caval. dec.32. num.28. par.1*, notabilia subnectens, contradicit verò in hoc *Cam ll. Borrell. cons.11.*

3 Probat itaquè *Ritus* non esse locum fidejussioni quotiès principalis nequit se obligare, aut illius abest obligatio, comprobat *Bal. cons.223. lib.1.* & regula constituta per *Tuschum conclus. 297.* suadetur ratione illa quod fidejussio accedere debet obligationi principalis, *l. fidejussor obligati, §. fidejussor, ff. de fidejussor. Maresc. variar. lib. 2. cap.65. num.1. Maur. de fidejuss. sect.1. c.5. Anchar. cons.2, sub nu. 8. de Franch. add. decis.* 400. & alii in l.e, 4 estquè una binarum differentiarum inter fidejussorem, & expromissorem relatarum per *Flamin. Carth. decis. Genuens. 6. à nu.26.* quibit tamèn unusquisquè tanquam principalis se obligare ex omnibus relatis auctoribus, & aliis mox citandis, ta- 5 metsi, & tunc si universa pecunia ad manus unius tantùm ex ipsis principaliter obligatis perveniret, quamvis omnes essent principales respectu eorumdem creditorum, respectu tamèn ipsius recipientis monetam alij dicerentur fidejussores, *de Franch. dec.55. Marsil. sing.1. de Petr. cons.52. num. 19.* addit s tamèn, quæ *Carthar.* scribit *loc. cit. num.28.*

6 Illud verò quod mecum alloquens retulit Actuarius quidam cujusdam Curiæ Ecclesiasticæ, principalis, & fidejussoris obligationem de præsentando unico contextu faciendam esse, & alterum sine alterius præsentia obligari non posse, quod attenta praxi Curiarum secularium Regni, & in materia præsentandi habilitatum certum est, teste *Caravita Ritu 159. vers. hodiè, sub nu.3.* in aliis verò fidejussoribus non procederet, si consideretur quæ scribunt *Alex. cons.32. lib.4.* præsertim *num.11. & 14. Jas. cons.58. circà medium lib.3. & Decian. cons. 72. num.5. & 6. lib.2.*

7 Cæterum, ut asserta in præsenti *Ritu* illustrius pateant, vide, quæ *Masciatell.* congerit *in praxi fidejuss. p.2. qu. 9. à num. 35.* & superiùs relatam *decis. de Franch.* 400. potissimùm *nu. 8. Bajard. ad Clar. qu.46. num.8. Foller. in fragm. num.154. Consil. Paschal. de patr. potest. p.1. cap.6. sub num. 16.*

8 qui *Ritus* observantiam subnectit procedere, quando Clerici obligatio evidenti obnoxia est nullitati, utpotè facta coram seculari Judice, non verò quando illa est valida, uti facta extrajudicialiter manu publici Notarij, sed pro ea privilegio fruitur declinandi forum ad Judicem Ecclesiasticum, tunc namquè nulla competit fidejussori exceptio, *Roman. sing.633. Guid. Papa decis.562. num.5.* & in terminis *Ritus* optimè *Caravita* quoquè laudato, perpendit *Visconti in add. verbo, fidejussor, ut sit idoneus*, & collimat *dec. Afflict.* 206. cui inhærent *Hercul. in tract. de non offend. cap.50. num.70. Camill. Borrell. cons.11, Guazzin. in tract. de caut. de non offend. 2. par. qu.27. num.3.* & videndi *Episcop. Ricc. in prax. var. resol.145. Reg. Sanfelic. dec.160.*

9 *nu.6.* tradens, laicum, qui fidejussit pro Clerico, non tamèn penès acta Judicis Ecclesiastici, haud se tueri posse fori Clericalis exceptione, conveniunt *Caball. resol. crim. casu 153. Bovadill. in 2. politic. cap.18. cas.127. num.246. Graff. de effect. clericat. effect.1. num.988. Ricc. dec.210. num 4. par.2. P. Frapos. de regim. Reipubl. Christ. par.1. lib. 2. tit. de oblig. moderat. Reipubl. disp. 4. §.4. membr.13. num.371. Bellug. in spec. princip. rub. 15. sed quid*

10 *dicas, pag.* 115. & num laicus, qui uti fidejussor Clerici se obligavit coram Judice Ecclecastico, ab eodem sit compellendus ad promissionis observantiam. Affirmativam sustinuit aleam *Reg. Sanfelic. add. dec.160. par.2.* praxim indicans, & determinationem emanatam anno 1578. quam rescribit *Franc. Maria Prat. ad Pasc. bal. add. num.16.* qua de re *Ricc. par.2. decis.210, Squillan. add. tract. cap.7. num.86.*

11 Ex his inferimus, aliud esse fidejussorem simplicitèr, aliud correum debendi insolidum obligatum, & proindè primo casu Vellejani beneficio, si pro muliere fidejusserit, gaudere, scripsit *Reg. Merlin. tom.1. controv. forens. cap.55.* altero verò casu validè obligabitur, *tex. est in l. si Titius ff. de fidejuss. Bart. in l. si quis pro eo, nu.15. ff. eodem*, & post

12 alios, observat *Jul. Carthar. dec. crim.44. num.55.* plures *Rotæ Romanæ dec.* memorans, *Marescot. var. resol. lib.2. cap.65. nu.6. Jacob. Maccbell. in patrocin.58. in fin.* loquens, de fidejussore minoris, quod an procedat, attenta dispositione statutaria Regia-

13 rum Pragmaticarum hujus Regni, inquirit idem *Paschal. sub num.17.*

Ex his, etiam colligitur, si fidejussor obliga-

14 verit se uti principalitèr, ejus obligatio sustinetur, etiam data nullitate obligationis principalis, *Natta cons.262. num. 54. Joseph Ludov. dec. Perus.27. num.2. Molinan. dec.2. de fidejuss. Ludovis. dec. Rot. Rom.321. nu.6. & dec.560. Gratian. discep. forens. cap.122. num.10.* quos refert *Prat. ad Paschal. ad l. loco ad num.15.* tradens *in vers. alia restrictio* limitationem, quod non procedat fidejussionis nullitas, quando obligatio principalis est nulla favore aliquo speciali, qui non militaret respectu fidejussoris, ex *Franch. dec.247. num.2. Rota in dec. Seraph. 1234. & in dec.118. num. 4.* inter impressas penès *Farinac. post 2. vol. cons.* & aliis, videas *Mocc. in sylv. cas. forens. cap.47.*

RITUS CCI.

ITem servat ipsa Curia, quod quando venit aliquis, qui sit filiusfamil. & qui vult denunciare aliquem: non recipit denunciationem, nisi cum obligatione ut supra, cui obligationi pater consentiat, vel nisi constet Curiæ, quod habeat de bonis alijs, de quibus possit solvi dicta pœna, ut putà, bona Castrensia, in actu armorum quæsita, vel quasi castrensia ut id quod lucratur Advocatus, & procurator filiusfam. ex industria; cui similiter obligationi non assentiet pater. Et nisi sit aliquis, qui se spontè obliget, non per modum fidejussoris, sed principaliter de solvenda dicta pœna; in casu quo non probaverit, vel concordaverit se sine licentia Curiæ cum denunciato.

S U M M A R E R U M.

1 *Filiis competat nè absolutum ex natura jus in aliquibus bonis adversus patres; adeout inter ipsos*

ju-

justum simpliciter, & æquale exerceri valeat.
Negativam sententiam amplectitur Author.
Pactum Seleuchi locrensium Principis recensetur.
2 *Quale sit juris Cæsarum fundamentum, ut filii in bonis castrensibus, vel quasi jura, & dominium habeant, recensetur.*
3 *Duo sanxit præsens ritus, & quæ sint.*
4 *Filiusfamilias se obligare, citra patris consensum non potest.*
5 *Patris ubicumque requiritur consensus, non sufficit tacitus, sed exquiritur expressus.*
6 *Accusare verò, & se defendere, nec nè illi liceat absque patris consensu.*
7 *An verò in causis civilibus, sivè in agendo, sivè in excipiendo.*
8 *Præstari nè possit consensus post litis contestationem.*
9 *In contractu filiifamilias; àn consensus patris possit ex intervallo, & ex post facto accedere.*
10 *Filiifamilias, àn gaudeant beneficio, nè teneantur, nisi in quantum facere possunt.*
11 *Pragm. 1. ad S. C. Maced. àn includat contractus extra Regnum initos, etiam à subditis.*
12 *Locus contractus in quo est promissa ratificatio, àn locus ratificationis factæ, sit attendendus.*
13 *Sanctio S.C. Macedon. non comprehendit peculium castrense, vel quasi.*
14 *Quæ verò sunt bona castrensia, vel quasi. Bona Clericorum dicuntur castrensia. Dos, & antefatum.*
Item, quicquid acquirit Notarius ob suum officium.
15 *Procuratorum verò bona sint, nè quasi castrensia.*
Adjunguntur Ritus præsentis, & juris communis contradicentes disputationes.
16 *Genitor in ipsis bonis castrensibus, vel quasi, nullum acquirit usufructum.*
De illis absque patris consensu disponere filio licet.
In quibus aliis bonis pater non habeat usumfructum, remissivè.
17 *Peculii materia; remissivè.*

1 DIsputant inter se Theologi, competat nè filiis absolutum ex natura jus in aliquibus bonis adversus Patres, adeo ut inter ipsos justum simpliciter, & æquale exerceri valeat. Equidem negativam sententiam facile amplector, suadet enim id mihi efficacissima ratio, nimirum, quod cum proprietatis jus, ac dominium ad alterum à se distinctum referendum sit semper, & filius idem sit, atque unus cum Patre, cujus erit pars, *ut 8. eth. cap. 12.* docuit *Aristot.* & voluit *text. in l. cum satis, C. de agr. & cens. cum Glos. in constit. paternorum n. 66. col. 2.* planè fit, ut quod Patri filius tribuerit, quandoquidem pars ab illo decisa, sibi etiam tribuisse dicatur, omneque bonum filii, ac malum, ut suæ partis opus Patris simul esse existimetur, quod ex facto Seleuchi Locrensium apertissimè constat, qui pœnæ filio adultero debitæ partem in se transtulisse, utque illi oculum servaret, utroque orbando, unum sibi erui passus fuisse dicitur, ratus scilicet, utroque se lumine orbatum iri, si utroque filius privaretur: utroque etiam orbatum iri (ut lex exigebat) filium, si quod illi servabatur lumen, detraheretur à patre. Ex quo satis intelligitur, quantominus à patris potestate bona filij, ac fortunæ eximi possint, ad quæ natura ipsa tribuit parentibus jus, ac dominium. Quarè cùm jus Cæsarum, vel supremi Principis dispositio naturas rerum immutare non possint, & natura filius sit pars patris, unum, idemque cum illo, meritò asserendum videtur alterius bona utriusque dominio subjacere, nec inter ipsos justum exerceri simpliciter, aut fundari posse.

2 Rationabile igitur fundamentum novi juris Cæsarum, ut filii in bonis castrensibus, vel quasi quædam jura, ac dominia habeant, aliud esse nequit, nisi rationalis animæ filij independentia, per quam pars patris non dicitur, sed suo modo alter ab illo, vel dicendum potiùs, quod ex metu tantum Principis placito ob Reipublicæ bonum fiat, ut filius in usu quorundam bonorum gerat se quodammodo, ac non filius, & pater, etiam ut non pater. Secundum istas igitur acceptibilitates explicandus est *Ritus*, & hoc pacto, ut considerantî facile patet, concedenda est filiis in bonis castrensibus, vel quasi potestas, quæ quidem mirum quantum ad virtutis exercitium juvat, quantum ad otii, & desidiæ destructionem impellat; Impensius labori operam navabunt, domi, bellique Adolescentes, acrius ad scientias, ad artes incumbent, si bona, quæ in ejusmodi rerum exercitio acquiruntur, sub ipsorum potestate sint, suaque dici possunt, de quibus nec cum parentibus agendum sit, nec illis impertiri teneantur.

3 Duo igitur *Ritus* sanxit, primò filium familias denunciantem non admitti, nisi se obliget ad pœnam memoratam in *Rit. 199.* dummodò tali obligationi assentiat pater; Secundò, non requiri obligationem, quotiès ille habet bona castrensia; & quasi; Primæ parti opitulatur Regula Juris, nè filiusfamilias contrahere, vel quo
4 modo se obligare valeat citra parentis consensum, quam statuit, dilatat, restringitquè *Tuscus conclus. 372. lit. F.* eamquè *Bal.* ante constituerat *cons. 295. lib. 4. & Alex. cons. 196. num. 2. lib. 6.* omnesquè foventur *tex. in l. fin. §. filii autem, C. de bonis quæ liber;* At ille *tex.* fatur in casibus, in quibus parenti acquiritur ususfructus, ob id refert plurimum videre., quæ in hac re scripsimus super *Rit. 139. tom. 1.* ubi primitùs de jure communi, deindè virtute *Pragm. 1. ad Senat. Consult. Macedon.* loquuti sumus, quibus nunc adjungi-
5 mus, quod ubicunq; patris requiritur consensus, expressus adhibendus est, nec sufficit tacitus *Riccius dec. 668. num. 7.* oppugnat verò *Dyn.* qui docuit, satis esse illius consensum, etiam subsequentem, sivè tacitum, sivè expressum, *cons. 33.* quin, & in illis in quibus non habet usumfructum, quia, nequè administrationem habet, *Tuschus conclus. 125. lit. P.* nequè illius requiritur consensus, non tantùm juris considerata dispositione per *add. §. filiis autem*, sed insupèr altera attenta dispositione præcalendatæ *Pragm.* teste *Carav. in hoc Ritu sub num. 6.* de quo meminit *Avus meus ad Capyc. dec. 156. sub num. 3.*
6 Sed àn possit accusare, & se defendere absq; patris consensu, *Carav.* distinguit inter publicum, & privatum delictum, ut in illo nullus requiratur parentis consensus in accusando, quæ distinctio comprobatur aliorum plurium auctoritatibus, nempè, *de Franch. dec. 100. num. 6. & 7.*

Livii

*Vivii epin.*303. *num.*20. *lib.* 1. *Bajard. ad Clarum q.* 14. *num.* 23. *Conf. Onufrli de Palma in respons. crim.* penès *Prat.*51. *num.*18. & abundantius *Farinac. de accus.q.*12.*num.*10. qui prætereà subdit, praxi quoquè obtentum esse, ei licere, tùm accusare, tùm defendere in publico nedùm, sed privato delicto, absquè parentis consensu, confirmatquè *Judex de Angelis ad Foller. in fragm. tit. de accusat. sub num.* 437.*fol.* 23. memor hujusce *Ritus*,
7 & *Carav*, cum alioqui agere, aut conveniri illius sine consensu de jure non liceret, teste eodem *Tusch*, multa cumulante, *in conclus*, 363 *ead. lit. F. Battand. in pract. crim.* 70. *ex l. fin. §. necessitate*, *C. de bon. quæ liber.*

Ideòque erit nullum Judicium, si ab ipso filiofamilias, vel contra ipsum fuerit lis instituta absq; patris consensu, *Guid. Pap. dec.*54. *&* 410. *Ludovic. de Perus.*13. *Calà de modo artic. & prob. Glos.* 3. *§.*1. *num.* 77. *de Franch. dec.* 494. *Cotta in memor. verb. filiusfamilias*, *Reg. Rever. dec.* 212. *& ibi D. Reg. de Marin. num.* 1. hanc restringens regulam in bonis, in quibus patri non quæritur usufructus, & etiam absente patre, licere filio in Judicio esse absquè patris consensu, tradit *num.* 4. & dixerat antè ipsum noster *Carav.* cujus non meminit, in hoc *Ritu in fin. vers. secundo, juxta præfata*. Verùm in quo exigitur con-
8 sensus patris ad sistendum in judicio, ille in litis contestatione est præstandus, vel antè id tempus, quod si post contestationem in decursu litis præstetur, processus anteà factus non ratificatur, ex *l. quod ergo*, ubi *Ang. ff. de his*, *qui not. infam. Paul. in l. si quis mihi bona*, *§. jussum*, *ff. de acquir. hæred. Pisanel. ad Affl. dec.* 180. *P. Fragos. loco citando*, *§.* 8. *num.* 250. reprobans nonnullos *DD.* apud *Faus. de nullit. sentent. ex inhabil. seù defectu mandati*, *num.*45. Sed horum aleam, ut consensus patris superveniens, etiam post sententiam, judicium convalidet, insectantur *Ricc. dec. Cur. Archiepiscop.*6. *num.*3. *lib.*1. expendens *tex. in d. l. quod ergo*, *Reg. de Marin. ad Revert. dec.* 212. *n.*3. & conferunt ab ipsomet *Reg.* tradita ad eundem
9 *Reverter. dec.*200. *in princ.* & àn patris consensus necessarius in contractu filii ex intervallo, & ex post facto accedere possit, inquirit idem *D. Reg. de Marin. ad Revert. dec.* 127. *& lib.*1. *quotid. resol. cap.*133. *num.*21. *&* 145. *num.*26.
10 Verùm tamèn cum filiifamilias constaret multa consueverint debita, ea mente, atque spe consequendi emancipationem, & gaudendi beneficio, nisi in quantum facere possunt, tunc videndi sunt *DD.* excutientes, àu re vera gaudeant, potissimùm *Ursill. ad Affl. dec.*84. *num.*2. *Carocc. decis.*43. præsertim *num.*12. quin, & generalius loquens, in quibus casibus illud privilegium cesset, recensent *Cavalc. in dec. Fivis.*31. *par.*1. *Reg. Sanfelic. dec.*190. *Episc. Marant. resp.* 49. *&* 59. *p.* 2. *Pras. Merlin. centur.*1. *q. for.*39. *centur.*2.*q.*99.*&* 100. *Prat. respons. crim.*39. *Galter.* posthæc scripta visus, & loquens in terminis nedum *cit. l.* 2. verùm *Ritus Mag. Cur. in suo tract. de liquid. instr.* 2. *par.* 2. *partis princip. rub. unica*, *num.* 47. 48. 49. 50. 53. *&* 54. cujus verba, ut plurimum, & quidem apertè opitulantur nostris, tùm, in isto, tùm *add. Rit.*135. assertionibus.
11 Cæterùm, in terminis memoratæ *Pragm.* 1. *ad* *S. C. Maced.* in causa Ill. conjugum Ducum Bisineoli, cum hæreditate Ill. Principis Ascoli, respondimus, illam non includere contractus extrà Regnum initos, etiam à subditis hujus Regni, cum minimè directa sit personis contrahentibus, principaliter eas inhabilitando, licèt in consequentiam sequatur actus annullatio, sed principaliter dat formam contractibus, vel imponit actui solemnitatem, & sic contractibus, qui geruntur in Regno à Notariis, quibus in terminis non obstringuntur contrahentes extra territorium, licet subditi, *Bar. in l. cunctos populos*, *num.* 329. 6. *cap. de Sum. Trin. & fide*, *Cat.* & ibi sequuntur *Bal. Salic.* & alii classici, & inter repetentes latè *Jo. Bapt. de Sancto Severino in ead. l. num.*101. 102. *&* 106. *Caccialup. num.*98. *& Signorell. num.*12. ex consulentibus *Aretin. cons.* 54. *&* 73. *Ruin. cons.* 160. *num.*3. *vol.*4. *Hieron. Gabr. cons.*1. *num.*2. *&* 6. *vol.*1. *Anton. Gabr. commun. concl. tit. de stat. concl.*8. *num.*22. *& tit. de consuet. conclus.* 2. *num.* 25. & alii per *Tiraquell. ad l. connubiol. glos.* 8. *vers. de Summar. num.*216. *ad num.*218. *Præs. de Franch. decis.*72. *per totam*, *Reg. Rovit. cons.* 51. *num.*12. *lib.*2. *& in prag.*1. *de Sen. Cons. Maced. n.* 3. *&* 19. *Cons. Paschal. de virib. patr. potest. par.* 1. *cap.*6. *num.*31. *& seq. Card. Tusch. pract. conclus. tit.*5. *concl.*542. *num.*1 *Stephan. Gratian. discept. forens. lib.* 2. *cap.* 253. *num.* 13. *&* 14. *Carpan. ad Statut. Mediolanen. tom.* 1. *cap.* 328. *num.* 36. & sequitur *Reg. Donat. Anton. de Marin. quotid. resol. lib.*2, *cap.*62. *n.*8.
12 Quin, præfatæ conclusioni minimè obstare, addebam, contractum celebratum fuisse in Civitate Mediolani pro executione ratificationis, & obligationis promissæ in contractu inito in hac Civitate Neapolis à Procuratore Principis patris, quia in themate proposito, ratificatio principalis fuit contractus in persona Principis filii, antea non obligati, ex quo sumsit vires obligatio in ejus persona, & locus ratificationis attenditur, *Gratian add. cap.*253. *num.*9. *&* 10. & collimant tradita per *Tiraq. ad ll. connub. cit. num.*232. etiam si in hac Civitate esset facienda solutio, ad *tex. in l. contraxisse*, *ff. de action. & obligat.* locus namquè in hac materia verè contractus gesti, non autem destinatæ solutionis, attenditur, *Jo. Bapt. de Sancto Severino in d. l. cunctos populos*, *num.* 34. *&* 130. post *Bart. num.*14. *Franc. Marc. dec.*397. *n.*4. *tom.*5. secundæ parti *Ritus* collimat jus commune *in l. fin. & l.*2. *ff. ad Senat. Consult. Maced.* cujus
13 Senatus beneficium, haud comprehendit peculium castrense, vel quasi, *de Franch. decis.* 70. *Reg. Rovit. in d. prag.*1. *num.*54. *Fontanell. de pact. nuptial. claus.*4. *Glos.* 8. *num.* 54 *&* 55. *Surd. de Aliment. tit.* 4.*q.* 11. *num.* 11. *Aegid. Lusitan. in repetit. legis primæ*, *C. de sacrosanct. eccles. par.* 1. *§.*7. *à num.*3 *Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. cum non absimilis*, *num.*34. *& verbo*, *læsis*, *n.*98. *Reg. de Marinis quotid. resol. lib.*1. *resol.*62. *n.*10. *& resol.*145. *n.*34.
14 Quæ verò sint bona castrensia, & quasi, declarat *Glos. in §.*1. *vers. castrensibus*, & ibi *Doctores*, *instit. per quas personas nobis acquirit*, *Molfes. in comment. ad consuetud. Neap. par.*10. *q.*15. *num.* 6. *tom.* 2. potissimùm clericorum bona omnia, etiam quæ sui natura essent adventitia, ratio-

ne clericatus dici castrensia, vel quasi, scribit *Gratian. decis. Marchiæ* 49. *num.* 53. qua de re *Jo. Bapt. Mucc. dilucid. var. quæst. forens. quæst.* 3. dotem etiam, & antefatum, notat idem *Ricc. decis.* 669. *Bal. novell. de dot. par.* 6. *privil.* 34. emptum ex pecunia perventa ex bonis castrensibus, vel quasi, inter bona castrensia, vel quasi numerabitur *l.* 1. *C. de pecul. castrens. Molin. tom.* 2. *de instit. disp.* 261. *vers. filiusfamilias, Less. lib.* 2. *cap.* 4. *dubio* 3. *num.* 8. *P. Fragos. de regim. Reipub. par.* 3. *lib.* 1. *disp.* 2. *de filijsfamil. num.* 277. Item, quicquid acquirit notarius ob suum officium notariatus, dicitur quasi castrense, idquè, præter *DD.* relatos à *Carav.* dicunt *Castrens. cons.* 98. *lib.* 2. *Cappell. Tholos. decis.* 10. *de Angelis in prat. ad l. fori tui,* 4. *C. de Advoc. divers. Judic. Carav.* adducens, *Anton. Scappus de Jur. non scripto lib.* 3. *cap.* 105. *num.* 4.

15 Non igitur mirum, si procuratorem Notario inferiorem, defendi super *Ritu* 100. *tom.* 1. tametsi ex ejusmodi *Ritus* effatu apertè probari, acquisitum in Judicio à procuratore, quasi castrense peculium esse, advertat *Constan. Papa* addens *ibid. lit. A.* cui contradicit jus commune ex unanimi sententia Doctorum, cujus testis est *Riminald. indic.* §. 1. *num.* 61. *& Viv. inter communes opiniones Doctorum lib.* 14. *vers. Procuratores officium;* at contrarium consuluit *Alex. cons.* 2. 6. *vol.*

16 In ipsis tamèn bonis castrensibus, vel quasi, nullum acquiri genitori usumfructum, inquit citatus *Gratian.* quin de illis, spreto patris consensu, disponere illi licere, refert etiam idem *Ricc. ead. decis.* 669. *sub num.* 5. adeò quod si pubes sit, tenetur in prædictis bonis, si amittat in ludo licito, *Fragos. loco cit. num.* 284. his adde *Benedictum Pinellum* omninò videndum, multis columnis explicantem hanc materiam bonorum castrensium, personasque illa quærentes, & si de illis disponere, quando, aut quomodo possint, *in* 1. *tomo selectarum sentent. lib.* 1. *cap.* 5. In quibus aliis bonis pater non habet usumfructum, explicant *Afflict. & Ursill. decis.* 392. *Capyc. dec.* 56. *num.* 4. an in bonis ab ipso patre filio donatis, *Anna allegat.* 73. *nu.* 8. *Reg. Rovit. decis.* 3. *Reg. Sanfelic. decis.* 80. *num.* 2. fit nè in ejusmodi bonis, in quibus non habet usumfructum, legitimus administrator, inquirit *de Franch. dec.* 50.

Omnifariam verò peculij materiam, & quomo-
17 do patri, vel filio quæratur, sivè quoad dominium, & proprietatem, sivè quoad usumfructum, & commoditatem pertractant, *P. Petrus de Oñate Jesuita in* 1 *lib. de contractib. in genere tract.* 2. *disput.* 4. *de caus. contract. sect.* 11. *ex num.* 162. *ad* 179. *P. Rebell. de obligat. Just. par.* 1. *lib.* 1 *q.* 7. *sect.* 2. *num.* 15. *Valas. de partit. cap.* 13. *num.* 146 *Barbos. ad ordin. reg. lib.* 4. *tit.* 98. §. 3. *Mastrill. decis. Sicil.* 59. *num.* 1. *lib.* 1. *Mendez à Castro in repet. l. cum oportet, C. de bon. quæ liber. num.* 6. *&* 73. *& par.* 3. *num.* 153. *Bursat. cons.* 133. *num.* 39. *Castill. de usufructu lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 59. *P. Bapt. Fragos. in tract. de regimin. Christ. Reipub. tom.* 3. *add. disp.* 2. *de filiisfamil.* §. 8. *ex num.* 229. *Reg. Sanfelic. decis.* 180. *&* 208. & alij quos laudat *Prat. ad Paschal. de patr. potest. par.* 1. *cap.* 3. *ad n.* 1.

RITUS CCII.

ITèm quod si partes voluerint, seù procuratores, in earum causa civili, & criminali ad ulteriora procedere, & fuerint forsitan in concordia; debeant petere a Curia licentiam desistendi, soluto jure Curiæ consueto, juxta antiquam observantiam dictæ Curiæ, & si non petierint, teneantur ad pœnam tarenorum decem. Itèm nota, quòd die ultimo termini, qui datur ad probandum in causa criminali; debeo ego accusator, & etiam accusatus in dicta Curia comparere personaliter, ubi verò non compareo ipso die, facit accusatus scribi facere comparitionem suam, & deindè in anteà facere me citari ad procedendum in causa ad illum actũ vel actus, quem, vel quos vult facere; ubi, verò ipse accusatus non comparet, ipso die accusabo contumaciam contra eum; & die sequenti faciam eum condemnari ad pœnam fidejussionis, & banniri. Sed quid si partes in Judicio desistunt, tunc, ut antè litem contestatam, & solvit actor tarenos tres, post litem contestatam duodecim, & hoc cum licentia Curiæ solet fieri, & omnia servantur, quandocunque tamen contingat in prædictis casibus me accusatorem, vel actorem esse in Judicio, & etiam conventum, mandabitur mihi, quod dem libellum, ubi non velim desistere, sed velim agere, vel accusare. Itèm nota, quòd die ultimo termini, qui datur ad probandum in causa criminali, debeo ego accusator, & etiam accusatus in dicta Curia comparere personalitèr, ubi verò non compareo ipso die facit accusatus scribi comparitionem suam, & deindè in anteà facit me citari ad procedendum in causa ad illum actum, quem, vel quos vult facere, ubi verò ipse accusatus non comparet ipso die, accusabo contumaciam contra eum, & sequenti die faciam eum condemnari ad pœnam fidejussionis, & banniri, Item eodem sero, seù die, faciam condemnari fidejussores suos, simùl cum eo ad pœnam fidejussionis.

SUMMA RERUM.

1 *Ritus prohibet nè valeat quis desistere à lite, absq; Curiæ licentia.*
2 *Remissio partis non præjudicat fisco.*
3 *Illa coram quo sit facienda, & an sufficiat coram actuario.*
4 *Præsumptiones cessant ad conjecturandum remissionem, censeri factam,*
Propterà in Regno, testibus illa probari non potest.
5 *Sed an possit fieri per procuratorem.*
6 *Nùm adversus partium remissiones in M. C. V. stipulatas admittatur exceptio metus.*
7 *Illa legitimo tempore nomine absentis facta possit haberi rata extra tempus præfixum ad gaudendum generalem abolitionem.*
8 *Remittens tenetur tantum remittere rancorem, & prosequi potest, ut Reus puniatur.*
9 *Hodiè Ritus dispositio recessit ab aula.*
10 *Offensus dum dicit se agere velle, nunquid, instante inquisito, possit fieri præceptum, quod infrà terminum agat, alias non audietur.*

1 Pro-

1 PRohibet *Ritus*, nè valeat, quis desistere à lite, & accusatione absque Curiæ licentia, & soluto ipsi Curiæ Jure debito sub pœna, concinit Juri communi, *in l.3. in fin. ff. de prava.* cum alijs, *Paul, Grill. in tract. de relaxat. carcer. rubr. de calum. q. 2. Mill. in prax. crimin. cap. incip. praconem, num.35. Foller. in prax. crim. rub. Aud.except.num.31.*

2 Ex his verò verò verbis, *Soluto jure Curia*, fortassè deduci poterit, quod, non obstante concordia partium, sit fisco etiam satisfaciendum, & remissio obtenta à parte minimè obsit Curiæ, ut probat *Luc. de Penna in l. unica, col.20. C. de publ.lat.lib.12.* quin posse tùnc Curiam adversus accusatum procedere, concludit copiosè tractans, *Farin. q.4. à num.34.* etiam respectu diminutionis pœnæ, ut illa minui propterea non debeat ex frequentiori sententia, continua quoque praxi approbata, idque *Clar.* anteà scripserat, *q.58. sub nu. 1.* cum defectu probationum innititur, atquè prodesse parti nonnunquam pacem ad diminuendam pœnam, quia absente parte difficultèr fiscus indicia perquirere valet, probationesque recipere, quas si sufficientes habeat, nihil Reo proderit remissio, quæ quidem coram officiali fieri debet, ut prosit, 3 ex *pragmat.7. de composit.* scilicèt officiali domicilij, ex *pragm. unic. de remiss. partium*, eademque *pragm. 7.* cujus virtute sublatum fuisse constat secundum modum, quo fieri concedebat *Rit.275.* nempè per instrumentum, & priorem tantùm collaudari, scilicèt, apud acta, & consecutivè coram Actuario, & in scriptis faciendam esse nimirùm asserit *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit.1. §.4. num. 36.* cujus attestationis prior pars si quis dubitaret, innitatur, nè veritate, attentis verbis ejusdem *pragm. 7.* exigentibus Judicis præsentiam, atque ideò negantibus fieri posse coram Actuario, quod insuper admonuisse *Carrabam*, deindè advertimus, *in tractat. de Sindic. sing. 207.* adjungentem propterea, nullam esse, alitèr factam, ob præscriptam à *Regia Pragmatica* formam, *l. forma, ff. de censib.* advertat tanti, & perdocti, necnon practici, & versatissimi viri errorem facilè credendum non esse; etsi *Carraba* illius verba perlegisset, non utiquè tàm promptè ità interpretatus esset ejusdem *pragm.* verba, & sensum, qui cum *Regentis* prædicti non meminerit, facilè suspicadum erit, illius verborum haud habuisse notitiam, atque ideò illis ad invicem pugnantibus, sivè contradicentem proferentibus opinionem, quis tàm Judicij expers erit, ut *Carrabæ* citiùs, quàm *Regenti* annuendum afferat? potissimùm in re præsenti, in qua ejusdem *pragm.* verba eidem *de Ponte* manifestè favent, distinguentia, quod illa, vel facienda est apud acta superiorum Judicum, scilicèt Magnæ Curiæ Vicariæ, Gubernatorum, sivè Auditorum Provincialium, vel apud acta aliorum Judicum ordinariorum; Primo casu annullat remissionem (*che se bis ere se no fuere en el Tribunal de Capnana*; *&c.* altero verò casu, *se no delante de los Iuezes ordinarios de los logares*) in illo itaquè mandat fieri in Tribunali, nec requirit præsentiam Judicis, atquè ita in more videmus Neapoli, ut volentes remittere ascendant ad Bancam Vicariæ criminalis, ibiquè Actuario dicant, se velle remittere, &c. Imò Hispanico illo verbo (*delante*) insinuante coram, sivè in præsentia, & conspectu tantùm utitur cum de remissione facienda in inferioribus Tribunalibus Regni agit, & quatenus illius *pragm.* verba aliquam paterentur ambiguitatem, certè subsequens usus in hunc modum intellexit, & interpretatus est, quin, & *Carav.* eandem explicavit, *pragm. in Rit. 275. nu. 2.* in hunc quem retulimus modum, cujus locum cum hodiè die 6. Augusti 1662. reperimus, dùm hæc typis traduntur, gavisi sumus propè modum videntes eundem, quem propria Minerva consideravimus intellectum, ejusdemque *pragm.* verbis congruere opinati sumus; alium quoquè anteà dedisse, & insignem virum, quem insequuntur laudando, *Pres. Merlin. lib.1. qq. forens. cap. 68. sub num.7. Mastrill. de Indult. cap. 24. num. 69. Capiblanc. tom.1. de Baron. pragm.6. num. 12. Novar. tom.1. q. forens.68. num.1. Danz. tom.2. de pugn. Doctor. tit. de remiss. part. cap.1. sub num.7.* tangitquè *Reg. Sanfelic. dec. 229. in princip. lib.2.* & indicat *Prat. ad Paschal. de patr. potest. par.2. cap. 1. sub n.21. vers. quaro itidèm.*

Ejusdem verò *Caravit.* assertionis secunda pars, 4 & vera prorsùs est, insuperquè præportat in nostro Regno nos non indigere, scilicèt in Tribunalibus laicalibus, præsumptionibus, & sanè multis traditis a Doctoribus, atque à *Farinac.* congestis *q.5. vers. amplio 2. sub num. 11.* ad conjecturandum, remissionem censeri factam ab offenso, quandoquidem si relatæ *pragm.* scripturam omninò exigunt, citra dubium omnem respunt præsumptionem pacis, & remissionis, quamvis inter nobiles usu obtempta minimè fuerit earumdem *prag.* sanctio, eo quod, inito fœdere inter eos, intelligitur, & proculdubio plena facta remissio, nulla intercedente scriptura, cujus quidem moris fidissimus nobis est testis, *eo in loco, Reg. de Ponte num.37.* atqs sectator *Consil. Paschal. in add. tract. p. 2. cap. 1. sub num. 77.* nosque etiam non semel experti fumus; Hinc certum est in Regno testibus remissionem probari non posse, quamvis alitèr sit de jure dispositum: *Nell. de bannit. p.3. q. 38. Avus meus ad Gramm. dec.24. sub n.2.*

5 Sed possit nè fieri remissio per procuratorem, negat *Carav. in cit. Rit.275. num. 8.* cui non laudato assentitur *Foller. in prag. final. de compositiòn. num.80. & 81.* restringens certis in casibus, confirmant *Reg. Rovit. in pragm. 6. num. 1. de composit. Novar. tom. 1. qu. forens. 68. num. 4.* quibus contradicit *Ferrett. in tract. de re militari, tit. de feriis, num. 113. Danza* verò *indic. cap. 1. sub num. 18.* practicatum tradit, ut illa omninò à principalibus fiat coram Judice, & coram illis aliquo impedimento detentis accodat officialis. & an sufficiat attestatio Judicis, fuisse factam pacem coram ipso, affirmativè, si delictum non sit grave, scripsit *Avus meus ad cit. Gramm. dec.24. num. 4.* quem ibidem insequitur *Danza, numer.5.*

6 Et an adversus partium remissiones in M. C. stipulatas admittatur metus exceptio, extricat *Reg. Sanfelic. decis. 229.* easque si quis extorserit, qua mulctetur pœna, colliget facilè quisquis ex congestis per *Bajard. ad Clar. q.59. num. 51. Novar. add. q.68. & de gravamin. vassallorum c.383. Danza*

za, *add. loco cap.* 2.

7 Et num illa legitimo tempore nomine absentis facta possit rata haberi extra tempus præfinitum ad obtinendum regale generalis absolutionis beneficium, inquirit lepidè in *add.cap.*88. *lib.*1.*Præs. Merlin.*

8 Ad illam verò faciendam teneatur nè offensus si peccato carere velit? Hanc hæsitationem reperimus proposuisse *Conradum in suis responsis casuum conscien. quæstio* 197. *par.* 1. his verbis: *An offensus rogatus, ut pacem in scriptis exhibeat, in conscientia teneatur, vel sufficiat percepisse, & pacem in verbis dedisse.* Subdit verò distinctionem animo nostro non sedentem, cum assentiamur sententiæ dicentium, teneri tantum remittere rancorem, non alia, eique propterea licere in Judicio prosequi, ut ille puniatur, quam præsertim *Jo: Faber*, ex *Divo Thoma*, defendit *in §. final. num.*4. *instit. de injur. Clar. q* 58. *num.*38.*Carav. super Rit.*275. *num.*11. & reassumit *Villalpand. in repetit. l.*22. *tit.* 1. *par.* 7. *in* 3.*par. q* 3. *Paul. Comitol. respons. moral. lib.* 4. *q.*32.*Joseph Sesse dec. Aragon.* 101. *Bertaz. consil. crim.*503. *num.*9. *tom.*2. *R. Rovit. in pragm.*7. *nu.* 13. *de composit. Thor. in Cod. rer. judic. crim. cas.* 5. *num.* 22. & facta in articulo mortis, àn possit revocari, negativè *Ball. lib.* 5. *pragm.* 5. *nu.*6. *Novar. q. for.*68. *à num.*6. *lib.* 1. *Baron. de effect. inimic. effect.*139. *num.*8. & de remissione, quæ fit in articulo mortis, loquuntur *Novar. qu. forens.* 48. *lib.*2. *Tasson. de antefat. vers.*12. *observ.*1. *num.*76. & nos pleniori sermone dicemus super *Rit.* 272. quo in *Ritu* prolixa erit de remissione hujusmodi tractatio.

9 Hodie verò hujus *Ritus* dispositio recessit ab Aula, cum ad suum libitum accusatores desistant, absque ullius pœnæ solutione, ut *Carav. in hoc Ritu, & seq. num.* 2. testatur, admonetque *Judex de Angel. ad Foller. pract. crim. in fragm. de accusation. sub num.* 148. subnectens *Foller.* alitèr dicentem, *Caravitam* non legisse.

10 Sed num offenso dicenti, se agere velle, ad inquisiti instantiam fieri possit præceptum, quod infrà terminum agat, alias non audietur, quærit in hoc *Ritu Carav. num.*8. & affirmativè resolvit, ratione diffamationis, qua cessante, hoc non licere inquisito concludit, ipsum insequitur *Thor. in C. rer. judic. crim. cas.* 38. praxim referibens, quando exigatur in causa criminali, ut pars quærelans faciat partem in Iudicio, antequam terminetur, & in *tex. in l. diffamari*, *C. de ingen. & manum.* (ad cujus ornatum multa notavimus in *Rit.*190.*à num.*2.) procedat quoque in criminalibus, inquirit *Reg. de Ponte de potest. Proreg. rub. de provis. fer. solit.§.*4. *nu.*34.

RITUS CCIII.

ITèm servat ipsa Curia, quod si accusator vult desistere antè litis contestationem, solvit tarenos sex, post litis contestationem sed in civilibus antè litis contestationem tarenos tres post litem contestatam tarenos sex. In denunciatore non, vide capi. ad audientiam, sed Curia Vicariæ non servat ipsum, & si denunciator desistit, procedit ad dationem capitulorum, & si probatur delictum proceditur ad condemnationem; sed exigitur obligatio, quia obligat se, de non concordando se cum parte, sine licentia Curiæ, & de probando, interim tamen Curia admittit partem denunciatam ad compositionem, ubi denunciator sit in concordio cum eo quod scilicet habere concordiam cum eo, non potest sine licentia Curiæ, quæ Curia consentit semper, verùm non componit, nisi in casibus comprehensis in Constitutionibus Regni, & ideò in casibus, in quibus non potest componi, Curia procedit ad ulteriora, & expedit processum, justitia mediante.

SUMMA RERUM.

1 *Denuncians, seù accusans sine licentia Curiæ desistens, qua pœna puniatur.*
Ritus quoad hanc pœnam recessit ab Aula.
Curia pro parte desistente, àn loco illius ex officio procedat.
2 *Forjudicationem quæ precedere debeant.*
3 *Citandi qui sint, ut aliquis foriudicetur.*
4 *Annus, qui anteire debet, à Prorege poterit minui.*
5 *Banuitus qui jure dicitur, in Regno forindicatus appellatur.*
6 *Compositio in quibus delictis prohibeatur ostenditur.*
Potissimum inquisiti de receptione bannitorum ad compositionem non admittuntur.

ANtecedens *Ritus* non utique expressit quantitatem solvendam in casu concordiæ cum beneplacito Curiæ, tantummodò enim dixit; *soluto Jure Curiæ*; Ideò *Ritus* iste subsequens addidit Jus istud, dixitque esse tarenorum sex. Ubi

1 verò recederet sine licentia, non declarat noster *Ritus* pœnam, sed prædictus antecedens; cum ait illam esse tarenorum decem, utriusque tamen observantia in hac parte recessit ab usu, qua de re *Foller. in fragm. tit. de accusat. nu.* 147. ibidemque *de Angel. Carrab. singul.* 187. *& in tract. de syndic.* 2.*p. num.* 49. & post *Carav. in hoc Ritu*, *Thor. in C. rer. judic. crim. cas.* 38. An verò parte desistente, Curia loco partis ex officio cum procuratore fiscali procedat *Foller. in prax. crim. rub. de inim. in fragm. nu.* 40. *Capiblanc. de Baron. prag.* 8. *par.* 2. *num.* 180. noster *Carav. Rit.* 233. *num.* 14. *Ricc. collect.* 1814. & affirmativè præsertim in M.C. dicit *Sanfelic. in add. ad decis.* 48.

2 Dùm verò *Ritus* meminit de datione capitulorum, memoramus, quod mos est in Regno citare ad informandum, & capitula, deindeque elapso anno, ad foriudicandum, *de Franch. dec.* 514. quin *decis.* 560. *in princip.*asserit, citationem ad capitula fieri inquisito ad recipiendum capitula, seù ipsorum copiam; adiiciens, super ea fundari sententiam foriudicationis, quæ anteire etiam debeat furiudicationem per *Andr. in Constit. Regni pœna eorum, vers. unuquid autem*, dicit *de Franch. dec.* 515. *num.* 4. *&* 5. itaùt illa non facta aut nullitèr, foriudicationem quoquè fore nullam, scripserit idemmet *decis* 514. necnon impedire foriudicationem; addit eadem *dec.* 560. siquidem foriudicationem accipere robur à citatione

ne prædicta, retulerat *dec.322.n.2.*

3 Verùm prætèr citationem ipſius foriudicandi-
qui ſint citandi, quomodo, & ubi quin, & alia,
multa quæ convenire debent, ut validè quis fo-
riudicetur, enarrat peroptimè *Rovit. in rubr. de ſentent. foriudicat. à num. 3.* illudquè præſertim,
quod citentur conſanguinei, & affiues ad *text. in l. hac autem §. 1. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur*, quo *tex.* fretus affirmat *Pulverin. in addit. ad Conſtit. pœnam eorum, tit. de forband. col. 3. in Gloſ. verbo, Foriudicari debèt, in princ.* tàm
minus, quam magis ſtricti *Favon. Rota Romana 365. num. 3. q. 1. Praſ. de Franch.cit. dec. 516. n. 2. Conſil. Rocc. reſponſ. 92. tom. 2. Dom. Reg.Capyc.*
4 *Latr. dec. 74. num. 22. tom. 1.* admonet quoq; *D. Reg. Rovit.* illud, ut contracta contumacia cucurrerit annus, niſi aliud Proregi videatur, cui minuere prædictum tempus fas eſſe in cauſis arduis, gravibuſque delictis monèt idem *Praſ. de Franch. dec. 13. num 35. & 36.* atq; *de ponte conſ. 69.* & præter caſus enarratos à *Bovitò*, alios in quibus inquiſiti in foriudicatione incurrunt antè anni decurſum notant *Laganar. in add. ad eundem Rovit. lit. A. Carol.Rota in floril eg. concl. 9. à num.77.* alia inſuper multa de foriudicatione tetigimus *Rit. 132.* abundantius tamèn extricant *Grammat. conſ. 1.* poſt *deciſ. Novar. de gravam. vaſſal. tom. 3. gravam. 9. num. 11. Ricc. collect. 1401. Danza de pugna DD. tom. 1. tit. de foriudic. Angel. Scialoja in integro tract. de prax. foriudicator.*

5 Et nos advertimus, quod ille, qui Jure communi inſpecto bannitus dicitur in Regno foriudicatus appellatur, ſi *Lucas de Penna* vera teſtificatur in *l. unica, verſ. vigeſimo ſexto quærit, C. de public. latit. lib. 12.* Compoſitionem vero, de qua *Ritus* quoque loquitur, fieri non poſſe niſi partis præcedente concordia, & pace, certumeſt, & de ea copiosè egimus *Ritu 275.* notantq; *Andr. in c. 1. de Capitan. qui cur. vendidit* gentilis meus *Petrus Anton. Petra de poteſt. Princip. cap. 12. Farinac. de inquiſit. q. 6. num. 18.* ideò fieri nequit, niſi in caſibus in quibus, & pax ipſa, & tranſactio intercedere poteſt, quos recenſet *Clar. q. 58. num. 4.* præter eos, quos coacervat *Luc. de Penna in l. ſi apparitor, col. 7. C. de cohort. lib. 12. Joſeph. Seſſ. de inhibit. Inſt. Arag. cap. 1. §. 5. num. 11. Reg. Tapia in cap. Regni, miſericordiam, & Judicium num. 5. lib. 5. jur. Regn. ſub tit. de abolition.* In Regno verò inquiſiti de receptatione bannitorum ad compoſitionem admitti prohibentur, per *pragm. de compoſit.* attenta verò ſanctione juris, caſus omnes, in quibus prohibetur compoſitio coacervat *Lucas de Penna in l. 1. col. 15. verſ. 3. quæritur, C. de deſert. lib. 12.* extatquè in Regno *cap. Regis Roberti*, cujus initium eſt, *ad perverſorum reſrenandum audaciam*, attento verò Jure Canonico, vide *tex.* cum *Gloſ. Archid.*& aliis, *in cap. in omnibus 2. q. 3.* & notatis *in cap. ſi Privatæ 5. q. 2. & cap. 1. de colluſ.* & de blaſphemia loquens, ſcripſit *Campanil. in diverſ. jur. canon. rub. 11. cap. 26. à nu. 57.* ac nos ſuper *Ritu 272.* delibabimus adducti verbis illius *Ritus*, quin, & generalius loquentes, tangimus ſuper *Rit. 272, & 275.*

RITUS CCIV.

ITèm quod plerumquè contingit, quod aliqui banniti legitimè per dictam Curiam, ſeù alteram ipſarum; & condemnati civilitèr, die, quo banna, ipſa, & condemnationes edita ſunt: de ſero compareant in Curia, ut eſt diutiùs in dictis Curiis obſervatum, dictam eorum contumaciam purgaturi, nec ampiius in Curia comparere curant in cauſis ipſis proceſſuri, ſed recedunt pro eorum libito voluntatis cauſis ipſis indiſcuſſis, & minimè terminatis, prædicti tales poſtquam de ſero comparuerint coram Regente, & magiſtro actorum, juxta antiquam formam, & Curiarum ipſarum obſervantiam; & contumaciam prædictam eorum purgaverint, ſequenti die teneantur, & debeant, quando Curia ipſa regitur, perſonalitèr comparere proceſſuri in cauſis ipſis, (prout juſtitia ſuadebit,) & nihilominus in omnem eventum cavere debeant de ſtando juri, ſi quidem ſi criminalis fuerit cauſa, infrà tres dies, poſt diem dicti banni immediatè ſequentes, ſi verò cauſa fuerit civilis, inſtare debeat, quod procedatur, aut à Curia ipſa licentietur, alioquin dicta eorum contumacia, & bannitio, ſeù condemnatio duret, & procedatur contra eos in cauſis ipſis, ac ſi contumaces fuerint, prout de jure videbitur convenire.

SUMMA RERUM.

1 *Practica quæ in hoc Ritu reſcribitur indicatur.*
2 *Debitor nè remaneat condemnatus admittitur ad comparendum de ſero in prima tantùm citatione ſuper tenore inſtrumenti, non adverſus requiſitoriam.*
3 *Cum hoc Ritu concordant Ritu 206. & 215.*
4 *Dictionis ſerò largus eſt ſermo.*
5 *Item dictionis veſperi.*

RItus iſte ponit practicam ſervandam quando
banniti in criminalibus, & condemnati in ci-
1 vilibus non comparent Curia ſedente, qui propterea admittuntur, ſi de ſero compareant, *Foller. in prax. crim. rub. verum ſi citat. comp. num. 2.* memor hujus *Ritus de Franch. dec. 685. Galter. in prax. inſtrum. 2. p. 3. p. nu. 3. & 4.* & hoc in prima tantùm citatione, nam adverſus requiſitoriam in liquidatione inſtrumenti contra ipſos debitores,
2 minimè admittuntur ad faciendam comparitionem de ſero, & ita ſervari, ſervarique debere, teſtatur *de Franch. add. dec. 685.* reprobans *Franc. Ant. de Judice Robert. in 4. conſid. num. 40.*

3 Concordant *Ritus 206. & 215.* qui ſi adverbio illo, ſerò, uſi eſſent ſimpliciter, utique inſinuando tardè ſupponerent denegandam condonationem, *nam ſerò ſapiunt Phryges*, inquit *Cicero, epiſt. 120,* quin ad *Herennium lib. 2. ſerò acto negotio veniſti,*
4 at quoniam adjiciunt dictionem illam, *de*, & conſecutivè, ut tempus ſignificet, ideò finis eſt diei, nempè, laboris terminus, hora quietis, tempus retributionis, in quo, poſt conſumatum laborem, & illius exactam rationem, denarius accipitur, teſte *Riccardo de S. Victore lib. de ſtat. int. homil. 36.* non immeritò, hoc in *Ritu* de ſerò venienti indulgetur, & ex-

ta coram Seraphino dec. 511. *Scacc. de commerc.* §. 1. *Glos.*5. *num.*148. *Durand. decis.*1. *num.*3. *Baro in add. ad Guid. Papa decis.*493. *verbo, adverte Albert. Brun. tract. de monet. partic.*3. *num.*1. *Anton. Sola eodem tract. cas.* 24. *num* 1. *Reyner. Rudel. de monet. conclus.* 2. *num.* 24. *Borcholten. ad tit. quæ sint regalia, à num.*58. *Regner. sextin. lib.* 2. *de regal. cap.*7. *num.*148. *Fab. tract. de var. debit. numm. solut. cap.* 5. *& cap.*18. *Gabriel. lib.* 3. *commun. tit. de solut. concl.* 2. *Ann. Robert. lib.*1. *rer. judic. cap. ult. Larrea dec.* 11. *nu.* 37. *& dec.* 13. *num.* 2. *Horat. Montan. de regal. verbo, moneta num.*10. *fol.*81. *vers. quod si bonitas extrinseca.*

Reliqua autem de usuraria pravitate attento præsertim jure communi congerimus in *Rit.*20.*&* 21. eandem ipsam explicantibus materiam usurarum, multasque quæstiones ibidem extricavimus, & potissimùm *num.*16. *Rit.* 20. indicavimus nùm usura patretur si mutuetur frumentum vetus, ut novum restituatur, nunc addimus *Reg. Reverter. decis.* 69. disputare articulum, nùm contractus censeatur usurarius, si quis tot salmas olei emerit, sibi in proxima nova recollectione consignandas ad rationem ducatorum tot pro qualibet salma, & pro validitate pacti concludere videtur, & confirmat ibidem doctissimus *Dom. Reg. de Marinis.*

RITUS CXCVII.

ITem servat ipsa Curia, quod accusator, qui priùs Curiam adiverit, non possit, ipsa accusatione pendente, in aliqua Curia de aliquo crimine, in quo non potest intervenire procurator, accusari, vel denunciari, dùm tamen sit paratus in dicta Curia respondere pro denunciationibus, vel accusationibus quibuscunque (accusatione durante) & nihilominùs fidejussoria cavere, quod (accusatione finita) respondeat accusationibus, vel denunciationibus coram quocunque Judice competenti.

SUMMA RERUM.

1 *Accusator nequeat reaccusari, quinque in casibus, qui referuntur, restringitur.*
2 *Verba Ritus transcripta sunt à cap. Regni 256.*
3 *Procurator nè admittatur in criminalibus, probatur ex Regula Juris.*

HOc ipsum probat *Rit.* 193. & super eo scripsimus, utriusquè autèm *Ritus* observantia, re-
1 stringitur quinque in casibus, quorum duos recensuit citatus *Ritus* 193. reliquos verò tres scripsit *Ritus* iste noster, quorum primus est in crimine, in quo non admittitur procurator, insupèr ut accusatus promptus sit respondere, durante accusatione, tandemque fidejussoria cautione promittat, completa accusatione, se responsurum accusationibus, quos insupèr casus *prag.*1. *de accusat.* clara stabilitione ordinavit. *Ritus* itaque noster convenit cum altero adducto *Ritu* 193. quoad conclusionem, addit tamèn præfactas restrictiones in illo
2 minimè comprehensas. Verba autèm hujus *Ritus* ad verbum transcripta sunt, ex *cap. Regni* 256. injunxit nobis §. *Item accusator*, & super eo scribit *Campagn. num.* 29. quin neque ex officio, vel ad fisci instantiam, ut ex *Grammat. decis.*53 scripsimus indicato antecedenti *Rit.* cum declaratione illic addita.

3 Loquitur insupèr *Ritus* de crimine, in quo non potest intervenire procurator, nam regula pervulgata Juris est, in criminalibus non admitti procuratorem, *ad tex. in l. pen.* §. *ad crimen*, & inibi *Bar. ff. de publ. Judic.* cujus declarationem tetigimus in *Rit.*106. & nùnc addimus *Farinac.* omninò videndum *in q.*199. fusissimè extricantem, ac præsertim in causa usuraria scripsimus *Rit.*196.

RITUS CXCVIII.

ITem servat ipsa Curia, quòd ubicunquè in termino, qui dicitur peremptorius ad dictam Curiam veniendum, usque per totum diem talem mensis talem, mensis talis, hujus anni, talis, hujus anni, talis indictio, sicut fit in principali termino, qui datur ad probandum in tota causa, & in termino repulsæ, & in termino cujuslibet publicationis causæ, tàm primæ, quàm publicationis repulsæ, quàm publicationis responsionis, quàm termini super aliqua petitione beneficij, &c. quæ quidem verba, scilicèt, peremptorius ad dictam Curiam veniendum, & cum ponuntur, ubi datur aliquis terminus ad aliquid faciendum, tùnc accusatus criminalitèr, si illo die ultimo termini non compareat, & accusator compareat, vel coadjutor, seù advocatus fisci, si est ex officio accusatus, contra dictum accusatum, vel inquisitum, contumacia accusatur, & sequenti die ad petitionem dicti accusatoris, vel advocati fisci, potest idem accusatus, vel inquisitus condemnari ad pœnam fidejussionis & banniri, & fidejussor condemnatur ad pœnam fidejussionis.

SUMMA RERUM.

1 *Hujus Ritus sanctio summatim indicatur.*
2 *Comparere in ultimo peremptorio tenetur citatus, quamvis contumacia incusetur prima die juridica post primam contumaciam.*
3 *Accusator comparere in termino, contumaciamque accusare tenetur.*
4 *De termino peremptorio, & an dilationes ad probandum datæ peremptoriæ dicantur, & si non sit dictum, remissivè.*
5 *Inquisitus ad fidejussionis pœnam quando condemnetur.*

1 HVnc Ritum esse aliquantulum intricatum, *Caravit.* ibidem advertit, subnectens, in effectum dicere, quod si citatus, ad veniendum, & se præsentandum ad Curiam infrà terminum (qui peremptorius dicitur) putà usquè, & per totum talem diem non comparet ultima die termini, sed, comparente accusatore, vel procuratore fisci, si ex officio proceditur, accusatur contumacia, & sequenti die citatus, ipsis instantibus, potest condemnari ad pœnam fidejussionis, & banniri, & fidejussor condemnatur ad pœnam fidejussionis.

2 Verùm attentis verbis ejusdem *Ritus*, ibi, *si illo die*

die ultimo termini, dicendum est illum loqui de primo peremptorio, de quo præterea fatur *Rit*. 183. si enim de secundo peremptorio verba faceret, erronee subjunxisset alia verba, *Et accusator compareat, &c. contra dictum accusatum, contumaciam accusatur*, quandoquidem comparere in ultimo peremptorio quamvis teneatur, attamèn contumacia inculatur prima die juridica, elapso triduo post primam contumaciam, ex resolutis a nobis super *Ritu* 112.

3 Et quod accusator comparere teneatur in termino, & contumaciam incusare, alioquin extincta esset citatio, notavimus super *Ritu* 121. & advertit *Clar. lib. 5. sentent. §. fin. qu. 44. n. 6. & 13.*

4 De termino peremptorio diximus in *Ritu* 29. *tom.* 1. & de dilationibus datis, an peremptoriæ illæ intelligantur, etsi non fit dictum, sermocinantur *Duen. reg.* 201. *Capyc. decis.* 81. *num.* 1. *Foller. in prax. crim. in fragm. num.* 50. *Muscatell. in prax. crim. rub. vel eos, verb. citar. fac. num.* 5. *& 6. Marant. in spec. par. 6. memb. 1. de citat. num.* 72.

5 Inquisitus verò quando condemnetur ad pœnam fidejussionis, & hodiernus usus necnè approbet prædictam hujus *Ritus* observantiam, insinuavimus post *Carav. in Ritu* 94. *tom.* 1. & alia consimilia pertingimus super *Ritu* 221. nostri tamen *Ritus* sanctio quamvis vigeret, posset nè post à mora purgari, tetigimus super *Ritu* 163. *tom.* 1. alteroquè 173. *hoc tom.* 2.

RITUS CXCVIII.

Item servat ipsa Curia non recipere denunciationem aliquam: nisi denuncians se obliget ad certam pœnam de probando ipsam denunciationem, & non concordari cum denunciato sine licentia Curiæ, deindè Curia procedit ad dationem capitulorum.

SUMMA RERUM.

1 *Quanta sit calumniatorum vis ad hominum societatem deturbandam, ostenditur, & nonnulla in illorum detestationem traduntur.*
2 *Accusator quæ polliceri debeat vigore hujus Ritus.*
3 *Principalis in quo casu luat pœnam perjurii.*
4 *Calumniatores qua pœna mulctentur.*
5 *Discrimen inter accusatorem, & denunciatorem indicatur.*
6 *Ad quam multam denunciantes se obstringere teneantur.*
7 *Hodiernus usus non admittit hujusce Ritus observantiam.*
8 *Pœna talionis, omnisquè alia etiam expensarum in criminalibus recessit ab aula, cum declarationibus.*

1 Dictum à me superius est, quanta sit calumniarum vis, ad hominum societatem deturbandam nunc cum de iisdem sermo hîc inciderit, pauca subnectam, quæ exitiale hoc humanæ naturæ calumniatorum genus quodammodò ostendat. Athenis in foro ubi regebantur causæ lycus quidam Genius sculptus stabat lupina specie, apud hanc statuam sycophantæ pecunia corrupti versari consueverant, velut apud Deum quempiam sui quæstus Præsidem, eique in dies singulos triobolus solvebatur. Equidem, ut Apollonium hic faciam, meritò in lyci Dæmonis clientela esse calumniatores existimaverim, & fœdissimum genus hominum lupi infesta tabe, in integerrimorum virorum famam semper falsis criminibus, & fallacis armatum; Valeriam nescio quam cum dentibus natam, exitio Civitati fuisse, in quam deportata est, narrat *Plinius*, calumniatores huic similes dixerim, qui vix nati jam mordere famam bonorum, & lacerare incipiunt. Quamobrem periculum est, nè in quamcunquè devenerint Civitatem, aut hominum Cætum, maledictorum, aut criminum virus effundant, & in perniciem bonorum grassentur. In Smyrnæ templo speculum fuit, quod egregias quasquè species admodum deformes, & aspectu horribiles reddebat. Calumnia optimos, & sanctissimos mores turpissimos, & teterrimos fingit. Deus immortalis? quodnam supplicii genus statuendum his foret? Salaminæ si sus herbescentem segetem fuerit depastus, ejus, dentes lata Salaminensium lege exscinduntur, ut testatur *Ælianus*, utinam id ipsum de calumniatore florentis hominis famam, & innocentium virtutes falsis criminibus arrodente, fortierquè repressò diceretur. Sed nullum virtute ipsa, atque innocentia quæ in falso accusat, defendi debet à judice, & patefieri, acerbius supplicium experiuntur calumniatores, si lampadem lacui, in quo tumultantur ranæ imminentem appendi cures repentè, ut ajunt, luminis fulgore percussæ conticescunt. Ranæ calumniatores sunt, qui contra innocentes tumultuantur, at si virtutis fulgor, innocentiæ, ducusis falsæ accusationis tenebris, clarior emicuerit, comprimet statim eos, & obmutescent. Id igitur curent Principes, & Judices importunas calumniatorum linguas authoritate sua reprimant, ut Octavius Infans apud *Suetonium* obstrepentes clamoribus insanis ranas compescuit, ut pace summa, & aureæ tranquillitatis serenitate Cives fruantur.

2 Meritò igitur duo polliceri debet accusator vigore hujus *Ritus*, & alterius 203. probare f. crimen delatum, & ab accusatione non desistere, utrumque verò fovetur jure communi, eo namque jure, tùm se subscribere ad pœnam talionis debebat, eam scilicet, quam merebatur accusatus, si impositum crimen patrasset, tùm spondere, se accusationem prosecuturum usque ad finem causæ in libello accusationis propositæ, *l.* 1. *§. calumniatores, ff. ad Senat. Consult. Turpill. l. fin. §.* 1. *C. de accusat. cap.* 1. *cum seq.* 2. *q.* 3. *Anan. in rub. de accusat.* & hoc posteriori casu pœna *Senat. Consul. Turpilliani* desistendo mulctatetur, *Curt. junior in l. transigere num.* 29. *& ibi Alexan. num.* 10. *de transact.* namquè in alterutro casu calumniator diceretur, cum scilicet non verificaret, aut prosiliret; Tu vide quæ super ambobus scripsere copiosè *Mascard. conclus.* 25. *lit. A. Farinac. quæst.* 16. *à num.* 1. *Tusc. conclus.* 156. *cum duab. seq. lit. A. Sot. de Justit. & jurdib.* 5. *q.* 5. *artic.* 4. *F. Fragos. de regimin. Reipub. p.* 1.

p.1 lib. 5. disp. 12. §. 2 num. 71.

Licet autem generali Orbis usu ambo jam di-
cta cessent his nostris temporibus, ex Doctoribus
mille coacervatis à prædictis auctoribus, maxi-
me *Farinac. num.3. Bianch. in pract.crim fol. 15.*
num. 14. nihilominùs si accusator dixerit se velle
3 uti querela, & probationibus, aut si medio jura-
mento examinatùs deposuerit, falsi pœnam con-
trahat eamquè luere debeat, ex sententia *Boss. in*
tit. de accusat. num. 24. & Julii Clari q. 62.
num. 4. in primo casu loquentium, & ejusdem
Boss. num. 17. in postremo casu verba facientis, &
Petr. Duen. regul. 27. & sic habes casum in quo
principalis de periurio punitur, quem fortassè
non excludit *Rit.* 79. in depositione facienda per
principalem ad instantiam partis in processu cau-
sæ civilis, vel criminalis verba faciens, & memi-
nit *Reg. Sanfelic. dec.* 31.*tom.*2.tu cogita.

4 Cæterum qua pœna hodiè calumniatores ple-
ctantur, *Scacc. de Judic. caus. crimin. & civil.*
cap. 51. num. 18. Caball. cas. 205. nu. 7. Christin.
dec. Belg.4. num. 23. vol. 4. Covar. lib. 3. var. cap.
9. num. 22. Color. decis. German. 182. to.1. Felic.
alleg. 134. num. 20. par. 2. Ægyd. Boss. in tract.
caus. crim. tit. de calumniat. num. 8. & tit. de
accusat. nu. 17. Muta ad prag. Sicil. tit. 81. Thor.
alleg. divers. 46. Godofr. à Bavo in pract. crimin.
§. accusatio, num. 29. Thor. in Cod. rerum judic.
crim. cas. 38. & 39. Bertaz. cons. crim. 391. nu.
15. vol.2. Claud. Bertaz. ad consil. ejus patris 212.
tom. 1. lit. A. Reg. Sanfelic. decis. 374. lib. 3. tra-
dens *num.* 9. gravius esse puniendum vassallum,
qui adversus Baronem querelam calumniosam in-
fluxerit, ratione juramenti fidelitatis, quò ille
domino est ligatus, & discrimen inter accusato-
5 rem, & denunciatorem, indicant *Francis. Cas-*
son. in tract. quæst. crimin. cap. 7. nu. 1. Jodoc. in
prax. crim. cap. 6. num. 6. & ad quam pœnam de-
6 nunciantes se obstringere teneantur *Campag. in*
c. subditorum, num.22. & 172. Clar. §. fin. q.81.
sub num. 3. Anus meus, & Dansa ad Gram. dec.
38. n. 41.

7 Hodiernus tamèn usus non admittit hujus *Ri-*
tus dispositionem, ut per multi M. C. V. in cri-
minalibus Actuarii, & Judices me non semel cer-
tiorem fecerunt, pœna enim talionis, omnisque
alia recessit ab Aula; *Duen. reg. 27. Gramm. dec.*
39. Torrell. de Magistr. edict. cap. 8. lib. 2. Suarez
recept. sent. verbo talionis, Tasson. de antefato,
vers. 11. observ. 1. num. 4. etiam expensarum te-
ste *Carav. Rit. 297. num. 4.* ubi nos aliqua anno-
tamus *Reg. Sanfelic. dec. 54. num. 11. & dec.346.*
Thor. in supplem. compend. verbo, accusator, sive
denunciator, & semper in praxi servasse, *de An-*
gel. testatur *ad Faller. in fragm. fol. 22. tit. de ac-*
cusat. vers. si quis, quidquid dicant in contra-
rium, *Gram. cit. dec. Cornazz. dec. Lucens. 197.*
Ricc. collect. 1218. & 1219. Caball. resol.crim. 205.
num. 4. vers. Sed hæc opinio, Barz. dec. 146. nu.
1. Gandod. cons. 99. nu. 30. vol. 1. Giurb. cons. 47.
num. 28. Viv. decis. 479. Trivis. decis. Venet. 45.
8 tali pœna expensarum multari, etiamsi singula-
rem testem produxerit accusator, subnectentes,
verùm excusari, quamvis in probationibus defece-
rit, si habuerit accusator aliqua indicia eviden-
tia, utpote famam publicam, vel auditum à fide
dignis scripsere *Jo. de Amic. cons. 51. Cravett. cons.*
178. Clar. q. 62. sub nu. 4. Guid. Papa decis. 446.
nu. 1. & alii quos laudat *Borrell, par. 2. summ. dec.*
tit. 39. de expens. n.42.

RITUS CC.

ITem servat ipsa Curia, quod quando aliquis cle-
ricus denunciat aliquem, debet dare aliquos fi-
dejussores, qui se obligent in casu quo ipse cle-
ricus absquè licentia Curiæ, se concordaret cum
parte, vel non probaret dictam denunciationem:
idest pœnæ ad quam teneatur clericus, qui non
probat vel concordat se cum parte sine licentia
Curiæ memoratæ, nec obligat se clericus: quia
non potest coram Judice seculari; sed alii pro eo
obligantur, non in modum fidejussorum, sed
obligant se voluntariè prædictis aliquando est mi-
serabilis persona, vel ecclesiastica, & recipitur de-
nunciatio sine aliqua obligatione.

SUMMA RERUM.

1 *Obligatio Clerici coram laico Judice nulla est.*
2 *Quæ sanxit Ritus, & practica, quomodò fideju-*
bens pro clerico formalitèr se obligare debet, re-
censentur.
3 *Fidejussio debet accedere obligationi principali.*
4 *Una binarum differentiarum inter fidejussorem,*
& expromissorem indicantur.
5 *Pecunia si ad manus unius tantùm ex pluri-*
bus obligatis pervenerit quamvis omnes es-
sent principales respectu creditorum, respectu
tamèn recipientis monetam, alii dicuntur fide-
jussores.
6 *Fidejussoris, & principalis obligatio unica conte-*
xtu fieri debet, cum agitur de præsentando ha-
bilitandum.
7 *DD. qui hunc Ritum exornant, referuntur.*
8 *Fidejussio non valet quando accessit obligationi*
Clerici, quæ est nulla ipso jure, quia se subjicit
Judici seculari.
9 *An laicus qui fidejussit pro Clerico, non tamèn pe-*
nes acta Judicis Ecclesiastici, possit se tueri exce-
ptione fori Clericalis.
10 *Num Judex Ecclesiasticus compellere valeat lai-*
cum, qui uti fidejussor clerici se obligavit penes
illius acta ad promissionis observantiam.
11 *Aliud est fidejussor simplicitèr, aliud Correus de-*
bendi.
12 *Fidejussor mulieris Vellejani gaudet privilegio,*
non verò si correus sit debendi.
13 *An verè hæc militent, attentis prag. sanctionibus*
remissivè.
14 *Si fidejussor obligavit se uti principalis principali-*
tèr, ejus obligatio sustinetur, etiam dicta nullita-
te obligationis principalis.

1 CUm Clericus coram laico se obligare non va-
leat, ex *text. in cap. si diligenti, de foro com-*
petent. cap. at si clerici, de judic, latèque probat *de*
Franch. decis. 400. Ursill. dec. 173. num. 2. Ritus iste
2 tractat de fidejussore, quem Clericus denuncians
præstare debet, ut non uti fidejussor, sed princi-
pali nomine promittat reficere expensas, in casu,
quo

quo Clericus ſuccumberet, pro quibus obſervan-
tijs ſe ipſum, bonaquè omnia obſtringat formam-
què obligationis recipienſſæ, recenſet *Carav. nu.3.*
quem eximium Doctorem, & magnum practicum
præconizans, inſequitur *Viſconti concluſ. jur.ver-*
bo, fidejuſſor ut ſit idoneus, illiuſquè meminit *Ca-*
valc. dec.32. num.28. par.1, notabilia ſubnectens,
contradicit verò in hoc *Cam ll.Borrell.conſ.11.*
3 Probat itaquè *Ritus* non eſſe locum fidejuſſioni
quotiès principalis nequit ſe obligare, aut illius
abeſt obligatio, comprobat *Bal. conſ.223. lib.1.* &
regula conſtituta per *Tuſchum concluſ. 297.* ſua-
detur ratione illa quod fidejuſſio accedere debet
obligationi principalis, *l.fidejuſſor obligati, §.fide-*
juſſor, ff.de fidejuſſor. Mareſc. variar. lib. 2. cap.65.
num.1. Maur. de fidejuſſ. ſect.1. c.5. Anchar.conſ.2,
ſub nu. 8. de Franch. add. deciſ. 400. & alii m l:e,
4 eſtquè una binarum differentiarum inter fidejuſ-
ſorem, & expromiſſorem relatarum per *Flamin.*
Carth.deciſ.Genuenſ.6.à nu.26. quibit tamèn unuſ-
quiſquè tanquam principalis ſe obligare ex omni-
bus relatis auctoribus, & ali's mox citandis, ta-
5 metſi, & tunc ſi univerſa pecunia ad manus unius
tantùm ex ipſis principaliter obligatis perveniret,
quamvis omnes eſſent principales reſpectu eorum-
dem creditorum, reſpectu tamèn ipſius recipientis
nonctam alij dicerentur fidejuſſores, *de Franch.*
dec.55. Marſil.ſing.1. de Petr.conſ.52, num. 19. ad-
dit s tamèn, quæ *Carthar.* ſcribit *loc.cit.num.*28.
6 Illud verò quod mecum alloquens retulit A-
ctuarius quidam cujuſdam Curiæ Eccleſiaſticæ,
principalis, & fidejuſſoris obligationem de præſen-
tando unico contextu faciendam eſſe, & alterum
ſine alterius præſentia obligari non poſſe, quod at-
tenta praxi Curiarum ſecularium Regni, & in ma-
teria præſentandi habilitatum certum eſt, teſte *Ca-*
ravita Ritu 159. verſ. hodiè, ſub nu.3. in ali s verò
fidejuſſoribus non procederet, ſi conſideretur, quæ
ſcribunt *Alex.conſ.32. lib.4.* præſertim *num.11. &*
14. Jaſ.conſ.58. circà medium lib.3. & Decian.conſ.
72. num.5. & 6. lib.2.
7 Ceterùm, ut aſſerta in præſenti *Ritu* illuſtrius
pateant, vide, quæ *Maſi atell.* congerit *in praxi fi-*
dejuſſ. p.2. qu. 9. à num. 35. & ſuperiùs relatam
*deciſ.de Franch,*400. potiſſimùm *nu. 8. Bajard. ad*
Clar.qu.46. num.8. Foller.in fragm.num.154. Con-
ſil. Paſchal. de patr. poteſt. p.1. cap.6, ſub num. 16.
8 qui *Ritus* obſervantiam ſubnectit procedere, quan-
do Clerici obligatio evidenti obnoxia eſt nullitati,
utpotè facta coram ſeculari Judice, non verò quã-
do illa eſt valida, uti facta extrajudicialiter manu
publici Notarij, ſed pro ea privilegio fruitur de-
clinandi forum ad Judicem Eccleſiaſticum, tunc
namquè nulla competit fidejuſſori exceptio, *Ro-*
man. ſing.633. Guid.Papa deciſ.562. num.5. & in
terminis *Ritus* optimè *Caravita* quoquè laudato,
perpendit *Viſconti in add. verbo, fidejuſſor, ut ſit*
idoneus, & collimat *dec. Afflict.* 206. cui inhærent
Hercul.in tract. de non offend. cap.50. num.70. Ca-
mill.Borrell. conſ.11, Guazzin. in tract. de caut. de
non offend. 2.par. qu.27. num.3. & videndi *Epiſcop.*
Ricc. in prax.var.reſol.145. Reg. Sanfelic. dec.160.
9 *nu.6.* tradens, laicum, qui fidejuſſit pro Clerico,
non tamèn penès acta Judicis Eccleſiaſtici, haud
ſe tueri poſſe fori Clericalis exceptione, conve-
niunt *Caball.reſol.crim.caſu 153. Bovadill. in 2.po-*
litic.cap.18. caſ.127. num.246. Graſſ.de effect.cleri-
cat. effect.1. num.988. Ricc.dec.210. num 4. par.2.
P.Frapoſ.de regim. Reipubl. Chriſt. par.1. lib. 2. tit.
de oblig. moderat. Reipubl. diſp. 4. §.4. membr.13.
num.371. Bellug. in ſpec. princip. rub. 15. ſed quid
10 *dicas, pag. 115.* & num laicus, qui uti fidejuſſor
Clerici ſe obligavit coram Judice Eccleſiaſtico, ab
eodem ſit compellendus ad promiſſionis obſervan-
tiam. Affirmativam ſuſtinuit alteam *Reg. Sanfelic.*
add. dec.160. par.2. praxim indicans, & determi-
nationem emanatam anno 1578. quam reſcribit
Franc.Maria Prat.ad Paſ.bal.add.num.16. qua de
re *Ricc. par.2. deciſ.210, Squillan.add.tract. cap.7,*
num.86.
11 Ex his inferimus, aliud eſſe fidejuſſorem ſim-
pliciter, aliud correum debendi inſolidum obliga-
tum, & proindè primo caſu Vellejani beneficio, ſi
pro muliere fidejuſſerit, gaudere, ſcripſit *Reg.Mer-*
lin. tom.1. contrav. forenſ. cap.55. altero verò caſu
validè obligabitur, *tex.* eſt *in l.ſi Titius ff. de fide-*
juſſ. Bart.in l.ſi quis pro eo, nu.15. ff.eodem, & poſt
12 alios, obſervat *Jul. Carthar. dec.crim.44. num.55,*
plures *Rota Romana dec,*memorans, *Mareſcot.var,*
reſol. lib.2. cap.65. nu.6. Jacob. Macchell. in patro-
*cin.58.in fin.*loquens, de fidejuſſore minoris, quod
an procedat, attenta diſpoſitione ſtatutaria Regia-
13 rum Pragmaticarum hujus Regni, inquirit idem
Paſ. bal. ſub num.17.
Ex his, etiam colligitur, ſi fidejuſſor obliga-
14 verit ſe uti principaliter, ejus obligatio ſuſtinetur,
etiam data nullitate obligationis principalis, *Nat-*
ta conſ.262. num.51. Joſeph Ludov. dec. Peruſ.27,
num.2. Mohedan.dec.2.de fidejuſſ. Ludoviſ. dec.Rot.
Rom.321. nu.6. & dec.560. Gratian.diſcep. forenſ.
cap.122, num.10, quos refert *Prat.ad Paſchal. ad l.*
ſolo ad num.15. tradens *in verſ.alia reſtrictio* limi-
mitationem, quod non procedat fidejuſſionis nul-
litas, quando obligatio principalis eſt nulla favore
aliquo ſpeciali, qui non militaret reſpectu fidejuſ-
ſoris, ex *Franch. dec.247. num.2. Rota in dec. Se-*
raph. 1234. & in dec.158. num. 4. inter impreſſas
penès *Farinac. poſt 2.vol.conſ.* & aliis, videas *Mocc.*
in ſylv.caſ forenſ.cap.47.

RITUS CCI.

ITem ſervat ipſa Curia, quod quando venit ali-
quis, qui ſit filiusfamil. & qui vult denunciare
aliquem: non recipit denunciationem, niſi cum
obligatione ut ſupra, cui obligationi pater con-
ſentiat, vel niſi conſtet Curiæ, quod habeat de bo-
nis alijs, de quibus poſſit ſolvi dicta pœna, ut pu-
tà, bona Caſtrenſia, in actu armorum quæſita, vel
quaſi caſtrenſia ut id quod lucratur Advocatus,
& procurator filiusfam. ex induſtria; cui ſimiliter
obligationi non aſſentiet pater. Et niſi ſit aliquis,
qui ſe ſpontè obliget, non per modum fidejuſſoris,
ſed principaliter de ſolvenda dicta pœna; in caſu
quo non probaverit, vel concordaverit ſe ſine li-
centia Curiæ cum denunciato.

S U M M A R E R U M.

1 *Filiis competat nè abſolutum ex natura jus in ali-*
quibus bonis adverſus patres, adeout inter ipſos
ju-

justum simpliciter, & æquale exerceri valeat.
Negativam sententiam amplectitur Author.
Pactum Seleuchi locrensium Principis recensetur.
2 *Quale sit juris Cæsarum fundamentum, ut filii in bonis castrensibus, vel quasi jura, & dominium habeant, recensetur.*
3 *Duo sanxit præsens ritus, & quæ sint.*
4 *Filiusfamilias se obligare, citra patris consensum non potest.*
5 *Patris ubicumque requiritur consensus, non sufficit tacitus, sed exquiritur expressus.*
6 *Accusare verò, & se defendere, nec nè illi diceat absque patris consensu.*
7 *An verò in causis civilibus, sivè in agendo, sivè in excipiendo.*
8 *Præstari nè possit consensus post litis contestationem.*
9 *In contractu filiifamilias; àn consensus patris possit ex intervallo, & ex post facto accedere.*
10 *Filiifamilias, àn gaudeant beneficio, nè teneantur, nisi in quantum facere possunt.*
11 *Pragm. 1. ad S. C. Maced. àn includat contractus extra Regnum initos, etiam à subditis.*
12 *Locus contractus in quo est promissa ratificatio, àn locus ratificationis factæ, sit attendendus.*
13 *Sanctio S.C. Macedon. non comprehendit peculium castrense, vel quasi.*
14 *Quæ verò sunt bona castrensia, vel quasi. Bona Clericorum dicuntur castrensia. Dos, & antefatum.*
Item, quicquid acquirit Notarius ob suum officium.
15 *Procuratorum verò bona sint, nè quasi castrensia.*
Adjunguntur Ritus præsentis, & juris communis contradicentes disputationes.
16 *Genitor in ipsis bonis castrensibus, vel quasi, nullum acquirit usufructum.*
De illis absque patris consensu disponere filio licet.
In quibus aliis bonis pater non habeat usum fructum, remissivè.
17 *Peculii materia; remissivè.*

1 DIsputant inter se Theologi, competat nè filiis
absolutum ex natura jus in aliquibus bonis
adversus Patres, adeo ut inter ipsos justum simpli-
citer, & æquale exerceri valeat. Equidem negati-
vam sententiam facile amplector, suadet enim id
mihi efficacissima ratio, nimirum; quod cum pro-
prietatis jus, ac dominium ad alterum à se distin-
ctum referendum sit semper, & filius idem sit, at-
que unus cum Patre, cujus erit pars, *ut 8. eth.*
cap. 12. docuit *Aristot.* & voluit *text. in l. cum satis,*
C. de agr. & cens. cum Glos. in constit. paternorum
n. 66. col. 2. planè fit, ut quod Patri filius tribuerit,
quandoquidem pars ab illo decisa, sibi etiam tri-
buisse dicatur, omneque bonum filii, ac malum,
ut suæ partis opus Patris simul esse existimetur,
quod ex facto Seleuchi Locrensium apertissimè
constat, qui pœnæ filio adultero debitæ partem
in se transtulisse, utque illi oculum servaret, utro-
que orbando, unum sibi erui passus fuisse dicitur,
ratus scilicet, utroque se lumine orbatum iri, si
utroque filius privaretur: utroque etiam orbatum
iri (ut lex exigebat) filium, si quod illi servabatur
lumen, detraberetur à patre. Ex quo satis intelli-
gitur, quantominus à patris potestate bona filij,
ac fortunæ eximi possint, ad quæ natura ipsa tri-
buit parentibus jus, ac dominium. Quarè cùm jus
Cæsarum, vel supremi Principis dispositio natu-
ras rerum immutare non possint, & natura filius
sit pars patris, unum, idemque cum illo, meritò
asserendum videtur alterius bona utriusque domi-
nio subjacere, nec inter ipsos justum exerceri sim-
pliciter, aut fundari posse.
2 Rationabile igitur fundamentum novi juris
Cæsarum, ut filii in bonis castrensibus, vel quasi
quædam jura, ac dominia habeant, aliud esse ne-
quit, nisi rationalis animæ filij independentia, per
quam pars patria non dicitur, sed suo modo alter
ab illo, vel dicendum potiùs, quod ex metu tan-
tum Principis placito ob Reipublicæ bonum fiat,
ut filius in usu quorundam bonorum gerat se quo-
dammodo, ac non filius, & pater, etiam ut non
pater. Secundum istas igitur acceptibilitates ex-
plicandus est *Ritus*, & hoc pacto, ut consideranti
facile patet, concedenda est filiis in bonis castren-
sibus, vel quasi potestas, quæ quidem mirum
quantum ad virtutis exercitium juvat, quantum
ad otii, & desidiæ destructionem impellat; Impen-
sius labori operam navabunt, domi, bellique Ado-
lescentes, acrius ad scientias, ad artes incumbent,
si bona, quæ in ejusmodi rerum exercitio acqui-
runtur, sub ipsorum potestate sint, suaque dici
possunt, de quibus nec cum parentibus agendum
sit, nec illis impertiri teneantur.
3 Duo igitur *Ritus* sanxit, primò filium familias
denunciantem non admitti, nisi se obliget ad pœ-
nam memoratam in *Rit. 199.* dummodò tali obli-
gationi assentiat pater; Secundò, non requiri
obligationem, quotiès ille habet bona castren-
sia; & quasi; Primæ parti opitulatur Regu-
la Juris, nè filiusfamilias contrahere, vel quo
4 modo se obligare valeat citra parentis consen-
sum, quam statuit, dilatat, restringitquè *Tu-*
scus conclus. 372. lit. F. eamquè *Bal.* ante consti-
tuerat *cons. 295. lib. 4. & Alex. cons. 196. num. 2.*
lib. 6. omnesquè foventur *tex. in l. fin. §. filii autem,*
C. de bonis quæ liber; At ille *tex.* fatur in casibus,
in quibus parenti acquiritur ususfructus, ob id
refert plurimum videre., quæ in hac re scripsimus
super *Rit. 135. tom. 1.* ubi primitùs de jure com-
muni, deindè virtute *Pragm. 1. ad Senat. Cons.*
Macedon. loquuti sumus, quibus núnc adjungi-
5 mus, quod ubicunq; patris requiritur consensus,
expressus adhibendus est, nec sufficit tacitus *Ric-*
cius dec. 668. num. 7. oppugnat verò *Dyn.* qui do-
cuit, satis esse illius consensum, etiam subsequen-
tem, sivè tacitum, sivà expressum, *cons. 33.* quin,
& in illis in quibus non habet usumfructum, quia
nequè administrationem habet, *Tuschus conclus.*
125. lit. P. nequè illius requiritur consensus, non
tantùm juris considerata dispositione per *add. §. fi-*
liis autem, sed insupèr altera attenta dispositione
præcalendatæ *Pragm.* teste *Carav. in hoc Ritu sub*
num. 6. de quo meminit *Avus meus ad Capyc. dec.*
156. sub num. 3.
6 Sed àn possit accusare, & se defendere absq; pa-
tris consensu, *Carav.* distinguit inter publicum,
& privatum delictum, ut in illo nullus requira-
tur parentis consensus in accusando, quæ distin-
ctio comprobatur aliorum plurium auctoritati-
bus, nempè, *de Franch. dec. 100. num. 6. & 7.*

Civii

*Vivii opin.*303. *num.*20. *lib.* 1. *Bajard. ad Clarum q.* 14. *num.* 23. *Conſ. Onufrii de Palma in reſponſ. crim.* penès *Prat.*51. *num.*18. & abundàntius *Farinac. de accuſ.q.*12.*num.*10. qui prætereà ſubdit, praxi quoquè obtentum eſſe, ei licere, tùm accuſare, tùm defendere in publico nedùm, ſed privato delicto, abſquè parentis conſenſu, confirmatquè *Judex de Augelis ad Foller. in fragm. tit.de accuſat. ſub num.* 437.*fol.* 23. memor hujuſce *Ritus,*
7 & *Carav*, cum alioqui agere, aut conveniri illius ſine conſenſu de jure non liceret, teſte eodem *Tuſcho*, multa cumulante, *in concluſ*,363.*ead.lit. F. Battand. in pract. crim.* 70. *ex l.fin.§. neceſſitate*, *C. de bon. quæ liber.*

Ideòquè erit nullum Judicium, ſi ab ipſo filiofamilias, vel contra ipſum fuerit lis inſtituta abſq; patris conſenſu, *Guid.Pap. dec.*54. & 410. *Ludovic. de Peruſ.*13. *Calà de modo artic. & prob. Gloſ.* 3. §.1. *num.* 77. *de Franch. dec.* 494. *Cotta in memor. verb. filiusfamilias*, *Reg. Rever. dec.* 212. & *ibi D. Reg. de Marin. num.* 1. hanc reſtringens regulam in bonis, in quibus patri non quæritur uſusfructus, & etiam abſente patre, licere filio in Judicio eſſe abſquè patris conſenſu, tradit *num.* 4. & dixerat antè ipſum noſter *Carav.* cujus non meminit, in hoc *Ritu in fin.verſ.ſecundo, juxta præfata*. Verùm in quo exigitur con-
8 ſenſus patris ad ſiſtendum in judicio, ille in litis conteſtatione eſt præſtandus, vel antè id tempus, quod ſi poſt conteſtationem in decurſu litis præſtetur, proceſſus anteà factus non ratificatur, ex *l.quod ergo*, ubi *Ang. ff. de his, qui not. infam. Paul.in l. ſi quis mihi bona, §. juſſum, ff.de acquir. hæred. Piſanel. ad Affl. dec.* 180. *P. Fragoſ. loco citando*, §. 8. *num.* 250. reprobans nonnullos *DD.* apud *Vant. de nullit. ſentent. ex inhabil. ſeu defectu mandati*, *num.*45. Sed horum aleam, ut conſenſus patris ſuperveniens, etiam poſt ſententiam, judicium convalidet, inſectantur *Ricc. dec. Cur. Archiepiſcop.*6. *num.*3. *lib.*1. expendens *tex.in d.l. quod ergo*, *Reg. de Marin. ad Revert. dec.* 212. *n.*3. & conferunt ab ipſomet *Reg.* tradita ad eundem
9 *Reverter. dec.*200. *in princ.* & àn patris conſenſus neceſſarius in contractu filii ex intervallo, & ex poſt facto accedere poſſit, inquirit idem *D.Reg.de Marin. ad Revert. dec.* 127. & *lib.*1. *quotid. reſol. cap.*133. *num.*21. & 145. *num.*26.

10 Verùm tamèn cum filiifamilias conſtare multa conſueverint debita, ea mente, atque ſpe conſequendi emancipationem, & gaudendi beneficio, niſi in quantum facere poſſunt, tunc videndi ſunt *DD.* excutientes, àn re vera gaudeant, potiſſimùm *Urſill. ad Affl. dec.*84. *num.*2. *Carocc.deciſ.*43. præſertim *num.*12. quin, & generalius loquens, in quibus caſibus illud privilegium ceſſet, recenſent *Cavalc.in dec. Fiviz.*31. *par.*1. *Reg. Sanfelic. dec.*190. *Epiſc. Maraut. reſp.* 49. & 59. *p.* 2. *Præſ. Merlin. centur.*1. *q. for.*39. *centur.*2.*q.*99.& 100. *Prat. reſponſ.crim.*39.*Galter.* poſthæc ſcripta viſus, & loquens in terminis nedum *cit. l.* 2. verùm *Ritus Mag. Cur. in ſuo tract. de liquid. inſtr.* 2. *par.* 2. *partis princip. rub.unica*, *num.* 47. 48. 49. 50. 53. & 54. cujus verba, ut plurimum, & quidem apertè opitulantur noſtris, tùm, in iſto, tùm *add. Rit.*135. aſſertionibus.

11 Cæterùm, in terminis memoratæ *Pragm.* 1. *ad S. C. Maced.* in cauſa Ill. conjugum Ducum Balneoli, cum hæreditate Ill. Principis Aſcoli, reſpondimus, illam non includere contractus extrà Regnum initos, etiam à ſubditis hujus Regni, cum minimè directa ſit perſonis contrahentibus, principaliter eas inhabilitando, licèt in conſequentiam ſequatur actus annullatio, ſed principaliter dat formam contractibus, vel imponit actui ſolemnitatem, & ſic contractibus, qui geruntur in Regno à Notariis, quibus in terminis non obſtringuntur contrahentes extra territorium, licet ſubditi, *Bar. in l. cunctos populos*, *num.* 329. 6. *cap. de Sum. Trin. & fide*, *Catt.* & ibi ſequuntur *Bal. Salic.* & alii claſſici, & inter repetentes latè *Jo: Bapt. de Sancto Severino in ead.l. num.*101.102.& 106. *Caccialup. num.*98. & *Siguorell. num.*12. ex conſulentibus *Aretin. conſ.* 54. & 73. *Ruin. conſ.* 160. *num.*3. *vol.*4. *Hieron.Gabr. conſ.*1. *num.*2. & 6. *vol.*1. *Anton. Gabr. commun.concl.tit. de ſtatut. concl.*8. *num.*22. & *tit. de conſuet. concluſ.* 2. *nu.* 25. & alii per *Tiraquell. ad l. connubial. gloſ.* 8. *verſ. de Summar. num.*216. *ad num.*218. *Præſ.de Franch. deciſ.*72. *per totam*, *Reg. Rovit. conſ.* 51. *num.*12. *lib.*2. & *in prag.*1. *de Sen.Conſ. Maced. n.* 3. & 19. *Conſ.Paſchal. de virib. patr. poteſt. par.* 1. *cap.*6. *num.*31. & *ſeq. Card. Tuſch. pract. concluſ. tit.*5. *concl.*542. *num.*1 *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. lib.* 2. *cap.* 253. *num.* 13. & 14. *Carpan. ad Statut. Mediolanen. tom.* 1. *cap.* 328. *num.* 36. & ſequitur *Reg. Donat. Anton. de Marin. quotid. reſol. lib.*2, *cap.*62. *n.*8.

12 Quin, præfatæ concluſioni minimè obſtare, addebam, contractum celebratum fuiſſe in Civitate Mediolani pro executione ratificationis, & obligationis promiſſæ in contractu inito in hac Civitate Neapolis à Procuratore Principis patris, quia in themate propoſito, ratificatio principalis fuit contractus in perſona Principis filii, antea non obligati, ex quo ſumſit vires obligatio in ejus perſona, & locus ratificationis attenditur, *Gratian add.cap.*253. *num.*9. & 10. & collimant tradita per *Tiraq. ad ll. connub. cit. num.*232. etiam ſi in hac Civitate eſſet facienda ſolutio, ad *tex. in l. contraxiſſe*, *ff.de action.& obligat.* locus namquè in hac materia verè contractus geſti, non autem deſtinatæ ſolutionis, attenditur, *Jo:Bapt. de Sancto Severino in d. l. cunctos populos*, *num.* 34. & 130. poſt *Bart. num.*14. *Franc.Marc.dec.*397. *n.*4. *tom.*5. ſecundæ parti *Ritus* collimat jus commune *in l. fin.* & *l.*2. *ff. ad Senat. Conſult. Maced.* cujus
13 Senatus beneficium, haud comprehendit peculium caſtrenſe, vel quaſi, *de Franch. deciſ.* 70. *Reg. Rovit. in d. prag.*1. *num.*54. *Fontanell.de pact. nuptial. clauſ.*4. *Gloſ.* 8. *num.* 54 & 55. *Surd. de Aliment. tit.* 4.*q.* 11. *num.* 11. *Aegid. Luſitan. in repetit. legis primæ*, *C. de ſacroſanct. eccleſ. par.* 1. §.7. *à num.*3 *Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verb. cum non abſimilis*, *num.*34. & *verbo*, *læſis*, *n.*98. *Reg.de Marinis quotid. reſol.lib.*1. *reſol.*62. *n.*10.& *reſol.*145. *n.*34.

14 Quæ verò ſint bona caſtrenſia, & quaſi, declarat *Gloſ. in §.*1. *verſ. caſtrenſibus*, & ibi *Doctores*, *inſtit. per quas perſonas nobis acquirit*, *Molfeſ. in comment. ad conſuetud. Neap. par.*10. *q.*15. *num.* 6. *tom.* 2. potiſſimùm clericorum bona omnia, etiam quæ ſui natura eſſent adventitia, ratio-

ne clericatus dici castrensia, vel quasi, scribit *Gratian. decis. Marchia* 49. *num.* 53. qua de re *Jo. Bapt. Mucc. dilucid. var. quæst. forens. quæst.* 3. dotem etiam, & antefatum, notat idem *Ricc. decis.* 669. *Bal. novell. de dot. par.* 6. *privil.* 34. emptum ex pecunia perventa ex bonis castrensibus, vel quasi, inter bona castrensia, vel quasi numerabitur *l.* 1. *C. de pecul. castrens. Molin. tom.* 2. *de instit. disp.* 261. *vers. filiusfamilias*, *Less. lib.* 2. *cap.* 4. *dubio* 3. *num.* 8. *P. Fragos. de regim. Reipub. par.* 3. *lib.* 1. *disp.* 2. *de filijsfamil. num.* 277. Item, quicquid acquirit notarius ob suum officium notariatus, dicitur quasi castrense, idquè, præter *DD.* relatos à *Carav.* dicunt *Castrens. cons.* 98. *lib.* 2. *Cappell. Tholos. decis.* 10. *de Angelis in prat. ad l. feritmi*, 4. *C. de Advoc. divers. Judic. Carav.* adducens, *Anton. Scappus de Jur. non scripto lib.* 3. *cap.* 105. *num.* 4.

15 Non igitur mirum, si procuratorem Notario inferiorem, defendi super *Ritu* 100. *tom.* 1. tametsi ex ejusmodi *Ritus* effatu apertè probari, acquisitum in Judicio à procuratore, quasi castrense peculium esse, advertat *Constan. Papa* addens *ibid. lit. A.* cui contradicit jus commune ex unanimi sententia Doctorum, cujus testis est *Riminald. in dic.* §. 1. *num.* 61. *& Viv. inter communes opiniones Doctorum lib.* 14. *vers. Procuratores officium*; at contrarium consuluit *Alex. cons.* 2. 6. *vol.*

16 In ipsis tamèn bonis castrensibus, vel quasi, nullum acquiri genitori usumfructum, inquit citatus *Gratian.* quin de illis, spreto patris consensu, disponere illi licere, refert etiam idem *Ricc. ead. decis.* 669. *sub num.* 5. adeò quod si pubes sit, tenetur in prædictis bonis, si amittat in ludo licito, *Fragos. loco cit. num.* 284. his adde *Benedictum Pinellum* omninò videndum, multis columnis explicantem hanc materiam bonorum castrensium, personasque illa quærentes, & si de illis disponere, quando, aut quomodo possint, *in* 1. *tomo selectarum sentent. lib.* 1. *cap.* 5. In quibus aliis bonis pater non habet usumfructum, explicant *Affl. & Ursill. decis.* 392. *Capyc. dec.* 56. *num.* 4. an in bonis ab ipso patre filio donatis, *Anna allegat.* 73. *nu.* 8. *Reg. Rovit. decis.* 3. *Reg. Sanfelic. decis.* 80. *num.* 2. fit nè in ejusmodi bonis, in quibus non habet usumfructum, legitimus administrator, inquirit *de Franch. dec.* 50.

Omnifariam verò peculij materiam, & quomo-
17 do patri, vel filio quæratur, sivè quoad dominium, & proprietatem, sivè quoad usumfructum, & commoditatem pertractant, *P. Petrus de Oñate Jesuita in* 1. *lib. de contractib. in genere tract.* 2. *disput.* 4. *de caus. contract. sect.* 11. *ex num.* 162. *ad* 179. *P. Rebell. de obligat. Just. par.* 1. *lib.* 1. *q.* 7. *sect.* 2. *num.* 15. *Valas. de partit. cap.* 13. *num.* 146 *Barbos. ad ordin. reg. lib.* 4. *tit.* 98. §. 3. *Mastrill. decis. Sicil.* 59. *num.* 1. *lib.* 1. *Mendez à Castro in repet. l. cum oportet, C. de bon. quæ liber. num.* 6. *&* 73. *& par.* 3. *num.* 153. *Bursat. cons.* 133. *num.* 39. *Castill. de usufructu lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 59. *P. Bapt. Fragos. in tract. de regimin. Christ. Reipub. tom.* 3. *add. disp.* 2. *de filiisfamil.* §. 8. *ex num.* 229. *Reg. Sanfelic. decis.* 180. *&* 208. & alij quos laudat *Prat. ad Paschal. de patr. potest. par.* 1. *cap.* 3. *ad n.* 1.

RITUS CCII.

ITèm quod si partes voluerint, seù procuratores, in earum causa civili, & criminali ad ulteriora procedere, & fuerint forsitan in concordia: debeant petere a Curia licentiam desistendi, soluto jure Curiæ consueto, juxta antiquam observantiam dictæ Curiæ, & si non petierint, teneantur ad pœnam tarenorum decem. Itèm nota, quòd die ultimo termini, qui datur ad probandum in causa criminali: debeo ego accusator, & etiam accusatus in dicta Curia comparere personaliter, ubi verò non compareo ipso die, facit accusatus scribi facere comparitionem suam, & deindè in anteà facere me citari ad procedendum in causa ad illum actū vel actus, quem, vel quos vult facere: ubi, verò ipse accusatus non comparet, ipso die accusabo contumaciam contra eum; & die sequenti faciam eum condemnari ad pœnam fidejussionis, & banniri. Sed quid si partes in Judicio desistunt, tunc, ut antè litem contestatam, & solvit actor tarenos tres, post litem contestatam duodecim, & hoc cum licentia Curiæ solet fieri, & omnia servantur, quandocunque tamen contingat in prædictis casibus me accusatorem, vel actorem esse in Judicio, & etiam conventum, mandabitur mihi, quod dem libellum, ubi non velim desistere, sed velim agere, vel accusare. Itèm nota, quòd die ultimo termini, qui datur ad probandum in causa criminali, debeo ego accusator, & etiam accusatus in dicta Curia comparere personalitèr, ubi verò non compareo ipso die facit accusatus scribi comparitionem suam, & deindè in anteà facit me citari ad procedendum in causa ad illum actum, quem, vel quos vult facere, ubi verò ipse accusatus non comparet ipso die, accusabo contumaciam contra eum, & sequenti die faciam eum condemnari ad pœnam fidejussionis, & banniri, Item eodem sero, seù die, faciam condemnari fidejussores suos, simùl cum eo ad pœnam fidejussionis.

SUMMA RERUM.

1 *Ritus prohibet nè valeat quis desistere à lite, absq; Curiæ licentia.*

2 *Remissio partis non præjudicat fisco.*

3 *Illa coram quo sit facienda, & an sufficiat coram actuario.*

4 *Præsumptiones cessant ad conjecturandum remissionem, censeri factam,*

Propterà in Regno, testibus illa probari non potest.

5 *Sed an possit fieri per procuratorem.*

6 *Num adversus partium remissiones in M. C. V. stipulatas admittatur exceptio metus.*

7 *Illa legitimo tempore nomine absentis facta possit haberi rata extra tempus præfixum ad gaudendum generalem abolitionem.*

8 *Remittens tenetur tantum remittere rancorem, & prosequi potest, ut Reus puniatur.*

9 *Hodiè Ritus dispositio recessit ab aula.*

10 *Offensus dum dicit se agere velle, nunquid, instante inquisito, possit fieri præceptum, quod infrà terminum agat, alias non audietur.*

1 Pro-

1 PRohibet *Ritus*, nè valeat, quis deſiſtere à lite, & accuſatione abſque Curiæ licentia, & ſoluto ipſi Curiæ Jure debito ſub pœna, concinit Juri communi, *in l.3. in fin. ff. de prava.* cum alijs, *Paul. Grill. in tract. de relaxat. carcer. rubr. de calum. q. 2. Mill. in prax. crimin. cap. incip. praconem, num.35. Foller. in prax. crim. rub. Aud. except. num.31.*

2 Ex his verò verò verbis, *Soluto jure Curia*, fortaſsè deduci poterit, quod, non obſtante concordia partium, ſit fiſco etiam ſatisfaciendum, & remiſsio obtenta à parte minimè obſit Curiæ, ut probat *Luc. de Penna in l. unica, col.20. C. de publ.lat.lib.12.* quin poſſe tùnc Curiam adverſus accuſatum procedere, concludit copiosè tractans, *Farin. q.4. à num.34.* etiam reſpectu diminutionis pœnæ, ut illa minui proptcrea non debeat ex frequentiori ſententia, continua quoque praxi approbata, idque *Clar.* anteà ſcripſerat, *q.58. ſub nu. 1.* cum defectu probationum innititur, atquè prodeſſe parti nonnunquam pacem ad diminuendam pœnam, quia abſente parte difficultèr fiſcus indicia perquirere valet, probationeſque recipere, quas ſi ſufficientes habeat, nihil Reo proderit remiſſio, quæ quidem coram officiali fieri debet, ut proſit,
3 ex *pragmat.7. de compoſit.* ſcilicèt officiali domicilij, ex *pragm. unic. de remiſſ. partium*, eademque *pragm.* 7. cujus virtute ſublatum fuiſſe conſtat ſecundum modum, quo fieri concedebat *Rit.275.* nempè per inſtrumentum, & priorem tantùm collaudari, ſcilicèt, apud acta, & conſecutivè coram Actuario, & in ſcriptis faciendam eſſe nimirùm aſſerit *Reg. de Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit.1. §.4. num. 36.* cujus atteſtationis prior pars ſi quis dubitaret, innitatur, nè veritate, attentis verbis ejuſdem *pragm.* 7. exigentibus Judicis præſentiam, atque ideò negantibus fieri poſſe coram Actuario, quod inſuper admonuiſſe *Carrabam*, deindè advertimus, *in tractat. de Sindic. ſing. 207.* adjungentem propterea, nullam eſſe, alitèr factam, ob præſcriptam à *Regia Pragmatica* formam, *l. forma, ff. de cenſib.* advertat tanti, & perdocti, necnon practici, & verſatiſſimi viri errorem facilè credendum non eſſe; etſi *Carraba* illius verba perlegiſſet, non utiquè tàm promptè ità interpretatus eſſet ejuſdem *pragm.* verba, & ſenſum, qui cum *Regentis* prædicti non meminerit, facilè ſuſpicadum erit, illius verborum haud habuiſſe notitiam, atque ideò illis ad invicem pugnantibus, ſivè contradicentem proferentibus opinionem, quis tam Judicij expers erit, ut *Carrabæ* citiùs, quàm *Regenti* annuendum aſſerat? potiſſimùm in re præſenti, in qua ejuſdem *pragm.* verba eidem *de Ponte* manifeſtè favent, diſtinguentia, quod illa, vel facienda eſt apud acta ſuperiorum Judicum, ſcilicèt Magnæ Curiæ Vicariæ, Gubernatorum, ſivè Auditorum Provincialium, vel apud acta aliorum Judicum ordinariorum; Primo caſu annullat remiſſionem (*che ſe hiz ere ſe no fuere en el Tribunal de Capuana*; *&c.* altero verò caſu, *ſe no delante de los Iuezes ordinarios de los logares*) in illo itaquè mandat fieri in Tribunali, nec requirit præſentiam Judicis, atquè ita in more videmus Neapoli, ut volentes remittere aſcendant ad Bancam Vicariæ criminalis, ibiquè Actuario dicant, ſe velle remittere, &c. Imò Hiſpanico illo verbo (*delante*) inſinuante coram, ſivè in præſentia, & conſpectu tantùm utitur cum de remiſſione facienda in inferioribus Tribunalibus Regni agit, & quatenus illius *pragm.* verba aliquam paterentur ambiguitatem, certè ſubſequens uſus in hunc modum intellexit, & interpretatus eſt, quin, & *Carav.* eandem explicavit, *pragm. in Rit. 275. nu. 2.* in hunc quem retulimus modum, cujus locum cum hodiè die 6. Auguſti 1662. reperimus, dùm hæc typis traduntur, gaviſi ſumus propè modum videntes eundem, quem propria Minerva conſideravimus intellectum, ejuſdemque *pragm.* verbis congruere opinati ſumus; alium quoquè anteà dediſſe, & inſignem virum, quem inſequuntur laudando, *Præſ. Merlin. lib.1. qq. forenſ. cap. 68. ſub num.7. Maſtrill. de Indult. cap. 24. num. 69. Capiblanc. tom.1. de Baron. pragm.6. num. 12. Novar. tom.1. q. forenſ.68. num.1. Danz. tom.2. de pugn. Doctor. tit. de remiſs. part. cap.1. ſub num.7.* tangitquè *Reg. Sanfelic. dec. 229. in princip. lib.2.* & indicat *Prat. ad Paſchal. de patr. poteſt. par.2. cap. 1. ſub n.21. verſ. quæro itidèm.*

Ejuſdem verò *Caravit.* aſſertionis ſecunda pars,
4 & vera prorsùs eſt, inſuperquè præportat in noſtro Regno nos non indigere, ſcilicèt in Tribunalibus laicalibus, præſumptionibus, & ſanè multis traditis à Doctoribus, atque à *Farinac.* congeſtis *q.5. verſ. amplio 2. ſub num. 11.* ad conjecturandum, remiſſionem cenſeri factam ab offenſo, quandoquidem ſi relatæ *pragm.* ſcripturam omninò exigunt, citra dubium omnem reſpuunt præſumptionem pacis, & remiſſionis, quamvis inter nobiles uſu obtempta minimè fuerit earumdem *prag.* ſanctio, eo quod, inito fœdere inter eos, intelligitur, & proculdubio plena facta remiſſio, nulla intercedente ſcriptura, cujus quidem moris fidiſſimus nobis eſt teſtis, *eo in loco, Reg. de Ponte num.37.* atque ſectator *Conſil. Paſchal. in add. tract. p. 2. cap. 1. ſub num. 77.* noſque etiam non ſemel experti ſumus; Hinc certum eſt in Regno teſtibus remiſſionem probari non poſſe, quamvis alitèr ſit de jure diſpoſitum: *Nell. de bannit. p.3. qu.38. Avus meus ad Gramm. dec.24. ſub n.2.*

5 Sed poſſit nè fieri remiſſio per procuratorem, negat *Carav. in cit. Rit.275. num. 8.* cui non laudato aſſentitur *Foller. in prag. final. de compoſition. num.80. & 81.* reſtringens certis in caſibus, confirmant *Reg. Rovit. in pragm. 6. num. 1. de compoſit. Novar. tom. 1. qu. forenſ. 68. num. 4.* quibus contradicit *Ferrett. in tract. de re militari, tit. de feriis, num. 113. Danza* verò *indic. cap. 1. ſub num. 18.* practicatum tradit, ut illa omninò à principalibus fiat coram Judice, & coram illis aliquo impedimento detentis accedat officialis, & an ſufficiat atteſtatio Judicis, fuiſſe factam pacem coram ipſo, affirmativè, ſi delictum non ſit grave, ſcripſit *Avus meus ad cit. Gramm. dec.24. num. 4.* quem ibidem inſequitur *Danza, numer.5.*

6 Et an adverſus partium remiſſiones in M. C. ſtipulatas admittatur metus exceptio, extricat *Reg. Sanfelic. deciſ. 229.* eaſque ſi quis extorſerit, qua mulctetur pœna, colliget facilè quiſquis ex congeſtis per *Bajard. ad Clar. q.59. num. 51. Novar. add. q.68. & de gravamin. vaſſallorum c.383. Dan-*

26, *add. loco cap.* 2.

7 Et num illa legitimo tempore nomine absentis facta possit rata haberi extra tempus præfinitum ad obtinendum regale generalis absolutionis beneficium, inquirit lepide in *add.cap.*88. *lib.*1.*Pres. Merlin.*

8 Ad illam verò faciendam teneatur ne offensus si peccato carere velit? Hanc hæsitationem reperimus proposuisse *Conradum in suis responsis casuum conscien. quæsito* 197. *par.* 1. his verbis: *An offensus rogatus, ut pacem in scriptis exhibeat, in conscientia teneatur, vel sufficiat percepisse, & pacem in verbis dedisse.* Subdit verò distinctionem animo nostro non sedentem, cum assentiamur sententiæ dicentium, teneri tantum remittere rancorem, non alia, eiquè propterea licere in Judicio prosequi, ut ille puniatur, quam præsertim Jo: Faber, ex *Divo Thoma*, defendit *in §. final. num.*4. *instit. de injur. Clar. q* 58. *num.*38.*Carav. super Rit.*275. *num.*1 t. & reassumit *Villalpand. in repetit. l.*22. *tit.* 1. *par.* 7. *in* 3.*par. q* 3. *Paul. Comitol. respons. moral. lib.* 4. *q.*32.*Joseph Sesse dec. Aragon.* 101. *Bertaz. consil. crim.*503. *num.*9. *tom.*2. *R. Rovit. in pragm.*7. *nu.* 13. *de composit. Thor. in Cod. rer. judic. crim. cas.* 5. *num.* 22. & facta in articulo mortis, an possit revocari, negativè *Ball. lib.* 5. *pragm.* 5. *nu.*6. *Novar. q. for.*68. *à num.*6. *lib.* 1. *Baron. de effect. inimic. effect.*139. *num.*8. & de remissione, quæ fit in articulo mortis, loquuntur *Novar. qu. forens.* 48. *lib.*2. *Tassen. de antefat. vers.*12. *observ.*1. *num.*76. & nos pleniori sermone dicemus super *Rit.* 272. quo in *Ritu* prolixa erit de remissione hujusmodi tractatio.

9 Hodie verò hujus *Ritus* dispositio recessit ab Aula, cum ad suum libitum accusatores desistant, absque ullius pœnæ solutione, ut *Carav. in hoc Ritu, & seq. num.* 2. testatur, admonetque *Judex de Angel. ad Foller. pract. crim. in fragm. de accusation. sub num.* 148. subnectens *Foller.* alitèr, dicentem, *Caravitam* non legisse.

10 Sed num offenso dicenti, se agere velle, ad inquisiti instantiam fieri posset præceptum, quod infra terminum agat, alias non audietur, quærit in hoc *Ritu Carav. num.*8. & affirmativè resolvit, ratione diffamationis, qua cessante, hoc non licere inquisito concludit, ipsum insequitur *Thor. in C. rer. judic. crim. cas.* 38. praxim referibens, quando exigatur in causa criminali, ut pars querelans faciat partem in Iudicio, antequam terminetur, & ait *tex. in l. diffamari, C. de ingen. & manum.* (ad cujus ornatum multa notavimus in *Rit.*190.*à num.*2.) procedat quoque in criminalibus, inquirit *Reg. de Ponte de potest. Proreg. rub. de provis. fer. solit.*§.4. *nu.*34.

RITUS CCIII.

Item servat ipsa Curia, quod si accusator vult desistere antè litis contestationem, solvit tarenos sex, post litis contestationem sed in civilibus antè litis contestationem tarenos tres post litem contestatam tarenos sex. In denunciatore non, vide capi. ad audientiam, sed Curia Vicariæ non servat ipsum, & si denunciator desistit, procedit ad dationem capitulorum, & si probatur delictum proceditur ad condemnationem; sed exigitur obligatio, quia obligat se, de non concordando se cum parte, sine licentia Curiæ, & de probando, interim tamen Curia admittit partem denunciatam ad compositionem, ubi denunciator sit in concordio cum eo quod scilicet habere concordiam cum eo, non potest sine licentia Curiæ, quæ Curia consentit: semper, verùm non componit, nisi in casibus comprehensis in Constitutionibus Regni, & ideò in casibus, in quibus non potest componi, Curia procedit ad ulteriora, & expedit processum, justitia mediante.

SUMMA RERUM.

1 *Denuncians, seu accusans sine licentia Curiæ desistens, qua pœna puniatur.*
Ritus quoad hanc pœnam recessit ab Aula.
Curia pro parte desistente, an loco illius ex officio procedat.
2 *Forjudicationem quæ præcedere debeant.*
3 *Citandi qui sint, ut aliquis foriudicetur.*
4 *Annus, qui anteire debet, à Prorege poterit minui.*
5 *Bannitus qui jure dicitur, in Regno foriudicatus appellatur.*
6 *Compositio in quibus delictis prohibeatur ostenditur.*
Potissimum inquisiti de receptione bannitorum ad compositionem non admittuntur.

Antecedens *Ritus* non utique expressit quantitatem solvendam in casu concordiæ cum beneplacito Curiæ, tantummodò enim dixit; *soluto Jure Curiæ*; Ideò *Ritus* iste subsequens addit Jus istud, dixitquè esse tarenorum sex. Ubi verò recederet sine licentia, non declarat noster *Ritus* pœnam, sed prædictus antecedens; cum ait illam esse tarenorum decem, utriusquè tamen observantia in hac parte recessit ab usu, qua de re *Foller. in fragm. tit. de accusat. nu.* 147. ibidemque *de Angel. Carrab. singul.* 187. & *in tract. de syndic.* 2.*p. num.* 49. & post *Carav. in hoc Ritu, Thor. in C. rer. judic. crim. cas.*38. An verò parte desistente, Curia loco partis ex officio cum procuratore fiscali procedat *Foller. in prax. crim. rub. de inizr. in fragm. nu.* 40. *Capiblanc. de Baron. prag.* 8. *par.* 2. *num.* 180. noster *Carav. Rit.* 233. *num.* 14. *Ricc. collect.* 1814. & affirmativè præsertim in M.C. dicit *Sanfelic. in add. ad decis.* 42.

2 Dùm verò *Ritus* meminit de datione capitulorum, memoramus, quod mos est in Regno citare ad informandum, & capitula, deindeque elapso anno, ad foriudicandum, *de Franch. dec.* 514. quin *decis.* 560. *in princip.* asserit, citationem ad capitula fieri inquisito ad recipiendum capitula, seu ipsorum copiam; adiiciens, super ea fundari sententiam foriudicationis, quæ anteire etiam debeat foriudicationem per *Andr. in Constit. Regni pœna eorum, vers. nunquid autem*, dicit *de Franch. dec.* 515. *num.* 4. & 5. itaùt illa non facta aut nullitèr, foriudicationem quoquè fore nullam, scripserit idemmet *decis* 514. necnon impedire foriudicationem, addit eadem *dec.* 560. siquidem foriudicationem accipere robur à citatio-

ne

ne prædicta, retulerat *dec.322.n.2.*

3 Verùm prætèr citationem ipſius foriudicandi, qui ſint citandi, quomodo, & ubi quin, & alia, multa quæ convenire debent, ut validè quis foriudicetur, enarrat peroptimè *Rovit. in rubr. de ſentent. foriudicat. à num.* 3. illudquè præſertim, quod citentur conſanguinei, & affines ad *text. in l. hac autem §. 1. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur*, quo *tex.* fretus affirmat *Pulverin. in addit. ad Conſtit. pœnam eorum, tit. de forband. col. 3. in Gloſ. verbo, Foriudicari debèt, in princ.* tàm minus, quam magis ſtricti *Favon. Rota Romana 365. num. 3. q. 1. Præſ. de Franch. cit. dec. 516. n. 2. Conſil. Rocc. reſponſ. 92. tom. 2. Dom. Reg. Capyc.*
4 *Latr. dec. 74. num. 22. tom. 1.* admonet quoq; *D. Reg. Rovit.* illud, ut contracta contumacia cucurrerit annus, niſi aliud Proregi videatur, cui minuere prædictum tempus fas eſſe in cauſis arduis, gravibuſque delictis monèt idem *Præſ. de Franch. dec. 13. num 35. & 36.* atq; *de ponte conſ. 69.* & præter caſus enarratos à *Rovitò*, alios in quibus inquiſiti in foriudicatione incurrunt antè anni decurſum notant *Laganar. in add. ad eundem Rovit. lit. A. Carol. Rota in florileg. concl. 9. à num. 77.* alia inſuper multa de foriudicatione tetigimus *Rit.* 132. abundantius tamèn extricant *Grammat. conſ. 1.* poſt *deciſ. Novar. de gravam. vaſſal. tom. 3. gravam. 9. num. 11. Ricc. collect. 1401. Danza de pugna DD. tom. 1. tit. de foriudic. Angel. Scialoja in integro tract. de prax. foriudicator.*

5 Et nos advertimus, quod ille, qui Jure communi inſpecto bannitus dicitur in Regno foriudicatus appellatur, ſi *Lucas de Penna* vera teſtificatur in *l. unica, verſ. vigeſimo ſexto quærit, C. de public. lætit. lib.* 12. Compoſitionem vero, de qua *Ritus* quoque loquitur, fieri non poſſe niſi partis præcedente concordia, & pace, certumeſt, & de ea copioſè egimus *Ritu* 275. notantq; *Andr. in c. 1. de Capitan. qui cur. vendidit* gentilis meus *Petrus Anton. Petra de poteſt. Princip. cap. 12. Farinac. de inquiſit. q. 6. num.* 18. ideò fieri nequit, niſi in caſibus in quibus, & pax ipſa, & tranſactio intercedere poteſt, quos recenſet *Clar. q. 58. num. 4.* præter eos, quos coacervat *Luc. de Penna in l. ſi apparitor, col. 7. C. de cohort. lib. 12. Joſeph. Seſſ. de inhibit. Inſt. Arag. cap. 1. §. 5. num. 11. Reg. Tapia in cap. Regni, miſericordiam, & Judicium num. 5. lib. 5. jur. Regn. ſub tit. de abolition.* In Regno verò inquiſiti de receptatione bannitorum ad compoſitionem admitti prohibentur, per *pragm. de compoſit.* attenta verò ſanctione juris, caſus omnes, in quibus prohibetur compoſitio coacervat *Lucas de Penna in l. 1. col. 15. verſ. 3. quæritur, C. de deſert. lib.* 12. extatquè in Regno *cap. Regis Roberti*, cujus initium eſt, *ad perverſorum reſrenandum audaciam*, attento verò Jure Canonico, vide *tex.* cum *Gloſ. Archid.* & aliis, *in cap. in omnibus 2. q. 3.* & notata *in cap. ſi Primates 5. q. 2. & cap. 1. de colluſ.* & de blaſphemia loquens, ſcripſit *Campanil. in diverſ. jur. canon. rub. 11. cap. 26. à nu.* 57. ac nos ſuper *Ritu* 272. delibabimus adducti verbis illius *Ritus*, quin, & generalius loquentes, tangimus ſuper *Rit. 272, & 275.*

RITUS CCIV.

ITem quod plerumquè contingit, quod aliqui banniti legitimè per dictam Curiam, ſeù alteram ipſarum; & condemnati civilitèr, die, quo banna, ipſa, & condemnationes edita ſunt: de ſero compareant in Curia, ut eſt diutiùs in dictis Curiis obſervatum, dictam eorum contumaciam purgaturi, nec amplius in Curia comparere curant in cauſis ipſis proceſſuri, ſed recedunt pro eorum libito voluntatis cauſis ipſis indiſcuſſis, & minimè terminatis, prædicti tales poſtquam de ſero comparuerint coram Regente, & magiſtro actorum, juxta antiquam formam, & Curiarum ipſarum obſervantiam; & contumaciam prædictam eorum purgaverint, ſequenti die teneantur, & debeant, quando Curia ipſa regitur, perſonalitèr comparere proceſſuri in cauſis ipſis, (prout juſtitia ſuadebit,) & nihilominus in omnem eventum cavere debeant de ſtando juri, ſi quidem ſi criminalis fuerit cauſa, infrà tres dies, poſt diem dicti banni immediatè ſequentes, ſi verò cauſa fuerit civilis, inſtâre debeat, quod procedatur, aut à Curia ipſa licentietur, alioquin dicta eorum contumacia, & bannitio, ſeù condemnatio duret, & procedatur contra eos in cauſis ipſis, ac ſi contumaces fuerint, prout de jure videbitur convenire.

SUMMA RERUM.

1 *Practica quæ in hoc Ritu reſcribitur indicatur.*
2 *Debitor nè remaneat condemnatus admittitur ad comparendum de ſero in prima tantùm citatione ſuper tenore inſtrumenti, non adverſus requiſitoriam.*
3 *Cum hoc Ritu concordant Ritu 206. & 215.*
4 *Dictionis ſerò largus eſt ſermo.*
5 *Item dictionis veſperi.*

RItus iſte ponit practicam ſervandam quando banniti in criminalibus, & condemnati in ci-
1 vilibus non comparent Curia ſedente, qui proptereà admittuntur, ſi de ſero compareant, *Foller. in prax. crim. rub. verum ſi citat. comp. num. 2.* memor hujus *Ritus de Franch. dec. 685. Galter. in prax. inſtrum. 2. p. 3. p. nu. 3. & 4.* & hoc in prima tantùm citatione, nam adverſus requiſitoriam in liquidatione inſtrumenti contra ipſos debitores,
2 minimè admittuntur ad faciendam comparitionem de ſero, & ita ſervari, ſervarique debere, teſtatur *de Franch. add. dec. 685.* reprobans *Franc. Ant. de Judice Robert. in 4. conſid. num. 40.*

3 Concordant *Ritus 206. & 215.* qui ſi adverbio illo, ſerò, uſi eſſent ſimpliciter, utique inſinuando tardè ſupponerent denegandam condonationem, *nam ſerò ſapiunt Phryges*, inquit *Cicero, epiſt.* 120. quin ad *Herennium lib. 2. ſerò acto negotio veniſti*,
4 at quoniam adjiciunt dictionem illam, *de*, & conſecutivè, ut tempus ſignificet, ideò finis eſt diei, nempè, laboris terminus, hora quietis, tempus retributionis, in quo, poſt conſumatum laborem, & illius exactam rationem, denarius accipitur, teſte *Riccardo de S. Victore lib. de ſtat. int. homil. 36.* non immeritò, hoc in *Ritu* de ſerò venienti indulgetur,

& ex-

& explosa illorum sententia, qui astruunt pœnitentiam serotinam haud prodesse, dicamus pœnitentiam nunquam seram, dummodo veram, sic serotina gregum admissio prolem candidam generabat *Genes.*30. linum etiam, & ordeum læduntur à grandine, quia ordeum erat virens, & linum folliculos germinaverat, triticum autèm, & far non sunt læsa, quia serotina erant, *Exod.*9. quod in nobis quoque evenire, indicat *Glos.* si non temerè periculis, & tentationibus nos ipsos exponimus serò etiam cum esset, Christus Dominus Apostolis in mari laborantibus, & navi fluctuanti subvenit, *Marci* 6.

5 Et quia istud, quod serò dicitur alio nomine venit, aut vesperus appellatur, insinuatq; similitèr diei extremum tempus, quod ex aliis *Ciceronis* verbis, *ad Atticum*, desuimus, illis, nempè *Cumque manè in silvam me abstruxi, non indè ante vesperum redii*, sicquè multis in locis sacræ scripturæ citra dubium accipitur, apertèque præportat exemplum discipulorum in mari laborantium, quod evenisse, cum serò esset, *adducto Capite* 4. *Marci*, *vespere autèm facto*, dicitur *Matthæi* 14. constat itaque alterum pro altero, & promiscuè sumi etiam in sacris literis, ut cum vespertini temporis multa in illis perlegamus privilegia, serotini temporis ea quoque esse intelligamus, illa igitur à primæva mundi creatione initium sumpsisse conspicimus, dum vesper matutino antefertur, cum *Genesis* 1. dicitur, *factum est vespere, & manè dies unus*. Adamus etiam hominum sator manè peccavit, Deus verò ad illum, ut opem ferret, vespere accessit. Præparatur arca ad hominum, animantium salutem, ad ea tamen non patet aditus antè vesperum, *in articulo*, inquit *illius diei ingressus est Noè, Cham, & Japhet*, *Genes.* 7. columba quoque nuntiatura aquarum cessationem, ipsamque requietem, ad Vesperam venit, portans ramum olivarum. Ad vesperam venerunt Angeli Sodomam, *Genes.* 19. in remedium infidelitatis (*ait Ambrosius*) vespere offerebatur Paschalis Agnus. *Exodi* 12. Sacrificiumque vespertinum hac de causa summoperè commendatur, *Psalm.* 146. & oratio vespertina matutinæ fortasse præfertur ab Ecclesia, dum illa, non iste effunditur ad impetrandam divinam misericordiam; *Vespertina*, inquit, *Oratio ascendat super nos misericordia tua*. Qui vaccam rufam immolabat, qui eam comburebat, & qui combustæ cineres colligebat, ut in loco purissimo extrà castra reponeret, immundi tota die, manebant, sed vespere mutabantur, *Num.* 19. Justo optatur à Jacobo, quasi meridianus fulgur divinæ opis auxilium, sed post vesperum, & non antè, *Job.* 11. Tandèm quis dubitat, vesperum significare occultarum rerum dispositionem in Dei sapientia manentem? dicit *Robertus lib.* 1. *in Genesim*. Ac proindè Deus noster vespere multos sibi oblatos dæmonia habentes verbo sanavit, omnesque male habentes curavit, *Matth.* 8. Vespere quinque panibus quinque millia satiavit hominum, *Matth.* 18. Vespere passus est, scilicèt, expiravit, *Suar. tom.* 2. *disp.* 40. *sect.* 6. Vespere post resurrectionem discipulis apparuit, Tibique, Lector benevole, fœlicissimum ob Omnipotente precor vesperum, hoc septimæ diei Aug. 1662. vespero, & quia sunt omnia parata, eo cænatum: Vale.

RITUS CCV.

ITèm si aliquis bannitus, vel bannita fuerit pro quocumque delicto, tàm via ordinaria, quàm ex officio per aliquem officialem Regni hujus, banniri potest per dictam Curiam Vicariæ pro eodem crimine, etiam ad petitionem, seù denunciationem illius, ad cujus petitionem, seù denunciationem bannitus extitit per officialem prædictum.

SUMMA RERUM.

1 *Contumax declaratus in aliquo Tribunali possit in M.C. pro eodem delicto contumax fieri, discutitur.*

2 *Effectus litis pendentiæ quot sint.*

3 *Inquisitus exceptionem litis pendentiæ, nùm opponere valeat.*

4 *Remissio abolita contumacia, conceditur semper.*

5 *Clausula in privilegiis addi solita, ut vassallus possit ab alio quocumque Judice citari, &c. mentio fit, cum aliquali declaratione.*

Sivè vassallus, sivè Baro remissionem causæ petat, contumacia purgari debet.

6 *Semel absolutus, vel condemnatus quando possit super eodem delicto molestari.*

7 *Ex causa præventionis, àn liceat Judici prævenienti iterum procedere, & quando, remissivè.*

8 *Bannitus pro aliquo delicto possit ab alio banniri pro eodem, aut altero delicto, ostenditur.*

9 *Excommunicari etiam, ita quod absolvi postmodum debeat ab omnibus.*

10 *Contumax in M.C. & in Curia Baronis, àn utriusque contumaciæ pœnam solvere obstringatur.*

11 *Baro obtinere debet remissionem sui vassalli in criminalibus, etiam post sententiam Judicis superioris.*

12 *Decisio apud Reg. Reverter.* 268. *& Ann. alleg.* 56. *in dubium revocatur, & declaratur, quo in casu procedat.*

Ex hoc *Ritu* deducitur, quod contumax in uno Tribunali pro uno delicto potest pro eodem ad
1 instantiam ejusdem accusatoris in alio Tribunali reputari contumax, & banniri; sed isthæc observantia à jure videtur aliena, duas ob pugnantes rationes. Alterum, nè banniti persona extrahatur, neù Judex patrati delicti cognitione privetur in prima instantia. Alteram nè coram duobus unico contextu Reus vexetur: Prioris enim pugnantis rationis primam partem satis probavimus super *Rit.*46.*tom.*1. extatque *pragm.*2.*ubi de delicto*; Secundam insupèr inibi quoque probamus Postremam autèm principalem rationem, tutatur regula *text. in l. ubi captum, ff. de judic.* & quæ de exceptione litis pendentiæ cogerit Doctorum caterva, potissimùm *Lancell. de attent. par.* 2. *cap.* 4. *& Card. Tuscb. lit. L. conclus.* 380. exordiente, *litis pendentia*, scripsitque *in suo divers. Episc. Campanil. rub.* 8. *cap.* 3. *à num.* 2. cujus quippè litis pendentiæ quatuor esse præcipuos effectus, eosque refert idem *Lancellot. eod. cap.* 4. *in præfat. à num.* 6. iterumque *num.* 510. inibi subjiciens alios quinque, *Bonifac.* etiam *de Vital. in clem.* 2. *vers. duodecima conclusio, sub nu.* 87. *ut lite pend.* sex recenset ejusdem litis effectus, quin, & antè prædictos, *Angel. in authen.*

thent. de litigioſis, qui *in verſ. reſtat videre, ſub num.*3. illorum quatuor recenſet de jure antiquo, *num.*verò 4. *&* 5. memorat alios attento jure Codicis, & authenticorum, & quoniam priores quatuor effectus ii ſunt, qui recenſentur, nempè, ut ejus virtute perpetuetur juriſdictio, ut interrumpatur præſcriptio, ut prodeatur ſubreptio; utque tandem inducatur attentatum: Certè concludendum videtur ex his, minimè hujus *Ritus* obſervantiam vigere poſſe.

Verùm, prædictis non refragantibus impugnationibus, quod obſervantia prædicta omni jure ſubſiſtat, ſatis liquet. Primò, ex his, quæ *Carthar. in deciſ.*68. *Januenſi*, peroptimè ſcripſit, in caſu condemnati in loco feudatarij, capti verò in Civitate Januæ, & per illius Senatum tranſmiſſi ad triremes in exequutionem ſententiæ prolatæ in loco delicti, atque ex congeſtis per *Capiblanc.* inferiùs citanda *par.*2. *num.*81. Secundo verò ex *Bart.* doctrina reſpondentis utrique capiti prioris rationis, in *l.ſepulchri num.*2. *&* 3.*ff.de ſepulc.viol.*

3 Priori, ſcilicet, quod inquiſitus exceptionem captæ inſtantiæ, & litis pendentiæ opponere nequit antequam in illa compareat, contumaciamq; purget, *Marant. in pract. par.* 6. *membr.*2. *nu.* 16. *& conſ.*22. *de Franch. deciſ.*551. *num.* 7. *Vinc. de Ann. ſing.*120. *Joann. Grand. de Bell. exul. ſpecial.* 97. *num.*1. *Præſ. Merlin. centur.*1. *controv.forenſ. cap.*48. *nu.*5. *Præſ.R.C. D.Joſeph. Filiù par.*1. *Margarit. var. concluſ.verbo contumax amittit, & verbo, Vaſſallus, Reg. Sanfelic. in prax Judic. ſect.*36. *à num.*1. & Regni ſanctione comprobatur *in prag.* 65. *item quod Gubernator, de offic. Juſtitiar.* aitque *Avus meus ad Gramm. dec.*26. *nu.*9. quem laudat *Capiblanc. to.*1. *de Baron. in prag.* 8. *par.*2. *à n.*86. & dixerat idem *Avus meus ad Capyc. dec.* 9. *nu.*2. memor pluries *Carav. in hoc Ritu*, quin ejuſdem *Bart.* placito fretus *Conſil. Carleval. to.* 1. *de Judic. lib.*1. *tit.*1. *diſp.* 2. *qu.*7. *ſect.*3. *à nu.* 901. poſt *Carav.* hoc firmat, limitatque certis in caſibus.

Alio verò capiti, idem *Bart.* ſatisfacit, illa fultus aſſertione, quod Judici compilatio proceſſus ab altero facienda nullum affert impedimentum, quominus ipſe ſuo Jure, ac juriſdictione fungatur: imò favor citiùs conſideratur illius, ut de delicto faciliùs conſtet ope; & auctoritate ſupremi Judicis, ſi *Reg. Tapia* viri perdocti teſtimonium erit ſatis, ut credimus, referentis Regis Privilegium, ſupplicantibus eiſdem Baronibus conceſſum, *in lib.* 3. *conſtit. Regni, tit. ubi de delicto agi oportet*. Inde
4 evenit, quod ſi, abolita contumacia, petatur remiſſio, concedatur ſemper, nec juſtè reſpui poſſit, ut adducto *in Ritu* 46. notavimus, necnon *Capiblanc. ad pragm.*8.*de Baronib.par.*2. *num.*87. neque contradicunt verba *Tartaglia in ſua pract. crimin.tit. de ordin. Judic. cap.* 2. *ſub num.*22. ex doctrina *Bald. in l.* 1. *num.* 5. *C. ubi de crimin. agi oport. & Caravit. hoc in Ritu num.* 1. ſupponentia, quod Reus contumax reputatus de aliquo crimine in aliquo Tribunali, poſſit de eodem crimine ab eodem accuſatore coram alio accuſari, & banniri, ſi in eo pariter fuerit contumax, nec teneatur poſterior Judex, neque ad partis inſtantiam, neque anterioris Judicis ſuperſedere in cauſa, vel illam cauſam ibi anteriori Judici remittere, per *Bar. in d. l. ſepulchri, num.* 3. etenim interpretatur, nec ſuperſedere debeat ſuper contumacia, illamquè non teneatur anteriori Judici remittere, non autem de principali cauſa, poſt purgatam contumaciam, atquè ità non pugnant cum relata à nobis concluſione, Imò conveniunt cum *Bal. Bar. & Caravit.* illis in locis, cui præterea reſolutioni, nequè clauſula adverſatur illa in privilegiis addi ſolita, nè vaſſallus poſſit ab alio quocunquè Judice citari, trahi, aut quoquomodo evocari, &c. propterea quod receſſit continuo contradicente uſu, teſte *Carav. num.* 4. atq; iſthæc omnia fiunt per Magnam Curiam, uſquè quo petatur remiſſio, quæ reiici nequaquam debet, aut ſolet, ut ſupra diximus, ſivè ſubditus, ſivè Baro illam petat, purgata tamèn contumacia, quidquid in contrarium annuat *Carav.* in Barone expetente, etenim ſivè ſubditus, ſivè Baro cauſæ remiſſionem petat, contumacia purgari debet, ut advertit, *Avo meo, & Capiblanc. add. in locis*, necnon *Vivio deciſ.*37. *num.*10. *Bajard. ad Clar. q.*38. *num.* 91. laudatis, *Danza de pugn. DD. tom.* 1. *tit. de contumac. cap.*1. *num.*4. *R. Sanfelic. deciſ.*69. *nu.* 6. *lib.*1.

Poſt verò condemnationem, non ignoramus, controverſum adhùc fuiſſe, nùm ſemèl abſolutus, ſeù condemnatus poſſit, & quando, ſuper eodem
6 delicto rursùs moleſtari, & inquiri, quam proponit *Farinac.* cum ampliationibus, & reſtrictionibus multis, *q.*4. *à num.*1. *Boer. deciſ.* 289. *Jul. Clar. q.*16. *num.*4. *Campagn. in cap. item ſi qua, n.* 97. *Foller. in pract. Canonic. tit. vel abſolvantur, cap.*35. varia adducens, nil tamèn concludens.

Verùm aleam in gratiam abſoluti ſuſtinent *Ginrb. conſ.*53. *num.*17. *Baldax. de Angel. ad l.licet, C. de aſſeſſor. num.* 5. qui ad *Foller. in pract. crim. tit. panæ debit. feriant. num.* 68. ſe ad *Bajard.* ibi laudatum remittit, *Jo. Mar.Novar. de gravamin.* 42. *num.*3. *Ricc. dec.*302. *num. fin. par.* 3. *Mat. tom.*5. *cap. Sicil.cap.*359.*num.*17. diſtinguit *Reg. Valenz. conſ.*131. *num.*16. *tom.* 2. & declarat *Danza to.*3. *de pugn. DD. cap.*1. *tit.de abſoluto, & an poſſ. iter. moleſtari*, quid verò in Curiis Baronum, àn abſolutus delicti moleſtari poſſit in loco domicilii, vel originis, negativè, colluſione, & fraude ceſſante, reſpondet *Caball. reſol. crimin. cent.* 1. *caſ.* 162. *num.* 26. quin *Novar. tom.* 2. *de gravam. vaſſall.add. c.* 42. *num.* 14. advertit, in Curiis Baronalibus abſolutum, tranſacto triennio, amplius moleſtari non poſſe, etſi nova prodeant Judicia, & ſervatum vidiſſe teſtatur idem *Danza ſub num.*16. *Reg. Sanfelic. dec.* 138. *tom.*1.

7 Ex cauſa verò præventionis liceat nè Judici prævenienti iterum procedere, & quando, diſcutit, atquè declarat idem *Farinac. q.* 6. *à num.* 52. & quando fuit aliquis de crimine accuſatus ab aliquo, poſſit nè ab alio iterùm accuſari, eſt *tex. in l. qui de crimine, C. de accuſ.* ad cujus declarationem multa congerit *Gomeſ. variar. reſol. tom.* 3. *de delict. cap.*1. *num.*35. *& Duarèn.lib.*1.*anniverſ. cap.*39.

8 Bannitum autèm pro uno delicto poſſe pro altero, tùm ab eodem, tum altero Judice banniri, comperimus, non ſecus, ac excommunicari pro diſſimilibus, diverſiſquè cauſis, idquè deducitur ex *cap. cum pro cauſa, & cap. officii, de ſent. excomm. cap. ita quorumdam*, in ejus calce, illibiq;

Gloſ.

Glos. postrema, *de Judeis*, *& cap. Engeltrudam* 3. *q.* 4. qui quidem Canon hujus rei sedes reputatur; eam namquè super eo *textu* DD. perfunctoriè explanant, & *Marius Alterius in suo tract. de censur. tom.* 1. *lib.* 3. *disput.* 10. *cap.* 7. *&* 8. & consecutivè sicuti omnium censurarum absolutione censuratus indiget divisim, vel Junctim concessa nominatim continente causas omnes, ab eo tamen Judice danda, qui ab omnibus absolvendi retineat facultatem, ex *eod. cap. cum pro causa, & cap. officii*, necnon ex congestis per *Suarez. tract. de censur. disp.* 6. *sect.* 9. *à num.* 7. ita, & bannitus pluribus quoque opus habet rebannimentis, ut hoc in *Ritu Caravita* scripsit, *num.* 12. qui errore lapsus videtur, cùm de excommunicatione loquens, di-
9 xit, *sivè pro eodem facto, sivè pro diversis*; quippè quod pro eadem causa non videatur multiplicari posse censuram; Verùmtamèn rectè sensit: de pluribus enim fatur judicibus, non de eodem, & certum est posse quem censura obstringi pro eodē delictò à multis judicibus, haudquaquam verò ab eodem, à quo non iteratur, ut altero vinculo excommunicationis devinciatur, sed repetitur multotiès ad majorem confusionem, dedecus, infamiamque ipsius excommunicati, adeout unica sit censura, & unica absolutione tollatur, hæc quippè omnia utili methodo exaravit idem *Marcus Alterius indic. c.* 7. *à vers. ex his primo infertur*, & convincuntur ex observantia hujus *Ritus*, cujus ante meminimus, ut pro eadem causa Bannitus ab uno Judice, possit deindè à Judicibus Magnæ Curiæ banniri ac utriusquè con-
10 tumaciæ pœnam solvere obstringitur, *Masullus ad Capyc. dec.* 139. *num.* 9. *Mar. ad Gram. dec.* 29. *num.* 12. & post *Caravit. hoc in Rit. num.* 10. advertunt *Avus meus ad Gram. dec.* 26. *n.* 20. *Danz. add. tit. de Contumac. num.* 10. quiquè notat minus probè *Capiblanc. prag.* 8. *par.* 1. *num.* 108. ad fundandum pro contumacia contracta, & purgata à Vassallo Baronis in Regia Audientia, nisi solvendum fore in Curia Baronis, laudare *Carav.* hoc minimè affirmantem.

11 Sed hic quærere opportunum existimo, nùm remissio Vassalli sit Baroni facienda post sententiam à Tribunali superiore latam, & affirmativè respondeo ex *Glos. in l. à Divo Pio*, *§. sententiam. versic. secus in delictis*, *ff. de re judic.* ubi legitur, in criminalibus post sententiam remissionem fieri, ita magistraliter docent *Alex. in d. l. à Divo Pio, §. sententiam, num.* 2. *ff. de re judic. Imol. in l. penultima, in princip. n.* 3. *ff. de public. judic. additio ad Bald. in auth. si quis, C. de Episcop. & Cleric. Jacobinus de S. Georg. in l. hares absens, §. si quis tutelam, ff. de judic. & Alciat. respons.* 13. *num.* 2. *lib.* 2. & ab his neque discedit *Covarr. pract. quæst. cap.* 11. *ante num.* 7. *Avilez in cap. prætor, & cap.* 27. *num.* 7. ubi inquit magnam esse Alexandri authoritatem, & *Octavius Caracciolus de fori privilegiati remissione cap.* 45. *num.* 7. ea ex ratione, quia feudatarii eorum privilegiorum virtute privativè ad Regem, jurisdictionem habent, ut affirmat *Abb. in cap. cæterum de judic.* quem sequitur *Felinus in cap. pastoralis de offic. ordinar.* & *Thesaur. decis.* 266. *num.* 4. quamq; meam conclusionem ex nostratibus firmat *Dom. Reg. Tapia in tom.* 3. *juris Regni tit. ubi de crimine agi oportet pragm.* 1. *num.* 49. ubi decisum inquit ad favorem Illustris Bisiniani Principis, *Dom. Reg. Rovitus, ex Avendano respon. ultim. num.* 6. *versic. quinto conclusio*, *super prag* 2. ubi *de delict. quis condemnari debet, n.* 6. quem insequitur *Avus meus in addis. ad Dom. Consiliar. Capyc. decis.* 9. *num.* 3. necnon tradunt *Novarius in tract. de Privileg. miserabil. personarum, privileg.* 97. *& collect.* 223. *super pragm.* 1. *num.* 1. *eodem tit. ubi de delic. quis condem. deb. Thor. in compend. decis. p.* 1. *&* 2. *verb. remissio causæ*, *& Visconte in suis conclusionib. verb. Baro post sententiam*, & in hanc videtur inclinare sententiam. *Dom. Regens Sanfelicius in ejus famigerata dec.* 419. *tom* 3. & meminit *Dom. Regens Capyc. Latr. decis.* 155. *n.* 13. *lib.* 2. *ac Dominos Tapiam, & Rovitū* sequitur *Dominus Regens de Marinis lib.* 1. *resol. quotidian. cap.* 34. *n.* 4. ubi testatur sic semper in his supremis Tribunalibus practicatum, & decisum fuisse ac pro Baronibus semper respondisse, & novissimè ita tuetur in observatione ad *dec.* 268. *Domini Regentis Reverter.* & non dissentiunt *D. Cons. Rocc. respons.* 54. *tom.* 2. *Danz. tom.* 3. *de pugn. DD. tit. de sentent. forjudic. cap.* 15. *à num.* 28. *& tit. de minor. in delict. excusand. integro cap.* 6. *Marott. discept. forens. cap.* 7. *num.* 58.

12 Nec obicem facit *decisio* Collateralis Consilii in causa Illust. Ducis Summæ cum Regio Fisco, sub die 9. Septembris 1559. per quam fuit decisum, sententiam forjudicationis esse sequendam, non obstante remissione petita, citra præjudicium privilegiorum Ill. Ducis, quam decisionem allegat, & notat, *Vinc. de Anna sing.* 56. & scripsit *Dom. Reg. Revert. dec.* 268. qui asseverat, Regium Fiscum semper in possessione, seù quasi fuisse, ut numquam ad Barones remittantur vassalli, qui à M. C. sententia mediante fuerunt forjudicati declarati, etenim contra decisionem notat idem *Dom. Reg. de Marin. in observatione mòx moderata*, quod disposita in eadem decisione loquuntur, & habent locum in causis forjudicationis lata sententia, & forjudicato carcerato, ex ratione considerata à *dicto Danza eodem lib.* 3. *de pugna DD. tit. de sentent. forjudicat. cap.* 15. *à num.* 36. quod cum antequam forjudicationis sententia proferatur, tot præcedant sollemnia, præsumptio est, ut Baro de illis notitiam habuerit, ex qua veniat tacitus Baronis consensus, qui proroget Judicis superioris jurisdictionem, in cæteris verò casibus verissimam existimat conclusionem, posse Baronem in Regno nostro, tam in civilibus, quam in criminalibus petere remissionem pro causis vassallorum post prolatam sententiam a Tribunali superiore; quam conclusionem pro indubitato firmat, quidquid sibi dixerit *Dom. Reg. Sanfel. decis.* 69. eamquè tuetur doctrina *Andrea in cap. imperialem, §. præterea, num.* 79. *de probib. feud. alienat. per Feder. & in §. nec dominus, post nu.* 48. & se ipsum allegat in *d. lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 34. *num.* 5.

Minùs obstat doctrina *D. Capiblanci de jure, & officio Baron. lib.* 1. *prag.* 8. *p.* 3. *num.* 94. *& lib.* 2. *cap.* 49. *nu.* 14. & ejusdem *D. Consil. Rocc. eod. tom.* 2. *respons.* 37. *num.* 2. etenim tuetur *Annæ singul.* 56. qui refert citatam decisionem *Dom. Reverter.* quæ habet locum, & loquitur in condemnato per sententiam forjudicationis, & de remissione in causa civili post sententiam loquuntur etiam *Franc. Se-*

verin.

verin. in resol.9. sub nu.2. post qu.forens. Jo:Mar.Novar. to.2. fol.197. Thor. p.3. comp. sect.3. verbo, remissio causa, Cons. Carleval. de Judic. lib. 1. tit.1. disp.2. qu.7. sect.2. nu.811.

RITUS CCVI.

Item servat ipsa Curia, quod si aliquis bannitus ad tertiam, vel ad sextam partem bonorum condemnatur: potest comparere illo sero, quo condemnatur, vel bannitur: usque ad primum somnum, scilicèt coram Regente, vel alio officiali, vel magistro actorum vel altero eorum, & Curia scribit comparitionem ejus: & dicit, quod talis comparuit dicto die banni, vel condemnationis, adhùc ipsa pro tribunali Curia sedente, & licet in rei veritate quando comparuit idem bannitus, vel condemnatus: Curia non sedebat, posito quod compareat eadem die, usque ad primum somnum: non remanet tùnc bannitus, vel condemnatus: & idem in aliis decretis: puta, in decreto quod imponitur contra testem non comparentem, citatum ad pœnam quatuor unciarum (ut fit per ipsam Curiam) ut compareat perhibiturus testimonium veritatis: quia in eadem citatione à tergo scribitur decretū, & vocatus non comparens, condemnatur ad quatuor uncias, accusata contumacia per advocatum fisci, vel per alium, ad cujus petitionem fuerunt citati: si non proceditur ex officio: sed alio modo civilitèr, vel criminaliter contumacia prima accusatur per partem, quæ fecit citare, sed secunda accusatur per ipsam partem, & advocatum fisci; quia in secunda contumacia fit condemnatio, ubi est commodum Curiæ, & idem servatur in omnibus condemnationibus fidejussorum (qui eodem modo condemnantur per decretum, quod scribitur à tergo) si compareant eodem die, usque ad dictam horam cùm principali, quem præsentant, alias secus, quia remanent condemnati, extenderentur in aliam, & ita magis extense, puta, si expediret aliter in dicta citatione requisitionis eorum condemnatur postea; tamen si expediret, quod fieret testimoniale. vel alio modo, & idem in omnibus condemnationibus interlocutoris, & quocunque decreto, vel interloquutoria, si quis tamen bannitus sit, comparcat, debeat dare fidejussores de stando juri infrà tres dies, alias remánet bannitus. sunt autem prædicta vera, si prædicti dicto sero (ut dictum est) compareant personaliter, sivè sint civilitèr, sivè criminalitèr condemnati, vel banniti, & non per procuratorem, etiam si procurator veniat, Curia sedente pro Trinunali, si tamen scriptus est ille actus, videlicet lata est dicta interlocutoria, quia pro tali comparere illo sero non potest, secundum antiquam observantiam dictæ Curiæ, de civilitèr condemnato, vide in Ritibus dictæ Curiæ prædictis ultimum Ritum, & quia plerumque.

SUMMA RERUM.

1 *Ritus iste quamvis juxtà Caravit. effatum vendicet locum in bannito pro causa criminali, non autem pro causa civili, procedit tamen in liquidationibus instrumentorum.*

2 *Debitor citatus super tenore instrumenti, contumaxque effectus, si de sero comparuit, contumaciam evitabit.*

3 *Hac comparitio coram quibus fieri debeat.*

4 *Quæ adimplere debeat debitor die sequenti, cum praxi, traditur.*

5 *Citatio requisitoria quæ sit, & quando fieri debeat.*

6 *Si inquisitus compareat quid sit agendum.*

Fidejussionis de stando juri fit mentio.

7 *Primus somnus quando dicatur.*

8 *Comparitiones de sero an præsentari possint per procuratorem.*

9 *Decisio apud Reg.Sanfelic.32.p.1. in dubium fuit revocata in causa liquidationis instrumenti contra Principem Petræ Elciuæ, instantibus Gubernatoribus Montis Christiani, & septem Operum Misericordiæ.*

10 *Novissima determinatio S.C.adducitur.*

11 *In causa liquidationis procurator admittitur pro absente, cum speciali mandato.*

Procurator est pica, & organum principalis.

12 *Determinatio apud Reg. Sansel. habet locum in absente, tali parva distantia loci, ut possit comparere.*

13 *Traditur intellectus prag. 8. de instrument. liquidat.*

14 *Admittitur de jure communi procurator, quando pro crimine venit imponenda pœna pecuniaria.*

15 *Quamvis negligentia procuratoris noceat domino, hoc tamèn restringitur in principali absente, cui etiam succurritur sanctissimo in integrum restitutionis remedio.*

16 *Procurator àn admittatur ad præsentandum nullitates adversus decretum M. C. V. quod debitor remaneat condemnatus.*

Decisio M. C. V. recensetur.

17 *Somniorum adjungitur perbrevis, sed utilis sermocinatio.*

1 Ritus iste quamvis juxtà *Caravitæ* effatum, vendicet locum in bannito pro causa criminali, non autèm pro causa civili, procedit tamèn in liquidationibus instrumentorum, citatus namque supèr illorum tenore personaliter comparere obstringitur, ut pluriès insinuavimus, & testatur super hoc *Ritu R. Tapia lib. 3. Jur. Regn. Neap. tit. de purgat. contumac. pag. 91.* cujus meminit *Judex de Angel. ad Poller. in prax. crim. tit. ver.*
2 *si citat. compar. num. 1.* qui quidem citatus debitor jam ritè, & rectè creditore urgente, Curia pro Tribunali sedente, contumax reputatus, si de sero comparuerit, contumaciam purgabit, ac pœnam evitabit, idque licebit usque ad primum somnum, antiquitus coram Regente, hodiè coram uno ex Judicibus M. C. in civilibus, vel in criminalibus,
3 in Audientijs coram Auditoribus, & in aliis locis coram officiali, *Robert. consid.4. nu.37. de Franch. decis.685. Paud. de præsent. instrum. p.4. declar.5. num.46. Avus meus ad Gramm. decis.50. nu.10.* & post *Carav.* hoc in *Ritu, & in Ritu 93. sub nu. 3. in 3. notab.* admonent *Galter. in prax. instrum. 2. par. 3. & ult. par. princ. rub. 1. num. 3. Thor. vot.84. num. 357. lib.1. & par. 1. compend. verbo, comparere de sero,* & non alter coram Actuar.is ad fraudes vitandas, ex dispositione *pragm, 13. de of-fic.*

fic. Mag. Justitiar. quin obstringitur debitor dic
4 sequenti ostendere actuario causarum civilium mensario cedulam Judicis manuscr ptam, ac personalitèr iterum comparere in prima sequenti Curia, & instare, ut procedatur ad interrogationem, seù liquidationem instrumenti à creditore petitam, quo præsente, fiet liquidat'o, si verò absuerit, durante Curiæ regimine, debitor, prævia instantia, licentiam obtinebit, hæcque secunda comparitio insistentia nuncupatur, quam si debitor non egerit, contumacia firma remanebit, haud obstante comparitione de sero, ut sanxit antecedens *Ritus* 204. ubi de sero scripsi; necnon memorata *pragm.* 13. §. *item quod, Carav. Ritu* 166. *num.* 11. *Galter. mem. loco, num.* 4.

5 Et ad resecandum creditorum dilat'ones inventa fuit practica, qua subventum fuit creditoribus contra prædictos, & licentiatos Curia sequenti, quæ est, ut creditor expediri faciat citationem requisitoriam, ut debitor licentiatus prima die juridica cum continuatione aliarum sequentium, nulla contumacia incusanda, vel triduo expectando, personaliter compareat ad respondendum, & ad faciendum liquidationem, juxtà formam *Ritus*, & facta relatione, prima die juridica absque accusatione contumaciæ vocatur, & si non comparet, condemnatur, & si prima die non fuerit vocatus, poterit alia die vocari, ob illam clausulam in c tatione contentam, scilicet, cum continuatione sequentium, & si non comparet condemnari, & hoc semper infrà mensem, si requisitio facta est in Civitate, & districtu, & si extrà, infrà duos menses, ut notat *Galter. add. loco num.* 5. tradens practicam, ut non expectetur triduum, fundari ex *Ritu* 97.

6 Inquisitus verò si tunc compareat, vel carcere mancipatur, vel fidejussoribus relaxatur de stando juri, de qua fidejussione scripsit *Muscat. in prax. fidejuss. par.* 1. *modo* 12. ipsaq; cum sit eadem, quæ & illa de judicio sisti, ut ille asserit, propterea videantur, quæ de illa loquentes scripsimus *Ritu* 211. aliquando etiam fit illi mandatum, ut non discedat à palatio sub pœna unciarum quinquaginta, quando delictum est parvum, ut testatur *Dom. Reg Tap. super memor. rit.* 204. *lib.* 3. *jur. Regni.*

7 Sed quota hora noctis dicatur primus somnus, incertum est, ob temporum varietatem, in quibus noctem latiorem quandoquè, angustiorem verò nonnunquam cernimus, tametsi primum somnum hoc in loco intelligi in media nocte, commoneat *Pannus in suis comment. de præsent. instrum. par.* 4. *declar.* 5. *num.* 46. quod à jure communi quoque deducit, permittente eidem citato pro tali die comparere ad mediam usque noctem subsequentem illum diem, per *Alex. Jas.* & alios *in l. more majorum, ff. de feriis*, quibusdam additis explicationibus relatis per *Tiraquell. de retract. tit.* 1. §. 1. *Gloss.* 11. Id autèm quod de sero expletur, utrum de nocte fieri dicatur, notat *Alberic. in opere statut. rub.* 19. *in* 2. *par.* & pulchrè *Bar. in l. qui duo de manum. testam.*

8 An autèm admittatur excusator, seù procurator infrà tale tempus purgandi moram, idest usq; ad primùm somnum, præsentando pro citato comparitionem de sero, allegans illum reperiri infirmum, vel absentem. *Reg. Sanfelic. decis.* 32. *par.* 1.

9 *num.* 5. testatur, ipso instante uti in M. C. fisci Advocato, decisum à S. C. comparitiones de sero non posse exhiberi à procuratoribus, sed ab ipsismet principalibus, cujus memor est *Ther. in supplem. compend. decis. verbo, Excusator, seu procurator, & verbo procurator.*

Quæ quidem decisio *Reg. Sanfelic.* novissimè in dubium revocata fuit in causa Gubernatorum Montis Chiulani, & Septem Operum Misericordiæ, ad quorum instantiam orcatus Princeps Petræ Elcinæ, & Castellion.s super tenore duorum Instrumentorum pro summa ducatorum 29000. cum esset absens, & infirmus procuratorem in causa constituit U. J. D. Antonium de Vivo, cum speciali mandato ad comparendum etiam de sero, ipsumque principalem excusandum, munito omnibus requisitis municipalis latèt on s *in pragm.* 8. *cap.* 8. *de Instrum liquid.* Vocatoque Princ pe in primâ Curia, procurator vigore specialis mandati de sero comparuit, purgando contractam contumaciam, fuitque talis comparitio subscr pta à D. Judice D. Marcello Marciano integerrimo nunc Consiliario, qui mandavit, ut notaretur dies, & de ea haberetur ratio, quæ de jure habenda esset, & posteà die immediatè sequenti, *Dominus* tùnc *Judex Jo: Baptista Hodierna*, dignissimè etiam in Consiliarij munus ascitus, cum esset hebdomidarius decretum interposuit, nè reciperetur memorata comparitio, quo tunc fisci Patronus emeritissimus D. Cons. D. Thomas Caravita fretus, pœnam exigere instituit. A quo rejectionis decreto Princeps ad Catholicam Majestatem (quam d à Omnipotens incolumem servet) sivè spectabilem ejus S. C. Præsidentem provocavit, & notificat s creditoribus, & fisco, impartita fuit appellatio, & injunctum M. C. V. quod verbum fieret in S. C. *fa&aque* tandem *relatione ab eodem Dom. Hodierna*, sub die 6. Iunij 1675. in aula Dom. Marchionis Oliveti Consil. Marci Antonij Ciossi, votantibus cum eo D. D. Consil. Io: Baptista Muscettula, Hortensio Pepi meo Socero, & Ascanio Raetano, Auditore eodem Domino F. sepatrono,

10 manavit è supremo senatu decretum. *Certioretur S. E. & interim M. C. V. provideat, quod supersedeatur in exactione pœne*, penès magnificum secretarium S. C. in Banca Albani Act. M. C. patrocinante pro Principe, eximio Viro Carolo à Mangrellis Advocato famigerato.

Etenim, etsi procurator in causa liquidationis non admittatur *Carav. in Ritu* 182. *num.* 9. *Affl. decis.* 64. *Galter. de liquid. instrum. consid.* 3. *num.* 10. id tamèn restring tur pro debitore absente, &

11 infirmo, ex *pragm.* 8 *memor. sanctione*, qua dum procuratori facultas impartitur comparendi, licebit quoque de sero comparere, & contumaciam purgare, cum sit procurator pica, & organum principalis ad *tex. in l. certi*, §. 1. *ff. de procur. R. de Mariu. lib.* 1. *quotid. c.* 187. *num.* 7. & ad certa negotia ille constitutus gerere quibit ea, quæ consuetudinis sunt, *Reg. de Ponte consf.* 53. *num.* 18. *vol.*

12 1. quin, determ nato à *R. Sanfelicio* recensita intelligi debet in principali debitore existente in loco Iudicij, vel saltem absente tali distantia loci, ita ut comparere valeat personalitèr usque ad mediam noctem ad primum somnum, & ad Galli cantum, non autem quando adest distantia magna, propter

tèr quam penitus debitori citato super tenore instrumenti licet comparere, & colligitur etiam ex verbis ejusdem *Reg. Sanfelic. in ead. decis. 32. nu. 5.* ibi, *Fuit dubitatum in S. C. an sit admittendus procurator infrà tempus purgandi moram, idest usque ad primum somnum, præsentando comparitionem de sero, allegans citatum reperiri infirmum, vel absentem in loco, in quo potest accedere Judex ante primum somnum.*) Ecce ergo quomodo evidentèr apparet, quod decisio prædicta procedit in distantia parva non magna.

13 Insupèr dicimus, memoratam *decisionem* emanatam è S. C. instante fisci patrono fuisse tempore Præsidis de Ponte in anno 1617. supervenit deindè supradicta *Reg. Pragm.* 8. de anno 1632. per quam conceditur facultas debitori absenti comparendi per procuratorem, qui omnia potest facere, quæ principalis facere posset, & quamvis *d. cap. 8.* dicatur, quod procurator specialis omnes scripturas præsentare debeat Curia pro Tribunali sedente, attamen id intelligitur de supplicatione, & alijs scripturis, quæ elidere possunt liquidationem instrumenti, quas procurator tenetur præsentare, Curia sedente pro Tribunali, prout principalis tenebatur, nec potest intelligi de comparitione de sero, nàm ideò vocatur comparitio de sero, ex quo non præsentatur, nec præsentari potest, Curia pro Tribunali sedente, sed debet subscribi à quocumque Iudice, & posteà die immediatè sequenti antè sonum campanæ præsentatur, ut diximus, & semper ex antiquissimo stylo fuisse observatum, & practicatum, certum est.

14 Amplius supradicta *decis. Reg. Sanfel.* & observantia indè sequuta dubitari non potest, quin corrigat jus commune, nàm hodie debitori perjuro non imponitur pœna corporalis, sed tantùm pecuniaria, quæ fisco applicatur, quo casu de jure communi, quando pro crimine venit imponenda pœna pecuniaria, tunc procurator admitti debet, prout est *tex.* formalis *in l. 1. §. plani, ff. an per alium causæ appellationis reddi possint*, & ideò non mirum si prædictus *D. Reg. Sanfel.* nihil allegavit ad fundandum ejus *decis.* quia non solum in causa liquidationis instrumenti in prædicto articulo de jure communi nil allegare poterat, ad tuendam ejus instantiam tanquam fisci patroni, quia alitèr de jure erat dispositum, ut habetùr *in d. l. 1.* quæ habet locum, ut admitti possit procurator, etiam si pœna pecuniaria sit subrogata in locum pœnæ corporalis, prout in specie, ex *Bar. Bal. Odofr. Imol. Salic.* & alijs probat *Gram. in cons. cit. 57. num. 1. & 2.* & ideò dum dicta decisio fuit facta, instante fisco, & jus commune correxit, quatenus esset observanda, restringi debet, non autem debet extendi, & ampliari, etiam ad casum nostrum, scilicet, quando debitor citatus nullo modo potest comparere personalitèr, proptèr longam loci distantiam, nàm quando agitùr de correctione juris communis, non debet fieri extensio, etiam existente identitate rationis, Imò etiàm existente majoritate rationis, ut voluit *Bart.* & communitèr DD. *in l. præcipimus, C. de appell.* nam quando lex municipalis, vel statutum est exorbitans à jure communi, debet quantum potest restringi, & strictè interpetrari, ut minus quam possit lædatur jus commune, *l. quicquid astringenda, ubi DD. ff. de verb. oblig. l. 3. § hæc verba, ff. de neg. gest. c. cum dilectus, de consuet,* quin quatenus hic articulus esset dubius, prout non est, adhuc quando controvertitur, an procurator sit admittendus, vel nè, eo casu certè procurator debet admitti, ut docuit *Bar. in l. prætor ait, ff. de dam. inf. Bal. in l. eleganter, §. pen. ff. de dolo,* quos refert, & sequitur etiam *Gram. in supracit. cons. 37. num. 6. fol. mihi* 331. pro Reo est judicandum, *l. favorabiliores* 173. *ff. de reg. jur. & in l. semper in dubiis, ff. eod. l. Arrianus, ff. de act. & oblig. l. absente, ff. de pæn. cum concord.* & in dubio similitèr est judicandum, ut pœna evitetur, & ut quis excusetur à mora, & contumacia, prout ex *Cravetta Honded. & aliis,* probat *D. Cons. Staib. resol.* 173. *num.* 17. & 18. & *in resol.* 176. *num.* 96. & 97. *tom.* 2. & similiter in dubio est judicandum, aliquem non esse perjurum, *ex Beroo cons.* 149. *num.* 1, *Ceph. cons.* 25. *nu.* 53. *tom.* 1. & *aliis*, probat *Cavalc. in decis.* 9. *p.* 1. *num.* 36. *fol. mihi* 34. quem refert, & sequitur *Fab. de Ann. in addit. sing.* 624. *Jo: Vincent. de Anna ejus patris*, & dum fiscus in præsenti thesi agit de lucro captando, & pœna exigenda, non autem de damno evitando, similitèr in dubio contra ipsum est judicandum, ut *in l. non puto, ff. de jur. fisci, cum concord.* & similitèr etiam in dubio semper procurator est admittendus, prout supra cum *Bar. Bald. & Gramm.* fuit probatum.

Et tandèm advertimus, quod etiam dato, quod
15 procurator non esset admittendus, adhùc quando ille fuit negligens ad comparendum, ad appellandum, vel ad reclamandum infra decem dies, quo casu sententia S. R. C. exequitur absquè cautione, ipso procuratore existente non solvendo, admittitur principalis, cui competit restitutio, juxta tradita per *Affl. in decis.* 344. *ubi Urfill. Sfort. Oddus de rest. in integr. p.* 2. *qu.* 69. *num.* 24. *pag.* 137. & videndi *Cepolla* qui constituit regulam, & limitationes *cautel.* 57. *iste articulus, num.* 2. *Consil. Hodiern. ad Surd. dec.* 4. *sub num.* 14. *Gram. in cons.* 117. *num.* 1. & 2. ubi probat, quod quamvis contumacia, seù negligentia procuratoris in comparendo, vel appellando noceat Domino, attamen hoc non habet locum, ubi principalis esset absens, & ignorans, & causa agitaretur per procuratorem, quia tùnc non potest imputari Domino, quod voluit etiam *D. Reg. Rovit. in pragm.* 5. *num.* 5. *de offic. S. R. C.* & ad pejus, competeret saltim in hoc casu dicto Principali absenti restitutio in integrum, ex clausula generali, *si qua mihi justa causa videbitur*, unde sanctissima jura, titulum integrum condiderunt, restitutionem in integrum etiam majoribus concedendo, ut *in tot. tit. ff. ex quibus causis majores in integ. restit. & Vulp. in l. sed, & si per Prætorem* 26. *ejusd. tit. §. item inquit Prætor,* ubi dicit *text.* infrascripta verba, *Si qua mihi alia justa causa videbitur, in integrum restituam; multi enim casus intervenire potuerunt, qui deferrent restitutionis auxilium, nec sigillatim tamèn enumerari potuerint, undè quotiès æquitas restitutionem suggerit ad hanc clausulam erit descendendum,* & deindè dixit infrascripta alia verba, *Et sæpissimè constitutum est, adjuvari eum debere, sive habuit procuratorem, sive non.*

Et nè in proprijs terminis liquidationis instrumenti desit authoritas, prodeat in medium idem

D. Reg. Sanfel. in ejus praxi, sect. 36. num. 35 fol. 146. ubi profert hæc verba, *Hanc verò restitutionem omninò non esse denegandam contumacibus super tenore instrumenti virtute Ritus censeo; si n. comparent, allegando in promptu justam causam, audiendi essent*, & consimili in casu ita testator fuisse decisum per S.R.C.

16 Verùm in hac materia liquidationis instrumenti, prætereire nolo determinationem novissimè per M. C. V. factam in causa D. Antonii Caracciolo, cum Duce Belcastri; Etenim certum est, quod cōparente debitore in ultima Curia, cum scripturis adversus instrumentum, interponi solet decretum, *quod remaneat condemnatus, & pœna ponatur in libro, verùm non exequatur, donèc visis scripturis extrà bancam aliter fuerit provisum*, quod si scripturæ, & oppositiones fuerint postmodùm rejectæ, si debitor est præsens, vinculis mancipatur, aliter expediuntur literæ exequuroriales, & amplius debitor non auditur, nisi facta integrali solutione, ex *pragmatica 8. cap. 7. vers. verò, de instrum. liquidatione*, cujus meminimus *in Ritu 166. num. 218.* Admittuntur tamèn nulllitates adversus dictum decretum propositæ infrà tempus à *Regia pragm.* præfixu m; Unde adversus decretum M.C V. junctis aulis, latum contra dictum Ducem, sub die 11. Martii 1661. quo provisum fuit, pœnam poni in libro, fuerunt exhibitæ nullitates à procuratore dicti Ducis, quas renuit Actorum Magister recipere, uti non præsentatas à principali, sed à principali procuratore generali, sed à simplici procuratore generali ad omnes causas, & obtenta pro parte ejusdem procuratoris ab Ill. Dom. Præside S.C. decretatione, quod M.C.V. specificè provideret, si essent recipiendæ nullitates, ex eadem M.C. junctis quoque aulis, manavit decretum die 18. Martii prædicti, *quod recipiantur nullitates, referente D. Judice Padilla*, in banca Aversanæ; in actis cujus interlocutoriæ alia fuerunt producta exempla confirmantia ejusmodi provisionem. Dura quidem hæc determinatio nonnullis visa fuit, uti expressè repugnans Rituum dispositioni, potissimùm *Rit.* 109. quo prohibetur procuratorem admitti, etiam ad media in causa liquidationis instrumenti, & ex hoc *Ritu* affirmare videtur, *D. Reg. Rovit. in pragm. 1. nu. 36. de effic. Bajul. Franc. Ant. de Rober. in prax liquid. instrum. consid. 4. num. 10. Pand. in 2. part. 24. decl. num. 95.* post *Aff. decis. 64. Galter. in prax. 3. par. princ. rub. 4. aud excus. num. 1.* & diximus nos eodem *in Ritu 109. to. 1.* & hoc ad instar causæ criminalis; *cap. veniens, de accusat, l. penul. §. ad crimen, ff. de publ. judic.*

Sed pro tuitione decreti M.C. dicimus, procuratorem debitoris, etiam in contumaciam condemnati admitti ad nullitates proponendnm, juxtà *de Franch. dec. 232.* & quamvis in causa criminali inquisitus, nisi personalitèr non audiatur, tamèn etiam condemnatus, si petat sententiam in ea latam declarari nullam, ejus procurator admittitur, *Glos. in cap. hoc quippè, verb. de expulsis, 3. qu. 6.* post *Aretin. & Bai. Marsil. in prax. crim. verbo, Audiantur accusatores, num. 3.* & ab agnatis, & cognatis proponi possunt nullitates sententiæ forjudicationis, quando patent ex eisdem actis, extrinsecas probationes non exigentes, etiam forjudicato non existente in fortiis Curiæ, *de Franch. dec. 688. P. de Affl. controv. jur. resol. cap. 11. nu. 4. & 9.* cofirmant tradita à *Reginel. de appellat. §. 4. c. 2. R. Capyc. Latr. dec. 200. R. Sanfel. decis. 299. & dec. 312. Anichin. de pravent. instr. c. 2. dub. 5. sub nu. 137.*

17 Cæterum, multa ad somnum pertinentia prætorimus, quia non adeò utilia; in somnis tamen, quia somnia nonnunquam contingunt, in quibus multa solent accidere, quorum habere cognitionem, animæ non parum confert, ideò ea saltèm remissivè involvere silentio abnuimus, Quod igitur ad illa attinet, seclusa revelatione, qualem habuit in interpretatione somniorum, *Joseph Genes. 41. & Daniel cap. 2. & 4.* non posse ex somnis haberi de furtis contingentibus, nisi levissimam conjecturam, quæ vix prætergrediatur limites suspicionis, inquit *Gregor. de Valent. to. 3. disp. 6. q. 12. punc. 3. vers. tertio*; extatque oraculum Divinum, *Ecclesiast. 34. Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in eis*. Non tamen ignoro Pythagoram, & alios Platonicos, & Stoicos multum somniis tribuisse, quin, & somnia aliquando divinitus immitti, quod ex sacris literis constat, & non solùm piis, ac bonis viris, verùm impiis quoque, & impuris, exemplumque legimus in Pharaone, & Nabuchodonosore; à natura etiam plerumque contingere instruimur, tùm experientia, tùm *Macrobii* verbis *lib. 1. de somno Scipionis c. 3.* Interdum etiam provenire pro varia corporum temperatione, & dominantium humorum occursu; aliquando dæmonis opera, & ministerio, teste *Azorio lib. 9. instit. moral. cap. 17.* qui præterea animadvortit, ex ipsis somniis, posse multa naturaliter intelligi; ipsum verò somniorum genus in quinque species Platonici distribuunt, quas idem *Macrob. eod. memorato loco* refert: Causas verò somniorum quatuor esse, earumque duas esse corporales, reliquas verò duas esse spirituales, & unamquamque earum habere intrinsecam, & extrinsecam causam, docet *Divus Thom. 2. 2. qu. 12. art. 6.* & declarat *cit. Valent. eod. punct. 3. vers. minor verò probatur.* Quæ conjectatio ex somniis liceita sit, queve illicita deque hac tota re plura eruditè collecta, videre est apud *Martinum Delrium disquis. magicar. lib. 4. qu. 6.*

RITUS CCVII.

ITem servat ipsa Curia, quod si in una citatione sunt multi (quotquot sunt citati, & pars actrix, vel accusatrix fecit unum condemnari tantùm, vel banniri, & condemnari semèl, ut fit contra contumaces) non potest demum alios condemnare, seù condemnari facere, vel banniri aliis diebus sine nova citatione, & processu, & similiter, si unus eorum citatorum venerit tamquam obediens, & die quo venit fecit scribere comparitionem suam, & sequenti juridica fecit condemnare actorem in tribus tarenis, vel accusatorem in sex: & licentiatus recessit (ut fit semper) omnes alii citati in ipsa citatione, sunt licentiati, & non possunt banniri, neque condemnari sine nova citatione.

SUM-

SUMMA RERUM.

1 *Uno ex debitoribus inſolidum licentiato, omnes alii conrei licentiati dicuntur, & quare.*
Contumacia Actoris circumduci citationem probatur,
Citationis cum termino dierum pro primo, ſecundo, ac tertio peremptorio termino ſit mentio.
2. *Comparitio unius ex debitoribus citatis aliis correis prodeſt,*
Unius conſtitutio in carceribus, etiam proprii domicilii, alios excuſat.
3. *Multis in caſibus unius miniſterium opitulatur conreis,*
Reſcriptum propterea conceſſum uni ex creditoribus, aliis prodeſt.
Appellatio unius juvat aliis, Idem in remedio nullitatis.
4 *Inventarium ab uno legitimè confectum, an proſit cæteris aliis, qui illud non confecerunt.*
Reſtitutio adverſus inventarium omiſſum competens minori an juvamen afferat cohæredi majori.
5 *Depoſitio à creditoribus principalibus præſentibus in Judicio eſt facienda, & non abſentium.*
Creditores immiſſi videntur uno immiſſo in poſſeſſionem.
Sequeſtrum ad inſtantiam unius factum, juvat aliis.
Graduatio cenſetur facta reſpectu creditoris non comparentis, quoad contractuum reſciſſionem.
6 *Si plures conrei fuerint citati, ſed non omnes vocati, an non vocatus poſſit comparere, & vocatos excuſare.*
7 *Requiſitoria ſubſcribi nè debeat à Judice.*
8 *Creditor, qui plures citare facit, poteſt contra non comparentes accuſare contumacias, & contra comparentes ad liquidationem procedere.*
9 *Advocato abſente, àn retardetur expeditio cauſæ, & expectari debeat ejus adventus.*
10 *Citatio ſuper tenore inſtrumenti ſi fuerit expedita ad inſtantiam plurium creditorum, àn incuſatio contumaciæ poſſit expleri ab uno pro tota ſumma.*
11 *Intellectus traditur l. ex duobus, 16. ff. de duobus reis.*
12 *Per ſimplicem citationem lis àn conteſtetur, quid in actibus executivis.*
13 *Inſtrumentum guarentigium dicitur ſententia.*
14 *Contumaciæ incuſatio non eſt actus ſolutionis recipiendæ, ſed perfidiæ conventi non comparentis emendatio.*
15 *Petitio ab uno reorum credendi aliis prodeſt, quoad interrumpendam præſcriptionem.*
16 *Diviſio per creditorem recipientem partem ab uno ex conreis inſolidum obligatis quando dicatur inducta.*
17 *Facta petitione in judicio contra omnes, ſententia non exequitur pro virilibus portionibus. ſi creditor uſus fuerit clauſula, inſolidum.*
18 *Compilato Judicio nullitatis contractus contra unum conreum credendi à communi debitore, àn liquidari poſſit inſtrumentum ab aliis conreis credendi.*

1 EX hoc *Ritu* deducitur, quod ſi ex pluribus citatis pro eadem cauſa, unus tantùm compareat in ultimo peremptorio, qui quoniam non comparet actor, incuſat ei contumaciam, faciendo ipſum ſequenti die condemnare, & ſeipſum à Judice licentiare, juxta practicam reſcriptam à *Carav. Ritu* 218. non poſſit actor poſtmodum venire, & incuſare contumaciam contra non comparentes, etiam quod ſit infrà menſem, vel duos cujus ratio redditur in *Ritu*, quia uno licentiato, alii ſunt licentiati, eo quia ceſſat illius vigor ob comparitionem unius ex citatis, tùm quia unius comparitio prodeſt aliis, *l. ſi qui ſeparatim, §. fin. ff. de appell. Galter. in prax. inſtrum. 2. p. 3. rub. 1. num. 3. Thor. voto* 84. *num.* 357. tum quia declarare fecit actorem contumacem, & conſecutivè conreis ipſis proficua jam dicta declaratio, ex prædictis, necnon ex *deciſ. Genuæ, Flaminii Chartarii* 65. *num.* 4. tùm demum propter contumaciam prædictam ipſius actoris, cujus cauſa circumducitur citatio, teſte *Luca de Penna in l.* 3. *verſ. tertio quæritur, C. de commeatu lib.* 12. ubi præterea diſcutit, quid faciendum, cum citatio continet terminum aliquorum dierum pro primo, aliorum pro ſecundo, & aliorum pro tertio, ultimo, & peremptorio termino aſſignatorum, & Reus comparuerit in primo, ac ſecundo, non actor, in tertio verò actor, & non reus, cujus ſcriptura, ne quæſo perlegere omittas, quandoquidem citationes hujuſmodi conceptas verbis plerumquè nedum, at quotidie videmus, in Curiis præſertim Eccleſiaſticis frequentes eſſe.

Hinc ſi plures inſolidum obligati fuerint citati
2 ſuper tenore inſtrumenti, unius comparitionem ſufficere ad moram purgandam, diximus in *Ritu* 166. *num.* 159. multis DD. fretus authoritatibus, quibus addimus *Novar. qq. forenſ. par.* 1. *q.* 21. *nu.* 12. *Conſil. Rocc. reſponſ.* 17. *nu.* 13. *tom.* 2. *P. de Afflict contr. jur. reſol. cap.* 11. *num.* 17. adeò quod facta incuſatione contra omnes unius conſtitutio in carceribus alios excuſet omnibuſque proſit deciſum refert *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſol. cap.* 193. *à num.* 3. *Anton. Mocc. in ſylv. caſ. forenſ. cap.* 59. *num.* 13. etiam ſi conſtituatur in vinculis proprii domicilii, idem *Reg. de Marin. add. cap.* 94. *num.* 3. *Reg. Sanfelic. deciſ.* 153. *P. de Affl. add. loco cit. n.* 20. *Thor. p.* 3. *comp. dec. ſec.* 1. *verb. debitor condemnatus.*

3 Qin aliis multis in caſibus, experimur unius miniſterium opitulari conreis, & nos tetigimus in *Ritu* 230. Etenim reſcriptum conceſſum uni ex creditoribus aliis prodeſt, *Thor. voto* 85. *num.* 13. *par.* 1. appellatio unius juvat aliis, *l. ſi qui ſeparatim*, 10. *ff. de appell. & relation. Monter. deciſ. Tholoſ.* 74. *Cancer. variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 485. *Fab. defin.* 1. *C. ſi unus ex plur. appell.* idem in remedio nullitatis, *conſ. diverſor. dec.* 60. *in fin.*

4 Inventarium ab uno legitimè confectum aliis prodeſt ex *l. ſi communem ff. quemad. ſervit. amitt. Bertran. ab Angentrè ad Conſuet. Duc. Brittann. t. de ſucceſſ. & Parcages, art.* 55. *§. hæres n.* 4. *Gloſ. de commiſſorii, Eſcob. de ratioc. c.* 9. *n.* 20. *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.* 4. *Gl.* 5. *n.* 34. *Paſchal. de patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 74. *Jud. Franc. Mar. Prat. obſer. cap.* 85. *& ad Paſchal. add. tract. p.* 3. *cap.* 9. *vεſ.*

vers. nec ullum, necnon *lib. 3. discept. forens. c. 26. num. 42.* & propterea restitutionem in integrum minori concessam adversus omissum inventarium prodesse etiam cohæredi majori, scripsere *Paris. cons. 65. num. 59. vol. 3. Sfort Odd. de in integr. restit. quæst. 46. num. 21. Ayora de partit. par. 1. cap. 2. num. 22. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 2. tit. de invent. num.* 119. quod reprobant *Phanuc. de invent. p. 2. n. 31. Nig. Cyriac. contr. forens. contr. 204. n. 12. lib. 2. Rot. Rom.* apud *Coccin. dec. 219. nu. 7. Carena resol. 32. n. 1. Consil. Hodier. ad Surd. dec. 217. num. 4. Giaz. ad Reg. Capyc. Latro decis. 96. num 13.* latè *Thor.* multa subnectens *par. 3. compend. sect. 1. verbo Inventarium confectum.*

5 Sic si plurium creditorum principalium petatur depositio, sufficit illa facta à præsentibus in Judicio, nec est expectanda aliorum creditorum principalium absentium, cum omnes creditores idem jus habeant, & unica sit causa defensionis, unius què victoria aliis prosit, *l. loci, §. si fundus ff. si servit. vendic.* & in terminis decisum tradit *Consil. Rocc. add. respons. 17. à n. 10.*

Si unus ex creditoribus petat immitti in possessionem bonorum debitoris, non ipse solus, qui petit, sed alii creditores non petentes immissi dicuntur, sequestrum ad instantiam unius omnibus prodest *l. cum unus, ff. de bon. auth. Judic. possid. & in l. fin.* ubi *Bal. & castr. C. eod. Mastrill. decis. 126. num. 14.* ipsosque & alios relatos, prosequitur *Thor. vot. 15. nu. 35. lib. 1. Rot. Roman. apud Verall. 3. par. decis. 101. & decis.* 160. & decisum fuit *in dec. 136. num. 2.* impressa apud *Farinac. tom. 1. p. 2. Gonzalez in 8. reg. Cancellar. in proœm. §. 87. num. 101. Gratian. tom. 2. discept. forens. c. 232. Rebuff. ad Constit. Regn. tot. 3. tit. de sequest. artic. 1. Glos. 2. num. 22. Cons. Theodor. alleg. 88. à n. 15. Moccia in sylv. cas. forens. c. 34.*

Rescissio contractuum, quæ ex graduatione oritur urgentibus creditoribus, facta censetur etiam contractus unius ex creditoribus, qui non comparuit antè, sed post graduationem, quamvis debitor deindè se concordasset cum creditoribus, ad quorum instantiam fuit demandata graduatio, & solvere vellet tertias creditori prædicto ut decisum per M. C. V. & S. C. in causa Antoniæ Anforæ, cum Josepho Majone, & creditoribus Gasparis Majone testatur *Thor. vot. cit. 15. à num. 35. lib. 1. & in compend. decis. p. 3. verbo Graduatio*, etiam ob individuitatem causæ graduationis, *Capiblanc. de Baron. cap. 59. num. 7. tom. 2.*

Sed an contractus rescissus contra unum ex pluribus reis debendi insolidum obligatis censeatur rescissus etiam quoad alios conreos inquirunt *Reg. Rovit. super rub. de instrum. liquid. à num. 29. Thor.* latè *par. 3. compend. decis. sect. 1. verbo Instrumentum semel rescissum, & verbo, Instrumentum recissum.*

6 Quod verò notavimus *nu. 1. & 2.* unius comparitionem in Curia ex pluribus citatis, & vocatis, cæteris conreis prodesse vendicat locum, ubi ille qui comparet, est in Curia vocatus, nàm si tantùm esset citatus, sed non vocatus, illius certè comparitio, cæteris conreis vocatis non cōparentibus, non prodesset, nisi pro illis vocatis personam suam legitimaret, juxta formam *prag. 7. de liquid. instrum.* Hinc apud *Præsid. de Franch. dec. 685.* Duo fuerunt citati, & vocati, qui ambo de sero comparuerunt, demùm creditor in secunda Curia cum contra unum ex eis tantùm requisitoriam fecisset, ad incusationem instrumenti procedere intendentes, Curia pro tribunali sedente, non requisitus pro requisito comparente voluit, & per M. C. & S. C. non fuit admissus, ratione indicata per *Dom. Reg. de Marin. add. c. 194. num. 27.* qui præter *memor. Præsid. decis.* aliam adducit determinationem, quem laudat *Thor. p. 3. compend. sect. 1. verbo citatus*, & *Dom. Præsid. de Franchis decis.* memores sunt *Galter. add. loco nu. 6. Thor. vot. 84. nu. 359. P. de Afflict.*
7 *mem. cap. 11. num. 18.* hujusmodi verò requisitoria subscribi nè debeat à Judice, inquirit *Thor. p. 3. compend. dec. sect. 3. verbo requisitoria.*

8 Notandum etiam, quod si plures sunt citati super tenore instrumenti, & comparet quoquè creditor, qui vult procedi facere contra non comparentes ad contumaciam, & condemnationem, contra verò comparentem ad liquidationem, hoc facere non prohibetur, ut notat *Carav. in hoc Ritu nu. 4.* quem insequitur *Galter. in prax. 3. p. princip. rub. 3. num. 15.* absentia namq; voluntaria alicujus, alterius conditio deterior fieri non debet, idem *Caravit. sup. Ritu 153. num. 2.* ut propterea etsi, & advocato absente, litiganti dilationem
9 dada sit, & causæ expeditio retardari non debeat, *l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter, l. ait prætor, §. fin. ff. ex quib. caus. major. c. 1.* ubi *Gl. vers. advocatus, extra, ut lit. non contest. Ang. & Paul. de Castro in l. non idcircò, ff. de Ind. Afflict. in const. dilationis, num. 48. Afin. prax. judiciar. §. 17. cap. 11. à num. 1. & §. 24. cap. 4. num. 4.* tamèn hoc non habet locum, ubi litigans alios haberet advocatos ejusdem causæ consortes, & collegas, nisi ille absens esset meliùs de causa instructus, ut post *Caravit.* in hoc *Ritu num. 6.* notat *Danza de pugn. DD. tom. 2. tit. de Advocat. cap. 1. sub num. 6.* & videndus *Joseph. Ludov. dec. Perus. 35. n. 7.*

Sed ad servandam æqualitatem inter debitorem, & creditorem, àn sicuti ex insolidum obligatis
10 unius comparitio sufficit ad moram aliorum purgandum, ita, expedita citatione ad instantiam plurium creditorum, incusatio contumaciæ possit per unum expleri pro tota summa.

Interrogatus diebus superioribus respondi, benè posse in illo facti themate ab uno contumaciam incusari, etenim solutionis promissio non omnibus conjunctim facta fuit, sed insolidum, ex qua clausula unicuiq; eorum fuit actio quæsita, *l. 3. C. de fidejussoribus, §. si plures, instit. eodem l. si non singula, ff. si certum petatur, l. si divisa, C. locati*, cum adductis, per *Barbosam clausula* 33. & collimat *tex. in l. 2. ff. de duobus reis*, consequenter quisque eorum poterat instrumentum liquidare, concinit in fortioribus terminis *Regentis Roviti decis.* 26. dicens, facta promissione duobus per dictiones copulativas, instrumentum potuisse liquidari ad instantiam unius, etsi ad alterum pecuniæ emolumentum spectavisset, & post alios, perlegenda sunt notata per *Dom. Pratum practicarum observ. 63. per totam*, & propriè *à num. 13. cum sequentib.*

Nec obicem facit *tex. in l. ex duobus, 16. ff. de duob.*

duob. reis, de quo patronus quidam insignis, contrariæ alex insectator, magnum faciebat festum.

11 Etenim obiectio multifariam resolvitur; Primò, ex communi intelligentia *dictæ legis ex duobus*, ubi tùnc uni soli solutionem fieri denegatur, quando lis esset contestata, juxtà petita per alterum conreum credendi, cum ex illa dicatur facta præoccupatio, reprobata distinctione *Azonis*, si sunt socii, vel non, tradit *Bart. ibi, num.9. antè principium*, adducens, *text. in l. fideicommiss. §. plerumq; & §.fin. ff. de leg. 3.* sicut facta petitione partis, illa pars tantùm dicitur præoccupata, undè in hoc casu, ut adversarii obiectio aliquantulum videatur sustentabilis, opus est afferere, per illam citationem factam ad instantiam omnium litem fuisse contestatam, quæ nullo modo potest considerari, tùm ex natura citationis, quàm actus.

Ex naturā citationis, quoniam per illam lis non
12 contestatur, & judicium non dicitur cæptum, ut dissertis verbis notatur in *l. 1. C. de litis contestatione*, cujus verba non sunt omittenda, *res in judicium deducta non videtur, si tantùm postulatio simplex celebrata sit, vel actionis species antè judicium reo cognita, inter litem enim contestatam, & aditam actionem permultum interest, lis enim tùnc contestata videtur, cum Judex per narrationem negotii causam audire caperit) in l. amplius non petitum, ff. rem ratam haberi*, legimus, non esse receptum judicium, eo ipso, quod quis alium in jus vocaverit, & in *cap. ex parte, l.2. de verb. signif.* ubi quod dicitur de tempore motæ litis, *Summus Pontifex* interpretatur esse referendum ad tempus, quo litis contestatio facta est, & ideò *Glosa in l. 1. C. de Judiciis, in verbo, Capta*, exponit, quod fit lite contestata, benè fundat post alios, *Benedictus Ubertus de citat. tom. 1. cap. 1. num.14.* & in propriis terminis, *Bart. in l. unica, C. de litis contest. Baronius de citat. q.4. num.62.* igitur si sola petitio, seù citatio fuit, nulla consideratur litis contestatio, sic termini *d. l. ex duobus*, non possunt ad nostram thesim adaptari.

Et licèt in actibus executivis, seù summariis litis contestatio, quæ realiter non fit, dicitur aliqualitèr fieri per jura producta per actorem, *Aretinus conf.30. num.10. vers. quinimò.* Ità ut quilibet actus primus respiciens merita causæ, habeatur loco litis contestationis, *Maranta in praxi p.5. vers. & omnia fiant durante instantia, num. 4. Seraphin. decis.920. num.2. & 3. Card. Mantic. decis. 204. n. 14.* attamen ut benè ponderat *Ubertus loco cit. num.23. vers. & ergo*, per solam citationem judicium non dicitur cæptum, & non omnis actus sufficit, sed oportet, quod Judex incipiat cognoscere de meritis causæ, quæ cognitio incipit esse loco litis contestationis, ut ex *Bart. in extravaganti ad reprimendum, verbo, Et figura, num. 10. & in l. nihil, C. de procuratoribus*, & multis aliis, tùm antiquis, tùm neotericis, colligit, *Cons. Carleval de Judiciis, tom.2. lib. 1. tit.2. disput. 4. num. 26.* per hanc citationem, ac productionem instrumenti in judicio, cum nulla dicatur facta litis contestatio, præscriptionem non interrumpi.

13 Ex natura actus, etenim instrumentum guarentigium dicitur sententia, solumq; executio expectatur ad instar sententiæ, dicit *Bart. in l. 1. C. de juramment. calumniæ*, plures apud *Cancerium par.2. variar. cap.3. num.17.* & quotiès actus executionis expectatur, instantia non datur, *Bald. in l. 2. Cod. de execut. rei judicatæ*, notat *Afflict. decis. 345. num. 12. vers. Secus si agatur, Castill. decis.102. num.5. Dom. Consil. Staibanus lib.1. resol. forens. cap.15. num.27. & 28.* & addo *Reg. Sanfel. decis.92. in fine*, qua de causa dixerunt *DD.* citati, non considerari contestationem litis in judiciis summariis, & executivis, consequentèr cessat motivum per illam citationem non potuisse ampliùs uni tantùm solvi, sed omnibus, ac proindè nullam judicari incusationem.

Secundò, resolvitur obiectio, quoniam, ly, con-
14 tumaciam incusare, non est actus solutionis recipiendæ, sed perfidiam conventi non comparentis emendando, indè contumax dicitur à cum, & tumeo tumes, quasi Reus inflatur, superbum se efficiendo in non obediendo, advertit *Cardinalis in Clement. 1. col.8. de dolo, & contumacia*, & observat magnus practicus *Maranta in praxi par. 6. vers. expedito primo, membro, num.7. Rota in florileg. conclus.9. num23.* si igitur est actus differens à petendo debitum solvi, sed solùm castigatio conventi non comparentis, quarè non erit permissum uni ex illis contumaciam incusare? eò magis, quia est actus tendens ad commodum utriusquè, nam ideò unus solutionem petere nequit, eiq; soli solvi non potest, contestata lite per alterum conreum credendi, quia actus illi damnosus est, ac cum incusatio contumaciæ sit ambobus favorabilis, datus epicheiæ locus, idest consideratur tacita voluntas alterius.

Imò dixit *Bart. in d.l. ex duobus, num. 8. vers. tertiò quæro*, quod si petitio fiat ab uno reorum
15 credendi, prodest aliis, quoad interrumpendam præscriptionem, subdens, si petitio simplicitèr facta fuerit, nulla adhùc secuta contestatione litis, quasi quod velit dicere *Bart.* respectu solutionis, quia est ultimus actus, consideramus contestationem litis, ut locus dicatur præoccupatus; at respectu præscriptionis interrumpendæ, cum sit actus utriusquè favorem respiciens, non consideramus contestationem litis, sed poterit fieri ab uno, & aliis prodesse, & notant *Gutier. conf.28. num.9. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. Glos. 18. par. 5. num. 59.* igitur si ly contumaciæ incusatio nullum conreo credendi damnum parit, sed merum favorem, in quo non considerat *Bartolus* præoccupationem loci, seù temporis, quomodo in animum induci potest, facta petitione per plures, contumaciam non posse per unum incusari.

Et verba quod citetur ad instantiam creditorū, & cujuslibet ipsorum insolidum in citatione adjecta omne adimunt dubium, cum unusquisq; ipsorum pro tota quantitate dicatur citasse, sicuti solutionis promissio facta erat, nulla inducta divisione inter eos.

Sicut in simili, divisio dicitur inducta per creditorem recipientem partem ab uno ex conreis insolidum obligatis, positis requisitis recensitis, per *Afflict. decis.142.* lato disputato articulo per *Dom. Reg. Capyc. Latr. decis. 112.* ubi *additio* quædam cumulavit, tamen, ex dictione illa, salvo jure solidi, cessat divisionis præsumptio, advertit *Costa* in

in memoralibus, *verbo*, *Creditor habens*, *Ursillus ad Afflict. d.decis.142. Dom.Reg. citata decis. 112. num.23. Thesaur. lib.4. q. forens.40. Paschal.de patr. potest. par. 1. cap. 8. num. 172. Arias de Mesa var. resol. lib.2. cap.13. num.* 2. Hinc creditor qui per multos annos exegit annuos introitus integros ab uno ex conreis debendi insolidum obligatis, sibi detrimentum, vel divisionem non induxit, adeò quod ei licet ad libitum contra alium conreum, tùm pro parte, tùm pro solido agere, ut decisum refert *Mocc. in sylv.cas. forens. cap.49. num.50.* extricans articulum, nam creditor duos Reos debendi insolidum obligatos habens, judicio contra unum ex eis cæpto, posset, eo relicto contra alium agere.

Et licet facta petitione in judicio contra omnes
37 sententia exequeretur pro virilibus portionibus, *text. in l. Paulus, la 2. ff. de re judicata, & l. 1. & 2. C. si plures una sententia, Affl. decis.115.* nihilominùs si creditor usus fuerit clausula, insolidum, contra unumquemq; poterit exequi sententia, ut ex *Bart. Bald. Paulo de Castro*, & aliis, fundat *Cancer. par.3. var. cap.17. à num.292. cum sequent.* post alios, *Gizrb. dec.46.* ubi latè. *Salgad. in labyrintho creditorum, par.3. cap.2. à num. 14. cum sequent. Reg. Rovit. cons.20. & 58. lib.2. Gizzar. decis.12. Barbatus in prag. de assistentia, glosa 12. à num. 172. cum sequent. Virgil. de legitim. persona, cap.26. num.18. cum seq.* illa enim clausula operatur, ac si judicium factum esset contra unumquemq; ex debitoribus, si à pari facta citatione per omnes conreos stipulandi, cum clausula insolidum, per unumquemquè citatio particulariter facta dicitur, & ipsamet verba citationis clarè demonstrant, ibi, *& cuilibet ipsorum insolidum*, quæ unicuiq; totum actum attribuunt, ex adductis per *Barbos. dict.69.* in parvis.

Ex prædictis quoq; dicebam, compilato judicio nullitatis contractus communi debitore, liquidari non posse instrumentum ab aliis conreis credendi, & judicium præventionis motum per unum conreum debendi contra unum ex creditoribus insolidum nocere alteri creditori, quo minus procederet ad interrogationem super tenore instrumenti, *Muscatel in prax. fidejuss. p.2.q.8.n. 25. & 28. Galter. in prax. instrum. verbo, fuerit ab eo præventus, Ant. Fab. defin.7. C. de duob. reis,* in terminis observat *Anichin.de prævent. instrum. cap.2. q.8.* potissimùm *num.* 30. & novissimè decisum fuit in causa Dominorum Antonii, & fratrum de Ponte, cum Anello Masculo, de qua meminimus in *Ritu 166. sub num.123.* etenim judicio nullitatis contractus intentato ab Anello contra prædictos Antonium, & Cæsarem, fuit ad instantiam Scipionis de Ponte alterius fratris creditoris insolidum, citatus idem Anellus masculus super tenore instrumenti, qui apposuit, fuisse jam factam publicationem, & receptas probationes super judicio nullitatis, & per S.C. provisum fuit, quod *expectetur exitus judicii causa nullitatis contractus vertentis in S. C.* in banca Aversanæ.

RITUS CCVIII.

ITem servat ipsa Curia, quod primo die juridico, quo curia regitur, post quascumquè ferias, scilicet messium, vel vindemiarum vel Natalis, vel Resurrectionis, vel carnisprivii nullus condemnatur, neque bannitur. in casu, quo factis omnibus actis, potuisset illo die condemnari, vel banniri, & hoc sit de æquitate potius, quam de jure.

SUMMA RERUM.

1 *Isthæc Ritus observantia in omnibus Curiis Regni adhæc usq; tempora viget.*
Etiam in Archiepiscopali Curia.
2 *Aequitas scripta præfertur rigori adhuc scripto.*
3 *Dies Juridica quæ dicatur.*
4 *Quæ sit æquitas, & in quo distet à rigore, remissivè.*
5 *Feriarum mentio fit, quæ messium causa, aut vindemiarum introductæ fuerunt.*
6 *Illa in causis fiscalibus minimè attenduntur.*
7 *Familiæ associatio, àn requirat citationem partis, anné contineat judicium formale.*
8 *Illarum durante tempore gesta sint nè valida.*
9 *Eas hodiè exolevisse Parlador. tradit.*
10 *Feriæ hominum non impediunt causas Ecclesiæ, si Ecclesia velit.*
11 *Remissio facienda per offensum, àn possit recipi in die festivo.*
12 *Nullitates nùm discuti possint tempore feriarum.*

1 ISthæc *Ritus* observantia in omnibus Regni Curiis adhæc usque tempora viget, ut propterea in prima Curia, quæ regitur post aliquas ferias, nemo contumax reputetur, nec aliquis actus eo die fiat in alterius contumaciam, quam, præter *Caravitam* memorat *Galter. in prax. instrum.3. par. princ. rub.3. num.*10. quin, & in Archiepiscopali Curia Neapolitana locum quoq; vendicat ex *Rit.* ejusdem Curiæ. Idque ex æquitate, quæ cum reperiatur in hoc *Ritu* scripta, præfertur juris rigo-
2 ri, etiam scripto, *l. in omnibus, ff. de reg. jur.* ac propterea esset nulla incusatio, si contra formam præsentis *Ritus* incusaretur contumacia die prædicto juridico, idest, non feriato, si commune jus attendatur, *in l. omnes dies jubemus esse juridicos, C. de*
3 *feriis, Alex. cons.147. sub nu.11.* In Regno autem, & attenta dispositione præsentis *Ritus* intelligitur, pro die illo juridico, dies, in quo regitur Curia, quodquidem solet cõtingere bis in hebdomada.
4 Verùm quid sit æquitas, in quo differat à rigore, quæ sub illa compræhendantur, ejusque effectus necnon in quibus præferatur rigori, explicant abundè *Tusch. conclus. 310. adjunctis aliis duobus sequentibus, Tiraquell. in tract. de retract. consanguin. §.35. gl.1. per tot. Tusch. sing.65. lit.I. Pras. de Franch. decis. 219. num.2. & decis. 229. num.3.*
5 Cæterùm, messium feriæ, & vindemiarum licet introductæ fuerint in gratiam eorum, qui metere, aut vindemiare debent, ac propterea impediti earum ob causam reperiuntur, alios tamen omnes fovent, & relevant, etiamsi ad messes, & vindemias

mias non incumbant, *Alex. conf. 2. sub nu. 6. lib. 2. Bertach. de Episcopo. qu. 1. num. 28. & Bartol. Brixiens. in rub. de feriis*, præterquam in causis fiscalibus, in quibus ejusmodi feriæ non attenduntur, *l. publicas, C. de feriis*, neque in rebus tempore pereunt, *l. solet. ff. de feriis*.

6 Itidem in causis, quæ geruntur in judicio non formali, nempè si desit aliquis eorum trium, quæ judicium consistunt puta in casu, quo petit ali-
7 quis, associari sibi familiam, ut præter scandala possessionem capiat, *Alex. conf. 130. num. 3. cum seq. lib. 4.* nisi contradicant tradita per *Rovit.* probantia, citandum esse adversarium in ejusmodi præstatione familiæ, *super pragm. 1. de conservat.* atque ideò esset judicium formale, tribus constans personis. Tempus insuper compromissi in illis currere, non vetatur, ex *Bal. conf. 6. lib. 1. & conf. 373. cum seq. lib. 5.*

8 Istis itaque durantibus feriis, judicia silent, & acta, si quæ fierent, nullitati subjacerent, ex *decis. Marchia Sebast. Medices 53. vers. nullitas, sub num. 20.* nisi superioris accedat dispensatio, ex notatis ab *Ann. sing. 192. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. resol. cap. 118. num. 3. Borrell. in summ. decis. p. 2. tit. de fer. à num. 70.* & à nobis ipsis super *Rit. 92. tom. 1.* eas tamen hodie penè ubique terrarum exo-
9 levisse: probat *Parlador. lib. 2. rerum quotid. par. 5. cap. fin. §. 4. num. 11.*

10 Speciatim verò, ut causas Ecclesiæ non impediant feriæ hominum, si velit eadem Ecclesia, dicit *Mangrell. ad Bar. in l. hoc edicto, §. & post operis, ff. de oper. nov. nunciat.* Sed an remissio facienda per offensum possit recipi in die festivo, ob jura-
11 mentum præstandum, inquirit lepidè *Thor. vot. 57. p. 2.*

12 Num verò feriarum tempore procedi possit ad discussionem nullitatum, quæ ad sententiæ executionem impediendam propositæ sunt, negat ivè, nisi accedente D. Proregis dispensatione, respondet *Reg. de Marin. add. cap. 118. à num. 6.*

RITUS CCIX

ITem servat ipsa Curia in sero regi hora vesperorum, non de mane, nec potest aliquis condemnari: neque banniri, nisi primo vocetur alta voce per tubitam Curiæ, vel alium loco ejus in ejusdem defectum.

SUMMA RERUM.

1 *Curia quando regatur de mane nè, an de sero.*
2 *Differentia nec nè vigeat inter bannitum, & damnatum in contumacia.*
3 *Bannitum haberi pro confesso, & convicto ostenditur, ut nulla propterea requiratur sententia.*
4 *Eos occidere quando, & quibus liceat.*
5 *An sit procedendum contra dantes victum, & potum multitudini bannitorum.*
6 *Remissio vassalli inquisiti de receptatione bannitorum, an facienda sit Baroni.*

1 DE sero regi Curiam in M. C. V. alibi diximus, & hodiernus comprobat usus, in Regiis verò Audientiis regulariter de mane, potissimum in Regia Audientia Calabriæ citrà, dum moram traheret in Civitate Consentiæ servari vidisse anno 1611, testatur *Thor. in sua apostil. manuscripta*, & in R. A. Salerni, fatetur *Avus meus in alia apostil.*

Fortasse verbis hujus *Ritus*, (*Condemnari, neq; banniri.*) confirmatur sententia illa, quam insequitur *Cathal. de indultu, capit. 14. num. 1.* differentiam
2 extare inter bannitos in contumacia, & damnatos in contumacia. Cæterum de bannitis nonnulla prodimus super *Ritu 203. & Ritu 220.* sed in hoc
3 *Ritu* addimus pauca quædam, nempè, haberi pro confesso, ex statuti dispositione, atque convicto, neque aliam propterea requiri sententiam, teste *Vivio dec. 439.* ita quod liceat cuicumque illum interimere, etiam si privato odio occiderit, nam ab omni eum esse pœnam immunem, testatur decisum fuisse *Mastrill. dec. 103. Rota in floril. conclus. 9. à num. 70. Reg. Rovit. in rub. prag. de exul.* nisi appellatione pendente, quia tùnc nemini fas est, teste *Vivio dec. 355.* sicuti neque clericum bannitum, *Gramm. dec. 29.* satis autem est ad occidendum impunè bannitum in banno descriptum fuis-
4 se, non attento, si justè, vel injustè, *Magon. decis. Florent. 128. nu. 14.* quod si nulla fuerit sententia banni, relatis multis rationibus utrique parti faventibus, distinguit *Lucas de Penna in l. 2. col. 2. vers. sed pœna, C. de desert. lib. 12.* atque non reputari homicidam occidentem, si Curiæ minister sit, quod si privatus tamquam homicidam puniri, sed qui bannitum interemit, cum quo tamquam inimico pacem injerat, an pœna plectatur fractæ pacis, discutit idem *Lucas de Penna in l. unica, vers. vigesimo sexto quæritur, C. de publ. lær. lib. 12.* & si impunè necatur, multò convenientius, & illi denegatur in Judicio audientia, & confiscatione bonorum habetur pro mortuo, *Farinac. decis. 54.* denegatur adhùc volens uxorem de adultero accusare, *Trivis. decis. 3. p. 2.* et prosequi ante bannum institutam accusationem, *Mynsinger. observat. 3. cent. 3.* quin spoliatur etiam hæreditate materna, *Farinac. dec. 17.* jure testandi. Idem *decis. 55.* beneficio primæ instantiæ *Mynsing. obser. 90. centur. 1.* jure protomiseos. *Magon. decis. Florent. 26. nu. 19.* qui præterea *decis. 99.* discutit, si deportato æquiparetur, sed bannitus in contumaciam pro causa criminali, utrum audiri possit, & probare suam innocentiam, aut alia deducere, vide quæ copiosè edissertat *Clar. §. fin. qu. 49. nu. 12.* & aliqua *qu. 96. à num. 1.* cujus notata existimamus verissima, non obstante contradicente sententia *Minsing. obser. 88. num. 3. cent. 2.* fulcitur enim observatione Cameræ, quam paulò antè citaverat, inquit enim, *& hoc ibi ostenditur, ibi, scilicet in dicta observatione.* Verùm bannitorum receptatio, quando, & quibus sit interdicta, enodat *Ricc. collect. 544.* Receptantium verò pœnas, illisque non puniendos, ostendunt *prag. 3. & 4.* & super eis *Rovit. de receptatorib. malefactorum*, aliaque extant novissimæ pragm. & latè *Scialoya in prax. for. judic. cap. 18.*

5 Non est procedendum contra receptantes, & dantes victum, & potum, multitudini bannitorum, *Reg. de Ponte de potest. Vroreg. tit. de provis. fieri solit. §. 3. num. 34. Reg. Rovit. in prag. 4. de recept. num. 5. Gaill. de pace public. lib. 2. cap. 10. num. 35. Farinac. qu. 129. nu. 44. Marc. Calà de modo articul. §. 2. nu. 872.*

*nu.*872. *Menoch.de arbitr.casu* 348.*num.*16.*Giurb. cons.*28. *Avus meus ad Gramm.dec.*18.*nu.*10. Re-
6 missio vassalli inquisiti de receptatione bannitorum, & contumaciam R.A. vel M.C. an facienda sit baroni, negativè, quamvis doceat Baro remissionem petens habere privilegia amplissima, & cũ clausulis abdicativis, tàm in primis, quàm in secundis appellationibus, respondent *Præs.de Franch.decis.*470. *Reg.Rovit. in d. pragm.*1. *num.* 14. *de recept. Dom.Reg.Sanfelic.decis.*63. *à num.*7. sed contrarium astruunt, & decisumque testantur *Foller. in prax. verbo, Audiantur excusatores, sub nu.* 134. *Visconti ad cit. Franch.decis.*470.*Reg.de Ponte de potest. Proreg. tit.*1. §.3. *num.*51.*Dana.de pugna DD, tom.*1. *tit.de recept. à num.*20.*Capiblanc. de Baron. tom.*1. *pragm.* 8. *par.*2. *num.*130. *Reg.de Mariu.ad Revert. decis.*243. *Laganar.ad Rovit.cit. loco, Thor.in compend. decis. par.*3. *sect.*3. *verbo Remissio vassalli Novar.de gravam. vassallor. gravam.* 379.*nu.*2.

RITUS CCX.

ITemm servat ipsa Curia, quod nunquam aliquis licentiatur à dicta Curia, nisi primo faciat condemnari adversarium suum ad pœnam in observantia, quæ sequitur stabilitam.

SUMMA RERUM.

1 *Actor non redeunte ad judicium dimittetur reus illo condemnato ad penam vigore Rit unum.*

2 *Non autem subsequenti usu, cum citatia tantum dicatur propterea circumducta.*

1 OBservantia in hoc *Ritu* memorata est in *Rit.* 219. teste *Caravita*, cujus vigore credit non servari; quod in hoc loco statuitur, ut licentia concedi citato minimè debeat, nisi prius instīterit, & condemnare fecerit actorem ad pœnam statutam in *Rit.* 207. inquit enim illic, non exprimi, quod fuerit actor reputatus contùmax, & condemnatus ad pœnam, sed tantum, quod fuerit ipse reus licentiatus, & nos quippè annuimus respectu contumaciæ, recedimus autèm in ea parte, quæ de pœna loquitur, ob expressa verba dicti *Ritus* 218.(*licentiabatur autèm, tunc, quando condemnabor*) atquè ideò verba illius *Ritus* concinunt verbis præsentis *Ritus*, & consecutivè patet non ab re hoc in *Ritu* apposita fuisse illa verba (*ad pœnam in observantia, quæ sequitur stabilitam*) verùm quidem est observantiam prædictam, quamvis in utroque *Rit.* constitutam recessisse postmodum ab aula, neç amplius condemnari ad pœnam aliquam actorem non redeuntem ad judi-
2 cium, postquam fecerit citare eum, seu circumductam dumtaxàt dici citationem, ut scripsimus *in Rit.* 121, *& de Franch. decis.* 204, *num.* 18. qui præterea adjungit aliud requisitum, ut mandatum retineatur in actis, idquè ad eum finem credimus requiri, cujus meminimus *Rit.* 176. *&* *Rit.* 180. & ad materiam vide *Galter. in prax. instrum.*2. *p.* 3. *& ult. par, rub.*1.*sub.n.*1.

RITUS CCXI.

ITèm nota quod si aliquis vadat ad Curiam, & dicat, velle dare fidejussores de judicio sisti pro aliquo bannito: & solvere jus banni, scilicet tarenos 16. & eos fidejussores det, & solvat prædictum jus: tunc ille extrahitur a banno: qui fidejussores non debẽt esse de reficiendis expensis adversario nisi de judicio sisti tantummodo, & tunc datur illi litera extractionis a bãno; & idem in civilibus, quia si cõdemnatur civiliter aliquis: & de fidejussores de judicio sisti, & de reficiẽdis expẽsis adversario tũnc ipsi dãti ipsos fidejussores sit litera quod ille, cujus nuncium se asscrebat reponebatur in possessione rerum, in quarum adversarius fuit positus ex primo decreto, vigore dictæ condemnationis ad tertiam partem bonorum mobiliũ non tamen in actis, nec in dict s literis fit mentio de dicto jure, vel nuncio. Sed dicitur, quomodo tales fidejussores voluntariè se obligaverunt in dicta Curia pro tali, qui in fine interloqu.

SUMMA RERUM.

1 *Admittitur contumax ad purgandam contumaciam per interpositam personam.*

2 *Cuilibet inquisiti familiari hodiè illam removere licet.*

3 *Extrahitur à Banno quando cum effectu dederit fidejussores.*

4 *Dictio, tùnc, præsefert extremitatem temporis.*

5 *Etiam si pignora daret a banno non extraharetur.*

6 *Solvere obstrictus, fidejussorem dando, non liberatur.*

7 *Quivis adimplere debet in forma specifica.*
Cautio est danda in loco judicii, non domicilii; quid si fidejussor non inveniatur.

8 *Promissio de fidejubendo, an pro fidejussione habeatur.*

9 *Fidejussionis de reficiendis expensis, & de judicio sisti. sermo est.*

10 *Captus tanquam suspectus de fuga cavere tenetur de Judicio sisti, & de judicatum solvendo.*

11 *Fidejussor de judicio sisti ad quid tenetur.*

12 *Ejusmodi fidejussio quomodo distet ab altera de judicatum solvendo, quibusque in casibus extinguatur.*

13 *Bannitum duplici mulctari pæna, ostenditur.*

14 *Per pænæ solutionem, aut compositionem, an extinguatur ne dum contumacia, sed etiam inditium ex contumacia ortum.*

15 *Quid servetur tàm in causa civili, quàm criminali.*

16 *Quid agendum quando multa est immoderata, & àn possit appellari ab ea.*

17 *In pœnam àn incurras fictus contumax quid in Regno.*

18 *Fictus contumax, àn dicatur domi citatus.*

1 EX hoc *Ritu* noster *Caravita* deducit contumaciam, posse purgari, & cassari mediante persona procuratoris, ipsum insequitur *Avus meus.*

ntus ad Capyc. decif. 5. ſub num. 1. Foller. in prax.
verbo, bauniantur, num. 16. ex *Paul. de Caſtr.*
in l. ſi fidejuſſor., *§. fin. qui ſatiſd. cogant.* quin,
2 hodiè in Regno quilibet amicus inquiſiti, etiam
eo abſente admittitur ad illam removendam: dum-
modo tamen infrà præfixum tempus compareant
deindè principales perſonalitèr pro delictis de qui-
bus inquirunt, reſolutum fuiſſe in Collaterali
conſilio teſtatur virtute proviſionum; quas inſe-
rit *Eliſeus Danza tom. 1. de pugn. DD. tit. de*
contumace, cap. 1. à num. 15. eaſque reſcribit *No-*
var. de gravam. vaſſall. tom. 2. gravam. 160. *Ba-*
jard. ad Clar. quæſt. 93. num. 5. Marant. in ſpecul.
par. 6. 2. memb. de contumac. n. 16. Ricc. collect.
decif. 571. Curub. ſing. 15. ſed àn poſſit coram alio
ſuperiore Judice illa purgari; *Affl. inſtit. Clemen-*
tiæ, num. 8.
3 Verùm ex tunc tàntùm extrahi à banno inſi-
nuant verba *Ritus*, quando cum effectu præſtitit
fidejuoſſores de Judicio ſiſti hujus *Ritus* vigore
dandas, ut *Carav. num.* 1. multis tamèn addu-
ctus juribus affirmat, idquè comprobat, dictio
4 illa (*tunc*, quia præſefert extremitatem temporis,
Caſtrenſ. conſ. 182. num. 2. & conſ. 174. nu. 8. etiam
2. lib. 2. Surd. decif. 207. num. 16. ita quod di-
ſpoſitio nihil operetur, niſi conditio ſub dicta di-
ctione comprehenſa ſuum ſit antea ſortita effe-
ctum, *Anchar. conſ. 356. num. 5. & Valla conſ.*
6. num. 18. affirmatq; *Tuſchus concl. 390. lit. D.*
5 quin adjungimus, quod ſi pignora daret, non
utiquè extrahèretur à banno, quia fidejuſſores
dare eſt obligatus, teſte *Carthar. decif. Genuenſ.*
98. *num.* 5. ſicuti, & qui ſolvere tenetur, fide-
6 juſſorem dando, non liberatur, ex altera ejuſdem
Carthar. decif. 15. num. 3. & 8. concinunt quæ
7 ſcripſimus ſuper *Ritu* 169. *ſub num.* 2. ea præte-
rea noſtræ aſſertioni favente ratione, quod qui-
vis adimplere debet in forma ſpecifica, Hacque
cautio danda eſt in loco Judicii, non domicilii,
Alex. in l. de die, §. tutor, num. 1. ff. qui ſatiſd.
cog. Affl. in dec. 137. ſub nu. 2. Borrell. p. 1. ſumm.
decif. tit. 46. de contumac. num. 15. quid verò
ſit agendum, ſi fidejuſſorem non inveniat, *Viv.*
decif. 137. Reg. de Marin. ad Reverter. dec. 208. à
num. 1. & confert ſi contumax ſit pauper àn
mulctetur pro pœna contumaciæ, de quo *Danza*
add. loco cap. 3. à num. 1. Scialoya in prax. forind,
cap.
8 An verò promiſſio fidejubendi habeatur pro fi-
dejuſſione, extricat *Preſ. de Francb. dec. 574. Mol-*
feſ. in comment. ad Conſuetud. Neap. tit. de re-
nunc. q. 11. num. 23. pleniuſque *Trivif. in dec.*
Venet. 69. lib. 1. deciſum memorans in gratiam
promittentis, ſe obligare, ad nihilum teneri, dum
non ſe obligaverat.
9 Cæterùm, de fidejuſſione de reficiendis expen-
ſis, ſcripſit copioſè *Muſcat. in praxi fidejuſſoria in*
11. modo fidejubendi, & de illa de Judicio ſiſti
multa idem ediſſerit *in 12. modo*, cum verò aliquis
10 eſt captus tanquam ſuſpectus de fuga, non ſo-
lùm cavere tenetur de Judicio ſiſti, verùm etiam
de judicatum ſolvendo, cum relaxatur, ità ſcrip-
tum quippè reliquit *Afflict. decif. 170. num. 4.* con-
tradicit tamèn *Bal. in l. cum proponas, num. 6. Cod.*
de bonis auctor. Judic. poſſid. concludens, cogi tan-
tùm poſſe ad præſtandam fidejuſſionem de Judi-
cio ſiſti, atque eamdem ſequi ſententiam ferè om-
nes *Doctores* affirmat *Carav. in add. ad eandem*
Affl. deciſionem, praxis autem admittit ſententiam
Afflicti teſte additionante ad *Alex. in l. neque im-*
puberes, §. qui in jus, lit. B, ff. de in jus vocand.
quamquè inſequutum fuit S. C. apud *Gizzarell.*
dec. 82. & confirmant *Corn. conſ. 136. vol. 4. Ma-*
reſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 7. num. 134. de Lau-
rent. dec. Avenion. 203. num. 7. Maxilla ad Con-
ſuet. Bari, §. Reus conventus, num. 11. de dilation.
Præſ. de Francb. decif. 311. Epiſcop. Ricc. decif. 61.
par. 1. Gallup. in prax. S. C. par. 1. cap. 3. num. 30.
Muſcat. par. 1. mod. 19. num. 18. & in prax. S. C.
lib. 1. par. 3. Gloſ. expenſis, num. 28. & receptam in
Francia teſtatur *Rebuff. ad Conſtit. Gall. artic. 6.*
Gloſ. 12. tract. de liter. obligat. tom. 1. & in Hiſpa-
nia, memor eſt *Suares in declar. lib. 2. tit. de los*
emplazamientos, lib. 2. verſ. ſed pone, num. 6. p. 776.
11 Sed fidejuſſor de Judicio ſiſti ad quid teneatur
maximè in cauſa criminali, vide *Afflict.* & inibi
addentes *dec.* 234. quomodo verò diſtet ab altera
12 de judicatum ſolvendo, diſcutit *Tuſchus concluſ.*
328. lit. F. Judex de Angelis in add. ad indic. 82.
Gizzarel. dec. quibus in caſibus extinguatur, ex-
planant *Valent. Franch. de fidejuſſor. cap. 6. à num.*
133. *Gizzar. decif.* 14. & ibi *de Angelis*, *Muta de-*
cif. Sicil. 45. num. 10. Prat. ad Muſcat. in prax. fi-
dejuſſ. p. 1. mod. 12.
13 Contumacem verò duplici mulctari pœna, altera
quæ applicatur parti, altera fiſco, deducitur ex
verbis *Ritus*, quæ pro prima fidejuſſores dandos,
& pro ſecunda ſolvendum banni jus in tarenis
ſexdecim mandant, notatque *Affl. ſuper conſt. con-*
tumacem, num. 1. rub. 97. lib. 1. & de expenſis à
contumace reficiendis, ſermocinantur *Muſcat. in*
prax. lib. 1. par. 2. Gloſ. veniens, num. 4, Gravat. ad
Veſtr. lib. 4. cap. 4. cap. 4. num. 22. Carav. in hoc Ri-
tu, & in altero 298. cujus meminit *Thor. par. 2.*
compend. decif. verbo, Expenſæ factæ, Manſon. de
contraban. q. 13. num. 18. Viv. decif. 273. num. 3.
Tap. in Conſtit. clementiæ, lib. 3. Jur. Regni, &
praxim reſcribit *Danza t. 1. de pugn. DD. cap. 1. de*
contum. num. 6.
14 Verùm quando per pœnæ ſolutionem, vel com-
poſitionem ipſa purgatur contumacia, illa adijci-
tur clauſula, verùm contumacia remaneat
firma quoad delictum, ut dicit *Caravita in hoc*
Ritu 211. quem una cum *Ritu* allegat *Viv. de-*
cif. 283. num. 3. lib. 3. quaſi quod per illam
purgationem minimè tollatur illud indicium, quod
per contumaciam contra delinquentem forsàn in-
ſurrexiſſet; ſed *Foller. in verb. Banniantur, nu.* 54.
refert *Petr. de Mont. Fort. Bart. de Cap. & Afflict.*
in Conſt. Humanitate quæſtionis, dicentes, quod
bannitus, purgata contumacia, atque à banno ab-
ſolutus, in priſtinum ſtatum reducitur, & proin-
dè ipſe *Foll.* infert, neque ad torturam indicium
remanere ſufficiens contra eum ex dictæ contuma-
ciæ purgatione, de cujus dicti veritate, quicquid
ſit de jure, puto proptèr hoc illam fuiſſe clauſulam
adinventam, firma remanente contumacia quoad
delictum, ut etiam capi, & carcerari poſſit, & alia
ut dixit *Carav. in hoc Rit.* ubi etiam dicit, non eſſe
in uſu præſtationem fidejuſſionis de Judicio ſiſti in
cauſa criminali, de qua in ipſo *Ritu*, ſed in cauſa
civili, in qua licet hodie in uſu minimè hæc tertia

part's mobilium mulcta existat, sed ut *Marant.* di-
cit *in par. 6. verbo, & quandoque appellatur, nu.*
289. exigitur ex quadam consuetudine nonnulla-
rum Curiarum in Regno unus tarenus, & non-
nullis in alijs, unus augustalis, & *Reg. Tap. in d.*
Constit. Clementiæ, lib. 3. compositionem dicit in
uno aureo.
15 Sed si scire cupis, ad quam summam de jure ista
pro contumacia mulcta ascendere possit, ex quo li-
cet, ne jusdicentis contemnatur Tribunal, ejusq;
eludatur authoritas, datum ei sit, pœnali judicio
propriam tueri jurisdictionem; ex *tex. in l. unica,*
ff. si quis jusdic. non obtemp. & in l. 2. ff. si quis in
jus voc. non ven. ubi DD. tamèn ista mulcta non
immoderata, neque excessiva esse debet; ut per
Bonacc. in tract. com. opin. par. 1. pag. 116. & prop-
terea ab ejus condemnatione appellari posse, ex
l. & in multis, C. de appell. l. si qua pœna, ff. de
verb. signif. & Marant. in d. verbo, & quandoque
16 *appellatur, num.* 29. id etiam affirmat, quando
vult appellare non in causa principali, in qua cer-
tum est, quod non appellat, sed à decreto condem-
nationis expensarum propter contumaciam, & ibi
etiam remissivè, quid ab illarum taxatione. Si vis,
inquam, scire, ad quam summam ista mulcta ascen-
dere possit; vide *tex. in l. eos, & in l. illustres, C.*
de mod. mult. quam legem de facto non servari,
sed Judices pro personarum, & facti qualitate
mulctant, ut per *Specul. in tit. de sent. prolat. §.*
species, vers. Nunquid, Afflict. in cap. 1. num. 2. in
fin. ex quibus caus. feud. amitt. Menoch. de arbitr.
lib. 2. cas. 280. *num.* 2. *R. Capyc. Latr. dec.* 77. *Scia-*
loya in prax. forjudic. c. 7. à num. 15. *Carol. Rota*
concl. 9. nu. 28.
17 Et in eam pœnam incidere verum contumacem,
qui est quando de persona fuit citatus, non autèm
quando est fictus contumax, qui dicitur quando
domi est citatus, ut latiùs alibi diximus, & dicam
in Rit. seq. & confirmant *Reg. Rovit. in pragm. 1. de*
ord. Jud. num. 11. Affl. in cap. 1. de milit. centum.
notab. 9. vers. Quis autem dicatur, & declarat *Ma-*
rant. par. 6. divers. & quando appellatur, nu. 283.
ubi sub *num.* 288. subnectit rationem, quia in ficto
contumace non arguitur, sicuti in vero, dolus, &
allegat *Bart. Bald. & Alex. in locis ibi adductis,* &
alios allegat *Farinacc. de delict. & pœn. q. 18. num.*
50. ubi de *Maranta* mentionem facit, & de com-
muni ab ipso *Marant.* relata inferens *Marant. ibid.*
sub num. 289. quod ista pœna, de qua supra dixi-
18 mus, de Jure Regni, & Curiarum consuetudine
contra verum, non autèm contra fictum contu-
macem exigi poterit; Quod quidem dictum tan-
quam non subsistens reijcias velim, nàm in Regno
nostro, tàm quando quis domi, quàm quando per-
sonalitèr citatur, in pœnam, de qua supra, incidit,
quia *pragm. 2. de ordin. Jud.* de qua latè diximus
alibi, citationem alternativè fieri posse determinat
de persona scilicèt, seù domi, & hanc opinionem
sustinuit ipsemet *Marant.* suimet dicti immemor,
in ead. par. 6. verbo, rectè concipiatur citatio, num.
128. *Scialoya add. tract. cap. 6.*

RITUS CCXII.

Itèm nota, quod nullus bannitus potest capi antè
lapsum duorum mensium à die banni: nisi veniat
in conspectu Curiæ, quod no a.

SUMMA RERUM.

1 *Bannitus à die banni, duorum mensium spatio fruitur ad comparendum.*

2 *Hunc terminum reduxit ad mensem, alter Ritus 220.*

3 *Neuter eorum comprobatur hodierno usu, nàm continuò solent vinculis mancipari, & fidejussoribus deindè aliquando relaxari.*

4 *Fidejussoribus quando relaxari possit Reus, tangitur remissivè.*

5 *Ritus hujus sanctio procedit in contumace ficto, & vero, & quis dicatur.*

6 *Restringitur, si infrà terminum præscriptum venerit in conspectu Curiæ.*

7 *Conniventia superioris in non comparendo tantam inhabilitato fiduciam operari non debet, ut ejus conspectum adeat.*

NUllum bannitum capi posse de persona an-
1 tè lapsum duorum mensium à die banni,
sanxit *Ritus* conformis *Constit. Regni clementiæ,*
juxtà *Iserniæ* sensum *ibid. col. 2. versic. & sic po-*
steà, & Affl. 2. notab. vers. sed quid si personaliter,
num. 3. Campag. in cap. licet contrà, num. 11. Fol-
ler. in prax. crimin. rub. verùm si citat. comp. nu.
5. & in fragm. num. 171. quem terminum redu-
1 xit ad mensem *Ritus* 220. sed neuter eorum com-
probatur hodierno usu, quandoquidem vinculis
mancipari solent continuò pòst contumaciam,
tùno verò fidejussoribus relaxari, si delicti qualitas
permittat, juxta notata per *Tusch. concl.* 330. *lit. F.*
dū casus in quibus sit fidejussoribus relaxadus car-
ceratus inquirit, & copiosiùs *Farinacc. q. 33. à nu.*
1. Carav. Rit. 41 num. 15. Bajard. ad Clar. qu. 46.
num. 12. memor Regni hujus sanctionis *in pragm.*
8. §. Item vogliamo, el 1. de offic. Mag. Justit. No-
var. collect. 156. & alij, quos memoramus super
Ritu 204.
5 Ritus sanctionem ampliat *Caravit.* tàm in ban-
nito ficto contumace domi notificato, quàm in ve-
ro, de persona citato, latiùsque explicant *Socc. reg.*
105. *Ursill. ad Afflict. decis. 133. num. 6. & decis.*
344. *Foller. in prax. crimin. rubr. etsi confitebun-*
tur, num. 3. Jo. Millens in prax. crimin. in formu-
la contumaciæ, cap. incip. apparitor, num. 31. pag.
57. *Vestr. in prax. Roman. lib. 7. cap. 3. num. 22.* &
ibi *Grav. num. 53. Scaglion. in Ritu 120. num. 2.*
& 3. & laudato *Carav.* hoc *in Ritu 212. num. 2.*
tradit *Joan. Bapt. Thor. par. 2. compend. verbo, ex-*
pensæ factæ.
Quin, verus contumax nedùm dicitur citatus
personalitèr, sed etiam is, qui latitando procura-
vit, nè de persona notificaretur, *Alex. in l. prope-*
randum, §. sin autem Reus, C. de Judic. Avus me-
us, memor *Carav. in hoc Ritu, ad Capyc. decis.* 139.
sub num. 1. & quid si non potest Reus citari de
persona, neque domi, & ignoratur locus, in quo
possit citari, inquirit *Reg. Sanfelic. in prax. Judic.*
in summ. ord. proced. num. 17.
6 Illam verò idemmet *Ritus* restringit regulam,
nisi infrà terminum præscriptum veniat bannitus
in conspectu Curiæ; Solent quandoque superio-
res

res admittere, & conniventibus oculis pati, ut criminosus per aliquot dies comparere differat, ille tamen ex verbis *Ritus*, ibi, *Nisi veniat in conspectu Curiæ*, junctis alijs *Carav.* in initio, cavere debeat, nè interim ad Tribunalia accedat, atque Judicis conspectum adeat, quandoquidem cessaret
7 tùnc connniventia, & nè expressè permittere videretur, ipsum vinculis mancipari jubere cogeretur, ità quippè supremum officialem fecisse recordamur, cum in gratiam cujusdam Principis inclinasset, ut quidam inquisitus, non obstante lapsu sibi præscripti termini ad comparendum in hac Civitate coram ipso, tanquam delegato, frueretur altero mense, in quo ad ipsum veniret, ut totius negotij statum enarraret, quia ausus est, credens, posse redire, & tacita concessa dilatione gaudere, ipsum quidem detineri mandavit, & in carceres conjici, quamobrem cum à Principe, tanquam violatæ fidei argueretur, illi per familiarem suum significavit, se alio modo gerere non potuisse, necessitate enim ad id coactum; nec propterea fidem datam violasse; quippè qui eam ità obstrinxisset si Reus suo non se præsentaret conspectui, sui validissimè rationi acquievit vir ille prudentissimus. Al quando relaxatum carceribus mancipatum ob causam Medici attestantis illum laborare adversa valitudine, iterum devinciri, vidimus, cum sanus ad Judicis venire ausus est conspectum, etiam nondum lapso termino habilitationis.

RITUS CCXIII.

Itèm nota quod nullus bannitus componitur de mora carceris: nisi sit captus in banno.

SUMMA RERUM.

1 *Compositio de mora carceris quæ sit, num talis mora posterioribus nostris temporibus attendatur.*
2 *Quæ concurrere debeat, ut quis dicatur bannitus.*
3 *An Ritus noster loquatur de bannitis pro causis capitalibus, an etiam pro civilibus.*
4 *Bannitus etiam pro causis civilibus qui esse possit, & carcerari.*

1 Sermocinatur hic *Ritus* de compositione pro mora carceris, scilicet, de tempore, quo moraturi essent banniti in carceribus, nempè, quanto tempore perdurarunt in contumacia non comparendo, etenim virtute *Capituli Regni* 155. *exordient. si quis*, §. *fin.* quivis bannitus pro contumacia criminis minoris, puta, non merentis pœnam mortis naturalis, aut deportationis, membri abscisionis, sivè perpetui carceris, quamvis per annum steterit in contumacia forjudicari vetatur, sed alijs in eo capite statutis pœnis mulctatur, atquè ea præsertim, ut sivè fuerit de crimine absolutus, sivè condemnatus, sivè destiterit accusator, proptèr tam diuturnam contumaciam carceribus manc patur tanto temporis spatio, quanto in contumacia perduravit.

Hujus itaquè moræ carceris in hoc *Ritu* vetatur compositio, scilicèt hujus temporis, quo morari in illis debet, idquè apertiùs desumitur ex verbis sequentis *Ritus*, illis nempè, *non componitur de tempore*. Verùm posteriora tempora veteribus placatiora hanc etiam moram obliterarunt, usuque contradicente, improbarunt, ut in hoc *Ritu* testatur *Caravita* passimque omnes experiuntur, atquè ideò multò magis dicendum videtur, illum quoque usum abrogatum fuisse, cujus meminit *Campag. indic. cap.* 155. *num.* 16. ut prò quocumquè crimine captus in banno post bimestre tempus tandiù moretur in vinculis, quandiù contumax fuit.

2 Cæterum, multa concurrere debere, ut bannitus quis reputetur, liquet ex *Const. grandis*, quæ præterea illa recenset, & inibi *Affl. num.* 8. & 9. qui bannum alioquin non tenere, adjicit in eodem *nu.* 9. cum tamèn de bannitis pro causis criminalibus
3 agimus, non civilibus, quorum est sermo in hoc *Ritu*, non obstantibus postremis verbis illis, *nisi sit captus in banno*, quasi illa innuerent, loqui de bannitis pro causis capitalibus, dùm capi, banno durante, possunt, etenim bannitum pro causis civili-
4 bus, etiam carcerari posse, docet *Affl. in constitut. contumacem, sub num.* 2. & *const. si quis post litem, num.* 25. *rub.* 97. *lib.* 1. de his præterea bannitis multa scripsimus super *Rit.* 207. necnon in alijs inibi memoratis locis.

RITUS CCXIV.

Item quod si bannitus veniat ad Curiam cum denarijs in manu: de jure banni, & prædictis fidejussoribus, solvit jus banni, & præstat fidejussores: non capitur, & extrahitur à banno, & non componitur de tempore, & idem, si veniet cum jure nuntius ejus paratus cum dictis fidejussoribus: & cum dicta pecunia banni, quia tùnc extrahitur à banno, & non componitur de tempore, & in prædictis duobus casibus, quando aliquis est civiliter condemnatus: & idem bannitus, vel eorum internuncij, non coguntur componere de tertiarijs, ad quas fuerint condemnati.

SUMMA RERUM.

1 *Intellectus traditur Ritus verbis (Veniat ad Curiam cum denariis in manu.)*
2 *Contumax potest mittere alium ad purgandam contumaciam.*
3 *Spontè cum veniente mitius proceditur.*
4 *Sponte venire, quando quis dicatur.*
5 *Perpenditur Host. effatum in cap. de hoc tantùm, de Symon.*
6 *Solutione tantùm, quem extrahi à banno, ostenditur.*
7 *Verba nonnulla Ritus intelligentiam, afferunt aliis loquentibus de bannitis.*

1 Verba isthæc *Ritus*, (*Veniat ad Curiam cum denariis in manu*) ridiculam videntur præseferre observantiam, nisi quid intimiùs præportent, advertamus, etenim bannitus, ex hoc ipso, quod bannitus est, proculdubio vel in itinere, vel in itinere, vel in adventu ad Curiam, antequam suam manifestaret inteutionem, causamque accessus,

fus, devinciri posset à ministris, & tanquam bannitus capi, ad hæc vitanda adinventa fuit observantia deserendi pecuniam in manu solvendam pro jure banni, atque ita non capitur, quin a jure banni extrahitur, ut in *Ritu* dicitur. Verùm postmodum aliud introductum fuit, & cautiùs remedium, quippè qui non ampliùs veniat, nè in vinculis mancipetur, sed alium mittat, & contumaciam illius media persona purget, quod etiam *Caravita* rimatur super *Ritu* 135. *sub num.*2. & nos
2 ibidem insinuamus.

Quin, ex recensitis verbis aliud deducitur per-
3 utile axioma, quod promptè veniens, lenius punitur, mitiusque cum eo agitur, idquè ex *Ritu* 135. alteroque 211. apertiùs liquet, necnon jure ipso communi. Doctor busque multis, *textus* namquè *in cap. presbyterum* 50. *dist.* mitiùs agendum cum eo præsbytero, *quia commissum facinus facili dicitur professione, confessus, in cap. non dicatis*, 12, *q.*1. ex *Divo Augustino*, ut quicumque in malum proprietat s progressus fuerit, *si hoc ultrò confitetur parcatur illi, & oretur pro illo, si autem deprehenditur, atque convincitur secundum arbitrium præsbyteri, vel præpositi gravius condemnetur, Glos.* etiam percelebris extat *in cap. de hoc autem, de Symon.* tandemquè *Farinac. q.*81. *à num.*1. longo sermone explicans, quorum tamèn verba insinuant, ni fallimur, ut etiam citatus veniens, imò, & captus, si facilè enarravit commissum à se crimen, fit mitius castigandus, quod à jure, & usu abhorrere omninò videtur, & nos proculdubio credimus antedictorum Doctorum sententiam meritò restringendam ad eum, qui spontè confes-
4 sus est, ac spontè venit, ac Judicis conspectui se præsentavit, illiusque in carceribus se constituit, etenim in his terminis verba faciens *Hippol. de Marsil. in praxi, §. diligentèr, num.* 204. *& cons.* 217. *num.* 49. *Barth. Veron. consf.* 31. *vers. decima, & ultima. Gramm. cons. crim.*29. *num.*32. *Alban. cons.*94. *ad finem, Novell. in tract. ad defens.in tit. responsiones reorum in constitutis, num.*10. *Bertaz. cons. crim.*357. *num.*6. & in materia hæreticali, post *Eymeric. in suo direct. par.* 3. *num.*58. *& Symanch. de Cathol. institut. tit.* 44. *num.* 3. scripsit *Pegna in comment.*12. *ejusd.* 3.*par. Eymer. à num.*
5 56. *lit. F. & Hostiens.* generatim loquens distinctione utitur in *eod. cap. de hoc, num.* 1. *textus* conciliat ad invicem pugnantes, & ait, *cum veniente proprio motu, & spontè, & liberalitèr confitente agitur mitiùs, ut in contrariis, si verò timore probationum non est ei parcendum*: quod quippè verbum (*parcendum*) haud intelligimus, & interpretamur in eum sensum, in quem sumit *Abb. inibi sub n.* 8. de totali immunitate, quandoquidem, si isthæc fuisset *Host.* inientio vanè conciliare dissentientes sententias, nixus esset, eo quod dissimilibus verbis, idem in utroque casu respondisset, nun igitur voluit, illi esse parcendum in ea parte, qua prius dixerat castigandum sponte venientem, quem mitiori plectendum pœna responderat cum eo autem, qui timore probationum rigidius procedendum, e.que non parcendum, scilicèt in nihilo parcendum esse, ut à mitiori adhuc excludatur pœna, quin meminimus *Episcop. Campanil. in ejus diversf. jur. Canon. rub.*11. *cap.* 26. *num.* 45. conclusisse, spontè venisse eum, qui citatus à Judice venit, necnon confessum vigore torturæ similitèr dici spontè confessum, & addimus *Rojas in tractat. de haeretic. p.*2. *num.*292. *&* 399.

Ad cætera verba *Ritus* deflectentes potissimùm
6 ad illa (*& extrahatur à banno*) advertimus, cum tantùm solutione extrahatur à banno, cessare ideò hoc casu pœnam tertiæ partis mobilium, & persolvet tantùm tarenos sexdecim mentionatos in *Ritu* 135. & in causa est, spontanea comparitio, de qua fatetur iste *Ritus* necnon alter 135. & 211. cui indulgetur plurimùm, ideoque conceditur transactio pœnæ incursæ propter bannum tertiæ partis mobilium, quod ex verbis *Carav.* desumitur apertè super *Ritu* 211. in initio, nosque latiùs alibi dicimus. Alia insuper *Ritus* verba (*civiliter condem-*
7 *natus*) & subsequentia multis Ritibus intelligentiam afferunt loquentibus de bannitis, cum nonnullos banniri pro causis, etiam civilibus ostendant, & altera *Ritus* 211. nempè *idem in civilibus* item alia *Ritus* 206. ergo non omnes illos *Ritus* necessariò intelligendos esse de bannitis pro capitalibus causis, existimandum est, sed aliquos, etiam pro civilibus, sicque eorum sensui congruit, opitulaturque *decis. de Franch.* 271. quam ad hoc probandum adduco super *Ritu* 306.

RITUS CCXV.

Item quod illi qui sunt banniti, debeant præstare infra tres dies fidejussores, si comparent eodem die, quo fuerunt banniti, quæritur, quid in civiliter condemnatis, an debeant præstare? Immo eo ipso, quod comparent: etiam usque ad primum somnum: & faciunt scribi comparitionem: condemnatio illa ad tertiam, vel sextam, est retractata absque alia retractione, sed solum, quod scribitur eodem die ibidem; dictus condemnatus comparuit in dicta Curia, & debet comparere dicto eodem die personaliter: & non per procuratorem; ad hoc ut dicta condemnatio retractata intelligatur, & idem in bannito, ut si eodem die comparet usque ad primum somnum: intelligitur esse retractatum bannum, & tertiaria, quod nota.

SUMMA RERUM.

1 *Banniti juxtà hunc ritum debent præstare fidejussores, scilicèt de stando juri.*

2 *Carceratus pro levi causa sit nè relaxandus sub fidejussione de repræsentando, an potiùs sub altera, nè discedat à Palatio, aut aliundè.*

4 *Dictio, Imò est præcedentium correctiva, ejusque effectus est ultimum dictum roborare.*

5 *Testis si attestetur aliquid, mox; adjungat aliud, cum dictione, Immò, postrema illius assertio subsistat nè, eumque vacilasse sit dicendum, au potius se statim correxisse, ostenditur.*

6 *Præfata dictio, Imò, quandoque copulativè, nonnumquam alternativè ponitur.*

1 De hoc *Ritu* scripsimus in antecedentibus 204. & 206. nonnulla hic adnotabimus, potissimùm teneri bannitos, seù contumaces præstare fidejussores, scilicèt de stando juri, teste *Carav. Ritu* 204.

204.*sub num.*4. rationem tamèn non adjicit, quam prætereundam esse non existimamus, dicimus itaque, quod quamvis *Bart. in l.1.§.1.ff.de custod.reor.* opinetur, carceratum pro levi delicto, aut pœna pecuniaria castigandum, vel relaxandum esse sub fidejussione, de tenendo aliquem locum pro carce-
2 re, & ab eo non recedendo, non autem de stando juri, & judicatum solvendo; Nos tamèn verius censemus, sufficere cautionem de repræsentando, & de stando juri, ac judicatum solvendo, quod ex *Bal.* & alijs deducit, & defendit *Farinac.qu.*33. *num.*1, 3. *&* 4.

Disponit insuper *Ritus*, quod eo ipso, quod eadem die comparuerunt ulq; ad primum somnum, & stante sola amotatione dictæ comparitionis, condemnatio ad tertiam, vel sextam partem bonorũ, factam vigore *Ritus* 204. intelligitur abrogata absque alia retractatione, scilicèt absque decreto retractante idest revocante jam dictam condemnationem, suppetitque, ni fallimur, quod frustra decretum interponitur, & incassum licentia conce-
3 ditur, ubi ius cessent, ut altera hominis non requiratur, ex *Glos. in cap.fin. vers.diligentia, de Magistrit, ac Navar. in sum.c.*25. *nu.*111. quorum celeberrima sententia, nè tua excidat mente, quippè quæ non exiguo tibi erit emolumento, perinde, ac mihi, non semel profuit ad honorem,

4 Dictio verò (*Imò*) de qua *Ritus* meminit, suaptè natura est præcedentium correctiva, ejusque effectus est ultimum roborare, teste *Paulo Castrensi in l.si ita scriptum, ff.de hered.instit.* ub. *Bart.* copiosè de ea re satur, necnon *in l.Stichus, imò Pamphilus, ff.de manum. testam. Abb. in cap. accedens, nu.*9.*ut lit.non contest.& cap.inter corporalia n.*17, *de tarnslat. Prælat.* quin *Alciat. cons* 574. *num.*4. nimirùm ait, prædictam dictionem esse adversativam, & augere, atque ideò si testis attestetur ali-
5 quid, moxque adjungat aliud cum dictione, imò, subsistere illius postremam assertionem, eumque non vacillasse, sed potius se statim correxisse, dicendum est, Idq; suadet idem *Bart, in ead.l.si ita scriptum, n.*2. idemque *Castrens. in add. l.si qua num.*2. *ff. si servit. vend.* non tamen negamus, præfatam
6 dictionem copulativè quandoque poni, & ampliativè; idemque si dictio, etiam, aut copula, &, adnectatur, teste *Bar.* ita declarante *in l.*1. *§.quibus, num.*17.*ff.de novo, C faciend. & Decio in l.cognitio, nu.*3.*ff.de offic.ejus*, quin, & alternativè nonnunquam poni, cum scilicet eadem, aut major viget ratio in præcedenti; quod si eadem non subsistat ratio, correctivè tantùm addi, *ex l.si vehenda*, tùm *in princ.* tùm §.2.*ff.ad leg. Rhod.de jactu*, prout cit. *Bart.* defendit *indicat.l.si ita scriptum, n.*1. eademque *adducta l.*1. *§.quibus, num.*17. *de nov. Cod.fac*, atque *Castrens. in prædicta l.si qua, n.*1.

RITUS CCXVI.

Item quod de quolibet bannito extrahentes à banno, seù de pluribus, qui extraxerunt se à bannis suis vicibus, simul, vel separatim fiant, & fieri debeant unum, vel plura publica instrumenta debitis solemnitatibus roboranda, in quo, seù quibus contineatur litera commissionum dictorum commissariorum, de recipiendis fidejussoribus dictis bannitis, cum distinctione nominum bannitorum, & divulgatione bannitorum eorundem, ac annotationibus reliquorum bonorum omnium mobilium, & stabilium bannitorum præfatorum contentorum in eisdem literis executionum assumendaque infra terminum, in dictis solemnitatibus munienda, mittant una cum pecunia dictorum bannitorum, & tertiarum ad Curiam supradictam,

SUMMA RERUM,

1 *Anni redditus, & census, an veniant mobilium, vel stabilium sub appellatione.*
2 *Census dicitur existere in loco, ubi fundus existit, sivè super quo fuit impositus.*
3 *In legato facto de omni eo, quod testator habet in Civitate, an comprehendatur census impositus super bonis existentibus in comitatu.*
4 *Legatum factum conjunctæ personæ, latè debet interpretari.*
5 *In parvis Civitatibus, & oppidis, appellatione Civitatum venit Comitatus.*
6 *Legatum debet intelligi de bonis existentibus in comitatu, ad hoc ut numerus plu. alit verificetur,*
7 *Pia causa in themate proposito non est apta extinguere amorem erga nepotem.*
8 *Quid de functionibus fiscalibus,*
9 *An verò animalia.*
10 *Regularibus sicuti mobilium, & immobilium possessio interdicitur, ita quoque animalium.*
11 *In venditione mobilium, & immobilium, quanam veniant, remissivè.*
12 *Legatum factum de argento testatoris, an contineat tantùm argentum, quod habet tempore testamenti, vel etiam, quod postea acquisivit.*
13 *Legatum si fiat de eo, quod Sempronius testatori debet comprehendit illud, quod puri debetur, non quod in diem,*

Ritus præsens loquitur de his quæ spectat ad officium commissariorum, qui quotidiè contra contumaces criminales, & civiles destinantur, quorum sermo fuit in *Ritu* 132. & cum hodiernus usus hinc enarrata non servet, nos proptereà non immoramur, sed tantùm innixi *Ritus* verbis: *Annotationibus bonorum omnium mobi-*
1 *lium, & stabilium*, quærimus, an etiam annuorum reddituum, & censuum, quam quæstionem extricant *Guttier. pract. qq. lib* 5. *qu.*83. *de Franch. dec.*254.*num.*4.*&* 5.*& dec.*168. *nu.*13. *Martha vote* 51. *num.*6. *&* 12. *Gratian. dec. Marchia* 54. *num.*27. *Surd.* copiosè *dec.* 204 *Mandos. ad Roman. cons.*188. *lit.D. Borrell. cons.*17. *nu.*13. *Sessa decis.Aragonensi* 124. *nu.*1.*&* 23. *par.*1. *Mastrill.dec.*115. *à nu.*5. *Consil.de Georgio in sua alleg.*
2 38. *nu.*9. & affirmativè dicendum, ex quo census dicitur existere in loco, ubi fundus existit, sivè super quo fuit impositus, *Fraq. de jur. primog.qu.* 49 *nu.* 9. *Gabr. cons.*141. *num.* 16. *lib.* 2. *Boccacc. de censib. p.*2. *num.*49. *Guttier. de Gabell. qu.* 55. *num.*1. *Roderic.de ann. redd. lib.* 2. *qu.* 9. *nu.*8. *in fin.vers.an autem Census, Parlad.rer.quotid. lib.*1. *cap.*3.*§.*8. *nu.*13.*cum seq. fol.*1. *Duard.de Cens.§.*1. *qu.*31. *n.*31. *Sanch.cons.moral. lib.*2. *cap.*4. *dub.*42. *num.*6,

num. 6. & per tot. Thesaur. num. 5. in fin. lib. 2. Peregrin.consf.92.ante fin.verf.in pensionibus autem, lib.5. cum aliis per Rotam in Viterbien.hæreditatis 29. Februarii 1638. coram bon.memor.Buccabella, conveniunt tradita , per *Gabriel. consf.141. nu.15. lib.2. Surd.decif.204. num.7. Barz.decif.109.n.10. Gratian.discept.585.nu.6.cum seqq.*

3 Hinc respondi Amico Romæ commoranti , In legato facto *di tutto quello hò in Tivoli* , comprehendi censum impositum super bonis existentibus sub Comitatu Tiburtino , quod secus esset , si testator dixisset, *lascio tutto quello,che hò nella Città di Tivoli*, ex *Bart. in l.1. §.cum Urbem, n.11.ff.de offic.Præf.Urb.ibidem Bar.in l.2. nu.2. ante fin. & nu.3. ff.de verb.signi. add.Roman.sing.552. Menoch. di præf.lib.4.præf.126. num.13. Simon. de Prat.de interp.ult.vol.lib.4. interpr.1. dub.8.nu.22.fol.395. Mart.de success.par.4. qu.18. num.107.* & firmavit *Rota in Firmana fideicommissi 20. Novembri 1620. coram Ubaldo,* etiam quia concurrebant tres conjecturæ.

4 Prima desumpta ex eo , quia legatum factum fuit conjunctæ personæ dilectæ Testatori, indè late debet interpretari, *Cravet.consf.297. nu.1.Natt. consf. 226. per tot. Corn. consf. 192. num.2. Menoch. consf.140. nu.12. & præsumpt.126. num.7.lib.4. & de arbitr. Jud. lib.1. qu.99. nu. 15. Gratian. decif. Marcb.96. num. 1. cum seq.* & dixit *Rota in dicta Firmana fideicommissi coram Ubaldo.*

5 Secunda, quia juxta communem usum loquendi in parvis Civitatibus , & oppidis appellatione harum Civitatum venit , etiam Comitatus , qui usus loquendi multum operatur , immò multotiès præfertur propriæ significationi vocabuli , & interpretandis legatis attenditur , *l.I brorum, §.quod tamen Cassius , de legat. 3. Bart. consf. 159. num.1. par.1. Cephal.consf.599. num.15. Gratian. dicta dec. 96.num.16.cum seq.*

6 Tertia conjectura deprompta fuit ex eo , quia legatum fuit factum per verba generalia,& in numero plurali, ibi, *tanto stabili,quanto mobili.* Unde debet saltèm legatum verificari in duobus stabilibus,& si in legato non comprehenderetur census , adesset unum tantummodò corpus bonorum stabilium, & quidem exigui valoris, nempè,stabulum, quapropter debet intelligi legatum de bonis existentibus in Comitatu , ad hoc ut numerus pluralis verificetur, *Cravett.consf.297. nu.4. Surd. dec.204. num.14. & 210. nu.9. Caputaq.decif.154. nu.6.part.3.*

7 Nec obstare dicebam , esse hæredem piam causam , quia cum eadem pia causa tot milliaria scutorum fuerit consecuta in illa opulenta hæreditate,nò illa est apta extinguere amorem erga Nepotem in tam tenui legato, *Monterperell.consf.105.nu. 7. Rauder. resol. 1. num.39. Vincent.de Franch.decif 597.*

8 Et an appellatione bonorum veniant functiones fiscales, *Carol.Anton. Mocc. in sylv. casuum forens. cap.18.19.20.& 21. Capyc. Latro, & Giur.* ad eum *dec.37. tom.1. Reg.de Marin.ad Revert.dec.342.*

9 Quid de bovibus , cæterisque aliis animalibus, quæ mero jure , inter nec moblia , neque immobilia reputari , sed tertiam quandam constituere speciem, scilicet,se moventium docent *Tiraquell.de retract.lignag. §.1. Glos.7. num.44. Parlador. lib.2. rer.quotid. cap. fin. par.5. §.3. sub nu.13.* Illorumnè annotatio facienda erit? Ex verbis presents *Ritus* non videtur . Illud tamen in more nunc positum , ut ab executoribus illa quoque adnotentur , nulla quidem ratione , aut jure , ut animadvertere potest prudens lector) sed tantùm ministrorum injuria, & potentia , quamvis in aliquibus comprehandi animalia sub mobilium , & immobilium appellatione ad vitandum absurdum, vel ex disponentis necessaria interpretatione mentis , non dubitamus , ut præsertim contingit in
10 sanctione Conciliari disponente *in c.2. sess. 25. de regul.* ut nemini regulari liceat bona immobilia, vel mobilia,&c. possidere , de qua copiosè scripsit *Episcop. Campanil.in diversf.jur.Canon.rub.12.c.46. nu.68.* nisi enim,& animalia quoque possidere Regularis vetaretur , ridicula certè res esset : Quamobrem ominò dicendum , nè illa quidem Regularem habere posse : maximè ob subsequentia in eodem decreto verba apertè præportantia , hanc esse mentem Concilii, nedùm rationem , ob quam decretum illud à prudentissimis Patribus illis manavit.

11 In venditione rerum mobilium,& immobilium, quænam veniant, vel non, præter à nobis adducta *in Ritu 132. tom.1.* latè pertractant *Thor. vot. 46. par.2. Reg. Revert.decif.72. Mucc.qu.forens.29.*

12 Et an legatum factum de argento testatoris, contineat argentum tantum , quoad habet tempore testamenti , vel etiam quod postea acquisivit, *Reg.de Marin. lib.2. quotid.resol. cap.122. Reg. Reverter.add.ded.342.* & ibidem idem *Reg.de Marin. in obser v.*

13 Legatum verò si fiat de eo,quod Sempronius testatori debet , & Sempronius illi debeat pure , & in diem, comprehenditur tantum illud , quod pure debetur, *l.si ita scripsisset 47. ff. de leg.2. Reg. de Marin.ad Revert.dec.283.*

RITUS CCXVII.

ITèm quòd post receptionem dictarum fidejussionum , commissarius ipse mandet ex Reginali , dictæq; Curiæ parte , dictis principalibus bannitis (si præsentes fuerint ,) seù eorum fidejssoribus supradictis in illorum absentia , ad pœnam fidejussionum præfatarum quatenus fuerint bannitis siquidèm ipsi fuerint ex officio dictæ Curiæ banniti , quòd dictos bannitos , seù principales infra terminum per dictum commissarium eisdem bannitis , seù eorum fidejussoribus præfigendum, pro causis præmissis sistant in judicio dictæ Curiæ , & se præsentent.

SUMMA RERUM.

1 *Fidejussor de stando juri , & judicio sisti principalis potius, quam fidejussor appellitatur.*
2 *Excussionis beneficio non fruitur juxtà Muscat, & Hippol. effatum , quod extricatur , & enucleatur.*
3 *Excussionis materia, præhabitis septem quæstionibus , dilucidatur.*
4 *Fidejussor de judicatum solvendo an valeat dicere de nullitate sententiæ latæ contra principalem.*

4 Fi-

5 *Fidejuſſor indemnitatis non convenitur ante principalis excuſſionem.*

6 *Fidejuſſoris renunciatio beneficio ſibi competenti debeat ne eſſe ſpecialis, ân ſufficeat tantùm generalis.*

7 *Excuſſionis exceptio, ân poſſit denegari tertio per Iudicem, quando proceditur ſola facti veritate inſpecta.*

8 *Illa ân obſtet viro, & uxori agentibus ad dotem contra tertios poſſeſſores bonorum tacita actioni hypothecaria.*

9 *Excuſſionis materia, quibus in locis à DD. pertractetur.*

1 ISthæc *Ritus* diſpoſitio collimat materiæ, quam
antecedens *Ritus*, & altèr 132. pertractant
circa Commiſſariorum officio incumbentia, quæ
cum receſſerint ab aula, libenter omittimus, tantum
advertimus, quod fidejuſſores, de quibus
ipſemet *Ritus* loquitur cum ſint de ſtando juri, &
judicio ſiſti, ut dixi in *Ritu* 215. principales potius,
quam fidejuſſores appellitantur, *l. 2.§. qui
ſatiſd. cog.* ac propterea excuſſionis beneficio non
2 frui admonuit *Berard. Muſcat. in prax. fidejuſſoria
par. 2. q. ultima nu.32.* poſt *Hyppolit. in rub.
de fidejuſſ. num.* 16. illam ſtatuens reſolutionem,
quod cum aliquis pro aliquo promiſit ſolvere, &
ſe principalem conſtituit, non gaudeat beneficio
excuſſionis, & ordinis; quorſum enim alioquin
proficerent illa verba, conſtituens ſe principalem,
in quo different invicem ſimplex fidejuſſor,
& hujuſmodi conſtituens? quid opus eſſet
aliis, atque diſtinctis nominibus? cum in contractibus,
& conventionibus, atquè inſtrumentis,
nihil ſuperfluum, aut otioſum eſſe debeat, at
ſint cum virtute, & energia accipienda verba
ex *Gloſ. in l. 1. ff. de peric. & commod. rei
vend. Bal. in rub. C. de contrah. emptione num.
9. Anan. conſ.* 98. eodemquè *Hippol. num. 63.
& ſeq;* Verùm hoc etiam, caſu ſcilicet cum ſe
quis principalem aſſerit, ſubvenire ejuſmodi conſtituendi
excuſſionis beneficium ut prius rei principalis
bona pro quo conſtituit, ad ſcuſſione examinentur,
quam ipſius principaliter obligat, deducit
ex *Gl.Alex Fabr. Aretino*, & aliis & omnino
firmat *Valent. Franch. tract. de fidejuſſ. cap. 5.
3 num.* 192.quam deinde à *num.* 194. declarat concluſionem,
ac prærerea univerſam excuſſionis materiam
in eo capite exarat à *num.* 141. uſquè, &
per totum *num.* 429. ſeptem diſtinctam articulis,
nempè, quid ſit excuſſio, quando, & quibus in
caſibus neceſſaria ſit, cui competat illius exceptio
adverſus quem illa exerceatur, circa quas res
verſetur; quæ ſit illius forma, eaquè quomodo
ſit inſtituenda, demumquè quando ceſſet remedium
excuſſionis aliosquè recenſet caſus *Card.
Mantic. de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 15. & 16.
cap. 17. à n. 16.*

Quamobrem ratio, qua innixi *Muſcatell. & Hippolit.* concludunt, fidejuſſorem de ſtando juri, & judicio ſiſti, cum rejecta appareat, videtur nec debere ſubſiſtere eorum aſſertio, ut illi excuſſione non gaudeant, & conſecutivè affirmandum, gaudere, nos autem intimius perſervantes cauſas rerum, affirmamus, prædictos fidejuſſores non verſari in his terminis, ut eorum in caſu controverti neceſſe ſit, tali favore potiantur necnè, cum reis condemnatis, fidejuſſores ipſi liberentur, ac proptcrea in eis non procedere quæſtiones ſi principalium ſint excutienda bona, peroptimè advertit *Seſſe deciſ. Aragonen. 151. ſub num. 3. par. 2.* auctoritate *Giud. Pap. in deciſ.* 26. ob exinctam itaque obligationem vanum eſt quærere, ſi potiantur, & conveniunt tradita *Galupo. in prax. p. 2. cap. 3.* tradens *ſub num.* 18. in noſtris Curiis præſtari etiam de judicatum ſolvendo, prout in Hiſpania teſtatur *Suar. in decl. l. 11. tit. de los emplazamientos, rub. 2. verſ. ſed pone, num.* 6 in Francia; *Rebuff. ad Gall. conſtit. art. 6. Gloſ. 3.
4 tract. de rit. oblig. num.* 55. qui fidejuſſor de judicatum
ân valeat dicere de nullitate ſententiæ latæ
contra principalem, negativè, ex *Vant. de
nullit. rub. quis poſſit dicere de null. ſentent. contra
alium lata pro ſuo intereſſe, num.* 17. reſoluit
Dom. Conſil. Rocc. reſp. 7. num. 13. tom. 1. &
ân valeat allegare litis pendentiam factam cum
principali, reſolve ex adductis per *Dom. Conſil.
Staib. centur. 2. reſol. 113. num. 25.*

5 Notandum quoquè, fidejuſſorem indemnitatis,
etiam accedente renunciatione *Auth. præſente, C.
de fidejuſſ.* non poſſe antè principalis excuſſionem
conveniri, *Hipp. de Marſil. in rub. de fidejuſſ. nu.
23. Fontan. de pact. nupt. clauſ. 4. Gloſ. 9. num.
55. vol. 1. Franc. de Amaja in tit. de decurion. lib.
10. l. 7. num. 7. Larrea alleg. fiſcal. to. 2. cap. 112.
n. 35. Muſcatell. par. 1. modo 20. ſub nu. 6. & ibi
Dom. Pratus.*

6 An autem renunciatio, *add. Auth. præſente, C.
de fidejuſſ.* beneficio facta, ſpecialis, vel generalis
eſſe debeat, inquirunt *Bal. conſ. 4. num. 1. lib.
7 1. Calvin. de æquitate lib. 2. cap.* 186. anquè illius
exceptio tertio denegari poſſit a Judice, quando
proceditur ſola facti veritate inſpecta, extricant
*Oſaſc. dec. 2. ſub num. 6. Menoch. de arbitr. Judic.
951. Theſaur. dec. 52. & dec. 175. num. 6. Calvin.
8 cap. 114. nu.* 25. obſtet nè viro, & Uxori agentibus
ad dotem contra tertios poſſeſſores bonorum
tacita actione hypothecaria, affirmativè decrevit
S. C. apud *de Franch. deciſ. 270. Gratian.
dec. 71. Calvin. cap. 185. nu. 42 Caroc. de excuſ.
bonor. q. 25. par.* 2. contradicit *Altograd. conſ. 95.
num.* 11.

9 Cæterum ad materiam conſule *Alex. Trentacinq. lib. 2. var. reſol. tit. de except. reſol. 4. Beniten. deciſ. Bonon. 81. Fab. in C. lib. 8. tit. 28. defin. 46. Coſt. de remed. ſubſidiar. remed. 37. Larrea alleg. fiſcal. 27 num. 14. Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 4. par. num.* 18.

RITUS CCXVIII.

ITèm ſervat ipſa Curia ab eo tempore cujus contrarium memoria hominum non exiſtit; hanc practicam in iſtis caſibus, ſi facio aliquem citari civilitèr, vel criminaliter, ut die puta, ſexta martii, compareat in dicta Curia, & dicto die ſexto non compareo, ſed comparet citatus ipſe civiliter, vel criminaliter, & accuſat eodem die contumaciam contra me, deindè elapſo triduo, condemnabor ad ſui petitionem ad ſextam partem bonorum meorum mobilium, ſ. quando citatus fuit

aliquis extra locum, & partem ejus, Curia regitur, si ipse citatus venit cum literis responsalibus citantis, quia citatio debet semper utrique parti consimilis assignari, ubi verò non comparet citatus ipse die sexto prædicto, accusatur contra eum contumacia dicto die, & elapso triduo, condemnatur civiliter citatus ad tertiam partem bonorum mobilium, & criminaliter citatus ad tertiam partem bonornm mobilium, & etiam bannitur. Et nota, quod in casibus prædictis, ubi ego accusator, vel actor condemnabor ad sextam partem mobilium, condemnor etiam tùnc ad sui petitionem, ad expensas taxandas per Curiam, ubi verò ego in præmissis terminis comparvi dicto die sexto, & accusavi contumaciam contra cum, quem civiliter feci citari; & ipse civiliter comparuit infra triduum, vel quandocunque, durante citatione, scribatur comparitio sua, qüo est paratus procedere in dicta causa ad ulteriora, quatenus de jure fuerit, non tamen aliquam contumaciam accusat contra me: & sequenti die, & quandocumque durante citationa licentiabitur, & ego condemnor ad tarenos tres tantummodo, & non ad expensas, licentiabitur autem tunc, quando condemnabor, & talis condemnatio scribitur in actis. Sed non legitur, & idem in proximo casu servabitur in criminali, excepto, quia condemnabor ad tarenos sex tantummodo, & non ad expensas (etiam ut dictum est) non sic in casu præcedenti.

SUMMA RERUM.

1 *DD. videndi ad notata à Carav. in hoc Ritu, recensentur.*

2 *Contumacia accusanda per Actorem mentio fit, & extricantur verba Ritus 226. qua non contradicunt nostro Ritui.*

3 *Actor non veniens ad accusandum Reo contumaciam, qua pœna mulctetur.*

4 *Verba illa. cujus contrarium memoria hominum non existit, cujus sint virtutis, & per qua alia explicentur à Jurisconsultis.*

Plura ex hoc *Ritu* praxim extricante servandam in Judicio, Reo comparente in termino, & non Actore, observat noster *Caravita*, & ad notata 1 per ipsum *à num. 1. cum seq.* videas *Peller. in prax. crimin. rub. Accusentur contum. nu. 3. Jo. Arnon. in pract. Judic. c. 21. Galter. in prax. instrum. 2. par. 3. par. in rub. 1. sub num. 1. Marant. in specul. p. 6. in 2. memb. de contum. num. 37. Gaill. pract. observ. lib. 1. obser. 59. à num. 4.*

Ad verba tamèn *Ritus*. *Non tamèn aliquam contumaciam accusat*, oppono contrarium fieri per verba *Ritus* 226. apertè dicentia, ut, accusata 2 prima contumacia per Actorem, si tempore ultimæ contumaciæ non venerit, accusetur contra eundem Actorem contumacia, verùm qui verba nostri *Ritus* rimabitur, illa, scilicet, *vel quandocumq; durante citatione*, fatebitur libentèr in alio casu loqui præsentem *Ritum* 226. & consecutivè istum militare quotiès Reus comparet, elapso triduo, sed durante tempore citationis: illum verò non solùm post triduum, sed post tempus citationis. Actor verò non veniens ad accusandam Reo contumaciam vigore hujus *Ritus* pœna sextę partis mobilium mulctatur, & sic corrigitur *Ritus* 207. in tribus tarenis sanciens, illum condemnandum. Neutrum tamèn recipit usus, quod multis in Ritibus affirmavimus.

Cœterum verbis *in princ.* hujus *Ritus*, *Cujus contrarium memoria hominum non existit*, utitur etiam *Ritus* 97. *in ejus calce*, quin, exponentes omnes ad probandam immemorialem. At Jurisconsulti elegantiùs loquentes id ipsum, sed aliis exprimunt verbis: *Paulus* enim *in l. in summa, §. 1. ff. de aqu. plun. arc.* ita fatur, *Apud labeonem proponitur fossa esse vetus siccandorum agrorum causa, nec memoriam extare, quando facta esset, in §.* verò *Cassius, in fine*, sic loquitur. *In eadem causa esse ea, quorum memoriam vetustas excedat*, aliis omninò videndis, utitur *in §. Idem labeo el. 1. Ulpianus autem in l. 3. §. ductus aqua, ff. de aqu. quotid. & astiva*, hæc scribit. *Ductus aqua, cujus origo memoriam excesserit, jure constituti loco habetur*, & labeo, *in l. si arbiter, ff. de probat.* multis involucris verborum idipsum pluriès explicans, acervatim multa frequentat, ut videnda ea potiùs à Lectore studioso, quàm rescribenda à nobis videantur.

RITUS CCXIX.

Item quod tàm in Civilibus, quàm in criminalibus causis, quæ in Curiis ipsis tractantur, si terminus datus ad probandum partibus, incidat in diem feriatam, sequanti die non feriata, parte non comparente in Curia, contumacia accusatur.

SUMMA RERUM.

1 *Testes post terminum recipi non posse, tùm jure Rituum, tùm communi, probatur.*

2 *Quid verò citati in termino.*

3 *Quid tandèm, si jurati infrà terminum.*

4 *Quid servetur in causa repulsa.*

5 *Judex aquitate motus quando possit gratiam facere.*

6 *Aequitas rigori quando præferatur.*

1 Usus Curiarum Regni, & continua praxis adversatur profectò hujus *Ritus* dispositioni in terminis examinandorum testium, cujus est illius sermo, teste *Caravita propè finem*, & *Ritu* 80. *num. 3.* atquè ideò, elapso termino, receptio testium non admittitur in Regno, quod etiam de jure procedere desumitur, *ex text. in cap. licet causam, de probat.* quo *in tex. DD.* passim de hac re agunt, quod tamen restringitur, ubi Judex gratiosè se gerens indulgeat parti producere testes die sequenti, ex *Bal. in sua pract. tit. de citat. num. 4.* quod licere Judici arbitratur, *Carav. sub num. 2. in l. 1. C. quam. & quand. Judex*, necnon ex *tex. in cap. consuluit, de offic. deleg.* ubi præsertim *Felin. vers. limita 2. sub num. 18.* affirmat in Curiis mercatorum, in quibus, attenta æquitate, proceditur, admitti semper testes adhuc post terminum lapsum,

Quod si antequam finiretur terminus, fuisset à Judice prorogatus, de quo loquitur *Muscat. in prax.*

prax. S.C. lib.1. par.5. Gloſ. defendendum, à *num.*
15. magis liceret producere teſtes, quia in termi-
no dicerentur producti, ex alibi notatis à nobis,
2 cum verò citatio apprehenderit teſtes ipſos in ter-
mino, recipi eorum teſtificata poſſent, etiam ter-
mino finito, ut ſcripſimus attenta diſpoſitione ju-
ris communis ſuper *Ritu* 69. ſed ſi juraverint in-
frà terminum, etiam attenta diſpoſitione *Rituum*
licere, deducitur, ex eodem adducto *Ritu* 69.
quod jure attento communi multò magis proce-
dere ajunt *Roman. conſ.*443. & poſt alios, *Marant.*
ſubjungens, ita paſſim obſervari, *par.6.a&u* 3. *n.*
19. necnon *Veſtrius in praxi Romana, lib.* 9. *cap.*
2. *ſub num.*22. ibiquè *Gravat. num.*59. & memo-
ratus *Caravit.eod. Ritu* 69. *num.*6. etiam nulla fa-
cta diligentia pro illis examinandis in termino te-
ſtibus, *Butric. in l. ſi quando, in princ. C. de te-
ſtibus*, ibidemquè *Bart. in* 1. *lect. num.* 3. & aliis
multis, quos *Farinac.* congerit, *q.* 80. *num.* 77.
quam, & nos veriorem exiſtimamus, non ſolùm
rejecta contradicere. *Imol.Archid. &* aliorum ne-
gantium, ſi diligentiæ minimè proceſſerint, quos
3 idem *Farinac.* recenſet *num.* 78. verùm aliorum
ſimpliciter loquentium, inter quos præeminet
Lanfranch. de Oriano in praxi, cap. 8. *num.* 11.
illa itaq; tanquam vera probata reſolutio videtur
reſtringenda in terminis tantùm, in quibus ver-
ba faciunt Doctores relati per eundem *Farinac.*
*num.*79. *&* 80. cum terminus conceſſus ſimplici-
tèr fuit ad probandum, ſivè examinandum, ſe-
cus verò ſi ad producendum teſtes, ut ille ſubdit
*num.*83. & certè cum eſt datus ad probandum,&
probatum habendum, ex reſolutis à nobis ſuper
eodem *Rit.*69. ac *Rit.* 152. & *Farinac.* probat *nu.*
85. & longè vèrius ſi fuerint addita illa verba, per
omne genus probationis, quod nos probamus illis
in locis, idemquè *Farinac. num.*86. quiquè *num.*
addit aliam, & ſanè notabilem reſtrictionem, in
termino tantùm dato à Judice procedere, non
autem ſi à lege, vel ſtatutò, quum, præter rela-
tos illic auctores, admittunt *Flamin. Carthàr. de-
ciſ. Genuenſ. num.* 2. *&* 7. atq; *Guttier. pract. qq.
lib.*1. *q* 54. quibus exceptis, atquè aliis paucis ab
eodem *Farinac.* coacervatis, concluſionem ante-
dictam veriſſimam arbitrantur, juratos teſtes re-
cipi poſſe, tranſacta dilatione conceſſa; imò, &
ultima die termini, ſi feriata fuerit, juxta *Ritum*
143. *&* 144.
4 Unum nota, quod in cauſa repulſæ teſtes citari,
& examinari debent infrà terminum datum ad re-
pulſam, quo elapſo, amplius, non admittuntur,
*Marant. p.*6. *verſ.* 13. *num* 6. *Muſcatell. Gloſ. mo-
mentum, p.*6. *lib.*1. *num.*14. *Nicolin. in prax. ci-
vil. num.* 109. ſed nos contrarium decimus in *Ri-
tu* 73. *ſub num.*70. *t.* 1. *n.*5.
5 An, & quando Judex æquitate motus poſſit fa-
cere gratiam, ad tradita per *Carav. in hoc Ritu n.*
2. vel augere pœnam, *Jacob.Belius. in prax. Jud.
tit. de ſent. crim. col.* 3. *verſ. nec aliquis*, & non-
nulla de æquitate ſcripſimus in *Ritu* 208. *num.* 2.
6 *hoc to.*2. & diximus de jure, æquitatem ſcriptam
præferri rigori ſcripto, nùc verò addimus, ſecus
eſſe, ubi rigor eſt ſcriptus, æquitas autèm non
ſcripta, *l.placuit, C. de Judic. l.* 1. *§. ſi ego, ff. ſi
pars hared. pet. cap.fin. de tranſact. l.proſpexit, ff.
qui, & à quibus, Hippol. ſingul.* 685. *Anton. Mo-
nac. deciſ.*19. *num.*3. *& dec.* 70. *num.* 33. *Simon
Vaaz Barboſ. in princip. & loc com. utriuſq; jur.
pag.* 25. *verbo, æquitas*, id quod reſtringimus in Principe ſuperiorem non recognoſcente, ejuſq; Conciſtorio, in quo prævalet æquitas non ſcripta, *Borgn. Cavalcan. in tract. de brachio Regio, par.*6. *rub. æquitas, in Aula, cap.* 1. *ſub nu.*207. prout in noſtro Sacro Conſilio, *Affl. in Conſtit. ſi quis in poſterum, ſub tit. de defenſ. imponen.num.* 28. *& in cap. regalia, ſub tit. quæ ſint regalia, n.* 41. *in uſib. feud. Grammat. deciſ.*19. *per tot. Lanar. conſ.*79. *num.*11. *Top. de Orig. Tribun. par.*2. *lib.*1. *cap.*4. *ſub n.*14.

RITUS CCXX.

ITèm ſi aliquis, vel aliqua bannitus, vel bannita fuerit per dictas Curias, ſeù alteram ipſarum,& ſubſequenter in banno ipſo perdurans citatus,vel citata, fuerit de mandato dictæ Curiæ. in aliqua cauſa civili non admittatur ad comparendum per procuratorem in Curia ipſa: niſi contumaciam ſuam primo purgaverit, & ſi contumaciam non purgaverit infrà ſpatium unius menſis, computandi à die banni emiſſi, capi poſſit de perſona.

SUMMA RERUM.

1 *Bannitus pro una cauſa, pro alia etiam civili ad comparendum per procuratorem, minimè admittitur.*

2 *Contumaci denegatur audientia.*

3 *Bannitus hoſtis publicus reputatur, jura, actiones, ac civilitatem amittit, deportato æquiparatur, & àn poſſit impunè occidi.*

4 *Bannitus pro cauſa liquidationis inſtrumentorum audiri pro alia cauſa utrum poſſit,& enucleatur deciſio Præſ. de Franch.* 271.

5 *Contumax nò poteſt opponere de præventione,etiam ſi præventum fuiſſet antè contumaciam.*

6 *Contumax non auditur, nec per viam appellationis.*

7 *Nec illius comparitio intermedia perſona procuratoris, recipitur.*

8 *Quod vendicet nè locum in cauſa tantum criminali, àn etiam in civili, diſcutitur, cum ampliationibus, & reſtrictionibus.*

9 *Ritus iſte loquaturnè de bannitis, àn verò etiam de bannitis, àn verò etiam de contumace, & verba Ritus examinantur.*

10 *Non admittitur bannitus, etiam ſi bannum ſit factum in uno Tribunali, & in alio Tribunali citaretur pro cauſa civili.*

11 *Dummodò uterquè locus, & Judex ſint ſub eodem Rege.*

12 *Verba Ritus perpenduntur.*

13 *Neque admittitur in aliis cauſis inter diverſas perſonas.*

14 *Hujuſce Ritus diſpoſitio reſtringitur, Actore non probante, nam Reus abſolvendus erit, ex trita regula, quod Reo non probante Reus abſolvitur, quæ habet locum etiam in criminalibus, & exornatur.*

15 *A decreto M.C.V. denegante dilationem abſentiæ Amico,vel conſanguineo,ad perquirendum Reum*

citatum, detur, nè appellatio.

16 *Cessionario banniti, nunquid banni exceptio obstet in personam cedentis.*

17 *Barone contumace existente, suspenditur jurisdictio, & Excell. Regni Prorex constituit Capitaneum pro exercitio jurisdictionis.*

18 *Praxim sequestri jurisdictionis, recensent DD. memorati.*

Contumax àn retineat jus nominandi officialem, quod ei competit vigore privilegii.

19 *Ad instantiam creditoris absquè assensu non potest sequestrari jurisdictio.*

20 *Author pollicetur, latè hujus articuli materiam alibi pertractare.*

21 *Forjudicatus amittit dominium bonorum.*

Collaterales àn admittantur ad forjudicatorum successionem, & usque ad quem gradum tàm de jûre communi, quàm Regni.

22 *Const. forjudic. & si quando sanctio commemoratur, & exornatur.*

23 *Verbum parentes in Constit. adjectum, àn collaterales comprehendat.*

24 *Dom. Cons. Marcell. Marcian. senior fundat, omni jure illud verbum, parentes, collaterales comprehendere, & rationes ab illo adducta, aliorum DD. authoritatibus muniuntur.*

25 *De jure Longobardorum parentum appellatione Collaterales veniunt.*

26 *In Regno in dubio àn feuda censeantur concessa secundum jus Romanorum, an Longobardicum.*

27 *Quin dicendum in feudis hareditariis, àn, exclusò fisco, Collaterales succedant.*

Verùm àn sit axioma illud decantatum, omnia feuda in Regno esse hareditaria.

28 *Instituto extraneo harede à feudatario, non excluditur vocatus.*

29 *Quid verò si feudum sit mixtum.*

30 *In quo feuda differant mixta, sive cum qualitate hareditaria à feudis ex pacto, absque qualitate hareditaria.*

31 *Feuda non veniunt in cònfiscationem bonorum, & quarè.*

32 *Fiscus àn saltèm durante vita feudatarii forjudicati consequatur commodum fructuum bonorum feudalium.*

Negativè concluditur, rejecta opinione Regentis de Curte p.1. divers. num.98. pag. 63. ejusque objectis occurritur, & novissima decisio adducitur.

33 *Contumax ex causa civili potest comparere in alia causa.*

34 *Multa de contumacia summatim traduntur.*

35 *Differentiam extare probatur, inter terminum constitutum ab actu, & constitutum à die actus.*

1 BAnnitus pro una causa, si citetur pro aliâ
etiàm civili, non admittitur ad comparen-
dum per procuratorem, nàm jure quoque commu-
2 ni denegari audientiam contumaci certò certiùs
est, comprobantquè notata per *Castrens. cons.427. lib. 1. Marsil. singul. 307.* exordiente, *contumax, Nell. in tract. de Bannit. in p. par.2. temp. nu.79. Jacob. de Aren. in eod. tract. num. 20. Gaill. lib.2. de pac. publ. cap.12. num.4. Masull. ad Capyc. dec. 139. num.7. Caggiol. in l. 1. num. 72. ff. si quis jus dice. non obtemp. Intrigl. sing.179. Marta voto 164. R. de Ponte cons.94. num. 1. lib.1. Ann. cons. 107. num.15. Matthes. sing.17. num. 7. Prat. lib. 3. discept. forens. cap.20. num. 98.* id quod apud Gallos servari testantur *Egnin. Baro. in l. fin. de in integr. restit. par.2. in fin. Jodoc. in sua praxi cap.78. num. 30.* apud Mediolanenses ex statuto ibidem vigente, *c.18.* super quo *Carpan.* scripsit *num.14.* cujus meminit *Reg. Tapia in hoc Ritu, lib. 3. jur. Regn. tit. de contumac. vers. cum hoc,* hostis nam-
3 que publicus bannitus reputatur, jura, actionesque amittit, *l.3. in fin. l. transfugam, ff. de acquirrer. dom. de Marsil. cons.11. num. 8. & cons. 110. num.9. Cepoll. cons.4. num.14. Carol. Rota in florileg. pract. conclus. 9. num. 70.* civilitatemque, ac omnia privilegia perdit, *Marsil. cons.57. num. 22. Gaill. pract. observat. lib.1. observ.1. num. 38. Mysing. obser. centur.8. obser. 90. Boss.* tandem declarat *de crimin. Laes. Majest. num. 63.* æquiparatur deportato, *Cacher. decis. Senat. Pedem. 105. num. 9. Dom. Praes. Merlin. centur.2. cap. 21.* & impune potest occidi, ex *Constit. pœnam eorum, verbo, quoad omnia, Ambros. de process. informat. lib. 5. cap.1. num. 15. Danz. de pugn. DD. tom.1. tit. de forjudicat. cap.1. num.34.* latèque *Scialoya in praxi forjudic. integro cap. 17.* nosque notavimus in *Ritu* 209. & àn possit impunè occidi veneno, affirmativè scribunt *Carav. in pragm.1. à num.32. de exulib. Foller. in prax. crim. rub. forjudicentur. num.12. de Angel. ad Gizzarell. decis. 13. nu. 10. Caball. resol. crim. cas.278.* sed contradicunt *Marsil. in rub. ff. ad l. Cornel. de Sicar. num. 14. Novar. in summ. bullar. tom. 1. tit. de immun. Eccles. num.42. Bursat. cons.216. vol. 2. Armon. epit.* 50. doctissimus *Canon. D. Franc. de Magistr. in sylva Ecclesiast. tom.2. lib.2. cap.14. n.42. Consil. Campan. resol.19. n.1. de forjudic.*

4 Quin, in hoc *Ritu* complectitur etiam bannitus ex causa liquidationis instrumenti, *De Franch. decis. 271.* sequiturque *Petrus Antonius de Amato cons. 43. sub num. 11. inter consilia Mosesuè in 2. tomo suorum commentariorum, ad Consuetud. Neapol.* quo in loco prætitatus *Amatus* declarat jam dictam *decis. de Franch.* nostrumque præsentem *Ritum* procedere ait, ubi est contumax pro causa criminali, & tunc illi, & procuratori denegetur audientia in alia causa quamvis civili, & de contumacia contracta in causa criminali fuit casus apud *de Franch. mem. decis.271.* quia, instrumento liquidato, agebatur ibi contra perjurum, ut ipsemet *Praes.* notat *num.7.* & observat *Anichin. de praevent. instrum. cap.6. q.2. n.20.*

5 Hinc non poterit contumax opponere, se prævenisse ad impediendum liquidationem instrumenti, *l. sancimus, C. de Judic. Bar. in l. sepulchri, nu. 3. ff. de sepul. violat. Frecc. de praesent. instr. par.6. q.1. num.12. Carleval. tom. 2. de Judic. disp.2. nu. 901. Camill. Borrell. loc. citand. num.71. de Franch. decis.551. num.7. Bernad. Graev. pract. concl. 29. consider.3. Octav. Vulpell. cons.46. num.7. Matth. Coler. dec. Germ.108. nu.71. Carav. in Rit.190. num. 8. Frat. ad Muscatell. par.1. Glos. Reus, sub num.52.* & propterea creditor præventus liquidare volens instrumentum, advertat, àn qui prævenit, contumax sit, nam etiam, opposita præventione cœpta ante liquidationem, benè proceditur ad instrumenti liquidationem, ut ex *Carav. in hoc Ritu, sub nu.6. vers. Secundo limita,* deducit *Anichin.*

chin. add. loco , num. 19.
6 Contumaci quoque denegatur audientia per
viam appellationis, quia ſi verus eſt contumax,
non appellat, *Gemin. conſ.2. & conſ.*102. latè *Tu-
ſch. concluſ.*1025. *lit. C. Capyc. deciſ.* 48. *Franciſc.
Marc. deciſ.*15. *à num.*4. *Roland. à Vall. conſ.*38. *n.*
15. *vol.* 2. *Virgin. Boccacius in Conſtit. Picentin.
Gloſ.* 8. *ſub num.* 127. aliquali tamèn cum diſtin-
ctione inter cauſam, nempè civilem, vel crimina-
lem, namquè in priori cauſa eidem contumaci vi-
detur deneganda audientia, non illius procurato-
7 ri, in criminali verò etiam procuratori, idque non
illa ratione, quia contumax, ſed quia in criminali-
bus non admittitur procurator, ſi *Tuſchus* vera fa-
tur, *in concl.*1026. *num.*8. *lit. C.* & poſt alios, mo-
net *Borrell. p.*1. *ſumm. deciſ. tit.*46. *de contumac.
num.*127. obſervantia tamen noſtri *Ritus* intro-
ductum eſt, in ipſis etiam cauſis civilibus, nè illius
8 comparitio intermedia perſona procuratoris reci-
piatur, aùt admittatur in Judicio pro ipſo contu-
mace, ut diximus. Quod verò quidam ſomniabat,
quòd prohibendo *Ritus* iſte, admitti contumacem
ad comparendum per procuratorem, videretur
annuere, ut ipſe veniendo admitteretur durante
contumacia per regulam, unius incluſio eſt alte-
rius excluſio, alienum eſt à veritate; etenim du-
bium non erat, àn ipſe admitti poſſet in cauſa ci-
vili, clamantibus legibus omnibus contra illum, &
à Judicio excludentibus, ſed àn per procuratorem,
quo caſu ex his quæ mox retulimus, videbatur
dubium, quin fortaſſe clarum pro affirmativa ſen-
tentia; eamque volens *Ritus* iſte dirimere litem, in-
ſectatus eſt hoc quoque caſu negativam reſolutio-
nem, cujus obſervantiam enucleando *Ritum* oſten-
dunt *De Franch. deciſ.* 329. *num.* 11. *Galter. in
prax. inſt.*3. *par. principal. rub.*4. *num.*11. *Rit. &
Carav. memor.* etiam ad ſe defendendum, *Andr.
Gayll. lib.*2. *de pac. publ. cap.*1. *nu.*26. *Avus mens
ad Capyc.*139. *deciſ. ſub num.*1. *Gallup. deciſ. S. C.*
ſubnectens, *in prax. par.*1. *cap.*5. *num.* 50. cujus
meminit *Jud. de Angel. ad Foller. tit. accuſ. contu-
mac. ſub num.*19. *verſ. quod contumax,* etiam par-
te non opponente, *Dec. conſ.*276. *col.* 3. *verſ. Sed
prædicti*, quodque nedùm ad litem incipiendam,
ſed inceptam ante bannum, protendit *Borrell. in
ſumm. deciſ. tit. de procur. num.* 19. *tom.* 1. *Ricc.
collect.* 291. quid verò ſi contumacia ſuperveniat
poſt litem conteſtatam in alia cauſa civili, ſed antè
ſententiam, àn ſit ſuperſedendum in terminis in
quibus judicium illud reperitur, quod ſic, *Florian.
conſ.*24. *Franch. deciſ.* 276. *num.*6. *Reg. Sanfelic.
deciſ.*236. *num.*4. *par.* 2. *Pratus reſponſ. crim.* 43.
*num.*7. Sed quid ſi talis contumax in patris ſit po-
teſtate, qui pro ſuo intereſſe velit proſequi Judi-
cium, àn poſſit, non obſtante hoc *Ritu*; negativè
reſolvit idem *Florian. in conſ.* 25. *in* 1. *dubio*, qui
*num.*6. confirmat ſuam ſupra relatam opinionem
in conſ. 24. & àn tertius pro ſuo intereſſe audiri
debeat in cauſa criminali, haud obſtante principa-
lis contumacia, impartirique debeat copia actorum
[illegible] *Theſaur. deciſ.*265. *num.* 18. quique inte-
gra *deciſ.* plura de hujuſmodi copia concedenda
procuratori, vel conjuncto ipſius contumacis,
[illegible]. An admittatur in cauſa alimentorum, *An-
gel. Aretin. in §. minor, inſtit. de capit. diminut.*
quid ſi litiget contra alium bannitum, *Bal. in l.*
cum mulier, ff. ſolut. matrim.
9 Nec *Ritus* iſte loquitur de bannito tantùm, &
non de contumace, ut opinatur *Carav. in hoc Ritu
num.*3. credens propterea, contumacem ex cauſa
criminali poſſe in M. C. V. comparere per procu-
ratorem ad ſe defendendum, repellique debere ſo-
lùm, qui eſt bannitus, quamquè opinionem inſe-
qui videtur *Donad. de renunciat. cap.*25. *à nu.* 18.
etenim quamvis in multis differant bannitio, &
contumacia, nec ſimul, & ſemèl fieri poſſint, quia
prius Reus fit contumax, deindè fit decretum,
quod ponatur in banno, & tùnc habetur ipſa ban-
nitio, & non ex ſola contumacia, nequè ex decre-
to quis dicitur bannitus, ſed ex ipſo actu banni-
tionis. Imò juxta *Afflict. in Conſt. Grandis utili-
tas, num.* 16. acta bannitionis non ſufficiunt, ſed
debet eſſe bannum in ſcriptis redactum, nec pro
omni contumacia datur bannum, ſed tantùm pro
contumacia cauſæ capitalis; tamèn in terminis hu-
jus *Ritus*, nulla intercedere poteſt differentia inter
contumacem, & bannitum, nàm expreſsè ſermo-
cinatur in contumace, ex illis verbis: *Niſi contu-
maciam ſuam primò purgaverit, & ſi contuma-
ciam non purgaverit,* ut obſervat *Affl. in d. Conſtit.
Grandis, num.*11. & poſt ipſum *Anichin. add. cap.*
6. *num.*17. ſubnectens *Carav.* aſſumptum eſſe con-
tra jura Regni, quod pro contumace nemo loqui-
tur, apud *De Franch. dec.*329. *num.* 11. *& Capyc.
Latro dec.*74. *& ibi Gizz.*
10 Prædictaque procedunt, etiam ſi bannum ſit fa-
ctum in uno Tribunali, & modo pro cauſa civili
citatur in alio, dummodo utrumque Tribunal à
11 Rege dependeat, prout ſunt omnes officiales hu-
jus Regni, *Affl. in Conſtit. humanitate,* 13. *notab.
verſ. Sed juxtà num.*37. *Foller. in pract. crim. ver-
bo, Banniantur, num.* 53. *Frecc. de ſubfeud. lib.* 2.
*author.*45. *nu.*3.
Nec verba hujus *Ritus* obicem faciunt, quaſi
12 quod ex illis deducatur contumaci denegandam
audientiam in Curia illa, in qua eſt contumax,
non in alia, etenim mihi perſuadere non valeo,
quod *Ritus* voluerit admitti contumacem Magnæ
Curiæ ad comparendum in alio Tribunali, vel
alterius Tribunalis comparere in M. C. in con-
temptum ordinum, qui contra contumaces rela-
xantur, ut capiantur, ſed dicendum, quod ex quo
M. C. V. de qua ſcribit *Ritus*, erat Curia Curia-
rum Regni. & illarum caput, omneſque alias Cu-
rias comprehendebat, loquendo de ipſa Curia, in-
telligebat de omnibus, quibus præerat, & dixit *in
Curia ipſa.* ad diſcrimen aliarum, quæ non erant
de Regno, dum omnes Curiæ Regni erant de ip-
ſa Magna Curia, ut benè perpendit *Jo. Jacob. A-
nichin. add. tract. de prævent. inſtr. cap.* 6. *qu.* 2.
num. 12. *&* 13. ſivè contumax ſit reſpectu
13 ejus qui litem civilem deindè intentavit, ſivè re-
ſpectu aliorum, & in alia cauſa, ut declaravit
S. C. die 3. Maii 1582. apud *Franch. ad
deciſ.* 271. *ſub num.*7. verbis hujus *Ritus* fretum
generaliter loquentibus, eadem quoque militante
ratione.
14 Sed diſpoſitio hujuſce *Ritus* reſtringitur in ter-
minis, *l. qui accuſare, C. de accuſat.* quam exornat
*Ricc. collect.*420. *&* 459. etenim quamvis bannito
ſublata ſit defenſio, etiam pro aliis cauſis, attamen
actore non probante in cauſa, quæ cum eo verte-
bat

bat, Reus bannitus absolvi debet, *Cepoll.caut.255. Cotta in memor. vers. Actore non probante, Duen. regul. 22. Gratian. regul.7. Gizzar. dec. 3. num.4.* adhùc si actor probaverit, sed obscurè, & concludentèr, *Verall. dec.11. par.1. Magon, dec.11. par.1. de Angel.in prato in rep.d.l.qui accusare,num.5.* ex trita regula, quod actore n n probante Reus absolvitur; quam tradunt, ampliant, & restringunt *Marsil.sing.169.Gratian.discept.forens.cap.144.Ludov.concl.14. nu.1. Reg.Valenz. cons.26. à num.12. Ricc.dec.211.par.1. Viv.dec.236. Cevall.commun. contra commun. qu.816. nu.2. Bajard.ad Clar.qu. 63. num.2. Mascard. de probat. conclus.39. Herculan. in tract. de ne ativa, nu. 1.* quamque in criminalibus quoque habere locum, scripsere *Ludov. concl.14. ampl.4. Mascard.de probat. conclus.1224. Farinac.in fragm.crim. par.1. nu.26.*

15 Sed attenta hujusce *Ritus* sanctione à decreto M.C.V. denegante dilatione absentiæ, Amico, vel consanguineo ad perquirendum Reum citatum in causa criminali, an appellatio detur, tradit affirmativè decisum *Reg.Tapia decis.S.C.17.*

16 Cessionario banniti nunquid banni exceptio
obstet in personam cedentis *Boss.tit.de bannit quid*
amitt. nu.15. Ursill. dec.74. in princ. Barone verò
17 seù feudatario contumace jurisdictionis seque-
strum fieri, certum est, Curia interim exercente
illam, ob quod ab Excell. Vicerege Capitaneus eli-
gitur, teste *Jo. Vinc.de Ann.sing. 52.* donec tædio
affectus contumax comparuerit, *Frecc.de subfeud.*
lib.2. author.29. nu.11. Capyc. dec.131. nu.8. Reg.
Sanfelic.decis.372. lib.3. inquirens, nùm illud fie-
ri possit super feudo refutato post delictum imme-
diatè successuro, & nostro *Carav.* laudato in hoc
Ritu, tradit *Franc.Mar.Prat.pract.observ.1.à num.*
16. & advertunt praxim sequestri Jurisdictionis
18 subnectentes, *Sigism.Scacc.in tract.de judic. caus.*
civil. & crim. cap.97. nu.19. Catal.de indult.cap.
12. num. 29. & 34. Liparul. ad Andr. in cap.1.
sub n.2. vers.possessionem,de milit. vassall. qui cont.
est Foller. in prax.crim. rubr.annotent.bon.contum.
num.2. Reg.de Ponte de potest.Proreg. tit.de provis.
fier.solit. §.1. num.2. Præs.Mormil.in suis singul in
singul.ad Cost.Grandis, de pœna contumac. num.3.
Thor. par.1. comp.decis.Regni, verbo,jurisdictio.Donad. de renunc. cap.13. nu. 130. & de jurisdictio-
nis suspensione officiali ex delicto bannito loqui-
tur *Capiblanc.in pragm.5.num.57. de Baron.tom.1.*
& an contumax retineat jus nominandi officialem,
quod ei competit vigore privilegii, affirmativè de-
cisum tradit *Dom. Consil. Marcellus Marcianus se-*
nior cons.43. & insequitur *Novar.collect.4.ad prag.*
de contumac. nu 13. Sequestrum verò jurisdictio-
19 nis, an fieri possit instante creditore absque assen-
senlu, inquirunt *Reg.Rovit. in prag.m3. à nu.16.de*
ordin.Judic.& cons.77. à num.5. lib.2. contra cre-
ditorem respondens, quem insequitur *Reg. Sanfel.*
add.dec.372. sub nu.8. Gizz.ad Capyc.Latr.dec.43.
à num.6. reprobato *Ann. sing.182.* sed tradit cau-
telam, *Prat.ad Muscatell. par.1. fidejuss. modo 18.*
20 *vers.quinto*, cujus articuli alibi, Deo dante, no-
ster erit latior sermo, interim relego Lectorem ad
exarata à *Reg.Sanfelic. add. loco, num.7. Laganar.*
in add.ad Rovit. mox add.loco, lit.A, & Prat.mem.
observ.1.à nu.23. & lib.2. discept.14.nu.22.

21 Sed cum certum sit forjudicatum tanquā mor-
tuum dominium bonorum feudalium, & burgen-
saticorum illicò amittere. *De Franch.dec.213.n.10,*
Reg.de Ponte cons.69. nu.8. vol.1.Camil. de Medic.
cons. 71. nu. 3. Consil. Provenz. ad Consuet. Neapol.
observ.3. n.9. ad quorum bonorum feudalium suc-
cessorem admittitur fiscus, si liberos, vel parentes
forjudicati non habeant usque ad tertium gradū,
22 ex *Const. Regn. forjudicatorum bona*, & altera §.
quando aliquem.

23 Quod verbum, *Parentes*, nimis scriptorum Regni ingenia detorsit, si collaterales comprehenderet, *Andr. super dicta Constit.in Glos. in princ.* dixit, peritos Regni intelligere in feudo antiquo succedere ascendentes, & collaterales, quod, & per priùs dixerat in *Constit.præcedenti, incip forjudicatorum bona*, & idem *Andr. in Constit. ut de successionibus*, hæc verba posuit: *Ex pœna propter supplicium bonis publicatis, quia tunc privantur delinquentes, & descendentes ab eo, sed agnati non, secundum æquiorem sententiam*, allegat *Host.* & quæ ipsemet dixerat *in cap.1. si vass. feud. priv. & in cap.1. §.1. quæ sit prima causa benef. amitt. Affl.* etiam *in dict. Constit. Si quando, num.8.* tangens articulum, an verbum illud, *Parentes*, comprehenderet collaterales, se remittit ad *Andr.in d. Const.Ut de successionibus.*

Etenim de jure communi ex clementissimi *Imperatoris Justiniani Constitut.in auth.ut nulli judicum, §.fin.* relata *in auth.Bona damnatorum*, ibique *Glossematarius, C. de bon. proscript.* à nostratibus dicebatur, collaterales usque ad tertium gradum ad talium successionem admitti, excluso penitus Regio Fisco, juxta tamen distinctionem, traditam à *Reg.de Curt.in suo divers. feud. par.1. fol.71.n.74.* itaut in delictis, in quibus est statuta pœna confiscationis bonorum, ut puta in crimine læsæ Majestatis divinæ, vel humanæ nihil sit immutatum, *Reg.de Ponte decis.23. nu.11.*

Sic etiam de jure feudorum, quando vassallus delinquens non deliquit in dominum *ad text. in cap.1. si vassall.feud.priv. cui defer. in cap.1. §. denique, quæ sit prima caus.benef.amitt. in cap.1. an ille qui interfecit fratrem dom.sui*, quibus in locis *Andr. de Isern* & idem *Andr.in cap.1. § si vassallus culpam, num.1. si de feud.defunct.mil.in cap.Imperialem, §.insuper. num.57. de prohib feud. alien.per Feder.Rosenth.de feud.cap.11.conclus.11.num.7. Afflict.dec.282.num.15. Niger Cyriac.controv.jur.cap. 491. nu.6. vol.3. Præs.Ursin.de success. feud. par.1. qu.7. artic.7. per tot. Reg. de Curte*, longa manu articulum examinans, *in 1.p.sui divers.feud fol.59. à num.37. cum pluribus seqq.* ubi multa pro utraque opinione adducit, qui licèt dum ea scribebat esset Fisci Patronus, attamen ex ejus lectura dignoscitur, ipsum inclinare in gratiam collateralium, & relatis *Castrens.Cepoll.Dec.Socin.jun. Ruin. Bero.* & aliis supradictam conclusionem veram, & communem esse dixit *Peregrin.de jure Fisci, lib.5. tit.1. nu.112.& seq.*

Collaterales enim, & agnati meliorls conditionis sunt, quam filii, & descendentes feudatarij delinquentis, nam quando pater ob aliquam culpam à feudo repellitur, ob eandē, & filii, & descendentes ex ipso repelluntur, *Andr.in c.1.si vass.feud. priv. & in d.cap.1. si vassallus culpam, nu.1. si de feud. def.mil.controv.fuer.* & ratio, nàm cum filius ha-

beat

beat esse à patre generante, ideo macula paterna semper aspergitur, ipsique obest, *Andr. in d. c.1. antè n.4.si vas.feud.priv.*

24 Enucleavit hunc articulum *D. Consil. Marcell. Marcian. sen.* olim causarum patronus eximius, ipse enim *lib. 2. suorum consiliariorum consf.19.* fundat omni jure verbum illud, *Parentes*, collaterales comprehendere.

Nam *num.* 2. dicit sub illo verbo collaterales venire, ex *Cino, Baldo, Angel. Aret. Patriarc. Peregr. & Rosenthal.* rejecta opinione *Francisci de Pisis in quodam suo consil. inter consil. Bart.* 157. aliter sentientis, quod consilium gratis à dicto *Consil. Marciano* fuit *Bart.* attributum.

Et *num.* 4. de jure communi, & ex communi usu loquendi dicit, appellatione parentum agnatos, & collaterales includi, allegat *Glos. in §. impuberes, vers. necessariorum,* ubi *Altobraud. inst. de suspect. tut. & curat.* adducit *Affl. Rebuff Cassan. Tiraquell.* & alios, ità sentientes, quibus ipse addo *panormit. in cap. fraternitatem num.*1. *de sepult. Ang. consf.*282. relatum à *Ruin. consil.*23. *nu.*2. & 3. *vol.*3. *Fusar. consil.* 5. *num.*19. & *consf.* 28. *num.*1. *Card. Tusch. conclus.*82. *verbo parentes vol.*6. *Calvin. in lexicon. verbo parens, & Barbos. de app. verb. utriusque jur. verbo, parentela.*

Et *num.*5. dicit, jura feudalia parentum appellatione semper de collateralibus intellexisse, adducit *tex. in cap.*1. *quemad. feud. ad fil. pert. Bal. Ciriac. & Hartam. Pist.* ità verbum illud interpretantes, quibus adjungo *tex. in cap.*1. *§. Sacramentum, & ibi glos. vers. sex parentibus de Consuet. Recti feudi, & text. in constit. Henrici de causis amittendi feudi,* qui legitur apud *Gothodfr. lib.*5. *feud. tit.*2. *ibi: Cum duodecim propinquioribus parentibus se defendat, Hieronym. in apolog.*2. *contra Rufinum, & Julium Firmicum lib.*3. *Mathes. cap.*13. quod etiam verbum pro consanguineis intellexit, *Petr. Brosseus in thesauro accurs. vers. parentibus.*

Et *à nu.*9. *usque ad* 15. *ex dicta Constitutione Regni* elicit verbum illud *Parentes.* collateralium significationem continere, adducit *Cumiam*, & nostros Regnicolos, nempè *Andr. de Afflict. Thom. de Marin. Praes. de Franch. Reg. de Ponte, & alios,* reprobando *Glos. Marini di Caramanico* alitèr sentientem, & sine lege loquentem, quibus addo eundem *Affl. in cap.*1. *§. prætereà si vassallus, versic. glos.*3. *num.* 21. *quæ sit prima caus. benef. amitt.* qui dicit, quod *Constit. Ut de successionibus* admittit fratrem, & nepotem, si moriatur feudatarius, sivè alitèr, puta si delinquendo deficiat, & idem *Afflict. in Constit. Forindicatorum bona*, dicit, quod pater excluditur, quando foriudicatus habet fratrem, vel sororem, inlequitur *Viscont. in suis conclusionibus, verbo, forindicatus, Montan. de regal. fol.* 101. *nu.*6. qui dicit, inter agnatos connumerari parentes delinquentis in feudo antiquo acquisito à communi stipite, notando verba illa: *Inter agnates connumerari parentes,* & videndi sunt *Staiban. consf.*9. *nu.*2. *consf.*35. *nu.*3. & *consf.*62. *num.*9. *Ann. consf.*17. *num.*1. *de Angel. ad Foller. in prax. crim. rub. forjudicentur, num.*15. *Scialoya in prax. forjudic. cap.*16. *nu.*5. & *n.*29.

25 Et ad exuberantiam *à nu.* 15. *usque ad finem*, fundat de jure etiam Longobardorum parentum appellatione collaterales venire, allegat *l.* 1. *de parricid. & l.*1. *de success. in Longobard. & Andr. de Barulo ad dictas leges*, quod, & ante *Barolum*, dixerat *Carol. de Tocco in glos. ad d. l.*1. *de success.* quod dictum non videtur insuave, nam noster *Andr. in prælud. feud. qu.*3. & *in cap. Imperialem, §. prætereà ducatus, num.* 37. *de prohib. feud. alien. per Feder.* dixit in Regno nostro dictum jus servari, & dictum jus speciale esse in Regno, post *Andr. Luc. de Penn. Afflict. & Consiliar. de Bottis*, dixit *Dominus Regens Galeota controvers.* 12. *volum.* 1. *num.* 42. unde meritò *Prosper Rendella in prologuio ad reliquias juris Longobard. cap.* 8. *nu.*3. dixit, quod in Regno casus feudalis, qui nec per Consuetudines feudales, nec per leges patrias reperitur decisus, debet decidi per leges Longobardicas, authoritate *Prece. Thom. de Marin. Menad. & aliorum*, ità sentientium, quod etiam desumitur *ex cap.*1. *de feud. cogn. & ex Constit. Regni puritatem*, quæ cum in ordine literæ priùs nominasset jus Longobardum, quam commune Romanorum, meritò in Regno illud debet præferri, & in puncto in successione feudorum hoc jus servari tenet *Pellic. ad Consuet. Aversf. cap.*10 *num.*

26 Et si non ignorem, in Regno judicatum fuisse, feuda in dubio censeri concessa secundum jus Romanorum, non autem Longobardicum, ut ex *Dom. Reg. Galeota contr.*3. *lib.* 2. & *Dom. Reg. Capyc. Latro contr.* 3. *lib.* 1. *num.* 105. quoties tamèn volumus interpetrari verba alicujus Consuetudinis, vel Constitutionis hujus Regni, quæ fortè essent obscura, prout in hac quæstione, tùnc circa interpetrationem dictorum verborum, & eorum sensum omninò recurrere debemus ad Jus Longobardicum, nec obstat si dicatur, illud esse sublatum nam dicta interpretatio non fit, ut ex illo jure capiatur authoritas, sed ad hoc ut verba dubia declarentur, & ad Germanam, Genuinam, & veram illorum interpetrationem deveniri possit, prout in puncto circa interpretationem verborum *Consuet. Barii*, tenet *Maxilla in proem. dictarum, Consuetud. n.*228.

Ex quibus cum dicto Consiliario Marciano affirmo, enucleatam esse quæstionem, nempè collaterales sub illo verbo *Parentes* comprehensos esse, quod etiam sensisse videtur, *Reg. Tap. in d. Const. Si quando, vers. parentes*, ubi integras dicti Consiliarii Marciani allegationes inservit, & *dec. S. C.* 50. *num.* 9. & huic opinioni omnes DD. Regnicolas assensisse testatur *Præs. Lanar. in suo celebri respons. pro Regio Fisco contra Marchionem Gruttulæ de successione fratris uterini num.* 31. ipse enim ibi pro absoluto habuit vigore dictæ *Constit.* peritos Regni intellexisse in feudo antiquo collaterales succedere, quæ relatis *Consf. Marciano, & Reg. Tap.* sequitur *Episc. Marauta, responso* 26. *n.*49. *vol.*5.

27 Affirmabant aliqui id posse procedere in feudo ex pacto, secùs vero in feudo hæreditario, nam quemadmodum in feudo hæreditario, vassallus contrahendo, præjudicat successori, ità pari formiter, & delinquendo præjudicare potest cum valeat argumentum a contractibus ad delicta, & è contra, *l. omnium, & ibi glos. ff. de judic. Curt. jun. in tract. de feud. par.*3. *concl.*6. *num.* 16. at in Regno omnia feuda esse hæreditaria est citra controversiam, cùm, & Regnum ipsum hæredita-

rium

rium sit ob investituram factam per SS. Urbanum IV. Serenissimo Carolo Duci Andegavensi, & Proventiæ Comiti in anno 1266. 4. kal. Junii, confirmatam à Clemente IV. in Civitate Romæ, qui fuit Carolus Primus vocatus, ut ex *Sigon. Andr. Bald. Affl. Loffred. Frecc. & aliis*, fundat *Consiliar. Theod. alleg.* 22. & post *Napod. Camill. de Curte*, & cæteros, dixit *Cutell. decis. 27. nu. 26*, quod, & clarius patet per Capitulum Caroli II, alii dicti Caroli I. Incip. *Prælatis Ecclesiarum*, ibi: *Nostrum hæreditarium Regnum Siciliæ*, & ex *Constit. Post mundi machinam*, ibi, *Cùm igitur Regnum Siciliæ nostræ Majestatis hæreditas pretiosa* meritò delinquendo vassallus successoribus præjudicare potest.

At huic objecto multifariè occurritur Primò, nam, etsi supradicta conclusio, nempè (in Regno omnia feuda esse hæreditaria) adeò per omnium ora circumferatur, ut temerarium videatur in judicando ab ea recedere, attamen veritas fateri nos cogit, illam esse magis communem, quam veram, qui ultra quod an Regnum sit hæreditarium, vel ne, dubitat *D. Reg. Lanar. in §. hujus autem generis nu. 42. ex quib. caus. feud. amitt.* & de investitura facta Carolo I. potest dubitari, prout negat *Bal. in cap. 1. fil. nat. ex matr. ad mergan. contr.* adhuc tamèn concesso, Regnum ipsum esse hæreditarium, non indè sequitur, ergò feuda hæreditaria, ob illud vulgatum adagium quod non licet membris à capite dissentire, Nam feuda non judicantur secundum Consuetudinem sub qua vivit dominus, ea concedens, prout dixit *Jo. Fab. in l. 1. nu 16. C. de Sum. Trin. & fid. Cath. Renat. Chopp. de legib. And. lib. 2. tit. 3.*

28 Amplius si vassallus alium in vita instituit hæredem, quam vocatum ad feudi successionem, vocatus nihilominus feudum habebit, ex dispositione juris, colligitur *ex glos. in Constit. Regni, Constit. divæ memoriæ, Afflict. dec. 385. Præs. de Franch. dec. 1. num. 18.* benè conferunt dicta per *Reg. Rovit. in prag. 1. de bon. prodit. n. 90. circa medium*, si igitur alienando in vita absque assensu Domini, non præjudicaret agnatis, ita pariformitèr, nec delinquendo prejudicare potest, cum à contractibus ad delicta valeat argumentum, ut supra diximus.

29 Rursùs si supradicta Regii Fisci prætensio subsisteret, illa procedere posset in feudo merè, & omninò hæreditario, ac transitorio ad omnes hæredes, etiam extraneos, ut puta quando investitura dictaret (*pro se, & hæredibus quibuscumq;*) quia per hanc concessionis formam feudum ad quoscumq; hæredes, etiam extraneos, transiret, ad tradita per *Clar. in §. feudum. q. 9. num. 2. Jo: Thom. de Marin. de feud. tit. de feud. omninò hæreditario, per tot. Reg. Rovit. in rub. de feud. num. 20.* quia tùnc in confiscationem veniret, & per consequens vadit ad Fiscum, idem *Rovit. loc. cit. num. 90. in princ.* de cujus feudi specie habetur *per tex. in cap. 1. de feud. non hab. p op. nat. feud. ubi omnis feudistarum Schola.* Secus verò quado investitura cantat (*pro se, hæredibus, & successoribus ex suo corpore legitime descendentibus natis jàm, & in antea nasciturıs, utrinsque sexus in perpetuum*) quo casu fit, ut feudum talitèr concessum judicetur ex pacto, cum qualitate tamèn hæreditaria, quod communitèr mixtum appellatur, *Reg. Rov. ad rub. de feud. num. 21.* quia participiat tàm de natura feudi ex pacto, quàm de natura feudi hæreditarii, *Hartam. Pist. quæst. jur. lib. 2. q. 3. Borcolt. de feud. cap. 3. nu. 18. Rosent. de feud. cap. 2. concl. 26. Afflict. in cap. 1. num. 14. an agnat.* ex multis probat *Camil. de Ratha in suo theatr. feud. par. 7. diluc. d. 26.* & ad abreviandum hæreditarium dici solet, ut post *Camer. in cap. imperialem, §. preterea Ducatus, fol. 96. lit. B. Intrigl. Hartam. Pistor. R. de Ponte, & alios* dixit *D. Consiliar. Theod. allegat. 22. n. 10.*

Dixi, ipsum sapere naturam feudi ex pacto, quia adhoc, ut quis possit succedere, requiritur, ut descendat a primo acquisitore, & ab eo sanguinem capiat.

Dixi, ipsum sapere qualitatem hæreditariam, quia requiritur, ut ad illud aspirans sit hæres ultimi defuncti feudum possidentis. alitèr succedere non posset *Reg. Rovit. ad rub. de feud. num. 20. circa medium, Jul. Clar. in §. feudum, q. 9. num. 4.* Cùm igitùr hæc duo requirantur ad succedendum in feudis mixtis, sivè habentibus qualitatem hæreditariam, & Fiscus ambobus careat, meritò à dicta successione repellitur.

30 Hujusmodi enim feuda mixta, sivè cum qualitate hæreditaria à feudis ex pacto absq; qualitate hæreditaria quo adhoc speciale in uno tantùm differre, dixerunt *Camer. in cap. imperialem, §. preterea Ducatus, fol. 69. lit. K. & in cap. 1. par. 3. num. 22. an agn. & Reg. de Curte p. 1. sui divers. fol. 44. num. 5.* nempè, quod in illis sanguis reguletur à pacto, in istis pactum reguletur a sanguine, ea propter cum in ipsis omnia ea concurrant, quæ in feudis ex pacto, absquè qualitate hæreditaria, ut post *Andr. & Camer.* dixit *Reg. de Curt. loco mox cit. fol. 13. num. 4.* meritò in ipsis delictum unius alteri præjudicare non potest, prout firmavit *Sebast. Guazzin. de confiscat. bonor. concl. 27. vers. feuda, num. 38 fol. mihi 298.* & cognovit *R. Rovit. in rub. de feud. n. 22.*

Undè sequitur, hujusmodi feuda videri quodammodo ad instar fideicommissi subiecta restitutioni descendentibus ex primo illorum acquisitore, sub qualitate tamen hæreditaria ultimi morientis, ea propter non posse forjudicatum in Fiscum transferre ea, quæ debentur agnatis ex genere, *l. eum qui, ff. de interd. & releg.* benè faciunt dicta per *R. Rov. in rub. de bon. prodit. n. 91.* & licet lex in penâ forjudicati impediat, ut nô habeat hæredē, successor tamen in feudo illud capit ex investitura primi acquirentis, non autem ut hæres forjudicati, undè dato sit impeditus effectus qualitatis hæreditariæ respectu forjudicati, adhùc remanet restitutio facienda agnatis ex pacto, & providentia Domini, & primi feudum quærentis, ut perbellè ponderavit *Montan. de regalib. fol. 99. num. 9. col. 2. versic. undè cum lex.*

31 Maximè quia feuda ex communi DD. consensu nullo modo possunt in confiscationem venire, prout relatis *Oldr. Bal. Ang. & Imol.* dixit *Ruin. cons. 23. num. 3. vol. 5. Bertazz. cons. 281. Dec. consil. 252. num. 5. & seq. & cons. 442. num. 29. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de success. feud. §. 9. num. 19. Jul. Clar. in §. feudum, q. 84. & §. fin. q. 78. num. 7. Cannet. in extravag. si aliquem, vers.*

ad-

advertendum, num.17. Reg. de Curte in ſuo diverſ. feud. par.1. fol.62. num. 86. ubi refert, non defuiſſe affirmantes id procedere, etiam in feudo omninò hæreditario, infinitos adducit *Reg. Rovit. in pragm. 1. de bon. prodit. num.15. & num.* 140. ſic deciſum in Regia Camera teſtatur, quod, & ante ipſum dixerat *Reg. Revert. dec.28. par.4. & D.Reg. Molet in ſuis deciſionibus tit. de jure devolutionis, qu.1. deciſ.106. & Theſaur.dec.167.n.1.*

Ea enim, quæ in extraneos, nec per contractum, nec per ultimam voluntatem transferuntur, nec in Fiſcum ob delictum transferri poſſunt, *l.1. in fine, C. de bon. libert. l. ſi filius, C. de bon. proſcript.* at feuda ad extraneos non tranſeunt, *cap.1. §. cum verò Corradus, de his, qui feud. dare poſſ. cap.1. §. & ſi clientulus, de alien. feud. Affl. deciſ.* 183. *Conſil. Theod. alleg.22. num. 6. Cannet. in extravag. ſi aliquem, verſ. adnotandum eſt num. 7. Reg. Rovit. in cit. pragm. 1. de bon. prodit. nu.* 15. quia ſolummodò hæredes ſanguinis expoſtulant, *Camer. in repet. cap. imperialem, fol.21. lit. S. & ſeq. Frecc. de ſubfeud. lib.3. tit. de diff. inter feud. ex pacto, & hæredit. diff. 16. D. Reg. Molet, & Rovit. locis prox. citat.* in puncto in feudo mixto, ſivè cum qualitate hæreditaria, ex' *Grat. Gravett. Covarr. & Hartam. Piſtor.* fundat idem *Rovit. ad pragm.4. de feud. num.* 160. *in fin.* & cum Fiſcus condemnati extraneus hæres dicatur, *gl. à Bar. Bal.* & cæteris communitèr probata *in l. 1. C. de bon. libert.* idem *Bar. in l. jura, ff. de jure patronat. & in l. eum qui, ff. de interd. & releg. Seccin. ſen. conſ.121. num.17. vol. 4. Reg. de Curt. in 1.p. ſui diverſ. feud. fol.62. num.90. Reg. Rov. in prag. 1. de bon. prodit. num.*119. & alios adducens, *Corbul. de jure emphit. tit. de cauſa privat. ob mort. civil. num.* 24. & poſt *Dec. Socc. jun. Roland. à Valle*, & alios dixit *Peregr. de jure Fiſci lib. 5. tit. 1. num.* 69. meritò à feudi ſucceſſione excluditur.

32 Sed an ſaltèm fructus feudi, durante vita naturali Baronis forjudicati, ad ipſius Fiſci commodum applicari debeant, videtur affirmativè reſpondendum, ex diſpoſitione *tex. in l. Statius florus, a. Cornelio felici, ff. de Jure Fiſci.*

At hic obex de facili ruit, nàm licet *Petr. de Gregor. de conceſſ. feud. q.7. num.57. & Camill. de Ratba in theatr. feud. par.9. dilucid. 83. num.25.* opinionem pro Fiſco tenuerint, attamen illa communitèr refellitur, quia ille *tex.* non habet locum in feudis, quando feudatarii culpa non fuit in Dominum, ut poſt *Andr.* concludit *Camer. in cap.1. num.24. an agnat. & in 17. quæſt. num.120. Alvarot. in cap.1. §. denique, quæ ſit prima cauſ. beneſ. amitt. Gabriel conſ. 73. num. 1. & 3. vol. 2. Burſat. conſil. 143. num. 16. vol.2. Scacc. de Jud. cauſ. civil. lib.2. cap.9. nu.157. & n.1576. Reg. de Ponte lect.22. tit. ſi ſucc. feud. priv. num.26. Affl. deciſ.252. Frecc. de ſubfeud. lib.2. auth.29. num.2.* & poſt *Boſſ. & Peregr.* dixit *Reg. de Curte in ſuo diverſ. feud, par.3. fol. mihi 143. num. 19. in manuſcript.* quod, & antea dixerat, *in par.1. fol. 60. num.51. & Theſaur. d.deciſ.167. num.2.* & in terminis reſpondere *Boſſ. tit. de confiſcat. bonor. num. 53. Guazzin. de confiſcat. bonor. concl.13. lim. 53. num.14. Caball. reſol. crim. cap. 183. num.20.* ſivè feudum ſit ex pacto, & providentia ſivè hæreditarium, ut deciſum teſtatur *Jul. Ferret. in tract. de juſto, & injuſto bello, tit. de act. & tac. bell. princ. n.26. & 27.*

Ratio eſt in promptu, nàm dominium illud utile, quod ob culpam perditur, non poteſt ſtare in pendenti, ſed ſtatim ad agnatos devolvitur, ad quos, & feudum ipſum vadit, deſumitur ex *tex. in cap.1. §. denique, quæ fuer: prima cauſ. beneſ. amitt. cap.1. ſi vaſſall. feud. priv. cap.1. §. ſi vaſſallus culpam, ſi de feud. def. mil.* ex quibus juribus cum hac concluſione tranſit *Montan. in cap. Imperialem, n.99. de probib. feud. alien. per Pederic.*

Nec minùs obicem facit, quod ſcripſit idem *Reg. de Curte in 1.p. ſui diverſ. feud. fol. 63. num.* 98. ſiquidem ipſemet dat pro abſoluto, non venire in Fiſcum, durante vita naturali vaſſalli delinquentis nec utile dominium, nec uſusfructum formatum feudi, ſed ſubtiliſſimè, quia in illa cauſa jura Regii Fiſci tuebatur, per apices ſe reducit, dicens, quod ſaltem debet in Fiſcum tranſire commoditas illa percipiendi fructus, allegat *Peregr.* qui ſic deciſum in Civitate Venetiarum teſtatur, & hic dicit quæſtionem non fuiſſe determinatam.

Sed (ſalva pace tanti viri) non video, quo jure hoc dictum ſuſtineri poſſit, cum Fiſcus, nec per viam confiſcationis, nec per viam ſucceſſionis aliquid prætendere poſſit, ex ſupradictis.

Secundò, reſpondetur, quod alia de cauſa dicta opinatio *D. Reg. de Curte* corruit; nàm ratio, ob quam feudum vaſſalli delinquentis, & utile illius dominium ad agnatos aperitur, ea eſt, quia perinde habetur, ac ſi talis delinquens eſſet naturalitèr mortuus, *ad text. in Conſt. Pœnam eorum,* ubi *Affl.* poſt *Bald. num.71. Præſ. de Franch. deciſ. 102. num.3. in fine, et deciſ. 213. num.11. 21. et 31.* quod etiam eruitur, ex *l. in inſulam, ff. ſol. matr.* ubi actio de dote, patre deportato, & ſic civilitèr mortuo, conſolidatur in filiam, ac ſi naturalitèr mortuus eſſet, & quemadmodum ſi dictus vaſſallus naturalitèr deceſſiſſet, non potuiſſet Fiſcus habere dictam commoditatem, percipiendi fructus, ità nec minùs poteſt illam habere, quando vaſſallus morte civili deceſſit, cum ipſa naturali æquiparetur, *ad tex. in l. Gallus, §. et quid ſi tantùm, ff. de lib. et poſth. l. Deo nobis, C. de Epiſcop. et Cler. l. actione, §. morte unius, et §. publicatione, ff. pro ſoc. l.1. §. fin. ff. de bon. poſſ. contr. tab.* & quemadmodum ex morte civili utile dominium feudi vaſſalli delinquentis ad agnatos aperitur, ità, & jus, & commoditas percipiendi fructus ad eoſdem aperiri debet, prout relato *Ruin. in pluribus conſiliis, Alex. Rom. Bald. Hieronym. à Laurent. et innumeris aliis*, lepidè fundat idem *Corbul.* exemplum ponens in emphyteuſi, *tit. de cauſ. privat. ob mort. civil.*

Et tandem hæc roboratur opinio deciſ. R. C. Summariæ in cauſa Michaelis Vitalis. Forjudicato enim Barone Roccæ, & Rotini Benedicto Vitali, ſententia, tùnc Judicis, deindè Regii Conſiliarii Anelli Portii delegati, ob homicidium in perſonam Jo: Dominici Granati vaſſalli Terræ Roccæ commiſſum in anno 1649. prædictus Michael Vitalis ejus frater utrinquè conjunctus adiit M. C. V. ibiq; petiit ſe declarari hæredem in dictis feudis, & cum, inſtante Fiſco Regalis patri-

trimonii, fuissent expeditæ literæ hortatoriales dictæ M. C. ut in dicta causa non procederet, similitèr comparuit in R. C. & adversus præteusa per Regium Fiscum, uti proximior agnatus, tàm de jure feudorum, quàm Regni ad dictam successionem vocatus, citra præjudicium crediti super dictis feudis avernis consequendi, iterùm declarari institit feuda prædicta, uti antiqua ad ipsum spectare, & facta relatione in eadem R. C. per Præsidem Baylum, sub die 4. Martii 1656. provisum fuit, quod tollatur sequestrum, & rescribatur M.C. quod procedat ad confectionem præambuli in beneficium legitimorum successorum, in banca Staracii, Patrocinante pro dicto Michaele peritissimo Advocato Carolo de Rosa, de qua decis. memor est *Dom. Reg. de Marin.* post hæc scripta visus, *ad Revert. decis.*144. *lib*.1. qui tùnc uti Præs. R. Cam. in ea votum dedit.

Sed bona allodialia fideicommisso subjecta, àn, & quando, possessore Reo criminis, etiam Læsæ Majestatis existente, confiscari possint, etiam in vita delinquentis, pertractant latè *Fusar.de subst. q*.529. *Molin. de Hispan, primog. lib.* 4. *c.fin. num.* 5. *D. Camill. de Medicis consil.* 3. *num.* 19. *Ant. Gam. decis. Lusit.* 352. *num.* 4. *Dom. Reg. Salern. decis*.50. *D.Reg. Revert. decis.* 336. *& ibid. Dom. Regens de Marin. in observ.* qui latè articulum pertractavit *lib.*1. *quotid. resol. cap.*166. *num.* 11. *& lib.*2.*resol. cap.*18. *n.*3.

33 Et deniq; pro coronide *Ritus*, nota, quod contumax pro causa civili benè poterit in alia causa comparere, & obstabit tantùm contumacia inter easdem personas, & de eadem re, non in alia causa, *cap.* 1. *de probat. l.* 2. *Cod. de edend. Paris de Puteo de Syndic. verbo, Inquisitio, De Franch.decis.*271. *sub num.*6. *Anichin. add. loco num.* 21. & videas *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo, Contumax pro aliquo delicto.*

34 Cæterùm, multa coacervavi de Bannitis super *Ritu* 209. & alia quædam super *Ritu* 207. *&* 213. & de contumacia, quasq; pœnas producat, rescribunt *Petr. Gregor. in syntagm. juris univers. lib.* 48. *cap.*3. quem laudat *Reg.Revit. in pragm.* 3. *de ordin. Judic. num.*5.latioribusq;habenis *Borrel. p* 1. *summ. decis. integro tit.*46. *Ant. Gabr. lib*.2. *commun. opin. tit. de Judic. conclus.* 1. *Rebuff. in art.* 13. *Glos.* 50. *in tract. de contumac. tom.* 3. & alia ad purgandam contumaciam, illiusq; modum enarramus super *Ritu* 28. *to*.1. & notat *Thor. Carav.* memor, *p*.3. *comp. decis. sect.* 1. *verbo, Baro àn teneatur*, sed quid illa sit, explicat *Tuschus concl.* 1017.*lit.C.* multa autèm operatur recensita per eundem *concl.*1019.ubi prætereà scribit,quando illa cesset, sc licet morte, *§. deincept, Auth.de nuptiis*, ac proptereà ad hæredes non transit, *l. manifesti, ff. de regul. jur.Hipp.de Marsil.in pract. crim. ver. contumacia, num.* 52. *& in l. de unoquoquè num.* 213. *ff. de Judic.*& quando illa præjudicet hæredi quoad pœnam, inquirunt latè *Franc.Turzan. q.*12. *Farinac. q.*10. *num.*58.*Prat. respons. crim.* 48. *Matute disquis. legal.* 8. & nos alibi pertractamus, qua itaquè tunc cessante, & missio quoquè cessat in possessionem, *l.si auti*, *ini*biq; *Soccin. ff. de except.rei judic.*

Disponit insupèr *Ritus*, quod contumax, contumacia non purgata, capi potest de persona, elapso mense computando à die banni emissi, & sic incipit à die immediate subsequenti publicationem banni non solum ex resolutione illa constituta

35 *Ritu* 173. quod eius termini non computatur in termino quamque firmant *DD.* laudati à *Judice de Angel. ad Foller. in prax. crim. tit. accusentur contumac. num.* 9. verùm ex altera, constituente differentiam inter terminum statutum ab actu, & alterum à die actus, ut ille currat de momento ad momentum, iste verò excludat diem actus incipiatquè à die sequenti juxta notata per *Tiraq.* & alios quos citat *Flam.Carthar. dec. Genuensi* 87. *nu.*3.4. *&* 8.

Verùm hunc Ritum servari, quoad tempus ibidem statutum indicat *carav. in hoc in rit. num.* 7. dixeratque *ritu* 212. ejusque meminit *Galler. in pract. instr.* 3. *par. princ. num.* 12. *Foller. in prax. crim. rub. notat. c. de person. n.*2.

RITUS CCXXI.

Item si datus terminus incidit in diem feriatam, contumacia partis non comparentis accusatur præcedenti, & sequenti die.

SUMMA RERUM.

1 *Hujus Ritus duo traduntur intellectus, prior à Prospere Caravita, alter à Costantino Papa.*
Posterior dissentit à litera, sed fortasse congruit veritati.
2 *Contumacia quando incusanda veniat si in diem, qua accusanda esset, incidat festus.*
3 *Ritus observantia qua sit.*
4 *Caravita confutatur.*

1 Hujus *Ritus* duo traduntur intellectus; Prior quidem à commentatore *Prospere Caravita* alter verò à *Costantino Papa* additionante; ille commendatur à *Maranta par.* 6. *memb.* 1. *sub num.* 120. ac literæ magis congruit; Hic autèm posterior dissentit à litera, apertè concludente, ut accusetur precedenti, & sequenti die, sed fortasse congruit veritati, ob *Ritus* ab ipso additionat.te *adductos* 80. *&* 224. ambos d centes, con-
2 tumaciam incusandam sequenti prima die non feriata, facta tamèn mentione de festo die antecedenti, tùm maximè ob *Ritum seq.* 222. & alterum 226. tantummodò mandantes, incusationem faciendam esse die sequenti.

3 Verùm nè cum saltantibus saltemus, & quæ alii tetigerunt, dumtaxat repetamus, advertimus hujus *Ritus* observantiam non præseferre tempus, diemve, quo incusanda veniat contumacia, ejus enim meminerunt *Ritus* 94. 97. 223. & alii affirmantes, eadem die incusandam, qua tenebantur venire citati, ut illis in Ritibus affirmavimus sed suppositâ die in qua debeat incusari, si in eam incidat dies festivus, differendam accusationem monet ad diem usquè primam non feriatam; quàquè observantiam insinuant prætereà apertiora verba *Ritus seq.* 224. alteraque *Ritus* 80. 219. 222. & similium.

4 Ac proptereà non benè (salva ejus pace) scripsit *Carav.* cum in aliquibus dictorum Rituum con-

confundit terminos allegans aliquem dictorum uticonsimilem; qui tamen non in eo casu loquitur, sed in altero prædictorum duorum. Quare estote cauti, cum alterius ex relatis quæsitis veritatem investigatis, ut cum prioris scire cupitis resolutionem, adeatis, *Ritus* omnes anteà relatos, & quæ nos ibi scripsimus: posterioris verò dum perquiritis veritatem, novissime relatos percurratis *Ritus*; & quæ nos super eis etiam commentati sumus, præsertim in mox sequenti *Ritu* 222. necnon tradita à *Praes. de Franch. dec.* 639. *num.* 4.*Carav.* & *Rituum* memore *Viv. decis.* 11. *sub num.* 10.

RITUS CCXXII.

Item quod causæ tàm in civilibus,quàm in criminalibus, quæ in ipsa Curia tractantur, si terminus datus partibus incidit in diem feriatam, sequenti die non feriato partis non comparentis in dicta Curia contumacia accusatur.

SUMMA RERUM.

1 *Prosper Caravita non benè loquitur asserens hunc Ritum concordare cum præcedenti.*

2 *Citatus ad aliquid faciendum pro tali die, quæ reperiatur festiva, tenetur in die sequenti illud exequi.*

3 *Quid si citatus ad comparendum intra tot dies, cujus postremum festinum esse contingat, an poterit die sequenti comparere.*

1 Prosper Caravita dicit, hunc *Ritum* concordare cum præcedenti, sed fallitur, quandoquidem in antecedenti dicitur contumaciam præcedenti, vel sequenti die incusari, in hoc verò tantùm dicitur, ut sequenti die incusetur.

2 Isthæc verò *Ritus* verba *Partis non comparentis*, comprobant certè dictum illud *Caravit. super Rit.* 80. & 219. necnon 69. quod si dies, in quo teneretur Reus venire esset feriatus, deberet sequenti venire, alioquin, denuncaretur contumax; profert si quidem *Ritus* iste verba supradicta *partis non comparentis* non enim dicit, partis non probantis, quia ut idem *Carav.* illis in *Ritibus* addit, & nos probamus in eodem *Rit.* 80. citatus ad aliquid faciendum, si postrema dies ter-
3 mini fuerit festiva, nequiret sequenti die illud facere scilicet, probare, aut injunctum aliud quodpiam exequi munus, sed tantum citatur ad comparendum præfata die immediatè proxima comparere posset illamque ob comparitionem satisfaciat, quod præterea jure communi probatur *in cap. fin. de dilation. & cap. cum dilecti*, ibique *Joan. Andr. num.* 6. *de dolo & contumac. Tranered. in compend. tit. de quasi. vers. citationis* 9. *Joan. Andr. in cap. conquestus num.*2. *& Abb. num.* 2. *de feriis*, *Rota decis.* 1. *eod. tit. in novis num.* 1. *Specul. lib.* 2. *tit. de citation.* §. 1. *nu.* 1. *& tit. de dilation.* §. 1. *num.* 4. *Anton. Surian. in comment. constit. Siciliæ super Ritibus M. C. rub. de pract. proband. infra biduum*, quibus quippè auctoritatibus, & conclusione ex eis deducta, *Dom. Regens Valenzvela in cons.* 6. *num.* 60. *vol.* 1. defendit, ab irregularitate alienum quemdam presbyterum Julianum Perez Guerrero, cui intimatum fuerat monitorium, ut solveret intra tertium diem cuidam vicino certam tritici, & ordei quantitatem alias excommunicatus denunciaretur, nam cùm ad respondendum monitorio coram revisore Conchensi misisset nuntium tertiaq; dies ipsa esset Dominica die Lunæ sequenti, pro illius parte comparitum fuerit, & petitum, ut Censuræ suspenderentur, suspensæque re ipsa fuerint, & quia intereà Julianus Presbyter celebraverat, & nimirum imputabatur, quod irregularitatem incurrisset, præter alia hoc ipsum in medium ipse *Valenzvela* protulit suppositum, quò illius personam ab injecta in eam macula eximeret.

RITUS CCXXIII.

Item servat ipsa Curia, quod contumacia, scilicet prima accusatur proximo die, quo ipsi testes debuerunt cõparere deinde expectatur triduo semper, sed fidejussores ipsi non expectantur triduo, sed si isti sero debuerunt comparere, ego accusabo bodiè contumaciam contra eos, & cras condemnabuntur ad pœnam fidejussores, & hoc modo fit omnis condemnatio, & de jure eodem instanti acta post contestatam litem, præterquam in testibus.

SUMMA RERUM.

1 *Hujus Ritus observantia æquior, justior, & verior videtur.*

2 *Exceptio firmat regulam in casu non excepto.*

3 *Contumacia quãdo incusetur contra testem, quando vero contra fidejussores, necnon quando alter eorum condemnetur ad pœnam.*

4 *De triduo remissivo.*

5 *Citatus ad comparendum intra triduum pro causa criminali, capi, & devinciri interdum non prohibetur.*

1 Isthæc *Ritus* verba (*proximo die*) scilicet eodem die præportant *Ritus* 94. 97.& vide, quæ scribimus in *Ritu* 123. sed hujus *Ritus* observantia æquior, justior, & verior videtur, semper enim, quod quis vocatur ad certum diem, eodem die contumax reputari nequit, sed expectari ad sequentem cum ille utilis sit citato, qui propterea habeat tempus comparendi ultima hora illius,atq; ita esse de rigore juris, probat *Sessa decis.* 161. *num.*8.*par.*2.

2 Verùm cum exceptio supponat regulam contradicere, ex his, quæ longo themate edisserit idem *Sessa decis.* 124. *par.* 2. atque ideò in hoc *Ritu* generalis exceptio in testibus, ibi: *præter quam in testibus*, indicat regulam nostri *Ritus* non esse de testibus, illosque non complecti, & tamen certum est, principalem conclusionem hujus *Ritus* ipsos tantum testes amplexari, quorsum igitur tendat jam dicta exceptio, non videtur manifestum, nisi dicamus exceptionem prædictam non recipere primævam regulam nostri *Ritus*, sed
3 proximam præcedentem, & conclusionem in fi-

dejussoribus constitutam, nè triduo expectetur, sed eodem die, quo tenebantur comparere, accusetur contra eos contumacia, & die sequenti condemnetur ad pæn m fidejussionis, etenim contra testes, quamvis eodem die accusetur contumacia non tamen proximo die sequenti condemnatur ad pœnam, sed primo die post triduum ex apertioribus verbis in initio atque aliis *Ritibus* 94. declarantibus præfata, & quidem obscura verba nostri *Ritus*, sicquè patet, quo tendat jam dicta exceptio illis concepta verbis; *præterquam in testibus*. De Hoc triduo copiosè tractant *Ritus* 97. & 206. necnon *prag*. 3. *de ordin. Judic.* At memorato triduo in citatione ad comparendum pro cau-
5 sa criminali pendente possit inquisitus capi, & carcerari, firmant *Boss. in titulo de captura, nu.* 10. & *quæst.* 31. *num.* 24.

RITUS CCXXIV.

ITèm nota, quòd ubicunque contumacia debet uno die accusari si illo die sunt aliquæ feriæ, intellige, de sequenti d e juridico immediate sequenti, & si plures eius essent feriati, etiam intellige de primo sequenti. & fit mentio, quomodo tali die non fuit accusata contumacia propter festum tale quo die dicta Curia recta non fuit, & si fuerint plura festa, fit mentio in ipso actu de omnibus festis, puta, festum Sancti Joannis, & Sancti Petri.

SUMMA RERUM.

1 *Hunc Ritus observantiam omnes Curiæ Regni admittunt, jure communi comprobatam, quin & hoc Ritu, quod Viv. dec.* 11. *non advertit.*
2 *Contumacia in accusanda sequenti die mentio specialis, & sanctio nominis sit ut facienda, cujus sollemnitas celebrata fuerit die antecedenti.*
3 *Festos dies intercisos decernere, àn liceat olim*

1 HVjus *Ritus* observantiam admittit *Viv. dec.* 11. *vers. Postremò, sub num.* 10. quin *nu.* 11. id jurè comprobat, & communi stylo causarum omnium Curiarum Regni, neq; advertit illam expressè referri hoc *Ritu*, atq; in Magna Curia passim custodiri, confirmant *de Franch. decis.* 639. *num.* 4. *Carav.* laudans, cujus quippè *de Franch.* meminimus *Rit.* 221. *num.* 4. *in fin.* necnon *Galter. in prax. instrum.* 3. *par. princ. vers. personal. in Curia, sub num.* 4. *Ricc. collect.* 74. *Gallup. in prax. S. C. cap.* 4. *tit. de contumac. num.* 5. *de Angel. ad Foller. tit. accusent. contumac. num.* 5.

Fieri etiam mentionem in ipso actu de omnibus festis monet *Ritus*, & concinit alter 80. *in fin.* eosquè vigere, & enixè custodiri debere, præter *Carav.* in ambobus *Ritibus*, scripsit *Marant. par.* 6. & *Pannus super Ritu, si qui debitores, in*
2 4. *parte* 4. *declarat. vers. Octavo si dies*, adiiciens exprimi debere nomen Sancti, cujus solemnitatem eo die celebravit Ecclesia *num.* 495. quod profectò insinuant verba præcitati *Ritus* 80. illa nempè, *ob talem festum*, & altero hujus *Ritus* (*propter festum tale*) & rursus alia; *fit mentio in ipso actu de omnibus festis*, etenim nisi voluissent ostendere necessitatem nominandi Sanctos, utiquè generatim dixissent, faciendam mentionem dierum, quod festi dies fuer nt.

Hujus nostri *Ritus* observantiàm vigere in Romana Curia testatur *Viv. vers. Et hunc non immeritò, sub num.* 11. quod expedire plurimùm non ambigitur, ad vitandas exceptiones nullitatis processuum, & necessitatem probandi illis diebus sollemnia Sanctorum celebrata fuisse, ut contingit in casu præfatæ decisionis *Vivii*, ex qua deducitur apertè formam in dictis Ritibus sancitam non præportare necessitatem, ut, ea omissa, contumacia sit nulla, deindeque verificare festivitates in illis celebratas non prodesse: quod postmodum admissum fuisse in Sacro Consilio, apertiore verba *de Franchis* ostendunt *in add. decis.* 639. *vers. Sed ad prædicta, sub num.* 5. Cum dicunt adhibendam esse prædictam formam ad tollendam difficultatem, quæ oriri posset ob contumaciam accusatam in alio quam in termino præscripto die,
3 non secus ac in diebus partim festis id ipsum concluditur. In illis namquè manè, donec mysteria sacra, & divina celebrata fuerint, non licet Judicia exercere posteà autem licet, dummodò votis Judiciorum nominatim inferatur, quo tempore facta fuerint, scilicet manè, àn Vesperi, quod quidem scripsit *Emanuel Comnenus Constit.* 2. *lib.* 1. *Juris orientalis in Constit. Comneni Emanuelis*, insequiturque *Petrus Gregor. Tholos. lib.* 49. *syntagm. Juris universi, cap.* 3. *sub num.* 10. apud eos hæc vide, dùm meum non est de hoc differere.

RITUS CCXXV.

ITèm nota, quod tales primæ contumaciæ accusantur die quo non regitur Curia: dummodò, non sit dies feriata: sed dies talis, quo potuisset regi Curia si voluisset regi; sed dubitatio est in Curia, ecce ego debui hodie accusare primam contumaciam contra Titium, quod hodierno die non fuerunt feriæ, sed fuit recta Curia, ego non accusavi contumaciam d cto die hodierno, sed cras volo accusare, quando Curia regitur: quæro, àn admittar, vel spirat citatio; quia quamvis quando non tenetur Curia; non possit accusari contumaciæ, tamen de consuetudine Regni est, quod accusatur, & notarius actorum scribit præsentationem, & accusationem contumaciæ: dummodò sit dies, quo potuisset regi ipsa Curia, si voluisset, qu a fortè fuit impedita ex aliis; solutio, debet accusari prima contumacia die termini, qui non est feriatus: licet Curia non regatur alias spirat citatio: & debet talis contumacia accusari hora, qua solet regi curia.

SUMMA RERUM.

1 *Præsens Ritus in quo differat à Ritu.* 161.
Feriis renunciare necnè possint litigantes.
2 *Verba quæ in multis ritibus sunt inserta (dummodò sit dies, quo potuisset regi Curia) quo pacto effectum habere possint.*

3 Cu-

3 *Curia quando in hac Civitate regatur, & quibus diebus traditur cum praxi.*

4 *Contumaciarum incusatio fieri haud possit alio die, quam in eo, in quo Curia regatur, cum declarationibus.*

5 *Prima contumacia potest accusari coram magistro actorum, vel ejus scriba, & decisio submittitur.*

1 Ritus his verbis, *Sed dies talis, quo potuisset regi Curia*, non adnectit alia, quæ in *Ritu* 161. addita reperiuntur, ea nempè, *licet esset dies feriata*, quandoquidem *Ritus* ille agit de fidejussione præstanda à partibus, quæ cum possint renunciare eorum favori, & sic feriis introductis ad utilitatem hominum, ut scripsi super *rit.* 44. nimirùm si adiicit præfata verba, *licet esset dies feriata*. At præsens *ritus* cum loquatur de contumaciis accusandis, & consecutivè tractet de re odiosa, & offendente altera partium, certè illius non concurrit consensus, nam ipso invito, & nolente fieri credendum est, ut propterea, cessante consensu, cessetet etiam tacita renunciatio feriarum, quæ neque appareat evidenter, neque præsumatur; atq; ideò accusari diebus feriatis, (quamvis inducti s ad utilitatem hominum) haud possunt, obidque non adjunxit, quin addere nequivit verba illa, *licet esse dies feriata*.

2 Verum advertamus, nè hallucinemur in interpretandis verbis prædictis; *(quo potuisset regi Curia)* quæ multis inserta fuisse *Ritibus* notavimus in *Rit.* 80. eaque quo pacto effectum habere possint, videtur impossibile, & tñ certo certius est, evenisse pluriès, ac quotidiè evenire facile posse, si prænotemus, aliud esse si dicamus, esse diem Juridicam, in qua Curia regatur, aliud verò si dicamus, esse diem non feriatam, in qua actus judiciales fieri non est vetitum, præterquam regi Curiam, exemplum potissimum illud erit, quod

3 præter dies festivos, ac feriatos judicia agitantur in Magna Curia sententiæ proferuntur, aulæ frequentantur à Judicibus, & cætera omnia expediuntur, quæ ad Jurgia, & lites ipsas spectare, noscuntur. Non tamen semper regitur Curia, quæ ex inveterato Regni more in duobus tantum hebdomadæ diebus de foro regitur, Lunæ scilicet, & Veneris quibus quippè diebus non solitas adeunt aulas Domini Judices, sed Tribunal illud omnibus notum in alto loco Aulæ magnæ existens in Magna Curia Vicariæ Criminalis ascendunt cum Regente, assistentibus actuariis omnibus, ac præcone vocante foriudicandos aut alios pro liquidandis instrumentis in illorum causis proferunt interlocutorias.

4 Illis itaq; diebus cõtigit quod hoc in *Rit.* asseritur in relatis verbis *dummodo sit dies, quo potuisset regi ipsa Curia, si voluisset*, quia forte fuit impedita ex aliis; etenim non semel accidit, ut quamvis dies festivus non sit, aut feriatus, ac propterea deberet juxta solitum Curia regi, non tamen regitur ob aliud justum impedimentum, atquè ità intellectis, & declaratis mentionatis verbis, constat contumacias incusandas altero ex his duobus diebus, quo vel regatur, vel potuerit regi Curia; atque intellectus iste carpitur citrà dubium ex verbis *Andreæ in cap.* 1. *num.* 11. *de controvers. inter vassall. & alium de beneficio*, apertius autem ex verbis *Affl. in eod. cap.* 1. *num.* 39. necnon ex contextura verborum *Marant. in prax. par.* 6. *rubr. rectè concipiatur citatio, à num.* 68. cui tamen intellectui adversari maximè videtur usus incusandi quovis die contumacias, etiam in Magna Curia, dum tamen non feriato; nec non verba in initio nostri *Ritus* similiter contradicunt, illa nempè; quod *tales primæ contumaciæ accusantur die, quo non regitur Curia*: itaq; manifestè concedunt, incusari contumacias, adhùc si Curia non regatur, modo feriata non sit. Verum cuicumquè initimus perscrutanti patebit utrumquè verum, si distinctione utamur, quod primæ contumaciæ incusantur quocumquè die non feriato, quamvis Curia non regatur; idq; deducitur ex verbis prædictis in initio nostri *Ritus*, & manifestius ex aliis subsequentibus, illis scilicet *Ecce ego debui hodiè accusare primam contumaciam; &c.* atque illa nimirum accusatur per notarium, ut isto in *Ritu* subditur, ultima tamen, vel prima, quia unica, ex quo citatus (juxta verba *Afflicti in dic. num.* 39.) quis fuit peremptoriè, ut compareat die Lunæ, quo die non regatur Curia, quia fuit occupata in aliis negotiis, vel quia dies illa incidit in feriatam, atque ideò inquirit, si circumducta sit citatio, vel potius debeat comparere die sequenti, qua regitur Curia, & si non compareat, possit reputari contumax, & respondet ex auctoritate *Andr.* teneri ejusmodi citatum comparere die sequenti, qua Judex sedet pro tribunali, cujus verba si interpretemur de Judice sedente in excelso loco illo, quando Curia verè regi dicitur, atquè vulgo etiam fertur, tunc regi Curiam, certè res in aperto est, si verò de sedente aliis diebus in Rota, ad decidendas lites, quando vulgo dicitur (*SITENE CORTE*) sequeretur omni die non feriato, quo tribunalia aperiuntur, & cuicumquè patent venienti ad justitiam petendam, licere aliàs quoquè incusare contumacias, prout experientia comprobat, tametsi ex rigore verborum Rituum esset contrarium affirmandum, nisi credamus, eo tempore, nondum fuisse adinventum antè relatum modum regendi Curias in duobus illis, & recensitis hebdomadæ diebus, cujus contrarium fortassè carpitur ex *rit.* 82. cum ait, *& primo die juridico debet accusari contumacia prima, licet Curia non regatur, quia sivè regatur Curia, sivè non, dummodò non sit dies feriatus, in omni casu accusatur, & accusari potest prima contumacia, præsente Magistro Actorum, licet non sit præsens Regens, vel alius officialis, vel alius ex Judicibus*, quæ quidem verba præseferunt extare diem juridicam, & dici, quamvis Curia in ea regatur, & consecutivè, quod non in omni die Juridica regitur Curia, sed extet aliqua inter juridicas, in qua Curia regitur; quamobrem verba nostri *Ritus* præportant omni die juridica eo modo intellecta, quo supra declaramus accusandas priores contumacias. Imò animadversione dignum censemus illa verba, *dummodò sit dies, quo potuisset regi Curia si voluisset*, legi tantùm in figuratione casus; non in responsione, & decisione *Ritus*, quæ exorditur ab illis verbis, *solutio*, quæ dumtaxat inquiunt, debere accusari primam contumaciam

die

die termini, qui non est feriatus, licet Curia non regatur, neque adiicerentur alia illa, *quo potuisset regi, si voluisset*: quapropter illorum nulla habenda erit consideratio, cum attendenda sit dispositiva legis, non narrativa, & casus enarratio, ex notatis à nobis alibi, & quando illorum etiam esset habenda ratio aliqua, possemus interpretari, ut intelligantur, de quovis die Juridico, in quo non secas ac in diebus Lunæ, ac Veneris posset regi curia, si vellet, proptèr cessationem feriarum, tametsi non regatur ob morem regendi illam, in illis dumtaxàt diebus, idquè contingat ex impedimentis mentionatis in *Ritu*, non quia sit feriatus, & propterea non Juridicus.

5 Verba verò *Carav. in hoc Ritu num.* 2, rescribit *Jud. de Angel. ad Foller. in prax. crim. tit. accus. contumac. sub num.*13. subnectens, primam contumaciam posse accusari, etiam coram magistro actorum, vel ejus scriba, insequitur *Galter. in prax. instrum.* 3. *p. princ. vers. personal. in Cur. comp. num.* 5. & proprià manu integerrimi illius viri *R. Scipionis Roviti ad Carav. in hoc Ritu num.* 2. *vers. Sed etiam ejus Scriba*, hæc rescribitur determinatio; Ita fuit judicatum per S. C. junctis aulis in causa liquidationis instrumenti ad instantiam Gabrielis Capani, contra Ferdinandum Montorium, non obstante nullitate primæ contumaciæ allegatæ per dictum Ferdinandum, ex quo prima contumacia fuerat accusata per Scribam ad id Deputatum in Insula Finariæ, sivè Isclæ, ubi Capanus relegatus moram trahebat, diè 17. Julii 1596. Actuarius M.C. est Jo: Baptista de Angelis.

RITUS CCXXVI.

Item nota, quod si feci te citare civilitèr, vel criminalitèr, & accusavi contra te contumaciam, & elapso triduo, post ultimum tempus, puta uno mense, vel duobus, quia nec feceram te adhuc condemnari, vel banniri, quia possum stare certo tempore, prout continetur in quadam alia observantia tu compares in Curia, & facis me vocari, & accusas contumaciam contra me die prima sequenti potes licentiari, & ego condemnor, quod no. si accusatio contumaciæ cadit in diem feriatam, accusatur sequenti,

SUMMA RERUM.

1 *Practicam accusandi contumaciam à Reo actori tradit Ritus.*
2 *Contumacia actoris major est, quam Rei.*
3 *Contumacia Actoris, & Rei diversa est censura.*
4 *In accusanda contumacia utrùm mentio fieri debeat de festivitate antecedenti necne? ob quam incusari tunc non potuit.*

1 PRaxim accusandi contumaciam à Reo actori *Ritus* iste statuit, quam rescribit *Galter. in prax. instrum.* 3. *par. princ. vers. personal. in Cur. comparens, num.* 8. & notat *Arnon. in prax. Judic. cap.* 21. de condemnatione Actoris, de qua *Ritus*, ne quæso, mireris ob illam regulam, quam statuit *Tuschus concl.* 1030. *lit. C.* quod contumacia Actoris major est contumacia Rei, & plenè
2 *Alex. cons.* 100. *sub num.* 6. *lib.* 5. ideòq; contumaciam Actoris, & Rei diversæ esse censuræ, non immeritò scribit *Greg. Tholos. lib.* 31. *sintagm. Juris universi c.* 20. *num.* 8. De triduo loquitur *Ritus* 97. mensium verò computatio quomodo sit facienda, scribimus super *Ritu* 168.

4 Ritus verò nostri in postremis verbis sanctioni, quod si accusatio contumaciæ cadat in diem feriatum, accusetur sequenti, concordant *Ritus* complures, quorum meminimus in *Ritu* 222. quo in loco pauca addimus pro intellectu *Ritus* 221. non solùm sequenti die, verùm præcedenti quoquè dicentis, incusari posse contumaciam, & prætereà adduximus *ritum* 80. & 224. concludentes in accusatione contumaciæ facienda die subsequenti meminisse oportere diei antecedentis festivi.

RITUS CCXXVII.

Item nota, quod in omni casu de mundo, ubi expedit, q; accusetur prima contumacia semper ipsa prima contumacia potest accusari, etiam si Curia non regatur, dummodò non sit dies feriatus: sed talis, qui illo die regi potuisset, si Curia voluisset. Et ita servatur.

SUMMA RERUM.

1 *Miratur Author, cur eadem observantia in pluribus repetatur ritibus.*
2 *Dictio, semper, & perpetuò æquiparantur.*
3 *Ejus quæ sit vis explicatur.*
4 *An operetur perpetuitatem omni tempore, & ut fideicommissum absolutum dicatur, cum declarationibus.*
5 *Dictio, dummodò, ex sui natura modum præportat.*
6 *Quando præseferat conditionem, & notabilis distinctio subnectitur.*
7 *Clausula prædicta, dummodò, quæ sit virtus, latè inquiritur.*
8 *Illa longè distat ab alia dictione, donec quæ perpetuitatem significat.*
9 *Testatoris legato si relictum quid fuerit mulieri, quotannis solvendum, donèc vitam duxerit vidualem, præstari debet quousquè in eo statu permanserit, & si secundas celebraverit nuptias, receptas quantitates non restitue'.*
10 *Non verò si testator usus esset dictione, dummodò, vel si.*
11 *Nedum vocula, dummodò, si, conditionem inducunt, sed etiam verba, casu quo nolit, sivè noluerit.*
Definitio conditionis adducitur.
Deficiente certa lege, satis est ratio naturalis ad convincendum.
12 *Quid si legatum iis sit conceptum verbis*, volendo però osservare il letto viduile, *an conditionem præseferat.*
13 *Accidit hic articulus disputandus inter D.D. Theresiam Petram filiam q. Francisci Baronis Clavicorum, & D.D. Juliam Tortelli matrem dictæ D. Theresiæ, & D. Consil. & Præs. Jo: Baptistam Amendola ejus secundum Virum.*

14 Cæ-

14 *Cujus controversiæ caput compilavit Dom. Præs. D. Franc. Merlin. cent.2. controv.forens.cap.40.*

15 *Adducta per ipsum Merlinum in beneficium Tortelli in dubium revocantur.*

16 *Et nonnulla ad fundandum ex memoratis verbis, fuisse inductam conditionem suspensivam, ac si dixerit testator (si lectum vidnale servaverit) breviter traduntur,*

17 *Verba sententiæ S. C. in illa thesi recensentur, à qua fuit reclamatum, & quatè non fuerit prosequuta reclamatio, indicatur.*

D. D. Vincentius Petra Baro Vasti Girardi, Authoris Pater dulcissimus memoratur, ejusque ortus, & occasus recensentur.

D. Andreas Capuanus Patritius Neapolitanus de Sedili Porta Novæ Authoris cognatus laudatur.

18 *Fuit etiam reclamatum à sententia eodem D. Merlino referente, lata per S. C. in beneficium dictæ Juliæ, qua fuit liquidatum interesse antefati ad rationem ducatorum sex, cum d midio pro centenario.*

19 *In causis prædictis nihil pro defendenda pupilla Authoris pater prætermisit, litemque justam prosequutus fuit.*

20 *D. Julia Tortulla legatum etiam consequi non poterat, quia in testatoris domo non habitavit, & ej[…] filiæ tutelam non exercuit, juxta testatoris præceptum.*

21 *Author percipere non valet, quidnam moverit D. Merlinum, ut in add.cap.16.in fin. assereret, quod retardatio solutionis potius esset adscribenda D. Vincentio Petra tutori, quam Theresiæ filiæ pupillæ.*

22 *Antefatum, dote non soluta, an debeatur, late inquiritur,*

23 *D. Merlinus improbabiliter, salva ejus pace, tutorem improbat, & cur.*

IN hoc *Ritu* iterùm advertere non omittimus,
quod si in diversis materiis repetitos *ritus* velle-
1 mus simul congerere, agnosceremus, eos excede-
re centenarium numerum, quomodo autèm id ac-
ciderit, & quam ob causam, penetrare non vale-
mus, neque memoriæ lapsui adscribendum puta-
mus, cum unus ab altero, ut plurimum, longe non
distet: immò alter alterum multotiès immediatè
subsequatur, aut uno tantùm intermedio, ut pro-
fectò contingit in hujus *Ritus* observantia, quam
eandem retulerat *Ritus* 225. ubi notavimus.
Hic propterea nonnulla circa dictiones *semper*,
& *dummodò*, quarum meminit *Ritus*, observamus.
Primæ namque dictionis meminerunt *ritus* 17. &
27. inibique nos pauca adnotavimus, & *Tuschus*
perplura congerit *conclus.371 lit.D* hic autem ha-
benas dilatando, advertimus, illud idem insinua-
2 re, quod altera dictio, *perpetuò*, teste *Marta tract.
clausul. par.3. claus. 77.* nimirùm, operari perpe-
tuitatem omni tempore, omnique casu, scripserunt
*Roman.cons.407. nu.4. Paris. cons.75. num.34. &
cons.90. n.25. vol.2. Morla p.par. tit.6. in ejus ini-
tio, n.60.* quin, & illam propterea explicari, idest,
omni tempore, & omni casu, dicit *Boer. in decis.
158. nu.4. Mandos. in Glos. facult. §.nos qui. vers.
semper, & Berous in rub. de jurepatron. nu.81.* ip-
samque continuitatem præseferre *Jacobin.* asserit,
*in l.circa eùm, num.11. ff.de probat. Boer. ead.add.
decis.158. nu.6. & 7.* ubi id limita[…] ait in quibus-
dam casibus, quos subjicit *nu.9.cum seq.de Fran-
ch.dec.307. nu.7. Consil.Marcian.cons.3.nu.25.to.1.*
3 Verùm denotare generalitatem, quo ad tem-
pus, secus autèm quo ad casus, inquit *Jas. in l.1.
nu.6.ff.sol.matr.* idemque *Boer. num.* 9. & insupèr
præfata dictio universalis affirmativa de ea re re-
gulam esse ostendit, juxta tradita ah *Osasc.dec.87.
nu.8. Soccin.* omninò videndo *cons.11.nu.5. vol.1.
Tiraq. de retract. lignag. §.1. gl.9. nu.224. & 225.*
4 atque *Menod. loco mòx adducto*, eamquè operari
plurimùm in fideicommissis ad eum finem, ut ab-
solutum dicatur, ait *Curt.Jun.cons.22. num.23. &
cons.161.nu.12.* idemque *Boer.indic.decis.158.n.1.*
Gentilis meus *Petrus Anton.Petra*, olim Præses in
Senatu Biacentiæ, *de fideicomm.qu.5.nu.37.Consil.
Marcian.cons.69.nu.6.8.*& 29. *tom.2.*
5 Dictionem verò prædictam, dummodù ex sui
natura modum dræportare, non conditionem crè-
diderunt, *Bar. in l.quibus diebus, §. ult. vers.quid
de dictione, dummodò. sub nu.4. ff.de condit. & de-
monstr. Napod.in consuetud.si qua mulier.vers.dum-
modo, nu.14. Dec.cons.327. num.3. Ruin. cons.12.
nu.4. vol. 3. Rebuff. in concord. Franc. rub. de Reg.
nom. § fin. vers. dummodò, atque in praxi benefic.
tit.de dispens. rat.ætat.in verbo, provisio, Borgnin.
Cavalc. in tract.de usufruct. mulier. relicto. cap. 9.
num.112. Mandos. in regul. Cancell.17. qu.2. nu.2.*
post *Gomes. inibi qu.1. Rota decis. 231. alias 1. de
condit.oppos.in novis,* qui quidem omnes inhærent
resolutioni *Bal.in cap.dudum, el 2.vers. & hac fa-
ciunt ad quæstionem de elect.* dum non facere con-
6 ditionem ait: obligare aut[…] ad sic faciendum
addit, cumque sequitur, etiam *Corneus cons.130.
vers.potest, vol.3.* verùm qui præferre conditionem
crediderint, non defuerunt, præsertim *Cravett.cons.
10. num.14. Surd. decis.209. nu.4. Gemin. in cap.
non potest, §.1. vers. nota bene de dictione, dummo-
do, sub nu.12. de præb.in 6. Bertrand.cons.201. n.5.
vol.1. Soccin.cons.148. nu.46. vol.1. & Immor.cons.
18. nu.13. vol.3. Jas. cons.104. col.4. vol. 4. Berous
qu.99. nu.3.* aliique mille.
Alii tandem dissentientes has conciliant sen-
tentias, ut modum insinuet, quando rei perfectæ
jungitur, conditionem verò, quando rei imperfe-
ctæ annectitur, ut videre latius est apud *Tiraq.
in tract.de retract. lignag. §.8. gl.8. Mandos. Regul.
cancell.31. qu.13. nu.8. Rebuff.indic. §.final. verbo,
Dummodo, Borgn. eod. num.117. Molin. de primog.
lib.2. cap.15. a num. 29. Menoch. cons. 60. nu.47.
vol.1. & cons.918. nu.7. vol. 10. Ann. singul. 580.
Cons.Marcian. cons.26. to.1,* tametsi, & illud præ-
tereundum minimè sit, ut alterutro in casu ea ne-
cesse sit adimpleri, quibus adjungitur, alioqui
rueret actus, quique suum minimè consequeretur
effectum, *Alex.* authorante *in l.1, in princ. nu.7.
ff.ad l.falcid. Paris.cons.95. nu.44. vol.2. Dec.cons.
661. vers.secundo, num.12, Anchar.cons.169. vers.
sive tamen sub nu.2. Alciat.cons.211.nu.3. Benve-
venut.Strac. in suo tract.de mercat.tit.de mandat.
nu. 8.* ubi alios plures id ipsum affirmantes cumu-
lat, necnon *Borgn. in eod. nu.117. & num.119.* ac
propterea ad effectum verificandi narrata, utcum-
que sumatur, nihil interest, cum utroque in casu
teneatur docere de narratis, qui gratia innititur,
ex *Jo:Andr. & Folyn.* quos recenset *Marth.tract.de*
clau-

clausul.par.1.concl.34. nu.2.

7 Complura exempla hujus clausulæ habentis annexa multa, atque ad invicem dissimilia verba, idem *Martha* illustrat, quæ nequæso, perlegere omittas, ac præsertim *in clausf.35.* tractat de clausula illis concepta verbis (dummodò alteri non sit Jus quæsitum) *in clauf. verò 36.* de altera. (Cummodò causa non sit instructa) *in 37.* de alia. (Dūmodò causa ejus dispositio ad nos hac vice pertineat) *in 38.* de illa. (Dummodò intrusus non sit) *in 39.* de illa. (Dummodò omnes simul non excedant) *in 40.* de alia. (Dummodò per ordinarium collatorem non fuerit facta provisio) *in 41.* de illa. (Dummodò plures non sint simul) *in 42.* de alia. (Dummodò remaneant centum pro Rectore.) Tandèmq; *in 43.* de alia. (Dummodò remaneant quinquaginta liberi pro Rectore.

8 Illam insuper longè distare ab altera dictione, *donec*, non omittimus: propterea quod dictio, *donec*, perpetuitatem haud significat, utique verò ista, nimirum si testatoris legato relictum quid fuerit mulieri quotannis solvendum, donec castè
9 vixerit, vitamque duxerit vidualem, præstari debebit quousque in eo statu permanserit, & quandocumque secundas celebraverit nuptias, tametsi deinceps consequi amplius nequeat, receptas nihilominus ante actis annis quantitates non restituet, teste *Bar. & Castr. in l.fin.C.de indict. vid. toll. Alex. conf.28. nu.6. vol.4. Soccin. conf. 31. num.7. vol.4. Ruin.conf.57. nu.17. & conf. 190. nu.1. vol. 2. Parif.conf.95. nu.44. vol.2. Cravet.conf.300.n.5. Franc.Curt.Sen.conf.1 num.3.* eodemque *Cavalc. eod.cap.9. nu.115.* quandoquidem eo casu testator minimè vetuit mulieri alias inire nuptias, sed tantū legatum posse adipisci, donec se nuptui tradere vellet, & nubendo, legato tantùm in futurum privetur, prout consuluit in individuo *Dec.conf. 621. Ruin conf. 65. num.1. & 6. vol. 2. & citatus Borgnin. adducto num. 117.* & de hujusmodi dictione donec, nonnulla tradunt *Grat. in dict. 45. Barbos. in dict.76. Reg.de Ponte conf.155. num. 51. tom.2. Mangil.de imput.qu.61. num.13. Staril. Pacific.de salvian.interd.insp.4. cap.5. nu.217. Bocer.de feud. in 1.tract.sub nu.107. Turret.de effect. & def.clau. codic.q.49. à nu7. Garciar. patroc.34. nu.4. Lazar. de moment. tempor. cap.20. nu.35. Polyd. Ripa observ.372. nu.3. Mant.conf.93. nu.2. tom.2. Bertaz. de clausf.instrum. clauf. 15. Glos.4. nu. 1. Reg. Galeot.respons.8. num.41. Spino conf.54. nu.57. Fugenius conf.49. nu.29. conf.58. nu.19. & 20. Danza de pugna DD.tit.de dictionib.n.59.*

10 Quod si testator usus esset nostra dictione, *dummodò*, vel altera, *si*, & similibus, quæ perseverantiam, ac perpetuitatem cum denotent, citra dubium, alio contracto matrimonio, perceptos fructus restituet, quamvis in illis viduitatem custodiverit, *Paris.* ità defendente, *memor.conf.95.n.44. Berous ead.qu.99. nu.3.* apertiùsque asserit citatus *Cavalc.in illo cap.9.nu.117.* necnon *num.119.* ubi probare nititur verbis *Cravet.conf.201.num.40. & Parisii conf.17.nu.19.vol.1.* & dixerant *Bal.in Auth. cui relictum, C. de indict. vid. toll. Cagnol. in l. quod quoquam num.12. ff. de regul. jur. & confirmant, Gratian.dec.187. nu.1. Præf.de Franch.dec. 231. Horat. Visconti in conclus.jur. verbo legatum factum. Peregr.de fideicomm.artic.12.n.111.*

11 Et nèdùm voculæ, *dummodò, si,* preseferre conditionem, sed etiam verba illa, *Et in caso, che non veglia*, quę latinè exprimuntur, & casu quo nolit, sive noluerit, conditionem facere, dicebam in consessu doctissimorum virorum, siquidem conditio, quę diversimodè à DD.definitur, nihil aliud est, quam adjectio, sive oratio, qua id, quod agitur, in futurum eventum suspenditur, atque differtur, ut descripsit *Duar.de condit.instit.cap.2. & Donellus lib.8. commen. cap.14. fol.mihi 255.n.40. & cap.30. fol 330. num.30.* Sivè, suspensio dispositionis ex aliquo futuro eventu, ut tradidit *Galgan.de condit. p.1. cap.1. nu.12.* eam causaliter definiendo. Et proindè non tantùm dictio, *Si*, sed omnes dictiones, quę suspendunt dispositionem in eventum futurum conditionem induunt, ut docent *Bar.Bal.* cęterique omnes, & probat *tex. in l.itaque 39. ff. si certum petatur*. Cumque dictiones, *casu quo*, suspendant dispositionem ad tempus, & eventum futurum, ad instar dictionis, *Si*, & similium, consequens est conditionem facere. Idem namque est asserere, *Lego tibi centum, si navis ex Asia venerit*; ac *Lego casu quo, navis ex Asia venerit*. Vel *Lego, si volueris*, ac *Lego, casu, quo volueris*; Imò magis mihi videtur exprimi conditionem, *casu quo*, quam per dictionem, *Si*. Sufficere itaque dicebam ad id suadendum, rationem naturalem, quam satis esse deficiente certa lege, tradidere *Molina de ritu nuptiarum lib. 3. qu. 39. lib.1. Surdus conf.158. num.13.* & alibi; *Grat. cap. 6.discept.nu.17.* & alii quos collegit *Barbos.axiom. 83. nu.3.* Imò ratione naturali existente, quęrere legem, superfluum esse, docuit *Scaccia de commerciis, §.7. glos.2. num.35.* quem sequitur idem *Barbos.axiom.197. nu.16.*

Sed in medium etiam adduximus *Bal.in conf. 241.incip.casus talis est, vol.1.* ubi tradit verba, *& in casu quo*, facere conditionem expressam, *Corn. conf.187. num.7. vol.2. Cravett.conf.268. in princ.* docentem verba, *casu, quo habitare non posset*, importare conditionem, perindè, ac si dixisset testator, *si habitare non posset*, & alia citat *consil. Cornei, Tusch.in concl.583. lit.C. num.10. & 15. Bec. consil.39. nu.20. Surd. conf.268. num.8. conf.496. nu.15. conf.452. num.39. & conf. 548. nu. 10. & Theod. de Rub. in singul. Rota se.2. par. 4. clausul. 194.* quos sequitur *Barb.in tract.de clausulis, clauf. 15. Gratian. cap.493. nu.5.* ibi: *Maximè, quia ista conditio, casu, quo*. Et perlegatur amabo *Galganettus in tract.de condit.* nam id ille testatur, *in par.1.ca.89.n.27.*

12 Hic articulus pro difficiliori casu discussus fuit in S.C.cum agebatur causa Dom.D.Juliæ Tortelli, cum hæredibus Domini D. Francisci Petra Baronis Clavicorum Patrui mei. Is namque, instituta sibi herede D.Theresia Petra communi filia, Julię uxori ita legavit. *Item lassa esso testatore alla detta Signora Giulia Tortelli sua cara consorte, volendo però osservare letto viduale, usufruttuaria sua vita durante di duc. mille, verùm à morte di detta Signora Giulia sua consorte torni alli heredi, e successori di esso testatore, mà non osservando letto viduvale, non se lo dia eccetto che li sopradetti vestiti, & altre galantarie fatte come di sopra, e volendo osservare letto viduale, e stare in casa di esso testatore, vuole, che sia Signora, Padrona, e Tu-*

tri-

trice insolidum, con li sopradetti Signori madre, e fratelli, e compare.

13 Et cum vidua jam permansisset quinquennio Julia, secundis nuptijs cum Domino Jo: Baptista Amendola Regio Cousiliario, & Præsidente Decano Regiæ Cameræ, utrumquè petijt in Sac. C. legatum, nempè, usufructus ducatorum mille, & alimenta, juxtà notissimam *Bulgari* Consuetudinem,

Cui postulationi Tutor D. Theresiæ objectionem adhibuit, quòd scilicèt absolvenda esset prædicta Pupilla, dùm Julia lectum vidualem non servaverat, nequè domi habitaverât, testatoris ut mens hujus fuerat, & præceptum, pro qua re agitatus est articulus, si legatum usufructus certæ summæ, & alimentorum factum in beneficium uxoris à viro simpliciter, *volendo però osservare il letto viduale*, sit suspensivum, an verò resolutivum, conditionem præseferens, adeò quod pro primo anno purum, pro sequentibus conditionale censendum,

Calamum arripuit pro Pupilla celebris advocatus ille *Pi osperi Caravitâ* ex filia Neptos togæ Decus *Consil. Petrus Caravita*, cujus copiosè meminimus *in Ritu* 101. *num.* 5. *tom.*1. & ommissis alijs, illius referunt laudes *Nicolaus Topius de orig. Tribunal. p.2. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 171. *Franciscus Maria Pratus tom.*3. *discept. for. cap.*31. *num.*14. *Laganarius in princ. addition. ad comment. Reg. Roviti super prag. verbo, Petrus.*

Scripsit pro Julia Præsidens ejus Vir utriusque verò Patrocinantis scripta *Thorus* rescribit *in sup-*
14 *plem. comp. decisionum, verbo, legatum usufructus*, è quibus Doctissimus, & integerrimus, Sac.Cons. Præses *D. Franciscus Merlinus* causæ Commissarius, cum Consiliarij munus obibat, caput compilavit, remque omnem instituit, *centuria* 2. *contro. for. cap.*40.

15 Pro hærede dicebatur ex memoratis verbis in legato adjectis fuisse inductam conditionem suspensivam, ac si dixisset testator (si lectum viduale servaverit) non autem resolutivam, temporisque distributivam, ac si dixisset, quousque lectum viduale servaverit, *ex Glos. in l. si in ex parte in verbo adeundo*, ubi *Bart. num.* 1. *ff. de acq. hæred. Bart. in l. falsus, num.* 6. *C. de furt.* & in specie *Ruin.* in casu, de quo agimus, si dixerit Testator,
16 observando lectum vidualem, consuluit, in *cons.* 170. *num.*5. *&* 6. *lib.*3. legatum fuisse conditionale à principio sub suspensiva conditione, non autem temporis distributiva, *Ruin.* sequuta fuit *Rot. Roman. decis.*187. *num.* 5. *&* 6. & licet *Bald. in cons.* 267. *vol.* 5. dicat, gerundium prædictum (*osservando*) exponi prò (donèc, vel quamdiù) tamen ultrà quod idem *Bald. ibi num.*4. *&* 5. dicit magis veram contrariam opinionem, & si sua magis testatoris voluntati faveat, ultrà hoc, inquam, *Surd.* etsi dicat *Bald.* opinionem uti minus rigorosam sibi placere, tamèn fatetur verum sensijsse *Ruinum d. cons.*170. ubi testator sub contraria conditione legatum ademit, nempè, si dixerit testator (relinquo, ut supra servando vidualem vitam, & si nupserit, relinquo dotes) quia tùnc, dicit ipse, illa secunda pars conditionalis ità priorem explicat, ut relictum quoque conditionale censeatur, ità *Surd. de aliment. tit.*5. *q.*3. *num.*43. & probatur ex *tex.* aperto *in l. aliquando, de condition. & demonstr.* ibi (*ex diverso quoque purum datum; legatum conditionale videtur, veluti quod sub conditione ademptum est, quia sub conditione contraria datum videtur* (ex quo *Text.* si disponitur, quod etiam purum legatum transit in conditionalis naturam, data conditionali ademptione ipsius, quanto fortiùs legatum relictum per verba gerundij transibit in conditionale à principio, data dicta conditionali ademptione, hic est casus noster, nam Franciscus testator ademit legata facta suæ uxori, si transibat ad secundas nuptias, per ea verba (*mà non osservando letto viduale, non se li dia, eccetto, che li vestiti, e galantarie*) ex quibus negari non potest per dicta verba suspensivam inductam fuisse conditionem, & per consequens nulla ei prò tempore, quo lectum vidualem servavit deberi alimenta, conferunt tradita à *Fontanell. de pact. nupt. Gl.* 2. *p.*3. *à num.* 10. *D. Cons. Rocco lib.* 1. *resp.* 42. *Anton. de Amato resol. var. tom.*1. *resol.*39. *à n.*104. *Sperell. dec.*40. *num.*36.

Omitto alias rescribere rationes, solius decisionis è S. C. emanatæ mentionem faciam, quam ip-
17 se etiam *Merlinus* rescribit, *sub num.*43. *Declaramus deberi Juliæ Tortelli alimenta vigore legati à Francisco Petra ejus viro eidem facti pro tempore, quo lectum vidualem servavit, pro quantitate liquidanda per S. C. in qua comprehendatur etiam usufructus ducatorum mille eidem relictus, & fructus dotis: ad quas quantitates condemnamus conventos nomine, ut in actis, salva provisione facienda respectu aliorum in supplicatione contentorum.*

A qua sententià dulcissimus Pater meus D. Vincentius Petra Baro terrarum Vasti Girardi, & Caccaboni (Vir religione, pietate, ac doctrina satis conspicuus, qui ad sublimes dignitatum gradus pervenisset, nisi podagra continuò laborasset, vitam ille auspicatus est anno salutifero 1594. die 8. Junij, clausit, omnium memore, die 2. Febr. 1659. & in Cappella domus nostræ intus venerabilem Ecclesiam Sancti Petri ad Majellam humatus fuit) dico, pater meus tutor dictæ D. Theresiæ ejus neptis reclamationem obtinuit, quæ prosequuta non fuit, compositis inde rebus inter prædictos conjuges, & D. Theresiam, ejusque virum D. Andream Capuano meum cognatum, Militem Sedilis Portæ Novæ, hominem nobilitate insignem, ac suavibus moribus præclarissimum.

18 Eodem modo res sese habuit de sententia, *eodem Merlino referente*, lata, sub die 11. Januarij 1640. per quam, *condemnati fuerunt tutores D. Theresiæ Petra ad correspondendum hæredibus dictæ Juliæ de annuis introitibus pro capitali ducatorum 1333. antefati debiti ad rationem ducatorum sex cum dimidio pro centenario à die mortis viri, & in futurum*, ut liquet ex *cap.* 16. *ejusd: Centur.*2. *D. Merlin.*

19 Duo tamen hic advertenda sunt. *Primum*, quod nihil pro defendenda Pupilla Pater meus prætermiserit, ut acerrimus defensor contra Tortelli, ejusque secundum virum litem prosequutus fuerit, non modo, ut ab eorum prætensionibus illos excluderet; Verùm etiam, ut ad maximam pecuniæ summam exolvendam condemnaretur. Etenim justissimè litem intenderat, nequè ab rei veritate quidquam discesserat, cum evidentèr ex eisdem

causæ actis, & processu justitiæ Pupillæ integritas appareat, & ex ibidem dictis, & doctè exaratis à *Domino Merlino* apparet, quàm proclivius S. C. debebat absolvere dictam Thercsiam ab alimentorum prætensione, maximè quod Julia pro eo tempore in testatoris domo non habitavit juxtà illius
20 præceptum, mandans (*volendo osservare letto viduale, e stare in casa d'esso testatore*) & per consequens legatum consequi non poterat, *Glos. in l.1. verbo, post mortem; C. de leg. Amat. cons. 29. num. 16.* item tutela Theresiæ eidem à Francisco viro injunctam non exercuit, & sic alimenta minimè vigore legati prædicti habere poterat, *l. mesennius, ff. de excus. tutor, Bar. cons.211, nu. 7. lib. 1. Berous cons. 185. num. 3. lib. 1.* alijque per *Guttier. de tutel. parte 3. cap. 5. num. 5. & cap. 13. num.2. Surd. de aliment. tit.4. quæst.15. Marta de success. legal. p.4. q.18. artic.7. num.1, Galganett. de condit. & demonstrat. cap.15. nu.3. Anell. de Amato cons.29. vol. 1.* quem refert *Consil. Ariat. de Mesa lib.2. var. resol. cap.40. num. 20.* & ipsius Juliæ adfuit culpa, quæ conditionem adimplere noluit, dum commodè, & honestissimè in domo testatoris commorari poterat, una insimùl cum testatoris matre, Dom. D. Julia de Ebulo, ex Comitibus Triventi, fœmina prudentissima, & omnibus virtutibus ornata, quo casu, etiam juxta adversantium *DD.* effatum, legato privatur, ut notant idem *Reg. Merlin. add. cap.40. num.40. & 41. Reg. Capyc. Latro dec. 52. num. 3. & 6. lib.1. Reg. Sanfelic. dec.203. sub num.8. t.2.* quos insequitur *Jo: Franc. Marotta discept. forens. cap.38. à num.32.*

21 Et tandèm percipere non possum, quidnam potissimùm moverit *D. Præs. D. Franc. Merlin.* hominem cæteroqui, & prudentia, & doctrina præditum, (quem ahùc mortuum summè veneror) ut *in adducto 16. cap. in fin.* assereret, quod retardatio solutionis antefati potiùs erat adscribenda Vincentio Petra tutori, quam Theresiæ filiæ pupillæ, quando antefatum non debebatur, ex quo
22 dos promissa Francisco Petra soluta non fuit, ex *tex. in §. fin. Aut. de non elig. 2. nub. in §. Illud, Auth. ut exaction. inst. dot. novell.91. Aut. sed quæ nihil, C. de pact. convent. Aut. dos data, C. de donat. propter nup. Afflict. in decis. 242.* & ibi *Ursill. num.1. Gramm. in decis.97. Molfes. tom.1. ad consuet. Neapol. p.7. qu.6. num.4. & 5. Avus meus in addit. ad Capic. dec.65. vers. usufructus antefati, Fachin. lib.8. controv. in cap.68. Tassen. super prag. de antef. vers.4. observ. 4. num. 47. fol. mihi 307. Anell. de Amato in cons.92. num. 1. Reg. Rovit. in cons.50. num.10. ubi multos allegat, tom.2. Ricc. collect.87. Episcop. Maranta tom.2. respons. 12. nu. 1. Grivell. in decis.41. num. 47. Mastrill. in decis. nu.12. August. Barbosa in ejus collect. in cit. Aut. dos data, C. de donat. propter nupt. num. 10. Reg. Capic. Latr. in decis.63. num.7. tom. 1. & in consult.124. num.49. tom.2. Thor. in comp. decis. Neapol. tom.1. verbo, Antefatum, fol. mihi 40, Dom. Judex Franciscus Maria Prat. discept. forens. cap. 36. num.4. tom. 2.* & de hoc non esse dubium testatur eruditissimus *Dom. Reg. Donatus Antonius de Marinis lib. 2. quotid. resolut. cap.24. num. 2.* quamvis non ignoremus contrarium firmari, si antefatum fuerit constitutum, nedùm habito respectu ad dotes, sed etiam contemplatione matrimonij, & ex alijs justis causis, *Jo: Angel. Pisanell. in addit. ad Napodan. in consuetud. quartam autem, vers. noto ex ista glos. fol. mihi 252.* licet ipse pedes non figat, cum cogitandum relinquat, sequitur *Consil. Jo: Andr. de Georgio in alleg. 45. nu. 18. & 19.* ea ratione, cum dispositio fundata sit super pluribus causis finalibus, ideoquè una cessante, non cessat dispositio, allegat *Bald. in l. si lex, ff. de hæred. instit. Imol. in l. si magna, ff. de verb. signif.* si enim verba prædicta, ex alijs causis, non operarentur solutionem antefati, frustrà fuissent apposita in contractu prædicto, quod sanè non est affirmandum, ex *reg. l. si quando, ff. de leg. 1.* constituitur enim antefatum in præmium pudicitiæ, primi osculi, & amissæ virginitatis, *Præs. Merlin. cent.2. controv. c.14. num. 5. Fontanell. to. 1. de pact. nuptial. claus.4. glos.1. num.11. Molfes. tom.1. ad consuetud. Neapol. p.7. q.8. num. 1. Reg. de Ponte in decis.24. num. 20. Quinate Jesuvita to. 2. de contract. disp.35. sect.3. num. 38. Reg. Capic. Latr. in decis.175. num.40. tom.2. Thor. in suppl. compend. dec. verbo, antefatum*, & hodiè propriè dari in præmium amissæ virginitatis, testatur *Præs. de Franch. in dec. 182. num. 9.* & meritò, mulier corrupta, virginaliquè spoliata corona ad illam restitui humanitùs ampliùs minimè potest, ad *tex. in l. unica, C. de raptu virg.* undè lepidè *Ovid.* ait:

Nulla reparabilis arte.
Læsa pudicitia est, deperit illa semel.

& jocosè *Apul. apol.2.* Virginitate excepta, quicquid aliud in dotem acceperis, potes, cum libuerit, omne uxori retribuere, hinc etiam perbellè dixit *Mastrill. decis. 73. num. 13.* antefatum pretium sanguinis vocari. Ideò quamvis dos soluta non fuerit, nihilominus deberi antefatum ex alijs causis, quibus promittens potuit moveri, affirmat *Dom. Scipio Theodor. in alleg. 13. num. 16.* tradens, sic per S. C. in causa Baronis Pappaderis decisum fuisse, hanc etiam opinionem copiosè, & validissimis rationibus fundat, pluriesque secundum eam decrevisse S. C. refert *D. Consil. Marcell. Marcian. senior in cons.58. à num. 7. usq; ad 13. tom. 2. & cons.60. num.14. ead. tom.2. & in fin.* in quo contrarium firmavit *Rovit. in cons.50. vol.2.* in illa famigerata causa, inter hæredes quondam *D. Hyppolitæ* Gonzaghæ, cum hæredibus quondam D. Fabritij Columnæ, & idem sub die 9. Julij 1636. judicatum refert *in fin. d. cons. 60.* ad relationem D. R. Hectoris Capyc. Latro tùnc Regij Consiliarij, & causæ Commiss. in causa inter Petronillam Guarinam ex una, & D. Beatricem Acquavivam ejus filiam, ex altera.

Propterea, & quatenus deberi admitteremus, non tam excedens, & multo minori interesse prætendebat tutor, pro quo satisfactum ipsi quoque fuerit, ut ex pluribus solutionibus innotescebat.

24 Quamobrem *D. Merlinus* (ipsius pace dictum sit) improbabilitèr tutorem incusat, dum hic justè conatus fuerit ostendere, prædictum antefatum, ejusque interesse minimè deberi, ut apertissimè ex processu constat, nec utraque pars illi decisioni acquievit libentèr, ut idem *Merlinus* affirmat, sed tutor reclamavit.

RI-

RITUS CCXXVIII.

ITèm quod nullus privilegiatus, trahat alium privilegiatum ad Curiam ipsam, nisi sit curialis, sed cum privilegiatus trahit non privilegiatum ad Curiam ipsam, privilegiatus jurat, quod perhorrescit, excepto curiali, qui non jurat, & privilegiatus trahit ad Curiam ipsam jure cesso, ex causa tamèn necessaria, non lucrativa, excepto curiali, qui ad Curiam ipsam de jure cesso non trahit, sed nullus privilegiatus trahit, ex pœna sibi cessa conventionali, sivè legali.

SUMMA RERUM.

1 *Nemo est, qui singularis, & omni exceptione major haberi non cupiat.*
2 *Benè factum est, ut nullus privilegiatus ad Curiam vigore electionis fori trahatur.*
3 *Privilegiatus contra privilegiatum fori electionem non habet.*
4 *Neapolitani trahunt ad tribunalia Neapolitana privilegiatos, etiam pupillos, & viduas.*
5 *Quin Capuanos, & Cosentinos.*
6 *Et an subjectos Regiæ Doghanæ menepecudum.*
7 *Curiales trahunt etiam privilegiatos.*
8 *Etiam curiales exteri, & non Neapolitani, quidquid dixerit Caravit. in Rit. 232.*
9 *Non tamèn curiales trahunt ex jure cesso.*
10 *Regula desumitur ex hoc Ritu conformis Juri communi, ut nullus admittatur ex jure cesso, nisi fuerit causa necessaria, & cessio dependeat ex causa onerosa.*
11 *Miserabiles personæ, & Neapolitani privilegio electionis fori fruuntur, quamvis agant, ex jure cesso, & ex causa lucrativa.*
12 *Fraus non præsumitur, nisi probetur.*
13 *Evidens conjectura erit, si cessio fiat post litem cæptam.*
14 *Si fuerit actum, quod lucrum sit cedentis.*
15 *Si Cessionarius sit solitus talibus litibus implicari, & cessio sit absque causa.*
16 *Adeò quòd ex cessione sine causa agi non potest contra debitorem.*
17 *Si cessio fiat in potentiorem.*
18 *Qui dicantur potentes, & quomodo probetur potentia, remissivè.*
19 *De cessione facta Clerico, vel Ecclesiæ à laico remissivè.*
20 *Quibus aliis conjecturis constet, cessionem esse simulatam, remissivè.*
21 *Cessio Jurium, & actionum, non facta solutione pretii, àn sit valida, vel haberi possit fides de pretio.*
22 *Fraudibus omnino est obviandum.*
23 *Simulatio, cum in simulantis animo consistat, difficillima est probationis.*
24 *Conjecturæ propterea, & præsumptiones admittuntur.*
25 *Ad probandam simulationem, & fraudem duæ conjecturæ sufficiunt.*
Imò unica.
26 *Donatio omnium bonorum, vel majoris partis fraudem inducit.*
27 *Potissimum, si fiat conjunctæ personæ à publico negotiatore.*
28 *Conjectura fraudis erit, si contractus fuerit clam, & occultè celebratus, & extra territorium in loco non consueto.*
29 *Filio se abstinente ab hæreditate paterna, & possmodum per interpositam personam emente bona hæreditaria, fraus præsumitur.*
30 *Dummodò clandestinè id agatur; non verò si palàm, & bona fide.*
31 *Maximè si emerit res majorum.*
32 *Affectio nè res majorum distrahantur multùm à Jure habetur in consideratione.*
33 *Tutor palam, & bona fide emere potest bona pupilli, adhibito alterius consensu, vel Judicis decrèto.*
35 *Nimia cautela, diligentia, liberalitas, & actuum celeritas dolum, fraudemque probant.*
36 *Fraus præsumatur nè si debitor repudiaverit hæreditatem in præjudicium creditorum.*
37 *Et àn possit id fieri tuta conscientia.*
38 *Exornatur tex. in l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum.*
39 *Donatio facta tempore infirmitatis in fraudem facta præsumitur.*
40 *Sic in vassallo infeudante in ætate tàm senili, quod generare non possit.*
41 *Fraus probatur per binas comminationes factas a muliere, quæ volebat, ut nihil perveniret de bonis suis ad filios, vel agnatos.*

NEmo est, qui singularis, & omni exceptione
1 major haberi non cupiat. Insitum est cujusque naturæ, id maximè facere, quo cæteris præeminere videatur, suprà naturæ conditionem se esse fatetur aliquis, si privilegio aliquo præfulgeat, quo à commum hominum grege segregetur quod, ut possideat, nec sumptibus parcit, nec labori, & nè ab illo deturbetur, diligentissimè curat. Hinc benè factum autumo, ut nullus privilegiatus ad Curiam vigore electionis fori trahatur
2 ab altero itidem privilegiato; utriusque enim honos, & dignitas, & Principum favore abdicandum utrumq; etiam existimarem; Proindè nè videar, & ego aliquid officere, *Ritus* explicationi dumtaxat operam dabo, cujus quippè Principem resolutionem, quod scilicet privilegiatus
3 non trahat alium privilegiatum ad Curiam ipsam, latius comprobamus, *in rit.* 131. confirmanrque *Præs. de Franch. dec.*16. *num.*3. *& dec.*553. *num.* 4. *Ludovic. dec. Perus.*3. *num.*21. *Fusc. sing.*87. *lit. P. Antonell. cons.* 63. *Foller. in prax. crimin. rub. audiant excus. num.* 105. *Capiblanc. in pragm.* 8. *num.*170. *tom.* 1. *de Baron. Muscat. in prax. S. C. lib.*1. *par.*2. *Glos. competentes num.*36. *Ricc. collect. dec.*300. hunc *Ritum* exornans, *collect.*348. *collect.* 2260. *&* 2306. *p.*6. quin, & Regius Senatus Cathaloniæ indistinctè prædictum concedit privilegium adversus æque privlegiatum, teste *Cancer. var. resol. tom.*2. *cap.*2. *num.*23.
4 Verùm illa restringitur multis in casibus, præsertim in Neapolitanis, qui trahunt reliquos privilegiatos, etiam pupillos, & viduas, *Marcell. Calà de modo artic. num.* 43. *pag.* 11. etiam Capuanos,
5 quamvis desuper privilegiatos, *Afflict. dec.*133. *n.*8. & Cosentinos, *Caput. de regim. Reipubl. cap.*1. *nu.*
6 109. etiam subjectos Regiæ Dohanæ menepecudū, ut decisum tradit *Thor. p.* 3. *compend. decis. sect.* 2

verbo Neapolitani Cives, sed contrarium dixerat Reg.
de Ponte de potest. Proreg. tit. de regal imp. sit. §.8. nu.
42. quem insequuntur Novar. de elect. fori in novis.
impressione qu.47. nu.5. Gizz. ad Capic. Latro dec 54.
nu.13.

7 Excipit etiam Curiales, Ritus, qui nec jura-
mentum perhorrescentiæ (de quo in ritu 230. erit
sermo) præstare obstringuntur, ibi, Excepto Curia-
li, qui ad Curiam, cujus §. intellectum inquirit
Muscatell. add. Glos. competentes, sub nu.74. & re-
cedendo ab opione Carav. super rit.232. asseverat,
8 curiales quamvis exteros, nec Neapolitanos gau-
dere jam dicto privilegio, cum Neapolitani adhuc
non Curiales illo potiantur, ex deducendis in ri-
tu 301. atque ideò incassum hoc in ritu concede-
retur Curialibus, nisi de Curialibus non Neapoli-
tanis intelligeretur, maximè quod aliis multis
Neapoli degentibus insultum esse subdit ibi
Muscatell. illos omnes minutatim commemorans
Muscatell. insequuntur Ricc. collect. decis. 2312. Reg.
Capyc. Latr. dec.54. num.2. tom.1. qui veniant ap-
pellatione curialium, extricant Reg. Capyc. Latr.
dec. mem.64. & Præs. Merlin. centur.2. controvers.
forens. cap.64. nu.4. & 5. & nos in ritu 232. no-
tamus.

9 Curiales tamen ex Jure cesso nullatenus trahe-
here idem ritus mandat, & decisum fuit in S. C.
apud Reg. Capyc. Latro dec. add.54. lib.1. hoc firman-
tem, nedum in cessione lucrativa, sed etiam in do-
natione, confirmat Consil. Carlèval, de judic. tom.1,
disp.2. n 589.

10 Sed quamvis regula in Regno desumatur ex
hoc ritu, & altero 290. conformis dispositioni l.
per diversas, & l. ab Anastasio, Cod. mandati (quas
exornant Berlitchius dec.32.33.34.& 35. Episcop.
Ricc. collect. 2556. Salgad. in labyrint. credit. par.
1. cap.13. §.2. à num,12.) ut nullus admittatur ex
jure cesso, nisi tamen fuerit causa necessaria, &
cessio dependeat ex causa onerosa, Miserabiles ta-
11 men personæ privilegio electionis fori fruuntur,
etiam si agant jure cesso, & ex causa lucrativa,
dummodò tamen cessio sit vera, fraude carensi An-
dr. in constit. Reg. statuimus, ubi Affl. nu.27. in 6.
qu. de Franch. dec.195. subnectens, in hoc restringi
mentionatorum rituum sanctionem, quod admit-
tit Carav. hoc in ritu sub nu.9. & non dissentit Mu-
scatell. in prax. civil. p.2. Gl. cit. competentes n.89.
Schforđeg. lib.2. tract.44. qu.2. Jacob. de Arena de
cession. jur. rub.3. à nu.42. Novar. in prax. elect. &
variat. fori qu.14. sect.4. in nova editione, Reg. Ta-
pia de jure regni in const. statuimus num. 13. Ricc.
collect.1426. & ad de Franch. mem. dec. 195. Bor-
rell. in summ. decis. tit. de juram. perhorrescent. n.39.
p.1. Calà de modo artic. Glos.1. n.95. Castillo. 3. tom.
cont. cap.25. nu.3. Curia Philipp. lib.2. cap.6. n.26.
Rodriq. de reddit. lib.3. qu.4. num.43. Maraa voce
77. Masull. ad Capyc. dec.51. nu.8. Pascal. de virib.
patr. potest. p. 2. à num.91. extendens quoque in
cessione facta Neapolitano, ex Ursill. ad Affl. dec.
74. num.6. Thor. par.1. comp. dec. verbo cessionarius
ex causa lucrativa, quibus addo eundem Novar.
in tract. de privil. miserab. person. priv. 16. nu.36.
Peres de Lar. in comp. vit. homin. c.21. n.1. Petr. ad
Gramm. dec.21. nu.8. Mat. consuet.4. num.30. Ca-
still. dec.43. nu.10. Capib. de Bar. prag.8. num.351.
tom.1. Alv. Velasc. de privil. paup. p.1, qu.52. n.61,
Burg. in tract. de laudem. p.3. inspec.4. nu.9. Can-
cer. var. resol. p.2. cap.2. nu.29. Intrigl singul.101.
lib. Ariat de Mesa var. resol. cap.21. num.25. lib.1.
Baron. Carav. in hoc ritu memor, in tract. de effect.
min. ætat. effect.41. num.3. Olea de cessione jur. tit.
2. qu.4. nu.50. Carleval. add. loco nu.615. qui num.
591. impugnat Carav. in hoc ritu nu. 9. quem in-
sequitur Muscat. in prax. p.2. Glos. competentes nu.
88. ex Joan. de Amicis cons.24. nu.7. affirmantem,
ritum non servari, sed omnia esse adscribenda vi-
tio, & culpæ Judicum, exclamat, eum vide, nam
sanctè loquitur, & ipsi libentèr inhæreo respectu
curialium, ex decis.8. C. Reg. Capyc. Latro cit. dec.54.
quem insequitur Gallupp. in prax. S. C. p. 2. cap.6.
12 nu.57. (quæ quidem fraus non præsumitur, nisi
probetur Jo. de Amicis cons.24. vers. non obstat ul-
timo) & maxima, imò evidens conjectura erit, si
13 cessio fiat post litem cœptam Abb. in cap.2. de alie-
nat. judic. mutand. caus. Rebuff. sup r constit. Franc.
tit. de cession. act. art.2. Glos.6. sub nu.7 Baron. add.
loco nu.2. Dom. Consil. Francisc. Rocc. lib.2. respons.
14 47. n.11. hunc ritum adducens. Si fuerit factum,
quod rei veritate lucrum sit cedentis, Glos. in cit.
l. per diversas C. mandat. Rot. in nov. dec.1. de alien.
judic. mut. caus. fact. Trentacinq. var. resol. lib.2.
resol.2. de action.

15 Vel si cessionarius sit solitus talibus litibus im-
plicari, & cessio sit absque causa, Novar. add. tract.
de privil. miser. person. privil.17. nu.6. & in prax.
elect. for. lib.1. sect.4. qu. 14. ad validitatem cessio-
16 nis certi juris est, requiri titulum sivè causam,
Trentatinq. add. lib.2. resol.2. n.1. Schfordeg. tract.
23. qu.3. in fin. Gen. de script. priv. lib. 3. qu.10.
nu.4. Donell. lib.15. com. cap.43. Seraph. de privil.
juram. priv.94. nu. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 3.
præs.129. nu.33. Præs. Merlin. centur.2. contr. for.
cap.31. num.2. adeout ex cessione sine causa facta
agi non possit contra debitorem, Gabriel. lib.2. con-
cl. tit. de act. conclus.4. num.2. Intrigl. cons.7. nu.22.
Guttier. de juram. confirm. 1.p. cap. 47. num. 11.
17 Olea de cession. jur. tit. 1. qu. 4. & si fiat in po-
tentiorem Guid. Papa cons.178. nu.11. Duen. reg.
88. Jo. de Amic. cit. cons.24. nu.17. Capibl. in prag.8.
num.171. & quando dicatur facta in potentiorem,
Masull. ad Capyc. cit. decis.51. nu.12. Reg. Galeota
lib.1. controv.2. & qui dicantur potentes, Bendell.
18 in tract. de jur. protom. vers. prohibemus insuper,
num.13. Osasc. decis.144. num.12. Gallerat. de re-
nunc. lib.1. cap.4. nu.111. Canter. lib. 1. var. cap.
17. num.79. Golin. de procur. 1.p. cap.5. num. 42.
Olea de cession. jur. tit.2. qu.4. & quomodo pro-
betur potentia, Calà de modo artic. §. 2. Gl. unica,
nu.759. & de cessione facta clerico a laico ob mu-
tationem status, loquitur Maranta in singul. verbo,
19 Cessio, necnon Suarez in alleg.19. nu.1. & an po-
tentior illa dicatur, Mota decis.10. nu.16. Velasc. de
privil. paup. 3.p. qu.9. num.28. Grass. de effect. cle-
ric. effect.34. Olea add. loco, num. 44. & 45. & de
facta nobili, Federic. de Sen. cons. 84. & 85. &
20 quibus aliis constabit cessionem esse simulatam,
Cepoll. in tract. de simul. contract. nu.99. Joseph. Lu-
dov. commun. opin. tit. de cession. concl. un. ca, Meno-
ch. de arbitr. Judic. lib.2. cas. 284. Alber. Galeot.
in margar. cap.4. num.28. Calà add. loco nu.1215.
Ricc. in prax. Eccles. decis.21. & collect.197. Villa-
dieg. in for. judic. lib.2. tit. 2. l.9. & an cessio ju-
rium,

21 tium, & actionum, non facta ſolutione pretij, operari poſſit, & ſit valida, *Guid.Papa qu.567. Urſill. ad Affl.deciſ.74. circa fin.* vel haberi poſſit fides de pretio, *Cenc.de cenſib. deciſ.126. nu.3.Salic.in add. l.per diverſas, nu.7 C.mandati.*

22 Dum verò *Carav. in hoc Ritu* triginta quatuor enumerat caſus, quibus fraus præſumitur, advertimus, fraudibus omninò obviandum eſſe, ut *Conſultus in l.in fundo, ff.de rei vendic.* exhorrent namque jura fraudem patrocinari patranti, *cap.paſtoralis, §. fin. ff. de offic. de leg. cap. ſtatuimus, eodem tit. in 6. l.2. C.de eo, per quem factum erit, l. ſi legatarius, ff.de dolo, l.relegatorum. §.fin.ff.de interd. & releg. Reg. Valenz. conſ. 35. nu.33. tom. 1. Jud. Franc.Marin Prat. reſponſ. crim. 43. num.12.* Illam tamen in dubio non præſumi deducitur, ex *tex.in l.1. §. denique, ff. de acqu. pluvia, Bart. in conſ.65. incip. Petrus Nicolaus, num. 30. in verſ. Sed ad hoc, lib.1. Pariſ. conſ.13. num.57. vol.1. & in conſ.25. num.27. vol.2. Calcaneus conſ.35.vol 3. Jo:de Amicis conſ.24. Grat.conſ.10. ibi, ita tale eſt, Dec.in conſ.313. num.5. verſ.Sed poteſt reſponderi, Epiſc. Maran. reſp. 74. p. 4.* Onus enim probandi fraudem ad illam allegantem, ſpectat *Bald. in l. nam ita Divus, ff.de adopt. colum, ult. & in cap. ſancimus, in fin. 1. quæſtione 7. Præſid.de Franch. in deciſ.435. nu. 37.* conjecturiſque, ac præſumptionibus probar, *Boer. deciſ.101. nu.4. Cravetta conſ.100. Conſil.Staiban. reſol. forenſ. lib.1. reſol.9. num. 7.* ſimulatio enim (ut inquit *Faber in lib. 4. C. tit. 17. defin. 1.* cum inſinuianti animo conſi-
23 ſtat difficillimæ probationis eſt; ideoque etiam per conjecturas probari poteſt. Difficilè namque eſt, ut quæ clanculum, & occultè fiunt, callidèque, & ſimulatè tractantur, directè ſimulata probari poſſint, ut tradunt *Maſcard. de probat. concluſ. 438. num.9. & Gratian. lib.2.diſcept.for. cap.255.nu.3.*

24 Ideoque hoc caſu conjecturas, & præſumptiones haberi pro liquidiſſimis probationibus apud omnes eſt in confeſſo, prout patet ex latè traditis per *Maſcard. d.concluſ. 438. in princ. Menoch. de præſumpt. lib.3. præſ.122. à num.5. & præſum.124. à num.3. Mant. de tacit. lib.13. tit.35. & 38. Farinac. de falſ. & ſimul. qu. 162. à num. 97. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. in verbo, Simulatio, concluſ.200. & 263. Reg.Rovit. deciſ.3.num.16.Præſ. Merlin. centur. 2. controv. cap. 17. num. 2. & 3. Reg. Conſ. Theodor. alleg.78. à nu.2. & Dom. Conſil. Staiban. centur. 2. reſolut, forenſ. reſol.156. à nu. 80. cum plur.ſeq.*

25 Et duas tantummodò conjecturas, ad ſimulationem, & fraudem probandam ſufficere, tradunt *Cravett. conſ. 143. num. 12. & conſ. 156. num. 7. Dec. conſ.659. num.3. Urſill. ad Afflict. deciſ.40. num.14. Merlin. & Staiban. adductis in locis;* Immò unicam etiam ſufficere, idem *Staiban.* advertit *num.87.* & antè ipſum *Maſcard. concluſ.438. à num.8. Theod. alleg.78. num. 4.* & latiùs *alleg.46. nu.8.* licèt enim magis communis DD. opinio ſit, quod duæ conjecturæ requirantur; id tamen locum vendicat, ad finem probandi contractum ſimulatum, & fœneratitium; unica tamen ſufficit conjectura, quando agitur de contractu ſimulato; non tamen fœneratitio, *Maſcard. loc. cit. num.11. Farinac. add. qu.162. nu.106.* conferuntque tradita à *Domino Judice Franciſco Marin Prat. lib. 2. diſcept. forenſ. cap. 46. num.74.*

26 Ex donatione propterea omnium bonorum, vel majoris partis ipſorum, fraus præſumitur, *l.omnes, §.Lucius, ff. quæ in fraudem credit.* dicit *Bart. in l.poſt contractum, ff. de donat. Soccin. in conſ.269. vol. 2. Maſcard. de probat. vol.1. concluſ. 446. & 559.* in una *num. 7.* in altera *num. 2. Card. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 13. tit.38. nu.22. & 23. vol.2. Afflict. deciſ. 370. num.13.* etiamſi non omnia, ſed meliora bona donaſſet, ut ex *Ang.in memor. §.Lucius* notat *Menoch. de præſumpt. lib.3. præſumpt.124. num.18. Peregr. de jur. fiſci lib.5. cap.1. num. 156. Anton. de Amat. lib.2. reſol.58. nu.14.*

27 Maximè ſi illa fiat conjunctæ perſonæ, teſte, *eod. Bart. num. 3.* quem inſequuntur DD. ſupra relati, *Maſcard. concluſ.539. nu.18. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 13. tit. 39. Reg. de Marinis lib.2. quotid. reſol. cap.69. num.5. Reg. Capyc.Latro deciſ.46. lib. 1.* omnem tamen fraudem excludi in donatione matrimonii, advertit *D. Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.de refut. feud. §.4. num 16.* quem ſequitur *D.Judex. Franc.Mar Prat.lib.3. diſcept forenſ. cap.21.nu.25.*

Itidem ſi illa fiat a publico negotiatore, vel qui mercimonijs, & fortunæ arbitrio ſe exponere, intendit *Bald. in l.multum intereſt, C. ſi quis alteri, vel ſibi, & in rub. C.de revoc.his, quæ in fraud.credit. col.pen.verſ.quæro, Bar. in l.1.C.de jur. fiſc.lib. 10. num. 10. Aret. in §. item ſi quis, num. 6. Fab. num.23. inſtit. de action.* conferunt *tex. in l. fraudem 10. ff. qui & à quib. manum. §. in fraudem, inſt. à quib. manum. non lic. l. nomen debitoris 33. §.filio, ff.de leg.3.*

Hinc ſententia S. C. ſub die 19. Decembris 1657. nullius roboris, & momenti declarata fuit donatio facta a Thoma de Autonio ejus filiis nalcituris, poſt contractum matrimonium molendinorum, eorumque aquæductuum valoris duc. 50. mil. *referente D. Conſil. Aloyſio Gamboa*, in cauſa Dom. U.J.D. Marci Antonij Albalij, in banca Figliolæ. Et donationes ducatorum tercentum millle factas a Duce Oſtuni Joannes de Zevagiios publico negotiatore Annæ de Salvatore Duciſſæ Oſtuni ejus uxori, D.Franciſco, D.Mariæ, & D.Agathæ ejus filijs uti ſimulatas, & fraudulentas, & de jure invalidas declaravit S. C. urgentibus creditoribus de anno 1656. *referente Dom. Conſil. Jo: Baptiſta Jovino.* In banca Ciavelli.

28 Itidem conjectura erit fraudis, ſi contractus fuerit clandeſtinus, *Bart. in d. l. poſt contractum, nu.7.* quem inſequuntur *DD.* apud *Maſcard. concluſ.445. num.2. & concluſ.447. num.45. & concluſ.499. num.22. Mantica adducto tit.35. nu.19. Menoch. præſ.124. nu.44. Farin. qu.162. nu.205.* docens, illum oriri ex actu clam, & occultè celebrato, vel ſi fiat extra territorium, ex pluribus *DD.* ab eo laudatis *num.209.* vel quando contractus non fit in loco conſueto, *l. ſi quis, C.de curſ. publ.Rip.in tract. de peſte, parva impreſſione, fol.94. qu.7. nu.311.* ex loci enim qualitate contractus fraudulentus pateſcit, *cap. quia propter, §.fin. de elect. Bart. in l.non intelligitur, §.tacita, ff.de jure fiſci, Theſ. qu. forenſ.8. num.15. lib.2. Rumm. ad Afflict. de jure prothom. ad 1. notab. nu.7.*

29 Et propterea in filio ſe abſtinente ab hæreditate pa-

paterna,& postmodum per interpositam personam
emente aliqua ex bonis hæreditarijs , fraus præsumitur, *l.is qui bonis, ff.de acqu. hered*, & nota *Caravit. in hoc ritu sub num.22. vers.* 19. dummodò
30 clandestinè id agatur; non verò si palam , & bona
fide , quod dolum omninò excludit, *l.cum ipse, C. de contrahenda emptione* , ubi *Glos. in verbo , vel dic , Cin. & & Barc. in l.non existimo.ff.de admin. tut.* Potissimùm si emerit res majorum ; affectio
31 enim , ne illa distrahatur, maximè à jure habetur
in consideratione, *l.lex, quæ tutores, C. de admin.*
32 *tut.* ibi : *Maxima. habenda ejus domus ratio, in qua pater defecit, filii creverunt, in qua majorum imagines , aut non videre fixas , aut videre revulsas , satis lugubre est . Dom. Reg. Rov. super rub. de feud. num.30. vers. ipsum* , & est *tex. in l. si in emptionem, ff de min. Paschal. par. 1. cap.4. n.13.* & ibi *Prat.*
33 Hinc quamvis *Imperiali Constitut. à Justiniane edita , in Auth. ut qui obligat. se haber. perbib. res minor.* potissimùm *in §. quod si quis* , relato *in Auth. minoris , §. ultim. C. qui tut. vel cur dari poss.*infringantur contractus tutorum de rebus pupilli , de qua *Imperiali Constitutione* meminimus in *Ritu* 181. *num.*19. illamque extendit ad quemlibet administratorem *Menoch. cons.* 1225. *lib.* 12. & expressè quod non valeat emere rem pupilli, est sanctio , *in l. si in emptione , §. fin. ff. de contrab. empt.* latèq; *Salgad. in labyrint. credit. p.1. c.13.§.* 2. tamèn illa restringitur , si emerit tutor palam, & bona fide , etiam a pupillo majore infante, *add. l. cum ipse* 5. *C. de contrab. empt. l. non existimo, ff. de admin. tutor. Bar. in l. pupillus , §. fin. ff. de auther. tutor. Salic.* & alii , *in l. cum ipse , C. de contrab. empt. Guttier. de tutel. & cur. p. 2. cap.* 15. *num.*13. *Matthienz. in lib.5. recollect. Hispan. tit.21. Glos.2. num.3. Greg. Lopez in l.4. tit. 5. de empt. & vend. par.5. in verb. De aquel, Menoch.de arbitr. Judic. lib.2. centur. 5. cas.* 459. & quando dicatur contractus initus palàm , & bona fide,explicant copiosè *Cevall. commun. contr. commun. q.234. num. 3. Rebuff. ad ll. Gallicas tract. de donat. & aliis disposit. Glos.2. num. 4. Molin. de Justit. contract. 2. disp. 224. lit. B, Cald. Pereir. in commentar. Analyt. ad l. si curatorem habens,verbo , contractum fecisti , num.31. C. de in integr.restit. minor. vers.an autèm tutor.*potissimùm si ad-
34 hibito alterius contutoris consensu, & Judicis authoritate , emerit , *Salgad.in labyr. credit. concurrent. add. cap.13. §.2. num.10. in 3. cas.Hermosill. ad Glos.9. l.4. tit.5.par.5.num.6.* & alii , quos laudat , & insequitur *Judex Franc Mar. Prat. lib. 3. discept. forens. integ.cap.*26. qui idem advertit *eod. lib.3. cap.39.n.25.*
35 Nimia etiam cautela dolum, fraudemq; probat, *l. si quis sub conditione , ff. de condit. instit. Bald. in l. etiam , col.2. C. de except. rei Judic.Marc.Sal. de Pace cons.37. num. 4. Tiraq. de utroq; retractu, in præfat. num.17.* proùt, & nimia diligentia,*Menoch. lib.5. præsumpt.3. num.102. Jo:Baptista Spada cons.167. num. 13. tom.* 2. ac actuum celeritas, & nimia liberalitas , *Bal. in l. eam in 15. coll.de fideicom.*
36 Præsumitur fraus quoq; si debitor pudiaverit hæreditatem , legitimam , ac legata in præjudicium creditorum , ut firmant *Sanch.de matr.disp. 4. lib.6. Molin. de Just. & jur. tract.2. disp.435. in fin. Consil. Paschal. de virib. patr.potestatis , par.2. cap.4. num.174. Franc. de Petris cons.59.num.15. Consil. Carleval de Judic. lib.3. tit.3. disp.25. num. 18. & 19. tom.2.*præconizantes n m s duram dispositionem, *text. in l. qui autem , ff. quæ in fraudem credit.*maximè in foro poli, quo attento hæres in fraudem repudiando , mortale patrat pec-
37 catum , cum omnia teneatur adhibere media, ut valeat creditoribus satisfacere ; Sed juxtà *tex. in d. l. qui autem* , dispositionem decisum tradit *de*
38 *Franchis decis.* 101. eumq; insequuntur *Reg. Capyc. Latr. decis.8. num.1. decis.34. num.1. tom.1. decis. 117. num. 2. & decis. 143. num. 4. tom.2. Thor. in compend. decis. p. 1. verbo , Debitor an possit , Vuessembec. cons. 17. lib. 2. Gallerat. de renunciatione , to.1. cap.2. num. 51. lib. 1. Mart. de success. legal. p.4. q.14. art.1. à num. 5. Larrea decis. Granatensi 10. sub num.46. Fab. de Ann.cons. 113. Franc. de Petris festinar.lectionum , lib.2.cap. 2. num.3. Consil. Arias de Mesa lib.2. variar.resol. cap.41. Consil. Provenzalis in consuet. 1. observ. 26. nu.7. de successionibus abintest.* & novissimè *Franciscus Mar. Pratus observatione 15. à num. 1. practicarum observationum , Salgad.* latè *in labyrint. credit. par.2.cap.14.*
39 Præsumitur donatio in fraudem si facta sit tempore infirmitatis , & postea statim sit donans mortuus , *Affl. in annotationib. ad consuet. Neap. in consuet. & si testator , vers. Sed quomodo probatur fraus , fol.994. post to.3. resol. quotid. D.R. de Ma-*
40 *rinis* , proùt in vassallo infeudante in ætate tam senili , quod generare non posset , *Glos. & Alvarot. in cap. 1. §. sed etiam , per quos fiat investitura*, & àn , & quando fraus carentiæ prolis nullam reddat subinfeudationem , etiam respectu Domini , inquirunt *Reg. Revert. decis.522.* & ibi *Reg.de Ponte de potest. Proreg. tit.7. §.3. num.* 29. necnon *Consil. Staib. lib.1. resol. forens.resol.33.n.21.*
41 Fraus probatur per binas commnatio nes factas à muliere , quæ volebat , ut nihil perveniret de bonis suis ad filios , vel agnatos , argumento *cap. 2. de renunciationibus in 6. Abbat in cap. in præsentia , versic. Insuper quæro , de probat. Afflict.in mox adducto loco.*

RITUS CCXXIX.

ITèm si clerici de rebus Ecclesiasticis cum juramento dixerunt , quod perhorrescunt trahunt ad Magnam Curiam , (non autem de rebus eorum) privilegio clericorum . Item qui sunt in Magna Curia adgaßia ipsius , trahunt ad ipsam Curiam privilegio curialium.

SUMMA RERUM.

1 *Fori electionem habent Clerici in ecclesiasticis tantùm rebus non verò in iis , quæ propriæ sunt, vel alienæ.*
2 *Tam jure communi , quam Rituum.*
3 *Hoc beneficio gaudent bona atiam patrimonialia, super quibus fuit Clericus ad ordines adeptus,& pro fructibus beneficii.*
4 *Clerici quoque in minoribus constituti.*

An

An conjugati Monachus, Novitii, hoſpitale, & alia loca pia.

5 *Hujuſmodi privilegiũ etiam competit cum agunt pro injuria, & offenſione ipſis illatis, & an liceat variare, remiſſivè.*

6 *Quid pro caſuali offenſione.*

7 *Clerici num hoc electionis privilegium habeant, ſi ſuorum proſequantur injuriam.*

8 *Quid ſi de eorum rebus ipſi Clerici agant.*

9 *Vel pro futuro in bonis propriis commiſſo.*

10 *Clerici quando privilegio immunitatis collectarum gaudeant, & ſtatutis laicorum obſtringatur, remiſſivè.*

1 IN Eccleſiaſticis tantùm rebus fori electionem habere Clericos, ſtatuitur hoc in *Ritu* non verò in iis, quæ, vel propria ſunt, vel aliena. Servatur enim Eccleſiæ dignitas, & authoritas, ut ſi quæ ad ipſam peculiari quadam ratione ſpectant, fori electio concedatur, Maximum verò, & Reipublicæ, & privatorum foret incommodum, ſi Eccleſiaſticæ rei in ſpeciem commoda ſua procurarent Clerici id adeundo forum, in quo favores aucuparentur, & lites ſibi propitias intentarent. Solent perverſi homines Religionis, & pietatis ſpeciem præſeferentes, injuriam maximam, ac detrimentum alijs intendere, quod nè unquam Clericis in animum caderet, ſapientiſſimè factum eſt, ut certos juriſdictionis terminos haberent, ac præfinitos Hinc Eccleſias, ac Clericos pro rebus, & patrimonio ipſius Eccleſiæ vigore hujus *Ritus*, & aliarum legum Regni habere electionem fori,

2 nè dùm juris communis, probant *de Franch. dec.* 234. *num.* 4. *& decif.* 597. *Andr. in Conſt. ſtatuimus verſ. de Eccleſia, & Affl. num.* 16. *Capyc. dec.* 160. *& ibi Auus meus in annot.* qui denuo tradit *ad Gramm. dec.* 20, *num.* 7. idem *Affl. dec.* 257. *Viv. dec.* 521. *num.* 3. *Scacc. de appellat. q.* 7. *num.* 130. *Marta de juriſdict. p.* 2. *cap.* 21. *nu.* 5. *Conſ. Paſchal. de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 2. *num,* 89. *Calà de mod. artic.* §. 1, *Gloſ.* 1. *num.* 87. *Ricc, collect.* 300. *& collect.* 2283. *Foller. in hoc Ritu, pag.* 83. *& in conſt. ſtatuimus, num.* 22. *Capiblanc. de Baron. prag.* 8, *num.* 159. *Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect.* 1. *nu.* 521. *Ann. alleg.* 146. *num.* 5. *Thor. in ſupplem. compend. dec, verb. electio fori an competat Vicario, Novar. in prax. elect. fori ſect.* 1. *q.* 28, *ex num.* 1. *Conſil. Carleval tom.* 1. *de Judic. lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *q.* 6. *ſect,* 7. *num.* 585. *Reg. Rovit. in prag.* 8. *num.* 19. *de compoſition.* quin, & deciſiones plures recenſet *Thorus p.* 1. *compend. verbo, Clericus*; tametſi, & contrarium quandoquè deciſum quoquè memoret, ac propterea ſi earum aliqua ſit Actrix, nequeat conventus variare, & declinare forum, quamvis eſſet ex privilegiatis, & haberet jus variandi addit pluriès deciſum fuiſſe, nam ubicumquè concurrunt duo privilegiati conquaſſari privilegia, & remanere diſpoſitionem Juris communis à nonnullis probatur, de quo erit noſter ſermo in *Ritu* 231.

3 Quin competit electio etiàm pro bonis patrimonialibus, ſuper quibus fuit clericus ad ordines adeptus; pro fructibus quoquè beneficiorum *Freſil. ad Affl. deciſ.* 257. *num.* 1. *P. Duard. in comment. explic. Bullæ Cœnæ Domini, lib.* 2. *can.* 18. *q.* 5. *nu.* 9. *Anton. var. reſol. lib.* 1. *caſ.* 88. *Ricc. in prax. for. Eccleſ. reſol.* 91. *tom.* 4. *& deciſ.* 299. *p.* 2. *Novar. qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 72. quem refert *Thor. p.* 2. *compend. dec. verbo Electio fori facta per Clericum.*

4 Hoc privilegio fruitur clericus etiam in minoribus ordinibus, & in prima tonſura initiatus, qui etiam Clericus dicitur, *Volt. in tract. de feud. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 6. *Germon. de ſacror. immun. num.* 76. *Graſſ. de effec. cleric. in prælud. num.* 301. *Novar. tract. de elect. fori, p.* 1. *q.* 52. *ſect.* 2. extendens etiam *num.* 12. ad clericum conjugatum, de quo nos eloquuti ſumus in *Ritu* 66. *tom.* 1.

Monachus quoque tanquam perſona Eccleſiaſtica, *Ricc. in prax. for. Eccleſ. reſol.* 20. *num.* 5. *p.* 3. extendens etiam ad moniales, quem inſequitur *Novar. add. p.* 1. *prax. elect. fori, q.* 61. *& 62.* protendens, *q.* 63. ad Novitios, & ad oblatos, & converſos alicujus Monaſterij, q. 64. & 65.

Etiam Hoſpitale, Confraternitates, Conſervatorium Mons Miſericordiæ, ſivè Pietatis, & alia loca pia, ut latè tradunt *Carleval. & Novar. add. in locis*, & de Monte erecto intus Eccleſiam loquitur *Thor. par.* 3. *compend. deciſ. ſect.* 1. *verbo electio fori.*

5 Hoc eodem electionis fori privilegio gaudere Clericos in cauſa propria, & privata, cum nempè agunt pro injuria, & offenſione ipſis illata, ſentiunt *de Franch. dec.* 597. *num.* 2. *de Anna alleg.* 146. & in noviſſima *addit. Fab.* ejus filius deciſum memorat ſub die 12. Decembris 1584. *referente Conſil. Jo. Antonio Stellatello Regens de Marinis lib.* 2. *quotid. reſolut, cap.* 47. *num* 17. hujus *Ritus* memor., *Thor. in ſupplem. compend. verbo electio fori M. C. V. Borell. p.* 1. *compend. dec. tit. de elect. fori, num.* 138. *Danz. ad Gramm. deciſ.* 20. *verſ. P[illegible] hic., num.* 8. *Reg. Tap. in memor. Conſt. ſtatuimus, num.* 22. *Imbrian. tract. de primo, & ſecundo benef. conſider.* 5. *nu.* 149. *Cevall. de cognit. per viã violentiæ,* 2. *p. q.* 59. *n.* 3. *Viv. dec.* 27. *n.* 3. *Ricc. Novar. Carleval* cæteriq; adducti, *Genuenſ. in prax. Eccleſ. q.* 632. *in fin. Thor. in Cod. rer. judicat. civil. caſ.* 27. inquiens, quid ſi de clericatu dubitetur, quibus an liceat variare tradit *Thor. par.* 3. *compend. deciſ. ſect.* 3. *verbo variatio an competat*, electionis beneficio non gau-

6 debunt pro caſuali offenſione ipſi illata, ut deciſum in ſimili tradit *D. Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſol. cap.* 2. *num.* 31. quem inſequitur *Thor. p.* 3. *comp. ſect.* 1. *verbo, electio, Novar. par.* 1. *de elect. & var. fori, ſect.* 4. *qu.* 65. *num.* 1. hoc reſtringens, quando crimen non eſſet omninò caſuale, & præcederet culpa, & *tom.* 2. *ejuſdem tract. qu.* 22. *& q. ſeq.* 23. quid dicendum, agit, ſi offenſio fuerit illata ex iræ motu.

7 Quin, & ipſi Clerici fori electionem habent, ubi ſuam, vel ſuorum injuriam proſequerentur, ut ex *Vivio dec.* 527. *& Avo meo ad Gramm. deciſ.* 20. *num.* 7. firmat *Novar. in cit. q.* 52. *ſub num.* 14. *& qq. forenſ. p.* 1. *q.* 7. contra *Reg. Rov. in pragm.* 8. *num.* 18. *de compoſit. et Cambl. de Baron. pragm.* 8. *p.* 1. *n.* 30. *tom.* 1.

8 Non autèm ſi de eorum rebus ipſi clerici agant, reſtringit *Ritus*, & inſequuntur idem memorati Authores, necnon *Ricc.* alia *collect.* 86. *Maſull. ad*

Ca-

*Capyc. decis.*160. *num.* 6. *Ursill. ad Affl. dec.*390. *num.*1. *&* 2. At *Ritus* 67. loquitur simpliciter, & *Ritus* 233. expressè in hoc etiam casu permittit, quin, & *cap. Regni* 205. in illis verbis, *Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ*, quibus profectò suffultus, ità concludit *Anna alleg.* 146. potissimùm, quod Clericos appellatione miserabilium personarum contineri, post *Innoc. & Butri. in cap. significantibus, de offic. delegat.* notat *Carol. de Grassis in add. tract. num.* 422. *in praelud.* opitulaturque verba *Camilli de Laratba cons.*46. *nu.* 2. Imò, & pauperum appellatione venire, quia deducitur ex *tex. in cap. quod autem* 23. *quæst.*7. *& cap. Sacerdos* 1. *q.* 2. nimirùm, si legatum relictum distribuendum pauperibus valeant executores clericis ipsis erogare, si idem *de Grassis* vera fatur *sub n.*424. *eorundem præludiorum.*

9 Sed àn competat electio fori Clericis agentibus pro furto in proprijs bonis commisso, negativè resolvit *Novar. par.*2. *in prax. elect. fori, q.*18. alitèr verò concludens respectu cæterarum miserabilium personarum, adversus *Dana. de pugn. DD. tit. de elect. fori, & foro competenti, cap.*6. *tom.* 2. & àn Clerico offenso, si sua culpa fuerit offensio causata, *Ther. par.* 3. *compend. sect.* 1. *verbo, Electio fori.*

10 An verò, & quando privilegio immunitatis collectarum gaudeant clerici, & pro quibus bonis, & illarum onus sequatur rem, inquirunt *Camp. in cap. porrecta, num.*113. *& in cap. item statuimus, à num.*1. *Fistas. in tract. de collect. par.*4. *q.* 3. *nu.* 4. *Rocc. collect. decis.* 165. 300. 504. *&* 901. *de Grass. effect.* 3. *Capibl. in pragm.*8. *nu.* 83. *& prag.* 10. *num.*28 *de Baron. & super pragm.* 12. *cap.*84. *num.*21. *Ferret. in tract. de Vectigal. & Gabell. nu.* 568. *Avus meus ad Gramm. decis.* 100. *à num.*1. *Reg. de Marin. lib.*1. *quotid. cap.* 47. & materiam, quando statutis laicorum obstringantur clerici, examinant *Cotta memor. Clerici ligantur, Avus meus mox memor. loco sub num.* 11. *& ad Capyc. dec.* 98. *Reg. Capyc. Latro tom.* 1. *decis.*66. *Reg. de Marin. tom.*2. *quotid. c.*213.

RITUS CCXXX.

ITèm quod si qua mulier vidua, seù pupillus citatus de mandato dictæ Curiæ, pro aliquo criminali, voluerit declinare forum ipsius Curiæ ad aliud Judicem competentem; comparere debet personalitèr in dicta Curia Vicariæ allegatura, vel allegaturus in eadem Curia, quicquid sibi de jure competit super declinatione fori prædicti.

SUMMA RERUM.

1 *Electio fori competit personis privilegiatis, tùm in civilibus, tùm in criminalibus causis.*

2 *Hocque beneficium ipsis impartitur in criminalibus si personalitèr compareant, opponentes fori declinatoriam.*

3 *Quod restringitur, si privilegiata persona detineretur in vinculis sui domicilii, vel alibi, dummodò carceratio non sit affectata.*

4 *Variatio nec admittur, Reo extra carceres existente.*

5 *In civilibus causis sufficit, quod electio fori fiat per principàlem, vel procuratorem speciale habentem mandatum, præstito jurejurando perborrescentiæ.*

6 *An admittatur procurator generalis cum libera.*

Si verò fuerit constitutus ad comparendum in Curia, & ad eligendum forum ejus nomine, nulla facta mentione, quod possit juramentum præstare, valet illud dare.

7 *Juramentum ejusmodi perborrescentiæ est jus novissimum in Regno, in quo tria requiruntur, ut electio fori locum habeat, nempè, miserabilitas personæ, perborrescentia, & juramentum.*

8 *Electio facta in mala conceptione verborum, vz.* Voglio, che questa causa se veda in questa Regia Audienza, quale quatenus opus est, eligo in foro, *àn jure subsistat.*

9 *Adversus perborrescentiæ juramentum admittatur nè probatio in contrarium.*

10 *Electione fori formitèr facta manus Judicis declinati ligatæ sunt, statimq; redditur ille incompetens, nec requiritur superioris Judicis inhibitio.*

11 *Potest tamen vigore pragm.* 10. *de offic. Judic. præfigi terminus varianti, ad procurandum transmissionem actorum, quo elapso, Judex variatus procedet in causa.*

12 *Viduæ cujus primo loco meminit noster Ritus fori potiuntur privilegio.*

13 *Etiam si dives sit.*

14 *Si meretricio crimine sit commaculata.*

15 *Etiam si posteà nupserit, aut lite contestata, viro orbata sit.*

16 *Etiam si causam communem habeat cum personis non miserabilibus.*

17 *Communitas, vel societas in causa est, ut inhabilis privilegio fruatur habilium.*

18 *Comparitio propterea unius ex citatis juvat alteri.*

19 *Appellatio interposita prodest causam communem habenti, & consimilibus multis comprobatur distinctionibus.*

20 *Et fruitur vidua, adbùc si Baro haberet privilegium, nè subditorum causæ possint ab ejus Tribunali avocari.*

21 *Demanio concesso, & translata jurisdictione in Universitatem, àn transfusa fuerit cum privilegio quo gaudebat primus venditor derogatorio legis unic. C. quand. Imper.*

22 *Mulier nupta viro tamen inhabili eisdem memoratis privilegiis fruitur.*

23 *Sed àn illa, quæ cum viro divertium fecit.*

24 *Virgo ætate major etiam gaudet.*

25 *Quin, & desponsata per verba de futuro.*

26 *An virgo sub patris potestate constituta?*

27 *Pupillus etiam dives electionis habet beneficium, tàm activè, quàm passivè.*

28 *Minor annis* 18. *sed major annis* 14. *àn illo gaudeat.*

29 *Quid si patrem, vel Avum habeat.*

30 *Orphani gaudeant nè privilegiis illis.*

31 *Et qui dicantur Orphani, adjungitur.*

32 *Personæ privilegiatæ non valent eligere forum ad trahendum administratorem pro redditione rationum administrationis locum.*

33 *Debitor concursum ejus creditorum formare intendens, àn uti valeat hujusmodi privilegio.*

1 San-

1 SAnxit Ritus explicando generalem diſpoſitio-
nem juris communis in l. unic. C. quand. Im-
per. & Conſt. Regni ſtatuimus, privilegium haben-
tes electionis fori, illo potiri, tùm in civilibus, tùm
in capitalibus cauſis, quamq; diſpoſitionem con-
firmant Andr. de Iſern. & Afflict. in mem. conſtit.
ſtatuimus, ille, num. 17. iſte num. 23. & ibidem
Foller. num. 69. necnon in pract. crim. verbo, au-
diantur excuſatores, num. 27. Menoch. de arbitr.
Judic. caſ. 46. num. 24. lib. 2. Borrell. in add. ad
Bellug. in ſpec. Princ. rub. 38. lit. A. & in ſumm.
deciſ. par. 1. tit. de juram. perhorreſc. num. 38. Viv.
deciſ. 65. de Franch. deciſ. 507. quem laudat Capi-
blanc. de Baron. pragm. 8. num. 305. par. 1. Baron.
de effect. minor. ætat. effect. 41. num. 68. de Franch.
dec. 108. Epiſcop. Ricc. ad hujus Ritus exornatum
collect. 1. & collect. deciſ. 2307. par. 6. Novar. in
prax. elect. for. lib. 1. ſect. 4. qu. 12. in ult. impreſſ.
Caſtill. lib. 3. quotid. cap. 25. num. 20. latèq; Conſil.
Carleval. tom. 1. de Judic. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. qu. 6.
ſect. 7. num. 592. tàm ſi ex officio, quàm ſi per in-
quiſitionem procedatur, Foller. in add. conſtit. ſta-
tuimus, num. 5. quem refert Marcheſ. de commiſſ.
tit. de Avocat. cauſ. §. 2. num. 64. quod tamen be-
neficium ipſis impartitur in cauſis criminalibus, ſi
perſonalitèr compareant, opponentes fori declina-
2 toriam, ut obſarvat Carav. in hoc Ritu nu. 2. quem
refert, & inſequitur Trentacinq. var. reſol. lib. 2. re-
ſol. 2. num. 13. ſub rub. de citat. Capiblanc. add. loco
num. 337. & ex hoc Ritu deducit Conſil. Campan.
reſol. forjudic. 6. num. 45. quidquid non ſervari
hunc Ritum ſentiat Affl. in Conſtit. ſtatuimus, nu.
3 26. hocquè reſtringas, ſi privilegiata perſona deti-
neretur in vinculis ſui domicilij, vel alibi, nàm
admitteretur ad opponendam electionem per pro-
curatorem, ex traditis per Clar. §. fin. qu. 34. Ro-
buff. in tract. de except. num. 304. niſi tamèn car-
ceratio fuerit affectata, Surd. deciſ. 262. num. 16.
Farinac. in pract. crim. qu. 34. à nu. 84. Avus meus
ad Gramm. deciſ. 26.
4 Quin, ſi Reus extrà carceres reperiatur, & pe-
tatur per perſonam privilegiatam variatio, etiàm
requiri, ut Reus ſit carceratus, prout in remiſſio-
nibus obſervatur, vigore pragm. 6. §. 25. de offic.
Juſt. r. ſcripſit Capiblanc. tom. 1. de Baron. pragm.
8. num. 346. par. 1. quem inſequitur Danza ad
Gram. dec. 20. ſub num. 7. verſ. hoc dubium. Con-
trarium tamèn deindè ſcripſit idem Capiblanc. cui
ipſe inhereo, tom. 2. de Baron. cap. 51. à num. 23.
deciſumque teſtatur,
5 In civilibus verò cauſis ſufficit, quod fori ele-
ctio fiat per principalem, vel per procuratorem ha-
bentem ſpeciale mandatum, præſtito jurejurando
perhorreſcentiæ, Capiblanc. add. pragm. 8. nu. 342.
Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. Gloſ. competentes, nu.
78. Thor. in C. rer. Judic. civil. caſ. 21. num. 3. ad-
6 vertens, admitti procuratorem generalem cum li-
bera, quod antè ipſum notavit Novar. add. tract.
par. 1. ſect. 1. qu. 7. num. 5. ex Carav. in Ritu 228.
num. 11. & alijs quinimò procurator conſtitutus
à perſona privilegiata ad comparendum in Tribu-
nali, ad eligendum forum ejus nomine, nulla fa-
cta mentione, quod poſſit jurare de perhorreſcen-
tia, valeat præſtare juramentum, ex eodem Carav.
cit. num. 20. ſcribit Trentacinq. var. reſol. lib. 2.
add. tit. de citat. reſol. 2. num. 14. quem refert No-
var. add. loco, num. 8. quod quidem juramentum
7 eſt additum textui in mem. l. unica, C. quando
Imp. per Regni Conſtit. ſtatuimus, diciturquè pro-
pterea jus noviſſimum in Regno, ut poſt Carav.
notat Reg. Tap. in ead. conſtit. num. 32. lib. 3. jur.
Regn. ſub tit. de Offic. Magiſt. Juſtit. & antè ipſum
de Franch. deciſ. 257. num. 5. cum alijs per Menoch.
de arbitr. lib. 2. cent. 1. caſ. 66. num. 25. & notant
Maſtrill. deciſ. Rot. Sicil. 127. num. 12. tom. 2. The-
ſaur. deciſ. Pedem. 177. ſub num. 13. adducens Ca-
rav. in Ritu 239. Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap.
13. num. 1. & lib. 3. cap. 17. num. 2. itaùt in Re-
gno tria copulativè concurrere debeant, adhoc ut
electio fori perſonis privilegiatis competat, nem-
pè miſerabilitas perſonæ, perhorreſcentia, & jura-
mentum, quo ipſa perhorreſcentia probatur, alias
illa corruit, ut deciſum memorat de Franchis dec.
258. Capiblanch. cit. loco num. 342. Praſ. Merlin.
lib. 1. controv. forenſ. cap. 86. Palm. in diverſor jur.
commun. & Regn. Gloſ. 16. num. 6. par. 2. Ricc. col-
lect. dec. 2306.
8 Sed electio, ſeù variatio hujuſmodi concepta
verbis: Voglio, che queſta cauſa ſe veda in queſta
Regia Audienza, quale quatenus opus eſt, eligo in
foro, jure ſubſiſtat in mala conceptione verborum,
affirmativè deciſum refert Danz. de pugn. DD. to.
2. tit. de elect. fori, q. 1. num. 10. quem laudat, &
inſequitur Thor. par. 3. comp. deciſ. ſect. 1. verbo, ele-
ctio fori, ſeù variatio.
9 Nec adversùs iſtud juramentum probatio, in
contrarium admittitur, Afflict. in cit. conſt. ſtatui-
mus, nu. 7. Viv. in ſylv. commun. opin. concl. 368.
num. 5. Foller. in ead. conſtit. ſtatuimus, num. 119.
Trentacinq. memor. tit. de citat. reſol. 2. num. 14.
Borrell. in ſumm. deciſ. tit. de juram. perhorreſc.
num. 43. tom. 1. & deciſum refert Thor. in comp.
deciſ. Regn. par. 2. verbo, Terminus. Sed contra-
rium ſcribunt alij apud Novar. videndum, in prax.
elect. & variat. fori, par. 1. ſect. 1. num. 8. in ult.
impreſſ.
10 Facta igitur formitèr fori electione, vel varia-
tione manus Judicis declinati, adeò ligatæ ſunt,
ut non requiratur Judicis ſuperioris inhibitio, ſed
ſtatim ille incompetens redditur, de Franchis de-
ciſ. 294. Capibl. add. loco, num. 340. Muſcat. in
prax. S. C. Gloſ. in forma, num. 36. Caſtill. deciſ.
Sicil. 48. num. 10. Gallup. in prax. S. C. par. 2. cap.
6. num. 57. & ſervari in Regno Siciliæ teſtatur
Muta deciſ. Sicil. 29. num. 5. verùm ex pragm. 89.
11 capit. quæ eſt 10. de offic. Judic. cautum eſt, poſ-
ſe præfigi terminum variànti ad procurandum
tranſmiſſionem actorum, quo elapſo, Judex varia-
tus procedet in cauſa, de qua pragm. memores
ſunt Novar. de elect. for. p. 1. ſect. 1. q. 17. & Danz.
de pugn. DD. tit. de elect. fori, cap. 2. num. 31.
& 32.
12 Viduæ igitur, quarum primo loco meminit no-
ſter Ritus, eo potiuntur privilegio, etiam ſi divites
13 ſint, nam de vidua divite loquentes, ita conclu-
dunt Abb. in cap. ex parte, de foro competent. Bul-
gar. in l. 1. num. 125. ff. ſoluto matrim. alijq; plu-
res, quos recenſet Mart. in tract. de juriſdict. par.
2. cap. 21. num. 6. Menoch. caſu 66. Cancer. tit. de
Juriſdict. omn. Judic. c. 2. num. 6. tom. 2. necnon
Alex. Trentacinq. tract. var. reſol. lib. 2. tit. ſæpiùs
cit. de citatio. reſol. 2. verſ. Secunda eſt opinio, ſub

num, 16. à qua resolutione haud recedendum esse subdit, tùm quia ita passim decisum legitur in Sacro Consilio, tùm quia de jure veriorem reputat, & quidem qui utriusque rationis fidissimus est testis, præsertim prioris, si *de Franch. decis*, 100. perlegamus, non tantum ita decisum in eo casu attestantem, sed indistinctè sic judicari in eo Tribunali asserentem; In Senatu quoque Pedemontano scribit *Thes. decis.* 177. *num.* 2. quin in Rota Romana, atque alibi refert *Vivius decis*, 521. *sub nu.* 8. *Novar, in prax. elect, fori, sect.* 1. *q.* 7. *num.* 2. *Castillo lib.* 3. *quot. cap.* 25. *num.* 26. *Muta decis. Sicil.* 5. *num.* 2. *lib*, 2. *Mari ad Gramm. decis.* 20. *nu.* 1. *Consil. Carlev.* alios subnectens, *de Jud, t.* 1. *disp. Jur, lib*, 1, *tit.* 1. *disp.* 2. *q.* 6. *sect.* 7. *n.* 541.

14 Etiam si meretricio crimine commaculatæ per *decis. ejusdem de Franch.* 233. estque magis recepta Doctorum sententia, cujus testis est, atquè sectator *Imbrian. in tract. de* 1. & 2. *beneficio, consid.* 2. *num.* 96. faventque notata per *Capiblanc. in tract. de Baron. pragm.* 8. *à num.* 160. *tom.* 1. & confirmant *Avus meus ad Capyc. decis.* 160. *lit. B, verbo, in constit. statuimus, Consil. Paschal. de patr. potest. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 99. *Novar. add, tract. sect,* 1. *qu.* 7. *num.* 5. nosquè pertingimus, & consimilia congerimus *Ritu* 19. & *Ritu* 233. non obstante contradictione *Covarr. pract. quæst. cap.* 7. *sub nu.* 1. non perfunctoriè quæstionem explicantis, *Scac. de appell, q.* 7. *num,* 131, *Marcell, Calà de modo articul.* §. 1. *Glos.* 1. *num.* 79. *Mari ad Gramm. decis.* 107. *num.* 7. & aliorum, quos *Consil. Carleval* memorat *num.* 553. Ratio autèm non exilis consideratur, quæ priori, & affirmativæ opitulatur sententiæ, quod ob sexus fragilitatem, præsumptamque ob id læsionem viduis concessa dicuntur privilegia, quæ nimirùm multò magis illis post meretricium censeri debent concessa; non enim honestas, sed læsio, & fragilitas offingitur valida causa prædictæ variationis; Hujusmodi autèm mulieres in longè majorem fragilitatem, & miseriam ipsæ miserrimæ ex tali meretricio redactæ creduntur, proptereà non mirandum, si quovis modo in Judicio experientes ad illa petita necessariò admittendæ sunt, quod insupèr etiam simplicitèr in meretrice, *Troys.* affirmat *in pragm. cursu dilationum, num.* 12. *Menoch. indic. casu* 66. *num.* 31. *Viv. ead. decis.* 52. *num.* 5. & *Gaspar, in addit. ad decis.* 177. *Anton. Patrit. Masull, ad Capyc. decis.* 44. *num.* 8. *Fontanell, de pact, nupt. claus.* 4. *Glos.* 12. *num.* 74. *tom.* 1. *Gratian. lib.* 5. *discept, forens, fol.* 59. *Consil. Paschal. de patr, potest. par.* 2. *cap.* 2, *num.* 99. *Castill. dec.* 48. *par.* 1, & alij apud *Novar, add. tract. de elect. fori, sect.* 2, *quæst.* 11. id declarans, *num.* 6. ex *Carav. in Ritu* 19. *num.* 27. dummodò quando agit, vel conveniatur sit, meretrix, secùs autèm, si anteà fuerit inhonesta, & tempore quo agit sit honesta, & *q.* 12. *seq.* inquirit, quæ ad hunc effectum dicatur meretrix.

15 Extenditur præterea ad viduam post electionem, sivè variationem, quod defendimus in *Ritu* 233. sicut in casu contrario idipsum subsistere affirmamus, cum scilicèt tempore contestatæ litis non esset vidua, sed posteà viro orbata in viduitatem incidit, nam eodem tùnc sine dubio privilegio variationis fovetur, teste *Felino in cap, ex tenore, sub num.* 19. *de rescript. Anton. Gabriel. in sua tract. commun. opin. tit. de Jud. conclus.* 1. *n.* 29

16 Extenditur etiam ad viduam habentem causam communem cum personis haud miserabilibus, nam rat one viduæ omnes gaudent. *Natta cons.* 590. *n.* 16. *vol.* 3. *Thesaur, ead. decis.* 177. *num.* 3. *Viv. indic, decis.* 121. *Nevizan. in sylv. nupt. lib.* 6. *ex n.* 39. *Capibl. pragm* 8. *par.* 1. *num.* 334. *de Baron. Muscat. in prax. lib.* 1. *par.* 2. *Glos. competentes, num,* 95. & *Carleval memor. sect,* 7. *num.* 626. & 627. idemque *Cancer. d. cap.* 2. *num.* 27. & 28. *Ricc. dec. Cur. Archiep.* 179. *par.* 1. & *ad Franch. decis.* 179. *Castill. controv. jur, lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 29. *Trentacinq. lib.* 2. *tit. de cit, resol.* 2. *num.* 9. *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 4. *Gl,* 11. *num,* 79. *tom,* 1. *Giurb. dec.* 82, *num.* 1. (a quibus recedere videtur) *Carav. in Ritu seq. in fin.* tradens, quod si cum persona privilegiata esset admixta alia non privilegiata, ratione connexitatis causæ, coram primo Judice deberet terminari, & novissimè observat *D. Caroli Rota de privil. mulier. cap.* 3. *special.* 6. *num.* 25.) & latè prosequitur *Novar, de elect. fori, p.* 1. *sect.* 3. *qu.* 1. in causa tamèn individua, *Barbos. in remiss. DD. de ordin. Reg. Lusit, lib.* 3. *tit.* 5. *de citat. nu,* 5. *Capiblanc. de Baron. cit. pragm.* 8. *num.* 335. *part.* 1. *Cum. in comm. ad Rit. Sicil. cap.* 82. *num,* 15. *in fin. Borrell. part,* 1, *summ, decis. tit, de juram. perhorresc. num.* 31. *Novar, mox add. loco, num,* 17, dummodo habentes fori privilegium illo uti velint, ex *tex. in l. Judex*, ubi *Bar. ff. de minor. Cassan. ad consuet. Burg, rub.* 9. §. 17. *Glos.* 3. *num.* 2, *Marches, de commiss. tit, de avoc. caus. par,* 2. §. 2. *num.* 44. quod si semèl petiit, deindè renunciare nequit in præjudicium litis consortis, *de Franch. dec,* 269, *Reg. Tap in constit. Regni minorum jura, num.* 6, *Mastrill. decis.* 42. *num.* 8. *Reg. Rovit. in prag.* 11, *num.* 36. *de ordin, Judic. Thor, par.* 1, *compend. dec. verbo, beneficium*, quibus oppugnare videtur *Ursill. ad Afflict. dec.* 39. effatum, quod disputat *Imbriam. de primo, & secundo benefic. consid.* 7. *à num.* 74. & novissimè distinguit doctissimus *D. Julius Capono in subtili tract. de Pactis, q.* 40. *num* 27,

17 Et principalem conclusionem tuetur illa pervulgata ratio, quod communitas, vel societas in causa est, ut inhabilis privilegio fruatur habilium, ad *tex. in l. si communem, ff. quemadmod. servit, amitt.* & *l. is qui duos, ff. de liber. legat, Gratian. discept. forens. cap.* 115. *num.* 6. *Mexia in concl.* 5, *num.* 74. multaquè enarrant *Jo. de Amicis cons.* 92, *Menoch. casu* 179. *Cotta memor habitatione, & memor connexorum, Ursil. dec.* 34. & 284. *Corset,*
18 *sing.* 24. *Cremens. sing.* 66, cujus vigore ad consimile de comparitione unius de citatis deflexımus super *Ritu* 207, *num.* 1, de appellatione interpo-
19 lita, quod prosit habenti causam communem, sicuti. & prorogatio fatalium, *Put. dec.* 486, *lib.* 2. necnon *Tiberius à Corneto in prax. cap.* 24. *num,* 16. quin ad alterum de præscriptione centenaria adversus Ecclesiam Romanam decurrente, eamq; similitèr contra privatum rem habentem communem cum Ecclesia illa currere deflexit, *Abb. in cap. Audientiam, num.* 6. *de præscript.* ob indè causæ continentia dividatur, nonnulli scribunt authores, remittendum laicum ratione clerici, unà simùl delinquentem, qua de re loquuntur *Foller. ad Marant. part.* 4. *dist.* 11. *num.* 24. *Gra-*

tian.

tian. c.115. & 641, num. 17. R. Capyc. Latr. consult. 55. *num.* 1. *D. Capon. in tract. de sepul.* ubi latissimè pertractat de vasto illo individuorum oceano, *Capyc. dec.*173. *num.* 8. *Ursill. dec.* 213. *num.* 8. *Gram. decis.* 21. *de Franch. decis.* 426. *de Curt. par.* 2. *de feud. cap.* 2. *num.* 115. *& Marsil.* 280. defendit, immunitate gaudentem ob numerum duodecim filiorum, operari, ut illa potiantur etiam fratres una simul habitantes in communione bonorum, consuluitquè *Menoch. in cons.* 486. & judicatum testatur *Surd. decis.* 123. inlaquiturquè *Consil. Pasch.d.de patr. potest. par.*4.*cap.* 4. *num.*21; *Avus meus ad Gramm. decis.*54.*num.* 4. à quorum opinione dissentit *Thesaur. decis.* 267. *num.* 11. cujus meminit idem *Avus meus ad Gramm. decis.*28. *num.*26. quamquè quæstionem extricant *Thor. p.2. comp.decis.verbo, Immunitate, pag.* 267. *Reg. Moles in ejus decis.* calamo exaratis, *decis.*42. *& Marchie Corleti Reg. Constant. in Scholiis ad l. si quis decurio, Cod. de decurion. lib.* 10. & respectu immunitatis clericorum ab hospitando, Id ipsum In fratribus in communione viventibus, scripsit *Arnan. singul.* 83. *Bombin. dub.* 8. *post ejus consilia*, necnon *Aloysius de Leo in l. placet, C. de Sacros. Eccles.* & declarat *D. Reg. de Marin. ad Revert. decis.* 438. Privilegium namq; alicui indultum ad ejus socios dilatari; suadent *tex. in c.* 1. *de immunit. Eccles. Felin. in cap. quæ sit, num.* 1. *de Judæis; Affl. in constit. Regni sequentes, num.* 11. *Natt. cons.* 1. *num.* 10. de qua sententia valdè dubitat *Gasp.Thesaur. in addit. ad memor. decis.*267. *ejus genitoris, sub eod. num.*11, *vers. an autem frater.* Ac speciatim, quod gaudeat immunitate munerum socio concessa, deducitur ex *Bald. in l. administratores*, §.1. *ff. de excus. tutor.* atq; *Glos. in l. finali, ff. de muner. & honor.* ajuntquè *Cephal. cons.* 661. *num.* 78. *lib.* 5. *Natta cons.*65. *num.*27. *& Surd. cons.* 301. *num.* 8. Restitutio pupillis impartita, etiam litis consorti competit in re individua, ut carpitur facilè ex *l.* 1. ubi *Bar.* & alii, *C. de consortibus, in l. unica, C. si in commun. eademq; causa, &c.* sequuntur *Bencius cons.* 98. *num.* 31 *lib.* 1. *Muta super Ritu Siciliæ* 134. *num.*23. & alii plures, non secus, ac beneficium minori debitum, communicari majori litis consorti, docent *Affl. decis.*151. *& Franch. decis.* 269. *Thor, par.* 1. *compend. decis. verbo, Restitutio in integrum competens minori, Gallup. in prax. S.C. par.*2.*cap.*30. *num.*12. qua de re *Sfortia Odd. de restitut. in integr. par.* 1. *q.* 46. *artic.* 4. *Cald. ad l. si curatorem habens, verbo, vel adversarii dolo, à num.*27. *Barbosa in l.* 1. *sol.matr. par,* 3. *num.*63. *vers. postremò, Guttier. pract. qq. lib.* 1. *c.*67. *Surd. de alim. lib.* 9. *cap.* 14. *num.* 1. *Menoch. de recup. possess. remed.*15.*num.*129. *Montan. de tutor. & curat.c.*33. *num.*117. *Hosuald. Illigerus ad Donell.lib.*21. *c. ult. lit. Q. R. de Marin. ad Revert. decis.* 164. ità quod nequeat privilegiatus ejusmodi beneficio renunciare in damnum alterius non privilegiati, ut subdit *num.*6. *de Franch.* & diximus suprà, & fortasè non dissentit *Valasc. consult.* 25. *sub num.* 11. *tom.* 1. Aliud etiam opitulatur simile de processu agitato coram Judicibus, altero suspecto, altero verò non suspecto, ut ratione Judicis non recusati subsistat, & validus omninò fit processus, juxtà decisionem peregrinam *Achill. de Grass.*2. *de except.* Quemadmodùm in sententia prolata à pluribus Judicibus, quorum alter erat incompetens, decisum memorat *Mastrill. decis.*27. & cessare arbitramur, si à Judicibus conjunctim judicare debentibus manasset, cum *Mastrillus* plurimum innitatur clausula, & jurisdictione, *insolidum*, qua voluisse uti eos Judices, autumat.

Quibus utcumquè potuimus assertis ad prædictæ extensionis robur, properamus ad aliam constitutæ à nobis regulæ ampliationem, illamquè
20 procedere affirmamus, etiam in præjudicium Baronum, ut evocari possint ab eorum Tribunalibus, ità quippè defendimus *Ritus* 233. quod nunc procedere adjungimus, etiam adversus jura Baronis, habentis privilegium, nè subditorum causæ evocari à suo tribunali queant, & in alterum adhùc Principis, transferri in prima instantia, sivè adversus personam illud habentem, nè possit extrahi, cum expressa derogatio requiratur ad *d. l. unicam*, nec sufficit derogatio generalis per clausulam, non obstantibus privilegiis, ut decisum commemorat *Michael Ferr.* 1.*p.observ.cap.* 12. tutatur idem *Cancer. num.* 24. suppetitq; *de Franch. dec.*187. *&* 195. & verba *Ursill.* adjuvant *ad Affl. decis.* 257. *num.* 5. ibi, *derogationem in specie istis privilegiis, Valasc. de privil. paup. par.* 1. *q.*52. *num.*38. *Gratian.decis.*20. *num.*1. *Giurb. decis.*82. *num.*4. *Capibl.pragm.*8. *par.*1. *num.* 299. *Novar. de dation. insolut. sect.* 1. *q.* 14. *num.* 13. *Carleval add. loca num.* 517. *Borrell. tit.* 56. *num.* 36. *& de Regis Cathol. præst. cap.* 62. *num.*59. *Baron. de effect. minor. ætat. effect.*41. *num.* 16. idem *Novar. in prax. electiori. fori, par.* 2. *sect.* 3. *q.* 5. *Thor. in supplem. compend. verbo, electia fori an competat.*

Nimirum subsistere dicimus viduæ privilegium
21 jam dictum in casu etiam *decis. de Franch.* 517. ubi vendito feudo, ac petito demanio per universitatem, eoque concesso, atque in eam translata jurisdictione, dubitari contingit si penès illam resideret cum privilegiis, & derogazione *dicta l. unica*, cum qua primus venditor posidebat & decisum negativè memorat commendatquè *Thor. in sua compend. decis. verbo vidua, par.* 1. *Mari ad Gramm. decis.* 20. *nu.* 6. & favent, quæ idemmet *de Franch.* cumulat *in decis.* 192. etiam si fuerit dictum prout meliùs, & pleniùs prædecessorès tenuerunt) & pateat illos habuisse in specie cognitionem contra miserabiles personas, *Carleval. num.* 581. *Præs. Merlin. controv.* 86. *lib.* 1. *qq. for. Novar. de elect. fori, par.* 1. *sect.* 4. *qu.* 8, *& par.* 2. *sect.* 3. *q.* 4. sed contrarium firmat *Capiblanc. in pragm.* 8. *num.* 30. *de Baron. par.*1. *to,* 1. quem insequitur *Danz. de pugn. DD. tit. de privil. cap.* 2. *tom.* 2. & iterum *ad Gramm. decis.* 20. *num.*1. & quod hoc privilegium magno Principi elargitum non transeat in singularem successorem inferiorem, scribunt *de Franch. decis.* 125, *num.* 1. *& decis.* 275. *nu.* 7. *Viv. decis.* 208. *Carleval num.* 581. *Novar. add. sect.* 3. *par.* 2. *qu.* 5. quibus contradicunt *Ravit. in prag.* 1. *num.* 43. *ubi de delict. quis conven. deb. Danz. add. tit. de privil. cap. fin.*

22 Ad mulierem quoque nuptam dilatari præsentis *Ritus* regulam arbitramur. Viro tamen inhabili

bili bannito, nempè perpetuis triremibus addicto
aut capto ab hostibus teste *Glos. in l. fin. vers. or-
bata* illicq; *Salyc.* & alii, *Cod. ad l. Flaviam. de
plag. Jason. in l. si is qui pro emptore*, *num.* 186.
*ff. de usucap. Cotta in suis memorab. verbo vidua,
Navar. in cap. hac autem, in princip. num.* 4. *de
pænit. distinct.* 1. alijque multi per *Marchis. in
tract. de commiss. tit. de Avocat. causar. par.* 2. §.
2. *num.* 36. *tom.* 2. *Sylu. nuptial. lib.* 6. *num.*30.
Scaglion. in hoc Ritu num. 22. *Amat. cons.* 15. *nu.*
17. *Gaill. lib.* 1. *observ.* 1. *num.* 44. *Fusc. in sin-
gul. lit. M. num.* 41. *Viv. dec.* 297. *num.* 3. *Reg. de
marin. lib.* 2. *quotid. lib.* 47. *n.* 23. etiam ad illam,
23 quæ cum viro divortium fecerit, *Carav. cit. lo-
co, sub n.* 21. ex *text. in l. vir mulieris, ff. de donat.
int. vir. & uxor.* dummodò divortium ipsum non
ejus culpa sequutum fuerit idem *Caravita* notat
num. 23. & insequitur *Thor. p.* 2. *compend. decis,
verbo, Electio fori an competat*, & conferunt
tradita à *Capibl. de Baron. pragm.* 1. *nu.*135. *Mast.
Brun. de cess. bonor. q.* 28. *p.* 4. *Pusc. singul.* 38.
lit. P. & an mulier, quæ habet virum longo tem-
pore absentem, affirmative respondimus, ex *Bal.
in cit. l. fin. C. ad l. Flau. de plag. Viv. decis.* 297,
num. 3. *Novar. de elect. for. par.* 1. *sec.* 2. *q.* 7. *n.*
7. & consert *text. in cap.* 2. §. *Sed neque illud, ex-
trà, de translat. Episcop.* & decisum fuit per S. C.
in causa Isabellæ Thesca terræ Bari, cum Camil-
lo Effrem, & Cecilia Taurisano, sub die 9. Mar-
tii 1660. *referente Dom. Consiliario Honufrio de
Palma* in Banca Laviani; Patrocinante pro Isa-
bella doctissimo D. Antonio Hodieroa, meritis-
simo filio D. Consiliarii Jo: Baptistæ.

Addimus *Cancer. eod. cap.* 2. *num.* 8. *& Dom.
Consiliar. Carleval, add. loco num.* 540. qui etiam
memor est *Caravit. Rit.* 19. *num.* 22. Etenim vi-
dua tametsi verè non sit quemadmodum, nec be-
neficium existentis in triremibus vacare scripsit
Campanil. in suo divers. Iur. Canon. rub. 11. *cap.*
33. *à num.* 29. attamèn quia inutilis sibi est vir
ille, ac si eum non haberet effingitur, & vidua
dicitur à *Glos.* & aliis commemoratis *DD.* non se-
cus, ac beneficium, cui providebitur de œcono-
mo, ut eo in loco idem *Capibl.* scripsit.

Ac propterea antè narratum privilegium ex-
tenditur ad virginem, quia viro caret, justè exi-
stimant *DD.* præsertim *Natta cons.* 590. *Mila-
nens. decis. Siciliæ* 5. *num.*2. *lib.* 2. *de Franch. de-
cis.* 18. *num.* 1. *&* 10. atque post alios memorat
adductos *Marchis. eod.* §. 2. *num.* citatusque *Can-
cer. eod. cap.* 2. *num.* 9. *Valasc. de privil. pauper.
par.* 1. *in præfat. num.* 9. *Vezin. inter commun.
opin. lib.* 3. *tit. quand. Imperator, num.*3. *Giurb.
dec.* 82. etiam si virgo ætate major sit, eum pri-
24 vilegium concedatur qualitati virginali, quic-
quid aliter dicat *Danz. de pugn. DD. tit. de remiss.
causar. cap.* 6. *num.* 25. *tom.* 1. quem improbat
Novar. add. tract. par. 2. *sect.* 2. *q.* 6. & tradunt
Viv. decis. 65. *Mastrill. decis.* 127. *num.* 8. *Castill.
decis.* 48. *num.* 11. adhùc si corrupta fuerit, si ta-
men experiri velit adversus eundem stuprantem,
de Franch. decis. 599. *Carav. ad Rit.* 19. *num.* 25.
*Ricc. collect.*1. *& collect.*137. *Novar. in add. prax.
sect.*1. *q.* 11. *num.*2. *Capibl. prag.* 8. *par.* 1. *num.*
329. *Paschalit p.*2. *c.*2. *n.*95. *Giaz. ad Capyc. Latr. dec.*
54. *n.*6. & summis labiis delibavit idem *Marchis. n.*
41. subdens, dilatari ad virginē, & viduam despon-
satam per verba de futuro, suffultus doctrina *Iser-
niæ, Affl.* & aliorum, *in constit. statuimus*, necnon
aliorum plurium *DD.* quorum nomina, & loca
commemorat, sub dicto *num.* 41. aliosque laudat
26 *Consil. Carleval. num.*539. & an prædicta militent
in virgine sub patris potestate constituta, dissonæ
DD. sententiæ, nam contra virginem respondere
*Horat. Visconti ad de Franchis decis.*100. *Gratian.
discept. forens. cap.*4.21. *num.*59. *tom.*1. *Reg. de Ma-
rin in responso impresso* apud *Novar. add. par.* 2.
sect. 2. *qu.*8. *num.* 1, & inserto inter *quotid. resol.
cap.*338. *lib* 1. *Reg. Capyc. Latr. decis.*54. *num.*5. *par.*
1. sed in gratiam virginis reprobato *Visconti*, re-
spondent *Reg. Rovit. decis.*49. *num.*11. *Carleval. cit.
loco, num.*532. *Anichin. de prævent. instrum. qu.*3.
*cap.*3. *sub nu.*48. & tradunt *Muscatell. in prax. S.C.
lib.*1. *par.*2. *Glos. competens, nu.*51. *Novar. par.*2.
*tract. elect. fori, sect.*2. *qu.* 7. licèt titubaverit priùs,
*par.*1. *ejusdem tract. qu.*13. *sect.*2. *num.* 3. *in ulti-
ma edit.* & distinguit *Danza de pugna DD. tit. de
remiss. caus. c.*6. & post alios *Franc. Maria Prat. lib.*
1. *discept. for. cap.* 13, sigillatim occurrens argu-
mentis adductis per *Dom. Reg. de Marinis*, & notat
ad *Paschal. p.*2. *verb. Præcedenti.*
27 Hactenus de vidua, & virgine noster fuit ser-
mo? quare ad pupillum secundo loco mentiona-
tum in verbis *Ritus* nùnc progredimur, atque re-
gulam eandem constituimus, attento etiam jure
communi, quoquidem frui privilegio, & variandi
asserimus, virtute ejusdem *l. unica, Cod. quand. Im-
per. inter pupill. & vid. Thom. Valasc. alleg.*85. *num.*
11. *Barbos. in collect. DD. ad cit. l. unic. numm.*33.
*C. quand. Imperat. Perez de Lar. in compend. vit. ho-
min. cap.*21. *num.*1. *Rot. Rom. post tract. Post. de sub-
bast. dec.*34. *nu.*1. *& dec.* 34. *num.* 1. *& decis.*49.
nu 2. *Castill. controv. jur. lib.*3. *cap.*15. *nu.*17. *In-
trigl. de cens. qu.*62. *nu.* 3. *Affl. dec.* 20. *& decis.*
257. *Benincas. in tract. de privileg. paupert. q.* 4.
*nu.*12. *Borrell. in summ. decis. tit.*56. *n.*7. *Ciarlin.
controv forens. tom.*1. *cap.*102. *num.*6. *& cap.* 170.
*num.*4. *Ricc. collect.*2411. *Reg. Rovit. decis.*27. *sub
num.*10. *Reg. Sanfelic. dec.*134. *num.*2. *to.*1. *Dan-
za de pugna DD. tit. de official. in genere, cap.* 12.
*nu.*6. *Baron. de effect. minor. ætat. effect.* 41. *nu.* 1.
ajuntque omnes, quos retulimus Authores ad ean-
dem comprobandam in vidua regulam.

Eaque ampliatur primò ad pupillum divitem,
sicuti, & ad viduam divitem illic extendimus,
nam iidem Auctores eandemmet extensionem in
pupillo procedere dixerunt; necnon *Covarr. pract.
qq. cap.*6. *num.*2. *Niger in cap. Regni*, exordiente,
*quod decretum, num.*12. *Gratian. cap.*62. *num.*15.
*& cap.*182. *à num.*1. *Alvar. de privil. paup. par.*1.
*qu.*52. *à nu.*36. *Muta consuet.*3. *n.*42. hacque frui-
tur prærogativa pupillos, tàm activè, quàm passi-
vè, sivè ipse conveniatur, sivè alium conveniat,
*Covar. pract. qu. cap.*7. *nu.* 5. *Azeved. lib.*8. *num.*9.
*tom.*3. *lib.*4. *recopil. Perez add. loco, sub nu.*7. *Car-
leval. cit. num.*592. etiam si sit uxoratus, *Novar. de
elect. fori, par.*2. *sect.*2. *qu.*1. quin, etiam si pupil-
lus, pendente lite fiat major, dilatant *Carleval add.
loc. n.*618. *Baron. de effect. minor. ætat. effect.* 41. *n.*35.

Sed pupillus quis verè dicatur, ut cognoscamus
gaudere debentem isto privilegio, ob id, quod pu-
pillus est, & *Pomponius* scripsit, pupillum esse, qui
cum

eum impubes eſt, deſinit in patris poteſtate eſſe, aut morte, aut emuncipatione, & ſequitur *Gl.1. indicata l.unica*, & conſecutivè, dicendum videtur, eum tantùm privilegio *add.l.unica* potiri, qui caret patre, & decimumquartum non extendit annum.

28 Hinc minorem annis 18. ſed majorem annis 27. electionis privilegio non gaudere, *Cavenſ. in prag. curſum dilationum ſub num.*28. ſcribit *de Franch. deciſ.*100. *num.*16. *&* 17. ibique *Viſconti,in add. ſub nu.*17. memorans, ita deciſum, quamque ſuſtineut aleam *Ricc. collect.* 2360. *Novar. in add. prax. de elect.& variatione fori, par.1.ſect.2. qu.4. à num.5. & par.2.ſect.2.qu.40. & qu. forenſ.*126. *num.1. par.2.* necnon in *collect. ſuper prag. in rub. de infantib. perditis num.5.* improbans *Roviti* indicandam *deciſ.Epiſcop.Ricc.collect.deciſ.*2360. *Capiblanc.in prag.*8. *par.1. nu.*314.*de Baron. Thomat. deciſ.Rot.Macerat.*85. *nu.*39. *Thor.par.1. comp. deciſ. verbo, Minor annorum decem, & octo,& par.3. ſect.2. verbo, Minor annis decem & octo,& voto* 66. *num.*25. *Gallup,in prax. S.C. par.2. cap.6. nu.3.* & iu terminis hujuſce *ritus* invehit contra tempora non diſtinguentes, *Nicolin.Anton.de Palma in diverſ. jur. comm. & Regn. gloſ.*16. *nu.1.* quem laudat *Reg.de Marinis*, quæſtionem hanc ſatis controverſam præconizans, *lib.2. quotid. reſol.cap.47. nu.16. in fin.* & neutram opinionum,indiſtinctè ſumptam, arbitratur veram, *Alvar.Velaſc. de privileg. pauper.p.3.q.5.à n.7.*

Contradicit verò *Paſchal.in tract.de virib. patr. poteſt.par.2. cap.2. ſub num.*92. auctoritate *Covarr. cap.6. pract. qq. n.2.* in praxi obtentam eſſe addit, cujus doctrinam notabilem eſſe ſcripſit, nec alibi reperiſſe fatetur eo in loco *Paſchalis*, quem inſectantur *Reg. Rovit.deciſ.*27. deciſum tradens, & *Reg.Sanfelic.d c.*134.*lib.1.* & iterum *deciſ.*274.*lib.2.* alteram S.C.determinationem recenſens memoratam à *Thor. in ſupplem. compend.deciſ.verbo Electio fori an competat, Andr. controverſ.*235. *tom.3. Ciarlin. memor. cap.*170. *num.*49.*Joan.de Xart.deciſ.*68.*Carleval.add.qu.6.ſect.7. num* 532.

Omnes quaſi innituntur auctoritate *Covarr.cit.* quem ſimpliciter inſequitur *Azeved. lib. 4. novæ recop. tit.3. l.9. in verbo, Que con eſtos*, at *Covarr.*ad id dicendum, ni fallimur, impellimur Regiis *ll.* quas continuò ſubjicit, ait enim, *Praxis verò hoc privilegium recedit etiam in minore viginti quinque annis, qui patre ſit orbatus, nam, & Regia l.*14.*&c.* etenim illa dictio, *nam*, præfert rationem, & cauſam, ob quam antecedentem retulerat concluſionem, Rationem verò, qua idem *Paſchal.* ejuſque ſequentes fulciuntur, ut privilegia omnia pupillis conceſſa extendantur ad quemcumque alterius gubernio, & adminiſtrationi ſuppoſitum, reſtringi opinamur ad eum caſum, quo non fuerit aliter de jure ſancitum, propterea ceſſet in Regno reſpectu jam dicti privilegij, ſtantibus verbis noſtri *ritus*, & ſequentis, necnon *rit.* 233. Pupillo illud concedentibus, ergo carenti genitore, & pubertate, qui propriè pupillus dicitur ex anteà relatis, aut ad ſummum exiſtenti in pupillari ætate, & habenti patrem, quia impropriè pupillus dicitur, teſte eadem *Gloſ.1.*per *tex.in l.fin.§.pupillus, ff.de verbor.obligat. l.infanti, §.pen.C.de jur.deliber.* quemadmodum in facti themate obſervatum in Senatu Cathalonie, memorat *Cancer. in add. cap. 2. nu.* 13. quod tamen non admittitur in Regno ex relatis hactenus, *dicta deciſ. de Franch.* 100. *&* 671. *Rovit.deciſ.*49. *num.1. Carleval, num.*531.*&* 536. denegantibus hoc privilegium impuberi in poteſtate patris exiſtenti,quod confirmant *Capibl. pragm.*8. *nu.*312. & alii apud *Baron. adduct. effect.*

29 41 *nu.*58. imò, & ſi patre orbatus ſit, Avum verò habeat, cui ſubſit,id ipſum deciſum meminit idem *de Franch.deciſ.*671. *par.4.* & *Thor.* tangit *in compend.deciſ. tom.1. verbo, pupillus exiſtens*, necnon *cit.Capiblanc.in prag.8. à nu.*312.*&* 326.

Cumque ſit hujus *Ritus* diſpoſitio exorbitans à jure communi, non debet extendi de perſona in perſonam, *Villagut. in tract. de extenſ. legum. in tit. de extenſione legum exorbitantium de jure communi, num.*12. *&* 16.

30 Vacillat tamen animus in eo, quod ſi pupillus dici nequit, orphanus tamen juſtè appellitatur,qui patrem non habet, & decimumquartum exceſſit annum,ſi citatus *Covarr.ex Valla*, & aliis rectè deducit: quin *Gregorius Lopez in l. 41. verbo, Los huerfanos, num.* 13. *tit.*18. *par.* 3. apertis tutatur verbis, quos quidem orphanos inter miſerabiles perſonas numerari,aſſerunt *Foller.in Conſtit.Regni, lege præſenti, nu.3. ſub rubr.de Inſtit.& Jur.Mart. de juriſd. p. 2. cap.* 21. *Eſcobar. de ratiocin. adminiſtr. cap.* 70. *num.* 60. itaque ſi non gaudet tanquam pupillus, citrà dubium gaudebit tanquam orphanus quem potiri favore *d. l. unica* ſcribunt citati *Martha, Eſcobar*,& alii plures.

Neque *Ritus* Magnæ Curiæ antedicti pugnant; quandoquidem eligendi, & variandi licentiam non reſtringunt ad perſonas tantùm in eis memoratas reſpuendo alias,tùm ex jurium diſpoſitione, tùm *DD.* auctoritatibus comprehenſas, tametſi nos verba facientes in pupillis mòx dixerimus,eos *Ritus* loqui de pupillis, & propterea intelligi de eis, qui verè ità nuncupantur, excludendo reliquos impropriè, ità appellatos, idque ex vi interpretativa verborum; Reliqui verò, vel expreſsè, vel tacitè non comprehenſi ſub verbis *Rituum* dicendi minimè ſunt privati jam dicto privilegio,ſed illo gaudere omnes, & quoſcunque, quibus jura, aut Doctores indulſerunt beneficium illud eligendi, & variandi, & conſecutivè orphanis ipſis, quibus id concedi ab aliquibus Auctoribus ſpeciatim affirmantibus, aſſeruimus, necnon ex aliis generatim aſſerentibus, eos eſſe miſerabiles perſonas, eaque propter pernecceſſarium conſequens, Doctores antedictos includere illos frui privilegio ejuſdem *l.unica*. Verum ut dicautur

31 orphani, oporteat eſſe utroque parente orbatos, juxtà ſententiam *Gramm. in Conſtit. nu.* 2. an patre tantùm juxtà verba dicti *Eſcobar.* relinquimus cogitandùm, cum nonnulli *Gramm.* ſententiæ aſſentiantur, ac vulgi ſuffragatur opinio; & quid ſi habeat patrem Religioſum, inquirit *Novar.* affirmativè reſpondens, *add. tract. par.2. ſect. 2. qu.2.* vel ſit forjudicatus, ad triremes condemnatus,aut inpurabili infirmitate oppreſſus, *Reg.de Marin.lib.2.quotid. reſol.cap.47. nu.*23. quid verò,ſi alio modo ſit inutilis, reſolvas ex *Gloſ. in l.fin. C.ad l. Jul. de plag.verbo, Orbitates, Novar. quæſt.forenſ.*126. *à num.2. lib.1. Baron.add. effect.* 41. *numm.* 40. & quis verè dicatur orphanus, ultrà adductos ple-

nius

niùs pertractant *Castill. controvers. jur. lib.3. cv 25. sub nu.27. Gratian. l b.1. discept. cap.182. & lib.5. cap.666. Novar. in prax.elect.par.1. sect.2.qu, 1. & 2.*

32 An autem hæ personæ privilegiatæ valeant forum eligere ad trahendum administratorem pro redditione rationum, quæ alias in loco administrationis fieri debet, ad *tex.in l.fin. C.ubi de ratiocin. tàm public. quàm priv.ag.oport, Bovart.in specul.visitat.cap.23. nu.190. Gratian. decis.180. Avend. de exequ. mandat. cap. 1. num. 16. Thor. in suppl. comp. decis. verbo Tutor, & p.3. sect.1. verbo, Tutor, & par.3. sect.1. verbo, administratienis.* Negativè scripserunt *Gratian. in add. ad ejus decis,* inclusas cum 1. *tom. discept.forens. decis.*180. *n.*6. *Escob. add. cap. 7, num. 56. Consil. Pasc bal. par. 2. cap. 2. num.* 109. *Salgad. in labyr. credit. par. 6. num.*93. *Novar. in prax .elect. fori, sect.2. qu.17. & de gravam.vassall. tom.2. gravamin.26. Consil.Carleval. tom.1. de judic. qu.6. sect.7. num.* 651. *Consil. Roco. tum.1. respons. not.* 10. *de societ. mercat. num.* 211. & relata *de Franch. decis.* 607. & *Reg. Sanfelic. decis.*134. *lib.1. num.7.* insequitur, qui in illo facti themate decisum memorat per S.C. in causa Matthæi, & Sebastiani Rivera, fieri discussionem c mputorum in partibus, qua facta, transmittatur ad S.C. in quo decidantur dubia, consideravit namque supremum illud Tribunal in loco administrationis sufficientem instructionem, testimonia, & documenta faciliùs præstari posse, teste eodem *Reg.Sanfelic. num.*8. cujus meminit *Thor. in supplem.compend. decis. verbo, Electio fori competens* (estque mihi profectò mirandum, quomodo *D.Cons.Rocc.* ultimus scriptor de *Reg.Sanfelic.* mentionem ullam egerit) quæque computa etiam reddenda sunt in loco administrationis, si ille, cui reddendæ sunt, sit civis Neapolitanus, ut post alios notant *Novar. in add. tract. sect.4. qu.34. num. 1, & add.gravam.26. num.3. Gizz.ad Capyc.Latr.decis.*113. *num.5.*

33 Et possit nè *l.unica* privilegio uti concursum volens formare ejus creditorum, *Salgad.* tangit *add. tract. par.2. cap.2. §.2. nu.28.ad* 43. & illud denegari in judicio dilationis quinquennalis, notant *Calà de mod. articuland. Glos.1. num.97. Viv.dec.* 82. *Afflict. & Ursill. dec.*370. *Muscat. in prax. S. C. Glos. venions, num.* 100. *p. 2. lib.1. Novar. add. prax. par.1. qu.24. nu.3. sect.4. Donad. de renunc. cap.28. nu.*154.

RITUS CCXXXI.

ITèm si pupillus, vel vidua trahit in ipsa Curia civilitèr, vel criminalitèr alium pupillum, vel viduam, & pupillus, vel vidua conventus, vel conventa velit declinare forum; renunciet jus commune. & actor sequatur forum Rei.

SUMMA RERUM.

1 *Privilegia conquassantur, si privilegiati concurrant.*

2 *Propterea privilegiatus non utitur electione fori contra alium æquè privilegiatum, sed actor sequitur forum Rei.*

3 *Adeò quod, si non conveniretur in loco domicilii, nequiret in alium Judicem consentire in præjudicium proprii Baronis.*

4 *Baro, & Vassallus sunt correlativi, & proindè eorum neuter nequit alteri præjudicare, in cognitionibus causarum, & remissionibus petitis.*

5 *Regula, quod privilegiatus non trahat alium privilegiatum, indistinctè accepta veritati non nititur.*

6 *In Senatu Cathaloniæ indiscriminatim conceditur.*

7 *Præfertur habens privilegium naturale habenti accidentale,*

8 *Etiam privilegiatus, qui aliqua rationabili causa juvaretur,*

9 *A veritae est alienum dictum Carav. quod magis privilegiatus forum non eligat contra minus privilegiatum.*

Perpenduntur præsens Ritus, & alter 228.

10 *Clericus offensus habet electionem fori contra viduam.*

11 *Huic privilegio miserabiles personæ renunciare an possint.*

Juramentum contra bonos mores non obligat.

12 *Illud privilegium dicatur personale, vel reale, remissivè.*

13 *Post litem contestatam, & conclusum in causa eligere, vel variare an possint personæ privilegiatæ, inquiritur, & praxis subnectitur.*

1 RAtio, qua foveri potest nostri *Ritus* observantia videtur illa, quod tùnc conquassantur privilegia, *l.sed & milites,* ubi *Bart. ff.de excusat.tutor.§.sed hoc præsenti, Auth.de Sanctiss.Episcop.cap.cum causam,de probat.Bal.in l.2.C.de priv. fisc. Milanens. decis.3. num.* 132. *lib. 2. Castagn.in tract.deduct. ne eg. qu.1. ampliat.2. Mastrill. decis.* 164. *num.*19. *Castill. decis.*215. *num.*33. *Tap.in l. fin.de Constit.Princip. par.2. nu.*18. *Giurb. dec.*82. *nu.*8. *Burg. de laudem. p.3. inspect.4. nu.* 15. *Pras. de Franch. decis.* 183. quem laudat, & doctissimum præconizat *Menoch. de præsumpt. lib.3. præsumpt. lib.3. præsumpt.*10. *num.* 24. & *præsumpt.* 121. *num* 6. & rursùs idem *de Franch. decis.* 553. *num.1. & 4. Viv.decis.*49. *sub nu.1. lib.1. Covarr. pract. 99. cap.7. à num.4.* idem *Milanens. dec is.Sicil.5. nu.1, lib.2, Decian. cons.*126. *in princ. vol.3. Palma* hujus *Ritus* memor, *in divers.jur.commun, & Regn. Glos.16. nu.7. Reg. Galeot. lib.2. controv. 71. nu.7. Reg. de Marin. lib.2. quotid. resolut. cap.* 47. *num.2. Ricc.collect.1. & decis .Cur.Archiep.*69. *num.8. par.3. Salgad. in labyrinth. credit. p.1.cap. 7.de num.46, Muscat. in prax.S.C.lib.1. par.2.Glos. competentes. num.86. Jo:Maria Novar. in tract. de elect. & variat. fori, lib.1 sect.3.cap.62.* atque non tantùm genericè loquens ac speciatim in multis
2 consimilibus privilegijs, verùm etiam in hoc pristilegio trahendi, in quo nequeat suo favore uti adversus alterum illo eodem gaudentem, atque ideò prævaleat altera evulgata juris regula hoc in *ritu* memorata, quod Actor sequatur forum Rei, quam & *Capyc.* etiam refert *decis.* 18. *num*1. itaque conveniendus coram suo Judice domicilij,
3 in tantùm quod si alibi conveniretur, nequiret in illum consentire in præjudicium proprij Baronis, hic ut *Caravita* advertit *num.2.* copiosè *Soccin. in*

cap

cap. ex tranſmiſſa, nu. 38. *de foro competent. Jaſ. in l. 1. §. poſt operis, ff. de nov. oper. nunciat, Afflīt. dec.* 155. *in fin.* ibique *Urſill. num.* 3. *Boer. dec.* 114. *nu.* 5. *Capyc. deciſ.* 9. *num.* 15. *Guid. Papens deciſ.* 275. *num.* 3. *Andr. Gayll. obſerv.* 40. *num.* 8, *lib.* 1. *Oſaſc. deciſ.* 78. *per totum*, maximè *num.* 12. *&* 13. perbellè *de Franch. deciſ.* 417. *nu.* 2. *Giurb. conſ. crim.* 95. *num.* 8. *Carav.* adducens, *Muſtat. add. Gloſ. competentes, num.* 49. *& Afflict. in cap. Imperialem, §. præterea inter duos, num.* 25. *de prohib. feud. alien. per Feder.* ubi modum ſuppeditat Baronibus, quo uti debent pro repetendis vaſſallis, & *Reg. Rovit. in ejus apoſtilla manuſcripta ad Carav. hoc in ritu num.* 2. quam ſervo, hæc verba ſcribit. *Ita fuit deciſum per S. C. referente Domino Fanice, in cauſa Dorifica de Alfano Vidua cum Antonio, & Joſepho de Alfano pupillis; poſt quorum contumaciam ad pupillorum inſtantiam fuit eis denegata remiſſio, ſed ſubintrante poſtea Marchione Vaſti, in ſpecie allegante, quod privilegia erant conquaſſata, fuit cauſa remiſſa ad Officiales Marchionis, Actuario Roppolo.* Hæc ille. Non ſecus, ac, & in caſu contrarium deciſum meminimus in cauſa Beatricis de de Angelo, cujus Baro conſenſerat, ut illa puniretur per Magnam Curiam, namque id facere nequiviſſe, reſolutum fuit, per *Gloſ. in cap. fin. ad verbum duci, de probib. feud. alienat.* per *Feder.* inibique *Iſern. nu.* 78. præſertim quod vaſſallos detractare videbatur, & ſi vaſſallus præjudicium afferre Baroni non valet, ut diximus, itidem, &
4 Baro vaſſallis, cum Baro, & vaſſallus ſint correlativi, ideoque in uno ſancitum, & in altero diſpoſitum cenſeatur, per *l. fin. C. de indict. viduis. toll. l. fin.* ubi *Bart. de acceptil.* lateque *Dec. in l.* 1. *C. de in jus vocand.* ex quibus ita reſolutum fuiſſe in gratiam vaſſalli, dicit *de Franch. deciſ.* 541. *volum.* 5. ut habens privilegium cum ſpecifica derogatione *cit. l. unicæ*, non poſſit renunciare in præjudicium vaſſalli, petentis, remitti ad ejus forum, inſequuntur *Capiblanc, de Baron. prag.* 8, *p.* 1. *num.* 48. *&* 238. *& pragm.* 19. *num.* 38. necnon *tom.* 2. *cap.* 98. *nu.* 4. *Carav.* citans, *Prat. ad Muſcat. loc. mox add, Giurb. dec. Sicil.* 96. *num.* 23. *Paſchal. de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 107. quin in *pragm.* 2. *ubi de delict. quis debeat conven.* proviſum eſt vaſſallis ipſis, nè extrahantur in prima inſtantia à propriis domiciliis, tangitque *Reg. Rovit. ibidem*, & nos latioribus habenis tractavimus ſuper *ritu* 46. & alibi.
5 Quin, memorata regula ex hoc *ritu*, & altero 228. deſumpta quod privilegiatus numquam eligat forum, aliaque non gaudeat prærogativa contra pariter privilegiatum, indiſcriminatim accepta, veritate non nititur, etenim indiſtinctè illam Senatum Cathaloniæ concedere, ſcriptum reliquit *Can. er. var. reſol. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 23. cujus meminimus *in Rit.* 228. *ſub nu.* 3. eumque inſequitur *Petr. de Lar, in compend. vit. homin. cap.* 21. *ſub num.* 32. & etiam ſervari in hoc Regno tradit *Capibl. in prag.* 8. *num.* 350. *de Baron.* Alii prælatio-
7 nem tribuunt habenti privilegium naturale ætatis contra habentem accidentale, & propterea pupillo licere vocare viduam, vel aliam perſonam miſerabilem, licèt non alium pupillum, ſcripſere *Alciat. in l.* 2. *num.* 36. *de verb. ſignif. Afflict. in Conſtit. Regn. conſtit.* 4. *num.* 14. *Muta conſuet.* 13. *num.* 16. *Fab. in C. quand. Imp. defin. unic. Soto major controv.* 25. *nu.* 28. *lib.* 3.
8 Nonnulli etiam illam concedunt privilegiato illi, qui aliqua rationabili cauſa juvaretur, tanquam duplici vinculo ligatus, ad *text. in §.* 1. *Auth. de conſang. & uter. fratr. Jacob. de Aren. in l. ſi ventri, in fin. de privil. cred.* & non contradicit *Tap. in add. l. fin. cap.* 8. *nu.* 2. quem inſequitur *Baron. de effect. minor. ætat. effect.* 41. *num.* 51. Viduam idcircò pro repetitione dotis adverſus pupillum illa frui, uti nixam duplici privilegio, perſonæ, ſcilicet, & rei, ſcripſit ex *Fab. in Cod. defin. unic lib.* 3. *tit.* 13. *Alvar. Velaſc. de privil. paup. par.* 1. *qu.* 52. *ſub nu.* 64. *& par.* 3. *qu.* 3. *ſub nu.* 44. *verſ. pro vidua*, ſicuti agentem jure proprio adverſus alium privilegiatum jure ceſſo, *Velaſc. cit. qu.* 52. *num.* 60. *Marcheſ. de commiſſ. p.* 2. *de commiſſione avoc. §.* 2. *num.* 79. *Salgad. adducto loco num.* 51.
9 Undè à veritate eſt alienum, effatum *Carav. in Ritu* 228. *num.* 3. (ad quod firmandum allegat *Afflict. in Conſtit. Regn. ſtatuimus, num.* 19. & inſequuntur *de Franch, dec.* 553. *Capiblanc. de Baron. pragm.* 8. *num.* 170. *tom.* 1. *Viſconti ad Franch. dec.* 188. *Ricc, collec.* 300. 348. *&* 2308. hunc *Ritum* exornans, *Muſcatell. in add. Gloſ. competentes, num.* 8. *Novar. add. qu.* 62. *num.* 12. multos caſus de jure communi diſtinguens) quod ſivè Actor ſit privilegiatus majori privilegio, quam Reus, ſivè non, nunquam privilegiatus contra alium privilegiatum forum eligat, etenim præferri perſonam, quæ majori privilegio præfulgeat, ex *Luc. Afflict, & Avo meo ad Capyc. dec.* 160. *nu.* 2. ſcribit *Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. reſol. cap.* 47. *num.* 14. improbans *Carav.* & ſubnectens, nullo pacto illius opinionem comprobari ex generali negativa memorati *Ritus* 228. quod nullus privilegiatus trahat alium privilegiatum. Imò *Affl.* ipſe *in dec.* 56, deciſum tradit, Curialem S. C. poſſe trahere Curialem Magnæ Curiæ Admiratiæ, uti digniorem ratione majoris Tribunalis, cui deſerviebat.

Nec generalitas *memor. Ritus* 228. officit, cum non diſponat, quod privilegio majori præfulgens non trahat alium privilegiatum, intelligitur proptereà terminis habilibus, juxtà jus commune, idquè expreſsè deducitur ex hoc *Ritu*, qui conditus videtur ad explicationem antecedentis *Ritus* 228. ſermocinatur enim in pupillo, & vidua, ut ille non poſſit trahere alium pupillum, & illa aliam viduam, & ſic uniforme privilegium habentes, alitèr enim ſi eſſet ad illius explicationem, eluſoria foret præſentis *Ritus* diſpoſitio, ut in terminis obſervat *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. verbo, electio fori facta per Clericum offenſum*, & multa adducens, firmat privilegium electionis fori Cle-
10 ricis ratione Eccleſiæ impartitum majoris potentiæ, & efficaciæ eſſe illo conceſſo viduis, pupillis aliiſq; miſerabilibus perſonis, & jure ſubſiſtere electionem in Clerici M. C. Sed an huic privilegio electionis fori miſerabilibus perſonis imparti-
11 to renunciari poſſit in ipſorummet præjudicium, inquirit *Carav. num.* 4. & negativè reſolvit, cujus ſententiam inſectantur *Caball. milleloq;* 699. *Nevizan. in ſylv. nuptial. lib.* 6. *num.* 37. *Bellug. in ſpecul. rub.* 23. *verſ. ſed pone, num.* 9. *Theſaur. dec.*
177.

177. *num.5. Carav.* laudans, *Giurb. dec.42.num.* 20. *& 81. num.5. Castill. lib.3. quotid. cap.25. nu.* 22. *de Franch. dec.192. num. 7. Mandos. in consil. Roman. 169. lit. E. Masull. ad Capyc. dec. 9. num.* 18. *& dec.160. num.7. Thor. par.2. compend. decis. verbo, renunciari an possit per viduam, Scacc. de appellat. q.7. num.115.* addens, hoc privilegium originem trahere à jure divino, constatq; id ex locis à *Consil. Carleval* relatis *de Judic. to.1. disput. jur. lib.1. tit.1. disp.2. q.6. sect.7. num.528.* quiq; *num. 598. Carav.* alcam, ipso citato, insequitur, reprobato *Novario* in contrariam sententiam inclinante, & parum sibi constante, *in pract. elect. fori, sect.3. q.7. ex num.5.* & haud refragantibus congestis per *Daluer. in tract. de renunc. cap.6. n. 8. & cap. 2. num. 52. M. sing. cent. 1. observ. 88. Gayll. lib.1. pract. observ. observ. num.29. ac obser. 40. num.1. lib.2. & de pac. publ. cap. 2. num. 25.* quin, nec ipso juramento, uti contra bonos mores, *Muscat. add. loco, num.30. & Capibl. in prag.8. n.*
12 *166.* & àn illud privilegium dicatur personale, vel reale, inquirit *Novar. in tract. de privil. miserab. person. prælud.4. à n.3.*

Ex quibus deducit *Caravita nu.6.* quod etiam
13 post litem contestatam, & post conclusum in causa, valeant tales personæ eligere sibi forum, & variare ab eo, cui consenserant; eiq; adstipulatur *de Franch. decis. 100. num. 20.* dicens, remittendam esse causam, etiàm appunctatam (ut eis verbis utamur) & non dissentit *Folier. in prax. crim. rub. audiantur excusatores, antè num.99.*

Contrarium novissimè firmat *Jo: Bapt. Mucci var. qq. forens. q. 35. ex Affl. in add. Constit. statuimus, num. 24. & Muscat. in cit. Glos. competentes, p. 2. num. 3. in fin.* refellens *Caravit.* etenim, quamvis isti huic privilegio renunciare non valeant, nequè cum juramento, non tamèn benè infert *Carav.* posse hoc beneficium peti post litem contestatam, cum ibi miserabilis persona renunciaret privilegio, hic autèm simplicitèr non uteretur, & occurrit *n.14. decis. mem. de Franch.* & nequè hoc casu per viam restitutionis in integrum admitti privilegiatos ostendit. *n.18.*

Verùm opinionem *Carav.* in praxi servari ipsemet *Mucci* fatetur *num. 7. & sub num. 19.* & notavit *Dom. Reg. de Marin. cit. cap. 47. in fin. lib.2. quotid. resol.* sed quando, & quotiès, facta electione, liceat variare, latè dicemus in *Ritu 233.* & àn contumax electionem amittat, uti tacitæ fori declinatoriæ renuncians, negativè resolvit *Novar. par. 1. de elect. fori, section. 46. q. 22. ex Gallup. in prax. S. C. cap. 4. num.39. par.2. tit. de contumac.*

RITUS CCXXXII.

ITem quod omnes curiales dictæ Curiæ, sive sint ad gagia ipsius Curiæ, sive non, omnes, qui dictam Curiam sequuntur: ut advocati, procuratores: & alii scriptores curialium privilegio permittente, in civilibus, & in criminalibus causis, trahunt eorum adversarios in dictam Curiam sed ipsi in aliis Curiis non trahuntur, ad instantiam adversariorum suorum, vel ipsorum.

SUMMA RERUM.

1 *Rationi satis consonum est, ut alicujus fori magistratus, si quid in controversiam adducendum habeant cum aliquibus, ad eamdem Curiam, in qua præfecti sunt, adversarios suos compellere valeant.*

2 *Quam benè etiam provisum, tùm jure communi, tùm Rituum, ut Curiales æmulos suos ad M. C. trahant.*

3 *Curialium species tanguntur ad finem cognoscendi, qui eorum gaudeat privilegio trahendi, tanquam Curialis.*

Illorum appellatione, qui veniant, Romanam Curiam incolentes.

4 *Appellatione Curialium in hoc Ritu veniunt advocati, procuratores, actuarii, Scribæ, Circitores, vulgo Capitanei di giustitia, Porterii S. C.*

5 *An sollicitatores.*

6 *Sed àn hi gaudeant privilegio trahendi, & quod non trahantur.*

7 *Curiales Magnæ Curiæ, & Regiorum Tribunalium Neapolis, àn etiam aliarum Curiarum gaudeant memorato privilegio.*

An potiantur illo Officiales extraordinarii.

8 *Privilegio gaudent Curiales, qui re ipsa Curiæ assistunt.*

9 *Residere àn dicatur absens ad breve, & permissum tempus, ita quod ejus testamentum rumpatur, testantis obitu extra residentiam virtute constit. Pii V. & alia subnectuntur.*

10 *Testandi facultas concessa à Summo Pontifice Urbano VIII. Illustrissimo Mario Philonardi, Authoris Avunculo, Arciepiscopo Avenionensi, de aliqua pecuniarum quantitate, durante officio Nuncio Apostolici apud Regem Poloniæ, subsistat nè, firmaq; remaneat, quòd in Curia exercens Officium Consultoris Sancti Officii, extra Nunciaturam, diem viderit ultimum.*

11 *Marius ab Urbano VIII. Avenionensis Archiepiscopus renunciatus est.*

Nec non supremi Sanctæ Inquisitionis Præsidis, & Vicelegati munere Avenione functus est.

12 *Anno 1635. ad Vlasdilaum Poloniæ, ac Sueuæ Regem, Nuncius destinatus est.*

13 *Eodem anno ad Ferdinandum II. Cæsarem missus fuit.*

14 *Nomine Pontificis maximi interfuit nuptiis Vladislai IV. Regis, ac Renatæ Ceciliæ Reginæ.*

15 *Ferdinandi III. Cæsaris coronationi etiam interfuit.*

16 *Anno 1643. è Polonia Romam revocatus fuit, ibiquè Sacrosanctæ Inquisitionis Officii Consultor factus.*

17 *Pro hæredibus Archiepiscopi scripsere doctissimi viri, qui recensentur.*

18 *Poterat Marius de bonis propriis disponere, etiam inter vivos.*

19 *Ille dùm adhuc Romæ moraretur Nuncii munus apud Poloniæ Regem exercere dicebatur.*

Consultores Sancti Officii in urbe in Sanctæ Sedis servitio esse dicuntur.

20 *Privilegia Principis non coarctanda, sed dilatanda sunt, & alia lepidè ad materiam adducuntur.*

21 *Cardinalis Ennii, & Cardinalis Philonardi, nec-* non

non Pauli Emilii Archiepiſcopi Amalphitani, & Nuncii Apoſtolici in hoc Regno Neapolitano, Eunii Epiſcopi Firentini, Alexandri Epiſcopi Aquinatis, & Marcelli ad præſens viventis, Epiſcopi etiam Aquinatis, & aliorum, mentio fit.

22 *Necnon Petrus Franciſcus Philonardi Epiſcopus Anagninus D. D. Settimia Pilonardi Authoris matris Frater Germanus, memoratur, illiuſq; ortus, & occaſus indicantur.*

23 *Sperat Author fore, ut aliquando Pontifex Maximus tantorum virorum memor, & hæredum juſtæ cauſæ rationem habens, nobiliſſimam familiam, bonorum reintegratione priſtino ſplendori reſtituat.*

1 RAtioni ſatis conſonum cenſeo, ut alicujus fori magiſtratus ſi quid in controverſiam adducendum habeant cum aliquibus, ad eandem curiam, in qua præfecti ſunt, adverſarios ſuos compellere valeant, quid .n. foret ex jure Judicibus emolumenti, ſi, cum in cæteros juriſdictionem exerceant, nihil illis in ejuſmodi eventu faverent leges, quas tuentur, & gravamen ab alienis Curiis ſuſciperent, earumq; ſententiis obnoxios leſſe oporteret? Videtur id ratio ipſa expoſtulare, ut, ubi cæteris jus miniſtrant, jura ſua illic Judices æquari velint; Decet præterea ipſam fori dignitatem, ut miniſtros ſuos ipſamet puniat, ſi deliquerint; defendat, ſi quis adverſetur, & alienis judiciis ſubjectos eſſe, minimè patiatur.

2 Ex quo facilè nunc intelligitur, quam benè etiam proviſum ſit, ut æmulos ſuos omnes Curiales ad M.C. compellant, & ubi res ſuas, melius agi videant, illic pertractent, eiſquè in aliena Curia vadimonium indici minimè poſſit.

Concordat hic *Ritus cum l.1. C. de Curial.Urb. Rom. lib.11. l.ne ad diverſa C. de Silent. ar.lib.12. l.2. C. de decan. eod. lib.* necnon cum *conſt. ſtatuimus, & conſtit. Magn. Cur. noſtræ*, & affirmat *Affl. dec.56 Capibl. prag.8. de Baron. num.334.p.1. Borrell. de Reg. Cathol. præſtant. cap. 62. num. 5. præſtant. cap. 62. num. 5. Gratian. diſcept. forenſ. cap.421. ex num.1. tom.3. Muſcatell. in prax. S.C. p.2. lib.1. Gloſ. competentes, num.75. Marcell. Calà de mod. articul. Gloſ.1. §.1. num.90. Ann. ſing. 401. Novar. in prax. elect. fori ſect. 2. q. 34. & q. 40. Carlev. t.1. de Judic. lib.1. tit.1. diſp. 2. quæſt. 6. ſect.7. num.589. Gallupp. in prax. S.C. p. 2. cap. 6. ſub num. 66. Taſſon. de antefat. verſ.3. obſer.3. num.176.*

3 Perplures autem Curialium ſpecies recenſuiſſe meminimus *Epiſcopum Campanilem in diverſor. Jur. Canon. rub.11. cap.24. num.1.* nos tamen advertimus, Curiales generatim ſumptos dici omnes Curiam ſequentes, & ita nuncupatos, quod Reipublicæ curam gerant, teſte *Marco Ant. Sargent. de Neap. illuſtrat. lib.1. cap.17. num.39* ſpeciatim verò in duas ſindi ſpecies, idque attenta Curia, quam inſequuntur. Altera ſiquidem eſt Curia juſtitiæ, & Officialium illius. Altera verò eſt Curia Romana, ut videre cuiq; licet apud *Tuſch. concl.1113.* illa igitur, & prior Curialium ſpecies amplexatur frequentes juſtitiæ, & officialium Curiam, altera autem, & poſterior ſpecies continet eos, quos Aulicos propiori nomine appellitant Romanam Curiam incolentes, de quibus, idem *Tuſch.* fatetur *concluſ. 1115. & 1116.* quorum ſub ſpecie venire etiam Cardinales, docet *Oldrad. conſil. 211. & 293. Mandoſ. in 5. reg. Cancell. q.3. num.5.* & gerentes munus Conſultorum Sanctæ inquiſitionis in urbe, *Franc. Ferentilius in annotat. ad dec. Buratti 540. num.23. ex Mandoſ. ad cit. reg.5. Cancell. Simancas Catholicar. inſtitut. tit. 31. Comenſis in Lucerna Inquiſitorum, verbo, officiales, Joannes Desloix in ſpecul. inquiſition. Biſuntinæ, textu 27.* & multa ad exornatum Bullæ Eugenii IV. ad favorem Curialium urbis Romæ, ſcribit *Novar. p.2. de elect. fori q.19.*

4 At noſter *Ritus*, & alii plures, dumtaxat primam amplexantur ſpeciem, ſi ejus verba illa attendamus. *Ut advocati, cum ſeqq.* quibus nomen iſtud exemplificat in advocatis, procuratoribus, & Curiarum ſcriptoribus, & ſi exempla non reſtringunt per vulgatam regulam omnium ore probatam, indè ſequitur, non ad illos tantum reſtringi obſervantiam hujus *Ritus*, cum etiam illius favore alii complures potiantur, eo quod Curiales ſine dubio reputentur memorati à *Campanil. in d. cap.24.* & propterea eorum appellatione Actuarios comprehendi, dictoque privilegio gaudere, non ſine ratione ſcripſit *Anna ſing. 48. Rocc. collect. 2312.* atque *Matthæus Patignus in ſuo tractatulo de Judice, & privil. Milit. in calce, num.26.* quem quidem tractatulum reſcripſit *Reg. Rovitus in ſuis commentariis ad pragm.15. de militib.* ſuffultus *dec ſ. de Franch. 407. nu.4. & dec. 679.* & Scribas monent *R. Sanfelic. dec.291. num. 20. lib.2. Reg. Tapia in cit. conſtit. ſtatuimus num. 16.* quin, & porterios Sacri Conſilii addit, innixus deciſione Collateralis Conſilii relata per *Regentem de Ponte in dec.36. num. 7.* nec non circitores, ſeù apparitores, vulgò (*Capitanei di giuſtitia*) *Reg. Sanfelic. dec.250. num. 5.* eſtq; *text. in l.2. C. de off. Mag. milit. Reg. Tapia dec. S.C.13. num.7. Reg. de Ponte mem. dec. 36. num. 8.* & rationem affert *Jo: Garſ. de nobilit. Gloſ. 48. §. 4.* ut propterea M. C. V. juriſdictionem privativam in ſuos ſervientes, & Curiales habere, illudq; privilegium eorum delicto, nullatenus amitti, ſcripſerint *Præſ. Merlin. centur. 2. controv. forenſ. cap. 64. Reg. Sanfel. add. dec.250. D. Julius Maſtrillus*, tunc Fiſci patronus in M. C. *alleg. 94. in t. 3. qq. forenſ. Reg. de Marinis*, adverſus tamen prædicta in illo facti themate calamum arripuit *Reg. Caphic. Galeota reſponſ. 1. fiſcal.* & de omnibus meminimus *in R. t. r. n.26. tom.1.*

5 Et ſi dicamus, ſollicitatores quoque illo frui, ab errore forſan procul non erimus, cum illos numeret *Mandoſ.* inter verè Curiales, *in fine add. num. 5.* quos officiales inſuper ita dici, & eſſe aſſerit, & conſecutivè eodem gaudere jure credit *Vin. in ejus deciſ. 65. num.7. Reg Tap. in Conſtit. ſtatuimus num. 17.* nec de ea re dubitavimus unquam, ob rationem eandem in eis militantem, qua demandatum id apertè reperitur in procuratoribus, & advocatis, quamque *Patignus* eo in loco tetigit.

6 Verum quale ſit privilegium in hac materia conceſſum Curialibus inveſtigare operæ pretium erit perſonarum; ac temporum præmiſſa diſtinctione, quandoquidem *Ritus* iſte noſter in pro-

curatoribus verba faciens, statuit licere eis, trahere adversarios suos ad Tribunal cui inserviunt & assistunt tanquam Curiales, à quo extrahi nequeant aliis instantibus; In cæteris vero officialibus scriptum recollimus trahere non posse, non tamen trahi. Ita *Pisanell. ad Affl. decis.* 56. cujus meminerunt *Foller. in prax. crim. verbo audiantur excusatores*, *num.* 138. *cit. Dom. Regens de Ponte in eadem decis.* 36. *num.* 11. *Rocc. collect.* 2312. *de Franch. decis.* 407. *num.* 5. *Consil. Carleval num.* 590. *&* 711. atquè *Thor. in compend. decis. verbo, Officialis*, §. 9. *par.* 1. qui quidem additionator *Pisanell.* movetur duobus capitulis Regis Catholici, altero sub die 21. Augusti 1518. quorum meminit *Constant. Papa in sua annot. ad hunc Ritum* tacito nomine *Pisanelli*, à quo habuit, & post ipsos, memores sunt *Reg. Sanfelic. decis.* 291. *num.* 22. *Præs. Merlin. centur.* 2. *cap.* 64. *sub n.* 5. *Præses R.C. Parthen. Petagn. allegat.* 100. apud *Reg. de marin. tom.* 3. *post resol. forens.* & cum Regis Catholici sit concessio ita indulgens, quæ hunc *Ritum* subsequitur, non videmus rationem distantiæ, ob quam videatur isthæc sanctio restringenda ad officiales tantùm, non autèm in advocatis, procuratoribus, & scriptoribus in quibus subsistat vetus hujus *Ritus* dispoptio, ut trahi nedùm prohibeantur, verùm insuper trahere queant; sed in omnibus Curialibus regularitèr militare capitulorum antedictorum dispositionem, arbitramur.

Sed curialibus & officialibus Neapoli habitantibus, nulli dubium est quin liceat adversari suos trahere, & trahi minimè ipsi possint, cum & Neapolique habitantes illo potiantur, ut dixi *rit.* 228. *nu.* 8. & deducitur expressè ex *rit.* 301. ubi latè annotabimus &, & observant *Muscat in prax. S. C. par.* 3. *Gl. Competentes*, *num.* 75. *Consil. Rocc. par.* 2. *resp.* 79. *num.* 10. maximè, quod officiales sunt cives in eo loco, in quo exercent officium, *Roman. cons.* 427. *Surg. de Neapol. illustr. num.* 18. *pag.* 154. *Ann. singul.* 135. *&* 365. *Tasson. de antef. vers.* 2. *observ.* 4. *num.* 23. *& vers.* 31 *obser.* 3. *num.* 87. *ex dec. in l. penul. C. de incol. lib.* 11. *Episcop. Minor. in verbo Judex, fol.* 206. *Alber. Oliva in ritu Cur. Archiep.* 5. *nu.* 2. *Paris de Syndic. verbo, civilitas*, etiam Prælatus, *Capyc. decis* 209. *num.* 31. *Ann. add. sing.* 355. Beneficiatus, *Bovr. decis.* 260. *num.* 20. Miles, *Mangrell. ad Bar. in l. municipes*, §. *Miles ff. municip. Caravit. in ritu* 301. *num.* 21. & ibidem nos observamus, *Visconti ad Franch. dec.* 197. *Reg. Sanfelic. dec.* 74. *tom.* 1.

Quod quidem privilegium, nè ipsi trahantur tantæ ex virtutis, quod licet habeat actor privilegium eligendi forum, & variandi preferentur ipsi curiales, si convenirentur; Cum possint trahere etiã privilegiatos *Isern. in Const. statuimus vers. ite quid si pupillus*, *Muscatell. in Gl. cit. competentes*; *Novar. de elect. fori*, *sect.* 4. *q.* 62. *nu.* 14. & in Neapolitanorum causis loquitur *q.* 63.

7 Et quod asseritur in hoc *ritu* illud privilegium statuente in gratiam Curialium Magnæ Curiæ ad reliquos dilatari cujusvis Curiæ, existimamus, nè debeant in alia conveniri quamvis si verba perpendamus *Carav. hoc in rit. num.* 5. ac meritissimi *Reg. Tapia in prag.* 1. *de offic. Magist. Justit. verbo, Curialium, & pragmat. num.* 44. *ubi de criminis agi oportet*, necnon in adducta *Constit. statuimus num.* 16. tandemquè memoratus *Patign. eod. num.* 26. dicendum videatur, extendi ad cæteros Curiales Regiarum dumtaxàt Audientiarum, *Carav.* insequuntur, *Episc. Ricc. par.* 6. *collect. dec.* 2132. *Novar. par.* 1. *de elect. fori*, 3. *quæst.* 54. *num.* 3. attamen verius esse opinamus extendi ad alios quarumvis Curiarum, tùm quia ejusdem *Patigni* verba suppetunt in initio *dicti num.* 26. tum quia ratio eadem, qua deindè adducitur ad concludendum, ut dispositio hujus *ritus* apertè loquentis in procuratoribus, & aliis amplietur ad Curiales Provinciarum, citra difficultatem viget in reliquis aliarum Curiarum, in nihilum opitulante ad hunc effectum assertione altera, quo regia Audientia censetur Principis Curia, ad instar Magnæ Curiæ relata per *Carav. super rit.* 54. *& Affl. in Constit. Justitiarie nomen*, *n.* 24.

Siquidem non illud concessum fuit privilegium, quia servientibus Regali Curiæ, sed nè retrahantur à servitio impenso in utilitatem publicam, quę ubilibet consideratur, & subsistit, itaque si eadem ratio, ergo idem jus, clamitant Jura; & si replicetur, id more non esse; advertimus non prodiisse, quia definitum, aut propositum fuerit, sed quia non cogitatum, nec prætensum, quamobrem, si deinceps prætenderetur, fortasse obtineretur ex prædictis, & annuerent prudentissimi Judices. Quin, Advocati, & Procuratores licito jure, & ex alio capite convenire, & trahere possunt Clientes pro expensis erogatis, & salario, in Tribunali, & coram Judice causæ principalis, in quo degunt, patrocinantur, & morantur, *Gratian. discept. forens. tom.* 1. *cap.* 56. *& cap.* 154. *num.* 24. *Giurb. dec.* 38. *Carleval. tract. de Judic. disp.* 2. *qu.* 4. *num.* 175. *Novar. de elect. fori tom.* 2. *qu.* 54. *nu.* 1. *Mandos. tract. de commiss. formul.* 11. *in vers. validitate jurisdictionis*, *Cancer. var. resol. p.* 2. *cap.* 15. *de liter. requisitor. nu.* 66. *Flor. Dias de Men. lib.* 1. *qu.* 12. *num.* 50. (quicquid distinguat *Danz. tom.* 2. *de pugn. DD. tit. de elect. fori cap.* 11.) adeò quod *Hieronym. de Leo decis.* 177. *lib.* 2. per illam Audientiam decisum referat, & ab Advocatis, & procuratoribus posse salarium peti coram illo Judice, coram quo causam patrocinati fuint, quamvis Clientes essent alterius fori, & extra domicilium conveniri non possent, qua *dec.* freti nonnulli ausi fuerunt affirmare, Clericum, qui uti Actor coram Judice laico litem habuit, posse coram eodem Judice conveniri pro patrocinio, & salario, quos meritò improbat *D. Reg. de Marin. tom.* 2. *quotid. resol. cap.* 52. cum contra Clericum laicus Judex, actu, & potentia Jurisdictione careat.

Hoc insuper privilegium non competit Curialibus ex jure cesso, ex *ritus* 228. vigore, ibique nos nonnulla cumulavimus, nunc addimus prędicta restringi à *Dom. Consil. Rocc. adducto resp.* 79. *nu.* 17. quando causa esset lucrativa virtute donationis, fulcitur authoritate *Prosperi Carav. in rit.* 228. *num.* 11. *Reg. Tap. in eodem rit. lib.* 3. *Juris Regn. & Consil. de Bott. ibid.* quibus addo *Jo. de Amic. cons.* 24. quod tamen non admisit S.C. apud *Reg. Capyc. Lat. dec.* 54. *num.* 13. quia cessio ex causa lucrativa, etiam donationem importat, ut notabili-

biliter observatidem *Reg.Capyc.Latr. ibid.* cui ipse inhæreo, admittendo *Consil.Rocc.* effatum; justa concurrente aliqua causa, ut si cohæres cedat cohæredi, vel hæres legatario, cui res, vel actio legata esset, notat *Carav.super eod.rit.num.*11.quem refert *Thor. par.*3. *compend. decis.sect.*2. *verb.Neapolitanus Civis*, vel si donatio esset contemplatione matrimonij (quæ potius acquiritur uxori, & filiis, quam viro, *Merlin.controv.forens.cap.*34.*n.*36. *& cap.*60. *nu.*1. ut propterea nullo pacto revocari possit, *Prat.lib.*1. *discept.forens. cap.*14. *nu.*37. *& lib.*3. *cap.*30. *num.*12. *& cap.*44. *nu.*23.*Novar. lib.*1. *quæstionum forensium, quæst.*83. *num.*5.)vel remuneratoria, quæ propriè non est donatio, sed compensatio,satisfactio, ac permutatio *Bal. in l.*1. *sed etsi lege, §. consuluit de petit. hæred. Bart. in l. fratre, num.*57. *ff.de condit. indeb. & in l.*1. *ff.de donat. Cancer. var. resol. cap.*4. *de servit. num.*21. *Barbat. cons.*42. *num.* 11. *Aym. cons.*136. *num.*2. *Joann. Garzia in tract. de donation. remuner.n.*24. *Stephan. Bertrand. cons.*166.

Sed an isthæc *ritus*, & alterius 228. prærogativa protendatur ad Officiales supernumerarios,negativè respondit *Novar. adducto sect.*4. *qu.*35.*n.*3. post *Reg.de Apont.de potest.Proreg. tit.*4. *§.*7.*nu.*53. qui idem affirmat in supranumerariis Regiæ Dohanæ Menepecudum,quia tales dicuntur honorati in herbis, ad *Consil. Paris.*85. *vol.*4.*in princ.Mastrill.dec.*156.*nu.*33.*Ricc.collect.*300.itaut legatum factum Canonicis, supranumerariis non solvitur, *Rebuff. in l.Curionibus, C.de silentiar. lib.*12. *Andr. de Barulo in l.fin. de apparitor. Felin. in cap. constitutus in fin. de rescript. Alc. in l. non plures* 4. *num.* 5. *Cod. de Sacr. San. Eccl.* Et nil mirum, si Judex de numero ordinariorum supernumerarium, quamvis in officio antiquiorem, præcedere debeat, *Reg.de Marin. lib.*2. *quotid. resol. cap.*113. Ipse verò libentèr à *Novarij* sensu recedo,respectu electionis fori in Officialibus supranumerariis aut servientibus; privilegium namque illud ideò statutum est,nè ratione litium à suorum officiorum ministerio, & loco, in quo officium exercendum est avocareutur, ad *tex. in l.*2.*§.legatis, & in l.non alias* 24. *§.fin.in fin. ff.de Judic.& l. ne ad universa, C. de silentiar. lib.* 12. hacque ratione motus *Dom.Præses Regiæ Cameræ Parthenius Petagna*, Regalis Patrimonij tùnc Advocatus, *in resp. rescripto à Dom. Reg.de Marin. in alleg.* 100. *tom.* 3. *post resolut. quotidian.* firmat, Scribat extraordinarios Regiæ Cameræ esse ab ipso Tribunali cognoscendos, sivè illi delinquerint in officio, sivè extrà, *ut (inquit num.*12.*) prædicti Scribæ intrahuntur à Regio Servitio fiscalis patrimonii, si extrà proprium Tribunal conveniruntur. Et Judex de Angel. in ejus Prato super d. l. non plures, nu.*2. testatur respectu cavallariorum extraordinariorum Reg. Dohanæ, & Alguzeriorum vidisse indiscriminatim servatum contra opinionem memorati *Reg.de Ponte.*

8 Adjungimus tandèm in illis dumtaxàt Curialibus prædicta vigere, qui re ipsa Curiæ assistunt,& inserviunt, *teste Carav. hoc in ritu num.*6.& in dictis *Capitulis* Regis Catholici apertè legitur, idque adeò verum crediderunt alii, ut si alio euntes contrahant,aut si delinquant, quamvis in propria patria, illibi puniri, & conveniri debeant, ex *l.fin in fin. C.de privil. scholar. lib.*12. adhuc si impetrata licentia, ivissent, & annuit *Afflict.in d. Constitut. statuimus sub nu.*13. de qua profectò rescriptione dubitamus, si ad breve tempus discesserit, animo citò redeundi, maximè cum licentia, quæ facit absentem haberi pro præsente, *Rovit.an.singul.*455. *Marta cons.* 244. & sequentibus, *Dec. cons.* 70. *num.*2. *Gratian. dec.March.*200. cum namque absens haud dici, qui statim est reversurus, constat ex *l. Postliminium, §.captivis, & l.nihil. ff.de captiv. & postlim. revers.* quod militare in terminis *Concil.Tri-*

9 *dent. cap.* 1. *sess.* 23. *de reform.* scripsit *Hieronym. Gonzal. in suis Comment. ad* 8.*regu. Cancell. Glos.* 43. *nu.*5. atque ideò *Ludov de Bera* non illepidè tranctans, resolvit in Parocho rurali, qui singulis quibusque hebdomadis in urbem venit, causa invisendi parentes, & cum illis, uno tantùm die, moram faciente, relicto tamen Cappellano ad occurrentes casus, nè peccet læthaliter, nec fructus restituere teneatur, *in suo responso. casuum conscient. par.* 4. *casu* 21. Imò *Constitutionem* 94. *Pii IV.* aunullantem facultatem testandi concessam alicui devincto residere, & testamenta ill'us virtute confecta, si testatorem extra residentiam obire contingerit,defendimus in primis annis nostri Doctoratus suscepti,non irritasse testamentum cujusdam Parochi, à sua Parochia, paucis mensibus,absentis, cum sui Præsulis licentia ad quatuor menses. Ac præsertim ob verba illa pluriès in *d. Constit.* reperita, *& juxta decretum, & formam Concilii hujusmodi non residentes*,quandoquidèm juxtà decretum *Concilii* residet quivis, si aliquo tantùm, & brevi temporis intersticio, aut mensibus in Concilio expressis, aut alia ex causa justè absesset.

Confert *Alberici* dictum, 4.*par. statut.* 8. quod non dicitur Universitas receptare bannitum, publicè per villam transeuntem, & ibi apud tabernam diversantem; & statim recedentem,propter brevem recessum, & transitum; etenim qui corporalitèr est in uno loco, & voluntate,ac mente in alio: videtur esse in eo loco, in quo est mentalitèr, non in quo est corporalitèr, *add. l. nihil, ff.de captiv. & postlimin. reverf.* & non videtur ibi morari,ubi est ad tempus modicum, *l.*1. *C.de verbor. signif. l. ex facto, §.rerum, & §. cum fundus, ff.de hæred. instit. l.quæsitum, §.fin.ff. de legat.*3. & propterea originarius, seù indigena non dicitur ejus loci, in quo quis est natus transeundo,*l.Cives, C.de incol. lib.* 10. *l.Titius, ff. de action. empt. Nicol.de Neap. in l.hujusmodi, §.legatum, ff.de leg.*1. *Gramm. dec.*103. *num.*112. *Rip. de peste par.*2.*nu.* 182. *Boer. dec.*13. *à nu.* 51. *Bursat. cons.* 36. *n.*10. *vol.*1. *Mascard. de probat.concl.*1141. *vol.*3. *Visconti ad Franch. decis.* 197. *Franc.de Petris cons.* 15. quod declarat *Franc.Cald. Pereyra*, videndus integro *cons.* 47. & in sequenti *Apologia* adversus *Enricum Symenes*, & in quo sensu sit accipienda nostri S. C. decisio apud *Gramm. loco cit.* mirificè subnectit, in eodem *cons.num.*16.

10 Hinc privilegium concessum à summo Antistite Urbano VIII. Illustriss. Mario Philonardi, meo Avunculo, Archiepiscopo Avenionensi,ad testandum de aliqua pecuniæ quantitate subsistere, etiam in casu, quo prædictus Archiepiscopus, dùm Romæ gerebat munus Consultoris Sanctæ Inquisi-

Z 2 tio-

tionis, diem ultimum clausit, meritò doctissimi viri respondere.

Marius iste, quem dixi, ut aliquando tandem
virtuti suæ par decus referre, videretur Anno sa-
lutis 1624. Urbano VIII. Pont. Max. mandante,
Avenionensis Archiepiscopus renunciatus est;
11 Neque solum Archiepiscopi, sed, & supremi Sa-
crosanctæ Inquisitionis Præsidis, in sequenti anno,
& vigilanti munere quadriennio post Avenione
ea laude defunctus est, ut ad ampliorem dignita-
tem gradum sibi, omnium judicio, fecisse censere-
tur. Neque hominum fefellit expectationem. Ete-
12 nim quarto nonas Februarii anni 1635. ad Vla-
dislaum Poloniæ, ac Suevæ Regem Nuncius de-
stinatus, eodem anno circa calendas Julias ad Fer-
13 dinandum II. Cæsarem gravissimis de rebus acta-
rus missus fuit. Respirare jàm aliquantisper optas-
set Marius: sed non erat, cur quietem speraret, qui
aliis, non sibi ipsi natus fuerat; Vix Biennium
intercesserat, cum iterùm Urbanus, scripto diplo-
14 mate imperat, ut Vladislai Regis, ac Renatæ
Cæciliæ Reginæ, quæ, & Austriæ Arciduchissa, &
Bohemiæ, atque Hungariæ Princeps, & Ferdinan-
di III. Cæsaris soror erat, Pontificis maximi nomi-
ne, nuptiis interesset, sacroque Ritu illi. benè fau-
15 stèque peccaretur. Quin, & Cæsaris ipsius coro-
nationi interfuit, eodemque jubente, honestissimo
loco consedit, ubi nimirùm alias in Cæsare Coro-
nando Cardinales Radzuilius, & Maciorchius
Apostolici legati consederant. Pauca de Marii ho-
noribus commemoravi; plura superessent: sed non
est hic locus singula illius virtutis, gloriæque or-
namenta enumerandi.

Cum igitur Marius apud Poloniæ Regem Nū-
cium ageret: Urbanus, ut homini sibi carissimo
gratificaretur, die 12. Aprilis anni 1635. speciali
diplomate, eidem concessit, ut ingentem pecuniæ
vim testamento legare posset, & quoad in eo mu-
nere, vel alio à Pontifice demandando, persevera-
ret: *durante* (inquit) *Officii Nuncii Apostolici apud
Regem Poloniæ munere, vel alio nostro, & hujus
Sanctæ Sedis Apostolicæ servitio.*
16 Porrò, cùm anno 1643. è Polonia Romam re-
vocatus fuisset, ibidem Sacrosanctæ Inquisitionis
Officij Consultor factus est, quo in munere proxi-
mo anno 19. Calendas Septembris Romę supre-
mum diem clausit, ac pecuniæ summam in Pon-
tificio diplomate præstitutam testamento legavit.

Adversus hujusmodi dispositionem comparuit
Camera Apostolica, atque universa illius bona sub
sequestro posuit, cumque pro ejusdem heredibus,
17 doctissimi quiquè Italię Jureconsulti scripsissent
nempè, *Episcop. Carol. Marant. Hortensius Pascuc-
cius, Jo: Franciscus Tuscus, P. Anton. Diana, Fr.
Gregorius Cipullus, Mag. & Regens in Collegio Di-
vi Thomæ super minervam F. Jo: Baptista de Leza-
na, Terentinus Alciatus, Thasaurus. Pænitentia-
rius*, & alii, illud tanquam fundamentum, ac ba-
sim sententiæ suę assumpserunt, quod bona, quę
supererant, spolio nequaquam subjecta censeren-
tur, utpotè bona majorum ipsius Marii, & Emi-
18 nentissimi Cardinalis Philippi fratris ejus, de qui-
bus bonis propriis disponere poterat in supremo
vitę halitu, *can. manifesta autem* 20. 12. *qu.* 1.
can. sint manifestæ res 21. *ead.* 12. *qu.* 1. *cap.* 1. ubi
Glos. & alii, *de testam. Lap. alleg.* 113. *Redoan. de
spol. qu.* 9. *num.* 8. etiam inter vivos, *can. nulli
dubium* 1. 12. *qu.* 5. *cap. de iis, in fin. de sepultur.
S. Gregor. XV. dec.* 29. *nu.* 1. *Joseph. Ludovic. dec. Pe-
rusin.* 93. *num.* 3. *p.* 2.

Præterea, quod Marius, dùm adhùc Romæ mo-
raretur, Nuncij munus apud Poloniæ Regem
exercere dicebatur quia non sua, sed aliena discef-
sit voluntate, & haud legationem ipse expleverat,
ad quam redire poterat compositis dissidiis, quæ
causam ejectioni dedere.
19 Huc accedebat, quod cum Romæ Sancti Offi-
cii Consultor obiisset in servitio Sanctæ Sedis
mortuus esse diei poterat, quamobrem in eo di-
plomate comprehendebatur, per quod eidem li-
cebat testari, *durante Nuncii Apostolici apud Re-
gem Poloniæ munere, vel alio Sanctæ Sedis Aposto-
licæ servitio* Consultores enim Sancti Officii in
urbe in Sanctæ Sedis servitio esse dicuntur, ut di-
ximus.

Rationes alias prætereo ab *Episc. Maranta* alla-
tas, qui responsum pro hæredibus edidit *p.* 4. *con-
trov. jur. respons.* 33. ubi scripta memoratorum le-
gum, Sacrorumque Canonum Doctorum, & Sa-
cræ Theologię Magistrorum, subnectit. Illud tan-
20 tùm Ecclesiastici fori Judicibus ob oculos pono
privilegia non coarctanda, sed dilatanda esse, *l.
imperialis, C. de nupt. c. olim de verb. signif. c. quia
circa de privil. Schrader. vol.* 1. *cons.* 1. *num.* 196.
cons. 14. *nu.* 285. *Hunn. in Encycopedia jur. par.* 1.
tit. 6. *cap.* 10. *nu.* 8. *Kelius de privil. jur. civil. lib.* 2.
cap. 3. *nu.* 14. liberalitas enim Principis freno non
subjacet: *l.* 2. *C. de præpos. agent. in reb: lib.* 12. *l. sanc-
cimus, §. exceptis, C. de donat. l. cum multa, C. de
donat. l. cum multa, C. de bon. quæ liber. Marc.
Mantua cons.* 1. *Tiraq.* de *primog. cap.* 37. *nu.* 53.
Novar. qq. forens. lib. 1. *qu.* 127. *num.* 12. *Franc. de
Petris cons.* 41. *nu.* 10. & concinit *text. in cap. Se-
des Apostolica extrà de rescript.* ubi Summus
Pontifex his verbis loquitur: *Sedes Apostolica
consuevit se exhibere petentibus liberalem*, cujus
rationem reddunt *Panor. & Dec. ibidem* quoniam
Principum (inter quos Summus Pontifex annu-
merandus est, & is quidem primus, & summus)
proprium est liberalitas.

Huc tendit illud, quod consideravit *Tiraq. de
primog. c.* 37. *nu.* 46. ex *Homeri Odissæa*, ita indu-
centis Ulyssem Antinoum Phęacum Regem al-
loquentem,

——*Quoniam Regi similis es:*

Ex quo te convenit dare. & melius quam aliis,
Donationes propterea Principum insinuationi
obnoxię non sunt, *Bal. cons.* 300. *lib.* 2. *Tiraq. de
nobil. cap.* 37. *nu.* 53. *Oldrad. cons.* 231. in illis do-
natio præsumitur, ad restrictionem, *tex. in l. cum
de indebito, ff. de prob.* tradunt *Roman. singul.* 646.
Corn. cons. 81. *Pal. Rub. in repet. rub. ext. de donat.
int. vir. & uxor. §.* 8. *&* 10. cum aliis lepidè addu-
ctis à *Franc. Cald. Pereyra, cons.* 27. *à n.* 20. & Tutor
Regis, ac Principis donationes beneficia, & largi-
tiones subditis conferre potest, *Rebuff. in prax. be-
nef. pag.* 3. *Rimnal. in §.* 1. *nu.* 11. *quib. alien. lic.
vel non D. Julius Caponus in tract. de pact. qu.* 40.
nu. 6. ob id Cardinales bona quęsita intuitu Car-
dinalitię dignitates possunt donare, *Cald. Pereyra
in l. si curatorem, verbo, Sine Curatore, num.* 119. *C.
de in integr. restit.*

21 Re-

21 Recordor quoque Marium multa, ac magna,ut Sanctę Sedi inserviret,expendisse. Illius Majorum merita egregia in candem Sanctam Sedem fuisse præsertim Eminentiss. Ennij Philonardi, qui anno 1484. Innocentio VIII. Pontifici maximo, Verulorum Ecclesiam Episcopus sanctissimè rexit. Anno verò 1503. Picenum firmum, atque forum Cornelij, hodiè Imolam, Gubernator prudentissimè administravit; atque idem munus Bononię constantissimè exercuit; legatus deindè de latere in superiore, & inferiore Germanica, ubique plurimis pacificatoriis legationibus gloriosissimè functus. Qui Salcum, à quo Piceni bona pars fuerat per tyrannidem usurpata, exegit, totamque Picensium Regionem, cujus edministrator erat, sub Julio II. Ecclesiasticę dationi addixit. Primipilo, & machinis ignitis Pontificię militię proreceptione Bononię præfuit, sub stipendiis Lonis X. duodecim Helvetiorum millia duxit, & coadunatis cum Prospero Columna viribus, Mediolanum recuperavit; supremus Adrianę Arcis præfectus constitutus, & Vaticana Purpura insignitus, immortalem virtutis suę memoriam posteris reliquit & numquam interituram gloriam in Romana Curia, atque in tota Republica Christiana comparavit.

Meminerint etiam Eminentissimi Cardinalis Philippi Aquinatis Episcopi, olim quoque in Civitate Avenionensi prolegati,

Hyacinthy Episcopi Terracinę, & Prolegati in Umbra, qui inter populos ingenio truces, ac bellicis artibus præferoces, Religionem, ac Sedis Apostolicę dgnitatem, & imperium proprio sanguine ad obitum usus defendit.

Flaminii Aquinatis Episcopi, Marcelli Sancti Officii Assessoris, omni laude dignissimi,qui Cardinalatus dignitatem sub Paulo V. maluit mereri suis, quàm eximere sibi,

Pauli Æmilii Archiepiscopi Amalphitani, & in hoc Regno Neapolitano Nuncii Apostolici.

Ennii Episcopi Firentini. Alexandri Episcopi Aquinatis, (cui Ecclesiæ hodiè præsidet Illustrissimus Marcellus Philonardi, dominus, & Avunculus meus, vir summa doctrina, & innata pietate insignis, quem Deus Omnipotens diù servet, & ad majora provehat.

22 Et cæteris omissis, Petri Francisci Philonardi Episcopi Anagnini, qui omnium mœrore, & præsertim Dom. D. Settimiæ Philonardi ejus sororis germanæ, & matris meæ Colendissimæ, de mense Novembris 1661. ultimum clausit diem, quem auspicatus erat die 14. Novembris 1608. qui omnes (excepto Marcello Juniore) occidere terris,ut cœlis orirentur. *Fulgebunt justi tanquam stellæ firmamenti in perpetuas æternitates.*

23 Quamobrem spero fore, ut aliquando Pontifex Maximus tantorum, aliorumque multorum Ecclesiasticis muneribus insignium Virorum, ac meritorum memor, atq; hæredum justissimæ causæ rationem habens, nobilissimam familiam bonorum reintegratione pristino splendori restituat.

RITUS CCXXXIII.

ITèm clericus, pupillus, viduarum privilegio,vel permittente, ac curiales Regii, & Reginales, ac alii Regales, curiales Regalium, & curialium, privilegio permittente, in ipsa Curia civilitèr,vel criminalitèr adversarios suos trahunt.

SUMMA RERUM.

1 *Hæretici, & Judæi, non gaudent electionis fori, prærogativa, & aliis privilegiis:*
Id quod restringitur, si sint conversi ad fidem.
2 *Ecclesia illa fruitur, necnon Universitas.*
3 *Sed àn pro causa dotis illa concedatur, tùm viduæ, tùm nuptæ.*
4 *Senes quinquè, & qui tales dicantur.*
5 *Senilis ætas dividitur in tres partes, & quæ sint.*
6 *Senes qualiter prudentiores judicentur, & quando.*
7 *Senes prudentiores ità præsumuntur, ut contrarium probàri debeat per quindecim testes.*
8 *Mulieri seni competit restitutio in integrum, etiā in contractibus.*
9 *Pauperes, & alii, qui remissivè recensentur, electionis habent privilegium.*
10 *Eligendi jus qui habet, àn alterum variandi habeat, latè discutitur.*
11 *Scholaribus eligendi tantùm, non variandi competit.*
12 *Clericis nomine Ecclesiarum agentibus, licet variare, sicut eligere.*
13 *Ecclesia inter miserabiles personas nūmeratur.*
14 *Usus Tribunalium admittit licere variare, non semèl tantùm, sed pluriès à quavis Curia,etiam majori.*
15 *Dummodò Curia in quam variande, recurrit, Principis sit, vel ejus ordinarii, & competens conventi.*
16 *Etiam incæpta lite, & non solùm in prima instantia, sed in ulteriori quoquè, aùt altera instantia.*
17 *Ac speciatim liceat nè variare à Curiis Baronum, inquiritur.*
18 *Variatio est permittenda, omni fraudis suspicione cessante, circa quod fisci patronus diligentias facere tenetur.*
19 *Variatio à Judice Superiori ad inferiorem àn detur.*
20 *Electio fori àn competat in Civitate Neapolitana, ejusque casalibus, ostenditur.*
21 *S.C. emandato gravamine causam M. C. V. remittit, non sic, si contingat M.C. vel S. C. cognoscere de gravaminibus factis ab aliis Regni Curiis, nam decernitur, quod, stantibus gravaminibus, causa remaneat, & discriminis ratio traditur.*
22 *Perhorrescentia àn concedatur, & sic variatio, ubi, nullo accusante, sed fisco solùm instante, proceditur.*
23 *Juramentum præstandum necnè sit, ut variare liceat?*
24 *Electione facta, aut variatione, si vidua nubat, àn cesset privilegium in causa criminali, & quid in civili.*
25 *Quid verò in pupille adulta ingresse ætatem.*

OMnes, & quæcumq; personas privilegio trahendi gaudentes in *Rit.* 228. & *seqq.* sejunctim

ctim memoratas, una simùl complectitur præsens *Ritus*, videtote, quæ super illis propterea anno-
1 tavimus. Quod verò Hæretici, & Judæi, præfato electionis fori privilegio non gaudeant, præter *Carav.num.*1. tradunt *Marchesan. de Commiss.avocat. caus.p.*2.*§.*2.*num.*54. *Ricc. ad Præs.de Franch. decis.* 671. *Novar. in prax. election. & variat. fori, sect.*2. *q.*3. *num.*9. *& sect.*3.*q.*60, *à num.* 1. secus verò, si sint conversi ad fidem, *Marquard. in tract.de Judeis, par.*3. *cap.*8. *num.*2. *Amat. decis. Rot. March.*207. *sub num.* 7. *Cocchier. de jurisdict. in exemptos, par.* 4. *q.* 108. *Capiblanc. de Baron. pragm.* 9. *num.* 333. *in fin. Trentacinq. var.resol. lib.*2. *tit.de citat. resol.*2. *num.*36. *Rebuff.ad Const. Franc. tit.de sentent. provision. Glos.fin.col.*4. *vers. decimoquarto, Menoch. de arbitr. in addit. ad cas.* 166. *num.* 30. *Barbos. in remiss. ad ordinat. Reg. Lusitan.lib.*3.*tit.*1. *§.*3.*num.*19. & declarat *Novar. add tract. sect.* 2. *q.* 48. & conferunt tradita à *Riccinll. in tract. de jur. person. lib.*2. *c.*48. *num.* 12. & àn mulier hæretica privilegia dotis retineat, vide *Carrer. in tract. de Haret. num.*150. & quid in Judæa, adeas *Eman. Xuarez in commun. opin.tit. de Judæis, num.* 16. & de utrisquè meminit *Negusant. in tract. de Pignor,*4. *membro,* 2.*par. num,* 68.*&* 69. multa de Judæis collegit *Anichin.de prævent. instrum. cap.*6.*dub.unico.f.*340. necnon *Ricc. collect. decis.*434. & num Judæi sint censendi Hæretici, inquirit *Bundissal. in tract. de Haret. q.* 2. *num.*2. & an eorum bona capi possint, *Consil. Rocc. respons.*33.*tit.*1.

2 Ecclesia quoquè illo perfruitur privilegio electionis, *Viv. decis.* 27. *lib.* 1. *Ricc.* hunc *Ritum* exornans, *collect.*2283. *& collect.*2303.*par.*6. *Muscat.in prax.S.C. lib.*1.*par.*2. *Glos. competentes.sub num.*70. *Capyc. decis.*160. *Novar. de privil. miser. person. priv.*12. *num.*9. nosq; notavimus latiùs *in rit.*229. cujus Ecclesiæ intuitu ad universitatem illud quoq; protendunt *Roland. cons.*68. *num.* 20. *vol.*3. *Cavalc. decis.*37. *num.* 13.*par.* 1. *Ursill. ad Afft. decis.*257.*num.*3. *Castil.lib.*3. *quotid. c.*25. *n.* 30. *Gallupp. in prax. S. C. par.* 2. *cap.* 6. *num.* 58. *Reg. Tapia decis. S. C.* 36. *num.* 5. *Avus meus ad Capyc. decis.*160. *num.*2. *Marcell.Calà de modo articulandi, Glos.*1.*§.*1. *num.*29. *Capiblanc. prag.* 8. *par.* 1. *sub num.* 159. *de Baronibus, Thor. par.* 1. *compend. verbo, Universitas*, & post *Caravit. in hoc Ritu, Novar. de priv. miserab.person. priv.*81. *num.*2.

3 Et ad causam dotis, ut propterea nedùm illud concedendum viduæ agentis pro repetitione dotis, decisum tradunt *additio ad Tartagl. in prax. M.C.V. cap.*2. *& Consil. Carleval de Judic. lib.*1. *tit.* 1. *disput.*2. *q.*6. *num.*556.*sect.*7. (quidquid in contrarium astruant *P. Molfes. ad Consuet. Neapol.par.* 2. *tit.de bonis, q.*12.*n.*18. *Novar.par.*1. *de elect.fori, sect.*2. *q.*6. *num.*7. ex *text. in l. exigere dotem, ff. de Judic.* cui occurrit idem *Carleval num.* 558.) sed etiam nuptæ agenti pro recuperatione rerum dotalium, *Fab.in def.*1. *C.quand. Imp.Ricc.collect. decis.*300.*Alvar. de privil.pauper. q.*52. *in fin. par.* 1. *Castill. controv.jur. lib.*3. *cap.*25.*num.*28.*Novar. qq forens.p.*1.*q.*47. etenim dotis causa pia dicitur, *l.cum is, §. si in ea opinione, ff. de condit. indeb. Alex. in l.si cum dotem, §. eo autem tempore,n.*6. *ff.solut.matrim. Mantic. de conject. ult.volunt.lib.* 6. *tit.*3. *num.* 26. *Molfes. in summ. tit. de ult. volunt.c.*5. *n.*160. *par.*2. *Ricc.in prax. resol.*370.*n.*2. *Novar. add. q.*47.*n.*7.

4 Et ad Senes extendunt *Andr. in Const. statuimus, verbo, miserabilium, Afflict. decis.*257. *num.* 1. quem refert *Rebuff. ad Constit. Gall. lib.*1. *tit.de sent. provis. art.*3. *Glos.ult.vers.decimo senes, Trentacinq. variar. resol. lib.*2. *tit. de citat. cap.* 2. *nu.* 31. *vol.*1. *Viv. decis.*65. *num.*4. *lib.*1. *limit.*13.*nu.* 10. *Barbos. in collect. ad text. in l. unica, num.*34. *C.quando Imperator, Præs. Merlin. lib.*2. *controv. forens.cap.*52.*nu.*5.

Senes autèm dicuntur ab anno sexagesimo, teste *Abb. in cap. quoniam frequentèr num.*28. *vers. Ego, extra ut lite non contestata*, qui infirmi, ut plurimùm sunt, & debiles, *Ludovic. Gomez in reg. Cancell. de infirmis, qu.* 7. *Nevizan. in sylva nuptial. lib.*2. *num.*4. ita ut in senibus nulla infirmitas requiratur, ut ægrotare dicantur, *Abb. in add. cap. num.*10. *ut lite non contestata, Tusc. lit. S. conclus.*103. *num.*4. *Narbona de ætat. ann.* 80. *q.* 3. *num.*7. idque propterea Judicis remittitur arbitrio, *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *centur.* 1. *cas.*59. *& centur.*4. *cas.*315. *& lib.*6. *præsumpt.*46. *n.*12.

5 Undè *Andreas Laurentius tom.* 20. *in tract. de senectute, cap.*20. in tres partes ipsam dividit senectutem, quarum primam, à quinquagesimo virilem appellat, secundam, quæ ab anno ætatis septuaginta effulgere incipit, frigidam, & infirmam vocat, tertiam ab octuagesimo anno decrepitam nuncupat, de qua ultima intelligi debet illa Parœmia Græca, *bis pueros esse senes, Aegid. Thomas. de munerib. pag.* 303. subnectens, à septuagesimo anno ità demum homines ad pueritiam deduci, ut nihil commune habeant cum homine, sed cum infantia.
6 Hinc licet senes prudentes; ac prudentissimi præsumantur *Bald. in cap.*1. *de renunciat. cap. porro* 84. *dist. Tiraquell. de jur. primog. in præfat. nu.* 98. *Mattien. in Dialogo relatorum, c.*6. *num.*19.
7 adeoùt contrarium probari non possit, nisi per quindecim testes *arg. tex.* singularis *in l. unicuiquè in princ. C. de prox. sacror. scrin. lib.* 12. *Rodericus à Cuna in cap. cit. porrò* 6. *num.*4. *&* 5. 84. *dist. Vincentius Turturetis in paralellis ethicis, & juridicis, dissert.* 15. non tamen si sint decrepiti, qui omni sensu, & ratione destituti esse videntur *Narbona de ætate anno* 30.*q.*2.*n.*9.

8 Mulieri propterea quamvis in Regno restitutio competat ad pinguius probandum, quod primum, & secundum beneficium appellamus, non verò in contractibus, ut *in constit. Regni obscuritatem. de in integr. restit. minor.* ubi *Isern. de Franch. dec.* 229. *Reg. Capyc. Latro tom.* 2. *consult.* 119. *num.* 40. mulieri tamèn seni ex causa senectutis decrepitæ restitutionem concedendam instar minoris, firmat *Consil. Arias de Mesa lib.*3. *var.resol.cap.*44. *num.*21.*vers. secunda assertio.*

9 An verò electio fori pauperibus competat affirmativè in paupere, & inope non habente undè vivat, *Ricc. collect. dec. Viv. dec.*229. *num.*3.*Thor. d. par.*1. *verbo, pauperes, Marcell. Calà loca cit. nu.* 101. *Muscat. add. Glos. competentes, num.* 79. & multa cumulant *Danz. tom.*2. *de pugn.DD. tit. de elect. fori, cap.*7. *Troys. in Ritu* 290. *num.*8. *Cornel. Beninc. de priv. pauper. q.* 5. *num.* 41. etiam lapsi in paupertetem propria culpa, *Viv. dec.*268. *num.*8.

num.8. Thom. Act. de infirm. par. 1. c.36. num.5. & quis pauper, & inops dicatur, Menoch. de arbitr. lib.2. cent.1. cas.65.

Aliàs personas tali prærogativa fruentes enarrant ex nostratibus Andr. Afflict. Reg. Tapia, in adduct. Constit. Statuimus, Capiblanc. Muscat. & Ricc. fusiùsque post alios, Carleval. de Judic. disp. 2. q.6. sect.7. à num.525. cum seq. Novar. in tract. de electione, & variatione fori, in duobus libris distincto, Ad illos Lectorem relegamus.

10 Nos verò ad cognitionem veritatis in ea quæstione, quam Carav. num.8. proponit: Utrum, qui habet jus eligendi, habeat, & jus variandi; fimbrias dilatando, advertimus, frequentiori Doctorum sententia affirmari, ut cui ipsorum alterum conceditur, alterum quoque debeatur, nimirum, Julius Cæsar Imbrianus in suo perutili tract. de primo, & secundo benefic. consider.2. num.119. illa scripsit verba. Illud tandèm pro coronide advertendo, quod pro Ecclesia rebus litigantibus clericis, nedùm ad pinguius probandum beneficia competunt, sed etiàm illud variationis fori, ut legitur clarissimè in Ritu M.C. 225. (dic tu 229.) Item si clerici de rebus; Hæc ille, qui ex eo Ritu apertè probari autumat, fas esse clericis variare forum pro rebus Ecclesiasticis, & tamèn cuilibet legenti patat, illum Ritum de electione loqui, non autèm de variatione; nisi fateri velimus Imbrian. ipsum confundere electionis privilegium, & variationis, ac propterea existimet, illud variationis nemini denegandum, cui aliud electionis indulgetur, quod insupèr apertiùs insinuat ead. consil.2. num.83. adducens Iser. Affl. Luc. de Penn. & Covarr. ad probandum, denegandum esse viduis luxuriosè viventibus privilegium variationis, & nihilominùs certum est, memoratos Auctores illis in locis verba facere de privilegio viduis concesso, in l. unica, Cod. quando Imp. int. pup. & vid. ubi eligendi facultatem illis Imperator indulsit, & mòx num. 89. dùm conatur probare sententiam adversus citatos Auctores, esse magis receptam, eamquè S. C. decreto comprobatam, ex decis. Dom. de Franch. 233. contenta num.8. cujus quippè verba si attentè notentur de præfato l. unic. privilegio loqui, dicendum omninò erit, nam resolutum prorsùs attestatur, meretricem illo gaudere; Itaquè Imb. suffultus jam dicta decis. existimat, competere ipsis meretricibus variationis privilegium, credendum erit, vel aberrasse à veritate, vel rectè sensisse in relatis casibus, justèquè motum auctoritatibus prædictorum, tanquam promiscuè memorata duo privilegia concedantur. Sed qui apertis verbis existimaverint illud variationis concedi, cui, & electionis concessum est, non defuerunt alij plures, nempè vir ille insignis, & inter Regnicolas facilè Princeps, Affl. in Constit. Regni statuimus, ut Magna Curia, num. 32. ubi investigat, an viduæ postquam elegit forum sui oppidi, & coram illius Capitaneo accusavit aliquem, liceat ab illo prosilire, & variando, aliud adire Tribunal, & annuit, eam ob rationem, & conclusionem antedictam, quia ubi electio datur à jure, licita est variatio, ex l. eum qui certarum, §.1. ff. de verbor. obligat. quam tandem assertionem, quod competat variatio, cui electio datur à lege, commendat etiàm Aloys. de Leo in suis comment. ad d. l. unic. num.10. Cod. quand. Imper. necnon Præs. meritissimus de Franch. in decis.364. instructo processu, num.6. qui prætereà in casu contrario contrarium propterea decidit, aitquè, & cum non possit eligere, non potest variare, quia ille potest variare, qui potest eligere. Occurrit etiàm Jo: Ant. de Nigr. super capit. Regni 42. incip. quod decretum, versic. Quæro àn vidua, sub num.17. inibi elaborans in cognoscenda veritate assertæ conclusionis, quamvis restringat ad eum casum, ubi causa existat, alioquin variatio denegetur, atque ità loqui Affl. in mentionat. constitut. advertit, eosquè insequitur Consil. Carleval. sect.7. de judic. nu 611. & antè ipsos Carav. in ritu 228. num.17. cum num. 36. dicit Affl. quod si vidua egit contra percutientem apud Capitaneum Terræ suæ, & coram eo processit ad actus aliquos cognoscens postmodùm Capitaneum secretò favere parti accusatæ adivit Magnam Curiam, ut inibi prosequeretur accusationem, allegans, posse etiàm variare, & cùm anceps fuerit, annuit tandem, & consecutivè supponit Niger prædictum Afflictum causa illa motum ad id tenendum, quod Capitaneus secretò favebat parti adversæ, & contrarium sensisset, nisi causa illa intervenisset, ipsequè propterea illius verbis probari asserit, tùnc competere variationem habenti jus eligendi, cum causa aliqua concurrit. Verùm fallitur, ni nos errore quoque labamur, propterea, quod cæteri Doctores, simpliciter præfatam constituunt conclusionem, & Affl. nullatenùs suam tutatur limitationem, quamvis addiderit, quod Capitaneus secretò favebat parti adversæ, siquidem ille proponit casum, qui tùnc evenerat, quiquè si alitèr, & sine illa causa contigisset, adhùc ità respondisset, nequè ejus resolutio innititur causa, sed ratione, quæ, etiàm causa cessante, militaret, scilicèt, quod illi, datur facultas variandi, cui, & eligendi, impertitur. Prætereà, cum aliquid est faciendum cum causa sine qua non, certè de illa constare debet, & tamen ex ejusdem Afflicti verbis deducitur evidentèr, assertam per ipsum causam timoris omninò improbabilem fuisse: ait enim: quod advertens mulier Capitaneum secretò favere adversario, &c. si secretò, ergo non poterat probari, & non nisi quædam suspitio in mulieris animo enata, quæ illam adduxit ad variandum, & sine qua non variasset, non autem sine qua non potuisset variare, maximè ob alia, quæ subjungit verba, prædictam viduam voluisse prosequi causam in Magna Curia quia decebat se variare, ergò facilitèr privilegio variandi cum causa. Tandèm recurrendum est ad Iseru. in Auth. habita, vers. litem, num.15. de stat. & consuetud. contr. libert. Eccles. in usib. feud. ubi multorum recenseus super ea quæstione resolutiones ad invicem sibi contrarias, demùm in eam propendet, quam pars affirmans tutatur, quod liceat variare, nequè addit, si causa suppetat, vel non, eam verò in Judicijs dumtaxàt consistere, non autèm in contractibus, adjungit.

11 Nostræ tamèn conclusioni aperto marte contradicit Auctor Marchis. in commiss. Avocat. caussar. tom.2. par.2. cap.2. num. 6. relatus à Novario in memor. sua praxi sect.2. qu.13. nu.8. & 9. cum occasione scholarium eligendi tantùm, non variandi privilegio gaudentium (id quod extricant DD. apud Carleval add. loco, num.489.) negat, subsistere

sistere resolutionem antedictam de jure variandi
concedendo habenti alterum eligendi. At cùm
certum sit, omnem regulam suam pati exceptio-
nem: nec virtute illius esse fallam regulam, sed il-
lam passim militare, præterquam in casibus ab ipsis
legibus, aut Doctoribus expressè exceptis, certè
adduci *Marchis.* haud debebat ad negandam ante-
dictam regulam, intuitu solius restrictionis, quam
recensèt in scholaribus: eo maximè quod in termi-
nis adductæ *l. unica*, loquentes Doctores consti-
tuunt à nobis defensam conclusionem, cujus *sex-
tus* sanctio procedit in miserabilibus personis, ni-
mirum, si non dilatatur ad alias, & consecutivè ad
scholares, quibus non tanquam miserabilibus per-
sonis indulgetur electio; sed non secus ac alia
multa, ita, & jus istud eligendi concessum fuit, sci-
licèt, ut accenderentur ad studia, miserationis ve-
rò causa aliis indultum legitur in adducta *l. uni-
ca*. Quamobrem conclusionem nostram procedere
in personis miserabilibus non dubitamus, atque
12 ideò clericis nomine Ecclesiarum agentibus, non
semèl defendimus, licere variare, sicut eligere, Ec-
13 clesias namquè inter miserabiles numerari perso-
nas non ambigimus, & post *Capycium dec. f.* 160.
admonet *Martha de jurisdict. par.* 2. *cap.* 21. *sub n.*
5. & videndus *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 3.
verbo, variatio àn competat.
14 Usus tandèm Regni Tribunalium eandem no-
stram admittit sententiam, àc propterea non am-
plius de illius veritate dubitandum esse, adverti-
mus, quam tandèm comprobant, præter adductos
Auctores, *Foller. in prax. crim. verbo, Audiantur
excusatores, ex num.* 98. *Capiblanc. pragm.* 8. *part.*
1. *ex num.* 337. *de Baron. Scacc. de appellat. quæst.*
7. *num.* 121. *Muscat. in add. Glos. competentes, nu.*
30. *Thesaur. decis.* 177. *num.* 6. *Mastrill. dec.* 147.
ex num. 28. *& decis.* 268. *num.* 24. *Novar. sect.* 1. *q.*
1. *num.* 2. *& q.* 2. necnon *quæst.* 3. *num.* 10. *& sect.*
2. *q.* 13. *num.* 4. *Franch. decis.* 100. *num.* 20. *&* 21.
decis. 294. *& decis.* 364. *Cons. Staiban. resol.* 84. *nu.*
11. *lib.* 1. *Danz. tom.* 1. *de pugn. DD. tit. de remis.
caus. cap.* 2. *Thor. in Cod. rer. Judic. crim. cas.* 41.
num. 7. *Consil. Carleval disp.* 2. *q.* 6. *sect.* 7. *nu.* 603.
de Judic. tom. 1. Quin, & miserabili cuiquè perso-
næ, non semèl tantùm, sed pluriès licere variare,
ostendit *Carav. sub num.* 10. & in more esse, ad-
jungit, quod etiàm *Foller.* defendit *Trentacinquius
in tract. variar. resolut. lib.* 2. *tit. de citation. reso-
lut.* 2. *num.* 9. *&* 10. memor *Carav. in hoc Ritu n.*
9. *Avus meus ad Capyc. decis.* 160. quos memorat
Carleval ex num. 603. *&* 609. qui quidèm omnes,
15 ac speciatim quoquè recensentes, à quo Tribuna-
li liceat variare individualitèr, àn à majori ad in-
ferius Tribunal, & annuunt, dato, quod recedere
velit à Curia Principis, in quam præterea resolu-
tionem deflectunt *Ursill. ad Affl. decis* 257. *sub n.*
2. *de Franch. decis.* 100. idemquè *Marchis. nu.* 70.
quod inferiùs pleniùs explicabimus, dum tamèn
Curia, in quam variando, recurrit, Principis sit,
vel ejus ordinarij, non alterius, quin etiàm quod
Judicis esset secundarum causarum sui ordinarij
ab eo variare liceret, teste *Capiblanc. de Baron. cit.
pragm.* 8. *tom.* 1. *num.* 337. *Thor. tom.* 2. *compend.
decis. verbo, Electio. Scaccia de appell. q.* 7. *nu.* 137.
& declarat *Danz. cit. tit. cap.* 3. quod si Judices
electi essent incompetentes adversariorum, non
procederet electio, seù variatio, *Amat. cons.* 31. *n.*
4. *Novar. in add. prax. lib.* 1. *sect.* 1. *q.* 2. *nu.* 12. *&*
20. *& lib.* 2. *sect.* 1. *q.* 6. *n.* 4. *& q.* 19. *num.* 7. *Tho-
mas. decis. Macerat.* 85. *num.* 4. *Thor. in Cod. rer.
Judic. civil. casu* 20. *num.* 13. *Borrell. mem. tit.* 56.
num. 43. & proindè claudicabit electio fori facta
in Regia Audientia non propriæ Provinciæ, *No-
var. par.* 2. *prax. elect. fori, q.* 6. *Visconti in conclus.
jur. verbo, fori privilegium*, vel facta in Curia Ad-
miratiæ, Bajuli, Artis serici, vel lanæ, *Novar. add.*
16 *par.* 2. *q.* 5. & consecutivè adhùc incepta lite, teste
Martha de jurisd. par. 2. *cap.* 30. *num.* 19. *Belluga
in suo speculo Princip. rub.* 23. *vers. Sed pone, nu.*
9. *&* 10. *Natta, & Nevizan.* & alij, quos recen-
sèt *Jacob. Cancer.* [illegible]*ar. resolut. tom.* 2. *cap.* 2. *nu.*
26. *rub. de jurisd. omn. Judic.* & post illius conte-
stationem, & conclusionem in causa, *Foller. in
Constit. statuimus, num.* 3. *Muscatell. in prax. lib.*
1. *par.* 2. *Glos. competentes, num.* 30. *Carav. in Ri-
tu* 233. *sub num.* 9. *Thor. in Cod. rer. Judic. civil.
cas.* 60. *Miscellan. num.* 583. *Trentacinq. add. loco
num.* 12. & nos notavimus *in rit. antecedenti*,
Imò nec solùm in prima instantia, sed in ulterio-
ri quoquè, aut altera instantia, teste *Marchis.* latè
comprobante *in dic. §.* 2. *vers. amplia vigesimo
secundo, sub num.* 68. *& Thesaur. dec.* 177. *n.* 8.
17 Verùm, si dubitari contingat, utrùm perhorre-
scentia jam dicta concedatur a locis, & foro domi-
norum temporalium, scilicèt Baronum, stante quod
nullam actu habet Rex jurisdictionem in illis, te-
ste *Sessa decis.* 117. *num.* 19. *par.* 2. ideòquè causas
evocare non valet, nisi ille, qui in litis quavis par-
te jurisdictionem tollere, & revocare potest, *l. Ju-
dicium solvitur, ff. de judic. & Covarr. pract. qq.
cap.* 9. *n.* 1. *&* 4.
Responsio nihilominùs affirmativa vera censen-
da est, tùm juris virtute, per *Avend. in suo tract. de
exeq. mand. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 2. *Bellug. in ejus
add. specul. Princip. rub.* 13. *tit. de effectu Imperii,
§. sed pone à num.* 5. *& Portolep. verbo, Evocatio, n.*
54. nàm, ità pleniùsque deducitur, ex *decis. The-
sauri* 177. *à num.* 10. *& ejus filio, ibid. lit. E, Surd.
cons.* 152. *col. fin. & additione Ursilli ad Afflict. de-
cis.* 257. *num.* 4. necnon ex *resolut. Ricc.* 147. *tom.*
2. tùm demùm consuetudinis vigore, nàm id fre-
quenti usu admitti conspicimus, & verum existi-
mamus, etiam quod privilegio amplissimo fove-
rentur Barones, nè ab eorum Tribunalibus cau-
sæ possint evocari, *Thom. Gramm. decis.* 20. *de
Franch. decis.* 192. *num.* 2. *Garsia Mastrill. dec.* 127.
num. 14. *Borrell. par.* 1. *summ. decis. tit.* 56. *de ju-
rament. perhorrescent. nu.* 37. *Fab. de Ann. in add.
ad alleg. patr.* 148. *Gratian. discept. forens.* 182. *nu.*
10. *Peregr. decis.* 129. *num.* 7. *Giurb. decis.* 82. *nu.*
7. *Ricc. collect. dec.* 1847. *Reg. Tap. in Const. Regni
statuimus, num.* 30. *Jo. Mar. Novar. in prax. elect.
fori, par.* 2. *sect.* 3. *qu.* 3. *& qu.* 5. *Thor. in supplem.
compend. decis. verbo, Electio fori àn competat*, &
diximus *in Ritu* 230. *à num.* 20. Advertendum
insupèr duximus, ita esse privilegium eligere, si-
cuti, & variare, ex illius *l. unicæ* verbis, & Do-
ctoribus omnibus, atque ideò adeundo prima vi-
ce Judicem ordinarium rei, non erit electio, illa
nempè cujus antedicti meminerunt, & quæ virtu-
te privilegij conceditur, cum illa re vera sit, quæ
intuitu privilegij fit, teste *Carav. sub d. num.* 10.
& con-

& consequentèr cum eligit forum, in quo nisi ex ipso privilegio conveniri Reus ipse tùnc nequivisset, atque ideò Tiraq. & alij quos sequitur, affirmantes, miserabiles personas habere jus semèl eligendi, & semèl variandi, procedunt, & loquuntur, ultrà primam vicem, in qua litem agitassent coram ordinario Judice conventi, juxtà terminos legis nemo, C.de jurisdict. omn. Judic. atquè isthæc mihi videtur de jure verior sententia, explosa altera, quam ex doctrina Afflicti in Constit. si quis in posterum, sub num. 57. deducit Trentacinq. indic. resol.2. num.4. quamvis elaborare plurimùm in illius quæstionis veritate haud oporteat in Regno propter stylum antedictum, admittentem passim variationem pluriès, atquè pluriès factam, ut affirmant Novar. in cit. prax. p.1.sect.1. q.3.num. 1. Muscatell. in add. Glos. competentes, num.30. reprehendens Carav. verùm Mascat. seipsum involuere, & magis quæstioni se intricare, inquit Dann. add. tit. de elect. fori, cap.1. hanc materiam pertractans etiàm in add. ad Gramm. dec.20. Reg. de Marin. quotid. resol. lib. 2.cap. 47. sub num.24. Thor. par.3. compend. decis. sect.3. verbo, variatio, Baron. de effect. minor. ætat. effect. 41. num.33. & quartam variationem in illo facti themate fuisse denegatam, testis est Reg. Sanfelic. decis.278. in fin.lib.2.

18 Quæ tamèn variatio cautè est permittenda, omni fraudis suspicione remota, Mastrill. decis.268. num.27. & decis.287. num.30. Novar. de elect. fori, tom.2. qu.27. num.49. & ad prag. Regn.Neap. collect.223. num.7. Didac. de Mari ad Gram.decis. 20. Soto major lib.3. controv.25. num.12. Thor. p. 2. compend. decis. verbo, Electio, & in Cod. rer. Judic. crimin. cas.41. Dann. de pugn. DD. tom.2. de elect. fori, cap.1. à num.11. & satis in hoc cogitandum, scribit Cancer. var. resol. par.2. tit.de jurisdict. omn. Judic. num.11. nil mirùm, si fisci patronus teneatur omnes adhibere diligentias, cum, ut plurimùm, reperiantur partes concordatæ, teste Galluppo in prax. S.C. par.2. c.6. num. 69. & proptereà non permitti variationem à Judice superio-
19 ri ad inferiorem, ex Franch. decis.100. in fin. notat de Petris cons.13. num.9. cujus meminit Thor. par. 3. compend. decis. sect. 3. verbo, Variatio an competat, & add. casu 41. num. 10. ea fretus ratione, quia variatio non secus, ac electio requirunt perhorrescentiæ juramentum, sed quæ perhorrescentia cadere potest in M. C. & S. C. supremis, & sanctissimis Tribunalibus, in quibus tanta exercetur justitia respectu inferioris Judicis, & Baronalis Curiæ, quod non admittit simplicitèr, & absquè distinctione, Anichin. in respons. rescripto à Novar. in par.2.de elect. fori, sect.3. q. 27. nu.95. occurrens memor. cons. Francisc.de Petris.

20 Hinc electionem fori non dari in Civitate Neapolitana, ubi ob Proregis præsentiam, non præsumitur perhorrescentia, scribunt Consil.de Bottis ad Constit. Regni statuimus, verbo, miserabilium personarum, Reg. Rovit. cons.88. num.3. lib. 1. Paul. Staiban. sen. cons.74. num.13. Reg.Tap.in 2.lib. jur.Reg.ad mem.Constit. statuimus, pag.251. & decis. S.C. 4.num.5. Reg.Sanfelic. decis.73. num. 14. tom.1. & decisum in Collaterali Consilio de anno 1634, refert Præs. Merlin. lib. 1. controv. forens. cap.100. num.3. decreti verba per extensum inferens, Judex Franc. Maria Prat. lib.3. discept. forens.cap.17.num.3.ampliantes etiam in casalibus, & antè ipsos notavit Palmer. in alleg. insertis per Thor.in comp.decis.Regni, verbo, remissio, par.2. & concinuni tradita à Reg.Rovit.decis.11. nu.11.Episcop. Ricc. decis.84. par.3. At Reg.Tap. decis. S. R. 43. num.7. postquam statuit privilegium l. unica, locum non vendicare in Civitate, proptèr Principis præsentiam, decisum tamèn junctis duabus classibus S. C. indicat, viduam Casalis Turris Octavæ valuisse eligere forum M. C. V. & in ea esse causam tractandam, non obstante remissione petita per Illust. Principem Hostiliani, ipsum insequitur Præs.Merlin.cent.2. quotid.resolut.cap.72. num.29.& videndæ sunt allegationes apud Novar. de elect. fori,p.2.q.21.

Oppositum verò, dari nempè fori electionem in Civitate, in qua residet Princeps, & sic in hac Urbe de M. C. ad S. C. voluit Ursill. ad Affl. decis. 257. fretus Andrea effato in Constit. Regni statuimus, quamquè opinionem insequitur, & veriorem præconizat Novar. in tract. de privil. miserab.person. priv.135. nu.3. latiusque prosequitur in prax. elect. fori, q. 3. à num. 30. sect.1. lib. 1. & contra recentiores, ac memoratam Collateralis Consilij determinationem invehit mordicus Consil. Carleval add. ad 1. tit. de Judic. insertis in fin. 2.tom. §.3. & 4. pag.11. & non dissentit Jo. Jacob. Anichin. in add.resp.à n.89.

Ipse verò recedere non audeo ab opinione negativa, tùm ob decisionem relatam à Merlino loco cit. quæ adeò terruit Novar. ut in par.2. elect. fori, q.21. sect.1. rescribens decretum, adversus alibi dicta, hanc insequutus fuerit aleam, tùm quia in Principis Curia omnis cessat metus, omnis dolus, omnisque machinationis suspicio, ex tex. in l.1.C. de his, qui per met. Judic. non appell. Restaur. Lactant. in tract. de Imperat.q.110. vers.185. eò magis his temporibus, in quibus justissimus iste, atquè prudentissimus Regni Prorex, hoc tenet altum Regis Imperium, & dicere possumus cum Gratian. tom.3. discept. forens. cap. 421. num.18. sub eo vivere, summa libertas est, juxtà Senec. dictum, quod referri dicit ibi Gratian. ab Angel. in l.1. in fin. ff. de servit.urb. præd.& Aym. cons.241. num.14. & in hac Civitate, in qua, præter Proregem, resident duo Areopagi S.C.& Collaterale Consilium.

21 Undè inolevit observantia, ut quando altera ex partibus in M. C. litigantibus gravamen recipit, dum appellat ad S. C. ubi qualibet die Jovis, Judices ipsius de gravaminibus relationem faciunt, licèt de gravamine liqueat, non tamèn à M. C. causam avocat, prout eadem M. C. vel S. C. si contingat cognoscere de gravaminibus receptis ab alijs Regni Curijs decernunt, quod stantibus gravaminibus causa remaneat. Contrà enim Judicem gravamen inferentem, ut iterùm esset appellantem gravaturus, vehemens insurgit suspicio, ex tex. in cap.cum cessante, & cap. ut debitus, de appellat. hancq; post Innoc. & alios reddit rationem, Luc. de Penn. in l.defensionis facultatem, sub num.9. C. de jure fisci, lib.10. quam adducit, non facta mentione de ipso Luc. Reg. Rovitus (& fuit idèm in utroque spiritus) in prag. 18. num.3. de offic. S.C.par.3. sect.3.verbo, Remissio, sed

S. C. emendato gravamine, causa eidem M. C. remittit, cujus praxis ea est, secundum me, ratio, quia præsumptio novi gravaminis cessat in Judicibus existentibus in loco, ubi residet Princeps, sicuti omnis ibi litigandi cessat metus, concinitq; *tex. in l, non est verisimile, ff. de eo quod met. causa*, ubi dicitur non esse verisimilem metum, quem quis in urbe dicit recipisse, quia superiorem adire poterat, qui vim eum pati prohibuisset.

Aliam diversitatis rationem *Reg. Rovit. sub nu*, 4. assignat, quod S. C. repræsentando Principem, potest, sicut Princeps inferiori, emendato gravamine, causam remittere, *Bar*, doctrina nixus *in l, nor. num*, 4. *C. de appell*, ubi ejus esse opinionis videtur, ut Judex appellationis, qui sit inferior à Principe, justa existente appellatione, causam Judici à quo remittere minimè debet; ergo ipse Princeps potest. Tamen ista discriminis ratio per Theoricam ab ipso *Rovito adductam, sub n*.5. per quam *Bart*. non redditur sustentabilis doctrina, remanet satis dubitabilis, ex quo nedum Princeps, sed quilibet appellationis Judex poterit, si libuerit, emendato gravamine, causam remittere, per *Glos. in c, cum appellationibus, in verbo, remittenda, de appel. in* 6. & ex alijs ibi adductis: Et propterea super hac diversitatis ratione cogitandum reliquit.

At ipse puto in S. C. hoc fuisse introductum, nedum ob Principis præsentiam, sed etiam ob propinquitatem Tribunalium, & commodum emendandi gravamina, quæ indè idemmet Judex inferre posset, cum in eadem Civitate, eodemque loco ambo ista resideant Tribunalia, & quolibet die Jovis relationes fieri, pro illis emendandis gravaminibus, fuerit *per pragm*, 18. *de offic. S. C.* statutum, quod non sic est respectu aliorum inferiorum Judicum, cum quibus, ut emendentur gravamina, non per viam relationis, sed per viam transmissionis actorum, magnis cum litigantium sumptibus, ac temporis jactura, fieri oporteret. Hoc idem servari videmus, quando in eodem S. C. fiunt per alios Judices in hacmet Civitate existentes relationes, prout fiunt M. C. Admiratiæ, & aliorum Tribunalium, quæ in hac Civitate constituta cernuntur, illorum namque auditis relationibus, ac emendatis, vel non, gravaminibus, similitèr causæ remittuntur; & ita observatum in nonnullis Regijs Audientijs, cum Judicibus Regijs illius Civitatis, ubi Audientia residet, quibus pro reparandis gravaminibus expediuntur provisiones, ut prima die relationem faciant in Regia Audientia, ubi ipsorum auditis relationibus, emẽdata gravamine, causæ remittuntur

Quin, si visis gravaminibus, S. C. retineret causã, adeò litium cumulus in S. C. cresceret, ut nunquam, & in æternum finis illis daretur. Has causas, à nobis excogitatas reperij, incidentèr legendo decisionem *Dom. Præs. de Franch*. 88. fuisse per prius adductas ab ipso tanto viro, *ibid. versus finem*, ubi ampliùs addit, hoc etiam servari in Regno Aragoniæ, à quo, purgato gravamine, causa ad inferiorem, qui gravaverat, remittitur, ut per *Bellug, in spec. Princip, tit, de Præsidibus, rub*.38, *num*. 11, *vers. sed super hoc cogita*, ubi sic servari in practica in illo Regno fatetur.

22 Contingit autem in Audientia Cosentiæ (cum in eam Civitatem venissem de mense Maii 1659. visendi causa Illustrem Octavium Mastro Judice Marchionem Sancti Manghi, tùnc Præsidem, Equitem omnibus numeris absolutum, quam maximè meum perfamiliarem, occasione, quod peregrinatus fui ad colendum gloriosissimam Imaginem Patriarchæ Divi Dominici, innumeris miraculis decoratam, in Terra Surriani) ut (quandoquidem variatio, ex nostri *Regni Constitutione, statuimus ut magna*, conceditur, si juramentum perhorrescentiæ præcedat) Vidua quædam ob delictum citata ad fisci instantiam in Curia Gubernatoris, procedentis in delicto contra illam, ex inquisitione, & absque accusatione, variaret ad Audientiam, restitit Judex, scilicèt Gubernatoris assessor, prætendens, non intrare terminos mentionatæ *Constit*, loquentis in casu, quo illa perhorrescit potentiam Adversarij, qui re in casu aberat, & tantùm, fisco instante, procedebatur, de quo haud quam intelligendam esse *Constitut*. dicebatur, cum adversarij appellatione, ille venire non dicatur, cumquè ita sit fiscus unius Curiæ potens in illa sua Curia, sicuti, & alter in alia sua, & majori Curia, cumque tandem omnes repræsentent Principem, àc propterea sint ejusdem potentiæ, & consecutivè, si perhorrescit unum, itidem, & reliquos, fore, ut perhorrescat, adeòque dicendum esse, nullam cadere fisci perhorrescentiam, & cessare Constitutionis terminos. Ad cujus opinionis corroborationem multa cumulabat peritissimus ille Judex, quamvis tandem succumbuerit, & pro vidua decisum fuerit; etenim perhorrescentia consistit in animo perhorrescentis, ob idque præsertim ejus dumtaxàt probatur juramento, *Feder. de Sen. cons*. 114. *nu*. 2. *Viv. commun. opin*. 366. *nu*. 7. *Mascard. de probat. conclus*. 954. & 961, nec ulla admittitur in contrarium probatio, *Matth. de Afflict. in ead. constit, nu*. 79. inhæretque illic *Foller. nu*. 119, & *Rota decis*. 42. *in novis*. & diximus *in rit*. 230. *nu*. 9. & addo *Novar. de privil. miserab. person. privil*. 55. *Borrell. add. tit*. 56. *nu*. 45. dicentem, talem probationem in contrarium afferri nunquam vidisse, explosa contradicente resolutione *Cappel. Tholos. in dec*. 236. eamque sequentis *Campagna in cap. regni. quoad decretum, num*. 14. *de offic. Institut*. quamvis, & altera quoque vigeat valida ratio, quod perhorrescentia magnam præsefert suspicionem, & metum, *à, per* quod est *valdè*, & *horresco*, teste *Sessa dec*. 117. *sub n*. 34. *par*. 2. nimirùm juramentum quoque adhibendum adjungit. Animo itaque suo revolvens quæcunque ea tandem sit, sivè vidua, sivo alia miserabilis persona, quæ aliquo in Tribunali Justitiæ complementum desperet ob illius potentiam, revolvens, inquam, fisci in se perversum animum, eumvè altero fisco crudeliorem, vel odio se prosequentem, quibit, citrà dubium, privilegio uti jam dicto, & longe magis, quam si ejusdem partis adverse perimesceret valorem, cum fiscus potentior sit semper quovis potente, quin, Advocatus Fisci in causa criminali inimicus parti dicitur, ut ex *glos. in l. si pecuniam, verbo, reputetur, ff, de condit. ob caus*. deducit *Reg. Rovit, in prag*. 21. *num*. 21. *de suspic. official*. & ob id dici potest accusator, ex *Bal. in l. un. c. in fin. C, nequis in sua caus. Judic, Menoch. de præsumpt. lib*. 2. *presumpt*. 67. *num*. 7. & declarat *Farinac. de indic. & tort, qu*. 49. *nu*. 74. & multa facere contra

par-

partem potest, recensita à *Fontanell. decis. Cathal. 30. tom. 1. & Franc. Salern. lib. 1. cons. 6.* Nosque adduximus *Afflicti* doctrinam, quem nemo Auditorum perpenderat, apertis verbis preporantem, viduę petionem justitia foveri contra Assessoris pretentionem. Nec ullus eorum, quem viderim, quemvè Assessor, sivè Auditores ipsi in sui gratiam allegabant, manifestiùs fatur, atque Illustriùs Audientię illius decretum comprobat, cum in eadem *Constit. num. 36.* quærit, àn viduæ agenti & accusanti aliquem coram Capitaneo suæ terræ, & coram illo procedenti ad plures actus, deindè animadvertenti, illum secretò favere parti adversæ, liceat variare, & affirmat. Itaque supponit, non tantum si partis adversæ, sed insuper si officialis timeat potentiam, ab illius posse prosilire Judicio, & Tribunali.

23 Istud verò juramentum tùm in electione, tùm in variatione requiri in regno, prætèr *Carav. in Rit. 228. num. 18.* scripsit memoratus *Trentacinq. in dic. resol. 2. sub num. 14. Thor. in Cod. rer. Judic. civil. cas. 21. nu. 8.*

Quod si præstitum minimè fuerit & deventum in eum casum, ut præstari non ampliùs liceat, remissio causæ concedenda est Baroni illam petenti, proùt decisum fuisse testatur *de Franchis dec. 257. Capiblanc. tom. 1. prag. 8. de Baron. nu. 342.* & obtentum in gratiam Baronis, tradit *Dansa ad Gramm. decis. 20. sub num. 7. vers. Sed si in electione*, & distinguit *in add. tit. de elect. fori cap. 3. à num. 4. Ricc. collect. decis. 2306. par. 6.*

24 In alterà verò quæstione, cujus veritatem nititur inquirere idem *Caravita num. 12.* àn si electione, aut variatione facta, vidua nupserit cesset privilegium, in qua re vacillant Doctores, quin alij, alijs contradicentes, ut videre fas est apud *Thesaur. decis. 177. à num. 4. de Franch. dec. 257. Mastrill. decis. 247. à num. 28. & dec. 268. Thor. in C. rer. Jud. crim. casu 41.* eosdemq; omnes prædictam discutientes quæstionem, & nos libentèr subscribimus sententiæ, neganti, cessare privilegium, quod perdurare sine dubio affirmamus, non secus ac prædicti *Tesaur. Trentacinq.* & alii asseverant, quiquidem *Thesaur. num. 4.* laudat *Carav. in rit. 233. quæst. 4.* & quamvis dicat in *Ritu 219.* fuit id impressorum errore cum *Thesaur.* verè alleget *Carav. in add. q. 4.* quem non opus propterea erat pungi à *Menochio*, qui, & ipse allegat, hujus opinionis esse *Vincent. de Franch. in cit. decis. 257.* ubi tamen nihil concludit, ut observat *Borell. p. 1. summ. dec. add. tit. 56. de juram. perhorresc. num. 30.* Insuperq; *Gaspar filius ad eandem Antonii Thesaur. decis.* sui patris aleam insequitur *in secunda Apostilla*, adiiciens, decisum fuisse in gratiam miserabilis personæ, ejusdem nempè pupilli, qui, electione, ac variatione facta, adultam ingressus est ætatem; quin *Regens* meritissimus *Tapia in eadem constit. statuimus, ut magnæ, num. 18.* speciatim in vidua loquens idipsum scripsit, & generatim verba faciens sermocinatur *Foller. in illamet constit. nu. 39.* & firmat *Valascus decis. Lusit. 57. Mastrill. decis. 258. Paschal de patr. potest. par. 2. num. 10. fol. 193. Dansa cit. tit. de elect. fori cap. 4. sub num. 33.* quamvis *Carav. num. 12. & 13.* quem laudat *de Franch. add. dec. 257. num. 7.* & insequitur *Thor. par. 2. compend. verbo, Remissio, & voto 70. num. 106. par. 1.* contrarium putet verius eumque sequatur *Marcell. Calà in suo tract. de modo articul. fol. 10. num. 82.* & tangat *Capiblanc. in memor. prag. 9. par. 1. num. 341.* se remittens ad *Giub. dec. 52. & Viv. decis. 511.* siquidem prior majori fovetur Doctorum numero, & usu probatur, & validioribus fulcitur rationibus cumulatis ab insequentibus illam, quin adductis per *Carav.* suasivis rationibus responsio suppeditatur ab eodem *Foller.* & alijs. Vel saltèm dicamus, illas subsistere, ubi ratio, ob quam cessat causa cujus intuitu concessum fuit privilegium, non à voluntate ipsius privilegiati prodierit cessatio,

25 sed casu, aut necessitate, exempligratia. Pupillus, natura suppeditante factus est major. Vidua autèm nupsit, sola voluntate impellente, atquè ideò perduret in pupillo facto majore. Cesset verò in vidua nupta; hæc enim distinctio depromitur facilè ex juribus; quæ *Menoch.* commemorat *in cons. 146. num. 19.* quam, non animo probandi retulimus, & recedendi à sententia primitùs à nobis comendata pro viduis sed intentione præbendi ansam curiosis super ea cogitandi, & cõmẽtandi quamquè sentantiam à nobis commendatam dicimus cum doctissimo *Reg. Donato Antonio de Marin. lib. 2. quotid. resolut. cap. 243.* cujus meminit *Thor. in Cod. rer. Judic. crimin. casu 41. num. 14.* locum vendicato absque dubio in causa criminali, facta electione in M. C. vel Regia Audientia, nam tùnc quia agitur de interesse fisci, quod acquiritur ex quærela à persona privilegiata proposita accusationem prosequi in alio Tribunali, quam suo, fiscus non potest. Undè, sublata de medio persona privilegiata, proptèr status mutationem, remanet fiscus persona legitima ad instantiam prosequendam. At in causa civili, si tempore mutationis status reperiatur lis contestata, non potuerit Reus conventus ad suum Judicem causæ remissionem petere, secus verò si, superveniente mutatione status, lis non fuerit contestata, & hanc sustinet opinionem sigillatim occurrens *Carav. D. Consil. Julius Mastrillus in responso*, ab ipso tùnc uti fisci patrono M. C. V. quod rescribit *D. Reg. de Marin. alleg. 94. to. 3. post resol. quotid.*

RITUS CCXXXIV.

ITèm si pupillus, vel pupilla citatus de mandato dictæ Curiæ, ex officio sivè contractu paterno vel materno, hoc expresso in citati ne ipsa, non auditur, volens declinare forum ipsius Curiæ.

SUMMA RERUM.

1 *Jure communi attento, pupillus, aliaque personæ privilegiatæ eligendi, & variandi jus retinent, adhuc si ex paterno contractu conveniantur.*

2 *Forum declinare non licet privilegiato succedenti liti cæptæ cum defuncto adeoùt etiàm Clericus succedens laico teneatur stare foro laicali.*

3 *Quod declaratur, dummodò sit lis contestata cum*

defuncto, nec sufficit simplex citatio.

4 *Reiicitur Francisc. de Petris (viri alioqui doctissimi) sententia, in consil. 13.*

5 *Ante litis contestationem non dicitur quis agere, sed agere velle, & largo modo antè ipsam contestationem lis accipitur.*

6 *Per simplicem citationem non dicitur quis contravenisse testatoris præcepto, litigium prohibenti sub pœna amissionis legati.*

7 *Instantia perempta, hæres privilegiatus poterit uti privilegio, & fori electione, etiàm obtenta à parte instantiæ instauratione, & quarè*

8 *Ritus iste apertè contradicit Juri communi, respectù pupilli, qui non fruitur privilegio variandi, si ex causa paterni contractus agatur, etiã lite non incæpta cum defuncto.*

9 *Illius dispositio non extenditur ad alias personas miserabiles, non obstante argumento à simili.*

10 *Notatur Carav. in hoc sibi contrarius.*

11 *Ritus dispositionem communiter restringunt nostrates in personis Ecclesiasticis.*

12 *Clericus propterea quamvis conventus, ut hæres, atque ex contractu paterno, nihilominus eligit, & variat.*

13 *Situe ità generatim intelligendus iste Ritus; inquiritur.*

14 *Barthol. de Capua ab illius sanctione prorsùs recedit.*

15 *Tres intellectus hujus Ritus recensentur, & tandem Auctor insequitur illum à Muscotello traditum.*

16 *Privilegiati Authores laudati ex eorum persona, àn possint declinare forum.*

17 *Cessionarius miserabilium personarum, àn privilegio electionis fori gaudeant.*

18 *In causa Syndicatus, nequè illud competit.*

19 *Illis primum, & secundum beneficium non dantur, si successerint majori litiganti, post compilatum processum, quod declaratur.*

20 *Terra Rocchettæ de Vulturno fuit in ditione domus Auctoris spatio annorum biscentum.*

21 *Quod si instantia esset perempta, & per insufflationem spiritus vita restaurata, minori successori esse concedenda beneficia, decisum ostenditur.*

22 *Instantia in hæredem, necnè transat ipso jure, àn decreto transferenda veniat.*

23 *Usus Tribunalium citandi hæredes, & transferendi judicium in illos, ostenditur, necnon quomodo condemnetur procurator domini mortui, in damnum hæredum, traditur.*

24 *Sententia lata contra mortuos, & vivos, àn contra vivos exequi possit.*

25 *Lata eodem die, quo actor, vel reus decesserint, àn subsistat, quidvè si post conclusum in causa ultimum clauserint diem.*

26 *An valeat si pro mortuo prolata fuerit.*

1 JVre attento communi, pupillum, aliasquè miserabiles personas eligendi, & variandi jus retinere, non ambigitur, adhùc si ex paterno contractu convenirentur, cum tale privilegium sit positum, & clausum in corpore juris teste *Covar. pract. qq. cap. 8. num. 8.* & confirmant *Reg. de Ponte cons. 18. num. 10. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 182. num. 27. Giurb. decis. 82. num. 9. de Franch. decis. 234. sub num. 1. Carleval. to. 1. de Judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 5. num. 292. & quæst. 6. sect. 7. num. 621.* & pro ratione decidendi adeas *Coleri de proc execut. par. 2. cap. 3. n. 206. & 209. cum seq.*

2 Quod si lis fuerit cum defuncto non privilegiato cæpta, hæres privilegiatus, non poterit virtute sui privilegii *l. unica, C. quando Imp. int. pupill.* tradunt *Scacc. de appellat. q. 7. num. 133. Calà de mod. artic. §. 1. Glos. 1. num. 57. Muscat. in prax. S.C. lib. 3. par. 2. Glos. competentes, num. 45. Valast. consul. 136. num. 10. Castill. lib. 3. controv. 25. à num. 45.* rationes reddens, *Tusc. pract. lit. H. num. 2. Novar.* latè *in prax. elect. fori, sect. 4. q. 23. à num. 1. lib. 1. & ad prag. hujus Regni, collect. 223. num. 22. Affl. decis. 312. Viv. decis. 250. Borrell. p. 1. summ. decis. tit. 43. de foro compet. num. 146. Carleval mem sect. 7. nu. 625. Baron. de effect. 41. num. 75.* etiam si hæres clericus sit, qui obnoxius erit, litem à defuncto cæptam coram Judice laico, apud eundem prosequi, *Surd. cons. 222. lib. 2. & decis. 110. Gratian. lib. 1. discept. 16. num. 31. Cevall. pract. commun. contra comm. q. 36. Spino in specul. testam. Glos. 33. sub num. 75. Borrell. add. tit. 43. num. 62. & 64. Avendan. de exeq. mandat. 1. par. cap. 1. num. 33. Foller. ad Marant. in prax. par. 4. dist. 11. n. 79. Carol. de Grass. de effect. cleric. eff. 1. num. 283. Pereyra de man. Regia, 2. p. cap. 30. num. 1. Gallup. in prax S. C. p. 2. cap. 16. num. 20. Addit. ad Muscat. in prax. lib. 1. par. 2. Glos. intimato, lit. F. Reg. Sanfelic. dec. 2. lib. 1. Palma in divers. jur. comm. & Reg. Glos. 16. p. 2. num. 12. Ursill. ad Afflict. decis. 213. nu. 2. Carleval cit. q. 5. à n. 299.*

3 Lite tamen contestata cum defuncto, ut individualitèr observat *Capibl. in prag. 8. par. 1. de Baron. num. 315.* quicquid in contrarium dicat *Franc. de Petr.* (vir alioqui doctissimus, & peritissimus) *in cons. 13.* indistinctè tradens, hæredem, quan-
4 tumvis privilegiatum non declinare forum à defuncto electum, etiam quod per defunctum non fuerit lis contestata, sed sufficere simplicem citationem, sivè fori electionem, & illud de litis contestatione militare in Clerico succedente laico, eo namq; casu obnoxium esse Clericum respondere coram Judice laico, stante litis contestatione cum ejus defuncto laico, notat, id, quod pari ratione de laico succedente clerico, scribit *Cancer. variar. resol. tit. de lit. contest. num. 136.* Etenim à *de Petris* placito omninò recedo, insequutus *Capiblanc. add. loco, Baron. cit. num. 78. Novar. add. q. 23. n. 11. Viv. decis. 250. num. 2.* affirmantes, non sat esse simplicem citationem, sed requiri litis contestationem, id quod antè ipsos notavit *Reg. Tap. lib. 2. Jur. Regn. de offic. Magist. Justit. in Constit. statuimus, num. 29.* litis enim contestatione, instantia dicitur cæpta, *l. amplius non peti, ff. rem rat. haber. Franch. decis. 647.* & ante ipsam non dici-
5 tur quis agere, sed agere velle, *Specul. de except. & replic. §. 1. Dec. cons. 460. Gramm. decis. 78.* quos laudat, & insequitur *Avus meus ad Capyc. decis. 33.* ut *Parlador.* meritò dixerit, largo modò antè contestationem litem accipi, *differ. quotid. differ.*
6 *136. num. 4.* ex *Alciat. lib. 2. cap. 24.* nec per simplicem citationem dicitur quis contravenisse testatoris præcepto, litigium prohibenti, sub pœna

legati

legati amissionis, *Bal. in l.quamvis, C. de in jus vocan.* quem sequitur *Franc. Curt. in l.si quis major, num.13. C. de transact. vers. quartum principale requisitum*, quos adducit *Sempron. Ascia determin.136, n.6.*

7 Quod si perempta fuerit instantia hæredem privilegiatum posse uti proprio privilegio, & fori electione etiàm obtenta à parte spiritus insufflatione, & ipsius instantiæ instauratione, scripsit *Ann. alleg.129. Palm. in divers. jur. commun. & Reg. Glos.16. num. 14. par. 2. Paschal, de patr. potest. par.1. q.8. num.218. Novar. add. q. 23. num. 13. Reg. Sanfelic, decis.144. num. 13. Reg. Capyc. Latro decis.123. num.2. lib.2.* perempta enim instantia pereunt omnia acta ordinatoria, & habetur, ac si lis nunquam incepta fuisset, *Afin. in pract. execut. §. 2. cap. 15. Ronchegal. in tract. de duob.reis, leg.16. lib.3. num.17. Lancell.de attent. lit. pend. num. 698.* nullumquè propterea vitium litigii consideratur, sequuta alienatione, perempta instantia, *Reg.Rovit, in rub. de instant. caus. non rest. num. 12. vers. quod si post lapsum trienniium, Paschal. add. loco, num. 217. Reg. Sanfelic. mem. decis.144. num.10.*

8 Apctè tamèn *Ritus* iste noster juri communi contradicit, respectù pupilli, qui etiàm quod lis non esset incepta, quando convenitur ex contractu defuncti declinare non potest forum, alium Judicem eligendo, quum illum defuncti, cujus est hæres.

9 Dixi respectu pupilli; nam, non aliarum personarum, non obstante, argumento à simili, in quam profectò sententiam propendet *Prosper Carav. hoc eod. in Ritu num.4.* dicens, hunc Ritum intelligi debere in casu suo, scilicèt in pupillo, eamquè verissimam existimamus, rejecta altera *Trentac. var. resol. lib.2. tit. de citat. sub num. 6. Viv. decis.49. num.9. Thor.par.1. comp. decis.verb. forum declinare an possint*, omnium *Carav.* adducentium,

10 qui eodem tempore sibi contrarius (teste *Muscatell. in prax. par.2. Glos. Competentes, n. 92.*) *num.3.Ritus* sanctionem extendit ad viduas, aliasq; miserabiles personas, & *Thor. par. 3. compend. decis. sect.3. verbo, Remissio*, etiàm ad Curiales ampliat.

11 Hoc tantùm iidem memorati DD. restringentes, quoad Ecclesiasticos, ad quos præsentis *Ritus* decretum non extendi, probant, & proindè

12 Clerico, quamvis tanquam hæredi de novo impetito, licebit declinare forum, & causam ad suum Judicem trahere, ex *Bart.* theorica *in l. hæres absens, ff. de Judic. Jas. in Auth. quas actiones, nu. 39. C. de Sacros. Eccles. Cagnol. in l. 2. q. 92. num. 149. C. de pact. int. empt. & vend. Covarr. pract.q. cap.8. num. 4. vers. Tertia conclusio*, quorum dictis addimus latissimè tradita à *Barbosa in l. si constante, §. fin. num.29. vers. ultimo, usquè ad fin. ff. solut.matrim.* & iterùm *in l.hæres absens 19. in princip. num.104. cum seqq. ff. de Judic.* & vulgatos terminos DD. omnium *in cap. cum M. Ferrariensis, de constit.* & quæ in terminis *l.ubi captum, de Judic.* scribit *Molfes. ad Consuetud. Neapol. par. 2. tit. de person. q.8. num.5.tom.2. Michael. Grass. int. commun. opin.tit.de Judic. num.116. Ricc.coll. sect. decis.1039. Boer. decis.69.n.32.*

Atquè ideò concludendum pupillo non licere uti privilegio *d. l. unica*, quotiescumq; agitur de debito proficiscente ex contractu paterno, aut materno, *Trentacinq. add. loco num.6.Castill.add. controvers. 25. num. 52. in fin.* advertens, hunc Ritum à jure communi omninò deviare, quemadmodum decisum quoquè fuisse, recenset *de Franch. in decis.234.* cujus meminit *Thor.p.3.comp. dec. sec.3. verbo, remissio causæ intentatæ*, necnon idem *Fras. de Franch. decis. 363.* in illius postremis verbis, atquè *dec.364.* & *Vivius decis. 553. n.* tamèn 2. & 3. testatur idem *de Franch.* nequè pugnant sequentia illius verba, *num.4.* si rectè considerentur, coquè modo, quo nostra animadversio inferiùs interpretabitur, *Reg. Tapia in Constit. Regni statuimus, num. 29. Ricc. collect. 323. Avus meus ad Grammat. decis.52. num.1.* cujus meminit *Consil. Carleval de Jud. add. sect. 7. num. 662. Thor. in comp. decis. p. 3. sect. 3. verbo, remissio causæ, Viv. decis.250. num.2. Birrel.mem. tit.43. num. 147.* malè notans *Caravit.* contrarium firmare *in Rit.234. num.1.* (tu dic 234.) & ipsius *Carav.* opinionem esse æquiorem, cum *Carav.* evidentèr contrariæ sit alæ, attenta hujus *Ritus* sanctione.

13 Verùm sit nè ità generatim intelligendus iste *Ritus*, militetquè sempèr; quod pupillus in Jus vocatur, ex paterno, aut materno contractu, in ancipiti sumus; tum quia validam investigare, efficacemquè rationem nactenùs nequivimus, tamètsi multas suasivas duntaxat consideraverimus, tùm quia perdurum videtur, prorsùs excludere pupillum ab ejusmodi privilegio, ob istud suppositum, quod convenitur ex contracto sui parentis.

14 Quin, & propterea *Bartholomæus de Capua* ab hujus *Ritus* sanctione prorsùs recedit, aitquè, in M.C.V. fuisse determinatum secundum jus commune, ut miserabiles personæ possint declinare forum, uti hæredes ex contractu defuncti conventæ, teste *Gramm. in cit. Constit. statuimus*, cujus meminit *Consil. Carleval add. sect. 7. n. 623.* & quamvis *Caravit. hoc eod. in Ritu, sub num. 2.* dicat, determinationem illam fuisse emanatam tempore Bartholomæi, quo non fuerat conditus præsens *Ritus*, tamèn hæc responsio non placet *Muscatell. cit.loco num.92. & 93.*

15 Undè plures perdocti viri valdè dubitarunt, dum verbis hujus *Ritus* varios tradere, conati sunt, intellectus. Quorum primus videtur, quod cum Doctores fulciantur, *tex. in l.hæres absens, & l. ubi captum, ff. de judic.* in illis tantùm procedere casibus, arbitrari debeamus, scilicèt quando Judicium cæptum est cum illius parente, nàm ità legunt *Capiblanc.in cit. prag.8. sub num.315. Cancer.variar. resol. tom.2.cap.2. sub num.26. Carrab. sing.118. R. Tapia in Constit.Regn.statuimus,num. 29. Viv. dec.250. num.2. Muri ad Gram.dec.52.n. 2. & 3.* & alii plures.

Cui quidem intellectui non utiquè adversatur assumptum illud, quod si talem admitteret interpretationem noster *Ritus*, non daretur specialitas aliqua respectu pupilli in hoc casu, dum cæpta lite cum aliquo, fit semper eadem lis coram eodem Judice continuanda, ad *tex.* evulgatum *in d.l.ubi captum*, siquidem responsio facilis, & manifesta redditur ad restrictionem regulæ, & *text.* præ-

narrati

narrati ab omnibus assignatam, cujus sanctio haudquaquam subsistit respectu personarum miserabilium, quæ etiam lite incæpta fruuntur privilegio eligendi, & variandi, quod præsertim scripsimus *Ritu* 233. *num.* 16. quia, & in prima nedùm, at insupèr in secunda instantia, teste *Thes. dec.* 177. *num.* 8. atquè aliis mihi cumulatis Auctoribus.

Verùm, à relato intellectu recedimus, propter expressa verba *de Franch.* interpretantia, hunc Ritum procedere etiam in lite adhùc non cæpta, si lis proponatur ex contractu defuncti, *in illa decis.* 364. *num.* 4.

Atquè ad alterum non immeritò properamus intellectum, depromptum ex aliis ejusdem *de Franch.* verbis in altera *adducta decis.* 553. restringentibus nostrum *Ritum* ad forum paternum, in qua pater conveniendus esset, si viveret, & consecutivè nequeat pupillus in alio molestari, & si in alio citaretur, quamvis esset propium illius Tribunal, valeat ipse resistere, atquè instare, ad illud genitoris remitti, atquè ideò quamvis variare à paterno haud possit, ab alio tamen quocumquè non impediatur ad illud parentis, ut est videre *in d. dec.* 553. *num.* 2. & 3. cujus memores sunt *Capibl. in add. prag.* 8. *p.* 1. *sub nu.* 315. *Palm. in divers. jur. comm. & Regni*, *Gl.* 16. *num.* 11. & 12. *Mari ad Grammat. dec.* 52. *num.* 1. Nos autem libentiùs tertio subscribimus intellectui, deprompto ex *tex. in d.l. hæres absens*, & procedere dumtaxàt in casibus mentionatis *in* §. 1. *d.l. hæres absens*, affirmamus, in quibus non modo tanquam defuncti hæres convenitur pupillus; verum insupèr tanquam obnoxius ex natura causæ, & contractus gesti per defunctum, nempè, si ejus sit qualitatis, ut contrahens propterea fortiatur forum in loco celebrati contractus; Exemplum facilè erit in tutela argentaria, administratione, & reliquis consimilibus, ultrà quos quippè casus, hujus *Ritus* vigore non prohiberi pupillum eligere forum, concludamus, amplexati *Muscatellum* hanc dantem nostro *Ritui* intelligentiam, *in praxi civili*, *Gl. competentes*, *num.* 95. & si replicetur interpretationem jam dictam respuere ejusdem nostri *Ritus* verba, in primis præportantia hunc casum, in illis verbis, *ex officio*, *sivè ex contractu paterno*, dùm priora illa verba, *ex officio*, hoc ipsum insinuant, teste *Carav. in vers. quæro, quid voluit dicere*, *sub num.* 5. & *de Franch. ead. decis.* 364. *sub num.* 4. itaquè subsequentia illa, *sivè ex contractu*, operari debent suum effectum in altero præter mentionatum anteà casum. Advertatur etenim quod adducta *Ritus* verba, à nobis relatum intellectum promptiùs manifestant, & supponunt, sivè ex officio, sivè ex contractu paterno, scilicèt ratione officii prædicti jam gesti celebrato, conveniatur pupillus, cesset privilegium, & sic, non tantùm ratione tacitæ hypothecæ, quæ ex communiori sententia proficiscitur ex illo administrato officio, sed etiam expressæ, prodeuntis ex contractu deindè concorditer inito pro restanti summa debita ex causa gesti officii.

Demumquè memoriæ legentium repetimus, verba in *Ritu* adjecta, ibi, *hoc expresso in citatione*, apertè ostendere, requiri expressam hæredis mentionem, alioquin, si nomine proprio pupillus conveniretur, nulla addita mentione, quod est hæres, & tanquam hæres vocatur ex contractu defuncti, cessaret profectò hujus *Ritus* observantia, etiam in casibus comprehensis in intellectu *Muscatelli*, quem nos insectati sumus, & privilegio in corpore juris clauso, multis in *Ritibus* approbato, tùnc nimirùm potiretur pupillus ipse.

Et hæres conventus ex paterno contractu, si fuisset fuerit in eodem loco dignitatis patris, cujus causa fori privilegium gaudebat, àn erit remittendus ad suum Judicem, affirmativè decisum tradit *Thor. vot.* 85. *num.* 1. & *p.* 3. *sect.* 1. *verbo, hæres conventus.*

16 Sed àn privilegiati Authores laudati ex eorum persona possint declinare, & variare forum, negativè resolvit *Capibl. in add. pragm.* 8. *num.* 325.

17 An verò cessionarius talium miserabilium personarum privilegio gaudeat, *add. l. unica*, adeas *Gaspar. Roderic. de ann. redit. lib.* 3. *q.* 4. *num.* 42. *Cast. ll. add. controv.* 25. *num.* 31. & 32. *Carav. in Rit.* 228. *num.* 14. negantes, cum hæc personalis fori exceptio personæ cohæreat, *Afflict. dec.* 74. *num.* 2. & ibi *Ursill. Novar. in prax. add. sect.* 1. *quast.* 52. *num.* 5. *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 3. *verbo, remissio causæ contra aliquem officialem*. Variationem neque competere pupillo in causa syn-

18 dicatus, testatur *Carvaba singul.* 119. quam quippè carpit assertionem, ex *Regni prag.* 1. exordiente, *Regiæ dignitati*, *sub rub. de Syndic.* necnon ex *cap. Regni* 132. cujus initium est, *item statuimus*, *ead. rub. de Syndic.* quæ quidem Regni jura nullum exprimunt de hac re verbum, & fortassè colligit ex eo, quod speciales Judices, & Syndicatores per Universitates deligendos mandant, & consequenter nequeunt pupilli agentes contra officiales ab illis recedere, virtute privilegii, quo potiuntur variandi, de qua re *Novar. par.* 2. *in prax. elect. & variat. fori, q.* 10. *sect.* 3.

Cæterùm, multa adjicere, quæ in pupilli causis, & litibus accidere possunt, & observantiæ hujus *Ritus* finitima cernuntur, nùnc locus esset, sed illius tantùm meminisse contenti erimus, quod præcæteris nostro *Ritui* convenit, illud nempè, quod pupillo, & minori cuicumquè post litem contestatam, & processum compilatum succeden-

19 ti defuncto litiganti haud competit restitutio in integrum, scilicèt in Regno primum, & secundum beneficium, per *Afflict. decis.* 212. *de Franch. decis.* 647. *Carvab. singul.* 117. & *Viv. dec.* 250. *nu.* 2. *Muscat. in prax. lib.* 1. *par.* 6. *Glos. in integrum*, *num.* 19. *Molfes. ad Consuetud. Neap. par.* 4. *q.* 8. *Thor. in compend. decis. Regni*, *verbo, restitutio in integrum*, scilicèt in eadem instantia, utiquè verò in altera appellationis, adhibitis tamèn considerationibus, quæ idem *de Franch.* illic considerari admonet, id quod explicat *Avus meus*, dicta per *Carav.* declarans, *ad Gramm. decis.* 52. *sub num.* 2. in causa hæredum mei Gentilis Hieronymi Petra Baronis Terræ Rocchettæ, de Vultur-

20 no, quæ fuit in ditione domus meæ biscentum annorum curriculo.

21 Sed perempta instantia, illaq; per insufflationè spiritus vitæ ex gratia Principis resitaurata, minori successori in lite esse concedenda beneficia, non obstante compilatione processus cum defuncto, notabiliter decisum refert *Reg. Sanfelic. decis.*

decis. 145. *lib.* 1. *numer.* 22.

Verumtamèn ipſo nè Jure tranſeat in hæredem
inſtantia, ac citiùs veniat decreto transferenda, in-
quirit hoc in *Ritu Carav. num.* 6. Uſumq; refert
Tribunalium Regni citandi hæredes, ac transfe-
23 rendi Judicium in illos, non ſecus, ac *de Franchis*
ſummis labiis delibando teſtatur in calce *decis.*
215. alioquin, ſententia contra mortuum prolata
corrueret, ſicuti, & deciſum illic memorat ipſe
Praſ. de Franch. ad *Tex. in l. penult. ff. quæ ſentent.
ſine appellatione reſcind. l. nulla, C. de procurat. in
l. de qua re, §. fin. ff. de re judic. Caſſador. decis.* 2.
tit. de appellation. Polyder. Ripa obſerv. 23. *Vant.
de nullitat. tit. de nullitatib. ex defectu juriſdi-
ctionis, Viv. decis.* 52. *Reg. Valenz. conſ.* 155. *num.*
41. *vol.* 2. *Papon. lib.* 19. *tit.* 8. *arreſto* 14. *Cancer.
var. reſol. tom.* 3. *cap.* 17. *num.* 323. *Reg. Capyc.
Latr. decis.* 83. *num.* 2. *tom.* 1. *& conſult.* 113. *num.*
9. *tom.* 2. *Franciſc. Maria Prat. tom.* 1. *diſceptat.
forenſ. cap.* 29. *à num.* 1. ad quod evitandum, evul-
gata eſt praxis in noſtris Tribunalibus, quod
condemnetur procurator domini mortui in dam-
num hæredum, de qua teſtantur *Andr. Molfeſ. in
conſ.* 3. *num.* 45. *&* 46. *Gallup. in prax. S. C. par.* 3.
cap. 6. *num.* 15. & antè ipſos obſervavit *Rip. ſingul.
obſerv. cap.* 24. *Marant. in ſpecul. par.* 5. *num.* 12.
Carrab. ſing. 95. *&* 118. *Ricc. collect.* 688. *Ann.
alleg.* 14. *& ejus filius conſ.* 108. poſt omnes *Reg.
Capyc. Latr. memorat. decis.* 83. *num.* 20. *Thor. par.*
1. *compend. decis. verbo, Inſtantia, par.* 2. *verbo,
Judicium ceptum*, illamq; examinant *Minad. &
Monac. decis.* 35. *R. Rovit. in prag.* 1. *num.* 60. *de
procur.* & nos alibi extricamus; quid verò, ſi ſen-
24 tentia ſit lata contra mortuos, & vivos, àn con-
tra viventes exequatur, *Camil. de Larata conſ.* 17.
Reg. Capyc. Latr. mòx *adduct. decis.* 83. *Novar. lib.*
1. *q. forenſ.* 155. collimant *Anton. Giazarel. decis.*
12. & quæ *Thor.* exarat *par.* 2. *compend. decis. ver-
bo, ſententia lata*, necnon *Farinac. in ſuis poſthum.
decis.* 576. *num.* 5. *to.* 1. quidvè, ſi fuerit lata eodem
25 die, quo Actor, vel Reus deceſſerit, reſolvas
ex exaratis ab eodem *Giazarel. decis.* 9. quidvè, ſi
poſt concluſum in cauſa ultimum clauſerint diem,
Maſtrill. decis. 137. *num.* 19. *Merlin. controv. forenſ.
tom.* 2. *cap.* 23. *num.* 16. & an ſubſiſtat, ſi pro mor-
26 tuo prolata fuerit, affirmativè reſolvit *Avus meus
ad Capyc. decis.* 1. *num.* 9. & ultrà ibidem adducta,
addo *text.* notabilem *in l. cum quaſi, ff. de fidei-
comm. libertat. Gloſ. in l. Neratius, ff. de regul.
jur.* Contradicunt *Reuſner. dec.* 22. *num.* 18. *lib.* 2.
Surd. conſ. 99. *num.* 12. *add. ad Gayll. obſerv.* 169.
num. 16. *Capyc. Latr. cit. decis.* 83. *num.* 5. & deter-
minatum in Regia Camera, teſtatur *Amend. ad
Franch. decis.* 215. *Thor. par.* 3. *compend. decis. ſect.*
8. *verſ. proceſſus compilatur.*

R I T V S CCXXXV.

ITèm ſervat ipſa Curia, quod nullus clericus poteſt comparere, niſi perſonaliter cum documentis clericatus, aliàs non auditur in declinando forum Curiæ ipſius, & ipſo veniente datur terminus ad probandum de clericatu, oblata per eum quadam petitione declinatoria fori; & raro quaſi dictus proceſſus finitur: unde eo ipſo quòd datur terminus, intelligitur eſſe remiſſus, multoties etiam finitur proceſſus, & interponitur decretum, eum eſſe clericum, & remittitur fine ſervientibus, & ſi eſſet ſuſpectus, & de gravi re, cum ſervientibus, & ſub fida cuſtodia ad Archiepiſcopum, & ſi Archiepiſcopus vult patere copiam inventorum contra eum Curia mittit ſibi, & hæc ſervantur per ipſam Curiam, quamvis jura canonica his præctis videantur aliquatenus refragari.

S V M M A R E R V M.

1 *Auctor nullum ſuum Judicium in Ritus explicatione præbet.*

2 *Ritus diſpoſitio, quæ jure potuiſſet introduci contra libertatem Eccleſiæ remiſſivè oſtenditur, & nùm conformis illa ſit juri communi.*

Strictiſſimè, illa, & altera Rit. 65. *ſunt interpretanda.*

Nonnulla de remiſſione Clericorum illorum captura, & pro ſedanda conſcientia in cauſis remiſſionis illorum, traduntur.

3 *Ad probationem Clericatus, àn requiratur ſcriptura, & ex quibus ille probetur.*

An literis Epiſcopi atteſtantibus de ordinis collatione credatur, & Epiſcopi ſigillo.

Deperditis bullis, quomodo ſit ille probandus.

4 *Clericus, qui ordinem ſuſcepit ab Abate, habente juriſdictionem quaſi epiſcopalem, àn privilegio gaudeat Clericorum.*

5 *In hujuſmodi remiſſione per Clericum, petita non debet citari pars adverſa.*

An audiendus ſit Baro pro ejus intereſſe, prætendens, Vaſſallum inquiſitum non eſſe Clericum, ſed uti laicum ad ipſum remittendum.

6 *In remiſſionum cauſis perſonis privilegiatis denegantur beneficia.*

7 *Clericus prima tonſura habens penſionem ſuper beneficio Eccleſiaſtico, vel beneficium in commendam, àn gaudeat fori privilegio.*

Et nùm ſimplex penſionarius ſuper fructibus beneficii.

8 *Clericus habens requiſita à Sacro Conſ. Trid. ſi perpetret crimen, propter, quod ſi foret in ſacris eſſet degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari, debeat nè remitti.*

9 *Clericus non gaudet privilegio fori, niſi in habito, & tonſura incedat, & alicui Eccleſiæ inſerviat.*

10 *Et àn ſervitium debeat fieri in loco aſſignato ab Epiſcopo.*

11 *Quid ſi dimiſerit habitum, & deliquerit in habitu ſeculari.*

12 *Clerici puniendi, ſi aſſumant habitum laicalem, & è contra, etiam jocosè, & propterea non eſt excommunicatus illum percutiens veſtitum habitu laicali.*

13 *Talis quis præſumitur, in quali habitu reperitur.*

14 *Habitus præſumitur ex actibus frequentatis.*

15 *Uxoris amor immenſus, quæ permutata veſte cum viro carcerato, ille evaſit, ipſa in carcere remanſa.*

16 *Sancia Regis Vaſconiæ filia inſigni fraude, Comitem Caſtellæ ejus virum vinculis mancipatum evaſit.*

17 *Clericum fuisse captum in habitu laicali per quot testes probari debet.*

18 *Et quando dimisso habitu, valeat Clericus illum reassumere, & de Clerico conjugato, reassumente tonsuram, remissivè.*

Clericatus quando probetur assumptus in fraudem, & quid oservandum.

19 *Clericus beneficiatus nùm gaudeat, non incedens in habitu, & tonsura.*

20 *Clericatus probatio coram quo Judice facienda sit,*

21 *In Regno vigore Ritus fit à Judice laico, non in modum probationis, sed instructionis.*

22 *Citatus uti laicus, prætendens, esse Clericum, remissionem petens, debet personaliter comparere coram Judice laico.*

23 *Ritus dispositio rationabilis laudanda est.*

Clericatus non præsumitur, sed in Regno àn probari debeat per scripturam i. bullas.

Inquisitus àn carceribus mancipari possit, de mandato Judicis laici, si testes fisci in processu informativo nominaverint ipsum Clericum.

24 *Ex sola ostensione bullarum, Judex laicus statim in mora, & in mala fide constituitur.*

Observant in Regno Portugalliæ indicatur.

25 *Contumacia coram Judice seculari contra clericum, àn sit nulla, & nùm possit illius pœna exequi.*

26 *Acta facta coram laico adversus clericum, cujus sint virtutis coram Ecclesiastico.*

27 *Confessioni de crimine coram laico Judice factæ àn per Ecclesiasticum standum sit.*

28 *Remissio clerici à seculari Judice ad Ecclesiasticum quando libere, & quando sub fida custodia sit facienda.*

Fida custodia quando in praxi sit interpretanda.

29 *Caveant Judices à remissione clerici, cum ignominia.*

30 *Expensæ faciende in remissione clerici à Judice laico, à quo facienda.*

31 *Originalia manuscripta illius clarissimi Jurisprudentiæ, & scientiarum luminis D. Præs. S. C. Vincentii de Franchis, jussu Pontificis Maximi Pauli V. asservantur in Vaticana bibliotheca.*

32 *Barones quid quid erogant pro remissionibus vassallorum ab ipsis repetunt.*

33 *Quid si clericus, vel alius petens remitti, paupertate laboret.*

Quid servandum pro expensis victus præstiti clerico carcerato apud Judicem secularem.

34 *Judici laico si constet, clericum vinculis detentum esse innocentem, statim illum liberum esse relaxandam, notatur.*

35 *Remissio Baroni non datur quando delictum non adest, neque cum clausula, ut officialis provideat, quam tradit Viv. dec. 237.*

36 *Differentibus Baronibus mittere, ad recipiendum carceratum remissum, quid agendum sit.*

1 EN rursus Eurypos; ad quos lembum meum perexiguum, ac naufragij timidum, non voluntas impellit, sed suscepti operis quædam necessitas, Equidem dicere me supra memini, *Ritu* 75. *tom.* 1. de hujusmodi controversiis, citra Clericorum delinquentium remissiones Judicem esse non velle, sed ea tantùm in medium afferre, quæ alij ante me viri sapientissimi judicassent: Non retracto: non recanto. Idem, & nunc prædico, & admoneo, Judicium hic meum nullum erit, ubi *Ritus* cum immunitate Clericorum quasi videtur contendere: ne tamen inexplicatum relinquam, quæ Doctiores conciliandi gratia super eo commentati fuerint, obitèr, & remissivè exponam.

2 Ac primò quo Jure potuisset hic *Ritus* introduci contra libertatem Ecclesiæ. Vide in simili *Petr. Bellug. in specul. tit. de propos. grava. §. videndum, post num 12. vers. & ad hoc fundandum*, ibique *longam Apostillam verb. Probamus*, & pro hujusce *Ritus* defensione adeas *Sesse de inhib. cap. 9. §. 2. num.* 36. & quod hujus *Ritus* & alterius 65. dispositio conformis sit illi juris communis, nec refragetur *textui in cap. si Judex laicus, de sent. excomm. in* 6. colligitur ex *cons.* 110. *num.* 2. *Guid. Pap.* sed contradicit *Covar. pract. quæst. cap.* 35. *num.* 4. & strictissimè proindè esse hos *Ritus* interpretandos, scribit *Dom. Anton. Gaeta in alleg.* 124. *tom.* 3. *post quotid. resol. Reg. de Marin. num.* 19. & plura de remissione Clerici, & de illius captura per Judicem laicum, notat *Bertaz. cons. crim.* 77. *ibi add.* & hoc idem servabatur de facto temporibus, *Baldi* ut ipse testatur *in l. si quis ex aliena, num.* 5. *vers. item quia, de ista declinatoria, ff. de Judic.* & ad *Ritus* materiam, vidè omninò *Innoc. in c. ut fama, in princ. de sentent. excommun. Ludovic. Sacean. respons.* 76. *Barbas. in l. Titia* 35. *à num.* 29. *ad* 36. *solut. matrim.* & pro sedanda conscientia in causis remissionis Clericorum, adeas *Suar. de immun. Eccles. lib.* 4. *cap.* 15. *a n.* 14.

3 An autè ad probationem Clericatus requiratur scriptura. Vide *Carol. de Regal. Regn. Franc. Jure* 8. *vers. in primis*, & nonulla adnotant *Seraph. decis.* 713. & 741. & quomodo ille probetur, & ex quibus cesset, *Reg. de Ponte cons.* 36. *vol.* 2. *Novar. de elect. for. lib.* 1. *sect.* 2. *q.* 37. *nu.* 10. *Danz. to.* 1. *de pugn. DD. tit. de Cleric. cap.* 2. *Episcop. Marans. respons.* 76. *p.* 4. *Jo: Bapt. Ciarlin. lib.* 1. *contr. forens. cap.* 20. *num.* 46. & 47. quid si Clericus non habeat originales bullas sui Clericatus, sed Episcopus, qui contulit ei ordinem per suas litteras testimoniales attestetur de ordine collato, àn hujusmodi litteris sit credendum, affirmativè putat *Bellug. in cit. Specul. Princ. rub.* 11. *§. item dubitatur, nu.* 5. quem sequitur *Gramm. dec.* 81. *num.* 1. & videndi sunt *Jas. in l. pacta novissima, in fin. C. de pact. Bellamer. cons.* 10. *Merlin. centur.* 2. *controvers. forens. cap.* 91. *Danz.* distinguit *addict. cap.* 2. *num.* 5. *Thor. p.* 3. *compend. decis. sect.* 3. *verbo remissio causæ alicujus, pag.* 126. & nos latè scripsimus *in add. Rit.* 65. *n.* 8. & àn credatur soli sigillo Episcopi, *Bald. cons.* 319. *vol.* 3. & bullis deperditis, quomodo sit probandus Clericatus, *Muta in cap. Reg. Jacob.* 61. *num.* 7. *Reg. Capyc. Latro decis.* 172. *à num.* 24. 4 *lib.* 2. & quid si Clericus susceperit primum ordinem ab alieno ex Abbatibus alicujus Monasterij, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem in nonullis terris (de quibus sermocinantur *Tambur. in tract. de jur. Abb. disp.* 21. *q.* 4. àn privilegio gaudeat Clericorum inquirit *Thor. p.* 3. *compend. dec. sect.* 3. *verbo remissio petita per Clericum*, post Man-

Mandos. in Reg. Cancell. reg. 29. p. 2. num. 5. Mirand. in man. prælat. tom. 1. q.38. art. 9. concl.5. Rodriq. qq. reg. tom. 1. q. 18. art. 2. Gratian. discept. forens. cap. 212. *tom.2.* & omnes refert *Donatus Danza* , à quo accepit ipse *Thor. in alleg.* 112. *num. 2. & 3. in tom. 3. alleg. post resol. quotid. Reg. de Marin.*

5 Et nùm in hujusmodi remissione per Clericum petita debeat citari pars adversa , quod non tradit *Hypp. in repet. l. de unoquoque , num. 17. ff. de re judic.* & proinde dixit *Bal. in l. si qua per calumniam , num. 4. in fin. C. de Episcop. & Cleric.* in hac cognitione clericatus , quæ fit tantùm ad instructionem Judicis , minimè advèrsarium notificandum fore , *Barbosa in d. l. Titia , num. 32. ff. solut. matrim. Port. conclus. 43. ampliat. 46. fol. 335. de Graff. effect. 1. clericat. num.* 1272. àn verò , & quomodo , audiendus sit Baro in hujusmodi Judicio remissionis , prætendens , vassallum inquisitum non esse Clericum , seu uti laicum ad ipsum remittendum esse ob ervat *Reg. Sansel. dec. 10. lib. 1.*

6 Nota tamen , quod in remissionum causis non sunt concedenda beneficia quatenus in ijs agere tur de interesse personarum privilegiatarum , *de Franch. dec. 439. Reg. Revit. in prag. 1. de minor. Auns meus ad Capyc. dec. 62. num. 3.* cujus meminit *Viscont. ad memo. de Franch. dec. 439. Reg. Tap. 3. tom. jur. Regn. in Constit. mulieribus , nu. 4. pagin.* 200. & conferunt exarata *à Gramm. cons. crvil.76. Sfort.Odd. de restit. in integr. p.2. q. 64.artic. 5. num. 36. Molin. de primogen. Hispan. lib. 3. c. 13. à nu. 60.*

7 Et àn Clericus primæ tonsuræ , seù minorum ordinum , habens pensionem super beneficio Ecclesiastico , gaudeat privilegio fori , latè explicat *Petr. Caball. resolut. crim. cas.* 224. & de possidente beneficium in commendam , loquitur *Reg. Sanfelic. dec. 352. tom. 3.* & quod simplex pensionarius super fructibus beneficij , minimè illo fruatur , declaravit Sacra Congregatio Concilij teste *Paris. de resignat. benef. lib. 2. q. 15. nu. 15.* alios congerit exclusos à privilegio Clericali *Argent. in Consuet. Brit. art. 611. num.2.* Pro totali tamèn declaratione hùjus materiæ, adeas *Farinac. q. 8. per tot. Sigism. Scacc. de Judic. criminal. lib. 2. cap. 11. & 12. Barbos. in l. si quis , à num. 199. ff. de Judic.*

8 Et Clericus in minoribus , etiam , si habeat requisita *Sac. Concil. Trid.* & perpetret aliquod crimem atrocissimum , propter quod , si foret in sacris esset degradandus , & tradendus Curiæ seculari , num debeat remitti , *Covar. pract. cap. 32. num. 3. vers. & idem erit* , quem laudat *Salzed. ad pract. Diaz cap. 139. in pen. add. in fin.* & ad materiam *Clar. §. fin. q. 36. num. 23. Carol. de Graff. de effec. cleric. effect. 1. nu.* 812. *Decian. tit. 1. lib. 4. cap. 9. num. 9. Bovad. in polit. lib. 2. c. 18. num. 95. vers. si el Clerigo dexado el habido, Franch. decis. 463. num. 5. Reg. de Ponte cons. 35. num. 6. vol. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 10. Mar. Anton. var. resol. lib. 3. resol. 48. num. 7.*

9 Ex *Conc.* insupèr *Trid.* requiri habitum , tonsuram , & servitium continuatum , ut Clericus fori privilegio gaudeat : declaravit *Sacr. Congreg. Cocil. sess. 23. cap. 6. de reform. Ciarlin. lib. 1. controvers. forens. cap. 2. num. 57. Sp rell. dec. 26. num. 3. & 4. lib. 1. Episc. Squillant. de privil.Cleric. cap.4. num. 6. & cap. 7. nu. 4. Episcop. Ricc. decis. 154. num. 8. lib. 1. & collect.* 2275. *Bovad. lib. 2. cap. 18. à num. 192. Episcop. Marant. respons. 7. num. 3. p. 3. Bellet. disquit. Cleric. p. 1. tit. de fan. Cleric. person. §. 8. num. 7. Barbos. in l. si quis ex aliena , num. 27. ff. de Judic. Auns meus ad Gram. dec. 81. Giurb. cons. crim. 15. R. de Marin. lib. 1. quotid. resol. cap. 48. Beltran. de Guevar. in propagn. Eccles.assert. 1. §. 7. num. 10. Reg. Valenz. in defens. monit. p. 4. num. 37. Humad. cap. 65. tit. 5. p. 1. Glos. 7. num. 6. Azeved. l. 3. tit. 3. lib. 1. num. 6. recopil. Dida. Perez. l.2. tit. 1. lib. 3. vers. quæro utrum* , & àn debeat re-

10 mitti Clericus , probato servitio divino , non tamen facta assignatione loci à suo Episcopo , à quo ordines susceperat , affirmativè censet *Novar. in opus.pract. conclus.concl.92. n. 5.Thor. in comp. dec. p. 3. sect. 3. verbo remissio Reg. Sanfelic. decis. 247. num. 4. lib. 2. & in addit. Ricc. decis. Cur. Archiep.* 388. *circa med.* tradens , cujus qualitatis debeat esse beneficium , pro quo Clæricus declinet forum *de Petr. cons. 8. Reg. Sansel. dec. 247. lib. 2. Burg. de mod. proced. ex abrupto , q. 65. Farin. q. 8. num. 44. de Ponte cons. 24. num. 10. Capibl. tom. 1. prag. 8. p. 3. num. 28. & Gambacurt.de immun. Eccles. lib. 6. cap.13. & num.13.* advertit unum in hac materia valdè singulare, quod si Clericus dimisit habitum , & tonsuram,

11 animo recedendi à Clericato , ex aliquo ex illis signis ibidem ab eo relatis , etiam si tempore patrati facinoris , vel capturæ reperiatur in habitu, & tonsura , non gaudeat fori privilegio , nisi antè aliquod tempus , ad arbitrium boni viri , probetur habitum reassumpsisse , & è contra , si Clericus , dimisso habitu Clericali, homicidium commiserit , & in actu aufugerit in habitu seculari esse illum remittendum , decisum refert *Reg.Tap de jure Regni in constit. de personis , num. 25,* quem laudat *Danz. mem. tit. de Cleric. cap. 4. n. 19. Thor. p. 3.compend. decis. sect. 3. verbo , remissio petita per Clericum* , & iterùm *verbo , Remissio causæ petita* , quomo autem debeat esse habitus clericalis , si scire cupis adeas *Campagn. in clem de vit. & honest. Cleric verbò , Habitum , à num. 1. ad 17. Ambrosin. de immun. Eccles. cap. 23. num. 10. Farinac. quæst. 9. à num. 69. Gratian. discept. forens. cap. 229. num. 20. Danz. de pugn. DD. tom. 1. tit. de Cleric. cap. 1. à num. 4.* & de habitu Clericorum conjugatorum loquitur *Mar. Salon. de pace cons. 22. num. 5.* & excusari Clericum utentem vestibus brevioribus in itinere , monent *Capibl. in cit. prag. 8. par. 3. num. 34.* post *Guttier. pract. quæst. lib. 1. q. 7. Barbos. de offic. Episc. p. 2. alleg. 9. num. 21. Jo: Bapt.Ciarlin. lib. 1. controv. forens. cap. 20. nu. 62. Danz. add. cap. 1. num. 22.*

12 Caveant propterea Clerici ab incessu absque habitu , & cum vestibus secularium , nàm tales præsumuntur , in quali habitu reperiuntur , *Mascard. de prob. concl. 302. nu.8. Borrell. in summ. & dec. p. 2. tit. 39. num.384. Giovag. cons. 16. nu. 55. lib. 2. Ciarlin. add. cap. 20. num. 6.* tradeus , Clericum non esse remittendum , quem Ju-

dex laicus, detecto capite, invenit sine tonsura,
13 aut ejus signum non aspiciat, ex *Mascard. concl.* 688. *num.* 10. *Mart. de jurisd. p.* 2. *cap.* 31. *num.* 24. *Guaz. ad defens. reor. lib.* 1. *defens.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. & alijs, & talibus vestibus Clericus arrestatus, interim custodiri in carceribus Judicis laici, debet donec fuerit cognitum àn fori gaudeat privilegio, *Menoch. de præsump. lib.* 6. *præs.* 76. *num.* 18. *Scacc. in prax. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 82. *Gratian. discep. forens. lib.* 1. *cap.* 190. *num.* 16. *quod declarant Bovadill. to.* 1. *politicor. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 105. *Tasson. de antefat. vers.* 1. *obser.* 3. *num.* 23. *&* 24. illumque proindè verberans ab excommunicatione est immunis, *Glos. in l. si quis ignorans, ff. locat. l. attentari, ff. de injur. Bal. in l.* 2. *C. de in jus voc. Innoc. in cap. non dubium, de sent. excommun. Menoc. add. præs.* 76. dummodò ignoretur, illum esse Clericum, *Bal. in l. si qua per calumniam, C. de Episc. & Cler. & in l. directis C. de testam. manum. Carol. de Grass. de effect. cler. effect.* 9. *nu.* 195. *Reg. Capyc. Latro consul.* 107. *num.* 25. *tom.* 2. Sic laicus assumens habitum clericorum pœna exilij mutatur, *§. penul. Auth. de Sanct. Episcop. Menoch. de arbitrar Judic. lib.* 2. *centur.* 4. *cas.* 320. *num.* 13. *& cent.* 6. *cas.* 561. *num.* 7. etiam si jocosè id agat, *Glos. in cap. tuarum, verb. Signatis, de privileg.* & declarat *Reg. Rovit. in prag.* 5. *in fin. ne quid in loco public.*

Undè uniusquisq; debet gerere vestem tẽpori, & professioni convenientem; *cap. Deus, qui, de vita, & honest. Cleric. cap.* 2. 21. *q.* 4. & ex acti-
14 bus frequentatis præsumitur habitus, *cap. si Judex laicus, de sent. excomm. l. item apud labeonem, §. si quis virgines, ff. de injur. l. si ignorans ff. locati*, quibus juribus fretus *Florian. in sua disput. incip. varia, & diversa, in fine*, ex-
15 cusat carcerum custodes, qui ab uxore carcerati de capitali crimine decepti fuere, quem dùm pluriès visitaret, semèl ejus vestibus cum viro præmutatis, ipsa in vinculis remansa, maritus evasit muliebri habitu induens, quod suis temporibus evenisse Romæ, recensot *Farinac. de carcer. & carcerat. q.* 30. *num.* 118. Sic quoquè Sanctia Regis Vasconiæ filia (teste *Just. Lisp. in monit. & exemp. polit. lib.* 2. *cap.* 17. *monit.* 18. Ferdinandum Castellæ Comitem ejus virum insigni fraude evasit, qui dum à Sanctio Rege Legionum ejus nepote in arctam custodiam esset detentus, simulans ob votum ad Diuum Jacobum velle profisci, indè pertransiens, & ab eo benignè excepta impetrat sui viri viscendi causa copiam fieri, quod agens, permutata veste, vicariamse pro marito dedit, & ille dubia luce evasit & ad suos redit, quæ posteà ad nepotem educta, impetu ad rationem revocato, pietatem, & fæminæ robur tollit, & honesto comitatu ad maritum dimisit.

17 Et observa, non esse sufficiens, quod testes deponant se vidisse Reum, tempore capturæ, in habitu laicali sed debeat describere qualitatem vestitium, & quot debeant esse, ut probent, *Foller. in rubr. sub prax. verbo Audiantur excusatores, num.* 43. quem sequitur *Bajard. ad Clar. q.*
18 36. *num.* 16. Et àn, & quando, dimisso habitu valeat Clericus illum reassumere, & gaudeat privilegio fori, *Ricc. decis. Cur. Archiepisc.* 168. *par.* 2. *decis.* 235. *& decis.* 315. *num.* 4. *par.* 3. *Paul. Squill. de privil. cleric. cap.* 6. *num.* 19. *Farinac. decis.* 165. 4. *tom. super declar. Concil.* cujus meminit *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 50. *num.* 10. *Gabed.* videndus, *decis. Lusit.* 58. *num.* 8. *par.* 1. *Ciarlin. lib.* 1. *controv. forens. cap.* 36. *Valasc. alleg.* 46. *num.* 23. *Reg. Sanfelic. decis.* 352. *p.* 3. *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 3. *verbo, Remissio petita per Reum*, & de Clerico conjugato, reassumente tonsuram, loquuntur *Reg. Sanfel. decis.* 14. *par.* 1. *Mierez in Constit. Cathal. tit. ut null. tabell. & jurid. offic. num.* 3. *tom.* 1. *Guid. Papa cons.* 221. *num.* 1. *de Grass. cit. effec.* 1. *nu.* 90. *&* 424. *Squill. add. tract. de privil. Cleric. c.* 5. *num.* 17. *Novar. qq. forens. lib.* 1. *q.* 88. *& pract. concl. jur. Pontific. conclus.* 81. *num.* 3. *Valasc. alleg.* 44. *num.* 9. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 173. lateque *Reg. de Marin. in ejus allegat.* 132. impressa *tom.* 3. *post resol.* & de his eloquimur latè *in Ritu* 66. *tom.* 1. & nonnulla cumulant *Novar. de elect. fori sect.* 2. *q.* 14. *sub num.* 3. *Charlin. lib.* 1. *controv. forens. cap.* 20. *&* 53. *R. Sanfelic. dec.* 13. *lib.* 1. *& dec.* 230. *lib.* 2. & novissimè *Marotta lib.* 1. *discept. forens. cap.* 9.

Et quando Clericatus probetur assumptus in fraudem, *Farinac. cons.* 77. *vol.* 1. *Ricc. var. resol. c.* 59. & quid si supponatur, esse Clericum irregularem, *R. Sanfelic. decis.* 2. vel illegitimum, & proindè non potuisse ad ordines promoveri, *Majol. de irregul. lib.* 1. *c.* 7. *Marcell. Vulpe in prax. for. Eccles. cap.* 47. *n.* 13. *Gramm. decis.* 81. *de Franch. decis.* 189. *Thor. add. verbo, Remissio causa petita*, & in casibus, in quibus clericatus assumptus est in fraudem, tùnc àn remittatur persona, puniatur verò in pecunia, & sic in bonis, & quoad districtionem realèm. Vidè *Pres. de Franch. decis.* 209. 384. *&* 709. *Mastrill. decis.* 294. *Rodriq. in summ. cap.* 156. *n.* 3. *p.* 1. *Suar. de immun. Eccles. lib.* 4. *cap.* 15. *in fin. P. Fragos. de Regim. Reipub. p.* 1. *lib.* 2. *disp.* 4. *de legib. secul. §.* 4. *memb.* 50. *num.* 356. & Clericus beneficiatus nùm fori privilegio
19 gaudeat in habitu, & tonsura non incedens, & requiratur sententia declaratoria, *Danz. de pugn. DD. add. tit. de Cleric. cap.* 3. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 73. *lib.* 1. *Episcop. Sperell. decis.* 66. *num.* 13. *Dom. Reg. Sanfelic. decis.* 210. *volum.* 2. *Ricc. decis.* 154. *par.* 4. *num.* 7. *decis.* 161. *par.* 1. *num.* 3. *& decis.* 368. *num.* 3. idem *D. R. Capyc. Latr. dec.* 173. *lib.* 2. advertens *num.* 38. *Reg. Sanfel. in mem. dec.* 210. contradicere ab illis, quæ realitèr fuerunt ponderata in dicta *decis.*

20 Sed coràm quo Judice probandus sit Clericatus, scribunt *Clar. §. fin. q.* 36. *num.* 18. *Affl. in Constit. Regni Apostatantes, num.* 11. & anteà *Fulgos. cons.* 123. *num.* 2. *in fin. Guid. Pap. q.* 138. *nu.* 2. *Alex. cons.* 149. *num.* 3. *lib.* 6. *Cæpoll. cons. crim.* 10. *num.* 6. *& cons.* 11. *num.* 2. *Barbat. cons.* 45. *vers. Secundo dico, sub num.* 19. *Decian. tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *sub num.* 26. *& cap.* 11. *num.* 5. *Mascard. conclus.* 689. *num.* 7. *Farinac. q.* 8. *sub num.* 33.

21 Sed in Regno, vigore hujus *ritus*, hæc cognitio fit à Judice laico, non in modum probationis, sed instructionis, & summariæ cognitionis, *Jo. de Arnon. differ.* 85. *Vinc. de Franch. decis.* 189. *num.*

num. 1. *& decis.* 329. *num.* 9. *de Grass. cit. effectu* 1. *num.* 1259. *Reg. Sanfelic. dec.* 260. *lib.* 2. (inquirens, ubi Reo producente bullas clericatus), si sit opposita falsitas bullarum, laicus Judex criminis cognoscat.) Citatus enim uti laicus, prætendens esse Clericum, declinatoriam fori formitèr opponens, remitti petens, una cum actis, ad suum Judicem, debet personalitèr comparere, privilegia clericatus cum documentis allegare, & illius requisita, tanquam fundamentum suæ intentionis coram laico probare, ex *Rit.* 65. & hujus *Rit.* dispositione, & in hoc Regno sic practicari, & servari testantur, *Caravita ibid. de Franc. decis.* 189. *Reg. Sanfel. dec.* 7. *num.* 8. *& decis.* 10. *lib.* 1. *& dec.* 277. *lib.* 2. *Petr. Foller. ad Marant. in spec.* 4. *par. vers. Seculare, & in suis frag. post pract. crim. num.* 5. *Carol. Rota in floril. concl.* 21. *num.* 14. *Muscat. add. Glos. competentes, à num.* 11. *R. Capyc. Latr. dec.* 172. *num.* 25. *lib.* 2. *Prat. resp. crim.* 48. & servari in statu Mediolanensi, fatetur *Clar.* §. *fin. q.* 36. *num.* 3. quod *de Grassis loco cit. num.* 1226. non admittit, dicens, posse clericum declinatoriam fori opponere, vel per se, vel per alium, non obstante statuto, ut est noster *ritus*, quod declinatoria fori non admittatur, nisi Reo ipso comparente, cujus *de Grassis* effatum, insequuntur *Camill. de Curt. in divers. seù comprehens. jur. feud. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 106. *Ant. Diana par.* 1. *resol. moral.* 27. & distinguit *Ant. de Ballis var. lib.* 5. *de pragm. Regn. prag.* 1. *tit.* 10. *num.* 27. *&* 29. imò non satisfit, si inquisitus in carceribus Episcopi reperiatur, *Danz. add. cap.* 2. *n.* 7.

23 Etenim Rituum dispositio rationabilis, & laudanda est, alioquin asserto Clerico in fortiis Judicis laici non constituto, elusoria esset remissio ejusdem, unà cum actis ad suum Judicem competentem, & cum Clericatus non proveniat à natura, sed extrinsecè fiat, non præsumitur, *cap. Præsbyteri* 68. *dist. cap. legum* 2. *q.* 1. *Jo. And. in cap. scienti, de Regular. Cavalc. dec.* 31. *num.* 602. *lib.* 2. *Tiber. Decian. in tract. crim. par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 117. *Menoch. de præsumpt. par.* 2. *lib.* 6. *præsumpt.* 76. *num.* 1. *& cons.* 912. *num.* 3. *lib.* 10. *Mascard. conclus.* 302. *num.* 13. *Afflict. & Ursill. decis.* 295. *num.* 5. *Reg. Capyc. Latro*, memor hujus *Ritus*, *decis.* 165. *num.* 43. *lib.* 2. *Reg. Sanfelic. cit. decis.* 7. *num.* 15. quiq; Clericatus in Regno, vigore hujus *ritus*, probari àn debeat per scripturam, quæ est bulla ipsa ordinationis, ab Episcopo ordinante subscripta? affirmativè notant ibi *Reg. Tap. in lib.* 1. *jur. Reg. Jo. Michael Troyss. in hoc Ritu num.* 20. ea ratione, quia innixus fori declinatoria in clericale fori allegat, & in eo se fundat, at privilegium non fundatur, nisi per scripturam, ex *text. in cap. porrò*, ubi *Glos. verbo, Inspectione, & Soccin. sen, num.* 3. *de privileg. Specul. in tit. de instrum. edit.* §. *restat. videre, num.* 14. *Reg. Capyc. Latro decis.* 173. *num.* 26. *&* 27. *lib.* 2. *Reg. Sanfelic. cit. dec.* 7. *tom.* 1. qui *decis.* 243. tradit, inquisitum posse capi, & carceribus mancipari de mandato Judicis laici, etiàm si testes fisci in processu informativo obitèr nominent ipsum Clericum, idquè non procedere subnectit, si idem interrogati reddant rationem, & causam scientiæ super clericatu, prout bonus Judex ad indagandam veritatem interrogare obstringitur, & non esse procedendum ad citationem verbalem, nèc realem, nisi ad effectum remittendi, & ducendi illum ad Ecclesiasticum Judicem, ex *Farinac. q.* 8. *num.* 116. advertit, *num.* 9. Sed veritatem hujus quæstionis inquirimus *in add. Ritu* 65. *sub n.* 8.

24 Verùm, ex sola obstentatione bullarum, statim Judex laicus in mora constituitur, & in mala fide in non remittendo superiori Clericum, notant *Alvar. spec. jur. Pontif. c.* 33. *vers. & nota*, *Boss. in tract. crim. de foro compet. num.* 158. & ex sola instructione Judicis, absquè ulla alia pronunciatione, remitti Clericum in Regno Portugalliæ, testatur *Salgad. de Reg. protect. p.* 4. *cap.* 14. *num.* 84. & innuere videtur *Ritus* iste, ibi, *Et rarò, quasi dictis processus finitur, undè eo ipso quod datur terminus, intelligitur esse remissus.* Et in more esse in hoc Regno, annuit *de Franch. add. dec.* 189. *num.* 1. & quomodo interponatur decretum, quando Clericus remittitur, *Carav. in hoc Ritu*, & in altero 65. *Clar. q.* 36. *vers. Quæro, quomodo*, de quibus meminit *Danz. cit. loco, cap.* 4. *n.* 2. *Prat. lib.* 1. *discept. forens. cap.* 35. *n.* 19.

25 Notandum etiàm licere Clerico purgare contumaciam, ad finem impediendi pœnam contumaciæ tertiæ partis mobilium, etiàm per alium, ut notat *Carav.* super *add. Ritu* 65. & advertit *Foller. super Const. Regn. in dict. Rit.* 65. *num.* 2. quin, nec mulctam pro contumacia ab ipso exigi posse, tuentur *Guid. Pap. dec.* 450. *Gram. vot* 18. *&* 27. qua in re videndi *Larrea in alleg. fiscal.* 64. *num.* 11. *Elisæus Danza tom.* 1. *de pugna DD. tit. de Cleric. cap.* 4. *num.* 9. *& tit. de contum. cap.* 2. *à num.* 3. *Thor. tom.* 1. *compend. decis. verbo, Contumacia contracta per Clericum*, ipso propterea citato, ut laico, & reputato contumace pro ictu scopicti, admitti debere excusatorem, ad impediendam exactionem pœnæ ducatorum mille, quæ contra & contumacia vigore *pragmaticæ* debetur, decisum refert *Reg. Sanfelic. dec.* 277. *lib.* 2. quamquè *decis.* haud revocatam fuisse, (ut unus ex Dominis Consiliariis arbitrabatur, teste *Dom. Franc. Maria Prato respons. crimin.* 43. qui adversus memoratam *Sanfelic. decis.* calamum arripuit) testatur *Dom. Ant. de Gaeta in alleg.* 124. *sub num.* 21. *in tom.* 3. *post resol. forens. D. Reg. de Marin.*

Et àn Clericus litem habens contra laicum coram Judice seculari, condemnari possit in expensis ab eodem Judice laico, inquirunt *Dec. cons.* 240. quem laudat *Carav. in Ritu* 65. *num.* 8. *Ann. seu. in singul.* 131. *in fin. Ursill. ad Afflic. dec.* 173. *num.* 2. *Viv. dec.* 49. *num.* 6. *M. A. Natta cons.* 27. *num.* 1. *Cocchier. de jurisdiction. in exempt. lib.* 2. *quæst.* 6. *sub num.* 13. *Avus meus ad Gramm. decis.* 29. *n.* 6. memor *Carav. in hoc ritu.*

26 Acta verò, cum quibus juxtà *ritus* dispositionem, remittitur à laico Clericus, quam fidem faciant coram Judice Ecclesiastico, discuti plerumq; solet, & consuetudine Archiepiscopalis Curiæ, Neapolitanæ introductum esse, dicit *Episcop. Ufreniem. in sua praxi Archiepisc. c.* 6. licere illorum vigore constituere remissum, illumquè tanquam Reū examinare. Item stante propria cōfessione ejusdem remissi facta coram laico, licere eidem Curiæ

Ecclesiasticæ torturæ subiicere eundem, coram ipso Ecclesiastico, anteà factam renuentem, ratificare confessionem, ac tertiò posse illorum intuitu procedere ad condemnationem, etiàm nullo præcedente testium examine, aut repetitione coram ipso Ecclesiastico; sed tantùm, quia illos coram seculari examinatos habeat Reus ipse pro legitimè citatis, examinatis, & repetitis in ipsa Curia Archiepiscopali; circumscripta, itaquè consuetudine, nullius essent vigoris, nec aliquod parerent indicium apud Ecclesiasticum, ex communi scribentium sententia, *in cap. at si Clerici; de Judic. Jas.* & aliorum omnium, *in l. magistratibus, ff. de jurisd. omn. Judic. Valasc. decis.* 65. *Mastrill. dec.4. Lanfranch. dec.399. Belletus in suis disquisition. clerical. par. 1. rubr. de favore Cleric. personal. §. 14. num. 8. & rubr. de favore Cleric. reali, §.2. num.66.* nequè etiàm ad inquirendum, *Ruin. cons.7. num.6. vol. 5. Harth. cons. 22. num. 4. Bajard. ad Clar. q.36. num.53. Guid. Papa dec. 202. num.6. & dec.419. num.1. Viv. comm. opin. lib.1. verbo, Judex laicus, Gramm. cons.crim.42. num. 1. Farinac. quest.7. num.43. Masull. ad Capyc. dec. 9. num. 13. jacobus Sbrozzius in tract. de Vicario Episcopi, lib.2. cap. 192. num. 4. Albert. in tract. de agnosc. assert. cathol. q. 25. num. 43. vers. Et quamvis, Chartar. in tract. de exequ. sentent. capt.*
27 *bannit. cap. final. num.* 4. Confessioni verò de crimine coram laico Judice factæ, àn per Ecclesiasticum standum sit, *Clar. §. fin. q.21. num. 21. Ricc. in prax. Ecclesf. dec.441. num.15. Fusc. sing. 187. lit. C. Jacob. Belvis. in prax. crim. rubr. de caus. civil. & crim. in princ.* quibus contradicunt *Padron. cons. 40. à num. 71. Thom. Trivis. decis.* integra 8. *lib.2. Hippolyt. Grassetti in anatome necis proditor. §.29. sub num.191.* memor *Caravit. in hoc ritu*, quorum dissidium conciliat *de Grass. add. effect.1. n.229. & 230.)*

Sed copia Actorum remissionis causæ Clerici ad Curiam Ecclesiasticam àn debeat dari tantùm contra Clericum, vel integra contra Clericum, & laicum, inquisito etiàm laico, post *Gennens. add. cap. 6. num. 5.* observantiam rescribit, cum provisionibus Collateralis Consilii, *Danz. add. lib.1. de pugn. DD. tit. de Cleric. cap. 4. num. 3. & in tit. de potest. ad mod. belli, cap.7. n.32.*

28 Sùb fida tamèn custodia esse Clericum ad Ecclesiasticum Judicem remittendum, admonet *ritus*, & satis quippè cautè dimitti videntur, si id observetur, quod *Bal.* ait, ut legati mittantur, *in Auth. si verò, C. de bonis auth. Judic. possid.* rejecta sententia *Clari in §. fin. q.36. num. 43. & Carav. sub num. 7.* quo in loco, defendere conatur, enormibus delictis volutatos mittere licere, etiam catenis collo obligatis, quamvis cùm compedibus, aùt manicis ferreis nefarios ipsos, gravissimis commaculatos criminibus, nonnunquam remitti posse, non negemus, reliquos verò tantùm custodibus custoditos, testibus *Paride de Puteo trac. de synd. verbo, Remissio, & Boer. dec.303. num.13.*

29 Caveant itaq; Judices laici ab ignominiosa dimissione, & si facere auderent, in utroque homine punirentur, ut est videre apud eundem *de Puteo adducto loco*, de uno loquentem, & *Bellunam* de alio verba facientem, *in suo Specul. Princip. rub.11. §. videamus num. 9. Gemin. in cap. si Judex, §. fin. num.11. & Franch. post num.6. de sent. excom. Jacob. Sbrozz. in cit. tract. de Vicar. Episcop. lib.1. cap.132. num. 30. Ortens. Cavalca. in pract. de testib. par. 5. num. 220. Fulv. Pacian. in tract. cui incumbat onus proband. negat. lib.3. cap.34. n.* 49. Meritò quidam Regens M. C. V. qui remisit Clericum quidam Episcopo, cum catena in collo, fuit officio privatus, teste *Judice de Angel. in pract. super l. omnes, §. præterea el. 2. num. 3. C. de Sacros. Eccles.* quem refert *Baron. de effect. inimici. effect. 47. num.2.* & conferunt tradita à *Cancer. de jure castror. cap.13. à num.338.*

30 Expensas verò faciendas in tali remissione persolvent iidem remittendi, juxtà veriorem *DD.* resolutionem, quam insectantur *Præpos. in cap.1. §. si Judex, vers. sed quæro, sub num.2. de pace ten. in usib. feudor. Aufrer. ad decis. Cappell. Tholos.* 100. *Covarr. cap.33. pract. qq. num 5. Ludov. dec. Perus.74. Menoch. de arbitr. Jud. lib.2. cent.3. casu 228. num.8. Dias in pract. crim. canon. cap.125. num.2. Ann. singul.271. ejusq; filius in noviss. addit.* *Caravitam* adducens; *Alexand. Raudens. in cons. 17. num. 23. lib. 2. Thom. Zerola in prax. Episcop. verbo, Remissio reorum, vers. ad quintum, Ludov. decis. Perus.74. Bovadill. in politic. lib. 2. cap. 18. num. 328. Episc. Ricc. in prax. fori Eccles. resol. 87. par. 2. Novar. de gravam. vassall. tom. 2. gravam.74. Carav.* adducens, tamètsi idem *Covarr. in cap.11. ejusdem libri pract. qq.* opinetur, sumptibus accusatoris transmittendos esse, si, eo instante, petatur remissio, aut ex publico ærario, si à Judice ex officio postuletur, quod insupèr tradit *Affl. in Constit. Regni Capitaneorum, post num. 13.* supetitquè genericum *Bald.* dictum *in eodem citato, §. si Judex, sub num.1.* semper faciendum expensis petentis.

31 Ex quibus *D. Præses Vincent. de Franch.* clarissimum illud jurisprudentiæ, ac scientiarum lumen cujus originalibus manuscriptis, tanquam prætiosissimis cimelijs, Bibliotecæ Vaticana, ubi Pauli V. Pontificis Max. jussu collocata sunt locupletior quasi enituit, teste *Avo meo ad Gram. dec. 24. sub num. 5.* cujus meminit *Nicol. Top. de orig. Trib. p. 2. in prætermissis, num. 4. pag. mihi* 513. Ille inquam, *Præs. in dec. 332. num. 4.* deflectit ad alteram constituendam conclusionem, ut remissio ad Baronem, & eflagitetur, ab eo sustinerentur impensæ, qui insteterit, scilicet ab ipsomet Barone, cum is soleat eam expetere, *Bajard. ad Clar. q. 36. num. 21. & q.38. num. 59. Visconti Carav.* in hoc *Ritu* laudans, *ad memor. de Franchis dec. num. 4. Capibl. in prag. 8. p. 1. de Baron. num. 260. & in prag. 19. num.39. eod. tit. Ursill. ad Affl. decis. 71. num.2. Ricc. in prax. Eccles. decis. 441. num. 3.* Addit tamen *Foller. in eadem memorata Constit. Capitaneorum*, quod his temporibus Barones, quoties ex officio procedunt, & remissionem petunt, quicquid ejus in-
32 tuitu erogant, ab ipsismet delinquentibus remissis postcà repetunt, & proinde infert *Carav. sub n.15. vers. Et ex hoc sequitur* Barones licitè exigere ab ejus subditis suis annuatim salarium ab ipsis constitutum Advocatis, quos in Audientijs tenent, pro tuitione remissionum Vassallorum, quæ tamèn illatio non est undequaque tuta, ex exaratis à *Follerio super hoc Ritu num. 6. pag. 83.*

à tergo,

à tergo, *Anu. singul.* 271.

33 Quod si Clericus, vel alius petens, remitti, paupertate laboret, semper sumptibus instigatoris, vel Fisci, scil. Curiæ coadjutoris, aut Judicis remittere debentis, *Afsu. in prax. §. 32. ampliat. 61. num. 2. Farinac. q. 7. num. 39. Aufrer. ad Capell. Tholos. tit. decis. 100. ex tex. l. Cornelia §. si quis librum, ff. de injur. Sperel. decis. fori Eccles.* 18. & post *Carav. in Ritu num.* 13. admonent *Dana. add. tit. de Cleric. cap.* 4. *num* 8. *Novar. tom. 3. de gravam. Vassall. gravam.* 95. *num.* 4. (qui *tom. 2. gravam.* 173. tractat, quando Reis pauperibus sint destinandi Advocati, & procuratores, expensis Curiæ) tametsi sumptibus Episcopi ordinarij dicant *Lopez ad Dias add. cap.* 125. *Bovadill. lib. 5. polit. cap. 7. n. 8. 1. 2.*

Quid verò de expensis victus præstiti Clerico carcerato apud Judicem secularem, distinguit *Petr. Rebuff. in repet. l. Dinus, num. 184. in apparatu Glos. ff. ad Syllan. Bovad. lib. 2. cap. 18. num.* 329.

34 Quod si Judici laico constet, Clericum vinculis detentum innocentem esse, statim illum liberum esse relaxandum, notat *Carav. in hoc Ritu nu.* 9. quem laudat, & insequitur *Carol. de Graff. add. effect. 1. num. 1285. vers. Quarto decimo, Bajard. ad Clar. §. fin. q. 39. nu.* 19. & proindè idem *Carav. sub num.* 10. notat pro vassallis Baronum,

35 ut illi non remittantur, si non appareant delinquentes, quod servasse in Regijs Audientijs, *Carav.* laudato, testatur *Anus meus ad Gramm. de cis. 26. sub num.* 7. nec ipsum Salerni practicasse remittere cum clausula, ut officialis provideat, quam tradit *Viv. decis.* 237. ad evitandum circuitum, & expensas pauperum carceratorum, prædicta autem limitat in Baronibus habentibus secundas causas. Videas *Catbal. in tract. de indul. c.* 10 *nu.* 67. *Capibanc. in pragm. 8. par. 1. nu.* 232. *de Baronib.* & differentibus Baronibus mittere ad recipiendum carceratum remissum, solet provideri, quod infra tot dies procureut transmissionem carcerati, aliàs causa remaneat, *Anu. singul.* 271. *Novar. de gravam. vassall. gravam.* 80. *lib. 2. Anus meus ad Capyc. dec. 9. n.* 1.

Sed àn remissio Clerici inquisiti de homicidio, transmissi per Baronem loci delicti commissi, una cum actis ad M. C. V. & petita per ejus Episcopum, si fortè de Clericatu appareret, sit concedenda, vel remittendus ille sit Baroni, eum petenti, ut ad Episcopum illum remitteret, inquirit *Thor. par. 3. compend. dec. sect. 3. verbo Remissio clerici inquisiti.*

RITUS CCXXXVI.

ITẽ quod in quibuscúque causis civilibus, vel criminalibus, ordinarijs motis, & movendis in dicta Curia, ante litem contestatam, vel post, exceptio excommunicationis proponenda per partem altrinsecus, vel contra testes in causis ipsis productos, & etiam producendos, non admittatur per Curiam nisi proponens excommunicationem ipsam in promptu, & ipso instanti, legitimè doceat dictæ Curiæ de excommunicatione prædicta per legitima documenta.

SUMMA RERUM.

1 *Excommunicationis definitio traditur,*

2 *Excommunicatio major, quæ sit, & minor.*

3 *Quædam umbra excommunicationis ante adventum D.N. Jesu Christi præcessit.*

4 *Terribile excommunicationis genus apud Essæ-nes,*

5 *In Ecclesia Catholica excommunicandi potestas descendit à clavibus, quas Cristus Apostolis tradidit,*

Illa maxima pænarum est, & quæ in Ecclesia nulla major invenitur.

6 *Non est illa ferenda in animalia irrationalia quidquid dicant Cassan. & Sebenad.*

Nonnulla de bruchis, & similibus animalibus traduntur & bruchi magnam cladem in Regno intulerunt in hoc anno 1662.

Propterà inferenda tantùm in re gravi, sobriè, & cum circumspectione.

7 *Non licet communicare cum excommunicato, et limitat. remissivè.*

8 *An prohibeatur honorifica salutatio.*

9 *Quod non solum procedit vivente adhùc excommunicato, sed etiàm mortuo.*

10 *Non potest ei conferri beneficium, nec ipse conferre, Fructibus beneficii privatur, nec distributiones lucratur.*

11 *Absolutus àn fructus recuperet.*

Excommunicato àn currat præscriptio, & tempus præsentandi.

12 *Est suspensus ab omni officio.*

Major pars capituli si excommunicatione sit ligata valet eligere minor pars.

13 *Excommunicato Episcopo ejus Vicarius jus dicere non potest.*

Sed àn Barone publicè excommunicato, ejus officiales valeant judicare in causis vassallorum?

Negativè scribit Dom. Francisc. Maria Prat. observ. 1.

Author recedit ab opinione Domini Prati, & ratione nititur.

Baro ipse non exercet jurisdictionem, sed ejus Capitaneus, in quem est illa translata ipsumque officialem, durante anno, amovere non potest.

14 *Excommunicationis exceptio quamvis in Judicio parte opponi potest, ex hoc Ritu, & jure communi,*

15 *Cessionario tamen ex persona cedentis, ante litis contestationem, est opponenda.*

16 *Excommunicationis exceptio, quæ obstaret cedenti, àn opponi possit ejus cessionario, ita ùt debeat repelli à limine Judicii, inquiritur, & dissentientes recensentur juris nostri Interpretes.*

17 *Terminus ad illam probandum, qui sit de jure constitutus, & à quo die initium sumat.*

18 *Apertissimis documentis est probanda.*

Non juramento, Sed àn testibus?

19 *Illa vero objecta à quibus repellat excommunicatum.*

20 *Potissimùm Actorem ab agendo, etiàm contra aliū excommunicatum.*

21 Etiam

21 *Etiàm si agat alieno nomine, & ratione officii publici.*

22 *Agenti quoque possessorio, & spolio isthaec obstat exceptio.*

23 *Potest tamèn agere ad uxoris restitutionem.*

24 *Debuit petere executionem instrumenti liquidi nec sententiæ.*

25 *Excipere tamèn valet, Judicem recusare, & omnia alia ad sui defensionem facere.*

Non tamèn reconvenire.

26 *Nec poterit opponere exceptiones illas; ex quibus dicitur, aliquid agendo, consequi, ut compensare, agere remedio l. diffamari, C. de ingen. manum.*

27 *Eandem tamèn exceptionem excommunicationis opponere Reo licet in Actorem.*

Quid si contempserit excommunicationem, nec absolui institerit, àn in ii se defendendo audiatur.

28 *Has, aliasque pœnas patitur excommunicatus, si excommunicatione majori sit innodatus, secus si minori.*

Semèl excommunicatus semper talis ille præsumitur non probata absolutione.

29 *Publicè excommunicatus àn testari possit, fidejubere, & contrahere.*

30 *Illa opposita adversus etiàm testes operatur illorum rejectionem, & quare.*

Sed àn illa opposita, in continenti reiiciantur testes àn verò in termino repulsæ, inquiritur.

Quando dicatur facta probatio in promptu.

31 *Acta facta cum excommunicato in judicio admisso nulliiati obnoxia non sunt.*

32 *Alia exceptiones contra testes sit ne ad merita reservanda; vel earum intuitu statim rejiciendi testes?*

1 Excommunicatio est censura Ecclesiastica, quæ privat Communione Sacramentorum tantùm, aut Sacramentorum, & hominum, & dividitur in majorem, & minorem. Major siqui-
2 dem est censura, privans participatione, tàm sacramentorum, quàm hominum activè, & passivè, *cap. Engeltrudam 3. q. 3. Glos. fin. in cap. si quem de sent. excommunic. Novar. in Manual. cap. 27. num. 1.* Minor privat participatione passiva omnium Sacramentorum, *cap. si celebrat, ubi Abb. num. 1. de cleric. excommun. celebr. Cardos. in prax. Judic. & Advoc. verbo excommunicatio, num. 1. S. Tho. tract. 5. de excom. disp. 1. dub. 1. 2. & 3. cum seq. Aug. Barbosa in cap. si quem 59. num. 2. & 3. de sent. excommun. Felin. in cap. à nobis de except. & in rub. de sentent. excommun. cap. 3. Navar. in udd. cap. 27. num. 2. Angel. Clavas verbo, excommunicatio, el 1. num. 2. Carrab. singul. 226. Covar. in cap. alma mater, §. 6. num. 9. de sentent. excommun. Diaz in prax. Canon. cap. 13. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cas. 442. à num. 5. Avus meus ad Gramm. decis. 65. num. 25.* Ipsius excommunicationis, quandam
3 umbram ante Adventum D.N. Jesu Cristi præcessisse apud Gentiles, & illius genus terribile fuisse apud Essenos, scribunt *Diaz in pract. crim. cap. 118. Mar. ad Gramm. decis. 54. num. 10. Avendan. de metu lib. 2. c. 13. n. 2. & 3.*

4 In Ecclesia verò Catholica, excommunicandi potestas descendit à clavibus, quas Christus Ecclesiæ suæ tradidit, & Apostolis, *Suar. tom. 5. in S. Th. de censur. disput. 1. sect. 2. Conink de censur. disp. 13. dub. 3. num. 24. in 1. conclus. Bonac. tom. 1. de censur. in genere disput. 1. q. 1. punct. 1. n. 2. Alphon. à Cast. advers. hares lib. 6. verbo, Excommunicatio, pag. 353. in minori impress. Parisiis, Episcop. Riccinl. de jur. person. extr. Eccles. lib. 4. cap. 42. num. 1. Episcop. Marant. lib. 2. controv. jur. respons. 21. num. 110.* & illa maxima pœnarum est, & quia in Ecclesia nulla major invenitur, *Can corripiantur 19.* ubi *Glos. verbo, Major, 23. q. 3. Episcop. Marant. p. 2. respons. 37. num. 17.* ut propterea non inferenda, nisi in re gravi sobriè, magneque cum circumspectione, advertunt *Episcop. Marant. cit. respons. 36. num. 18. Carol. Rota in Floril. concl. 21. num. 23. Novar. de privil. miserab. person. priv. 49. num. 2. Ricc. in sua prax. var. resol. 233. Lasar. de monitor. sect. 1. q. 12. num. 11.* & non potest infligi nisi in subsidium, *Farinac. de Rot. Rom. crim. 327. num. 5.* prævià trina monitione, *Viv. decis. 93. Ricc. collect. 2362. Everard. cons. 109. vol. 1. de Ballis variar. lib. 5. de pragm. Regni, pragm. 1. tit. 5. num. 33.* alias injuria inferetur, & injustè excommunicans ad expensas teneretur, *Thomas Fasoli causa 4. dub. 14. Borrell. par. 2. summ. dec. tit. 59. de expens. nu. 306. Episcop. Marant. to. 5. respons. 32.*

6 Hinc male loquuntur, *Cassan. cons. 1. & Schenard. cons. 29. lib. 2.* asserentes, quod locustæ, mures, bruci, limaces, & similia animalia damnum dantia, formato processu, anathemizantur, teste *Navarr. in manual. cap. 27. num. 13.* quem laudat *Avus meus ad Gramm. decis. 32. num. 8.* cum excommunicationis sententia in animalia irrationabilia non sit ferenda, sed tantùm in hominem baptizatum, & excommunicanti subjectum, *Sayr. decis. 5. de sent. excomm. ex c. omnis Christianus 11. q. 3.* & hanc contra *Cassan.* dictum insectantur aleam, *Clar. q. 99. num. 8. Martin. del Rio disquis. magic. lib. 3. p. 2. q. 4. sect. 8. Graff. in suis decis. Aureis cas. conscient. lib. 4. cap. 6. Jo: Franc. de Leone in thesaur. for. ecclesiast. p. 4. cap. 4. de locust. & bruch. Reg. Rovit.* & ibi *Lagan. lit. A. in prag. unic. de bruch. num. 1. Novar. in ead. prag.* similiter *num. 1.* & contrà tales superstitiosos invehit *Cenod. quæst. pract. quæstio 19.*

Sed ad extinguendos brucos in Apulea remedium præstatur a *memorata pragm. unica*, simile illi, quod sub Consulatu C. Pompilij Licinius Prętor in eadem Apulea præbuit, quod *Menoch.* recenset *de arbitr. judic. cas. 80.* quæ quidem animalia, nedùm valdè damnosa sunt segetibus, agris, vineis, & pecoribus, sed etiam ipsis Civitatibus, quam nonnullas murium corrosione cecidisse, testis est *Marsil. Cagnat. var. observ. lib. 2. cap. 17.* & bruchorum copia in hoc anno 1662. nedùm in partibus Apuleæ, quæ uti calida Regio, hæc animalia (licèt *Matthiol. lib. 2. cap. 53.* asserat, nasci in hortis, & herbis viridis) sed in toto quasi Regno maximam cladem, omnium damno, agris, & segetibus intulit, prout evenit in anno 1562. teste *Menoch. de recuper. poss. remed. 12. à num. 36.* & aliàs habemus, locustarum tantam nubem a mari vento re-

penè

pentè in Apuleam illatam esse, ut examinibus suis agros latè operirētur, apud *Luciū lib.1.de Cothadis.*

7 Excommunicatum ab hominum consortio esse ejiciendum, sunt jura *in cap.intelleximus, de judic. cap.cum inter de except. cap. quod in dubiis 30. de sent. excomm. Carolus de Graff. de except.4. nu.74. Molfes. ad consuetud. Neapol. p.4. qu. 49. num.24. Jo.Petr.Fontanell. dec. Catal. 351. n.5. p.2.* adeoùt quælibet locutio cum excommunicato vetita sit, *Covar.in cap.Alma mater, 1.p. §.2. num.5. Voglin. de censur. tab.2. cap.23. §.2. Valer. Regin. in prax. for.pœnit. lib.32. num.68. Avend. add. tract. lib.2. cap.31. num.19.* omnisque honorifica salutatio, ne-
8 dùm verbis, sed etiam ex simplici actu *Ugolin.add. tract. tab.2. cap.2. §.1. num.10. Vasques de excommunic. dub.8. num.5. Suar. tom.5. disp.15. sect.1. n.3.* quibus contradicunt adducti par *Sayr.de censur. lib.1. cap.13. num.7. Jacob.de Graff. in aureis decis. par.1. lib.4. cap. 12. nu.5.* & an cibi, & potus sumptio in eadem mensa sit permissa, *Avend. add.lib.2. cap.31. num.24. & 25.* & quid in patre cum filio, magistro cum discipulo, tutore cum pupillo, uxore cum marito, advocato cum cliente, & Judice, causa præbendi audientiam, vide *Fab.Incarn.in tract.de servit.Sacerd. tit. de excommunicat. tract.12. Rummum ad Affl. de jur. prothomis. ad vers.item ratione sanguinis, num.19.fol. 28. P.Fragos.de regim. reip. p.3. lib.10. de oblig.domin. disp. 21. nu.44.* Debet etiam carere Ecclesiastica sepultura, *Viv. dec.97.* Adeò quod, nec cum
9 ipso mortuo communicandum sit, scilicet ipsum lavando, vestiendo, *Ugolin. de cens. tabul.2. cap. 23. in princ num.7. Fragos. de regim. reip. par. 3. lib.5. de sepultur. disp.8. §.17. nu. 547. Valer. Regin. in prax. for.pœnit. lib.32. num.85.* Illum excipientes, qui talem sepelit in loco prophano, nè aerem corrumpat, *Mar. Alter. de cens. tom. 1, de excom. lib.1. disp.10. c.6. & 7. Aug.Barbos. in cap. à nobis, num.5. de sent. excomm. Reg.de Marin.lib. 2. quotid.cap.2.*

10 Non potest ei conferri beneficium, sivè sit excommunicatus ab homine, sive ipso jure, *Rot. in dec.5. de sent.excommun.in antiq.* & fructibus beneficij privatur, *Viv. dec.28. Put. decis.280. lib.6.* nec lucratur distributiones, *Thaur. in dec.26. Rot. collect. à Farinac.dec.280. Riccius collect.1958. p.5. Borrell. par.2. summ. decis. tit.36.de attentat. nu. 111. Gigan. de pension. qu.14. Franc.Marc.dec.884. n.5. vol.1. Pater Fragos. de regimin. reipub.p.2.lib. 4.de oblig.Pastor. Eccles.disp.10.§.4.nu.124.& 125.*

11 Sed an absolutus fructus recuperet, *Franc.Marc. dec.537. nu.3. Cappell.Thol. qu.567. Gratian. to.1. discept.for. cap.119. nu.3. Guttier. Canonic. q. lib. 1. cap.1.à num.90.* tradens, excommunicatum ex causa debiti, minimè fructus recuperare, per ipsum etenim stat, se absolvi facere, vel solvendo, vel utendo beneficio, *cap. Odoard.* sicuti excommunicato currit præscriptio, si est in mora petendi absolutionem, cum dicatur posse agere, qui facit, ut non possit agi, *Bald.in cap. 1. de præscript. Avend. de mat. lib.2. c.28. nu. 44.* in quo capite de absolutione censurarum pertractat, & an currat tempus præsentandi, *Rot. in antiq. dec. 527. Ricc. collect. 2453. par.6.* & è contra ipse excommunicatus alij conferre prohibetur, quod restringitur, appellatione pendente, *Mar. in dec.99. p.2. Befign. dec.2.tit.de jur.patron.*

12 Est suspensus ab omni officio, & ab jurisdictionis exercitio removetur, *Glos. ultim. in cap. cum benè, de ætat. & qual. cap.cum dilecti, de consuet. Franc. Marc. dec.924. d.Judex Franc. Maria Prat. pract. observ.1.* adducens *Carav.in hoc ritu nu. 16.* insignem Doctorem, ac juris Regni solertissimum enucleatorem præconizans, affirmantem, non posse eligere, neque eligi, quod novissimè confirmat, distinctione utens, *Dom. Canonicus D. Franc. de Magistr. in sylv. Eccles. lib.1. par. 1. cap.4. de his, qui eliger. poss.* tradens *num. 7.* quod si major pars capituli sit excommunicatione ligata, valeat minor eligere.

13 Imò Episcopo excommonicato, ejus officialis, seù Vicarius est suspēsus à jurisdictione, quam accepit, cum accessoria sit, & idem auditorium utriusque censeatur, *ex text. in cap.1.*ubi *Glos. verbo, Ipsius officialis, in fin. de offic. Vicar. in 6. Sanch. lib. 3. disp.30. à nu.5. Suarez de censur. disp.13. sect.2. nu.15. & disp.14. sect.1. nu.1. Molina tract.5.disp. 10. num. 2. Roman. singul. 632. Guttier. Canon. quæst. lib.1. cap.1. à num. 83. Rebuff. in prax. benefic. tit.de form. Vicariat. num.217. Anton. Cucch. lib.2. instit. moral. tit.8. num.134. Sbroz.lib.3. de [illegible]. Episcop. q.17.n.2. & 4. Franc.Marc.dec. 1231. & dec. 1232. par. 1.* in contrarium (culpa impressoris) adducta ab *Episcopo Ricc. collect. 214. P. Fragos. de regim. reipubl. p.2. lib.8. disp.19.tit. de Episcop.§.4. num.23.*

Sic Barone publicè excomunicato, non posse officiales ad justitiam deputatos judicare in causis vassallorum ejusdem Baronis, scripsit, & lepidè quidem juxta morem *Dom. Franc.Maria Pratus add. observat.1.* cujus meminimus *in Ritu 61.n.4.*

Sed ipse recedo ab opinione *Dom.Prati,* etenim cum Baro exercere ipse jurisdictionem non valeat, sed Capitaneum deputare obstringatur, ut scribit *Avus meus Capyc.dec.124. num.1.* ipso Capitaneo deputato; ampliùs intromittere se non potest, adeò quod non valet ab eo causam avocare alteri delegando, *de Franch.dec.511. Frecc. de subfeud. auth. 13. Reg.Rovit. in prag.5. de Baron. Capibl. in eadem pragm.5.* necnon *in pragm.8. p.1. nu.68.de Baron. Muscat. in prax.S.C. 2.p. Gl.competentes, num.60.* nec expedire rescripta, certam formam tribuentia, sed tantùm, quod justitiam faciat, Gentilis meus *Petra de potestate Princip. cap. 1. num. 55. Avus meus ad Gramm. dec.30. num. 6.* & decisum per S.C. in gratiam Terræ Peschi Pagani, contra D. Hieronymum Jesualdum, ejus dominum, testatur *Amend. ad Franch. dec.511. nu. 8.* quem laudant *Novar. de gravam.vassall.tom.1.gravam.186. nu.3. Thor.in supplem.compend.dec.verbo, Baronet.*

Nequeunt propterea intervenire in capturis informationum contra vassallos, neque in torturis, ut determinatum contra Marchionem Lauri, scribit *Novar. in pragm.3. collect.4. nu.10. de Baron.* cujus meminit *Thor. in eodem supplem. verbo, Barones,* undè in dies expediuntur provisiones, ut Barones minime se intromittant in exercitio jurisdictionis, *Reg.Rovit. in pragm.2. & 3. nu.14.de susp.Offic. Novar.de gravam. vassallor. tom.2. grav. 89. Reg. Capyc. Latro consult. 87. nu.20. lib.1.* Idcircò, jurisdictione tempore habili in personam officialis transmissa, illa dicitur Baro actu se privasse, durante anno, in quo illum removere non potest,

test,

test, invitusque cogitur ipsum tolerare, *de Franch. dec.*216.cujus memor est *Avus meus ad Capyc. dec.*20, *nu.* 6. & tradit iterùm ad *dec.ejusdem Capyc.* 121. *num.*3. *Cavalcan. dec.*25. *par.*2. *Paschal. de patr. potest. p.*4.*cap.*6. *antè nu.*36.*Capibl.in add. tract. de Baron. in prag.*3. *sub nu.* 138. *& in prag.* 6. *nu.*5.

Nec, quæ diximus de Vicario, excommunicato Episcopo, objicem faciunt, tùm quia *Sotus in* 4. *distinct.*22. *artic.*1. *pag.*955. illa non admittit,tradens, quod si Episcopus, postquam eum instituit, excommunicetur, non cesset institutio, tùm quia discrimen est inter unum,alterumque casum,nam Vicarius ad nutum Episcopi est amovibilis, ab illo dependens, & unum corpus censetur, non sic Baronis Capitaneus, & hujus opinionis expressè,post *Abb.* est *Maraut. in Specul. par.*4. *princ. in* 5. *distinct. num.* 70. hæc scribens verba, *Illud tamen, quod dixi de Vicario, non intelligas procedere in quolibet ordinario, ut per Abb. in c. licet de offic. deleg. quia jurisdictio ordinarii non finitur morte constituentis, multò minus finitur excommunicatione,* & non dissentit *Avil. in c.*1. *Prætor. in Glos. fin. num.*24.

14 Exceptio verò hæc excommunicationis, non anomola dicatur, teste *Muscatello in praxi civili, par.*3. *Glos. similes, nu.*2. ideòque proponi possit in quavis judicii parte, constat ex hoc *ritu*, ex quo id deducit præfatus *Muscatell.* & de jure vera est conclusio, *cap.pia, de exception. in* 6. *Lap.alleg.*54. *sub num.*10. *Roman. sing.* 47. *Borrell. p.* 2. *summ. decis.tit.*2. *de prob.nu.*61.*Cardos.in summ.seu prax. Judic. & Advocatorum, verbo, Exceptio, num.*13. *Felin. in cap.exceptionem, de except. Jodoc. in prax. civil. cap.*131. *nu.*4. *Hier.Scruff. cons.*7. *nu.*1.*Olea de cessione jur. tit.*6. *qu.*11. *num.*54. *Virgil. de legitimat.person. cap.*34. *num.*2. etiam si præscriptus terminus cum peremptorio, ad proponendas dilatorias; elapsus fuerit, *clem.unica,eod.tit.de except.*

15 Unum notatu dignum, nè quæso, advertere omittas, hæc locum vendicare,ubi ipse excommunicatus ageret, non verò ejus Cessionarius, cui si antè litis contestationem non fuerit oppositum de cedentis excommunicatione, posteà opposita, ei non nocebit, in ipso enim cessionario cessat ratio dispositionis piæ Summorum Pontificum, scilicèt periculum animæ, & communicationis, quæ efficit, ut hæc exceptio, in quacumque judicij parte admittatur, ut lepidè observat *Olea cit.tit.*6.*q.*11. *num.*54.

16 Sed dissentiunt *DD.* in ea quæstione, nùm isthæc excommunicationis exceptio, quæ obstaret cedenti, obstet cessionario, itaùt debeat repelli à limine judicii, dùm cedens in excommunicatione perseverat; etenim nonnulli indistinctè abnuunt, illamq; cedenti non obstare, credunt, *Postb. de manutent. obser.* 68. *num.* 3. *Carpan. ad stat. Mediol.* 1. *tom. cap.*42. *num.* 85. etiam in cessionario ex causa lucrativa; *Anton. Fab. lib.* 12. *conjectur. cap.* 9. Alii distinctione utuntur, ut cessionario directas mandatis actiones exercenti noceat, non verò utilibus experienti; *Costa de privil. credit, prælud.*2. *num.*10. *Gallerat. de renunc. lib.* 1. *cap.* 4. *num.*74. *Maraut. in l. si actor, ff. de procur.Consil. Arias de Mesa lib.*1. *var.resol. cap.*2. Cæteri discrimen agnoscunt; inter cessionarium ex onerosa, & lucrativa causa, nam huic obstare credunt, *Brunor. à Sole q.*10. *Marta de jurisdict. par.* 3. *cap.* 9. *num.*5. *Bertaz. de claus. instrum. claus.*29.*Glos.* 7. *num.* 2. *Jo: Maria, Novar. qq.forens. lib.* 1. *q.* 118.*Cessus Bargal. de dolo, lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 30. At novissimè *Olea mem. q.* 11. *à num.* 49. suum exponens judicium post *Ricciull. in tract. de jure person. extr. Eccles. grem exist. lib.*4. *cap.*29. *num.* 6. *vers. contrarium, Anton. Fab.* & aliorum infestatur aleam, ut sivè cessionarius sit ex onerosa, sivè ex lucrativa causa, utiles ex sua persona actiones exercens, minimè excludatur, dubitans de restrictione à *Ricciull.* allata *num.* 5. quando omne commodum actionis cessæ perventurum esset ad cedentem, quam, etsi verissimam *Olea* confiteatur, non videt tamèn quonam modo cessionarius possit dici is,ad quem commodum actionis cessæ, & pecunia exacta pervenire non debeat, ut advertit etiam *in eod. tractat. de cess. tit.*6. *q.* 2.

17 Probari tamen debet infraoctodies excommunicatio ex eisdem juribus, & Doctoribus hactenùs mentionatis, à die tamèn propositionis dictæ exceptionis, dicit *Tuscus concl.* 396. *lit. C. num.* 3. *& concl.*458. *num.*3. *lit.F.*

Verùm advertendum duximus prænarratum *tex. in c. pia*, illis uti verbis, *die, in quo proponitur, minimè computato*, & consecutivè excludit diem oppositæ exceptionis; ergo non ab illo die exorditur prædictus terminus octo dierum,nisi dicamus hanc fuisse *Tusci* viri eruditissimi mentem, præhabita distinctione à nobis relata super *Ritu* 220. *num.* 35. inter terminum statutum ab actu, & alterum a die actus.

18 Jam dictam verò exceptionem apertissimis documentis probandam esse, dicit idem *cap.pia*,monetq; *Jas. in l. decem, num.*91. *ff. de verbor. obligat.* nimirùm si in defectum probationum non admittitur juramentum, *Roman. singul.*200. atquè *Mascard. concl.*691. *lit.F. num.* 2. non enim probatur ex eo solum, quodquis fuerit denunciatus, *Rot. in nov. decis.*252. *& decis.*400. *Vant.in tract. de nullit. rubr. de nullit. ex defectu jur. delib. nu.* 64. *Marcell. Calà de mod. artic.* §.2. *Glos. unic. n.* 699. neque ex sola fama, ut putant *Roman. cons.* 349. *num.* 4. *Marescott. variar. resol. lib.* 2. *cap.* 41. *num.*5. an verò per testes, qui appellatione documentorum veniunt, ex *Glos. indicato cap. pia, vers. Documentis*, extricat *Puteus dec. Rom.* 380.*p.*3.

Non sic de facili propterea illius exceptionem proponi in Curia Romana, *Rota* ipsa recordatur *decis.* 8. *de sentent. excomm. in novis.* quia, ut *Speculator* fatetur *in tit. de except.* §. *viso, sub n.* 2. ità demùm hæc exceptio repellit agentem, si oppositio fiat, juxtà formam traditam, *in d. cap. pia, de except.* & meritò *Ricciull. in cit. tract. de jure person. lib.*4. *cap.*32. *num.*42. reprehendit *Tiraquel.* quod cùm *Peregrin. de jure fisci, lib.*2.*tit.* 11. *sub num.* 15. *in fin.* scripserit *e in tract. de retract. consanguin.* §.1. *Glos.*9. *num.*282. in Senatu Veneto, & apud Gallos hanc exceptionem non servari in foro seculari, ex Gallarum generali consuetudine, dicens *Ricciull.* id esse ex difficultate, quam ipse perpendit in servanda sanctione, memorati *c. pia*, & de generali consuetudine Cu-

riarum

riarum Galliæ, meminit *Fab. in §. quod si tutor, inst. de curat. Ferron. in consuet. Burdegal. tit.de retract. §.7.* & passim servari in curia Tholosana, testatur *Maynar. dec.96. lib.4.n.3.*

19 Illa verò objecta à quibus repellat excommunicatum, ultra a nobis adducta, perbrevibus congerit verbis *Episcop. Campan.in divers. jur. Canon. rub. 11. cap. 15. num. 54. & 141.* latiusqs pertractant *Avus meus ad Gramm. decis.65. à num. 21. Gulielm. de Bened. in rep. cap. Rayn. vers. mort. itaq; testat. el. 1. num. 287. Viv. dec. 96. de Ponte cons.41. Ricc. collect.dec.214.p.1. & collect. 2051. 2462. 2729. & 3060. Novar. collect. 43. num. 3. Janneus. in prax. cap. 7. num. 1. & cap. 23. Capiblanc. de Baron. pragmat.8. par.3. num. 35. lib.1. Peregr.* recensens, quæ sint excommunicatis vetita, quæ verò concessa, & quo in casu, *de privileg. fisci, lib.3.tit.9. Neap.de Monte Alb. in libell. except. sub. de except. contr. advoc. vers. Item excommunicatus, Ang. Clavas. in summ.verbo, Excommunicatio ultima, Navarr. in manual. con-*

20 *fessar. cap.27. à nu. 17.* potissimùm repellit actorem ab agendo etiàm contra alium excommunicatum, *Glosa in cap. à nobis, de sentent. excom.* sivè civilitèr, sivè criminalitèr agat, tàm proprio,

21 quàm alieno nomine, ut tutorio, procuratorio, vel simili, *Anton. de Virgil. de legit. person.cap.15. num.4. Sayr. de censur. lib.2. cap.8. num.6. Jo. de Deo in Doctr. Advoc. lib.3. c. 3. num. 5. Bonacos. com. opin. verbo, Excommunicati, Clar. §.fin. q. 14. vers. Quæro nunquid, Gravat. ad Vestr.in prax. lib.7. cap.1. nu.25. Duen. reg. 268. Jodoc. in prax. civil. cap.131. num.2. Danza tom.1, de pugn.DD. cap. 2. de qualit. official. num.21. Viv. opin. 261. Gaill. in tract. de pace publ. cap.12. num.22. lib.2. Roman. singul.632. Pereg. de jure fisci, lib. 3. tit. 11. num. 9. Ugolin. de censur. Eccles. tab. 2. cap. 19. num.1. Seraph. decis.182. num.1. Plaz. in epitom. delict. cap. 44.* protendens, etsi suam, suorumqs prosequatur injuriam, *Farinac. in pract. crim. tit. de accusat. q. 12. num. 29. de Graff. in tract. de except.4. except. pag.26.*etiàm ratione officii publici, *Novar. qq. forens. lib.1. q.135.* advertens non obstare *Viv. decis.99.* afferentem Prælatum, & beneficiatum excommunicatum posse ratione prælaturæ, vel beneficii agere, illamquè procedere in excommunicato occulto, non notorio, insequitur *Ricc. collect.2730. p.6.* ut propte-

22 rea etiam agenti possessorio, & spolio, illius obstet exceptio, dixit *Glos. in cap. ex insinuatione, de procur. Butr. in cap. cum quis, Glos. 2. de restit. spoliat. Cappell. Tholos. decis.172. Feder.de Sen. cons.116. Dec. in cap. intelleximus,num.8. de Judic. Avendan. de mot. lib.2. cap.31. num. 14.* nisi

23 ad recuperandam uxorem spoliatus ageret, *Glos. in cap. quoniam 11. q. 3. Corsett. reg. 692. Avus meus add. loco, num 23.*

24 Executionem instrumenti liquidi petere ille nequeat, voluit *Seraph. de privil. juram. priv. 17. n.85. Paul. de præsent. instrum. par.2. decl.20. & 21. num.9. Galter. in pract. instr.1.p.2. par.rub.1. num.17. Thor... 84. num. 102. par. 1. Ricciull. in mem. tract. lib.4. cap.31. num.1.*Nec sententiæ *Cappell. Tholos. decis.205.Ricc. collect.214.*Cui præventio etiàm denegatur *Borrell. par.1.summ.decis. tit.32. num.306. Frecc. de præsent. instrum.par.9. q.3. num.5. Paud. p.4. declar. 19. num. 112. vers. Ex quo illud consequitur, Carav. in Ritu 190. nu. 9. Galter. in prax. instrum. verbo,Fuerit ab eo preventus, sub num.9. Anichin. de pravent.instr. cap. 1. num.43. & cap.6. q.3. à nu.1. Peat.ad Muscat. 1.par. Glos. Reus, sub num.52. Carpan.ad stat.Mediol. c.46. num.10.*

25 Si verò excommunicatus provocatus fuerit,ad se defendendum in Judicio, licito jure comparere valet, & tanquam Reus propria tueri jura, *Dec. in cap. decernimus, num. 17. de Judic. Marescott. var. resol. lib.2.cap.41. sub num.2.Suarez to.5.disp. 16.sect.4. Bertazz. in add. ad consil. crim. ejus patris 391. lib.2. lit.A. Episc.Marant. par.1. respons. 39. num.74. Episc. Ricc. par.1. decis.23. num. 11.* hoc limitans in hæretico. Ac procuratorem ad se defendendum constituere,*Camill. Borrel. in summ. decis. tit.66. à num. 15. tom. 1.* Judicem recusare, & appellare, & omnia alia ad sui defensionem facere, *Dom. Consil. Staiban.cent.2.resol. forens. 133. num. 10. Reg. Sansel. dec. 55. num. 22.* non tamen reconvenire, *Avus meus ad Gramm. mem, decis.*

26 *65. sub num. 3.* Nec poterit excommunicatus proponere exceptiones illas, ex quibus dicitur aliquid, agendo, consequi, teste *Tusc. conclus.458. num. 5. lit. E*, exemplificante in compensationis exceptione, quam proponere excommunicatus prohibetur, quia nedùm excipit, sed etiàm agit, *Alex. cons.12. num.13. lib.2. & cons.225.num.11. lib.6. Roman. cons.217.* quod durum videtur *Cappell. Tholos. decis.1.* teste *Ricc. collect.214.*Et quod non audiatur excommunicatus pro defensione rei suæ, cum non conveniitur, scribit *Farinac. cons. crim.68. lib.1. & decis.275. num.3.* tradit, illum non esse manutenendum in exactione pensionum, confirmant *Cappell. Tholos. decis.189. Curt. Sen.q. forens.4. num.6.* & insequitur *Anichin. add. tract. cap.4. q.4. num.8. & cap.6.q.3. sub n.11.*

Denegatur etiàm ipsi agere remedio *l. diffamari, C. de ingen. manum.* ut post *Ant.de Butr.Dec. Afflict.* & alios, notat *Anichin. add. cap. 6. n. 15.*

27 Eandem tamèn excommunicationis exceptionem opponere queat Reus in Actorem, eumq; tanquam excommunicatum à Judicio repellere, scribit *Rendina in promptuar. receptar. sententiar. tit.41. num.7.* ea quippè ratione, nam excommunicatus etiàm vitare obstringitur excommunicatum, *Viv. decis.96. num.2. Borrel. tit.42.n.67.*

Verùm, quod in defendendo non audiatur, si contempserit excommunicationem, nèc absolvi institerit, observat *Hyppol. sing.360. incip. Scribitur,*extricatque *Vestr. cap.7.n.25. & seq.*

28 Cæterùm, has, aliasq; pœnas, quarum viginti memorat noster *Caravita*, patitur excommunicatus, si majori excommunicatione sit innodatus, non verò si minori tantùm, *Plaz.* ac *Clar. cit. in loc.* & ex *Farinac.*rationem carpit *Avus meus mox add. sub num.24.*de qua majori excommunicatione noster sermocinatur *Ritus*, teste *Carav. sub n. 2. vers. limit.* & quod semèl excommunicatus talis sempèr præsumatur, non probata absolutione, tangit *Viv. dec. 8. Ricc. collect. 1117. Avus meus ad Capyc. decis. 37. num. 1. & decis. 137. num.8.* memor *Carav. hoc in Ritu, Rot. in Florileg. pract. conclus.36. num.33.* & excommunicatus semèl,an possit iterùm excommunicari pro eademmet cau-

ſæ, inquirit *Pater Fragoſ. de regim. Reipubl. lib.1. diſp.3.§.4. num.106. Foller. in prax. crim.* cujus dicta huic *Ritui* conferunt, *rub. aud. excuſ. à n. 51.*

29 Sed an publicè excommunicatus teſtari poſsit, negativè reſolvunt *Archidiacon. in cit. cap. pia, de ſentent. excom. Jo: Andr. in cap: decernimus, eod. tit. Viv. in ſylv. commun. opin. concluſ.260. n. 5. Giachin. comm. opin. verbo, Excommunicatus*, & alii relati à *Novario in prax. elect. fori, ſect.4. q.33. num. 4. lib. 1. in ultima impreſſione*, quibus contradicit *Foreder. de Sen. in conſ. 74.* & iterùm *in conſ.118.* quem laudat *Amichin. add. q.3. ſub num. 6.* Videndi *P. Fragoſ. de Regim. Reipub. par.3. lib. 5. de teſtam. diſp.88. num.17. Gomez in l. Thauri 3. num. 15. Spino in Specul. teſtam. in Gloſ. rubr, par.12. Viv. deciſ.96. Rip. in tract. de actis in artic. mortis, cap.20. num. 14.* & inſupèr *Ann. allegat. 25. Fachin. controv. jur. lib.5. cap.88. Cevall. commun. contra comm. q.310. Riccinll. in tract. de jure perſon. lib.1. cap.58. Gall. de except. lib.3. except.10. par.2. num.8. & excep.4. tit.1. p.4. Novar. de priv. miſer. perſon. priv. 162.* firmans omninò valere teſtamentum ad favorem piæ cauſæ, poſt *Thor. in compend. dec. Regni, p. 2. verbo, Teſtamentum.* Sed àn valeat fidejubere, tradunt *DD. in cap. cum inter, de except. Pet. Gilken de præſcript. par.3. cap.6. num.77. Avend. de mer. lib.2. cap.31.* ut proptereà poſſe contrahere, ſcripſere *Alex. in l. 2. §. ſi quis, num. 4. ff. qui ſatiſd. cog. Viv. deciſ. 96.* necnon *Tolet. in ſumm. lib. 1. cap. 11. num.3.* reſolvit, excommunicatum, ſi contrahit, peccare, contractum autèm eſſe validum, *Aegyd. de Sacram. diſp.14. dub.12. num.118. Navar. in manual. cap.27. num.36.*

30 Ritus deniquè noſter in prima parte loquutus fuit de exceptione opponenda altrinſecùs, idèſt ad invicem, ſcilicèt ab una parte adverſus alteram principalem, deindè verò ſubdit contra teſtes, qui jure communi repellitur ob hanc exceptionem, *Jodoc. in prax. crim. cap.50. num.16. Puteus deciſ.3. num.3. & 4.* lateque probat *Farinac. in prax. crim. tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. q.56. à num. 240.* ubi inquit, id evenire, quia excommunicatus eſt infamis, etiàm ex officio Judicis, ut ille ſubdit *num.256.* etiam ſi fuerit poſt terminum oppoſita, idem *num.260. Aufrer. de reprob. teſt. n. 41. Alberic. de Maletis Papienſ. de teſtibus, cap.3. num.33. & 34. Dambonder. in Enchirid. crim. tit. de reprobat. teſt. num.16. Lancellot. Conrad. de offic. Prætor. in conſ. civil. tit. de perſon. teſt. num. 37. Jacob. Novell. in reg. 216. num. 2. Burſat. in conſ.20. num.50. vol.1. Viv. deciſ.99. num. 3. Camill. Borrell. par.2. ſumm. deciſ. tit.15. de teſt. reprobat. num. 317.* hanc reſtringens regulam in cauſa hæreſis, ex *Zachin Ugolin. in tract. de hæretic. cap. 13. num. 1.* & in teſte excommunicato teſtificante contra alium excommunicatum, ex *Spec. Nello de S. Georg. & Viv.* cui non adhæreo.

Sed hujus noſtri *Ritus* adductus verbis *Carav. num. 20.* cenſuit, exceptionem iſtam oppoſitam adverſus teſtes in Regno non ſtatim admitti, ſed eos nihilominùs recipi, deindèq; in termino repulſæ reprobari, & *Foller.* tangit *in prax. crim.* in capienda informatione in teſtibus inimicis, *Rub. cap. inform. & rub. concod. repulſ.* Contradicit verò *Muſcatell. par.3. adducta Gloſ. Similes, num.3.* illos incontinenti reiiciendos, affirmans, eaque indubitabilis eſt de jure concluſio, *cap. decernimus, de ſent. excomm. in 6.* Attentis autèm noſtri *Ritus* verbis, dicendum arbitror, ſtatim repelli, ſi in promptu probetur exceptio, quod ſi in promptu non verificetur, reiici poſſunt in termino repulſæ, aùt alio quovis tempore, probata exceptione ipſa, tuncquè eorum diſpoſitiones invalidæ omninò ſint.

Verùm, quando, & in quo tempore debeat fieri hæc probatio in promptu, vigore hujus *ritus* facienda, colligi poterit, ex traditis à nobis ſuper *ritu 166. num.168.* nùnc addimus videndum *Anchar. conſ. 372. ſub num. 2. & Tuſc. adducta concluſ.396. num.4.* exiſtimantes infra modicum tempus ad Judicis arbitratum, in quem modum explicata jam dicta verba præſentis *ritus* non diſſentiunt à pia Summorum Pontificum diſpoſitione, in *capitibus* à me ſuprà citatis, quin nonſecus, ac illi malitia hominum calumniosè ejuſmodi exceptionem opponentium impulſi, tanto morbo cenſuerunt adhibere medelam, præfatum terminum octo dierum emulgando, ita, & *ritus* iſte, ac ratione quidem ſanxiſſet.

31 Sed adverſus procuratorem oppoſita jam dicta exceptione, quando ſint nulla per eum geſta, tangit *Creſcent. dec.283. & Viv. dec.99. num.4. Avus mons ad Gramm. deciſ.66. num. 1.* tradens, acta nullitati obnoxia non eſſe, facta cum excomunicato in judicio admiſſo, & iterùm *in obſerv. ad Capyc. deciſ.83. à num.4.* & deciſum refert *Mareſcot. add. cap.41. num.3.*

32 Aliæ verò exceptiones contra teſtes ſint nè ad merita reſervandæ, vel earum intuitu ſtatim reiiciendi teſtes, atquè à teſtimonio ferendo repellendi; tractat *Bajard. ad Clar. q.24. nu. 25.* & meliùs *num. 241.* apertiùſq; *Imbrian.* diſtinctione utens de jure communi, vel Regni, *in tract. de repulſa, par.1. conſid. 1. num. 99.* cujus diſtinctio non videtur admittenda, cum etiàm de jure communi verior; & communior ſit concluſio, reſervari ad merita, ex cumulatis per *Farinac. q. 62. à num. 350.* noſquè dicimus ſuper *Ritu 288.* à quo decreto reſervante, appellatio denegatur, *Pacian. de probat. lib.1. c. 58. num. 50.* cujus dicti multiplicem rationem carpit *Didac. de Mari ad Gramm. deciſ. 66. num. 4.* & nonnulla notat ibidem *Avus mons num.1. & ad Capyc. deciſ.167. num. 5.* tangens caſus, in quibus dicatur in continenti aliquid factum.

RITUS CCXXXVII.

ITèm, quod nullus admittatur ad denunciandum aliquem de uſuraria pravitate; ſed admittatur ad accuſandum, agendo via ordinaria, & tùnc Advocatus, & procurator fiſci dictarum cauſarum procedant ordinariè contra dictum accuſatum ad privationem bonorum ſuorum omnium.

SUMMA RERUM.

1. *Hujus Ritus verba apertè pugnant cum aliis, quibus utitur. Ritus 195.*
2. *Denunciationis eſt ſermo, ad præſertim, quibus liceat denunciare.*

3 *Accu-*

3 *Accuſatio hodiè ceſſat in crimine hæreticali, & ejus in locum ſubingreſſa eſt denunciatio, ad quam ità tenemur ſub cenſuris, quemadmodum & olim ad accuſandum.*

4 *Denunciator in cauſa Sanctiſſimæ Inquiſitionis, jurat, ideòque teſtibus annumeratur, repetitur, ejuſque datur copia, non ſecus, ac teſtium.*

5 *Uſurariæ pravitatis in crimine procedi ex officio non poſſe in regno, oſtenditur.*

6 *Abrogata nedùm hodiè eſt obſervantia Rit.196. verùm in parte diſpoſitio Conſtit. Regni, Uſurariorum.*

7 *Uſurarius publicus quis dicatur.*

8 *In contractu mutui àn poſſit Intereſſe ab initio paciſci, abſque uſuræ labe?*

Recenſentur DD. pro utraquè ſententia.

9 *Author verò non recedit ab opinione abſolutè negativa, comprobata in Ritu 60. nu.10. to. 1. ſed illam reſtringit in intereſſe veriſimili, & in publico mercatore.*

10 *Quæ ſit differentia inter ſimplicem negatorem, & mercatorem.*

11 *Mercatoribus plura, aliis vetita, jura indulſere.*

Capto pignore pro mutuata pecunia, àn liceat eis, intereſſe recipere.

Pactum, quod ſtetur juramento creditoris de eo, quod intereſt favore mercatoris ſubſiſtit.

Intereſſe intereſſe àn illis debeatur.

12 *Lucrum mercatoris ſemper dicitur certum.*

Intereſſe ad quam rationem debeat taxari, & quid in Regno.

13 *Reditus percepti ultra legitimum modum, àn quotannis cedere debeant in extinctionem ſortis principalis, etiam in contractu cenſuali.*

14 *Refertur noviſſima determinatio S.C. in cauſa Ill. Principis Rucell.*

15 *Quæ deciſio (ſalva pace tanti Senatus) Authori non arridet, & rationes adduntur.*

16 *Caſus expreſſa juris ſanctione carens regulatur à proviſione legis in caſu ſimili facta.*

17 *Juris diſpoſitio citra imputationem facta in uſuris procedere debet in cenſualibus redditibus, qui uſuris ſimiles ſunt.*

Valet argumentum à legibus uſurariis ad noſtros redditus.

18 *Imputationis proviſio æquitate nititur, & proindè amplectitur omnes contractus, quibus æquitas adaptatur, etiam contra fiſcum.*

19 *Nec quod pecunia ſit d. mortua penès venditorem in contractu cenſuali repugnat imputationi, & quare?*

20 *Minuſq; obſtare dicitur, quod imputatio non poſſit fieri in partes diminutas ſortis cenſus, ſicuti nequè in partes, invito creditore, illa ſolvi poteſt, & cur?*

21 *Corruere etiàm demonſtratus alium obicem, quo imputatio impugnatur, malè ſcilicèt poſſe dari extinctionem ſortis cenſus, ſine intenſione venditoris ſolventis in aliam cauſam, non habentis voluntatem redimentis.*

22 *Deſtruitur quoque aliud objectum, quod ſicuti emptor non non valeat retinere & imputationem opponere adverſùs venditorem repetentem, ſic non debeat cogi ad retinendum, & imputandum, nè ad imparia judicentur.*

23 *Fidejuſſor poteſt compellere venditorem ad redimendum.*

Cohæres alium cohæredem.

Tertius poteſt redimere, invito debitore.

24 *Cenſus conſtitutio valeat nè ex pretio redacto ex mercibus, vel ex debito ex alia cauſa, aut nomine debitoris aſſignato.*

25 *Æſtimatio quomodo debeat fieri, pretio infimo, medio, vel ſupremo.*

26 *Modi quibus pretium rei definiatur, indicantur.*

27 *Cenſus contra legem conſtitutus ratificatione, vel redditùum ſolutione non validatur.*

In eo non vendicant locum, tex. in l. cum à matre, C. de rèi vendic. & in l. 2. Cod. de reſcind. vendit.

Contractus iniquitatem ſapiens in totum ac corruat, an ſit reducendus, remiſſivè.

28 *Si apparet evidentèr, & in promptù de nullitate, & iniquitate contractus cenſualis, eſt denegandа creditori manutentio in exactione cenſuum.*

Expenditur deciſio Domini Præſes de Franchis 376.

29 *Pactum, quod ob defectum ſolutionis tertiarum, vel ex alia cauſa, ſors repeti poſſit in contractu vitalitio non ſubſiſtit, & proinde inſtrumentum pro ſorte principali, liquidari non poteſt.*

30 *Cenſus vitalitii contractus ſi à principio creationis ea lege vendatur, ut ſors poſſit repeti, illicitus erit, & in fraudem uſurarum.*

31 *Quod ſolvitur pro emptione hujuſmodi cenſus non capitale ſed pretium dicitur.*

32 *Nec eidem venditori licebit reſtituere hoc pretium.*

33 *Pretium cenſus vitalitii ſi fuerit ſolutum creditori capitalis prævia ceſſione in beneficium ementis cenſum vitalitium adverſus debitorem, àn ſaltèm, vigore ceſſionis à tali creditore obtentæ poſſit capitale vitalium repeti.*

Negativè reſolvitur, & memoratur factum in cauſa Ill. Comitis Quaranta, cum hæredibus Ill. Duciſſæ Gravinæ.

34 *In emptione cenſus vigore ceſſionis juris luendi, anterior pro ſorte eſt etiam pro uſuris.*

35 *Deciſio emanata è S. C. junctis aulis, in cauſa memorata Comitis Quarantæ recenſentur, quæ fuit revocata in gradu nullitatum.*

36 *Concluſionem traditam à Novar. Zacch. & Noguerol. quod cenſus vitalitii, ſemèl in eſſe producti poſſint converti in emptionem cenſus perpetui inter eundem emptorem, & venditorem, Author admittit, cum declaratione poſita à Salgad. & ratio traditur.*

HUjus *Ritus* verba apertè pugnant cum aliis, quibus utitur *Ritus* 195. quippe, quod iſta
1 ſanciunt, nullum admitti ad denunciandum in cauſæ uſuraria, ſed ad accuſandum tantùm. Illa verò utrumque reijciunt, atque unico contextù mandant, nullum admitti ad accuſandum aliquem de uſuraria pravitate, vel ad denunciandum, niſi cum obligatione pœnali: ejuſmodi itaquè concurrente obligatione, & denunciare, & accuſare permittunt illius *Ritus* verba; negant verò alia

& prænarrata nostri *Ritus*, adjungentia, non nisi ordinaria in eo crimine procedendum esse, scilicet per viam accusationis, atque ideò non omnibus licere, sicuti liceret, si per viam denunciationis procedi posset, sed eis dumtaxat, quibus jus accusandi de jure conceditur, & consecutivè illis, qui suam vel suorum injuriam prosequuntur.

2 Ex his prætereà deducitur verbis, licere quandoquè accusare, quibus, & denunciare negatur, quamvis vetitos accusare censeri prohibitos quoquè denunciare, dixerit, & justè quidèm, *Bar. in l. Dinus, num. 7. ff. de custod. reor.* cujus doctrinæ veritatem inquirit *Julius Clarius, q. 7. nu. 2.* qua in quæstione de denunciatione fatur; De accusatione verò in *q. subseq. 11.* eamque cessare in hæreticali materia comperimus, quan-
3 doquidem Christicolas omnes teneri accusare hereticum, quamvis occultum, licèt probet *Simanch. de cathol. instit. tit. 19.* omniumquè voce comprobetur, *Royas singul. 3. num. 1.* etiàm sub pœna excommunicationis, virtute *Constit.* quas commemorat *Farinac. tract. de heret. q. 197. num. 35. & Graff. lib. 4. decis. cap. 18. num. 24.* usu tamèn exoluisse comperimus ad evitandum pericula, in quæ inciderent, si accusationem non probarent, atquè ideò accusationis vice passim hodie denunciatione utuntur ad eamquè tenentur sicuti olim ad accusandum, teste *eod. Royas. nu. 31. & tract. de heret. p. 2. nu. 55. & Farinac. q. 185. sub num. 40.*

Quin, advertimus nimirum censura ligari prædicta hodiè non denunciantem, veluti anteà non accusantem, ut est videre apud eundem *Farinac. ead. q. 197. num.* jàm dicto 35. copiosè eam rem tractantem, cum ampliationibus multis, & summis labijs delibavit, *Episcop. Campanil divers. Juris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 147.* qui quidem
4 denunciator testibus annumeratur, prout insequutur *Abb. Alberin. & Tauchiu.* scripsit *Simanch. eod. rub. 19. num. 16.* quapropter jurat, repetitur, ac similibus revincitur, quibus, & aliis testes, cujusquè denunciationis copia, sicut, & testium conceditur reo, petenti repertorum copiam, quas quidem assertiones, nè quæso obliviscaris. Alia verò plura de denunciatione referimus super *Ritu 272.*

5 De usuraria verò pravitate scripsimus *in Ritu 20. & 21. tom. 1. & in Ritu 196. hoc 2. tom.* hìc tantum adjungimus pauca, nedùm ad individuam hujus *Ritus* observantiam spectantia, sed etiam nonnulla alia in praxi necessaria.

Nempè denunciationem non admitti; sed accusatorem tantùm in hac materia usuraria, & consecutivè ex officio procedi in hoc crimine, haud posse, deducit *Muscatell. in praxi crimin. rub. de privil. usuræ criminis, n. 2.*

6 Et propterea non solum abrogatam *Ritus 196.* observantiam; verùm dispositionem quoquè in hac parte *Constitutionis Regni usurariorum*, non obstante posteriori sanctione Regis Ferdinandi de anno 1482. quæ *add. Constit.* congruebat. Siquidem Carolus Imperator invictissimus postmodùm delaravit jam dictam constitutionem locum sibi vendicare, & subsistere voluit contra manifestos usurarios. *in pragm. 4. de usur.* ac procedi nimirum posse adersus eos, adhùc nulla præcedente partis instantia. Ideò scire oportet; quis publicus, & manifestus dicatur usurarius, quod
7 explanant *Covarr. variar. resol. lib. 3. cap. 3. Campagn. super c. Regni novitèr nostra Jul. Clar. §. usura, num. 14. Anna singul. 588. cum seq. Menoch. de arbitr. casu 398.*

8 In *Ritu 20. num. 10. tom. 1.* juris interpretum insequendi fuimus aleam affirmantium, non posse, absque usuræ labe, ab initio pacisci de certo interesse in contractu mutui.

Non ignoramus hanc sententiam suos habere contradictores, inter quos sunt *Hostiens. in cap. salubritèr, num. 4. vers. ideò de usur. Navar. in summa de 5. præcepto Decal. cap. 13. num. 221. & de usur. num. 15. & 42.* tresdecim rationibus ipsius opinionem muniens, contrarijs occurrit, & *cons. 7. & 10. num. 2. de usur. cons. 1. de offic. Judic. Lopez de contract. & negot. lib. 1. cap. 23. nu. 3. Molin. de contract. disput. 315. num. 5. Toletus,* & alij à *Gratiano* laudati, *tom. 2. discept. forens. cap. 387. num. 4. & 5.* insequiturque alijs relatis *Bonacin. tom. 2. Moral. Theol. de contract. disp. 3. q. 3. punct. 4. propos. 2.* non dissentit *Covarr. 3. var. cap. 4. num. 5. vers. item & illud, Surd. decis. 259. num. 16. & de alim. tit. 1. q. 45. nu. 76. Rota Roman.* apud *Farinac. decis. 692. p. 2. dec. 331. in recollect. & decis. 372. Pereyra decis. 84. num. 1. Moedan. dec. 72. & 73. Mastrill. dec. 245. Raphael de Turris decis. 13. 14. & 15. & in tract. de cambiis, disput. 3. q. 11. à num. 43. Gama decis. 110. & ibi additio Diez de Mena, Puteus decis. 339. lib. 1. Rota Genuens. decis. 1. nu. 44. decis. 97. & 99. num. 3. & decis. 139. nu. 8. Magon. dec. 32. Osasch. dec. 143. Castill. 2. controv. cap. 1. num. 67.* & alij quos rescribunt *Tusc. verbo interesse, concl. 107. & Barbos. in l. 2. 1. p. nu. 44. & in l. de divisione, num. 25. ff. solut. matrim.* & conveniunt nostrates, nempè *Dom. Reg. de Ponte de potest. proreg. tit. 4. de regal. imposit. § 6. in fin. D. R. Rov. in prag. 1. de usur. num. 45. Dom. Reg. Capyc. Galeota lib. 1. controv. cap. 56. nu. 2. & cap. 61. n. 45.*

9 Ipsi verò recedere non audemus à sententia absolutè negativa in eodem *Ritu 20.* comprobata, freti rationibus ipsomet in *Ritu* adductis, Doctorumque authoritatibus, quibusaddimus *P. Januar. in suis Theolog. respons. c. 8. D. Consil. Hodiern. cap. 17. controv.* Illam restringendo, proùt eodem in *Ritu* notavimus, *vers. addimus*, quatenùs interesse conventum intra ejus quatitatis confinia consisteret, quæ verisimilitèr mutuantis interesse poterit, si pecuniam ille retineret, vel in solito negotiari, Nunc eandem confirmamus restrictionem, potissimum in gratiam publici mercatoris, in quo aliquam propinquæ potentiæ probationem non requirunt *Hermosil.* videndus, *in add. ad Gregor. Lopez in Gl. 4. l. 10. tit. 1. p. 5. nu. 318. Bursat. cons. 68. num. 36. Guttier. juram. confirmat. p. 1. cap. 2. num. Fontanell. dec. 91. num. 7. Emin. Cardin. Spada lib. 2. cons. 226. num. 7. & tom. 3. cons. 201. num. 3. Ognatte p. 2. tomi tertii rit. de usur. tract. 3. disp. 105. sect. 5. num. 112. Mered. 1. cont. cap. 13. & cap. 4. contr. cap. 42. & usquè ad 45. Ciriac. controv. 368. Ciarlin. lib. 1. controv. c. 29. nu. 52. Honoratus Leotard. in tract. de usur. q. 72. & 74.*

10 Ma-

10 Magna etenim cõstituitur differentia inter simplicem mutuantem, sivè negotiatorem, & publicum mercatorem quamquè ipsa nominum varietas ostendit, *arg. l. si idem C. de Codic.* Negotiator ille dicitur, qui certam pecuniam ad certam habet negotiationem designatam; Mercator autèm qui assiduitate, quadam plures negotiationes exercet; ad omne, & quodcumquè mercaturæ genus, totum ejus patrimonium destinatum tenens, teste *decis. Genuens. 37. num.* 13. nixa *tex. in l. 1. §. 1. ff. de tributor. actione* ubi *Glos. in margine* notat, mercatorem non dici, qui in una merce mercatur. Pluralitas negotiorum, non solum cambiorum, sed respectu aliarum rerum mercatorem, facit *Stracc. de mercat. 1. par. num. 842. & 62. in fin.*

11 Ipsis proptereà mercatoribus, plura alijs prohibita, jura indulsere; Capto pignore, pro mutuata pecunia, absquè usarum labe, recipere interesse, eis licet, si *Honorato Leotardo* credimus, sic firmanti, *quæst.* 98. Pactum, ut creditoris juramentò stetur de eo, quod interest, licèt alijs forsan prohibitum (de cujus pacti viribus, remissivè scripsimus *add. Rit. 20. sub num.* 10. in gratiam mercatoris jure subsistere, proùt, & jurisjurandi suppletorij facultatem, notavit *Hermosill. add. loco num.* 358. & non dissentit *Leotard. q. 76.* Besses usuras recipere nulli alij Imperator Justinianus permisit, quam mercaturam gerentibus, alijs leviores præstari mandavit, *in l. eos C. de usur.* & interesse omninò prohibitum mercatoribus concedunt *Fontanel. dec. 91. nu. 9. ex dec. Gen. 37. nu. 15. & Leotard. de usur. q. 86.* & videndus *Prat. pract. obser. 12.*

12 Hæc agnoscens *Castill. 2. controv. add. cap. 1. num.* 52. scripsit, lucrum mercatoris semper dici certum, & majus in eo præsumi, quam in alijs ob continuas merces, quas paratas habet; legitimum proindè, & ab omni usura alienum interesse 15. & 18. pro centenario in mercatore, putarunt *Bolognett. cons. 13. & Bursat. cons. 67. num. 34. & Dec. con. 111.* Excessuum non judicavit illud duodecim pro centenario, qui si collybo sesexaginta designaret, majorum utilitatem reciperet, & dissentire non videtur *Consil. Rocc. lib. 1. respons. 73. n. 20.*

Sed justius nostrum S. C. decem pro centenis mercatoribus deberi, decrevit apud *Dom. Præsid. Merlin. cap. 75. in fin. lib. 1. controv. forens. Reg. Capyc. Latr. decis. 133. num. 3. Tartagl. in pract. civil. M. C. cap. 6. nu. 13. Reg. Sanfelic. dec. 124. num. 10. lib. 1.* & majoris quantitatis in illo facti themate injustum, vocavit *Dom. Consil. Paul. Staib. resol. 91. lib. 1.* & statuta Cremonæ, & Mediolani, similem taxam ducatorum decem, mercatori statuentia, quam non majorem lex in alijs personis concedunt, refert *Ruginell. pract. quæst. cap. 13. nu. 1.* & alia vigere in eorum Regionibus, scribunt *Veronens. cons. 15. nu. 5. Cæsar. Manent cons. 147. num. 7. Narbona in l. 15. tit. 18. Glos. 4. lib. 5. recompil. num.* 19. quem laudat *Hermosil. add. loco, num. 306. in fin.* & hoc admittunt *Rot. Genuens. decis. 1. num. 43. decis. 19. nu. 19. dec. 30. num. 6. & dec. 194. à nu. 5. Carthar. dec. 38. nu. 1. Nevizan. cons. 27. Caccheran. dec. 146. nu. 2. Alex. Raudens. dec. Pisa 17. num. 4.*

13 Itidèm eodem in *Ritu 20. sub num. 11. vers. imò redditus*, notavimus juris sanctionem, ut excessus, ultrà debitum usurarum modum, solutus à debitore in sortis extinctionem cederet, (tum si per errorem solveret, *l. creditor. §. Titius, ff. de solut.*) tùm si scientèr timore tamèn sortis solvendæ, *l. si non sortem, ff. de condit. indebit.* & explicant *Alex. Angel. & alii ibidem, Paul. de Castro, & Gothofred. in l. eos, §. si quis autem C. de usur. Osasc. dec. 115. num. 11. Fontanel. decis. 209. à num. 12. Castill. dec. 209. Viv. decis. 373. Giurb. dec. 85. num. 25. Escobar. de ratiocin. comput. 14.* locum vendicare, etiam in excessu soluto à debitore censuali ultrà decem, juxtà commune DD. placitum rerum judicatarum authoritatibus munitum quibus addo *Larream alleg. fiscal. 24. tom. 1.* qui laudat *Bar. in d. l. si non sortem.* exclamantem, *hoc quotidiè practicari contra usurarios, si solvantur ei usuræ, ut officialis faciat hoc computare in sortem, Salic. in l. eos §. si quis, C. de usur. num. 7. Alex. cons. 80. lib. 3. à num. 11. Gratian. tom. 5. discept. forens. cap. 911. num. 13. Gaspar. Rodriq. de ann. redit. lib. 1. q. 9. num. 17.* rejecta *decis. Avenionensi* apud *Hieron. de Laurent. 66.*

Contrariam verò aleam insectati sunt DD. à nobismet adducti *in Ritu 166. num. 186. hoc tom. 2.*

Supremum verò Tribunal nostri S.C. neutram sententiam absolutè approbare noluit, mediam viam amplectendo, in causa Ill. D. Hieronymi Carrafa Principis Ruccellæ, & D. Fabritii Carrafa, Marchionis Castriveteris filii, & nepotis respectivè Ill. D. Fabritii Principis senioris, cum hæredibus Ill. Principissæ Conchæ. Etenim cum Princeps senior, esset debitor D. Dorothæ de Capua Principissæ Caspoli, virtute censualis contractus in annuis duc. 1764. ad rationem annuorum ducatorum quinque, & tt. trium pro quolibet centenario, pro capitali pretio ducatorum 31619. receptorum in tot effectibus Regiæ Curiæ, absquè alagio, vigore publici instrumenti, sub die 17. Augusti 1626. & hoc, cum pacto de retrovendendo, pro eodem pretio ducatorum 31619. solvendo in pluribus vicibus, dummodò qualibet solutio esset, ad minus ducatorum 5000.

In anno 1634. sub die 2. Maii, prædicti Princeps, & Marchio hæredes instituere judicium in S.C. nullitatis contractus, eò quod pecunia recepta non fuit numerata, sed in tot effectibus Regiæ Curiæ contra formam *Bullæ Pontificis Nicolai, & prag. Regis Alphonsi*, quæ est 1. *de censibus*, vel saltèm ad justam metam illum reducendum, tàm respectù tertiarum, quàm capitalis, attento, quod effectuum valor, juxtà communem estimationem, erat ad summum, ducatorum 16000. Et solutiones etiàm superfluas in causa tertiarum factas, cedere in extinctionem capitalis.

14 Et instructo processu, *referente Domino meo Socero Hortensio Pepi* sub die 24. mensis Januarii 1661. votantibus Ill. Didaco Bernardo Zufia S. C. Præsidente, Marchione Matonti, Illustri Marco Antonio Ciossi, Marchione Oliveti, D. Ascanio Rattano, tùnc Consiliario, tùnc Præsidente R.C. & DD. Cons. D. Thoma Caravita, & Paulo Jannettasio, emanavit sententia, his verbis: *Per*

hanc

hanc nostram diffinitivam sententiam dicimus, decernimus, pronunciamus, sententiamus, atque declaramus, de capitali ducatorum triginta unius mille, sexcentum, decem, & novem, tt. quatuor, & gr. trium, contento in venditione annuorum introituum, facta per q. Illustrem D. Fabritium Carrafa Principem Roccella, in beneficium qu. Illustris D. Dorothea de Capua Principissa Caspoli, fuisse, & esse deducendos, & reduci debere, proùt præsenti nostra diffinitiva sententia deducimus, ducatos quadraginta quinque prò quolibet centenario. ex causa alagii, & pro remanenti capitali effectivo, deducto dicto alagio, correspondendum esse ad rationem ducatorum septem pro quolibet centenario, à diè initi contractus, & superfluum solutum, ultra rationem prædictam, cessisse, & cedere debere in causam capitalis, quando pervenit ad summam ducatorum quinque mille, & solutum, ultrà dictos ducatos quinque mille, fuisse, & esse compensandum cum tertiis, & postea decurfis, & non solutis. penès Mag. Didacum de Mercatis Secretarium S. C. Virum omnibus virtutibus, bonisquè moribus ornatum, in Registro sententiarum anni 1661. fol. 79. & in banca Anelli de Fusco Act. Mag.

Cui sententiæ neutra pas acquievit. Nàm Princeps læsum exclamabat pluribus ex capitibus, potissimùm, quia sententia fuit iniunctum, quod pro restanti capitali effectivo, deducto dicto alagio correspondere tur ad rationem ducatorum septem pro centum, à die initi contractus, quando venditio fuit facta ad rationem ducatorũ quinque, & tt. trium, & quod singulæ, & omnes quantitates solutæ creditrici pro tertiis verè non debitis, non expectato, quod pervenerint ad summam ducatorum quinque mille, deberent integrè deduci, proùt deductas censeri, addebat, ex vero capitali, singulis temporibus, & diebus, quibus illæ singulæ solutæ fuerunt, & de tempore ad tempus, præsertim ad evitandum cursum usurarum; seù tertiarum. Et hæredes dictæ Dorotheæ, respectù deductionis alagii tantùm, provocaverunt, & pendet adhùc provisio facienda.

15 Sed, ut verè fatear, (salva pace tanti Senatus) nec animo meo isthæc sententia arridet, dùm firmitèr inhæreo opinioni scribentium, excessum solutum in contractu censuali, absquè alia oppositione compensationis, quotannis sortem principalem pro rata extinguere.

16 Etenim, si indubitati est, quod casus expressa juris sanctione carens reguletur à provisione legis, facta in casu simili, *Bart. in l. de quibus nu. 2. ff. de legib.* & tractatur secundum naturam eorum, ad quorum similitudinem magis accedit, *l. 1. §. si quis, servum, ff. depos. l. cum qui, §. 1. ff. commod. l. naturalis, §. fin. ff. præscrip. verb.* Et

17 dispositio, vel communis Sententia, in uno casu recepta, servari debet etiàm in altero casu ei æquiparato *Corrat. in tract. commun. opin. pag. 179. num. 141.* quem sequitur *Farinac. in repet. judic. q. 1. num. 33.* quomodo dubitari poterit, quod legis provisio, ac communis Sententia recepta circa imputationem excessus, ultra legitimum modum usurarum soluti, procedere similitèr debeat in excessu soluto, ultrà legitimum modum censualis annuæ constitutionis? Quando censuales redditus non solùm usuris similes sunt, & paritèr suspecti, ut firmarunt *Navar. tit. de usur. versic. vigesimo secundo nota, num. 69. & 78. Felic. de Censib. lib. 1. cap. 9. num. 12. vers. quia Cens. Jus, Jo. Baptista Lupus*, & alii, quos sequitur *Larrea d. alleg. 24. num. 20.* Sed eodem nomine continentur, ut ex *Auth. exemplum sacr. pragm. novell. 160. ibi, (Si quis id pactum, sive redditum, sive usuram appellare velit)* firmat *Gothofred. ibidem* dicens (*nil aliud est redditus, quàm usura*) sicut, & quodcumq; augumentum, ex quolibet contractu licito debitum, *Peguer. dec. 30. n. 4.*

Nec quia fructus appellantur, ab usuris distare intelliguntur, dùm etiàm usuræ fructus Civiles dicuntur, *Glos. in l. Usura, ff. de usur.* & ex innumeris firmat *Larrea* ibidem *n. 19.*

Quin, si specialitèr cautum habemus in jure, ut excessum ultrà legitimum usurarum modum creditor exigens, in sortem imputare compellatur, *add. l. eos, §. si quis autem, C. de usur.* non solùm, ut ex hinc contumacis feneratoris aviditas puniretur; sed ut debitor de suo gravamine refectionem sentirat, *Fab. in l. si non sortem, in verbo, Sed si supra, in fin.* ibi, *Qui majorit solutionis affectus incommodo, liberationis eatenus beneficio sublevetur.*

Valet proptereà argumentum à legibus usurariis ad nostros redditus; ut propriis verbis dixit *Roderic. de ann. redditibus, lib. 2. quæst. 1. num. 11.* fortiùs valebit, quando ejusdem legis ratio, ac finis in redditu censuali urgebit, ut in hoc themate, ubi eadem viget ratio, refrenandi avaritiam creditorum, eadem puniendi eorum aviditatem, eadem sublevandi debitores extortos ad excessum.

18 Insupèr cum imputationis provisio, æquitate nixa sit, *l. Inter Tutores*, ibi, *Æquitas, quæ merum jus imputationis induxit, ff. de administ. Tut.* & æquitas fuit, ut usurarum cursus vitaretur, *l. etiam si*, ibi, *Æquitas compensationis usurarum excludit compensationis usurarum excludit computationem, C. de usur.* non poterit redditauli debitori non assistere, & juvamento esse, quando, sicut certum est, quod dispositio juris, quæ aliquid de æquitate providet, ac supèr aliquo contractu disponit, procedit etiam in omnibus contractibus, quibus potest talis æquitas adaptari, ex *d. l. inter Tutores, & ex l. 4. l. 10. & 21. ff. de Compens.* firmat *Gothofr. in eadem l. inter Tutores, lit. R.* Sic certissimum etiàm est, majorem æquitatem provocare annualem censum ad decem, Pontificio jure introductum, quam constitutio usurarum, civili sanctione præfinita, quæ sex pro centenario excedere non poterat, attento Jure Codicis, *l. eos*, ibi (*cæteros autem homines omnes dimidiam usurarum nomine stipulari posse*) *C. de Usur.* nam dicta dimidia erat usuræ centesimæ, quæ duodecim pro centum importabat, ut notat *Leotar. de usur. q. 4. per tot.* & præcipuè *num. 38.* Et attento jure digestorum in quadrante multotiès sistebat, *l. 21. §. 4. de ann. leg.* & in quincunce *l. 17. ff. de usur. l. 15. & l. 16. §. 2. ff. de Aliment. & Cibar. & l. 7. ff. admin. Tutor.*

Quia de re imputationis dispositionem in omnibus contractibus suum sibi vendicare locum, firmarunt ex aliis *Escobar. de ratiocin. comput. 14. num.*

num. 2. Peregr. cons. 107. num. 2. & 4. lib. 7. Et in omnem casum, tenuit *Tindar. tract. de Compens. art. 5. num. 39. & 40. & art. 6. per tot.* & præcipuè in contractu, & redditu censuali, probat, & admonet Larrea *d. alleg. 24. num. 14. in fine.*

Et contra Fiscum admitti ea de causa imputationem debere, voluerunt, *de Ponte cons. 19. Reg. Valenz. cons. 78. num. 34.* & etiam ad evitandum cursum interesse, firmarunt *de Ponte ibidem, & Præs. de Franch. dec. 644. n. 5.*

19 Nec obicem facit, quòd licèt æquitas eadem urgere videatur, ad vitandum cursum census, ac ad evertendum cursum usurarum; tamen, quia subjecta sunt diversa; nam sors census tanquam non debita, sed demortua penès venditorem, repugnat imputationi, quæ requirit debitum reciprocum, ex *l. Postea quam*, ibi *(Id quod invicèm debetur) ff. de usur. & l. si constat, C. eodem.* Et sors usurarum, quia exigibilis erat, ac debita, imputationi consentiebat. Ideò, ob incompatibilitatem, in utroq; procedere non poterit dispositio eadem.

Nam advertatur, quod in hoc obice manifesta jacet æquivocatio; etenim sub nomine indebiti accipitur, tàm indebitum simplicitèr, scilicèt, quod nullo jure debetur; quam indebitum secundùm quid, scilicèt, quod ideò non est debitum, quia peti non potest. Et confunditur distinctio prædicta notata à *Fabro in rational. in l. in diem 10. ff. de condit. indeb.* Sub qua distinctione, facili negotio, oppositio resolvitur; nam licèt verum sit, quod imputatio non potest fieri cum indebito omni jure, & simplicitèr, *l. continuus 137. §. cum ità, ff. de verb. obligat.* Potest tamen fieri cum indebito secundùm quid, scilicèt, quod peti nequit; Quia sicut debitor, à quo peti non potest, solvere rectè valet, & solutum repetere non potest, *d. l. in diem debitor 10.* sic, & debitum, quod peti nequit, in imputationem venire non repugnat, ut docet *Faber. ibidem in Dec. post med.* quia imputatio; solutio est, *l. si peculium, de stat. homin.* Qua de re, cum sors census ideò dicatur non debita, quia eam creditor petere non valet: sed solùm in libera facultate venditoris est ejus restitutio, ideò sicut potest à debitore restitui, *l. quod certa, 70. ff. de solut.* sic poterit imputari, *d. l. si peculium, & Faber ubi supra*, quia imputatio admittitur semper, ubicumque potest cadere solutio, etsi solutio à creditore peti nequiret, ex *l. Jurisgentium, §. igitur nuda, ff. de pact. & ex l. etiam, ff. de compensat.* concludunt *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 28. n. 12. Arias de Mesa variar. lib. 1. cap. 15. sub num. 3.* alias venditor census, in cujus beneficium est constitutum, ut sors ab eo invito repeti non possit, ex suo beneficio odium, & damnum reportaret; quod repugnat vulgatis juribus.

20 Nec replicetur, hanc responsionem applicari non posse, quando agitur de imputatione in partes diminutas sortis census, quæ sicut in partes, invito creditore, solvi non potest, sic nec imputari; etenim, imputatio ficta solutio cum sit, non potest operari plusquam solutio; quia nunquam plus potest fictio, quàm veritas.

Quia nos dicimus versari in sorte census, cujus natura est, ut in partes redimi possit; Adeò ut pactum contrarium tanquam injustum damnatum veniat à *Navar.* & aliis innumeris, quos sequitur *Duard. de censib. in §. 5. de redemption. quæst. 16. num. 7.* qui etiam *in d. §. 3. quæst. 21. nu. 14.* advertit *Roder.* contrarium testantem, malè sensisse, & veriorem esse sententiam, annuentium censum in partes redimi posse, invito creditore; undè eodem argumento adversarii convincuntur, dicendo, quod sicut, ex sui natura census potest in partes, invito creditore, extingui per redemptionem, sic per imputationem; & exhinc non plus posset fictio, quàm veritas.

At quando prævaleret opinio (quæ verior est) vel pactum, quibus constituitur, censum in partes minutas redimi non posse, invito creditore, et posset habere locum in redemptione conventionali, quam fieri necesse esset per actum retrosimilem, scilicèt, per sortis restitutionem, & partium consensum, ut ex *l. 1. C. quando liceat ab emptione discedere*, notat *Rota*, apud *Cenc. post tract. de cens. decis. 88. num. 2.* Non quidem in redemptione legali, quæ fit per imputationem, à lege ipso Jure, & natura rei exigente, independentèr ab hominis ministerio, ac consensu, *Duard. d. q. 21. num. 13.* quia lex quando imputat, factum creditoris recipientis excessum considerat, ejus voluntatem in acceptando imputationem non exquirit, tenent *Duard. d. quæst. 21. num. 12. Escobar. tit. comput. 14. num. 6. Faber in rational. in l. posteaq. in prima declarat. ff. de compensation.* & ad vitandum cursum tertiarum operatur in instanti, ipso jure, *De Franch. decis. 642. num. 5. Surd. decis. 107. num. 2. & 6. Valenz. cons. 38. num. 36.* & creditoris voluntas si requireretur, nunquam daretur casus imputationis, quia nunquam creditor suo præjudicio, & damno, ex imputatione provenienti consentiret, & provisio imputationis serviret de vento, nàm in nullo casu posset verificari, quia nec creditor usurarius, cum quo expresè loquutus fuit *Scevola in d. l. si non sortem*, potest cogi recipere solutionem in partem, *l. Tutor, §. Lucius, ff. de usur. & ex l. fistulas, §. qui fundum, ff. de contrah. emption. Ottoman. q. 20. vers. Ergo si antè litem, Anton. Gomez variar. cap. 10. num. 2. vers. 3. casu*, & per eadem jura, *Escobar. de ratiocin. d. comput. 14. num. 15.*

Undè sicut creditor usurarius, qui etiàm partem à debitore obsignatam recipere non tenetur, ac recusare potest, & usuras etiam integras percipere, *d. l. Tutor, §. Lucius. ff. de usur.* tamen recipiendo usuras excessivas, vel non debitas, imputare in sortem tenetur, *cit. l. Si non sortem, & d. l. 102. ff. de solution. & d. l. 103, §. si quis autem*, sic creditor censualis, licet invitus non posset cogi recipere sortem à debitore solvente, debebit tamèn imputationem substinere, ex paritate rationis. Quia recipere est in voluntate Creditoris. At post acceptionem, quoniam, factum suum explevit; quo imputationis legi se submisit, ei non solùm resistere non valet, sed præsumitur consentire, nam faciens aliquem actum, videtur se adstringere legi loquenti de illo actu, *Jul. in l. si dica, ff. de acqui. hared.* Imò accipiendo excessum, quia occasione sortis, in sortem etiam accepisse intelligitur, & estimatur, ex *Authör. Bartoli in d. l. si non sortem*, ibi (*Hic verò solu-*

tum

tum pro usuris, directò computatur in sortem, sicut si pra sorte esset solutum, quoniam sortis occasione solvitur.

21. Corruit ex hinc alia objectio, qua imputatio impugnatur, malè scilicet posse dari extinctionem sortis census, absquè intentione venditoris, qui cum solvat in aliam causam, demonstrat, non habere voluntatem redimendi.

Quia, ut diximus, debitor solvens illum excessum, quia occasione sortis solvit, in sortem directò solvisse reputatur, juxtà *cit. Bartoli* monitum.

Eo magis; quòd ad resolutionem hujusce objecti considarare, expedit, Jura in provisione imputationis, solventium intentionem non desiderasse, & expressè statuisse, imputari excessum à debitore, & per errorem, & per conventionem solutum, *d. l. 102. in fin. ff. solut. l. si non sortem, ff. condit. indeb. & l. cos, §. si quis autem, C. de usur.* ac per verba præceptiva, & importantia necessitatem, *cit. l. si constat*, ibi (*ipso jure, pro soluto compensationem haberi oportet*) independenter ab hominis facto, & consensu, *Duard.* in puncto *d. quæst. 21. num. 12. Fab. in d. l. postrèaquam, in 1. dec.*

22 Nec obiiciatur, quòd in debito censuali ullo modo admitti potest imputatio: Tum quia venditor repetere, & condicere potest solutum, nè aliàs invitus redimere cogatur, quod Pontificio jure vetitum est: tum quia emptor, qui non potest retinere, & imputationem opponere adversus venditorem repetentem, non debet cogi ad retinendum; & impugnandum, nè ad imparia judicentur, quod voluit dicere *Olea*, licèt multis verbis se involuisset, *de cess. jur. tit. 6. quæst. 10. num. 43. & 44.*

Siquidem responsio prompta est; nam verum non est, posse venditorem solutum excessum repetere, ac condicere, quia statim ac creditor excessum accepit, illum lex in sortem imputavit, qua imputatione, abstulit jus condicendi à debitore, qui solvit, & exemit ab obligatione restituendi creditorem, qui recepit. *d. l. si non sortem (Divus Severus rescripsit repeti quidem non posse, sed sorti imputandum)* & insimul cautum reddidit, creditorem à molestia repetitionis: & debitorem conditionis beneficio privatum, tutum fecit pro ea parte ab usurarum solutione, *l. ejus*, ibi, (*usuras non posse reposci manifestum est*) *C. de solut.*

Nec verum est, quod venditor, quia repetere non potest, invitus redimit; quia non tùnc redimit, quandò impeditur repetere; nec ideò impeditur, ut compellatur redimere; sed excluditur à repetitione, quia anteà redemit, quàm repeteret. & quia, cum solvendo excessum ex suo facto imputationem causavit, eidemq; ex hinc consensisse extimatur, juxtà *Bart.* effatum in pluriès *mem. l. si non sortem*, & juxtà id, quod dicitur de venditore census, qui ob moram in solvendo tertias, sortis redeptioni locum præstans, non dicitur invitus restituere, sed ex illa mora repetitioni consentire, ut ex *Gabriel. & Navar.* docet *Duard. post tract. de Censib. decis. 152. num. 11. & seq.* necesse habet eandem semper approbare; tùm quia, quòd semel placuit, amplius displicere non potest; tùm quia excessus solutus tanquam in sortem imputatus, non existit, ut repeti valeat.

Imò nec poterit reperiri venditor census, cui imputatio displiceat, & qui repetere desideret excessum ob sui beneficium in sortem imputatum. Si imputatio, quæ supponit utriusquè partis utilitatem, *l. 1. C. de compensat. & l. ex bis, 8. in fin. ff. quæ in fraudem creditorum, Faber in l. ideò 3. ff. de compensation.* & in interesse debitoris est fundata, cujus potiùs interest censum extinguere, quam excessum simpliciter repetere, *l. Ideò, ff. de compensat. cum juribus supra notatis*, sicut efficacissimè concludit, quod nullus debitor censualis poterit imputationi non consentire, cum nemo sit, qui, quod sibi prodest, non appetat: Sic advertit, quod argumentum contrarium tanquam fundatum super casu incerto, & ferè impossibili, vanum est, & non attendendum.

At quid implicaret, si venditor imputationem approbare cogeretur, & eidem invitus assentire? Quæ lex vetat, ut ad id compelli possit? quæ repugnantia contrarium suadet? Pontifices ordinarunt, ut per emptorem, vel ejus acto, aut conventione, venditor cogi non possit ad redimendum, ut *Martinus V. en Bulla*, ibi, (*Sed ad hoc hujusmodi Census venditoris inviti nequaquam per emptores arctari, vel astringi valerent*) & *Pius V. in sua Bulla de Censib.* ultrà personas emptorum ordinatio non extenditur; ex *l. si servum, §. non dixit, ff. de acquir. hæred.* firmat *Cenc. de Censib. quæst. 104. num. 7. vers. nec repugnat.* Omnes alii casus coactæ redemptionis dannati non intelliguntur, & legitimè procedunt, *Cenc. ibidem, & Duard. tract. de Censib. tom. 2. §. 5. quæst. 14. vers. Imò, & fidejussores.*

23 Sic fidejussorem posse compellere, venditorem ad redimendum, quia ejus meliorem conditionem facit, firmarunt, *Cenc. & Duard. ubi sup. Cancer, par. 2. cap. 5. num. 5. & seq.*

Sic coheredem redimentem suam partem posse coarctare cohæredes ad suas partes redimendas, eadem de ratione ex multis tenuit *Cenc. ibidem, num. 29.*

Imò, & tertium posse redimere, invito debitore, & ab eodem extorquere sortis restitutionem, vel census continuationem, probant *Duard. de censib. tom. 2. §. 5. qu. 23. num. 20. & seq. & Cancer ubi supra.*

Undè, & fortiùs poterit id lex. Quæ sicut ab omni usurarum suspicione, & dolo vacat, quod fuit causa, ut emptor compellere venditorem ad redimendum prohiberetur, ut advertit *Rota apud Cenc. decis. 182. num. 6. post tract.* sic & meliorem conditionem venditoris faciendo regulam habet pro se, *l. solvendo, ff. de neg. gest.* Imò lex eo faciliùs, & potentius facere id potest, quod non compellit directò venditorem, ut solvat ad redimendum, sed solutum imputat, cui natura ipsa rei videtur consentire, *Duard d. qu. 21. num. 13.* Et per obliquum ex ejus facto damnoso, causat debitori beneficium; & ut celerius conferat, ipso jure operatur, secundum verum modum conferendi beneficia multis, sine juris repugnantia, ut distinguit *Gothofred.* conciliando, *l. invito, de reg. jur. in d. l. solvendo, lit. P.*

Valeat nè constitutio census ex pretio redacto

24 à

24 à mercibus anteà venditis, vel ex debito ex alia
causa, affirmativè sentit Conc.de censib. qu.48. à
nu.38. & non dissentit, si rectè perpendatur, Fe-
lician. de censib. lib.1. cap. 4. à nu.10. Duard. de
censi. qu.48. nu.38. Rodriq.lib.1. qu.13. à num.1.
vers.Ego sub correctione, hoc non intelligens si spe-
cies justo pretio fuerit æstimata, nam alias si plus
justo pretio, non rectè agi, concludit, confirmat
Avend.de censib.cap.38. num.2. & concinunt tra-
dita à Mastrill. ad Petr. Gregor.de censib. qu.5. sub
nu.224.& à Duard. qu.24. nu.4. & deflectunt ex
hac ratione ad prag.1. de contractibus hujus Regni,
per quam improbantur contractus censuales ini-
ti ex pretio bonorum plus justo æstimatorum, ubi
latè Reg. Rovito, & Novar. quinimò idem Avend.
25 cap.27. à nu. 6. notabili ère scribit, esse rem æsti-
mandam pretio infimo, non autem medio, vel su-
premo,& juxta morem Regionis, notant Gratian.
discept.forens. cap.589. nu.16. Cenc.qu.47. à nu.3.
attento valore currenti tempore contractus, Sard.
cons.151. num.7. lib.2. ex text. in l.voluntate,C.de
rescind.vend. Castrens. in l.ad rescindendam, C.eo-
dem, Jas.cons.53. col.pen. lib.2. Gratian.discept.fo-
rens.cap.600. nu.6.
Hinc nomen debitoris, receptum loco pretij,
validum cont actum reddat, omnes concludunt,
illud debere esse exigibile, sinè sumptu, absque
difficultate, non solum tempore contractus, sed
omni tempore, Roder. qu.13. ex num.35. Mastrill.
cit.loco, verbo, Pecunia numerata, num.177. Sal-
gad. in labyr.cred. par.1. cap.40. nu.65.
26 Et modos quibus pretium rei definiatur, recen-
set Avend.add.c.27.à n.21. nempè omissis aliis, te-
stium depositionibus, qui de illo specicè testificen-
tur, Covarr.l.b.2. var. cap 3. Pinell. in l.2. C. de re-
scind. vend. p.3. cap.fin. à num.8. juramento æsti-
matorum, Pinell. add.cap.fin. Jo:Lup.de usur.2. §.5.
num.124. & ex instrumentis venditionis similium
rerum, Lup.cit.§ 5. nu. 18. aliique quos Cavalcan.
laudat dec.45. num.48.
27 Sed census contra legem constitutus, an vali-
detur ratificatione, vel solutione fructuum illius,
seù tertiarum negativè resolvunt Rodriq. lib.1.qu.
9. num.4. Felician. lib.2. cap.1. num.24.Rota Ro-
mana apud Concium dec.543. num.20. Duard.§.2.
qu.21. num.27.& lib.2. §. 5. qu. 16. à num. 6. &
Salgad. add. tract. p. 1. eod. cap. 40. non enim de-
pendet validitas contractus à partium voluntate,
sed à lege, propterea in eo locum non vendicat
regula text. in l.cum à matre 14. C. de rei vendic.
quem exornat Ann.alleg.23. nu.8. & 9. nec Dio-
cletiani,& Maximiani sanctio, in l.2. C. de rescind.
vendit. quam contractus census consignativi non
agnoscit. Quod si unus nummus deficiat, aliqui
dixerunt censum nullitati obnoxium esse, alii re-
ducendum fore, de quo alibi diximus, & pertra-
ctant Felician. lib.1. cap.90. num. 12. Greg. qu.8.
& ibi Mastrill. ex num. 211 Less.de Justit. & jur.
lib 2. cap.22. dub.15. Jo.de Salaz.de censib. dub.23.
num.4. Rodriq. lib.1. qu.7. Avendan. cap.36.n.14.
Duard. §.2. qu 26. nu. 14. Reg. Rovit. in alleg. in-
fortis per Reg. Tap. in cit. pragm.1. de censib.lib.4.
jur.Regn. nu.82. vers.Remanet modò,& per ipsum
Rovit. in pragm.2. ex num. 4. de censib. idem Reg.
Tap. dec. S. C. quorum meminit Judex Franc. Ma-
ria Prat. lib. 1. discept.forens. cap. 15. à num.34.
Prast.Merlin.controv. cap.96. ex num. 17. Mastrill.
decis.94. nu.13. & dec. 245. Farinac. inter noviss.
decis.Rot.Rom.dec. 159. Gratian.discept.forens.cap.
111. & num.10. & cap.543. nu.6. Gait.de credit.
cap.2. tit.7. num. 1580. Leotard. de usur. qu. 64.
num.37.
28 Ex quibus dicebam in consessu doctissimorum
virorum, quod si apparet evidentèr, & inprom-
ptu, debitorem census non habuisse sortem,
vel subesse legitimam causam, negandi solutiones
census, non esse manutenendum creditorem, in
possessione, etiam si pluries exigisset à census ven-
ditore, ex Pest. observ.62. pag. 223. Duard. de cen-
sib. qu.20. nu.1. haud refragante decis. 376. apud
Præs.de Franch. nam ibi debitor erat emphyteuta,
& fruebatur re aliena, fructus percipiebat, Archie-
piscopus dominus directus dixerat de nullitate
contractus ex causa modicitatis census. Unde in
casu victoriæ, & succumbentiæ erat debitor em-
phyteuta, & proindè, nil mirum, si contrarium
decidit Concistorium Siciliæ apud Giurb.dec.100.
à nu.36. & non illepidè hæc perpendit Anichin.de
prævent.cap.2. dub.4. ex num.140.
Indicavimus etiam in ritu 166. num. 16. pa-
29 ctum, ut propter defectum solutionis tertia-
rum, vel aliam ob causam possit sors repeti, &
contractus rescindi, non subsistere in contractu
vitalitio, subnectimus nunc Genuens.in prax. cap.
10. nu.6. Reg.de Ponte cons.41.lib.2. P.Molfes.cons.
8. Reg.de Marin. lib.1. quotid. resol.cap.195. n.15,
& cap.306. Reg.Tap. nedùm in decis.S.C.25.ibi ad-
ducta, sed in jur.Regn.tom.4. prag.2. de cens.num.
124. Ricc. in prax. Eccl.resol.93. Novar. ad prag.2.
de censib. collect.3. quasi omnes edocentes, non
posse liquidari instrumentum census vitalitii pro
capitali.
30 Siquidem hic contractus eatenus permittitur,
& sustinetur, quatenus sors non potest repeti, alias
esset usurarius, & prohibitus ex traditis per Bald.
vol.3. cons.210. Dec. cons.123. vers.tertiò in prædi-
cto casu, n.1. Molin. de contract. qu.388. sub n. 6.
Felician. de censib. lib.1. cap.7. sub num.19. vers.
Quintò ubi debitor, & conferunt tradita à Grivell.
decis.Dolan.83. num. 7. & aliis adductis à Regente
Rovito in pragm.2. de censib. num.6. ac plenissimè
à Salgad.in labor.cred. par.1. cap. 20. à num.7. fit
enim hujusmododi contractus per viam emptionis
puræ, ut per Gayll.lib.2. observ.8. & Salgad.nu.7.
& emptor census vitalitij dicitur emere usumfru-
ctum, ut tradit Gratian. discept. forens. cap. 756.
nu.5. Leotard.de usur. qu. 49. cumquè in contra-
ctu emptionis pretium ita detur, ut venditoris om-
ninò fiat, ad text. in l.1. ff. de contrah. empt. l.11.
§. in primis, & in l.Julianus, §. veniunt ff. de act.
empt. Leotard.q.61. in prin. & in hujusmodi census
31 vitalitij contractu illud, quod solvitur pro em-
ptione census (quod vulgò capitale appellatur) non
retinet nomen capitalis, sed pretii, prout docet in
puncto Baldus vol.2.cons.154.sub nu.3 sequitur, ut,
attenta natura census vitalitii, ullo unquam tem-
pore possit repeti solutum pro emptione ipsius ex
parte emptoris.
Nequè potest idem pretiū restitui à venditore,
etiam volente exercere pactum de retrovenden-
32 do, in contractu fortassis appositum; quia, atten-
ta primitiva natura census vitalitii, non remanet

in facultate venditoris census, restituere eamdem quantitatem in pretium solutum, ut se eximat à solutione tertiarum, & pactum de retrovendendo non sustinetur.

Si enim concederetur hæc facultas venditori, committeretur usura ab emptore, quoniam reciperet intereà tertias, ad rationem quindecim pro centenario, & rehaberet exindè idem pretium solutum, quod est omninò prohibitum, usuræ enim non possunt exercere centesimam partem, *per tex. in l. nihil interest, ff. de naut. fæn.* & prohibentur non solùm recipienti, sed etiam danti, ac propterea denegatur venditori facultas, restituendi illud idem, pro quanto hæc restitutio esset occasio, committendi usuras, cùm non solùm sit evitandum malum, sed etiàm occasio mali, ex *tex. in l. 3. §. fin. ff. de ann. leg.*

Hæc discussa acerrimè fuere in causa Ill. Comi-
33 tis Quaranta, cum Gubernatoribus Montis Misericordiarum, & pauperum erubescentium, hæredibus Ill. Ducissæ Gravinæ. Etenim in discussione relationis ceditorum q. Ducis Gravinæ, Antonij Ursini, inter quos Ill. Ducissa Gravinæ fuit relata 16. loco creditrix pro summa duc. 8415. uti cessionaria hæredum quon. Augustini Doria, dubitari contingit, àn creditum dictorum de Doria, quod pro quantitate prædicta repræsentatur ab Ill. Ducissa, & attento tempore contractus, & assensus, est posterius credito Ambrosii de Nigro senioris possit juvari ãterioritate crediti Julii Cẽturionis, creditoris ãterioris dicto Ambrosio, & dimisso pecunia præfati Augustini, cessis Juribus, ad beneficium Illius.

Cumquè creditum dictorm hæredum de Doria cedentium formaretur ex pluribus summis, nempè ex ducatorum 4919. debitis ex causa census perpetui venditi ab Ill. D. Antonio de anno 1608. ex duc. 3221. debitis, ex causa census vitalitij venditi ab eodem de mense Septembris 1497. pretio duc. 15. m. & deindè conversis in capitale dicti census perpetui in dicto anno 1608. ex duc. 11666. in quibus anno prædicto fuit assertum, remansisse duc. 15. m. solutos prò annuis redditibus vitalitijs, stante morte nonullorum, ad vitam quorum fuerat facta venditio, qui duc. 11666. unà cum præfatis duc. 3221. fuerunt postmodum conversi in censum perpetuum, ut supra: & ex quantitatibus debitis ex causa interesse decurso post graduationem creditorum dicti Ill. Ducis, sequtam de anno 1629.

Dicebat insignis Advocatus hæredum Ambrosij de Nigro, Dom. Franciscus Antonius Andreassus cessionem factam à Julio Centurione non prodesse dicto Augustino cessionario, quo ad prætensam anterioritatem respectu tertiarum, tam vitalitiarum, quam decursarum ab anno 1608. ex causa census perpetui, quia hæ tertiæ dependent ex contractibus initis inter dictum Ducem, dictumque de Doria, nulla præcedente Jurisluendi cessione, quæ neque præcedere poterat, quia Julius Centurione dimissus erat creditor ex causa mutui, & in Regno absolutum est, emptorem census non alia potiri anterioritate pro tertijs, nisi, quam sibi concedit dies contractus, haud refra-
34 gante, quod capitale solvatur creditori anteriori, cessis Juribus, nisi fiat emptio census, prævia cessione Jurisluendi, juxta decisiones relatas à *R. Capyc. Latr. dec. 16. tom. 1. R. Marcian. lib. 2. disp. 75. num. 15. & D. Consil. Staiban. resolut. 81.* alijque confirmant à nobis adducti in *Ritu 166. num. 139. & 140.* quibus addimus *Oleam de cession. jur. tit. 5. q. 1. ex n. 10.*

Et quoniam, ex adverso contendebatur, cessionem factam a Julio Centurione prodesse saltem dictis de Doria, ad præstandum anterioritatem pro duc. 11666. in quibus præfatus Dux, & Augustinus asseruerunt remansisse duc. 15. m. solutos in an. 1597. in pretium census vitalitij, & pro quibus in anno 1608. fuit facta venditio census perpetui stante reservatione primorum Jurium, dicebat idem advocatus, cessionem prædictam, neque juvamento esse pro prædictis duc. 11666. quandoquidem supradicti duc. 15. m. quos soluit dictus Augustinus, vinculatos, ut solverentur Julio Centurioni, fuerunt soluti in pretium census vitalitij, cujus natura est, ut capitale omninò sit perditum, non demortuum, nec ullo unquam temporè eadem quantitas possit rehaberi, ac proindè, dùm Augustinus Doria non remansit creditor ejusdem Ducis in prædictis duc. 15. m. Jurium cessio facta contra Ducem pro summa prædicta, quæ alioquin esset proficua, non potuit in prædicta facti specie, prodesse abstracto debito, quia à quo abstrahitur prædicamentum, abstrahitur, & prædicatum, ad *text. in l. 1. ff. de dol.*

35 Et facta relatione in S. C. à *Dom. Regente Antonio Miroballo*, tùnc Consiliario, sub die 31. Januarij 1659. manavit scitum, junctis classibus S. C. *quod hæredes Ducissæ Gravinæ remaneant graduati 16. loco pro rata pretii census vitalitii, liquidanda, absque tertiis*. Ex quibus videtur duo habita fuisse pro veris, alterum quod contractus census vitalitij poterat resolui vigore pacti de retrovendendo in eo adjecti, & proindè pro repetitione pretij, prodesse cessionem creditoris dimissi, sed tertiàs non gaudere anterioritate, vigore cessionis obtentæ. Alterum, quod pactum de retrovendendo pro eodem pretio non sustineatur, & illud esse reducendum, tanquam illicitum, ad justitiam, & deberi ratam pretij liquidandam, habito respectu ad decursum vitæ emptoris dicti census De quo propositis nullitatibus à prædicto de Nigris, potissimum, demonstrando cessionem factam in beneficium Augustini de Doria remansisse prorsùs inutilem, qui in actu emptionis census vitalitij minimè remansit creditor Ducis Gravinæ in aureis 15. mil. solutis Julio Centurione, neque purè neque sub conditione resolutiva, non obstante pacto de retrovendendo in instrumento apposito, facto verbo, junctis etiam aulis S. C. *referente Doctissimo Consiliario Paulo Staibano*, prævia maxima discussione, fuit provisum, nullitates obstare, de mense Maij 1662. in Banca de Amico.

36 Quin, conclusionem, firmatam à *Novario in cit. collect. 363. num. 7. de censib. Zach. decis. 28. num. 20. & decis. 48. num. 15. Noguerol. alleg. 32. n. 3.* quod census vitalitij semel inesse producti, possint converti in emptionem census perpetui inter eundem debitorem, & creditorem, admit-

mus

mus, cum declaratione, reſcripta à *Salgad. n.* 27. ex *Feline*, & alijs, quos laudat; dummodò ſcilicèt non fiat venditio cenſus poreptui pro eadem quantitate, numero, quæ fuit ſoluta, ſed tanto minoris, habito reſpectu ad vitæ decurſum à die emptionis cenſus vitalitij, alias contractus injuſtitia niteretur.

Nec benè deducitur, quod ex quo cenſus vitalitius poteſt converti in perpetuum, ergò vitalitius habet in ſe capitale, & illius emptor in initio conſtitutionis ipſius remanet creditor pretii ſoluti ut capitalis, dum in emptione cenſus perpetui, in quē poteſt converti vitalitius, neceſſariò requiritur capitale; etenim quādo vitalitius cōvertitur in perpetuū contractus nō ſit per viam reemptionis, quia hęc reemptio in vitalitio omninò prohibetur tàm emptori, quàm venditori, ſed ſit per viā novæ conventionis, & venditionis cenſus vitalitij, quæ ſit eidem debitori; ſeù venditori, æque, ac ſi ei venderetur uſufructus, cui vitalitius cenſus æquiparatur, ut *per Salgad. d. cap.* 20. *à num.* 24. & 27. cumque qui prius erat emptor, & dominus cenſus vitalitij, ſtante venditione, conſequturus ſit pretium illius, dum quælibet res recipit æſtimationem in genere ſuo, *ad text. in l. pretia rerum ff. ad l. falcid.* & venditionis contractus pretium requirit, *ad tex. §. pretium. inſtit. de empt.* hoc pretium, ſivè æſtimatio cenſus vitalitij venditi à creditore, convertitur in cenſum perpetuum, medio actu occultato, *ad tex. in l. ſingularia, ff. ſi. cert. pet.* & qui prius erat debitor ex cauſa cenſus vitalitij, ſit debitor ex causa cenſus perpetui tàm pro tertijs quam pro capitali, quod eſt pretium ab ipſo debitum, ex cauſa venditionis cenſus vitalitij: Atque ideo poterit ex hoc juſtè inferri, quod cenſus vitalitius in eſſe productus, habeat in ſe pretium, non autam quod habeat capitale, & poterit ex prædicta concluſione deduci quod ſtante venditione cenſus vitalitij, quæ ſit in actu converſionis illius in cenſum perpetuum, venditor fiat eo tempore creditor debitoris ſui, nō quod creditor pro pretio vitalitij.

RITUS CCXXXVIII.

ITèm quod poſt terminum datum ad probandum, non recipiantur aliquæ ſcripturæ, verùm, ubi pars producere vellet, Curia accipiat ipſas & non ponantur in proceſſu, ſed teneat eas magiſter actorum, & ſcribantur in eis præſentatæ poſt terminum, ſcilicet die tali, &c. poſt terminum, &c. Judices deindè videant eas ad eorum declarationem, & recipiant dicto modo etiam poſt concluſum.

S U M M A R E R U M.

1 *Hujus Ritus ſanctioni, quod lapſo termino, non recipiantur ſcripturæ collimat diſpoſitio Conſtit. Regni & lite ligitimè conteſtata, Rituum 239. & 240.*

2 *Pragm. 11. de ordin. Judic. permittit, recipi ſcripturas, etiàm poſt concluſionem in cauſa factam, cum clauſula reſervativa in forma, quidq; ejuſmodi clauſula importet.*

3 *Etiàm dicta clauſula non exiſtente, in Regno non ſervantur in hiſce Ritibus diſpoſita, ſed jus commune, quod ad concluſionem uſquè illarum præſentationem fieri patitur.*

4 *Ad paria judicantur eſſe concluſum, & ſententiatum in cauſa.*

5 *Bal. doctrina in cap. cum dilectus de fide inſtrum. perpenditur.*

6 *Hodiè nedùm illæ recipiuntur, etiàm poſt concluſum, ſed etiàm tempore expeditionis cauſæ, & uſq; ad ſententiæ prolationem incluſive tàm ſi ab actore, quàm ſi à Reo præſententur.*

7 *Quæ noſtrorū Tribunalium praxis recepta quoquè extat in Senatu Cataluniæ.*

8 *Terminus ad concomitandum tales ſcripturas, ſivè publicas, ſivè privatas præſentatas, & ad impugnandum illas conceditur.*

Dummodò privatæ aliquam fidem faciant.

9 *Cæſaris Urſilli placitum, terminum eſſe impartiendum, ad comprobandam apocam trino teſte ſignatam, poſt concluſum in cauſa, approbavit S. C. apud Reg. Sanfelic. deciſ. 146. in fin. tom. 1.*

10 *Publicæ ſcripturæ, etiam illæ dicuntur, quæ aliqua probatione indigent, & deciſio R. C. adducitur.*

11 *Scripturæ ex archivio extrahendæ ut probent, quę concurrere oporteat.*

12 *Terminus datur ad concomitandū copiam authoritate Notarij exemplatam poſt concluſum, productam.*

Deciſio S. C. affertur, quia impartitus fuit terminus ad concomitandum copiam Bullæ Papalis.

Materia ſcripturæ privatæ, remiſſivè, tangitur.

13 *Poſt concluſum in cauſa, obſtringitur principalis recognoſcere literas miſſivas.*

14 *De termino ad impugnandum ſermocinantur DD. qui recenſentur.*

15 *Terminus ad impugnandum, an concedatur adverſus ſcrituras forenſes, ſivè judiciales inquiritur, & contrariæ determinationes recenſentur.*

16 *Hic terminus diſtat à termino ad repulſam.*

17 *Practica, circa dationem hujuſmodi termini ad impugnandum in ſcripturis contenta, quod quando contentum in ſcriptura fuit ennunciatum in libello tunc ille non concèdatur adverſus ſcripturas præſentatas poſt concluſum, Authori non ſatisfecit, & quarè.*

1 HUjus *Ritus* ſanctioni prohibenti, lapſo termino ſtatuto per Judicem ad probandum in cauſa, non recipi ſcripturas, ab altera ex partibus præſentatas, ſed extrà proceſſum teneri ad inſtructionem ipſius Judicis mandantis, collimant diſpoſitio, *Conſt. Regni Neap.* exordientis, *Lite*
2 *legimè conteſtata*, necnon *Rit. ſeq.* 239. & 240. ſed *prag. Curſu dilationum*, quæ eſt 11. *de ordin. Judic.* permittit, recipi etiam poſt concluſionem, in forma tamèn factam, ſcilicet cum reſervatione præſentandi ſcripturas infrà dies quatuor ex *dec. Affl.* 271. ideoque vigere obſervantiam in S. C. faciendi concluſionem cum clauſula, ſalva productione ſcripturarum, ſcribit *Urſill. ad Affl. dec.* 283. *num.* 14. ſcilicèt publicarum, non au-

tèm

tèm privatarum, quæ de se fidem non faciunt, ex
altera ejusdem Affl. dec. 272.
Videatur insupèr Cappella Tholos. decis. 14. de
conclusione, cum prædicta clausula, loquente.
Quæ reservatio producendi scripturas ex antiqua
praxi, & si non fuerit specificata intelligitur in
conclusione simplicitèr facta, juxta placitum Præsid. Vincent. de Franch. decis. 631. vers. an verò,
Gallupp. in prax. S. C. p. 2. cap. 29. nu. 8. vers. 7.
& proindè, etiàm tali non existente clausula, ob-
3 servari in S. C. & Curijs Regni dispositionem ju-
ris communis, non dictorum Rituum admonent
tùm Isern. tùm Affl. in add. Constit. lite legitimè,
alteraquè, Jurisperitorum, tùm Marant. in 6. p.
actu 8. num. 47. & seq. quorum sententia Muscatello displicet p. 7. Glos. Scripturæ sub num. 9. eo
fultus supposito, quod jus commune ad conclusionem usquè illarum præsentationem fieri patitur
scil cèt exclusivè, in cap. cum dilectus de fide instrum. ubi Felin. plures adnectit ampliationes, &
restrictiones, Ant. de Amat. decis. Marchiæ 95.
idemque Marant. inibi fatetur Episcop. Camp. ad
Oliu. in Rit. Curiæ Archiep. Neap. 33. num. 9. ea
ratione quam Caravit. rit. seq. perpendit num. 2.
quod ad paria judicantur esse conclusum, & sen-
4 tentiam prolatam in causa, Marc. de Mantua sing.
25. num. 4. Muta ad Consuetud. Panormi, cap. 5.
num. 30. Herculan. de attent. cap. 22. num. 10.
Surd. cons. 150. num. 77. Reg. Valenz. cons. 46.
num. 24. lib. 1. Marc. Anton. Eugen. cons. 21. nu.
20. Præs. Merlin. controv. forens. cent. 2. cap. 23.
num. 14. Dom. Judex Francisc. Maria Prat. ad
Muscat. par. 6. Glos. Scripturæ, vers. Undè cum
ad paria, Masul. ad Capyc. dec. 82. num. 6. Præs.
de Franch. dec. 286. n. 4. & 7. & Amend. ibidem,
num. 6.
5 Ita quod opinamur doctrinam Bald. in eodem
cap. cum dilectus, num. 4. quam libenter insequitur Muta in decis. Sicil. 19. sub num. 8. instrumenta produci posse usquè ad sententiam, etiam
si Judex cœpisset illam legere, nec dùm pervenisset ad absolvendum, vel condemnandum, restringendam esse in ea causa in qua non est conclusum, quo casu in initio dixerat, illius text. virtute, licere instrumenta exhibere usquè ad sententiam diffinitivam dicit itaque Muscatel. ex dispositione Juris Communis, licere usquè ad conclusionem; usu autem Regni etiàm postmodùm præsentari posse, annuit idem Muscatel. quod tamèn
rejicit Maranta in calce dicti numeri 47. sequitur
Jacob. Serra in allegationibus per Reg. Rovitum rescriptis in pragm. 2. num. 104. de jurisd. invicem non turb. ac propterea exolevisse observantiam hujus Ritus, alteriusque 240. subdit eod. in
loco Caravit.
6 Sed novissima inolevit in nostris Tribunalibus
inconcussa praxis, admitti scripturas, tam publicas, quàm privatas ab Actore, & Reo præsentatas, nedùm post conclusum in causa, sed etiam
tempore illius expeditionis, & usque ad sententiæ
prolationem exclusivè, de qua testatur Cons. Gizzarell. dec. 41. nu. 1. inquiens nu. 8. post hunc Ritum, memoratosque 230. & 240. contràrium suadentes, supervenisse prag. Reginæ Isabellæ registratam infrà in Ritu 288. quia provisum extitit, procedendum in Regno summariè, simplicitèr, & de
plano, sola facti veritate inspecta, sublatis subtilitatibus juris civilis, quamquè à Gizzarello perpensam rationem, ipso relato, tradit Dom. Judex Franc.
Maria Prat. ad Muscat. add. Glos. Scriptura, & lib.
2. discept. forens. cap. 35. num. 39. & iterùm pract.
observ. lib. 1. observ. 42. num. 8. vers. id quod habet,
& antè Gizzar. cogitavit noster Carav. post num. 1.
vers. ratiö istius, Gizzar. quoque meminit Reg. Rovit sup. prag. 13. num. 6. de ordin. Judic.
7 Quæ quidèm nostri S.C. praxis recepta quoque
extat in Senatu Cathaluniæ, testes sunt Jo. Petr.
Fontanell. decis. 371. tom. 2. num. 23. extollens Muscatell. Peguer. in prax. civil. rub. 21. de denunc. process. num. 11. Ripoll. variar. resol. cap. 6. de denunc.
process. num. 57. addimus prætereà videndos Mynsing. observ. 66. cent. 6. & Gratian. decis. Marchiæ
198. multa scribentes hùc spectantia.
8 Exhibitis igitur scripturis, competit edenti terminus ad illas concomitandum, alteri verò parti
ad impugnandum, & concomitari possunt omnes
scripturæ publicæ, & privatæ, tex. est expressus
in cap. series extrà, de test. Affl. decis. 115. 116. n. 5.
vers. Item fuit practicatum, Alex. cons. 213. nu. 18.
vol. 2. Roland. cons. 88. in fin. vol. 3. Lanfranch. in
cap. quoniam contra, vers. testium, nu. 73. aliàs 323.
extr. de probat. Marsil. decis. 40. dummodò tamen
de per se privatæ aliquam fidem faciant, Franc.
Marc. dec. 478. nu. 5. p. 1. Affl. cit. decis. 271. & 272.
tradens S.C. denegasse ejusmodi terminum super
scriptura, quæ de se non probat, monetque Præs.
de Franch. dec. 631. nu. 1. Carav. adducens Reg. Tapia in pragm. 14. incip. post conclusionem, tit. de
ord. Jud. Thor. p. 1. compend. decis. Neap. verbo Terminus ad concomitandum scripturas, & rursùs, ad
concomitandum apodixas, Peregr. dec. 14. ex nu. 11.
Cæsar verò Ursill. ad Affl. mox cit. decis. firmat, impartiendum esse terminum ad comprobandum
9 apocam trino teste signatam, post conclusum exibitam, insequitur Borrell. p. 2. summ. decis. tit. 26.
num. 89. quin, ipsemet Affl. in cap. 1. nu. 44. si de
invest. int. dom. & vasall. lis oriat. cujus meminit
Andr. Gayll. pract. observ. lib. 1. observ. 107. nu. 15.
necnon noster Carav. num. 4. concessam in S. C.
memorat brevem dilationem, ad examinandum
super comprobatione apocæ testium subscriptionibus non munitæ, conclusione tamen minimè
rescissa, & quod testium examen extrà poneretur
processum, & haberetur de eo ratio, quæ de jure
habenda erit, sequitur Thor. p. 1. compend. verbo,
conclusione, & firmat Carav. relato Reg. Sanfel. in
prax. S.C. sect. 57. num. 22. & decisum ipsemet tradit decis. 146. in fin. in apoca trino teste notata,
& admonet Dom. Judex Franc. Maria Prat. add. observat. 42. à num. 11. & ad Muscatell. p. 7. Glos. præsentatas, versus finem.
10 Unum adverto in hac materia, publicas scripturas illas etiam dici, quæ aliqua comprobatione
indigent, & de his propriè sermocinatur Affl. in
add. dec. aliàs enim si essent omninò publicæ, &
in formam publicam reassumptæ, ad quid opus esset testibus pro illarum comprobatione? Certè ad
nihilum, intelligendum igitur regularitèr de his
scripturis, quæ de per se faciunt aliqualem fidem,
sed non sunt in publicam formam redactæ, itaut
defectus formæ suppleatur ex probatione facienda
per testes, ut notabilitèr declarat Decan. Lerti
con-

conditio, §. quoniam, num. 8. verſ. & locum habet, ff. ſi certum petatur, cujus poſt *de Franch. d. decif.* 631. *nu.* 1. meminit *Sanfelic.cit.dec.*146. *nu.*9.*p.t.* ideoque Civitas Aquilæ fuit in Regia Camera admiſſa, ad concomitandum ſcripturam, continentem privilegium Frederici Imperatoris, ſumptam ex alia copia, ſeù regiſtro non authentico, ſub die 12. Junij 1596. facta relatione per Præſid. Valcarzel, in Banca Gallucii.

11 Sripturæ verò ex Archivio extrahendæ, ut probent. quæ concurrere oporteat: enarrat *Rota decif.*apud *Farinac.*549. *centur.*5. *in Terraconenſis Juris* 28. *Februarii* 1593. *coram ampliſſimo Cardinali Mellino*, & nos diximus *Rit.* 26. *num.*6. & 7. *tom.*1. *Novir. dec.*6. quæque ut aliquis cogi poſſit ad illas exhibendas, reſcribit altera apud eundem *Farinac.decif.* 235. *in Eſina bonorum* 10. *Martii* 1583. *coram Blanchetto,cent.*2.

Præterea dari terminum ad concomitandum copiam authoritate Notarij exemplatam poſt concluſum productam ſcribunt *DD.* apud *Maſcard.de probat. concl.* 711. *nu.*26. *verſ. hanc limitationem, Prat.add.obſerv.*42. *nu.*16. & collimat determina-
12 tio relata ab eodem *Sanfelicio cit.* in cauſa hæredum Decii Cinque, cujus meminit *Thor. in ſupplem.compend. decif.verbo,Terminus ad impugnandum*, quia, S.C. junctis aulis, ſub die 19.Novembr. 1614. *referente D.Conſ, D.Felice Januario Marchione S.Maximi*, fuit impartitus terminus ad concomitandum copiam Bullæ Papalis, in proceſſu præſentatam, in cauſa Ill.D.Alexandri de Sangro Patriarchæ Hieroſolymæ Abb. S. Triphoni cum Univerſitate Bavalli, teſte *Thoro par.*3. *comp.decif. ſect.*3. *verbo, Terminus ad concomitandum*, cujus meminit *Prat.ad Muſcat.in cit.Gloſ.præſentatas.*

Materiam verò ſcripturæ privatæ enucleant *Suarez de Paz in prax.* 4.*p. tom.* 1. *cap.*1. *num.*21. *Genua de ſcriptur.priv. lib.*1. *pag.mihi* 65. *Gait.de credit. cap.*2. *tit.*9.*nu.*27.*cum ſeq.*

13 Et quod poſt concluſum in cauſa obſtringatur principalis recognoſcere literas miſſivas, & ſcripturas privatas, ſcribit *Giuzar.* pluriès *memor. dec.* 41. *Gallup.in prax. S.C. par.*2. *cap.* 29. *nu.*8. *Prat, ad Muſcatell.add.Glos. præſentatas, verſ.eſt etenim ſciendum.*

14 De termino autem ad impugnandum, ſermocinantur *de Franch.dec.*631. idem *Muſcat.par.*7.*Gloſ. præſentatas, per totam, Horat.Viſconti in concluſ. jur.verbo, Terminus ad concomitandum, Capyc.decif.*68. *Urſill.ad Afflict. decif.*115. *Campanil. ad Oliv.add.rio.*133. *nu.*10. *Reg. Rovit. in add. prag.*11. *nu.*43. ſubdens, nè quidem dari memoratum terminum, quando ſcripturæ præſentatæ eſſent forenſes, ſivè Judiciales, & ita frequentiſſimam praxim obſervare, ex *Affl. decif.*115. *Capyc. decif.*98. & aliis deciſum refert *Thor. in ſupplem. compend. verbo, Terminus ad impugnandum*, qui tamen *Thor.* retulerat contrarium deciſum, nempè fuiſſe impartitum talem terminum, etiam adverſus ſcripturas forenſes, *par.* 3. *comp. dec. verbo Terminus ad impugnandum*, in cauſa Virgiliæ Longhæ, cum hæredibus Caroli Longhi, *referente D.Conſil.Andrea Provenzali*, de menſe Julii, 1631. in banca
15 de Conte. Hoc propterea Judicis arbitrio eſſe relictum; ſi ſibi videbitur, litigatores procedere non malitiosè, notat *Muſcatell.add.Gloſ.præſentatas, n.* 26. *Thor. add. in locis.* Et ut ſervetur æqualitas in omnibus illis ſcripturis, pro quibus datur terminus ad concomitandum, impartitur adverſus eas, ad impugnandum, *arg. l.non debet, ff. de regul. jur. Maſcat. loco mox cit. ſub nu.*19. *verſ.Sed poſſet dici*, ſubdens *nu.* 20. in hoc Actorem ſuſtinere partes rei adverſus ſcripturas præſentatas in fine expeditionis cauſæ, ut poſſit ſe tueri contra illas.

16 Hinc verò terminus diſtat a termino ad repulſam, nam iſte datur contra teſtes, & eorum dicta, ille ad opponendum contra ſcripturas productas, & teſtes deponere non poſſunt, niſi contra ſcripturam, non extra, ut de termino ad concomitandum, perpendit *Dom.Reg.de Marin ad Reverter. dec.*340. *tom.*1. proindè licere ei petere terminum ad impugnandam ſcripturas præſentatas, qui habuit alium ad repulſam, etiam pro præſentis ante præfatum terminum, deciſum refert *Capyc. in dec.nuper adducta* 68.

17 Verùm practica communis eſt circa dationem hujuſmodi termini ad impugnandam ſcripturas, circa contenta, quod quando contentum in ſcriptura fuit enunciatum in libello, & Reus potuit ſe defendere, tunc ſcripturis quoque editis poſt concluſum in cauſa, non datur alius terminus, ſed quando non eſſet enunciatum, & ſcriptura adduceret aliquid novi, datur terminus ad defendendum *Ann. ſingul.*502. & 503. ubi *ejus filius* alios adducit, *Avus meus ad Capyc. decif.* 68. *nu.*3. *Reg. Rovit. add.loco num.* 43. *Viſconti in verbo, Terminus ad concomitandum*, & deciſum refert *Reg.Sanfelic. in add.decif.*146. *nu.*5. Verùm non omninò ſatisfacit, quandoquidem Reus contra quem in libello aliqua enunciatur, cum ſciat, enunciationē ſimplicem ſibi non officere, ſcripturarum præſentatione minimè munitam; imò malit ipſam non ſequi, ut ſic Actore non probante, abſolvatur immaturè ſe defenderet, cum adhùc re non offendatur, at quando ſcripturis præſentatis laceſſitur, cur ſibi defenſio deneganda? & ſcio hoc aliquando obſervatum contra *Annæ* dictum.

RITUS CCXXXIX.

ITem quod in quacumque cauſa civili, quæ in dictis Curiis, & altera ipſarum agitatur: Actor, & Reus præſentare debeant inſtrumenta, & cautelas alias, ſi quas producere habent ad probandum intentionem eorum infrà terminum eis ſtatutum ad probandum in cauſa ipſa: ita quidem quod terminus detur ad producendum omnia jura ſua, & non alitèr: niſi eſſent inſtrumenta, & cautelæ novitèr repertæ, quæ ſecundum juris diſpoſitionem, produci poſſunt etiam uſque ad concluſionem, & niſi eſſent perſonæ privilegiatæ in jure.

SUMMA RERUM.

1 *Regula in antecedenti Ritu relata, ut ſcripturæ, ad concluſionem uſque præſententur, plures patitur reſtrictiones quarum duo memorat præſens Ritus, ubicumque, ſcilicet de recenti eſſent inventæ ſcripturæ, vel illas præſentans eſſet perſona privilegiata.*

4 *Sententia quando retractetur per inſtrumenta novitèr*

vitir reperta.

3 *Secunda assertio hujus Ritus de personis privilegiatis, declaratur,*

4 *Juramentum suppletorium post conclusionem deferri potest, & decisio S.C. adducitur.*

5 *Interrogationes in qua Judicis possent fieri, & Notariorum sigillorum recognitio.*

6 *Ad aspectum loci, qui omnem superat probationem, potest Judex accedere post conclusum.*

Quid sit cautum jure Regni.

Regula Juris in antecedenti relata *Ritu*, ut scripturæ ad conclusionem usque presententur, com-
1 plures, eodem attento jure patitur restrictiones, quas *Franciscus Curtius* commemorat *in repetit. l.admonendi, num.*69. *ff.de jurejurand.& Felin. in c.cum dilectus, de fide instrumant.* necnon *Soccin. regul.*10. *lit.I. Menoch. de arbitr. Judic. lib.*1. *q.*9. *Ursill.decis.*115. *sub num.*1. *& decis.*282. *num.*14. *Ricc.collect.*85. *Maur. Sen. alleg.* 6. *num.* 16. *Vestr. in prax.Roman. lib.*6. *cap.*1. *nu.* 3. *& lib.*4. *cap.*4. *num.*6. *Jodoc.in prax. civil. cap.*191. *num.*2. *Oliva ad Rit.Cur. Archiep. Neap.*32. *num.*6. *Ricc. collect.* 85. *p.*1.

Eandem verò regulam cum antecedens *Ritus* etiam constituerit, subsequens iste noster nimirùm restringit aliis duobus in casibus, scilicèt; ubicumque produceus esset persona privilegiata.

Ad confirmandam verò priorem assertionem illam, cum essent de novo repertæ, eæque admittendæ usque ad conclusionem, subdit rationem, illis conceptam verbis, & consecutive supponit scripturas mòx adinventas, attento jure communi produci posse usque ad conclusionem, quam tamen jure communi non probari, at improbari citra dubium apparet, ut ex veriori sententia, cum ipsum omnes scripturas permittat exhiberi usque ad conclusionem, de proximo autem repertas, etiàm post conclusionem, ac citationem, ad sententiam, ex *Bar. in l.admonendi, nu.* 2. *ff.de jurejur.* ibidemque *Castrens. nu.* 25. necnon *Matthesil. singul.* 57. & inibi fatetur etiam *Sarayn.* subdens, communi sententia approbatam esse jam dictam *Bar.* opinionem, necnon *Ripa* idipsum attestatur in eadem *l.admonendi, num.*45. *&* 48. quam nunc passim recipi testatur *Caval. qu.*650. *nu.*2. præstito tamèn juramento à producente, quod mòx repertum sit, & insuper scripsit *Balb. dec.*23. ad instar volentis de jure communi recusare Judicem, post litem contestatam, ut dicit *Covarruv. pract. qq. cap.* 261. *sub nu.*2.

2 Verùm sententia, quæ in rem judicatam transierit, per instrumenta de recenti adinventa retractetur, nonnulli inquirunt, potissimum *Hier. Cavall.q.comm.*840, *à num.*36. quin, transactis decem diebus, & lata sententia, produci possent instrumenta liquida, mòx reperta ad impediendum executionem, defendit in eadem *opin.*650. *nu.*2. anteaque concluserat *Gironda in tract.de gabell.* 4. *p. §.*2. *num.*25. latèque pertractant materiam *Sforza Odd.de restit. in integr. par.*2. *qu.*73. *art.*2. *nu.*19. *Hyppol.de Marsil.singul.* 229. *Ursill. ad Afflict. decis.*356. *nu.*30. *Reg.de Marin.alleg.*8. *to.*3. *post resol. quotid.*

3 Secunda verò assertio de personis privilegiatis, procedit, non quidèm ipso jure, sed per beneficiorum petitionem; sicque non eo ipso, quod privilegiatæ sunt, eis scripturas post terminum præsentare liceat, verùm post petita beneficia, *Imbrian.in tract.de primo,& secundo benefic. consid.*1. *sub num.*121. sed ad quem usque actum, non explanant hujus *ritus* verba, & credimus tùnc temporis, scilicèt eum vigebant hujus, & aliorum de hac re Rituum observantiæ, usque ad conclusionem licuisse privilegiatis, cum alias, non nisi in termino producere permissum esset, cùm verò usus subsequens, ut diximus in præcedenti *ritu*, indulserit quoque alijs suas exhibere scripturas post terminum, & deinceps, dummodò antè conclusionem videtur dicendum, posse privilegiatos, etiàm conclusione facta, producere, alioquin privilegio in hoc minimè potirentur, sed vacillat animus, quandoquidem, si usu innitimur, sicuti illo cónstito, quibuint non privilegiati sua deducere instrumenta, post conclusum, ita alio non apparente, nequibunt privilegiati ultrà conclusionem exhibere, fat enim est, jure attento Rituum, posse, illùcusque producere, quousque haud alii possent, nisi usus posterior annueret, de quo diximus in antecedenti *ritu*; & de beneficiis privilegiatis competentibus fuit sermo in *rit.* 71. *&* 152. *to.*1. & eloquuntur in his terminis *Ventrigl.mem.annot.* 33. *§.unic, nu.*11. *Minad. decis.*15. *Ricc.collect.*85. *par.*1.

4 Juramentum quoq; suppletorium post conclusionem, deferri posse, si tamèn antè petitum fuerit, ex *Marant. Carav.* in hoc *Ritu* deducit *n.*5. confirmant *Masull. ad Capyc.dec.*85. *in princ.* illius memor, *Thesaur. decis.* 93. *Mysing. singul. observ. cent.*3. *observ.* 17. *num.*3. *Gaill. pract. obser. lib.* 1. *observ.*108. *num.*4. *Muscatell. lib.*1. *par.*1. *Gl.conclusio, num.*16. *Ricc. collect. decis.* 380. adducens *Boer. decis.*95. *Joseph Cumia in Ritibus Siciliæ, cap.* 39. *num.*69. *Capyc. decis.*35. *num.*2. *Jo. Bapt. Costa de fact. scient. & ignor. dist.* 31. *num.* 4. *cent.* 2. *Bertaz. consil. crim.*291. *num.*26. *vol.*2. *Venatorius in Analysi Juris Pontificii, lib.* 2. *tit.* 24. *§. qua forma, Visconti ad Capyc. add. decis.* 35. *num.* 2. *Marcell. Cala de modo artic. verbo, Facti veritate inspecta*, & simplicitèr illud admitti; etiàm petitum post conclusum, usquè ad calculum ferendæ sententiæ, dicit *Foller. in* 1. *addit. ad Marant. p.* 6. 9. *actu, num.* 12. & determinatum in Collaterali Consilio, recensèt *R. Sanfelic. in prax. Judic. sect.* 58. *num.* 32. qui de hac probatione per juramentum eloquitur, *sect.* 55. necnon *Avus meus ad Capyc. cit. decis.*35. *num.*1. *Gallapp. in prax.S. C. par.*2. *cap.*20. *num.* 9. *Ventrigl. in prax. rer. notab. tom.*1. *annot.* 33. *§. unic. sub num.* 20. adducens *Carav. in hoc Ritu num.* 5. & decisum fuit in S.C. in causa propria D.D.Vincentii mei genitoris (cujus benedicta anima requiescat in pace) *referente D. Cons. Jo: Maria Campana*, sub die 24. Novemb. 1654. cum hæredibus Fabii della Castagna Baronis Sessani, meis consanguineis, in Banca de Licto. Et confirmat *Jacob.Mandell.cons.* 35. *num.* 8. *&* 9. Etiàm ex officio Judicis, parte non expetente, *Andr. Gaill. lib.*1. *observ.* 108. *n.* 6. *Mascard. de probat. conclus.*954. *num.* 47. *Gratian.decis. March.*36. *num.*12. *Borrell.par.*1. *summ. decis. tit.*54. *num.*56. *& par.*2. *tit.*26. *de conclus. num.*74. *Intrigliol. sing.* 170. & contrà *Capyc.* placito

cito *Vinc. Ann. sing.* 283. se subscribit *Avus meus ad Capyc. sæpius cit. dec.* 35. *n.* 3.

Et in materia interrogationum, quod possint
5 fieri in qualibet parte Judicii, sermocinantur *Menoch. de præsumpt. lib.* 1. *q.* 62. *& de arbitrar. q.* 35. *num.* 23. *&* 24. *de Franch. dec.* 263. *num.* 10. *Gravat, ad Vestr, lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 25. *Jodoc, in prax. civil. cap.* 191. *num.* 6. *Muscat. par.* 7. *Glos. conclusio, num.* 13. *Ricc, collect.* 134. & posse fieri Notariorum sigillorum recognitionem, etiam post conclusum, notant *Rota in nov. dec.* 6. *Gayll. observat.* 105. *num.* 14. *lib.* 1. *Borrell. par.* 2. *summ. decis. tit,* 26. *n.* 88,

6 Et tandèm, cum aspectus locis omne probationis genus superereret, Judex pro veritate indaganda accedere quibit ad faciem loci, post conclusum, usq; ad sententiam, ad *text. in l. si irruptione in fin. ff. finium regundor,* ex *Carav. hoc in Rit. in fin.* observat *Avus meus ad Capyc. decis.* 134. *n.* 2. *in fin. R. Sanfel. add. sect.* 58. *num.* 34. *Aufrer. ad Cappel, Tholos. decis.* 175. *in fin. Masull. ad Capyc. decis.* 82. *num.* 8. *Magon. decis. Florent.* 55. *nu.* 43. *& decis. Lucens.* 48. *num.* 11. *Cæsar. Barz. dec. Bonon.* 57. *num.* 19. *decis.* 156. *num.* 22. *Ludovic. Morot. cons.* 8. *num.* 2, *Hieron. de Monte in tract. fin. regund. cap.* 30. *num.* 2, *Cavalcan. decis. Fiviz.* 44. *num.* 68. *p.* 1. *Borrell. tom.* 2. *summ. dec. tit.* 2. *n.* 40. 107. *&* 108. *& tit.* 26. *num.* 81. *Mysinger. observ.* 17. *cent.* 3. *Petr. Gregor. syntagmat. jur. univers. lib.* 48. *sub num.* 5. *Mascard. de probat, lib.* 1. *q.* 8. *num.* 1. *&* 7. *Schneidewvinus tom.* 3. *consultat. Constit. Saxon. p.* 3. *de Judicial. num.* 44. *Ventrigl. add, loco, sub n.* 20.

De ista verò conclusione, scilicèt de hoc actu, quem vocant conclusionem, cujus meminit noster *Ritus*, verba fecimus super *Ritu* 40. & quia conclusionis nomen plerumq; insinuat effectuationem alicujus negotii, illam non immeritò atten-
2 dendam esse, non tractatum, multis authoritatibus probat *Flamin. Carthar. dec. Genuensi* 29. *nu.* 29. *&* 21. subcinit *text. in l. si dominus, vers. Sed quæsitum*, ibi: *Conclusum non fuisset, ff. de præscrips. verb.* Quem propterea *Bald.* inibi singularem reputat, *Boer.* etiam comprobat *decis.* 183. *sub num.* 4. *Viv. decis.* 343. *num.* 5. *lib.* 2. & communis suppetit assertio illa, quod multa tractantur, quæ non perficiuntur, relata per *Bal. in leg.*
3 *multum interest, C. si quis alteri, vel sibi,* & proindè de tractatu negotii testificans, minimè probat, nisi illum aliquo modo perfectum esse, dicat, *Alexand. cons.* 18. *vol.* 1. *cons.* 33. *num.* 21. *volum.* 2. *Decius cons.* 105. *Fab. in C. tit. de testib. defin.* 30. *num.* 1. quin, ex ipso contractu in scriptis, nec actio oritur, nisi scriptura completa, *Fab. in*
2 *C. tit. de fid. instrum. decis.* 14. *Parlador.* latè *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 47. *Rep. Rovit. decis.* 88. *num.* 4. & declarant *Ursill. ad Affl. dec.* 39. *num.* 6. *Thesaur, decis.* 197. *num.* 3. *Gizzar. decis.* 72. *num.* 7. *Cancer. var. resol. cap.* 13. *num.* 10. *tit. de empt, & vendit. Grat. cons.* 107. *n.* 6.

5 Regula verò, quod scripturæ non producantur post terminum, subsistit, si adsit clausula, per omne genus probationis, ut alias diximus, alioquin talis dilatio haud includeret instrumenta, quæ cum sint probatio probata, dicendum est, liquidis non videri impositam metam temporis, teste *Bal.* ità concludente *in l. cum dilectus, num.* 5. *de fide instrum.*

RITUS CCXL.

ITem servat ipsa Curia, quod post terminum datum ad probandum, non recipit aliquas scripturas: Curia accipit eas; & non ponuntur in processu; sed tenet eas magister actorum; & scribitur in eis præsentata post terminum, v. dic tali, &c. post terminum, & Judices possunt deindè videre eas ad eorum declarationem: & recipiuntur dicto modò, etiam post conclusionem.

SUMMA RERUM.

1 *Conclusio quid importet, & quæ præportet, ostenditur.*
2 *Illa quoties effectum significat, attendenda est, non tractatus.*
3 *Testificans de tractatu negotii non probat, nisi illum aliquo modo perfectum esse, dicat.*
4 *Ex contractu in scriptis nulla exoritur actio, nisi scriptura completa.*
5 *Scripturà non producantur post terminum, quando subsistat?*

1 OMnia præsentis *Ritus* verba eadem ferè sunt, quæ in *Ritu* 238. scripta reperiuntur, ut observat etiàm *Dom. Judex Franc. Maria Prato ad Muscatel. in par.* 6. *Glos. Scripturæ, vers. Hæc est altera Glos.* paucis tamèn immutatis, atquè ideò eandem, quam, & ille continet dispositionem, propterea lectorem remittimus ad ea, quæ illic notavimus.

RITUS CCXLI.

ITèm servat ipsa Curia, quod quando aliqua acta in causa civili, vel criminali; quæ sunt in actis Curiæ ipsius inducerentur ad probationem alicujus alterius causæ vertentis in eadem Curia, dicta acta nullam faciunt fidem, nisi sit oblata petitio de producendis actis prædictis, quæ pars producere, vult, ita fuit de facto practicatum.

SUMMA RERUM.

1 *Acta in una causa agitata quando subsistant in alias.*
2 *Facta coram arbitris, probent nè coram Judice ordinario.*
3 *Facta in Judicio summario, àn faciant fidem in plenario.*
4 *Probationes in Judicio informatorio receptæ, àn probent in alio.*
5 *Testes examinati in uno Judicio, deindè mortui, àn probent inter diversas personas.*
6 *Discussio inventarii facta cum uno ex creditoribus, àn noceat aliis creditoribus, non auditis.*
7 *Sententia in causa status, vel contra particulares aliquam artem exercentes, àn, & quando noceat aliis.*
8 *Agens in aliquo actu, ut Judex Notarius, vel testis; àn sibi tanquam privato præjudicet.*

9 *Acta*

9 *Acta consignanda Advocatis Actoris priùs, deindè Rei advocato suat, ad informandum Judicem.*
10 *Advocatus actoris antè alterum Rei proponere debet, & ratio recensetur.*
11 *Praxis pro actorum percunctatione traditur, & illorum perditio, cui obesse debeat, & judicandum qualitèr erit, si de novo judicium fuerit institutum, & fuerunt reperta posteà acta pristina.*

1 SI acta, quæ facta sunt in uno Judicio probent
in alio, intricata est quæstio, si jus commune attendamus, ad cujus elucidationem percurrantur cumulata per *Felin. in cap. causam, el. 1. de
testib. Jas. in l. 2. à num. 18. C. de edend. Cappell.
Tholos.* atq; *additio* ad eam, *in decis.* 199. & alios,
quos congerunt *Tafchas conclus. 91. lit. A. Avus
mens ad Capyc. decis. 52. num. 3. decis. 71. & dec.
179. num. 2. Guid. Papa decis. 136. Gaill. pract. observ. lib. 2. observ. 123. num. 4.* & à nobis ipsis in
2 *Rit. 24. à num. 5. tom. 1.* & facta coram arbitris fidemnè præstent coram Judice ordinario, *Capyc. decis. 47. Muscat. in prax. S.C. lib. 1. p. 2. Glos. Gradam, num. 38.* & quod facta in Judicio summario,
3 non faciant fidem in plenario, scribunt *Menoch. de
retin. remed. 5. num. 120. Covarr. pract. q. 24. n. 8.
Palaez de majorat. 4. p. q. 14. num. 118. Christoph.
de Paz de tenat. 1. par. c. 32. num. 2. Escob. de purit. & nobil. proban. quæst. 13. §. 2. de testib. in aliis
Jud. n. 6.* tradens, quod probationes in Judicio
4 informatorio receptæ nihil omninò in alio probent, etiam inter easdem personas, insequitur
*Dom. Judex Francisc. Maria Prat. respons. crimin.
14. num. 33. & 34. & de Marsil. singul. 435.* mirificè notat, testes examinatos intèr alias personas
5 facere semiplenam probationem, si illi ampliùs
examinari non possint, & post *Alex. in l. sæpè, ff.
de re jud. Mascard. concl. 1273. nu. 4. & 5.* & alios,
advertit *Dom. Reg. de Marin. ad Rever. dec. 64. nu.
5.* & addimus nos *Beniqut. decis. 67. num. 1. Surd.
decis. 103. num. 1. Mastrill. decis. 105. num. 10. lib.
2. Fontanell. decis. 183. tom. 1.* quin, idem *Dom.
Reg. de Marin. nu. 6.* conclusionem, ut judicium,
& sententia in una causa facta, alteri non præjudicet, ex *Anton. Fabr. defin. 1. C. res int. alios
acta, Reg. de Ponte cons. 71. lib. 1.* restringit in di-
6 scussione inventarii, quæ facta ab hærede, cum
beneficio legis, & inventarii, cum uno ex creditoribus hæreditariis, cæteris aliis creditoribus adhùc non citatis, nec auditis nocet, & prodest,
adeò quod iterata discussio nullatenùs sit facienda, & ipsemet *Dom. Reg.* scripserat *lib. 2. quotid.
resol. c. 111. num. 9. & 10.* quamq; regulam etiam
7 limitat in causa status, ex *l. ex causa*, ubi *Bar. ff.
de postul. in l. 1. §. fin. ff. de liber. agnosc. l. ingenuam, ff. de stat. homin. Covarr. pract. quæst. cap.
13. num. 5.* & addimus *Tiraquel. de nobilit. cap.
37. Reg. de Ponte cons. 86. num. 7. volum. 1. Molin.
de Hispan. primog. lib. 4. cap. 8. Præs. Merlin. controv. forens. cap. 32. à num. 1. tom. 2. Reg. Capyc.
Latr. consul. 129. vol. 2. Rot. Roman. decis. 24. in
novis, tit. de re judic. Fab. de Ana cons. 17. num.
2. vol. 1. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 18. R.
de Marta. in alleg. 7. t. 3. post quot. resol.* sic lata
contra particulares aliquam artem exercentes, respectu illius artis, præjudicat aliis dictam exercentibus artem, *Cancer. lib. 3. var. resol. cap. 17. de
sent. & ear. exequut. num. 179. Fontanel. de pact.
nupt. claus. 4. Glos. 17. num. 87.* & declarat *Dom.
Consil. Hodiern. ad Surd. decis. 256.* Et agens in
8 aliquo actu, ut Judex, Notarius, vel ut testis,
an sibi tanquam privato præjudicet, *Thesaur. qq.
forens. lib. 3. q. 31. num. 10. Dom. Reg. Revert. dec.
235.* & ad eum *Dom. Reg. de Marin.* Et attenta hujus *Ritus* dispositione actis originalibus factis in
una causa, quando possit pars uti in alia, vel eorum copia, declarando *Carav. in hoc Ritu* effatum, tangit *Muscat. par. 3. Glos. respondendam,
num. 16.*

Acta verò dicuntur omnes scripturę in Judicio
factæ coram Judice, & scriptæ manu officialis,
scilicèt tabellionis, seù scribæ, ad hoc deputati,
Alex. in l. acta, & l. actorum, ff. de re judic. adde
Mascard. conclus. 32. num. 2. & *Marant.* àffatim
declarantem, *par. 6. actu 10. à num. 1.* Illa verò
9 danda esse advocatis desiderantibus, ad Judicem
informandum, certum est, priùs tamèn advocato Actoris, quam Rei, ex *Bal. in l. Nesennius ff.
de negot. gest. & Marant. 4. p. dist. 6. num. 6.* deducit *Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. par. 5. §. 12.
sub num. 1.* nòn secus, ac in proponendo contingit, in quo priùs actoris, postmodùm Rei pro-
10 ponit Advocatus, teste *Bal. in l. qui prior, ff. de
Judic.* atquè huic sententiæ rationem suggerit *Cicero* ad favorem Rei, *in orat. pro Publio Quinctio*,
ea siquidèm, quæ postremò dicuntur, meliùs memoriæ infringuntur, & *Specul.* quoquè ait, *in tit.
de Advocato, §. jam nunc, ad finem.* Alia verò de
ipsis actis coacervavi super *rit. 24.*
11 Et praxim pro actorum percunctatione, recensent *Thor. par. 1. voto 91. num. 104. Prat. ad Muscat. par. 5. Glos. defendendam, ad num. 49.* & illorum perditio cui obesse debeat, & judicandum
qualitèr erit, si de novo judicium fuerit institutum, & posteà reperta acta pristina, *Gayll. lib. 1.
observ. 124. num. 20. Marant. in spec. par. 6. verbo,
actorum editio, n. 52. Thor. p. 2. comp. decis. verbo,
acta causæ, & par. 1. voto 39. n. 58. & 59.*

RITUS CCXLII.

ITèm servat ipsa Curia, quod dato termino ad probandum in quacunquè causa, pendente termino, partes, seù procuratores earum possunt procedere, ad quæ erat datus terminus ad probandum, sinè requisitione ampliùs alterius partis, vel præsentia, & possunt produci, & debent recipi per subactarios, etiam quando Curia non regitur, dummodò nō sit illo die tempus feriatum .i. quod si illo die voluisset, Curia, Regi potuisset.

SUMMA RERUM

1 *Scripturarum productio, si fiat in termino, necnè citationem partis requirat.*
2 *Illæ consignari Scribis utrum possint, ad eum finem, ut in eis ponatur præsentata.*
3 *Actuarius capiendo fidejussorem, qui non sit solvendo, tenebitur de proprio.*
4 *Præsentatio scripturarum, àn die feriato fieri possit.*

1 EX

1 EX verbis hujus *ritus* deducunt nostrates Regnicolæ, limitationem ad regulam illam, quæ se habet, citationem, requiri in præsentatione scripturarum, ad tradita per *Bald. in l.si quando, in fin. C.de sestib. Roman. cons.* 176. *Marsil. singul.* 81. nam illam restringi, & cessare concludunt, cum producuntur, durante termino ad probandum, quam pręter *Caravitam in hoc ritu*, & *DD.* quos memorat, admittit *Muscat. in praxi Sacri Consilii par.7. Glos.præsentatas*, ubi alias quatuor annectit, eidem Regulę restrictiones, illamque pręsertim si producantur in ultima die termini, eique opitulatur conclusio, quam scripsit *Tusch.concl.69. lit.T*, ut termino pręfixo, multa in illius postrema die concedantur, alioqui prohibita.

2 Quod autèm hoc in *ritu* additur, ut coram ipsis subactariis, scilicet scribis (nàm ipsi sunt, quos vetustas subactarios appellabat, ut notamus super *rit. 13. tom. 1.*) possint instrumenta, & alię pręsentari scripturę, dubietatem quandam afferebat. Si liceret tantùm illis consignare, ad finem illas recipiendi, non autem scribendi pręsentatam, apponendam postmodum ab Actuario causę, ut complures observant, quorum usus, neque hujus *ritus* verbis, neque alterius 91. contradicit, dicentibus, coram illis produci posse, atque ab eis recipi debere, verùm aperta verba *rit. 72.* omnem submovent perplexitatem, utrumque caput amplexantia, ajunt siquidem; *sufficit, si assignetur magistro actorum, vel alicui ex subactariis, qui ibi scribas; Præsentata die, &c.* Neque pugnant, quę scripsimus ad *rit.30.* in ejus initio, nam de scribis fiscalibus Magnę Curię loquuntur, in quibus vidimus passìm ita servari. Ista autem de aliis civilibus hujus Civitatis Neapolis, vel criminalibus quoque; extra tamen Civitatem, sed uter eorum recipiat fidejussionem, diximus in *rit.35.* tenetur
3 autem Actuarius persolvere fidejussionem inhabilem, quam recipit, consideratis tamen declarationibus relatis in *decis. coram Litta, in una Romana pecun. 19. Februarii* 1590. rescripta per *Marchis. in commiss. appell. in caus.cameral.oblig.par.1.*
4 *§.1. decis.* 34. & quę nos notavimus alibi. Pręsentatio scriptura, an in die feriato fieri possit, inquirit *Marcell.Calà de modo arsic.Glos.4.nu.*84.

RITUS CCXLIII.

ITèm quod causæ civiles, non tamèn feudales imposterum movendæ in dictis M. guæ, & Vicariæ Curiis, & qualibet earum, tàm principales, quàm appellationum, per Judices dictarum Curiarum, & cujuslibet earum decidantur, terminentur, àc decidi, & determinari debeant intrà terminos subscriptos: videlicet, siquidem quando fuerint inter personas cives, sivè habitatores, Civitate Neap. & ejus districtus: infrà tres menses continuos à die litis contestatæ in causa principali, & in causa appellationis à tempore præsentati processus: si verò fuerint de loco à dicta Civitate Neapol. distante per unam dietam vulgarem, infrà quatuor menses, si verò per duas dietas, infra menses sex, & si ultrà duas dietas, infrà octo menses in anteà numerandos, & ultrà metas, & terminos prædictos, causæ prædictæ prorogari nequeant, nisi ad id accedat expressus consensus, & voluntas ambarũ partium, quo casu de voluntate partium prædictarum, prorogatio ipsa fieri possit, usquè ad alios sex menses, & non ultrà.

SUMMA RERUM.

1 *Sacram Justiniani Constitutionem in l. properandum, C. de Judic. necnon Ritus, dispositionem nostri avi malitia milliès elusit.*

2 *Ritus observantia etiàm tempore Reginæ Joannæ, ab usu recessit.*

3 *Instantia ad menses redacta per hunc Ritum, quomodo intelligatur.*

4 *Causa sit nè civilis, vel criminalis, quibus cognoscatur.*

5 *Prag.2.de jurisd. invic. non turb. distinguit causas, quæ sunt iurisdictionis criminalis, & civilis.*

6 *Memor. pragm. à Rege Catholico Ferdinando lata, cum assistentia S. C. non habet locum in M. C. V. cujus Judices in criminalibus cognoscunt generalitèr de omnibus causis criminalibus.*

7 *Imò etiam de falso commisso coram Judicibus in civilibus.*

M. C. unum, etidem dicitur Tribunal.

8 *Causa mercatoris decocti, àn sit criminalis.*

9 *An illa liquidationis instrumentorum.*

10 *In generali abolitione, an censeantur remissæ pœnæ pecuniariæ, provenientes ex incusatione instrumentorum.*

11 *Sicuti filius non potest liquidare contra patrem instrumentum, sic è contrà, cum in correlativis eadem sit dispositio etiàm in pœnalibus, & correctoriis.*

Nec frater contra fratrem.

12 *Ad quem spectet cognitio causarum liquidationis instrumentorum, ad Baronem jurisdictionis criminalis, àn civilis.*

13 *Dieta duplex, vulgaris, & legalis.*

Atque in dubio, vulgaris intelligitur.

14 *Dietarum computatio, quomodo sit facienda.*

Salarium debitum commissariis ob dietas vocatas, tàm in accessu, & recessu, quàm in mora, quomodo debeat liquidari.

15 *Dietæ, in quibus officialis non potuit ob impedimentum casus, & fortunæ discedere à loco, veluti ob maris procellam, vel ex impedimento infirmitatis, àn debeant solvi?*

16 *Locus, quò eundem est, si duas habeat vias per mare, & per terram, quarum una longior altera sit, per quam computabuntur dietæ?*

Si alicui viæ usus concedatur, per quam partem fundi transire debeat?

1 SApientissimus Imperator Justinianus, Jurisprudantiæ Religiosissimus, cum variis legum sanctionibus omnem movisset lapidem, ut per quam brevem litibus finem imponeret, nè quid suis in codicibus desideraretur, Sacram Constitutionem, *in l.properandum, C.de Judic.* edidit, qua triennii spatio controversias omnes definiri sancitum fuit: Et sanè priscis temporibus, non parùm hęc sanctio cunctis profuit; cum nullus esset, qui celeritèr jus suum in judicio non consequeretur, quin isthæc

isthæc instantia iure communi statuta, restricta per hunc *Ritum* fuit ad menses in eo respectivè memoratos. At vaserrima nostri Ævi malitia, quæ nullum facinus excogitatum reliquit, technarum præsidio, non una, sed milliès, Sacrum Justiniani oraculum, Ritusque dispositionem elusit: Fraudibus, itaque nunquam satis obviam itum esse, experimento comperimus. Quilibet enim ad sui libitum judicia protrahit, & Rei (Parthorum instar) ex fuga certam sibi victoriam pollicentur; Imò, quod execrabile sanè est; eorum calliditas, cum prudentiæ personam induat, non modo ignominiæ notam evadit, sed Fabii Maximi laudes usurpat, qui cunctando restituit rem. Undè nil mirum
2 si isthæc *Ritus* obseruantia, vel etiàm tempore ejusdem Reginæ Joannæ ab usu (litigantium malitia) recesserit ob aliam observantiam, de qua *ritu* 248 remittentem ad terminos juris, cum triennij, & biennij ipse meminerit.

3 Sed nos (post *Constant. Pap. in hoc ritu*) dicendum putemus, hunc Ritum non sermocinari de instantia prædicta finienda infrà dictos menses, sed respectu justitiæ non retardandæ in causis vigentibus in reliquis Tribunalibus, ad finem mutandi Judicem morosum in illarum expeditione, non extinguendi lites, renovandas coram eodem Judice, novis productis libellis, atque hunc citrà dubium veriorem existimamus intellectum.

4 Causarum civilium meminerunt alij plures *ritus* potissimum 144. criminalium *rit.* 105. 106. *&* 141. ambarum verò *rit.* 89. 94. *&* 241. Ut autem cognosci possit, an causa sit civilis, vel criminalis, considerandum est civiliter nè, an criminalitèr intentetur, atque veniat nè imponenda pœna corporalis, sive pecuniaria, fisco applicanda, vel condemnatio ad publicam vindictam, quandoquidèm istis in casibus saperet criminalitatem, teste *Julio Claro in §. fin. qu.* 1. *& Fusco de visitat. num.* 12. *Salsed. ad Diaz cap.* 3. *vers. Et nota*, insequiturque *Cevall qu. commun.* 897. *sub nu.* 718. & alios annecterem Auctores, atque declarationes, nisi Regni
5 peculiare jus, *in prag.* 2. *de jurisd. invic. non turb.* definitet, cum distinguit causas, quæ cognitionis sunt criminalis Judicis, & quæ civilis, quam *prag.* exornarunt *Campagn. inter Capitul. Regn. post cap. ut declaras* 235. *pag. mihi* 205. *Carav. in prag.* 1. *§.* 3. *num.* 4. *de Sen. Consul. Maced. Ann. alleg.* 52. *num.* 15. *Reg. Constant. in l.* 1. *num.* 40. *Cod. de pen. fiscalib. cred. præfer. Reg. de Marin ad Revert. decis.* 85. *lib.* 1. *& decis.* 568. *lib.* 2. ejusque dispositionem generalem esse in Regno, & legis vim obtinere, idem scripsit *Campagn. sub nu.* 9. *vers. sed licet aliqui*, nec dissentit *Jo. de Arnon.* generalitèr illam allegans, *Jolilog.* 24. confirmat *R. Tap. decis. S.C.* 10. *nu.* 31. (quamvis non desint putantes, declarationem illam fuisse localem, & non per viam legis generalis proditam) sed *pragm.* ipsam à Rege Catholico latam anno 1515. cum assistentia S.C. esse
6 intelligendam in casu suo, nempè inter Barones, habentes jurisdictiones distinctas, non autèm respectu M.C.V. quæ unum, & idem dicitur Tribunal utramque habens jurisdictionem, lepidè firmat *D. Reg. Marcian, disp. forens. lib.* 2. *disp.* 64. ex *Carav. in d. prag.* 1. *§.* 3. *nu.* 4. *Capibl. de Baro. prag.* 8. *p.* 2. *num.* 267. tradens Judices propterea M.C. in criminalibus indistinctè cognoscere de omnibus causis criminalibus, imò etiam de falso, commisso coràm Judicibus in civilibus, quia eadem est M.C. *de Franch. decis.* 722. *num.* 19. *Ann. cons.* 107. *n.* 3. *Avus meus ad Capyc. decis.* 7. *nu.* 8.

8 Causam verò mercatoris decocti, & criminalem esse, ac cum alijs omnibus ab ea dependentibus agitari debere coram Judicibus criminalibus, docet *Pegner. decis. crimin.* 38. & videndi *Jo. Petr. Fontanell. dec. Cathal.* 241. *&* 242. *tom.* 1. *Fulv. Danes. alleg.* 120. *in* 3. *t. R. de Marin.* hosque mercatores dolosè, & fraudulentèr decoctos, postquam se cōcordaverant cum creditoribus, minimè quantitate soluta, laqueo suspendi, ut latrones, publicam fidem fallentes, mandarunt Castrutius, Cosmus Medices, & Henricus IV. Galliæ Rex, testibus *Jo Villan. Henring. Tass. Petr. Tuan. Math.*

Similique pœna plectendos Capsatios Banci, sivè tabulæ nummulariæ, qui Gubernatoribus inscijs, pecuniam in usos proprios vertunt, scripsimus *in Rit.* 9. *sub num.* 18. *vers. videndum, tom.* 1. quicquid voluerit *D. Judex Franc. Mar. Prat. resp. crim.* 20. calamum arripiens in gratiam Fulvij de Falco, nummularij Banci Sanctissimæ Annunciatæ, autumans, causam, & actionem esse merè civilem, etenim actione furti illos teneri, insinuant nobis *tex. in l. si quis Uxoris,* 53. *§. Julianus, ff. de furt. in l. si is, cui,* 7. *C. de furt.* quibus juribus fretus *Jas.* scripsit *in l. ejus, qui in provincia, §. quas verò, num.* 7. *ff. si certum petat.* suspensum fuisse juvenem, qui nomine mercatoris mensam, & bancum exercens, fidem non adimplevit in dando cētum, sed illos retinuit, in proprios usus convertendo, aliosque recenset casus *Clar. in §. furtum num.* 22. *vers. posset etiam allegare*. Concinunt *tex. in cap.* 1. *de deposit. & in l. si utor,* 33. *ff. de furt.* & quæ scripsere *Reg. Sanfelic. dec.* 42. memor *tex. in cit. §. Julianus, Farinac. cons. crim.* 96. *antè nu.* 2. *& cons.* 207. *num.* 48. *Caball. cas.* 99. *Visconti ad Franch. dec.* 315. *& Mastrill.* (cujus meminimus in mòx *cit. rit.* 9.) *in dec.* 238. qui *num.* 59. lepidè occurrit objecto à nonnullis excitato, quod fidejussio ab his personis præstita cessare faciat actionem criminalem.

Et de subtrahentibus publicas pecunias, scripsere etiam *Reg. de Ponte decis.* 7. *P. Greg. syntag. lib.* 33. *cap.* 19. *num.* 4. *Decian. lib.* 8. *cap.* 28. *nu.* 29. *& cap.* 30. *nu.* 6. *Menoch. lib.* 2. *de arbitr. cent.* 6. *cas.* 586. *nu.* 6. *Farinac. de furt. qu.* 171. *num.* 14. *& de delict. & pœn. qu.* 19. *Reg. Sanfel. dec.* 166. *num.* 4. *& dec.* 285, *ex nu.* 32. *tom.* 2. & de Thesaurario lepidè scripsit doctissimus, & quovis summo magistratu dignissimus *Dom. Scipio Martinus alleg.* 135. *in tom.* 3. *post quotid. resol. Dom. Reg. de Marin.*

9 Liquidatio autem instrumentorum, civilis, an capitalis, causa sit, inquirimus in *ritu* 109. *nu.* 7. *tom.* 1. *& in ritu* 166. *nu.* 4. & inibi *DD.* affirmativam sustinentes aleam recensuimus, & addimus
10 *decis.* manuscripta *D. Reg. Moles* 26. *in tit. de jur. Dohana* qua determinatum fuit per generalem abolitionem, censeri remissas omnes pœnas pecuniarias provenientes ex incusationibus instrumentorum, & obligationum penès acta M.JC. & meminit *Reg. Constant. in cit. tit. C. de pœn fiscali credit. præferr. à nu.* 71. eosque insequitur *Reg. de Marin. ad Reverter. dec.* 549. *nu.* 2. quem adduximus in *rit.* 56. *sub nu.* 10. Propterea non posse filium illud liqui-

liquidare contrà patrem, notavimus *cit. in rit.*
186. *num.*84. nunc subnectimus, nec è contrà, id
11 patri licere, ut notat *Reg.Sanfelic. in add. ad dec.*
130. *vers.sed fuit dubitatum, pag.*371. qui, & il-
lum convenire non potest insolidum, sed deducto
nè egeat, *Carroc. de except. except.*25. *num.*63. &
conferunt tradita à *Mancio.in patroc. debit. decad.*
1. *qu.*7. *nu.*81. *& decad.*3. *qu.*1. *num.*110. *Rodriq.*
*de execut.cap.*5. *nu.*59. cum in relativis eadem sit
dispositio, etiam in pœnalibus, & correctoriis, *l.*
*fin. C.de indic.viduit. l.*1. *C.de cupress. lib.*12. *l. in*
suis, C.de liber.& posthum. Grass. in tract.de excep.
15. *except. num.* 1. & in patre, & filio, tradunt
*Surd.de alim.tit.*1. *qu.*19.*n.*4. *Barbos. in vol.tract.*
de loc.commun. argum.Jur. loco 29. *à correlativis,*
*num.*2.

Nec fratri advèrsus fratrem, ut eodem *in rit.*
166. *nu.*7. scripsimus, & addimus *Gait.de credit.*
*cap.*3. *à num.*1105. *Visconti, & Amend. ad Franc-*
*ch. dec.*163. *Oleam.de cession.jur. tit.*6. *qu.*11.*n.*41.
& 4● firmantem, hanc æquiorem esse sententiam,
quamvis contrarium teneat *Baeza*, quem sequitur
*Henrig.de fidejuss. cap.*27.*p.*4. *num.* 91. *Girond.de*
*privileg. qu.*188. *à nu.* 415. Ad quem verò spectet
12 cognitio causarum liquidationis instrumentorū,
ad dominum nè jurisdictionis criminalis, an civi-
lis; & ad illum criminalis, credit *Galter. in prax.*
*p.*3.*princ. verbo, Audiantur excusatores, sub nu.*3.
cujus effato conveniunt tradita à *Reg.de Marin.lib.*
1. *quotid. cap.* 58. *nu.*14. qui ad *Revert. dec. add.*
568. *n.*2. illud procedere affirmat in locis, in qui-
quibus declaratio memorata Regis Catholici for-
san non observaretur.

13 Dùm verò dietæ meminit *ritus* multiplicem es-
se illam recordor, alteram legalem, cujus memini
in *ritu* 151. alteram vulgarem, de qua præsens
ritus verba facit, eamque semper venire, cum die-
tæ simplicitèr mentio fit, constat *ex cap. præsenti*
vers.loca, de præb. in 6. *Boer.* testatur *dec.*230.*Fu-*
scus de visitat. lib. 2. *cap.*3. *vers. ex quo nota, sub*
*num.*8. *Mascat. in prax. lib.* 1. *par.*5. *Glos. suspe-*
*ctum, nu.*16. sicuti, & cum de Leucis loquimur, ex
*Bar.tract.testimoniorum, §.Vicena, nu.*55. & aliis,
comprobat *Hieronym. Cevall. qu.* 897. *num.* 733.
14 *tom.*4. Dietarum computationem diversimodè fa-
ciendam asserunt *DD.* potissimumque *Menoch.* tres
recenset opiniones in computatione dietæ, *tract.*
de arbitr.casu 206. *Escobar. de ratioc. comput.* 12.
*& Reg. Rovit. in dec.*66. duo considerat tempora,
unum scilicèt, quod consumitur in accessu, & re-
cessu, & alterum pro mora, & primo casu, sala-
rium liquidandum ad rationem viginti milliariū
pro qualibet dieta, etiàm si ultima consistat in uno
tantum milliari, ex *l.*1.*ff.si quis caut. l.*3.*ff.de verb.*
signif.

Sècundò verò casu, numerationem non fieri
per milliaria, sed per dietas naturales, quibus
commissarius vacavit, diebus etiàm festivis, in qui-
bus actus forenses prohibentur, computatis, con-
cludit, ipsum insequitur *Franc. Mar. Frat.ad Mu-*
*scat. in prax. S.C. par.*7. *Gl.conclusio, vers. octavus*
actus, etiam iis dietis, in quibus ob aliquod im-
15 pedimentum à casu, & fortuna, non posset disce-
dere à loco, & iter prosequi cæptum, etiam si ad lo-
cum destinatum non posset fieri accessus, nisi per
mare, & non posset illac discedere ob maris pro-

cellam, ut idem *Rovit.* notat *num.*5.7. *&* 8. (quid
verò dicendum de impedimento infirmatis, *Covarr.*
*lib.*3. *var. cap.*13. *num.* 8. *Escob.de ratioc. cap.*27.
*num.*19. *Bovad. in politic. lib.*2. *cap.*21.*ex nu.*243.
vers.Y tambien, quos laudat *Reg.Rovit. in mem.de-*
*cis.*66.*n.*9.
15 Quod si locus duplicem habeat viam, unam
terrestrem, & alteram maritimam, longiorem al-
tera, erit habenda ratio viæ magis usitatæ, & in
dubio dicitur magis usitata illa, quæ fit per terram,
Tiraq. in tract. de judic. in reb. exig. feren. nu. 3.
& post *Caravit. in hoc ritu num.*7. indicat *Ventri-*
*gl. in prax. notab. rer. annot.*38. *nu.*31. *in fin.to.*1.
& confert *Gramm. cons.civil.* 1. *num.*4. & viden-
da, quæ de computatione, & mensuratione die-
tarum, tàm per terram, quàm per mare, scribunt
Mastrill. de magistrat. lib. 1. *cap.* 21. *num.* 104.
*tom.*1. *Dana.de pugn. DD. tom.*1.*tit. de Salar.cap.*
2.*à num.*48. *Tasson. de antephato, vers.*3. *observ.*2.
*à nu.*56. *Hermosill. ad Gregor. Lop. Glos.*4. *leg.*10.
*tit.*1. *par.*5. *à num.* 34. *tom.* 1. *& Glos.* 2. *leg.*24.
*tit.*5. *num.*44. *tom.*2. *Vvo Regens in pragm. Regn.*
*Sardin. tit.*17. *cap.*4. *à num.*2. & adde, quæ dixit
Capoll.in tract. de servit. Urban. præd. cap. 23. *in*
princ. quod si alicui viæ usus concedatur, non va-
leat per quamcumque partem fundi, quo volue-
rit, vel per totum fundum, ire, sed civili modo
intelligendum esse, pertransire per viam minus
damnosam, & infert ibi *num.*2. ad homines armo-
rum vel alios, transeuntes per unum territorium
ad aliud nam adstringuntur pertransire per partem
concedentem, minùs damnosam, & in defensio-
nem Rusticorum à pœnis contrabanni, in quas il-
los incidisse fiscus prætendebat, ex eo quod cap-
ti fuerunt transeuntes cum eorum curribus, seù
plaustris oneratis frumento, & blandis de uno ter-
ritorio ad aliud sine Rectoris Provinciæ licentia,
novissimè scripsit *Joseph Urceoli Forolienfis consult.*
*forens.rer.practic.cap.*42.

RITUS CCXLIV.

ITèm, quod instantia causarum feudalium, tàm principalium, quam appellationum, & cujuslibet earum duret per annum unum integrum ad plus incip. à die litis contest. super testibus verò producendis, & prorogatione instantiæ serventur ea, quæ infra scripto proximo capitulo continentur.

SUMMA RERUM.

1 *Causæ feudales decidendæ sunt attento jure communi, deficientibus constitutionibus, & consuetudinibus feudorum.*
2 *In Regno Siciliæ ultrà Farum triennalis est instantia in feudalibus causis.*
3 *In hoc verò Regno, vigore hujus Ritus, est annalis, tàm in causa principali, quàm appellationis.*
4 *Hujus Ritus dispositio, ut anno instantia prima duret, non corrigitur per Rit.* 248.
Caravita contrarium sentiens, refellitur, & ab ejus sententia Author recedit.
5 *Lex subsequens generalis contradicens antece-*

denti in specifico casu liquenti, àn illam abroget.

6 *In materia horum Rituum, àn detur priùs, & posteriùs.*

7 *Ritus Sanctio hodiernis temporibus recessit ab aula & in causis feudalibus ob Regii Fisci interesse ut perimit instantia.*

8 *Causa feudales, qua dicatur.*

9 *Quaestio de vita militia, & causa de paragio sint ut feudales, & compromitti possint.*

10 *Causa revocationis feudi virtute pacti de retrovendendo dicatur àn feudalis.*

Quid si actione personali, vel reali, seù hypothecaria feudum petatur.

11 *Actio hypothecaria super feudo Regio assensu vallata pro observantia venditionis annuorum introituum, in burgensaticum constitutorum, feudalis, allodialis sit, itaut ad quemlibet extraneum, etiàm singularem successorem, absq; alio assensu transeat, maximè attentis gratiis nostrorum Regum munificentia huic Regno concessis in publicis parlamentis ann. 1516. & 1617.*

12 *Inter plures creditores ejusdem debitoris is praefertur, qui tempore praecedit.*

13 *Pretium rei feudalis ex stylo S. C. liberatur creditoribus cum assensu, etsi posterioribus, exclusis anterioribus assensu carentibus.*

14 *Sed àn in pretio praedicto praeferantur creditores anteriores, absq; assensu ipsius creditoris cum assensu, exclusis posterioribus illo suffultis.*

Affirmativè respondet Author, explosis DD. Praes. de Franch. dec. 75. & Reg. Capyc. Latro consul. 56. tom. 1.

15 *Magna est authoritas Domini Praes. de Franch. major est illa S. C. quod magnum Decium terruit.*

16 *Actio ad feudum cum assensu, àn sit feudalis, & solemnis distinctio adducitur.*

17 *In dubio non feudalis, sed libera omnis res praesumitur.*

18 *In simplicis hypotheca cessione nullum directi domini concurrit interesse quod consideratur in feudorum alienationibus.*

19 *Emptor annuorum introituum; creditor hypothecarius, & non dominus feudi, nec possessor dicitur.*

20 *Aliam, ut creditor consensu domini jus hypothecae super feudo habens, ad libitum de eo fine domini voluntate, disponere queat, sustinent magni nominis Authores.*

21 *Illa nostris hisce temporibus nullam recipit, altercationem, post gratias, quibus actio hypothecaria super feudo pro credito consequendo allodialis redditur.*

22 *Adducitur Reg. Capyc. Latro ad hoc firmandum.*

23 *Clausula pro haeredibus, & successoribus quibuscunq; omnes etiam cessionarios, & singulares successores comprehendit.*

24 *Nostro aevo actio super feudo diverso jure, àc ipsum feudum judicatur.*

25 *Registrum assensus in quinternionibus R. C. super translatione feudi, necessarium, non requiritur in praestito actioni hypothecaria super feudi.*

26 *Proregi etsi vetitum sit assentiri alienationi feudi, feudatario carente legitimo successore, & extractioni feudi ab exterisfacta, non tamen hypothecae super feudis.*

27 *Inhabiles ad feuda non prohibentur credita cum assensu super feudo possidere.*

Balius datur habenti feudum, non actionem ad feudum.

28 *In facti themate ab Authore enunciato, pretium perventum ex re feudali liberandum est creditori cum assensu, & pro eo ejus creditoribus, juxta eorum anterioritatem, quo casu emptor feudi securus est à molestia.*

29 *Super pecunia perventa ex feudo praefertur cessionarius absq; assensu creditoris cum assensu caeteris creditoribus cum assensu posterioribus.*

30 *Vendita re instante creditore anteriori, omnes resolvuntur hypotheca.*

31 *Author occurrit objecto excitato per Dom. Reg. Capyc. Latro consult. 56. num. 15. non posse fieri cessionem in beneficium emptoris à creditore, aere alieno onusto.*

32 *Tria requiruntur, ut quis decoctus dicatur, & qua.*

33 *Curator decocti, vel ipsius creditores possunt cedere jura.*

34 *Tex. in l. cum onus, C. de bon. author. Judic. possid. quando locum habeat.*

35 *Supremi Senatus non semper res judicatas attendere debent.*

36 *Decisioni D. de Franchis 75. triplici modo Author satisfacit.*

37 *Non dicitur decisum, quod non fuit discussum.*

38 *Reg. Capyc. Latro mutavit sententiam tom. 2. consul. 84.*

39 *Alleganti decis. plena non est habenda fides, si non intervenit determinationi causarum.*

1 Causas omnes feudales decidendas esse, attentis Constitutionibus, & consuetudinibus feudorum, quibus deficientibus, inspecto jure communi, loquente in allodialibus, ex *text. in cap. 1. de feud. cognit.* notant omnes *DD.* ibidem, *Nicol. Everard. in Topic. Jur. loco à cont. feuf. nu. 31. Ann. in repet. rubr. de vassall. decrep. atat. nu. 399. Reg. Rovit. in prag. 11. num. 27. de feud.* (ubi censet, quod casus feudalis, qui minimè per jura Regni reperitur decisus, sub dispositione remaneat juris communis feudorum, & non Romanorum, qua de re *Camill. de Curt. in diver. feud. §. nunc de altera, à n. 101.*)

2 Quapropter in Regno Siciliae ultrà farum, nimirùm instantiam triennialem esse in primo Judicio causarum feudalium, admonet *Petr. Gregor.* Siculus *de Judic. caus. feud. q. 43.* cum lege feudi, aut Regni illius non sit alia constituta.

3 In hoc verò florentissimo Neapolis, quia statuta illa cernitur in hoc *Ritu* illius tenorem attendimus, mandantem instantiam causarum feudalium, tàm principalium, quàm appellationum, & cujuslibet earum anno integro ad summum durare, exordiendo à die litis contestatae, ut vigore hujus *Rit.* affirmant *Robert. Maraut. in suo specul. par. 6. ver. Et omnia fiant durante instantia, nu. 42. Capyc. in investit. verbo, Feudorum judicia, col. 9. f. 256. vers. Instantia causarum feudalium, Mastill. ad Capyc. decis. 11. num. 8. Donad. de renunc. t. 1. cap. 26. num. 68. Jo. Baptista Bilotta concl. feud. 77. num.* Qui

Qui quidem noster *Ritus* restringit Jus com-
mune in primo capite . triennium , aut biennium
in eo constituens , ut notavimus in antecedenti
4 *Ritu* , alteroquè 248. In altero verò appellationis,
& juri feudorum convenit , annum præscribenti,
pro decisione causarum feudalium in dicta instan-
tia , ad notata per *Isern. in cap. 1. si de invest. inter*
dominum , & vassallum l s oriat. num. 9. & Al-
varot. in vers. oppono , sub num. 7. per illum *tex.*
in vers. si autèm , ibidemq; *Bald. vers. Et nota*
quod iste annus. Jas. in l. præscriptione , vers. Ter-
tio not. C. si contra Jus , vel utilitatem publ. tan-
dèmq; *Boer. in Consuet. Bituricensi , Rub. Des con-*
stumes concernans des Juges , & leur Jurisdiction,
§. 23. vers. Sed in feudis, ut propterea demiremur,
Octav. Corset. quæst. forens. super Rit. lib. 2. q. 14. in
princ. Nicol. Intrigl. de feud. artic. 97. num. 1. &
alios plures , negantes Jure feudorum constitu-
tum fuisse instantiæ tempus , quos refert , & se-
quitur *Borrellus in compend. decis. par. 1. tit. 63. n.*
94. Juri etiàm communi Cæsareo , concinit , *in*
auth. ei qui , C. de temp. appell. Quamobrem opi-
natus est *Carav.* hanc nostri *Ritus* posteriorem ob-
servantiam , ut in causa appellationis anno in-
stantia duret, minimè improbari per Ritum gene-
raliorem , quamvis posteriorem 248. in judicio,
appellationis nihil statuentem , utiquè verò pri-
mam , in qua triennio instantiam durare, credit,
tùm quia contradicentem Juri communi , tùm &
quia ita generatìm loquens , statuit trienuium,
atq; ideò in omnibus causis , & consecutivè etiàm
feudalibus , & *Carav.* insequi videtur *Borrell. add.*
tit. 63. num. 97. & meminit *Bilott. cit. concl. 77.*
num. 7.

A cujus tamèn sententia prorsùs discedimus,
5 qui non credimus subsequentem legem generalem
abrogare antecedentem , in specifico casu aliquid
sancientem , ex *Gl.* in initio , *cap. generi* , ibi,
Itèm pone , de regul. jur. maximè si ad emendan-
dam legem antiquam voluntas requiritur con-
dentis posteriorem , quod voluerit, antecedentem
abrogare , ut credidi , plurimorum auctoritatibus
defendens *Borgognin. decis. Finis. 6. num. 14. p. 1.*
cujus voluntatis probatio cum non existat in eo
Ritu 248. opinari haud debemus hujus observan-
tiam illius virtute revocatam , & longè magis, cùm
semper correctio legum sit vitanda, ubi utriusquè
intellectus benignam patitur interpretationem, ex
altera ejusdem *Borgnini decis. 9. num. 7. par. 3.* quod
facilè his duobus in Ritibus contingit . Etenim
Rit. 248. generatim de instantia sanciens , termi-
num præscripsit in principali causa , qui propterea
generatim intelligendus est , præter causas feuda-
les , de quibus sermo est in hoc nostro *Ritu* , an-
num statuente ; demumquè ex altero supposito,
6 quod in materia horum Rituum , non possumus
dare priorem , & posteriorem, ut alibi scripsimus,
dum omnes unico decreto fuerint confirmati, iiq;
unà simùl manaverint ; & cum *Carav.* in hanc for-
mam eos reduxerit , in quam à compilatoribus re-
dactam fuisse non apparet , at citiùs contrarium,
si antiquos *Ritus* post *Regias Constitutiones* perle-
gamus , ideòq; justè credimus , tùm *Affl. in Con-*
stit. Regni , hac lege , sub num. 2. tùm *Marant. in*
add. num. 42. & alios nostrates, rectè sentiisse hu-
jus *Ritus* vigore generatim, ac simplicitèr loquen-
do , dicentes , instantiam in feudalibus anno tan-
tùm durare , & sic in utraq; judicii parte; ut ver-
ba sonant nostri *Ritus.*
7 Hæcq; servabantur . quando causæ feudales in
M.C.V. solùm agebantur ; juxta *R.* 50. sanctio-
nem , notatq; *Marcel. Ca. à de mod. artic. §. 1. Glos.*
1. num. 98. sed quia tales causæ hodiè tractantur
in Reg. Cam. Summariæ , ut plurimùm ob inte-
resse Regii Fisci , idcircò , ad instar causarum fi-
scalium instantia in similibus causis neq; petit *Ma-*
rant. in specul. par. 5. num. 20. allegans *Afflict. in*
Constit. Accusatorem , col. 4. in princ. Ann. singul.
243. cujus longior erit sermo *in rit.* 248. & quæ
inter partes vertuntur , tractantur in S. C. vel in
M. C. V. & eandem naturam sortiuntur , quam
cæteræ causæ civiles habent , teste *Borrell. add.*
tit. 64. num. 98. necnon *Gallupp. in prax. p. 2. cap.*
18. num. 4. quorum meminimus *in Ritu 48. nu. 7.*
tom. 1.
8 Quæ verò sint ejusmodi causæ feudales , inve-
stigare brevitèr oportet , atquè eas esse censemus,
in quibus de feudo tractatur , etiàm non quater-
nato , teste *Cavensi* hoc *in Ritu num.* 1. scilicèt in
quibus agitur conditione ex lege feudi, dicit *Bal.*
in rub. de investit. in maritum facta, vers. Tu dic,
sub num. 3. abundantius verò scribens enodavit *in*
cap. 1. si qua controversia , sub num. 2. de pace con-
stat. inquiens , eas esse si de investitura facta , vel
facienda agatur , vèl de possessione ablata , vèl
turbata per dominum vassallo , seù vassallum vas-
sallo , ex *tex. in cap. 1. de Milit. vassall. qui con-*
tum. est. quin , & ubicunquè ad intentionem fun-
dandam ; vèl repellendam discutitur : insequitur-
què *Petrus Gregor. in tractat. de Judiciis causar.*
feudal. q. 1. & omnium optimè enarrat, collaudat-
què *Milanen. in decis. 6. lib. 1. num. 6.* sed *Marius*
Muta succintiùs loquens , conclusit , esse , cum
tractatur de natura feudi , *decis. Sicil. 56. sub nu.*
9. & Balzaran. in rub. de feud. cognit. num. 3. in-
hians , perquirere Judicem competentem super
causa feudali , explicando dictionem , *De* , in ea
Rub. positam , dicit , significare inibi causam im-
mediatam , quæ non aliud est , quàm cognitio
feudorum , quæquè ad Principem spectat , atquè
ideò insinuèt causam feudalem , idem esse , quod
cognitionem feudorum; tametsi ex ejusdem *Mutæ*
verbis *sub num. 5.* deduci facilè possit , ità censeri,
ubicumquè contenditur de natura feudi , sivè il-
lius successione , seù possessione virtute investitu-
ræ , ob id nimirum causam spolii censeri causam
feudalem , scripsit idem *Petr. Gregor. q. 2. illius*
tractat. ac multorum fretus auctoritatibus *Giurba*
decis. Siciliæ 68. num. 3. Milanen. indic. decis. 6. n.
3. & Mastrill. decis. 81. & 83. sed longo themate
extricat *Jacob. de belvis. in tract. feudor. versic. &*
dicti vassalli prò dictis rebus feudalibus , à num. 4.
cujus annotata legere nè dedigneris , nec non *Pa-*
ris. de Puteo in suo tract. de reintegr. feudi cap.
198. à num. 5. & Seraderde feud. par 10. sect. 1. n.
68. 74. & 123.
9 Quæstio verò de vita , & militia & causa dotis
de paragio , an feudales sint , notavimus in *Ritu*
50. *sub num. 8.* ibiquè examinavimus , num illæ
vigore Regiarum sanctionum inter conjunctos
compromitti debeant , & assensus impetrandus nè
sit super compromisso , an sufficiat , ut impetre-

tur

tur postmodùm super laudo. Nùnc addo *Jo: Bapt. Muccl* lepidè prædicta examinantem, in *libro*, post à me ibi scripta, typis edito, *var. quæst. forens. dilucid. q.* 38. *Consil. Staib. libr. resol. forens.* 57. *num.* 40. *Dom. Julium Capone in tract. de pact. tit. de stipul. q.* 7. *num.* 53. *Gizz. in observ. ad Reg. Capyc. Latro dec.* 33. *num.* 1, *Hieronym. Nicol. in prax. judiciar. civil. sub num.* 283. *vers. Fallit tamèn*, *Danz. tom.* 3. *de pugn. DD. tit. de arbitr. cap.* 7.

Casus etiàm complures adnectit memoratus *Petrus Gregor. in* multis *subsequent. quæst. Danza loco citato*, *num.* 7. idemquè *Milanens. edemc. dec.* 6. atq; *Cumia in Ritibus Siciliæ cap.* 76. potissimùm, si causa revocationis feudi, virtute pacti
10 de retrovendendo dicatur feudalis, quam ultra *Petrum Gregor.* jam dictum *in q.* 4. explicat, & perfunctoriè quidèm *Mastrill. super cap. illius Regni* 356. *q.* 6. 16. *&* 33. meminimus autèm de eadem quæstione loqui eundem *Mastrill. decis.* 14. 117. *par.* 2. duo affirmare, alterum, quod si agatur actione personali ad feudum, dicatur causa feudalis, ad quod impellitur verbis *Petri Greg. ead. q.* 4. & aliorum: Alterum verò, quod si actione reali, & hypotecaria, similitèr dicatur feudalis, verum restringit postmodum exemplum prædictum repetendi feudum vigore mentionati pacti. Illudquè negat, operari; ut causa reputetur feudalis, idquè non quia personali actione experitur ad feudum, cujus intuitu probaverat esse feudalem, sed aliis apud ipsum perlegendis rationibus, repetitis in *dec.* 217. *à num.* 27. *tom.* 3. necnon per *Milanensem*, *decis. Sicil.* 6. *num.* præsertim 62. *&* 63. *lib.* 1. At quoniam *citatus Petr, Greg. in adducta q.* 4. distinctione *Castrens. & Alex.* utens, respondet, vel feudum peti actione personali, vel reali, & primo casu negandum, annuendum verò in secundo affirmat; ideò abnuendum potiùs ei erat, nisi dicamus peculiaribus Regni legibus nimirum ita sentire, ut etiam idem *Petrus Gregor.* insinuat in postremis verbis, necnon *Milanen. num.* 61. 62. *&* 63. contradicentibus Doctoribus, de Jure communi loquentibus, *in cap. cæterum, de Judic.* Imò, & quod de lite vertente super hypothecaria ad feudum, illic scripserat *Mastrill.* coarctat *in* altera adducta *decis.* 217. *num.* 30. atq; intelligendam esse, quandò ageretur contra possessorem, qui possiderat feudum ex pacto, & providentia Principis; quandoquidem successor tùnc se defenderet adversus Actorem, quia vocatur ex lege feudi, quod sit ex pacto, & providentia, & hypotheca sit extincta per eum, qui imposuit, cujus causa remansit feudum liberum, nec potuit hypothècari, sed ubi agitur contra tertium possessorem habentem Jus, & causam à debitore, ubi nullam poterat obiicere exceptionem, fundatam in lege feudi, nec successerat Jure proprio, ex pacto, & providentia, non est censenda causa feudalis, quamvis hypothecario Judicio intentato. Ac propterea decisum refert, causam hypothecariam in petitione Juris offerendi ad feudum dici allodialem, atque in ea procedendum esse attento Jure communi, & antea deciderat *Marius Muta* (cujus ipse *Mastril. in ipso* 3. *volum.* postmodum excusso, non meminit) *in ead. memor. dec.* 56.

11 Sed àn actio hypothecaria super feudo, Regio assensu vallata, pro observantia venditionis annuorum introituum, in burgensaticum constitutorum feudalis sit, àn allodialis, itaùt ad quemlibet extraneùm transeat, etiàm singularem successorem absq; alio assensu, potissimùm attentis gratiis, nostrorum Regum munificentia huic Regno concessis in publicis Parlamentis ann. 1586, & 1617.

Scripsi in hoc articulo sub die 4. Septembris 1659. in gratiam Illust. Marchionis Alvignani Octaviani Capycii Equitis Sedilis Nidi, præclaris moribus, eximia virtute, maximaquè religione conspicui, in causa cum Ill.mo Principe Chiusani, cæterisq; creditoribus Principis Sepini, & quamvis sub Judice adhuc lis sit, meum tamèn integrum responsum hic typis tradere, non sum gravatus.

Exploratissimum quidèm in Jure est, inter plures Creditores ejusdem debitoris, illius hypothe-
12 cam esse potiorem, quæ tempore præcedit, cumq; ex his, quæ in facto deduximus, liquidò emergat, Ill. Alvignani Marchionem plurium annorum curriculo prævenisse hypothecam, postmodùm à Principe Sepini communi debitore constitutam in beneficium Ill. Principis Chiusani, cæterorumq; creditorum, cur novissimè in liberatione integri depositi, ejusdem Marchionis partes potiores non fore, in dubium revocetur, prorsùs non video; dum adeò clarum pro ipso jus est, ut vel ex ipsa nuda, simplicìquè facti narratione ostendatur.

Et sanè cum hujus causæ justitiæ cardo in eo sit, ut videamus, àn in residuo pretii perventi, ex venditione Terræ Binetti, possessæ per Marchionem Baranelli, quæ fuit Principis Sepini, facta, instante Patriarcha Antiochensi, creditore potiori, & anteriori dicti Principis, illo dimisso, præferri debeant alii creditores, juxtà cautelarum, vel assensuum datas, quandò isti hodie concurrentes nullo modo hypothecatum habent feudum longè, ante eorum hypothecam; à debitore distractum, sed tantùm venditionem annuorum introituum, cum pacto de retrovendendo à Marchione in beneficium Principis Sepini factam, pro residuo pretii prædictæ Terræ, vigore cujus contractus liberationem vendicare intendunt. Operæ prætium idcircò erit ex adverso oppositionum nebulas in medium afferre, ut, his cognitis, clariùs quid in ea sit decernendum, dignoscere concedatur.

13 Curator igitur patrimonij Principis Sepini, Dom. Hieronymus Valdetarius, doctissimus, & primarius Advocatus audactèr contendit, depositum liberandum fore creditoribus, cum assensu etiàm ex stylo S.C. qui inolevit, ut feudi pretium creditoribus cum assensu tempore posterioribus liberetur, id molestiam emptoris, & circuitum inutilem vitandum, quam observantiam vendicare quoque locum, etiàm quando debitor esset creditor cum assensu super feudo, & ex eo perveniret depositum, illudque liberandum prædicto debitori, & pro eo creditoribus cum assensu, tuetur, authoritate *Præs. de Franch. decis.* 75. *& R. Capyc. Latr. lib.* 1. *consult.* 56. qui sic decisum testantur, dùm enim creditor cum assensu compa-

ruit

ruit ergo quæ contra debitorem debitoris, cui est validè illius nomen hypothecatum, obstringitur illi solvere emptor, ut tutus sit, ex *reg. tex. in l. 3. C. de novat.* Præsertim cum ille peculiari hoc pacto, ut pretium liberetur creditoribus, cum assensu, emerit, cujus pacti fines juxtà oblationis, & contractus formam jam perfecti, omninò, & sedulò sunt servandi, distracto maximè feudo, instante creditore cum assensu anteriori, ex quo est jus quæsitum cæteris communis debitoris concreditoribus cum assensu, *ad reg. tex. in l. cum unus, ff. de bon. author. Jud. possid.*

15 Magna quidem est *Dom. Præsid. de Franch.* authoritas, qui sui temporis legum decus, & in omni disciplina habitus fuit oraculum, cujus decisiones in pluribus Europæ Civitatibus impressæ, toto orbe commendantur: Majorque est illa supremi nostri S. C. Senatus, quæ sicuti *Decium* peracti seculi J. C. præstantissimus, ut ipse fatur *cons.* 379. ità, & me omniumminimum, deterruit, adeò quod calamum arripere, animo ancepis diù extiti. At penstitatis, examinatisque rationibus juribus, DD. placitis & his, quæ in thesi nostra concurrunt, eadem impavidus hanc scribendi provinciam suscepi, sed fretus, & rei veritate perspicienda, cujus lux jam nunc intermicat, & præstantissimorum Judicum religione, ac doctrina, in spem ducor, victoriam mihi consequendam fore, quod ut facilè assequar bifariam constituo conclusiones, quas sedulo examinari, meq; excusatum haberi, si quod res postulabat, benè, & planè non dixerim, præces effundimus.

Actiones hypothecariæ super feudalibus bonis Regio assensu vallatæ pro evictione, & observantia contractus celebrati veluti in venditione annuorum introituum super allodialibus constitutorum, feudales apud sunt, adeò quòd validè per cessionem, absque alio novo assensu, in alium transferuntur.

16 Actionem ad feudum cum assensu feudalem esse, ac idem de ea, quod de feudis, judicari, omnium nostrarum testimonio comprobatur, ut apud *Frecc. de subfeud. lib. 2. q. 17. Camer. in l. Imperialem, pag. 15. & 16. de Franch.*, nedùm *in adduct. decis.* 75. sed, & *in dec.* 41. 48. & 593. *Ann. alleg.* 122. *num.* 7. *Consil. de Georg. de feud. cap.* 43. *num.* 13. *ad* 20. & cæteris posthabitis, *Reg. Capyc. Galeot. lib. 1. controv. illust. cap.* 28. *n.* 19. *cum seq.* Hoc tamen axioma simpliciter, absque ullo distinctionis fœdere, acceptum, prorsùs est à veritate alienam, vendicat namque locum in actione, quæ ad ipsius feudi corpus vendicandum tendit, minimè verò in illa hypothecaria, quæ haud supponit, nec tangit dominium, nec est actio ad rem & ad feudum, sed super re, ideft obligatio accessoria ad principalem obligationem, ut individualiter advertit *Horat. Montan. in repetit. feud. §. præterea Ducatus num.* 77. notas cavendum esse à *d. Dom. de Franch. dec.* 75. & 593. & *tex, à Bartol. de Capua adductum in l. qui actionem, ff. de regul. jur.* loqui de actione reali ad rem vendicandam, quæ e parte agentis supponit dominium, & minus rectè proindè illum à DD. induci ad actionem hypothecariam, quæ tùnc non præsupponit dominium, quamvis actor posset postmodum ad dominium pervenire, *Consil. Theodor. alleg.* 54. *num* 4. *vers. Quamobrèm*, & in illum sensum alloquutus fuit *Andr. à Dom. de Franch. memor. decis.* 75. adductus, *in Constit. Regn. Constitutionem Divæ Memoriæ verbo transactionis*, ut ejus verba apertiùs demonstrant, ibi: *Et sicuti prohibetur alienatio rerum, ità, & jurium, & servitum.* Ecce quod *Andr.* sermocinatur de juribus ipsum feudi corpus, & dominium tangentibus, non de hypothecaria, quæ est accessoria ad personalem actionem, & est supèr feudo, & non ad feudum,

Hanc nitidam veritatem agnoscendo, idem *Reg. Galeot. in d. loco num.* 37. videns minimè illam posse in controversiam deduci, laudans *Cannet. in cap. nolente §. Sed quid si fuerit venditum, num.* 19. *fol.* 11. admittit feudalem esse actionem competentem supèr feudo, si illud, ejusquè tangat proprietatem, minimè verò illam, quæ competit pro consequenda pecunia supèr feudo, vel illius pretio, sed illam esse allodialem, quod affirmant etiam *Præs. de Amat. conf.* 8. *n.* 24. *Reg. de Curte in divers. cap.* 14. *n.* 103. insequiturq; *Marchio Ramontis D. Franc. Merlin. cent.* 2. *controv. forens. cap.* 81. *n.* 61.

17 Quibus arridet regula, in dubio non feudalem, sed liberam, omnem rem, omnemquè obligationem præsumi, *cap.* 1. §. 1. ibidemquè *DD. si de feud. defunct. cont. cap.* 1. *de controv. int. masc. & famin. de benef. Alex. cons.* 119. *lib.* 1. *Dec. cons.* 467. *Parif. conf.* 20. *num.* 1. *lib.* 1. & dùm obligatio personalis, sivè ipsius crediti commodum, & emolumentum, cui pignoris accessit allodialia sunt, dum feudum nullatenus tangunt, ut ex *Petr. de Gregor. Milan.* & aliis, tradit *Reg. Galeot. loco cit. num.* 19. hæc tanquàm pedissequa, & illius consecutiva, ejusdem juris censetur, *cap. accessorium de reg. jur. in 6. cum concord.* ut post *Bar. in l. solutam, §. per liberam, ff. de pignor. Ann. alleg.* 41. *num.* 13. observat *Reg. Galeot. sæpiùs cit. num.* 13. ordinata tantùm ad pecuniæ, non ad feudi consequutionem, & Rex secundùm naturam obligationis consensisse dicitur quæ est, ut queat quolibet titulo, jus sui creditor in alium transferre, *l.* 1. & 2. *C. si pign. dct. l. debitor ff. de pignor. act. l. gregè, §. pignori ff. de pignor.* & confirmatur *arg. l. plenum, §. & si quid, ff. de usf. & habit. & in l. si pupillorum, §. si pupillus, ff. de reb. eor. quæ sub tut.* ubi *Bal. Bar.* & Cæteri concludunt, res Ecclesiæ sollemniter hypothecatas sine decreto distrahi posse.

18 Et quidèm in simplicis hypothecæ cessione nullum directi domini concurrit interesse, quod consideratur in feudorum alienationibus, consistens in servitio, fidelitate, devolutione, & relevijs, nùm feudatarius hypothecando feudum cum assensu, nihil dominij transfert in creditorem, sed illud penès ipsum retinet. Cessante igitur Regis interesse, & ratione prohibitæ commutationis & contractationis, frustrà in contrarium adducitur constitutio, *Constitutionem Divæ Memoriæ*, in illis verbis: *Super feudis, & rebus feudalibus minuendis, aut commutandis*; quæ tantùm loquitur de feudis, & rebus feudalibus, eorumquè commutatione, & alienatione, minimè vero de pignoris, seù hypothecæ jure, sivè credito supèr feudo, quod non est feudale, sed burgensaticum,

cum ; & in eo cessat ratio a constitutione adducta ; Ideò non habere locum præfatam constitutionem, quando non tractatur de ipso corpore feudi, nec pœna caducitatis, propter alienationem feudi in eo, quia illum hypothecavit, neque respectu obligationis feudalium, pro securitate crediti revocationem vigore *const. Constit. Divæ Mam.* compotere, tradit *R. Capyc. Latr. decis.* 43. *num.* 20.

Ceterum namque est ipsam venditionem annuorum introituum factam cum Regio assensu pro hypotheca bonorum feudalium allodialem esse, uti accessoriam, & consequutivam principalis actionis, qua creditum constituitur, ut diximus, dummodò non sit illa facta in feudum, ut communis DD. schola advertit apud *Luc. de Penn. in l.* 2. *in fin. C. de omn. arg. desert. lib.* 10. *Joan. Camil. Bilot. in alleg.* 2. *impressa post tract. de abso. à juram. num.* 4. *Joan. Bapt. Bilott. conclus. feud.* 20. *num.* 2. latè *Novar. lib.* 1. *q. forens.* 97.

19 *per tot.* ut præterea emptor annuorum introituum creditor hypothecarius, & non dominus, nec feudi possessor dici potest, & ad feudale servitium, & ad alia, quæ feudatarius debet non restringitur, latè *Montan. in d. §. præterea Ducatus num.* 37. *R. de Ponte add. tit.* 7. *§.* 8. *sub n.* 3. *& Capan.* receptum per R.C. tradit post *q.* 6. *& alleg. seq. in tract. de Relev.* acti nem pro annuis introitibus venditis super fructibus feudi cum assensu, sive ipsos annuos introitus, burgensaticos esse juxta ea, quæ annotavit contra *Bambac. Dom. Consiliar. Brancacius*, tùnc Advocatus, hæcque ampliatur etiam in concessione principalitèr facta à Rege pro hæredibus concessionarij, cum verbo investitio, & clausula, quod registretur in Regia Camera, ex *Lofred. in paraph. cap.* 1. *vers. in add. dum quærit, ex quibus causis feudatarius amit.*

20 Hanc aleam, ut creditor, consensu domini, jus hypothecæ super feudo habens, ad libitum de eo, sine domini voluntate disponere queat, firmant magni nominis Authores, *Anton. de Alex. ad Andr. in adduct. const. Constitutionem*, *Paris. de reintegr. feud. cap. incip. An si Rusticus*, *nu.* 12. *Capyc. in invest. verbo*, *Necessitas*, *vers. Quaro secundo*, *pagin. mihi* 81. decisum per S. C. tradens, *& decis.* 41. *num.* 10. ex *Molin. Frecc.* & cæteris, *Consil. Carleval de Judic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 33. *disp.* 35. *num.* 33. *Marescot. var. resol. lib.* 1. *cap.* 40. tradens, licere cessionario super feudo jure assistendi agere cum cessione absque assensu si in instrumento inter cedentem, & debitorem inhito, adsit hypotheca cum assensu super feudo, cum potestate capiendi, ut communitèr apponitur in instrumentis, & ad partes decertando firmat *Ludolph. Schrad. in amplo ejus tract. de feud. par.* 7. *cap.* 2. *num.* 26. *cum seq.* & iterùm *eod. par.* 7. *cap.* 3. *num.* 10. *vers. Quinto*, & insequitur *Henric. Rosental. in synopsi tot. jur. feud. cap.* 8. *de feud. success. ex testam. concl.* 9. *num.* 2.

21 Hæc opinio nostri hisce temporibus, nullam recipit altercationem, post gratias, Regum nostrorum munificentia, huic Regno concessas, in Parlamentis, quarum altera fuit anno 1586, quæ est redacta *pragm.* 27. *de feud.* & altera anno 1617. de memor extat *D. R. de Marin. lib.* 1. *resol. quotid cap.* 126. *num.* 92. vigore quarum actio hypothecaria super feudo, pro credito consequendo, allodialis est prout est ipsum creditum, ex promissione solutionis, aut ex prætio rerum burgensaticarum, vel pro consequutione aonuorum introituum super eis, pro quibus feudalia hypothecantur, & qui succedit in credito, sivè legitimus sit successor, sivè prorsùs extraneus, succedit etiam in actione ad feudum, & ad quem transit obligatio personalis, quæ ad quemlibet est transitoria, transit actio prædicta, & obligatio feudalium, dummodò illa penès fiscum non existant, *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assens. Reg. super dot. tit.* 6. *num.* 47. *& de assens. Reg. t.* 7. *§.* 4. *num.* 5. *Montan. in §. præterea Ducatus, sub num.* 7. *de Marin. cit. cap.* 126. *num.* 92. *&* 93. videndus, & per Collaterale Consilium determinatum, attestatur *Franc. Maria Prat. lib.* 1. *discept. forens. cap.* 26. *num.* 5. *&* 38. Et noster sit Judex, idem *Reg. Capyc. Latro*, quem pars ex ad-

22 verso ejus Achillem præconizat, qui *tom.* 2. *consult.* 84. in causa creditorum Jacobi de Tufo, *nu.* 36. hanc tutatur opinionem, & constantèr affirmat, post gratias, de ista actione ad feudum non esse amplius judicandum, nisi ut de re burgensatica, & merè allodiali, & addit, *num.* 37. validè alienari, & hypothecari posse absquè assensu, tàm in contractu, quàm in ultima voluntate quotiès assensus cantat pro se, hæredibus, & successoribus quibuscunque auth. *Andr. & Camer.* ibidem adductorum, sub qua forma, & non illi, antiqua, pro successoribus ex corpore, assensus expediri, gratiæ mandant, adeò quod si alitèr illorum verba dictent, semper illos præstitos censeri juxtà illas concludit.

23 Quæ quippè clausula, pro hæredibus, & successoribus quibuscunquè, in assensu adjecta, pro gratiarum exequutione, omnes quoque comprehendit cessionarios, & singulares successores, *Andr. in cap. præterea*, *qua fuit prima caus. benef. amitt.* ubi *Liparul.* addens *lit. F.* ex *tex. in l. etiam si rem* ubi *DD. ff. de jur. jur. Camer. in d. cap. Imperialem, pag.* 129. *lit. G.* & illos laudando, insequitur idem *R. Capyc. Latro loco proxime add. n.* 37. cum enim nulla assignari possit diversitatis ratio in uno, quàm in altero actu in successore, sive ex testamento, vel ex contractu, non est cur diversimode debeant judicari, sed sub una eademque comprehendi debent dispositione, non extensivè, sed comprehensivè, *l. hic solut C. de revocand. donat. l. si cui §. si promiserit, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. sol. de Ponte cons.* 76. *num.* 7. *vol.* 1. *Staib. Sen. cons.* 94. *Giazar. decis.* 70. *in fin.* & individualiter advertit *Prat. add. cap.* 26. *num.* 34. *lib.* 1. validumque in gratia prædicta est argumentum ab identitate rationis tanquam lege universali Regni in *prag.* redacta prout sunt cæteræ Regum Constitutiones, & pragmaticæ, ut ex *Andr. R. Rovit. decis.* 75. *num.* 5. & alijs in similibus gratiæ terminis, argumentatur *Reg. Marcian. tom.* 2. *disp.* 89. *n.* 30. & proindè eadem existente ratione, eadem debet esse dispositio.

Eisque accedit, certum esse de jure sub assensu concesso pro successoribus quibuscunque comprehendi, & includi cessionarios, *Alex. in l. quædam §. nihil*

§. nihil, ff. de edend. & in l. ſi patroni in princ. ff. ad Trebell. Bal. in l. 1. num. 48. ff. de rer. divis. & in cap. 1. §. donare qual olim feud. alien. pot. & in terminis ſcripſit *Affl. decis. 335. num. 17.* qui, dum conclusionem firmaverat in ceſſione hypothecæ cum aſſenſu ſuper feudo præſtito pro hæredibus, & ſucceſſoribus, requiri aſſenſum, cum ceſſionarius non universalis, ſed particularis ſucceſſor dicatur, illam reſtringit, quando aſſenſus ſuper hypotheca conceſſus loquutur pro ſucceſſoribus quibuſcunquè, ut hodiè mandant gratiæ & arrident per *Fuſar.* exarata *de ſubſtit. q. 341. num. 7.*

24 Ut indè evidenter pateat noſtro ſeuo, actionem
ſuper feudo diverſo jure, ac ipſum feudum judicari. Regiſtrum ſiquidem in quinternionibus Regiæ Cameræ exquiritur aſſenſus obtenti ſuper
25 translatione, vel acquiſitione feudorum, non
tamèn illius præſtiti ſuper actione hypothecaria feudi, ut deciſum tradit *Reg. Rovit. dec. 54.* Prohibetur Regni Vicario, aſſentiri alienationi feu-
26 di, quando feudatarius caret certo, & legitimo
ſucceſſore, *in prag. 4. de feud.* non tamèn in tranſlatione hypothecariæ actionis ſuper feudo, quamvis cedens ſucceſſores non habeat, *Lanar. conſ. 87. per tot.* cujus traditionem ſequuti ſunt *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ. Reg. §. 3. nu. 6. Reg. Rovit. in d. prag. 4. num. 17. R. de Marin. d. cap. 128. num. 93.* Non valet Prorex aſſenſum præſtare ſupèr diſtractione feudorum ab exteris facta, ſed hoc S. M. eſt reſervatum, *in prag. 17. de feud.* validè tamèn aſſentitur alienationibus, & ceſſionibus actionis hypothecariæ, exteris ſuper alienis feudis competentis, *Reg. de Ponte add. §. 4. num. 6. R. Rovit. in d. prag. 17. num. 4. Novar. ſup. add. prag. 4. collect. 11. num. 2. de feud.* & lato calamo omnibus motivis in contrarium occurrit *Conſil. Theod. alleg. 53.* Inhabiles ad feudum
27 non prohibentur credita cum aſsenſu ſuper feu-
do poſsidere, ut perſonæ Eccleſiaſticæ, Collegia, Univerſitates, &c. *Montan. in d. §. præterea, nu. 76. & 77. Prat. cit. cap. 26. per tot.* Et tandèm, cæteris omiſſis Balius in Regno datur habenti feudum formatum, non actionem ad feudum, ut junctis aulis S. C. fuiſse determinatum, teſtis eſt *Conſil. de Georg. de feud. cap. 52. à num. 14.*

Igitur ſi emptio annuorum introituum, ſivè creditum Principis Sepini ſuper burgenſaticis Marchionis Baranelli illorum venditoris, & hypotheca ac actio ſuper illius feudis pro crediti evictione, & ſecuritate de jure & attentis gratijs; omninò ſunt libera, & burgenſatica, validè ſub hypotheca anteriori Marchionis Aluignani comprehenduntur, qui propterea in liberatione eſt præferendus.

28 Quid quod? & alterà fluit concluſio; Hac hypothecaria actione ſuper feudo nuſquam experti fuere Principes Chiulani, & alii creditores; cum aſsenſu, qui contraxerant poſt feudi venditionem à Principe factam, nec poſsunt ſupèr illo jam decreto Judicis diſtracto, eorum jura exercere, ſed tantum ad illius pretium concurrere, quod debetur Principi Sepini communi debitori, non ex cauſa venditionis feudi, ſed ex novo contractu annuorum introituum, celebrato inter Marchionem Baranelli emptore Terræ Binetti, & Principem Sepini venditorem, nam fictione legis pretium ſolutum videtur venditori, & pro dicta pecunia facta deinde emptio *ad text. in l. ſingularia, ff. ſi certum petatur. Maſcard. de prob. concl. 1507. num. 25. Præſ. Merlin. lib. 2. controv. forenſ. c. 36.* & vigore hujus contractus, etiam Patriarcha creditor anterior hypothecarius ante feudum diſtractum jure aſſiſtendi obtinuit. Hoc quidem pretium, ſivè conſideretur, uti debitum Principi Sepini ex contractu annuorum introituum, ſivè ex venditione feudi, ſemper eſt burgenſaticum, *Iſer. in cap. 1. §. planſtorum, quæ ſint regalia, Affl. in conſt. Bajuli locorum, in 4. not. Franc. decis. 64. num. 1. Ann. Alleg. 141. num. 11. Hennig. Geden. conſ. 93. num. 22. lib. 1.* adeò quod Vaſſallus de prædicta pecunia, quamvis à feudi emptore non ſoluta, ad libitum diſponere valet. *Sebrad. de feud. cit. p. 7. cap. 2. num. 34.* illa propterea liberari debet Creditoribus anterioribus juxta cautelarum datas, & quamvis aliter ſervetur in S. C. in prætio feudi venditi sùb haſta, ſupèr quo præferuntur creditores poſteriores cum aſsenſu, anterioribus abſque aſſenſu, ratio illius obſervantiæ illa eſt, nam ſi alias fieret, poſseſsor ſive emptor feudi, creditoribus cùm aſsenſu inſtantibus moleſtiam ſentiret, qui ageret pro recuperatione pretij, & ſic emptor non eſset tutus, & inutilis daretur circuitus *Franch. cit. dec. 64. Reg. de Curte in diverſ. feud. pag. 20. num. 9. Reg. Capyc. Latro dec. 43. num. 3. & 46. num. 1. & 16. Rov. dec. 45. num. 7. Prat. pract. obſerv. cent. 1. obſerv. 17. num. 4. cum. ſequent.* & paſſim noſtrates; Quod ſi deficeret moleſtia, & inutilis circuitus evitaretur, ceſsaret, & prædicta obſervantia Ceſsant manifeſtè prædicta in caſu noſtro; cum enim creditores agant ſuper pecunia ex contractu Principis Sepini, liberatio de neceſſitate pervenire debet ad ipſum Principem, in quo reſideret immediatè prædicta actio, & facta liberatione an illius beneficium, extincta eſt hypotecharis ſuper feudo, ſolutione ejus quod debetur *l. grègè, §. etiàm, ff. de pignor.* & pecunia deinde exiſtens penès debitorem, tanquam merè burgenſatica ſpectat ad ejus creditores, juxtà anterioritates, hæcque in terminis perpendit *Præſ. de*
29 *Marinis lib. 2. quotid. reſol. cap. 61.* tradens, ſu-
pèr pecunia perventa ex feudo, præferri ceſſionarium, abſque aſſenſu creditoris cum aſſenſu cæteris creditoribus, cum aſſenſu poſterioribus, nec illum poſſe recipere obicem, ex quo ſupèr ceſſione caret aſſenſu, nàm eo non indiget, ad finem, ut poſſit concurrere ſuper feudi pretio, quod eſt burgenſaticum, indigebit ſolùm, quando hypothecaris actione ceſſionarius vellet agere ſuper feudo, & ſic deciſum in cauſa Principis S. Severini, teſtatur *Giza. in obſerv. ad add. 43. dec. Reg. Capyc. Latr. num. 9. tom. 1.* & in cauſa creditorum Verdellæ Galeotæ, concurrentium ſuper pretio terræ Fabalis, junctis duabus claſſibus S. C. fuit determinatum, quod Creditores, ex quorum pecunia dimiſſi erant creditores, aſſenſum habentes, ceſſis juribus, obtinerent liberationem pretii prædicti, ex juribus prædictorum creditorum dimiſſorum, quamùis in ceſſione eiſdem facta per creditores, non fuiſſet obtentus Regius aſſenſus, de quo memor extat *Thor. p. 2. Compend. Reg. dec.*

verbo, liberatio pretii alicujus terræ, & priùs in Regia Camera obtinuisse, testatur *Franc. de Amic. in repet. feud. tit. de his, qui feud. dare poss. §. ex hoc etiam fonte, in fin. & §. seq.*

30 Insupèr, deficit etiam in nostri facti themate molestia inferenda emptori, & circuitus inutilis. Etenim Terra Binetti fuit vendita, instante antiquiori, & potiore creditore, fuitquè venditio facta jure creditoris anterioris, quæ habet à jure talem efficaciam, ut resolvantur omnes hypothecę aliorum creditorum posteriorum, & res vendita transeat libera in dominium emptoris, prout erat libera, & sine hypotheca tempore, quo ille primus creditor contraxit cum communi debitore, *tex.* est singularis, & unicus *in l.1. C. si antiq. creditor pignus vendider.* in quo *tex.* Imperator alloquens cum secundo creditore, qui agebat actione hypothecaria contra emptorem, qui emerat à primo creditore, inquit Imper. (*Si vendidisset, qui antè pignus accepit, actio tibi hypothecaria superesse non potest.*) Si ergo denegatur secundo creditori actio hypothecaria contra emptorem à primo creditore, actio illa hypothecaria secundi creditoris est extincta, & resoluta per venditionem factam à primo creditore, vel a Judice, ipso expetente, quod ejusdem est virtutis, *l. si ob causam, C. de evict. Thesaur. dec. 137. num. 11. de Franch. dec. 79. num. 12.* Rationem reddit *Neguf. in tract. de pignor. in 3. membr. quintæ partis, n. 4.* namex tali venditione transfertur in emptorem in eodem statu, in quo illa erat penès communem debitorem, tempore, quo primus creditor hypothecam accepit ab illo, quo tempore non aderat hypotheca Principis Sepini, secundi Creditoris, meritò transit libera in emptorem ab hypotheca hujus secundi creditoris, ejusque cessionarii, quę remanet extincta, & proindè molestia non potest inferri, & circuitus evitatur, arrident tradita per *Cons. Carleval. de judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 22. Reg. Marcian. tom. 1. disp. 13. Consil. Staib. resol. 5. num. 1.*

31 Ampliùs, in casu exarato per *Reg. Capyc. Latro add. consul. 56. num. 15*, fuit perpensum, cessionem fieri non posse in beneficium emptoris ab herede Joan. Aloysii creditoris, alieno ære onusti, nàm erat ille decoctus, cui est interdicta bonorum administratio *l. item si unus ff. de arbitr.* fueratque datus Curator ejus patrimonio. Hoc quippè assumptum claudicat in jure, deficit in facto nostro. In jure siquidèm *text. in d. l. item si unus* procedit in debitore, qui bonis cessit, *Gratian. discep. forens. lib. 2. cap. 321.* & longè cessio bonorum distat à creditorum concursu, non ab ipso debitore reformato, ut observat *Salgad. in labyr. credit. p. 1. cap. 4. num. 20.* quod si daremus præfatum textum vendicare locum in concursu creditorum personæ nobilis, qui loco cessionis habetur adhùc debitor bonis cedendo, vel formando concursum, retinet omnes actiones activas, & passivas, cui solum est interdicta administratio, quæ nomine debitoris, ad commodum creditorum per curatorem à Judice deputatum exercetur *Marc. Anton. de Amato dec. 93. per tot.* quem sequitur *Consil. Paschal. de patr. potest. p. 2. cap. 9. num. 57.* & plena manu confirmat, ex communi DD. recepta sententia, *Salgad. adduct. tract. p. 1. cap. 14. num. 20. cum seq.* & adducit *tex. in l. is, qui bonis ff. de cessione bonorum.*

Deficit in facto; quia tempore venditionis Terræ Binetti, Princeps Sepini non erat decoctus, & sic validè poterat cedere, ut enim formetur concursus, & decoctus quis dicatur, tria compulati-
32 ve requiruntur, nempè Judicis decretum, injungens sequestrum, & venditionem omnium bonorum debitoris, quod fiat Creditorum graduatio, & tandèm, ut Judicis provisione detur debitoris patrimonio Curator, ut sermocinatur summus practicus *Scipio Rovitus, in prag. 3. num. 13. & 22. de cession. bonor. in noviss. edit.* ubi *Laganar. in add. num. 2.* authoritate *de Franch. dec. 55. num. 3. & Gallupp. in nov. impress. prax. S.C. p. 4. c. 1. num. 4. Thor. vot. 15. num. 34. lib. 1. &* laudato *Reg. Rovit.* tradit *R. Capyc Latro loco proximo cit. num. 15. & 16.* & in terminis adductu *tex. in l. item, si unus*, meminit observantiæ omnium tribunalium *Reg. Valenz. cons. 189. num. 14.* quod decocti bonis deputetur per Judicem administrator pro Creditorum indemniate, de quibus requisitis meminimus nos in *Rit. 166. num. 91. & 92.* Hæc autèm deficiebant in patrimonio Principis Sepini, dùm non fuit interpositum decretum generale sequestri, & venditionis omnium bonorum, nèc facta, sivè demandata graduatio, sed tantum Creditorum relatio, & paritèr fuit datus Curatur, qui deindè in anno 1655. decreto integerrimi Domini Consil. D. Petri Varaes fuit electus Dom. Jo: Baptista Hodierna, & antè sempèr hæredes Principis in judicio erant.

Nec officit pactum in oblatione ab emptore adjectum, sat enim est, quod ipse sit tutus à molestia inferenda omni tempore, nec curandum, cui pecunia liberetur, quando securus ipse existit, imò in ejus oblatione adjecit pactum liberari Creditoribus habentibus hypothecatum feudum, & creditores hodiè concurrentes illud obligatum non habent, dùm jam erat distractum, tempore eorum hypothecæ. & cessio, quam exquirit, cum retroventitione, necessariò facienda in beneficium Marchionis Baranelli debitoris, poterat exerceri per hæredes Principis, tùnc non decocti, & hodiè quamvìs decocti, cum sit actus, ad quem
33 de jure tenetur, ut decisum tradit *D. de Franch. dec. 55.* sivè per illius Curatorem, per quem exerceutur omnia jura patrimonii debitoris, quæ sunt sub Judice, ad utilitatem, & commodum Creditorum, ut advertit *Salgad. indic. cap. 14. num. 29. cum seq.* vel per ipsummet Marchionem Alvignani Creditorem absq; assensu, qui habet hypothecatum nomen debitoris, & actionem hypothecariam, sicuti fieri potest per Cessionarium creditoris assensu carentem, *R. de Marinis add. cap. 61. lib. 1.* & decisum tradit *Thor. add. p. 2. verbo liberatio pretii.*

34 Et quod dicitur de jure quæsito cæteris concredioribus *ad reg. cit. tex. in l. cum unus* malè in hoc casu applicatur, nàm ille loquitur in concreditoribus, habentibus coæquale jus, non verò ex diversis causis, titulis, & capitulis, ut explicabat *ibidem Gl. vers. Ex creditoribus*, & desumitur expressè ex *l. si postquam 3. Cod. ut in possess. legat. & in l. si decreto, C. qui potior. in pignor. Cost. de port. rata, q. 115. num. 12. Mastrill. decis. 126. num. 12.*

Thor.

Thor. p. 2. *compend. Verb. Creditores cessionarii vers. & ità admittuntur*. Non habent exteri Creditores æquale jus, sed longè diversum cum illo Patriarchæ, cujus hypotheca, uti contracta super feudo possesso per Pincipem Sepini debitorem, est anterior, & semper feudum obligatum retinet, alii verò nullam hypothecam habent super illo, longè, antè eorum credita à debitore distracto.

Et tandèm, partis ex adversò jaculis jam eorum macerie dilutis, ad extremum dixerim, auctoritatem excerptam, ex determinationibus relatis à D. D. *Præs. de Franch. & R. Capyc. Latro*, non tanti faciendam, quin in hoc facti themate
35 recedendum sit ab iis, quæ in facto nostro satis diverso insinuavimus, nàm supremi Senatus non semper res judicatas attendere debent, sed illas haùd sequendas, si errore, aùt injustitia scateant, advertunt *Guid. Papa decis.* 215. *num.* 9. *Thesaur. dec.* 32. *num.* 3. quo factum est in multis Rotæ Romanæ judicaturis dictum fuisse, *Domini recesserint à decisis*, *Cassiador. dec.* 9. *num.* 15. & nedum intèr diversa Prætoria, sed in eodem Senatu, mutatis temporibus, variatas fuisse sententias, fatentur *Affl. dec.* 174. *num.* 3. *Jo. Bapt. Larrea alleg. fiscal.* 118. *num.* 15. *p.* 2. etiam, iisdem Judicibus dicentibus jus, ut tempore suo evenisse, alludit *Plin.* 2. *l.* 6. *Epist. penul.* & conqueritur *R. de Ponte dec.* 34. & plures determinationes contra *Affl. & de Franch. decis.* emanatas, miro ordine, ac floridè recenset *Francisc. Maria Prat. lib.* 1. *discept forens. cap.* 27. *à num.* 93. *& cap.* 5. *à num.* 102. *tom.* 2.

Quin, ampliùs *eadem decis.* 75 *Dom. de Franch.*
36 nobis præstat copias auxiliares, dùm in ejus prima editione ad favorem primi Cessionarii, absque assensu judicatum traditur, quem insequendo, refert *Dom. Consil. Jo. Bapt. Hodier. ad Surd. decis.* 306. *num.* 6. & antè eum, *Thor. p.* 1. *compend. dec. verbo, Creditor anterior*, ea ratione, quia in Creditoribus Creditoris feudi non observatur stylus, relatus per eundem *Præsid. dec.* 64. sed primus præfertur, quod confirmat *Monter. dec.* 4 *num.* 28. & aliis relatis, tuetur *Manent. dec.* 58. *per tot.* Et quamùis in aliis *dec. Præsid.* denuò typis depromtis, contrarium legatur, & dicta in prima impressione corrigantur, ut observat *Gaitus de credit. cap.* 4. *quæst.* 11. *num.* 1853. tamen prima editio est attendenda, vel saltim neutri credendum.

Addimus ulteriùs, casum, à *Præs. d. dec.* 75. discussum longè differre à nostra facti specie, loquitur enim in creditores creditoris habente cessionem nominis debitoris, quo casu, nec oportet, ut cessionarius compareat, sed sàt est, quod nomen cessum notitiam habeat cessionis, nè cedenti solvat, & procedit *text. in l.* 3. *C. de novat.* juxtà sententiam *Negusat. à Præsid. ibidèm, n.* 10. relatam, & liberatio ibi fuit facta, exhibitis jàm penès acta cessionis instrumentis: At in hoc themate, nomen debitoris Marchionis Baranelli non fuit cessum per Principem Sepini ejus creditoribus, sèd solùm in generali obligatione venditionis annuorum introituum est comprehensum, quæ uti æs alienum totum debitoris patrimonium respicit, *l. si fideicommissum*, *§. tractatum*, *ff. de Jud. Bar. in l. inter tutores*, 57. *col.* 2. *vers. facit etiam*, *ff. de administr. tutor. de Franch. dec.* 280. *num.* 3. & dicitur obligatio extra rem, *Isern. in cap.* 1. *num.* 39. *in fin quæ sit prima caus. benef. amit.* quod procedit quoquè, si certa sit designata, undè fit præstatio, & pro ea res obligata est, *Covar. lib.* 3. *cap.* 7. *nu.* 5. *vers. si contractum*. etiàm si super re feudali facta sit venditio, *de Franch. dec.* 159. *num.* 4. & alij laudati per *Anell. de Amat. cons.* 5. *num.* 3. 4. *&* 5. longum enim est discrimen inter unum, alterumquè casum, nàm facta cessione, vel delegatione certi nominis, benè cessionarius agit adversus debitorem ejus debitoris cessi, & acquirit dominium. *Cujac. ad l.* 3. *C. de oblig. & actio.* àt ex hypotheca nulla creditori contra debitorem debitoris, cum quo non contraxit directè competit actio, *Ant. Fab. in rationali ad l. si contravenerit*, *ff. de pignor. action.* nec ex illa dominium transfertur, sed tantùm distrahendi pignoris, non exigendæ pecuniæ, facultas acquiritur, idem *Fab. de error. decad.* 10. *error.* 10. *in princip.* Creditor namq; licèt habeat bona ejus debitoris obligata, non tamèn bona debitoris sunt illi debita, *Manen. decis.* 58. *num.* 13. & alij, quos refert *Thor. par.* 3. *compend. verbo. Creditor agere an possit*, tradens, requiri, ut emptor possit agere contra debitorem debitoris, quod debitor verè debeat, principalis fuerit condemnatus, excussus, & solvendo non sit, & *Cenc. de cens. q.* 68. *à num.* 59. dicit, licere creditori exigere à debitore debitoris, quando ille fuerit assignatus, vel cessus, quod desumitur *ex* 2. *par. ejusdem tex. in d. l. nomen*, quæ ad illum casum referenda est, quo specialitèr, & expressè nomen pignoratur, tradito scilicèt instrumento, & chyrographo creditori, & confirmat *D. Alphons. de Olea de cession. jur. tit.* 4. *q.* 4. *per tot.* Undè benè *in decis. Præsid.* poterat fieri liberatio cessionario crediti dotalis Ascanij Storrentis super bonis feudalibus, in hoc verò casu omninò est facienda communi debitori, & prò eo, ejus creditoribus, juxtà temporis prioritatem.

Et postremò, ut clavum clavo trudamus, alloquutus *Præsid.* fuit tàm in *d. decis.* quàm in aliis *decis.* supponens, actionem super feudo esse feudalem, & de ea uti de ipso feudo judicandum, sed de gratiis, quæ illam burgensaticam reddunt, & omnem adimunt difficultatem, minimè actum, vel
37 discussum fuit, quia, eo tempore, non erant concessæ, & sic decisum dici non potest, *Bal. in l. receptitia*, *num.* 3. *Cod. de constit. pecun.* & idem *Franch.* nos docet, *decis.* 367. *n.* 14. *Prat. discept. forens. cap.* 21. *n.* 2. *tom.* 2.

38 Nec minùs *Reg. Capyc. Latro*, vir alioquin doctissimus, nos conturbat, nam tantus Doctor *in* 2. *to. consult.* 84. mutavit sententiam, & contra adducta *in consul.* 56. *lib.* 1. quæ uti Advocatus, ut clienti morem gereret, exaravit, calamum arripuit; nec dè decisionibus indè emanatis plenè habenda fides, dùm ipse causarum determinationi
39 non intervenerit, ut adversùs *Thor.* invehit *Dom. Præs. Merlin. controv. forens. cap.* 69. *sub num.* 10. *vers. Sed nihilominùs*, id quod, insequendo *Merlin.* fuit probè observatum ab ipsomet *Dom. Reg. Capyc. Latro decis.* 91. *num.* 13. *lib.* 1. Undè meritò *Præs. S. C. D. Antonius Orificius*, quando allegabantur consilia DD. respondebat, se velle videre

decisiones, ut testatur *de Franch. decis.260. n. 6*, habens suspecta consilia, & opiniones mercede redemptas, & quod similes allegationes periculosæ sint, monet idem *de Franch. decis. 441. num. 3. & 4.* de quibus conqueritur *Alciat. Parerg. lib. 2. cap.12.*

Hæc occurrunt, sub censura tamèn amplissimi Senatus, cui, supplere, & corrigere datum est.

RITUS CCXLV.

ITèm quod termini dandi, & statuendi ad probandum testes, & instrumenta producendum, & supèr exceptionibus quibuscunquè oppositis, & opponendis sint, & esse debeant competens, arbitrio Judicis moderandi, secundùm tempus instantiæ supradictæ: ità quidèm, quod Judices per hoc non permittant labi tempus instantiæ supradictæ, & si permitterent, partibus instantibus, vel earum altera, puniatur vice, qualibet pœna quinquaginta florenorum auri, fisco nostro applicanda, & ultrà hoc etiàm aliis pœnis nostro arbitrio reservatis, & à breviatione, & modificatione ipsorum terminorum nullatenùs possit appellari, aùt reclamari; & si appellari contigerit, appellans, sivè fuerit procurator, sivè principalis; incidat in pœnam florenorum auri quinquaginta, applicandam ut suprà: & ipsa appellatio nihilominùs non teneat, & per ipsas Curias, vel alteram ipsarum in causis ipsis procedatur, ac si appellatum non fuisset: & esset frivola, & frustatoria manifestè.

SUMMA RERUM.

1 *Instantia causæ his nostris temporibus est redacta ad terminos juris communis.*
2 *Præsentis Ritus observantia abolevit, & quarè.*
3 *Pœna statuta contrà Judicem causam infrà tempus instantiæ non expedientem, intelligitur, expeditione à parte petita.*
4 *Causæ vigore S. C. Trident, cap. 20. sess. 24. de reformatione avocantur, si in biennali tempore non expediantur.*
5 *Protestatio tamèn requiritur, sed multiplicata, an simplex, latè discutitur.*
6 *Quid in laicalibus Tribunalibus.*
7 *Protestatio an requiratur, ut fatalia in causa appellationis non currant.*
8 *Nonnulla ad exornatum mem. Concil. Trident. notantur.*
9 *Praxis ex Rit. desumpta, quæ concinit Concilii dispositioni, qua M. C. V. mixu, in dies expedit provisiones, quod Curiæ inferiores infrà certum terminum procedant ad expeditionem causarum, mentio fit.*
10 *Causæ remissa, sub comminatione, si pars non insteterit pro expeditione, an, transacto tempore, censeatur avocata.*
Author sustinet Carau. dictum.

1 CUM his nostris temporibus instantia causæ sit redacta ad terminos juris communis, ob observantiam *rit.248.* adeò quod non sit ità brevis, prout statutum erat per *rit.243.* ut in illo
2 notavimus; Nimirùm abolevit etiàm præsentis *ritus* observantia, de coarctandis dilationibus ad tempus congruum, habita consideratione causæ, & instantiæ; Nè autèm reprehendamur, quod ista pugnant cum resolutis à nobis in proximo antecedenti *ritu*, in quo diximus, non dari quid priùs, aùt quid posteriùs in his *ritibus*, advertimus, istud non evenire, quia sit posterior *ritus* 248. sed quoniam utrosque vane additos, fateri, oportet, ob apertam pugnantiam ad invicem, & propterea unius saltèm observantiam attendendam; illius nempè, qui juri communi concinit.

3 Verba insupèr *ritus (partibus instantibus)* ostendunt, quod pœna in eodem *ritu* statuta contrà Judicem causam non expedientem. infrà tempus instantiæ, intelligitur, si per partem fuerit causæ expeditio petita, ut notant *Alber. Oliva in rit.36. Cur. Archiep. Neap. sub num.5. in fin. Judoc. in prax. civil. cap.192. num.6. Affl. in constit. hac lege, n. 7. & Constit. Justitiarii per Provincias nu.8. Campan. in cap. Item Justitiarii, num.89. Ursill. ad Afflict. decis.50. & 78. num.3. Vant. de nullit. rub. de nullit. ex defect. jurisd. ord. num. 117.*

4 *Concilium* etiàm *Tridentinum in cap. 20. sess. 24. de reform.* statuit causas intrà biennium terminandas, alioquin post id spatium, liberum esse partibus, vel alteri illarum Judices superiores adire, & dubitatum fuit, si *Canon* ipse habeat locum, ubi non steterit per Judicem, quominùs infrà dictum tempus causam diffiniret, sed ob vel qualitatem causæ vel partium cavillationes; & *Congregatio Concilii* censuit, si per Judicem non stetit, partes adire alios superiores non posse; facit *cap. Venerabilis, de Judic.* ubi *Abb.* & alij, & *l. properandum, §. sin autem, & §. illo, C. de Judic.* nam Judici non est, quod imputetur, si infrà biennium causam non expedivit, sed actori sua mora nocere debet, *cap. mora, de regul. jur. in 6. & l. in condemnatione, §. unicuique ff. eod. tit.* alioquin Actor ex sua mora lucrum consequeretur, avocando causam in prima instantia à primo Judice, contrà regulam *l. Juris ordinem, C. de Jurisd. omn. Judic. cap. cum sit generale, & cap. 1. de foro compet.* neminem enim ex sua mora lucrari debere, dicit *Cujac. in l. non fraudantur, §. nemo, in princip. ff. de reg. jur.* Imò, & cum tempus præteriisse constat, causamque in eo non fuisse decisam, adhùc non esset illa avocanda, nisi pars protestata pluriès fuerit, ac de prædictis protestationibus constet in actis, ut post *Bald. Alex.* & alios, latè probat *Jas. in eadem l. properandum, §. sin autem utraque nu.3. & seq.* inibique *Sicard. nu.4.* & conferunt scribenda à nobis ipsis in *ritu* 248.

5 Hic tamèn latiùs extendèntes sermonem, quoad numerū protestationum; repetimus eas esse oportere, multiplicatas; illasque modestam importunitatem appellat, *Alex. cons.59. nu.6. vol.4. Jacob. Menoch. cons.380. num. 34. & 421 vol. 3.* quorum relator est *Costa in tract. de remed. subsid. remed.94. sub num. 7.* Dissentit nihilominus *Crescent.* cujus *decis.17. de caus. possess. & propriet.* auream existimamus, sub *num. 7.* distinctione utens, ait, unicam satis esse interpellationem in principali causa, ut Judex morosus censeatur, & instantia perpetuò duret, ex *Bart. in l. Titia, §. usuras, ff. de legat. 2. & Dec. in cap. cum causam, in calce, de offic. deleg.*

In

In causa verò appellationis complures requiri admonet, ex ejusdem *Dec.* & aliorum auctoritate, & conveniunt mox relati in appellationis instantia id apertiùs asserentes, quin ipsemet *Crescent. in decis.5. sub nu.2. de except.* resolvit, non necessariò præmittendam jam dictam protestationem, sed eam utilem esse, ad cautiùs agendum, atque ideò sufficere, si aliundè constiterit de diligentia, quodque per eum minimè steterit, sed per Judicem, quam profectò assertionem, nedùm à multis commendari Doctoribus refert, sed æquiorem, & humaniorem addit, anteaquè dixerat *Jas. in l.de Pupillo, §.si quis ipsi Prætori, ff. de nov. oper.nunc. & cit.l. properandum, §.sin autem, C.de Judic. Capntaq.* etiam testatur eam, uti æquiorem collaudasse *Rotam in decis.73. lib. 2.* & defendit *Vantiar tract.de nullit. rub. de nullit.ex defectu juris ordin. nu.136.* Imo & communem asserit *Boer, decis. 40. nu.8. Affl. decis. 50. num. 5.* & omnium optimè, *Ripa*, ejusmodi examinans articulum, *in tract.pestis, 3.p. 8.p. vers. Sextò dubitat, sub nu.19.* Nam sibi Jus dici, qui in tempore expostulat, non videtur ratio, quare instantiæ lapsus illi possit imputari, teste *Balbo decis. 128.* exordiente, *petentis Jus.*

Et in laicalibus Regni Tribunalibus, in dubiis cernitur negotium, propterea quod, virtute *Regiæ Pragmatica, unica, de instant. causa non resit.* cujus meminit *Oliva in add. rit. 36. sub nu.8,* absolutissimi Juris esse, conspicimus, ut si culpa Judicis, præter erit instantia, nulla requiratur expressa restauratio, sed illa intelligatur concessa ipso Jure, ipsoque facto, & Judicis culpa contigisse, voluit, tùnc credi, & dici, quando processus conclusus per duos menses ante lapsum instantiæ, fuerit Judici præsentatus cum petitione, & protestatione, ut ad expeditionem causæ procedere debeat, & videndi *Marant. p.5. num.mihi 36. & R.de Ponte cons.242.vol.2.*

7 Quin, ut fatalia non currant, requiritur, ut antequam primum fatale labatur, qui à sententia Præfecti Prætorio reclamavit, se protestetur, ut causa expediatur, quam quidem protestationem ait *Reg. Reverter. dec.333.* satis loco impetrationis secundi fatalis haberi, & non unam sat esse, sed plures requiri protestationes, ex *Guid. Pap. decis. 91. Thesaur. decis.16. num.14. & Cacheran. decis. 12.* notat *Reg.de Marin.in observ.n.I.*

8 Ad illud modò, ut regrediamur *Caput Cono Patre*, undè hìc digressi fuimus, ac potissimùm ad exceptionem in eo constitutam, in illis verbis: *Absit exceptantur*, admonemus illa verba non comprehendi *sen. in l.1.C.quand.Imper. inter pupillos viduam*, cujus assertionis testis est, imò & acerrimus defensor, *Marta voto 209.* Cum verò in beneficijs reservatis ratione manus appositionis, an causa cognosci possit apud Curiam in prima instantia, excitatum esset, *Congregatio* annuit, *& Hier.Gonzal.* vera testificatur, ut credimus, *in suis comment. ad 8. regul.Cancell. Glos.52. nu.36.* Subsequens verò ejusdem *Capitis* decretum, *in §. ad hæc*, causas matrimoniales relinquere Episcopi dumtaxàt examini, non Decani, vel Archidiaconi, credidit *Rota ponente Blanchetto*, & testis est *Seraphin. decis.712. par.1.* inibique *additio*, quibus adjungimus *Guttierez practic. qq. lib.3. qu.86.n.1, & Suar. de Paz in sua praxi Ecclesiast. tom.2.præl. 1. num.8,* ambos in aliis consimilibus casibus verba facientes.

9 Recessit propterea ab aula, hoc in *ritu* præscripta pœna, sed inolevit praxis ex *ritibus* desumpta, quæ concinit etiam *Concilii* dispositioni, qua M.C.V. nixa, in dies expedit provisiones contra Curias inferiores, præsertim Baronum, ut procedant infra brevem terminum ad expeditionem causarum, ut absit locus justæ querelæ, sub pœna avocationis illarum, de qua testantur *Ann. pater, & filius singul.269. Tasson.de ant.f.vers.3.observ.3. sub num.197. pag.142.* & & advertunt *Jo: Aut.de Nigr. super cap. Regn. gravamina, num.59. in 17. gravam.* rescribens formam decreti avocationis, & *in cap.quorumdam, nu.8. Gramm. in vot.28. Vinc. decis.208. nu.5.* & in genere de avocationibus loquitur *Covar. pract. cap. 9. sub nu.4.* quæ avocatio 10 locum vendicabit, si fuerit à parte petitum, causam expediri, ut notat *Carav.* in hoc *ritu num.5.* cujus dictum comprobatur ex *Affl. in Constit. Justitiarii nomen, sub num.26. in 21. not. ver. hinc subiicio quæstionem, Parid. de Put. de syndic. verb, Judices, cap.14. et 15. num.3. et 4. Consil.de Bottis in add. ad Const. Justitiarii nomen, verbo, Constiterit,* qui asserunt, quod non statim elapso termino comminationis, avocari debeat causa, sed quando constiterit de instantia partis, & stetisse per Judicem, addit de *Bottis* locum hoc vendicare, nedùm in causa civili, sed etiam in criminali, in qua proceditur per accusationem, & poterat procedi ex officio, insequitur *Muscat. in prax. p. 7. Glos. condemnando in add. lit. R.* quamvis in corpore *n.14.* contrarium firmaverat contra *Carav.* & non benè, cum omninò instantia partis pro expeditione requiratur, qua cessante, omnis à Judice abest culpa, sed potiùs dolus adscribendus est ipsius partis taciturnitati.

RITVS CCXLVI.

Item quod causæ criminales movendæ in dictis Curiis, & qualibet ipsarum decidantur, & terminentur per Judices ipsarum Curiarum infra terminos subscriptos, videlicet si causa fuerint in Civitate Neapolis, & ejus districtu infra dies quadraginta numerandos à die oblationis libelli, seù capitulorum, si verò fuerint extra Civitatem prædictam, & ejus districtum, per unam dietam vulgarem, tùnc intra menses quatuor, & si ultrà fuerint, ubicunque per totum Regnum, infra sex menses; & ultrà terminos prædictos causæ criminales prædictæ nullatenùs possint prorogari: & extendi; excepto, si testes producendi essent extra Regnum: quo casu prorogatio ipsa fieri possit, & debeat per Judicem, causa cognita, attenta distantia locorum dictorum testium, & prout superius in causis civilibus exprimuntur: & non aliter, nec alio modo, & in ipso casu pœnas ibi expositas locum habere; & à transgressoribus exigi volumus, & jubemus, exceptis tamen causis criminalibus, in quibus pœna pecuniaria venit imponenda, in quibus servatur, prout in civilibus est expressum.

SUMMA RERUM.

1 *Instantia causæ in hoc Ritu non restringitur, sed terminus statuitur devolvendi ad superiorem in casu retardatæ Justitiæ.*
2 *Causa civiles, criminales, & mixta, qua sint,*
3 *Causæ Syndicatus, an dicantur criminales.*
4 *Instantia prorogatio, quando partibus competat, aut Judici?*
5 *Nominationis materia, remissivè tangitur.*

1 INstantiam in causis civilibus ad certos menses redactam in *rit.* 243. observantia istius *ritus*, in causis quoque criminalibus constituit, in mentionatis in ea mensibus, quæ non feciis, ac illa revocata apparet in *ritu* 248. restituente instantiam ad triennium, & biennium, & consecutivè ad terminos Juris, scilicèt, ad triennale tempus in civilibus, ad biennale in capitalibus, vulgò, criminal bus dictis, de *Franch.decis.*250. *in principio*, nisi dicamus *rit.* 243. loquentem in causis civilibus, alterumque de criminalibus, quarum meminit noster *ritus*, minimè intelligendos esse respectu instantiæ causæ, cuius est tractatio indicato in *rit.* 248. verùm respectu justitiæ non retardandæ, ut scripsimus, pedes figendo super ea assertione in *eodem ritu* 243. insequenti *Constant. Pap.in add.ad Carav. ibidem*, id quod antè ipsum notavit *Afl. Constit. causas, in* 3. *notab.* dicens, quod tale tempus censeatur statutum Judici, non instantiæ, quid, quid in contrarium scripserit *Jo: Anton. de Nigris in cap. Regn. quorundam*, quem insequitur *Carav. in cit. rit.*243. *in princ.* ut notat *Foller. super eod. cap. pag. mihi* 247. *at.* Ambarum autem causarum utrum, & quando pereat instantia, ipsaque an restauretur, & quomodò, extricamus in eodem *rit.* 248. Quæ verò dicantur causæ civiles,
2 quæ criminales, diximus super *cit. rit.*243. & addimus *Marcell.Calà de modo articul.* §.1. *Glos.*2.*nu.* 10. Causa verò mixta dicitur, quæ partim ad publicam, partim ad privatam utilitatem dirigitur, *P.Fragos.de regim. reip. par.* 2. *lib.* 4. *disp.* 12. §.2. *num.*33. *Borrell. de compromiss.* § 2. *Gies.* 1. *n.*63. *at p.*1. *summ. decis. tit.*63. *num.*61. Causæ syndicatus, an dicantur criminales *Sessè de syndic. post*
3 *tract. de inhibit. num.* 42. *Ravart. in specul. visitat. cap.*5. *num.*49.*et cap.*6. *num.*7. *Fontanell.dec.*499. *num.*15.*tom.*2.;
4 Notandum insuper, quod vigore hujus *ritus*, instantia causæ criminalis potest ex causa per Judicem prorogari. Verùm, si prorogatio instantiæ est de regalibus, siquè propterea ad Principem solùm spectat, ut scribimus super *ritu* 248.& notant *Foller. in prax. crimin. rub.fiat lit.contest.nu.*26.*de Franch. cit. dec.*250. *in fin.* sequitur observantiam nostri *ritus*, concedentem Judici illam extendere, pugnare cum dispositione Juris communis, ad tradita à *Menoch. de arbitrar. Judic. lib.* 1. *qu.*1. At contrà sentimus, tùm quia sumus in terminis coarctatæ instantiæ per statutum, scilicèt, virtute nostri *ritus*, alteriusque prædicti 243. quo casu, ut peroptimè *Carav.* monet, etiàm partibus facultas datur, prorogandi ad tempus usque à Jure statutum, etenim, juris termino elapso, nec per consensum partium instantia prorogari posset, *Roman. cons.*175. *nu.*6. *Masull. ad Capyc.decis.*206. *num.*3. *Cæsar Barz. decis.* 32. & nos indicamus *in memor. rit.*248. Tùm quia, ut anteà diximus, neuter horum *rituum*, scilicèt 243. & hujus 246. revera de instantia causæ agit, sed respectu Judicis de retardata Justitia, ad finem devolvendi causam ad superiorem, quæ impeditur ex causis hic relatis, quibus adductus prorogaverit in hoc *ritu*, statutum terminum ad aliud sibi melius visum.
5 Et tandèm monemus, nominationis materiam perlustrasse nos in *ritu* 140. de quo loquitur præsens *ritus* illis verbis: *Et prout superius.*

RITUS CCXLVII.

ITèm quòd teneantur Judices, postquàm fuerit in causa conclusum: ipsas causas expedire, decidere, & per sententiam terminare infrà decem dies necnon dare breves dilationes secundùm distantiam locorum, & debent, in quantum possunt, lites abreviare, & subterfugia Procuratorum, & Advocatorum amputare: prout superiùs dictum est in decisione causarum civilium.

SUMMA RERUM.

1 *Meritò Prosper Caravita dolebat neglectam, ætate sua, hujus Ritus observantiam.*
2 *Author doloris sui sensum vix literis explicare valeat, cum totam Europam, imò terrarum orbem, in litibus esse videat.*
3 *Magis dolendum est, quòd diutissimè causarum expeditiones retineantur, & nullus earum videatur finis.*
4 *Lites, quæ pariant mala, insinuatur.*
5 *Judices, qui lites componunt, multùm merentur*
6 *Advocatis, & Procuratoribus, an liceat causam dubiam, & probabilem, relicta probabiliori, defendere.*
7 *Memoratur axioma illud, quod Advocati semper negant piper esse nigrum, & persæpe album esse fatentur.*
8 *Causa primitùs conclusa, primitùs expediri debet.*

1 DOlebat meritò quidem *Dom. Prosper Caravita* neglectam, ætate sua, hujus *ritus* observantiam, dùm in hoc Regno, & hujus Urbis nostræ Tribunalibus præcipuè æternari lites, & inter natos natorum, velùt hæreditarias agitari, vide-
2 bat; Doloris verò mei sensum vix literis explicare valeo, cum totam Europam (nè dixerim terrarum orbem) in litibus esse video, & quod deterius, à litibus solvi non posse, dùm levis aliqualis causa annum, semper in hoc erro, annos volui dicere plurimos tenet; nec ullam *Justiniani* decreti in sæpiùs memorata *l.properandum, C.de judic.*& hujus, ac aliorum *rituum* observantiæ, rationem habendam esse, censent, quo statuit, lites triennio definiendas, nè fierent penè immortales, & vitæ hominum modum excederent; quin etiàm, quod hoc
3 tempore dolendum sit magis, nimirùm, quod diutissimè causarum expeditiones retineantur, & nullus earum videatur finis, propterea pauperrimi litigantes, si perdunt depauperantur, si vincunt,
4 perdunt causamque ementes propè dimidio carius, quam

quam æſtimabant, præter lucrum ceſſans, & temporis jacturam. O nimium felices, ò terque, quaterque beati litibus carentes, (quæ hominum ſunt duriſſima flagella, *Rebuff. in regul. de ſubrogend. collitig. Gloſ. 1. & tom. 2. ad leges Gall. in proœm. Gl. 5. num. 154. Montan. de tutel. & cur. cap. 33. num. 259.* & alia damna recenſuimus in *ritu* 10. *to. 1.*) qui ſi aliud non agunt, indignum illud aufugiunt inconveniens, dedecuſque ut cum inſignes viri ſuperiores ſint, infimis non ſe ſubmittunt perſonis, illaſque dulcibus, & humilibus illicientes verbis.

5 Quarè Judices, qui lites minuunt utilitati publicæ inſerviunt, peccataque de medio tollunt, multùmque merentur apud Deum, teſte *Caſſan. in catal. Glor. Mund. p. 4. conſid. 51. & par. 7. conſid. 32.* ubi agit de periculoſa tàm Judicum, quàm Advocatorum ſalute, qui injuſtas litigatorum controverſias ſuſtinent, nec curant componere, àc finire, *Marta de juriſd. par. 4. cent. 2. caſ. 122. num. 1. Flamin. de reſignat. lib. 3. qu. 5. num. 12. & lib. 11. qu. 1. nu. 29. Fontanell. dec. 549. nu. 18. tom. 1. Thor. vot. 36. tom. 2.*

6 Et liceatnè advocatis, atquè procuratoribus, cauſam dubiam, & probabilem defendere, relicta probabiliori, & alia multa ſuper hac re tractat *Gutierez pract. qq. lib. 1. q. 36. & 37.* necnon *F. Franciſcus Ortiz Lucius in ſuo compend. ſummarum, cap. 8. num. 1.* & doctiſſimus omni ævo laudandus, *P. Anton. Diana, par. 1. tract. 13. de probabil. reſol. 4. Megal. promptuar. moral. verbo, Advocatus, num. 22. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. reſolut. cap. 12.* & Axio-
7 ma illud, quod Advocati ſemper negant piper eſſe nigrum, quin perſæpè album eſſe, fatemur, poſt *Bald. in repet. l. 1. ff. de offic. aſſeſſ.* memorat *Gramm. decſ. 104. num. 1.* quem laudat *Franc. Maria Prat. reſponſ. crim. 37. num. 41.* & aliqua delibevimus in *ritu* 147. *à num. 14. to. 1.*

8 Judices etiam juſtis civium querelis conſulere debent, quam citiſſimè cauſas expediendo, & ſi obſervare ipſis non convenit hanc ta in hoc *ritu*, & *in Conſt. regni hac lege*, tanquam ab aula receſſa, ut cauſæ poſt concluſionem expedirentur infrà decem dies, quæ tamen obſervantur in nonnullis Curiis, teſte *Jodoc. in prax. civil. cap. 192.* obſervent tamèn, quæ Moderatores novis legibus ſtatuere, ut noxijs hiſce dilationibus conſulerent, primò, nempè, concluſas terminando, ſervata præcedentia inter plures cauſas ipſas concluſas, juxtà *pragm. 15. de ordin. judic.* & ibi *Troyſ.* quam laudat *Batins ad Afflict. in Conſtit. Juſti Cultores*, nec non alteram *pragm. 10. de offic. S. R. C.* quod confirmatum fuit per Exc. Ducem Oſſunæ *in cap. 13. de Gratiis ab eo conceſſis inter capitula, & privilegia Neapolis, fol. 174.* & iterum fuit mandatum in anno 1596. ut *in pragm. 71. de off. S. C.* exceptis cauſis, quæ celeriorem exigerent expeditionem, & privilegiatis, ut Eccleſiarum, fiſcalium, pauperum, miſerabilium perſonarum, exterorum, & ſimilium, ut eorum incommodis, atque egeſtatibus provideantur *Jo: de Arnon. in prax. Judic. cap. 57. Madell. conſ. 62. num. 1. vol. 1. Covarr. practic. qq. cap. 7. num. 3.* expetente tamen parte expeditionem, *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. par. 7. Gloſ. condemnando, num. 11. & 14. Bovad. lib. 3. cap. 14. num. 89.*

RITUS CCXLVIII.

ITem ſervat ipſa Curia, ut inſtantia in civilibus ipſo jure per lapſum triennii perimatur & idem in criminalibus per lapſum biennii: ſi verò Domina Regina prorogaret (ut quotidiè fit) licèt in Curia non præſentetur litera prorogationis infrà triennium, vel biennium: non refert, ſi poſteà præſentetur, ſi prorogatio facta eſt infrà terminum, facit cap. ſuper eodem el ſecondo, extrà de appellat.

SUMMA RERUM.

1 *Inſtantia quotuplex ſit, ejuſq; deſcriptio refertur, remiſſivè.*
2 *Cauſæ criminales, ultra biennii, civiles triennii metas, poſt litem conteſtatam, non ſunt protrahendæ.*
3 *Sñtentia prolata poſt peremptam inſtantiam eſt nulla, illiuſq; peremptio opponi poteſt poſt ſententiã.*
4 *Sed àn illa S. C. vel ejus decretum?*
5 *Judex, qui illam proferret, perempta inſtantia tenetur in ſyndicatu.*
6 *Confirmare àn poſſit ſententiam latam, illa perempta, Judex appellationis, ſi cognoſcat foverè bonum jus, inquiritur.*
7 *Parte inſtante decerni ſuper nullitatibus, perperàm agit Judex, reſervando illa ad merita.*
8 *Judicium nullitatis primitùs; deindè verè appellationis eſt decidendum.*
9 *Hoc Ritu indiſtinctè utimur in hoc Regno, illeq; in omnibus Tribunalibus eſt ſervandus, ut tùm in civilibus, tùm capitalibus in cauſis perimatur inſtantia, etiàm jure communi attento.*
10 *Adhùc illa extincta manet, ſi inquiſiti verſutia, vel ſi actore legitimè impedito, & proſequi nequeunte, dilatata fuerit cauſæ deciſio.*
11 *Illamq; extingui, etiam præſtito impedimento à parte adverſa, vel à Judice, traditur, contra multorum DD. placitum.*
12 *Joannes Grivell. dec. Senat. Dolani 72. & Merlin. dec. 22. perpenduntur.*
13 *Inſtantia, inſpecto jure canonico, àn perimat, quidvè in cauſis beneficialibus.*
14 *Concil. Trident. cap. 20. ſeſſ. 24. de reform. explicatur.*
15 *In cauſa reconventionali inſtantia extinguitur.*
10 *In criminalibus cauſis adeò extinguitur, ut pereat etiàm omne jus, nec ampliùs contra inquiſitum procedi poſſit.*
Quamvis aliis ſupervenirent teſtes, aut inquiſiti confeſſio.
17 *Quid ſi fuerit inquiſitus relaxatus, cum clauſula, novis ſupervenientibus indiciis.*
18 *Quidvè attento Jure. Canonico.*
19 *In Tribunalibus Neapolitanis nunquàm perimit inſtantia in cauſis criminalibus, etiàm coram Judicibus delegatis vigore Reg. Pragm.*
20 *Quæ Pragm. extenſa fuit ad Regias Audientias.*
21 *Inſtantia cauſæ intercepti bonorum, àn elapſo biennio, perempta dicatur.*
22 *Utrumvere in cauſis fiſcalibus extinguatur inſtantia.*
23 *An illa currat in cauſis, in quibus proceditur ſum-*

summariè, & de plano, & in causis summariis.

24 *In ipsis summariis causis, in quibus litis contestatio non est necessaria, primus actus respiciens merita causæ habetur loco litis contestatæ.*

25 *In causis executivis num pereat instantia,*

26 *Quid in causis vertentibus coram delegatis, & praxis indicatur.*

27 *An in causa dotis,*

28 *Et in causa fractæ pacis.*

29 *Instantia perempta, haud quaquàm perit jus partis, quæ tantùm absolvitur ab observatione Judicii.*

30 *Quæ sententia absolutoria ab observatione Judicii, neque diffinitiva, neque interlocutoria censetur, sed mixta dicitur.*

31 *Illa perempta, quit actor intentare novum judicium, refectis expensis, coram eodem Judice.*

32 *In novo intentando Judicio, uti multis actis illo potest, quia non omnia pereunt, illa verò quæ sint, & quæ sint, quæ extinguntur, additur.*

33 *Instantia àn pereat in Concistorio Principis, & in Collaterali Consilio.*

34 *An verò in S. C. contentio est inter Regnicolas, & affirmativè resolvit Author.*

35 *Quæ sit instantia in causa appellationis, & num pereat in eo Judicio.*

36 *In S. C. àn currant fatalia in causis appellationum.*

37 *Quid verò in Regia Camera Summariæ, latè explicatur.*

38 *In dubium revocatur decisio in causa Principis S. Severii, cum Duce Adriæ.*

39 *Instantia quomodò prorogetur.*

40 *Citatione ad dicendum àn, illa perpetuetur.*

41 *Insufflatio spiritus non est, quid novum, sed leges etiàm utebantur illa.*

42 *Est de regalibus, ac solius Principis, etiàm in terris Baronum.*

43 *In Regno illa conceditur à Præside S. C. hanc habente potestatem in toto Regno, etiàm in Regiis Audientiis, & Curiis Regiis, & Baronalibus, præter, in Audientiis Hydrunti, & Barii.*

44 *Illa concessa non eadem est instantia, sed nova.*

45 *Instantia perempta, si adversarius contra quem instauratur, aliquod adipiscatur privilegium, quo nequeat coram priori conveniri Judice, remitti debet ad competentem Judicem ratione adepti privilegii.*

46 *Et proindè Clericus effectus post peremptionem ad Ecclesiasticum Judicem est remittendus, non obstante insufflatione spiritus.*

47 *Quot vicibus insufflatio concedi possit, inquiritur.*

48 *Post tamen peremptam instantiam, si opponatur peremptio insufflatio concedi àn debeat, dissentientes DD. recensentur.*

49 *Et decs. S. C. adducuntur.*

50 *Citatio non requiritur in concedenda insufflatione.*

51 *Concessa uni ex correis aliis quoq; suffragatur cum aliis similibus.*

52 *An restaurari possit ad instantiam creditoris Actoris.*

53 *Illius concedendæ, varius refertur modus.*

54 *Si refectio concedatur, instante Reo, non additur clausula refectis expensis utiquè verò si ad instantiam Actoris.*

55 *A quarum solutione, neque minor, neque mulier excusatur,*

Sed àn pauper,

56 *Expensis non refectis, si ad ulteriora procederetur, àn processus sit nullus*

57 *Illæ persolutæ, haùd sunt à Reo restituendæ Actori, in casu, quo ille obtinuerit.*

58 *Instantiæ instaurationi sit ne locus in Judicio appellationis declaratur.*

59 *Concessa instantiæ restauratione, sitnè rursus jurandum de calumnia.*

60 *Fidejussiones insupèr utrùm reviviscant?*

61 *Author insequitur alceam Consil. Paschal. illamq; rationibus comprobat.*

62 *Fidejussio àn extendatur ad tempus prorogatum, & de casu ad casum, de re ad rem, de loco ad locum, &c,*

63 *Consensu partium prorogeturnè instantia.*

64 *Quid jure Concilii Trid,*

65 *An compromisso.*

66 *In dubio facienda est interpretatio prò non peremptione instantiæ, & appellationis desertione.*

1 INstantiam ad duplicem effectum inductam fuisse, ac duplicem esse, advertimus: Altera quippè instantia causæ nuncupatur: Altera verò appellationis instantia dicitur, suntquè ad invicèm dissimiles, teste *Rol. cons.45. num.6. vol.2. & Capyc. decis.11.num.17.* & cùm instantiæ appellationis sermo noster sit multis in *Ritibus*, hicquè sedes sit instantiæ causarum; ejus nimirùm sermonem adnectere, oportebit, succinctis quippè verbis, sed nihil eorum prætermittendo, quæ scitu, necessaria judicentur, quæq; in ea specie perutilia reputentur.

Et quamvìs expediret primum illius referre diffinitionem, seù potiùs descriptionem, silentio tamèn hoc in *Ritu* involuimus, propterea quod *Jas.* unicam rescribit in *l. postquam liti, sub num. 10. C. de pact.* alteram verò *Curtius senior in universa, n.16. Cod. de transact.* nècnon *Borguin. Cavalc. decis. Fivizana 7. n.1. p. 1*, ad eas itàq; Lectorem relegamus.

2 Piissimus itaq; Justinianus Imperator sua *in l. fin. C. ut intrà certum tempus, & l. properandum, C. de Judic.* criminales causas, biennio, concludi; Civiles autèm, non ultrà triennii metas, post litem contestatam, esse protrahendas, sanxit, quibus elapsis fatalibus, non ampliùs procedendum esse in causa, carpitur facilè ex earum contextu,
3 ità quod nequeat sententia proferri, eaquè si proferretur esset ipso Jure nulla, teste *Alexand. cons. 136. vol.2. Abb. cons.5. num. 7. vol. 2. Afflict. in Constit. Regni hac lege, num. 2. & decis. 70. num. 4. & decis.283. num. 4. Bertaz. cons. crimin. 275. num, 1. vol.2. Roland. cons.80. num.3. lib.4. Nassa cons.32. num.13. & cons. 209. num. 11. Petr. Beniutend. decis. Bonon. 76. Vant. tract. de nullit. rub. de nullit. ex defectu Jurisd. num. 116. Guid. Pap. decis.220. num.30. Cotta in memor. verbo, Instans. Cavalc. decis.21. num.11. par.1. Papiens. in forma diffinit. num. 7. Jacobus Ravardus var. qq. lib. 4. cap.14. Joseph Camia in Ritib. Sicil. c. 37. num. 2.* ita quod post sententiam possit illius peremptio opponi, ex *Ludovic. decis. Lucens. 24. & 43. & Carav. in hoc Ritu*, notat *Avus meus ad Gramm. decis,*

decis. 91. *num.* 5. & laudato *Ludovic.* insequitur *Novar. in pragm. rub. de inst. caus. non restit. collect.* 1. *num.* 12. quæ in re videndi sunt *Reg. Tap. decis. S.C.* 38. *Thor. par.* 3. *compend. sect.* 1, *verbo, Instantia*, *de Franch. decis.*643. *Marest. var. resol. lib.*2. *cap.*134. *Reg. Capyc. Latr. decis.*68. *tom.*1. qui
4 tradunt, decretum Sac. Consilii, perempta instantia latum, nullitati esse obnoxium, non verò sententiam, rationemq; reddit idem *Reg. Capyc. Latro num.* 20. quæ anteà non placuit *Reg. Rovit, in prag.*1. *sub n.*9. *de inst. caus. non restit.*

5 Et usq; adeò id procedit, ut Judex, qui proferret teneatur in syndicatu, tametsi justè pronunciasset, *Petr. de Anch. in cap. unico, de restit. in integr. Marsil. in pract. crim. §. successivè, col.* 2. *Gramm. voto crim.* 31. *num.* 9. & *Cavalc. dec.* 17. *n.*3. *p.*1. *Mastrill. dec.*70. *n.*7.

Contradicit verò *Merlinus in decis. Lucensi* 64.
6 *num.*6. cum ad istud obiectum in illa causa deductum respondere volens, dixit, Judicem appellationis posse confirmare sententiam ex tali causa nullam; si foveat bonum Jus circa merita, nititurq; multis auctoribus, potissimùm *dec. Lucensi Corniaz.*39. *num.*11. & *decis.*194. *num.*2. asserente, licere Judici appellationis, cui constet de bona Justitia ejus, qui in priori instantia reportavit sententiam favorabilem, confirmare illam, tametsi nullam, ex citationis, aût alterius cujuscunquè capitis defectu, & *Puteus decis.*60. *lib.*3.

Verùm ex dissimili instantia, in qua loquuntur, dissimilis, ni fallimur, deducitur resolutio: quippè quod præcedentes in prima santur, posteriores autèm in alia appellationis, imò ex eorummet verbis minimè depromitur, haùd esse nullam priorem sententiam, at supposita illius nullitate, posse nihilominùs à majori Judice confirmari, dicunt, cujus confirmatio valeat, & priori det robur. eaquè in rem transeat judicatam, si minimè fuerit appellatum: Isthæc enim facilè colliguntur, ex *Alex.* ea omnia comprobante, *in suo cons.* 111. *à num.*2. *vol.*5. quin, & collaudando, antecedentium Doctorum assertionem, necnon subsequentium conclusionem, quamlibet eorum apertioribus verbis admittit, idem *Merlinus*, & verum esse attestatur in *dec.*22. *num.*18. tanquàm non contradictoria, ut quæ in illa instantia nullitate callet, possit in altera confirmari. Sed nota, quod ipse, & alij quos memorat, dicunt posse, non autèm, teneri Judicem confirmare: Imò Judices,
7 ad merita reservantes nullitates, cum pars expressè instat, & vult super nullitatibus pronunciari, perperàm, agunt, ex stylo *Rotæ*, & *decisionibus* multis, maximè *Putei decis.* 72. *lib.* 3. & fortasse
8 etiàm ex Juris sanctione, quo Judicium nullitatis primitùs, deindè verò appellationis decidendū, credunt *DD.* potissimùm *Riccius collect.* 1283. non secus, àc quando in literis adest clausula, ut priùs super nullitatibus pronunciaretur, teste eodem *Puteo adducta decis.*60.

Stat itaq; in suo robore constituta in superioribus conclusio, ut sententia prolata postquam instantia periit sit nulla, idquè præsertim in Regno, virtute præsentis nostri *Ritus*, qui manifestiùs loquitur, cum ait, ut instantia in civilibus ipso Jure per lapsum triennij perimatur, & idem in criminalibus per lapsum biennii, quo *Ritu* Indistin-

9 ctè utimur in hoc Regno, teste *Dom. de Franch. in dec.*250. *prope fin.* cujus *Rit.* vigore, recessit ab aula in Regno disputatio illa, an per lapsum triennij in civilibus, & biennij in causis criminalibus, Instantia perimatur, vel requiratur absolutoria sententia ab observatione Judicij, ut observat *Carav. in hoc Ritu*, *n.*10. quem laudat *Anich, de prævent. cap.* 5. *num.* 31. *in fin.* Atque ideò in omnibus Tribunalibus, ipso jure perimit, maximè concurrente generica conclusione, quam pluriès in his Ritibus statuimus, quod Ritus isti Magnæ Curiæ ubiquè vigent, & consecutivè præsens iste noster, ut tùm in civilibus, tùm capitalibus in causis perimatur instantia, & cum memoratus *tex. in l. fin.* utatur dictione illa, *omnimodò*, (de qua dictione loquitur *Phannec. in tract. de Inventar. par.* 7. *num.* 29.) *Tex.* autèm *in d.l. properandum*, verbis illis, *non ultrà*, *Ritus* verò noster dictione altera, *ipso jure*, quæ quidèm omnia verba, unius, ejusdemquè sunt virtutis, ut eadem *decis.* 250. *de Franch.* satis abundè colligitur, nimirùm insinuante, adeò strictè esse præscriptum tempus, ut ultrò progredi nullatenùs queat, eamquè ob causam ità decisum attestatur in casu, qui evenit, in criminalibus loquens præcitatus *de Franch. eadem decis.*250. idq; adeò, quod *Marius Muta decis. Siciliæ* 97, *num.* 10. aliquorum auctoritates recensens, commemorat, non posse Principem mortuam in criminalibus resuscitare instantiam, illa tamèn omnino pereat, biennio elapso, & absolvi prorsùs debeat Reus; subijcit, necnon defendit *Roland. cons.*94. *a num.*6. *cum seq. vol.*3. Adhùc si inquisiti culpa,
10 & dolo protelata fuerit expeditio causæ, nè potuerit in tempore definiri, attestatur decisum idem *de Franch, cit. dec.*250. quem laudat, & insequitur *Avus meus ad Capyc. decis.* 11. *sub num.* 4. & *decis.*206. *sub num.*1. ubi citat etiàm *de Ponte cons.* 70. & 78. ratioquè prædicta, qua fulcitur, cum sit latior dicto, cujus vigore idem erit concludendum in civilibus.

Imò cum sit eadem ratio, qua recensita Jura, nosterquè *Ritus* dictam constituerunt legem, tùm in criminalibus, tùm civilibus, sequela necessariò depromitur, ut cum illa suffulti *de Franch.* & *de Ponte* scripserint in causa criminali loquentes, illorum Jurium sanctionem procedere, etiàm si inquisiti versutia dilatata fuerit causæ decisio, debeat quoquè sibi locum in altera civili vendicare, per *tex. in l. illud*, *ff. ad l. Aquil.* ob quòd nimirùm speciatìm legimus, actore legitimè impedito, & prosequi nequeunte, adhùc illa extincta maneat,
11 apud *Capyc.* post *Bar.* & *Bal. in decis.*11. *n.*15.

His quippè nixi, cavendum esse monemus ab illorum assertione, qui crediderunt, impedimento præstito à parte adversa, sivè à Judice, non extingui instantiam, inter quos sunt *Gramm. decis.*69. *num.*3. *Borrell. add. tit.*84. *num.* 35. *lib.*1. *Reg. Valenz. cons.*21. *num.*21. *lib.*1. *Consil. Staiban. resol. forens. cent.*2. *resol.* 134. *num.* 30. & 31. & *resol.*140. *num.* 5. *Anton. Sol. in decret. ad causarum*, *Glos.*3. *num.*4. Sciant namquè, omnia Jura id sancientia, in causa appellationis verba facere, itidèmq; Doctores non saltantes cum saltantibus, sed consideratè scribentes, & quod in appellationis instantia loquantur, ex eorundem textuum,

& Doctorum contextibus satis clarè deducitur, quin, apertè advertunt alij multi, præsertim Jo-
12 *annes Grivellius* (cujus meminit *Novar. in prag. 1. de instant. caus.*) *in decis. Senatus Dolani* 72. *sub num.9. & Glos. in §.* inferiùs *citando, ad hac sancimus*, tametsi idem *Grivellius* eosdem illos *textus* deindè extenderit ad ipsam primam instantiam, necnon *Merlinus indic. decis. 22. num.* 19. quorum quippè extentionem respuimus facilè, tùm quod nulla suffulti *lege* scripserunt, tùm quod eædem *leges*, nempè *fin. & properandum*, utuntur verbis præcisis, & prohibentibus extentionem ex omni causa, ut probavimus. Jura verò inferiùs propiori loco connumeranda, & verba facientia in altero Judicio appellationis, illis, aùt consimilibus non utuntur, quibus ità strictìm ostenderent prohibitionem extendendi tempus illud; tùm demùm, quòd fallitur *Grivellius* inibi existimans verba legis, cujus anteà meminerat, & dixerat, in causa appellationis loqui, ejusquè rationes commodè referri posse ad instantiam primi Judicij, cum veriùs dicere debuisset, dissimilem in una, àc in altera vigere rationem; illam præsertìm, quod in priori non perit omne Jus partis, cùm Reus tantùm absolvatur ab observatione Judicij, possitquè iterùm, & rectius agere, ut inferiùs latiùs deducemus. In secunda verò, omni, & quocunquè Jure spolietur, quamobrèm non iniqua censenda sunt priora Jura rigidiùs loquentia, àc duriorem sancientia legem, nèc nimis æqua alia, mitiorem constituentia sanctionem: quinimmò utriquè potiùs savendo casui, rectum Judicium protulisse: sicquè litibus finiendis incubuisse, àc partium commoditati providisse. Nec parvipendendam opinamur, aliam in ipsamet *Senatus Dolani decisione* deliberationem *num.* 8. cùm præmaximè distarè arbitratur, cognitionem causarum coràm Judicibus inferioribus, ab alijs, quæ coràm Judicibus superioribus, coràm quibus esse frequentius solent in secunda instantia, & duobus illustrat suppositis. Altero scilicèt, quod possunt cogi Judices inferiores, litem instructam decidere, preces offerendo superiori Senatui adversùs nimiam illorum procrastinationem, & moram, vel etiàm appellando à denegata ab illis Justitia: Superiori verò Tribunali nulla vis inferri potest, neq; à supremo illo ordine appellari. Altero autèm, quod caterva negotiorum, ac proprij Principis, multis nonnunquam detinentur impedimentis majores Magistratus, non verò minores, ac propterea convenire, ut causa coram illis intacta permaneat, juxtà Constitutionem Imperatoriam, *in §. adhac sancimus, in auth. de appellat. & intra qua tempora*, quam dissonantem in utroq; casu resolutionem reperimus, postmodum comprobatum à *Glos.* percelebri *in eod. §. Adhac, vers. Si quando lis speratur*, quando verò subsistat major adjectæ rationis propositio, aut in quo Prætorio vigeat, inferiùs latiùs explicatur. Itèm explicitè investigatur, si instantia pereat in Judicio appellationis.

Nùnc verò connectendo materias, inquirimus,
13 nùm illa pereat de Jure canonico, & in causis beneficialibus, & negativè respondent *DD. in cap. venerabilis, de Palma in divers. jur. commun. & Regni, ad cap. Detestantes, Glos. 3. num. 9. Monald. cons. 94. Ricc. collect. 1350. & 1452. Scacc. de appellat. q. 15. num. 277. & 279. Marches. in tract. de commiss. p. 1. de commiss. appell. extrà Cur. Rom. cap. 6. sub num. 89. in 2. editione. Tusc. lit. I. conclus. 202. à num. 1. Reg. Capyc. Latro decis. 68. num. 35. Carleval de Judic. disp. 2. num. 943.* quibus contradicunt *Covarr. de pact. in 6. in 2. par. relect. §. 1. num. 4. Roman. cons. 120. à num. 11. Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. q. 51. vers. Alia etiam*, quos insequitur *R. Rovit. in prag. 1. nu. 1. de instant. causa.*

Verùm censemus, non esse oblivioni committendum decretum *Trident. Synodus cap. 20. sess.*
14 *24. de reform.* à nobis relatum in *Ritu* 245. eadem illa dictione, *omninò*, utens, àc sanciens causas omnes ad forum Ecclesiasticum pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram ordinarijs locorum dumtaxat cognosci, atquè omninò saltèm infrà biennium à die motæ litis terminari, alioquin, post id spatium, liberum sit partibus, vel alteri illarum Judices superiores, aliàs tamèn competentes, adire, qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimùm terminari curent, & tamèn declaratione *Congregationis* illius interpretis declaratum scimus, atq; eodem in *Rit.* 245. meminimus, requiri protestationem ejus partis, quæ voluerit ad superiores evocare causam, nec unicam, vel iteratam satis esse, at multiplicatam requiri: & sic non obstante dictione, *omninò*, & quod versemur in prima instantia, protestationem tamèn adhibendam esse ostenditur, ergo videtur contradicere antecedenti conclusioni, quam nos firmavimus. At re vera non contradicit, quippè quod non secùs, àc diximus in *Ritu* 243. tùm virtute illius *Ritus*, tùm *cap.* exordientis, *quorundam*, non animo restringendi instantiam, illamq; præscribendi prò minori tempore aliquos in eos memoratos menses statuerunt: sed adversùs retardatam Justitiam, segnesquè Judices, illis elapsis mensibus, causas non expeditas ad majores Judices avocari, decreverunt, qui illas in eo, quo reperiuntur statu reassumendo perficiant, Patres Concilij, non causas, sed Judices afficiendo, ad superiores indecisas infrà biennium causas deferri mandant, *Sacris* propterea *Canonibus*, non prorsùs contradicentibus, & nullo etiàm longævo tempore decernentibus, perimi instantiam, ex illorum sententia, quam alios insequentes collaudant, *Mysinger. observ. 48. & 52. cent. 2. & respons. 18. num. 16. & 20.* prætèr adductos *anteced. num.* ex *cit. c. venerabilis, de Judic.* & illibi *Abb. num. 5. Imol. num. 3. Berous num. 16. Felin. n. 1.* necnon *Innoc. in cap. consuluit, de offic. deleg. & Anchar. in cap. Sicut, n. 2. de appell. Prosper Fasethus cons. 66. n. 19. Costa de remed. subsidiar. remed. 94. num. 24. & 25. Schrader. de feudis, par. 9. cap. 7. num. 157. & Verall. decis. 362. num. 4. par. 2.* & sic partibus ipsius succurrendo, & non annullando instantiam, sed Judices dumtaxat mutando tanto morbo mederi censuerunt, illum scilicet, cujus culpa protelatur expeditio, quem esse manifestabunt multiplicatæ partium petitiones pro expediendis causis àc protestationes, quod alioqui devoluantur ad majores Judices, quæ, nisi extarent, suspicari posset, litigantium incuria evenisse,

ſe, nè lis terminata fuiſſet qua in re videndi ſunt
*Prat. ad Muſcat. p. 2. Gloſ. Primum, ad num.2.
& 18. Antonel. de temp legal. lib. 2. cap. 51. à
num. 7.*

Perit itaquè ut ſcripſimus inſtantia, & nùnc
15 ſi loquamur in civilibus, dilatamur ad recou-
ventionem, in qua extinguatur etiam, & ſine
dubio inſtantia, idquè tùm ſi perempta ſit in con-
ventionali cauſa, quia tùnc extinctam eſſe in cau-
ſa ipſa reconventionali, ait *Barbat.* & ſe conſu-
luiſſe addit. *in 1. add. ad Abb. in cap. 1. de mut.
petit. Giurba* confirmat *deciſ. 3. num. 5. Anton.
de Virgil. de legitim. cap. 32. num. 88. Anich. de
prævent. cap. 2. q. 5. num.* 10. tum ſi verſemur in
cauſa tantùm reconventionali, in qua perire in-
ſtantiam de Jure probat *Minadous deciſ.* 5. & no-
tat *Muſcat. in prax. S.C. par. 3. Gloſ. Actorem,
num.* 17.

Quod ſi in capitalibus, vulgò in criminalibus
16 dictis, loquamur, uſquè adeò vera erit, ut ne-
dùm integer extinguatur proceſſus; ut firmant
Bal. in l. abolitionem, C. ad l. Juliam, de Adult.
& alij apud *Scacc. citand. num.* 341. ſed pereat
etiàm omne jus nec amplius contra inquiſitum
procedi poſſit, quamvis alij ſupervenirent teſtes
aut ejuſdem inquiſiti confeſſio, prout eadem *de
Franch. deciſione* inſtruitur necnon altera 653. &
654. ſubcinitquè alia *Capycii* 206. inſequiturque
Conſtant Pap. in ſua addit. ad Ritum. 246. adhùc
ſi fuerit relaxatus cum clauſula, novis superve-
nientibus indicijs, quod obtinuiſſe refert idem
Coſtant. Pap. commendatquè *cit. de Franch. ead.
deciſ.* 754. & confirmant *Capibl. de Baron. pragm.
6. num. 39. Thor. par. 1. compend. deciſ. verbo, In-
ſtantia perempta, Reg. de Marin. ad Reverter. dec.
130. num.* 2. quemadmodùm, ſi abſolutus fuerit,
cum clauſula, ex deductis, cujus fuit tractatio
17 *Epiſcop. Campanil. in diverſor. rub. 11. cap. 27. à
num.* 88. ubi tametſi dixerit contrà illum proce-
di rurſùs poſſe, ſi alia accedant nova indicia, cum
quibus antiqua conjungi nequeant; addimus nos
illa veritate niti, ſi alia in triennio advenìant, aliò-
qui perindè ac diximus, abſolutum cum clauſu-
la, novis ſupervenientibus indicijs, moleſtari
amplius non poſſe; ità cum ipſa clauſula ex de-
ductis,

18 Quam reſtrictionem ſublimitamus locum habe-
re, attento Jure civili ſecùs canonico, cujus vi-
gore nunquam perimitur inſtantia, neque civi-
libus neque criminalibus in cauſis, attentis ta-
men his, quæ concervamus *num.* 13. Aut aliis in
locis, in quibus idèm in more eſſet; aut peculia-
ri lege Sancitum atquè ideò minimè ſubſiſteret
19 in hujus Civitatis Neapolitanæ Tribunalibus, eo
quod in eis virtute *Pragmaticalis legis* promulga-
tæ à Beneventi Comite, ſub *num. 41. in rub.
de Offic. Magiſt. Juſtitiar.* omnis ceſſat inſtantia in
cauſis criminalibus eamquè nunquam currit in
omnibus Tribunalibus Citatis Neapolis, etiam
coram Judicibus delegatis, ex declaratio-
ne facta ſub die 24. Octobris 1605. inſerta
in ead. prag. 50. Carleval diſput. 2. ſub num. 943.
*Lagan. ad Rovit. in prag. 10. num. 5. de Offic. Ju-
dic. Thor. ad Salernit. dec. 28. num. 3. Reg. de Ma-
rin. lib. 1. quotid. cap. 184. num. 12. & ad Rever-
ter. deciſ. 138. num. 3. lib. 1.* & ſervari Mediola-
ni, refert *Jul. Clar. lib. 5. §. fin. q. 51. num.* 8. quod non
procedere in exteris Tribunalibus Regni inquibus
cautela fuit ut ſingulis annis porrigeretur memo-
riale S. E. teſtatur *Avus meus ad Grammat. dec.
91. num.* 4. ſed memorata *prag.* deindè extenſa
fuit (opera *Dom. Laurentii de Franch.* cum age-
ret fiſci patronum in M. C. V. teſte *Amend. ad
Franch. deciſ. 250. num.* 20.) etiam quoad cauſas
criminales vertentès in Regijs Regni Audientijs
vigore alterius ſanctionis editæ ſub die 31. Maij
1606. regiſtratæ *in prag.* 89. *capitum* quæ nùnc
eſt 10. *num. 33. de offic. Judic.* de qua meminit
Danz. ad Gramm. deciſ. 70. ſub num. 4. & pro-
indè hodiè, vigore municipalium ſanctionum, Fi-
ſcum ſemper habere jus, nec temporis lapſum ei
obſtare certum eſt, Reumquè habilitatum, novis
ſupervenientibus indiciis in forma, poſſe, poſt
lapſum plurium annorum, ſi urgentiora ſuper-
venerint indicia, iterum vocari, deciſum teſtan-
tur *R. de Marin. add. cap. 184. num. 17. & 18.
Capiblanc. in add. prag. 6. nu. 40. in noviſs, edit.
Jo. Maria Novar. in deciſ.* 15. Inſtantia cauſa in-
21 tercepit bonorum, àn perempta dicatur ob la-
pſum temporis biennalis, itàut uti criminalia
dijudicetur, *Thor.* poſt *Salern. deciſ. alleg. 32. &
p. 3. comp. ſect. 1 verbo inſtantia.*
22 In cauſis verò fiſcalibus quid dicendùm, exa-
minant *Benintend. deciſ. Bononien. 76. Marant.
in praxi civili, p. 5. rubr. Et omnia fiant &c. nu.*
20. atque *Anna ſingul.* 243. *Mari ad Gramm. dec.
69. num.* 5. ex quibus negativa deducitur con-
cluſio, quam inſupèr tutantùr *Afflict. deciſ. 210.
ſub num. 1. Martin. Laudenſ. tract. de Fiſco no-
tab. 187. Inſtantiam, & Franciſ. Lucan. de Par-
ma tract. de privil.* 28. & aperta verba præſefe-
runt originalis *tex. in d. l. properandum:* illa nem-
pè; *exceptis tantummodò cauſis, quæ ad jus per-
tinent Fiſcale, vel quæ ad publicas reſpiciunt fun-
ctiones.* Inferius autèm alia ſupèr ea re preſere-
mus.

Verùm contentio non exigua exiſtit, necnè il-
23 la currat in cauſis, in quibus proceditur ſum-
mariè, & de plano, quandoquidèm negat *Cache-
ran. dec. 1. num.* 31. & non diſſentiunt *Dom. Riec.
collect. deciſ. 1350. in princ.* & alij, quos refert
Sfort. Odd. conſ. 11. num. 2. & conſecutivè cùm
ſint cauſæ omnes in Regno ſummariæ, nuſquam
in eo currere inſtantiam, videtur dicendum; At
contrarium utimur more, nec quippè ratione ca-
rente, quin, & multis ſuſſulto. Illa potiſſimùm,
quod in ſummariis quoque & ſimpliciter loquen-
do, datur inſtantia, idque rectè defendunt *Affl.
deciſ. 356. ſub nu. 7. Soccin. conſ. 95. vol. 1. Alex.
conſ. 50. num. 8. vol. 2. Bertus conſ. 1. num. 19.
& conſ. 40. num. 1. vol. 3. Scacc. de appellat. q.
15. à num.* 244. atquè iſthæc magis communis eſt
opinio, teſte *Burſato conſ. 2. vol. 3. Tuſc. lit. I.
concluſ. 203. à num. 4. & concluſ. 206. num. 9. &
Milanenſ. deciſ. Sicilia 20. num. 1. lib.* 1. quem
inſequuntur *Reg. Rovit. in prag. 7. de inſt. cauſ.
non reſt. num. 2. Anich. de prævent. cap. 2. q. 5.
num. 15. Coſta de remed. ſubſidar. remed. 94. num.
25. Roland. Cravagnol. in decret. Montiſferrat. decret.
2. §. 101 num. 7. decret. 7. num. 123. & decret.
8. num. 1. Caſar Barz. deciſ. Bonon. 30. num. 3.
Magon. deciſ. Florent. 89. Put. deciſ. 220. lib.* 1.

Balb. decis. 392. Sess. decis. Aragon. 89. num. 7.
Macerat. lib. 1. resol. var. resol. 49. num. 3. Aug.
Faust. ad praxim Panciról. par. 3. §. 3. excripto,
vers. à die cæpti Judicii, fol. 191. Thor. vot. 42.
tom. 1. & quando alicujus considerationis esset in
contrarium adducta conclusio (quod illic negat
Milanensis, maximè respectu Prag. illius Regni cu-
jus intentione dicit, haud fuisse causa aliquid mutã-
di circa instantiam causarum) nihilominus patere-
tur restrictionem in summariis, in quibus, nec
expressè, nec tacitè lis contestatur; non in his
in quibus tacitè saltem contestatur; cujus auctor
videtur Soccin. in tractatulo de instantia, quem
inservit Commentariis, cap. Venerabilis, de Judic.
ejusque sectator est memoratus Cacheran. & Affl.
in Constit. Regni, exordiente, hac lege num. 9.
Itaquè causæ utcumque summariæ, ut plurimum
cùm admittant tacitam ad minùs litis contestatio-
24 nem sitque in Regno præsertim primus actus,
qui olim explebatur immediatè subsequens litis
contestationem, ut asserit Caravit. Rit. 48. sub n.
3. & super eo Ritu nos quoquè ostendimus & Lu-
dovic Post. de manute. observ. 80. nu. 4. pluribus
decisionibus Rotæ Romanæ confirmat, in causis,
in quibus litis contestatio non est necessaria, pri-
mum actum respicientem merita causæ haberi loco
litis contestationis, necnon tradunt Afin. in prax.
Judic. §. 17. cap. 4. Marant. de ordin. Judic. par.
6. tit. de lit. contest. num. 2. Oliba de action. par.
1. lib. 3. cap. 4. num. 24. Cancer. 3. par. var. resol.
cap. 17. num. 11. Peguer. in prax. civil. rub. 11.
de litis contest. num. 2. Fontanel. decis. Cathal. 273.
num. 24. tom. 1. & decis. 500. num. 1. tom. 2.
Gallup. in prax. S. C. par. 2. cap. 16. nu. 2. Giurb.
cons. crim. 53. n. 21.
25 Verum quia datur in executivis instantia, non
secus, ac in summarij, intrat etiam, & citra du-
bium peremptio, ut peroptimè Afflict. add. loco
edisserit, quod si in executivis, in quibus nulla
prorsùs cadit instantia, in eis nimirùm peremptio
cesset, ut idemmet Affl. adjungit; quin num. 10.
investigat, quando veritate fulciri possit axioma
illud: In executivis nedùm expressè, at neque ta-
citè, contestari litem, instantiamque consecutivè
cessare, respondet autèm id contingere in obliga-
tione penès acta, quæ est sententia lata à Judice
ex conventione partium, juxtà cap. 1. de mutuis
petit. cap. quarelam, verbo, Terminatis, de Sy-
mon. & cap. causam quæ, in verbo, Decidat, de
offic. deleg. quid verò in causa instrumenti qua-
rentigiati; vide Roman. cons. 174. num. 1. & 4.
affirmantem, instantiam petitionis exequutionis
instrumenti lapsu triennij perire, quem laudat
Thor. par. 1. voto 99. num. 11. Afflict. decis. 346. sub
num. 6. & 7. Jac. Aemil. cons. 67. num. 1. Berous
cons. 38. num. 7. & cons. 40. num. 1. vol. 3. Magon.
decis. Florent. 89. & alios mille annuentes genera-
tim loquendo; specatim verò negant in ipso in-
strumento, & obligatione penès acta (cujus mòx
meminimus) Bar. in l. litibus, & illic Jo. de Pla-
tea, C. de agric. & censit. lib. 11. idemquè Affl.
in constit. Regni ut post, de denunciatione, num. 7.
& sequitur Bursat. indic. cons. 2. num. 3. vol. 1. &
Jaffred. Lanfranch. decis. 392. & alij, quos refert
Borrell. in summ. decis. par. 1. tit. 64. num. 9. &
nos convenimus cum affirmantibus, quia citata
parte super instrumento, illius contumacia vide-
tur quasi quædam negatio, & illius contradictio,
& instantia, ex Romano, Alex. Beroo, &
Magon. indicatis in locis, atquè Puteo decis. 221.
lib. 2.
26 In causis insupèr coràm delegatis vertentibus
habere locum instantiam, eamquè perire in præ-
scripto termino, deducitur ex eadem l. properan-
dum, §. censemus, ibi, Sed omnes Judices, Marant.
ead. par. 5. n. 9. Mysing. observ. 44. cent. 3. Amend.
ad Franch. decis. 250. num. 1. Reg. Sanfelic. in prax.
Judic. adduct. sect. 35. sub num. 21. qui rescribit
practicam, obtinendi in hujusmodi causis insuffla-
tionem, & iterùm meminit in ead. prax. tit. de
contumac. & comparent. n. 19.
27 Sed an in causa dotis illa extinguatur Afin. ne-
gativè respondet, attento jure canonico, non ci-
vili, in pract. Judic. in princ. cap. 3. à n. 69. quem
laudat Paschal. de patr. potest. p. 1. cap. 8. num. 226.
sed indistinctè in favorem dotis, quod non pereat,
notat Ursill. ad Affl. decis. 111. sub num. 2. quem
laudat Avus meus ad Capyc. dec. 11. num. 4. inse-
quiturq; Thor. p. 1. voto 42. num. 51. ex Salyc. do-
ctrina in l. fin. C. de jur. dot. quam examinavimus
in Rit. 167. à num. 16. & cujus meminit Judex
Francisc. Maria Prat. obser. 70. num. 13.
28 Tandèmquè in causa tractæ pacis pereat in-
stantia cum actis probatorijs, quoad partem, mor-
tuo accusatore, testatum reliquit Rota Spirensis
dec. 3. lib. 1. addit verò aliorum sententiam fuisse
respectù utriusq; tùnc extingui, scilicèt, & Ju-
dicis, atquè ità decisum memorat die 7. Junij
1540.
Ubi verò datur instantia, citrà dubium, illa
29 perempta, versatur dumtaxat officium Judicis in
absolvendo Reum ab observatione Judicij, &
condemnando Actorem in expensis, si Glos. vera
fatur, in indic. l. properandum, §. illo procul dubio,
de Judic. Alex. cons. 136. sub num. 1. vol. 2. & Joan.
de Amic. cons. 32. num. 4. Ursill. ad Affl. decis.
346. num. 6. Vant. de nullit. Rubr. quot, & quib.
mod. nullit. Judic. prapon. num. 110. Carrab. de
syndic. p. 1. in serm. pet. synd. num. 56. & p. 2. nu.
106. & post Sessam scripsimus in Ritu 271. & Ca-
rav. in hoc Ritu insequutus notat Gallupp. p. 2. cap.
30 18. num. 29. Quæ quidèm sententia, neque diffi-
nitiva, neque interlocutoria censetur, sed mixta,
habens vim diffinitivæ, Marant. in specul. p. 6. in
primo actu num. 3. Covarr. lib. 1. var. resol. num. 8.
Mising. singul. observat. cent. 3. obser. 88. num. 3.
Villalob. int. commun. opin. lib. 7. tit. 51. ex fals.
inst. num. 1. nimirum ab ea provocari potest, &
censuit Rota, teste Crescent. decis. 6. de appell. & Ca-
bedo Lusitano par. 2. arresto 32. in ejus calce.
Ea verò non revocata, litem rursùs quit inten-
tare Actor, qui non spoliatur eo casu Jure suo,
nàm perempta quamvis sit instantia, perdurat ni-
hilominùs actio ad 40. annos, l. fin. C. de præscript.
30. vel 40. annorum, atquè in hac ipsa specie Ro-
ta Spirensis decis. 19. ac propterea, refectis expen-
sis, novum queat intentare Judicium, ex Glos.
31 in §. fin. vers. vigorem, ejusdem l. properandum,
& Marant. adducto loco, num. 47. etiam coram eo-
dem Judice, quit, & omnes exceptiones rursùs
opponere, testesquè producere supèr eisdem arti-
culis, ut omnium optimè scripsit Mastrill. multo-
rum

rum auctoritatibus suffultus *in decis.70. lib. 1*, & novus est dandus terminus *Mysinger. observ. 30. cent.3. Asin. in prax. §. 2. cap. 6. num. 13. Borrell. add. tit.de just. num.* 65. Caveant verò Advocati à verbo, *condemnari*, quando insufflationem spiritus petunt, dicendo, petentes condemnari, sed dicant, petunt vitæ spiritum insufflari, nam, primo casu, novum non evitabunt terminum, ut decisum fuit per S. C. me patrocinante in causa Ducissæ Jelzi, cum hæredibus Principissæ Castiglionis; Visa enim supplicatione facta ab Advocato fene, qua prædicti hæredes petebant, condemnari Ducissam, quamvis in fine supplicationis fuisset petita instantiæ restauratio, de mense Novemb. 1658. per S.C. *referente* nobilissimo, integerrimo, & nunquam satis laudato Viro, tunc Consiliario, nunc dignissimo Fisci Advocato in Supremo Italiæ Areopago, *Dom. D. Andrea de la Torre*, morum probitate insigni, dexteritate, ac prudentia supra ætatem mirabili, decisum fuit, quod infra quatuor dies audiantur partes. In banca de Amico.

32 Ignorare tamèn pudet, si in novo intentando Judicio uti valeat aliquibus actis, in antecedenti Judicio agitatis, vel potiùs integer corruat processus: nimirùm, dicimus, non omnia acta extingui, & prodesse in altero intentando Judicio, quæ minimè perierunt; prout *Alex. Angel.Tusch.* & alij mòx citandi asseverant; quapropter inquirendum, refert, quæ illa sint, quæ perimant, & quidèm civilibus in causis pereunt ordinatoria, scilicèt, libellus, litis contestatio, juramentum calumniæ, & consimilia acta; Verùm illa, quæ merita causæ respiciunt, haudquaquam extinguntur, nempè, probationes, confessiones, cæteraq; similia, quod ex *Alex.cons.58. lib.2. Angel. cons. 155. & Panorm. cons. ultimo, lib. 2.* depromit *Tusch. conclus.92. lit.A. Muta in cap.27.Regn. Sicil. num.39. tom.1. R. de Ponte cons.142. num. 1. vol. 2. Scacc. add. q. 15. à num. 348. Antonel. de tempor. legal. lib.2. de annis, cap.51. num.25.* sed præcitatus *Mastrill. dec. 70. num.3.* insinuat, restringendum id esse ad attestationes publicatas, & acceptatas, adductus *Cavalc.* doctrina *decis.13.n. 42. par.1.* Speciatim verò, quod pereant citationes, & fidejussiones, dicunt *Guid.Pap.decis.136. Affl. decis. 148. Scacc. loco cit. num. 358.* & post alios, *Asinius in prax. Judiciali, §. 2. cap.11. sub num.1. Bal. cons.106. lib.2. Thesaur. decis.202. n. 12. R. de Marin. resol.184. num. 9. tom. 1.* Unum nota, quòd licèt probatoria, perempta instantia, non pereant, tamen ficta probatio, per quam quis habetur pro confesso, juxta *Rit.*M.C.V, omninò perit quia regula procedit in vera probatione, *Balb. decis.282.* & observat *Amend. ad Franch.decis.250.num.17.& 18.* Acta probatoria etiam pereunt, si perempta instantia, fuisset Reus absolutus ab observatione Judicij, *Marant. in verbo, Et omnia fiant durante instantia, num. 63. Concer. var.resolut. lib.3. cap. 16. de lit. contest. num. 57. Ant.de Virgil. de legitimat. person. cap.32.sub num.39.Gallupp. in prax. S. C. par. 2. cap. 18. sub num.35.* & proindè advertant practici, cùm conventi sunt, ut, perempta instantia, faciant se absolvi ab observatione Judicij.

33 Sed an pereat in Concistorio Principis, negant *Bald. cons.217. volum. 3. Roland. Capagnol. in decret. Montisfer. decr. 7. §. 2. num. 88. Antonel. de tempor. legal. lib.2. cap.51. num.3.* & in Imperiali Camera loquutus fuit *Mysinger. observ.48.cent. 2.* & de Senatus Parisiensi sermocinatur *Joannes Imbert. Rupellan. lib. 2. for. instit. cap. 2.* de quo meminit *Thes. dec. 10. num. 16.* & in Gallia quoquè servari, notat *Rebuff.ad Constit. Franc.tom.1. in proœm. Glos. 5. num. 31. Papon. arrest. Franch. lib.12. tit.3. arrest.18. Natta cons.283. Sfort.Odd. cons.11. num.1. Tusc. lit. I, conclus.203. num.12. Reg.Tap. decis.1. Supremi Senat. num.27. Amend. ad Franch. decis.250. num.21. Bursat. cons.2.n.4.* & in Collaterali Consilio ob præsentiam Proregis, qui personam Regis, repræsentat, nunquam illam perimere, observatum, refert *Reg. Sanfel. in prax. S.C. sect.35.num.81.*

34 At pereat nè illa in Regio Consilio, non exigua contentio videtur inter Regnicolas, discutitquè adamussim *Molf. cons. 47. in 2. par. suorum commentariorum ad Consuet. Neapolit.* inibiquè multos ad utramquè partem comprobandam coacervat Doctores, ipse verò in negativam propendet, necnon *Rota Spirensis indic. decis. 19. lib.1.* qui generatim loquendo in Concistorio Principis, ita resolvit, & speciatim in S.C. scripserat *Marant. in prax. par.5. verba, & omnia fiant durante instantia, num.15.* & hanc audactèr insequitur aleam *Consil.Carleval de Judic. tom.1. disp.2. q.7.num. 943. Reg. Capyc.Latr. decis.68. nu.3. lib. 1. & decis. 123. num. 3. & 4. lib. 2. Consil. Staiban. resol. forens. cent.2. resol.134. num.8.*

Isthæc tamèn assertio potissimùm respectù Sacri Consilii, si veritate fulciretur, ut quid perditio esset in casu *Reg. de Pont. cons. 142. vol.2.* scribere, & tam longo sermone ex causis multis in eo memoratis ostendere, haùd interiisse instantiam, & apud *Afflict. decis.283. num.4. de Franch. decis.643. Tap. decis.S.C.38. num.5.* & alios inquirere, num sententia S.C. lata post peremptam instantiam sit nulla, quin incassum perplures alij ex relatis auctoribus recensuissent multas in eodem consilio super ea re ventilatas quæstiones, & vanè excitatæ, & decisæ illæ fuissent inferiùs recensendæ, præsertim quoad insufflationem spiritus, necnon usus contradiceret, & insufflari spiritum vitæ, haùd consuesceret in causis; in eo agitatis, neq; fieri oporteret, cùm tamèn experimento comprobetur, passim in eo fieri, & si ratio, qua suffultus *Justinianus Imperator*, & verba quibus utitur, ut excluderet instantiam à Pretorio Principis, *in §. At hæc, in auth. de appell. & intrà quæ tempor.* conveniant Regio Consilio dubitamus. Illius namq; verba sunt: *At hæc sancimus, si quando lis speratur in nostrum inferri Concistorium, si fortè contingerit, Imperatoriam Majestatem occupatam publicis causis, in mundanis provisionibus, non posse convocare Patres, quatenus causa agitatur, non ex hoc litem periclitari. Quod enim vitiatum est litigantium, si tamen Imperatorium occupatur, vel quis tamen est auctoritatis, ut nolentem Principem possit ad convocandos Patres, cæterosque Proceres contrahere?* Hactenus verba Illius *Constitutionis Imperatoriæ*, quæ si nec conveniant Regio Consilio Neapolitano, omnes etiam talpa cæciores, perspiciunt, cum ejus Senato-

natores asciscere, non spectet ad Principem, ut, eo impedito, & convocare nequeunte, haùd illi valeant consuetum adire Tribunal, in coque congregari, ad decidendas causas: Nec unquam accidat, ut nolit illos congregari posse, aut debere, quòd utiquè promaximè in eo *textu* perpenditur, quin, potiùs conveniunt semper Consiliarij omnes, operam quotidiè navantes expediendis litibus. Imò, & Jura Regni non aliud proclamant, non aliud statuunt, necnon piissimorum Regum, eorumq; Proregum, hæc una sempèr præcipua cura fuit, ut propterea non Judicium negligentię ascribendum, àt vitium sit litigantium, si in eo minimè terminentur jurgia, àc propterea ratio contraria, qua inibi *Justinianus* innititur, procul quippè erit, & prorsùs aliena à Tribunali Sacri Consilij; & consecutivè ad illud non erit arguendum ex altero, cujus ille meminit *in* illo §. *Ad hec sancimus.*

35 Novissimè verò illud ipsum repetendo quòd pertranseundo, & occasione ducti tetigimus de instantia, si currat, sique pereat in Judicio appellationis, perfunctoriè nùnc explicaturi, advertimus non secùs ac in prima, ita in secunda instantia habere locum instantiam, & extingui, post præscriptum tempus, ad decidendas causas in eo judicio agitatas, nempè infra annum, & ex causa infra biennium, *Auth. ei qui, C. de temp. & repar. appell. cap. cum sit Romana, de appel. & clem. sicut appellationem, de appel.* ubi *Gl.* percebris quibus cum nulla perlegatur, quæ adversetur, Regni lex, profectò ubique attendendas esse, ac cunctis in Tribunalibus Regni non dubitamus, tùnc præsertim cùm speciatim aliquas extare conspiciamus illis convenientes leges Regni, scilicèt *Ritum* huno nostrum respectu Magnæ Curiæ. Ac respectu Sacri Consilij, sivè de causis loquamur ad illud devolutis vigore appellationis ab inferioribus, sivè de reclamationibus à sententijs ejusdem Tribunalis (cum de quibus cœptis in eo dixerimus suprà extare scimus decretum emenatum de anno 1539. consulto tùnc Excellentiss.

36 Regni prorege Don Petro Toleto, apud *Grammat. decis.* 13. & registratum inter *pragm. Regni sub tit. de offic. S. C. cap.* 59. *& in prag.* 1. *de appellat. in antiq.* & pluries decisum in arduis causis testatur de *Franch. decis.* 646. *num.* 6. & non dissentiunt *Mastrill. decis.* 66. *num.* 8. *Marcell. Maur. alleg.* 100. *num.* 11 *Borrell. p.* 2. *summ. decis. tit.* 32. *num.* 137. *Ursill. ad Affl. dec.* 78. *nu.* 1. *Novar. p.* 1. *qq. forens. q.* 6. *Reg. Rov. in prag.* 1. *num.* 3. *de appellat. & add. prag.* 54. *nu.* 1. *de offic. S.C. Muscat in prax. appellat. lib.* 2. *p.* 2. *Glos. finiendum, num.* 2. *Reg. Galeot. ad consil. Camil. de Medic.* 103. *lit. A.* & mirabiliter defendunt *Consil. Staiban. resol. forens. lib.* 1. *resol.* 94. *Judex Franc. Mar. Prat. ad Muscat. add. Glos. finiendum, & lib.* 2. *discep. forens. cap.* 17. *Regens de Marinis lib.* 2. *quotid. resol. cap.* 79. *Reg. Sanfel. dec.* 144. *num.* 16. *lib.* 1. contradicunt *R. Capyc. Galot. lib.* 1. *controv.* 19. *&* 20. *& Consil. Carleval lib.* 2. *de Judic. in addit. ad* 1. *tom.* §. 11. *per totum*, latè fundans in S. C. non currere fatalia, *& in vers. & si quid valet meum*, se à treddecim retrò annis in S. C. astitisse, & interfuisse in innumerabilibus causis appellationum à Tribunalibus inferioribus, & in causis reclamationum ejusdem S. C. & nunquam vidisse ad fatalium exceptionem attendi, non obstante, quod à tempore priorum sententiarum non biennium, aut triennium solùm, sed decem, viginta, & triginta anni præterijssent, sed sine ullo scrupulo, aut impedimento, causas introductas in S. C. revideri, & tractari de justitia sententiarum, à quibus appellatum, vel reclamatum esset, easquè quasi nulla essent fatalia, confirmari, vel revocari, *& ibidem inferius col.* 2. *fol.* 19. ait in Regno nostro tanquam excrevisse litigantium malignitatem, atque tantum Advocatorum calumniæ, ut pro constanti habeatur, non ex appellantium negligentia lites protrahi, sed potius ex illorum, qui timent de sua justitia, calumnijs, atquè itèm ex nimia Judicum occupatione tantæ litium multitudini intentorum *& satis inferiùs fol.* 20. ait ut cumquè sit fatalia ista non servari, quasi nulla esset *Pragm.* de illis statuens ex *Muscat. & Ursill.*

37 Vèrùm quid observandum sit in Regia Camera, nulla Regni sanctione reperitur constitutum, quin cum reclamatio in ipsa Regia Camera ab altera in Sacro Consilio distare credatur, per notata à *Reg. Rovito super prag.* 38. §. *similitèr, num.* 16. *de offic. procur. Cæsar.* ex illa ad alteram prædictam faciendam in ipsa Regia Camera videtur non posse argumentari, & consecutivè non quia in Sacro Consilio labitur illius instantia, ut diximus, inferendum sit ad Regiam Cameram, in qua similitèr prolabatur, & fatalia currant. Attamèn certo certiùs est: in ea quoque non secùs àc R. Consilio, de jure perimi, quin, & elapsis fatalibus, sententiam deseri; atquè desertam reputari, quod, ni fallimur, nemo prudentum inficiabit, cum satis sit peculiari aliqua Regni lege contrarium non definiri, nimirum juri communi; & Imperialibus legibus, sicùt in cœteris parere non dedignamur, ità in hoc quoquè stare debemus.

Insupèrquè adducitur testimonium *de Franch. in dec.* 653. *prope num.* 2. *vol.* 4. qui *Carav. in hoc Ritu* meminit, nequè dissimilitudo ab eximio viro *R. Rovito* considerata *in pragm. memorata* 38. aliquatenus advèrsatur, imò potiùs opitulatur, propterea quod probare nititur, longè magis appelationi conformari reclamationem factam in Regia Camera, quam alteram in Sacro Consilio, cujus minoris virtutis, ac privilegij esse propositum in Regia Camera, & consecutivè multò magis in ea vigere debent Jura omnia de appellationibus loquentia.

Undè accidit acerrimè trutinandus articulus hic in Regia Camera inter Ducem Andriæ, & Principem Sancti Severij, àc Ducem Turris Majoris, & in gratiam Ducis calamum arripuit *Dom. Reg. Capyc. Galeot. lib.* 1. *contrv. illustr. controv.* 19. *lib.* 1. quem laudat *Dom. Reg. Capyc. Latr. decis.* 123. *num.* 5. *lib.* 1. & acritèr sustinuit, in causis reclamationum interpositarum à sententijs S.C. & Tribunalibus Reg. Cameræ fatalia non currere & *cap.* 20. *seq.* omnibus exemplis relatis per *Dom. de Franch.* satisfacere conatus fuit.

Pro Principe verò scripsit *Dom. R. Jo. Franc. de Ponte con.* 62. *& consi.* 63. *tom.* 2. qui palmam reportavit, decisumquè fuit in gradu reclama-

tionis

tionis obstare defensionem sub die 15. Januarij 1618. ut ipsemet *Reg. Galeot.* testatur *in fin. controv.* 19. & notat *Dom. Reg. de Marin. ad Revertor. dec.* 178.

38 Ipse verò tantùm recordor, *Affl. in Constit. Accusatorem la 2. sub num. 4. vers. utrùm in Regia Cameræ*, nècnon *Marant. par. 5. Specul num. 20. fol.* 41. quos refert *Anna singul.* 243. *Reg. Tap. in l. fin. par. 2. cap. 4. num.* 34. *ff. de Constitut. Princip. Consil. Paschal. de patr. potest. par. 1. cap. 8. n.* 22. *Thor. par. 1. compend. decis. verbo*, *Instantia in causis fiscalibus*, *Novar. super prag. in rubr. de instant. causa, collect. 1. num. 6. Gallap. in prax. par. 2. cap. 17. num. 24. Ricc. collect. 90. Reg. de Marin. ad Revert. decis. 139. num. 3. lib. 1.* omnes concludentes, in Regia Camera Summariæ instantiam nunquam currere neque extingui, & qui innixus verbis *Marantæ* respondeat, verum esse in causis fiscalibus ipsum errore lapsum opinaremur, cum referendo auctoritatem *Afflicti*, ità sentiat, quem *Affl.* insequitur *Palma in divers. jur. sup. cap. detestantes, Glos. 5. num. 6. Afflicti* autem verba ad solam causam fiscalem non videntur restringi; ea namque sunt: *Utrùm in Regia Camera Summariæ currat instantia, taliter ut possit allegari preemptio in fluntia, ego dixi quod in Regia Camera nunquam perit instantia, sicut est de Jure Canonico in cap. pen. de Judic.* simplicitèr itaquè: & absolutè loquendo proponit quæstionem, & absolutè paritèr respondet, adijciens duas rationes his verbis: *Primam quia in causis fiscalibus non est dare instantiam triennalem, ut dicit tex. in l. properandum, Cod. de Judic. Secundam, quia consuetudo potest facere, quod in causa non pereat instantia, ut est Glos. fin. in l. præscriptione, & ibi Bal. in 7. col. C. si contra Jus, vel util. public. & in dicta Regia Camera est consuetum, quod non perit instantia, igitur. &c.* Quamobrem supèr illis commentando, dicimus eundem *Afflictum* non uti priori ratione tanquam finali, quia alteram non adjunxisset, quin, & altera, nisi in alijs militaret non fiscalibus causis, vanè addita fuisset, propterea quod non opus erat consuetudine in fiscalibus in quibus expresso Jure sancitum fuerat, ne laberetur, quotquot enim sunt *Afflicti* verba omnia certè præseferunt, in omni causa vertente in eo Tribunali instantiam cessare præsertim verò cum non alia agitetur causa in eo Tribunali, nisi, quæ aliquo saltèm ex capite intersit fisco, juxtà *prag. 37. de Officio Sacri Regii Consilii*, atquè ideò justè in hæsitationem revocari potest decisio in dicta causa favorabilis Principi Sancti Severij, quia tamèn nostrum non erit tantorum Patrum rescindere vota, libentèr doctiorum quiescimus consilijs.

39 *Carav. in hoc Ritu num.* 4. existimat in nostro Regno prorogari instantiam uno tantùm in casu, scilicet, citatione ad dicendum, ad alium triennium, & *Capyc.* etiàm *decis. 109. sub num.* 15. tenet: citatione ad dicendum perpetuari instantiam, & consecutivè ipso Jure nullo præcedente facto Principis, aùt alterius superioris: & tamèn hujus *Ritus* verba loquuntur de prorogatione facta per Serenissimam Reginam, & sic non de altera prædicta, intermedia citatione ad dicendum, atque ideò non unico tantùm modo in Regno prorogari instantiam, ut *Carav.* opinabatur; sed multis nempè quatuor, quos recenset *Marant. par. 5. num.* 46. Advertimus tamèn distinguenda esse tempora; ut distinguamus scripturas, àc propterea pensatè *Caravitam* dixisse hodiè, eò quod nostris temporibus, non solet Princeps prorogare terminum, & sic ante illius finem dilatare illum ad alios menses, vel annos, sed tantùm illo trāsacto, restaurare, ut etiā monuit *Paris de Puteolo, eo inferius citando*, & consecutivè ex capite prorogationis non procedi alio modo quam citatione ad dicendum decreta ad partis petitionem, & sic quatenus prorogatio generatim sumatur ea contingit uno ex quatuor modis: quatenus verò speciatim, scilicèt in casu, quo non dum prolapso termino, ampliatur, non nisi per citationem ad dicendum; cum itaquè generatim loquimur instantia prorogatur, aùt renovatur, ut diximus, uno ex quatuor modis. Primò nempè, per insufflationem spiritus, cujus sermo erit *num. seq.* Secundò, vigore restitutionis in integrum cujus idem *Maranta* sermonem fecerat, *num.* 35. & milleni tradunt *DD.* quos *Oddo Sfortia* commemorat *in tract. de restit. in integr. par. 2. q. 67. art. 2.* insequiturque *Marius Muta decis.* 98. Tertiò, per repilogationem actorum de consensu partium, & latè probat idem *Marant. num.* 45. Postremo autèm modo, per actionem de novo intentandam, juxtà tradita à nobis in superioribus.

Quibus sic constitutis, non erit vanum longiorem subiicere sermonem in his summatim tantùm nùnc recensitis modis, prò illorum declaratione; atque à priori exordiendo, dicimus, controversum quandoquè fuisse, si citatione ad dicendum
40 prorsùs, & in totum perpetuetur, àn citiùs ad certum tempus, quandoquidèm *Muscatell. par. 7. Glos. Sententiam, sub num.* 55. concludit in universum protendi, & ad sempèr, & confirmant *Ricc. collect. dec.* 1245. *Thor. par. 1. compend. verbo instantia, Pisanell. ad Affl. decis.* 283, *Reg. Capyc. Latr. decis. 68. num. 13. lib. 1. & decis. 223. n. 6. lib. 2. Consil. Staiban. resol. forens. lib. 1, resol. 15. Paschal. de patr. potest. par. 1. cap. 8. num, 30. Masull. ad Capyc. decis.* 109.

Verùm *de Franch. decis,* 643. *num.* 5. ad aliud tantùm triennium, (exordiendum à die, quo primum finiit) extendi, affirmat, & notat *Marescott. variar. resol. lib. 2. cap. 134. num.* 2. necnon assentitur *Carav. adduct. num.* 4. quem lauda, & insequitur *Gallupp. in prax. S. C. par. 2. cap. 18. num,* 21, Itaquè verba *Ritus* haùd restringenda venirent ad hunc casum, in quo Jure ipso dilatatur, sed ad omnes in quibus Princeps prorogaret; ita quod ejusmodi prorogatio suffragetur tamètsi post triennium, vel biennium, respectivè ad naturam, & qualitatem causæ civilis, aùt criminalis producatur, dùm tamèn anteà fuerit concessa, ut in *Ritu* asseritur, quamvis enim possit, àc soleat auhùc tempore elapso, concedi tunc nihilominùs non prorogatio, sed reservatio, sivè restitutio citiùs diceretur, ob quod nimirùm verba *Rub. & tex. de instant. causæ non restituend,* perleguntur, & causidici insufflationem spiritus propriori vocabulo appellitant, quin, & tria prædicta nomina synonima esse justè admonuit

Rovit.

Rovit. indic. Rub. de instant causa non restituend. n. 20. quippè magistraliter de more addit, terminum
41 insufflationis jam dictæ, quo ipsi utuntur practici, & Tribunalium non expertes; esse terminum legalem, deprromptum ex *Glosa* magna *propè medium, in l. ab ostibus, §. sed quod simpliciter*, ibi, *nisi Prater insufflet in ea spiritum vitæ, ff. ex quib. causis majores*, & nos addimus aliam ejusdem utentem verbis, *in §. rursùs 1 vers. Rescissa, propè fin. instit. de action.* & mille possemus aduectere *DD.* quos brevitati studendo præterimus, non tamèn omittimus præter nostrates, & nostra Tribunalia, admittere eundem terminum, dictaquè insufflatione uti etiàm externa, potissimùm Cameram Imperialem teste *Gaspare Guilelmo decis. Rotæ Spirens.* 19. *lib.* 2. eamque esse de regalibus & consecutivè solius Principis, ut scripsit *Marius Muta decis. Sicil.* 97. *sub num.* 8. subnectens, id illi competere, adhùc in terris Ba-
42 ronum, non autem Baronibus ipsis, quod longo quoq; themate probat *Rol. à Valle cons.* 4. potissimùm à *num.* 11. *vol.* 3. & opitulantur, quæ in materia avocationis causarum congessimus supèr *Rit.* 233. Supradictis igitur existentibus terminis, vera fatur *Paris in suo tract. de syndic, verbo, Sententia*, cum ait, nostris his temporibus non amplius prorogari instantiam, sed peremptam resuscitari, intermedia spiritus insufflatione, & in Regno isthæc restauratio conceditur à Domino Rege cui hoc competit, *Hieron. de Leo decis. Valent.* 107. *num.* 6. *Giurb. decis.* 116. *num.* 21. *Mastrill. decis.* 70. *num.* 8. *Affl. in cap.* 1. *num.* 36. *tit. Quæ sint regal. Tusc. lit. I, conclus.* 215. & servari in Gallia, testatur, ex *Boer. in Consuetud. Bituricens tit. des coustumes concernans les juges, & leurs jurisdicion*, §. 23. *Carav. in hoc Ritu num.* 2. cujus meminit *Borrell. add. tit.* 64. *num.* 20. & in Statu Mediolani, *Costa de remed. subsid. remed.*
43 94. *in princip.* & in hoc Regno Regis vice à Spectabile Præside S.C. conceditur, *Tasson. de antefat. vers.* 3. *observ.* 4. *num.* 212. tradens, id permisum, etiàm Dom. Proregi *in vers.* 2. *observ.* 2. *num.* 45. & dixerat *de Franch. decis.* 250. *sub num.* 5. Sed praxis hanc potestatem privativè tribuit Domino Præsidi, talitèr interpretando *prag.* 3. *num.* 2. *de offic. S.R.C.* illi porrecta supplicatione, sub titulo, *Sacræ Regiæ Majestatis*, nedùm in hac Civitate, sed in toto Regno, Regiis Audientiis, & Curiis Regiis, & Baronalibus, *Masull. ad Capyc. decis.* 306. *Muscatel. Glos. sententiam, num.* 69. *Avus meus ad Gramm. decis.* 69. *nu.* 1. Exceptis Audientiis Hydrunti, & Barii, quarum Præsides spiritum vitæ insufflant, *Reg. Rov. in rub. prag. de inst. caus. num.* 19. *Nicol. Ant. de Palma in divers. jur. comm. & Regn. ad prag.* 2. *de ordin. Judic. Glos.* 1. *num.* 27. *Tasson. de antefat. vers.* 3. *obser.* 3. *in* 17. *authòr. Præsid. S.C.* quibus Audientiis dari titulum Sacræ Regiæ Majestatis, inquit idem *Tasson. sub num.* 62. hujusce tituli rationem ibidèm reddens, quam examinat *Anich. de prævent. cap.* 2. *dub. unic. num.* 61. *fol.* 107. Non intelligitur restaurata, si Princeps mandet, quòd Judex, seù Commissarius justitiam faciat, *Ludov. decis. Lucens.* 24. & 43. *Mari ad Gramm. decis.* 69. *num.* 1. *de Laurent. decis.* 69. *num.* 1. *de Laurent. decis. Avenion.* 61. quos insequitur *Mich. Angel. Giaz. ad Capyc. Latr. decis.* 68. *num.* 7. rescribens post *Anich. add. dub. unic. num.* 71. *circa med.* solitam decretationem, *Quòd procedatur in terminis, in quibus causa reperitur, lapsu temporis non obstante, habita rationis expensarum, quæ de jure habenda erit, servata forma Regiæ pragmaticæ.*

44 Quo existente supposito, ex eo facilè corrolarium illud enascitur, quod quia restauratur, & spiritus insufflatur, non eadem durat, aùt est instantia, sed alia, & nova, testibus *Reg. Rovito, & Anna in mox citandis locis*, insupèrq; *Angel. in l.* 3. *num.* 1. *C. de tempor. appell. Gramm. decis.* 103. *n.* 117. & 119. *Costa in suo tract. de retrotraction. cap.* 9. *cas.* 17. *n.* 1. & 2. *Reg. Sanfel. decis.* 144. *nu.* 14. *tom.* 1.

45 Ex quo illud deducitur, ut instantia perempta, si adversarius, contra quem instauratur, aliquod adipiscatur privilegium, quo nequeat coràm priori conveniri Judice, sed altero, utiquè in ejus præjudicium restaurari instantia non possit, & instaurata ejus non sit virtutis, ut propterea continuanda veniat lis in eodem Tribunali, cum remitti ad competentem Judicem ratione adepti privilegii omninò debeat, *Reg. Rovit. in rub. de instant. caus. non rest. num.* 14. decisum fuisse in S. C. ipsomet proponente subnectens, *Cavalc. decis.* 10. *num.* 33. *Mart. de jurisd. par.* 4. *cas.* 141. *num.* 48. *Cevall. de cogn. per violen. par.* 2. *q.* 37. *Carol. de Grass. de effect. cleric. effect.* 1. *num.* 1241. *Ursill. ad Afflict. dec.* 331. *num.* 2. *Gramm. dec.* 103. *ex n.* 114. *Paschal. de patr. potest. par.* 1. *c.* 8. *num.* 218. *Trentacinq. lib.* 2. *resol.* 4. *num.* 40. *de Judic. Gallup. in prax. par.* 2. *cap.* 16. *num.* 38. *Carleval de Judic. par.* 1. *disp.* 2. *q.* 5. *num.* 311. & *q.* 7. *sect.* 3. *num.* 942.

46 Quin, respectù clericatus intereà assumpti, ut sit remittendus Clericus, non obstante insufflatione spiritus, prætèr supradictos Auctores, admonuit *Ann. singul.* 129. ex rationibus, quas metitur idem *Gramm. add. loco*, illa præsertim, quòd insufflatio spiritus nequaquam retrotrahitur, & alij citati admittunt Auctores, nècnon *Consil. Rocc. respons.* 36. *num.* 12. *tom.* 2. *Reg. Sanfelic. dec.* 144. *num.* 3. *tom.* 1. tradens, quid dicendum in Clerico, cui fuit liberata pecunia à Judice laico, scum cautione de restituendo cui, quibus, & quando, ad omnem ordinem, àn perempta instantia causæ particularis, sit locus declinatoriæ fori si agatur de avocatione pecuniæ, & tetigit *in dec.* 2. *num.* 17. *vers. Quid verò dicendum*, & videndi ad materiam *Consil. Carleval add. sect.* 3. *à num.* 946. idem *Sanfelic. decis.* 210. *Reg. Rovit. decis.* 44. *Francisc. Maria Prat. discept forens. cap.* 42. & 48. *lib.* 1.

Suppetitquè ratio altera, atq; simile de fidejussore ad repræsentandum, qui solutus ab obligatione censeatur, eo ipso, quod principalis ordine clericali initiatus fuerit, teste *Bossie in tit. de carcerat. fidejuss. committen. num.* 42. *Bajard. ad Clar. q.* 46. *num.* 105. *Guazzin. in tract. de defensam, cap.* 4. *num.* 47. *defens.* 6. Sic licèt privilegium lite pendente impetratum non valeat, ut latè declarat *Gabriel. communn. opin. lib.* 2. *tit. de Judic. conclus.* 5. tamèn, instantia perempta, reviviscit *Ann. singul.* 402. *Avus meus ad Gramm. decis.* 65. *num.* 6.

Illud autèm, quod insufflatio non retrotrahitur,

cessat,

ceſſat, ubicunq; de conſenſu partium, reſtauretur, eo quippè caſu retrotrahitur citrà dubium, Bar. & Alex. in cit. l. properandum, Soccin. conſ. 31. vol.1. Carocc. decіſ.44. n.3.Coſt. de retro. cap.9. caſ.17.n.9.

Veluti etiam ſi reſtauretur virtute reſtitutionis in integrum, ſiquidèm tùnc quoquè retrotrahetur, ut optimè tutantur Soccin. conſ.299. vol.2. Barbat. conſ.84. vol.3. Boer.decіſ.247.Franc.Marc. decіſ.530. Myſing. obſerv.32. cent.1. Hieronym.de Laurent. decіſ.Aven.133. num.12. Odda de reſt.in integr. q.67. idemq; Coſta dicto caſu 17. in calce n. 10. Mari ad Gramm. decіſ.103. n.56.

Sed non eſſe concedendam minori in integrum reſtitutionem, ſi peteretur adversùs peremptionem inſtantiæ, judicatum refert in Regia Camera Dom. Conſil. Marcian.conſ.45. ſub num.16. cum de modico præjudicio agatur, id quod non ſatisfacit Anichin de prevent. inſtrum. q.5. cap.2. ſub num.46. dùm rationem à Marciano enunciatam poſſit temporis ratio, & expenſarum reddere falſam, & proindè cogitandum monet in hujuſce articuli nova deciſione facienda, aùt veteri tuenda.

47 Quot autèm vicibus inſufflari poſſit, contentio exiſtit apud DD. quorum aliqui ſemèl tantùm poſſe crediderunt, eoſquè recenſet Roland. eodem conſ. 4. num.61. volum.3. ipſe verò ſubdit num.62. iteratò etiàm concedi licere, quod etiàm Gramm.decіſ.69. atq; Capyc. decіſ.165. quos laudat Ricc. collect.89. & meminit confusè Donad. de renunc.cap. 26. num.65. tom.1. admittunt, vel tribus ad ſummùm, conſulit ex eadem decіſ. Gramm. illiuſquè conſ.28. num. 7. deſumens Marius Muta decіſ. 97. num. 15. ſed Anna in Conſiit. Dive Memoriæ, nu. 391. exiſtimat, adhùc pluriès licere, & tradunt Aſin. in prax.Judic. §.2. cap. 16. num. 14. Mari ad Gram.dec.69. Muſcat. in prax. S.C. lib.1. Gloſ.ſententia, par.7. num 51. & vidend. Maſtrill. de Magiſtrat. lib.3. cap.4. n.370. Capiblanc.in prag.8. nu. 139. de Baron. lib.1.

Imò, & quinta quoquè vice reſtauratam fuiſſe in Sacro Conſilio, ſpreta partis poſt inſufflationem contradictione atteſtatur, quin, & milliès phas eſſe, credit Urſill. ad Afflict. decіſ.356. num.5. cujus dictum libentèr abhorremus, & periniquum cenſemus, itidèmq; alterum Anne priùs relatum; tot enim Jura peremptionem juſtè decernentia, & eludunt, & poſternunt; nec Principis indulgentia tanta eſſe debet, ut alios gravet nimis, ac lites immortalitati aſcribat, quòd profectò, ut extirparent, legiſlatores tot emanarunt leges, inſtantiam omninò perimentes, quarum meminimus ſuprà, & niſi opus fuiſſet, aùt expediviſſet, ità decerni, non perduraſſent ad hæc uſq; tempora, nèc tandiù viguiſſent, ut probavimus ſupèr Ritu 184. hoc to. 2. proferunt itaq; àc propterea ab illis non erit profiliendum, quàmvis Urſilli, & ſequacium ſententia à multis expetentibus jurgia, admittatur.

48 Nihilominùs indubitati Juris eſſe dicimus, inſufflationem haudquaquàm concedi poſſe, aùt debere, poſtquam adverſarius exceptionem oppoſuerit inſtantiæ peremptæ, juxtà decіſ. 5. Minad. atq; præterea Reg.Rovit. adduct. prag.1.de inſtant. cauſ. non reſtit. num.7. Cavalc. auctoritate ſuffultus, necnon aliorum ab eodem Cavalc. recenſitorum, in tract. de tutor. & curat. num. 21. atque etiàm Alex. conſ.237.num.13. vol. 6. cum Principis gratia operari haùd poſſit contrà jus tertii, Gramm.decіſ.105. num.116. Paſch. par.1. cap. 8. à num.205. Reg. Sanfel. memor Reg. Roviti, in decіſ. 145. num.9. tom.1. adeò quod adversùs Principis reſcriptum jus alteri quæſitum tollens, debet ab inferiori reſcribi, Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.de abnud. Civit. §.3. à n.14. & ibi Thor.

Additq; idem Rovit. ad hanc ſuſtinendam aleam, ut, facta oppoſitione, de deſertione cauſæ, neq; poſſit appellatio revideri ex eiſdem actis, ex Pulver. in add. ad decіſ. Afflict. 175 & in ſimili ex Saraii ad Matthæſil ſing. 155. num. 14. Conſil. Hodiern. ad Surd. dec. 70. num. 6. noſq; addimus Mar. Catel. de donat. contempl. matrim. tract. 1. diſcurſ.2. par. 6. ſub num. 144. Tell. Fernand. in 2. par.l.3. Tauri 9. in fin. Azeved. lib.4. tit.14. l. 2. 2. num.19. Theſaur. decіſ. 7. Coſt. de re integra, diſt.27. num.3. qui loquitur de geſtis à falſo procuratore quæ à domino nequeunt ratificari, poſt oppoſitionem nullitatum illorum, Biloch. alleg. 4. num.8. necnon Avum meum ad Gramm.decіſ.67. num.2. ubi affirmat, quod licet ex officio teſtes non poſſint repeti uſq; ad ſententiam, Carav.Rit. 69. Afflict. in conſt. terminum vitæ, Gabr. comm. concluſ. de teſtib. concl. 21. num. 25. Theſaur. decіſ.262. idem Avus meus ad Gramm.decіſ.28. nu. 4. tamèn quando allegavit in limine expeditionis fieri non poſſe, ex Pinel. de reſcind. vend. 1. par. num.13.

Verùm demirari debemus, quod idem oculatiſſimus Reg. Rovit. prætererit adductam 5. decіſ. Minad. apertis verbis id decidentem, eò maximè, quod illam perlegerat, dùm aliò tendens, ejus meminerat, in dicta Rubrica pragmaticarum, de inſtant. non reſtauranda, ſub num. 14. ubi prætereà adjungit, eſſe deciſionem auream, aureiſq; literis ſcribendam. Ex quibus haùd inhærendum eſſe, advertimus decіſ. de Franch.643. ſub num.5. & verbis Marchionis de Ponte illum commendantis, in conſ.142. ſub num.3.vol.2. Neuter ſiquidèm eorum viderat memor. decіſ. Minad. & conſecutivè intellexerat, contrarium deciſum fuiſſe per S. C. ſi namq; illius habuiſſent notionem, in contrariam non utiq; propendiſſent ſententiam, vèl auctoritatibus ſaltem, ac rationibus propriam defendere, conati eſſent, ſi potuiſſent. Aut tandèm, non tam ſiccis pedibus, pertranſiſſent; Ità quod dùm Minadous perfunctoriè illius quæſtionis veritatem inveſtigare nixus eſt, & rationes validas penſitantes, Conſiliarii, qui deciſioni interfuerunt, in eam propenderunt reſolutionem, quam, & conſideratè etiàm amplexus eſt idem Rovitus, aliis quoq; impulſus auctoritatibus, non erit ab ea recedendum, & verbis incidentèr prolatis à Preſide de Franch. accedere, aliiſq; Regentis de Ponte illum inſequentis, ut clienti ſatisfaceret, acquieſcendum non erit, tùm præſertim, quod viva voce Profer ille R.Rovit. alloquens, ſuam deciſionem, reſtrinxit, attento voto Conſiliariorum votantium in ea cauſa, ad oppoſitionem à parte bretenùs factam, non in ſcriptis, eodem Rovito teſte num. 8. cujus meminit Avus meus in nov. annot. ad Capyc. decіſ. 1 u. num. 4. in fin. ipſumq;

sumq; Rovitum insequitur D. Petrus Quesada
differt. quotid. jur. differt. 13. num. 81. At contra
49 decisionem S. C. apud Minad. & distinctionem
Reg. Rovit. pluriès legimus, fuisse concessam in-
stantiæ restaurationem, non obstante oppositione
priùs facta, tàm in voce, quàm in scriptis: Sic
decisum in S. C. in causa Nicolai Cocci, Baronis
Terræ Quatrorum, cum Barone Maluezzi, &
iterùm in causa Jo. Pauli Ragusci, cùm Jo. An-
drea Bonavoglia, recenset Anichin. de prævent. in-
strum. c. 2. dub. unic. num. 60. & in causa Jo. Pau-
li Cirilli, cum Luca Antonio Rivera, tradit
Thor. p. 3. compend. decis. sect. 1. verbo, Insufflatio
spiritus, fol. 579. & aliàs determinatum memorat
Reg. Capyc. Latr. decis. 68. lib. 1. & centiès obti-
nuisse appellationis revisionem ex eisdem actis,
haùd obstante partis oppositione de causę perempp-
tione, testatur Dom. Reg. de Marin. ad Reverter.
decis. 534. num. 3. in fin. Tu cogita; habent sua
sydera causæ.
50 Citationem verò non requiri in concedenda
insufflatione, omnium est consensus, & præ cæ-
teris, Capyc. dec. 165. num. 6. eaquè concessa uno
petente ex correis etiàm aliis ejusdem litis consor-
tibus prosit, tametsi ejus non sit facta mentio, de-
cisum memorat Thomas de Thomie decis. 22. Lan-
cell. de attent. par. 2. cap. 12. ampliat. 11. num. 13.
Chartar. decis. Genuens. 65. num. 4. Rota divers. de-
cis. 22. Staiban. add. resol. 15. num. 32. quin, mo-
51 to Judicio exequutionis contra debitorem, &
tertium possessorem, nominato dumtaxàt ipso
tertio possessore, impetrata, tacito debitore, fa-
veat eidem quoq; debitori, ait, àc decisum testa-
tur Flamin. Chart. cit. dec. Genuens. 65. rationi-
bus multis comprobans; Sed àn possit restaurari
52 ad instantiam creditoris unius ex litigantibus,
affirmativè R. Rov. dec. 29. Thor. par. 3. comp. sect. 1.
verbo, Instantia perempta, Cons. Hodier. ad Surd.
dec. 110. n. 24.
53 Sed modus, quo illa concedatur, varius quippè
est, attenta varietate petentium, si Reus, àn
Actor ille sit. Quippè quod priori in casu, quia
nulla consideratur mora, non additur clausula,
54 refectis expensis, teste Gramm. decis. 91. num. 5.
& observant Muscat. in prax. S. C. lib. 1. par. 7. Glos.
sententiam, in add. sub num. 53. lit. E. Ricc. col-
lect. decis. 89. 116. & 2049. Reg. Rovit. in prag. 2.
num. 15. de inst. caus. Tapat. lib. 1. var. sentent. tit.
de instant. verbo, Omnia, Sola in commentar. su-
pèr decr. ad caus. tit. de Judic. Glos. 3. utiquè verò
in altero casu, quo non alitèr auditur Actor, nisi
persolutis expensis per Reum erogatis in illa in-
stantia, And. in constit. sponte volentibus, Afflict.
in constit. sæpe contingit, num. 4. Boer. decis. 247.
num. 11. Molfes. ad consuet. Neapol. tit. de renun-
ciat. q. 1. num. 53. Asinius indicata praxi cap. 16.
num. 10. Thor. par. 2. compend. decis. verbo, proce-
di àn possit, Reg. Capyc. Latro decis. 68. num. 15.
tom. 1. Rovit. in pragm. 1. de instant. caus. quid-
quid contrarium testetur Constant. Pap. ad Carav.
in hoc Rit. lit. A. quem improbat, & benè, Vis-
cont. ad Franch. decis. 331. cujus meminit Thor. p.
2. comp. verb. procedi, & p. 3. sect. 1. verb. Actor pe-
rempta, à quarum persolutione neq; mulier, neq;
55 minor excusentur, testatur Bar. in l. edita, &
inibi Bolognettus, num. 149. C. de edend. de mulie-
re loquentes, & Sfortia Oddus tract. de rest. in in-
tegr. q. 10. art. 3 in fin. Mastrill. decis. Sicil. 70. nu.
25. Paschal. de patr. potest. cap. 8. à num. 203. de
minore autèm loquens id ipsum scribit Salyc. in
ead. l. properandum, sub nu. 53. Cod. de Judic. cum
de ambobus verba faciens, ità concluserit Mastril.
dec. mem. Sicil. 70. num. 15 tametsi in minore vi-
deatur dubitandum, ex decis. Lanfranch. 336. si
culpa Molfes. cons. 47. num. 5. Reg. Capyc. Latr. add.
decis. 68. num. 12. & àn excuset paupertas, Cro-
mens. singul. 112. Mastrill. de Magistrat. tom. 1. lib.
1. cap. 22. à num. 19. Gabr. Alvar. Velasq. de priv.
pauper. p. 1. q. 28. num. 41. Joseph Mele, & Mari ad
Gizzar. decis. 74. est itàq; adeò verum, ut restitu-
56 antur expensæ; quòd si... illis minimè refectis,
procederetur, nullus omninò esset processus, non
obstante insufflatione obtenta, Afflict. decis. 70.
Cavalc. decis. 22. num. 56. par. 3. Chartar. decis. Gen.
24. Mastrill. multis auctoritatibus suffultus, in
cit. decis. 70. num. 12. & quid si refectio illarum
non fuerit petita, Avus meus ad mòx cit. decis.
165: Capyc. in fin. & quid si posteà reficiantur ex-
pensæ anteà petitæ, àn Judicium reconvalidetur,
resolve ex exaratis à Guid. Pap. decis. 50. quæ
dùm persolutæ fuerunt, haùd veniunt restituendæ
57 actori, si in causa obtineret, de Franch. decis. 231.
Boer. decis. 324. num. 5. Surd. decis. 274. num. 1. &
cons. 64. num. 1. Rebuff. in constit. Galliæ, tit. de
sent. provis. artic. 3. Glos. 1. num. 22. tom. 1. Avus
meus ad Capyc. mem. decis. 165. num. 1. & ad
Gramm. decis. 91. num. 6. Paschal. de patr. potest. par.
1. cap. 8. num. 213. de Laurent. de Jud. suspect. cap.
14. num. 18. Borrel. in summ. decis. tit. 39. num.
232. par. 2.
58 Verùmtamèn in secunda instantia, necnè locus
sit prædictæ insufflationi fuit non semèl dubita-
tum, scilicèt, si tùnc liceat instaurare instantiam,
tùm in priori, tùm in posteriori peremptam, sivè
potiùs desertam, & utroq; casu annuit Boer. decis.
247. num. 12. tametsi in posteriori à Principe
dumtaxàt concedi posse, adjungat: addimus Asi-
nium explicantem, in prax. Judiciar. §. 2. cap. 16.
num. 11. & nos credimus, denegandam penitùs
esse in causa, appellationis, nèc unquam conces-
sam vidimus, sed fatalia currere, & restitutionem
in Tribunalibus Ecclesiasticis minimè impartiri,
nisi cum clausula, prout de Jure; qua passim uti-
tur signatura, & sine qua nunquam signaturam
solere impartiri restitutionem, scripsit Episcop. Cam-
panil. in diversorio Juris Canonici, rub. 11. cap. 13.
num. 297 ubi deinceps materiam ipsam prosequi-
tur.

Et illud prò Tironibus notandum, multa obi-
re acta, nè prosint in novo intentando Judicio,
quæ tamèn proficua omninò sunt, cum instantia
restauratur per spiritus insufflationem, alioquin
vana illa esset, si perirent, quæ etiàm, nulla con-
currente restauratione, iterùm agendo, extingue-
rentur, idquè præsertim deducimus ex verbis Ma-
rantæ p. 5. sub num. 32. ibi: Et sic Rex insufflat, &
facit instantiam reviviscere, perindè, àc si pe-
rempta non esset; cujus verba non sempèr, & ad
sempèr intelligenda erunt, cum multis quoquè
in casibus perduret, àc si non revixisset; nempè
in casu quem retulimus num. 45. de mutatione
59 privilegii, necnon in juramento de calumnia, si
de-

denuò præstandum sit post renovatam instantiam,
cum affirmativè respondendum esse, dixerit *Al-*
beric. indic. l. properandum, vers. Sed nunquid
renovata instantia, sub num. 13. *C. de Judic.*
quem insequitur *Reg. Sanfelic. decis.*114. *num.*14.
*lib.*1.

60 Fidejussiones insuper si revivifcant, tamètsi
non exilis sit quæstio, quam perjucundo metho-
do, accurataq; serie, tractat doctissimus *Consil.*
Philipp. Paschalis in tract. de virib. patr. potest. p.
1. *cap.* 8. *à num.* 203. quem conlaudat *Gallup. in*
*prax. S.C. par.*2. *cap.*18. *num.*40. nihilominùs non
renasci, mordicè defendit, nosq; omnino assenti-
61 mur; etenim in reliquis actis, de interesse ejus-
dem conventi tantùm agitur, cui restitutione ex-
pensarum subvenitur, verùm in fidejussionibus
agitur de interesse tertii fidejubentis, cui nulla-
tenùs succurritur, & Principis indulgentia quæ-
tis intelligitur, dummodò, alteri præjudicium
non inferat, *l. nec Avus, Cod. de emancip. li-*
ber. l. 2. *§. nè quid à Principe, ff. nè quid in loco*
*publico, l.*2. *de natal. restituend. Felin. in cap. cum*
olim, de sentent. & re judic. num. 8. *Honded.*
cons. 61. *num.* 31. *cons.* 64. *nu.* 19. *vol.* 1. *& cons.*
31. *num.* 63. *consil.* 39. *num.* 45. *& cons.* 88. *nu.*
41. *tom.* 2. *Mut. tom.* 3. *cap. Sicil. cap.* 22. *num.*
40. *&* 44. & diximus supra, ut propterea mini-
mè intelligatur tertio præjudicatum, nisi addita
speciali clausula derogatoria, teste *Rubeo decis* 22.
suppetitquè ratio illa: proficiscens ex defectu vo-
luntatis, quæ nusquam attenditur ad tempus pro-
62 rogatum, ex regula *tex. in l. cum Hermes C. lo-*
cati, adjunctis aliis per ipsummet *Paschal* mentio-
natis, *eod. cap.* 8. *nu.* 18. & *Riccium collect.* 337.
præmaxime referente *Mysing. observ.* 53. *cent.* 6.
& Cappell. Tholos. decis. 181. quorum sententiæ
haùdquaquam contradicunt congesta per *Marium*
Mutam decis Sicil. 33. *num.* 25. *&* 31. nàm sunt
in ea re opiniones ad invicem contrariæ, ut est
videre apud *Anton. Gabriel. conclus.* 3. *de fidejus-*
sor. & unusquisque abundat in suo sensu, & hoc
præsertim in casu, in quo jam extincta erat in-
stantia, & reviviscerat intermedia instauratione
ità quod si novatione tantùm intercedente, &
alterata obligatione, cessare fidejussionem; scri-
psit idem *Muta decis.* 11. *nu.* 4. longè magis ubi-
cunque extincta fuerit, quod idem *Muta* admit-
tit *decis.* 100. *num.* 8. àc speciatim in casu nostro
restauratæ instantiæ, scribunt præcalendati aucto-
res, & consecutivè non dilatatur ad tempus extin-
ctæ instantiæ per lapsum triennii, & restauratio-
ne intercedente, renovatæ, cui plurimùm con-
fert assertio altera ac fidejussione, quæ sit stricti
juris, ideoque non extendibilis *Muta decis.* 45.
num. 6. repetitque *in ead. decis.* 100. *num.* 10.
subnectens, ob id non extendi de re ad rem, de
loco ad locum, de casu, ad casum, de tempore, ad
tempus, de persona, ad personas, de facto ad
factum, neque de certo genere negotiationis ad
alterum; qui omnes assertas conclusiones distin-
ctè comprobat longoque sed perutili sermone per-
functoriè extricat, ut censuerimus illius *decis.*
verba omninò perlegenda in contingentibus casi-
bus ad cognoscendum, quando fidejussores di-
cantur à præstita fidejussione immunes, vel po-
tius illius virtute adhùc obnoxij.

63 Tandemque ut finem huic Ritui imponamus
inquirimus, si consensu partium prorogetur in-
instantia, cujus utilitatem preter *Carav. hoc in*
Ritu num. 7. investigat *Mysing. observ.* 48. *cent.*
3. *Thesaur. decis.* 10. *Boer. decis.* 283. *Ricc. collect.*
decis. 1350. *par.* 3. *Osasc. decis.* 1. *num.* 3. *Roman.*
cons. 173. *sub num.* 6. *Alex. cons.* 137. *in causa,*
& lite vol. 2. *Anchar. cons.* 284. *Genua observ.*
155. *&* 167. *Joseph. Ludovic. dec.* 36. *Soccin. cons.*
21. *num.* 9. *vol.* 4. *Cavagnol. in decreto Montis-*
ferrati 2. *§.* 13. *num.* 3. *Lanfranch. decis.* 426.
tempus instantiæ, & Glos. in l. 2. *§. Sed si Judex*
vers. inhibita, ff. de Judic. quorum sententia ne-
gat, & vera censetur, nisi fuerit instantia Ju-
ris coarctata è statuto, quia prorogabilis tunc es-
set consensu partium ad tempus usque instan-
tiæ legalis, sic enim testati sunt *Salyc. Alex, &*
Jason indic. l. properandum, Felin. in cap. vene-
rabilis, vers. Secunda declaratio, de Judic. &
64 *Maranta ead. p.*5. *sub num.*17. aliique plures. &
maximè Jure *Concilii Trid. in cap.* 29. *sess.* 24. *de*
reform. in illis verbis, *alioquin post id spatium*
liberum sit partibus, &c. ut defendit *Soares de*
Paz in sua praxi Ecclesiastic. tom. 2. *prælud. ult.*
num. 18.

65 Sed compromisso prorogetur, deducitur mani-
festè, ex *Cassad. decis.* 9. *de appell. Guid. Papae de-*
cis. 115. *&* 240. *Gratian. decis.* 172. *Balb. decis.*
479. *Matthesil. singul.* 24. *Lanfranch. decis.* 479.
Campanile add. cap. 4. *num.* 11. *& ex Caravita*
in hoc Ritu, confirmat *Annæ mont ad Gramm. de-*
cis. 12 *num.* 11.

66 Postremò, legentium memoriæ reducimus om-
nem interpretationem in dubio faciendam esse
pro non peremptione instantiæ, teste *Decio in c.*
ut debitus, not. 1. *de appell. Beroo cons.* 1. *num.*
7. *cons.* 36. *in ejus calce, & cons.* 181. *num.* 22.
vol. 3. *Barzio decis. Bononiensi* 32. *num.* 12. quia
sic pronunciando consulitur utriquè parti ex sen-
tentia *Giurba decis.* 20. *num.* 19. proùt in dubio
judicandum, non esse appellationem desertam
scribunt *Dec. cons.* 83. *cons.* 356. *& cons.* 690.
Sfort. Odd. cons. 81. *num.* 8. *Tusch. lit. I. concl.*
212. *num.* 1. *lit. L. conclus.* 384. *in fin. & lit. V.*
conclus. 181. *Scacc. de appellat. q.* 7. *num.* 18. *li-*
mit. 1. *Giurb. decis.* 34. *num.* 7. *Lancell. de atten.*
app. pend. limit. 1. *num.* 22. *Bursat. cons.* 145. *n.*
9. *lib.* 2. *Ruginell. de appellat. §.* 6. *Glos.* 2. *cap.* 5.
num. 22. *Menoch. lib.* 2. *præsumpt. cap. fin. n.* 88.
de Franch. dec. 351. *nu.* 2. *Ann. sing.* 625. *Carav.*
in Rit. 264. *nu.* 14. *R. Revert. decis.* 535. *& ibid.*
Dom. R. de Marin. n. 3. qui idem notat, *in obser.*
ad dec. 578. *n.* 3.

R I T V S CCXLIX.

ITem, quod omnes interloquutoriæ, quæ tan-
gunt partes: assignantur uni ex fiscalibus, ut ipsas
legi faciat à Judicibus.

S V M M A R E R V M.

1 *Ritus iste àn dissentiat à Ritu* 110.
2 *Sententiarum lectura cui competat.*
3 *Ritus observantia, & altera Rit.* 110. *àn hodiè vigeant.*

4 *Fiscus jure privati passim fungitur, nisi in casibus nominatim privilegiatus apparet, & in dubio non habet privilegium.*

5 *Satisdare verò, & juramentum præstare de calumnia non tenetur.*

6 *Est semper solvendo, & assimilatur stomacho, qui omnia digeret, & semper præsens præsumitur.*

7 *Hypothecam àn habeat in bonis debitoribus, cum prælatione.*

Sed àn pro Jure gabellæ præferatur domino domus conductæ prò facienda taberna supèr vegetibus, vino plenis.

An doti, & habentibus personalem actionem, & creditoribus pro medelis, & funeralibus.

Quid, in bonis posteà quæsitis, cum alsit ad materiam.

8 *Præferatur nè pro pœna creditoribus delinquentis.*

9 *Bannito succedit.*

10 *An hæres dicatur, quando delinquenti succedit & num teneatur facere inventarium.*

11 *In legitima, & trebellianica àn succedat.*

12 *An apprehendat hæreditatem delatam, & non agnitam per condemnatum.*

13 *Bona fideicommisso subjecta confiscare àn valeat.*

An succedat in summa reservata in donatione.

14 *Ratione partis, quam habet supèr re cum alio socio, potest rem ipsam totam, invito socio, vendere, ipso requisito, qui est præferendus.*

15 *Pretium tamen cuicunque à quo rem aliquam accipit, utiq; solvere tenetur.*

Sed àn juxtà æstimationem ab expertis faciendam, vel potiùs aliud majus, quod ab altero invenitur.

16 *Victualia quis cogitur vendere, tempore carestiæ, pecunia præsenti, & ad ea vendenda, cogendi sunt omnes.*

17 *Quilibet tenetur vendere fisco tantum terreni, quod sufficit ad erigendum furcas, & dare boves prò exequenda justitia.*

18 *An sit obnoxius solvere condemnati debita, cujus bona confiscavit, alere filios, & uxorem, filiasq; dotare.*

19 *An sit legitimus successor in bonis illius qui ab intestato decedit nullo relicto successore.*

20 *Quando succedit in hæreditatibus vacantibus àn teneatur solvere creditoribus cum assensu, & qua cautela.*

Et erogare eleemosynas pauperibus pro anima defuncti.

21 *Restitutio, necnè fisco denegetur, subiicitur.*

22 *Possitnè vassallos constringere ad emendum res confiscatas, brevi quippe, sed per utili sermone, subiicitur.*

23 *Fisco tenetur quis edere scripturas.*

Causas tandèm in aliis Curiis pendentes ad suam trahere quando valeat.

25 *Fisci privilegia recensentur, remissivè.*

26 *Fisci Advocati eas lites prosequi debent, in quibus bonum jus fiscum habere, constiterit.*

Verba Therdorici Regis rescribuntur.

1 RItus iste dissentiret à *Ritu* 110. nisi declarativè adderet fiscalem, dùm namque *Ritus* ille dicit, *vel alteri deputando per Curiam*, ille sit & intelligatur fiscalis deputatus per hunc *Ritum*
Isthæc quoad assignationem procedunt, quo ve-
2 rò ad lecturam, dixerat *Ritus* 168. eamque fieri
debere à fiscali monuerat, sed nostri *Ritus* verba
fieri à Judice contendunt, quin continuo usu
Magnæ Curiæ probari, asserit *Ritus* 268. ibique
nos delibamus.

Hodiè tamen neutra prædictorum Rituum ob-
3 servantia viget, cum in omnibus relatis conclu-
sionibus prævaleat dispositio *Pragm.* 17. §. 9. *de*
Offic. Magist. Just. & videndus est *Muscotell. in*
prax. S.C. Glos. condemnando, *n.* 24.

Alia verò huic Ritui conferentia, quia minus
utilia, silentio involuimus, atque occasionem na-
cti verborum in *Ritu* adjectorum, *uni ex fiscali-*
bus, ad utiliora pergimus. Fiscum itaquè, jure
privati fungi in casibus omnibus, in quibus ali-
4 quo expresè concesso favore non fruitur, ac no-
minatim privilegiatus non apparet, scripsit *Surd.*
decis. 13. *num.* 1. *& cons.* 199. *num.* 6. *&* 7. *Mu-*
ta in decis. Sicil. 97. *sub num.* 18. quin in dubio
non habere privilegium ipsemet *Surd.* concludit,
dec. 18. *n.* 1.

5 Verùm nè teneatur satisdare, idem *Surd.* addit,
decis. 184. *num.* 8. nèc juramentum præstare de
calumnia, idem *Muta decis.* 45. *num.* 4. est sem-
6 per solvendo, ex illiusmet *Surdi* verbis, *in decis.*
183. *num.* 7. assimilatur stomacho, qui omnia di-
gerit *Anus meus ad Gram. decis.* 14. *num.* 8. sem-
pèr præsens præsumitur, *Cappell. Tholos. decis.*
228.

7 Hypothecam habet in bonis debitoris, *Grat.*
decis. March. 17. *num.* 2. pro publicis tamèn pen-
sionibus, tributis collectis, & functionibus fisca-
libus declarat *Surd. decis.* 311. *nu.* 2. & ibi *Dom.*
Consil. Hodiern. & ostendit *Goit. de credit. cap.* 4.
q. 11. *num.* 2056. *& in appendic. num.* 116. *Reg.*
Sanfelic. decis. 239. *num.* 48. *Præs. Merlin. con-*
trov. forens. lib. 1. *cap.* 2. *Cardin. Mantic. de ta-*
cit. & ambig. tom. 1. *lib.* 11. *tit.* 26. *num.* 1. *&*
2. *Parlador. differ.* 47. §. 2. *nu.* 4. *Rodriq. de con-*
curs. credit. p. 1. *art.* 2. *num.* 1. *Tasson. de antef.*
vers. 5. *observ.* 1. *num.* 30. & pro jure Gabellæ
ipsum præferri domino domus conductæ profa-
cienda taberna, supèr vegetibus vino plenis, post
Dom. Reg. Reverter. decis. 378. *num.* 2. probat
Andr. Capan. in tract. de jur. adoha, *quæs.* 47.
num. 56. quem laudat *Thor. in compend. decis.*
par. 3. *sect.* 1., *verbo*, *Fiscus*, *vel dominus ta-*
berna.

Nùm doti præferatur, *Anton. Nigr. de subha-*
stat. cap. 11. §. 3. *num.* 4. *Reg. de Marin. lib.* 1.
quotid. resol. cap. 72. *& ad Reverter. decis.* 378. &
quid pro primipilaria administratione, & in cor-
poribus dotalibus, *Merlin. de pignor. lib.* 3. *tit.* 3.
q. 94. *num.* 24. *Mastrill. de Magistrat. lib.* 5. *cap.*
8. *num.* 91. *Merend. lib.* 6. *contr. cap.* 39. *num.* 8.
& 9. *Romon. cons.* 86. *D. R. Marcian. disp.* 47.
num. 49. *Hironym. de Palma cons.* 19. *num.* 32.
Fontanel. de pact. nuptial. claus. 2. *Glos.* 2. *par.* 3.
à num. 13. *Dom. Scipio de Martino in alleg.* 125.
num. 88. *in tom.* 3. *post resol. quotid. Dom. Reg. de*
Marin. qui etiàm inquirunt àn præferatur credi-
toribus, tenentibus expressam hypothecam, &
quid de habentibus personalem actionem, *Reg.*
Salern. decis. 60. *num.* 8. *Reg. Rovit. decis.* 83. *n.*
32.

32. quorum meminit *Thor. par. 3. compend. sect. 1. verbo, Fiscus, Reg. de Marin.* latè ad *Reg. Reverter. decis.* 367. de verbo ad verbum fuisse impressam inter *decis. Reg. Salern.* & esse memoratam *decis.* 60. quid in bonis post obligationem quæsitis, idem *Reg. de Marin. lib. 1. quotid. cap. 47. & ad Revert. decis.* 389.

Et àn creditoribus pro medelis, & funeralibus extricat *Thor. ead. sect. 1. 3. par. verbo Fiscus an præferatur creditori*, quos certum est præferri habentibus expressam, ad tradita per *Reg. Capyc. Latr. decis.* 47. *tom. 1. Carleval de Judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 29. num. 7. Ludovic. decis. 67. Mier. de major. quæst. 28. num. 32. Merlin. de legitim. lib. 2. q. 15. num. 13. Ripoll. variar resol. cap. ult. num.* 406. *Gait. de credit. cap. 4. quæst. 11. num.* 1910. *Perea Sigler. cons.* 14. *de Petris cons.* 59. *Consil. Staiban. resol.* 64. *à num. 1. lib. 1.* quidquid dec sum in contrarium dixerit *de Franch. decis.* 51. pro quibus medelis mulier se obligans in viri beneficium ; Vellejano non juvatur, ut decisum tradit *Dom. Giaz. ad memor. decis. 47. R. Capyc. Latr. nu. 7.*

8 Sed àn præferatur prò pœna creditoribus delinquentis, *Thor. par. 1. compend. verbo, Fisco* affirmativam resolutionem M. C. V, recenset, adversus quem invehit *Dom. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. resolut. cap. 148. num. 13.* sed ipsemet *Thor.* se defendit *par. 3. comp. decis. 1. verbo, Fiscus pro pœna*, plurésque distinguit causas *Helisæus Dauz.* videndus ad *Gramm. decis.* 67. *à num.* 127. *cum. seq.* & videndi *Jo: Gallus. q. 130. per arrestum pag.* 166. *& in arrest.* 125. *fol.* 201. *à n.* 47. *tom. 3. Gothofred. à Bavo in tract. reutnum, q. 86. num. 28. Anton. Fab. in C. lib. 9. tit. 27, vesin. 3. nu. 1. & Reg. Constant. in l. 1. C. de pæn. fiscal. lib. 10. Prat. observ. 15. num.* 40. quid prò expensis erogatis pro captura delinquentis, àc incorporatione bonorum confiscatorum *Consil. Carleval de Judic. tom. 2. disput. 1. num. 29. & disp. 12. num.*

9 Bannito succedit ; idem *Muta dec. 49. num. 3. Ripol. variar. resol. cap. ult. num. 44. de execut. censual.* semperque quod delinquenti succedit, id

10 tanquam hæres extraneus facit, non per repræsentationem, sed per annihilationem, illemet ait, *num. 4. & nu.* 37. & notant *Menoch. cons.* 1253. *num. 8. Quesada differt. 18. num. 53. & 54.* dici propterea quasi hæredem certum est idque non propriè, sed anomalum, & successorem vindictæ in existendo, ob quod devinciri inventarium conficere, & nihilominùs conveniri, à damnati creditoribus haud posse ultra ratam bonorum, in eumquè, nec instantiam transire annuit idem *Muta decis. 49. num.* 41. & tradunt *Leoncillus de privileg. pauper. par. 2. privil. 194. num 4. Afflict. decis.* 385. *num.* 6. & ibi *Add. Abb. de Maur. in add. ad Patrem alleg.* 84. *Peregrin. de Jure fisc. lib. 5. tit. 1. num.* 53. *Garrau. de Jur. & privileg. fisc. auct. 36. decad. 1. c. 176. Francisc. de Clupper. in centur. cas. fisc. caus. 8. q. 1. num. 6. Reg. Constant. in cit. l. 1. à num. 112. C. pæn. fisc. credit. præfer. lib. 10. Consil. Rocc. respons. 97. num. 17. to. 2 Giaz. ad Capyc. Latr. decis. 15. num.* 5. & videnda exarata à *Reg. Salernit. decis.* 50. *Reg. de Marin. quotid. resol. cap.* 130. *Reg. Capyc. Latr. cons.* 131. *num. 36. lib. 2.* qui *Muta* in legitima, & trebellianica fiscum succedere, docet, *in decis. 46. nu.* 19. quod adeò verùm existimat, ut quamvis à testatore posse prohiberi confiscationem suorum bonorum ibi concluserit, cessarere tamèn respectù legitimæ, & trebellianicæ caput illud,

11 excludens fiscum adnectit ; imò, & illum acquirere dominium in confiscatis rebus absque traditione, & possessione, scripsit *dec. 29. num.* 28, in qua revidendi sunt *Laderch. cons.* 101. *Cost. de port. rata q. 233. in fin. Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. q. 32.*

Ad hæreditates verò, & successiones futuras, quamùis rebellium, non admitti, docent *Ruin, cons. 123. volum. 4. Gomes. var. resol. tit. de confiscat. bonorum à num. 1. Mangil. de imput. & detract. legitim. q. 4. à num. 34 Consil. H dier. ad Surd. decis.* 167. & videndi *Præs. Merlin. controv. forens. cap. 20. & cap.* 21. & àn possit fisci debitor

12 delatam sibi hæreditatem non cognoscere, & illam expressis verbis repudiare in præjudicium fisci, *Episcop. Carol. Marant. respons. 23. num. 95. tom. 1. Marcabrun cons. 83. nu. 1. Mastrill. decis. 277. nu. 54. Index. Prat. observ. 15. à n. 13. Quesada add. differ. 18. à n. 57.*

13 Quin, & bona fideicommisso supposita, confiscationis ex causa, apprehendere, nequeat, adeò verum existimamus, ut, nequè constitutione quavis valeat Princeps, illa sibi ascribere, ut est videre apud *constit. 6. §. 8. Sixti V.* qui illo in casu prædicta bona fisco applicari, mandavit, durante vita naturali domini, ergo, quia, illo defuncto, applicare in præjudicium fideicommissariorum nequivit ; verùm in Regno gravatus si sine liberis decesserit, si commiserit crimen Læsæ Majestatis, eo cum filiis defuncto, cui sint bona deferenda fisco, filiis, vel fideicommissario, & quando, rebellione ab hærede patrata, fit locus fideicommisso. pertractant *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. resol. cap. 148. à num. 11, & cap. 166. num. 10. & lib. 2. c. 18. num. 3. Viscont. in concl. verbo, fiscus*, aliique quos recensuimus *in Rit. 220. sub n. 32.*

Sed nè fiscus ipse apprehendat hæreditatem delatam, & non agnitam per condemnatum, idem *Surd. decis.* 140. asseverat, & post alios prætèr adductos, advertit *Muta decis. 20. n. 5. & 6.*

Nèc fiscus succedit in summa reservata in donatione, quamùis donantis condemnati successor existat, tradunt *Muta dec. 49. del Castill. dec. 142. to. 2. D. Petr. Quesada differt. 18. num. 83. Matthefil. singul. 71. Mastrill. dec. 277. P. de Afflict. controv. jur. resol. cap. 10. num.* 30. in quo *cap.* novitèr, & jucundè disserit, quando, donante, inopinato casu, ab intestato defuncto, quantitas in donatione omnium bonorum ad dispenendum reservata, donatario potiùs, quàm illius successoribus ab intestato, fit applicanda, ad intellectum *tex. in l. conficiuntur, ff. de jur. codicill.* & limitationem *decis.* 600. *Præs. de Franch.* & videndi *Cancer. variar. resol. par. 1. cap. 2. num. 112. Cavalcan. decis. 12. par. 4. Sess. decis. 48. num. 7. Thesaur. dec. 97. Gratian. discept. forens. c. 50. Surd. decis. 272. Amat. variar. resolut. tom. 2. cap. 76.*

14 Sed ratione partis quam habet supèr re cum aliis sociis, possit ipsam rem totam, & invitis dictis sociis, vendere, *Grat.* admonuit, *decis. Marthia*

ebia 169. *num.*7. *Reg. Constant. super trib.libr.Cod. pag.*15. *num.*3. Dato quod commodum pateretur divisionem, *de Ponte tract. de potest. Proreg. tit.*4. §.2. *num.*43. *Reg. Capyc.Latr. decis.*28. *num.*14.*de Petr. cons.* 3. *num.* 10. requisito tamen socio, qui est præferendus in emptione, si velit, *Franc.Marc. decis.*368. *num.*1.*p.*1. *Marsil. sing.* 441. *Fusc. sing.* 81. *Gratian. add.decis.*169. *n.*8. & *tom.*5. *discept. forens. cap.*874. *num.*4. *R. Sanfelic. decis.*326. *nu.* 11. *par.* 3. non tamen fiscus potest rem communem locare, *Andr.de Barul. in l.*1. *C.de vendit.rer. fisc. com. cum priv. lib.* 10. ex *tex. in l. fin. C. de vectigal.* rationem discriminis tradens, sed contrarium vidisse servatum, dixit *Reg. Lanar.* teste *Giza. ad Capyc.Latr. decis.*28. *n.*30.

15 Pretium tamen solvere cuicunquè subdito, à quo ipse, vel ejus Princeps abstulit rem aliquam citrà controversiam tenetur, ex *Bal. in l.*2. *C. prò quibus causis serv. liber. accip. Andr, in cap.*1.§. *similitèr, de capit. qui cur. vendid.* & *in cap.*1.*verbo, Plaustrorum, quæ sint regal.Gabriel. commun. conclus. tit.de Jure quæsit. non tollen. conclus.*2. *n.* 16. *Rolan. à Valle cons.*69. *num.* 44. *lib.*2. *Menoch. cons.*133. *num.* 19. *Gozzad. cons.* 5. *num.*12. *Vincent. de Anna alleg.* 69. *num.* 49. *Suar. alleg.* 10. *Reg. Capyc. Galeot. controv. lib.* 1. *contr.* 52. *num.* 21. *Reg.de Marin, ad Reverter. decis.* 445. *num.* 1. & *Hieronym. Laurent.* videndus *dec. Aven.* 127. conclud.t, domino molendini devastati, ordine Ducis exercitus, ne ab hostibus occuparetur, & eis prò pugnaculo esset,reficiendum fore pretium, non ab administratoribus Civitatis, prò cujus defensione damnum illatum fuit, sed à domino exercitus.

Et quod pretium solvere obstringatur,illud nè, juxtà æstimationem expertorum, vel potiùs aliud majus, quod alter offert, *Reg. Revert. dec.*436. & ibi *Reg.de Marin.*

16 Idquè pecunia præsenti, ad instar illius, qui etsi cogatur vendere victualia tempore penuriæ, ad tradita *in l.* 1. §. *cura carnis*, *ff. de offic. Præf. Urb.* non tamen habita fide de pretio, sed pecunia numerata, *Glos. in l.*1. *verbo, Necessitatem, C. de commun. serv. manumiss.* commendat eam ibi *Bal. Anan. in cap. præsenti, de Judæis, Gregor. Lop. l.*46. *tit.*28. *in Glos. fin. in fin. par.* 3. *Aviles in cap. sive legibus Prætorum, cap.*17. *num.*9.*vers. Nota unum*, qui haùd vendere tenetur, etiam justo pretio oblato, si non habeat ultrà propriam necessitatem, *Castr. in l.*1. *Cod.de Episcop.Audient. Bertach. verbo, Victualia, Aviles add. loco, num.* 10. Ad ea verò vendenda omnes Cives cogendi sunt per generale statutum, non unus tantùm specialitèr, *Bal. in l. nemo, C. unde vi, Avil.mox cit. n.*16.

17 *Jacobinus* insupèr *in l. Reipublicæ, num.*13.*ff.de jure dotium*, scribit, teneri quemlibet vendere fisco tantum terreni, quod sufficiat ad erigendum furcas, & fulcitur doctrina *Jo. Andreæ ad Speculatorem, in rubric. de exequut. sententiæ*. Sic licebit Officiali pro exequenda Justitia, capere boves, vel asinos, domino invito, soluto Logherio, ex *Alberic. de Ros. in l.fin.§.Titius, de pignor. action.* notat *Affl. in Constitut. Regn. omnes officiales*, subnectens, teneri, resarcire damnum, eo quod boves, in quibus Reus ducitur ad supplicium, non sunt ad arandum ampliùs apti, id quod advertit *Paris de syndicatu, verbo, captura, vers. An si officialis*, quem laudat *Avus meus ad Grammat. decis.* 75. *num.* 2. & nonnulla tradit *Danz. tom.* 1. *de pugn. DD. tit.de official. in gener. cap.*11.*à num.*50.

18 Est prætereà obnoxius, idem fiscus universa debita condemnati persolvere, cujus bona confiscavit, *Clar.q.*78. *num.*28. *Fuscus singul.* 136. exordiente, *Fiscus, Guglielm. de Benedict. in cap.Raynutius, vers. Et uxorem nomine, Adelasiam, nu.* 850. *de testam. Muta in cit.decis.*49. *nu.*41.*Andr. Facch. controv. illust.lib.*6. *cap.*21. & *Lanar. cons.* 14. atq; ideò teneatur alere delinquentis filios, necnon filias dotare, uxoremquè alere, compensetquè creditum cum illius debito, non immeritò *Surd. Corn. Cassan.* & alios complures testatos esse, scripserit *Guazzin. in tract. de confiscat. bonor. conclus.* 20. *à numer.* 13. quem insequitur *cit. Muta, sub eod. num.* 41. imò creditoribus illius satisfacere devincitur, etiàm prò bonis ex causa delicti devastatis, idem *Clar. q.*82.*statuto* 8. *sub n.*4.

19 Et fiscum esse legitimum successorem in bonis illius, qui ab intestato decedit, nullo ex descendentibus, & collateralibus relictis intra decimum gradum, docent *tex. in l.* 1. *in l. vacantia, C. de bonis vacantibus, lib.*10. *in l.si bona, Cod.de bon. author. Judic. possid. Reg. de Marin. ad Reverter. decis.*347. post *Alfar. de offic. Fiscal. Glos.*20. §.9. *tit. de bon. vacan. num.* 140. inquirens, àn hæc conclusio locum veodicet in bonis defuncti Clerici.

20 Et àn fiscus, qui ob lineam finitam in feudalibus obnoxius est satisfacere de ipsis bonis feudalibus creditoribus cum assensu, valeat ab illis obtinere cessiones ab ipsis creditoribus, & vigore illarum agere contrà tertios possessores bonorum allodialium prò soluti recuperatione, lepidè, & novitèr inquirit *Dom.Reg. de Marin. lib.*1. *quotid. resol. cap.*132. & notandum, fiscum, qui succedit in hæreditatibus vacantibus, teneri erogare eleemosynas pauperibus pro anima defuncti, *Affl. in Constit. Dohanæ, num.* 5. *Thor. vol.* 3. *num.* 36. *par.*1.

Quin, fiscus creditori agenti cum assensu in casu devolutionis, non possit opponere, ut agat contra burgensatica tradit post alios *Gallupp. in method. feudal.par.*4. *cap.* 50. *de devolut. feudor. num.* 52. *vers. Secundum dubium*, ex vulg. *tex. in l.Creditoris arbitrio, ff. de distract. pignor.* jam abrogata *Regia Pragmatica* edita in anno 1531. ut decisum junctis Aulis, testatur *Paul. Staiban. senior cons.*88. *a n.*18.

21 Restitutionem insupèr denegari eidem fisco defendimus, generatim loquentes super *Ritu* 161. specialim verò, ut in criminalibus, & pœnalibus illa non gaudeat, scripsere *Cremens. singul.*23.*Alfar. de offic. fiscal. Gl.* 17. *num.* 45. & 46. *Gabr. commun. conclus. lib.* 7. *tit. de criminal. conclus.* 13. *Sfort. Odd. de rest. in integrum, par.* 1. *q.* 3. *art.*13. *à num.* 85. *Imbrian. de primo, & secundo benef. consider.*8. *à num.*162. *Reg.de Marin. ad Revert.decis.* 341. *num.* 1. & *decis.* 431. *num.* 1. & adversùs lapsum instantiæ in capitalibus, seù criminalibus causis, loquitur *Gramm.voto crim.*31.

quem

quem ſequitur *Muta indicata deciſ. 97. ſub n.*18. proùt neque altera adversùs ſententiam poſt quatriennium, adhùc virtute ſcripturarum de recenti repertarum, *R. de Ponte ſuo tract. de poteſt. Proreg. tit.*4. *§.*2. *num.*37. *Marius Giurb. deciſ. Sicil.*106. *num.*3. latèq; *Hector Caracciolus alleg.*8. *tom.*3. *poſt reſol. quotid. Reg. de Marin.* ſicuti neq; ad augumentum pretii bonorum venditorum jure haſtæ fiſcalis in aſſignato termino ad faciendam addictionem, quo prolapſo, bannimentum surſùs fieri interdicitur, alteramq; licitationem fiſcalium bonorum ut optimè declarat *Francifc. de Clapperiis, par.*1. *cauſ.*5. *q.*2. *Præſ. de Ganaver. conſ.* 2. *R. Donat. Anton. de Marin. lib.*2. *quotid. cap.*147. & àn poſſit infringere locationem, ex juſtâ belli cauſa, ad majorem etiàm pretii auctionem *Conſil. Dom Joan. Dexart. dec.*33.

22 Illud prætereà non omittimus, cujus contrarium ſervari vidimus à Commiſſariis quibuſdam latrunculatoribus, & partibus clamantibus, non erat auditus, nè fiſcus cogere privatos valeat, ad emendas res confiſcatas, *Natta conſil.* 500. *num.* 7. *Gratian diſcept.* 149. *num.* 3. & memoratus *Giurba deciſ.*86. *num.*2. quod tamèn certis in caſibus reſtringitur, coacervatis per eundem *Giurba in ſuo tract. de Princip. poteſt. in actus humanos, lib.* 2. *cap.* 6. quorum præcipuum cenſemus, ad emendum juſto pretio frumentum ipſius fiſci, nè pereat, aùt vinum, aùt aliud quodpiam ſimile, per *Bar. in l. unica, ſub num.* 4. *C. ut nemini liceat in emption. ſpecier. ſe excuſare, lib.*10. ſequiturq; *Affl. ſuper cap. poſt natale, verſ. & ſciat ſub num.*11. in codice meo, *de Pace tenend. in uſibus feud.* quorum quippè verba præſeferunt apertè id licere, quando communitas, aùt fiſcus abundaret frumento, & corrumpi poſſet, ſi illud ſervare vellet, atquè prætereà *Ant. Burgos in cap.* 1. *de empt. & vendit. num.*19. ſecùs ſi corruptum jam eſſet, aùt marceſcere cœpiſſet, ut malè ex eorundem *Bar. & Affl.* auctoritate, carpere claboravit, *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.*2. *in princ. num.* 12. *cum ſeqq.* quod multò minus licere Baronibus, innoteſcit omnibus, cum fiſcum non habeant, etiàm ſi merum, mixumquè retineant Imperium, cum publicatione bonorum, teſte *de Ponte eod. tract. tit.*1. *§.* 5. *num.* 63. ut propterea reprehendimus non ſemel nonnullos, ſivè frumentum, ſivè vinum dividentes intèr vaſſallos, & eorum antè januas utrumq; corruptum, & marcidum projicientes, qui coacti poſtmodùm fuerunt valorem perſolvere, quo frumentum, aùt vinum venundebatur.

23 Fiſco inſupèr teneri, quemquam edere ſcripturas, advertimus, in cauſa civili, ex veriori, & communiori ſententia, cujus, poſt alios complures, teſtantur *Giurba deciſ.*94. *num.*4. *Grammat, conſ. crim.* 9. *Pacian. de probat. cap.* 63. *num.* 46. *Matthias Berlich practic. concluſ. concl.*45. *num.*1. *C. de teſtib. Gabriel de Pareja in prax. edend. rubr. de univerſ. inſtrum. edit. tit.* 5. *reſol.* 3. *num.* 42. *lib.*1. *Epiſcop. Barboſ. in collect. ad text. in l.*2. *nu.* 4. *C. de edend. Judex Franciſc. Mar. Prat. obſerv.* 95. *num.*34. atquè ideò in more videmus, fiſci ad inſtantiam demandari paſſim Baronibus, ut eorum baronagii titulum oſtendant.

24 Trahendi inſupèr ex privilegio Jus habeat ad ſuum Judicem omnes cauſas in aliis Curiis pendentes, ſi dependant à cauſa fiſcali, probat omnium aſſenſus *in l.* 3. *in* 2. *intellectu*, *C. de Jure fiſci*, *Bar.* potiſſimùm *num.* 4. *& Joann. de Plat. num.*5. atq; *Caſtrenſ. in l. venditor, num.* 3. *ff. de Judic.* quod ſi de pecunia ſtipendiaria à fiſco ſolvenda ageretur, ceſſaret quippè Jus evocandi, ex pulchra *deciſ. Franciſci de Clapperiis*, *par.* 2. *cauſ* 53.

Sed *de Curte in ſuo diverſor. p.* 2. *c.* 3. *num.* 57. ſcripſit, ubicumquè fiſcus eſt Actor, vel Reus, ſive Auctor laudatus, agitandam eſſe cauſam coram ſuis Judicibus, adhùc quando ſuperveniret pro ſuo intereſſe, tùnc enim ad ſuos Judices trahere cauſam credidit, adductus *l. ſi minori*, *Cod. de jure fiſci*, *lib.*10. uno tamèn conſiderato intellectu illius *textus* fulcitur etiàm doctrina *Anchar. in cap. ea quæ*, 17. *q. de reg. jur. in* 6. *Pauli*, *Caſtrenſ. & Caguoli*, *in l. venditor*, *de Judic. Decii conſ. ult. in fin. & Capycii dec.* 197. quæ tamèn ſi omnia nitantur veritate, vacillant animus; præſertim ob *Capyc. deciſ.* ex cujus verbis propè *num.* 8. deducitur, plures fuiſſe in re illa opiniones, & quæ ſit earum verior non expreſſit; & in *num.* 10. adnectat complures *Regni Conſ.* negantes Procuratori Cæſaris in Regno cognitionem etiàm cauſarum, in quibus adhùc directè conveniretur fiſcus, ſed Magnæ Curiæ competere; inſinuat non modo ex tribus anteà relatis opinionibus illam haùd ſequutam eſſe, quæ favet fiſco, ut ad ſuos Judices trahat, etiàm in caſu, quo pro ſuo intereſſe comparuit, ſed potiùs ab illa recedere videtur, & quando ſubſiſteret ejuſdem *de Curte* ſententia, non generatim intelligenda eſſet, ut illius verba præſeferunt, ſed ipſius reſtringenda ad eum tantùm caſum, in quo idem *Capyc.* verba facit, ſcilicet ad fiſcum venditorem venientem ad defenſionem ſui emptoris conventi, & Judicium in ſe aſſumeret; ut eſt videre in illa *deciſ.* poſt *num.*3.

25 Hodie in Regno eſt expeditum, ex *cap.*26. *inſtruc. Caroli V.* immortalis memoriæ, quod eſt ſituatum *in prag.* 13. *de offic. Procur. Cæſar.* ubi fiſcus Actor, Reus, vel Auctor laudatus cauſarum remiſſionem ad Regiam Cameram obtinet, *de Franch. deciſ.*117. *& dec.*133. *Reg. Tap. deciſ. S.C.* 18. *Reg. Rovit. in prag.*63. *num.*2. *cit. tit. de offic. procur. Cæſar. Reg. de Marin. lib.*1. *quotid. c.*146. & àn debitorem debitoris trahere valeat ad ſuum Tribunal, *Cald. Peregr. de empt. & vendit. cap.*12. *n.*18. *Carleval de Judic. to.*1. *n.*706. *D. Petr. Queſada diſſert.* 18. *à n.* 17. & videnda à nobis ſcripta *in Ritu* 50. *n.*3. *to.*1.

Pro his tamèn omnibus aliiſq; multis ad ipſum fiſcum ſpectantibus. Vide *Peregrin. in ſuo tract. de jure fiſci*; *Affl. in cap.*1. *de duob. fratrib. num.* 44. nonaginta fiſci privilegia congerens, & de nonnullis meminimus in *Ritu* 18. *to.*1. & quamvìs fiſci patroni ſatagere debeant, nè eorum deſidia detrimentum aliquod illa patiantur, *l. fin. C. de bon. vacant. lib.* 10. diligentiam tamèn, quæ juri conſonat, facere debent, *l. juſtos*, *C. de jure fiſci*, *lib.* 10. & ſolùm eas proſequi cauſas, in quibus

26 jus fiſcum fovere, conſtiterit, *l. quatiis*, *§. ſicut*, *ff. de adminiſtr. tutor. Sal. de jur. Indiar. to.*2. *lib.* 4. *cap.*6. *num.*5. *Larrea alleg.*1. *num.*10. *verſ. Sed*

multò

multò veriùs, nullumquè sub fisci privilegii colore indebitè pulsandum esse, monent *Alciat. lib.8. parerg. cap.6. Valenz. consl.151. num. 2. Amaya in l. unic. num.* 12. *C. pæn. fisc. cred. præfer. lib.* 10. quâ ratione fuit fiscus appellatus Saccus malè ablatorum, ut ex *Paul. Rub. pract. conclus. cap.4. num.*348. monet *D. Petr. Quesada differt. 22. sub num.*13. legant quæso ipsi, & fiscales Judices à nobis exarata in *Ritu 57. tom.* 1. contrà quem in dubio esse pronunciandum, notavimus, addimusquè *Fontanell. decis. Cathal.* 465. *num.* 13. perlegant etiam verba à Theodorico Rege, scripta cuidam procuratori fiscali, quorum summatim meminimus *in cit. Rit.57. num.25.* eaq; *Cassador.* rescribit *lib.1. ep.22. var. Summè*, inquit, *fisci nostri tuenda negotia in utendis officii tui privilegiis decessorum exempla sequuturus, ità ergò per medium justitiæ tramitem moderatus incede, ut nec calumnia innocentes graves, nec justis petitionibus retentatores exoneres, illa enim vera lucra judicamus, quæ, integritate suffragante, percipimus, non ergò quotiès superes, sed quemadmodùm vincas, inquiramus æquitatem nobis placiturus nobis intende; non quæras de potestate nostra, sed de Jure victorias: quando laudabilius à parte fisci perditur cum Justitia non habetur, nàm si dominus vincat oppressionis invidia est; æquitas verò creditur, si supplicem sperare contingat, non ergò parvo periculo causas dicimus, quando tunc fama nostra proficit cum se commoditas injusta subducit; quapropter fit interdùm causa mala fisci, ut bonus Princeps esse videatur, majori quippe compendio perdimus, quam si nobis indebitè victoria suffragetur.*

RITUS CCL.

ITem, quod relatio ipsarum causarum commissarum dictis Judicibus hebdomadariis fiat per ambos, vel unum de consilio alterius, & quod pars quæ senserit se fore gravatam potest reclamare ad consocios Judices, quæ reclamatio debet fieri in scriptis, & cum causa gravaminis infrà quatuor dies, à die datæ sententiæ in anteà numerandos secundum reclamationem præfatam, & decisio reclamationis debet fieri infra decem dies, à die reclamationis factæ in anteà numerandos, & ex eisdem actis, nihilo de novo addito, vel diminuto &c. sed in sententiis oportet magistrum actorum esse præsentem: & sic dicitur in fine sententiæ, sed si non est præsens in banca, dùm fertur sententia, Curia eligit unum notarium, qui sit publicus, vel duos scriptores, de quo, vel de quibus fit mentio in sententia, juxtà practicam Innocent. extrà de probatio. cap. quoniam contrà falsam: sed ut plurimum eligitur notarius publicus, & ponitur alia causa, propter quam non est præsens dictus magister actorum: puta infirmitatis: h c modò præsente notario. N. publico notario &c. in absentia magistri actorum notarii dictæ Curiæ infirmi, vel aliter, al à dicitur solum in absentia magistri, sine ponere aliud, & sine ponere infirmitatem.

SUMMA RERUM.

1 *Appellatio de pari ad parem non permittitur, sed gradnatim ab inferioribus ad superiores.*
2 *Reclamatio interponitur inter pares ad idem Tribunal, & eamdem Aulam.*
3 *Antonius Tesaurus reprehenditur, quod Hispanis improperet, aularum nomen usurpasse prò Classibus Senatus.*
4 *Reclamatio à sententia S. C. ad idem interponitur.*
5 *Etiàm si tanquam arbiter judicasset, & incidentèr de aliqua causa cognoverit.*
6 *Illa quotiès interponi possit, ostenditur.*
7 *A sententia Regiæ Cameræ ad eamdem recurritur.*
8 *Tribunal Regiæ Cameræ ornatur titulo Sacri.*
9 *Quid dicendum in sententia lata à Judicibus supremis, uti delegatis.*
10 *Ritus sanctio ab usu recessit.*
11 *A Judicibus Pedaneis appellatur ad Regiam Curiam Siclæ, & ad M. C. V.*
12 *Romæ à Judice Curiæ Sabellorum, appellatur ad Auditorem Cameræ, & à Judice Turris Novæ ad Curiam Gubernatoris.*
13 *Appellari an possit ad Capitaneum Baronis à sententiis Bajulorum.*
14 *Bajuli sunt de infimis magistratibus, & cognoscunt de causis civilibus usq; ad summam Carolenorum triginta, summariè.*
15 *Actuarii Curiarum debent esse præsentes prolationi sententiæ.*
16 *Actuario impedito, non licere alterum, absq; licentia sibi substituerè, demonstratur.*
17 *Actuario absente à Curia, alius Actuarius præsens, àn possit supplere agenda in causa.*
Quem in illius absentia Judex eligere possit.
18 *Judex officium. Actuarii exercere non potest, quod restringitur in parvis terris.*
19 *Judex àn Actuarium liceat constituere in concernentibus ejus jurisdictionem.*
20 *Magistri Actorum debent actitare omnia coram suis Capitaneis.*

1 APpellatio de pari ad parem, de Jure non permittitur, *Muscatell. in prax. S. C. lib. 2. p. 1. Glos. tenebitur, num.* 26. cum par in parem
non habeat imperium *Ricc. coll. decis.* 1904. sed
gradatim ab inferioribus ad superiores, *Jodoc. in*
prax. civil. cap. 231. *num.*1. Sed reclamatio dum-
2 taxat inter pares admittiur idem tamen Tribunal
& eandem aulam (hoc Aulæ nomen Hispanos
3 usurpasse pro classibus Senatus, malè improperat
Thesaur. in præfat. suar. decis. num. 36. *in fin.*
cum sit valdè proprium, ut notat *Fontanell. dec.*
Catal. 386. *nu.* 25. *to.* 2.)
4 Est exemplum de reclamatione à sententia S.C. juxtà *Pragm. 5. de offic. S. C. Affl. decis.* 231. *de Franch. decis.* 646. *num.* 1. & *decis.* 528. *num.* 4. *Marant. in specul. par. 6. in 2. actu princ. nu.* 11. etiam si tanquam arbiter judicasset, *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. 1. in princip. nu.*10. *Thor. par. 1. compend. decis. verbo Reclamatio §.* 7. atque etiã si incidenter de aliqua causa cognoverit prout devenisse in causa vertente inter Joannem Ba-

tistam

tistam Catcneum, & Philippum Spinolam latiùs est videre *in consil. Camil. de Laratha* 89. Illa tamèn non nisi semèl intarponi potest, *de Franch. decis.* 139. *num.* 1. scilicèt ab altera partium. Qua-
6 mobrèm respectù utriusque bis reclamare liceat in eadem causa, quia respectù ejus, qui secundo loco reclamavit, erit, prima reclamatio, cum non anteà reclamaverit; idem *de Franch. decis.* 135. & declarat *Muscatell. in prax. appellat. par.* 3. *Glos. appellari, num.* 11; respectù verò ejusdem personæ usquè adeò subsistit antedicta conclusio, ut etiàm si obtinuerit intermediam sententiam, nequeat posteà à secunda sententia contraria reclamare, ex eadem *decis.* 135. *de Franch.* cui concinit altera *decis.* ejusdem 288. & anteà dixerat *Anna alleg.* 26. *à num.* 5. *Viv. dec.* 236. *Castil. dec.* 42.
7 Addimus, & alterum, de sententiis Regiæ Cameræ, exemplum, in quibus ad eandem Regiam Cameram recurritur, juxtà *pragm.* 38. §. 9. *de offic. Proc. Cæsar.* super qua de more perplura congerit, reclamationem ipsam tangentia; *D. Reg. Rovit. in suis* titillimis *commentar.* & notant *Reg. Reverter. dec.* 7. *& decis.* 178. & ibi *Reg. de Marinis, Reg. Galeot. in dissert. unica, in calce primi respons fiscalis, Reg. Sanfelic. dec.* 4. *tom.* 1. *Judex Francisc. Maria Prat. observ.* 50. *nu.* 11. *pract. obser.* & nos ipsi scripsimus *in Ritu* 57. *nu.* 8. *tom.* 1. & erudite *Prat.* observat, ex Regni legibus, Principum rescriptis, & *DD.* testimoniis Tribu-
8 nal Reg. Cam. ornari titulo Sacri, Supremi, & eminentissimi, de quo meminimus nos *in eod. Rit.* 57. *num.* 9.
Quid dicendum sit in sententia lata à Judici-
9 bus supremis, uti delegatis, resolvas, ex traditis per eundem *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 150. *& ad Revert. decis.* 48. *num.* 2. *tom.* 1. & praxim in his reclamationibus recenset *R. Sanfel. dec.* 381. *p.* 3. qui nonnulla tradidit *dec.* 291. *n.* 53. *& dec.* 368.
10 Quòd cœteris Curiis, & officialibus inhibitum est cum sit contra jus, & quamvìs sit in præsenti *Ritu* Judicibus hebdomadariis permissum, hoc est Pedaneis, in desuetudinem abiit, nam ab eis
11 appellatur ad Regiam Curiam Siclæ, vel ad M. C. V. sicuti etiàm Romæ ab eis appellatur, hoc est à Judice Curiæ Sabellorum, ad Auditorem
12 Cameræ, & à Judice Turris Nonæ, ad Curiam Gubernatoris, teste *Vest. in prax. Rom. lib.* 2. *cap.*
13 14. *num.* 1. A sententia verò Bajulorum (qui in Regno sunt de infimis magistratibus, *Carav. in pragm.* 1. §. 12. *nu.* 36. *de S. C. Maced.* & cognoscunt de omnibus casibus civilibus, usque ad summam carolenorum triginta, *Jo. Baptista Palomba de regimin. offic. regul.* 11. *num.* 37.) ap-
14 pellari nè possit ad Baronis Capitaneum, inquirunt *Campagn. in cap. Regni ad quietem, nu.* 15. *in add. Borrell. in tract. de magistrat. edict. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 30. & affirmativà ex *Frecc. de subfeud. lib.* 2. *in* 16. *auctoritate*, concludunt *Thor. vot.* 37. *num.* 3. *p.* 1. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 213. *num.* 23. *& lib.* 2. *cap.* 39. *Flam. Claps alleg.* 74. *num.* 11. *tom.* 3. *post quotid. resol. ejusdem D. R. de Marinis.*
15 Prolationi verò sententiarum, àn Actuarii Curiarum debeant esse præsentes, inquirit *Carav.* ex verbis *Ritus*, ibi, *Sed in sententiis*, & tangit *Maraut. par.* 6. *in primo act. num.* 48. & S. C. ac M. C. & Regiarum Audientiarum observantiam, & practicam circa sententiarum lecturam, & datam, notat *Muscatell. in prax. S. C. lib.* 1. *p.* 7. *Glos. condemnando, n.* 24.
16 Et verbis insupèr *Ritus* (*Curia eligit alium Notarium*, deducitur apertè, Actuario impedito, non licere alium substituere, sed Curiæ munus esse, quod passim his quoquè temporibus servari in Magna Curia vidi, scilicèt nè alium subrogare queat; licentiam tamèn impetrat à Regio Collaterali Consilio, quod ad aliquod breve tempus concedere solet, & causa tantùm concurrente, sicuti cum à Civitate, ejusquè districtu discendare intendit, eodem die non reversurus, nàm tùnc quoque indiget prædicta licentia, quin, Actua-
17 rio absente à Curia, alius Actuarius præsens sine Judicis mandato non potest supplere agenda in causa, *Carav. in Ritu* 26. *num.* 3. *Anns meus ad Gramm. decis.* 27. *num.* 9. & quem in illius absentia Judex eligere possit, *Campagn. in cap. Item quòd prædicti officiales Justitiarii, num.* 8. *Carrab. de Syndic. par.* 1. *in form. petit. num.* 51.
18 & àn Judex officium Actuarii exercere possit, & acta scribere, negativè *Pand. in pragm.* 1. *num.* 104. *de ordin. Judic. Camp. in cit. cap. Item prædicti Justitiarii, sub rub. de non cap. absque ordin. Judic. Carav. in Rit.* 3. *& in rit.* 8. *&* 159. *Matthes. not.* 1. *Viv. decis.* 48. id quod restringitur in parvis terris, *Anns meus ad Gramm. decis.* 34. *num.* 30. quo suffultus *Novar. in prag.* 10. *num.* 117. *de offic. Judic.* scripsit, Cives posse esse Actuarios, & Officiales in eorum patria, quæ esset parva terra, *Thor. p.* 1. *comp. verbo, Actuar. R. de Marin. tom.* 2. *quot. resol. cap.* 149. *Judex Prat. tom.* 1. *discept. forens. cap.* 46. & diximus
19 nos *in Rit.* 63. *num.* 16. *tom.* 1. & àn possit Judex Actuarium constituere in concernentibus ejus jurisdictionem, *Gramm. cons. civil.* 66. *num.* 5. & quod actorum magistri Curiarum debeant
20 actitare omnia coram suis Capitaneis, etiàm quando isti cognoscerent, uti commissarii S. C. vel alterius Curiæ, notavit *Ann. singul.* 4. decisumquè tradit *Thor. tom.* 2. *compend. decis. verbo Actuarius ordinarius*, & notarunt *Bal. in l.* 1. *circa finem, C. de Sportul. Gram. cons. civil.* 66. *num.* 7. *Purpur. cons.* 593. *num.* 4. *Cancer. var. resol. tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 54. concinunt *prag.* 10. §. 35. *incip. Quando Andera, de offic. S. C.* & quæ scribunt ibidem *Novar. & Danz. de pugn. DD. to.* 2. *tit. de offic. Secret.*

R I T V S CCLI.

ITèm si appellans fuerit negligens, & facta præsentatione copiæ processus, & appellatorum immediatè per mensem non prosequendo causam suæ appellationis, quod eo casu si appellatus voluerit appellationem ipsam statim prosequi, possit, & prosequente, vel non prosequente ipso appellante, non teneatur expectare tempus a quocunque Jure Canonico, Civili, seù municipali, scripto, vel non scripto, speciali, vel communi, stabilitum in præmissis.

S U M M A R E R U M.

1 *Appellationum tempora tripliciter considerantur.*

2 *Primum est decem dierum ad appellandum, quo termino pendente, nihil est innovandum, praxisque indicatur.*

3 *Quod an currat à die simplicis scientiæ, vel per intimationem.*

4 *Illud currit de momento ad momentum, & computantur dies feriati in honorem Dei.*

5 *Cursus temporis statuti ad opponendas nullitates, an incipiat etiam in die feriata.*

Decisiones adinvicem contrariæ adducuntur.

6 *Habet locum terminus decem dierum, tam in diffinitivis, quam interloqutoriis.*

7 *Prorogari non potest, nec de partium consensu.*

8 *Secundum tempus est triginta dierum ad petendum, & recipiendum Apostolos.*

9 *Tertium est tempus prosequendæ appellationis.*

10 *In Regno nostro petitio Apostolorum non est necessaria, sed quinquaginta dies à Constit. ejusdem Regni incip. Appellationem tempora, sunt statuti ad transportanda acta.*

11. *Tempus in hoc Ritu elargitum unius mensis, an sit diversum ab altero statuto à dicta Constit.*

12 *Infrà illud liceat ne appellato prosequi causam, invito appellante.*

13 *Auctor recedit ab intellectu Carav. in hoc ritu, sub num. 2. & traditur intellectus textui in Auth. et qui, §. appellatore, C. de tempor. appell.*

14 *Edictum si fuerit affixum, ad instantiam præsentati ab uno ex patronis, & defixum, ab instintione procedi poterit, etiam nondum elapso tempore à jure concessa, ad presentandum.*

15 *Meritò rituum Compilatores approbarunt in hoc ritu observantiam illam, ut producta copia processus ab ipso appellante, si deinde ultrò non instet, valeat post mensem appellatus procedere in causa ipsa, & invito appellante.*

16 *Hodiernis temporibus sancita in hoc ritu ab Aula recesserunt, praxisque, quæ inolevit, indicatur.*

17 *Judex ad quem an possit restringere terminum quinquaginta dierum.*

18 *Reclamatione interposita à sententia Sacri Consilii, an liceat victori prosequi reclamationem contradicente appellante.*

19 *Appellanti liceatne, invito appellato, recedere ab appellatione. & quid ab interloqutoria, & redire ad Judicem à quo.*

20 *Altera pars an, & quando uti possit appellatione ab altera interposita, & reformari sententia, etiam in beneficium non appellantis, ad exornatum tex. in l. ampliorem, C. de appellat. remissivè tangitur.*

21 *Appellans in primo, vel secundo die, ex decem diebus, ad appellandum concessis, non expectato lapsu totius dilationis decem dierum, an intrà quinquaginta dies à die appellationis, illam prosequi obstringatur.*

22 *Fatale secundum non currit nisi à die finiti primi, quamvis sit petitum, antequam finiretur.*

23 *Prorogatio guidatici incipit à die finiti primi, quamvis non dicatur.*

24 *Adducitur notabilis doctrina celebris I. C. Pauli de Castro, quam insequuntur nedum nostrates, sed & Jo. Petrus Fontanell. qui in dec. 411. to. 2. recessit à dictis in tract. de pact. lib. 1. claus. 1. num. 45.*

1 APpellationis tempora tripliciter consideranda prò Tyronibus, advertimus. Primum
quidem tempus ad appellandum, sivè ad appellationem interponendum, quæ non nisi infrà
2 decendium, interponi potest, per *Auth. hodiè, C. de appellat. cap. significaverunt, de testib. cap. concertationi, de appellat. in 6. cap. anteriorum, 2. q. 6. Alex. Raudens. respons. 23. num. 518. vol. 1. Mysinger. observ. 11. cent. 3. Surd. cons. 5. num. 38. & cons. 278. num. 10. Mascard. de prob. concl. 114. num. 6. Grevei ad Gayl. lib. 1. observ. 119. num. 59. Pappon. lib. 19. tit. 1. arrest. 19. Honded. cons. 83. num. 84. Joseph Ludov. concl. 14. num. 116. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. cap. 300. nu. 3. Reg. Rovit. in prag. 1. nu. 1. de appell.* adeò quod pendente appellatione, imò ante ipsam interpositam infra talem terminum, aliquid innovari non potest, *Campagn. in cap. Regni subditorum, num. 99. Seraph. decis. 530. Marant. par. 6. verbo Appellatio, num. 173. Viv. opin. 77. num. 1. par. 1. Muscat. de appellat. Glos. Sententia, num. 12. Visconti in conclus. jur. verbo, Appellatione pendente* & sat est, quod infrà dierum decem interstitium, victus dicat, appellat, potissimum in M. C. V. nèc est necesse, obtinere inhibitoriam in forma a Consiliario, cui est causa commissa, ut in dies, & millies observavi, quicquid contrarium teneatur *Gallupp. in prax. S. C. par. 3. cap. 4. num. 287.* cum appellatio formiter facta dicatur in replicatione in libello, *Marant. p. 6. verb. Et quandoque appellatur, num. 138. Jodoc. in prax. civil. cap. 230. Muscatell. lib. 2. par. 1. Glos. demandatur, num. 42. Thor. vol. 12. num. 2. & 3. tom. 1.*
3 Illudquè currere à die notificationis, nèc sufficere quamlibet scientiam, advertit idem *Reg. Rovit. ex Intrigl. sing. 34. lib. 1.* necnon *Cacheran. dec. 142. num. 35. Scacc. de appellat. q. 12. num. 7. Paul. Bellon. de potest. eorum quæ fiunt in contin. lib. 1. cap. 94. & lib. 2. cap. 34. num. 1.* & alii quos refert *Dom. Prat. ad Muscat. par. 2. Glos. declarabitur, ad num. 1. vers. Et licet isti*, id quod notamus *in Rit. 123. nu. 10. & 11. tom. 1.* præterquam in sententiis S. C. ut ibidem scripsimus *num. 14. & in Ritu seq.* hocque decendum currere de momento ad momentum, scripsere *Alex. cons. 97. num. 1. Ursill. ad Afflict. in decis. 344. num. 2. Viv. decis. 260. num. 1. Menoch. de præsumpt. 95. num. 6. Honded. cons. 83. nu. 86. vol. 1. Gayll. observ. 139. nu. 5. vol. 1. Francisc. Viv. decis. 266. lib. 2. Muscat. in prax. de appellat. Gl. potest, num. 23. Ricc. decis. 76. par. 2.* Adeòut, etiam dies feriati in honorem Dei computentur *ex l. 1. C. de feriis Gratian. decis. Marcb. 1. Gayll. pract. observ. lib. 1. observ. 39. nu. 5. Cæsar. Barz. decis. Bonicus. 12. Barthol. Brunat. in Agon. 41. cap. 40. tit. de provocat.* quem laudat *Borrell. in summ. decis. par. 2. tit. 33. de appellat. num. 883. Trentacinque variar. resol. lib. 2. resol. 6. num. 2. Alvar. Valasq. de privil. pauper. q. 31. num. 8. R. Rovit.*

Rovit. in pragm. 1. *num.* 19. *de appellat.*
5 Sicuti dies ſex præfixos vigore *prag.* 4. *§.* 16.*de*
*dilation.*ad dicendum de nullitate adverſus decre-
ta Tribunalium currere de momento ad momen-
tum , etiàm diebus feriatis, notavimus , deciſum-
què retulit *Dom.Conſil. Roccus tom.* 2. *reſponſ.* 2.
ſub num. 12. cujus meminimus *in Rit.* 6. *num.* 7.
tom. 1.quin , in cauſa Illuſtris Duciſſæ Lauren-
tianæ , cum Illuſtri Duce Andriæ , de qua memo-
res fuimus *in Ritu* 50. *num.* 10. *tom.* 1. decreto
S. C. lato ſub die 20. Decemb. 1660. (quo fuit
proviſum *quod procedatur in S.C. petito compro-*
miſſo non obſtante) notificato procuratori Ducis
die 25. Junii 1661. oppoſitis nullitatibus , & præ-
ſentatis die 4.Junii,decreto ejuſdem S.C. *referente*
nobiliſſimo , doctiſſimo , integerrimo,& nunquam
ſatis laudato viro *D.Conſiliario D.Blaſio de Boltaga,*
proviſũ fuit,*Nè recipiantur nullitates.*In Bancâ de
Licto . & ſic tantus Senatus arbitratus eſt , cur-
ſum temporis ſtatuti , ad opponendas nullitates
incipere etiàm in die feriata ; contrarium tamèn
deciſum fuiſſe teſtatur *Dom. Conſil. Hodierna lib.*
1. *controv. for. cap.* 48. quem adduximus eodem
in Ritu 6. *ſub num.* 7. quod ſcitum in terminis
approbavit Regia Camera , *referente Dom. D.*
*Carolo Calà Duce Diani,Reg.Cam.Preſidente,*ſub die
17. Martii 1661. in cauſa Vniverſitatis Terræ
Cermignani , cum Euſtachio Sterlich. ejus Baro-
ne , teſte *Dom. R. de Marinis in arreſt.* 709. quod
eſt ultimum , *in* 2. *tom. deciſ. Reg. Revert.* Tàm in
6 diffinitivis , quàm in interloquutoriis decendium
currat , idem *Rov.* ſubdit *num.* 7. confirmatque il-
lo non adducto , *Dom. Staib. reſol.* 76. *num.* 9. *t.*
1. *Danz. ad Gram. dec.* 35. *num.* 17.. adeò quod
7 de partium conſenſu expreſſo , vel tacito proro-
gari nequeat , *Gramm. deciſ. Luſitan.* 389. *Ca-*
cher. dec. 7. *nu.* 6. *Lancellot. de attent.* 2. *par. c.*
12. *limit.* 50. *nu.* 85. *Syrla quæſt. forenſ.* 3. *Bor-*
rell. add. loco,n. 885.
8 Secundum verò tempus eſt triginta dierum ad
petendum ; & recipiendum Apoſtolos . *cap. ab eo,*
de appellat. in 6. ubi *Gloſ. verbo* , *Triginta dies,*
*Marant. in ſpecul.*6. *par. verſ. Et quandoq; appella-*
*tur , num.*219. *Guid. Pap. deciſ.*436. *num.* 34. *&*
*ſingul.*605. *Harthm.cap.*9. *tit. de appell.Grævei ad*
*Pappon. lib.*19. *tit.*1. *arreſt.* 9. *Myſinger. in obſerv.*
36. *centur.*2. *Veſtr. in prax. Cur.Romanæ lib.*7.*cap.*
3. *ſub num.* 65. *Borrell. tit.* 33. *de appellat. num.*
944. *Petr. Gregor. ſyntagm. jur. lib.*5. *cap.* 2. *nu.*
30. *Ludoviſ. deciſ.* 573. *num.* 1. & ibi *Beltram. à*
*num.*12. *Trentler. diſp.*33. *theſ.*8. *par.*2.*Hermann.*
*Vulteus juriſprud. Roman. lib.*2. *cap.*30. *Scacc.de*
*appell. lib.*2. *q.*13. *num.*74. *Rota deciſ.* 178. *par.*11,
*diverſ. & deciſ.*144. *num.* 1. *par.* 2. *diverſ. & dec.*
420. *num.*2. *par.*2. *in recent.*
9 Tertium verò eſt tempus proſequendæ appel-
lationis , ad quod duo hodiè anni dantur , ad
proſequendum , & terminandum illius cauſam,
vocaturquè primus annus , primum fatale , ſe-
cundus verò , ſecundum , quod conceditur , ſi
cauſa impellat , *Marc.Ant. Bard. in tract. de tem-*
*por. util. cap.*6. *num.*1. *Facbin. lib.*1. *controv. cap.*
79. *Oſaſc.deciſ.*28. *Marant. par.*6. *verbo , Et quan-*
doquè appellatur , ſub num. 228. *Reg. Capyc. Latr.*
*conſul.*159. *num.*131. *tom.* 2. *Muſcat. in prax. par.*
2. *Gloſ. Fatale , num.*22. qui *in Gloſ.ſeq.ſecundum*
fatale , num. 17. tradit , quodlibet leve impedi-
mentum eſſe juſtam cauſam indulgentiæ ſecundi
anni , & ibidèm multa cumulat *Dom.Franc.Maria*
*Prat. & ad num.*23. *& in Gloſ.ſeq.incip. Secundi,*
ſatis elegantèr inquirit , àn lis duobus elapſis an-
nis fato cedat appellatio , vel tertium concedatur
fatale , ideſt tertius annus ad proſequendam ap-
pellationem , id quod enucleant *Hieronym. Ce-*
vall. commun. contr. commun. q. 873. *Urſill. ad*
Afflict. deciſ. 50. *num.* 3. *Scacc. de appell. q.* 15.
*num.*27. *declar.*3. *Borrell. in ſumm.dec.add.tit.*33,
*num.*1055.
10 In Regno verò noſtro Neapolitano petitio
Apoſtolorum neceſſaria minimè eſt *Marant. add.*
*loco num.*418. *Carav. in ritu* 260. *num.*11. *Scacc.*
*de appellat.q.*12.*num.*27. Sed in eo viget ejuſdem
Regni Conſtitutio , incip. Appellationum tempora,
quinquaginta ſtatuens dies ad præſentandum pro-
ceſſum Judici ad quem, in quo termino includun-
tur etiam triginta dies , ad petendum Apoſtolos
à lege ſtatuti , *Affl. in eadem conſtit. in* 8. *notab.*
Carav. in hoc Ritu,ſub num. 4. *Epiſc. Campanil. in*
Rit. Cur. Archiepiſc. 35. *n.*10.
11 Verùm aliud videtur eſſe tempus in hoc *Ritu*
elargitum unius menſis , aliud verò *Conſt. Regni,*
Appellationum tempora . quinquaginta dierum,ul-
trà decem , ad appellandum ; niſi dicamus tem-
pus menſis in hoc *Ritu* ſtatutum , minimè dici
adjectum ad eum finem , ut cenſeatur conſtitu-
tum tempus ad producendum copiam actorum,
quo elapſo , intelligatur deſerta appellatio , ut
eveniret , ſi infrà dies , quorum adducta meminit
conſtit. non præſentaretur , ſed ut appellato fave-
at in eo tantum caſu , ut poſſit, adhùc appellante
non proſequente appellationem , ipſe proſequi,
cujus quippè obſervantiæ verum ſenſum, veramq;
perquirere declarationem non erit vanum.
Quandoquidèm inſinuavimus in hoc *Ritu nu.*
8. omnibuſq; patet,anno finiendas eſſe cauſas ap-
pellationis , aùt biennio , concurrente juſta cau-
ſa , itaq; appellanti videtur conceſſum ejuſmodi
tempus , & conſecutivè non proſequente appel-
12 lante , nequeat appellatus , in prædictarum in-
duciarum curriculo , appellationem proſequi; po-
tiſſimum , quod *text.* inſinuat , *in Auth.ei qui* , *§.*
Appellatore . C. de tempor. appell. ſi *Carav. in hoc*
*Ritu , ſub num.*2. vera fatur; à cujus tamèn intel-
13 lectu recedimus libentèr , ſi quidem *text.*ille aſſe-
rit , debere ſaltèm appellatum infrà menſem antè
lapſum induciarum comparere , & petere invali-
ditatem ſententiæ , non autèm , quod ſi priùs ve-
nerit audiendus non ſit, *Gloſa* tamèn *in verſ.Unus*
menſis affirmare videtur non obſtante , l.fin.§.nulli,
illiuſmet tituli , & libri , cui reſpondere niti-
tur , in introducenda cauſa , non exercenda pro-
cedere .
Verùm obſtat *text. in cap. oblatæ , de appellat.*
ſanciens , non niſi inſtante appellante , decernen-
dum eſſe , poſſe appellatum commiſſionis litteras
impetrare , dummodò nimiùm non præcurrerit,&
ſic infrà menſem , ut Romæ in more eſt . Aliud
itidèm , urget ſimile de quatrimeſtri , aùt ſemeſtri
tempore reſpectivè conceſſo patrono laico , ſivè
14 Eccleſiaſtico , ad præſentandum ; quia multis

ejusdem beneficii existentibus patronis, eorumq; uno statim præsentante, ejusquè præsentationis virtute affixum fuerit edictum, & tempore in eo statuto elapso, defixum, posse superiorem ad institutionem procedere, quamvìs tempus enarratum ad præsentandum nondum præterierit, nec valeant compatroni annullare actum, seque spretos fuisse allegare; ut optimè probat *Episcop.Campanil.in divers. Jur. rub.12.cap.13.n.464.*

15 Hæc nimirùm non contemnenda argumenta,& alia, plura si fortàssè rimati sunt horum Rituum compilatores, non immeritò approbarunt in hoc præsenti *Ritu* observantiam illam, ut producta copia processus ab ipso appellante, si deindè ultrò non instet, valeat post mensem appellatus procedere in causa ipsa, & invito appellante, cujus observantiæ, & *Ritus*, memores sunt *Muscatel. in prax. S.C. p.2. Glos. Finiendam, num. 15. Reg. Capyc. Latr. lib. 2. consult. 159. num. 35.* Verùm transcripta acta si ille non exhibuerit, non addit, quid faciendum sit, siquè appellatus possit instare, & expeditionem procurare, sed nostro Judicio non opus erat ob memoratam *Regni Constit. Appellationum tempora,* statuentem quinquaginta dies, ad illa producenda, alioquin deserta sit appellatio: quod quippè tempus, nisi appareret statutum, Judex suppleret competentem terminum, præscribendo appellanti ad illa trasportanda, ut optimè docent complures *DD. num. 3.* adducti per *Caravit.*

16 Hodiernis verò temporibus sancita, in hoc *Ritu* ab aula recesserunt, sed praxis inolevit, quod si pars citata ad videndum processus aperturam,& ad omnes alios, & singulos actus, vigore provisionum inhibitorialium in forma,ut docet *Muscat. par. 1. Glos. In forma, & Glos. intimare*, facta apertura processus, illicò appellatus coràm Judice ad quem comparuerit, instans pro sententiæ confirmatione, non alitèr mensè expectato, audietur, prævia consimili citatione appellanti ad omnes, & singulos actus, & ad constituendum procuratorem, ipsoquè appellante non comparente, debitis contumaciis incusatis, procedetur ad confirmationem, vel revocationem sententiæ, ut notabilitèr observat *Muscat. in add. Glos. Finiendam,par. 2. num.21.* & iterùm *par.3. Glos.Proceditur,num. 47. & 48.* quiq; *num.18.* ejusdem *Glos.* notat,terminum quinquaginta dierum restringi posse per
17 Judicem, ad quem, dummodò sit de majoribus,
ut post *Carav. in hoc Ritu, num.5.* notat *Reg. Capyc. Latro add. consul. 159. num. 33. in fin. to. 2.* inter quos includitur M.C. teste *Carav.* post *Affl. in hoc Ritu num.6. in fin.*adeò quod, restricto termino effluxo, processuquè non deducto, appellatio deserta redditur, àc si infrà quinquaginta,dies editus ille non esset, cujus processus integram copiam appellans suis sumptibus producere obstringitur, *Reg. Valenz.cons. 84. num. 68. Mantic. dec.7. num.1. Rebuff. ad Constit. Gall. to. 1. tit. de evocat. art. 1. num. 81. Carav. in Rit. 96. Hieron. Gigas cons.83. Giurb. decis.29. sub num.1.* & dicimus *in Rit.260.*

18 Id, quod in sententiis quoq; S. C. extendit *de Franch. decis.661.* cujus meminit *Thor. p. 1. compend. dec. verb. confirmatio sententiæ*, à quibus quamvìs infrà biennium valeat victus reclamare, tamèn si non reclamaverit, poterit, qui sententiam ad sui favorem reportavit, petere, quod committeretur causa reclamationis, ad finem obtinendi sententiæ confirmationem, cum impositione perpetui silentii, ut decisum refert *R. Capyc.Latr. cit. consul. 161.* & notat *Prat. ad Muscat. par. 3. Glos. proceditur, in fine, & par. 2. discept. forens. cap.30.* & conferunt tradita à *Mastrill. decis.45.n. 17. Alvar. Velasc. consult.51. nu.22. Peguer. decis. 196. n.11. Peregr. cons.19.n.19.vol.3. Giurb. decis. 30. Franc. Nig.Cyriac. controv.for.c.183. n.5. to.1. Novar.dec.207.*

19 An verò, sicuti appellatus, invito appellante, seù in ipsius contumacia prosequi potest appellationis causam, ità, & appellanti, liceat, invito appellato, recedere ab illa, Negativè respondent *Bal.in l. per hanc. in fin. num.20.C.de temp. appell.* ex *tex. in l. si post mortem, §. fin. ff. de contratab. Muscat. in prax. par.1. Glos. tenebitur, num. 43. & 45. & par.3. Glos. Finiendam, num. 24.* & decisum testatur *Fontanell. decis.412. & 413. tom.2. de Franch.decis.467. & decis. 658. Novar. in rub. de appell. super prag. num. 41. Surd. decis. Mant. 143. num.3. Borrell. add. tit. 33. num.1200. in 5. declarat. Trentacinq. add. resol.6. Reg.Valenz.cons. 49. num.19. lib.1. Jo.de Amic. cons.92. Visconti in concl.jur. verbo, Appellans non potest, Gratian.dec. 23. Aseved. lib.3. tit.8. lib.4. recopil.num.47. Reg. de Marin.ad Reverter. decis. 504. num.2. R. Marcian. disp.16. num.2. lib.1.* lepidè inquirens, àn,&
20 quando altera pars possit uti appellatione ab altera interposita, & reformari sententia, etiàm in beneficium non appellantis ad intellectum *text. in l. ampliorem, C.de appellat.* quem *text.* in terminis excitatæ quæstionis à *Dom.Marciano* exornant *Mar.Giurb. decis.30. Ant.de Amat. resol.9.Peguer. decis. 196. Reg. de Ponte cons. 61. num. 58. & 59. Castill. decis. Sicil.64. to.1. Fab. in C.lib. 7. tit. 26. de appell. difin. 20.* & alii, quos recensuimus *in Ritu 6. n.18. to.1.* quin, & appellanti ab interloquutoria non licere renunciare appellationi,& invito appellato, redire ad Judicem à quo, scripsit *Christin.decis.Belgicæ 118.n.6.vol.4.*

21 Sed non insulsè, pro coronide, quæritur, nùm quinquaginta dies ex nostra *Constit.appellationum tempora*, impartiti appellanti ad prosequendam appellationem, si victus appellaverit in primo, vel secundo die, ex illis decem diebus, concessis ad appellandum, currant statim à die appellationis, vel debeat expectari lapsus totius termini decem dierum.

Jo: Petr. Fontanell. de pact.nuptial. lib. 1. claus. 1. n. 43. concludere videtur in simili, decem illos dies parti illæsos semper servandos esse, cui non dissentit *Gratian. discept. forens. cap. 499. num. 20. to.3.* tradens, ex *decis. Rotæ Rom.* apud *Pu-*
22 *teum 395. lib. 1.* fatale secundum haùd currere,
nisi à die finiti primi, quamvìs sit petitum, antequam illud excurreret, proùt prorogationem
23 guidatici incipere à die completi primi, deci-
sum tradit *Jo: Mar. Novar.qq. forens. lib.2. q.54.in in fine*; iterùmq; *in decis.222.* & conferunt, quæ exaravit *Tor. par.2. compend.verbo, Tempus unius anni.*

24 Contrarium tamèn in themate proposito respondi, fretus punctuali doctrina *Pauli de Castro*

in

in l. si quis bares, 71. de acquir. hered. insequitur *Poma. in add. ad Bart. ibid.* eamq; pluribus comprobant *Marant. par.6. vers. Et quandoque appellatur, num.145. & num.152. Muscatell. in prax. appellat. par.1. Glos. Prosequendum, num.17. & 18.* qua celebris Doctoris, nempè *Pauli de Castro*, auctoritate territus, idem *Fontanell. in decis. Senat. Cathal.* 411. potissimùm, *num.26. & 27. tom.2.* recedit ab observantia illius Senatus, de qua testatus fuerat *in mem. claus. 1. num. 43.* & occurrit objectis in contrarium, ad illum Lectorem relegamus; & an possit variare, & uti tota dilatione, *Reg. Rovit. in pragm.25. de feud. à n.20. Gallupp. In prax. par.3. cap.4. sub n.32.*

RITUS CCLII.

ITèm si contingat causas per supplicationem devolui, quod tùnc debet fieri exequutio in causa principali, data cautione, secundum formam Authen. quæ supplicatio, tamèn in expensis exequutio non fit, quousq; causa ipsa supplicationis fuerit per senteutiam, seù sententias debitè terminata.

SUMMA RERUM.

1 *Supplicatio, sententiæ exequutionem non impedit.*
2 *Ritus iste de observantia senteutiarum S. C. verba facit, à quibus non appellatur, sed reclamatur.*
3 *Exequutio sententiæ fieri debet, præstita cautione à Victore de restituendo exequutum, si intrà decem dies fuerit ab illa reclamatum, quod si post decem dies, exequutioni demandatur absq; cautione.*
4 *Ritus est conformis dispositioni Juris Communis, & Pragmaticæ Regni 5. de offic. S.C.*
5 *Decendium in S.C. currit à die latæ sententiæ.*
6 *Sententiæ in supremo Tribunali S. C. non intimantur.*
7 *Terminus decem dierum àn currat de momento ad momentum, & sic à die prolationis sententię, tàm in appellatione, quàm in supplicatione, inquiritur, & stylus nostrorum Tribunalium, ac aliorum Senatuum indicatur.*
8 *Cautio est prestanda de forma, adhùc non petita. A qua neq; pauper est immunis.*
9 *Sed quomodò illi prospiciatur, si fidejussorem invenire nequeat, etiàm usufructuario, latè ostenditur.*
10 *Admittatur nè ille ad juratoriam cautionem.*
11 *Qui simpliciter satisdare obstringitur; àn satisfaciat, si pignora dederit.*
12 *Cautio àn sit prestanda in possessoriis, ità quod si sit dictum, manuteneatur quis in possessione bonorum, teneatur ipse victor prestare cautionem.*
13 *Affirmativam aleam sustinet Author.*
14 *Judicialis concessio retinendi rem, quam jam quis detinebat, vim obtinet immissionis.*
15 *Militat eadem ratio, & ideò eadem juris dispositio.*
16 *Dictio quicquid in prag. 5. de offic. S. C. uti universalis omnes casus comprehendit.*
Decisio S.C. adducitur.
17 *Adeò procedi non potest in causa reclamationis, nisi facta reali exequutione rei principalis, ut nèc ipse S. C. Præses relamationem concedere valeat, non exequuta sententia, & Principis rescriptum, alitèr mandans est nullum.*
18 *Sententiæ S. C. quę fuerunt exequutę quo ad solutionem tertiarum decursarum (licèt ex hoc sit ceptum exequi in causa reclamationis) adhùc prò tertiis futuris sunt exequutioni demandandę, remorato interim causę reclamationis progressu.*
19 *Creditor an justè petat contractus rescissionem prò annatis decursis lite pendente ex primo libello, & actis si conventus solvat omnes annatas in die litis motę debitas.*
20 *Absque tamen reali exequutione proceditur, si in causa reclamationis ceptum sit examinari, vel instructus fuerit processus.*
21 *Idque restringitur in minore.*
22 *Si possessio rei exequendæ esset penès Victorem, committi potest causa reclamationis.*
23 *Actor proponens nullitates adversus decretum absolutorium rei (decretum enim absolvebat reum, à quibusdam partitis, & ad alias eum condemnabat) an facere debeat depositum, servata forma Reg. Pragm.*
24 *Decisio S.C. adducitur.*
25 *Executum decretum dicitur, quando victor reperitur retinere penès se, quod continet decretum.*
26 *Reus conventus, qui obtinuit absolutionem vigore sententiæ, dicitur habere penès se id, quod continet sententia.*
27 *Sententia, vel decreto exequuto, nullitates possunt proponi absque deposito.*
28 *Sed an cum termino, vel non, tangitur.*
29 *Reclamatio non retardat exequutionem, quoad principale, secùs quoad expensas, vigorè hujus ritus, sed àn, attento jure communi.*
30 *Et quid quoad fructus, ubi quis condemnatus esses ad restituendum rem cum fructibus.*
31 *Reclamatio ubi fuerit à sententia S. C. qua quis condemnatus extitit ad quantitatem liquidandam, nùm ut procedi possit in causa reclamationis expectanda sit priùs liquidatio, vel poterit ad ulteriora procedi, liquidationis cursu non impedito.*
32 *Judex à quo pendente appellatione valeat nè taxare expensas, ad quas victus fuit condemnatus, latè inquiritur, & declaratur.*
33 *Nonnulla de supplicatione traduntur.*
34 *Quomodò illa distet ab ipsa appellatione.*
35 *Quomodo à revisione.*
36 *Illa dicatur nè interdicta, cum appellatio vetita est.*
37 *Recursus etiam dicatur nè probibitus, si appellatio sit prohibita.*

1 SUpplicatio interposita à sententia, non remorari ipsius exequutionem, statuit præsens *ri-*
2 *tus*, quem sermocinari de stylo, & observantia sententiarum S. C. merito notat *Caravita in hoc ritu nu.6.* à quibus non appellatur, sed reclamatur ex mera Principis begnitate, & gratia, *Abb. in cap. ex literis, de in integr. restit. Affl. decis. 341.*
Fran-

Franch. dec. 603. R. Rov. in prag. 5. sub tit. de off. S.C. & 38. de offic. Procur. Cæsar. Reg. Tap. in ead. pragm. 5. num. 3. Borrell. in summ. decis. tit. 32. num. 6. Muscat. in prax. S.C. lib. 2. p. 1. Glos. sententia, num. 106. Gallup. in prax. S. C. par. 3. cap. 3. num. 1. Consiliar. Staiban. resolut. 154. num. 19. tom. 2. Carleval. de Judic. lib. 1. tit. 2 disp. 8. nu. 18. tom. 2. Lancellot. de attent. pendente recursu, num. 35. par. 2. Fab. in suo Cod. defin. 5. lib. 2. tit. 4. Jo: Bapt. Asin. in prax. §. 31. ampliat. 9. cap. 2. Guid. Pap. decis. 50. Giurb. decis. 4. Fab. de Ann. cons. 62. num. 18. & 19. Marott. discept. forens. cap. 13. n. 35.
3 executio fieri debet, illa adhibita distinctione, ut si intra decem dies post sententiam reclametur, præstari debeat à Victore cautio penès acta de restituendo executum, at si post decem dies reclametur, illa sine satisdatione exequutioni demandatur.

4 Est conformis ritus, cum pragm. 5. de offic. S.R.C. & 38. de offic. Procur. Cæs. & juris communis sanctione in Auth. quæ supplicatio, C. de precib. Imp. offer. Glos. in cit. cap. ex literis de in integr. restit. Carocc. de exception. except. 106. num. 1. de Franch. decis. 603. & decis. 646. nu. 2. Mari ad Grammat. decis. 9. num. 7. Marant. in tit. de appell. num. 11. vers. reclamatio, & vers. Supplicatio, Muscat. in prax. par. 2. in Gl. potest. num. 44. Reg. Rovit. in cit. prag. 5. de offic. S.C. à num. 1. & in decis. 21. à num. 17.

5 Quod decendium in S. C. currit à die latæ sententiæ; Afflict. decis. 344. sub nu. 4. cum ipsæ sen-
6 tentiæ in hoc supremo Tribunali, ex inveterato stylo minimè notificentur, cum publicè legantur, Lanar. cons. 97. num. 6. Marcell. Maur. alleg. 100. num. 2. in fin. Muscat. post Carav. in prax. Glos. demandatur num. 16. Reg. Capyc. Latr. consult. 159. nu. 3. to. 2. Reg. Jo: Franc. Marcian. disp. 18. nu. 40. & 41. lib. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. cap. 178. nu. 2.

7 Et quamvis illud, attenta juris dispositione, currat de momento ad momentum, & sic a die prolationis sententiæ, argumento ducto, ab appellatione ad supplicationem, in qua appellatione tempus currere ab instanti prolationis, notarunt Glos. in l. 1. §. dies, vers. traxisse, & ibi Bart. nu. 3. ff. quand. appellan. sit, alia Glos. in clem. sicut, verb. à die, appellat. Alex. cons. 87. vol. 7. Lancell. de attentat. 2. par. c. 12. limit. 50. nu. 4. Mynsinger. singul. observ. centur. 3. observ. 11. nu. 11. & centur. 6. observ. 12. num. 1. Gayll. pract. observ. lib. 1. obser. 139. nu. 4. & 5. Gratian. discept. forens. lib. 1. cap. 161. nu. 4. cum. in rit. Sicil. 70. num. 4. Scacc. de appell. qu. 12. num. 48. Ranchin. ad Guid. Pap. decis. 270. Ventrigl. in prax. ver. notab. lib. 1. ann. 8. §. 2. num. 44. Ricc. decis. Cur. Archiep. 76. nu. 3. p. 2. Garsia à Tholedo dec. 124. & alii quos recensuimus in ritu antecedenti nu. 4.

Cōtrarius tamen stylus invaluit in omnibus ferè Europæ Tribunalibus, ut illud currat a die primo sequenti post prolatam, vel notificatam sententiam (in locis, in quibus notificatio exquiritur) in Senatu Delphinali, Guid. Pap. decis. 270. in toto Senatu Ecclesiastico, Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 95. sub num. 6. Scacc. de appellat. qu. 12. nu. 54. in Palatiis, tradunt multi addducti à Rota Romana, coram Lancell. in noviss. sive divers. par. 4. decis. 332. num. 2. in Senatu Cathaloniæ, Fontanell. decis. 409. num. 3. lib. 2. & in nostro Regno Neapolitano, fatetur Carav. in rit. M.C. 119. & refert Alex. Trentacinq. lib. 2. tit. de dilatio. resol. 5. n. 3. vers. non discederem.

Hancque cautionem esse præstandam adhuc nō
8 petitam, concludunt, Roland. cons. 43. num. 8. & 10. post Caravit. Trentacinq. var. resol. lib. 2. resolut. 1. de appellat. nu. 8. Salgad. in labyrint. credit. par. 1. cap. fin. nu. 23. & 24. Rebuff. tom. 1. ad constit. Francia, in tract. de supplicat. in præfat. nu. 38. & to. 1. tract. de sentent. exequut. artic. 1. Glos. 15. nu. 1. 2. & 3. concinuntque tradita à Carav. nedùm in hoc ritu, sed in altero 189. nu. 6. Reg. de Marinis lib. 1. quotid. cap. 123. à num. 14. Alex. Trentacinq. lib. 2. var. resol. tit. de appelat. resol. 1. à n. 8. Herrig. de fidejuss. cap. 6. nu. 30. & cap. 10. à num. 456. Consil. Hobern. ad Surd. decis. 57. & nobis ipsis in rit. 168. sub nu. 11. & in ritu 189. num. 12. tom. 2.

Nec ab illa est immunis, etiàm pauper, qui si
9 fidejussorem invenire nequeat, res ipsa sequestranda esset, adnotata per Goffred. in summ. de sequestrat. possess. & fructuum, §. generaliter, vers. 3. quod, & vers. nota, & ex Carav. in hoc ritu, nu. 11. advertit Reg. Sanfel. in prax. Judic. sect. 60. num. 20.
10 vel pecuniæ, quæ procedent ex exequutione, deponendæ essent in publico banco, juxtà stylum Senatus Cathaloniæ, quem improbat Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. Glos. 18. part. 4. ex nu. 71. qui non alitèr illum reprobavit, quasi tabula, seù bancum non posset nominari, & servire loco cautionis, cum indubitati sit eum, qui simpliciter
11 satisdare obstringitur, satisfacere, si pignora dederit, l. penult. ff. quibus mod. pignor. Hering. de fidejussor. cap. 15. nu. 46. Carthar. decis. 98. nu. 7. Sotom. de usufruct. cap. 18. num. 8. Gayll. observ. 47. nu. 4. lib. 2. Cevall. comm. contr. commun. qu. 66. num. 10 Gratian. discept. forens. lib. 2. cap. 229. à num. 32. Sed quia tabula nummularia assecurare potest tantùm pecuniam, quæ deponitur in ea, non usuras, & interesse, damna, & expensas, quorum tamèn omnium solutio, in casu revocationis sententiæ, cauta redditur ex cautione, ut advertit idemmet Fontanell. decis. ejusdem Senat. Cathal. 402. lib. 2.

Nostrum verò S.C. servat, fieri de liberata pecunia emptionem bonorum stabilium, vel annuorum introituum, quod si sententia fuerit lata supèr stabilibus, quod loco fidejussionis, bona executa remaneant hypothecata, cum vinculo de non alienando, Ann. singul. 46. Paschal. de patr. potest. cap. 8. num. 145. Gallupp. in prax. S. C. par. 3. cap. 4. nu. 41. sicuti prospicitur usufructuario, non valenti cavere, & satisdare pro usufructu Barbos. in l. divortio interdum, num. 28. vers. non obstant, ff. solut. matrim. Cavalc. de usufr. mulier. relict. nu. 150. vers. multi tenuerunt, Surd. decis. 141. nu. 4. & 14. Sotomayor de usufruct. par. 18. nu. 19. in fin. & videas cautelam in hoc traditam à Præsid. de Franch. decis. 492. quam memorat Reg. de Marin. ad Revert. decis. 208. num. 3. poterit tamen quandocumque, durante causa supplicationis, pauper victor præstare cautionem, remque liberam habere, Fontanel. add. decis. 402. num. 23. lib. 2. quamvis indistinctè pauperem admitti ad injuratoriam

cau-

cautionem scripserint *Guid.Pap.decis.*50.*n.*3.*& decis.*189. *Roland. à Valle cons.* 43. *lib.* 2. *à num.*34. *Ursill.ad Affl.decis.*231. *num.*3. *Andr. Claud. de sequestr.cap.*10. *à nu.*18. *Anton. Hering.de fidejuss. cap.*18.*num.*101. *Vinc. Caroc. in tract. de except. contr. præjudic.sentent. except.*106. *num.*2. *Giurb. decis.*4.*num.*14. *Trentacinq. add. loco num.*9. *Gayll. pract. observ.lib.*1. *observ.*155. *num.*4. *& lib.*2. *observ.*47. *num.*9. *Valasc. de privil. pauper. par.*1. *qu.*53. *num.*6.*Rebuff.* 1.*tom. constit. Franc. tit. de supplicat. art.*5. *Gl.unic. vers. Quaro pone, Azeved. in l.*2. *tit.*20. *lib.*2. *recopilat.num.*11. *Monteross. in sua pract. tract.* 5. *cap.* 8. *num.*8. *Gundisal de Paz in prax. tom.*1. *par.*7. *cap.unico, num.*95. *pag.* 198. *Villadiego in politic. cap.*4. *nu.*240. *pag.*95. & alii quos recensent *Salgad. add.loco à nu.* 4. *& Reg. de Marin.ad Revert.add. dec.*208.

12 Controversia tamen non exilis fuit in S.C.nùm memorata *prag.* 5. *de offic. S.C.* aliaque jura procedant in possessoriis: ita quod, si fit dictum manuteneatur quis in possessione nonnullorum honorum, præstare teneatur victor cautionem de restituendo in casu retractationis sententiæ, quidquid ex bonis possessis perceperit, victo infra decem dies pro revisione sententiæ reclamante. Et affirmativè respondi fretus authoritate *Rebuffi to.* 1. *ad constit.Franciæ tract.de sent.exeq.art.*1.*Glos.* 15.*n.*5. ubi etiam cū attentis Gallorum juribus decretū in possessorio exequatur præstita fidejussione haud obstante appellatione inquit *Rebuff.* fore cau-

13 tionem præstandam, etiàm si is qui obtinuit in possessorio, antè erat in possessione, concedens enim Judex manutentionem, & bonorum retentionem, perindè est àc si in possessionem immisisset, ad *tex. in l. obvenire*, 130. *ff. de verbor. signif. Bart. in l. si finita*, 15. *§. Julianus, num.* 22. *ff. de damn.infect.* ubi quærens quomodo interponi debeat primum decretum ad possidentis favorem, decidit, quod tùnc primum decretum inter-

14 ponitur, non per modùm immissionis, sed per modum manutentionis, & retentionis, & ideò dicit *Bart.* innixus *text. in l. si proprietarius*, *§.* 1. *eod. tit. est casus, quod retinetur, & immittitur in possessionem*, & sic habetur, quod judicialis concessio retinendi rem, quam quis jam detinebat, vim obtinet immissionis.

Concinitque *Baldi* dictum *in l. unic. C. uti possidetis*, *num.* 2. *vers. casus ponetur*, & propriè, *vers. quæritur, quid dandum*, esse, nempè, fidejussionem dandam die judicatum solvendo ab obtinente in Judicio ut possidetis.

15 Militat propterea eadem ratio utroque, in casu indemnitas, nempè, victi, revocato decreto, à quo reclamat *Giurb. add. decis.* 4. *num.* 39. eadem propterea juris dispositio locum vendicabit, *Harthman. Pistor. observ.* 191. *num.* 19. *Castill. dec.* 157. *num.* 28. *Barbos.in tract.locor. commun. verb. est eadem. prag.* 290.

16 Maximè ex dictione (*quicquid*) in eadem *prag.* adjecta, quæ uti universalis, omnes casus comprehendit, *Rebuff. in l. creditorum*, *vers. idem in dictione, quicquid*, *ff. de verbor. signific. Menoch. de arbitrar. Judic. lib.* 1. *q.* 8. *num.*13. etiam privilegiatos, idem *Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 145. *n.* 15. nemine penitus excluso, *Barbos. in tract. de diction. & clausul. diction.* 268. *num.* 1, *&* 2. *Alex Monet. in tract. de commut. ultim. volunt. c.* 11.*n.*72.*Muscat.in prax. fidejussor.p.*1.*modo* 12.*n.*3. & juxta meum responsum audivi à doctissimo Advocato, fuisse decisū in causa Ill. Pauli Jordani Ursini Bracciani Ducis cum Ill.D.Maria Felice de Perectis, Ducissa Arciæ eum enim Ducissa filia D. Michaelis, Principis Venafri ab intestato defuncti instetisset prò manutentione, & retentione bonorum, & potissimùm Principatus Venafri, & Comitatus Celani, excluso Bracciani Duce, ejusdem Principis ex sorore præmortua nepotè, emanató decreto è S. C. *referente Dom.Consil. Andrea Provenzali*, esse illam manutenendam, & reclamante Duce infrà legitima tempora, petente cautionem, juxtà *prag. Junctionem*, fuit provisum, esse illam præstandam.

17 Non potest itàque procedi in causa reclamationis, nisi facta reali executione rei principalis contentæ in sententia, nec ipse S. C. Præses concedere reclamationem valet, non exequuto decreto vel sententia S. C. ex *prag.* 79. *de offic. S. C. in* 9. *cap. Consil. Staiban. centur.* 1. *resol. forens.* 54. *n.* 24. *& cent.* 2. *cap.* 154. *num.* 1. etiam habito colloquio cum dominis de Aula, notabilitèr exteudit *P. de Affl. controv. jur. resol. cap.* 1. *num.* 16. Atque adeò, quod Principis rescriptum (concedens impedire exequtionem sententiæ illius Prætorii, à quo non appellare, sed supplicare tantùm licet) uullitati sit obnoxium, scripserit *Guidon Papa decis.* 420. cui adversatur decisio, quam obtinuisse refert alter *Papa*, nempè, *Constant in sua annot. ad Rit.*250.

18 Undè, etiàm si sententiæ S. C. fuerint exequutæ quoad solutionem tertiarum decursarum licet ex hoc sit inceptum exequi in causa reclamationis) adhùc prò tertiis futuris sunt exequutioni demadandæ, remorato interim progressu in causa reclamationis, de *Franch. decis.* 603. *in fin. vers. Et propterea p.* 1. *Consil. Staib. add. resol.* 154. *nu.* 37. adducens optimum *tex.in l.inter Castellianum*, 49. *ff. de recept. arbitr.*

19 Hinc incidentèr quæro, àn creditor rescissionem contractus justè petat prò annatis decursis, lite pendente, ex primo libello, & actis, si antè latam sententiam conventus solvat omnes illas annatas in die litis motæ debitas, & affirmativè concludit, decisumq; tradit *Reg. Revit. in pragm.* 1. *à num.*40. *de censib.* in causa multiplici Nicolai Pavesii, in qua idem *Revitus* scripsit, *cons.* 27. *lib.*2. & compilavit *Giazar. dec.*68. & intellectum *Reg.Revit. in d. prag.*1. tradit *Mucc.var.qq.forens. cap.*8. qui de illius *cons.*37. non meminit.

20 Absq; tamen reali executione proceditur, si dato termino, àd non posita ponendum, & non probata probandum in causa reclamationis, cæptum sit examinari, parte non contradicente, *Surd.dec.* 24. *num.* 9. potissimùm instructo, & compilato termino, *Gallup. cit. loco num.* 38. *Dom. Consil. Marcian. cons.*9. *num.*11. *lib.*1. *& cons.*46.*num.*2.

21 *lib.*2. nisi per viam restitutionis in integrum minor victor peteret priùs exequi, *Pros. de Franch. decis.* 290. quem insequitur *P.de Affl. add. cap.* 1, *num.*35.

22 Quod si possessio rei exequendæ esset penès Victorem, tùnc committi poterit causa reclamationis, & in ea procedi, ut declarat *Vincent. de*

Anna

*Anna alleg.*63. quem insequitur *Gallupp. add.cap.* 4. *num.*47.

23 Hinc cum petiisset in M.C.V. Joseph Antonini condemnari Josephum Sparnum, ad solvendum ducatos centum, & quatuor, prò pensione trium annorum cujusdam domus, ad rationem ducatorum triginta octo quolibet anno, instructo processu, condemnatus extitit Sparnus ad pensiones liquidandas, quæ liquidatæ fuerunt decreto M. C. V. in ducatis viginti, absolutusq; propterea fui à solutione majoris petitæ summæ. A quo decreto Antonius Actor nullitates proposuit absq; deposito, quas M. C. renuit recipere, sed ejus decreto mandavit, quod executo decreto liquidationis ducatorum viginti solvendum ipsi Josepho Antonino, providebitur super receptione nullitatum.

Ab hujusmodi scito provocavit ad supremum Tribunal S. C. Antoninus, instans prò receptione nullitatum, absquè deposito, maxime quod non petebat solutionem ducatorum viginti, & fa-
24 cta relatione in S. C. *referente Dom. tùnc Judice, nùnc dignissimo Consiliario Fabio Apicella*, in Aula Dom. Consiliarii Marci Antonii Cioffi Marchionis Oliveti, sub die 3. Novemb. 1661. manavit determinatio: *Remissa est causa eidem M. C. V. quæ provideat, quod nullitates recipiantur absq; deposito.*

25 Etenim executum decretum, vel sententia dicitur, quando Victor reperitur habere, vel retinere penès se, & in suum posse id, quod continet sententia, vel decretum, & sempèr decretum executum dicitur, quando parti succumbenti nil potest imputari, quin illud exequutioni demandetur, ut benè observat *Anna mem. allegat.* 63. *num.*2.

26 Quando autèm Reus conventus, qui obtinuit absolutionem vigore sententiæ, dicatur habere penès se id, quod continet sententia, probat mihi *tex.* egregius *in l.* 1. *§. si debitori, ff. ut in possess. legat. & fideicomm. serv. causa esse liceat*, quem *text.* ad hoc elegantèr applicat *Zasius in l. miles*, 6. *§. qui judicati, num.*7. *ff. de re judicat.* ubi quod absolutus Reus ab impetitione Actoris, jam habet, & possidet, quod voluit, & decretum absolutorium trahit secum exequutionem, nèc ulla facti exequutione opus est, *Bar. in d.l. miles, nu.* 2. *Andr.Gayll. pract. observ. lib.*1. *observ.*113. *nu.* 18. *Garzia de nob lit. Glos.* 8. *§.* 1. *num.* 6. Illud enim actu extrinseco exequi minimè potest, cùm nitatur tantùm actu negativo, non solvendi, & videndus in terminis *Reg. Revèrter. decis.* 49. nècnon *Afrer. ad Cappell. Tholos. decis.* 299. *num.*2.

27 Certumq; est in Regno, sententia, vel decreto, exequuto, nullitates posse proponi absquè deposito, ut testatùr de praxi *Reg. Capyc. Latro decis.* 91. *in fin. to.*1. *& consult.*6. *vol.*1.

28 Nèc refragatur esse impartiendum terminum, previo novo libello, quoties proponuntur nullitates post exequutionem sententiæ, ex *Ann. alleg.* 22. *num.* 1. quem insequitur *Laganar. ad Rovit. in pragm.* 5. *de offic S. C. vers. Et in supradictorum, De Anna* meminit quoque *Muscat. in prax. S. C. par.* 7. *condemnando, num* 122. nàm adversus *Annam* plures *decis.* subnectunt *R. Sanfel.dec.* 96. *num.* 3. *&* 4. *& in prax. Jud. sect.* 60. *num.* 41. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 173. *num.* 46. *lib.* 2. ea freti ratione, nam quotiès nullitates colligi possunt ex actis, sempèr illæ propositæ intelliguntur incidentèr, insequitur *Judex Francisc. Mar. Frat. ad Muscat. par.* 1. *Glos. nullitatis, vers. At non otiosa*, & videndi ad materiam *Joseph. Sesse de inhib. cap.*5. *§.* 6. *Carleval de Judic. to.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disput.* 5. *à nu.* 20.

29 Deducitur insupèr ex verbis hujus *Ritus*, ibi, *Tamèn in expensis*, quod reclamatio quamvis non suspendat executionem sententiæ, quoad rem principalem in ea contentam, optimè tamèn illam retardat quoad expensas, ad quas victus fuit condemnatus, *Affl. decis.* 231. eujus meminit *Caravit. in hoc Ritu, num.* 5. idemque *Afflict. decis.* 358. *num.* 5. *Reg. Rovit. in pragm.* 1. *num.* 11. *de expensis Judex de Angel in ejus prato. super add. Auth. qua supplicatio, sub num.* 1. *Maretta mem. cap* 13. *sub num.* 33. *F. de Affl. controv. jur. resol. cap.* 1. *num.* 3. *Reg. Capyc. Latr. decis.* 100. *num.* 36. *lib.* 1. *Dom. Reg. Marcian. disput.* 18. *n.* 29. *lib.* 1.

Hancque declarationem prodiisse tantùm ex dispositione hujus *Ritus*, non juris communis, optimè enucleato *Caravita*, probat *Muscatell. in prax. de appellat par.* 1. *Glos. Poterit, sub num.*20. addens *Bart. Rebuff.* reliquosque citatos per eundem *Caraviram, sub cit. num.* 5. *& in Ritu* 257. itidem *sub num.* 5. non loqui de expènsis, sed de
30 accessionibus ad sententiam quoad fructus, & interesse, respectu quorum nihil poterit Judex innovare, quamùis possit in causa principali, scilicèt sententiam ipsam exequendo, & videndi *Osasch. decis.* 129. *num.* 1. *in fin. Lancellot de attent. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 35. *Giurb. dec.* 81. *& Mastrill. decis.* 99. *&* 224. dicentes, quòd supersederi debeat in reclamatione, donèc liquidatio, & restitutio fructuum facta fuerit, quamùis contrarium decisum annuat peritissimus, & ingerrimus *Consil. Dom. Io: Bapt. Hodier. ad Surd. decis.* 276. *num.* 2. *in fin.* sub die 8. Aprilis 1634. *referente Dom. Cons. Andrea Provenzali*, procedendum scilicèt fore ad expeditionem causæ reclamationis, haud obstante partis objecto, supersedendum esse donèc facta fuerit fructuum liquidatio, & restitutio.

31 Dubitari etiàm contigit in S. C. in causa D. Joan. Baptistæ Benincasa, cum D. Francisco Caracciolo de qua memores fuimus in *Ritu* 166. *nu.* 205. nam, sententiam S. C. qua fuit condemnatus Caracciolus ad faciendam remissionem mercedis juxtà liquidationem faciendam per S. C. esse exequendam prius, quoad liquidationem remorato reclamationis cursu, dicebamus.

Et quamvis doctissimus *Franciscus Andrea* reclamantis Advocatus contendisset, posse procedi in causa reclamationis, quæ sententiæ exequutioni in nihilo officeret; tamèn, me patrocinante prò Benincasa, fuit provisum per *Dom. Reg. & Præsid. S. C. D. Bernardum Zufia, Marchionem Matonti*, quod exequuta sententia S. C. quoad liquidationem, procedatur in causa reclamationis, iterumque confirmatum fuit in Aula S. C. habito colloquio cum Dominis illius de mense Maii 1662. in banca Laviani, & in termini deci-

sum

ſumſtradit *Reg. de Marin. lib. 1. quot. reſol. c. 178. num. 4. & 5.*

32 Sed valeat nè Judex à quo, pendente appellatione taxare expenſas, ad quas victus fuit condemnatus. *Lapus alleg.* 82. affirmativè reſpondet, illum inſequuntur *Marant. de Judic. par. 6. verbo Appellatio, num.* 174. *Duen. regul,* 42. *limit.* 18. *Coppin. deciſ.* 38. *Carav. in Ritu* 298. *nu.* 24. *Anton. Gabriel in tit. de reg. jur. concluſ.* 3. *nu.* 54. *Anna ſingul.* 31.ſic obſervatur de anno 1551.ſubnectens. *Cavalc. deciſ. 15. num. 25. par. 1. Muſcat. in prax. Gloſ. fin. num. 92. Epiſcop. Campan. ad Olivam ſuper Rit. Cur. Archiepiſc. Neap.4. nu. 17. Viſconti in concluſ. jur. verbo, Appellatione pendente.* Sed *Lapi* ſententia non placuit diverſis Europæ Senatibus potiſſimum *Rota dec. 43. aliàs 625. de ſent & re judic. in antiq. dec.25.aliàs* 90. *de re judic, in antiq. & in dec, diverſ.* 722. *lib.* 3. *Bellam. dec.* 382. qui reſtringit in expenſis regiſtri *Fivizz. deciſ. 15. num. 25. Cappell. Tholoſ. in deciſ.* 465. quæ illam admiſit, quando taxatio fieret in continenti, adeò quod *Reg. Rovit,* de illa dubitans, *in pragm. 1. num. 5. de expenſ.* ſubdit, quod quatenus poſſet procedi ad taxationem, illa non exequitur etiàm ſi eſſet ſententiam S. C. à qua penderet reclamatio, in ſequuntur *Anus meus ad Gram. deciſ. 14. ſub num. 2. Anichin de prevent inſtrum. cap. 1. dub. 3. num.* 138. *R. Capyc. Latr. conſul.* 159. *nu.* 20. *t.* 2. *Gratian. to. 1. c. 33. n. 24. to. 2. cap. 349. & tom. 4. cap.* 698. *nu.* 13.

33 Cæterum multa de ſupplicatione congerit hoc in *Ritu Carav.* qui preterea illius probat definitionem, *nu.* 2. quam ex *Abb.* verbis deducit, quamque *Affl.* etiàm collaudat (ſed ab ipſo *Carav.* præteritus) *in deciſ.* 341. necnon *Gratian. in deciſ.*

34 *Marchiæ* 92. *ſub num.* 8, ubi tamèn differentiam conſtituit inter ſupplicationem. Verumtamèn appellationem, ſupplicationem, & reviſionem ejuſdem effectus eſſe, *Seraphin.* apertè docet, *in dec. Rota Romana* 495. *num. 2. 4. & 6. Capyc.* de appellatione, & ſupplicatione loquens, *in dec.*137. *& 144. Gramm. dec.* 15. & *Giurba* de appellatione, & reviſione ſcribens, *dec.Sicil. 30. nu.7. cum ſubſequentib.* nècnon *Leo dec. Valen. 28. num. 3. dec. 42. num. 1. & deciſ. 103. num. 2. & 5. Fontanel. deciſ. Cathal.* 271. & 286. *tom. 1. & dec. 404. num.11. & deciſ.412. tom.* 2. memor *Carav. in hoc Rit. Sola in Conſtit.Sabaud. tit. de mod. & for. ſuppli. Gl. 1. n. 8. & Gl. 2. ex nu. 18. Rebuff. in 1. to. Conſtit. Franc. in præf. ad tit. de ſuppl. q. 9. en num.* 84.

Ac præſertim dicatur proptèr ſupplicationem lis pendere, quemadmodum, & propter appellationem non obſtante contradicente doctrina *Bal. in auth. quæ ſupplicatio, num. 2. C.de precib. imper. offerend.* defendit *Reg. Rovit. in prāg. 39. §. ſimiliter, à num. 8. de offic. procur. Cæſar. Guid. Papa ſingul.* 397. & in illa cauſa in qua ſcripſit *R. Rovit.* edidit *Reg. Tap. deciſ. S.C.* 18. noſquè nonulla tangimus *in rit.* 259. dum extricamus articulum, àn intereſſe rei judicatæ debeatur pendente reclamatione.

Effectu itaque ſecuto, arbitramur aliqualem inter eos terminos conſiderari diſſimilitudinem; ſiquidem appellatio diffinitur, ut ſit provocatio ad majorem Judicem, ratione gravaminis illati, vel inferendi, quam poſt, *Marant.* collaudavimus *in 6. num. 2. tom.* 1. aùt etiàm ad Principem, *l. 1. §. ideſt ff. de appell.* cum ſupplicatio, & recurſus nonniſi ad principem interponatur, quod ex eadem *Seraph. deciſ. 395. num.* 3. facilè deſumitur alteraquè 972. *num.* 15. ob quod nimirum *in ead. deciſ. 495. num.* 5. dici exiſtimamus, recurſum non aliud eſſe quam ſuperioris benignitatem quandam ad removendum ea, quæ perperàm acta fuiſſe, quis ſuſpicatur, prædiſtaque differentia illuſtriùs ſine dubio, putet ex aliis multis in eiſdem *deciſ.Seraph.*cumulatis aſſertionibus, ſimiliter vigebit antenotata differentia reſpectù appellationis, ac reviſionis ſi reviſio à Principe concedatur ut fieri Luſitaniæ *Valaſ.* docet *dec.* 51. non autem ſi remedium ſit extraordinarium, nullo concurrente Principis decreto, cujus teſtis eſt *Giurba adducta dec. 30. nu. 8. & 9.*

36 Illam verò aſſertionem, ſi prohibita appellatione ſit etiam, & ſupplicatio interdicta: an omnes admittant ipſaque utrum ſit vera, nè omitas perlegere, quæ *cit. Rov.* advertit *in* illo *§. num.* 12. *Surd. Conſ. 277. & deciſ. 36. nu. 22. Minad. dec.* 27. nècnon *in Conſtit. aliquibus, 1. notab. nu.* 54. aſſerens, Ritum Magnæ Curiæ auferentem appellationem in cauſa domicilii, non rejicere recur-

37 ſum àc defenſionem, ſequiturque *Muſull. ad Capyc. deciſ. 144. num.* 2. & appellationem denegatam per Magnam Curiam, rejecta allegatione abſentiæ, & petita dilatione non operari, ut recurſus etiàm dicatur prohibitus, cum amici, & conſanguinei valeant adire Principem; recurſuſque virtute admitti, & audiri debeant teſte *R. Carolo Tappia in annot. ad Regni Conſtitutionem*, exordientem, *Contumacem civili, ſupèr verbo, Appellationis remedio, num. 3. & 4. & deciſ. S. C. 17. Danz.ad Gram. dec. 13. à nu.* 11.

R I T U S CCLIII.

ITèm in eiſdem Curiis: & qualibet ipſarum *in* omni cauſa appellationis percedi poſſit ſine libello, & litis conteſtatione, & cauſa appellationis inchoet per aperturam proceſſus.

S U M M A R E R U M

1 *In appellationis Judicio, tres recenſentur obſervationes in M.C.V. probatæ.*

2 *Caravitæ, & Muſcatelli dicta notantur.*

3 *Legis verba nunquam fruſtrà poſita creduntur.*

4 *Apertura proceſſus quomodo ſic facienda, qua præcedente inſtantia, & qua cum partis citatione remiſſivè tangitur.*

1 TRIA obſervanda eſſe, & obſervari conſuevisse in Magnæ, & Vicariæ Curiis, in appellationis Judicio, ſupponunt noſtri *ritus* verba. Primum, nempè, ut ſine libello procedatur; Alterum, ut ſine litis conteſtatione, utquè tandèm cauſa ipſa inchoet per aperturam proceſſus, cujus *ritus* diſpoſitionem duplicari in *ritu* 6. credit *Pro-*

sper Caravita quia, & illic, *sub num.* 8. existimat, verba illa, in eo *ritu* posita scilicet, *causam inchoari per aperturam processus*, idem præsefferre quod in causa appellationis sine libello, & litis contestatione procedatur. Attamen verò, non
2 benè dicere credimus, cum *Muscatello in praxi de appellat. par.* 2. *glos.* 1. *à num.* 13. & affirmamus, eandem particulam de processus exordio, ut illud fit in appellationis Judicio, cum processus panditur, & obsignata acta ad appellationis Judicem delata reservantur, quam ille constituit *ritus*, repetiit iste noster, alias verò particulas, quarum meminit præsens *ritus* min mè pertetigit *ritus* ille 6. verùm alii duo mox sequentes eisdem fere utentes verbis, cum sequens 254. illis utatur nempè, *In Curia ipsa in omni causa appellationis proceditur sine libello, & litis contestatione. ritus* autèm 255. alus, illis puta. *In causis appellationum quæ agitantur in dicta Curia non datur libellus, nec lis contestatur*, ut proptereà dem'rari debeamus, quomodò *Muscatell ea l. Glos.* 1. *sub num.* 13. ex il maverit, tot *rituum* verba, idem insinuantia, non videri superflua, sed aliquid dissimile significare, & quid amplius operari, etenim regula quamvis sit, verba legis; aùt statuti admittere semper interpretationem aliquam, nè frustra
3 addita dicantur, aùt superflue posita, isthæc tamèn generica conclusio; quomodò nostris *ritibus* adaptari possit, non videmus, cum eadem sint omnium formalia verba, idem què sensus, & intellectus, ut proptereè fateri oporteat, verum esse quod milites his in *ritibus* asseruimus contra illorum compilatores.

4 Cœterùm, tres memoratas observantias, sivè potiùs observationes, tribus ist s iu *Ritibus* declarare, curabimus, hèc tantùm scrutaturi aliquid pertingens aperturam processus, scilicèt, quomodò is fac enda, quæ præcedente instantia, & quæ cùm partis citatione ad quarum veram notitiam relegamus Lectorem, ad notata per eundem *Muscatellum indicata Gl.* 1. *à num.* 1. praxim præsertim in ea re passim receptam edocentem, & nos pertingimus super *Ritu* 263. quin dictam processus aperturam consuevisse in Regno esse primum actum, qui fiat in causa appellationis, docet, horum *Rituum*, fultus auctoritate, *Alberic. Oliva sup. Ritu* 36. *Cur. Archiep. Neap. num.* 19. cujus insuper *ritus* verba id insinuant, cum *in §. sed, si appellatur*, dicunt, *& habita copia processus, fit apertura, & datur terminus.*

RITUS CCLIV.

ITem in Curia ipsa in omni causa appellationis proceditur sine libello, & litis contestatione,

SUMMA RERUM.

1 *Dictio, Item, cujus sit virtutis, ostenditur.*
2 *Redarguitur Rituum compilator, quod præfata dictione, Item, usus fuerit in hujus rit. exordio.*
3 *Hujus ritus verbis quamvis contradicere videantur alia verba ritus 244. datur tamen conciliatio.*
4 *Litis contestatio, nec ni in Regno requiratur in causa appellationis.*

1 ISthæc dictio, *Item* cujus *ritus* meminit, continuativa precedentium respectù intentionis disponentis existimatur, quia sic loquendo, intendit ultrò progredi, & disponere, non tamèn est continuativa respectù dispositi, imò sequentem dispositionem prorsùs differre ab antecedenti, insinuat, quin: & diversitatem capitulorum inter quæ ponitur, teste *Gemin. cons.* 67. *sub num.* 3. itaque cum hujus *Ritus* verba, & conclusio, ut in præcedenti diximus, sit eadem, quæ in illo, cer-
2 tè redarguendus videtur compilator, quòd illa usus fuerit in hujus *Ritus* exordio; Vos autèm videtote *Tuscum*, de hac dictione latè edisserentem, deque ejus natura, *in conclus.* 303. *lit. D.* nècnon *Cenedum, post practicas quæstion. sing.* 31. illud præsertim ajentem, quod imperfectam orationem si sequatur, aùt antecedat, præfata dictio repetat qualitates antecedentis orationis, Quod si perfectam sequatur, nec defectivam verbi, tùnc non repetat, sed eandem continuet materiam, ex *Bar. in l. in repetendis, num.* 1. *ff. de legat.* 3.

3 Verbis insuper *Ritus, & litis contestatione*, apertè contradicunt alia verba *Ritus* 244. dùm asserunt, instantiam in feudalibus anno durare in causa appellationis, illamque exordiri à die litis contestationis, itaquè supponunt contestari litem in ipso Judicio appellationis in Regno, nèc ullus, quem viderim, Regnicola horum Rituum contradictionem perpendit, quamvis facilis sit eorum conciliatio, quæquè ex Doctoribus ipsis Regnicolis quoque depromatur, volentibus his nostris *Ritibus* veros tradere intellectus, maximè eodem *Muscatell. ead. Glos.* 1. *num.* 29. insuperquè, in *par.* 3. *Glos.* 1. *num.* 38. subnectente, *num.* 42. praxim consuetam in Regiis Tribunalibus, cum initiatur causa appellationis, utrobiquè autèm affirmat ho-
4 rum *Rituum* virtute non requiri contestationem litis, declarat verò deinceps procedere in forma de jure communi requisita, utiquè verò altèram sic æquipollentèr dictam, nempè, dando, & assignando terminum, ad non posita ponendum, & non probata probandum, quam requiri hoc in Regno admonet, juxtà dispositionem *l. per hanc, C. de tempor. appellat.* aliarumquè legum, quas recenset *Oliva ad Rit.* 22. *Cur. Archiep. Neap. num.* 12. *&* 13. Ex quibus talpa cœciores nùnc conspicere poterunt, quæ sit nostrorum contradicentium *Rituum* concordia, & conciliatio, non secus, àc in prima etiàm instantia diximus in more esse per leges Regni, *super Ritu* 48. & consecutivè subsistere quoquè debeat in appellationis causa, dùm utriusque instantiæ eandem esse naturam, ad hoc ipsum probandum, docet *Alber. Oliva in Ritu Curia, Archiep.* 36. *sub num.* 10. & nos alibi insinuavimus.

RITUS CCLV.

Itèm in causis appellationum quæ agitantur in dicta Curia: non datur libellus, nec lis contestatur.

SUMMA

SUMMA RERUM.

1 *Libellus in Regno requiratur nè in causa appellationis, explicatur.*

2 *Nùm verò in prima instantia.*

3 *Libellus, & litis contestatio qualitèr practicentur in omnibus Regni Tribunalibus, remissivè.*

4 *Judex appellationis, qui pronunciavit male appellatum, & non dixit, benè judicatum, àn confirmasse dicatur primam sententiam, latè inquiritur.*

5 *Sententia, quæ absolvit creditorem ab impetitis per debitorem, qui ad debitum, aliqua ex causa persolvendum, non teneri, postulaverat, àn debitor, ad solvendum fuerit condemnatus.*

6 *Vigore decreti, quo declaratum fuit, capitale alicujus quantitatis extitisse, risico, & periculo debitoris, àn cogi possit debitor ad tertias solvendum.*

7 *Decis. 60. Reg. Roviti, qui expungunt, traduntur.*

Sententia, àn ex causa non deducta, & supèr non petitis proferri possit, præsertìm à senatu Præfecti Prætorio vicem sustinente.

1 IN causis appellationum libello haùd utendum esse in hoc Regno; concluditur præsenti in *Ritu*, aliisq; antecedentibus, quorum tamèn assertio, nedùm juri communi resistit, *in l.1. §.libelli, ff. de appellat.* àt nequè nostro in Regno, ità passim intelligenda venit, quemadmodùm eorundem *Rituum* verba sonare videntur, & *Carav.* opinatur *in Ritu 6.* cum re vera adhibendum esse libellum in ipsa secunda instantia, verius sit, & *Muscatel.* defendit *in praxi de appellat. par.2.gl.debet*, quæ est 1. *num.* 28. àt dumtaxàt de libello juris sollemnitatibus, & requisitis referto, quorum meminimus in *Ritu* 289. non autèm de libello, sic per æquipollens dicto, quem concurrere oportere, non obstante horum *Rituum* verbis, asservimus, & inibi *Muscatell.* ait, qui prætereà ità intelligendos esse præfatos *Ritus* adjungit, atq; ideò requiri instantiam appellantis, attenta forma *Constit. Regni appellationum, & Constit. Jurisperitorum*, asserit, & quippè aliquo concurrente modo per ipsummet enarrato in illius *Glosa* initio, quorum aliquam subingredi vim libelli, constat ex prædictis, atq; *Gl. in cap. si autem, §. si quis in quacunq; vers. sic litis contestatio*, 2. *q.* 6. quam nimirum interpretationem praxi ipsa comprobari adnectit, quod verum esse, nemo, nostra senten-
2 tia, oppugnabit, cum nequè in prima instantia his nostris temporibus adhibendus omninò sit requisita de jure communi continens, sed qualis, qualis petitio, atquè instantia dumtaxàt declarativa voluntatis, comparentis, satis sit, quòd latè extricamus supèr *cit. Ritu* 289. ubi libelli materiam complectimur, quin, & Regni quoquè Siciliæ ultrà pharum mos probat, cujus nobis fidissimus est testis *Marius Muta* adjungens, in eo Regno vocari, & dici per modum postæ, in *decis.* 56. *num.*7. & præseferre illud, quod *DD.* nominant, & dicunt qualem, qualem petitionem, cujus sermonem contexuit *Surd.cons.*204.*num.*6.*lib.* 2. In Curia verò Archiepiscopali Neap. libellus non videtur requiri, cum appellatur ab interlocutoria, ut ex *Ritu* illius Curiæ 36. §. *si verò appellatur*; Rationemquè subiicit *Oliva num.* 13. Itaquè supponit, requiri in appellatione à diffinitiva, cujus contrarium inibi in more esse conspicimus, si de libello loquatur cum requisitis de jure communi, etenim illo in Tribunali, aùt alibi, Juris forma non attenditur in libellis, nequè etiàm in principali causa, similitèr, nequè in secunda, cum utraquè sit ejusdem naturæ, per *Dec. in cap.*
3 *per tuas, de appellat.* qualitèr autèm practicetur libellus, & litis contestatio in omnibus Regni Tribunalibus, miro ordine, enarrat *judex Francisc. Maria Prat, ad Muscat. add. Glos. Debet, ad n.*23. *&* 26.

4 Nudiùs tertiùs non iniucunda orta suit controversia, nùm Judex appellationis, qui pronunciavit, malè appellatum, & haùd dixit, benè judicatum, confirmasse dicatur primam sententiam, & negativè nonnulli affirmabant, quia ex proprietate sermonis, aliud est, fuisse malè appellatum, allud benè judicatum, verba verò sententiæ strictè, ut ad litteram jacent, accipi debent, *Bar. in l. si expressim, col.*2. *vers. quandoquè sententia, ff. de appell. & in l. Aemilius, num.*3. *ff. de minorib.* & *Bart.* verba sunt; *Ultimo nota, quod in causa appellationis, si sententeutia prima est absolutoria, Judex appellationis non solùm debet pronunciare, malè judicatum, sed debet, condemnare, vel pronunciare restituendum, vel quid simile*, & facit *l. cum apud, infrà judic. solu. & in l. Offidius* 1. *de legat.*3. adde *Cardin. cons.* 71. *col.* 2. *vers. Quarto, Panorm. cons.*3. *q.*12. *vol.*2. post eos, *Menoch.cons.* 110. *num.*14. *vol.*2. qui observandum id esse, monet, cum duo hac, malè appellatum, & benè judicatum connexa invicèm videantur, quorum unum, alterum inferre videatur; Ex qua proposita ratione, quia alterum venit in necessariam consequentiam, contrarium, ut satis sit Judicem pronunciasse, malè appellatum, quia censebitur, judicasse, benè judicatum, respondi, ex *Accursio in l. eos, verbo, vel iniustam, C. de appellat.* ubi *Bal. n.*5. *Salyc. n.*4. *Castrens.* 1. *coll. Philipp. Franc.* copiosè *in cap. dilecto, q.* 34. *de appellation. & Peregr. cons.*73. *n.*11. *vol.*1.

5 His concinit sollemnis *Reg. Scipionis Roviti decis.* 60. quod sententia, quæ absolvit creditorem ab impetitis per debitorem, qui, aliqua opposita exceptione, ad debitum non teneri, declarandum esse, postulaverat, debitorem ipsum ad solvendum condemnasse, censeatur, quia sententia nedùm expressa, sed quicquid venit in consequentiam expressorum, continet *Gratian. discept. forens. cap.*833. *num.*28. *&* 29. *Pater de Afflict. controvers. jur. resol. cap.*3. *à num.*12. idem *Reg. Rovit. add. loco à num.* 3. ex *tex, in l. Pomponius, §. sed etsi*, 15. *ff. de procurat. in l. si inter me, & te, ff. de exc. rei judic. in l. si quis rem*, 24. *ff. eodem, Salyc. in l.*4. *num.*1. *vers. ea tamen, C. ubi caus. fiscal.* & conferunt tradita à *Salgad. in labyrinth. cred. p.*3. *cap.*1. *à n.*89. *& in tract. de Reg. protect.* 4. *p. cap.*9. *ex n.*31. *Castill. controv. tom.*5. *c.*194. *n.*34. *Negnerol. alleg.*18. *ex n.*34.

6 Decretum propterèa S. C. quo declaratum extitit, capitale alicujus quantitatis, debere stare

eisico, & periculo debitoris (licèt non injungat debitori solutionem) esse nihilominus exequendum, saltèm quoad solutionem tertiarum decursarum, absq; novo processu, & sententia, scripsit *Consil. Staiban. resol. forens. cent. 2. resol.* 154.

7 *Decis.* verò *memoratam* 60. apud *Reg. Rovit.* expungit *Jo. Jacobus Anichin. in tract. de prevent, instrum. c. 2. q. 2. à num.* 59. tradens, eam nullatenùs posse admitti, nisi creditor antè litem contestatam, vel expressim, vel tacitè prò condemnatione debitoris institerit, illa fretus ratione, quod sententia non nisi super petitis, & super quibus lis fuit contestata, proferri possit, ex *Boer. dec.* 42. *à num.* 13. *Gramm. dec.* 15. *& Muscat. in prax. par.* 1. *Glos. petitur, num.* 55. *&* 56. cum libellus, vel qualis qualis petitio, sol sit, ad quem sententia, tanquàm heliotropium, semper respicere debeat, *clem. sæpè, de verb, signific. l. ut fundus, ff. comm. divid. Vant. de nullit. ex defect. process. num.* 18. *Anichin.* adversùs *Rovit.* insequitur latè *P. de Affl. controv. jur. resol. cap.* 50. *fol.* 449. *& in addit, ad idem caput, pag.* 521. quibus contradicunt tradita à *Gram. cit. decis.* 15. *&* 19. *decis.* 61. *nu.* 29. *& decis.* 103. *num.* 142. *Gram. decis.* 330. *nu.* 2. *Magon. decis.* 53. *num.* 7. *&* 16. *Guid. Pap. decis.* 29. quod Senatus, qui Judicem Præfecti Prætorio fecit, net posset proferre sententiam ex causa non deducta, & *decis. Gramm.* fretus *Jo. Bapt. Asin. in prax. q. §. 3. num.* 5. tradit S. C. secundùm conscientiam judicare, & si altèr judicaret, peccaret, juxta omnes Theologos, & notant *Reg. Rovit. in prag. dispendia litium; nu.* 31. *de arbitr. & Reg. Japyc. Latr. consul.* 9. *num.* 75. *lib.* 1.

RITUS CCLVI.

ITèm servat ipsa Curia, quod appellatio in infrascriptis casibus remittitur: videlicèt quando fit mandatum per ipsam Curiam condemnatorium, vel absolutorium.

SUMMA RERUM.

1 *Licitum est à quolibet gravamine appellare, tùm in civilibus, tùm in criminalibus.*
2 *Appellatio est æmula sententiæ à primo Judice prolatæ, & theriaca contra illius venenum.*
3 *In dubio qualibet appellatio est admittenda.*
4 *Sunt tamèn multi casus, in quibus de jure intercedititur appellatio.*
5 *Soccinus errore lapsus est, dum credidit omnes illos numerari per Speculatorem, nàm alii multi reperiuntur rescripti per alios.*
6 *Quotquot tamèn sint casus, eos ex duplici fonte manare, advertit Reg. Rovitus.*
7 *Quod scilicèt quandoq; appellatio prohibeatur ratione causæ jàm cognitæ, & judicatæ ab ipso Principe, vel delegato cum clausula, appellatione remota, quandoquè verò ratione excellentiæ Judicis, seù Tribunalis.*
8 *Supplicationis, seù reclamationis concessio, àn semper sit gratia.*
9 *Causa sui natura appellabilis si Judici committatur, à quo non appelletur, fit inappellabilis.*
10 *Appellabilis sempèr effecta causa, ità sempèr, & perpetuò erit,*
11 *Appellatio ejusdem est naturæ, cujus est causa principalis, adeò quod si in prima instantia proceditur per horas ità in causa appellationis, cum aliis ad materiam,*
12 *Causa in prima instantia si fuerit expedita, junctis duabus Audientiis Judicum M. C. V. expediri nè duabus classibus S. C. inquiritur, & decis. adducuntur,*
13 *An causa appellationis, & causa primæ instantiæ sint eædem, quoad omnia.*
14 *A præceptis condemnatoriis, vel absolutoriis M. C. & à præcepto facto debitori confesso denegatur appellatio, ad effectum exequutionis impediendæ.*
15 *In causis modicis proceditur sine scriptis, & statur Judicis dicto de confessione partis, quamvìs illa in scriptis redacta non sit.*
16 *Caravitæ effatum, quod prædicta procedant, quotiescunquè præcepta fiant non dato libello, nèc lite contestata, non admittit Muscatell. si confessio esset formitèr facta.*
17 *An de jure vi confessionis factæ coràm Judice possit proferri decretum condemnationis, remissivè.*
18 *Et àn si facta fuerit coràm Judice incompetente, remissivè,*
19 *Quando hoc Judicis præceptum habeat vim diffinitivi, vel interloquutorii, & admittat appellationem, inquiritur.*
Quæ mandata possint fieri inconfessis, remissivè.
20 *In condemnatione pœnæ pro contraventione mandati, quo ordine procedatur, & prò contraventione contrà Neapolitanos, àn exequatur pœna pecuniaria, remissivè.*
21 *Multa de confessione judiciali traduntur, remissivè,*
22 *Sunt, & alia decreta appellationem suspensivam, non admittentia.*
23 *Potissimùm illud expulsionis, & exfractionis à domo, & condemnans ad pensionis domus solutionem,*
24 *Nèc sententia prò alimentis, quod àn sempèr sit verum, tangitur.*
25 *Id quod ampliatur ad causam dotis, ipsiusq; fructuum, & ad sententiam assecurationis dotis, latam ob vergentiam viri ad inopiam.*
26 *Adeò alimentorum causa est privilegio munita, ut in ipsorum legato debitori facto, nullum jus ipsius creditoribus quæratur.*
27 *Nèc admittitur à datione tutoris, & à sententia supèr mercede famuli, cum aliis.*
28 *Nèc à sententia lata ad pias causas, & à solutione decimarum.*
29 *Contrà administratorem loci pii, condemnatum ad reddenda computa, poterit Judex à quo suam exequi sententiam, haud obstante appellatione.*
30 *Quid verò dicendum in quolibet aliò administratore, remissivè,*
31 *In Regno, administratores rerum Universitatis à rationalibus condemnati exequuntur, non obstante appellatione, præstita cautione in casu retractationis.*
Nùm hoc procedat in Ærariis Baronum.
32 *Appellatio non admittitur à determinatione illius, cujus conscientiæ aliquid committitur.*

33 *Nèc*

33 *Nec à decreto, quod hæres ſolvat expenſas funerales, vel ægrotas prò ægroto.*
34 *In cauſa ſyndicatus, àn admittatur.*
35 *Et àn decreto quod expediatur citatio ſuper tenore inſtrumenti.*

1 LIcitum eſſe à quolibet gravamine appellare,
jura exclamant, *in cap.ut debitus, de appellat.cum concord.* tàm in majoribus, quam in mi-
noribus cauſis civilibus, & criminalibus, *cap. de
appellationib. eodem tit. Gloſ.fin.in l.qui reſtituere,
ff. de rei vend. Borrell, par.2. ſumm. deciſ. tit. 33.
num.57. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.6.nu.88.
Conſil. Staiban. reſol.50. num.18. lib.1. Muſcatell.
in prax. S.C. lib.2. par.1. Gloſ. Sententia, num.40.
Viſconti ad Franch. deciſ.141.Battand. in ſua praxi cauſar. crimin. reſol.163. in princ.* eſt enim ip-
ſa appellatio æmula ſententiæ à primo Judice pro-
2 latæ, & theriaca contra illius venenum, *Bal. in
Lunic. C.ſi de moment. poſſeſſ. Rebuff. de appellat.in
præfat. num.78. tom. 3. Reg. Valenz. conſ. 76. n.6.
lib.1. Gravat. ad Veſtr. in prax. Rom. lib. 3. cap.5.
num.11. de Franch. dec. 120. num.5. & dec. 637.
num.5. Duen. in regul. 43. verſ. ſecundo probatur,
& regula 45. Surd. deciſ. 36. num. 5. Anichin. de
praveat. inſtrument. cap.2. dub. 2. num. 129. Novar. in pragm. in rubr. de appellat. num.1. collect.
1. Jud.Prat.lib.1. diſcept. forenſ. cap.1. nu. 60. &
79.* necnon *reſponſ.crimin.6. num. 4. & reſponſ.9.
num.1. & 2.* & nos ipſi *in ritu 6. num. 3. tom. 1.*
ubi meminimus de *Scialoya in prax. forjudicator.
cap.14. num.1.* memore de *Carav. in hoc ritu n.3.*
3 *Donad. de renunc. lib.1.cap.45. num.2.* adeò quod
in dubio quælibet appellatio ſit admittenda, *de
Franch. deciſ.351. num.3. decJ. 367. nu.8. deciſ.
556. nu. 10. Marſil. conſ. 81. nu.4. Bertazol. conſ.
crimin.507. nu.1. vol.2. Thor. p.3. compend.deciſ.
ſect.1. verbo, Appellatio interpoſita, Larrea alleg.fiſcal. tom.1. alleg.109. nu.3.in fin.*
4 Sunt tamen multi caſus, in quibus de jure in-
terdicitur appellatio, eoſque omnes numerari per
*Speculatorem tit. de appellat. §. in quibus autem
caſibus*, credidit *Soccin. conſ.195. verſ.ſub præm ſ.
ſis lib. 2.* At errore lapſus eſt *Soccin.* cum *Specul.
5 cit. in loco*, triginta ſeptem tantùm cumulaverit,
præter quos, & alii multi reperiantur, *Conrad.*
enim *in ſuo Breviario, fol.200.à num.9.* octuagin-
ta complexus eſt, non admittentes appellatio-
nem, alioſque recenſent etiam *Reginel. ad conſtit.
Mediol.cap unico, Gloſ.2. Benint. deciſ. Bonon. 17.
Reg.Tap.in jur. Regn. tit. de appell.* & propriè ſu-
per hoc *ritu, Ricc.collect.245.*
6 Verùm quotquot ſunt caſus, eos ex duplici
fonte manare advertit *Reg. Rovit.* quam ex anti-
quis Practicis Regni habuiſſe, refert, *in §.ſimili-
7 ter, nu.13. de offic.Procur. Cæſar.* Quod ſcilicèt ap-
pellatio quandoq; prohibeatur ratione cauſæ jam
cognitæ, & iudicatæ ab ipſomet Principe, ſive ab
ejus delegato, cùm clauſula, appellatione remo-
ta, quandoque verò ratione excellentiæ Judicis,
ſeù Tribunalis, in quo interpoſita fuerit; nempè,
ſi à Præfecto Prætorio, & ejus officiali. Primo ca-
ſu, quia prohibita appellatione, non eſt prohibi-
ta ſupplicatio, nimirùm, ſi admittere ſupplicationē
pendeat ex mera Principis gratia. Secundo verò
caſu, non ex gratia, ſed jure communi prodeat,
quod nemini ſuum denegat auxilium, quod *Regentis Scipionis Roviti* diſtinctionis caput, ſuppli-
8 cationis, nempè, ſeù reclamationis conceſſionem
eſſe gratiam, inſequuntor *Reg. Sanfelic. dec.6. nu.
20. lib.1. Jo: Bapt.Larrea deciſ.77. num. 3. in fine,
Reg.Marcian. diſp. forenſ. lib.1.diſp.18. nu.6.*quod
improbat noviſſimè *Marotta diſcept.for. cap. 13.
num.35.* ſed ſi benè, vel malè, meum non eſt judi-
cium.
9 Illud tamèn te latere, nolumus, jure quippè de-
fendi alteram, & ſecundam adductæ diſtinctionis
partem, ut cauſa ſui natura appellabilis alicui Ju-
dici à principio commiſſa, à quo ſuæ dignitatis ra-
tione appellari minimè poſſit, inappellabilis fiat,
quam poſt alios admittit *Giurba deciſ. Sicil. 83.
num.9.* non ſecùs, ac cauſa ſemèl facta appellabi-
10 lis ſempèr, ac perpetuò appellabilis dicatur, cen-
ſuit *Rota* coram *Buratto*, inter congeſtas à *Farinac.* eſt *deciſ.537. p.1. tom.1. num.15.* quin, & re-
ſpectu naturæ cauſæ, idipſum dicimus, & conſe-
cutivè, cum appellatio ſit ejuſdem naturæ, cujus,
11 & cauſa principalis, *l.1. ff.an per alium cauſa appellat. & Bar. in ſummar.* nimirùm, ſi cum bre-
viſſimo temporis intervallo in illa proceditur, per
horas ſcilicèt, ut vulgares Regnicolæ, dicunt, ità
in cauſa appellationis procedendum eſſe, dicendū
eſt, & decidit *Franch. deciſ.520. Muſcatell.in praxi, par.3. Gloſ. Inſtantiæ, num. 12. & Riccius collect.620.* & longior terminus in criminalibus non
impartitur, quam ſit datus in cauſa principali, ex
prag.44. de offic. S. C. edita die 19. Auguſti 1542.
& prima cauſa cum termino ordinario terminata,
cum eodem termino ordinario procedi debet in ſe-
cunda inſtantia, *Conſil. Staib. reſol. forenſ. cent.2.
c.154. nu.15. Muta in cap.146. nu. 9. tom.4. Thor.
par.3. comp. ſect.1. verbo, Appellatio*, cum aliis ad-
ductis per *Marium Burg. de modo proceden. ex abrupto cap.33. num.5. & qu.5.n.313.*
12 Hinc cauſa in prima inſtantia ſi fuerit expedita
in Magna Curia de ordine illius Regentis, junctis
duabus Audientiis Judicum, ſi appellari continge-
rit ad Sacrū Conſilium, eodem modo expediri de-
beat, hoc eſt junctis duabus Aulis ipſius S. C. ut
deciſum fuit per Collaterale Conſilium de anno
1633. in cauſa illorum de Palma, liquet ex actis. In
Banca Strinæ. Prout in incidentibus cauſarum
ſervari cernimus, quæ uti ejuſdem naturæ, cujus
eſt cauſa principalis, illius naturam aſſumunt; teſte
de Franch. deciſ.511. n.1. & tractantur etiàm jun-
ctis Aulis, ſicuti cauſæ principales, *de Franch.deciſ.252. Reg.Rovit. in pragm.42. nu.3. de offic.S.C.
& in prag.1. de cauſ. decid.* Vide *pragm.20. to.2.
de ſuſpict. Official.*
Id tamen indiſtinctè non ſervatur, ſed remitti-
tur arbitrio Præſidentis S.C. vel Collateralis Cō-
ſilii, qui, attenta cauſarum, & articulorum quali-
tate, illarum unionem denegant, & concedunt,
prout fuit denegata per Spectabilem Præſidentem
in cauſa, junctis Judicibus duarum Audientiarū
Civilium M. C. expedita, Marii de Bononia uti
ceſſionarii Jo: Jacobi Lagomanici, & Procurato-
ris D.Camilli de Montibus, ſub die 20. Novem-
bris 1621. & confirmatum extitit memoratum de-
cretum per Collaterale Conſilium, *referente Dom.
Reg.Jo:Baptiſta Valenzuela* die 17. Februarii 1622.
pènès Aſcionem, à mandatis Scribam, ut conſtat
ex

ex actis in Banca Actorum Magistri Izzi, pro Amico, de qua meminit *Thor.* rationem subdens, *par.3. compend. decis.sect.1. verbo, causa in prima instantia.*

13 *Georg.* verò *Obrecht in tract. de juram, calumn. cap.* 8. *num.*11. scribit, quod causa primæ instantiæ, & causa appellationis, sit quidèm eadem quoad merita causæ, & respectu rei, de qua agitur; ut addunt *Xamar. de offic. Judic. & Advoc. par.2. qu.9. sub nu.* 59. *Cancer. var. lib,3. cap.16. num.61. de lit. cont. Sayr. ad Matthesil. singul.63. Caldas in l.si curatorem habens, verb. per quod privin. jus recuperat, nu.*42. Sed tamen diversa quoad illa, & separata ea esse judicia, insequitur *Amichin. de pravent. instrum. cap.2. dub. unic. num.* 53. *pag.*194. & ad materiam videndi *Dom.R.Galeot. controv.*34. *lib.2. & Dom.Consil. Marcian. cons.* 4. *lib.*1.

14 Sed redeamus ad nos, *ritus* itaque noster tradit, non appellari à mandatis M. C. V. seù præceptis condemnatoriis, vel absolutoriis, cujus attenta sanctione, à præcepto facto debitori confesso, juxtà terminos *l.si debitori, ff. de Judic.* non licet appellare, ad effectum exequutionis impediendæ, ut notat *Caravit. in hoc ritu*, & dixerat *in ritu* 187. *nu.* 5. ubi nos ipsi scripsimus *num.*4. *Gallupp. in prax. S.C. part.3. cap.4. num.* 33. *Muscatell. in prax.S.C. par.7. Glos. condemnando, nu.*

15 121. tradens hujusmodi confessiones fieri in causis modicis, non excedentibus duas uncias de quibus noster erit sermo *in ritu* 257 & in quibus proceditur sine scriptis, juxtà *cit. Auth. nisi breviores, C.de sent. ex brev. reci.* ubi *Bart.* dicit, habendam esse fidem in his causis Judici afferenti de confessione partis, quamvis illa in scriptis redacta non sit (& videndus *Afflict. decis.21. nu.5.*) in quibus restringitur *tex. in cap. quoniam de appell.* teste *Gabr. Saray. ad Matt.singul.*1. *num.*10.

16 Hæc *Caravit.* non admittit, si in causa, porrecto libello, liteque contestata, in scriptis ordinariè fuisse, processum, ipsumque insequitur *Reg. Sanfel.in prax. Judic. sect.60. nu.* 16. cui non inhæret *Muscat. in add. Glos.condemnando,nu.*121. *vers.Et licet Carav.* si confessio esset formiter facta. Et àn

17 vi ejusmodi confessionis oretenus coram Judice factæ, possit proferri de Jure decretum condemnationis, inquirit, *Covar. var. resolut. lib.* 1. *cap.* 1. *vers.Quinto.* quidvè in criminalibus, *Berc. in cap. de bis. de accusat. Paschal. de patr.potest. p.3. c.4.*

18 *num.* 70. quidvè si facta illa sit coram Judice incompetente. *Valasc. consult.Lusitan.65. nu.5. Afflict. decis.* 175. *Cavall. commun. contr. commun. quæst.*18.

19 Quando verò hoc præceptum habeat vim diffinitivi, vel interlocutorii, ac possit impediri per appellationem, revocari, extricant *Marant. in prax. part.6. tit. Demùm fertur sententia, num. 6. &* 28. *Muscatellus in prax. par.6. Glos. petitur, sub nu.* 32. praxim observantiæ hujus Ritus tradens, *Gravat. ad Vestr. lib.7. cap.1. num.21. Ann. alleg.* 82. *num.* 4. & hujusmodi præcepta, non nisi interlocutoria esse *Caravit.* probat *num.4.* à quibus decretis interlocutoriis, nisi vim retineant definitivæ, haudquaquam appellari, defendimus supèr *rit.127.tom.1.* nec dici potest isthæc mandata vim diffinitivæ habere, cum alia sententia non subsequatur, nàm ex *cap.20. Conc. Trident. sess.24. de reform.* apertè constat, ut diversa poni, decretum habens vim diffinitivi, & alterum, complectens gravamen irraparabile per diffinitivam, *Christin.* post alios, *dec. Belgic.* 17. *nu.* 5. *lib.* 2. & si replicetur, unum illorum satis esse, ut appellare liceat, respondemus, id subsistere Jure *Concilii* prædicti, non hujus *ritus*, in quo tùnc denegare appellationem placuit Reginæ Joannæ, & quæ mandata possint fieri in confessis. Videas *Glos. in l.debitoribus, ff. de re judic.* & in condemnatione pœ-

20 næ pro contraventione mandati, quo ordine procedatur, me docet *Reg. Sanfelic. dec.*142. *nu.*3. & pro contraventione contra Neapolitanos, an exequatur pœna pecuniaria, idem *Reg.* tradidit, *decis.35. num.* 34. & multa de confessione judiciali

21 exararit *Gallupp.* videndus *in prax. S. C. p.* 2. integro *cap.*21. *Avus meus ad Capyc. dec.71, à nu.1, & dec.179. à nu.1.*

22 Sunt, & alia decreta appellationem suspensivam non admittentia, quorum aliqua hoc in *Ritu* meminisse, contenti erimus, potissimùm, illud

33 expulsionis, & exfractationis à domo, *Bar.in l.* 1. *C. de stud. lib.11. Bal. in l.unica, C. si de moment. possess. Gramm. cons. civil.* 111. *in fin. dec.* 58. *num.*15. *Bars. dec. Bonon.* 115. *num.*10. *Caroc. dec.*19. *num.*34. *Castill. dec.* 42. *Muta ad Consuet. Panorm. cap.70. num.27. Reg. Sanfelic. dec.127.n.* 3. *in fin. & dec.132. num.3. p.1. & in prax. Judiciar. sect.60. num.30. Ricc. dec.272. par.2. Novar. in Rubr. prag. de appellat. num.* 61. & diximus nos ipsi in *Rit.*101. *sub num.*13. *tom.*1. quin, nullo modo licere fabro taliter damnato ad instantiam Doctoris, cui impedit studium, appellare, scripsit *Salgad. de protest. Reg. p.3. cap.1 num.* 66. quem insequitur *Fontanell. decis. Cathalon.* 503. *num.* 5. *lib.* 2. nèc retardatur decretum, condemnans ad domus pensionem, *Thor. voto decis.* 64. *tom.*1.

24 A sententia quoquè pro alimentis, appellationem non dari, neq; in integrum restituti nem, colligitur ex *l.si quis à liberis, §. si vel parens, ff. de liber. agnoscend. & l. si neget, ff. eodem, tit. Affl. dec.152. Fontanel.dec.296. num.6. tom.1. Carocc. except.44. num.8. Philip.Knipiseh.in tract.de fideicom. familiar. nobil. cap.11. de alien.fideicom. familiar. num.316. Caren. resol.21. num.1. Calvin. de æquit. lib.1. cap.72. nu.22. Cujac. lib.6. observ. cap.29. Surd. de aliment. p. 8. priv. 60. & 96. Leoncill. de privil. pauper. privil. 22. num. 31. Reg. Sanfel. dec.152. lib. 1. & in addit. Reg. Marcian. disput. forens. lib.1. disp.18. num.27. Viv. dec.73. num.4. Christin. dec. Belg.160. num. 11. lib. 3. Jo. Guttier. pract.qq. lib.1. q. 106. Reusner. dec. German.9. num.7. lib.2. Donad.de renunciat.lib.1. cap. 4. num. 72. Gizz. ad Capyc. Latro dec.* 119. *num.* 24. *lib.*1. à quibus dissentiunt *Bars. dec.69. num.* 18. & alii, quorum opiniones conciliant *Verall. dec.14. 38. & 98. lib. 1. Milan. dec. 5. à num. 32. lib.1. Avus meus ad Gramm. dec.58. num.15. Borrel. p.2. summ.decis.tit.* 33. *à num.* 374. *Rosa dec.* 537. *sub num.* 8. *p.* 1. *tom.* 2. *in recentor.* notans, illam passim concedi à decreto illorum denegationis, *Cacheran. dec.25. num.* 20. amplians ad cau-

25 sam dotis, id, quod insequitur *Gratian.dec.March.* 72. declarans, procedere in sententia lata pro dote mulieris viduæ, aùt pauperis, ut exindè possit nubere, vel se alere, & itèrùm tradit *dec.*

214. num.18. & confirmant Viv.opin.57. à num.3. p.1. Affl.dec.216. num.1. & ibi Urſill. num.3. Ruginell.de appellat. cap. 2. verbo, Exequutio ſententiæ, num.23. Bald. Novell. in tract. de dote,par.9. privil.7. num.3. tom.9. Barboſ. in l.1. par.2. num. 57. ff. ſolut. matrim. Epiſc. Genuenſ. in pract. Eccleſ. q.319. Menoch. de acquir. poſſeſſ. remed.4.nu. 829. Sigiſmund. Scacc. de appell.q.17. limit.18. n. 3. & lib.1. de Judic. cauſ. civil. cap. 97. num. 42. Borrell. add. tit.33. num. 763. Palat. Rub. in cap. per veſtrat, §.15. col.fin. de donat. int.vir. & uxor. nu. 3. & non impediri ex appellatione exequutionem ſententiæ aſſecurationis dotis, ob vergentiam viri ad inopiam, ſcripſit Reg.Sanfelic. cit. dec. 132. tom.1. & inſequitur Papar. in prax. tit. 3. de aſſecur. dot. ſub nu. 15. nèc per appellationem impediri fructuum dotis ſolutionem, notavit Lancell. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 24. à num.2. poſt Affl.deciſ.93.

26 Ad hoq; alimentorum cauſa eſt privilegio munita, ut in ipſorum legato debitori facto, nullum jus illius creditoribus quæratur, notabilitèr monet Bal. in l. legatum in annos, in 2. lectur. ſivè in addit. verſ. quidam tenent ff. de capit.diminut. Reg. Sanfel. add.ſect.60. num.32.verſ.Corollarium; Utrùm, & quando cauſa alimentorum dicatur pia, extricat Paul. Chriſtin. deciſ. Belgic. 160. volum.1. Et notandum, majora nobilibus conſtituenda, & taxanda eſſe alimenta, l.1. §. mulier, l. habitatio 4. §. ſervis, ff. de vent. in poſſeſſ.l.ſed etſi quid is, §. mancipiorum, ff. de uſufruct. l. cum plures, 12. §. in primis, l.tutor, in princip. ff. de adminiſtr. tutor. Tiraq. de nobilit. c.20.num.143. Coler. de proceſſ. exec. par.2. cap.3. num. 120. Munoz de Eſcobar. de ratiocin. adminiſtr. cap 22.num. 52. Petr. Frits. de nobilit. concl.23. lit. K. Nolden. de ſtatu nobil.c.13. num.93. qui non tenentur comedere allium, cepas, panem atrum, ſabaceum, caſeum putridum, & alia cibaria, propria ruſticorum, Surd. de aliment. tit. 4. q.18. num. 1. Tiraq. add.loco, num. 143. Philip. Kniſpſch in tract. de fideicomm. familiar. nobil. c. 7. de fine fideicommiſſ. familiar. n. 42. & 43. Avus meus ad Capyc. deciſ90. n.5.

27 Nèc admittitur appellatio à datione tutoris, Leo deciſ. Valent.151. lib. 2. & à ſententia ſupèr mercede famuli, Ann. ſing. 42. Maraut. de ordin. Judic. par.4. diſt.9. num.197. Gratian. dec.53. num. 2. & 78. num.21. Scacc. de Judic. lib. 2. cap.5. n. 173. Milan. deciſ. 16. num. 53. lib.1. Reg. Sanfel. deciſ.132. num.4. in fin. quod in paupere operario carente, undè vivat, admittit Bonac. de famul.q. 222. ſed non placuit Gratiano add.dec.53.Rodoan. in tract. de ſymon. par. 2. cap. 25. cùm paupertas in famulis præſumatur, Maſcard. de prob. concl. 1154. num.1. lib.3. dummodò intrà triennium ſalarium petatur, reſtringunt Duen.reg.206. & Rebuff. ad leges Galliæ, tit.de ſentent. proviſ. art. 3. Gloſ. 7. nam, elapſo triennio, illius petitio non admittitur, Flor. de Men. variar.lib.1. q.8.§.2. nu. 41. P. Rebell. de oblig. inſtit. par.2.lib.4.q.13.Martin. à Coſta in add. ad tract. libellorum, annot.79. num. 3. & per annum tantùm, notat Avus meus ad Capyc. deciſ.163. & Romæ, biennio præſcribi, ſanxit Bulla Pii V. 33.in Bullar. fol.973.cujus meminit Gratian. add. deciſ. 53. in foro tamen fori, declarant Cald. Pereyr. de empt. cap. 24. num. 63. Flor. Men. add. q.8. §.2. nu.22. Sanch. de matrim. lib.7. diſp. 37. num. 17. Cevall. in tract. de cognit. per viam violentiæ,par.2. q.113.& 114.

28 Nèc à ſententia lata ad pias cauſas, quoad remorandam exequutionem, Rebuff.ad Conſtit.Regn. Franc. tract. de ſentent. proviſ. num.38. to.1. Gratian. deciſ.100. num.6. Danz. de pugna DD. tom. 1. tit.de legat. piis, c. 4. num. 17. Tiraquell. de privil. piæ cauſ. priv. 153. Conſil. Staiban. cent. 2. reſol. 108. num. 12. in qua lepidè inquirit, nùm illa concedatur à ſententia, qua laicus fuit condemnatus ad ſolvendum decimas alicui Eccleſiæ, quod declarant Viv. deciſ. 73. Avus meus ad Gramm. deciſ.58. num.15. Camill. Borrell. & DD. ab ipſo adducti, par. 2. ſumm. deciſ. tit. 32. à num.216.

29 Hinc contrà adminiſtratorem loci pii, condemnatum, ad reddendas rationes ſuæ adminiſtrationis, poterit Judex à quo ſuam exequi ſententiam, haùd obſtante provocatione, & appellatione, Ruginell. de appellat. §.2. cap.3. num.56. Scacc.eodem tract. de appellat. lib.3. cap.2. q.17. limit. 29. Novar. deciſ.48. Lancellot. de attent. p.2. cap. 12. limit.19. Maufred. lib.2. pract. concluſ. ſupèr attent. concl.112. Dom. Reg. de Marin. ad Reverter.deciſ.
30 518. num. 1. quid verò dicèndum in quovis alio adminiſtratore, inquirunt Caval. de tutor. & curat. num.222. Lancell. d. cap.12. limit.19. Scacc. q. 17. limit. 29. num. 1. Eſcob. de ratiocin. cap. 4. num.5.

31 Quod nos ſcimus ſervari inviolabilitèr in Regno, eſt, quod ſi Adminiſtrator rerum Univerſitatis à Rationalibus electis, ad ejus computa videnda, fuerit ſignificatus, ſeù condemnatus ad ſolvendum aliquam ſummam, exequitur realitèr, & perſonalitèr, juxtà prag.21. de adminiſtr. univerſit. non obſtante appellatione, præſtita cautione in caſu retractationis, De Franch. deciſ.347. Capiblanc. de Baron. par.1. prag.16. à num. 81. & par.2. cap.92. à num.1. cujus meminit Thor.par.3. compend. deciſ. ſect.1. verbo, Appellatio, Novar. in pragm.37. de offic. Procur. Cæſar. & deciſ.52. Reg. de Marin. ad Revert. dec.518. num.2. inquirentes, num hoc vendicet quoq; locum in Ærariis Baronum; & memorata municipalis ſanctio juri communi concinit, Jul. Ferret. in tract. de gabell. publican. & vectigal. num. 381. Bal. conſ.434. vol.3. Aymon. Cravett. conſ.3.n.1.

32 Sed àn admittatur à determinatione illius, cujus conſcientiæ aliquid committitur, negativè ſimplicitèr reſpondet Corn. 349. ſub nu. 6. Angel. de Petrut. in repet. l. 1. poſt num. 366. ff. de jure jur. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 15. ſub num. 3. Paul. Rub. reſol. practicab. cap. 21. num. 58. Aldetrete de Religioſa diſciplina tuenda lib.2. cap. 28. num. 23. Salgad. in labyrinth. creditor. par.3. cap. 13. à num. 36. Franc. Maria Prat. lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 11. num. 16. & Thor. latè par.3. compend. deciſ. ſect. 1. verb. appellari àn poſſit. Et quid in cauſa alicujus conſcientiæ, commiſſa, inquirit Seſſe dec. Belgic. 32. vol. 1.

33 Nèc à decreto quod hæres ſolvat expenſas funerales, vel erogatas pro ægroto, Ruginell. in tract. de appellat. cap. 2. num. 20. & 21. Rebuff. in tract. de ſent. proviſio. in præfat. num. 39. caſu

2.col.

2. *col.* 1. *pag.* 229. *Borrell. tom.* 2. *summ. dec. tit.* 33. *de appellat. num.* 378. *Sigismund. de appellat. q.* 17. *limit.* 45. *num.* 1. *P. Fragos. tom.* 1. *de Regimin. Reip. par.* 1. *lib.* 8. *disp.* 24. §. 9. *à n.* 161. sicuti, nèc à decreto de aperiendo testamentum, *Bar. & Cast. in l. quisquis, Cod. quor. appell. non recip. Rebuff. de appell. art.* 9. *Glos. unic. num.* 10. *tom.* 3. *Menoch. de adipis. poss. remed.* 4. *num.* 7. *Marant. p.* 6. *act.* 2. *princip. verbo, Et quandoque appellatur, limit.* 9. *n.* 322.

34 In causa Syndicatus nequè appellationem admitti, ex *l. nulli*, ubi *Glos. & DD. C. quorum appel. pragm.* 1. *de Syndic. offic.* docent *Marant. in spec. rub. cit. quandoque appellatur, nu.* 204. *Muscat. in prax. S. C. lib.* 2. *par.* 1. *Glos. Sententia, à nu.* 166. *Balb. dec.* 468. *Ruginell. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 882. *Carpan. ad constit. Mediolan. to.* 2. *cap.* 35. *Mastrill. de Magist. lib.* 6. *cap.* 12. *nu.* 12. *Reg. Rovit. in prag.* 1. *num.* 25. *de appell.* & declarat *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 1. *verbo Appellatio àn debeat admitti, & verbo, Appellatio interposita à sententia*, ad finem retardandi exequutionem sententiæ, ex *Carrab. sing.* 16. deducit *Muta in cap.* 7. *Regis Martini, num.* 154. *tom.* 3. *Fragos. de regim. Reipub. tom.* 1. *par.* 1. *lib.* 7. *disput.* 23. §. 1. *à num.* 20. *& disput.* 24. §. 9. *num.* 154.

35 Et tandèm inquirimus, àn illa detur ad interlocutoria, interposita per M. C. ut expediatur citatio supèr tenore instrumenti, negativè decisum tradit. *Thor. voto* 84. *num.* 295. *par.* 1. & videnda scripta à *Præs. Merlino lib.* 1. *controv. forens. cap.* 74., & à nobis ipsis *in Ritu* 166. Benè tamèn interponitur ab indebita citatione, *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo, Appellatio, de Angelis in Prato. C. in l. si Clericus, C. de Episcop. Aud. n. fin. Danz. ad Gram. decis.* 35. *n.* 36. & qualis hoc casu fiat decretatio à Domino Præside S. C. & quomodo, & quando impleri illi debeat, indicant *Anichin. de prævent. instr. cap.* 2. *dub.* 4. *nu.* 126. *P. Affl. controv. cap.* 48. *num.* 63.

RITUS CCLVII.

ITèm in causis duarum unciarum civilitèr petitarum, non appellatur.

SUMMA RERUM.

1 *Vetat Ritus prò modica summa ad Judicem superiorem provocari, & ratio redditur.*
2 *Usu iste Ritus comprobetur nè, contentio videtur inter Marant. & Carav.*
3 *Praxis inolevit, ut sententia M. C. V. infrà duas uncias hodiè exequatur absq; cautione, & sententia admittitur, non remorata exequutione sententiæ vel decreti.*
4 *Quæ verò sint causæ breviores, & minimæ, indicatur, remissivè.*
5 *Uncia cujus sit valoris.*
6 *Non conceditur appellatio suspensiva à sententiis M. C. V. continentibus summam ducatorum centum quinquaginta infrà, vigore pragm.* 3. §. 4. *de offic. S. R. C.*
7 *Quid in sententiis Regiarum Audientiarum.*
8 *Errant nonnulli credentes, ex mem. pragm.* 3. §. 4. *corrigi hujusce Ritus sanctionem.*
9 *Sententia non specificans quantitatem, sed solum speciem, seù factum æstimabile, comprehenditur sub cit. pragm.* 3. §. 4. *dispositione.*
Quid si lite pendente recipiat majorem æstimationem.
10 *Si quantitas cum interesse excederet summam ducatorum centum quinquaginta, sententia non exequitur.*
11 *Non verò, si cum expensis, quantitas condemnatoria excederet metam appellabilem.*
12 *Quod si sententia contineat duas, vel vigintà quinque uncias, nèc plus, nèc minùs, àn exequatur.*
13 *Antefatum, attenta Reg. Pragmatica, quomodò liquidari debeat in dote ducatorum quatuormille.*
14 *Quid si sententia excedat in modica quantitate.*
15 *Actor valeatnè in præjudicium appellationis interpositæ, renunciare quantitati excedenti metam appellabilem.*
16 *Causa ducatorum mille, si cum interesse ascendere possit ad ducatos bismille, ex Reg. Pragm. debet expediri, junctis duabus classibus S C.*
17 *Actor, si in ipsomet libello, ante sententiam, petierit condemnari Reum infrà summam, remittens plus debito, sententia non obstante appellatione, exequitur.*
18 *Si diversæ summæ fuerint cumulatæ in eodem libello, ex diversis actionibus profluentes, si quælibet in se vigintiquinque uncias non excedat àn appellationem admittant.*
19 *Si cum minimare, in qua non datur appellatio, sit mixta aliqua res magna, àn executio concedatur, quoad partem inappellabilem.*
20 *Ut possit à sententia appellari, vel non, attendi debet quantitas in sententia contenta, non in libello petita.*
21 *Cognitio incidentis utrùm sententia appellationis suspensivæ capax sit, spectet nè ad Judicem à quo?*
22 *Exequutio sententiæ, seù decreti M. C. V. infrà summam, quæ, non obstante appellatione, conceditur, an admittatur, si de nullitate fuerit dictum.*
23 *In Curiis Ecclesiasticis plures sunt casus, in quibus per appellationem non retardatur exequutio.*
24 *Præsertim, ne detur, nisi devolutiva, à collatione Parrocchialis.*
25 *Nec ab excommunicatione, cum aliis ad materiam.*
26 *Sed àn recipiatur à decreto visitationis, & correctionis morum.*

1 VEtat *Ritus* pro modica summa, ad Judicem superiorem provocari, & proindè negat appellationem in causis duarum unciarum; finis, ni fallor, est, nè lites in longum protrahi videantur, ac tradita per *Rebuff. in Comm. ad Constit. Franc. in tract. de sentent. exequu. artic.* 12. *Glos.* 1. *nu.* 5. *vol.* 1. *Ruginell. in tract. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 604. *in verbo, Modicum*, & quæ mutuis conventionibus finiri possunt, in controversiam sæpiùs reducantur, & plùs expendatur, quam va-

leat

leat tota causa, *l. mediterranea*, *Cod. de ann. & tribu. lib.* 10. *Auth. nisi breviores*, *C. de sentent. ex brev.recit.Novar. in prag.6. collect.7.num.5. de appellat.* quæ fori facies esset, Magistratus in nullius momenti re deditos, intueri, & gravissima quæquè negligere? Nolo tamèn ego, ut minima despiciantur, & jus suum, quantumlibet exiguũ alicui prætereatur; Oculi .n. Principis, ejusq; Judicum cuncta perlustrant, sed prudentiæ sunt, & ut, par est, judicia proferenda.

Verumnè graviorem efficere videar hanc rem,
cujus tenuitas per se patet: quæ sit hujus *Ritus*
observantia, explicamus; Etenim si usus iste *Ri-*
2 *tus* comprobetur, contentio videtur intèr *Ma-*
rant. in pract. p. 6. vers. Appellatio, verbo, 21. *li-*
*mit. num.*356. *& Carav.* qui *Marant.* facile redar-
guit in hoc *Ritu sub num.* 1. quàmvis modestis
utens verbis;reverentèrque loquens,& *Carav.* con-
tra *Marant.* inhæret *Borrel.p.2.summ. dec.tit.* 32.
de sent. execut. à num. 31. quin, & veram *Carav.*
perquirens in hac re sententiam, intricatè fatur
distinctionemquè admittit illam qua potius defen-
ditur assertio, *Marant.* quam impugnetur, ait
enim, praxi obtentum esse, nè appellatio suspen-
siva admittatur in causis duarum unicarum, vir-
tute hujus *Ritus*, utiquè verò devolutiva, cujus
quippè distinctio divinativa citiùs, quàm vera
censenda est, præsertim quia verbis *Ritus* refraga-
tur simpliciter, absoluteque negantibus appella-
tionem in eo casu. Attamèn, si illa concedatur,
utique vera scripsit *Marant.* usu non vidisse pro-
bari inquiens, ut illis in causis appellatio detur
quandoquidem, remota & non impedita senten-
tiæ exequutione, corporeo sensu vidit denegatam
appellationem, nihil curans, & perquirens si,
illa non obstante, agitetur causa in secunda in-
stantia.

3 Vera tamèn praxis inolevit, ut sententia M.C.
infrà duas unicas hodiè exequatur absque cau-
tione & appellatio licet admittàtur, illius non
remoratur exequutionem, ut testantur *Reg. San-*
*felic.in novis. add. ad decis.*94. *to.* 1. *Auus meus*
ad Capyc. decis. 92. *num.* 1. *Episcop. Ricc. collect.*
183. *par.* 1. *Muscatel. in prax. S.C. lib.* 1. *par.* 7.
Glos. condemnando num. 116. omnes hujus *Ritus*
memores, cùm .n. in minimis injustitia reperiri
possit, sicuti, & in majoribus, meritò, & in il-
lis cadit appellatio, *Scacc. de appellat quæst.* 17.
limit. 40. *num* 17. *ad fin. Girard. singular.* 19.
num. 3.

4 Quæ verò causæ breviores, & minimæ dican-
tur indicant *Scacc. de Judic. caus. civil. lib.*1. *cap.*
53. *sub num.* 15. *Marchesan. in tract. de commiss.*
par. 1. *commiss.* 2. *avocat. causa cap.* 1. *num.* 9.
Menoch. de arbitr. Judic. cas. 72. *num.* 10 11. *Ma-*
rant. cons. 34. *Auus meus ad Gramm. decis.* 34.
à n. 24. & diximus *in rit.* 115. *t.* 1.

5 Unica verò cujus sit valoris? scias *Jo. de Anan.*
in cap. statuimus, *propè num.* 17. affirmare, unci-
am, nisi de libra auri loqueretur nàm illa septua-
ginta duobus constat aureis Addo *Olivam ad Ri-*
tum Curia Archiepiscopalis Neapol. 25. *num.* 2.
nosque admittimus, libram Romanam duodecim
uncias habuisse, scilicèt dragmas 96. post *Georgi-*
um Agricolam, *in lib.* 4. *&* 5. *de mensurit*, *&*
ponder. atque *Covarr. in tract. collationis veteum*
numismatum cap. 2. *sub num.* 4. & sic vetus un-
cia Romanorum octo dragmatum erat, eandem-
que cum illa esse, qua nunc utimur, auctoranti-
bus *Leonardo Portio*, *Alcitato*, *& Budeo*, exarat
Covar. eod. in cap. 3, *nu.* 1.

6 Nequè conceditur appellatio suspensiva ab alia,
quamvis sententia M. C. V. à ducatis centum
quinquaginta infrà, quarum exequutio non re-
tardatur, præstita tamen cautione, ut *in prag.*
3. §. 4. *de offic. S. C.* cujus conditor fuit Don Pe-
trus Alfan de Ribera, Dux de Alcalà, proùt sen-
tentiæ Regiarum Audientiarum, Calabriæ idrun-
7 ti, Bari, Aprutii, & Basilicatæ à centum duca-
tis infrà, aliarum verò Audientiarum à ducatis
infrà, aliarum verò Audientiarum à ducatis quin-
quaginta, vigore *prag.* 7. 8. *&* 9. *eod. tit. de of-*
fic. S. C. quarum meminit *Auus meus ad memor.*
Capyc. decis. 29. *sub num.* 1. Undè male sentiunt
nunnulli, credentes, ex *mem. prag.* 3. §.4. hujus
8 *Rit.* corrigi dispositionem, qui suum robur reti-
net in casu, de quo loquitur, teste *Ricc. in add. col-*
lec. 133. modo quo diximus.

9 Hæcquè locum vendicare, Etiamsi sententia
contineret rem, quæ non esset majoris estimatio-
nis, advertit *De Franch. decis.* 308. & ibi *Viscon-*
ti quem insequuntur *Reg. Sanfel. in add. novis.*
ad decis. 94. *vers. & à sententia tom.* 1. *Ricc. in*
memor. collect. 183. quamvis illa reciperet, lite
pendente, majorem æstimationem, *Borrell. in*
summ. dec. tit. 41. *n.* 8. *to.* 1, *Gallupp. in prax. S.*
C. par. 3. *cap.* 8. *nu.* 47.

10 Verùm si quantitatis principalis interesse, vel
fructus liquidandi, lite pendente, decursi exce-
derent metam appellabilem, eum principali sorte
appellatio concedenda esset, notant *Marches. de*
commiss. tom. 1. *tit. de commiss. appell. in Rom.*
Curia, par. 1. *cap.* 5. *num.* 56. *Gratian. dec.* 226.
nu. 4. post alios, *Quesada dissert. quotid. jur. dis-*
sert. 11. *num.* 56. *Ricc. cit. collect.* 183. *Gallupp.*
add. loco, nu. 48.

11 Sed expensas litis non accumulari cum quan-
titate condemnatoria, ad constitutionem metæ
appellabilis determinavit Senatus Sabaudiæ teste
Ant. Fabr. in Cod. lib. 7. *tit.* 15. *diffin.* 16. con-
firmant *Toudut. de prævent. par.* 2. *cap,* 61. *num.*
16. *Marchesan. in tract. de commiss. appell. super*
divers. cap. 28. *num.* 30. *pag.* 300. *in* 2. *edit. P.*
Fragos. to. 1. *de regim. Reipub. p.* 1. *lib.*8. *disp.*24.
§. 1. *num.* 62.

12 Quod si sententia M. C. V. contineat duas,
vel vigintiquinque uncias, nèc plùs, nèc minùs
etiàm sub nostri *Ritus*, vel *memor. pragm.* 3. §. 4.
sanctione respectivà comprehenditur, *De Franch.*
decis. 703. *Reg. Rovit. super eadem pragm.*3. *num.*
11. *Franch. de Petr. cons.* 33. *num.*10. *Auus meus*
ad Capyc. decis. 29. concinitque *Reg. Hectoris Ca-*
13 *pyc. Latro decis.* 49. *lib.*1. ad intellectum *pragm.*
1. *sub tit. de donat. propt. nupt.* disponentis, quod
pro dotibus ducatorum quatuormille infrà, ante-
fatum sit tertia pars dotis in virgine, & medietas
tertiæ partis in vidua, & pro dotibus à ducatis
quatuormille, ad decem mille, sit quarta pars in
virgine, & medietas quarte partis in vidua, quod
si dos fuerit ducatorum quatuor mille, nèc plùs,
nèc minùs, esse antefatum tertiam partem in virgi-
nè, & quartam in vidua decisum *R.Cap. Latro* testa-

tur in S. C. de anno 1636. in Banca Solatii, de qua decisione meminit, eamque scribit Thor. in compend. decis. par. 3. sect. 2. verbo, Quarta, seù antefatum. Idem adduci potest in furto commisso in augustali, vel in unica, quod judicatur, ut infrà, ad pœnam irrogandam, Campagn. in cap. ad hoc nu. 7. de furt. quem refert Avus meus add. loco, & de subscriptione testium, loquitur Frezz. de præsent. instrum. p. 4.

14 Quid verò si excedat sententia summam in modico, exequi nè debeat? negativè ex Rebuff. tradit Caravit. in hoc ritu num. 7. quem insequitur, & refert Bursat. cons. 167. n. 41. vol. 2.

15 Sed apud eundem de Franch. decis. 141. controversum fuit an valeat Actor in præjudicium interpositæ appellationis, interesse sibi restringi, exposcere, & renuntiatio quantitatis, excedentis metam appellabilem, jure subsistat, & negativè resolutum fuit, id quod insectantur Anna singul. 468. & 469. Reg. Rovit. in cit. pragm. 3. num. 8. de offic. S. C. Masull. ad Capyc. dec. 17. num. 2. & sub num. 9. Muscat. in prax. civil. Glos. condemnando, n. 109. & 117. Reg. Tap. lib. 3. Jur. Regn. super Const. Instrumentorum robur, pag. 158. Reg. de Marin. ad Reverter. decis. 49. in fin. Consil. Hodiern. ad Surd. decis. 143. num. 6. Regens Marcian. tom. 1. disp. 16. num. 22. & decisum tradit Gutterius de actibus jurat. tract. tom. 3. par. 1. c. 5. num. 24. Horat. Carpan. super stat. Mediolan. c. 25. pag. 221. Avus meus cit. loco sub num. 1. in-
16 quirens, si causa sit ducatorum mille, sed una cum interesse, ascendere possit ad duos, àn fiat junctis duabus aulis quasi duorum mille, ex Reg. pragm. & Avi mei meminit Visconti ad Franch. cit. dec. 141. & affirmativè in hoc respondet, cum Anna singul. 456.

17 Memoratā tamèn de Frranch. asse clariiq; doctrinam restringimus, si ipsomet libello, antè sententiā Actor petierit, condemnationem faciendam esse infrà talem summam, nempè, ducatorum centum quinquaginta, remittens, seù renuncians plus debito, tùnc namque sententia, haùd obstante appellatione, exequeretur, ex Reg. Rovit. cit. loco, nu. 317. Maldonat. in sua sylv. resp. 15. qu. 7. num. 7. Mocc. in sylv. c. 17. nu. 28.

18 Quin diversæ summæ cumulatæ in eodem libello, ex diversis actionibus profluentes, si quælibet in se vigintiquinque uncias non excedat, appellationem non admittunt, Tondut. de prævent. par. 2. cap. 61. num. 8. & 12. Scacc. de appellat. qu. 17. limit. 6. membr. 9. num. 17. Salgad. de Reg. protect. par. 2. cap. 7. ex num. 68. Bovadill. in polit. lib. 3. cap. 8. num. 222. Reg. Rovit. add. loco, num. 12. in fin. D. Petr. Quesada differt. 11. nu. 68. Præs. D. Gregor. de Gavaver. dec. 28. nu. 7. & videnda tradita ab Alex. cons. 97. lib. 7. Tiraquell. de retract. to. 2. §. 2. num. 22. Cabed. part. 1. decis. 31. à num. 1. Reg. Marcian. add. disput. 16. num. 8. undè si cum
19 minimis, in quibus non datur appellatio, sit mista aliqua res magna, adhùc denegatur appellatio, quo ad i lam, dummodò utraque summa sit separatim petita, ut propterea possit dari executio, quoad partem inappellabilem sicuti accidere potest in sententia condemnante ad possessionem, & ad fructus, nam conceditur appellatio; quoad fructus, & negatur, quoad possessionem, R. Capyc. Latr. consult. 88. nu. 8. tom. 2. Reg. Sanfel. dec. 94. part. 1. antè ipsos, Ripa in cap. sæpè, sub nu. 102. de restit. spoliat. Roland. cons. 77. nu. 13. lib. 2. Covarr. pract. quæst. cap. 23. num. 28. Menoch. de adipiscend. possess. remed. 4. qu. 100. declar. 7. num. 869. Marant. p. 6. act. 2. princip. verbo, Et quandoque appellatur, num. 309. Ursili. dec. 77. sub num. 8. & decis. 269. Avus meus ad Capyc. decis. 34. nu. 1.

Hinc Caravita, in hoc ritu num. 21. quem post alios, citat P. Fragos. tom. 1. de regim. reip. p. 1. lib. 8. disp. 24. §. 9. nu. 62. specificè loquens de sententia condemnatoria unica sententia pro una causa ad decem, & prò alia ad octo, ex Rebuff. ibid. cit. dicit, esse exequendam, nèc fieri coacervationem, illum insequitur, & laudat Thor. vot. 64. num. 63. p. 1. & idem Carav. num. 10. formaverat quæstionem, si erat, exequutioni demandanda sententia, provocatione non obstante, si prò locatione trium annorum debeantur sex unciæ, & concludit, quod si actor distinxerit annos, exequi possit, quia tot sunt sententiæ, quot sunt anni, & conferunt tradita à Carocc. de locat. & conduct. p. 4. tit. de necess. usus, & qu. 13. nu. 17. Jo: Ferret. in tract. de appellat. num. 153. Luc. Pet. in praxi Cap. fori lib. 4. cap. 6. num. 4. Merlin. decis. Lucens. 24. nu. 6. Angel. Aretin. cons. 27. nu. 9. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 5. tit. 4. nu. 24.

Roman. propterea notat in singul. 41. quod sententia lata in duobus quinquaginta diversis a Judice, qui de quinquaginta solùm cognoscere valet, Judicis sit electio, in quibus quinquaginta sententia subsistere debeat; Vide Franch. decis. 710. sub nu. 12. Reg. Lanar. cons. 33. ex num. 18. Papon. lib. 19. tit. 1. arrest. 29. Sol. ad constit. Sabaud. tit. de forma proc. in caus. appell. Glos. 54. nu. 3.

20 Ut autem possit à sententia appellari, vel non, attendi omninò debet quantitas in sententia contenta, non in libello petita, Bart. ex illo tex. in l. in offerendis, 35. C. de appell. nu. 1. & ibidem Paul. de Castro nu. 2. Afflict. decis. 393. nu. 3. Amat. decis. 5. nu. 2. Fontanell. decis. Cathal. 259. tom. 1. reprehendens, decis. seq. num. 13. & 14. Bovadill. contrarium sentientem Mysing. cent. 5. observ. 83. nu. 3. Quesada add. loco, sub nu. 55.

21 Cognitionem autèm incidentis, utrum sententia appelletionis suspensivæ capax sit, ad Judicem à quo spectare, deducitur manifestè ex finalibus verbis decis. de Franch. 141 & expressè tradita Cancer. variar. p. 3. cap. 18. nu. 38. Scacc. de appell. qu. 1. art. 1. Castill. decis. 42. concinunt tradita à Cæsar. Barz. decis. Bonon. 45. n. 7. id quod non procedere, credimus, si dubium sit, àn causa excedat, vel non, summam, ex Mich. Ferrer. in 1. par. observ. cap. 5. Afin. in prax. Judic. §. 31. cap. 2. limit. 2. num. 8. in fin. Lancell. de attent. appell. pendent. cap. 12. limit. 6. nu. 48. & videndi August. Bero. integra quæst. famil. 99. Jo: Guttier. de juram. confirmato. par 7. cap. 5. à num. 15. Fontanell. in memoratis decis. 259. & 260.

22 An verò exequutio sententiæ, seù decreti M. C. V. infrà summam, sicuti conceditur, non obstante appellatione, ita admitti debeat, si de ea fuerit de nullitate dictum; controversum vidi, ex quo nullitas species est appellationis, Reg. Rov. in prag.

5. nu.

5. nu.24. de offic. S.C. Giurba decis.70. nu.13. & in terminis tradit *Seſſe in tract.de inhibit. cap. 5. §.5. nu.* 8. Contrarium tamèn reſpondi, ex quo caſus iſte eſt omiſſus *in prag. 3. §.4. de offic. S. C.* cujus ſanctio loquitur de appellatione, & prohibita appellatione in exequutivis, non cenſeatur vetita nullitatum propoſitio, tradunt *Guid.Papa decis.38. Ripol. variar, reſolut. cap. ultim. num. 427. Cancer. variar. reſol. part. 3. cap.18. in quib. cauſ. non lice. ſuppli. nec appell. num.21. Reg. de Ponte decis. 30. nu.12. Ricc, collect.770. circ. fin.Fontanell.dec. Cathal.26. num.22. & decis.288. num.7. lib.1. Avus meus ad Gramm. decis. 58. num.15.* & firmat *Thor. part.3. comp. decis. ſect. 1, verbo, Exequutio ſententiæ lata, & vot.12. to.1.*

23 Jure inſuper Canonico, atque in Curiis Eccleſiaſticis, alii complures ſunt caſus, in quibus executio non retardatur, non obſtante provocatione facta ad majorem Judicem, quorum aliquos tetigiſſe, recordamur, aliis in locis, potiſſimum, nè
24 detur, niſi devolutiva à collatione Parrochialis, juxtà *cap.18. Concilii ſeſs.24.de reform.& Bullam Pii V.* ſcilicèt, quando habito concurſu, & uno tamquam idoniore electo provocatum fuit; ſecùs autem ſi à ſententia de inſtituendo unum ex præſentatis contendentibus ad invicèm de jure patronorum, ſivè de majori numero vocum, aut alia quavis ex cauſa, præter antedictam alectionem de majori idoncitate concurrentium, ut Patribus illis prudentiſſimis Rotæ viſum eſt, reſpondere, *coram Sanctiſs. Jo: Baptiſta Pamphilio* illius Tribunalis tùnc Auditore, deindè Summo Pontifice Innocentio X. *in Placentina Archipresbyteratus 4. Julii 1614. num.2.* quæ intèr congeſtas à *Farinac,* eſt *dec.656.p.1. to.2.*

25 Item ab excommunicatione interpoſita, neque ſuſpendit, idque probavit *Episcop.Campanil.in divers. rub.11.cap.15. num.41. & 54.* & ad *Olivam ſuper rit.3. Cur.Archiepiſcop.* ita quòd, appellatione parvipenſa, convolare liceat ad affixionem cedulonum, ut inibi *Capan. nu. 42.* Videantur omninò *Farinac. in 3. to. qu.101. à nu. 67. Ricc. decis.28. decis.215. par.2. & p.1. prax. Eccleſiaſt. reſol.437. Maceratenſ. variar. reſolut. lib.1.cap.710, nu.12. P. Avilet in tract. de cenſur. par. 2. cap.5. disp.5. dub.11. verſ.prima concluſio, Auguſt.Berous conſ.45. nu.25. lib.2. Reg. de Marin. lib.1. quotid. cap.113.* plures diſtinguens caſus, necnon ad *Reverter. decis. 49. nu.1. & Ventriglia in prax. rer, notabil. annot.7. §.1. à num.12. lib.1.* Unum nota in hac materia, quod terminus decem dierum ad appellandum à ſententia excommunicationis, lata ſub conditione, non dicitur, currere à die latæ ſententiæ, ſed à die purificatæ conditionis, *Bal.* ſingulare præconizans, *in cap.paſtoralis, §. prætereà. num.10. de offic. deleg. Oſaſch. decis. 146. nu. 7. Lancellot, de attentat. 2.par. cap.12.limit.princ, 21. nu.40.*

26 A decretis verò in viſitatione prolatis, ſimilitèr effectus non ſuſpenditur, executio, ſed juriſdictio tantùm in alium dilatatur, niſi de gravamine per diffinitivam irreparabili agatur, vel cum viſitator, citata parte, & adhibita cauſæ cognitione judicialitèr procedit, tùnc enim appellationi locus erit, etiam ad finem retardandi, ex decreto Pontificio, reſcripto per *Gennenſ. in prax. Archiepiſc.cap. 88, verſ. in cauſis, ſub num. 41.* Cujus inſupèr decreti virtute, nequè a decreto correctionis morum, quoad effectum eundem ſuſpenſiuum, ſed devolutiuum dumtaxàt, admitti poterit appellatio, cujus verba cùm generica ſint, nulla præmiſſa diſtinctione Regularium, & Secularium Clericorum, in ambobus vendicare ſibi locum exiſtimamus, quamvis crediderimus à correctione morum, & ſententia corrigente Regulares, àc pœnitèntiam inferente, ad quemcunq; effectum vetitam eſſe appellationem, ut optimè dixit *Rota coram Orano in deciſione 15. num. 6.* inter relatas per *Farinac. tom. 1. par. 1.* Et videndi ad hanc materiam ſunt *Alciat.conſ. 68. num. 9. lib.6.tom. 2. Thom.Vas alleg.70. num.5. tom. 1. Barboſ. in remiſſion. cap.1.* quàm *in ſeſſ. 24. cap. 10. Curia Philippica p. 1. §. 7. nu. 10. Fragoſ. de regim. Reipub, par.1.lib.8. disp. 24.§.9.nu.152. & 153.*

RITUS CCLVIII.

ITèm non appellatur ab omnibus ſententiis abſolutoriis latis per ipſam Curiam ex mero officio, vel ex denunciatione criminalitèr procedendo.

SUMMA RERUM.

1 *Vigore Rituum Fiſcus non valet appellare à ſententia abſolutoria.*
2 *Quod ſervatur in tota Italia, & in Gallia.*
3 *De jure communi illi àn denegetur appellatio.*
4 *Fiſcus in criminalibus non habet repulſam, nec terminum ad magis impinguandum, & ad examinari faciendum.*
5 *Fiſcus in Regno etſi non appellet, poterit tamen dicere de nullitate ſententiæ, & etiam habet recurſum.*
6 *Recurſus ſpecies eſt appellationis.*
7 *Tanta virtutis in Regno ille judicatur, ut ipſo pendente, ſuperſedendum ſit in cauſa.*
8 *Sed àn poſſit Reus interim fidejuſſoribus relaxari?*
9 *Praxis concedendi recurſum recenſetur.*
10 *Fiſcus, dummodò ſit notorie gravatus, recurſum obtinet.*
11 *Recurſus, quoad tempus terminationis, & exercitii regulatur ad inſtar appellationis.*
12 *Mulca de voce, Recurſus, remiſſivè traduntur.*
13 *Et àn illa ſit nova, vel cognita de jure civili, & canonico.*
14 *Fiſcus inſupèr etſi non appellet, tamèn, inquiſito appellante, intelligitur, adhæſiſſe appellationi.*
15 *Quod reſtringitur, exiſtente parte, qua querelam expoſuit, & non appellavit.*
16 *Quotieſcunque in cauſa criminali proceditur non ex officio, ſed ad inſtantiam partis querelantis, partem in Judicio facientis, fiſci jura ſilent.*
17 *In Tribunalibus hujus Regni inolevit praxis, quod, exiſtente accuſatore, non liceat fiſco novas producere probationes in criminalibus.*
18 *Prohibita appellatione parti, cenſetur prohibita, & fiſco.*
19 *Fiſcus àn poſſit proſequi appellationem, ſi Reus appellatus appellationi renunciaverit.*

20 *Appellationem à socio interpositam socius prosequi, àn valeat, si appellans cum Adversario se componat.*

21 *Fisco liceat nè extrà tempus appellationis ab inquisito interpositæ illam prosequi.*

22 *Adhæsio appellationi est facienda infrà decem dies.*

23 *Tempus decem dierum currit ad beneficium fisci statim lata sententia, & quarè.*

24 *In Curiis Baronum, àn Fiscus, seù Curiæ coadiutor in criminalibus, per viam adhæsionis, possit petere in secunda instantia, quod augeatur pœna.*

25 *Curiæ coadiutor àn valeat de nullitate dicere, remissivè.*

26 *Fiscus àn appellet ab interloquutoriis.*

27 *Mentio fit decreti Regiæ Audientiæ prolati, referente Dom. Auditore Mario Pepi, in causa subditorum Comitis Comptiæ, à Caravita in hoc Ritu nu. 2. relati.*

28 *Marius Pepi est unus ex majoribus familiæ Dom. D. Cæciliæ Pepi, Authoris uxoris, filiæ Dom. Consil. Hortensii.*

29 *Marius fuit filius eximii Viri, Joannis Antonii Pepi, vulgò dicti Piperone, qui libellum edidit. De omni vero officio, ad benè, beateq; vivendum.*

30 *Fratrem habuit Sertorium, virum eruditione excellentem, Latina, Græca, Hebræa lingua altè imbutum, quem non erubuit, ingeniorum illud lumen, Marinus, suum indigitare Præceptorem.*

31 *Author rescribit factum causæ, de qua meminit Caravita, remissionis petitæ vassallorum Comitis Comptiæ, & quæ Marius mirabilitèr egit, ex quibus dignoscitur fortitudo, virtus, integritas, àc illius constantia.*

32 *Quin, his virtutibus à Regni Prorege perspectis, illum laudibus affecit, maxamaquè pecunia donavit.*

33 *Ex his discant Principes, magni facere Judices talibus virtutibus praditos, & ministri, obsistere superiorum ordinibus, cum iniusti videntur.*

34 *Prorex ille Marium statim Judicem M. C. V. in criminalibus constituit, atq; ad Catholicam Majestatem literas misit, ut illius virtus apud illam bene prospecta esset.*

35 *Missus fuit Marius, vix Ephebus, ab Exc. Dom. Petro de Toleto Prorege, ad tuendam capitalem causam Garziæ de Toleto filii, apud invictissimum Carolum V.*

36 *Ob cujus insignis patrocinii mercedem, retulit, ut alveolum Excellentissimæ Toletanæ familiæ stemma suis adderet insignibus.*

37 *Creatus etiam fuit totius exercitus Generalis Auditor in latio.*

38 *Deniq; multis post honoribus, creatus Advocatus fisci, renunciavit honori, mundum reliquit, ut Divinæ Majestati vacaret.*

39 *Dies ætatis, & mortis, ac illius sepulturæ, indicatur.*

40 *Hujus vitam refert, potissimùm P. Jo: Baptista de urso, qui rescribit inscriptines factas nomine Dom. Consiliarii Hortbensii Pepi, in memoriam ejus majorum.*

1 EX hoc *Ritu*, atquè alio 261. colligi rectè poterit, quod *de Franch. decis.148. sub num.1. dec.467. & dec.470. num.9. Troys. in Ritu 41.nu. 36. Campagn. sup. cap. 174. num.16. Gramm. decis.14. Viv. decis.436. num.5. lib.2. Foller. in pract. crim. vers. Pœnis debitis ferantur, num.82. Farinac. de var. ac divers. crim. q.101. num.32. Peregr. de jur. fisci, lib. 7. tit. 4. sub, num. 1. Lancellot. Conrad. de offic. Prætor. in caus. civil. tit. de appellat. sub, num.9. Borrell. in summ. decis. tit.33. num. 748. p.2. Novar. sup. prag. collect.152. num.3. Capiblanc. de Baron. pragm.8. num. 125. Mascat. in prax. crim. Rub. de injur. & fam. libel. num. 40. Reg. Sanfelic.* hujus *Ritus* memor, *decis.351. num. 19. lib.3. Reg. de Marin. lib.1. quotid. cap. 150.* dicunt, vigore *Rituum*, prohiberi fisco appellationem à sententia absolutoria, & non dissentit *Capyc. in decis.137. nu.17. & decis.* 144. (qui *Ritum* allegat, sed tamèn loquitur de Ritu Siciliæ ultrà farum, teste *Avo meo in add. ad eandem decis.144. num.1. Borrell. add. tit.33. num. 747.*) & hoc in tota Italia servari, scripsit *Joseph Ludov.*
2 *Luceus. decis. 1. à num. 1. Boss. in prax. crim. tit. de appellat. num.7.* & in statu Mediolani, *Clar. q. 94. num.3.* & in Flandria, sivè Gallia inferiori, testatur *Jodochus in prax. crim. cap.* 149. sed de
3 jure communi non denegari, probant *Gabr. com. conclus. lib.6. tit. de malef. concl.14. Stephan. Guazzin. in tract. de confiscat. bonor. concl. 30. num.1. Bajard. ad Clar. q.94. num. 33. Jaffred. decis. 29. Thoming. decis. 21. Zerol. in prax. Episcop. verbo, Fiscus, Farinac. add. loco num. 30. Borrel. mem. tit.33. num.748. & cons.40. num. 59. Balb. decis. 29. Hieronym. Bucca. de differ. ius. Judic. civil. & crim. differ.174. num. 3. Sebast. Guazzin. in tract. de confiscat. bonor. conclus.30. num.1. Fontanell. decis. Casbal.122. & 123. to.1. & decis. 412. & 413. tom. 2* suffragaturquè *text. in leg. illud la 2. ff. de appell.*

4 Quin, Fiscum etiàm in criminalibus, non habere in Regno repulsam, cum illius loco habeat interrogatoria, illiq; denegari terminum, ad magis impinguandum, & ad exam narr. faciendum; ex *Paris de Put. in tract. de syndic. in verbo, Inquisitio, cap.2.* deducit *Carav. in hoc Rit. num.3.* cujus meminit *Avus meus in ann. nov. ad Capyc. decis. 55. in fin.* adducens etiàm *Campan. in cap. pleriquè, Foller. in verbo, Concedatur repulsa, n. 2.* & nos addimus novissimè *Dom Reg. de Mariuis* ejusdem *Carav.* memorem, ad *Reg. Reverter. decis. 393. sub num. 1. vers. Tertio, Novar. de gravam. vassall. to.2. gravam.162. n.2. & Danz. tom.1. de pugn. DD. tit. de offic. fisci, cap.1. num.3.*

5 Verùm in Regno quamvìs Fiscus non appellet, poterit dicere de nullitate sententiæ, ut post *Philipp. Franch. in cap. dilecto, vers. 27. principalitèr quæritur, de appellat. Viv. decis.378. num.8.* notat *Borrell. add. tit.33. num.749. Foller. in pract. crim. d. verbo, Pœnis, num.83.* & confirmat *Avus meus ad Gramm. decis.14. num. 9.* & provisiones Collateralis rescribit *Danz. add. cap.1. tit. de offic. Fisci, num.88.* & tradit *R. Capyc. Latr. decis.165. num.24.* Habere etiam illum recursum, per viam supplicationis, seù reclamationis, certum est, nam ità decisum refert præcitatus *de Franch. addu&. decis.* 148. inibi præsertìm explicans, & *cit. decis. 470. num.10 & 11. Masill. ad Capyc. decis.17. sub num.9. & decis.144. num.1. Mascatell. & Capibl. cit. in locis*, & conferunt tradita à *Jo: Grande, de Bello exulum, specul.48. Thor. par.1. compend. verbo,*

bo, Appellari, Reg.Rovit. deciſ. 14. Reg. Sanfelic.
deciſ.4. num.9. Reg. de Marinis tom.1. quotid. cap.
6 328. à num.8. qui recurſus ſpecies eſt quædam ap-
pellationis, ex l. non diſtinguemus, §. cum qui-
dam, ff. de recept. arbitr; quin etiàm totius Italiæ
7 conſuetudine concedi eidem Fiſco recurſum, poſt
Gramm. eadem deciſ. 14. teſtatur Farinac. cit. q.
101. num.32. & in Regno tantæ virtutis judica-
tur, ut ſit Fiſcalis Audientiarum velit illum pe-
tere, quia in Magna Curia, & non alibi, facere
poteſt, intereà ſuperſedendum eſt in cauſa apud
illud Audientiæ Tribunal, tametſi cum fidejuſſio-
8 nibus relaxari in eo Tribunali interdùm Reus
poſſit, ſi Auditoribus videatur, ad formam Prag.
Exc. Comitis Lemos Junioris, uempè 11. §. 40. de
offic. Jud. & proviſiones reſcribit Dana. cit. loco, à
num. 52. & quomodò illi ſuccurratur gravato de
9 aliqua proviſione expedita per M. C. indicat Ca-
rav. in hoc Ritu num.5. & tangunt Foller in prax.
crim. rub. pœnis deb. feriant. num. 44. Viſconti ad
Franch. deciſ. 120. & 148. & praxim recurſus
oſtendunt Reg. Tap. in cap. Regni plerumque con-
tingit, num. 4. Capyc. Latro deciſ. 165. num. 19.
tom.2.
10 Dummodò fiſcus notoriè ſe gravatum demon-
ſtraverit, nàm aliàs recurſus denegaretur, Franch.
deciſ. 148. & deciſ. 370. & conferunt tradita à
Guttier. pract. quæſt. lib. 2. q. 120. praximq; de-
monſtrat Maſull. ad Capyc. dec. 144. in princ. &
diſtinguit Danz. add. c.1. tit. de offic. fiſci, à nu.
36. Thor. par.3. compend. deciſ. ſect.1. verbo, fiſcus,
inquirens, nùm prædicta procedant in Tribuna-
li Regiæ Cameræ, & àn à ſententia impo-
nente perpetuum ſilentium, valeat fiſcus recla-
mare.
11 Ipſum verò recurſum quoad tempus termina-
tionis, & exercitii regulari ad inſtar appellatio-
nis, notavit Gloſ. in l. 1. C. de ſent. Præf. Prat,
Hyppol. de Marſ. ſing.88 Boer. deciſ. 247. & diſtin-
guit R. Rov. videndus, in cit. dec.14. & dec.16. n.
15. De hac voce, Recurſus, loquitur tex. in cap.
licet, de elect. & conſimilem tex. allegat Brun. de
ſtatut. verbo, ſtatutum, in l. eos, C. de appell. &
12 multa de hoc verbo, Recurſus, habes ex Lan-
cell. de attent. poſt inhib. cap. 19. ubi, præmitten-
do, quid ſint, quid ſignificent, àc quomodo in-
ter ſe differant, ſupplicatio, reclamatio, quære-
la, & recurſus, de illis dicit ſufficientèr, & ele-
gantèr fuiſſe traditum per noſtrum Maraut. in 3.
par. 6. par. princip. q.1. num.11. & 12. & proindè
ad ipſum ſe remittit, & ſolùm tractet de Recur-
ſu, & Jure mesito, quia, Marant. ibi, loco Re-
curſus, quærelam poſuit, & iſta verba unum, &
idem eſſe ſentit, & ibi Lancell. à num.2. iſtam vo-
cem, Recurſus, dicit non eſſe novam, ſed anti-
13 quitùs cognitam, tàm de jure civili, in d.l. eos,
quàm de Jure Canonico, in dict. cap. licet, & mul-
ta alia de recurſu per plures numeros, & præci-
puè ſub num.22. dicit appellatione prohibita, non
eſſe recurſum inhibitum, & regularitèr, ubi non
datur appellatio, datur recurſus, & eſſe commu-
nem opinionem, de qua dicit teſtari Menoch. de
arbitr. Jud. lib.1. q.70. nu.24. & Brun. in d. tract.
de ſtat. in verbo, Nullitas, col. pen. verſ. Itèm quæ-
ritur, & ibi etiàm Lancell. ſatis utilitèr quæren-
do, àn, petito recurſu, ſit interim in executio-
ne ſententiæ ſuperſedendum, plures tradit regu-
las, inter quas, dicit, recurſum ſuccedere in lo-
cum appellationis, eiq; æquiparari, ut à n.7.
14 Fiſcus inſupèr etſi non appellet, tamèn, inqui-
ſito appellante, intelligitur adhæſiſſe appellationi,
quamùis expreſsè non inhæreat, adeò quod poſſit
pœna augeri, àc ſi ad condignam minimè fuiſſet
condemnatus, ex pragm. edita tempore Exc. Pro-
regis D. Joannis de Zunica, quæ eſt 7. ſub rub.
de appellat. cujus meminit de Franch. dicta deciſ.
467. num.6. Maſtrill. deciſ. 158. num. 2. Muſcat.
in tract. de cognit. ſeù probat. delict. tit. de injur,
num.4. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de elect. Offi-
cial. §.1, à num.52. & conſ.61. nu.58. & 59. Thor.
par.1. compend. deciſ. verbo, Appellatio, Capiblanc.
de Baron. pragm. 8. num. 241. par. 1. quamùis de
jure expreſſa requiratur adhæſio, ex l. ampliorem,
C. de appell. Ludovic. Peguera deciſ.196. Chriſtin. vi-
dendus dec. Belgic.24. lib.2. Ludoviſ. deciſ.223. Ma-
gon. deciſ. Florent.8. & Rota in recent. deciſ.4. par.
2. tom.2. Prohibita enim appellatione, non cen-
ſetur prohibita adhæſio, ad tradita per Giurb. de-
ciſ.30. num.24. quamùis adhæſio ſpecies videatur
appellationis, Anton. de Amat. reſol.9. Anton. Mo-
nac. deciſ. Bonon.47. quos refert Fontanell. dec.122.
n.6. tom.1.
15 Quamquè pragm. non procedere, quando adeſt
pars, quæ quærelam expoſuit, & non appellaſſet,
ex de Franch. cit. in locis, ac Reg. Rovit. in pragm.
8. de appell. notat Dom. Conſil. Hodiern. ad Surd.
deciſ. 143. num.13. & 14. & addo Fontanell. me-
morem add. deciſ. de Franch. in dec.123. num. 16.
tom. 1. R. Sanfel. dec. 22. num. 2. verſ. Itèm accu-
ſator, Novar. in prag.7. collect.8. nu.5. de appellat.
Ricc. collect. 3602. Jud. Prat. diſcept. forenſ. lib. 3.
cap.40, num.78. Danz. add. cap.1. tit. de offic. fiſci,
num.74. Reg. Capyc. Latro deciſ. 78. num. 10. to.1.
quamùis contrarium ſcribat Cabed. deciſ. Luſitan.
190. par.1. Etenim indubitati eſt, quod quotieſ-
16 cunquè in cauſa criminali proceditur, non ex
officio, ſed ad inſtantiam partis querulantis, par-
tem in Judicio facientis, fiſci jura ſileant, & ceſ-
ſent, l. non intelligitur 3. §. divus, l. ſi fiſcus, ff. de
jur. fiſci, l. fin. Cod. de advoc. diverſ. Judicior. l. fin.
Cod. ſi adverſ. fiſc. Cabed. deciſ. 119. num. 5. par.2.
Garſia de nobilit. gloſ.3. in princ. num. 12. Larrea
alleg. fiſcal.71. num.4. lib. 2. ut propterea incon-
cuſſa inoleverit in Tribunalibus Regni praxis,
quod, exiſtente accuſatore, non liceat fiſco no-
vas producere probationes in criminalibus, de qua
17 fidem faciunt De Franch. in deciſ.467. in fin. Reg.
de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de elect. official. §.1. n.
33. Reg. Rovit. in cit. pragm. 8. de appell. num. 1.
Reg. Sanfelic. mem. deciſ. 22. num. 22. Prat. add.
cap.41. num. 93. qui lepidè occurrit deciſioni Se-
natus Pedemontani, apud Theſaur. 262. multaq;
inſinuat, forenſi praxi collimantia, & de ſtylo Cu-
riarum obſervando.
18 Et notandum, quod, prohibita appellatione
parti, prohibetur, & fiſco, ad ſervandam æquali-
tatem, Magon. deciſ. Lucenſ.58.
19 Sed ſi, ipſo Reo abſoluto, appellaverit accu-
ſans, qui deindè appellationi renunciaverit, in
fiſci præjudicium, ſubſiſtat nè renunciatio, &
deciſum affirmativè, aſſerit de Franch. deciſ. 658.
cumquè refert Carrab. in tract. de Syndic. ſingul.

18 videas *Farinac. 3. crim. q. 101. num. 17. Danz.* sæ-
piùs *cit. c. 1. num. 75.* & appellationem à Socio in-
20 terpositam locius an prosequi valeat, si is, qui
appellavit, cum adversario se componat, *Cancer.*
inquirit, *var. resolut. lib. 3. cap. 17. n. 485.* cujus
meminit *Anchin. de prævent. instrum. cap. 2. q. 8.
num. 33.*

21 Liceat nè fisco, extrà tempus appellationis ab
Inquisito interpositæ illam prosequi notant *R. Ro-
vit. sæpiùs cit. decis. 14. nu. 5. & decis. 16. nu. 5.
Danz. add. loco, à num. 63.* Verùm simpliciter
loquentes *DD.* de adhæsione facienda appellatio-
ni, concludunt, esse illam faciendam intrà de-
cem dies, *Glos. ut in cap. ut circa, verbo, Adhæ-
renter, de elect. in 6. Rota in divers. decis. 777.
par. 3. & in noviss. decis.* aliàs, *225. de sentent.
excomm. Magon. decis. Lucens. 9. num. 29. & de-
cis. 26.* aliàs ipsa adhæsio nullitati est obnoxia,
quoad favorem adhærentis, non contra illum,
*Oldran. cons. 328. col. fin. vers. item constat, &
cons. 376. col. ult. in fin. Greve ad Gayll. observ.
119. num. 66. & observ. 139. ampl. 2. lib. 1.* &
videndi *Reg. Rovit. in memor. decis. 14. & 16.
Regens de Marin. lib. 1. quotid. resol. cap. 151. n. 11.*

22 Quod tempus decem dierum curret ad benefi-
cium fisci statim prolata sententia, non à die no-
tificationis, cum ex praxi, quæ in hoc Regno
inolevit (teste *Reg. Capyc. Latro decis. 165. num.
23. lib. 2.* causis criminalibus nunquàm fisco noti-
ficetur sententia cum semper illius scientiam ha-
beat, quæ aliàs, ipso absente proferri, non posset, *l.
Divus, §. si Fiscus, ff. de jur. fisci lib. 6. tit. 2. n. 2. & tit.
4. n. 2.* & colligitur ex *prag. 36. de offic. S. C.*

23 Sed in Curiis Baronum, an fiscus in criminali-
bus per viam adhæsionis possit petere in secunda
instantia, quod augeatur pœna.

Excitat dubium *Flav. Amend. ad dec. de Fran-
ch. 467. num. 10.* cujus meminit *Didach. de Ma-
ri. ad Gramm. decis. 14. num. 8. in fin.* & nega-
re videtur, posse fieri reformationem, ex quo
Barones non habent fiscum, ut tradunt nostra-
tes, potissimum, *Reg. Sanfelic. decis. 338. num.
2. tom. 2. Reg. Tap. in rub. de offic. Procur. num. 8.*
& non advertit, illos habere, loco fisci Curiæ
Coadjutorem, *Capibl. de Baron. prag. 8. num. 212.
par. 1. de Ponte de potest. Proreg. tit. 1. §. 4. à nu. 6.
61. Mastrill. de Magistrat. lib. 2. cap. 10. ex num.*
in quo, quæ dicta sunt de fisco, procedunt, ut
advertit *Anus meus ad Gramm. decis. 14. num.*
24 *8. & 9.* & illum posse dicere de nullitate, notant
*Viv. decis. 378. Visconti ad decis. de Franch. 148.
Ricc. collect. 3362. par. 8. Novar. decis. 41. num.
8. Borrell. in summ. tit. 33. num. 449. de appell.*
undè *Fontanel. decis. 123. num. 17. & 18. lib. 1.*
improbans rationem effati *Amendola*, judicat,
non fore tutum, quod in hoc casu vellent Baro-
nes sequi exemplum Sacri Senatus, in reforma-
tione sententiæ criminalis, cum multa deceant
supremos Magistratus, quæ inferioribus denegan-
tur. Tu cogita.

25 Sed àn in decretis interloquutoriis, ut remis-
sionis causarum, & similium, quæ non tractant
principalitèr de absolutione inquisitorum, ut pu-
ta, quod quis gaudeat indultu, vel remittatur
ad Judicem suum competentem, vel ponatur in
pristinam libertatem, competat fisco recursus?
Carav. in hoc Rit. num. 2. inquirit, & affirmati-
vè resoluit, quem insequitur *Anus meus ad
Gramm. decis. 14. num. 7.* & videndi sunt *Præs.
de Franch. decis. 470. Reg. Tap. in pragm. 1. &
prag. nos autem, num. 18. de offic. Sac. Cons. &
Danz. add. tit. de officio fisci*, rescribens Regii
Collateralis Consilii provisiones, quibus fuit re-
solutum in casibus suprà enarratis, fisco licere re-
cursum habere, & tractat *Fontanel. decis. 558. nu.
10. lib. 2.*

26 *Prosper Caravita* refert in hoc *Ritu sub eod. nu.
2.* decretum Regiæ Audientiæ adversus Comitem
Comptiæ, nè ab illi causa quorundam ejus subdi-
torum remitteretur, agitanda in dicto Tribunali.
Quod decretum ratum non habuit Magna Curia
Vicariæ; nèc Sacrum Consilium; Revocatum
verò postmodùm fuit à Collaterali Consilio, in-
stante Mario Pepi, tùnc Auditore.

27 Et quoniam dictus Marius unus est ex majori-
bus familiæ Dominæ D. Cæciliæ Pepi, uxoris
meæ, nècnon Regii Consiliarii Domini Horten-
sii Pepi filiæ facultatem peto ab avido lectore,
paulò altiùs rem repetendi, & causam enarrandi
atq; unà honores, ad quos evectus fuit Marius;
quæ omnia non ad jactantiam, sed ad pietatem
extimulandam, àc virtute præditorum incitamen-
tum, brevitèr percurram.

28 Marius Pepi filius magni illius Theologi, Ju-
risconsulti, ac Philosophi, illum loquor Joannem
Antonium Pepi, cognomento Piperonem (ad de-
clarandam doctrinæ vim, & ingenii acumen) il-
lum, inquam, Jo: Antonium, qui pluries M. C.
V. in civilibus àc criminalibus Judex extitit, &
anno à partu Virginis 1534. librum edidit, cui ti-
tulus: *de omni vero officio ad bene, beateque viven-
dum*, quem librum quàm vellem typis denuò man-
29 daretur publicæ sapientum utilitati. Et frater
germanus erat Sertorii, viri eruditione in primis
excellentis, latina, greca, hebræa lingua, altè
imbuti, soluta, vinctaquè oratione, nulli Secun-
di, quem non erubuit Præceptorem suum indi-
gitare, lumen illud ingeniorum) *Marinus in p.
1. ejus liræ, pag. 127.*

30 Marius, inquam, cum Auditor in Provinciis
Principatus Citerioris, àc Lucaniæ, solus Pro-
vinciæ regimen moderaretur, eò quòd nullus, ea
tempestate adesset Præses, sivè Provinciarum Gu-
bernator, nècnon, absente Auditore Collega, &
Fisci Patrono, ad illum venere Prosper Rota
Marcus Pisanus, aliiquè ad numerum septem, ab
Auletta, Comitis Comptiæ subditi, & insta-
bant, nè justitia fraudarentur. Exponebant enim,
quod Ærarius Comitis, cui pliis nimio Comes
favebat, atquè adeò pollebat multùm iis in locis,
unà cum ejusdem oppidi Gubernatore, seduxe-
rant unum ex quibusdam inquisitis nomine Jaco-
bum Menda, aliàs Lucianum hominem aliorum
criminum Reum, cunque illum tormentorum
vi, ad fatendum, induxissent, prætèr alia crimi-
na verè ab ipso commissa, etiàm hoc, nimirum,
se cum dictis Prospero Marco, & aliis fuisse Autho-
res necis Notarj Alphonsi Taurani Ærarii fratris
quam ob causam paucis antè annis ipsorum Pro-
speri, & Marci nomina Injustè delata apud ipsam
Regiam Audientiam, & spectata innocentia, ob
judiciorum levitatem, sub fidejussione liberati, de
quo

quo extabat processus in ipsa Regia Audientia. Et quod in præsens ipse Ærarius satagebat novis hisce astutiis,ac dolosa depositione,vetera renovare vulnera.

Quoniam verò, ut continuò morte dictum Jacobum afficerent, confessione ratificata, tres ei dies constituerant, quibus elapsis, capitis sententiam exequerentur, ut hoc pacto scelus Ærarii & Capitanei delitesceret omninò,& falsitas confessionis detegi ampliùs nõ posset ipsosq;innocẽtes injustè vexarent, Petierunt propterea curari, ut Jacobus vivus ad Regiam Audientiam duceretur, nè mortu prius traderetur,quã ex ejus ore veritas exprimeretur; Ipse igitur Auditor decrevit, *Quod, visis actis, ac processu olim fabricato in ipsa Regia Audientia de homicidio in personam Notarii Alphonsi Tavani, possit, per ipsam Regiam Audientiam procedi ad informationem, quam pro Regio servitio instdebat habere à Jacobo de Miola, subdito Comitis Comptia, ut ipsa informatione habita, decerneretur de restitutione ipsius devincti, de aliis criminibus rei, ad officiales dicti Comitis*,

A quo decreto appellatum fuit ad M.C.V. quæ revocato decreto Regiæ Audientiæ, causam remisit, una cum devincto, ad ministros Comitis.

De hoc M.C.V. decreto misceri illi Prosper Rota,& Marcus Pisanus appellaverunt ad S.C.quod, audita M.C.V. relatione, ratum habuit, quod ipsa decreverat.

Expeditis itaque provisionibus, quæ ad executionem spectabant, & ad ipsum Auditorem delatis. Non potuit admirari, quæ acta fuerant: Obtemperare tamen fas erat, ità postulantibus decretis. Verùm cum jam subscribere ordinibus, cœperit,veluti Deo monente,ac jubente abstinuit,quin proprium nomen adderet. Ac de omnibus certiorem fecit Eminentiss. Cardinalem de Cueva, qui tùnc Regnum hoc moderabatur, etiàm,atq;etiàm rogans, ne id temeritati daret, atque arrogantiæ, quando non obtemperabat decretis duorum supremorum Tribunalium, quæ paratam habeant executionem, sed stimulis conscientiæ, quibus premebatur.

Et quamvis ab eodem Dom. Prorege imperata fuisset decretorum, & ordinum executio, denuò eumdem Dominum Proregem exoravit, ut juberet se vivæ vocis præconio exaudiri, Quamobrem accersitus, ut petiverat, postquam abundè Regni clavum sustinens certior factus est, jussit,ut coram se in Collaterali, junctis Tribunalibus Sacri Consilij, & M.C.V. ipso Auditore audito.

Multis itaque post sessionibus exauditis, plenè, ac benè perspectis à Collaterali Consilio,accedentibus suffragiis Dominorum Regentium Albertini, Villani, Villanovæ, & Revertcrii, necnon M.C.V. & S.C. conclusum fuit, provisumque, ad maximum causæ momentum, & veritatem indagandam, quod nullatenùs devinctus Comitis ministris traderetur, sed coram Regentibus Regiam Cancellariam, vel Præside S.R.C.iterùm torqueretur, quo peracto, inverso ordine, qui olim, ut criminis rei diù in carceribus detenti, fama,ac pecunia afflicti, & crudeliùs affligendi, si decretis, ac expeditionibus obtemperatum fuisset,postmodùm in Actores versi, ipsum Ærarium, ut criminis Reum in vinculis conjici,justè exorant.

31 Quapropter, perspecta ab Eminentissimo Domino integritate, virtute, ac fortitudine Marii, non modò illum laudibus in Collaterali, sed muneribus affecit, maximaque donavit pecunia.

32 O tempora! liceat exclamare, ò mores! Hinc enimverò discant Principes magnificare Judices, fortitudine, conscientia, doctrina præditos. Et sit exemplo ministris, obsistere Superiorum ordinibus, cum injusti videntur, ut semper elucescat veritas, justitia imperet ut notat *Afflict.in constit. pacis cultum*, ex *tex. in l.vendicari, C.de pœn.*nosque notavimus *in ritu* 118. *nu.3. to.1.* concinitq; quod *Tiberius Imperator* ad magistratus scripsit, *ut si quid forte eum contra leges mandare contigisset, illos exequi non debere, veluti per inscitiam commissum*, teste *Niceph. Calist, lib.1, histor. Eccl. cap.17.* & suffragatur dictum *Athenodori Philosophi*, qui domum rediens, ab Augusto veniam petens, dixit, *Cum irasceris. Auguste, nihil ante, vel dixeris, vel feceris, quam tecum viginti quatuor orationis elementa repetieris*, ut refert *Plutarc. in opuscul. seu dialogo de ira cohibenda tom. 1. moralium.*

33 Ergò Prorex ille justissimus Marium statim Judicem M. C. V. criminalis constituit, atque ad Catholicam Majestatem literas misit, ut illius virtus apud illam benè perspecta esset, rogavitque, ut cum primum sese opportuna offeretur occasio, Consiliarii S.Claræ, vel Præsidentis Regiæ Cameræ dignitate afficeret.

34 Missus fuit Marius, vix Ephebus, ab Excell. Domino Petro de Toleto Prorege, Garsiæ Toleto filii, apud invictissimum Cæsarem Carolum V. ad tuendam capitalem causam, ob cujus in-
35 signis patrocinii mercedem retulit, ut Alveolum Excellentissimæ Toletanæ familiæ stemma
36 suis adderet insignibus, Creatusque etiam fuit totius exercitus Generalis Auditor in Iatio.

37 Denique multis post honoribus, cum à Philippo II. immortalis memoriæ Advocatus, vindexque criminum pro fisco crearetur, dicto honori renunciavit. Mundum valere jussit, ac judistincto planè divino, ut Divinæ Majestati vacaret,in cœnobium Divi Francisci de Paula hujus Civitatis secessit, bonisque in pauperes distributis,mor-
38 te occubuit, Anno 1601. Ætat. XCV. vixit in ædibus Divi Francisci, ann. 46. tandemque antè aram maximam ejusdem Ecclesiæ humatus. Hujus vitam, & mores, refert *P. Jo; Baptista de Ur-*
39 *so* vir planè doctissimus, & insignis Elogiographus, è societate Jesu (nunquam pro dignitate laudata) *in libro suarum inscriptionum, pag. 230. & 231.* ubi duas refcribit incriptiones, alteram ad Marium, ad Sertorium fratrem, alteram, nomine ipsius Domini Consiliarii Hortensii Pepi, ut monumentum insigne majorum suæ familiæ extaret, qui *Pater eod. lib. fol.264.* aliam inscriptionem habuit de eodem majorum eorundem memoriæ, anno 1632.

R I T U S CCLIX.

Item non appellatur vigore certarum Regnalium literarum à sententia condemnatoria lata contra homi-

homicidam. Item non appellatur in ipsa Curia à tormentis aliquibus pro delictis, de quibus loquitur observantia proxima præcedens. Itèm non appellatur à decreto ipsius Curiæ civili, vel criminali. Itèm non appellatur ab omnibus casibus, à quibus prohibetur appellari de jure communi, & capitulorum, & constit. Regni.

SUMMA RERUM.

1 *A sententia lata contra homicidam, nefas est appellare.*

2 *Dùm tamèn homicida sit confessus, & convictus.*
Id quod restringitur, & declaratur.

3 *Hujus Ritus observantia àn hodiè vigeat.*

4 *An recursus etiàm hujus Ritus sanctione reiciatur.*
Appellatio à decreto notorii quando detur.

5 *Sententiæ Principis ex iracundia latæ, quanto temporis interstitio sit remoranda exequutio.*

6 *Latæ contra Prægnantem, exequutio differtur post partum.*

7 *Ubicunquè alicujus administrationis ratio est reddenda per condemnatum, suspenditur etiàm illius exequutio.*
Lex non tollitur per non usum, sed per contrarium usum.
Quæ dicuntur de administratore, habent locum in hærede.
Et proindè quemadmodùm administrator non appellat à sententia contra eum lata, ità nec ejus hæres.

8 *Insulæ electio ad Principem spectat. Quid in terris Baronum.*

9 *Contra hominem summæ peritiæ, condemnationis sententia non exequitur, inconsulto Principe.*

10 *Condemnato accusato de alio majori crimine, differtur decreti exequutio.*

11 *Cardinalis obviam se faciens ei, qui ad supplicium ducitur, valet illum à morte eximere, cum suo peleo.*

12 *Condemnatus post sententiam effectus furiosus, àn à pœna sit immunis.*

13 *A tormentis, idest à decreto lato, quod inquisitus torqueatur, àn appellatio concedatur, tàm attento jure communi, quàm Rituum.*
Et quid, si vigore præeminentiæ procedatur.

14 *Nonnulla de praeminentia M. C. V. torquendi ex processu informativo, notantur.*

15 *Illa non utitur contra Neapolitanos, homines casalium, milites cujusvis nationis, & Barones Regnicolas.*

16 *Communicata nè sit Regiis Audientiis.*

17 *An possit illa repeti.*

18 *Ex verbis hujus Ritus, ibi,* Non appellatur à decreto ipsius Curiæ Civili, *àn deducatur illud, quod in prag. 2. de appell. scribitur, ut à decreto, super assistentia, affirmativo non appelletur, ad effectum retardandæ exequutionis.*

19 *Vigore memoratæ pragm. decretum, concedens assistentiam creditori, exequitur, non obstante appellatione, præstita cautione, de restituendo in casu retractationis.*

20 *Isthæc cautio, etiàm non petita, est præstanda.*
Quid, si creditor sit pauper, admittatur nè ad juratoriam cautionem?

21 *Parata exequutio sit respectu adiudicationis tantum, vel etiam venditionis.*

22 *Facta adiudicatione, pendente appellatione, àn habeat creditor facultatem vendendi.*

23 *Vel Jus habeat offerendi.*
An, & quando debitor pignora vendita valeat recuperare.

24 *Ritus sanctio vendicetnè locum in sententiis assistentiæ quarumvis Curiarum.*

25 *Sententiæ assistentiæ exequutio remedio nullitatum, àn retardetur.*

26 *Quid, in integrum restitutionis beneficio, si sententia sit notoriè injusta, & quando talis illa dicatur.*

27 *Rescriptum impetratum (revideatur, non obstante sententia, ab eo, qui passus est decretum, quod jam exequutum est (ut quia erat M. C. assistentiæ, vel infra summam ducatorum 150. vel sententia S. C.) ut transitum faceret in rem judicatam, àn sit validum, si fiat mentio tantùm de exequutione, non verò de transitu in rem judicatam.*

28 *An prag. 2. de appellat. exequutionem paratam præbens decretis affirmativis, eamdem vim tribuat decretis negativis, revocantibus assistentiam, inquiritur.*

29 *Affirmativam alteam insequutum fuit S. C. apud Dom. de Franch. dec. 136. & Dom. Reg. Salernit. dec. 25.*

30 *Dom. de Franch. dec. 136. à pluribus approbatur, quamvis in ea dubius extiterit Dom. Reg. Rovitus, & novissimè prò enunciatione prædictæ decisionis calamum arripuit Dom. Franc. Maria Prat. qui occurrit etiàm assumptis Hieronymi Cævallos.*

31 *Præs. dec. in dubium revocat D. Consil. D. Th. Carleval, et miratur Author, illum non fuisse adductum à D. Prato vultimo, & solertissimo scriptore.*
Ritus iste, & pragm. 2. de appellat. expenduntur.

32 *Revocata sententia assistensiæ in causa appellationis, àn sint fructus percepti restituendi?*

33 *Quid in terminis Auth. quæ supplicatio, C. de precib. Imper. offer.*
De quibus fructibus memorata Auth. loquatur.

34 *Exequutio parata in Judicio assistentiæ conceditur, non obstante appellatione, prò sorte tantùm, non prò interesse.*

35 *Reg. Hector Capyc. Latro dec. 100. lib. 1. compilavit, in ea illum trutinans articulum, in causa Illustr. Principissæ Scilæ, nùm interesse rei judicatæ post quatrimestre tempus debeatur, vigore sententiæ S. R. C. pendente illius reclamatione, & determinatione testatur, non deberi interesse rei judicatæ.*
Dom. D. Franciscus Maria Ruffus Princeps Scillæ, laudatur.

36 *Adversùs quam decisionem calamum arripuit, in gradu reclamationis Dominus Consiliarius Hortensius Pepi Authoris Socer, tùnc celeberrimus Advocatus Ill. Principissę D. Isabellę Aquaviva, & revocata memorata decis. apud Reg. Capyc. Latro, decisum fuit, illud deberi.*

37 *Usura centesima debetur post quatrimestre tempus, à die sententię.*
Hodiè illius loco solvitur interesse, juxtà damnum,

num, vel lucrum cessans, & ad quam rationem.

38 *Illud non debetur, pendente appellatione.*

Sententiæ habentes exequutionem, à quibus non appellatur, rectè denominantur res judicatæ, non obstante reclamatione.

39 *Pendente propterea reclamatione lis dicitur finita per sententiam, veluti transactionem in rem judicatam.*

40 *An sit absolutè verum, ut reclamatio pari passu ambulet cum appellatione.*

41 *Exequutio est sequela rei judicatæ, & proindè exequutio esse non potest sine suo necessario antecedenti rei judicatæ. Quid verò in præstatione interesse.*

42 *Interesse rei judicatæ, de quo agitur, apertè suadetur intelligendum fore, deberi ex sententiis merentibus tantùm exequutionem.*

43 *Interesse rei judicatæ fatendum est, quod, aùt in sententia habente exequutionem non habeat locum, aùt si practicatur, quod debeatur à die primæ sententiæ, non obstante reclamatione.*

44 *Affl. dec. 93. non loquitur de interesse rei judicatæ, & casus illius decis. recensetur.*

45 *Tripliciter respondetur obici, quod pendente reclamatione, non fiat exequutio expensarum.*

46 *Sententia S.C. habet exequutionem, tàm prò sorte, quàm prò accessionibus.*

Nec officiunt verba Rubricæ, de usuris rei judicatæ.

47 *Argumentum à rubro non sempèr attenditur, ad declarationem nigri.*

48 *Prædicta rubrica in latiorem sensum sempèr accipienda est.*

49 *Aliæ subnectuntur determinationes, quibus declaratum fuit, in sententiis S. C. deberi interesse rei judicatæ, pendente reclamatione.*

50 *Aliud additur scitum S.C. quo provisum fuit, esse præstandum hoc interesse, minimè refragante, quod supèr exequutione rei judicatæ, ortæ fuerint disceptationes.*

Pendente lite supèr executione sententiæ, non desinit illa esse res judicata.

1 A Sententia lata contra homicidam, nefas,
esse, provocare, deducit ex hoc Ritu *Thom.
Gramm. voto 2. num.* 8. & non dissentit jus com-
mune, *in l. observare curabit, Cod. quor. appellat.
non recip. Jodoc. in prax. crim. supèr cit. l. obser-
vare in cap. incip. vigesimus primus casus à num.
3. Bartol. Veronens. in cons. crim.* 32. incipient.
Quidam Rustici, dùm tamèn homicida sit confes-
2 sus, & convictus, declaratur ex *cit. l. observa-
re, C. quor. appellatio non recip. & pragm. 4. de
appellat. Specul. de appellat. §. in quibus, sub num.
2. And. Alciat. in pract. utriusque jur. par. 3. tit.
de appellat. §. in quibus casibus, num. 3. Borrel.
par. 2. summ. decis. tit. 33. num. 359. Duen. reg.
156. Ricc. collect. decis. 166. par. 1. Tartaglia in
marg. fisc. cap. 16. col. 3. Modeb. decis. 2. de restit.
spol·at. Barr. decis. Bononiens. 140. Jaffred. decis.
462. Duen. reg. 46. num. 5. Guid. Papa decis. 84.
Balb. decis. 451. Cornazz. decis. Lucens. 92. num.
6. Amat. decis. March. 55. num. 19. Trivisian. de-
cis. 46. num. 4. lib. 2. Gratian. decis. 44. Præs. de
Franch. decis.* 556. id restringens, si confessio fie-
ret cum qualitate, quæ delictum minueret, in-
sequitur *Episcop. Ricc. collect. decis. 621. par. 3.
Maynard. decis. 22. lib. 2.* hoc non admittens in
confesso tantùm, qui benè appellare poterit, si
in appellatione dicat, se confessum per errorem,
vel aliam legitimam causam contra confessionem
alleget, qua de re *Foller. in pract. crim. verbo, Etsi
confitebuntur, num. 66. & Danza tom. 2. de pu-
gn. DD. tit. de homicid. cap. 5. num.* 10. & de
confessione facta coram Judice incompetente, lo-
quitur *Boer. decis.* 90. vel non habente authori-
tatem, *Reg. Tap. in cap. Regni si cum sceleratis, à
nu. 8. Antonell. cons.* 8. & de extrajudiciali, *Mar-
sil. singul. 310. Gomes. var. resol. lib. 3. cap. 12.
Peguer. decis. 17. Corn. cons. 204. vol. 1. & cons.
17. vol.* 3. & àn confesso, & convicto dentur de-
fectiones, *Clar. q. 49. vers. Est igitur, & q. 65. in
fi. Par. de syndic. ver. Condemnatio, Boss. de confess. n.* 8.
3 Hujus autèm *Rit.* observantiam, quandoquè
aboleviSSe, *Thor.* tradit, *p. 1. comp. verbo, Appel-
lare, §. 1.* àc potissimum concessum fuisse recur-
sum, si convictus damnatus fuerit de homicidio,
adjungit, ob *decis. Minad. 27. & in constit. in ali-
quibus, num.* 54. quò usquè adeò processisse, com-
perimus, ut beneratim concludant scribentes, nec-
non decisum attestentur hujus *Ritus* sanctionem,
reiicientem appellationem in causa homicidii, ha-
4 ùd vetare recursum, nequè ob illam censeri
sublatam, defensionem, si ejusdem *Minad.* verba
in illa constit. percurramus, *& Masull. ad Capyc.
decis. 144. num.* 2.

Appellatio verò à decreto notorii, àn, & quan-
do admittatur, *Muta tom. 4. cap. 169. num. 1.
Cappell. Tholos. decis. 500. Clar. q. 94. Foller. in
pract. crim. verbo, Item quod est notorius delin-
quens, num.* 21. & ibi *de Angelis, Gomez. var. re-
sol. de delict. cap. 1. num. 47. Reg. Rovit. in prag.
8. de offic. Magist. Iust. num. 4. Reg. Galeot. con-
trov. Illust. tom. 2. controv. 61. num.* 33. & in no-
torio duos testes sufficere indicat *Novar. de Gra-
vam. vassall. lib. 1. gravam. 318. nu.* 17.

Hanc verò regulam, quòd inquisitus convictus
& confessus non sit audiendus, pluribus in casibus
Caravit. restringit, nempè in sententia Principis,
5 ex irracundia lata, ex *Specul. in tit. de exequut.
sentent. §. videndum, num. 2. & Aretin. instit.
de offic. Jud. §. etsi in rem*, cujus exequutionem
esse differendam ad triginta dies, notat, ad *text.
in l. vendicari, C. de pœn.* addimus *Tartagl. add.
loco; sub num. 2. Duen. regul. 292. in limit.*
6 In sententia lata contra prægnantem, cujus
exequutio fit post partum, *Jul. Clar. lib. 5. sen-
tent. §. fin. q. 97. vers. differtur etiam, Tartagl.
cit. loco vers. Quarto limita, Claud. Tut. in repet.
l. prægnantis, n. 49. ff. de pœn.* & latiùs nos *in Rit.* 267.
7 Et ubicunquè aliqua administrationis ratio est
reddenda per condemnatum; ex *l. 1. Cod. de bon.
præscript. Jul. Clar. loco cit. in princ. Boss. in tit. de
exequut. sent. num. 10. Tartagl. sæpiùs cit. vers.
Tertiò limita*, & ibi *Ristald. in add. Carav.* in hoc
loco adducens, quin, ipse *Caravita num.* 6. dicit,
hoc de consuetudine non servari, quia non peti-
tur, & legem non tolli per non usum, sed per con-
trarium usum, ex *Glos. in l. de quibus, ff. de legib.*
& se aliàs in his Ritibus dixisse; fatetur. Tu di-
cas, esse *in Ritu 271. num.* 3. & iterùm *in prag.
1. §. 12. num. 42. de S. C. Maced.* & tradunt *Cam-
pagn. in c. Item Justitiarii Inquisitiones, num. 6.
& 9. Pasc. singul. 19. lit. L.* & quæ diximus de ad-
ministratore, in ejus hæredibus procedunt, *Chri-*

fin. decis. 180. ut propterea quemadmodùm administrator non potest appellare à sententia contra eum lata, ut diximus in Rit. 256. num. 60. & addo Ricc. collect. 3220. p. 8. ità, & ejus hæres, idem Ricc. collect. 3876. eod. par. 8. adeò ut nèc sententiæ ex causa administrationis ab arbitris prolatæ, posse peti reductionem ad arbitrium boni viri, tam per administratorem, quàm per hæredem, & censuit Rota, in una Romana executionis Lauri corā Pamphilio, 26. Octobris 1584. & iterùm, in una Terracinen. Molendini 2. Maii 1608. corā Cavalerio.

8 Quartò restringit Caravita, quoties Insula, ad quam inquisitus condemnatus extitit, per Principem est eligenda. Tu nota, Insulæ electionem ad Principem spectare, Ann. singul. 227. & 504. Præs. de Franch. decis. 487. Muscat. in prax. fidejuss. par. 1. modo 15. num. 14. Non verò in terris Baronalibus, & Baroni licere, relegare vassallum in una, ex terris, quas habet, idem de Franch. monet decis. 536. in fin. vers. Et similiter poterit, sequitur Capibl. prag. 7. nu. 13. de Baron. tom. 1. & quando licitum sit Proregi ad confinia ponere homines, Castill. decis. 185. Episc. Ricc. collect. 2705. p. 7.

9 Quintò limitat in casu text. in l. ad bestias, ff. de pen. vigore cujus hominis summæ peritiæ condemnati differtur exequutio, donèc Princeps consulatur, confirmant, & declarant Boss. de execut. sentent. num. 8. & 10. Duen. regul. 41. in limit. fin. Covar. lib. 2. var. resol. cap. 9. num. 6. Tiraq. in tract. de pœnis temper. causa 50. Gramm. dec. 23. Reusner. dec. 15. 16. 17. 80. 81. 83. & 84. Ricc. collect. dec. 1842.

10 Sextò, quotiès condemnatus accusaretur de alio majori delicto; Adde Tartagl. in add. marg. fisci, c. 16. vers. nono limita, Claud. Tut. in add. l. prægnantis.

11 Notat insupèr Carav. nu. 9. in 8. limitat. quod Cardinalis, cum se obviàm facit ei, qui ad supplicium ducitur, liberandi illum à morte cum pileo suo, potestatem habeat. Tu addas Tartagl. Tut. Boss. loc. citatis, Tiraquel. in tract. de pen. temper. caus. 55. Petr. à Plaeza, latè, lib. 1. epit. delict. cap. 34. & Danz. Caravita in hoc Ritu memorem, tom. 1. de pugn. DD. lib. de qualit. official. cap. 1. nu. 17. nonnulla de Cardinalium officio notantem quorum aliqua privilegia, recensent Ricc. collec. 120. 1459. 2122. 2489. & Avus meus ad Capyc. dec. 114. & dec. 120.

Sed hèc incidentèr quæro, àn verum sit, quod, meretrici petenti in virum illum, qui ducitur ad supplicium, concedi debeat, Paris de Put. in tract. de syndic. in verbo, Pœna, cap. 1. num. 3. affirmativè in Hispania practicari notat, quod negat Bovadill. tom. 2. politic. lib. 3. capit. 5. nu. 142.

12 Et tandèm limitat, quoticscunquè condemnatus, post sententiam, effectus est furiosus, quo casu illum immunem esse a pœna, credunt Claud. Tut. cit. Placz. lib. 1. epit. delict. cap. 29. num. 7. Bal. & Alex. in l. furiosum, in fin. C. qui testam facer. poss. Menoch. de arbitr. Judic. cas. 325. Covarr. in clem. furiosus, in 3. par. in init. num. 2. de homicid. Gomes in §. Item si quis in fraudem, post num. 6. instit. de action. quibus contradicunt Fachin. lib. 11. controv. jur. cap. 3. Clar. lib. 5. §. fin. q. 60. & antè ipsos Albergot. de Aretio, qui Bart. discipulus fuit (teste Jas. in d. l. furiosum,) Jo. Vandus lib. 2. qq. cap. 7. & quibus conjecturis probetur dementia, Ricc. collect. 3581. par. 8.

13 Deducitur etiàm ex hoc Ritu, quod à tormentis non appellatur, hoc est, à pronunciatione, sivè decreto lato, quod inquisitus torqueatur, & servari in Regno Siciliæ, testatur Muta tom. 6. cap. Sicil. cap. 49. num. 33. 35. & 36. quod si generatim procedit, pugnat cum jure communi, quo attento appellare à tortura, & ejus comminatione licet Bartol. in l. 2. ff. de appellat. recip. arg. l. si quis provocatione, C. de appell. Hippolyt. de Marsil. in pract. crim. §. expedita, num. 70. Guid. Pap. decis. Delph. 74. sub num. 2. Franciscus Marc. decis. Delphin. 907. num. 4. vol. 1. Claud Battandier Regularum criminalium, regul. 163. num. 21. Borrell. cons. 30. à num. 12. Jo: de Arnono singul. 39. Clar. §. fin. quæst. 44. Farinac. quæst. 38. num. 11. Benitent. decis. 69. num. 6. Joan. Papon. Arrest. Cur. lib. 24. tit. 9. arresto 5. & arresto 13. P. Fragos. de regimin. Reipublic. tom. 1. par. 1. lib. 8. de oblig. Jud. à quo disp. 24. nu. 179. & declarat Scacc. lib. 1. de Jud. causar. civil. cap. 97. nu. 82. & servatur in Curiis Ecclesiasticis, ob novissimum decretum Pontificium rescriptum à Genuensi in prax. cap. 88. num. 42. Episcopp. Ric. in prax. Eccles. decis. 510. & decis. Cur. Archiep. 13. & collect. decis. 1311. allegans Carav. in hoc ritu, Quarant. in summ. Bull. tit. regul. Cancell. regul. 37. Baldax. de Angel. in Prat. ad l. si Clericus, à n. 1. C. de Episcop. Audient.

Undè Carav. in hoc Ritu nu. 9. notat, procedere hunc Ritum dumtaxat in casu, quo, vigore præeminentiæ Magnæ Curiæ Reus subiicitur tormentis, tùncque interdici appellationem hujus ritus vigore, proùt quando proceditur ad modum belli, Bnig. qu. 100. nu. 115. Danz. de pugn. I. D. tom. 1. tit. de potest. ad modum belli, cap. 6. num. 27. cum in aliis experiàmur, admitti appellationem, etiàm à comminata tortura ex c. Regni, si juste quis, Campagn. in cap. si cum sceleratis, Jo: Bapt. Thor. par. 1. compend. decis. verbo Appellatio à decreto torturæ, Dom. D. Ferdinandus Quadra in responso, rescripto per D. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. resol. cap. 10. nu. 13. & sic passim expediuntur provisiones Judici à quo, quod si erit in voto torquendi, transmittantur acta, & interim per tot dies non procedatur, teste Borrell par. 2. summ. decis. tit. 33. nu. 332. Scialoya in pract. forjudicat. cap. 4. ex n. 68. quod Carav. effatum Avus meus videndus, ad Gramm. decis. 34. nu. 38. ex Reg. Tap. super hoc Ritu, notabilitèr advertit, locum vendicare, non existente inhibitione, nam illa ligatis Judicis manibus, omninò deferendum sit appellationi, sive ex processu informativo, sivè factis defensionibus procedatur. Et non dissentiunt Tasson. de antefat. vers. 3. observ. 3. nu. 111, in fin. Novar. de gravam. Vassall. tom. 1. gravam. 373. nu. 9. & tom. 3. grav. 82. Alphons. Villagut. pract. crim. Canonic. lib. 7. tit. de tortur. c. 10. concl. unic. Hinc si Judex fuerit inhibitus, etiàm ab incompetenti, & haùd obstante inhibitione procedat, nullitèr agit, Gramm. decis. Lusit. 219. Mastrill. dec. 127. Carocc. in tract. de except. except. 21. q. 7. & except. 22. q. 11. Sed àn appellatio à decreto de torquendo, pro habenda responsione, retardet exequutionem, sicuti ab illo pro habēda veritate; inquirit Carav. in hoc ritu n. 14. cujus meminit Avus meus ad Capyc. dec. 145. in fin. Bo-

vadill.

vadill. tom.2. polit. lib.5. cap.3. num.12. pag. 690. Danz. to.3. de pugn. DD.tit. de præeminent. n. 35.

14 Cæterùm, multa de præeminentia M. C. torquendi ex processu informativo, notavimus in ritu 54. num.9. tom.1. nèmpè illam usque ad hæc nostra tempora invaluisse. Masull. ad Capyc.decis. 322. num.5. Palm. in diversor. jur. part.2. Glos.1. num.19. Mut. tom.6. cap.34. & decis. 37. num.8. Thor. par.1. comp. verb.Torquens, pag.554. & ead. par.1. verbo Tortura, Carbon. in pract. lib.2. cap.1. num.9. Capiblanc. de Baron. pragm.8. par.1.nu.52. Mastrill. de magistr. par.2. lib.4. cap.16.num.111. Jo:Grand.de Bella Exul. in prædicamento quantitatis, qu.1. nu.13. Muscat. in prax. crim. rub. de priv. furt. latron. à num.22. Ambrus. in process.informat. lib.3. cap.1. nu.11. Ricc. collect. decis.641. Danz. latè de pugn.DD. p.3. tit. de Præemin. cap. unico.Illaque non uti contra Neapolitanos, & ho-
15 mines Casalium ibique insinuavimus, ex privilegio illis concesso per Cæsaream Majestatem in anno 1557. in cap. 7. & 16. gratiar. quod communicatum fuit militibus cujusvis nationis, teste R. Rovit. in pragm.6. circa fin. de immun. Neapol. & Baronibus Regnicolis, vigore alterius gratiæ de anno 1605. registratæ in pragm.fin. de Baronibus, quam refert Reg. Rovit. in pragm. 1. in fin. de immun. Neapol. & observant Palm.add. loco n.31. & 32. Ang. Scialoya in pract. torqu.reos, c.6.ex n. 79.

16 Et an communicata sit hujusmodi præeminentia Regiis Audientiis, tangunt cit. DD. Scialoya add.cap.6. ex nu.59. Danz. lib.1. de pugn. DD. tit. de præmin. M.C.V. Balzaran.sup.Regni Constit. tit. de homicid. & damn. clandest. num.69. & quando per unum ex Auditoribus illa exerceri possit, & de facultate Auditoris exeuntis per Provinciam, ac de causis illi committendis per Audientiam., & quo pacto valeant fieri commissiones, pertractat Reg.Saufelic.dec.350. tom.3.

17 An illa repeti possit, præter DD. eod. in ritu 54. à nobis adductos, adde Ricc. collect. 129. p.1. & collect.4222. p.9. negativè indicantem, ex Avo mea ad Gramm.decis.34.& pertractant Magon.dec. Rot. Lucens.89. Franc. Marc. decis. 279. 280. & 281. par.1. & dec.253. & 288. par.2. Gratian. in tract. ad defens. reorum, defens.30. circa torturam inferendam pro habenda veritate, cap. 17. per tot. Scialoya add. cap. 6. nu. 75. Baldax. Klam. in sua propt. jur. tit.44. §.3. Mantua cons.52. volum.1.& Thor. p.3. compend.decis. sect.3. verbo, Tortura àn repeti possit.

18 Ex verbis ritus, ibi: Non appellatur decreto ipsius Curiæ civili. Carav. sub num.16. deduci, ait, illud, quod in prag. 2. de appellat. incipiente Magna Curia Vicariæ ritum, scribitur, quod à decreto supèr assistentia affirmativo, non appelletur ad effectum retardandæ exequutionis. Tandem melius sentit Constant. Pap. additionator, nè talis conclusio desumi possit ex his verbis, & concludentem id ipsum, quod adducta refert pragm. neminem rit. hactenùs reperierit.

19 Utcumque tamèn sit, standum est jam dictæ pragm. quæ mandat de decreto affirmativo assistentiæ, nempè, concedente assistentiam creditorillam petenti, non impediri exequutionem, præstita cautione de restituendo in casu retractationis, ut tradunt Affl. decis. 261. nu. 1. 356. Robert. Marant. in prax. 6. par. tit. Et quandoque appellatur, num.18. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 12. limit.28. Gallup. in prax. S.C. p.3. cap. 5. num.34. Novar. in collect. 130. num. prag. 2. Ricc.collect. 168. p.1. Muscat. p.7. Gl. condemnando, num.115. R.Rovit. in pragm.1. de assistent. decis. 100. nu.34. Borrell. in summ. decis. tom.2. tit.32. nu.147. de sentent. exec. Horat. Barbat. in Glos.1. supragm.de assistent. num. 32. Reg. Tap. ad pragm. 1. de assistentia, num.4. lib.3. Jur. reg. rub.4. Donad. lib.1. de renunciat. cap.45. num.8. Papar. in in prax.tit. 4. de assistent. num.17. Reg.de Marin. ad Reverter. decis.49. nu.3. tom.1.

20 Hæc cautio, etiàm non petita, est præstanda, ex traditis à nobis in ritu 252. nu. 8. & subnectimus Marant. cons.31. Manson. de caus. exeunt. qu.2.nu. 54. Jacob.de Martino cons.20. ex nu.15. Fontanell. de pact.nupt. claus.4. Glos.18. p.4. ex num.102.& decis.Cathal.165. tom.1.

Si sententiam assistentiæ obtinens fidejussorem non habeat, admittendus nè sit ad juratoriam cautionem, resolvas, ex exaratis à nobis in eod.rit. 252. nu.11. quibus addimus Fontanell. dec.Cathal. 237. & 238. tom.2. Nov. qq. forens. p.1. qu. 163. R.Sanf. in prax. Jud. sect. 10. nu.1. qui in his terminis articulum excitant, & affirmativam sustinent aleam, Danz. de pugn. DD. tit. de exil. & relegat. cap.1. nu.40. tom.1. loquentem, quod condemnatus ad exilium, non invento fidejussore, admittatur ad injuratoriam cautionem, de servando fines, ex Dom.de Franch. decis.317.n.8. & Baron. de effect. minor. ætat.effect.31. sermocinantem in tutore.

21 Sed àn dicta parata exequutio sit respectu adjudicationis, vel etiàm venditionis, resolvit dubium Præs.de Franch. in dec.120. tradens, decreta exequutioni mandari solùm, quoad adjudicationis caput, si creditor eam eligat, non verò quoad caput venditionis tantùm, insequuntur Muscat.add. Glos. condemnando, n.113.& lib.2. p.3. Gl.adjudicantur, ex n.49. R.Tap.& Barbat.adductis in locis, adeòut, pendĕte appellatione, non habeat creditor
22 facultatem vendendi, monet R. Saufelic. dec.117. to.1.ex Capy.dec.202. (ad cujus ornatum nonnulla coacervat, Episc. Ricc.collect.3500.par.8.) & Dom. Franch.decis.120.quam explanant Dom. Francisc. Mar.Prat.lib.2.discep.forens.c.33.à n.24. Giurb.obser.55. nu.6. & præcipua ratio adducta à Præs. de Franch.ut valeat debitor victor in secunda instantia recuperare bona adjudicata, non verò vendita, displicet Regenti Rovito, eamquè impugnat in cit. prag. 2. ex num. 4.

Verùm sententiam S. C. qua mediante, rescisso contractu, pro capitali, & tertiis, præstita fuit assistentia ad finem vendendi tantùm (quod contigit, quando plures concurrunt creditores, ut de pretio perveniendo ipsis satisfiat, juxtà eorum anterioritatem, teste de Franch. decis.456. n.8.) posse exequi quoad venditionem rei, pendente reclamatione à sententia interposita, declarando mem.120. de Franch. decis. ex altera ejusdem de Franch. decis. 660. lepidè firmat Consil. Staiban. resol. forens. lib.1. resol.50.

23 Exequuta verò sententia quoad caput adjudicationis, pendente appellatione, non rejici debitoris oblationem, qui facta adjudicatione, offerens regularitèr non auditur, ex Specul. in tit. de secund. decret. §.juxtà, vers.quid si ille, concludit

R.Sanfel, add, dec, 117. *& in prax.sect.*60.

Sed an, & quando debitor pignora capta in causam judicati, & vendita recuperare possit; extriçat *Consil. Carleval. tom. 2. de Judic. lib. 1, tit, 3. disp.* 24.

24 Ritus verò sanctionem restringi tantùm ad decreta M.C.V. de quibus fatur ipse *ritus*, nonnulli advocati, etsi tentaverint, quorum meminit *Constant. Papa in add. ad hunc ritum*, illos jure reprehendit ipsemet *Constantin.* adeò quod inconcussa praxis inoleverit, ut sententiarum assistentiæ omnium Tribunalium, etiàm inferiorum, exequutio concedatur, appellatione suspensiva remota, de qua testantur *Barbat.in cit. pragm.de assist. Gl.* 1 *nn.* 26. *& Consil. Carleval. add. loco, sub nu.*15. notans hanc extinctionem fortassis ortum habuisse, ex *memor. pragm.2. de appellat.* quæ est lex universalis, aùt fortassis, ex eo, quod hi Ritus M.C.V. observari debeant ab omnibus Judicibus inferioribus, ex *de Franch. decis.*143. *Gramm.in constit.si quis in posterum, num.3. & 23. lib.1. Caravit. in rit.1. n.3. & 4.* & nos pluriès insinuavimus. Verum si decretum assistentiæ, devolutum ad M.C. per viam appellationis à Curia inferiori, aliquam evidentem exceptionem militantem haberet, non exequitur, sed, termino, impartito ad ulteriora proceditur, teste *Thoro voto* 84. *n.*30. *to.*1.

25 An verò sententiæ assistentiæ exequutio remedio nullitatum retardetur, affirmativè resolvas ex traditis à nobis in *rit.*257. *num*, 22. quibus addimus *Muscat, in prax. lib. 2. p.1. Glos.sententia, num.*164. *Barbat. in add.pragm.1. Glos.1. nu* 37. *Marant.in spec. p.6. rub. & quandoque appellatur, nu.*283. *Gaill. lib.1. observ.*135. quos refert *Thor. p.3. comp.dec. sect.1. verbo exequutio sententia lata per M.C.V. & voto* 12. *p.* 1. concurrentibus tamen requisitis, quæ recensent *Novar.qq. forens,*
26 *p. 1. q.*101. Et nùm in integrum restitutionis beneficio, negativè concludere videntur, *Afflict.decis.* 356. *Lancellott. de attent. cap.* 18. *num.*10. *Sfort. Odd.de restit. 1.p. qu.43. art.1. num.*26. sed hodiè semper suspenditur exequutio, donèc articulus restitutionis decidatur, qui, nullis admissis exterioribus probationibus, ex eisdem dictis summariè semper expeditur, *Cons.Carleval, de judic. tit.2. lib.1, tit.3. disp.16. nu.48. Muscat. mox cit. loco, n.*115. *& p.3. Glos.fuerit, in nu.*49. *Barbat. add, loco nu,* 33. *Staib. lib. 1. resol.* 55. & quid quando sententia esset notoriè injusta, *de Franch. dec.*86. & dici sententiam manifestè injustam, quotiescumque ex eisdem actis, ex quibus fuit prolata minimè constat de ejus justitia, notat decisum *Farinac. decis. Rot.Rom.*56. contra *Affl. decis.* 21. & firmat *Mantic. dec.212. num. 6. Gratian. discept. forens. cap.* 708. *nu.40. & cap.725. nu.34. Sesse dec.434.nu.4. Mastrill. dec.*158.

27 Ampliùs, non injucunda excitatur quæstio; Emanato decreto assistentiæ, vel condemnationis infra summam ducatorum centum quinquaginta, vel prolata sententia S.C. (quibus in casibus, provocatione, vel reclamatione non obstante, executio impartitur) illisque in rem judicatam transactis. Si talitèr condemnatus, porrectis precibus Regni clavum sustinenti, faciens mentionem, decretum, vel sententiam fuisse exequutioni demandatam, tacens, transivisse in rem judicatam, supplicet pro revisione, & Princeps decernat (*revideatur non obstante sententia, vel decreto*) nùm validum sit obtentum rescriptum, quasi quod cum supplicans expressit, fuisse exequutum decretum, vel sententiam, videatur narrasse transitum in rem judicatam.

Et nullitati illud obnoxium esse dixi, eo quia, cùm decretum, vel sententia exequi debuerint, etsi in rem judicatam transitum non fecissent, et iã pendente appellatione, vel reclamatione, propterea expressione illorum exequutionis, non censetur expressus transitus in rem judicatam, ut individualitèr concludit *Alex. in cons. 94. sub nu.3. & seq. vol. 2.* & videndus *Ruin. cons. 21. tom. 5. sub num.*10.

Et Principis rescriptum, quod non exequatur sententia, donèc de meritis causæ fuerit cognitum, an, & quando valeat, præter adductos *in rit.252.n.17.* pertractant *Rebuff. ad Reg. Constit. tit. de supplic. num.45. & tit. de Arrest. art. 1. Glos. 1. num. 4. Valasc. dec.51. num. 19. Petr. Greg. Tholos. de appellat. lib.1. cap.6. num.15. de Ponte de potest. Proreg. tit.de abund. Civit, § 3. nu. 14. & cons. 1. nu. 32. Reg. Tapia de jure Regni lib.1, tit.de offic. S. C. pragm.4. nu.1. & in rub. ff.de constit. princip.cap. 2. & nu.2. Giurb.* latè *dec.7. Cons.Rocc. tom.2. resp.27. nu.*16.

28 Sed nùm præfata Regni *pragm.* exequutionem paratam præbens sententiis prolatis in judicio prædicto eandem vim tribuat sententiis negativis revocantibus assistentiam; ut eodem modò exequutio præstita actori, sit Reo postmodum vincenti quoquè attribuenda.

29 Affirmativam opinionem insequutam fuit *S. C.* apud *de Franch.dec.*136. nè ad imparia judicentur actor, & Reus, & ut æqualitas servetur (ad *text. in l.fin.C.de fruct. & lit. expens. Reg. Capyc. Latro dec.9. nu.1. lib.1.*) confirmant *Reg. Salernitan.decis.*25. quem laudat *Thor. p.3. compend.dec.sect.1. verbo exequutio primæ sententiæ, Viv. decis.286. Reg.Tap.de jure regni prag.5. nu.6. de offic. S.C. & pragmat. 37. num. 13. de offic. Procur. Cæs Jo. de Amicis cons.92. nu. 5. Avus meus ad Capyc. decis. 34. & ad Gramm. dec.9. num. 7. Gait. de credit. cap.4. quæst. 7. ex num. 895. Horat. Barbat. sup. cit. prag. de assistent. Glos.1, num.52. Giaz. ad Capyc. latro dec.91. nu.3. Papar. in prax num.*56. & conferunt tradita ab eodem *de Franch. decis.*288, *Viv. decis.236. Castill. decis.* 42, & annuunt *Gratian. dec.220. per tot. & in addit. num.*6. mèmor ibidem *de cit. decis.* 136. *de Franch.* quam laudat *Ricc. collect. decis.*3486. *Judex Franc.Mar.Prat.ad Fasciol.de patr.potest. par.1. c.8. ad nu.* 175. & latiùs *pract. observ.*59. in qua lepidè juxtà morem, nè dùm occurrit *Regenti Scipioni Rovito*, qui *in prag. 2. de appellat. num. 8. vers. & quid*, adducto domini, *de Franch.* placito, ab illo recedit, subdens, dùm casus acciderit, esse ulterius cogitandum, qui *Rovit.* iterum tangit *prag. 1. de assist. num.*34. sed etiam omnibus objectis excitatis à *Hieron. Gevallos in tract. commun. contra commun. tom. 4. qu. 797. num.862. vers. ex qua resolutione*, & iterum in *tract. de cognition. per viam violentiæ, qu. 24. n.75. p.2.* ubi exposita de *Franch.dec.*136. ex pluribus

bus suadere *Cevallos* nititur, quod si prima sententia exequutioni demandata fuerit, & deindè revocata non per hoc exequutio retractabitur, si ab ea appellatum fuerit, sed expectandus sit exitus appellationis à secunda sententia interpositæ determinasionem emanatam à Regali Cancellaria Pinciana extollit, subdens ità in Tribunalibus Hispaniæ practicari, hancque *Præs. decis.* in dubium revocat *Cons. Carleval add. lib.* 1, *tit.* 2. *disput.* 8. *à num.* 16. *tom.*2. *de Judic.* (cujus miror, non fecisse mentionem *Dom. Franc. Maria Prat.* ultimum, & solertissimum scriptorem) notans verba *prag.* 2. vim executivam solùm tribuere decreto affirmativo, in Judicio assistentiæ lato, & testatur, nostrum Ritum de illo loqui, ut proindè fateri oporteat, aìt verba *Ritus* corrupta esse & imminuta, deficiente verbo illo, *Affirmativo* aìt *pragm.* declarasse & accepisse illa solum pro decreto affirmativo, & laudat *Afft. decis.* 161. *n.* 1. quin, regulam adducit, quod denegata appellatione à decretis affirmativis, permissa nihilominus censeatur à negativis, quam comprobant *Menoch. de adipisc. possess. remed.* 4. *num.* 876, *Contardus in l.unica, limit.* 17. *negativa*, ex *nu.* 1. *C. si de momentan. possess. Lancellot. de attent.* 3. *par. cap.* 89. *num.* 89. *Surd. de aliment. tit.* 8. *privil.* 60. *ex num.* 25. *Duen. regul.* 44. *Scacc. de appell. q.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *num.* 38. *Marc. Ant. de Amat. decis.* 75. *ex num.* 12. & in simili notant *Parlador. lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin.* 5. *par.* §. 15. *num.* 4. *Gonsalez in Regal. Cancell. Glos.* 6. *ex num.* 188. *Paz in prax. tit.* 1. *tom.* 4. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 28. Sed non esse recedendum à decisione apud *de Franch.* credo, quam pluriès observatam fuisse, vidi, & audivi.

Vnum nota sententiam assistentiæ affirmativam exequi haùd posse, si cum ea ccujugatur sententia condemnatoria in actione personali, cum caput condemnationis in actione personali, cujus exequutio appellatione retardatur, appellabile reddat caput assistentiæ, ut post *Barbat. add. Glos.* 1. *ex num.* 40. 65. *&* 66. advertit *Cons. Carleval mem. disp.* 8. *num.* 15. *in fine* & conferunt ab eodem *Consiliario* exarata *eod. tom.* 2. *de Judic. tit.* 3. *disp.* 12. *num.* 8. & sic multoties absque controversia fuisse decisum, à doctissimil' viris percepi; vide, quæ nos ipsi notavimus *in Ritu* 257. *nu.* 19.

Sed assistentia, quæ potest concedi creditori annuorum introituum contra tertium possessorem pro tertiis, concedi etiàm possit pro capitali, non facta rescisione, & liquidatione; cum principali debitore, negativè tradunt *Reg. Rovit. in cit. prag.* 1. *num.* 3. *de assist.* ex *Thesaur. decis.* 54. *num.* 4. *Thor. par.* 1. *compend. verbo Assistentia petita per creditorem super bonis*, *&* *par.* 3. *sectio* 1. *verbo*, *Assistentia àn concedi*, *Papar. cit. loco*, *num.* 11. sed contra *Roviti* effatum decisum aliquando fuisse testatur *Reg. Sanfelic. decis.* 115. *tom.* 1. *ex Alex. cons.* 85. *vol.* 7. sed *Reg. Sanfelicio* contradicit continua Tribunalium praxis.

32 Sed àn revocata tali sententia assistentiæ in revisione ejusdem condemnatus ad restituendum rem, teneatur reddere etiam fructus perceptos; Affirmativè concludit *Nova. qq. forens. par.* 2. *q.* 40. *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de regal. imposit.* §. 5. *num.* 17. in terminis *tex. in Auth. quæ supplicatio*, *Cod. de precib. imper. offer.*
33 decisum refert in Regia Camera, deberi interesse pecuniæ solutæ, revocata sententia, de quo dubitat *Præs. de Franch. decis.* 120. *in fine*, Et de quibus fructibus loquatur memprata *Auth.* explanat *Reg. Sanfelic. dec.* 124. *lib.* 1. in qua inquirit, àn, & quando creditor posterior teneatur ad interesse pecuniæ, ipsi liberatæ in concursu creditorum., cum cautione in casu restitutionis, quod examinant quoque *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo pecunia liberata*, *&* *par.* 3. *sect.* 1. *verbo*, *Interesse pecunia liberata*, & videnda exarata à *Muta decis.* 10. *num.* 17. *Pereyra decis. Lusitan.* 47. *Guttier. de gabell. lib.* 7. *q.* 23. *num.* 9. *Cevall. lib.* 2. *q.* 633. *num.* 6. *Castill. dec. Sicil.* 14. *num.* 18. *Flor. Dias ad Gramm. dec.* 40. *Salgad. de reg. protect. p.* 4. *cap.* 14. *num.* 156. *Noguerol. alleg.* 7. *num.* 57. *Franc. Maria Prat. lib.* 1. *discept. forens. cap.* 1. *Ricc. collect.* 3329. *par.* 8. *Præs. Merlin. lib.* 2. *controvers. forens. cap.* 43. *&* *Reg Capyc. Latro dec.* 130, *lib.* 2. qui inquirit, àn, & quando creditor posterior, qui prædium emit, cum ejus crediti retentione, revocata venditione, instautibus creditoribus anterioribus, teneatur ad fructus, vel interesse, pro quantitate retenta. Et àn errans in jure fructus restituat, affirmativè concludit *Gram. dec.* 311.

34 Et tandèm pro coronide *Ritus* notamus, exequutionem paratam in judicio assistentiæ locum vendicare pro sorte, non pro interesse, scripsisse *Vincent. de Ann. sing.* 494. *verbo*, *statutum*, quem insequuntur *Rovit. in cit. prag.* 2. *num.* 8. *Novar. cit. q.* 163. *num.* 1. *p.* 1. & confirmant *Reg. Capyc. Latro dec.* 100. *num.* 38. *lib.* 1. in qua *Regens* com-
35 pilavit decisionem, illum trutinans articulum, num interesse rei judicatæ, post quatrimestre tempus, debeatur vigore sententiæ S. R. C. pendente ipsius reclamatione, in ardua orta controversia, inter Illustrem D. Isabellam Acquaviva Principissam Scillæ, & Ill. D. Joannam Ruffam, Principissam Scillæ, & Ducissam Noceriæ (à qua descendit Illustr. Dominus Franciscus Maria Ruffus, Princeps Scillæ, & Palazzoli, àc Marchio Licodiæ, Eques; & genere clarissimus, virtute, àc pietate admirabilis, in quo omnia, quæ ad Principem pertinent, eumq; decent, emicant) & junctis Regiis Consiliariis duarum Aularum, die 28. Maii 1639. provisum fuit, *non deberi interesse rei judicatæ*, In Banca Borrelli, pro Cioffo, quem insequitur *Judex Franc. Mar. Prat. lib.* 1. *discept. forens. cap.* 3. *num.* 6. & meminit *Thor. p.* 3. *compend. dec. sect.* 2. *in recollect. dec. ejusdem Reg. Capyc. Latro.*

36 Adversus quam sententiam in gradu reclamationis *Dom. Consiliarius Hortensius Pepi* Socer meus, tùnc D. Isabellæ Advocatus, Papinianco calamo, magno legum, rationum, & authoritatum præsidio, justitiam D. Isabellæ adeò obvallavit, ut idem S.C. junctis aulis, à decisis recesserit, *referente Dom. Consiliario D. Thoma de Carleval.* sub die 18. Novembris 1642. his verbis *Bene reclamatum*, *&* *proindè deberi interesse rei judicatæ, pro quo, ac etiàm pro interesse legati petiti in supplicatione porrecta sub die 26. Januarii 1640. dentur Illustri Principissæ D. Isabellæ Aquaviva*

duc.

duc.octo millia pro omnibus , de qua decisione revocante decisionem enarratam à *Reg. Capyc. Latro* meminere sunt doctissimus *Dom. Reg. Marcian. lib. 1, disput.18. num. 34.* Dom. Speceum meum laudibus celebrans, & *D. Gizz. ad mem. dec. R. Capyc. Latro num.7.* & hujus opinionis sunt *Reg. Revertér. dec. 244.* & ibi *Reg. de Marinis num. 6. Jo. Bapt. Staiban. in tract. de interesse , lib. 2. tit. 16, q. unic.*

37 Etenim indubitati est, Usuras rei judicatæ, quæ de jure communi sunt centesimæ, & hodiè mensuram damni emergentis, & lucri cessantis non excedunt, ad tradita per *Præsid. de Franch. dec. 21. Reg. Latro add. dec. 100. num.5. Reg. Sanfelic. decis.124. num.6. lib.1.* & taxantur passim ad rationem quinque pro centenario, teste *Gizz. in add. ibidem* , deberi à condemnatis non solventibus post quatrimestre tempus, decurrendum à die sententiæ, si ab ea non fuerit appellatum, vel appellationem interpositam Reus appellans non fuerit prosequutus, *l. 1. 2. & fin. C. de usur. rei judic. Thesaur. dec.43. num.3. & dec.97. Menoch. de arbitr. Judic. cent. 1. casu 6. num. 11. lib. 1.* Atque obex illud, ut, pendente reclamatione, non possit tractari de interesse rei judicatæ, obstante *cit.*
38 *l.2. C. de usur. rei jud.* quæ licèt loquatur in appellatione, idem debet procedere in reclamatione, quia pari passu ambulant, vel ex eo quod dici non valeat res judicata, sub cujus nomine Rubrica prædicta, *de usuris* , inscripta est ubi ejusmodi sanctio collocata reperitur, & propterea Rubrica, nigrum declarans, requirere videtur, quod verè sit res judicata, quæ contingit quando amplius sententia retractari non potest, & nullo juris remedio appellationis, vel supplicationis attentari, queat, *Bar. in l.elegantèr , ff. de cond. indeb. Duen. reg.273. Thilemn. dec.2. vot. 1. num.3, de appellat. syntag.3. Viv. dec.34. num.16. Carpan. ad statut. Mediol.158. num.223. Rand. dec. 13. nu. 132. Gutier. cons. 13. Sola ad consuet. Sabaud. de mod. supplic. Glos.2. num.17. Surd. cons.61. num. 44. & cons.268. num.29. Ginrb. dec. Sicil.20. num. 11.* & quod reclamatio eumdem effectum operetur, ac appellatio, & supplicatio, testes sunt *Isern. in cap. Imperialem , §. præterea , si inter duos , 6. col. in princ. de prohib. feud. alien. per Federic. Afflict. in prælud. Constit. Regn. q.10. num. 7. Lanar. cons. 64. num.25. & 26. Reg. Rovit. in prag.38. §. & similitèr , ex num. 8. de offic. Procur. Cæsar.* (cujus meminimus in *rit.255. sub num.35.*) *Index Prat. lib.2. discep. forens. cap.33. ex num.15. Carleval de Judic. disp.2. q.7. sect.3. n.957.*

Resolvitur equidèm, quod res judicata dicitur etiàm, pendente appellatione, *l. & post rem judicatam , ff. de transact. l. 1.* ubi *Glo. & DD. ff. de re jud. Maranta in spec. in ver. & tandem fertur sententia , num.* 128. & quamvis, appellatione pendente, largo modo ita afferatur *ad tex. in cit. l. elegantèr , §. si quis , de cond. inde* . Quia per appellationem extinguitur judicatum, id non procedit in sententiis habentibus executionem, à quibus non appellatur nam rectè denominari possunt res judicatæ, non obstante reclamatione, ut dixit notabiliter *Geminianus in c.1. §. fin. de except. in 6. Lancellottus de attentatis lite pendente , par.2. cap. 4. in præfatione , num. 253. Barbius Dec. Bononiæ 55. num.2. & 3.* Et hoc, cum reclamatio non extinguat, sed suspendat judicatum, & ejus effectum, idcircò etiam, pendente reclamatione, lis
39 dicitur finita per sententiam, veluti transactam in rem judicatam, ex *Bald. in auth. quæ supplicatio , C. de precibus Imper. offer. Franciscus Marcus quæst.623. par.1.*
40 Undè reclamatio satis differt ab appellatione, ut fundavimus alibi, nèenon tradunt *Afflict. in prælud. const. Regni quæst.10. num.5. & seq. Maranta ubi supra in ver. & quandoque appellatur num.15. & seq.* plenè *Regens Tapia decis. S. C. 18. num. 7. 8. & seq.* in casu enarrato à *Reg. Rovito* loco proximè adducto, decisum contra illum subnectens, & propterea non est verum absolutè dictum, ut reclamatio pari passu ambulet cum appellatione, & reponat reclamantem in pristinum statum, sicut appellatio, *ex Isernia , Lanario , & aliis,* quia intelligi tantùm debent circa ordinatoria judicii, & modum procedendi, *juxta l. fin. §. pen. C. de temp. appell.* & notant *Lancellottus de attentatis appellat. pendente , par.2. cap. 22. limit. 50. num. 72. Mysinger. cent.6. observ.15. Capycius dec.28. n. fin.* Non autèm circa suspensionem sententiæ, & judicati, cujus nomen, & effectus durant, pendente reclamatione, non autèm appellatione, ut apud prææallegatos *DD*, & constat *ex Regia prag. quinta , de officio S. C.* (quamquè exornat *Reg. Sanfelic. dec.6. lib. 1.*) ubi admittitur reclamatio, si priùs condemnatus judicato paruerit, & sic duo emanare videntur ex hujusmodi allocutione, primum, quod sententia retinet nomen judicati, non obstante reclamatione, alterum, quod non potest dici pendens reclamatio, nisi postquam fuerit judicato paritum: Ideò possumus dicere, in themate proposito adesse rem judicatam tantùm, non autèm reclamationem, cum adhùc sententia non sit executa, ex his, quæ adducit *Lancellot. in cit. tract. de attentatis lite pendente , p.2. cap.4. in præfat. n.262.*
41 Rursus, sententia S. C. per executionem illi tributam propriè dici valet res judicata, cui sola executio competit, *ad tit. ff. de re jud. & C. de execut. rei jud.* etenim, si illud conceditur, quod executio sit sequela rei judicatæ, ut tradit *Cagnol.* post alios, *in l. rei judicata , ff. de reg. jur.* oportet quoque fateri consequens executionis minime posse sine suo necessario antecedenti rei judicatæ subsistere, ad regulam, qui vult consequens, debet, & velle necessariò antecedens, *l. ad rem mobilem , ubi DD. ff. de procur.* consequens enim sinè suo antecedenti esse nullo modo potest, *l. 1. §. hujus rei , ff. de offic. ejus , cui mand. est jurisdict. Everardus in topica legali , in loco 95. à concessione consequentis , Menoch. cons. 50. num. 5. vol. 1.* & dixit in puncto *Imperator in l. 1. C. de execut. rei jud.* quod sinè re judicata, executio non procedit, vel saltem negari non potest, quin dicta sententia æquiparata sit rei judicatæ, per executionem illi de jure concessam, ac ipsi æquipolleat, quod argumentum ab æquipollentibus, & æquiparatis, satis potens est, ut in utroque idem esse debeat judicium, *Bal. in l. apud antiquos , num.4. C. de furtis l. si mater , ubi Glo. & Bart. C. de inst. & subst. Menoch. cons.32. num.17. vol.1. Stefanus Gratianus , discept. forensium, lib.2. cap.298. n.70.*

Cum

Cum igitur dicta sententia executionem, tanquam res judicata, non obstante reclamatione, meruit habere, ita quoque usuras accedentes rei judicatæ parere debet, ut ambo tituli eadem forma verborum concepti, & continuati positi, *de executione rei judicatæ, & de usuris rei judicatæ*, nullo existente discrimine, æqualiter in eodem subjecto, nàm, & valet argumentum à conjunctione duarum legum, & Rubricarum, *Everardus ubi supra, in loco 11.*

Nec dicatur diversam esse executionem ab usuris, quoniam dicimus, præstationem hujusmodi interesse partem esse executionis, & uti consecutivam ipsius sententiæ existimat *D. Regens Hector Capycius Latro in decis.* 100. *cit.ex tex. in l.si longis, C.de execut. rei judic.* ubi *Bald.* ità sentiit, & magis ad rem expresse confirmavit, *in l. 2. C. de usu. rei jud. in fine*, & ibi etiam *Castrensis, cit.de Franch. dec.* 21. *num.* 2. & pleuè tradit *Regens de Ponte dec.*32. *num.*1. 2. *&* 3. probans, quod fructus, sive aliæ accessiones, qui debentur post sententiam, licèt in condemnationem non deducti, veniant in executione sententiæ; Indè notabilitèr inferens *sub nu.* 3. propriè ad casum nostrum, ut reclamatio minimè obstet, quin executio fieri debeat prodictis fructibus, & accessionibus ex legis dispositione debitis post sententiam.

42 Et in materia interesse rei judicatæ, de quo agitur, liquidò suadetur, intelligendum fore deberi ex sententiis merentibus tantùm executionem, nam *Imperator in l.* 1. *C. eo. tit.* id statuens, venit continuativè loquendo *ad tit. & l.fin. C. de execut. rei jud.* ubi cum præfixerat tempus, & modum executionis faciendæ contra condemnatos, enixè affatus erat de sententiis, merentibus executionem, ibi, *cum lata sententiæ pignoribus etiam captis, ac distractis secundum ea, quæ sæpè constituta sunt meruerint executionem*, unde postea in *d.l.*1. subsequens, per hæc verba, *Is, qui bona secundum prædictam sententiam prosequitur*, intelligendo de sententia exequibili, de qua priùs dixerat, *Eas quoquè rationes habiturus est, ut qui post legitimum tempus placitis non obtemperaverit, usuram centesimam temporis, quod postea fluxerat solvat, & in l.* 2. *eo tit.* de condemnatis per sententiam, quæ provocatione non fit suspensa, ac distulerint solvere, tantum verba prôfert, & sic unica fuit ratio statuentis interesse prædictum, fundata in sententia condemnatoria, ex qua juxtà præcedentem titulum resultabat executio, & contra condemnatos propter eorum inobedientiam, sicuti ostendit illa dictio, *ut*, denotans causam finalem dispositionis, & referens rationem, quæ dedit causam constitutioni, *Clementin. secund.* ubi *Glos. Abbas, & Cardinalis Zabarella de ætate, & qualit. Bald. cons.*106. *vol.*1. *num.*3. *Gratus in tract. de dictio dictione* 297. *num.* 20. & ex dicta ratione etiam regulanda est ejus dispositio, *l. non dubium, C. de leg. l.cum ratio, ff. de bon. damnd. scire leges, ff.de leg. l.cum pater, ff.dulcissimis, de leg.*2. & aliis concordantibus, *Menoch. cons.*41. *n.* 16. *vol.*1. *cons.*235. *num.*47. *vol.*3. *& cons.*520.*n.* 7. *vol.*6. ac meritò à sola ipsa ratione depromunt substantiam legis illius, *Bart. Bald. & Salic.* summando illam, *quod morosus, & non parens sententiæ infrà tempus tenetur ad usuras centesimas*, & concordat *tex. in l. si longis, C. de execut. rei jud.* ut sententia, & mora in illius executione tantùm, pareant interesse, & accessiones antè sententiam indubitas contra victum, & ideò non potest dici habitis respectus ad sententiam, ut dicatur transactum in rem judicatam circa præstationem dicti interesse cum in juribus prædictis, nullum verbum de r. judicata in hunc sensum legatur, & per *l.*2. solum excludi videtur condemnatio, quæ non possit exequi, stante appellatione, & cessante dilatione, & inobedientia.

Et tandèm arguo sic pro evidenti demonstratione quod *tex. in d. l.* 2. *C. de usur. rei jud.* loquens in appellatione haùd attendi debet, ubi sententia habet executionem, ut in reclamatione ibi enim disponitur, ut usuræ rei judicatæ, stante appellatione non currant, nisi à die secundæ sententiæ confirmantis, idquè minimè applicari potest in sententia Sacri Consilii quia executio necessariò habet præcedere sententiam confirmantem, cum non possit procedi in causa reclamationis, nisi integraliter facta executione, *au. hentica, quæ supplicatio, C. de pre ib. Imp. offer. de Franchis, decis.* 290. ac sententia demùm confirmata post executionem nihil superest tractandum de usuris à die confirmationis, si jam illo tempore oportet executam fuisse sententiam.

43 Unde fatendum est, quod aùt interesse rei iudicatæ ex sententia S. C. non habeat locum, aùt si practicatur, ut est verius, quod debeatur a die primæ sententiæ, non obstante reclamatione, & *tex. in d. l.* 2. minimè intelligi posse, loqui in hac sententia, & reclamatione, quibus verba legis non conveniunt, nèc verificari potest præsupposita dispositio, *l.* 4. *& ibi Castrensis, ff. de dam. inf. Menoch. cons.* 212. *num.* 85. *&* 86. *vol.* 3. *& cons.* 556. *num.* 10. *vol.* 6. Immò si de tali sententia locuta fuisset, dispositio redderetur inanis, & remaneret elusoria, ut diximus, contra regulam quod lex, & natura nihil frustrà disponunt, & lex semper intelligi debet, nè fiat elusoria, *Surdus cons.* 124. *num.* 8. *&* 143. *num.* 32. *lib.* 1. *Menoch. cons.* 100. *num.* 137. *vol.* 1. *& cons.* 183. *num.* 48. *vol.* 2. *& cons.* 391. *num.* 11. *&* 12. *vol.* 4.

44 Nec unquàm *Afflict. in decis.* 93. sentire videtur pendente reclamatione, usuras rei judicatæ minimè deberi, siquidem casus in *dicta decisione* erat si usufructus dotis debitus mulieri, soluto matrimonio, beneficio consuetudinis, quod alias de jure communi controvertebatur, ut per eundem *Afff. decis.* 284. currere desineret, lata sententia, & dubium præstabat *tex.* per *Afflict.* allegatus *in l. fin. C. de usur. rei jud.* ubi colligitur, quod, lata sententia, desinunt usuræ priùs currentes, quasi novatione facta, sed in contrarium determinat *Afflict.* quia per sententiam non tollitur prima actio, nec inducitur novatio, secundum *Glos. in d. l. fin.* Nihil ergo de interesse rei judicatæ loquitur ibi *Afflict.* quia si de illo quæreretur, curreret nè stante reclamatione: allegasset *tex. in d. l.* 2. *C. de usur. rei jud. & non tex. in dicta l. fin.* Sed quia mulier non petebat in *dicta decisione* interesse rei judicatæ, quod forsàn, haùd expediens erat petere, eum requisita deficerent lucri cessantis, & damni emergentis, secundum

quod

quod S. C. concedere solet, sed petebat usumfructum dotis vigore consuetudinis, meritò illa decisio nihil officit.

45 Minus obstat exemplum, quod pendente reclamatione, non fiat executio expensarum in sententia S. C. contentarum, quoniam diversa sunt, & non potest fieri illatio.

Primò, quia illud fuit in expensis spetialitèr sancitum *per ritum M. C. V. 252.* in quo notavimus nos, & de eo meminit *Ricc. collec. 3709. par. 7. & 3783. par. 8.* ad differentiam appellationis, in qua ex *Regia Pragmat.* dispositum erat, appellantem non posse audiri, nisi refectis expensis, *ut per Affl decis. 231. & 358.* & sic eum ad differentiam appellantis, reclamans, parens sententiæ, non tenetur ad expensas, pendente reclamatione, ita è contrario, ex dicta differentia debet, teneri ad usuras rei judicatæ.

Secundò, quia in contrarium etiam est dispositio juris communis, per *auth. qua supplicatio, C. de prec. Imp. offe.* ut *Caravita* advertit *in dicto ritu, num 5. Maranta in spec. par. 6. ver. & quandoque appellatur, nu. 16. Valasc. decis. Lusit. 51. num. 28. Osascus in decis. 129. num. fin.* & servari in Gallia, testetur *Rebuff. in tract. de supplic. nu. 4.* & Taurini, *Sola ad const. antiquas Sabaud. Glos. 1. par. 3. de conclus. in caus. & prohibit. supplic. nu. 9. & in* Curia Belgica, *Christin. dec. 32. nu. 5. vol. 1.*

Tertiò, peculiari ratione id cautum videri potest *ex ritu prædicto*. Quia expensæ ob præsumptam calumniam debentur, & fit condamnatio, undè sempèr quod remanet spes revocationis sententiæ per reclamationem interpositam, non debet exequi, ut optimè fundat *Gratianus discept. forens. lib. 2. cap. 348.* & paritèr dicimus nullum absurdum versari, quod omnus sententiæ, merentes executionem, parere habeunt usuras rei judicatæ, ad similitudinem sententiæ S. C. cum, & ità jure constitutum videatur *ex d. l. 1. C. de usur. rei jud.* ex mente, & ratione tex. illius, & cessante dispositione *d. l. 2.* quam non militare in ejusmodi sententiis exequibilibus suprà deduximus.

46 Et quod, de sententia assistentiæ affertur ab eodem *Reg. Capyc. Latro in mem. decis. 100. nu. 38. ex cit. Anna singul. 494.* ut illius executio nullo modo habeat locum pro interesse, sed pro sorte principali tantùm; non meretur allegari in casu nostro ubi certum est sententia S.C. ex juris communis dispositione, ac Reg. Prag. & communi observantia semper executionem habere tam pro pro sorte principali, quam pro accessionibus. Videque notavimus in *rit. 235. n. 29. & 30.*

47 Nec officiunt prædictis verba *add. Rubricæ de usuris rei judicatæ*, quia argumentum à rubro non semper attenditur ad declarationem nigri; possunt quippè latiùs se extendi contenta in nigro, ob quam sint verba, *rubricæ*, ut est in casu nostro, & ideò non rectè argumentatur secundum *Glos. in auth. de incest. nup. in pr. in ver. illicitas, Albas*, & alii, *in rubr. decretalium, de sagittariis, Everardus in topica legali loco 40. à rubro ad nigrum, col. fin.* Indè dicitur, quod ex rubro non oritur actio, sed ex nigro, *Joannes de Imola in proh. sexti libri decretalium, §. sed hic,*

Accedit etiam quod certo modo adaptatur nomen rei judicatæ, pendente reclamatione, ut diximus, & ideò non redditur penitùs incongrua

48 ipsa Rubrica, quæ semper in latiorem sensum accipienda est, *l. 1.* & ibi *Bart.* & alii, *ff. si cert. pet.* prout videtur, recepta in præcedenti *tit. de execut. rei jud.* & in nostro etiam exponi debet, cum aliàs dispositio *d. l. 2.* quod pendente appellatione, non debeantur usuræ rei judicatæ fuisset de indubitabili, & superflua, si ex verbis rubricæ stricto modo sumptis absolute induceretur, quod in jure nostro abhorrendum est *l. quod labeo,* & ibi *Glos. ff. de Carb. Ed Glos. in l. 1. ff. de eo, quod met. causa.*

49 Nec deficiunt alia exempla rerum judicatarum. Siquidem in causa D. Eleonoræ Brancacio, cum Claudio, & Vincentio Milano, emanato scito è S.C. sub die 10. Junii 1625. deberi dictæ Eleonoræ interesse rei judicatæ, ad rationem septem prò centenario, obtinuerunt prædicti de Milano, verbum fieri in S. C. loco reclamationis, eo colore, quod, pendente reclamatione, non poterat de interesse rei judicatæ tractari, & per idem S.C. die 29. Octobris 1625. fuit decretum confirmatum. In Banca nùnc de Vennicto.

Et aliàs judicavit in causa illorum de Senarga, creditorum Marchionis Censani, cum Francisco, & Paulo Christiano, àc Antonio Lucarello de anno 1626. ubi post sententiam S.C. pendente reclamatione ab ipsa, & ab aliis incidentibus circa executionem *referente D. Cons. D. Francisco de Campo*, fuit datum interesse post quatrimestre tempus à diæ sententiæ, ut in processu, penès Auctorum Magistrum ad præsens Carolum Morello.

Iterùmquè in causa Lauræ Montaquilæ, & Joe Francisci de Felice conjugum, cum Ecclesia SS. Annunciatæ de Gaeta, *referente Dom. Regente tùnc Consiliario Antonio Miraballo*, de anno 1649. in Banca nùnc Clavelli.

Quin, præstandum esse interesse rei judicatæ à die sententiæ, minimè refragante, quod supèr illius execuutione disceptationes ortæ fuerint supèr diversis exceptionibus compensationis, & liquidationis crediti contenti in sententia, judicavit S. C. de anno 1630. junctis aulis, in gradu reclamationis, in causa pauli de Dominico, cum Julia dell' herede, & Simeone Junio, in Banca, tùnc Scacciaventi, nùnc Laviani.

Pendente enim lite supèr executione sententiæ non desinit illa esse res judicatas, *Alber. in l. 1. col. 3. verbo remanente ergo, C. ne liceat potent. Cravett. cons. 82. num. 4. & 279. num. 1. Tobias Nonius cons. 77. nu. 17.*

RITUS CCLX.

ITèm servat ipsa Curja, quod quando aliquis appellat ad eam, procurator, seù principalis appellans, debet in ipsa Curia infra legitimum tempus præsentare apostolos, & processum, & debet obtinere literas responsales ab ea Curia illi Judici, à quo fuit appellatum: & illas scilicèt responsales sufficit, si quicunquè alius præsentet judicia, quo fuit

fuit appellatum, licet præsentans non sit procurator, vel principalis.

SUMMA RERUM.

1 *Pluribus modis dici causam desertam, ostenditur.*

2 *Primo, cum à sententia infrà decem dies non fuerit appellatum, quo casu, propriori vocabulo, dicitur sententia transacta in rem judicatam.*

3 *Decendium currit de momento ad momentum, etiam in diebus sollemnibus ad honorem Dei.*

4 *Secundo modo, cum appellatione interposita, non fuerit prosecuta, nèc præsentatus processus infrà legitima tempora.*

5 *Tertio modo, si adimpletis prædictis, appellatio non fuerit prosequnta infrà annum, vèl ex causa, infrà biennium.*

6 *Hoc biennium incipit currere à die executæ sententiæ S.C.*

7 *Conceditur tertius annus, justo existente impedimento.*

Et quæ sint justa causa, remissivè.

8 *Omnia necessaria adimplenda ab appellatione in prosecutione appellationis intrà dies quinquaginta, epilogavit,* Muscatell. in prax. S.C.

9 *Potissimùm, obstringitur ille suis sumptibus producere coràm Judice ad quem integram processus copiam.*

10 *Nèc sàt est, præsentare copiam sententiæ, sed debent integraliter omnia acta recognosci.*

Etiàm facta coràm arbitris, à quorum laudo fuit appellatum.

11 *Quod si appellatus præoccupet, ut Judex diminuat tempus, ad prosequendum appellationem, ipse obstringitur exhibere processum.*

12 *Judex appellationis potest Judici à quo, ejusq; Actuario mandare, ut copiam processus sibi edat, & illam pars procuret.*

13 *Concurrente suspicione falsitatis in actis originalibus, solet mandari, quod transmittantur originalia, relictis copiis.*

14 *Non tenetur appellans producere acta diversæ causæ, quàm illius, quæ pertractanda est.*

15 *Fidejussor propterea condemnatus, si velit uti actis factis contrà principalem, in causa separata, ea, sumptibus propriis, transportare tenetur.*

16 *Si utraq; pars appellaverit à sententia, continente plura capitula, utraquè pro dimidia, in redemptionem actorum, condemnari debet.*

17 *Actuarius copiam incipere actorum, & cæptam, consignare non tenetur, nisi, justo persoluto salario, quamvis pars appellata illud deposuerit.*

18 *In dubio censeantur nè acta integrè producta?*

Illa esse diminuta ex revolutione actorum probatur.

19 *Si absq; appellantis dolo, & culpa, Judici ad quem processus exemplatus exhibeatur mancus, in termino non reintegratus, àn deserta sit appellatio.*

20 *Regulariter, processu exhibito post terminum, appellatio ipso jure deserta dicitur.*

21 *An audiatur appellans, si post tempus velit acta producere.*

22 *Deserta appellatione, lis extinguitur, & attentata non revocantur, cum aliis.*

23 *Nec de consensu partium Judex ad quem, post desertam causam ipsius, & praxis indicatur.*

24 *Processu intrà quinquaginta dies presentato, si pars non fuerit infrà eumdem terminum citata, àn appellatio sit deserta.*

25 *In S.C. causa appellationis revidetur ex eisdem actis productis quandocumq; post terminum elapsum.*

26 *Hic S.C. stylus fuit ab aliis Prætoriis Europæ approbatus.*

27 *Supremi Judicis non curant de appellationis desertione.*

28 *Quid dicendum, si adversarius prævenerit, cum instantia, petendo declarari appellationem desertam, vel obtinuerit decretum desertionis.*

29 *An expedita causa in secunda instantia ex eisdem actis, eodem modo sit expedienda in tertia.*

30 *Causæ principalis absquè termino ex eisdem actis revisione admissa, àn in causa liquidationis sit dandus posteà terminus.*

31 *Valeat nè pars appellare à gravamine in causa liquidationis.*

Nonnulla circa liquidationem traduntur.

32 *Prærogativa revidendi causas desertas ex eisdem actis soli S.C. (quod gerit vices Præfecti Prætorio) competit, & non M.C.V. & Regiis Audientiis.*

33 *Dictum Carav. in hoc Rit. nu.6. perpenditur.*

Deserta causa appellationis, àn deserta sit causa nullitatis, æquè principaliter commissa?

34 *Fatalia àn currant in S.C. latè inquiritur.*

Quidvè in Collaterali Consilio.

Defenditur Muscatel. à morsu Præsulis Riccii.

35 *Et adeò fatalia labuntur, ut nèc ex eisdem actis detur revisio.*

36 *Multis in casibus fatalia non currunt.*

37 *Pendente, scilicèt, compromisso, facto per scripturam, quæ ad probandum compromissum requiritur.*

38 *Non tempore pestis.*

39 *Nèc hæreditate jacente.*

40 *Pupillus, & minor restituantur nè adversus lapsum fatalium.*

41 *An mulier, Universitas, & Fiscus.*

42 *Quid in paupere.*

43 *Absens, àn restituatur ad prosequutionem fatalium.*

44 *Uxor, insequens virum Principi suo inservientem, num justam habeat causam, in integrum restitutionem petendi, ex clausula generali, adversus sententiam contrà se latam.*

45 Dom. Reg. de Marinis lib. 2. quotid. resol. cap. 249. *triplici ex causa non fuisse locum restitutioni, dicebat.*

46 *Restitutionis beneficium, infrà quatriennium petendum est.*

47 *Hoc quatriennium quando incipiat currere.*

48 *Tempus petendi restitutionem in integrum, àn currat, propositis nullitatibus adversus sententiam.*

49 *Restitutio in integrum denegatur, quando illam petens, potiùs sui commodi causa, quàm prò Republi-*

publica fuit absent.

50 *Restitutio in integrum cessat, quotiès illam petens per procuratorem se defendit.*

51 *Adversùs adducta à* D.Reg.de Marin. *in illo themate determinatum fuit.*

52 *Decisum adducitur apud* Rot. Rom. *quatriennium currere, non à die prima sententia confirmantis.*

53 *Restitutionis in integrum beneficium elargitur militum uxoribus, quæ concomitari maritos, quocunquè iverint.*

54 *An illa concedatur absenti ex causa Magistratus.*

55 *Verum àn sit simpliciter, quod absenti, qui reliquit procuratorem, à quo fuit defensus, non competat restitutio.*

56 *Justitia, vel injustitia causæ attendi debet prò obtinenda in integrum restitutione.*

57 *Procurator si appellare omisit, quid agendum, & àn liceat principali provocare, & à quo tempore.*

58 *Procuratori liceat nè nominationem factam in aliqua causa renunciare.*

59 *Author fuit electus arbiter in causa Marchionis delli Monti, cum D. Dominico, & aliis de Marra.*

60 *Dom. Consil. D. Didaco Soria, nùnc dignissimus Proregens M.C.V. laudatur.*

61 *Procurator simpliciter constitutus appellare potest.*

62 *Si mandato careret, ad substituendum, posset nihilominùs substituere ad appellandum.*

63 *In causa appellationis procedere quando possit, latè declaratur.*

64 *Procuratorium mandatum genericum, àn complectatur dumtaxàt lites motas.*

65 *Procurator susceptam litem captam, àn recusare possit.*

66 *Constitutus ad judicium declinandum condemnari in principali Judicio, necnè possit, & ad exigendum, àn conveniri.*

67 *Judex appellationis, àn teneatur citare Judicem à quo, quod veniat, ad defendendum suum processum.*

1 PLuribus modis dici causam desertam sciunt
Practici, & notavimus in *ritu* 251. *à num.* 1.
2 Primò, cum à sententia infrà decem dies non
fuerit appellatum, *Ricc. collect.* 645. *&* 722. *p.*4.
*Giurb. decis.*4. & in hoc casu, propriori vocabulo,
dici, sententiam fecisse transitum in rem judicatam,
certum est, de quo post alios adductos in *cit.*
*rit.*251. memores sunt *Gabriel. Rom.lib.2.sent.tit.*
*de appellat. conclus.*5. *num.*1. *&* 2. *Mysing. observ.*
12. *cent.*6. *Guliel. decis. Rot. Sperens.* 218. *part.*3.
*Christin. decis.Belgic.*14. *&* 17. *vol.*2. tradens, de-
3 cennium currere de momento ad momentum,
etiàm in diebus sollemnibus ad honorem Dei, ex
*Viv. dec.*266. & indicaverat *in decis.* 25. *nu.*8. &
in cursu fatalium, scribit *Jo.Franc.Andreoli, par.*2.
*controvers.*131.
4 Secundo modo, cum fuit interposita appella-
tio, non tamen prosecuta, nec præsentatus pro-
cessus coram Judice ad quem infrà quinquaginta
dierum spatium, juxtà *Regni Constit.appellationum*
*tempora Maur.jun. alleg.*78. *& alleg.* 200. *num.*1.
& 2. *Consil. Staib. cent.*2. *resol.forens.*180. *n.*77.
5 Tertio modo, si, adimpletis prædictis, appella-
tio non sit prosequuta infrà annum, vel ex causa
biennium, juxta *text. in Auth. si, qui, C.de tem-*
por. appell. Afflict. in memor. constit. Cassanent, de-
*cis.*6. *num.*8. *Mandos. in tract. de commiss. fatal.*
prorog. in verbo, proroget, & qu. 3. *Vestr. in prax.*
*lib.*3. *cap.*3. *nu.*2. *& lib.*7. *cap.ult. num.*8. hocque
6 biennium incipere currere à die executionis sen-
tentiæ S. C. etiam si illa multo temporis interstito
duraret, docent *Gramm. dec.*13. *de Franch. decis.*
646. *R.Rovit. decis.* 21. *nu.*15. *in fin.* tradens prà-
xim hanc desumptam fuisse ex *l.unic.* ubi *Glos.Cod.*
de sentent.Præfect.Prætor. Auth.quæ supplicatio, C.
*de precib. Imp. offer. & prag.*5. *de offic. S. C. Judex*
*Franc.Maria Prat. lib.*2. *discept. forens. cap.*33. *nu.*
13. & declarant *Reg.Sanfel. decis.*6. *nu.*18. *Novar.*
*qq. forens. lib.*1. *qu.*6.
7 Quin, secundus annus per viam restitututio-
nis extenditur ad tertium annum, propter justum
impedimentum contingens, ex *cap.*8. *ex ratione,*
*de appellat. Marant. p.*6. *act.*2. *princip. in verbo, Et*
*quandoquè appellatur, sub num.*228. *Odd. in tract.*
*de restit. in integr. qu.*70. *art.*1. *nu.*1, *Borrell. p.*2.
summ. decis. tit. 33. *de appell. à num.* 1055. *P.*
*Fragos. tom.*2. *de regim. Reipub. par.* 1. *lib.*8. *disp.*
34. *nu.* 206. quæ verò legitimæ sint causæ, indi-
cant *DD. in l. sed, & lis C. de appell. in l. prope-*
randum, §. sin autem, C.de Judic. Ferrar. in tract.
*de appellat. cap.*9. *Thesaur. decis.*12. *à num.*2. *Chri-*
*stin. decis. Belgic.*15. *nu.* 2. *lib.*2. *Muscat. in Glos.*
*causa, nu.*12.
8 Omnia autèm necessaria adimplenda ab appel-
lante in prosecutione appellationis intra dies quin-
quaginta, epilogavit miro ordine summus practi-
cus *Muscatell. in prax. S.C par.* 1. *appellat. Glos. pro-*
sequendum, Glos. intimare, & Glos. præsentare. Po-
9 tissimum obstringitur, ejus sumptibus producere
copiam integram actorum, & processus ad supe-
10 rioris Tribunal, nec sat est, præsentare copiam
sententiæ, *Carav. in rit.*96. & ex hoc *ritu* notat
*Ricc.collect.*4034. *par.*9. *Vant. de nullit. ex defect.*
*process. sin.ordin. nu.*31. *& tit. quot, & quib. mod.*
*nu.*127. *Cavalcan. decis.*11. *par.*3. *Leo decis.Valent.*
196. *lib.*1. *Rebuff. ad constit. Gall. tom.* 1. *tit. de*
*evocat. art.*1. *num.* 81. *Barz. decis. Bononiens.* 37.
*Hieronym. Gigas cons.*83. dicens, ità Romæ judi-
tum, *Fachin. lib.*6. *controv. cap.*81. *Gratian. to.*1.
*discepr. forens. cap.*121. *ex nu.*1. *Cavalc. decis. Fi-*
*vis.*11. *num.*13. *& decis.*13. *sub nu.*42. *Giurb.de-*
*cis.*30. *sub nu.*1, *Magon. decis.Lucens.* 64. *nu.*1. *&*
*dec.*72. *nu.*20. *Mantic. decis.* 7. *nu.*6. *Rota divers.*
*decis.*445. *par.*1. *Reg. Valenzuel cons.*74. *num.*68.
subnectens, ex actis diminutis non posse rectè
judicari. Undè necessarium est, ut integralitèr illa
recognoscantur, insequitur *Jud.Franc.Maria Prat.*
*ad Muscat. p.*1. *appell. Gl.nullitatis, vers. Nec mi-*
*nùs curiosa, Gratian. add. discept. forens.*121. *n.*8.
*Mascard. de probat. conclus.*115. *Joseph. Lud. decis.*
Umbria 8. *num.*35. *par.*1. *Surd.decis.*327. *num.*5.
Etiàm facta coràm arbitris, à quorum laudo fuit
appellatum, ut decisum fuit *in una Maceratens.*
executionis rei judicatæ, coràm Ludovis. quæ est *in*
*impress.*300. *Rota dec.*561. *p.*1. *in recent. Christin.*
decis. Belgic. 186. *vol.*1. tradens, observatum vi-
disse, quòd appellans, sivè ab interlocutoria, sivè
diffi-

diffinitiva, teneatur sempèr exhibere processum,
sua demonstrando gravamina;nisi appellatus præ-
11 occupet, ut Judex diminuat tempus, ad prose-
quendam, & introducendam appellationem, da-
tum, eò enim casu anticipans teneatur exhibere
processum, addit *Christin.* qui per tractat etiam *de-
cis.* 323.
12 Potest propterea Judex appellationis Judici à
quo, ejusque Actuario, acta habendi, mandare,ut
eorum copiam sibi edat, & quòd pars illam pro-
curet, ut passim in nostris Tribunalibus servatur,
cui concinit stylus Curiarum Belgicarum, teste
Christin. dec,254. *num*, 11. *vol*.1. quando verò su-
13 spicio falsitatis in actis originalibus concurreret;
solent supremi Judices, mandare, quod transmit-
tatur originalis, relictis copiis, teste *Const.Papa ad
Carav. in ritu* 96. *lit.A.* necnon *Ricc.dec.*104.nos-
que notavimus eodem *in ritu* 96. *nu*.1.*&* 2.
14 Non verò tenetur appellans producere acta di-
versæ causæ, quam illius, quæ pertractandã est,
ut determinavit *Rota in Oscen. indulti*,26. *Nov.*
1598. *coràm R.P.Orano,& in Cesenaten de Caccia-
gueriris* 15. *Jan*.1588. *coràm R.P.D. Litta, Episc.
Ricc. dec.Cur.Archiep*.143, *p*.4. quamvis acta alte-
rius causæ multum ad causam ventilandam, con-
ferrent, *Coccin. dec*.1. *Ludovis. dec*.55. & proindè,
15 si fidejussor condemnatus velit uti actis factis
contra principalem in causa separata ea sumptibus
propriis transportare tenetur, *Rota* per *Coccin. in
cit. dec*.1. quæ fuit *in Rom.depositi* 5. *Junii* 1600.
& meminit *Ricc. collect*.3209.
16 Sed si utraq; pars appellaverit à sententia con-
tinente plura capitula, vel puncta, tùnc utraque
pro dimidia in redemptionem actorum condemna-
ri debet, *Mynsing. cent*.1. *observ*.21. *Cacher.dec.Pe-
dem*.13. *Vurmser. tit.de libell.observ*.13. *Gab.Rom.
lib. sentent*.2. *tit.de appell. concl*. 5. *Christin. decis.
Belg. cit*. 186. *num*.7. *vol*.1. & distinguit elegan-
tèr *Guid.Papa*, videndus, *qu*.30.
17 Illud insupèr, continuo usu obtentum, præte-
rire nolumus de appellante, volente copiam pro-
cessus, offerente cartam, & pecuniam, nè tenea-
tur Actuarius copiam incipere, & completam cõ-
signare, nisi te ipsa fuerit justum persolutum sala-
rium, nec satis sit deposuisse, ex his, quæ in his
terminis scripsit *Mart. de clausul. par*.1.*claus*.348.
num.1.
18 Sed àn acta censeantur, in dubio integrè pro-
ducta, affirmativè concludit *Rota* post *consil. Fari-
nac. lib*.2. *dec*.116.143.*&* 144. itaut alleganti,illa
non esse integra, onus incubit probandi, *Ludovis.
dec*.59. *Gaill. observ*.34. *lib*.1. *Rub. decis. Rot*.147.
nu.1. *Cavaler. dec*.43. *num*. 3. *dec*. 335. *nu*.1. *Reg.
Valenz. cons*.84. *num*. 70. *Gratian. discept. forens*.
96. *nu*.6. *Ricc. dec. Cur. Archiep*.144. *nu*.6. *par*.3.
potissimùm attestante actuario,se omnia acta fide-
litèr extraxisse, *Verall. decis*.245.*p*.2. *Duran. dec.
Rot*.375. *num*. 8. dummodò ordinarius actuarius
existat, nàm aliàs illa cessat præsumptio, ut testa-
tur decisum *additio ad Ludovis*.59.*Ricc.collect.dec*.
3209. *&* 3323. *p*.8. Illa verò esse diminuta, ex re-
volutione actorum, probari, monent *Verall. decis*.
192. *num*.5. *par*.3, *Becc. cons*. 40. *num*.2. *Cavaler.
decis*. 571. *num*.571. *num*. 6. *Fontanell. decis*. 38.
num.4. *&* *dec*.293. *nu*.8. *lib*.2.
19 Sed advertere non piget, multùm nobis arride-
re distinctionem *Muscatell. de appell. p*.1. *Glos.pro-
sequendum, à nu*.57. quod aut appellans, malitia,
ejusque culpa diminutam processus copiam præ-
sentat, & intrà præscriptum terminum nòc defi-
cientem illius partem adducat, tùnc appellatio fit
deserta; si verò culpa; & defectu Magistri Acto-
rum copia sit manca, minimè deserta dici possit,
quam *Muscatelli* distinctionem comprobant *Mar.
Giurb. dec.Sicil*.29.& insequuntur *D.Cons.Hodier.
ad Surd. dec*.327. *nu*.14. *Novar. de novo jur.Pon-
tif. concl*.1. alias 7. *num*. 7. à qua distinctione di-
scessit *Salgad. de Regia protect. p*. 1. *c*. 8. *num*. 58.
quem improbat, & benè, idem *Giurba observ*.42.
20 Regularitèr verò, si processus exhibeatur post
terminum prædictum, appellatio ipso jure deserta
dicitur, & Judici appellationis nullo modo licet
in causa se intromittere, sed ejus partes erunt, in
declarando illam desertam, *Herculan. de attent.
cap*.31. *nu*.69. *Ancharan. cons*.345.*Guid.Papa dec*.
437. *&* *qu*.11. *nu*.16. *Bald. cons*.20.*vol*.1. *Gravat.
ad Vestr. lib*.8. *cap.ult. num*.30. *Surd.cons*.139.*nu*.
14. *Christin. dec. Belgic*.35. *vol*.1. *Mohedan. dec*.9.
de appell.Jodoc. in prax. civil. cap.2.38. *num*.4. ità
21 quod non audiatur, si, post illud tempus velit ap-
pellans acta præsentare, concludunt *Surd.cons*.97.
Mascard. de probat. conclus. 117. *nu*. 9. quos lau-
dat *Paul. Christin. decis. Cur.Belgic*.254. *nu*.19.*vol*.
1. *Anichin. de prævent. instrum. cap*.3. *qu*.3. *sub
nu*. 13. & videndi *Cacheran. decis*. 177. *num*. 12.
Duen. reg. 47. *Fusc. sing*. 72. *lit.A. V iv. in sylv.
comm. opin. conclus*.57. *num*.1. *Carrab.sing*.8.
22 Desertione appellationis propterea litem extin-
gui, tractant *Gome. sup. regul. triennal. possess. nu*.
54. *vers. non obstat, Lancellott. de attent*. 2. *part.
cap*.4. *num*.238. & post desertionem attenta non
revocari, judicavit *Rot. decis*. 76. alias 464 *de ap-
pellat. in antiq. Lancellott*. 2.*p. cap*.12. *ampl*.1.*nu*.
8. *&* *par*.3. *cap*.24. *qu*.4. & colligitur ex *decis.Cre-
scent*.140. *sub rub. ut lit.pend. Lap.alleg*.2. *nu*.10.
Balb. decis.385. *Petr. Rebuff. tom*.3. *tit.de appellat.
artic*.5. *Glos.unica, ex nu*.14. *Amat.decis.Rot.Fer-
rar*.53. *Ricc. collect*. 1356. 3104. *&* 3323. verum
neglecta *Gomes.sententia, Thom.de Thun. decis*.63.
incip. licèt, tradit, beneficium non censeri ultra
litigiosum, ad effectum consequendi subrogatio-
nem, deserta appellatione extrajudiciali, Adeoq;
23 expirat jurisdictio Judicis ad quem,post desertam
causam,ut nec de consensu partium valeat cogno-
scere supèr meritis illius, *Sigismund. Scacc. de ap-
pellat. qu*.15. *nu*.210. *Nevizan. cons*.41. *nu*.27. *&*
28. *Ruginel. de appell*. §.10. *Glos*.1. *nu*.47.*vers.De-
clara quinto, Ancharan. cons*.345. *Cæsar. de Grass.
decis*.104. *n*.1. *&* 2. *de appellat. Caccialup.in tract.
de transact. qu*.9. *num*.5. *co*.6. *p*.1. *P.Fragos.de re-
gim. Reip. tom*.1. *par*.1. *lib*.8. *disput*. 24. §.11. *sub
nu*.196. *vers.septimò quæritur, Camill.Borrell.p*.2.
summ. decis. tit.33. *de appellat. nu*.1139. *Hieron.
Gabriel. in cons*.54. *à nu*.1. *vol*.1. *Marc. Anton. de
Amat. decis.March*.83. *nu*.10: qui tradunt, deser-
ta causa,Judici ad quem licere confirmare primam
sententeutiam. Addimus *Andr. in ead. constit.ap-
pellationum tempora*, quem declarat *Affl. ibid. ex
nu*.9. subnectens hoc non servari, & verissimum
ejus effatum testatur *Reg.Tap. supèr eadem constit.
lib*.3. *jur. regn. tit. de appellat. num*. 13. & parte
consentiente, nunquam vidisse ex officio declara-

tam appellationem desertam, addit ex *Azeved. ad l.2. tit.18. lib.4.*(qui *num.* 31. advertit, quod ad pronunciandum appellationem desertam, ex lapsu termini, exquiratur, quod integer ille labatur, etiamsi sit certum, quod in temporis residuo nihil possit agi, & notat *Rebuff. ad constit. Gall. tract. de appell. art.4. Glos.2. num.34.*)

24 Et nedùm infra quinquaginta dies teneri appellantem processum præsentare, sed, & appellationem prosequi, hoc est, partem appellatam citare, ad videndum aperturam ipsius, & ad alios actus notat *R.Tap. lib.3. jur. regn. sup. cit. const. appellationum tempora, nu.* 2. & advertit *Aloys. Lea in l.1. num.22. C. de appell.* ac non dissentit *Parlador, lib.2. rer. quotid. cap.fin. p.1. §. 1.* ex *Bal. in l.fin. §. illud., nu.1. C.de tempor. appell. & Felin. in cap. illud num.* 11. *de præscript.* aliter (addit *Reg. Tapia*) uno ex his deficiente, appellatio declarabitur deserta contrarium vero censuit S. C. apud *Affl. in ead. const. num.*30. annuens proptèr omissam citationem, appellationem non esse desertam, citatione tamèn expedita intrà quinquaginta dies quodque S. C. scitum tuetur *Giurba decis.* 34. ab intellectum *Rit. Sicil.* 183. citans potissimum *Carav. in hoc Ritu* nosquè relegamus lectorem, ad notata per *Muscatell. in add. Glos. prosequendum, ex num. 55. & 56. & Glos. præsentare, num. 6. & 7.* tradentem, quod sufficiat appèllatum quandocumquè citare, si in termino exoratæ fuit literæ, cujus veritatem alibi inquirimus. Sèd notificatis literis inhibitorialibus parti tantùm, & non Judici, si pars innovaverit àn possit peti revocatio attentatorum per partem, inquirit *Franc. Mar. Prat. ad Muscat. add. Glos. præsentare, vers. bis præmissis.*

25 In supremo tamèn Tribunali S. C. inolevit stylus revidendi causa appellationum, ex eisdem actis productis quandocumquè, post lapsum dierum quinquaginta, ut testatur *Ursill. ad Affl. dec.* 79. *num.* 2. quidquid dicat *Affl. decis.* 78. & 79. nècnon *dec.* 75. quem laudant *Carav. in Rit.* 252. *num.* 16. *Ricc. collec.* 254. & 1734. *Muscat. in in add. Glos. prosequendum num.* 102. causam revideri ex eisdem actis, si per modicum tempus fuerit illa deserta insequitur *Novar. qq. forens. lib. 1. q. 6. nu.4.*) *Carol. Rota in Floril. practic. conclus. 5. nu. 13. Reg. Sanfelic. decis. 91. lib. 1. Marotta dicept. forens. cap. 13. Carav. in hoc Ritu* adducentes, *Reg. Reverter. dec.* 178. *Surg. de Neap. illustr. cap. 18. num. 12. & cap. 19. num.* 9. qui
26 quippè stylus fuit ab aliis Prætoriis Europæ approbatus, ut practicari in Regali Cancellaria Pinciana, testatur *Guttier. pract. qq. lib. 1. cap. 104. num. 5. Avendad. resp. 2. concl. 11. Reg. Leo lib. 1. decis. 107. à num. 15. Fontanell. decis. Cathal. 404. num. 23. tom. 2. Caravit. in hoc Ritu* memor.

27 Ut propterea *Marius Muta Siculus, tom. 4. c. Regni Sicil. cap. 183. in annot. lit. C. pag. mihi* 419. scripserit, supremos Judices non curare de appellatione deserta; quando ejusdem constat, vèl de justitia petentis, vèl de injustitia sententiæ, & notat *Tap. add. loco, n.9.*

28 Et quamvìs *Marant.* quem laudat *Muscatell. in add. Gl. prosequendum, nu. 103. & Hieron. Pulver. ad Affl. in cit. decis.* 175. notent, tùnc demùm hoc procedere dummodò adversarius non prævenerit, cum sua instantia appellationem declarari desertam, & facta tali instantia, non posse de cærto causam ex eisdem actis in S. C. revideri quibus adhærere videtur *Reg. Rovit. in pragm. 1. num. 8. de instant. caus. non rest.* & diximus nos *in Rit. 238. à num.* 8. testatur tamèn *Reg. de Marin. ad Reverter. decis. 535. nu. 3. in fin.* centies obtinuisse contrarium, id quod voluit *Afflict. in decis.* 243. dùm scripsit, non sufficere præventionem, & potitionem, sèd necessariam esse pronunciationem desertæ appellationis, quo in casu indubitatè esse credimus, nullo modo posse illam revideri ex eisdem actis, ut traduat *Muscat. add. loco Ricc. collect. 1734. in princ. Danza ad Gram. decis. 35. num.32.* & sentire videtur idem *Reg. Rovit. in prag. 1. de appell. num.* 19. Ideo cauti fautores, & advocati appellatorum existant, ut statim, elapso termino, faciant declarare appellationem desertam, ut indè prohibeatur revisio post desertionis decretum. Quod si causa ob non presentationem processus infrà legitimũ tempus fue-
29 rit expedita ex eisdem actis absquè termino ad non posita ponendum, in tertia instantia ex eisdem actis, absq; alio termino erit expedienda, ut decisum tradit *R. Sanfel. dec. 91. to.1.*

30 Confirmata verò sententia, quæ certam non continebat quantitatem, in gradu appellationis ex eisdem actis absque termino in liquidationis causa debeat impartiri tempus, & haùd obstantibus adductis ab *Affl. decis. 35. num.* 2. causam nempè liquidationis esse eandem cum principali, decisum refert *Reg. Sanfelic. decis. 92. tom. 1.* esse illum concedendum, insequitur, ipso non citato, *Danza ad Gramm. decis. 13. num.* 14. cum liquidationis quantitatis non expressæ in sententia causa nova sit, & nova dicatur instantia, ut propterea, sivè sit, sivè non sit appellatum à sententia condemnationis valeat pars appellare à gravamine in causa liquidationis illato, scripsere *Angel. in l. si cum, 14. §. hac autem, num. 4. ff. de*
31 *eo, quod met. caus. Felin. in cap. ad consultationem, num. 16. de sent. & re judic. Ursill. ad Affl. decis. 35. vers. dicas contrarium, & decis.* 157. & distinguit *Barz. decis. 55. num.* 10. nec non declarant *Reg. Rovit. in pragm. 1. num. 5. de appellat. Cacheran. decis. 145. in fin. Costa de retroract. cap. 8. cas. 9. num.* 17. qui, *ex num.* 18. expendit, quomodo intelligatur *Rotæ decis. 271. num. 2. par. 1. in noviss.* quod sententia liquidationis non admittat appellationem. Et quo valeat Reus in causa liquidationis proponere omnes, & quascunquè exceptiones, notant *Consil. Carleval. de Judic. tom. 2. tit. 3. num. 44. in fin. Amat. variar. resol. lib. 1. resol. 14. num.* 42. adeout liquidatio in nihilo fieri possit, *Jud. Franc. Mar. Prat. lib. 1. discept. forens. cap. 1. num. 7. Gizz. ad Capyc. Latr. decis. 21. num.* 13. qui multa ad praxim necessaria addit, & quod calculus liquidationis, si non fuerit à Judice confirmatus, exequutionem non habeat, docet, post *Menent. decis. Mantua 41. num.13. & Dom. Franc. de Amaya, in repet. l. instar, num 34. Cod. de jur. fisci, lib. 10. Dom. Prat. tom. 2. discept. forens. cap.49. nu. 43. & 44.*

32 Hanc autèm prærogativam revidendi senten-

tias

tias deſertas!, ex eiſdem actis ſoli S. C. competere (quod gerit vices Præfecti Prætorio, *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 100. *à num.* 15. *lib.* 1. *Reg. Galeota, controv. forenſ. lib.* 1. *controv.* 39. *num.*37. *& controv.*43. *num.* 2. *lib.* 2. *Conſil. Staiban. reſol.* 94. *num.* 5. Imò regis perſonam repræſentat, *Gramm. deciſ.* 76. *num.* 33. *&* 34. *Muſcat. in Gl. proſequendum, num.* 97. *& Gloſ. tenebitur, num.* 27. *Judex Franc. Mar. Prat. lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 10. *num.* 9. *& cap.* 26. *num.* 22.) ſcribit *Ricc. collect.*1734. Imò, fuiſſe revocatum decretum M. C. quod cauſa ſimili modo revideretur, addit *R. Tap. in add. Conſt. Appellationum tempora, nu.* 9. *&* 10. *Viv. in ſylv opin. commun. opin.* 57. *appellatio, n.* 1. *Duena reg.* 47. *Carrab ſingul.* 8. *Thor, par.* 1. *compend. deciſ. verbo, Appellatio interlocutoria*, & affirmat *Muſcatell. in add. Gloſ. Proſequendum, à num.* 96. improbans extenſionem præeminentiæ S. C. quam facit *Carav. in hoc Ritu, num.* 6. ad M. C. & Regias Audientias, quod
33 ſcilicèt illæ hac authoritate utantur, quando ſententias vident malè latas, illiuſque dictum admittens, exiſtente ſententia nulla, quo caſu, attenta quoque diſpoſitione *add. conſtit. appellationum, in fin.* Judici appellationis non licebit, illam deſertam declarare, ut notat *Affl. in ead. conſtit, in* 13. *notab. num.* 38. & idem *Muſcatell. in Gloſ. Nullitatis*, etenim, appellatione prohibita non eſt prohibitum dicere de nullitate ſimùl cum appellatione, quando adeſt notoria injuſtitia, *Gratian diſcept. forenſ. cap.* 850. *nu.* 17. *& cap.* 959. *num.* 16. *tom.* 5. *Cancer. par.* 3. *var. reſol. cap.*18; *in quib cauſ. non lice. ſuppli. nec appellare, ex nu.* 21. *Fontanell. deciſ. Cathal.* 285. *tom.* 1. Sed citrà caſum nullitatis, ſtante appellationis deſertione, non exiſtimat, Curias prædictas poſſe ampliùs ſe intromittere in cognoſcendo,

Hinc & alia exeitatur quæſtio, àn deſerta cauſa appellationis, cenſeatur quoquè deſerta cauſa nullitatis æquè principalitèr commiſſa, & negativè reſoluit *Bar, in l. ſi expreſſam, num.*10. *ff. de appell.* quem amplexata fuit *Rota in Placentina Parochialis de Malpartida*, 6. *Novembris, &* 12. *Decembris, coràm R. P. D. Litta*, & meminit *Ludoviſ. deciſ.* 306. & ibi *Beltram. Seraph. deciſ.* 1485. & *deciſionem* compilavit *Reg. Revert.* 401. quam reſcribit *Capan. in tract. de vita, & milit. pag.*225. *Ricc. collect.* 2951. *par.* 7. *Fontanell. deciſ.* 285. *tom.*1. & firmari ex verbis *cit. conſt. appellationum tempora*, ibi: *Niſi ipſo jure nulla*, deducit *Reg. Tappia ſuper ead. conſt. lib.*3. *Jur. Regn. tit de appellat.*

34 Sèd cum de ſtylo S. C. cauſæ appellationum, ob non præſentationem proceſſus, infrà legitima tempora, revideantur ex eiſdem actis, opportunè quæritus, in cauſis reclamationum à ſententiis, per idem Sacrũ Conſilium prolatis, currant nè fatalia,

35 Exeitavimus articulum in *Ritu* 248. *num.* 36, ibidemque ex noſtratibus firmavimus, currere potiſſimùm ex decreto emanato de anno 1539. conſilio tùne Regni Prorege; Exc. D. Petro de Toleto, de quo teſtis eſt *Gram. dec.*13. illudquè hodiè reperitur inſertum intèr *pragm. Regn. ſub tit. de offic. S. C. cap.* 53. *& in prag.* 1. *de appellat.* cui conforme eſt ſtatutum Grationopoli, teſte *Guid. Pap. dec.* 135. nùnc addimus eamdem ſuſtinentes aleam, *Taſſon. de antefat. verſ.*5. *obſerv.*1. *num.*7. *Reg. de Ponte conſ.* 63. *num.* 1. *lib.* 2. *Reg. Rovit. dec.*21. *num.*15. *Reg. Sanfelic. in prax. Judic. ſect.* 35. *num.* 18. *Reg. Tap. de jur. Regn. in pragm.* 3. *de offic. S.C. pag.* 147. *lib.*2. *rub.* 2. *Maſtrill. dec.*67. *num.*18. *Epiſc. Ricc. collect.* 245. *Maur. Jun. alleg.* 100. *num.*8. *Maſtrill. de magiſtrat. p.*3. *lib.*5. *cap.* 10. *num.*14. *& dec.*67. *num.*18. *Novar qq. forenſ. lib.*1. *q.*6. *Mangrell. ad Bar. in Auth. ſed his, que, C. de tempor. appellat. Borrel. in ſum. dec. tit.* 32. *n.* 183. *p.* 2. *Dom. Reg. de Marin.* nèdùm *in cap.* 79. *lib.* 2. *quotid. reſol.* sèd, & ad *Revert. dec.* 178. *à num.*1. *& dec.*578. *num.*1. *Conſil. Staiban. cent.*1. *reſol.*94. *& cent.*2. *reſol.*140. *& reſolut.*197. *Thor. p.*2. *compend. deciſ. par.*2. *verbo, Fatalia, pag.*207. *Marott.* latè *diſcept. forenſ. cap.* 13. *Dom. Judex. Franciſc. Maria Prat.* tùm ad *Muſcat. p.* 2. *add. Gloſ. finiendum, col.* 2. *verbo, Methodici*, tùm *p.* 2. *diſcept. forenſ. cap.* 10. *& ad Paſchal. de patr. poteſt. p.*1. *cap.* 8. *ad num.* 223. quorum nonnulli improbant *D. Reg. Galeotam lib.* 1. *contr.* 19. *&* 20. (quem refert *Reg. Capyc. Latro, dec.*123. *num.* 5. *in fin. to.*2.) *& Conſil. Carlev. lib.* 2. *de Judic. in addit. ad* 1. *to. §.*11. contrarium ſentientes, affimantes, non currere fatalia in S.C. proìt nèc in Conciſtorio Principis, ſcripſit *Chriſtin. dec. Belgic.*114. *vol.*4.

Quin, de *Franch. in dec.*646. poſt firmatam concluſionem, quod fatalia currant in S.C. addit, illa currere, etiam in Collaterali Conſilio, deciſumquè refert, improbans, *Caravit.* quodquè affirmant quoquè *Reg. Rovit. in prag.* 53. *num.* 3. *de offic. S. R. C. Reg. de Marin. in add. cap.* 79. *& ad Revert. cit deciſ.*578. *num.*1. qui allegat *Dom. Reg. Sanfelic. in dec.*144. *num.*16. *Epiſcop. Aloyſ. Ricc. in add. ad mem. dec.*646. *Præſ. de Franch.* objurgans *Muſcatellum*, uti immemorem præfatæ *deciſ. de Franch.* contrarium aſſeruiſſe, *in par.* 2. *appellat. Gloſ. conceduntur, num.* 10. Sèd *Muſcatell. à Ricc.* morſu tuetur *D. Jud. Prat, in addit,* ibidèm, ſubnectens, malè illum redargui à *Præſule Riccio*, quod memoria non tenuerit *deciſ. de Franch.*646. ſi quarta pars deciſionum illius, in qua eſt præfata *dec.*646. inſcripta, è typis prodiit anno 1608. *Muſcatelli* verò opus de anno 1600. fuit compoſitum, ipſo teſte, *in Gloſ. conceduntur n.*5. *verſ. & ſimiliter*,

36 Et adeò fatalia labuntur, ut nèc etiam ex eiſdẽ actis detur reviſio, ut deciſum tradit *P. de Afl. in add. ad cap.*33. *controv. jur.* tradens, non eſſe deferendum contrariæ obſervantiæ relatæ à *Reg. Sanfelic. cit, dec.* 144. *num.* 16. quia caſus particulares non refert, additquè *num.* 5. illius dictum ex typographi lapſu eveniſſe, eum contrarium in ſummario, *num.* 4. *verſ* 2. legatur, ſcilicèt, *fatalia currunt in S. C. & non obſervatur revideri cauſam, lapſis fatalibus, ex eiſdem actis, n.* 16. id quod poſteà, *P. Affl.* non citato, notat *Marotta add. cap.*13. *n.*46.

37 Multis etiàm in caſibus fatalia non currunt, potiſſimùm, pendente compromiſſo, *Gratian. dec.*
38 *March.* 173. *Fab. in defin.*2. *C. de tempor. appella. Ricc. collec. deciſ.*245. & declarant idem *Faber lib.* 2. *tit.*38. *de arbitr. diffin.* 9. *& Conſil. Paul. Staiban. cent.*2. *reſolut.* 19. *à num.* 36. quiduè ſi illud

ſit

fit factum in arbitratorem, negativè resolvit *Ancharan. in consf.*284. *num.* 3. insequuntur *Lancellot. de attentat. p.* 2, *cap.* 12. *num.* 34. *Gravat. ad Vestr. in prax. Rom. Cur. lib.*7. *cap. ult. un.*4. *Gratian in addit. ad mem. dec.*173. *num.*2. ut auteṁ per compromissum suspendatur, seù prorogetur lapsus fatalium, fieri illud debeat cum scriptura, decisum refert *Thesaur. dec.*244. *num.*7. quin, simplicitèr in probando compromisso, scriptura exquiritur. *Jodoch. Damb. in prax. rer. civil. cap.* 204. *num.* 4. *& cap.* 208. *num.* 1. & decisum memorat *Faber in Cod. lib.*7. *tit.*27. *diffinit.*2. præscrtìm in Regno, ob juramentum, quod intervenire debet, *Borrell. in summ. decis. tit.*63. *nu.* 392. *Consil. Staib. cent.*1. *resol. forens.*57. *ex num.*6. Nèc currunt, relatione pendente per M.C. in S.C. juxtà illius ordinem, ut M. C. V. verbum faceret in ipso S.C. de aliquo Incidenti, ut decisum memorat *Ursill. ad Affl. decis.*78. quem laudant *Muscat. in prax. lib.*2. *p.*2. *Glos. concednutur, num.*18. *Mari ad Gramm. decis.*13. *nu.*7. Nèc tempore pestis, *Fab. diffin.* 3. *C. de tempor. appellat.*

39 Nec, hæreditate jacente, donèc ipsi detur Curator, *Mobed. dec.* 10. *Ricc. collect.* 245. *limit.*10. *Consil. Staiban. cent.*2. *resol.*140. *nu.*10. cum nulla possit in ea considerari mora, & proindè licere Curatori hæreditatis jacentis petere beneficia, etiàm effluxo termino, præscripto à Regia Pragmatica, decisum testatur *Reg. Rovit. in dec.*41. cujus meminit *Consil. Staiban.* nèdùm *in adducta resol.*140. *num.*11. *sed in resol.*176. *num.*28. *eadem cent.*2. & nullo soluto canone, bona hæreditatis jacentis non cadant in commissum, notavit *Corbula de caus. privat. ob non solution canon. limit.*9. *num.*4.

40 An verò pupillus adversus lapsum fatalium restituatur, affirmativam alcam, etiàm in minore, sustinent *de Franch. dec.*473. *Muscat. in prax. S.C. lib.*2. *p.*3. *Glos. fuerint, num.* 33. *Thor. p.* 1. *compend. decis. verb. restitutio in integrum àn detur, Capyc. dec.*96. *num.* 14. *Giurb. dec.* 18. *Odd. de restit. q.*36. *Consil. Staib. add. resol.* 140. *ex num.* 14. & concinit *tex. in l. qui nequè tutores, ff. de reb. cor.* quo fretus *Cuman.* ibi scripsit, jura omnia de pupillis loquentia, extendi ad omnes, qui per alios reguntur, privilegium propterea electionis fori competere minori majori annorum quatuordecim, notarunt *DD.* quos recensuimus in *Rit.*230. hisq; addimus *Jo: Franc. Andreoli controv. forens.* 235. *par.* 3. qui impugnans *Novar. de var. at. & elect. fori, sect.* 1. *q.* 6. *ex num.* 5. decisum à Consilio justitiæ Serenissimi Mutinæ Ducis, subnectit, *n.* 2. nècnon *Consil. D. Joan. Demart. select. jur. conch. dec. Surdin.*68.

41 Et àn mulier, *Giurb.* latè *dec. cit.*18. *de Franch. dec.*284. *Reg. Tap. in constit. mulieribus, num.* 4. *Aloys. de Leo in l. nè passim, C. de precib. Imper. offer. num.* 5. *Imbrion. de* 1. *&* 2. *benef. consid.* 2. *n.*118. *Reg. Rovit. in prag.* 1. *de appellat. n.* 11. *del Castillo dec.*23. *n.*22.

Universitati insupèr hoc restitutionis privilegium largiri, scripsit *Afflict. dec.* 175. *nu.*2. quem insequuntur *Thor. p.*1. *comp. dec. verbo, Universitas, P. de Afflict. controv. jur. resol. cap.* 33. *n.*5. prout, & fisco, notavit idem *P. de Affl. in add. ad cap.* 46. *&* 47. *num.* 68.

42 Sed paupertas sit nè justum impedimentum adhoc, ut detur talis restitutio, inquirunt, & affirmativè scribunt *Gars. à Toleto dec.* 34. *Boer. dec.* 247. *num.*14. *Thesaur, dec.*10. *num.* 9. *Viv. decis.* 268. *num.*5. *Guid. Papa dec.* 56. *&* 436. *Christin. dec. Cur. Belgic.*116. *vol.*4. *Mattes. notab. ult. Arnon. epit.* 2. *Cremens. sing.* 122. *Fontanell. dec. Cathal.* 106. *&* 107. *tom.*1. *Valasc. de privil. pauper. quest.* 31. *par.*1. *Jo. Maurit. de restit. in integr. cap.* 362. *Avus meus ad Gramm. dec.*85. *num.*11. *Thor. vot.* 31. *num.*34. *tom.*1. *Giurb. dec. Sicil. add.*18. *n.*2. *Consil. Staiban. respons.*97. *num.*11. *tom.*2. & decisum testatur *Reg. Sanfelic. dec.*93. *Reg. Tap in add. constit. appellationum tempora, nu.* 16. nonnulla subnectens impedimenta, quibus detento non currit tempus ad appellandum.

43 Nèc injucunda est in hac materia quæstio, àn absentia appellantis à Regno, vèl ejus contumacia ob delictum, sint justæ causæ, illum restituendi, ad prosecutionem fatalium, quam excitant *Marcell. de Mauro allegat.* 100. *Jacob. Gali. cons.* 109. *n.*1. *Thor. par.*2. *compend. decis. verbo, fatalia àn quemadmodum*,

44 Hinc, prolata sententia S. C. qua condemnata fuit Ill. Principissa Maranti, ad restituendum Marchioni Fuscaldi duc. quatuor mille, & propositis nullitatibus rejectis, Principissa, sub prætextù, quod tempore prolatæ sententiæ Messanæ reperiretur, secuta maritum Comitem Serbellonum, qui Messanam (ut ibi Gubernatorem ageret) profectus fuerat, propterea tanquam absens, causa Reipublicæ, adversùs sententiam restitui postulavit. Et triplici ex causa, nonfuisse locum
45 petitæ restitutioni, strenuè defendebat *D. R. de Marinis*, dùm partes Marchionis tuebatur, ipso teste, *lib.*2. *quotid. resol. cap.*249.

Primò, quia quatriennium à Justiniano, ad petendam restitutionem, præstitutum, elapsum fuerat; Secundò, quia privati commodi causa maritus absuerat; Tertiò, quia Advocatos, & Procuratores reliquerat, à quibus, dùm abesset, validissimè defendebatur.

46 Et primò, illud quidèm constat, non sempèr hoc beneficium restitutionis peti posse, sed statutum fuisse à Jure Civili tempus, quod, si labi, patiatur, is, qui restitui, vult, amplius audiri non possit; *Voluerunt enim Jura Civilia* (ut inquit *Sfortia Odd. de restit. q.*19. *art.* 1. *num.* 2.) *Quòd non perpetuò posset læsus conqueri de læsione, & hoc restitutionis beneficium implorare, sed usquè ad præfinitum tempus.*

Undè veteri jure ad restitutionem petendam, annus utilis præstitutus erat: Deindè *lege Constantini* sublatus fuit in causis restitutionum utilis annus, & inducta fuit locorum differentia, ut Romæ quidèm, àc intrà centesimum milliarium Urbis quinquennium continuum esset, in Italia quatriennium, in reliquis Provinciis triennium, ut patet ex *l.*2. *C. Theodosiani, de in integr. restit.* & tradunt *Jacob. Cujacius lib.*2. *observ. c.*18. *& in paratlitis in Cod. tit. de tempor. in integr. restit, & Hosualdus Hilliger. ad Donell. lib.* 21. *comm. jur. c.* 10. *lit. L. in not.*

Demùm, *Justinianus* substulit etiàm hanc locorum diversitatem, & pro utili anno in omnibus

bus locis quatriennium continuum ſubſtituit, *l. fin. C. de tempor. in integr. reſtit.* quam Conſtitutionem etiàm in majorum reſtitutione obtinere, *Juſtinianus* juſsit *ibid.* ut communitèr ſentiunt *DD. in d.l.fin. Sfortia Odd. de reſtit. par. 1. q. 19. art.3. num.7. Gomeſius var. reſol. de reſtit. minor. num.7. Cancer. tom.2. de reſtit. minor. num. 232. & ſeq. Donell.lib.21. comm.jur. cap. 10. pag. 512. Duaren. ad dict. tit. de tempor. in integr. reſtit. in princ. pag. 153. Cujac. in paratl. in Cod. eod. tit. Myſinger. obſer. 51. cent. 1.* aliiq; paſsim.

47 Incipit autèm currere hoc quatriennium, in minore, à die, quo major factus eſt, in majore, à die, quo abſentia ceſſavit, vel aliud impedimentum, quod reſtitutioni cauſam dedit, *Hoſuald. Hilliger. d. lib.21. comm.jur. cap.10. lit.T, in not. Duaren. in eod. tit. de tempor. in integr. reſtit. pag. mihi* 155. Nàm in majore illud tantùm tempus ſubducitur, quo quis publica cauſa abſuit, vel alio legitimo impedimento occupatus fuit, *d. l. fin. §.1. C. de tempor. in integr. reſtit.* & clariùs *in l.3. Cod. de dol. mal.* iis verbis, *Non poſſunt abeſſe tibi tempora, quæ in actione de dolo ſolent computari, quibus Reipubl. cauſa (ut allegas) occupatis, ſed exindè incipiet tibi tempus cedere, ex quo muneribus liberatus, facultatem agendi intrà præſtituta tempora cæperis obtinere.* At in themate propoſito eſſe elapſum quatriennium à die, quo Principiſſa Neapolim reverſa eſt, dicebatur.

48 Et obici, non eſſe computandum illud tempus, quo de nullitate ſententiæ diſceptatum fuit, reſpondebat *D. Reg. de Marin. d. cap. 249. num. 4.* quòd cùm Principiſſa in diſcuſsione nullitatum ſuccubuerit, ut ipſius damno tempus elapſum ſit, ex notabili doctrina *Barteli in l.2. §. non ſolùm, ff. ad Tertull.* quam ſecutum eſt Sacrum Conſilium, apud *Reg. Rovitum in prag.16. ex num.2. de ordin. Judic. & in decis.* 18. nècnon aliam ſimilem deciſionem, refert idem *R. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. c.*330. quem laudat *Giur. ad Capyc. Latro deciſ. 96. n. 16.* & advertit idem *Reg. de Marin. ad Reverter. deciſ.578. poſt n.3. verſ. ulteriùs.*

Imò in propriis terminis, ſi minor dixerit de nullitate alicujus contractus, & in cauſa nullitatis ſuccubuerit, non poſſe eum deindè petere reſtitutionem in integrum, ſi, pendente judicio nullitatis quatriennium elapſum ſit, probavit *Thomas Gramm. in conſ. civil.* 123. *n.3. & 4.*

49 Secundò, illud etiàm certisſimum eſt, non ſufficere quamcunquè abſentiam, ad reſtitutionem petendam, ſed oportere, ut qui petit reſtitutionem, ex urgenti aliqua neceſsitate abfuerit, ut ſcribit *Sfortia Odd. de reſtit. in integr. p.1. quæſt. 6. art.1. n. 2. verſ. Et ego. Reſtitutiones omnes* (ait ipſe) *quæ majoribus conceduntur, ex eo conceduntur, quia neceſſitate aliqua irreparabili impediti, rebus ſuis ſupereſſe non poſſunt*: Hinc *Ulpianus in l. ſed etſi, 26. in fin. ff. ex quib. cauſ. major. Generalitèr* (inquit) *quotieſcunquè quis ex neceſſitate, non ex voluntate abfuit, dici oportet ei ſubveniendum*. Et idem *Ulpianus in l. Reipublicæ, 36. ff. eod.* eos tantùm dicit Reipublicæ cauſa abeſſe, qui coactì diſceſſerunt, ibi, *ſed coacti abſunt*. In iis igitur hæc reſtitutio habet locum, qui ex neceſsitate, qui coacti diſceſſerint, qui etſi voluiſſent ſe excuſare, tamèn collatum ſibi munus detrectare Reipublicæ cauſa non poſſent.

At verò in illa ſpecie, nulla neceſsitate coactum Comitem Serbellone Meſſanam profectum eſse, Principiſsa addebat, & leges prohibere, eum poſſe hac reſtitutione uti, qui non coactus, ſed volens profectus fuerit, & rei privatæ magis, quam publicæ cauſa, quod diſertè duobus in locis cautum legitur, ſcilicèt *in l. reipublicæ 36.* & *in l. non verè, 24. ff. ex quib. cauſ. majo.* quæ jure adduxit *D. Reg. de Marin. loc. cit.* Undè *Gotofred. ad d. l. reipublicæ lit. T.* notat, *Non dicimus, eos abeſſe Reipublicæ cauſa, qui non neceſſitate, ſed commodi ſui cauſa abſunt*: Et *Paulus de Caſtr. in l.1. ff. ex quib. cauſ. majo.* (ubi dicitur legatos quoquè civitatum haberi pro abſentibus Reipublicæ cauſa) negat, eum dici poſse abſentem, cauſa Reipubl. qui procuraverit, & affectaverit legationem, *ſecus* (ait) *ſi data opera, & procurata ambaſiata, l. & qui data, 5. ff. ex quib. cau. majo.* Etenim affectatum munus nemini prodeſt, ut probat *Duarenus ad tit. ex quib. cauſ. majo ex l. 2. §. ult. ff. ſi quis caut. l. ſpadonem, §. fin. ff. de excuſ. tut. l.1. C. qui mil. poſſ. lib.* 12. & conferunt exarata à *Preſide de Franch, dec. 286. n. 5.* quam *deciſ.* expendit *Jud. Franc. Mar. Prat. lib.1. diſcep. for. c.20. n.20.*

50 Et tandèm dicebat *D. Reg. de Marinis add. cap. 249. num.* 6. non eſse illam reſtituendam, licèt abſentem cauſa Reipublicæ, quia procuratorem reliquit, & defenſa fuit, ex *l. fin. ff. de in integr. reſtit. & in l. is, qui, 39. ff. ex quib. cauſ. major.* & addo *Conſil. Staiban. reſol. forenſ. cent. 1. reſol. 66. n.15.*

51 Adversùs tamèn adducta à *Dom. Reg. de Marinis* judicatum fuit, quamvìs enim fuerit Principiſsa excluſa à petita reſtitutione a Spectabili tùnc S.C. Præſide, Andrea Marcheſio, ſub die 9. Aprilis 1646. à quo proviſum fuit, ut Cauſæ Commiſsarius juſtitiam faceret, fuit tamèn admiſsa à Collaterali Conſilio, die 13. Maii 1647. & decretum, quod de ſupplicatis, & replicatis, Commiſsarius relationem faceret in S.C. tandèmq; S.C. ſcito proviſum fuit, eſse locum, & eſse deferendum petitæ reſtitutioni in integrum, die 27. Novembris 1660. *referente Domino Conſiliario, D. Thoma Caravita*. In banca Clavelli. ex *tex. in cit. l. 1. ff. ex quib. cauſ. major. in fin.* quo *textu* freti ſic ſcripſere *Sfora. Odd. par.1. q. 11. art. 5. per tot. R. Marcian. lib.1. diſp. 19. nu. 12. Conſil. Arias de Meſa lib.3. var. reſol. cap.44. n.19. & 23.* ità deciſum ſubnectens.

52 Et de lapſu quadriennij dicebatur, illud non currere prò tempore, quo leſio eſt in ſuſpenſo, ac certitudinariè non contingit, ut tradit ex pluribus *Sfort. Odd. cit. tract. de reſtit. in integr. p.1. qu. 20. art.6.* àc proindè, ſi à prima ſententia fuerit appellatum, ex quo, appellatione pendente, Reus non eſt certus, an illa ſit confirmanda, vel reformanda, & certus de læſione illata, hoc quatriennium currit non à die primæ ſententiæ confirmatæ, ſed à die ſententiæ confirmantis, prout deciſum apparet per *Rot. Rom. d. c.2. de reſtit. in integr. in novis*, & in propriis terminis docet idem *Odd. d. par.1. qu.20. art.7. nu.73.*

53 Ampliùs, Principiſſa dicebat, ipſius abſentiam fuiſſe neceſſariam, non voluntariã, tenebatur enim

virum

virum suum concomitari, quocumque ivisse, aliàs mortalitèr peccaret *text. est in cap.nuaquaque 13. qu. 2.* nec potest privare illum copia sui corporis, ut dicit *Cyn. in l. 1. C.de uxor. milit.* ac propterea uxoris, ut dicit *Cyn. in l. 1. Cod. de uxor. milit.* ac propterea uxoribus militum restitutionem competere, statuit *text. in d. l. 1.* quarè cum absentia fuerit necessaria, in integrum restitutionem nò esse denegandam, per *text.* expressum *in d.l.sed,etsi per praetorem, 26. §.fin.in fine, ff. ex quibus causs. major.*

54 Praetereà, absentia Comitis reputanda erat causa Reipublicae, non voluntaria, abfuit enim causa magistratus, cui, certum est, competere restitutionem, per *text.in l.eni,38.cit.tit.ff.ex quib.causs. major.* & latè per *Odd. p.1. qu.6. art. 10. num.34.* & videndi ad materiam *Castill. dec.105.sub nu.92. Mastrill. dec.173. num.17. & 53. Amat. resol.46. nu.4. lib.1. var. resol. Altamiran. in rub. de fil.official. cap.4. nu.42. Reg.Capyc.Latro dec.102.lib.1.* atquè ideò eandem restitutionem competere uxori, palàm fit, ex *text. in d.l.1. & 2.C.de uxor.milit.*

55 Occurrebat insupèr tertio objecto, restitutionem, nempè competere absenti, qui reliquit procuratorem, à quo legitimè non fuit defensus, ut ex *text. in l.3. §.1. & Litem ait Prator, ff.ex quib. caus. major.* latè fundat *Odd. part.1. qu.29. art.2.* quam restitutionem concedi, nulla facta discussione procuratoris, an sit solvendo, tradit idem *Sfort. Odd. d. quaest. 29. art.40. à num.14.* signantèr *sub nu.15. vers.si autem Dominus,* quicquid sit, quando ex aequitate clausulae generalis, *Si qua mihi,* & ex causa à jure non expressa, alteri subvertitur, & ratio diversitatis assignatur, quia quando subvenitur ex aequitate à Jure non expressa, nunquam succurritur, nisi in subsidium, at quando restitutio est concedenda propter absentiam probabilem, & necessariam, tùnc restitutio conceditur personae propter illam causam, etiam si procuratorem non dimisit, ut dicit *text. in cit. l. sed etsi per Procuratorem, §.item nequit, ff.ex quib.caus.major.* atquè ideò non est deneganda restitutio praedicta, quando procuratorem dimisit, nè plùs noceat diligentia, contra *text.in l.fin.§.1.C.de alluvion.*

56 Et eandem, concludebat notoriè constare de injustitia prolatae sententiae, quae omninò attendi debet ad obtinendam in integrum restitutionem, teste eodem *Cons. Arias de Mesa add. cap. 44. num. 24,* & observat *Jud. Francisc. Mar. Prat. observat.93. nu. 15.*

Quòd verò domino noceat regularitèr procurator, si appellare non curaverit, non quidèm expressè renunciando appellationi, certum est, & hanc admittunt distinctionem *Grat.dec.March.79. num. 1. Mohed. decis. 3. de appellat. Jaffred. Lanfranch. Balb. decis. 135. Joann. Gall. inter dec. di vers. qu.278. Papon. lib.19. tit. 5. arrest. 8. & tit. 41. arrest.1. Christin. dec. Belgic.19. num.9.tom.1. & dec.107. num. 17. vol.2.* & determinavit Rota Romana *in Salutiarum pensionis, 14. Novembris 1616. coràm Verospio,* cujus meminit *Beltram. ad decis.Ludovis.573. num. 13. de Franch. dec. 579. Ricc. collect.dec.410. Thor. p.1. compend. dec.verbo, Procuratores an possint, Caballin.* quoquè admitti, secundum jàm relatam partem dictae distinctionis nulla prioris mentione facta *milleloq.978.*cum verò provocare omisit, liceat nè principali, & à quo

57 tempore, appellare, & quando actiò competat contra illum, sivè dolosum, sivè negligentem, explicant *Cancer. p.2. var. resol. cap.14. ex nu.25. de appellat. Ramon. cons.41. num. 7. Aloys. de Leo in Auth. ei, qui, nu.6. Cod.de tempor. appellat. Guid. Papaeus dec.436. num.88. Afflic. dec.344. Capyc.dec. 139. Amat. dec.March.37. num.14. Boer. dec.285. ex nu.9. Giurb. dec.7. num. 46. Mohedan. dec.78. par.2. Gratian. discept.forens. 364. nu.16.* in simili *Fab. de Ann. cons.98.ex nu.10.* & latissimè *Fontanel.dec.196.197.198 199. p.1.*

58 Propterea, non licere procuratori nominationem factam in aliqua causa, pro examinandis testibus sui principalis juxtà formam traditam à *prag.7. de ordin.Jud.* renunciare, itaut, renunciatione non obstante, possit principalis illa uti, judicavit S.C. in causa D. Principis Buterae, D.Federici Columnae, cum D. Marchione Arenarum, *referente D. tùnc Consiliario Reg.Hectore Capyc. Latro,* sub die 25. Junij 1640. in Banca nùnc de Vendictis, de quo testatur *Giza.ad Capyc.Latro dec. 59.nu.11.lib.1.*

59 Quam decisionem ipse, & D.Joseph.Carissimus, vir apprimè doctus, sequuti sumus, die 9. Augusti 1662. qui Judices, & arbitri ad differentiones extinguendas, quae inter DD. Marchionem Delli Munti, & D.Domenicum, & alios de Morra intercedebant, ex Excell. Proregis mandato, & rescripto, per scriptorium expedito, sub die 20.Junij 1662. coràm D.Cons.D.Didaco de Soria Morales sedimus, ut ex actis, penès Jacobum Perficum,

60 Actuarium assumptum. Cujus D.Consiliarii decora, atq; ornamenta tanta sunt, quanta nequeas celebrare, cum velis; quidquid in eo est, quod certè maximum est, ut sibi omnem gloriae segetem exhausit, ità nobis, non nisi, quae suspicere mus, reliquit. Id unum nèc omittere possum, nèc debeo, nimirùm, dignitates omnes, quibus in virtutis praemium fuit ornatus, illustriores ab illo evasisse, quàm cum illustrem reddidisse. Etenim post doctoratus insignia in pueritia adepta, Regiis illicò fisco Advocatus Montis Fusci Provinciae praefuit, Deindè nutu omninò, atquè arbitrio Regis Dom. Nostri Consiliarius electus sub die 21. Februarii 1651. Provincias Montis Fusci, & Salerni primùm uti Praeses, tùm Capuam gubernavit, & totius Regni Campaneae Commissarius fuit Generalis. In praesentia demùm Regentis Vices in M. C. V. iterùm obtinet, quod munus, omnium admiratione, ac pari gloria tractat, quem tamèn propediem evectum ad sublimius dignitatis fastigium, & in ipsa honorum vertice collocatum cernere, vehementèr velim.

61 Caeterùm, procurator quamvìs ad certam causam, & simplicitèr constitutus fuerit, appellare potest, *l.invitus, C.de procurat.cap.non injustè,eod. tit. Praepos.in cap. Nicolao, num.11. de appellat.& Puteus decis.272.lib.1.* quin, etsi mandato careret,

62 ad substituendum, posset nihilominus substituere

63 ad appellandum, teste *Roman. sing. 508.* Appellationem verò prosequi, jam dictus Procurator nequiret, ex eadem *Putei decisione, & decis. Rota 21.* aliàs *2. de procurat. in novis*, si namquè lata sententia, cessat instantia, ex *decis. 852.lib.3. par. 3. divers.* igitur statim àc sententia prolata est, desinit

finit esse procurator,neq;amplius ità reputatur, *Mohedan.dec.6.de procur.*quamvis, & constitutum cēseri, etiàm ad appellationem prosequendam,scripserit *Ant.Faber de procur.defin.*17. Quod si in mandato addita reperitur dicta clausula, & appellationem prosequendam, utiq; procurator citra dubiū quoq;esset instantia appellationis;Non secùs,ac,& deputatus ad omnes causas præsentes, & futuras, quod aliorum fultus auctoritatibus docet *Franc. Turzanus comm.opin.lib.*14. *verbo,Procurator simplex,& Franc.Marc.decis. Delphin.*69. *p.*2.*Put.eod. decis.*272.*lib.*1.demumquè *Rebuff.in constit.Franc. tit.de domic. elect. art.*1. *Glos.*1. *nu.*27. *tom.*3, Sed quid in substituto à procuratore, vide *Puteum decis.*35. *lib.* 1. In casibus verò in superioribus relatis, in quibus dicitur etiàm constitutus pro appellationis instantia, certè clientis jura tueri poterit, si voluerit, non invitus cogi, *eodem cap.non injustè, ac eadem l.non invitus*, constatquè ex notatis per *Hieron. de Cevall.*confusè tamen loquentem,*in q.*597.

64 Procuratorium verò mandatum genericum,cōplecti lites dumtaxat motas, opinatur, idem *Papaus singul.* 749. & restitutionem annectit *Joseph. Ludov. in decis. Perus.*137.*Caputaq.* tamèn censet,

65 etiàm movendas amplexari, *decis.*392.*par.*2. susceptam verò prosequi litem cœptam recusare nequit pro hærede, eodem *Fabro* teste *defin.* 18. *de procur.in Cod.Christin. dec.Belg.*108.*vol.*2. ipsequitur, alibi copiosè scripsisse,recordor,ad impugnandam cavillationem quorumdam procuratorum,ad dilatandum lites replicantium, nolle ampliùs intervenire in causa, eorum namquè parvipensa responsione Judices, ad ulteriora procedere cum eisdem procuratoribus, non omiserunt.

66 De Procuratore autem, ad Judicium dumtaxàt declinandum constituto, & tamen in principalis negotii causa condemnato, scribit idem *Fab.defin.* 16. cujus sententia, si vera sit, alibi copiosè discutiam, decisionemque adjungam,faciendam in causa nunc superindè vertente. Et de procuratore ad exigendum, an cum eo procedi possit, loquitur lepidè *Thor. par.*2. *comp. verbo,Procurator*,& nonnulla observat *D.Reg.de Marin. ad Reverter.decis.* 474.

67 Et tandèm inquirit *Caravita in hoc rit.n.*13. nunquid Judex appellationis teneatur citare Judicem a quo, quod veniat, ad defendendum suum processum, & negativè concludens, restrictiones adducit, addimus nos *Jodoc. in prax. civil. cap.* 339.*Jul. Clar. lib.*5. *§.fin. qu.*94. *vers.quaro nunc, Muscat. in prax. par.*2. *appell. Glos. intimare, nu.* 10. *Viv. in Sylv. opin. commun. opin.* 413. *Carav.* adducentem, *Vesin inter commun. opin. lib.*7. *tit. de appellat. num.*21. qui tradit licere Judici à quo suam tueri sententiam.

R I T U S CCLXI.

UBi verò denunciatus velit litigare, & non componere cum Curia, vel velit, modica pecunia, componere, tùnc Curia procedit ad anteriora, raro tamen venitur ad sententiam ferendam ex capitulis idest ex officio,si tamen venitur,tùnc in appellatione, si est condemnatoria,servatur per omnia jus commune, & const., & cap. Regni, si verò est absolutoria, sivè ex mero officio præcedente denunciatione, nunquam appellatur in aliquo casu, licèt ipsa sententia contra Fiscum proferatur, sivè sit confessus tantùm, & ità pridiè de præsenti Anno 12. Indi. fuit in ipsa Curia servatum, in sententia absolutoria lata pro Busillo Brācatio, qui inquirebatur per ipsam Curiam, facta denunciatione contra eum per Dominum Franciscum Galeotam de Neapo.

S U M M A R E R U M.

1 *Dictio, verò, cujus sit virtutis.*
2 *Compositio, nisi spontanea partis voluntas præcedat, admittenda non est, alioquin Judex in syndicatu tenetur, & extorquere dicitur.*
3 *Fisco denegatur ut appellatio, & recursus, & quando.*
Quid in curia Archiepiscopali Neapolitana.
4 *Fiscus in pœnis pecuniariis, ex delicto, vel quasi ortum habentibus, nullum jus sibi acquirit, nisi sequuta sententia.*
5 *Liquidatio instrumenti, respectu pœnæ est actio criminalis.*
6 *Ut possit quis appellare, necesse est, ut in judicio audiatur, & ut possit audiri, debet deducere interesse præsentaneum.*
7 *Fisco, cui denegatur appellatio, eò fortiùs carenti actione denegatur recursus.*
Jus de futuro non est in consideratione.
8 *Fiscus hac in re utitur jure privati.*
9 *Ille in actionibus descendentibus ex pœnis non restituitur.*
10 *Habet causam lucrativam in pœnis.*
11 *Ut competat recursus, requiritur notoria injustitia, majusque gravamen in recursu concurrere debet, quam in appellatione.*
12 *Contrà Fiscum in dubio judicandum.*
13 *Princeps fiscalibus lucris inhiens maximam infert Reipublicæ calamitatem.*

1 DIctio *verò*, sivè præcedentibus adversetur, sivè antecedentes repetat qualitates, sivà illativè ponatur, sivè eorum aliquid non operetur, sed in alteram dictionem, *enim*, substituatur, sivè assertivè ponatur,sivè inceptivè,prout aliquo prædictorum modorum sumi,post *practicas qq. Canon.* docuit *Petrus Cened. sing.*99. satis est omni in casu insinuare aliquid aliud de ea re in præcedentibus actum fuisse; ideòque incongruè hoc in loco præsentem *Ritum* collocatum fuisse, juxtà *Carav.* monitum in ejus initio, credimus, tamètsi non hac suffulti ratione; In præcedenti siquidèm nulla prorsùs mentio sit de re, cujus in hoc *ritu* est tractatio, sed utiquè in *ritu* 275. esseque unum, & eundem *ritum*, ac potiùs ejusdem *ritus*,§.qui continuat antecedentis materiæ tractationem, sicquè jam relata dictio, *verò*, continuativè posita dicatur.

De compositionibus loquimur abundè in *ritu* 272.*&* 275.advertimus tamèn prædictis in *ritibus*
2 consensum, & remissionem querulantis requiri,ut compositio fieri possit; In præsenti verò additur, ejusdem accusati voluntas, & spotanea accedat,

non vi, & violentia, tùnc enim à jure etiàm communi rejicitur, & nulla decemitur, teste, *Farinac. qu.5. à num.15.* eò quod extorsio potiùs, illicitaq; exactio, quàm compositio diceretur, *l.1. Cod.si per vim, vel alio modo, l.extat, ff.quod metus caus.& l.1. ac 3. ff.ad l.Jul.repetund.* ità quod Judex si congerit ad componendum, communiter sit receptum, teneri restituere pecuniam in syndicatu, teste *Ghirlardo in tract.de relaxat. carcerat.tit.de panis compos. qu. 3. num. 4.* Invehit propterea *Campan. in cap. Item quod praedicti Justitiarii, num.17.& 18.* contrà Praesides, qui defatigant carceratos in carceribus, & quandoquè ad alios carceres transmittunt, pro compositione facienda, & hoc casu extorquere, dicuntur, *Capiblanc.in pragm.6. num.11. de Baron. tom.1.* quando verò dicatur, metu facta si carceribus mancipabatur, qui ad illam fuerit admissus, enodat *citat. Farin. ead. illa qu. nu. 17.* & quid si facta fuerit ab habilitato per palatium, resolvas ex traditis per *Ricc.dec. cur. Archiep. cap. 226. par.2. & decis.117. p.4.* nècnon *collect.2571. par.7. Novar. qu.forens.138. p.1.*

3 Verba insupèr *Ritus, contrà fiscum proferentem*, ostendit non licere fisco appellare, quam resolutionem probat etiàm *Rit. 258.* ubi notavimus, attento Jure Rituum, & universalis consuetudinis ut observant etiàm *Ludov. decis. 1. num. 47. & Ricc. collect.3517.* utique verò inspecto jure communi, cui quidem inhaeret Ritus Curiae Archiepiscopalis Neapolitanae, cujus sanctione admittitur appellatio, interposita ab illius Fisco, *Genuens. in prax. cap. 45. Ricc. decis. ejusdem Curia 81. p. 2. & collect. dec. 3861. par. 9. D. Francis. de Magistris in Sylu Eccles. par. 2. lib. 1. tit. 10. cap. 2. num. 28.*

Hinc, cum Antonius Rinaldi in anno 1661. uti procurator Virginiae Baccaro vendidisset D. Nicolao Palumbo quondam feudum pro ducatis quatuor mille, soluendis quandocumquè, & interim promisisset, correspondere annuos ducatos biscentum octavaginta, solutio capitalis fuit promissa Virginiae absenti, nemine pro ipsa acceptante, sed tantùm tertiarum solutio pollicita fuit Antonio praedicto praesenti; Expedita itaque instante Antonio, citatione supèr tenore instrumenti pro summa tertiarum, & capitalis ducatorum quatuor mille M. C. V. ex officio, viso instrumento, decrevit, quod Nicolaus *rectiùs citetur* factaque relatione in S. C. M. C. V. scitum confirmatum fuit.

Adversùs quam determinationem, praetendente Regio Fisco, sibi competere recursum: & obtenta Regia decretatione, de verbo faciendo, ad finem praedictum, dicebam ipse, illum ipsi non competere.

4 Etenim; Fiscus in penis pecuniariis ex delicto, vel quasi, ortum, habentibus, nullum jus sibi acquirit, nisi sequuta sententia, *l. si qua pena, ff. de verb. significat. l. ejus, qui, ff. de jure fisci, l. 3. §. idem scribit, ff. de periculo, l. aliud est, §. inter multum, ff. de verbo significat* undè megistraliter dixit *Bald. in l. fin. num. 9. C. de fructibus, & litium expensis*, quod antè sententiam, Fiscus non dicitur creditor, nèc habet actionem, idem *Bald. in l. adversùs, C. de furtis Peregrin. de jur. fisc. lib. 6. tit. 2. Boss. in tract. de fisco num. 31.* negusant. *de pignoribus, & hypothecis, 2. par. memb. 4. num. 115. Cassaneus in Consuetudinibus Burgundiae, tit. de confiscationibus, rubi 2. num. 8. Petrus Foller. in fragmentis, post practicam, tit. de injuriis, num. 140. Bertaz. cons. 163. num. 3. lib. 1.* & deducitur ex *text. n l. judiciorum, ff. de accusat.*

5 Hoc jacto fundamento, addebam, liquidationem instrumenti respectu poenae, esse actionem criminalem, *Reg. Capyc. Latro decis. 45. num.23. & 30. & decis. 58. num. 9. Reg. Sanfelic. decis. 184. num. 9. Pras. Merlin. lib. 2. controvers. cap. 24. num. 16.* & nos ipsi pluriès in his nostris *Comment.* insinuavimus, & propterea non licere fisco antè liquidationem. Imò post duo decreta conformia M.C. & S.C. lata contrà partem principalem, petere recursum, cui nulla competit actio antè condemnationem.

6 Porrò, ad hoc ut quis possit appellare, necessè est, ut in judicio audiatur, & in hoc casu ut possit audiri, debet deducere interesse praesentaneum, & non secundario & illud secundario potest stare dupliciter aùt quia ex nunc adest interesse, sed executio retardatur per existentiam alterius, & tùnc si fit audiendus, vel nè altercatur inter DD. aùt interesse dependet ex futuro eventu litis, & tunc non admittitur ille tertius, nèc in judicio, nèc ad appellandum, *Scacc. de appellat. cap. 2. quaest. 5, num. 73. & 74. Dom. Rovit. decis. 1. num. 38. Ginrb. decis. 8. Staiban. tom. 2. resol. 142. Prat. lib. 1. disc ept. forens. cap. 11. num. 36.* Regio Fisco igitur carenti actione pro poena pecuniaria, antè sententiam appellatio non competit, *ad tex. in l. 1. C. de arbitr. Bolognet. in l. nemo potest, ff. de leg. 1. num. 168.*

7 Si Fisco in Regno denegatur appellatio, etiàm ubi habet actionem, *Gram. decis. 14.* vigore hujus *Rit.* & alterius *258. de Franch. decis. 148. n. 1. & 467. num. 6 Guazzin. de confiscat. bonorum conclus. 30. num. 23.* & hoc procedit de consuetudine totius Italiae, *Scacc. de appellat. lib. 3. cap. 3. cap. 2. quaest. 17. limit. 49.* & notavimus in hoc *Ritu sub num. 3.* & latiùs in *cit. Ritu 258.* tanto magis eidem erat denegandus recursus, quando caret actione, & jus nullum habet, optimè *Vivius decis. 378. num. 7. Affl. in constit. Regni Si quis in posterum, nu. 70. Foller. in pragm. fin. de compositionibus, n. 103.*

8 Ratio in concussa est, quia Fiscus hac in re nullum habet privilegium, sed utitur jure privati, *Belluga in speculo Princip.* ubi *Borrell. rub. 5. in verbo, Jure privati*, idem *Borrel. de praestantia R. Cathol. cap. 62. num. 84. Boss. de Principe, num. 65. Reg. Galeota controvers. 1. lib. 1. num.30.* privilegia enim habet in casibus à jure expressis, *l. idem ff. de compensat. l. cum vitiose, ff. de pignoribus, l. de contractu, C. de rescind. vendit. l. jus fisci, C. de jur. fisci lib. 10. Covarr. variar. resolut. lib. 1. cap. 16. Peregrin. de jur. fisci lib. 6. cap.1. Glos.* singularis *in l. item veniunt, §. ait Senatus in verbo, in publica, ff. de petit. haeredit. Noguerol. allegat. 29. num. 115. Caball. casu 203. n. 10. tom. 2.* se conformat cum dispositione juris communis, *l. placuit, ff. de jure fisci l. 1. C. de conductor. & procurat. lib. 11. Sola in Constit. Sabaudia tit. de reo, Glos. 7. num. 4.* si igitur non ali-

aliter, quam privatus judicandus est, si sua non interest primariò, quomodo poterat recursum petere?

9 Rursus, dato, quod aliquid possit Fiscus prætendere, uti tertius (quod expressè negabamus) nonnè decretum M. C. fuit confirmatum per S. C. loco appellationis, si recursus habet vim appellationis *Reg. Revit. decis.* 14. *num.* 3. *D. Reg. Capyc. Latro decis.* 161. *tom.* 2. *nu.* 345. *Marant. in suo spec. par.* 6. *num.* 11. & 12. jam appellatio expedita est, & confirmatum decretum M. C. undè recursus est denegandus, quia concederetur restitutio in integrum, tempore, quo Fiscus in actionibus descendentibus, ex pœnis, non restituitur, *Boss. in tit. si adversus rem judicatam restitutio postuletur, Petrus de Bellapertica, & Cyn. in l. respublica, C. ex quibus causis majores, Cavalcanus de brachio Regio, par.* 4. *num.* 203. *lit. E. Caphal. cons.* 505. *lib.* 4. *num.* 42. *Guazzin. de defens. reor. defens.* 36. *c.* 16. *n.* 5. *Bertazzol. cons.* 195. *lib.* 4. *num.* 1. *Sforza de restitutione in integrum, par.* 3. *num.* 85. *Vulpell. cons.* 41. *num.* 2. *Bald. in addit. ad Speculat. in tit. de accusationib. vers. quid si Judex.*

10 Hocque ea ratione tuetur, quia Fiscus habet causam lucrativam in pœnis, *l. commissa, ff. de publec. & vectigal. Cin. & Alberic. in l. penult. C. ad l. Jul. Majest. Laderchius Immolens. cons.* 6. *num.* 20. *Valenz. cons.* 39. *nu.* 57. *lib.* 1. *Thomas Gram. vot.* 10. *num.* 30. & cum certat de lucro, contra ipsum judicandum est, *Baetius de decimis tutorum, cap.* 9. *num.* 5. *Cravett. cons.* 6. *num.* 128. *Alciatus cons.* 167. *num.* 9. *Belluga in spec. Princip. rub.* 33. *§. rem non novam, num.* 26. meritò non restituitur, *Bertaz. cons.* 438. *num.* 1. *lib.* 2. *Guazzin. quo supra, Vulpell. dicto cons.* 41. *& Vivius decis.* 378. *num.* 8. quod etiam procedit, si Princeps sit minor, adhùc non restituitur, *Bodinus de republ. lib.* 1. *cap.* 8. *Affl. dec.* 340. *Borr. decis.* 265.

11 Et tandem notabamus, quod recursus competens Fisco, hoc in casu non militaret, quia deberet constare de notoria injustitia decreti ad hoc ut esset locus recursui, aliter quod justitia Fisci aliqua probabili ratione offìcari non posset, & non alitèr, ut scripserunt *Honded. cons.* 29. *num.* 42. *lib.* 1. *Menoch. cons.* 345. *num.* 46. *Farinac. cons.* 85. *num.* 148. *Mastrill. decis.* 158. *par.* 2. *nu.* 26. & requiritur majus gravamen in recursu, quam in appellatione *Dom. Marchio Belmontis, R. Tap. de jur. Regni, lib.* 3. *tit. de sententia inscript. proferend. num.* 4. *Dunsa in suo tract. de pugn. Doctorum tom.* 1. *de offic. fisci, num.* 38. *&* 39. & diximus *in citat. Ritu* 258. & ita distinguit *Novar. de gravam. vassallor. tom.* 2. *gravam.* 162. latè *Minad. decis.* 27. ubi *Flam. Monac.* dicit, quod gravamen debet esse notorium,

12 & quod decretum nullatenùs substineri possit, cùm contrà Fiscum in dubio sit pronuncianaum, *Caball. cas.* 59. *n.* 20. *&* 21.

13 Et Princeps semper contra Fiscum judicat, nàm Fiscalibus lucris inhiens, maximam infert reipublicæ calamitatem, ut notavit *Covar lib.* 1. *variarum, cap.* 16. *in princip.* undè scripsit *Julius Capitolinus*, quòd *Marcus Antonius Philosophus Imperator*, in causis compendii judicans, *Fisco nunquam favit*, & sequitur *Marot. respons.* 8. *nu.* 63. *Alciat. lib.* 8. *parergor. cap.* 6. *de benedict. in cap. Raynutius, verbo Mortuo, itaquè testatore, 1. par.* 2. *num.* 143. *pag.* 143. *Eutropius, lib.* 11. *rerum Roman. Bovadill. lib.* 2. *Politic. cap.* 2. *num.* 40. *Cabed.* 2. *par. decis.* 81. *verbo, Fisci causæ, Simanc. de Cathol. instit. tit.* 9. *ex num.* 52. *Pat. Fragos. de regim. Reipubl. tom.* 1. *par.* 1. *lib.* 7. *disp.* 23. *§.* 3. *num.* 70. *&* 71.

RITUS CCLXII.

ITem servat ipsa Curia, quod quando aliqua causa devolvitur ad eam, remedio appellationis, sivè sit civilis, sivè criminalis, & sivè sit deserta postmodum, sivè pronunciatum per ipsam tacite, vèl expressè: confirmando sententiam, vèl retractando nullam; sempèr exequutio fit per ipsam Curiam, & non per aliquam aliam, nisi Rex aliud demandaret.

SUMMA RERUM.

1 *Nullo ex usu essent aliquo morbo laborantibus, de curandis corporibus, præcepta, nisi imperata pharmaca propinent.*
2 *Eodem modo, litigantibus accideret, si lata Judicis sententia, & causa judicata, non perficerentur.*
3 *Rectè per hunc Ritum rei consultum est, cum idè Judex, & lator, & executor sit sententiæ.*
4 *Maximè cordi Judices habere debent, quamcitissimè litibus optatum finem imponere.*
5 *Procrastinatio æquè debitores, & creditores afficit detrimento.*
6 *Certissimi juris est, sententias in res judicatas transactas promptè exequi debère.*
7 *Sententiæ exequutio, cuinam potiùs competat priori, àn appellationis Judici, attento jure Rituum, communi, & stylo aliarum Curiarum, àc illius liquidatio ad quem spectet.*
Quo ordine sit facienda executio sententiæ, & illius jus executiuum quanto temporis curriculo præscribitur.
8 *Judex exequutor sententiæ latæ ab alio Judice, num possit de illius viribus cognoscere.*
9 *Judex secularis quando teneatur exequi sententiam ecclesiastici, & è contrà.*
10 *Judex requisitus prò exequutione sententiæ alterius Judicis, cognoscere valet de exceptionibus, quæ versantur circa res, & potest capturam nullam revocare.*
11 *Judex, ubi sunt bona condemnati per alium Judicem, poterit ne sententiam talem exequi, sine literis requisitoriis illius.*
12 *Regula; quod sententia, quæ in rem judicatam pertransiit, exequnatur multis in casibus restringitur.*
13 *Potissimùm, si re judicata existente, aùt, deserta appellatione, victor aliquid attentasset, sibiq; novcnisset.*
14 *Illius exequutionem impediant nè instrumenta noviter reperta.*
15 *Vel exceptio falsitatis, & instrumenti falsi, latè inqui-*

inquiritur.

16 *Quid si testes falsos esse, proponatur.*
Isthac falsitas testium quomodò probanda sit.

17 *Attestationibus publicatis, non recipiendi sunt testes supèr eisdem articulis, aùt conorariis, nisi duobus in causis, qui adiciuntur.*

19 *Instrumento falso qui utitur, quando censebitur etiàm fabricasse.*

20 *Falsi punitio, àc sententiæ rescissio intret nè proptèr solum usum, àn etiàm probari debeat, fuisse testes corruptos.*

21 *Producens falsos testes, & scripturas falsas, àn duplici pœna mulctetur.*

22 *Alia ad materiam subnectuntur.*

23 *Sententiam ob falsos testes, & pecunia corruptos latam, qui allegaret, teneatur nè probare additam qualitatem de corruptione.*

24 *Illa sit nè valida, àn invalida eo ipso, quod falsitas pateret.*

25 *Restitutio pracedere debeat exceptionem falsi, ostenditur.*

26 *Exceptio falsi quanto tempore duret.*

27 *Uter sit melioris conditionis absens, àn præsens.*

28 *Nonnulla de appellatione in Curiis Ecclesiasticis servanda, summatim, indicantur.*

29 *Appellare, vigore Concilii Tridentini, a qua sententia liceat.*

30 *Nullitèr interposita appellatio non est admittenda.*

31 *Quando dicatur legitimè interposita.*

32 *Debet reverentèr proponi coram Judice.*

33 *Dùm perquiritur, & cognoscitur, si fuerit legitimè proposita, nequit superior interdicere processum ad ulteriora in causa coràm priori Judice, cum aliis ad materiam.*

34 *Actorum transportationem esse de forma, probatur, ad cognitionem validæ appellationis.*

35 *Gravamen irreparabile, in tribus casibus consideratur, & qui isti sint, àc quæ requirantur, latè declaratur.*

36 *Appellatio ab interloquutoria, non impedit processum, nisi, intimatis inhibitorialibus, statim verò à diffinitiva.*

37 *Sententia interloquutoria si feratur eodem die, quo fuerunt literæ intimatæ, ultra earum præsumatur præcessisse.*

38 *Paritate Judicum confirmantium, & retractantium sententiam data, pro sententia judicandum.*

39 *Revocationem venditionis, àn assensum in dubio, præsumatur, præcessisse, si eodem die revocatio, & assensus facta sint.*

40 *Revocatio venditionis feudi, requirit scripturam coram Notario, & testibus.*

41 *Appellatio, in qua non apparet de tempore, àn præsumatur interposita infrà decem dies.*

42 *Sententia, qua Judex pronunciat, appellationem esse desertam, sit nè interlocutoria, àn diffinitiva.*

43 *Ab hujusmodi sententia, àn detur appellatio.*

1 NImirùm nullo ex usu essent febri, aùt alio quovis morbo laborantibus de curandis corporibus præcepta; nisi, & quod jubetur ipsi præstent, atq; imperat pharmaca propinent. Eo-
2 dem prorsùs pacto, prò eo quod sentio, litigantibus accideret, si lata Judicis sententia, & causa adjudicata non perficerent. Nihil enim antiquius est contendentibus, utpotè multis incommodis fatigatis, nimioq; sumptu, ut ità dicam, exhaustis, quàm rei judicatæ executio; Nihil enim avidius præstolantur, quàm causæ exitum; Nihil acerbius ferunt, quam ejusdem procrastinationem.

3 Quamobrèm rectè per hunc Ritum rei consultum est, cum idem Judex, & lator, & executor sit sententiæ; Enimverò id sibi maximè Religioni ducere Judices debent, moram scilicèt in expediendis causis interponere, atq; eas differre, àc procrastinare, non sinè summo contendentium incommodo. Quibus si sempiternæ vitæ salus curæ
4 est, hoc in primis ipsi curare debent, ut quàm citissimè rebus optatum finem imponere; pacemquè inter litigantes conciliare, studeant. Nihil æquè, & creditores. debitoresquè
5 afficit detrimento àc procrastinatio; Illos enim, quod, & frustrà tempus perdere, & diù sibi debita carere pucunia; Hos autèm quod finant ipse fælicis eventus ductos majores sumptus facere (qui demùm mercede fraudentur) àc deindè cum causa cadant, graviorem sentire jacturam. Neque suo dolore Advocati, Procuratores, & alij causidici demùm carebunt, cum animadverterent, quod facili negotio in principio dirimi potuisset, quodque facilè cum adversariis convenire, tamèn inani spe incitati, ad exitium rem perduxisse. Ideòquè seriò debitores hic monitos volo, ut etiàm, atquè etiàm cogitent, nè per summam ignaviam, quod initio solvere, recusant, id postmodũ cũ gravi fœnore, & majori impendio numerare cogatur.

6 Certissimi itaquè juris esse, non ambigimus, sententias, quæ in Judicatum pertransierunt omni posthabito impedimento, exequendas esse, promtèque debere exequi effectum, *l. minor vigintiquinque annis, cui fideicommissum, ff. de minorib.* ahoquin vanè, incassumquè proferrentur, nisi earum exequutioni incumberetur, *cap. cum aliquibus, de re judic. Glos. & DD. in rub. C. de exequut. rei judic. Specul. in rub. de exequut. sentent. in princ. Jo: Andr. in cap. ultimo, propè fin. de reb. Eccles. non alien. Episc. Campanil. in diverf. jur. canon. rub. 11. cap. 13. num. 248. Cacheran. decis. Pedemont. 129. Maynard. decis. Tholos. 52. lib. 4.* & scriptum reliquit *Arist. 6. Polit. cap. 8. Nihil prodessent de rebus justis judicia, aùt sententia, nisi forent, qui eas exequutioni mandarent.* Est enim exequutio rei judicatæ confirmatio, *Hartman. pract. quæst. lib. 1. observ. 6. Herman. Vult. de jurisprudent. Rom. cap. 32. lib. 2. Paris. cons. 105. vol. 1. Novar. decis. 224. num. 2.*

7 Hancque executionem, sivè causa civilis, aùt criminalis ad M. C. devoluta, confirmetur, sivè revocetur, vel deserta efficiatur, sempèr faciendam esse ab ipsa M. C. statuit præsens *ritus*, cujus observantiam hodiè cessere, post *Carav.* testatur *de Franch. decis. 510. sub num. 7.* quamobrem subintrat dispositio juris communis, & videndum, cui competat, illo jure, exequutio sententiæ, scilicèt Judici à quo, vel ad quem, & indubitabilis videtur responsio, in gratiam Judicis confirmantis, per *decis. Præs. de Franchis 335. cui concinit Carthar. 10. de Franch.* laudant *Episcop. Campanil. in diverf. jur. canon. rub. 11. cap. 13. sub num. 244.*

& al-

& alter *Præsul. Ricc. collect.* 1464. *par.* 4. & communem esse opinionem testatur, alios cumulans, *Luc. Petus in pract. capitolini fori, tit. de execut. rei jud. nu.* 13. quinimmò, & communem, & veram dicit *Vestr. lib.* 8. *tit. eod. adducto, de executione rei jud. sub num.* 9. & 10. & inibi *Gravat. nu.* 31. *Alex. in l.præcipimus, nu.*20. *C. de appell.Gutier. pract. qq. lib.*1. *qu.*97. & *Farin.qu.*34.*n.*115. quia agitur ex sententia confirmante non ex confirmata, *l.furti,* ubi *Bart. ff.de his, qui not. infam. Reg. Revert. decis.* 443. *num.* 2. *Alber. Galeot. in margarit. cap.* 25. *nu.*2. *Jodoc. in prax. civil. cap.* 255. *num.* 4. *Donat. à Fin. int. comm. opin. lib.* 7. *tit.de re judic. num.*23. *Villalob. comm. opin. pag.* 19. *in parvis, nu.*37. *lit. A. Joseph Sesse de inhibit. cap.*3. §.5. *Ruginell. de appellat.* §. 11. *Glos.* 1. *c.* 2. *ex num.* 26. tandèmque *Muscatell.* copiosissimè, cum distinctionibus loquens, *in prax. appellat.par.* 3. *Glos. reformando,ex num.*10. ubi etiam rescribit formam verborum, quibus uti debent superiores Judices, cum prolatas à priori Judice,confirmant sententias, vel ex eis aliquid detrahunt, sivè addunt; non tamèn omittimus eundem *de Franch. indicata decis.* 510. restringentem constitutam resolutionem ad causas civiles tantùm, non criminales.

Mysing. verò *observ.* 24. *nu.*6. resolvit, Judice apppellationis exccutioni mandare sententiam appellationis expressè priori sententia confirmata,secùs, si tacitè, putà, per lapsum fatalium, aùt omissionem alicujus solemnitatis, tùnc (subdit *Mysingev.*) quia ex prima sententia agitur, prior Judex exequitur, & non dissentiunt *Gayll. lib.* 1. *pract. observ.*113. *Vurmser. tit.*23. *observ.*3. *per tot.Afin. in sua prax. florent.* §.31. *cap.*7. *Christin. dec. Belg.* 112. *num.*6. & 113. *num.* 2. *vol.*4. stylus Curiæ Grationopolitanæ, apud *Guid. Pap. qu.*43. *nu.*43. & ille Brabantiæ servant, quod prior exequatur sententiam confirmatam.

Sèd coràm quo Judice, fieri debeat liquidatio sententiæ confirmatæ, tangit idem *Christin. decis. Belgic.* 21. *tom.*1. & censuisse, refert, supremam Curiam eam fieri debere à confirmante.

Quo ordinè sit facienda executio sententiæ, *R. Capyc. Latro dec.* 148. *num.* 14. & 23. *lib.* 2. *Cons. Carlev. to.*2. *de judic. lib.*1. *tit.*3. *disp.*1. *num.* 25. Quanto temporis interstitio illius jus exequutivum præscribatur, *Carleval de judic. lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 4. *num.*15. *Giuz. ad Capyc. Latro decis.* 58. *n.* 13. *Consil. Staiban. lib.* 1. *resol. forens.* 15. & nos notavimus in *Rit.*128. *tom.*4.

8 Judex. coràm quo instatur pro exequutione sententiæ, latæ per alium Judicem alterius territorii, solitis præcedentibus litteris hortatorialibus,nùm possit de viribus illius sententiæ cognoscere?

Pertractant ex nostratibus articulum *Reg. Reverter. decis.* 502. *Paul. Staiban. sen. cons.* 20. *ex num.*1. *Reg. Sanfelic. dec.* 293. *Præs. Merlin. centur.* 2. *controv. forens.cap.*98. *Reg. de Marin.lib.*1. *quotid. resolut. cap.* 204. & *lib.* 2. *cap.*112. & negant, ùt in executore Apostolico, scripsit *Rota Roman. in noviss. dec.*349. quam refert *Novar.sup. prag. in rub. de citat.num.*85. & videndus *Episcopus Campan. in divers. rub.*11. *cap.*13. *num.* 254. nisi evidentèr de illius injustitia, sivè notoria nullitate constaret, & in continenti illa probaretur, ad tradita per *R. de Ponte decis.*23. *num.*3. *Franc. Mar. Prat. lib.*1. *discep.forens. cap.*19. *nu.*15. *Reg. Capyc. Latro dec.*175. *num.* 5. *tom.*2. qui sermocinatur de rescripto supremi Consilii Italiæ, & *Consil. Rocc. tom.*2. *respons.* 100. *num.* 3. Contrarium verò in mixto exequutore, notant *Carleval de Judic. tom.*2. *lib.*1. *tit.*3. *disput.*17. *Reg. Capyc.Latro decis.*82. *lib.*1. decisum subnectens, fuisse impartitum terminum in causa implorationis bracchii, & discussum illud idem, quod coràm Judice, qui protulit sententiam, sivè decretum disputatum fuit, quos improbat idem *Reg.de Marin.in observ. ad cit. Reverter. decis.*502. notans,decretum quatuor aularum, sub die 23.mensis Martii 1623.quo nititur *Giza.ad Capyc.Latro in cit.dec.*82.*sub n.* 3. latum fuisse in causa particulari, non per viam legis condendæ.

9 Judex secularis àn teneatur exequi sententiam Judicis Ecclesiastici, & teneatur Ecclesiasticus exhibere acta, tam civilibus, quàm in criminalibus, *Diaz. cap.*144. & *cap.*154. *pract. Farinac. q.* 97. *cas.*4. *num.*9. *Mascard. concl.* 1102. *num.* 27. *Viv. commun. opin.*369. & 536. *Capiblanc. tom.*1. *de Baron. prag.* 8. *par.* 3. *ex num.* 5. & è contrà, Episcopus quandò illam à laico latam exequi teneatur, *Gundissal. in tract. de heretic.q.*19.*n.*9.& *Covarr. pract. qq. cap.*10.*in princip.*

10 Unum nota, quod Judex requisitus, ut in auxilium jurisdictionis alterius Judicis sententiam exequatur, valeat cognoscere de exceptionibus, & aliis quæ versantur circà res, supèr quibus, scilicèt, rebus sententia exequenda sit, *Covar. pract. qq. cap.* 16. *num.* 5. *Consiliar. Staib. resol. forens. cent.*2. *resol.*136. *num.*13. & possit capturam nullam revocare, & nullitèr captum relaxare, scripsit, post *Afin. de exeq.* §.2. *cap.*16. *ex num.* 2. *Camuncula decis.Bonon.*41. *num.*64.& quem stylum servare obstringatur, *Surd. cons.*204. *num.*7.*Marches. de commiss. p.* 1. *pag.* 323. *num.* 128. *Rota* apud *Ludovis. decis.* 352. *num.* 8. *Color. de process. par.*1. *cap.*3. *n.* 225. *Camuncula add. decis.* 41. *ex num.*66.

11 Sèd Judex, ubi sunt bona condemnati per alium Judicem, valeat nè talem sententiam exequi sine literis requisitoriis illius, inquirit *Carav. in hoc Ritu*, *nu.*14. & restrictiones subnectit. Addimus *Hyppol. in sing* 138. *Mysing. sing. observ.cent.* 3. *observ.*68. *Marant. in disput.*1. *num.*18.*Boss.de exeq. sentent. n.*13. *Donat. à fin. int.comm.opin.lib.* 1. *tit. de effic. Judic. n.*61.

12 Assertionem verò illam, ut sententia in rem judicatam transacta, exequatur, multis in casibus restringi, contendunt scribentes: Ac potissi-
13 mùm, si, re judicata existente, aùt deserta appellatione, pars ipsa, cui judicatum, & desertio favebat, aliquid adversùs earum alteram attentasset, sibiquè nocuisset, & præjudicium attulisset, & propterea si quis petiit in causa procedi,& ad illius expeditionem, utiquè supèr desertione attulit sibi præjudicium, nèc ampliùs potest desertione juvari. *Aym. cons.*266. *n.*3. *Gratian.to.*1. *discept. forens. c.*40. *n.*14. *Episcop. Campanil. add. cap.*13. *sub n.*320.

14 Hæsitationis autèm investigationem, si illa rescinda-

scindatur intuitu instrumentorum de recenti repertorum, summatim tetigimus *in Ritu* 239. iterumq; advertimus, retractari illam posse, restitutionis in integrum beneficio, ex capite ignorantiæ, *Ursill. ad Afflict. dec.* 356. *num.* 3. *Francisc. Merlin. dec. Lucens.* 49. *num.* 7. *Thomat. dec. Macerat.* 42. *ex num.* 1. *Cevallos commun. contra commun. quæst.* 543. *num.* 3. *& q.* 838. *Franc. Marc. dec.* 312. *num.* 2. *p.* 2. *Costa de fact. scient. & ignorant. cent.* 1. *dist.* 16. *Chartar. dec.* 132. *num.* 14. *Gait. de credit. cap.* 3. *tit.* 1. *num.* 120. *D. Franc. Hieron. Leo lib.* 2. *decis. Valent.* 193. *n.* 41. *Visconte in conclus. jur. verbo, Sententia, Marcell. de Mauro alleg.* 11. *num.* 4. *Muscat. in prax. S.C. lib.* 2. *Glos. fuerint, num.* 21. *Tasson. de antefat. vers.* 13. *obser.* 1. *alleg.* 29. *ex num.* 49. *Reg. Sanfelic. in prax. Judic. sect.* 36. *num.* 26. *Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. resol. cap.* 202. *Hector Caracciol. in alleg.* 8. *rescripta ab eod. de Marin. tom.* 3. *post resolut. quotid. Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo, Restitutio in integrum, & p.* 3. *sect.* 3. *verbo, Restitutio in integrum, Marotta discept. forens. c.* 33. *n.* 1. & quomodo probetur instrumenta fuisse de novo reperta, ostendunt *Guid. Pap. decis.* 244. *Novar. sup. prag.* 2. *collect.* 2. *de præscript.*

15 Et si quæratur, an rei judicatæ exequutionem impediat exceptio falsitatis, & instrumenti falsi, (& ubi conveniant omnia requisita ad validam rem judicatam, scilicèt, ut agatur de eadem re, de eodem jure, & intèr casdem personas, juxtà *tex.* pervulgatum *in l. cum quæritur, ff. de re judic. Surdum de alimen. q.* 126. *num.* 2. *tit.* 1. *& cons.* 165. *num.* 11. *vol.* 2. & post alios, *Marium Mutam decis. Sicil.* 58. *num.* 11. perpensis tamèn declarationibus maximi momenti, relatis per *Mar. Giurbam decis.* 20. *per totam*) videtur negandum. Proptereà quod res judicata prò veritate habetur, *l. ingenium, ff. de stat. homin. & l. res judicata, ff. de reg. Jur.* copiosèq; *Tusch. concl.* 267. *num.* 54. *lit. R. Aldovin. cons.* 42. *num.* 8. *cons.* 49. *n.* 9. *cons.* 35. *num.* 23. *cons.* 50. *num.* 23. *cons.* 63. *num.* 3. *& cons.* 64. *num.* 1. *Carpan. ad statut. mediolan.* 158. *num.* 221. *Raudens. decis.* 13. *num.* 123. *& Riminal. Junior. cons.* 41. *num.* 7. & facit de albo nigrum, *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 188. *num.* 3. ob idquè perlegimus, errorem calculi non obesse, nisi res judicata sit, *l.* 1. *C. de error. calculi*, ubi *Castrens.* & consecutivè cum rescindi illa nequeat proptèr errorem calculi, *Bara. decis.* 33. *num.* 6. *Gizz. ad Capyc. Latro decis.* 13. *num.* 15. *tom.* 1. idem, nequè proptèr instrumentum, adinventum falsum esse, maximè si percurrantur, quæ *Castrens.* rescribit ad intellectum *l. error facti, n.* 6. *C. de Jur. & fact. ignor. Avend.* 2. *par. cap.* 10. *nu.* 39. *Guttier. tract. de juram. confirm. par.* 1. *cap.* 40. *num.* 9. *Baeza de decim. cap.* 2. *num.* 16. *Roland. cons.* 49. *num.* 46. *lib.* 1. *Escobar. de ratiociniis, cap.* 38. *num.* 3. subdens, exceptionem erroris opponi posse in causa executiva, opitulaturquè *tex. in l. cum testamento, C. de jur. & fact. ignor.* dictaq; *l. error,* ubi *Padilla*, nècnon *l.* 30. *Tauri, tit.* 11. *p.* 5. *& l.* 4. *tit.* 28. *p.* 3. adjunctis congestis per *Hieronym. de Cevall. lib.* 2. *qq. comm. contrà comm. q.* 652. quibus addimus, quod sententia, quæ in rem judicatam migravit retractari non potest, *l. eleganter §. si quid post ff. de condit. indeb. Felin. in rub. de judic. num.* 6. necnon *Dec. & Cagnol indicata regula rei judicata* quodquè in re dubia, pro re judicata respondendum esse, edocet *l. Herenius, §. Caja, de evict. cap. in præsentia, de renunciat. Alex. cons.* 95. *n.* 9. *vol.* 2. *& Anton. Gabriell. conclus.* 6. *sub tit. de sentent.* Verùm cur tot mendicamus suffragia in re tam aperta, & cui manifesta contradicunt jura, præsertim insignis *tex. in l.* 1. *C. si ex falsis instrum.* cujus verba sunt, *si tabulas testamenti, quas secutus Proconsul vir clarissimus, sententiam dixit, falsas dicere vis, præbebit notionem rei judicatæ, quia nondum de falso quæsitum est*: ex his depromitur evidentèr contradicentis sententiæ veritas, quàm *Bar. Bal.* & reliqui omnes, inibi summis laudibus extollunt, nècnon noster *Maranta in praxi par.* 6. *verbo, Et demùm fertur sententia, num.* 146. & concinit *tex.* in simili casu loquens, nempè in transactione, *in l. si ex falsis, C. de transact.* nequè petenti sententiæ revocationem, eo quod latæ ex falsis instrumentis obiici potest scivisse instrumenta falsa, & à sententia non provocasse, nàm satis est, nondùm quæsitum est ut eadem *in l.* 1. asseritur, evidentiùsque deducitur ex *l.* 2. *eod. tit. si ex falsis instrum.* in illis verbis. *Et qui non provocaverunt, si instrumentis falsis, se victos esse probare possunt: cum de crimine docuerint ex integra de causa audiuntur.* Quod insupèr juris suffultus regulis, defendit *Castrens. in l. Divus, num.* 2. *ff. de re judic.* quicquid somniaverit *Felin. in cap. licèt, nu.* 27. *de probat.*

Quamobrèm si de falsitate instrumenti oppositum fuisse constiterit, tractatio non ampliùs erit ejusdem falsitatis, neque prætendi sententiæ revocatio, quod insupèr præseferunt *Gl. & DD. omnes in ead. l.* 1. *C. si ex fals. instr. & l. fin. C. de fide instr.* idquè, tam si civilitèr, quàm si criminalitèr agatur, per eandem *l.* 1. *& l. qui agnitis, ff. de except.* ubi *Soccin.* præsertim defendit *num.* 6. non obstante *l. unica, Cod. quand. civil. actio.* quandoquidem illa cessat, ubi civilitèr actum est de facto, ex quo resultat, non fuisse commissum delictum quo casu impeditur criminalis accusatio supèr eodem facto teste *Cyno* communitèr recepto, *indicat. l. unica q.* 3.

16 Et quod respectu falsi instrumenti asseruimus, ad falsos testes, non dubitamus extendi, quorum intuitu prolata fuerit sententia, juxtà *Glos. in l. Divus verbo corruptis, ff. de re judic.* quam inibi insequitur *Jas. num.* 18. *Alex. in l. si ex falsis. num.* 9. *Cod. de transact. Dec. cap. licet, num.* 19. *de probat.*

17 Verùm isthæc falsitas testium quomodo probanda sit, contenditur; & nonnisi instrumentis, convincimus probari, quia falsitatem testibus verificari post latam sententiam constat, non posse eo quod, publicatis attestationibus, admitti te-
18 stes nequeunt supèr eisdem articulis, aùt aliis contradicentibus, ex *Clem.* 2. *de testib. Abb. in c. licet, num.* 21. *& Felino, num.* 24. *de probat.* atquè *Soccin. regula.* 405. Atquè ideò falsitatem, post exaratas attestationes alio modo, quàm instrumentis, deducendam esse negant *Glos. in Auth. at qui semel, C. quomod. & quand. Judex, vers. Productiones, & Doctores in cap. cum dilectus de fide instrum.* cujus vigore ad conclusionem usquè admittuntur instrumenta, & nos tractavimus, pra-

praxim regni indicantes, ſupèr *Ritu* 239. *& rit.* 240. quin, & in ſecunda inſtantia, ex quo non adeſt timor ſubornationis, *Abb. in calce cap. cum dil.ctus, de fid. inſtrum.* juncta *Gloſ.* ampliante, *in c. ſeries*, inibique *Abb. n.* 4.

Scimus tamèn, ejuſmodi aſſertionem pati exceptionem, duobus in caſibus, quorum primus, ſi teſtes depoſuerint aliquod in articulis non deductum; ſiquidem contrarium citrà dubium probari poterit aſſertionibus teſtium, adhùc publicatione facta *cap. ex tenore, de teſtib.* ibique *Abb.* omninò perlegendus *nu.* 6. atquè *Bar. adducta auth. at qui ſemel, num.* 27. *Bal. ib l, ſi quis teſtibus, n.* 3. *C. de teſtib.* Alter verò, & ſecundus eſt caſus, ſi prætendatur ob corruptionem, teſtes falſum depoſuiſſe, etenim prædicta clauſula rem novam continet, & conſecutiva novum inſimùl continet articulum, *arg. tex. in l. Jus civile, ff. de juſtit. & jur.* ideò producuntur teſtes, *cap. fraternitatis de teſtib. & Caſtrenſ.* non immeritò docet in *ead. l. Dinus, num.* 3. *Imol. ſub num.* 2. *& Alexius num.* 3.

19 Verùm ubicumquè reſcinditur res judicata, quia ſententia manavit proptèr inſtrumentum falſum, utens illo, præſumitur, etiàm fabricaſſe *l. majorem, C. de falſis* in illis verbis *ſi ſuam innocentiam probet.*: ex quo tùm *Butric.* tùm *Bal.* id deducunt, amplexaturquè, *Alex. con.* 75. *nu.* 4. *lib.* 1. *Jaſ. in l. unus num. fin. C. de teſtam. & conſ.* 169. *num.* 3. *lib.* 4. *Hippol. in praxi*, *§. diligenter, num.* 4. *Palac. num.* 4. At quoniam impugnant, *Caſtrenſ. in l.* 2. *nu.* 4. *C. de fide inſtrum. & Cravett. conſ.* 315. ambas ſententias conciliari poſſe aliqui credunt, præhabita diſtinctione illa, ſi producens ad ſententiam uſquè, uſus illo fuerit, vèl ſi ante illam dixerit, nolle ampliùs inſtrumento uti, & ſulciuntur *Gloſa* 2. *in l. ſi falſos, C. ad l. Cornel. de falſ.* & ajunt primo caſu, præſumi ipſum fabricaſſe: Altero verò nequaquàm; ſed noſtra ſententia decipiuntur, quippè quòd ſi recuſaverit, uti inſtrumento, evenire non poteſt, ut ſententia ſubſequens prolata dicatur proptèr inſtrumentum falſum, & quamvìs *Gloſæ* verba inſinuent præcalendatam diſtinctionem, tamèn illam adhùc finem revocandi ſententiam, non eſt dicendum, potuiſſe, sèd tantùm pœnæ falſitatis, àn producens illa puniatur, & priori in capite diſtinctionis annuit, poſteriori verò negat.

Quod inſupèr præportat *Gloſ. fin. in l.* 3. *C. ſi Reus, vèl accuſat.* apertuſquè *textus in l.* 3. *cum Gloſa poſtrema, C. de fide inſtrum.* Quod licet veritate nitatur, non propterea recedendum videtur à diſtinctione prædicta quandoquidem propoſita quæſtio, nequè reſpicit revocationem ſententiæ, ad cujus effectum non opus eſt, fabricaſſe ſed præſentaſſe tantum, & illius cauſa prolatam fuiſſe ſententiam, atquè, ideò punitionem dumtaxat inveſtigat, tanquàm ſi quæratur; qua pœna plectatur utens, ſcilicèt, utentis tantùm, an etiam fabricantis? & utraquè caſtigandum eſſe, ſi uſquè ad ſententiam perduraverit, eo quod tùnc conjectura eſt, confeciſſe etiàm, neutra verò, cum anteà receſſerit, & uti renuerit, quia ceſſet tùnc præſumptio fabricationis, & quia re vera, & effectivè uſus non eſt; Quando verò replicatur, quod ſi iſthæc vigerent nunquàm contingeret, quod *tex. & Gloſ.* ajunt, in ipſa *l. ſi falſos*, ut mitior pœna ſit inflicta adverſùs utentem, quæ adverſùs fabricantem, etenim ſi in utentem uſquè ad ſententiam præſumptio eſt fabricationis, neceſſariò conſequitur, proptèr ſolum uſum neminem caſtigari poſſe, cum ſi autè ſententiam receſſerit, neque etiam pro uſu veniret puniendus ex antedictis; Adductæ namque objectionj facilis admodum traditur reſponſio, & dicimus, præſumptionem cadere in re dubia, adductum verò *textum* juncta *Gloſa*, procedere in caſu certo, & proptereà ex uno ad alterum non dari illationem, cùm namque certo ſcitur fabricator inſtrumenti falſi, eoq; alter utitur, intrat illius *tex.* & *Gl.* ſententia, ſi ejuſdem *tex.* verba perpendantur, ejuſdemq; *Gl.* in figuratione caſus, & æquior ſit unius, quam alterius pœna.

20 Ex quibus ad alteram deflectimus quæſtionem, ſi teſtibus falſis uſus ſit aliquis uſque ad ſententiam, necnè oporteat probare victorem corrupiſſe illos, àn verò intret revocatio ſententiæ; imò, & punitio falſi, conſtito dumtaxat de falſitate, nihilque dictum ſit de corruptione? & *tex. in l. Dinus, ff. de re judic.* ſuadet utrumque deducendum eſſe, tùm reſpectu revocationis ſententiæ, tùm punitionis, dùm conjunctim ſancit, *& rem ſeveram vindica, & ſi quid à Judice, tàm malo exemplo circumſcripto judicatum eſt, in integrum reſtituas, Caſtrenſ.* verò *poſt num.* 1. *verſ. in textu* ubi diſtinctionem præmittit, àc reſpectu ſententiæ ſatis eſſe latam fuiſſe falſi atteſtationibus, inquit, reſpectù autem pœnæ neceſſariam inſupèr eſſe corruptionem, eamque probatam fuiſſe addit, quam inſupèr recipit diſtinctionem *Jaſ. in ead. l. Dinus, ſub num.* 12. *&* 19. *Soccin. in l. qui agnatis, num.* 9. *ff. de except.* atquè *Dec. in cap.* 2. *nu.* 13. *de reſcrip. c. licet num.* 24. *de probat.* & certè de ſententia loquens in eomet *tex. Gloſ. verſic. Corruptis*, aſſentitur, locum eſſe illius reſciſſioni, ſi tantum falſitas probata fuerit. Quòd verò dictum eſt, ad punitionem requiri inſupèr probationem corruptionis, reſtringendum videtur, ſi ordinaria ſint pœna plectendi, proùt ejuſdem *l.* verba illa inſinuant, *ſeverè vindica*, extraordinaria autèm, qui citra crimen corruptionis falſis uſus eſſet teſtibus uſque ad ſententiam, *l. falſi, §.* 1. *ff. de falſis, Cyn. in l.* 2. *C. de fide inſtrum. Hippol. in l. in rixa, num.* 54. *ff. ad l. Juliam. de Sicariis, &*
21 *Affl. in dec.* 21. *num.* 3. Sed producens teſtes falſos duplici nè pœna mulctari debeat? inquirit in terminis *prag.* 1. *de falſ.* & affirmativè reſoluit *Novar. deciſ.* 93. & antè ipſum *Reg. Rovit. in eadem prag. num.* 3. *Ricc. deciſ. Cur. Archiep.* 176. *num.* 6. *par.* 4. confert *Gizzarelli deciſ.* 80. *par.* 2. & ad ornatum *cit. prag.* 1. relego lectorem ad *Giurb.*
22 *conſil. crimin.* 5. *Ann. allegat.* 2. *de Laurent. in deciſ. Rot. Aven.* 50. *Vivin. deciſ.* 71. *Cavalc. dec.* 39. *par.* 6. *Theſaur. qu. for.* 15. *lib.* 1. *Aſc. deter.* 155.

23 Allegantem verò, prolatam ſententiam fuiſſe ob falſos teſtes, & pecunia corruptos, nec nè oporteat deducere qualitatem, etiàm propoſitam, de corruptione? & quippè vacillant *Doctores* in reſponſione, quandoquidem *Alex. in ipſa l. Dinus num.* 12. credidit, ſatis eſſe falſitatem probaſſe, anteaquè tenuerat *Caſtrenſ. num.* 3. *Bal. in l.* 1.

num.

num. 11. *C. de condit. indeb. Felyn. in cap.* 1. *nu.* 30. ibidèmquè *Dec. num* 13. *de rescript.* & *Felin. in cap. licèt.*, *num.* 41. & ibi *Dec.* quoque *nu.* 24. *de prob.* sed *Bar.* distinctionem præmit, quam etiam *Jas.* 20. 21. & 22. omnesquè elaborant, in quærendo, si principalitèr copulativè ambo proferantur objecta fiquè unum qualificet aliud, eorum dicta perlegito.

Quin satis sit probari testes corruptos fuisse, tametsi de falsitate nihil constiterit, ut punitione digni sint, ex *ead. l. Divus in fine* deducitur, & *l.* 1. §. 1. juncta *Glos. in vers. advocationem*, *ff. de falsis* & illic *Hippol. nu.* 6. & *Felyn. in c. licèt, nu.* 30. *de probat.* tametsi minimè sufficiat, testes corruptos fuisse in genere, non autèm pecunia, ut *eod. in cap. licet*, *circa medium*, *de probat.* insinuatur, proùt neque si precibus adductos fuisse, constiterit, ex *Bar. n.* 7. *Alex. nu.* 9. & *Jas. n.* 27. *ejusdem l. Divus.*

24 Postremò inquirimus in hac materia, sit nè valida sententia, quæ falsis probationibus manavit àn potiùs invalida, eo ipso quod falsitas patuerit & si verum est, proùt verum esse non controvertitur restitutionem adversus actum validum concedi juxtà *l. in causa*, *la seconda in princ ff. de minor.* & *Bar. ead. l. Divus*, *in fine*, ibique *Jas. nu.* 8. & *l. admonendi*, *num.* 10. *ff. de jurejuran.* & adversùs prædictam sententiam veniat restituendus succumbens, juxtà *l.* 1. *ff. si ex falsis instrum.* omnesque prænarratos Auctores, necessario consequitur, non esse nullam, sed validam quamvis *Paris. in cap. cùm venerabilis de except.* putet nullam esse, & *Glosa* 1. *in §. appellatur, instit. de except.* & alii, quorum meminit *Covarr. in cap. Alma mater*, *de sentent. excomm.* 1. *p. §.* 11. *n.* 14. nàm prior communi scribentium auctoritate fovetur cujus veritate in quatrienniò agendum esse adversus sententiam hujusmodi, instruimur, nècnon *l. nàm*, & *postea*, *§. minor*, *de jure jurand. l. fin. C. de tempor. in integr. restit.* juncta *Gl. finali* communitèr recepta *in ipsa l. Divus*, optulaturquè *tex. in l. Papinianus*, *§. filiis*, cum ibi notatis ab *Angelo*, & *castrensi*, *ff. de inoff. testam.* & videndi *Boer. decis.* 407. & *Ursill. ad Affl. dec.* 266. *num.* 2.

25 Ex quibus deducitur primum, de falsitate excipi nequire, antequam restitutio imploretur *l. exceptiones, in ejus calce, C. de except. Glos. penul. in dicata l. qui agnitis, ff. de excep.* commendat *Alex. in l. si ex falsis*, *num.* 7. *C. de transact.* & communem dicit sententiam *Jas. ead. l. Divus*, *num.* 30. *eodemquè §. si minor, num.* 26 quamvìs autèm prænarrati *Canones*, *cum venerabilis*, & *licèt*, de falsitate simplicitèr annuant, excipi posse, nullam facientes mentionem de restitutione, anteà impetranda, quorum intuitu *Canonistæ* in contradicentem communitèr propendunt, à priori tamèn prosiliendum non esse, monet *Soccin. in d. l. qui agnitis, nu.* 15. adductis juribus multiplicitèr respondens; qua tamèn *Dec. nu.* 21. impugnat replicationes: Nos verò priori subscribimus libentèr, quam consideraveramus, antequàm *Castrens.* & sequacium perlegeremus verba, illam probantia, ut intelligantur præmissa restitutione, ita quippè senserunt *Castr. supèr adducta l. Divus*, *ad finem*, *Imol. propè num.* 10. *Alex. nu.* 18. & *Jas. num.* 30. idemque *Jas. eod. §. minor. nu.* 16. adnectens communi Doctorum calculo fulciri. Nosque alterum, nèc exiliorem consideravimus, ut *Canones* illi verba faciant de exceptione falsi, comprehendente petitionem restitutionis, etenim certum est, restitutionem peti posse per viam exceptionis, *add. l. nàm postea, §. si minor.* nèc opus est, illam formalitèr petere, cum satis sit consequens illud petere, quod absque restitutione concedi, nequiret, quando intelligeretur tacitè petitum necessarium antecedens, nempè restitutio, per *Glos. in cap. conquestus*, *vers. juxtà*, *de Relig. domin.* quam collaudat *Jas. in eod. §. si minor num.* 16. nimirùm igitur, si communis solutio absque divinatione procedit, & præcitati *Canones* non adversantur, cum supponant exceptione falsi, & rejectione sententiæ, àc replicatione quod non obstat. instatum, intelligi pro restitutione, illamquè petitam fuisse.

26 Secundò deducitur, quod licèt exceptio sit perpetua, *l. purè, §. fin. ff. de dolo*, isthæc nihilominus exceptio falsi, quæ requirit præcedentem restitutionem, quæ non nisi infrà quatriennium danda est, ex notatis à nobis suprà, nimirùm, & ipsa ultrà tale tempus non protelabitur.

Sed coarctamus ad eum tantùm casum, in quo civili actione victus experiatur adversùs sententiam, secùs si criminalitèr agat de falso, quia vigiòti annorum curriculo removebitur, interèa verò agere quibit, & sententiam latam consecutivè infringere, *l. 2. C. si ex falsis instrum.* in illis verbis, *cum de crimine docueris*, tutatur *Paris. eod. cap. cum venerabilis, nu.* 69. nècnon *Imol. in ead. l. Divus num.* 8. communemque sententiam esse, constat ex *Vivio lib. commun. opinion. verbo, Accusatio falsi*, atque ità interpretanda venit, *l. fin. Cod. si ex falsis instrum.* dictumque *cap. cum venerabilis*, quatenùs fanciunt, sententiam retractari posse infrà vigiuti annos, probata falsitate, hic enim modus agendi de crimine criminalitèr, annis vigioti sine dubio perdurat, *l. querela, C. de falsis*, ob quod in terminis *add. l. Divus*, mandantis crimeo puniri, & proindè, supponentis criminalitèr intentatum Judicium, rescindi sententiam debere infrà annos viginti, tamètsi *Glos. ultima*, & *Doctores*, inibi assreverent, contrarium verius, quorum resolutionem propterèa admittimus in casu, quo civilitèr actum fuerit, ut anteà notavimus.

Imò, & cum damnatus iste, possit etiàm ad interesse agere, *l. qui nomine, ff. de falsis.* ad annos usque triginta, illud patere, quibit, juxtà *Glos. finalem, ejusdem l. Divus*, & *Glos. in l. si Prætor*, *§. Marcellus*, *vers. Admittere*, *ff. de re judic.* atque *Decius indic. c. licit, n.* 21. quamvìs hoc casu perduret sententia, eaque valida sit, cum sufficiat agenti interesse consequi, *argum. l. rescriptum, §. si pacto, ff. de pactis*, ajuntque *in eadem l. Divus, Alex. num.* 16. & *Jas. nu.* 29.

27 Illud autèm, quod *sub num.* 24. affirmavimus de validitate sententiæ, falsis latæ probationibus, restringimus procedere in casu, quo victor ignoraverit, sivè documenta, sivè testificata fuisse falsa, & iniqua, non autèm, si notitiam habuerit, cui restrictioni opitulatur *Gl. in l. si Prætor, §. fin. vers. Sciens*, in illis, nempè, verbis, *videtur ipso jure*, & illic *Bart. nu.* 2. *Jas. in l. si is*, *ad quem, nu.* 16. *ff. de acquir. hæred. Felin. in c. sicut,*

num.

*num.23.de re judic.*cui aſſertioni obſtat plurimùm generica *d. l.Divus*, concluſio, validam eſſe ſimplicitèr, aſſerens, revocandam per ſolam reſtitutionem; nihilominùs ea jura concilant Doctores, tametſi diſſentiant in vera perquirenda, & aſſignanda ratione diſtantiæ inter jura prædicta, teſte *Alex. in l.qui Romæ, §.duo fratres, num. 14. ff.de verbor. ſignif.* ſed communior videtur, ut *l.Divus* ſanctio militèt reſpectu ſententiæ in præſentem evulgatæ, *tex.* verò, *& Gloſ.in adducto §.fin,* in altera contra abſentem prolata, teſte *Jaſ. in ead. l. Divus, num. 4. Pariſ. add. cap. cum venerabilis, num.71.* quam tameu coucordiam refellere, nititur *Fulgoſ. in eod §.fin. num.3. & l. 2. nu. 2. C. ſi ex falſis inſtrum.* erroneum exiſtimans, abſentem, & ſic contumacem, melioris eſſe conditionis ipſo præſente, & obedientiam præbente, ad *tex. in cap.contingit, de dolo, & contum. l.ſervus, ff.quod vi, aut clàm,* inſequiturque *Decius indic.cap.cum venerabilis, num.32. & cap. licèt, de probat.n.21. Fulgoſii* tamèn parvipenſa impugnatione, enarrata ab altera, & communi, haud cenſemus, diſcedendum eſſe, multò magis, cum errorietas, quā ſomniavit, noo ſit tantæ virtutis, quantæ ipſe credidit, cum perlegamus aliis quoque in caſibus melioris eſſe conditionis abſentem ipſo præſente, ſi *Mathesilani* verba percurramus, *in ſing.17.* cumque iſto in caſu Judex partis vicem, locumque ſubingrediatur, *l.ampliorem, in princ. C. de appell.* & ibi *Bart.* quarè fallitatem fabricans eumdemmet decipit Judicem, ob idque duriùs cum eo agendū eſſe deducitur, per *argum. in l.debuit, ff.de his, qui not. infam.*

28 Cæterùm quamvis de appellatione multa ſcripſerimus, in laicalibus Tribunalibus, aliqua nùnc adjungere, cogimur, in Eccleſiaſticis admittenda
29 vigore *Concilii Trident. in cap. 20. ſeſſ.24. de reform.* concedentis appellationem à diffinitivo decreto, vel habente vim diffinitivi, ſivè à gravamine irreparabili per diffinitivum; Cum itaque nonniſi in altero prædictorum caſuum permittatur appellari, optimè, tùm *Quaran. in ſum.Bullar. verbo, Archiepiſcopi auctoritas, num. 18.* tùm alii, advertunt, perſcrutari illum debere, antequam manus apponat, ſi ſua ſit juriſdictio, comprobatquè *Guid.Papa deciſ.436. num.67.* ait enim, haùd poſſe Metropolitanum ſtatim inhibere, ob id ſolùm, quod appellatio fuerit interpoſita, niſi priùs conſtiterit, eſſe Judicem, vigore appellatioois; Et quidem id conſtare nunquam poterit, niſi appellatio legitimè fuerit interpoſita, & in uno dictorum trium caſuum, cujus conclufionis prior pars confirmatur aſſumpto illo, quod ſi nulla fuit inter-
30 poſita appellatio, aùt ſaltèm invalida, tùnc recurri ad ſuperiorem, non poſſit, & ſi recurreretur, & ab eo proviſio aliqua impetretur, ſit illa nullius roboris, & firmitatis, cujus meminit *Bellam. deciſ.centeſima. commiſſio facta, de reſcript.* eademquè *Rota* tenuit, *in una leggionen. Parochialis Mercurii 1.Februarii 1579. coràm Comitulo,* demùmque approbat decretum Apoſtolicum inferiùs adducendum.

31 Ut autèm ſit legitimè interpoſita, multa concurrere debent. Primum, ut interpoſita fuerit infrà terminum decem dierum, ex vulgatis *teſtibus in auth.hodie, C. de appell. cap. ſignificaverunt, de teſtibus can. anteriorum 28. 2.q. 6. cap. concertationi, de appellat. in 6.* aliiſquè multis, noſque diximus *in Ritu 251. num.1.* & addimus *Reg. Capyc.Latr.dec.165.to.2.* ità quod, niſi probatum fuerit, appellationem fuiſſe legitimè interpoſitam in dicto tempore, non eſſe recipiendam à Judice ad quem, monet *Dec. in cap. Eccleſia, ſub num.2.de appell.* Imò non cenſeri devolutam juriſdictionem ad ipſum Judicem ad quem, ſcribunt, *Peruſ. & Cigas* commendati à *Joſepho Maſcardo, concl.114.n. 15. vol.1.* & geſta infrà terminùm, ad appellandum, eſſe nulla, potiſſimùm poſſeſſionem, concludunt *Rota in Mediolanen. Parocchialis, coràm Plato, Gratian. dec.11. Seraph. dec.546. Cocc.deciſ. 366. Ricc. collec.4042. p.9.* Alterum, quod requi-
32 ritur, ut illa tùnc fuerit, & reverentèr propoſita coràm Judice à quo, & eſt caſus legis, *in cap. ut debitus honor, de appell.* àc mille auctoritatibus comprobat *Rendina in promptuar. recept. ſent.tit. 4. num. 1,* & ratio traditur *in adducto textu, ut debitus honor Judicibus reſervetur,* quamquè *Imperator.* etiàm ſcripſit *in l.omnem honorem, C.quand. provoc. non eſt neceſſ.* idq; adeò verum eſt, ut alioqui interpoſita appellatio, nulla ſit, nèc teneat, ut probat *Gram. deciſ.36. Thor. voto 59. tom.1.* communemquè eſſe opinionem ſcribit *Soccin. conſ. 39. cap.1. ſub num. 32. lib. 4. Beccius conſ.44. per totum, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. ampliat.15. num.4.* ut meritò *Rota Romana coràm Ubaldo in Auguſtan.Hoſpitalis, 21. Februarii, 1611.* inter congeſtas à *Farinaccio par.1. tom. 1.* eſt *dec. 293.* ſcripſerit, *num.13.* defectum pati appellationem interpoſitam coràm Judice ad quem, non autèm coràm Judice à quo; nam eſt contra diſpoſitionem adducti *cap. ut debitus,* & inter alias relatas rationes à *Campanil. in diverſ.jur.Canon.rub. 11. cap.13. num.127.* præeminet illa, quod Apoſtoli ſunt de ſubſtantia appellationis, pro illius validitate, juxtà *dec. Rotalem 50. ſi appelletur, num. 3. de appell. in novis,* & alteram ſuperiùs relatam, coràm *Comitulo,* addeotem prætereà appellationem interpoſitam, abſquè petitione Apoſtolorum perindè eſſe, àc ſi nunquam eſſet provocatum, ſed ejuſmodi petitio Apoſtolorum facienda eſt coram Judice à quo appellatur, ergò ſimilitèr coràm eo appellandum eſt. Addimus ampliſſimum *Cardinalem Fuſcum concl. 350. lit. A. vol. 1.* ſtatuentem concluſionem, & regulam, appellationem interponendam coram Judice a quo, & eundē *Epiſcop. Campanilem in diverſ. jur.Canon. cit. rub.11.cap. 13. ex num.302.* cum ſeq. qui multa notabilia, & videoda, ad materiam ſubnectit; quam concluſionem his præſertim temporibus ſubliſtere non dubitatur, proptèr decretum, quod emanavit à Sacra Congregatione Epiſcoporum, ad tollendas ambiguitates, & controverſias intèr appellationum, & prioris inſtantiæ Judices, oriri ſolitas, ſub die 13.Octob.1600. habito priùs oraculo Sanctiſs. Clem. VIII. reſcriptum per *Genuenſem in ſua praxi, cap.88. poſt num.36.* Illud quippè *in §. 3.* nedùm implicitè ſupponit, faciendam coràm Judice prioris inſtantiæ, ſed expreſſis verbis, adjungit, *Ne appellationes recipiantur, niſi per publica documenta, quæ realiter exhibeantur, priùs conſtiterit, appellationem per legitimam perſonam, & intrà debita tempora fuiſſe interpoſitam,* & tam

patens est l'ppis etiàm, & tonsoribus conclusio, ut r.sum propterea sibi provocare, scripserit *Vestrius in praxi lib. 7. propè num. 27.* aliquos sollecitatores tenues, ista, quæ sunt prima pragmaticorum principia, & omnibus notissima, nescientes. Tertium, quod requiritur est, ut inseratur in ea decreti tenor, alioquin sit itidèm nulla, juxtà *l. 1. §. libelli*, & ibi *Doct. ff. de appell.* sequiturquè *Marius Anton. variar. resol. lib. 2. resol. 32. num. 8.* & determinavit eadem Congregatio *in adducto decreto, cum in §. 5.* ait, *Inhibitiones post appellationem, sicùt præmittitur receptam non concedantur, nisi cum inscriptione tenoris sententiæ, aùt decreti diffinitivi, vel habentis vim diffinitivi, vel damnum irreparabile per diffinitivam continentis; Aliàs inhibitiones, & processus, & indè sequuta quæcumquè sint ipso jure nulla, eisquè impone non parere liceat.*

33 His itaquè adhibitis, tùnc, & non alitèr literæ inhibitoriales dandæ sunt in forma ad Judicem inferiorem, si à diffinitiva: In aliis verò duobus casibus, pro transmittendis tantùm actis, ex quibus valeat superior perpendere, si appellatio subsistat, teste *Anton. à Sola in comment. ad novas constit. Sabandiæ, tit. 28. Glos. 7. sub num. 2. Cepoll. cons. 35. vers. 2. principalitèr*, & cognoscere possit, si appellans fuerit gravatus, *Cravett. cons. 273. num. 5. vol. 2.* approbantq; aperta verba citati decreti Apostolici, §. 9. ibi, *non nisi visis actis, ex quibus evidentèr appareat de tali gravamine, appellatio, aùt inhibitio, vèl provisio aliqua concedatur*; ex quibus profectò verbis desumitur apertè, quòd cum appellatur antè diffinitivam, requiratur, quarto loco, ut cognosci priùs debeat, si legitima ex causa, atq; in casu permisso appellatum fuerit, & interdùm priori Judici prohiberi, nè procedat, haùd possit, quod manifestiùs dixerat *Lancell. instit. Canon. tit. de appell. §. quod si obiiciatur*, & comprobat *Gemin. cap. 1. sub num. 4. de offic. ordin. in 6.* idemquè *Papens in dec.* (quam retulimus superiùs) *436. num. 67.* & evidentissimis verbis idem adductum Apostolicum decretum, *in §. 6.* dùm ait, *Caveat tàm Judex à quo, nè si verè appellatum fuerit in casu appellabili, interim aliquid in præjudicium appellantis attentet, & si per actum publicum, aùt per testium depositiones constiterit, acta denegari appellanti, tùnc mandato tradendi acta possit Judex appellationis adiicere, nè interim aliquid novi contra appellantem attentet*, concedit igitur in eo tantùm casu, quo probatur, denegari actorum copiam, ergo in aliis interdicit,

Quin, metropolitanum non posse cognoscere de gravamine extrà casus à prædicto *Concilio* mentionatos, atquè ad appellandum concessos, & propterea nequè mandare, ut sibi transmittatur copia processus, quamvis expensis appellantis, & nulla addita inhibitione, & citra præjudicium cursus causæ coràm Episcopo, declaratum fuisse, à congregatione concilii, mèmorat *Quarant. in summ. Bullar. verb. Archiepiscopi authoritas, vers. primo quæro, sub n. 20.*

34 Est itaquè transportatio actorum, illorùmquè visio de forma, qua non servata, etiam si in qualibet minima qualitate, actus quicumquè prohibetur fieri, & factus perit, ut communem dicit, & probat, esse opinionem, *Rendina in promptuar. recept. sent. tit. 100. n. 5.*

Imò, & transportatis, àc visis actis prædictis, debet primùm se declarare Judicem competentem, vèl incompetentem, ut probat relatus *Anton. à Sola adducto loco, & Cravett. cons. 103. num. 5. vol. 1.* A quo licebit Curiæ Episcopali appellare, illaq; devinciat metropolitanum, nè in causa procedat, alibi scripsimus.

35 Et quoniam ex ultima relata specie decretorum, ex qua *Concilium* permittit appellari, illa, nempè, continente gravamen irreparabile per diffinitivā, complura possent oriri dubia, & contentiones intèr Judices ipsos, iidem amplissimi Patres in eodem *decreto* apertissimis verbis exprimere, voluerunt, quamvis, & jure communi à Doctoribus declaratum anteà fuisset, quo jure adhùc conceditur appellatio à gravamine irreparabili per diffinitivam, & exemplificant aliqui in duobus tantùm casibus, ajunt enim, puta, si ponat quem in carcerem, aùt pronunciet torquendum, ità *Glosa in clem. 1. versic. ipso jure, de hæret. & Philipp. Franch. in cap. cum cessante, sub num. 32. de appell.* Quin, & de carceribus speciatim loquentes, asseverant *Suar. & Donat. à Fin. tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 3. num. 2. Maynar. decis. 25. lib. 2. Caldas in l. si curatorem, verbo, per quod, num. 31. Barbosa in l. 2. in princip. par. 2. num. 33. ff. solut. matrim.* & post alios, *Episcop. Ricc. collec. dec. 642. p. 3. de Augustino ad Quarant. in summ. bullar. verb. Archiepiscopi authoritas, num. 20. de Magistris in Sylva Eccles. p. 2. tit. 10. cap. 2. num. 9.* de tortura autèm scribunt *Ordin. Regia Lusitana, lib. 3. tit. 69. §. 1. Hippol. de Marsil. l. 1. num. 34. ff. de quæst. Jul. Clar. q. 64. num. 27. Azeved. l. 3. num. 6. tit. 18. lib. 4. Recopil. & praxis Episcop. Zerulæ, verb. appellatio, §. 9.* ubi tamèn peroptimum addit consilium, & declarationèm, *Maynardus decis. 23. lib. 2. Ricc. collect. decis. 642. p. 3. de Augustin. ad Quar. in summ. bullar. verbo, Archiepiscopi authoritas, num. 20. de Magistr. in Sylva Eccles. p. 2. tit. 10. cap. 2. num. 9.* Tertium insuper casum, scilicèt excommunicationis, addunt *Duen. regul. 52. fallent. 2. Rebuff. in constit. Franciæ, in rub. de frivol. appell. Glos. 1. vers. fallit quando gravamen, tom. 3. & Hieronym. Gonzales ad 8. regul. Cancell. Glos. 9. §. in annotat. num. 197. decisio Tholos. 299. Gennens. in prax. cap. 23. num. 2. de Magistr. cit. loco, n. 15.*

Quos quippè tres casus, sivè capita præportare irreparabile remedium per diffinitivam, admittit præcitatum Pontificium decretum, àc nimirùm ex uno tantùm illorum, nempè tortura, carcere, aùt excommunicatione prodire ejusmodi non reparabile gravamen, attento concilio, prædictoq; decreto affirmabimus, omni alio capite, vèl causa explosa, quæ alioqui Doctores ejusdem virtutis esse fortasse probarent: Idque non tantùm vigore præcalendati decreti fatemur, implicite negantis cœtera omnia capita per inclusionem illorum, sed insuper per expressa verba, *Quaranta, indicato verbo, Archiepiscopi authoritas, cùm sub num. 20.* postquam concluserat, ex carceratione, tortura, & excommunicatione, enasci jàm dictum gravamen, continuò, subjungit *in vers. 1. quæro*, & dubium proponit, si extra prædictos casus (scili-

cèt,

cèt, carcerationis, torturæ, & excommunicationis) de quibus in proxime antecedentibus verbis loquutus erat, posset appellari, ac nedùm minimè posse, respondit; Verùm Judicem prioris instantiæ, neque teneri appellationi in aliis interpositæ deferre admonet, ex decreto d ẽti *Concilii Tridentini*. Quod prorsus verum insinuat, etiàm assumptum illud, quod Pia alioquin amplissimorum Cardinalium intentio in eodem decreto Congregationis, suum non sortiretur finem, tollendi ambiguitates, & controversias, intèr prioris instântiæ, & appellatiouum Judices, ob quem ab eisdem Patribus jàm dictum manavit decretum, quod nisi ad prædictos mentionatos casus restringeret gravamen istud irreparab le, utique non abstulisset controversias ipsas, & Judices appellationum aviditate ducti, trahendi causas ad proprium Tribunal, semper opinarentur gravamen esse irreparabile; Inferiores verò abnuerent, sicque jurgia, d ssentionesque inter illos perdurarent, quìn,& remedio appellationis ad innocentiæ præsidium instituto, ad iniquitatis defensionem abuterentur, cum potissimùm Rei criminum, ad evitandas pœnas, & Episcoporum subterfugienda judicia, quærelas, & gravamina simulantes, appellationis diffug o, Judicis processum impedirent, ut inquit idem *Concilium cap.1. Sess.13. de reform.* Quìn, & in prædictis casibus provocare, non sempèr licet, atquè à superioribus inhibitoriales decerni, nisi duo unitim annectantur; Primum nempè, ut gravamen istud (scilicèt torturæ, carcerationis, & excommunicationis) sit indebitum. Alterum verò, ut evidenter appareat indebitè illatum, si verba ejusdem decreti *in ipso §.9.* attendamus, tùm in illius initio, scilicèt indebitæ carcerationis, tùm aliis subsequentibus, utrumque requisitum amplexantibus, eum dicunt, *non nisi, visis actis, ex quibus evedentèr appareat de gravamine, appellatio non admittatur, &c.* vult itaque ut gravàmen sit injustum, & de eo evidentèr constet; Neq; dendeas, quod scripserimus, gravamen, debere esse injustum, quasi quod injustum videtur eo ipso, quod est gravamen, siquidèm respectu patientis, ità certum est, non respectù inferent s, eaq; potissimum auctoritate, quod non est crudelis, qui crudeles jugulat sed crudelis est; qui ita à crudelibus reputatur, & addimus in hoc individuo doctrinam, quod carcer sempèr gravat, teste *Francho in cap. ex parte tua, num.9. de appell.* & tamèn non sempèr appellatur ex carceratione, nisi ndebita illa sit, ex adducto decreto Apostolico, & ratione illa, quod Judices prioris instantię, nullo tempore possent carceribus mancipare delinquentem, eo quia captivus appellaret, & jurisdictio ad superiorem, illicò devolueretur, ipsique nunquam finirent causam, quam plerumque amitterent, sinè culpa propria, imò faciendo, quod jure deberent, justè carcerando, quìn, si talis qualitas, non esset necesse, ut concurreret, frustrà eodem decreto sanciretur, videnda esse anteà acta, sed sola carceratione probata, admitti appellatio posset, dùm verò præfatum decretum requirit evidentiam gravaminis, *Cicerone* teste *in Academicis quæst.* adeò perspicuum esse debet, ut nihil clariùs, quìn, cum illis speciatim utatur verbis, *evidentèr appareat*, quibus etiàm utitur *textus in cap. ordinarii. vers. cæterum, de offic. ordin. in 6.* ergò non seciùs, àc *Glosa* inibi *vers. evidentèr*, exponit, idest manifestè, & consecutive ejusdem *textus* verba illa, *evidentèr appareat dè sufficientia dispensationis*, sicuti præfata *Glos.* explicat, idèst, *manifestè appareat de sufficientia dispensationis*, ità, & nos debemus nostri decreti, jàm dicta verba: *evidentèr appareat de gravamine*, interpretari, *manifestè appareat de gravamine*, itaque adeo, quod si dubium esset, fuerit nè justum, vel injustum gravamen, cessset nihilominùs appellatio, tùm quia evidentia, & manifestum excludit dubium; tùm quia in dubio favendum est Judici, *cap. in præsentia, de renunc.* tùm demùm ob subsequentia expressiora verba dicti *capit. Ordinarii*, etenim postquàm evidenter parere debere, sanxerat, de sufficientia dispensationis, adnectit *in §. si verò*, & inquit quod si de dispensationis sufficientia dubitetur, ad sedem Apostolicam recurratur, & consequenter præportat non minimam extare differentiam inter casum evidentem, & dubium, nèc quod in uno sancitum est, in altero subsistere, atque ideò appellatio in casu nostro permissa, ubi gravamen patens est, dènegata verò dicatur, ubi dubium est, sicquè insutata remanet apud Ecclesiasticos quorumdam opinio illa, quæ in dubio appellationi deferendum esse, firmat, & sequitur *Surd. dec.36.n.4. & Grat. decis. March.214. n.9.*

Ejusmodi autem appellatio quia plerumq; interponitur in causis civilibus, extrà casos memoratos ab aliquibus aliis sententiis non diffinitivis, ignorare non licet, quæ sint interloquutoriæ, quę verò habeant vim diffinitivæ, pro quarum vera notitia recurrendum est ad ea, quæ longo sermone enarramus supèr *Rit.127.t.1.* necnon quæ exarant *Alvar. Valasc. consul.47. per tot. Cancer. 3. p. var. resol. cap.17. de sent. & ear. execut. num.142. & Fontanell. dec.383. & sequent. & dec.460. tom. 2.* & quia appellatio ab interloquutoria numquàm
36 impedit, Judicem procedere, nisi post intimatas literas inhibitoriales, quamvìs à diffinitiva statim impediat, teste *Thesauro decis. 49. Carol. Rot. in conclus.5.* quam conclusionem non perpensa est *Rota*, eum, *Ubaldo* ponente, decidit appellationem interpositam à decreto delegati, ad examinandos testes ad futuram rei memoriam, pronunciante, procedendum esse, ad illos recipiendos, non impedire, quìn validè receperit, sed aliis multis, & quoque firmis innixa est assertionibus, ut est videre apud congestas à *Farin. decis. 325. p.1. tom.1.* & longe magis, àc justiùs decidisset, si hanc etiàm considerasset, verùm prædicta *Thesauri* sub-
37 sistente assertione, contenditur, si sententia interloquutoria feratur eodem die, quo fuerunt intimatæ literæ, utra earum præsumatur præcessisse, àc propterea sit ne ex capite attentatorum revocanda, discutit idem *Thesaur. eadem in decis. 49.* in qua, existente appellante Reo, censuit appellationem favorabiliorem esse debere, quàm sententiam, doctrina *Alciati reg.3. præsumpt.43.* hancque aleam insequutum fuit supremum Concilium Belgicum, apud *Christin. dec.35. nu.7.* quamvìs alji putent in re dubia, pro sententia præsumendum esse, *Menoch. de præsumpt. lib.2. præsumpt.67. nu,26. Alciat. de præsumpt. reg 3. præ-*

*sumpt.*42. & deducitur ex *prag.*4. *nu.* 23. *de dilat.*
38 adeùt in revisionis materia, existentibus paribus votis, quandoque obtinuit scitum illorum, quo prima sententia confirmabatur, *Gayll. lib.*1. *observat.*144. *nu.*7. *Christin. dec.Belg.*48. *num.*20. *to.*1. potissimùm, quod appellans fungitur vice actoris, licèt in causa principali sit Reus, *DD. in l.qui ad civilia, C.de appellat. Glos. in clem.si appellationem eodem tit. de appell. & in cap. si à subdelegato, in Glos.fin. in fin.* & ibi *Gemin. & Philipp. Franc. de offic. deleg. Reg.Rovit. in rub. de appellat.nu.*11. & ideò prior agit, & loquitur, *Anichin. de prævent. Instrum. cap.*2. *qu.*1. *num.*132. & intrant termini *text. in l.inter pares,* 38. *ff. de re judic.* quem alibi exornavimus, praxim nostri Regni ostendentes, tametsi alii censuerint, neutram valere, sed utramque in pendenti esse, inter quos *Ludov. Bender.in comment. ad constit.Imper.de revis.actor.conclus.*19.*nn.*13.

39 Concomitque altera quæstio, àn in dubio assensus, vel revocatio venditionis, præsumatur, præcessisse. Si eodem die revocatio, & assensus facta sint, quam tangunt *Paris. de reintegr. feud. pag.* 17. *At. V inc.de Ann. in repet. Const. Regni constitutionem divæ memoriæ, nu.*264. *de Franch. dec.* 649. *Reg.Capyc.Latro tom.*2. *consult.*108. *num.*30. qui *num.* 34. observat, revocationem venditionis
40 feudi, ex communi observantia, & consuetudine hujus Regni, requirere scripturam coràm Notario, & testibus, quod in causa propria adpræsens disceptatur in S.C. & decisionem alibi, Deo fautore, indicabimus. Sed si constet de appellatione,
41 sed non appareat, quo tempore fuerit interposita, àn illa præsumatur interposita infrà decem dies, discutit *Lancellot. de attent.* 2.*par. cap.* 12. *limit. princ.*50. *nu.*195. *DD.* ad invicem contrarios submettens, & in negativam inclinare videtur sententiam, cui inhæret *Rota decis.* 30. aliàs 190. *de appell. in novis.*

42 Et pro coronide, si petatur àn sententia, qua Judex pronunciat appellationem desertam, sit interlocutoria, àn non, relegamus curiosum ad *Guid. Pap. decis. Delphin.*11.12. & 220. & *Gayll. pract. observ. lib.*1. *observ.*138. *nu.*2. *Borrell. in sum. decis. tom.*2. *tit.*3. *de appell. ex num.* 1154. *Marant.* 3.*p. sexta part. princ. num.*42. *P.Fragos. de regim. Reipub. tom.*1. *par.*1. *lib.*7. *tit.*26. §.11.*num.*199. *Novar. de gravam. vassall. gravam.*414. *num.* 54.
43 & àn ab hujusmodi sententia, in decreto interponi possit appellatio. Affirmativè scribunt *Aretin. in l.antè sententiam nu.*16. *ff. de appell. recipiend. Scacc.de appellat. qu.*17. *limit.*47. *membr.*1. *num.* 185. *Minsing. cent.*3. *observ.*32. *nu.*4. *Gayll. pract. observ. lib.*1. *cit. observ.*158. *nu.*4. cautelam proptereà indicat *Consil. Carleval. tom.* 2. *de jud. lib.*1. *cit. tit.*3. *disp.*3.*nu.*47. ut vitetur appellatio quod Judex, sine alia pronunciatione, habita appellatione pro deserta, quando re vera deserta est, sententiam exequatur, juxtà *text. in l. si contrà majorem*, 8. *Cod. de appellat.* quam cautelam ipsum docuerunt *Angel. in eadem l. si contrà majorem & cons.* 140. *num.* 2. *Bald. cons.* 390. *volum.* 3. *Philipp. Francus in cap.ex ratione* 8. *nu.*99. *de appell. Capella cautel.*44. *Marant. in prax. p.*6. *tit.de appellat. nu.*201. sed appellationem simplicitèr denegat, post *Archidiac. in cap.si quis appellavit* 2. *qu.*6. *Borrell. add. tit.* 33. *nu.* 1136. à quo dissentit *P. Fragos. cit. loc. num.* 198.

RITUS CCLXIII.

ITèm nota, quod quando appellatur ad ipsam Curiam, tùnc citatur pars, ad videndum aperturam processus: & datur etiàm terminus ad ponendum per totum sequentem, &c. ut suprà: & sic ubi debet poni infra biduum, habes hic omnes casus.

SUMMA RERUM.

1 *Apertura processus quando sit facienda.*
2 *Citatio antecedere illam debet, ad videndum fieri aperturam.*
3 *Acta transportari debent Judicem appellationis, cum declarationibus.*
4 *Ordo tenendus, in recolligendo processu, recensetur. remissivè.*

1 ISthæc citatio ad videndum aperturam processus, de qua loquitur *Ritus*, quando debeat fieri, & quomodo, si nolueris ignorare, adire poteris *Muscatell. in sua praxi appellationum, par.*2. *Glos.* 1. sed quia *Carav.* in hoc *Ritu*, suffultus dictione, *tùnc*, posita in ipso, declarat tùnc faciendam di-
2 ctam citationem, cum proponitur appellatio, & per Curiam decernuntur literæ inhibitoriales, ideò, adverto, id non esse necessitatis, quamùis tùnc soleant Actuarii, in ipsis literis addere, illa verba: *Insuper citetur pars adversa, quatenùs infrà eumdem terminum comparere debeat, ad videndum aperturam processus, &c.* teste *eodem Muscatello par.* 1. *Glos.intimare sub num.* 6. & *Glosa ultima nu.*7. & *in fine*, nècnon latiùs *in Glosa* 1.*nu.*185. & *Glos.prosequendum, sub nu.*46. Immò speciatim, quod producto processu, peti possit citatio notificandi parti ad videndum aperturam, notat idem *Muscatell. par.*2. *Glos.* 1. innuitque propterea non oportere, ut illam simùl cum inhibitorialibus decernatur, idque comprobatur verbis *Afflicti super constit. appellationum tempora sub nu.*24. illis, scilicèt, *secundò instare coràm Judice ad quem, ut citare faciat partem appellatam*, & tangimus in
3 *ritu* 260. *num.* 24. Verùm hujusmodi processum, sivè acta, cujus sit onus trasportandi ad superiorem Judicem edisserit *Guid.Pap.dec.*26.& *dec.*433. *sub nu.*9. ipse appellantis esse adverto, ut dixi eodem *in ritu* 260. ex generica totius Orbis consuetudine, cujus meminit *annotatio* an prædictam *Guid.decisionem* 20. *eademque dec.* 433. quod hodiè planum est etiàm per *Tridentinam sanctionem in c.causa omnes sess.* 24. *de reform.* declaratq; *Rota in dec.* 104. inter collectas à *Farinac.* Controversum tamèn quandoque fuit in eadem *Rota*, si locum haberet in prophanis, & affirmavit *in decis.*106. ejusdem *Farinacii*, & sic omnia acta, & processus transportanda sunt, tùm producta coràm Judice à quo, tùm alia coràm ipso, in instantia appellationis agitata, ex eadem *decis.* 106. nèc præfata *Conciliaris* dispositio vendicat sibi locum dumtaxàt in causis vertentibus coràm Episcopis, sed alio quovis Judice, ex interpretatione *Rotæ*, dicentis, loqui de Episcopis, ob frequentissimum

usum

usum ut refert *Marescott.* decisiones ità exponentes memorans, atque alia multa adjungens super ista trasportatione actorum *in lib. 2. variar. cap. 43. nu.2*, quibus adde, quæ cumulavit *Ricc. dec. 510.* cujus scripta perlegere, utile erit, quandoquidem nihil eorum memorat, quæ hactenùs scripsimus, & addimus *Consil. Hodiern. ad Surd. decis.327. nu.12.* memorem *cit.rit.260.*

4 Ordo tenendus ab actuario in recolligendo processum, legitur *in prag. 14.* inter recollectas à *Troysio* qui super illa advertit *nu.2. sub tit.de process. ordin.&c. fol.mihi 17.*

RITUS CCLXIV.

ITèm servat ipsa Curia cognoscere de omnibus causis civilibus, vel criminalibus, & de appellationibus, interiectis à sententiis quorumcunque officialium, non tamèn in prædictis casibus in feudalibus. Undè, si quis ex delegatione Regis cognovit de feudis, & dedit sententiam, non bene appellatur ad Curiam Vicariæ. Itèm si quando in debitis casibus appellatur ad ipsam Curiam, & appellatio deseritur, tùnc deserta appellatione, interponitur decretum per ipsam Curiam, appellationem esse desertam, non tamèn ipsum legitur, sicut leguntur alla decreta interponenda per Curiam, & de ipso decreto fit testimoniale in forma Curiæ consueta.

SUMMA RERUM.

1 *Feudales causæ, cujus Tribunalis Judicio subiiciantur?*
2 *Illæ quæ sint.*
3 *Appellatio à delegato ad delegantem interponitur.*
4 *Quando à delegato Episcopi appelletur ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archipræsulem?*
5 *Dictum Frecciæ, quod M.C.cognoscat de appellationibus omnium delegatorum à Rege, etiàm constitutarum, àn subsistat.*
6 *Baro, qui non habet causas appellationis, si delegat primas causas, possit ne cognoscere de appellatione à sententia delegati interposita, latè inquiritur.*
7 *Barones sunt officiales Regii, sed jurisdictionem exercens per Gubernatores, quamuis de jure valeant ipsimet judicare.*
8 *Proptèr solam concessionem in Castro non venit causa appellationis.*
9 *A sententia Bajulorum, àn appelletur ad Barones, & num.11.*
10 *Ad Baronem delegantem non appellatur, attento hodierno usu.*
12 *Nonnulla de Judice delegato traduntur.*
13 *Appellatus succumbens quando sit in expensis condemnandus.*
14 *Appellatio in dubio non præsumitur deserta.*

1 QUamvis M.C.V. habeat generalem, & ordinariam jurisdictionem in Regno, in omnibus causis, & cognoscat de omnibus appellationibus interjectis à sententiis quorumcumque officialium, tamen in aliquibus non habet in feudalibus, scilicèt, non quaternatis, juxtà rit. 50. alterumque 60. ambo quidèm in ultimis verbis; in quaternatis enim utriusque *ritus* initium concedit eidem M.C. cognitionem, usque in *eodem ritu* 50. sublistere abitramur, non obstante *Regia pragm.3. de offic.S.C.*delegante causas feudorum quaternatorum Regio Consilio, nam procedere defendimus, cumulativè, non privativè, quidquid dixerit etiam *Bilotta conclus. fend.* 1. *nu.* 3. nùncque addimus ob id propterea *Ursill.ad Afflictum dec.257.nu.5.* dixisse eorumdem feudorum quaternatorum Magnæ Curiæ competere judicium, & affirmat *Reg. Sanfelic. dec.290. in alleg. nu. 11.* hunc Ritum allegans, exceptis illis causis feudalibus, in quibus agitur de interesse Regii Fisci, ut dictis in Ritibus notavimus; & videndi sunt *Petr. de Pactè in tract. de reintegr. feud. in cap. incipiunt possidentes bona feudalia num.3. fol.136. at, Muscatellus pract. S.C. lib.2. Glos. tenebitur num.13. & 14. hujus ritus memor, Marcell. Calà in tract. de mod. artic. §.1. Glos.1. num.98. Bilotta conclus.feud.70.num.10. Galeot.lib.1. cont. cu.45. nu.19.*

2 Verum, quæ sint causæ feudales, extricat *Petr. de Greg. in tract. de jud. causar. feudal.* qui nèc non *Milayens.* copiosè, & indistinctè loquens, *in decis.Sicil.6. lib.1.* & declarat novissimè *Baron. de effect. minor. ætat. effect.25. ex nu.25.* & nos, perfusis labiis, explicavimus supèr *ritu 244.*

3 Ritus insupèr prædicta restringit. *Si quis ex delegatione Regis cognovit de feudis, & dedit sententiam, non bene appellatur ad Curiam Vicariæ.* Idquè illam ob rationem contingit; quia vigore Regiæ Delegationis cognovit, & certum est, à delegato ad delegantem appellari. *cap. insuper quæstionum de offic. deleg. l.1. in princ. & in §. ab eo ff. quis, & à quo appell. l.Imperatores in princip. ff. de appell. l.1. § solent vers. Denique ff. quando appell. sit l.fin. in fin. C. de quib. pro sua jurisd. Placentin. in summa Cod. lib.7. tit. 64. Nicol. Vigell. in method. Juris civil. lib.2. cap. 27. §. qui appellandi, Franc. Marc. in decis. Delphin. 419. vol. 1. Hieronym.Treutler. disput. selectar. par.2. disp.33. thes. 4. Robert. Marant. in Speculo Aureo, par. ultim. actu 2. nu.303. vers. Tertia principalis,* faciunt notata per *Nicol. Reusner. in decis.15. num.22. 23. & per totam lib.3.* eumdem *Franc.Marc. in dec. Delphin. 345. nu.3. vol.1. Azor. in summ. lib. 7. tit.62. col. 4. vers. Itèm à sententia Judicis Delegati, Petr.Rebuff. ad constit. Galliæ tom.2. tit. de appell. & Judic. in præf. nu.33. Simon de Præt. in consil. 116. nu.14. Thesaur.qq. forens. lib. 2. qu.39. nu.4.*

4 Exemplum est in Delegato ab Episcopo, nè appelletur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum eumdem, itidemque in delegato à Vicario, ut observat *Episcop. Campanil. ad ritum 22. num. 22. Curiæ Archiep. Neapolit.* iterùmque *in diversor. juris rub.11. cap.13. sub num.317. & c.23. nu.150. Garsias tract. de benefic. p.5. c.8. nu.30. 36. & 41.* atque *Sanchez de matrim. lib.3. disp.29. num.12. Gratian. dec. Marth.24. nu.1.* non secùs ac ab Episcopo ad Archipræsulem appellatur, per *c.singulos el 2. & cap.conquestus 9. qu. 3.* Præterquam si Antistes judicaverit vigore rescripti Apostolici, quia non ad Metropolitanum ipsum, sed ad Pontificem Maximum; hoc quòque casu provocari tantùm posse, demonstravit idem *Campanil. in ritu ejusdem Curiæ Archiep. 36. nu.27.* eodemque *c. sub num.*

num. 317. post *Corn. conf.* 89. *nu.* 8. *lib.* 2. *&* *Gratian. iudic. dec.* 24. *sub nu.* 16. & an detur appellatio à Vicario Generali Episcopi ad Episcopum, cum sit idem utriusque Tribunal, *Sigismund. de appell. quæst.* 8. *num.* 13. *Puteus dec.* 303. *P. Fragos. de regim. Reip. tit.* 1. *p.* 1. *lib.* 8. *tit. de oblig. Judic. à quo, disp.* 24. §. 10. *num.* 175. *&* 176. *Novar. de gravam. vassall. lib.* 1. *gravam.* 186. *& lib.* 2. *gravam.* 89.

5 Adducta autèm ratio procùl à veritate videtur respectu ipsius Magnæ Curiæ, ex peculiari hujus Regni lege, in *constit. justitiarii nomen, & normam*, si *Freccia* vera dicit, *in tract. de subfeud. lib.* 2. *auctor.* 13. *sub nu.* 8. deducit enim ex illa *Constit.* M. C. V. cognoscere de appellationibus omnium delegatorum, etiàm si à Rege constituti essent delegati, quæ profectò verba præferuntur apertè, quàm verum sit vetus illud axioma, ut bonus quandoque dormitet *Homerus*, adducta namque *Constitutio* non modo appellationum non meminit, sed altera, & præcedens verba faciens de causis virtute appellationum à quovis Judice competentibus eidem Magnæ Curiæ, ad hunc casum non deflectit, scilicèt, ad appellationes à Judicibus delegatis à Principe, quin, si attentè verba ejus *Constitutionis* rimentur, insinuant, appellationes interpositas à sententiis inferiorum Judicum deferendas ad Magnam Curiam, itaque non à sententiis delegatorum, qui majores sunt quovis ordinario in causis sibi delegatis, *Caball. cas. u* 50. *num.* 4. *Menoch. casu* 337. *nu.* 11. *Giurb. cons.* 80. *sub nu.* 15. *Capiblanc. tom.* 2. *de Baron. sup. prag.* 7. *cap.* 13. *nu.* 14. *Guid. Papa. decis.* 286. *Menoch. præsumpt.* 17. est verum id deduci ex *constit.* exordiente *Magna Curia nostra.*, attamèn non propterea intelligenda erit ab illis appellationibus de jure ad alios deferendis, cujusmodi erit in hoc casu à delegato ad delegantem.

6 Ex quibus convincitur veritas statutæ anteà conclusionis ab *eodem Freccia*, ut si Baro committeret causam alteri, & a sententia delegati appellaretur, ad eumdem Baronem, etiàm non habentem in suo privilegio causas appellationum, provocandum sit: quamvìs à *num.* 5. crediderit, posse de hoc dicto dubitari in Regno, præsertim ob antedictam rationem, ex illa *constit.* depromptam, atque alias ibi illic delibatas, cum etenim pedes anteà fixerit, in ea conclusione, ac deindè indubitativè loquutus sit, imò, & cum rationes contrariam foventes partem evanescant, itidem, & conclusio illis innixa; & quippe evanescit altera præsumptæ fraudis ratio, qua uti possent Barones carentes cognitione secundarum causarum, illas semper delegando, etenìm Præsulis etiàm versutia noceret, & si passim causas committeret, ut eo in *capite* advertit idem *Campanil.* affirmans ad Episcopum appellandùm, cum aliqua adductus causa delegaret; nàm cum in cœteris Vicarium constituere debeat, ut communiter tradunt *Canonistæ*, manifesta fraude repelleretur à cognitione appellationis, & consecutivè Baro proptèr eamdem rationem, & fraudem, maximè, quod sicuti ad alia vitanda absurdia: ità forsàn, & ad istud
7 introductum est in Regno, ut quamvìs Barones sint officiales Regii, teste *Afflicto in tit. quæ sint regalia, vers. Potestas in princ.* necnon *constit. Capitaneorum sub nu.* 15. *& constit. Magnæ Curiæ nostræ* 5. etiàm *notabili Reg. Sanfelic. dec.* 65. *num.* 2. *lib.* 1. non tamen jurisdictionem exercere queunt, sed eorum nomine Gubernatores, vulgò Capitaneos appellatos, deligere ad justitiam administrandam, teneantur, ipsique ab exercitio jurisdionis abstinere prorsùs debeant, teste eodem *Freccia cod. auth.* 13. *num.* 17. *de Franch. dec.* 311. *num.* 1. *Rovit. in pragm.* 2. *&* 3. *num.* 14. *de suspic. offic. Tasson. de antefat. vers.* 3. *observ.* 4. *num.* 136. *Novar. de gravam. vassallor. lib.* 1. *gravam.* 186. *Aventmens ad Gramm. dec.* 30. *num.* 5. *Reg. Capyc. Latro consult.* 67. *num.* 20. *tom.* 1. *Borrell. de magistrat. edict. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 24. *Reg. de Ponte cons.* 105. *num.* 10. *vol.* 2. *& de potest. Proreg. tit.* 1. *in princ. nu.* 1. *Thor. voto* 93. *num.* 19. *p.* 1. tametsi ex juris communis sanctione valeant ipsimet judicare, *L. cui jurisdictio ff. de jurisd. omn. judicum*, *& Sola in commentar. ad constit. Sabaudiæ, rub. de castellan. cap. quia pluribus, vers. Propterea num.* 3. quin, & perpetuò illud gerere officium, proùt posset, ac deberet Princeps, nisi majoribus præditus negotiis, detineretur, ut optimè probat *Thesaur. decis.* 168. *nu.* 3.

Alia demùm impugnativa ratio *Frecciæ*, qua etiàm adductus cœpit anceps esse in assertione, quam firmaverat pro Baronibus, neque urget, ut ejus intuitu prosilire à conclusione, debeamus; Ait enim, cautum esse à Cæsare, nè Barones se ingerant in appellationibus causarum, quæ spectant ad Curiam Regis: Hoc profectò Axioma nullibi nostra sententia, reperitur, expressè verba faciens de Baronibus, & quando alicubi tangeretur, nostrum non amplecteretur casum, non de appellationibus ad Curiam Regis spectantibus tractans, sed ad Barones ipsos delegantes in executionē *jurium* ita decernentium; & altera, quæ fovetur sequela, nè propter solam concessionem jurisdictionis in casu nostro veniat causa appellationis, nisi fuerit expressè concessa per Auctoritatem *Angel. in l.* 1. *§. qui mandatum, ff. de offic. ejus, cui mand. est jurisd. Jacob. de S. Georgio in investitura feudal. verbo, cum mero, & mixto imperio col.* 3. ac alio-
8 rum, quos memorat, quibus subnectimus *Purpur. in l. imperium, ff. de jurisd. omn. Jud. Gregor. de concess. feud. qu.* 2. *nu.* 15. *p.* 6. *Minad. in constit. Regni in aliquibus, num.* 8. *Tap. d. constit. Princip. cap.* 2. *num.* 47. *p.* 1. *Novar. lib.* 1. *qu. forens.* 137. *num.* 3. tùm quia Antistites quoque appellationum cognitionem non retinent, & nihilominùs appellationum ab eorum delegatis Judices apparent, ex cumulo *Doctorum*, quos retulimus in superioribus, necnon *Roman. singul.* 76. *Marant. in verb. appell. nu.* 381. quia si ab homine facultas data non fuit respectu appellationum ab ordinariis, sive potiùs ab ipsorummet Tribunalium ministris, à jure tamen reperitur, apertè concessa à delegatis, ac ipsis tum Episcopis, tùm Baronibus, fatemur, itaquè ad instar Præsulum (in quibus prorsùs veram existimamus resolutionem, ubi causa aliqua suffulti, causam delegarent, ab eisquè contingeret, provocari ad eumdem committentem, sivè generalem Vicarium appellandum esset) Barones queant de appellationibus cognoscere à sententiis suorum delegatorum, quamvìs secundarum causarum notionem in privilegiis non retineant, ut ipsemet

Frec-

Freccia responderat, & quidem resolutivè, *n.3.* suffultus antenotata ratione de delegato ad delegātē. quā multorū authoritatibus defendit *n.4.* & opitulantur, quæ idē *Freccia* prodidit de appellatione à
9 bajulis interponenda ad Barones, adhuc carentes facultate judicandi in caussis appellationum, *in Author.* 16. ob quæ mirati sumus quomodo perdoctissimus, & omni ævo laudandus *D. Reg. Jo. Francisc. de Ponte*, tàm siccis pedibus pertransierit in hac re, & *Freccia* verba simplicitèr rescribēdo, nihil, ex propria minerva, addiderit, *in tract. de potestat. Proreg. tit.3. §.1. à n.48.*

30 Sed usus prorsùs hanc provocationem denegat ad Barones, ut observat *Reg. Tapia lib.2. jur. Regn. tit. de official. in Regno constituend. supèr Const. ea qua, num.48.* tradens, Baronibus non competere facultatem, faciendi revideri causam, post sententiam a Capitaneo interpositam, & post *Reg. Tapiam, Petram de potest. Princip. pag. 99. num. 66. Barbos. in l. cum Prætor, §.1. num. 217. ff. de Judic.* notat *Capiblanc. in add. prag. 8. p. 1. num. 182. Freccia* verò effatum de appellatione à baju-
31 lis, interponenda ad Barones, insequuntur *de Franch. dec.511. à num.1. Capiblanc. cit. prag.8. p. 1. num.179. Rendell. de Pascuis, tit. de Baronum Pascuis, pag.104. vers. appellatur, Novar. de gravam. Vassall. tom.2. gravam.89. Reg. Capyc. Latro lib.1. consult.48. num.38. Borrell. in tract. de Magistr. edict. lib. 4. cap. 12. num. 30. Thor. vot. 87. num.4. p.1.*

32 Plura de Judice ordinario, & delegato, exarant *Maraut. p.4. dist.5. Menoch. lib.2. præsumpt. 15. & seq.* & sicuti ordinario fides non præbetur absquè literis commissionalibus, *l. unic. C. de mand. Princ. Ann. alleg.24. & 143.* ità, nèc creditur delegato, absq; literis delegationis, *Roman. cons.336.* quia, commissio est in actis conservanda, *Ann. cit. alleg.24. Ursil. dec 273. Maur. Burg. in tract. de modo proced. ex abrupto, q.77. num.4. & q.82. num.35. Danz. tom.2. de pugn. DD. tit. de offic. deleg. cap.2. num. 21. Raudens. cons.17. nu.91. Thor. vot.1. ex n.49. par.2.*

33 Dum verò *Caravita* hoc *in Ritu, num. 13.* notat, appellatione deserta, Reum in expensis instantiæ desertionis esse condemnandum, addimus nos *Gayll. pract. observ.137. num. 5.* idem pertractantem; sed àn appellatus in secunda instantia succumbens, ad expensas litis appellanti, sit condemnandus; Vacillant *DD.* quos refert *Fachin. lib.1. controv.41.* quorum antinomiam conciliant nonnulli, ut affirmativa opinio locum habeat, quando appellatus ex eisdem primæ instantiæ actis condemnatur; negativa verò, quando ex novis succumberet, quam distinctionem sequuta est Curia Mechliniensis, teste *Paulo Christineo, decis.155. par.1.* & notavit *Afinius in praxi Florent. 832. cap.1. ampl.6.* àc declarat *Benedictus in tract. sua revisionis, conclus.9. num. 13.* sèd *Franc. Vivius decis.47. num.6.* contendit, probare, quod appellatus in secunda instantia, ex eisdem actis victus, expensarum pęna mulctari non debeat.

34 Quod insuper idem *Carav. num.14.* notat, appellationem in dubio non præsumi desertam, nos ipsi advertimus *in Ritu 248. num. 66.* & tradunt *Alb. cons.611. num.3. Decian. cons.28. col.2. consil.34. sub, num.5. cons.83. num.7. consil.445. num. 45. Afflict. in constit. appellationum tempora, nu. 39. Mysing. centur. 3. observ. 22. num. 1. & obser. 54. num.6. Muscatell. de appell. par.1. Glos. Prosequendum, num.122. & Glos. Præsentare, num.9. Bars. decis.32. num.11. Fab. de Anna consil.17. n. 39. Caphal. cons.77. num.25. Marant. de Jud. tit. de appell. num.397. Sesse de inhibit. cap.3. §.1. nu. 10. Schrader. consil.36. num. 27. vol. 2. Thilman. decis.2. vot.6. num.3. de injur. & leg.* & alii, quos refert *Giurba decis. Siciliæ 20. n.17.* memor *Carav. in hoc loco, Anichin. de prævent, instrum. cap.2. q. 5. num.45.*

RITUS CCLXV.

ITèm si contingat Judicem ordinarium, vèl delegatum allegari suspectum, servetur in hoc edictum Majestatis nostræ, cujus tenor sequitur, & est talis. Joanna Secunda, Dei gratia Ungariæ, Hjerusalem, & Siciliæ Regina, universis præsentis ordinationis seriem inspecturis, tàm præsentibus, quàm futuris, Principis circumspecta provisio ad subditorum commoda suum frequentèr convertit intentum, & nè in eorum litigiis per subtile, & magis sophisticas, quam veraces Advocatorum, & procuratorum versutias veritas justitiæ lateat, nevè circa celerem exequutionem ejus cujus debitrices existimus, in diffinitione litigiorum numerus producatur congrua, & debita remedia adhibet pro futuro, sanè si cunctis nostris fidelibus notorium esse debet, patulum, & manifestum, qualitèr Neapol. Civitas, præterito tempore, fuit decorata civibus, & specialitèr Doctoribus, & jurisperitis, tàm Juris Canonici, quàm Civilis: qui velùt lilia pomeriis florescere, videbantur, quatenùsvè ad præsens depopulantibus, amaritudinibus, aliis generibus, & mortalibus variis sit imbuta, judicet animus cujuslibet judicantis, cujus rei causa, ipsorum Doctorum, & juris peritorum numerus est totalitèr diminutus: proptèr quod indignum censetur, & absonum, si tam pauco restanti dictorum juris peritorum numero, in caussis, quæ inter partes plerùmquè verterentur suspicio inordinata procederet, & quia contingit interdum, ex quadam abusione observata, his hactenùs (proùt clamorosa insinuatio nostrum pulsavit auditum:) quod tàm Judices ordinarii Curiarum nostrarum; quàm alii Judices per Majestatem nostram delegati, aut delegandi in caussis, quèm omnes alii literati sistentes in civitate Neapol. tàm juris Canonici, quam Civilis, nullo exceptuato, fuerant allegati suspecti, & etiàm allegantur per alteram partium, interdùm utramquè partem litigantium (nulla causa suspicionis contra eos propriè expressa) ob quod caussæ ipsæ longitudinem recipiunt, & etiam tarditatem, nèc discuti possunt, & sine debito terminari, propter quod prorogantur causæ in litigantium præjudicium, contra nostræ Majestatis honorem: propterea nos cupientes, mater, ne circa præmissa remediabiliter providerè, & subtiles Advocatorum, & procuratorum ipsorum in hac parte versutias amputarè, & ora calumniantium (in quantum arbitrio nostro possumus) refrænare prodide-

videmus, & hac edictali Constit. nostra, cum deliberatione nobis assistentis Consilii statuimus, & ordinamus, quod, non obstante dispositione juris civilis, qua cavetur, quod sufficiat causam suspicionis simpliciter allegare, nec allegans teneatur ad probationem illius, sed sequendo juris Canonici sanctionem, quæ in hac parte videtur, æquius providere, quod quotescunque occurrerit aliquem nostrum judicum ordinariorum, vel delegatorum àc officialium cum eis deputatorum, allegari suspectum: causæ suspicionis exprimantur coràm viro Magnifico Loghoteta, & Prothonotario Regni nostri Siciliæ Collaterali Consiliario, & fideli nostro dilecto, vel ejus locumtenente, aùt cui ipse Logotheta duxerit: committendam: qui extrà judicialiter, & sine scripturis (proùt expedire videbitur) infrà breves dies de causa suspicionis hujusmodi se informet oretenus: & siquidem secundum ejus arbitrium, & videre videbitur, per informationem ipsam causam suspicionis, fore probatam & secundum ejus arbitrium esse justam tunc recusationem dicti Judicis vel alterius officialis allegati suspecti admittat: Et ubi non videbitur sibi causam ipsam suspicionis infrà breve tempus prædictum, fore probatam, vel à pincipio non est se justam recusationem ipsam Judicis, vel alterius officialis nullatenus admittat: sed ab ipsius Prothonotarii dictum Judex ille allegatus suspectus in causa illa procedet (non obstante allegatione prædicta). Nos autem arbitrio, discretioni, & voluntati ipsius Prothonotarii, ejusque locumtenentis, vel alterius eligendi per eum per præsentem ordinationem nostram, inspiciendum committimus si causa suspicionis justa sit, vel injusta, & in casu, quo justa apparet si probata sit, vel non infra tempus prædictum: ejus Prothonotarii seù ejus Locumtenentis dicto super hoc stetur, absque aliqua contradictione quacunque, ejusque arbitrio committimus imponendi, & exigendi pœnas, quæ sibi videbuntur ab allegantibus causam suspicionis & ipsam minime probantibus coram eo, ut aùt edictalis ordinario nostra in notitiam deveniat singulorum. & ne ipsius ignorantiam valeant allegare, membranam, ipsius seriem continentem, in porticibus Castri nostri Novi Neapol. apponi fecimus, & affigi, quæ tenorem edictalis ordinationis affatæ suo sonoro præconio, & patulo judicio publicavit, cum non sit verisimile remanere incognitum, quod tam patènter, in oculis omnium diuulgatur, in cujus rei testimonium, præsens edictalis nostræ ordinationis scriptum exinde fieri & pendenti Majestatis nostræ sigillo jussimus communiri Datum Neapoli, per manum Magnifici Viri Francisci Zuruli de Neapol. Comitis Montis Apri, Logothetæ, & Protonotarii Regni nostri Siciliæ, Collateralis Consiliarii, & fidelis nostri dilecti. Anno Domini. M c c c c x v i i. die penultimo Septembr. i i. indictionis Regnorum nostrorum anno quarto. Adiicientes, quod in aliis Civitatibus & locis Regni suspiciones prædictæ modo, & forma prædictis debeant allegari coram Diœcesano loci vel ejus Vicario, qui procedat in præmissis, sicut procedere debet Prothonotarius juxtà formam prædictam.

SUMMA RERUM.

1 *Magnum Populi solatium, etiàm cadentis causa integri, minimiquè Surdi arbitri conscientia.*

Aristes Sophista nonnulla, qua recensentur de Marco Aurelio prædicat.

2 *Utinam, hec quoque mortales de odiernis Judicibus, laudare possent.*

3 *Reprehenduntur illi, qui, ut suspecti sint in causis, impudentèr currant pravis suis animi propensionibus ducti.*

4 *Suspecto coràm Judice litigare, nihil in Judiciis periculosius, nihilquè durius.*

5 *Meritò iura omnia mandarunt posse illum recusari.*

6 *Recusationis exceptio, uti defensio, necessaria est.*

Minor causa requiritur ad removendum Judicem, quam testem, & quare.

7 *Adeoùt, neque Summo Pontifici, vel alii Principi liceat causam committere, illa remota.*

Quid ex plenitudine potestatis.

Phebi & aliorum essutum in contrarium, procedit in recusatione frivola.

8 *De jure Civili Judicis suspicio sufficiebat, allegari nulla causa expressa juramento tamèn prestito proponentem se non calumnia causæ sed, ut jus suum tueatur allegasse suspicionem.*

Quod juramentum, etsi à parte non petitum, præstari debet.

9 *De Jure verò Canonice, causa est exprimenda.*

10 *Hoc Jure Canonico uti in Regno, hoc in Bitu, Regina nostra sanxit.*

11 *Agnoscentes postmodum Regnorum Moderatores hujusmodi suspiciones affectatè proponi, ad protelandas causas, diversas sanctiones promulgarunt.*

Illa quæ vigent, apud Hispanos, Galles, & Ferrarienses, recensentur, remissivè.

12 *In Regno plures extant pragmaticæ, acutas pœnas imponentes contra allegantes officiales suspectos, & non probantes.*

13 *Comparitiones, & libelli suspicionum subscribendi sunt ab Advocato qui primas causæ vices in defendendo sustinet.*

14 *Recusante advocato illa subscribere, licebit principali, duplicato tamèn deposito facto.*

15 *Pragm. dispositio circa Advocati subscriptionem, conformis est legi Portugaliæ.*

16 *Advocati multa incurrunt mala, dùm Judices suspectos allegant.*

17 *Partes litigantes in primis debent procurare Judicis gratiam, ejusq; animum, atque arbitrium sibi conciliare.*

18 *Advocati omni libertate, modestè tamen, suspicionum libellos in causis, quas tuentur, subscribant.*

19 *Insignes causarum Patroni, pro recusantibus pluriès patrocinium præstiterunt, proùt fecit Jo: Petrus Fontanella.*

20 *Tempus præfinitum ad subscribendum capita suspicionum currat, ut à die prima recusationis nullitèr facta, vèl à die secunda subscriptionis, validè facta per advocatum.*

21 *Pragmat. ſtatuens duplicatum depoſitum pro pœna proponentium libellos recuſatorios magiſtratuum, quando illi à principali ſubſcribuntur. àn locum ſibi vindicet in caſu quo principalis eſt ſuimet ipſius Advocatus.*

22 *Admittantur nè ſuſpicionum capita, à procuratore cauſæ ſubſcripta.*

23 *Procurator generalis, àn, & quando valeat proponere ſuſpiciones, abſquè ſpeciali mandato.*

24 *Judices recuſari non poſſunt ab Electis, & Decurionibus Univerſitatis, abſquè ſpeciali mandato.*

25 *Tertius, qui fuit in cauſa pro ſuo intereſſe admiſſus valet ſuſpicionem ponere.*
Deciſiones S. C. ſubnectuntur.

26 *Tertius comparens tanquam excuſator, admittitur ad recuſandum Judicem.*

27 *Contumaci, liceat nè ſuſpicionem proponere.*

28 *Recuſatio judicis ad lites futuras, proponi non poteſt.*
Scita S. C. adducuntur.

29 *Cum capitum comparitione ſit depoſitum.*

30 *A quo, nequè Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt immunes.*

31 *Paupertas in hoc prodeſt, & quomodo ſervetur in hujus Civitatis Tribunalibus, indicatur.*

32 *Illud facere non obſtringitur, allegans ſuſpectum Regium conſiliarium, uti Conſultorem Reverendæ Fabricæ Divi Petro hujus Civitatis.*

33 *In qua Curia, àn fieri debeat depoſitum pro pœna nullitatum, adversùs decretum.*

34 *Nec allegans ſuſpectum Conſiliarium Conſultorem Rev. Regii Cappellani majoris.*
Dom. D. Joannes de Zeſpides, laudatur.

35 *Abb. U. J. D. D. Didacus Petra Authoris frater, memoratur.*

36 *Judices non valent determinare, ut depoſita reſtituantur.*

37 *Etiam ſi pars, quæ propoſuit ſuſpicionem illi renunciaverit, & deciſio adducitur.*

38 *Aliquando Collaterale Conſilium mandare ſolet, ut illa reſtituantur.*

39 *Quid ſi antè deciſam recuſationem Judex decedat vèl à Regno recedat.*
Determinatio S. C. indicatur.

40 *Suſpicio officialium prohibetur per codicilllos fieri & ut dicunt per ſcriptorium definiri, ſed judicari debet per Tribunal, ad quod ſpectat.*

41 *Sed ſi ex cauſa non deceat publicè per acta pronunciari fiat cum conſilio Regentium ſecretè.*

42 *Praxis Regni Siciliæ, remiſſivè traditur.*

43 *Omnibus adimpletis capita diſcutiuntur, & non admiſſibilia & neceſſe ſit, ut Judex, ſivè Conſiliarius interrogetur de capitibus, dicitur deponat.*

44 *Quam depoſitionem facere obſtringitur, abſquè jurejurando.*

45 *Quæ interrogatio ſi non eſt neceſſaria, quia capita Judicibus ex ſcripturis innoteſcunt, abſquè illa recuſatio admittitur.*

46 *Negante Conſiliario, vèl capitibus probatione indigentibus, terminus impertitur, & depoſitum duplicatur.*

47 *Quo in caſu, concedatur teſtium audientia.*

48 *Quod ſi capita fuerint probata, admittitur recuſatio, ſi autem, quod interveniat.*

49 *Aliquando negante Judice in depoſitione non conceditur terminus parti ad probandum, ſi con ſte calumnioſe ſuſpicionem proponi.*
Deciſio S.C. adducitur.

50 *Minus juſtæ, & frivolæ ſuſpiciones ex officio à Judice reiici poſſunt, etiàm ab eodem Judice, qui, illis minimè obſtantibus, ad ulteriora procedere valet.*
Quæ tales dicantur, remiſſivè.

51 *Adversùs ſuſpicionem propoſitam licebit alteri parti, ſe opponere.*

52 *Suſpicio eſt proponenda ab actore in principio cauſæ.*

53 *Impetrans Judicis commiſſionem, illam àn approbare cenſeatur.*

54 *Reus illam poteſt proponere, uſquè ad litis conteſtationem.*

55 *Dummodò nova non inſurrexiſſet cauſa, nàm admittitur, etiàm poſt concluſum in cauſa.*

56 *In notoriis, àn ſit locus Judicis recuſationi.*

57 *Quod dicatur delictum notorium, & quomodò in eo procedatur.*

58 *Jure Regni ſuſpicio eſt proponenda infrà quadraginta dies, numerandos à die, quo prima petitio eſt principali notificata, vel elapſus eſt terminus, procuratori impertitus, ad denunciandum, & reſpectu Judicum, qui ſupervenerint, à die captæ poſſeſſionis.*

59 *Qui terminus moræ purgationem non admittit, & hoc àn ſemper ſit verum.*

60 *Illoque effluxo, non eſt quilibet audiendus, etiàm remedio nullitatum, vèl reſtitutionis in integrum.*

61 *Sed illũ non currere in damnũ pupilli, tutorem non habentis, Author reſpondit, deciſionemq; indicat.*

62 *Quid ſi de novo, ſuperveniſſet cauſa.*

63 *Aſſumptum illud, quod proptèr ſupervenientiam de novo de jure communi admittatur recuſatio, procedit, dummodò cauſa ſit clara, & evidens.*

64 *In Regno inconcuſſa invaluit obſervantia, ut notoriæ ſuſpiciones quandocunquè proponi poſſint.*

65 *A die verò propoſitæ ſuſpicionis, eſt illa terminanda infrà dies triginta.*

66 *Quem terminum ſolet ſæpè Collaterale Conſilium prorogare.*

67 *Sèd ſi introducta cauſa, aliud non remaneat, niſi ut illa votetur, terminus menſis protelatur uſq; ad deciſionem, & exempla, àc alia adducuntur.*

68 *Partibus non eſt imputandum, dato impedimento à Judice.*

69 *Terminus àn currat injurgio vertente in Juncta.*

70 *Judex, an poſſit ſe ipſum removere, & reddere ſuſpectum.*

71 *Quid ſervetur in Regno noſtro, indicatur.*

72 *Coràm quo proponendæ ſint cauſæ, & quarè Judex recuſatus minimè de illis cognoſcat.*

73 *In S.C. nequè tractatur coram Conſiliariis, Judicibus in cauſa principali.*

74 *Si cauſa principalis tractatur, junctis aulis, illa ſuſpicionis debet tractari in aliis duabus aulis.*
Deciſiones S.C. in medium afferuntur.

75 *Cauſæ civiles, & criminales Conſiliariorum non committuntur in Aula, in qua ipſi reſident.*

76 *Barones valeant nè cognoſcere de ſuorum officialium ſuſpicionibus?*

77 *Acta facta coràm Judice ſuſpecto, nullitati nè ipſo jure ſubjaceant, àn ſint annullanda.*

78 *Quid de illis factis coràm Judice declarato ſuſpecto.*

79 *Credatur nè potiùs conindicis fidei atteſtanti, in ſententiæ prolatione votum ſuum non dediſſe Judicem ſuſpectum, àn verò Actorum magiſtro, qui in lecta lata atteſtatus fuit de illius interventu.*

80 *Judici quando credatur atteſtanti de geſtis coràm ipſo.*

81 *Qui comparet coram Judice ſuſpecto, àn recuſationi renunciare videatur,*
Quid ſi compareat cum proteſtatione.

82 *Durante deciſione articuli ſuſpicionis, Judex illius procedit, etiàm in cauſa principali.*

83 *Omnis Judex, ſivè Ordinarius, ſivè Delegatus, recuſari poteſt.*

84 *Et etiàm is, qui quovis modo ad aliquid præjudiciale peragendum deſtinatus eſt.*

85 *Regimen, Syndicus, Rector, Viſitator Officialium, Aſſeſſor, Arbitri, & alii, qui recenſentur, removeri, uti ſuſpecti, poſſunt.*

86 *Locus, & Monaſterium, in quo ſequeſtratur puella.*

87 *Sic, & Regni Secretarius, quo caſu eſt faciendum depoſitum.*

88 *Examinatores S.C. Actuarii, & Tabularii quomodò recuſentur.*

90 *Suſpecto capite, àn ſint ſuſpecti ejus Conſiliarii, ut in Prorege, qui poteſt recuſari.*
Quidnè ſuſpecto Præſide.

91 *Suſpecto Epiſcopo, àn ejus Vicarius removeatur.*

92 *Quidnè in Barone, & àn illi ſuſpectus privetur poteſtate ſubdelegandi, & obſervantia traditur, cum aliis.*

93 *Præſes S.C. ſuſpectus in judicando, àn poſſit cauſas diſtribuere, & mandare, quod verbum fiat in S.C.*

94 *Quid ſervetur, ſuſpecto illo, etiàm in delegandò.*
Conſiliarii àn Judices ſint Ordinarii.

95 *Suſpectus ex capite inimicitiæ repellitur, etiàm à ſubdelegando.*

96 *Delegans habens proprium intereſſe, non valet ſubdelegare.*

97 *Judex ob ſuſpicionem propoſitam efficitur inimicus recuſantis.*

98 *Recuſatus propterea in una cauſa, ab omnibus cauſis recuſantis removetur, vigore Prag. edita, ſub die 30.Octobris 1652.quæ in viridi eſt obſervantia.*
Deciſ. S.C.adducuntur.

99 *A Judice ſuſpecto declarato, juriſdictio totalitèr abdicatur, adeoùt ſi ei ſuccedat alitèr non ſuſpectus, cauſa ad illum non redit.*

100 *Coràm ſuperiore cauſa remanet, ob gravamen illatum in interloquutoria, quidnè in S. C.*

101 *Etiàm ſi Judex, qui gravamen intulit, mutetur,*
Nèc appellatio à decreto, quòd interveniat, admittitur, nequè nullitas, cum declarationibus.
Quid ſi nullitas proveniat ex defectu juriſdictionis.

302 *Filius àn poſſit intervenire in cauſa, in qua pater fuit ſuſpectus.*
Dec. S. C. indicatur.

103 *Cauſæ multæ ex quibus recuſari poſſunt Judices congeruntur à DD. qui recenſentur.*

104 *Illæ quotquot ſint ad duo reducuntur principia, nempè amorem, vel odium.*

105 *Sub primo multa complectuntur, Proprium, nempè intereſſe.*

106 *In cauſa propterea propria nemo eſt judex, quid parte conſentiente.*

107 *Baro non poteſt propria authoritate exigere auditoria, àn introitus Baronales?*

108 *Delinquens in terra Baronis contra ipſum Baronem; àn ab illo mulctari poſſit.*

109 *Quid in delictis notoriis, & in injuria illata jus exercenti, cum alliis ad materiam.*

110 *Executores quando poſſint exequi pro eorum ſalario, remiſſivè.*

111 *Princeps in cauſa propria, àn, & quando judicare poſſit,*

112 *Epiſcopus, àn valeat cognoſcere cauſam ſuæ Eccleſiæ.*

113 *Gubernator alicujus Hoſpitalis, àn poſſit intervenire in deciſione cauſarum, in quibus idem Hoſpitale habet intereſſe.*

114 *Locorum Piorum Gubernatores à Jure vocantur Œconomi, ſeù defenſores Eccleſiæ.*

115 *Nuncupantur etiàm tutores, & curatores.*
Dec. S. C. memoratur.

116 *Litigans cum Univerſitate, rectè recuſat Judicem Civem illius Civitatis,*
Scitum S. C. indicatur.

117 *Judex ſubditus adverſarii removetur; etiàm ſi ſit ſolum ſuffraganeus,*

118 *Si adverſarius ſit Judicis Vaſſallus.*

119 *Suſpicio obſtat Judici habenti litem coram officiali, cum quo quis litigat.*
Etiàm ſi lis ſit illius Generi,
Decretum S. C. adducitur.

120 *Vel ſi illius gener contractum emptionis annuorum introituum iniiſſet cum una ex partibus.*

121 *Judex tanquam privatus habens aliam cauſam, in qua idem articulus eſt decidendus, àn recuſari poſſit in deciſione ejuſdem articuli.*

122 *Quid ſi unus ſit Judex alterius in cauſa ſuſpicionis.*

123 *Conſanguinitas inſuper Judicem reddit ſuſpectum.*
Etiam in cauſis in quibus illius conſaguinei ſunt Advocati, cum declarationibus.
Et actuarium ab actitando.

124 *Etiam ſi judex ſe conjunctum exiſtimet,*
Sic, & affinis removetur.
Et uſquè ad quem gradum.
Quidvè ceſſante affinitate.

125 *Enarrata reſtinguuntur, quando judex, utriq; parti eſſet æqualitèr conjunctus.*

126 *Minimè verò ſi Judex magis amaret unam, quam aliam partem, ut ſi lis eſſet inter duos nepotes, & perſonam unius, uti Monachi, repreſentaret Monaſterium.*

127 *Viri duarum ſororum conſobrinarum, àn poſſint recuſari.*

128 *Lis inter aliquos de præcedentia ratione majoris, vel minoris dignitatis in officio, àn præbeat juſtam cauſam ad invicem ſe recuſandi.*

129 *Memoratur ſententia emanata è Collaterali Conſilio in beneficium Conſiliarii Alphonſi Varga, pro reintegratione, nècnonè altera, quod non interveniat in cauſis Conſiliarii Didaci Varela, & è contrà.*

130 *Tutori non licet recuſare ſuum inimicum in cauſis pupilli,*

131 *Tutor litigans nomine pupilli cum aliquo juſtè*
illum

1 MAgnum Populi solatium, etiàm cadentis causa, integri minimèq; surdi Arbitri conscientia *Aristes Sophista* hæc de *Marco Aurelio* prædicat. *Omnes ab eo jus suum consequuntur, nec ejus judicia quisquam calumniatur, sivè actor causa cadat, sivè reus vincatur, verùm uterque æquo animo, hilaris discedit, nec alitèr de re judicata sentit is, qui causam obtinuit, quàm qui litem perdidit, quod si pœnas aliqui dare cogantur, non id, tàm grave ducunt, quàm quod majora non patian-*

patiantur, preclari secum agi putant. Quæ uti-
nam de ætatis nostræ Judicibus sempèr celebrari
2 posſent, sed quibus verborum telis confodiendi
sunt, qui, ut suspecti sint in causis, impudentèr
curant, pravis suis auimi propensionibus ducti,
justitiæ integritatis obliti, & cum omnia æquita-
3 tis lance pendere debeaut, ut lubet, atquè ex
sententia res statuunt, decernuntquè. Profectò
nulla alia re magis Justitiæ Sacrosanctum Numen
4 offenditur, quam si ea per suspectos Judices ad-
ministretur, durum enim, & periculosum est;
Imò ab ipsa naturali ratione alienum, coràm suſ-
pecto Judice de suo jure contendere. Etenim si
ad eum causa quævis pervenerit, illicò omnis re-
rum ordo turbatur, oppressa veritas jacet, inte-
gritas violatur, infrigitur authoritas, undiquè
visuntur illatæ calumniæ, undiquè jactæ contume-
liæ, hinc accusationes iniquæ, illinc nefariæ infe-
runtur injuriæ, si qua lata fuerit sententia, non
ideò, ut ajunt, conclamatum est, iterum in anci-
piti, iterumquè ad calculos revocanda. Uno ver-
bo, certissima causa in discrimen demùm adduci-
tur.
Uti innuit *Summus Pontifex Nicolaus in cap. quod suspecti, 3. q.5. in cap. cum inter, de except.* necnon *Imperator Justinianus in l. apertissimi, C. de Judic. in l. 1. C. ubi pupill. educar. deb. Gregor. Lopez in schol. ad jus septemoartitum, l.22. tit.4. par. 3. lib.3. ordin. Seraphin. de privil. juram. privil.7. num.1. Decian. resp.26. num.12. vol.1. & resp.118. num. 6. vol. 3. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 45. num. Grass. de except. excep. 24. Farinac. in 2. par. fragm. verb. Judex, Hippol. de Marsil. singul. 292. Maynard. dec. 87. lib.1. Episcop. Barbos. in collect. super d.l. apertissimi, num.7. Scacc. de sent. & re judic. Glos.1. q.1. num. 250. Bovad. in polit. tom.2. lib.3. cap.8. num.122. lit.H. Jo. Petr. Fontanell. dec. Cathal.1 num. 1. p. 1. Mastrill. dec. 151. num. 30. Marant. in specul. rubr. de ordin. judic. par.6. à num. 46. Jud. Franc. Mar. Prat. ad Muscat. lib.1. p. 1. Glos. sententia, la 1. & in suo Nicandro ex num.315. ac lib.3. discept. forens. cap. 47. num.3. & cap.52. Episc. Ricc. dec. Archiep.233. p.2. Reg. Capyc. Latrò consult.101. num. 3. tom. 2.* adeoùt etiam à sanctis viris suos fuisse recusatos Judices legamus, apud *Bovadill. addit. cap. 8. num.122.*
5 Jure igitur leges omnes (ut tanto malo saluta-
rem adhiberent medicinam) Judicem recusari poſ-
se, statuerunt; recusationis namq; exceptio, uti
defensionis Janua, necessaria est, *Pasqualig. mo-*
6 *ral. dec.348. n.4. decis.349. n.6. & dec.354. num.*
6. Valasc. alleg.96. num.3. Imol. cap.91. num.15. &
statuto tolli non potest, *Scacc. de appellat. qu. 16.*
limit.1. nu.120. Schrader. de feud. p.10. sect.3. nu.
9. Lancell. de attent. cap. 6. num. 4. Marsill. sing.
292, nu.2. Ideoque minor causa requiritur ad re-
movendum Judicem, quam testem *ad d.l. apertissi-*
mi, & ibi *Jas. num. 7.* hæc dicit: *Tu autem præmitte regulam, quod minor suspicio est sufficiens ad repellendum Judicem, quam ad repellendum testi,* & tradunt *Larrea decis.48; Surd. cons. 50. nu.21. Dom. Reg. Capyc. Latr. decis.90. num.9. p.1. & Dominus Judex Prat. discept. forens. tom.3. add. cap. 53. nu.27. cum seq.* Undè videmus, quod ad repellendum testem gravissima, vel saltim gravis re-
quiritur inimicitia, *Bald. in auth. si testis productus, num.9. C. de testib. Caravit. Rit. 73. num. 9. C. de testib. Caravit. ritu 73. nu. 9. Grammat. decis.39. num.27. & Farinac. dicto tract. qu.53. nu. 52.* sed ad recusandum Judicem non capitalis, vel magna, sed levis, & modica inimicitia sufficit, dummodò sit probabilis, *Grat. discept. forens. to.2. cap.284. num.28. Viv. decis. 363. num.3. Reg. de Ponte decis. 30. num. 4. Reg. Rovit. in pragmat.1. num.24. de suspic. official.* scitissimè *Dom. Reg. Galeota controv. jur. lib.1. contr. 39. nu. 43. & Reg. Sanfelic. dec. 81.* & nos inferiùs ex *nu.* 160. qui faciliùs est, centum Judices reperire, quam unum testem, *Reg. de Ponte cons.141. nu.2. & lib.2. Reg. Capyc. Latro adducta consult. 121. nu. 40.* Summo
7 Pontifici, & alteri Principi propterea non liceat
causam committere, recusatione remota, monent
Fontanell. decis.13. num.2. & dec.14. num.3 to.1.
Mastrill. decis.214. Barbos. de clausul. clausul.131.
Robuff. de recus. in præfat. qu.3. à num.8. Guaz. ad
defens. reor. defens.1. ex defect. Jurisdict. cap.19. sub
num.2. Giurb. observ. 68. sub num. 3. Carocc. ex-
cept.121. nu.48. quidvè ex plenitudine potestatis,
Ramon. cons.3. nu.37. Zacchar. Pasqualig. dec.349.
num.1. effatum propterea in contrarium *Thabi*
decis.77. nu.7. Reg. Rovit. in pragm.1. num. 42. de
suspic. procedere credimus in recusatione frivola,
cum *Baldax. Thomat. var. in append. ad tract. 1.*
num.20. Barbos. clausol.75. & Giurb. mem. observ.
68. sub nu.3.
8 Adeò quod jus Romanorum, nedum ullam pœ-
nam imposuit Judicem recusanti, sed causam sim-
pliciter allegare permisit, addito jurejurando, non
calumniæ causa agere, sed ut suum jus tueatur,
teste *Gl. in d.l. apertissimi, verb. Recusare, Covarr. in practic. c.25. nu.1. Sanch. de matrim. lib.7. disp. 113. num.8. Marant. par.4. dist.5. num.40. Osasc. decis. Pedem. 84. num.6. Bovad. polit. lib.3. cap.8. num.125. lit. C. & num. 122. tom. 2. Farinac. in par.2. fragm. criminal. num. 882. & 886. Bonac. inter commun. opin. lib.3. tit. de judic. num.231. & tit. de accusat. num. 183. Vez int. comm. opin. lib.9. tit. de accusat. num. 183. Mysing. singul. observ. cent.3. observ.63. nu.3. Andr. Gaill. obser.33. nu.14. Jodoc. in prax. civil. cap.125. nu.17. & 18.* Idque juramentum præstari debere, quamvis ab adversario non petatur, notat *Gregor. Lopez in l. 11. tit.4. par.3. Glos.3. & Avendan. in cap. Prætorum 2. par. cap.22. nu. 12. Barbos. in collect. super d.l. apertissimi, nu.47. & Judex Franc. Maria Prat. observ.58. num. 7.* etiàm si causa committatur alicui, appellatione remota, *Ripoll. var. jur. resol. c.2. num.222.*
9 Jus verò Canonicum strictiùs procedere, sanxit
causam esse exprimendam, & probandam, nulla
tamen pœna coercens illos recusantès, *in cap. Se-*
cundò requiris, §. 1. ubi *Glos. verb. Coram de ap-*
pellat.
10 Hoc jure Canonico uti in Regno peculiari san-
ctione in hoc *Ritu* Regina nostra mandavit, sic ad-
vertente, quoque *Carav. in hoc ipso Ritu num. 6. vers. Noto primo,* quem laudat *Prat. ad Muscat. in add. Glos. sententia, vers. Estque paritèr, & lib.3. discept. forens. cap.49. num.11.* & repetit *eod. lib. 3. cap.54. nu.11.* & iterùm *pract. observ.58. nu.8.* & monent *Bajard. ad Clar. in pract. crim. qu.43.*

num.

num. 16. *Cavalc. de Branch. Reg. par.* 3. *ex nu.* 273.
Guazzin.ad defenſ.reor.de ſuſpicion.official.fol. 178.
col. 2. *Rebuff. ad conſt. Gall. tract.de recuſat.art.* 1.
Gloſ. 3. *num.* 4.
11 Gliſcente poſtmodum litigantium malitia, agno-
ſcentes Regnorum Moderatores hujuſmodi ſuſpi-
ciones, ut plurimum affectatè fieri ad protelandas
cauſas, teſtibus *Caſtill. dec.* 72. *nu.* 5. *p.* 1. *Garon. de*
ſenator. lib. 1. *tit.* 4. *cap.* 13. *num.* 8. *Franc. Maria*
Prat. ad Muſcat. add. Gloſ. ſententia, pag. 31. *& lib.*
2. *diſcept. forenſ. cap.* 16. *num.* 4. diverſas ſanctio-
12 nes promulgarunt, apud Hiſpanos extat *l.* 22. *tit.*
4. *p.* 3. ubi *Gregor. Lopez tot. tit.* qui eſt *quintus lib.*
3. *legum ordinat.* ubi *Didac. Perez. & in lib. nova*
recollect. tit. 16. *lib.* 4. ubi *Azeved.* & inter capitu-
la prætorum Hiſpaniæ, adeſt *cap.* 44. ubi *Aviles.*
Apud Gallos *conſtitutio* extat Caroli Octavi, quã
exornavit *Rebuff. ad conſtit, Galliæ in tract. de re-*
cuſat. & Ferrariæ adeſt *ſtatutum* 39. *in lib.* 2. *ſta-*
torum verbis Ferrariæ, & in lib. 1 *ſtatutorum* Ur-
bis Romæ, *cap.* 184. & in Regno plures extant
pragmaticæ acutas pœnas imponentes contrà al-
legantem ſuſpectum officialem, & non probantẽ,
potiſſimùm tempore Gubernii Excell. Comitis de
Lemos junioris ſub die 2. Novembr. 16. & eſt 21.
ſub tit. de ſuſpic. official. quæ cavit compari tiones,
13 & libellos ſuſpicionum ſubſcribendos eſſe ab Ad-
vocato, qui primas cauſæ vices in defenden-
do ſuſtinet, & in caſu, quo, advocatus ſubſcri-
14 bere renuerit, parti ipſi principali licebit, du-
plicato depoſito pro pœna facto.
15 Pragmaticæ diſpoſitio, circa advocati ſubſcri-
ptionem, conformis eſt Portugalliæ legi, de qua
loquitur *Georg. Cabeb. deciſ.* 45. *num.* 8. *par.* 1. &
meminit *Fontanell. dec. Catal.* 4. *num.* 23. *p.* 1. &
16 quamvis advocati multa incurrant mala, dùm Ju-
dices ſuſpectos allegant, & perrarò debeant etiam
partes ad hoc pervenire (ſiquidem, Authore *Re-*
buffo ad conſt. Galliæ cit. tract. de recuſat. in præ-
17 *fat. in princ.* In primis debent procurare Judicis
gratiam, ejuſque animum, atque arbitrium ſibi
conciliare; ſciant tamen Advocati inhumanum
eſſe, & contra conſcientiam ſuſceptum clientis de-
ſerere patrocinium, & proindè omni libertate, mo-
18 deſtè tamen ſuſpiciones, in cauſis, quas tuentur,
ſubſcribant, & benè eorum officium exercentes,
aliud non timeant, nèc reformident, ſic admonen-
te *D. Franc. Mar. Prat. in add. Gloſ. ſententia, verſ.*
Nec ignores velim. in fin. Pluraque prætereà legi
19 capita ſuſpicionum ſubſcripta ab Advocatis fami-
geratis, & tùnc primæ claſſis, nobilitateque præ-
claris, potiſſimùm in cauſa Ducis Bracciani ver-
tente cum Duciſſa Ariciæ ſuper ſucceſſione Mi-
chaelis Peretti Principis Venafri, allegato ſuſpe-
cto Conſil. Camillo de Petio à dicto Duce, quia
ille conſuluit renonciationem factam à dicta Du-
ciſſa filia Principis, tempore matrimonii, de cujus
renunciationis viribus agebatur. Ipſum Camillum
fuiſſe ab eadem Duciſſa conſtitutum procurato-
rem pro obtinendo aſſenſu à S.M. pro illius renun-
ciationis convalidatione, & tandèm quia Duciſſa
conſtituit Gubernatorem in Civitate Venafri con-
ſanguineum dicti Conſiliarii, qui proindè intereſ-
ſe habeant in exitu articuli poſſeſſorii, ad hoc, ut
ille manuteneretur in exercitio gubernii, capita
fuerunt ſubſcripta ab Advocatis cauſæ principa-
lis, à *DD. Carolo Brancacio, Petro Caravita,* deindè
Regiis Conſiliariis, & *Caſare Brancati*, & facto
verbo in S. C. junctis aulis *referente D. Conſil. D.*
Gregorio de Angulo, ſub die 18. *Junii* 1631. pro-
viſum fuit, *quod in cauſa prædicta non interve-*
niat. penès *Magnif. de Mercati Secr.* de qua deci
ſione meminit *Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. reſol.*
c. 9. *nu.* 6. *& ad Reverter. dec.* 153. *num.* 1. & nos
in *rit.* 11. *ſub nu.* 9. & teſtatur magnus ille cauſa-
rum patronus *Jo: Petr. Fontanella dec.* 13. *num.* 18.
verſ. Senatus, & dec. 25. *num.* 24. *lib.* 1. pro recu-
ſantibus pluriès patrocinium præſtitiſſe.

20 Sed ſuſpicione minus validè propoſita, uti non ſubſcripta à Doctore, qui cauſæ Advocatus haùd exiſtebat, ſi deindè validè ſubſcribatur ab eo, an quadraginta dies præfiniti in *citand. prag.* 11. currant à die primæ recuſationis nullitèr, & minus rectè ſubſcriptæ, vel à die ſecundæ legitimè factæ, tangit quæſtionem *D. Judex Prat. ad Muſcat. par.* 1. *Gloſ.* 1. *ſententia, verſ. Et ne à pragm. elongemur,* & adverſus *Georg. Cabedi dec. Luſit.* 45. (qui allato *Bart. in l. jus civile ff. de legib.* nècnon *Molin. de Hiſpan. primog. lib.* 3. *cap.* 13. *nu.* 16. tradidit, computandum eſſe tempus à die ſecundæ ſubſcriptionis) ſuum præbet calamum, ea fretus ratione, nam proponens ſuſpicionem ſcire debebat *pragm.* ſanctionem, & propterea validè oportebat cauſas proponere, ad *text. in l. contrà majores, C. de inoffic. teſtam.* quam veritatem, latiori calamo, nonnullis adductis, manifeſtam facit idem *Prat. obſerv. pract. obſerv.* 58. mirificè *Bartoli* placito, & *Ludovici Molinæ* effatui occurrens. Conſulas tu, quæ nos ipſi notavimus *in rit.* 123. *nu.* 29. *tom.* 1.

21 Sed an memorata *pragm.* ſtatuens duplicatum depoſitum pro pœna proponentium libellos recuſatarios Magiſtratuum, quando illi à principali ſubſcribuntur, vedelicet locum in caſu, quo principalis eſt ſuimet ipſius Advocatus. Scripſit in cauſa propriã *D. Franc. Maria Prat lib.* 3. *diſcept. forenſ. cap.* 49. qui negativè ſe ſubſcribit ſententiæ, ſecundum quam in praxi cõtigibilem, & à nemine ex Regnicolis diſputatam, obtinuiſſe ſub die 4. Novembr. 1658. & fuiſſe admiſſa ſuſpicionum capita cum ſimplici depoſito recenſet, ſed fuerat articulus hic prius deciſus per Collaterale Conſilium in cauſa D. Petri Caravita, in ſuſpicione propoſita, in perſonam Dom. Sanfelicii die 22. Aprilis 1641. penès *Grimaldum Regium Cancellarium,* de quo meminit *Gita. ad Capyc. Latro deciſ.* 81. *ſub num.* 3.

22 Sed admittantur nè ſuſpicionum capita à procuratore cauſæ ſubſcripta, videtur, quod non, cùm Advocati ſubſcriptionem requirat noſtra municipalis ſanctio. Verùm in actis ſuſpicionis allegatæ in perſonam Domini Conſil. Andreæ Provenzali, ab Ill. D. Iſabella Philamarini Comitiſſa Converſani, & Principiſſa Roccæ, in cauſa hæreditatis Principis patris de menſe Februarii 1931. penès *Secret. S. C.* adeſt fides prævia licentia S. E. facta ab Ill. Duce Caivani, tùnc hujus Regni Secretario, quod in ſuſpicione deducta à Marchione Fuſcaldi, in perſonam Præſidis S. C. inter alias cauſas allegatas ab Ill. Duciſſa Gravinæ, non eſſe illam recipiendam, fuit, quia illius capita erant ſubſcripta ab U.J.D. Joſepho Benincaſa procuratore, & non ab U. J. D. Jo: Camillo Cacacio Advocato ordina-

rio

rio causæ, qua oppositione haud obstante fuerunt capita recepta, & interpositum decretum sub die 5. Decembris 1625. quod *non interveniat*, ut ex libris votorum Collateralis Consilii.

23 Procurator insupèr non admittitur ad proponendum suspiciones, nisi cum speciali mandato, ad *tex. in l.non solum, §.fin. ff.de procur. Roland. à Vallo conf.19. num.1. vol.1. Marchesan.lib.com.mis. utriusque signatura. 2.p. cap.5. à nu.28.Ripoll.cit. cap.2. num.265. Borgn. Cavalc. dec. 28. num.108. par.2. Rota Roman.* apud *Ludovis. dec. 368. nu. 1. Trivisan. dec.51. nu.6. par. 1. Gratian. discept. forens.100. num.44. lib.1. Reg. Valenzuela cons.170.*
24 *nu.16. tom.2.* prout Judices recusari non possunt ab electis, & decurionibus alicujus Universitatis sine speciali mandato, *Robert. Lancellot. de attent. par.2. cap.6. Rebuff. ad Gall. constit. tit.de recusat. art.1. Glos.1. pag.717. Reg. de Marin. lib.2.quotid. resolut. cap.114. num. 8. Simon de Pratis cons.17. cent.3. Gizz. ad Capyc. Latro dec.81. nu.3.* prætcrquam si sit procurator generalis, qui pro principali absente de rato promittat, vel petat terminum, ad obtinendum speciale mandatum, *Rebuff.tom.3. constit. Gall. tit.de recusat. art.1. Glos.1. in fin.* & declarat *Fontanell. dec.4. ex num. 8. lib.1.* nècnon notat *Reg.Rovit. in pragm.1. nu.75. de suspic. offi-*
25 *cial.* subnectens hujusmodi suspiciones posse allegari, tam per principales litigantes, quam per alium tertium, qui fuerit in causa pro suo interesse admissus, ex *Affl. dec. 235. And. Gayll. pract. observ. lib.1. observ.71. nu.7.* Et decisum fuit junctis Aulis,in suspicione allegata à Venerabili Monasterio Monialium Sancti Francisci Cappuccinorum, hæredis Reverendissimi Dom. Hieronymi de Martino, Episcopi Ungenti, in causa cum hæredibus Ill. Ducissæ Barreæ, in personam Dom. Consiliarij Brancatij, sub die 2. Octobris 1653. *referente Dom.Consil. D.Thoma Martines*, & in suspicione proposita à Principe Petræ Elcinæ, in personam Dom.Consiliarij Antonij Miroballo, in causa cum Ill. Principissa Castilioni, & Ill. Duce Sermonetæ sub die 8. Februarij 1652. relatore *D. Consil. Aloysio Gamboa*, & iterùm in suspicione Ill. Principis Casalis Majoris in personam Consil.Antonij Miroballi, in causa cum ejus creditoribus,*referente, Dom.tunc Consiliario Jo:Francisco Marciano* sub die 6. Maii 1652.

26 Tertius etiam comparens tanquàm excusator admittitur ad recusandum Judicem, *Afflict. decis. 235 in fin. Apicell. de suspic. Judic. nu.811. Anna sing.500. Guaz. ad defens. reor. defens.1. ex defect. jurisd. cap.19. nu.30. Scaccia de Judic. lib. 1. cap. 101. num. 13. Vant. de nullitat. in rub. quis poss. dicere de nullit. sub nu.10. Farinac. in fragm. p.2. verbo Judex nu.689. Intrigl.sing.80. nu.170.lib.3. Carroc. except.120. num.77. Grass. except.24.n.19. Thor. par. 2. comp. decis. verbo Suspicio, Novar. in prag.1. collect.1. nu.3. de susp.offic.* & lepidè; ac doctè examinat,plures innuens conclusiones *Pras. Merlin. controv.forens. cent.1. nu.48.*

Contumaci postquam contumacia est accusata,
27 liceat nè suspicionum causas proponere contra Judicem, negativè respondet *Caravita in rit.219. & 220. nu.7. ante finem*, quem laudat *Ripoll.jur. resol. cap.2. de recus. omn. Judic. num. 149.* etiam in contumace minore, *Bart. in l.si finita, §.si fortè, ff. de damn. infect. de Marsil. in l.de unoquoque num.235. ff.de re judic. Jas. in l.sancimus, Cod.de judic. Menoch. de arbitr. lib.1. qu.36. num.1.* cum rei conventi cunctatio, contumacia, fuga mora, dilatio, & frustatio, litis contestationis vices fungantur, & eosdem producant effectus, *l.si cum, §. si quis injuriarum, ff.si quis caut. Asin. in prax. §. 17. cap.1. nu.22. & cap.6. nu.367.*

28 Recusatio Judicum ad lites futuras dirigi nequit, *Maynard. decis. 99. lib. 1. Ricc. collect. 445. Mart. in summ. dec. tom. 1. de recus. Judic. c. 33.* & decisum fuit in causa Ill. Ducissæ Gravinæ, quæ in affictu cœpit domum Ducis Gravinæ, ad extinctum candelæ ipsi remansam, uti plus offerenti, in qua habitat Consiliar.D.Franciscus de lo Campo, qui minabatur nolle, adveniente tempore, exfractare ob quod Ducissa obtinuit ordinem à Visitatore Generali, quod adveniente tempore 4. Maii exfractaret, stante novo affictu, cumquè tempore prædicto habili transmitteret prædicta Ducissa bona in domum prædictam, illa noluit,ingredi facere, verberibus oneravit carresios, & unum illorum carcerari fecit sub colore, quod rixam fecisset cum alio,qui erat innocens, & uti talis, fuit die sequenti à M.C. licentiatus; Qui quidem Consiliarius,stantibus alijs geminatis ordinibus, exfractavit; unde fuit ex causa prædicta allegatus suspectus ex capite inimicitiæ, & quia nulla pendebat causa dictæ Ducissæ coram dicto Consiliario, nec in ejus Aula, fuit decreto S. C sub die 17. Julij 1631. *referente Consil. Octavio Piccolellis* provisum, *quod suo tempore providebitur, & pro nunc depositum restituatur*. Et introducta causa in ejus Aula, fuit de novo allegatus suspectus, & dato termino, factis probationibus, fuit decreto S. C. sub die 30. Octob. 1632. sancitum, *quod interveniat, referente dicto Consiliar. de Piccolellis.*

Idem fuit judicatum in suspicione proposita pro parte Francisci Pignatelli ex causæ inimicitiæ, in personam D.Gregorii de Angulo; qui tùnc nullam habeat litem, *quod suo tempore providebitur, & interim depositum restituatur, referente Consiliario D. Francisco Salgado*, sub die 26. Maii 1641.

Hinc etiam demandata causa Illustr. Principis Sanctæ Agathæ, cum Elena Flangola Dom. tùnc Consil. Donato Coppola, & pendente in Collaterali Consilio decisione articuli, quod causa prædicta spectabat ad alium Consiliarium, cui primo loco fuit illa commissa, idem Princeps ad majorem cautelam, & citrà præjudicium quæstionis de Commissario, illum allegavit suspectum, & *referente Dom. Consil. Gamboa*, sub die 14.Junij 1651. fuit provisum, *Quod viso exitu quæstionis de Commissario vertentis in Collaterali Consilio providebitur super suspicione allegata pro parte Ill.Principis S.Agatha.*

29 Cum comparitione igitur quæ est necessaria, cum in scriptis suspicio sit proponenda, *Perez l.1. Glos.1. cap.465. Curia Philippica, par. 1. §.7. nu.2. Roland. de commiss. lib.2. cap.15. sub num. 8. p.1. Soar.de Pace in pract. tom 2. par.1. cap.6. num.26. Cardos. in prax. Judic. in verbo, recusatio, num.5.*

& de...

& deducitur ex *prag.1. de suspic.* exhibetur depositum, à quo neque Ecclesiasticæ personæ sunt immunes *Larath. cons.98. Novar. in prag. 15. coll.7. 6. nu.1. add, tit. Dana. de pugn. DD. de cleric.& famil. cleric. cap.2. num.33. tom.1.* Solùm tamen paupertas in hoc prodest, ut declaravimus *in ritu 19. sub nu.9. lib.1,* undè cum Curator patrimonij Marchionis Lavelli allegasset suspectum Dominum Consiliarium Scipionem Theodorum, per S.C. junctis Aulis, sub die 10. Aprilis 1646. *referente Dom. Consiliario D. Joanne de Xarto,* fuit provisum, *quod recipiantur capita absque deposito,* patrocinante tùnc eximio Advocato Dom. D. Didaco Moles, & sub die 31. Octobris 1646. relatore *Dom. Consiliario Aloysio Gamboa,* provisum fuit, *quod visa informatione capta de paupertate recipiantur capita, absque deposito proposita pro parte Ar. M. D. Vincentii Lembi, in personam Consiliarii Theodori, verum de effectibus dicti Vincentii sequestratis remaneant ejus sequestrati pro pœna ducentum viginti,* penès *Secretarium,* Illud verò facere non obstringuntur allegantes suspectū Consiliarium, uti Consultorem Rev. Fabricæ Divi Petri hujus Regni, *Reg. Sanfelic. decis.287. nu. 3. lib.2. Giza. ad Capyc. Latr. decis.81. num.16. & 17. Novar. quæst. foren. lib.1. qu.100. Ricc. collect. 2668. Thor. par.2, compend. decis. verbo, Suspicio proposita,* ubi inquirit,àn depositum pro pœna nullitatum ex depositione *pragm.4. §. seù, cap. 16. de dilation.* fieri debeat in Curia Reverendæ Fabricæ. Neque Consiliarium, uti consultorem Reverendi Regij Cappellani Majoris, *Reg. Rovit. in pragm. 5. num. 3. in fin. de suspic. official. Consil. Grasarell. decis. 66.* & de Tribunali Cappellani Majoris, ejusque juridictione, nonnulla notant *Tasson, de antefat. vers.3. observ.3. ex nu.271. Castill. dec.140. & dec.142. vol. 2.* quod munus hodiè, munificentia D. N. Regis mirificè exercet Dom. D. Joannes de Zespedes, Prothonotarius Apostolicus, unus ex Cappellanis Regiis ejusdem Catthholicæ Majestatis, vir sanguine, moribus, ac virtutibus conspicuus, & cujus merita altiora petunt, & in Regali Cappellania in hac Civitate re-
35 sidet D. Abbas D. Didacus Petra frater meus doctissimus, & morigeratissimus, uti unus ex Cappellanis honorum, vigore privilegij ipsi impartiti ab Exc. Comite Onnatæ, ejusq; Collaterali Consilio, sub die 27. Martii 1651.
36 Adeò quod nec valeant Judices determinare, ut deposita restituantur, quotiès suspiciones non subsistant, statuit *pragm.10. §.6. de suspic. official,* & quia illa ab ulu recesserat, & contrarium pluriès fuerat determinatum, teste *Thoro par.1. comp. dec. Regni, verbo Judices suspicionum,* tamen hoc Regni moderatoribus adeò cordi fuit, ut alia sanctione, quæ est *15. §.5. incip. volemo,* mandarunt, pœnas nullo modo contra non probantes suspiciones allegatas remitti posse qualibet de causa, etiā
37 quod pars, quæ proposuit recusationem renunciasset, cujus ultimi dicti ratio ea se offert, quia illius renunciatione, minimè injuria cessat, qua affectus videtur Judex remotus, Undè allegato suspecto à D. Thoma Termine procuratore Ducis S.Joannis D. Michaelis Cavaniglia, D. Consiliario Francisco Antonio Muscettula ex capite inimicitiæ, facto deposito, quamvìs Dux deindè, prævio actu publico, declarasset non fuisse ejus intentionis illum removere, illumquè nunquam pro suspecto habuisse, tamèn decreto S.C. relatore D. Consiliario Andrea Marchesio, sub die 17. Novembris 1632. fuit provisum, *quod interveniat, & liberetur depositum pro medietate Regiæ Curiæ pro alia medietate officiali recusato.* Aliquando
38 verò Collaterale Consilium ex gratia, vel aliqua justa causa nixum, mandare solet, quod illud restituatur, ut decrevit sub die 26. Februarij 1635. *quod ex gratia depositum factum suspicionis allegatæ in personam Consiliarii Carleval. restituatur Principissæ Conchæ D. Thorolbeæ de Capua,* penès *St phanum de Giorno.*

Non sic in renunciatione nullitatum propositarum adversus decretum alicujus Senatus, nam, etsi depositum factum pro pœna irremibiliter sit exigendum, ex *pragm. 4. §.22. de dilat. P. de Afflict. in add. ad cap.13. nu.2.* illud tamèn restituitur, concurrente renunciatione, *Ann. in c. 1. de vassall. decrep. atat. cap. 249. ex Isern. in cap. 1. vers. Pœnam, quæ sint regal. Gallup. in prax. S.C.p.3, c.6. num.11.* & decisum fuit per S. C. sub die 23. Februarii 1635. referente Domino tùnc Consiliario, deindè S.C. Præside meritissimo, Andrea Marchesio, in causa Marci Bresciani, & Jo: Baptistæ Raimondo, cum Jo: Jacobo Cettelii, ut ex actis, fol.239. in Banca nunc Laviani, & aliàs determinatum fuit per integerrimum Judicem tùnc M. C. V. nùnc dignissimum Consiliarium *Dom. Hyacinthum Cangianum,* in causa Caroli, & aliorum de consulibus, cum D. Carolo, & D. Michaele della Castagna, ut in proc. fol. 211. in Banca Zachariæ.

39 Altèr verò si ante decisionem causæ suspicionis decedat Judex, ut decisum fuit in beneficium D. Marci Antonij de Palma cum Uronia de Lauro, *referente Consiliario Pomponio Salvo,* sub die 29. Novembr. 1618. *quod stante morte Consiliarii Marci Antonii Morra depositum factum restituatur,* & idem mandavit Exc. Regni Prorex per scriptorium in suspicione allegata ab Illustr. D. Margarita de Austria Brancifortæ Principissa Buteri in personam D. Flaminij de Constantio, sicque fuit exequutum sub die 8. Februarij 1645. penès Secretarium S. C. Vèl si ante decisam recusationem Judex recederet à Regno per translationem ad aliud officium, ut decisum tradunt *Reg. Rovit. in prag.1. nu.18. de suspic. offic. Novar. super pragm. 15. collect.217. nu.9. eod. tit.*

40 Adeoquè formitèr cum deposito est illa proponenda, ut prohibeatur fieri ab Exc. Regni Prorege per codicillos, ut dicunt, per scriptorium, sed judicari debeat per Tribunal, ad quod spectat vigore literarum Suæ Catholicæ Majestatis sub die 15. Augusti 1646. & rescripti S.E. in anno 1644. pro exequutione decreti Supremi Italiæ Senatus, resultantis ex visitatioue D. D. Francisci Antonij Alarconis, prohibentis etiàm hujusmodi causas tractari in Collaterali Consilio, præter recusationem spectabilium Regentium in eo residentium quas literas refert *D. Reg. Sanfelic. in increm. ad prax. Judic. in sect.40. ex nu.1. pag.270.* & servari in Hispania, testatur *Reg. Valenzuela cons. 170.*
41 *num. 26. tom. 2.* Licebit tamen eidem D. Proregi cum consilio D. D. Regentium secretè, non pro-

probatis causis suspicionis, mandare Judici ne interveniat, quando illis patefactis, in magnum dedecus officialis, vel e Tribunalis redundaret, ut advertit *Reg. Tap. sup. hoc Ritu lib. 3. Jur. Regn. sub tit. suspiti. official.* & practicari in Regno
42 utriusque Siciliæ, testantur *Fontanell. decis. 3. num. 14. & 19. par. 1. Castill. Sicul. in add. ad dec. 75. post a in fin. 3. tom. Mastrill dec. 151. nu. 99. lib. 2. & de Mastr. dec. 1. cap. 6. n.88. Cavalc. de Brach. R. p. 3. n. 34.*
43 His omnibus adimpletis capita discutiuntur, & si non admissibilia reijciuntur; & decretum interponitur, quod non admittantur, & solvat pœnam, quod si admissibilia, & necesse sit, ut Judex interrogetur de capitibus, tùnc dicitur deponat, in qua depositione nullum exquiritur ju-
44 ramentum, juxtà stylum Regij Collateralis, & S. C. de quo testatur *Reg. Rovit. in prag. 1. num. 41. de suspic. official.* & servari in Principatu Cathaloniæ, fatetur *Ferrer. in observ. Cathal. cap. 92. num. 5.* dummodo non recusaretur ob crimen, quo casu, cum seipsum propalare non teneatur, deponere non debet, *Rebuff. tom. 3. constit. Gall. tit. de recusat. art. 1. glos. 5. n. 5. Mart. t. 1. sum. dec. tit. de recus. Judic. c. 17.*
45 Sin autèm interrogatio non est necessaria, quia capita innotescunt ex scripturis exhibitis, vel alio modo, tunc admittitur recusatio, absquè alia in-
46 terrogatione. Si autèm Judex neget, vel alitèr capita probatione indigeant, tùnc terminus impartitur ad probandum, facto deposito majoris summæ, ex *pragm. 15. §. 2. de suspic. offic.* & pe-
47 tenti audientia testium in partibus conceditur, *Suarez de Paz in praxi tom. 1. cap. 1. Reg. Rovit.* firmat *in pragm. 7. num. 28. de ord. Judic.* sed contrarium decisum in illo Senatu refert *Rippoll. var. jur. resol. cap. 2. de recusat. Judic. num. 213.*
48 Quod si capita fuerint probata admittitur recusatio, sin autèm dicitur, quod interveniat, & liberetur depositum pro pœna aliquando verò ne-
49 gante Judice in depositione non conceditur terminus parti ad probandum per eum proposita, si constet calumniosè frivolam proponi suspicionem, *Sanfelic. decis. 80. par. 1.* & servavit S. C. sub die 7. Februarij 1656. *referente Dom. Consil. D. Didaco de Soria*, in suspicione allegata in personam D. Consiliarij Jo: Baptistæ Jevino.
50 Quin, hujusmodi recusatione reijci possunt ab eodem Judice, illisque minimè obstantibus, procedere ad ulteriora, *Cost. de remed. subsidiar. 123. Guazzin. ad defens. reorum; defens. 1. cap. 21. Franc. Marc. decis. 727 Novar. de gravam. vassall. tom. 2. gravam. 136. num. 10.* & quæ tales dicantur ijdem DD. enarrant necnon *Peguera in prax. tit. quando immunitas Ecclesiæ alleg. nu. 1. Natta cons. 158. num. 7. vol. 1. Rot. divers. decis. 93. n. 1. Ambrosin. dec. Perus. 50. n.56.*
51 Adversus quam suspicionem propositam jure licebit, adversario se opponere, *Dom. Reg. Rovit. in adduct. pragm. 1. num. 82. de suspic. official.* cum grave sit uni parti Judicem nouum, & non informatum habere; *ad Tex. in l. Prætor, §. ult. ff. de vacat. muner.* Verùm non potest adversarius prædictus examinari uti principalis in causis suspicionis, ut decisum notant idem *Reg. Rovit. num. 41. Ricc. collect. dec. 770. in fine.*

52 Illam autèm proponendam esse in principio causæ, notarunt *Maynard. lib. 1. decis. 80. 92. 93. 95. & 99. Carav. in hoc Ritu num. 32. Pasqualig. dec. 252. Anton. Nig. in cap. Regni prolixitatem, Larrea alleg. fis. al. 118. lib. 2.* hocquè
53 in Actore procedere advertimus, qui impetrans Judicis commissionem cum videtur approbare, *Abb. in cap. insinuante, de offic. deleg. Castrens. cons. 442. vol. 2. Reg. Rovit. cons. 20. num. 1. lib. 2.* dummodò impetrata commissione utatur aliquo coram ipso, allegando, petendo, vel producendo ad *text. in Auth. offeratur, C. de litis contest.* & notant *Bart. in l. vir bonus, ff. de judic. solu. decis. Rota in noviss. 779. Ludovis. decis. Rot. Roman. 292. Intrigl. dec. 47. num. 18. Ant. Niger in d. cap. Regni prolixitatem, num. 5. & 37. Marant. in spec. in 6. par. 2. act. princip. num. 57. Borrell. super prag. Odia listium, §. 1. glos. 4. num. 14. & 16.* Nam simplex commissio sine usu illius jurisdictionem non tribuit, *Rot. in Burg. de Arrogiis 24. Novembr. 1593. coram Litta*, quæ est apud *Marches. de commiss. in particulari, par. 1. c. 3. to. 8. pag. 171. Marcus Antonius Camuncula dec. Bononien. 7. n. 4.*
54 Reus verò potest illam proponere usque ad litis contestationem, *l. fin.* & ibi *Bal. C. de sentent. & interloq. omn. Judic. c. inter Monasterium*, & illic *Abb. num. 5. de re judic.* & non post litem contestatam, *Maynard. decis. 95. lib. 1. Ricc. collect. 445. & 770. Michael Grass. inter comm. opin. lib. 9. tit. de accusat. sub num. 183. Gayll. add. observ. 33. num. 12. Rocca pract. quæst. lib. 2. Rubeus de Recusa. Judic. in 1. Jodoc. in prax. civilæ. 125. num. 17. Marta voto 251. nu. 6. Reg. Rovit. in prag. 1. num. 11. de Custod. reor.* Dummodò
55 nova non insurrexisset causa; nam admittitur etiam post conclusum in causa; Quamvis *Dom. in c. Judex, de offic. deleg. in 6. Roman. in l. si mulier divertit. ff. solut. matrim. & Aretin. instit.*
56 *de except. in rub. num. 36.* Hoc ultimum non admittant, ex quo conclusio facit notorium, & in notorijs non est locus Judicis recusationi, ex *c. proposuit de appell.* nam, ut benè advertit *Carav. in hoc Rit. num. 12.* memoratum *c. proposuit* sermocinatur in criminalibus, & ubi delictum est notorium, & grave non autèm in civilibus, & *Caravitam*. Insequitur *Avus meus ad Gramm. decis. 105. num. 12. Danz. ad eundem Gramm. decis. 35. n. 58.* & dixerunt *Specul. in tit. de recus. §. ult. nu. 37. Franc. Marc. dec. 705. Gomez de delict. cap. 1. num. 46.* Et quod dicatur delictum notorium,
57 *Bost. in tit. de nunciat. num. 7. & 8. Clar. quæst. 9. Affl. dec. 28. Vivius decis. 340. Menoch. de arb. Judic. cas. 385.* & quomodo in eo procedatur, *Borrell. in summ. decis. tit. 33. ex num 173. par. 1. Paul. Fusc. de Visit lib. 2. cap. 33. nu. 10. Avus meus ad Gramm. decis. 36. num. 7. Reg. Rovit. in prag. 8. de offic. magistri justit. num. 4. R. Galeot. to. 2. controv. 61. nu. 33.*
58 Novissimè verò, jure Regni vigore *prag. 15. cap. 6. de suspic. offic.* est illa deducenda infra quadraginta dies numerandos à die, quo est notificata prima petitio principali, vel ultima die qua est elapsus terminus procuratori concessus ad denunciandum principali absenti, & respectu Judicum, qui forte in Aula, in qua disceptatio causæ vertitur super-

supervenerint, à die captę possessionis, qui ter-
59 minus moræ purgationem non admittit, ex *Ca-strens. Consil. Staib. resol. forens. cent. 2. resol. 218. num. 1. & 4.* Illamque posse deduci in ipsa quadragesima die indubitati est, quidquid Doctor quidam delicati ingenij aliter sentiret ex dictione illa in *pragm.* adjecta, *frà*, quæ latinè importat, *infrà*, quod idem est, àc intrà *l. in venditione, ff. de action. empt.* ubi *Glos. in verbo, infrà*; Quoties autem dicitur infrà, vel infrà, talem diem aliquid fiat, tota illa includitur dies, *cap. præterea el 2. de appell. l. 1. §. 1. intrà, ff. de success. edict. l. si quis sic dixerit, ff. de verb. signific. l. pater, ff. de adulter. Aul. Gell. lib. noct. attic. 12. cap. 13. Franc. de Petr. cons. 33. num. 4. Reg. Capyc. Latr. decis. 49. lib. 1.* Quin, addebam ipse de æquitate audiendum forè illam proponentem, etiam in quadragesimoprimo die ex *tex. in l. ubi lex, ff. de regul. juris in l. 1. ff. si quis caut.* cum in quum videatur, ut quis unius diei lapsu à jure excludatur suo, & paria sint aliqua fieri in termino, vel incontinenti *Glos. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, ff. de procur.* quam laudat *Gramm. cons. civil. 19. num. 2. Anas mens ad Gramm. decis. 45. num. 7. Ursillus ad Afflict. decis. 73. num. 1.*

60 Elapso verò tali termino præfixo, non esse quemlibet audiendum etiam remedio nullitatis, & restitutionis in integrum, declaravit eadem *pragm. 15. cap. 9. incip. Et elapsi*, restringens jus commune, & decisionem S. C. registratam apud *Præs. de Franch. decis.* 431. & notant *Reg. Revit. in pragm. 7. num. 1. Thor. par. 1. compend. verbo Restitutio in integrum, Reg. Tap. in jure Regni, in cap. prolixitatem, de susp. officialium*, & dicemus sub *nu.* 101.

61 Verùm hoc tempus non currere in damnum pupilli, tutorem non habentis, in consensu doctissimorum virorum respondi, ex *Sfortia Odd. de restit. par. 1. art. 1. q. 15. num. 24. vers. limitatur quarto, pag.* 113. & decisum fuit in suspicione allegata pro parte pupillæ Marchionissæ Crispani in personam Dom. Consiliarij Caroli Brancaccij, in causa cum hæredibus quon. Ill. Marchionissæ Quaratæ, sub die 25. Februarij 1651. *referente Dom.Consiliario deindè R.D. Gaspare Soto.*

62 Recensita coarctamus, si de novo supervenisse causa, *cap. insinuante, & cap. suspicionis, de offic. deleg. l. non distinguimus, §. cum quidam, ff. de arb.* nam cum hic casus non comprehendatur *in mem. prag.* sub juris dispositione remansit, ad *text. in l. si verò, §. de jure, ff. solut. matrim. l. commodissimè de liber. & posth. Giron. de privileg. fisk exemp explic. num.* 886. *Mar. Anton. var. resolut. lib. 2. resolut. 11. num.* 16. quod jure etiam communi, & canonico subsistere probat *Covarr. pract. quæst. cap. 26. vers. Et sic, & post conclusum, sub num. 2. Rippoll. var. resolut. tit. de recusat. omnium Judicum, num. 216. March. in commissi. signat. par. 2. cap. 5. princip. cap. 1. nu. 62. Reg. Galeot. lib. 1. controv. 39. nu. 24.* etiam si Judex aliàs fuisset millies approbatus, *Paris. cons. 31. n.62. & 94. lib.1.*

63 Quinimò, assumptum jam dictum, quod propter supervenientiam de novo permittatur recusare de jure communi post litis contestationem, procedit, dummodò clara, & evidens sit causa propositæ suspicionis per *Thoming. decis.*229. *par.* 3. quem refert *Ricc. collect.* 770. *par.* 4. & sic evidentior sit altera, quæ satis esset ad obtinendam recusationem.

64 Sed in Regno inconcussa invaluit observantia, quod suspiciones notoriæ, quandocunque proponi possint, ex *Farinac. in fragm. crim. p. 2. num. 903. pag. 109. Boer. decis. 258. num. 3. Covarr. add. cap. 26. num. 2.* quin singulariter *Arnen. in singul.* 76. tradit, quod non debet servari forma *Cap. Regni*; quando notoria est causa suspicionis licet alias, forma data non liceat discedere, *cap. cum dilecta, de rescript. cap. sine exceptione, c.12. q. 2. l. diligenter, ff. mandati*, & individualiter notant *Apicell. de suspict. num. 39. fol. 160. Thor. in Supplem. compend. verbo, Suspicio, quando esset notoria*, plures decisiones subnectens Collateralis, & S. C. & iterum decrevit S. C. sub die 8. Junij 1646. junctis aulis, existente relatore *Dom. Consil. Jo: de Xarter*, in personam Dom. Consiliarij Scipiones Theodori, in causa Curatoris patrimonij Marchionis Lavelli, cum Carolo Caracciolo è S. Eramo, de quo scitomemor est *Judex Franc. Mar. Prat. lib. 2. discept. forens. cap. 16. in fin.* qui calamum contra suspicionem arripuit, & succumbit; & in terminis consimilis statuti respondet *Fontanell. decis. Cathal. 19. num. 1. & 2. lib. 1.* & distinguit *Reg. de Marinis lib. 2. quotid. cap. 114. num. 14.* ità ut, etiam sinè deposito notoria recipi debeat, decisem notat *Novar. in collect. 6. num. 2. sup. add. pragm. 15. de suspic. offic.Gallupp. in prax. par. 1. cap. 3. nu. 25. in ult. impress. Thor. par. 3. compend. verbo, Depositum*, cum suspicionis notorietas pragmaticarum dispositioni non subjaceat, non solùm circa tempus præscriptum, sed nec etiàm circa modum, & ordinem nam in notorijs ordo est ordinem non servare, *Affl. in constit. humanito, num. 34. Reg. Revit. in pragm. 8. num. 4. de offic. Mag. Just.*

Concinitquè prædictis, *Reg. Sanfelic. decis. 299. num. 8. lib. 2.* nullitates nempè notorias ex eisdem actis posse deduci, etiam elapso termino præfixo à *pragm.* & confirmat *in decis. 375. nu. 3.* cum illę nunquam rejectæ censeantur à statuto, *Grass. except. 20. num. 8. de except. Carroc. in simili tract. tit. de except. contra sententiam, except. 41. ex num. 40. Intrigliol. sing. 76. num. 29. lib. 3. & cons. 6. num. 71. Aldovin. cons. 40. num. 31.* nisi specialis de illis fiat mentio, *Ciarlin. controver. forens. cap. 49. nu. 13.* & diximus in *Rit. 6. sub num. 8.* Ac tales dicuntur, quæ evidentèr ostenduntur ex sola actorum inspectione, absque extrinseca probatione, *Franc. Ant. Costa cons. 84. num. 4. & 5.* & conferunt tradita à *Giurb. decis. 60. num. 10. Muta decis. 43. num. 9. Gait. de credit. cap. 3. tit. 1. num. 1078. Gratian. lib. 3. discept. fore s. c. 325. n. 9.*

65 A die verò, quo sunt propositæ suspiciones, currit terminus dierum quindecim, intrà quos suspicionis propositæ exitus vindicandus est, de currendorum de momento ad momentum, sic disponente *pragm.8. verbo, Vogliamo ancora* con-

firmata ex *pragm.* 10. *de suspic. offic.* quod quidem tempus fuit protelatum usque ad triginta dies, vigore alterius *pragm.* 15. *cap.* 22. *incip. Ord namo di più*; cujus determinationis onus incumbere statuit municipalis sanctio proponenti, sublato omni remedio prorogandi ex causa cujuslibet afferti impedimenti, idquè denuò Dux Alcanorum Regni clauum substinens die 15. Februarij 1631. *in pragm.* 18. §. 2. confirmavit, & addidit, quod elapso termino prædicto triginta dierum causæ suspicionis Commissarius domi, nulla habita ratione suspicionis valeat depositum liberare, quin provisum fuit ex ijsdem *pragmat.* ut Sacrum Consilium, quod de mane accedit ad causarum expeditionem, rediret quoque in die Jovis post prandium; & huic nostræ municipali sanctioni concinunt *pragm. Sicil.* 3. *de recus. Judic.* ubi *Muta num.*76. *Baronin. racemat. ad* 3. *lib. de citat*, & *ad tract. de effect. inimic. num.* 67. & altera apud Lusitanos, teste *Fragos. add. disp.* 72. §. 7. *n.* 236.

66 Verùm solet sæpissimè Collaterale Consilium, parte recusante, preces porrigente, terminum prorogare ad unum, vel plures menses, etsi aliquando, altera parte contradicente, soleat dispensatio revocari prævio rescripto S. E. per scriptorium, uti contra formam memoratæ pragmaticæ Excellentis Ducis de Alcalà, ut mandavit Regni Prorex sub die 13. Junij 1650. ad instantiam Gasparis Sancti Joannis Toffetti, in suspicione à Joanne Thoma Imbrea, in personam Domini Consiliarij Antonij Miroballi, & per S. C. sub die 18. Maij 1650. *referente D. tùnc Cons. Jo: Bapt sta Amendola*, fuit decretum, *quod prò executione ordinis S. E. & R. Prag. interveniat præfatus Cons. Miroballus.*

67 Sed si introducta causa alius non remaneat, nisi quod votetur, terminus mensis non currit, protelaturquè usquè ad decisionem, ut constat ex pluribus exemplis exhibitis in actis suspicionis propositæ in anno 1655. à Duce Alexani in personam Domini Consil arij Francisci Antonij Muscettula, penès *Secret.* & ea fi se offert ratio, quod *pragm.* respexerunt, nè lites fierent immortales, & ad culpam recusantium, qui post propositas recusationes expeditioni minimè vacabant, quibus non est imputandum dato impedimento à Judice, *Reg. Rovit. decis.* 18. *numer.* 9. *Reg. Valenz. cons.* 22. *num.* 46. & *cons.* 44. *num.* 29. *lib.* 1. *Afin. in prax. Judic.* §. 2. *cap.* 11. *à num.* 13.

68 At his omnibus obstat memoratæ *pragmat.* sanctio, cujus quamvis rigide observantia, his potissimùm nostris temporibus, maximè fioret, & nuperrimè decisum in suspicione allegata, in personam Domini Consiliarij Hyacinthi Cangiani, pro parte Serenissimi Ducis Parmæ, sub die 10. Martij præsentis anni 1663. *referente Domino Consiliario Erasmo de Ponte*, quod, *stante lapsu termini contenti in Reg. Pragm. interveniat.*

Et allegato suspecto D.Consil. Jo: Baptista Jovino à Dom. Judice M. C. V. in criminalibus D. Francisco Fortezza, in causa junctis Aulis S. C. vertente cum Ill. Ducissa Lauriti; ac facta à d. Consil.depositione, prædicto Judice terminum expetente, junctis S.C. duabus classibus, penem DD. Marchionis Oliveti, & Pauli Staibani, fuerunt scissa vota, nam quinque ex Dominis in eam iverunt sententiam, quod stante lapsu termini mensis interveniat. alij verò quinque contrarium insectati fuerunt aleam, eo prætextu, quod terminus non currit in imped.metum datum ab ipsamet Ducissa in Collat. Cons. & rescriptum obtentum, quo fuit remota expeditio, ob quod idem Judex preces porrexit S.E. omnia narrando, obtinuitque rescriptum sub die 16. Augusti præsentis anni 1663. quod stante impedimento dato ordine Exc. Dom. S. C. justitiam faciat, & iterùm, junctis classibus, eadem paritas fuit confirmata; & meritò, cum Judex, qui protulit sententiam, ampliùs illam corrigere non possit, *l. Paulus la prima, l. Judex* 55. *ff. de re judicata, Rota apud Cardin. Cavaler. decis.* 347. *nu.*2. & *in Papien.bonorum* 17. *Junii* 1602. *coram Penia*, apud *Marchesan. p.*1. *dec.*18. *nu.*1. *Episc. Marant. par.*5. *resp.*53. *nu.*15. *Consil. Ciaib. cent.*2. *resol, forens.*176. *nu.*110. Undè datis adjunctis, nempè DD. Consil. & Præsid.R.C. Jo:Baptista Amendola, & Hieronymo de Philippis, & D. Consil.D. Joanne Vallenilla residente uti Judice Mag.Curiæ in criminalibus ex quo nō poterant dari adjuncti Consiliarij duarum aliarum Aularum, in quibus causa principalis agitabatur, ad tradita à nobis hoc *eodem in Ritu nu.*74. & sub die 24. Septemb. 1663. facta relatione à D. Col.Capiblanco in Collaterali Cons. coràm Suæ Excell. de ejus ordine junctis prædictis duabus S.C. aulis, cum memoratis adjunctis fuit dirempta paritas, & provisum, *terminum contentum in Reg. Pragm. non esse elapsum, ex causis discussis*, penès *Secret. S.C.*

Advertendum tamèn, quod Judex, cujus culpa causa suspicionis expedita non fuit, partibus ad interesse tenetur, ex *Bart.* doctrina *in l. fin. num.*2. *ff. de var.* & *extraord.cogn. Farinac. in prax. crim. p.*3. *qu.* 11. *nu* 538. & 555. *Barbos. Vimaranens. in remiss. ad ord. Regiam*, *lib.*3. *tit.* 21. §. *etiam* 21. *nu.*2. *Fragos. cit. loco, num.*236. *vers. Sed quid si culpa.*

69 Memoratas verò *pragm.* terminum præfigentes ad proponendum, & terminandum causas suspicionis procedere jurgio in Tribunalibus collegiatis vertente, non verò in Juncta è Tribunalium magistratibus ab Exc. Regni Prorege erecta, lepidè defendit, decisumque tradit *D. Franc. Mar. Prat. lib.*3. *discept. forens. cap.*50.

70 An Judex possit seipsum reddere suspectum, abstinendo se à cognitione causæ absque eo, quod à partibus recusetur, non infulsè inquiritur. Et negativè *Michael Ferrer. in* 3. *p. observ. cap.*513. *Faber in C. lib.*3. *tit.*4. *nequis in sua causa dec.* 1. nisi in aliquibus casibus, de quibus *Fontanell. dec. Cathal.*1. & 2. *p.*1. *Mastrill. dec.*151. *num.*20. *p.*2. *del Castillo decis. Sicil.*94. *nu.*1. *Ricc. collect. decis. par.*5. *collect.*1612. & *p.*6. *collect.*2118. adeò quod pater in causa filij, & è contrà, & fratres in causa fratrum Judices esse possint, parte non opponente, secundum *Aym. Cravett. cons.*801. *nu.*3. *vol.*5. *Capyc. decis.* 137. *Gomez Leo dec.* 66. & alios fundat *Reg. Cons. D.Thom. de Carleval. disp. jur. lib.*1. *tit.* 1. *disp.*2. *qu.*7. *sect.*1. *nu.*792. & 794. Quod ultimum hyperbolicè dictum, existimat *Fontanell. cit. dec.*1. *nu.*11.

In

71 In nostro autem Regno disponitur per *prag.15. §.12. de suspic.offic.* quod etsi Judex non possit per se abstinere à causæ interventu, tamen si sen erit se gravatum in foro conscientiæ, proponat causam Collegis, qui cognoscent àn possit, vel nè, intervenire, ut servari in Cathalonia, dicit *Ripoll.var. resol. c.42. n.225.* ubi observatur, ut Judex adeat superiorem suum, qui eum in illa causa Judicem constituit, & eo permittente, se abstinet.

72 Ipsa verò suspicio, & causæ de jure communi coram eodem recusato enarrri debent, probari autèm coram arbitris, à partibus eligendis, ab eisque discutiendæ, & decidendæ, tum si ordinarius recusetur, *c.cum speciali, de appell.* tum si delegatus à Principe, *c.Secundò requirit §.fin. de appell.* nisi plures sint Judices, quia eorum aliquo recusato, cognoscunt reliqui conjudices, tum si ordinarij, tùm si delegati sint, *c.si contrà unum, de offic. deleg. & Sesl.dec.Arag.200. nu.10. p.2.* Immò, pluribus recusatis, queant omnes votare, & cognoscere de causis alterius, si illæ eodem fonte non manent, sed dissimili, & conclusit *Fulv. Paccian. in tract. de probat. negat. lib.2. c. 45. nu.41.* idemque *Seste eadem dec. nu.8. 9. & 20.* Si verò subdelegatus recusetur, non sunt arbitri deputandi, sed causæ probandæ coram delegato, *Marches. add. c.1. num.24.* quod si delegatus, vel officialis Episcopi coram eodem Episcopo, *c.si contrà, de offic, deleg. in 6.* cum verò plures sint delegati à Principe, cum clausula, & eorum cuilibet, arbitros esse eligendos, defendit *Covar. pract. qq. c.26. sub nu.6.* Idemque Judex compellit partes ad eligendum, eodem *§.fin.* Et si electi arbitri discordes fuerint in sententia, eligent tertium, si in eum concordare poterunt, & si neque in tertii nominatione conveniunt, & terminus ab eodem Judice recusato præscriptus eisdem arbitris preterierit, infrà quem noluerint idem convenire, nec tertium advocaverint, Judex ex tunc in principali negotio procedere non admittat, ex *tex.in eodem §.fin.juncto c.legitima,de app. in 6.*

Cur verò Judex recusatus minimè cognoscat de recusatione, benè tamen de opposita exceptione incompetentiæ, si quæratur, in propatulo occurrit responsio, quia illa exceptio directè respicit Judicis personam, *Bart. in l. quidam consulebant, ff.de hær. inst.* idem *Felin. in c.inter Monasterium, de sent. & re jud. nu.4.* tradens, quod si Judici de suspicione ipsa liqueret cognoscere, æqua-
73 lis periculi gladium, sicuti de principali negotio cognosceret, in manu haberet, nec est diversa ratio (licèt diversis verbis tradatur) quam assignat *Panorm. in cap. Prudentiam, de offic. deleg.* quod ex recusatione Judex ad indignationem provocatur, *l.litigatores, ff.de arbitr. Gayll. practic.observ. 44. à nu.6.* & notabimus *nu.101.*

In S.C. verò suspicio non tractatur coram Consiliarijs Judicibus suffragia præbentibus in princi-
74 pali causa, vigore ordinum, quos memorat *Rov. dec. 81. sub num.14.* Unde cum causa principalis Caroli Caracciolo de S.Eremo, cum Octavio Cardone, tractaretur, junctis Aulis RR. Consil.Sanfel. & Piccolella, fueritque causa suspicionis in personam Consiliarii D. Francisci Savio commissa Consiliario Camillo de Petio, residenti in Aula Cons. Sanfelicij, institerit Octavius coram Regni clavum substinente, mandari, quod suspicionis causa trutinaretur in alia Aula, & sub die 18. Julij 1631. *relatore D.Scipione Rovito*, cum interventu *D. D. Regentium Tapia, Enriquez, & Lopez,* provisum fuit, quod *S.C. provideat de alio Consiliario, qui non sit de Consiliariis duarum Aularum, in quibus tractatur causa principalis, ità ut causa suspicionis tractaretur in aliis duabus Aulis,* ut liquet ex originali decreto in actis suspicionis dicti D.Caroli, penès Secret. S. C. & sic tradit *Reg. Rovit. cit. dec.81. nu. 15.* & novissimè fuit servatum in hoc anno 1663. in suspicione allegata ab Ill.Principe Vigiani, in personam D. Consiliario Paulo Staibano.

Et allegato suspecto D.Consil.Januario de Pinto à Jo:Thoma Imbrea, commissa causa D. Consiliario Jo:Francisco Marciano, *ipso referente*, manavit decretum S. C. sub die 19. Aprilis 1651. quod *stante transitu Regii Consiliarii Pinti, in Aulam Regii Consil. Aquini.partes adeant pro commissione in Aula Ill. Ducis Marigliani*; Quamvis Cathaluniæ alitèr servetur, teste *Fontanell. decis. 27. to.1.* dicente, quod eadem Aula debeat cognoscere, sed revera ille non loquitur in hoc casu, sed sermocinatur, quod quando Judex tulit sententiam, ipse est Judex competens, ad cognoscendum, àn à sua sententia detur appellatio, & ideò in principio quærir, ubi sit tractandum de admissione, vel repulsione causæ, supplicationis, vel nullitatis, quas quis interponere vult à sententiis, quæ seper suspicionibus proferuntur.

75 Quin, & in actis suspicionis allegatæ in anno 1628. in personam Consiliarii Jo:Francisci Sanfelicij à D.Thoma Caracciolo, Duce Roccæ, penès eundem Secretarium, adest copia authentica rescripti S. E. emanati die 17. Januarij 1621. directi S.C. Præsidi, quod omnes causæ civiles, & criminales Consiliariorum, in quibus sunt Actores, vel Rei, non committantur in Aula, in qua ipsi resident, nec in illa referantur à M.C. ac etiàm causæ suspicionum non fiant in Aula, ubi suspectus residet, idque ea ratione, quia collegæ, *cap. cum Rodericus, de officio Delegati,* ibi. *Quos, cum sint ejus socii merito habet pars adversa suspectos.* & ibi *Glos.* *Matute disquis. legal. 18. nu. 15. Reg. Sanfelic. lib.1. dec.81. num.5.* subnectens, in fine, observasse in scriba ejusdem Bancæ, quod abstineret, in actando causam, ad querelam scribæ ejusdem Bancæ.

76 Nùm Barones valeant cognoscere de suorum officialium suspicionibus, in dubium revocat, *Carav. in hoc ritu nu.2. & 3.* qui hanc illis denegat facultatem, illamque tribuit Regiis superioribus, fretus *pragm. 2. de suspic. official.* insequuntur *Apicell. de suspic. official. num. 787. Thor. part. 2. compend. decis. verbo, Baro.* Contrariam, & veriorem aleam insectantur, ex *Fecc. de subfeud. lib.3. in cap. incip. inter quaternata feuda, num.37. Carrab. de syndic. par. 1. in form. per synd. num. 51. Muscat. in prax. S.C. part.2. Glos. competentes, nu. 59. & 60. Reg. Rovit. in pragm.2. num.9.* qui objectis *Caravit.* potissimùm, differentiæ inter Episcopum, & Baronem occurrit, & *Roviti* verba rescribit *Novar. de gravaminib. vassallor. lib.3. gravam.32.* & illum refert *Visconti in conclus. Juris,*

verbo, Judex eo ipso, Cap blanc. in pragm. 8. par. 1. tom. 1. num. 182. de Baron bus, Consil. Strailau. resolut. forens. centur. 2. resol. 110. *num. 27. & 28.* & decisum tradit *Jacob. Anellus de Bottis in add. ad hunc ritum, incip. causæ suspicionum*, cujus meminit *Ricc. collect.* 1612. Unde Baroni etiam non habenti secundas causas, licere eligere Judicem in locum Capitanei, uni ex partibus suspecti, pluriès servasse Regiam Audientiam Principatus citrà, testantur *Carav. in hoc ritu nu. 35. & 36. & Avus meus ad Gramm. decis. 30. nu. 7.*

77 Sed àn acta facta coram Judice allegato suspecto, nullitati ipso jure subjaceant, àn sint annullanda, & esse nulla, scribunt *Vant. in tit. de nullitat. & defect. num. 140. Gabriel commun. conclus. tit. de Judic. conclus. 5. lib. 2. Marant. de ordin. judic. par. 4. distinct. 16. num. 4. Zacheran. decis. 84. Lancell. de attent. par. 2. cap. 6. Didacus Perez lib. 3. ordinat. tit. 5 lib. 2. fol. 955. Rovit. in pragm. 1. num. 43. de suspic. official. & cons. 49. num. 11. lib. 2. Gratian. discept. forens. 701. num. 6. Alex. cons. 67. vol. 6. Reg. Sanfelic. decis. 85. nu. 2. Costa de fact. scient. & ignorant. inspect. 85. num. 26. Rota Romana* relata per *Riccium. collect. 83. par. 1. Bonac. inter commun. opin. lib. 3. tit. de judic. num.* 186. ubi plures Doctores allegat, & limitationem deduxit, & *lib. 9. tit. de accusat. num.* 186. *Rocc. in tract. pract. judic. lib. 2. Rub. de recusat. jud. vers. si autem, Jo. de Arnum in comment.* 126. *Patria, Mafull. ad Capyc. decis.* 138. *num. 5. Bertazzol. cons. crim.* 559. *volum. 2. Antens decis.* 330. *par. 1. Paleot. decis.* 158. *Rota diversarum, decis. 2. par. 2. Maceratens. decis.* 50. *lib. 1. Seraphin. decis.* 1266. *Chrichon. commun. opin. centur. 3. conclus. 91. Villadieg. lib. 2. Sor. Judic. tit. 1. lib. 22. num. 11. Mysinger. observat. 59. centur. 4. Caval. pract. quæst. quæst. commun. contra commun. quæst.* 680. *Acevcd. in l. 1. num. 8. tit. 16. lib. 5. recopilat. Gabriel de jud. concl.* 1. cum latè adductis per *Ginrbam cons. crim.* 9. Ubi quod, data suspicione, conquiescit Judicis officium, ex *Mill. in repertorio, in verbo, Jurisdictio, Verall. decis. 7. par. 3. Mut. ad pragmat. Sicil. tit. 4. nu. 23. Reg. Valenz. cons. 43. nu.* 170. *vol. 1. Anat. Rodriq. in pract. cap.* 10. *à num.* 54. *Carafc. in explic. leg. Hispan. recopilat. cap. 9. num.* 337. *Mendez à Castr. in prax. Lusitan. lib. 2. cap. 7.*

Esse verò invalidanda remedio appellationis, juxta *Caravitæ* sensum in hoc *ritu, num.* 30. sentiunt *Minad. cons. 27. num. 6. Reg. de Ponte vol. 1. cons. 99. num. 6.* & ante eos *Angelus in l. quia potestat, ff. ad trebell. Corn. cons. 247. volum. 1. Lapus in cap. Judex, de officio delegati in 6. Pract. Papiens. in form. declin. jurisdict. Glos. Suspectum Judicem,* quos sequitur *Dom. Avus meus ad Capyc. decis.* 138. & sic servari in praxi *Gallupp.* indicat *cit. part. 1. cap. 4. num. 44. in fine*. Et quid, de suspicione allegata notitiam non habeat, notamus infrà *num.* 167.

78 Quod si facta fuerint coram Judice declarato jam suspecto, citrà dubium, nulla ipso jure erunt; ad *text. in cap. Judex, §. ex tunc*, ubi *Glos. verbo, ex nunc, & verbo, definit, de offic. & potestate Judicis delegati*, quoniam Judex ob suspicionem remotus, adeò à judicando repellitur, ut congregatis Judicibus ad decidendam causam, minimè intéresse possit, quamvìs votum non proferat suum, *Capic. decis. 138. num. 5. Papon. lib. 7. tit. 9. arrest. 7. & 8. Ricc. collect.* 1020. *par. 4. Reg. Rovit. in pragm. 1. de suspic. offic. num. 44.* extatque in Regno *pragm. 40. de offic. S. C.* & altera 20. *sub tit. de suspic. official. tom.* 2. promulgata 30. *Octobris* 1652. quod non possit suffragium præstare, neque interesse.

79 Credatur nè potiùs Conjudicis fidei attestantis in sententiæ prolatione votum suum non dedisse Judicem collegam suspectum, àn verò actorum magistro, qui in lecta lata confessus fuit illius interventum, interrogatus, respondi, fidem esse habendam potius actorum magistro siquidem, sicuti decreto redacto in forma non potest Judex declarare non esse judicatum, etiam judicaliter procedendo, quando clarum est fuisse judicatum, hoc est si apparet decretum subscriptum manu Judicum, & in forma decreti, ut notant *Fras. de Franch. decis.* 398. *num.* 6. subdens ex *Fulgos.* id procedere, etiam si decretum esset contra veritatem; nec poterit suam sententiam declarare, si sententia concerneret substantialia, *Menoch. de arbitr. Judicum, q. 73. nu. 23. Pater de Afflict. controver. jur. resolut. cap. 1. nu. 19. & 20.* & videndi *Consil. Theodor. alleg. 2. un. 10. Ricc. decis. Cur. Archiepiscop. 19. par. 1. & collect.* 1767. Sic, sententia in forma ab acto-

80 rum magistro, cum lecta lata, quæ dat ei vigorem, & efficaciam, & pro forma est facienda, vulgatis juribus, & dicitur publicum instrumentum, *Paul. de Castr. cons. 423. & cons. 430. nu. 3. lib. 1. Angel. cons. 49. Tusc. lit. J. conclus. 235. num.* 5. quod rogari debet ab actorum magistro, *Scaccia de sent. & re jud. glos.* 17. Judex non poterit declarare hoc non esse factum, vel esse contra veritatem, & confert alia decisio ejusdem *de Franch.* 185. quod Judex deposito officio, non possit declarare neque testarè de gestis coram ipso insequuntur *Ant. sing.* 522. *Avus meus ad Gram. decis. 24. num. 6. de Angel. in prat. in l. omni, num. 5. Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Quin, effatum, quod Judex non possit in illamet causa testificari nisi contra semetipsum, non ad favorem tertij, vel ad validandum actum, insequuntur *Specul. in tit. de teste, §. 1. num. 74. Bart. in l. nè in arbitris, num. 6.* & ibidem *Bald. num. 7. & 8. & num. 19. & sequ. Alber. num. 1. vers. circà hoc distinguere, Salicet. num. 3. vers. Si verò officium non erat finitum, ff. de arbitris, Abb. in cap. cum à nobis, num. 2. col. 3. vers. aut volunt deponere in forma testimonij*, & ibidem *Bald. num. 7. Felin. num. 8. Im. num. 3. Ann. de Butr. num. 10. Dauz. de pug. DD. tom. 2. tit. de elect. fori, cap.* 10. proùt non nocet parti attestatio alicujus ex Judicibus, qui causam determinarunt, asserentis, talem articulum non fuisse decisum, *Surd. cons. 312. ex num. 17. Reg. Galeot. lib. 2. controv. 35. num. 42.* & tantum creditur uni Judici, quantum uni testi, *Consil. Staib. lib. 2. controv. c. 197. num.* 112.

81 An recusationi Judicis renunciare quis videatur, si coram eo comparuit, etiam cum protestatione. Excitat novissimè articulum *Dom. Judex Francisc. Mar. Prat. observ.* 81. & quamvìs nonnullos fuisse in ea opinione asserat (quod licebat illo

illo in caſu in quo quidem inſtare volebat, pendente adhùc recuſationis judicio pro diſſequeſtro mobilium, quorum jacturam timebat; abſquè metu renunciationis, inſtantiam proponere cum proteſtatione, & quod non ex hoc intendebat ejus juriſdictioni ſe ſubijcere, ab eorum tamèn placito deſcivit, nec quicquam efficare proteſtationem recuſantis, ejuſdemque comparentis; Sed obſtant in contrarium, quæ exarant *Putens decif. 41. de re Judic. & decif.* 380. cujus meminit *Riccius in collect. 1747. par. 5. & Reg. Sanfelic. in prax. Judic. ſect. 4. num.* 4. qui, poſt *Bart. in l. à procedente, Cod. de dilation. Rebuff. in Comment. ad Conſtit. Gall. de recuſat. art. 6. Gl. unic. num.* 4. inquit, *Sed ſi poſt recuſationem recuſans comparuerit coram illo Judice, ſi non proteſtatur de cauſis recuſationis, renunciaſſe videtur*. Sed
82 futilis quæſtio iſta, meo videtur Judicio, quando *pragm.* habemus 9. *§. 1. eod. tit. de ſuſpic. offic.* caventem, quod Judex Commiſſarius cauſæ ſuſpicionis, pendente illo Judicio, valeat in principali cauſa procedere ad omnia acta incumbentia uſque ad ſententiam excluſivè, eruntquè illa valida; quamvis declaratum fuerit ſuſpicionem militare, militare, meminit *Gallup. cit. par. 1. cap. 4. num.* 11. Hunc igitur Judicem poterat pars, in Theſi enarrata à *D. Prato*, adire, ad evitandam mobilium jacturam.
83 Omnis autèm Judex, ſivè ordinarius, ſivè delegatus ſit, recuſari poterit, *Dec. in cap. 1. nu. 15. de Judic. Villalob. commun. opin. verſ. Suſpicionis cauſam, num. 151. Ramon. conſ. 3. num. 20. del Caſtill. decif. 131. num. 16. Fontanell. de*
84 *decif. 5. num. 8. lib.* 1. Quin, etiàm is, qui quovis modò ad aliquid præjudiciale peragendum, deſtinatus eſt, *Gayll. obſerv. 35. num. 3. lib. 1. Myſing. obſerv. 42. in princip. Lucian. de probat. lib.2. cap. 45. num. 143. Andr. Knichen. in comment. de ſac. non provoc. jur. cap. 2. num. 8. Riccard. in addit. ad Villalob. comm. opin. lit. I. num.* 161. & de Regimine loquitur *Decian. reſponſ. 26. nu. 5. vol.* 1. de Conſilio, & Synodo, Collegio, Rectore, & conſule Univerſitatum, afferunt *Farinac. in fragm. par. 2. verbo, Judex, num. 708. Berar. in ſpecul. viſit. cap. 26. num. 25. Scacc. de appellat. q. 16. limit. 2. ſub nu. 16. Rot. per Rub. decif. 165. num. Gibiliſ. de Jud. rel. cap. 14. num. 15. Gallupp. add. par. 1. cap. 5. num. 3. Intrigl. ſing.* 80. de Viſitatore officialium, loquitur *Berart. in cit. ſpec. cap. 6. nu.* 46. & ſcripſit *Baron. de cit. tom. 3. in annot. ad ſingul. 27. num.* 17. de Cardinalibus, & legatis a latere, *Intrigl. add. ſing.80. num. 195. lib. 3. Ramon. conſ. 3. num.22. Monet. de Judic. conſerv. cap. 9. num. 21. Mut. ſuper prag. de recuſat. Judic. nu. 38. Alban. in tract. de Cardinal. q. 42. verſ. 31. p. 2. tom. 13. Baron. cit. loco ſub num. 1. & 12. de effec. inimic. 116. nu.* 88. & de viſitatoribus Religionis, *Zacc. Paſq. decif.* 256. de Aſſeſſore, ſeù Conſultore Judicis ſermocinantur *Farinac. in fragm. par. 2. verbo Judex, num. 18. Coſt. de retract. cap. 9. caſ. 12. num. 5. Monet. de Judic. conſerv. cap. 9. num. 3. Baron.*
85 *add. effect. 116. num.* 88. Arbitri inſupèr recuſari poſſunt potiſſimùm, ex cauſa de novo ſupervenienti, ex *text.* & ibi *Gloſ. in l. cum diſtinguemus, 37. §. tunc quidam, ff. de receptis arbitris,* etiam Arbitratores, *Panorm. in cap. Quintavallis, num. 12. de Jurejurando, Ayor. de Partion. Bonor. par. 1. cap. 4. num. 9. Maſtrill. decif. 91. num. 4. Marcus Mant. ſingul. 517. Tepat. lib. 1. tit. de arbitris in fin. verſ. arbitri, & Arbitratores*, & ex ſatis leviori cauſa, *Decius in cap. poſtremo, nu. 2. de appellat. Roland. conſ. 31. lib. 3. Marant. in ſpecul. par. 6. verſ. & quandoque appellatur, cauſ. 40. num. 73. Milan. decif. Sicil. 15. num. 4. lib.* 1. ratione, quam perpendit *Reg. Galeot. lib. 1. controv. forenſ. cap. 39. num. 10. &* 48. ſic Referens de facili recuſari poteſt, *Maynar. dec. 90. lib. 1. Ricc. Collect. dec.* 445.

86 Locus, & Monaſterium, ubi multoties ſolent ſequeſtrari puellæ, ad matimonium contrahendum, & ut earum voluntas liberè ſuperiori propaletùr, recuſari, ut ſuſpectum poteſt ſolo recuſantis Juramento, *Jacob. Laurentius in tract. de Judice ſuſpecto cap. 13. num. 37. ex declaratione Rotæ, Rippoll. var. reſol. c. 2. de recuſat. omn. Judicum. num.* 18.

87 Sic, & Regni Secretarius ex *pragm. 15. cap.3. de ſuſpict. Reg. Sanfelic. dec. 287. lib.* 2. quo in caſu eſſe faciendum depoſitum inſinuat idem *Reg. Sanfelic. in increment. ad praxim Judic. in ſect. 40. num. 3. prag. 267. Gizz. ad Capyc. Latr. decif. 81. num.* 3. & in Hiſpania recuſari cum requiſitis, quò ad cæteros Conſiliarios quia eſt unus ex reſidentibus in Conſilio, *per l. 1. tit. 19. lib. 2. recop. & l. 17. ejuſdem tit. & lib.* notat *Vermudez de Petraza in ſuo ſecretario in diſcurſ. 7. privil. 29. fol. 79. àter.* & ad ipſum juſtè recuſatum emolumenta, & derictus pertineant, innuit *Sanfelic.* eadem *decif.* 287. cujus Secretarij quanta ſit dignitas; & ampla dignoſcitur facilè, cum ſpectabilis nuncupetur, *in l. quiſquis C. ad l. Juliam Majeſt.* ſit depoſitarius ſecretarum Regiarum cognitionum, *Gregor. Lopez. in l. 7. tit. 9. p. 2. gloſ.* 1. & in conſpectu Proregis in fine tabulæ ſedeat, *Taſſon. de anteph. verſ. 7. obſerv. 13. num.* 40. & multa de illius preheminentia exarant *Boer. decif. 222. obſer. 3. num. 40. Reg. Rovit. in Prag. 1. nu. 1. de offic. Secret. ſeù à libellis, & eis quæ incumbunt in Regia Cancellaria Taſſon. add. loco, Tiraq. de nobilit. c.30. n.80.*

88 Sed àn Advocati, & Procuratores Fiſcales poſſint allegari ſuſpecti, extant *prag. 12. 13. & 14. de ſuſpic. offic.* & obſervantiam in noſtris Tribunalibus indicavimus nos *in Ritu 18. num.3. tom.1.* & tradunt *Rovit. in prag.5. & Novar. in prag.4. collec.35. prag.5. collect.3. num.4. & pragm.8. collect. 4. num. 5. de ſuſpic. Jo. Petr. Fontanell.* (& ſi exterus) *dec.30. n.22. lib.1. R. Tap. lib.3. jur. Regn. ſuper hoc Ritu, pag. 180. Reg. Sanfel. in praxi jud. in increment. ad ſect. 40. num.2. & decif. 85. nu. 4. lib.1.* ſubnectens in cauſa Jo: Baptiſtæ Catanei cum Regio Fiſco, fuiſſe recuſatum Fiſci Patronum Regiæ Cameræ, id quod affirmant *Maſtrill. dec.214. p.3. Fontanell. cit. loco*, occurrens *Papon.* contrarium firmanti *in arreſto, Franc. lib.7. tit.6. de recuſ. in append. arreſt.8. Alphar. de offic. Fiſcal. Gl.17. num.40. Boer. decif. 258. num. 8. Solas. de Indivrum Guber. lib.4. c.6. ex num.21.* & praxim in Regno Cathal. oſtendunt quoq; *Peguer. tom.2. dec.33. Ripol. c.2. n.201.*

89 Quæ verò ad recuſationem Aſſeſſorùm, & Examina-

minatorum spectent, atquè Actuariorum, coacervat etiam Muscatell. in prax. par.5.Glos. Suspectum, inibi præsertìm declarans requisitum illud de lista danda suspectorum, quam antecedere debere electionem consultoris, tradit Bal. in l.1.sub num. 1.C. de relat. sequiturquè Franc. in c. cum speciali, num.37. idq; adeò, ut votum consultoris, prædicta non præcedente lista, datum, nullum esse, decisum fuisse testetur Vrv. decis.363.in fine, & ex solo partis juramento Assessor recusari potest, Alex. cons.104. lib. 5. Gabriel comm. opin. tit. de Judic. conclus. 5. num. 9. Adeò ut Baro recusari possit persistens in electione facta Judicis recusati, Ripoll. memor. cap.2. de suspic. omn. Judic. num. 64. Quod verò solo juramento recusentur Actuarii, post multos, quos citat, defendit Anna sing. 488. Rebùff. ad Const. Gall. tit. de recusat. art. 9. Gl. unica, num. 4. tom. 3. Jo. Baptista Spada cons.147. num.17. tom. 2. Vrsill. ad Afflict. decis.317. num.2. Novar. q. forens.21. num.7. lib. 1. de Angelis ad Gizzarell. dec.64. num. 42. Caputaq. dec.64. par.3. Rota decis.604.p.1. divers. & q. 3. p.1. Robusterii, Mart. vot.131. num.2. Berar. in spec. visit. cap. 6. num. 30. Cost. de retrotract. c. 9. cas.12. num.5. Scacc. de Judic. lib.2. cap. 9. num. 918. Muta consuet. 53. num. 17. de Ball. in prag. de recusat. commiss. fol.332. Intrigl. sing.13.lib.1. & sing.74. num.99. & 100. lib.3. Castill. decis.53. Giurb. obser. 95. tàm in causa ordinaria, quam exequtiva, Flamin. Carthar. dec. Gen. 66. num.6. Milanens. decis.15. Mastrill. dec.151. num. 90. in personam verò Actuariorum S.C. est proponenda causa suspicionum absquè deposito, ex decreto relato per Reg. Rovit. in prag.1. num.17. de suspic. offic. Reg. Tap. lib.3. Jur.Regni eodem tit. de supic. offic. verbo, officialem, num.50. insinuans, ità intelligi debere verba hujus Ritus, Officialium cum eis deputatorum. Et num.20. vers. Adde, notat, in S.R.C. M.C.V. cæterisq; Tribunalibus Regni in suspicione Actorum Magistri esse allegandam causam coràm Judicibus, qui extraordinariè se informantes aliquando illos in totum removent, & aliquando dant adjunctos, & servatum tradit Reg. Saufelic. cit. decis.287. num.6. qui n.6. hoc idem procedere addit in à mandatis Scribis, & Cancellariis Regiæ Cancellariæ. Scribas verò S. C. & M.C.V, solo juramento recusari, ex Joanne de Havia in Curia Philippica, §. 7. de recusat. num. 3. monent Gizz. ad Capyc. Latro decis. 81. num. 18. Prat. ad Muscatell. add. Glos.1. Sententia. At praxis observat, ut simplici libello porrecto Præsidi S.C. vel Consiliario, aùt Judici M.C.V.Commissario, decernatur, quod actorum magister provideat de alio Scriba partibus non suspecto. Sed àn suspecto actorum magistro, tales sint ejus Scribæ, Giurb. dec.27. num.10. in fin. Castrill.cit.dec. 53. & in add: Mastrill. decis. 151. num. 9. Tasson. de anteph. vers.3. observ. 3. sub num. 113. Experti in arte visuræ àn recusentur, quod sic Bart. in l. Theopomp. n.11.ff.de dote præleg.Lup.de usur.n.172. Ripoll. cit. cap.2. n.260.

Sed an merus executor recusari possit? negativè, nisi in executione modum excedat, Franc. Marc. dec.599.n.1.p.2. Balb, decis.345. Ripoll. add. loco n.69.

Recusationem insupèr generalem totiùs Civitatis, vèl Tribunalis minimè admitti, notant DD. in cap. 1. de Judiciis, Bal. in l. modo, ff. de condit. & demonstr. Berous in cap.1. de Judic. n.112. Marchesan. in tract. de Commission. utriusquè signaturæ, 2.par. cap.5. in princip. Ripoll.jur.resol. cap.2. de recusat. omn. Judic. num.63. Bovadill. in polit. lib.3. cap. 8. par. 2. ex num. 121. Tiber. Decian. cons.26. lib.1. Rebuff. ad Constit. Galliæ, tract. de recusat. art.9. Glos. unic. num. 46. Caroc.de remed. contr. præjudicium sentent. except. 120. n.6. Didacus Perez. ad l.1. tit. 5. lib. 3. ord. q.18. Ramon cons. 3. num. 85. idq; etiam practicatur in Actuariis, & Examinatoribus S. C. necnon officialibus locorum à quibus deber recipi testium depositio, Farinac. in repertor. Judic. q. 42. Capyc. decis.138. Anna sing.276. Gallup. in prax. S.C.lib. 1. cap.4. num.41 Thor. in Cod. rer. judic. civil. cas. 10. num.8. & par. 2. compend. decis. verbo, suspicio officialium, idemquè servari in Cathalunia ex peculiari illius Constit. notat Fontanell. dec.6. n.2. laudans Thor. in compend. dicis. verbo, Senatus, & verbo suspicio generalis, par.2.

90 Sed an suspecto capite sint suspecti ejus Consiliarii, ut in Prorege, qui potest recusari, Imola cons.91. vol.2. Anton. de Ball. lib.5. tit.de recusat. nu.26. & in Prorege ultrà Farum, dicit Mastrill. decis.151. num.74. quem laudàt Ricc.collect.1612. & de Ferdinando Archiduce Austriæ, loquitur Decian. cons.21. lib.1.& in Duce Alvæ hujus Civitatis Prorege, firmat Lancell. de attent. par. 2. cap. 6. num. 36. & àn inquam, illo suspecto, removèantur ejus Consiliarii, affirmativè scribunt Mastrill. ead. decis.151. num.80. & in tractatu de magistrat. lib.4. cap.17. num.86. Giurb. decis. Sicil.27. Castill. decis.53. Ramon. cit. cons.43. Fontanell. decis.6. num.7.8.& 9. Reg. Rovit. in prag. 1. num. 7. & 8. de suspic. offic. quod non admittit Consil. Staib. resol. forens. centur.2. resol.110.n.15. & videndi Decius cons.151. num. 19. Marta voto 142. Reg. Sanfelic. decis.84. lib.1. Ripoll. jur. resol. cap.2. de recusat. omn Judic. n.57. Reg. Tap. lib.3. Jur. Regn. rubr. de suspic. n.5.

Suspecto propterea S. C. Præside, non posse ejus Consiliarios recusari; scribit idem Giurba decis. num.27. post Rebuff. ad Const. Gall. tit.de evocat. in præfat. num. 66. quæst. 7. Bovadill. in politic. lib.3. cap.8. num.124.tom.2. Capyc. decis.138. Marta decis.14. & distinguunt Castill.decis.53.n.10. ac declarat Mastrill. decis.234. lib.3.

91 Quod suspecto Episcopo, ejus Vicarius, & omnes ab eo dependentes tales reddantur, insinuat Text. in cap. insinuante exer. de offic. Delegati, & tradunt Cravetta in cons. 32. & cons. 232. Capyc. decis. 137. Consil. Staiban. citat. resol. 110. num.19.

92 Et an suspecto Barone, sint etiàm suspecti ejus
Officiales, Capyc. decis.124. Reg.Rovit.in cit prag.
1. num.7. & suspecto Gubernatore sint etiàm ejus
ministri, Ludovic. decis. 108. & quod haùd Baro
privetur potestate subdelegandi, monet R.Tap.in
Const. Regni statuimus, num. 34. de offic. mag. ju-
93 stit. Sicuti Præses S.C. qui etsi removeatur à ju-
dicando, poterit causas distribuere, & mandare,
quod verbum fiat in S.C. ut determinatum recen-
set Reg. Rovitus in prag.15. num.1. de suspic.offic.
94 & rescribit Novar. ibid. nu. 1. & de Regentibus
Re-

Regiam Cancellariam, loquitur *Laratha conſ.* 32. *in fin.*(& àn Conſiliarii ſunt Judices ordinarii, tangimus infrà) *Dom. Reg. Sanfelic. in prax. S. C.ſect.* 40. *num.* 16. reſtringens, quotiès in delegando cauſæ cognitio requiritur, ut in proviſione facienda ab eodem Præſide ſuper verbo faciendo, eò quod mandaverat: *Veniat Actuarius cum proceſſu, & partibus*, deciſumq; de anno 1645. memorat ex *Reg. Rovito in pragm.*15. *num.*7. *de ſuſpict. offic. Taſson. de antefato verſ.*3. *obſerv.*3. *ſub num.* 113. *Thor. par.*1. *compend. verbo, Suſpicio, & p.* 3.*ſect.*3. *verbo, Suſpectus in judicando*, quamvìs contrarium determinatum referat *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 87. *num.* 8. & 10. ut obſervat ibidem *Giza. num.*7. & iterùm deciſum tradit *Conſil. Staiban. cent.*2. *reſol.*110. *nu.* 50. notat inſupèr *Giza.* ibidem, quod legantur, illo ſuſpecto, ſupplicationes in aula Conſiliarii Decani, & per Conſiliarios Aulæ providetur ſuper petitis, ex *Taſson. add. loci num.*113. & adeſt *pragm.*73. *de offic. S.C.* à qua datur forma legendi ſupplicationes in tali caſu.

95 Adeò quod minimè liceat M. C. V. vel alteri Tribunali ſuperiori certum Judicem deputare, in cauſa vaſſalli, qui nomine Baronis ſuſpecti procedat, *Tap. loco cit. Reg. Capyc. Latro dec.* 90. *lib.*1. quamvìs contrarium dixerint *Frecc. de ſubfeudis, lib.* 3. *de differ. inter feud. quatern. & plan. num.* 37. *Carav. in hoc ritu, num.* 35. ſed pro cautela remittitur vaſſallus inquiſitus, & Baroni odioſus ad ejus Curiam, ea adiecta conditione, ut eligat Judicem in Civitate, *Capiblanc. de Baron. tom.* 1. *prag* 3. *num.*167. & *tom.* 2. *cap.* 13. *num.* 13. & 26. *Reg. Sanfelic. deciſ.*63.*num.*30. *tom.* 1. *Frecc.* effatum procedere, inquiens, ſtante inimicitia gravi, inter vaſſallum, & Baronem, deciſumquè *num.*31. ſubnectens, & non diſſentit *Capibl. add. loco, num.* 168. & *tom.*2. *prag.*3. *c.* 13. ſuſpectus namquè ex capite inimicitiæ, repellitur etiàm à delegando, *Muta in cap. Regni Sicil. tit.* 4. *num.* 35. *Maſtrill. de magiſtrat. lib.*5. *cap.* 17. *num.* 86. *Apicell. in add. ad tract. de ſuſpic. offic. num.* 78. *La Ratha conſ.* 32. *num.* 10. *Reg. Sanfel. in prax. Judic. ſect.*4. *num.*17. & *in add. ad deciſ.*63.*num.* 4. *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 83. *num.* 3. *Gallup. in prax. S.C. par.*1. *cap.* 4. *num.* 41. *Thor. in Cod. rer. judic. caſ* 57. *num.*5. *Montan. de regal. fol.*145. *n.* 30. *Capiblan. de Baron. cit. cap.*13. *n.*13. *Donad. de renunc. c.*37. *ſub n.*8.

96 Vèl ſi habeat delegans proprium intereſſe in cauſa, *Surd. conſ.*50. *num.*15. & 36. *Cancer. var. reſol. lib.*3. *cap.*13. *num.*187. *Capiblanc. add. prag.* 3. *num.* 169. *tom.* 1. *Reg. Capyc. Latr. add. deciſ.* 87. eam trutinans difficultatem, nùm Judex ſuſpectus in judicando, ſit etiam ſuſpectus in delegando, ſivè ſuſpicio proveniat ex cauſa inimicitiæ, ſivè ex quavìs alia cauſa, quam extricant etiàm *Burg. de laudem. par.* 3. *inſp.* 17. *ſub. num.* 13. *Carleval de Judic. lib.*1. *tit.*1. *diſp.*2. *q.*7. *ſect.*1. *num.*794. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.*809. *num.* 25. *Coſt. Sicul. conſ.* 85. *num.* 35. *Intrigl. de feud. cent.*2. *art.*94. *num.*17. *Novar. de Gravamin. Vaſſall. gravam.*303. *num.*2 & *ſuper prag.*15. *collect.* 6. *de ſuſpic. offic. Pellicion. controv. illuſtr. q.* 34. *Baron.* remiſſivè, *tom.*2. *de citat. ſingul.* 27. *num.* 3. & *de effect. inimic. effect.*68.

97 Cum autèm pars ob ſuſpicionem propoſitam incurrat inimicitiam recuſati Judicis, ex adducendis a nobis infrà *n.*102.

98 Meritò tempore Excell. Comitis de Onnate peculiaris manavit ſanctio, regiſtrata *in prag.* 20. *de ſuſpic. offic. tom.*2. ut ſemèl recuſatus, ampliùs intervenire non poſſit in aliis etiàm cauſis recuſantis, accedente quoquè illius conſenſu, neq; vigore cujuſcunq; *prag.* edendæ, hæcq; municipalis ſanctio conformis eſt Juri communi, ad exarata per *Præſ. de Franch. deciſ.*719. *Reg. Rovit. conſ.* 9. & *conſ.*19. *lib.*1. *Reg. Sanfelic. deciſ.* 79. *lib.* 1. & *Reg. Valenz. conſ.*43. *num.*188. *lib.*1. Et in viri-
98 di eſt obſervantia, ut determinavit S.C. *referen. Dom. Conſiliario Soto*, ſub die 26 Septembris 1651. *quod Dom. Conſiliarius Carolus Braucaccius non interveniat in omnibus cauſis, in quibus habet intereſſe Jaunettinus Piccamiglio, alias Jo: Franciſcus Grimaldi Marchio Joja, à quo fuerat allegatus ſuſpectus, & ſub die* 3. *Julii* 1651. *eodem Dom. Soto referente*, fuerat proviſum, quod *non interveniret in cauſa dicti Marchionis, cum Marchione Sancti Georgii.*

Etiàm ſi prævia decretatione, quod oſtendatur, facto ſcrupulo, fuerit dictum, *quod non interveniat*, ad tradita per *R. Rovit. in conſ.*10. *vol.*1. & *deciſ.*50. & *Conſ. Staib. cent.*2. *reſol.*117. & decrevit S.C. in cauſa Ill. Ducis Jelzi, qui in lite cum Patrimonio Principis Maydæ, dixit, non poſſe intervenire tùnc Conſiliar. Dom. Jo. Hieronymū de Philippis, nùnc digniſſimum Præſidentem Regiæ Cameræ, cujus merita majora expetunt, uti compatrem D. Andreæ de la Calce creditoris, qui facto ſcrupulo, fuit remotus, deindè idem Dux, vigore *mem. prag.* illum allegavit ſuſpectum in aliis cauſis, & *referente* integerrimo viro *D. Conſ. Paulo Jannettaſio*, ſub die 5. Maii 1662. fuit proviſum, *quod non interveniat.*

Hinc, remoto Domino Conſiliario Paulo Staibano, ad inſtantiam Gubernatorum Arrendamenti piſcium, prævio decreto Collateralis Conſilii, ſub die 18. Auguſti 1659. *referente Dom. Regente D. Felice Ulloa*, penès *Januarium de Amico, Regium Scribam à mandatis*. D. Franciſcus Caracciolus Marchio Macchiagodenæ, & Carolus Capycius Latro Dux Seiani, duo ex Gubernatoribus, inſtetere provideri, quod non interveniret in omnibus cauſis propriis, & eorum uxorum, vigore *mem. prag.* & S. C. ſcito, ſub die 8. Novemb. 1659. relatore exiſtente doctiſſimo *D. Conſ. D. Joanne Valanilla*, proviſum fuit, *quod propoſitis formitèr nullitatibus providebitur*, & deinde emanavit aliud decretum *eodem relatore*, ſub die 5. Decembris 1659. *quod, viſis inſtantiis Ill. Marchionis Macchiagodenæ, & Ducis Seiani, R. Conſiliarius Paulus Staibanus non interveniat in cauſis prædictorum tantùm, & proindè reſtituantur depoſita*, penès *Secretarium.*

99 Et adeò removetur Judex ſuſpectus declaratus, & juriſdictio ab eo abdicetur totaliter, ut ſi ſuccedat ei alter non ſuſpectus, cauſa ad illum non redeat, ſed remanet coram eo, cui ob ſuſpicionem commiſſa fuit. *de Franch. dec.* 719. *R. Rovit. add. conſ.*10. *lib.*1. *in deciſ.*30. *num.*1. & *in prag.* 1. *de ſuſpic. offic. n.*45. *Reg. Capyc. Latr. dec.*81. *ex n.* 1. *lib.* 1. *Reg. Sanfelic. deciſ.* 79. *par.* 1. *Conſil. Staiban.*

*ban. resol. forens. lib.2. resol.*117. *num.*5.

100 Ut propterea causa, quæ coram superiori remanet ob gravamen illatum in interloqutoria à Judice inferiori, *Scacc. de appellat. q.* 17. *limit.* 47. *memb.*3. *num.*6. *Amat. decis.*14. *num.*14. *Christin. decis. Belgic.* 18. *num.*10. *vol.*1. *Castill. decis.* 117. *num.* 2. *de Franch. decis.* 88. *Reg. Rovit. in prag.*13. *de offic. S.C. Carav. in Ritu* 297. *num.* 17. *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. offic.* §.1. *sub num.*43. *Thor. in compend. decis. par.*1. *verbo, Appellatio*, *R. Sanfelic. in addit. ad decis.*321. *lib.* 2. *& in increm. ad praxim Jud. in sect.*25. *num* 6. *fol.*280. (*& sub num.*8. indicans stylum, & observantiam S.C. in gravaminibus M. C. V. & aliorum Tribunalium in hac Civitate existentibus, inquirit, àn Judex datus à Regni Prorege ab interloqutoria Auditoris Generalis Exercitus pro prætenso gravamine, valeat totam causam ob gravamen apud se retinere) non reddit, etiàm si Ju-
101 dex, qui gravavit, sit immutatus, *Giurb. obser.* 87. *num.*10. adversùs *Alba cons.*221. *num.*7. contrarium sentientem, cujus opinionis est *Marta voto* 142. quem laudat *Cons. Staiban. resol. forens. centur.*2. *res.*110. *n.*22.

Interposito itaq; decreto, quod Judex non interveniat, causa quoq; suspicionis cessante, amplius in dicta causa intervenire non potest, quia suspicio habuit effectum consummatum, *Didacus Perez lib.* 3. *ord. Hisp. tit. sub rub. De las Recusaciones de los Iuezes*, *q.*25. & nos infra sub *nu.*124. etiam si suspicio non fuerit formitèr proposita, nèc latum super ea decretum; sed solùm Judex ex suo consensu, & partium, justa aliqua ratione concurrente, non intervenerit, vel quando suspicio fuerit proposita per viam simplicis inconfidentiæ, ex *pragm.*4. §. *Carolus V. in princip. de offic. S.C. R. Rovit. in cit. decis.*50. *num.*3. *&* 4. & quando quò ad hoc dicatur effectus consummatus, idem *Reg. Rovit.* declarat, necnon *Dom. Reg. Capyc. Latro cit. decis.*81. *num.*7. *Consil. Staiban. mem. resol.*117. *ex n.*25.

Nèc à determinationibus causarum suspicionũ appellatio, reclamatio, nullitates, recursus, restitutio in integrum, allegatio notoriæ injustitiæ admittuntur, tàm à diffinitivis, quàm ab incidentibus, etiàm si talia forent, quæ per diffinitivam reparari non possent, & videndi *Fontanell. decis.* 26. *lib.* 1. *de Franch. decis.* 408. *&* 637. quam decis. impugnat cum distinctione *Pras. Merlin. tom.* 1. *controv. forens. cap.* 15. Nullitatem verò provenientem ex defectu jurisdictionis admitti, judicatum tradit *R. Rov. in sollemn. decis.*81.

102 Sed non illepidè quæritur, nùm, suspecto patre, filius in causa intervenire possit; Accidit articulus trutinandus in suspicione allegata in personam D. Consiliarii D. Didaci de Soria Morales, etenim, cum mediante rescripto S.E. sub die 18. Aprilis 1641. fuisset demandatum, quod peritissimus vir, & omni ævo laudandus, Dom. Consil. D. Didacus Soria ejus pater non interveniret in causis D. Benedictæ Pinellæ Principissæ Hyeracij, assumpto ad munus Consiliarii dicto D. Didaco, nomine, & factis dignissimo ejus filio, & in eadem Aula, Principissa institit in S.C. declarari illum notoriè suspectum, & *referente Dom. Consiliario Aloysio Gambon*, sub die 13. Aprilis 1654. fuit provisum, *quod viso rescripto S. E. expedito sub die* 18. *Aprelis* 1641. *non interveniat Consil. D. Didacus de Soria Morales in causa in suspicione contenta*. Cum enim pater, & filius una, eademquè sint persona, & pares dicantur, *Bald. in auth. naturalis, num.*2. *C. de naturalibus liberis*, *Surd. de aliment. tit.*1. *q.*49. *n.*9. iniuria, qua ex recusatione pater affectus fuit, in filium transire videtur, cum certum sit, Judicem ex recusatione injuria affici, ad *text. in l. litigatores, ff. de receptis arbitris*, *Farinac. de testibus*, *q.*6. *num.* 133. *R. Rovit. super cit. prag.* 1. *num.* 140. *Giurb. decis. Sicil.*48. *num.*2. *& decis.*54. *num.* 1. *Masull. ad Capyc. decis.* 138. *num.* 3. adeò ut pars actione injuriarum Judici allegato suspecto teneatur, *Carav. in hoc Ritu*, *num.* 24. quem laudat *Thor. par.* 2. *compend. decis. verbo*, *Compater*, *Testai alleg.*7. *num.*100. *&* 101. *& alleg.*9. *n.*76. *Baron. de effect. inimic. effect.*116. *n.*140.

Et àn pater, & filius simùl in eodem tribunali judicare possint, extricat *Reg. Sanfelic. decis.* 67. *num.*9. & filius sitnè suspectus in causa, in qua ejus pater in primo judicio jus dixerat, affirmativè *Papon. lib.* 7. *tit.*9. *arrest.*8. quem referunt, & sequuntur *Tepat. variar. jur. sentent. tit. de recusat. vers. An filius*, *Masull ad Capyc. decis.* 146. *num.* 7. *Lancellott. de attent. post recusat. num.* 50. *Ferd. Vasq. de success. creat. lib.*2. §.20. *par.*2. *requis. declar.* 29. *num.* 44. quos laudat *Mastrill. dec.* 151. *num.* 27. tradens sic decisum, *Ricc. collect.*1612.

103 Causas multas, ex quibus recusari potest Judex, congerunt *Franc. Marc. decis.*732. *par.*1. *Menoch. de arbitr. Judic. cas.* 152. *Aufrer. Lanfr. de Orian & de Laurent. in suis tract. de recusat. Marant. par.*4. *dist.*5. *num.*42. *& par.*6. *actu* 2. *à nu.* 24. *Avus meus ad Capyc. decis.* 138. *Bertach. in tract. de Episcopo*, *par.* 4. *lib.* 4. *q.* 11. *Card. Alex.* septuaginta memorat causas, *in cap. postremò*, *de appellat. Speculat. in tit. de Judic. delegat.* §. *superest videre*, *Menoch. de arbitr. Judic. cas.*152. *Fivizan. decis.*28. *par.*2. *num.*114. *Carol. de Grass. in tract. de except. except.* 24. *Farinac. in frag. crimin. par.*2. *num.*685. *Petrus Nundez de Avendano de exequt. mandat. Reg. Hispan. par.*2. *cap.* 23. *num.*7. *Ripa observ.*197. *Matth. Apicell. qui integr. tract. de suspic. offic. post tract. de entamine pauperum fecit*, ubi *Maurit. Apicell. Petr. Fontanell. decis.*11. *Giurb. decis.*21. *num.*11 *Ricc. collect.*83. *Rebuff. ad Regias Constit. tom.*3. *tract. recusat. art.* 14. *Ant. de Ripoll. variar. resol. cap.* 2. *de recusat. omn. Judic. fol. mihi* 65. *Consil. Theodor. allegat.* 87. *num.*4. *Muscatell. in prax. par.* 5. *Glos. Suspectum*, *num.*8. *Gallup. in prax. par.* 1. *cap.* 4. *Fragos. de Regim Reipubl. tom.*1. *par.*1. *lib.*5. *disp.*12. *n.*214. *Cavalcan.* optimè, & omnium succinctiùs, *dec. Fivis.* 28. *p.* 2. octuagenas quatuor indicans causas, quas rescribit *Novar. in prag.*15. *collect.*6. *n.*46, *de suspic. offic.*

104 Illæ tamèn quotquot sint, ad duo principia principalia reducuntur, ex quibus cæteræ pullulant, ad AMOREM, scilicèt, & ODIUM, ut optimè notat *Dom. Consil. Scipio Theodor. alleg.* 87. *n.*4. quem laudat *Gallupp. cit. loco.*

105 Sub primo complectuntur, nempè proprium interesse causa enim est suspicionis, in quo nemo

potest

poteſt eſſe Judex ; ad *text. in l.unica , Cod.nequis*
in ſua cauſa judicet , l. qui juriſdictioni , ff. de ju-
riſd. omn. Judic. quos *text.* exornant *Viv. deciſ.*
223. Hyppol. ſing. 405. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 87.
Conſ. de Xarto ad cap. R. Sardin. lib.1.tit.1.de Par-
lamen. cap.1. n.39. & prò regula ſtatuunt *Soccin.*
regul.243. Felin. in cap. cum veniſſent in fin.de Ju-
106 *dic. Chriſtin. deciſ. Belgic.152. vol.2.* etiàm par-
te conſentiente , *Capyc. deciſ.124. num.1.* vèl non
opponente , *Dec. in cap. non veniſſet , num.45. de*
Judic. Gallupp. in prax. S.C. par.1. cap.4. num.14.
quibus contradicit *Jaſon.* doctrina *in l.patre furio-*
ſo , ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. jur. quod ſen-
tentia lata in cauſa propria ſubſiſtat , ſi de ejus in-
validitate non opponatur, quia de re *Viv.deciſ.222.*
cum nemo ſibi ipſi imperare, vel prohibere valeat,
Surd. deciſ.50. num.8. & rem ſuam occupare ne-
mini liceat , *l.ſi quis in tantam , C. unde vi , l.Ju-*
lian. ff. de Jud. Farinac. latè *in tract. de furt. q.*
175. à par.1.ad par.11. & pactum quod poſſit pro-
pria authoritate capi, an ſit validum, & poſſit pra-
cticari , indicat , poſt alios , *Reg. Sanfelic. in praxi*
Judic. ſect.27.num.35. Legatarius nequit ſub pœ-
na legati amiſſionis legatum capere , *l. non dubiū,*
C. de legatis, Tuſc. concl.151. lit.L. Menoch.de adi-
piſcenda poſſeſſione , remed.2. Diaz regul.407. Clar.
§. teſtamentum , q. 68. Creditori propria authori-
tate pecuniam ſibi debitam exigere haud licet , *l.*
extat , ff. quod met.cauſa , l.creditorem , ff. ad l.
Jul. de vi privat. Gabriel concl. 1. ex num. 38. de
acquir. poſſeſs. Menoch. de recuper. poſſeſs. remed. 5.
& latè *Novar. add. grav.17. & quæſt.forenſ. to. 2.*
q. 75. ubi illum extricat articulum , ſi proprieta-
rius , finito uſufructu, in poſſeſſionem ipſius pro-
pria authoritate ſe ponere poſſit.
107 Baro non poteſt propria authoritate percipere
adiutoria à Vaſſallis , ſed debet agere coram Su-
periore , *Afflict. deciſ.136. Gramm. deciſ.88. Avus*
meus ad Capyc. deciſ.137.num.2. quem laudat *No-*
var. de gravamin. Vaſſall. tom.2. grav. 17. num.2.
Montan. in tract. de Regalibus , §. extraordinaria
collatio ad feliciſſimam , &c. num. 5. in fin. pag.
121. Dan. ad Gramm. dec.88.ex num.34. Verùm
prò introitibus Baronalibus valet ſibimet judica-
re , ſubditos in vinculis coniiciendo abſq; citatio-
ne , *Bal. in l.1. num.31.C. unde vi , Avus meus ad*
Capyc. deciſ.124. num.1. in nov. Novar. add.tract.
to.2. gravam. 117. & ſervari indiſtinctè in Catha-
lonia , ſcribit *Ripoll. jur. reſol. cap.2.de ſuſpic.omn.*
Judic.n.197.
108 Delinquens inſupèr in Terra Baronis contrà
ipſum Baronem ab eo, & ejus Capitaneo mulctari
non poteſt , ſed ſolùm detineri , & ad ſuperiorem
remitti , notat *Conſil. Carleval diſp.Jur. lib.1.tit.1.*
diſput.219. quæſt.7. ſect.1. num.785. & 787. alle-
gans poſt alios *Avum meum ad Capyc. cit. deciſ.*
124. Taſſon de anteſ. verſ.3. obſer.4. num.37.Capi-
blanc. de Baron. prag.16. ex num. 76. Cancer. var.
reſol. par.3. cap.13. num. 197. Amend. ad Franch.
deciſ.274. num.1. & extricat *Reg. Sanfel. deciſ.63.*
109 *lib.1. & deciſ.244. tom.2.* Quidue in delictis no-
toriis , ut puta in iniuria illata jus exercenti, *Gra-*
tian. diſcept. forenſ. tom.2. cap. 284. Segura in di-
rector. Judic. Eccleſiaſt. 2. par. cap.6. num.2. Petr.
Greg. lib.2. de Repub. cap.6. num.20. Decian.tract.
criminal. lib.4. cap.42. Farinac. in prax. q.17.num.
45. Caball. reſol. crim. caſ. 128. num. 1. Carleval
add. loco num. 798. Thor. in compend. deciſ. Cur.
Archiepiſc.Neap.tom.2. verbo, Suſpicio. Executores
110 quando ipſi poſſint exequi pro eorum ſalario,
extricavimus *in Ritu 42. n.2.tom.1.*
111 Hinc Princeps in cauſa propria quamvìs Ju-
dex eſſe poſſit , nedùm in Civili , ſed in Criminali
etiam , *Salicet.* & cæteri *in d. l. unic. Abb. & Fe-*
lin. in cap. cum veniſſent , de Judic. honeſtius , &
conſultius faceret , alteri delegando, *Mart.laudat.*
in tract. de Princip. q. 108. Borrell. ad Belliig. in
Specul. Princ. rub. 44. Corrad. in templ. Judic. lib.
1. cap. 1. de Imperatore , verſ. Judicans in cauſa
propria , Mart.add.tit.de recuſat. quidue in feuda-
libus , *Ardizon. in ſum. cap.138. Iſern. in cap. Im-*
perialem , §. præterea ſi inter duos, n.84. de probib.
feud.alien.per Federic.
112 Epiſcopus verò an valeat cognoſcere cauſam
ſuæ Eccleſiæ , inquirit *Jo; Mar. Bellet. diſquiſit.*
Cleric. par.1. de exempt. cleric. à ſtatut. ſecul. §.1.
ex n.34.
113 Juxtè propterea recuſatur Judex Gubernator
alicujus loci pii in cauſa ejuſdem loci , pro quo,
nec teſtimonium ferre poteſt , *Farinac. de teſtib.q.*
60. num.263. & 264. authoritate *Campagn. in eod.*
tract. regul.79. verſ. Aeconomus , addo *Innoc. in c.*
I. & A. de re Judic. & Bald. in margarit. in ver-
bo , Teſtis repellitur à teſtimonio.
114 Hi namq; Gubernatores Eccleſiarum vocan-
tur à Jure (ECONOMI) *l.jubemus 15. C. de Sa-*
croſ. Eccleſ. ibi , *Nullo Aeconomo , cui res Eccleſia-*
ſtica gubernanda mandatur . Æconomus autem
vocatur defenſor Eccleſiæ , *l. omnes , § præterea.*
C. de Epiſc. & Cler. ibi , *Non aliàs quam Eccleſiæ*
proprios defenſores , ſeù quos Aeconomos appellant,
& *in §. ſeq.* incipit , *In hac autem* , hæc notantur
verba , *ſeù certè Aeconomi , aut Eccleſiæ defenſo-*
res , eſſent itaquè Gubernatores , Judices , & de-
115 fenſores , quin iſtimet Gubernatores , Tutores
ſunt , & Curatores locorum . qui ſunt ſub eorum
gubernio ; ad *text. in clem. quia contingit , §. ut*
autem , verſ. illi etiam , de relig. domi , ibi , *Illi*
etiam , quibus dictorum locorum gubernatio , ſeù
adminiſtratio committitur ad inſtar tutorum , &
Curatorum , &c. ſequitur hoc ibi *Vital. num. 65.*
& Imol. col.1. num.7. Paul. de Caſtr. in l. orphano-
trophos , C. de Sacroſan. Eccleſ.Bal.conſ.167 factum
ſuper quo , per totum, ſignantèr *in fine , verſ.iſtud*
Hoſpitale , lib.4. Roman. conſ.389. num.3.verſ.nec
refragatur , ubi *Apoſtill. in verſ. temperamus*, dat
concordantes , optimè *Abb. conſ. 104. in fin. verſ.*
Venio ad tertium , lib.1. Soccin. conſ.181. viſis , n.
1. & conſ.213. n.2. lib. 2. & Grat. diſcept.forenſ.
tom.3.cap.522.n.16.
Tutor autèm in cauſa pupilli eſt ſuſpectus,quia
negotia illius dicuntur propria , ut idem *Gratian.*
tom.2. diſcep. cap.214. num.4. Immò poſſe recuſa-
ri , etiam in lite tempore illius gubernii mota,vel
agitata , quæ deindè , expleto gubernio, foret ter-
minanda , ſuperioribus diebus , reſpondi , fretus
S.C. determinatione in ſuſpicione allata pro parte
Ill. Principis Melphiæ , in perſonam DD. Conſi-
liariorum Thomæ de Aquino, & Jo.Baptiſtæ Mu-
ſettola , cum Venerabili Eccleſia Sanctæ Mariæ
Refugii hujus Civitatis , ſub die 20. Septembris
1651. *referente D. Conſil. Jo. Baptiſta Jovino.*

116 Litigans insupèr eum aliqua Universitate justè recusat Judicem Civem illius, & determinavit S. C. *referente Dom. Consil. Aloysio Gamboa*, sub die 6. Februarii 1653. in personam Domini Consiliarii Joannis Mariæ Campana, instantibus Comite Francisco Ferdinando, & Ignatio Galasso, in causa cum Civitate Luceriæ, cujus erat Civis dictus Joannes Maria, qui erat etiam cognatus carnalis Philippi Siliceo, unius ex Electis dictæ Civitatis, penès *Secretarium*.

117 Judex subditus Adversarij removetur, etiàm si sit solus suffraganeus, *Aufrer. de recusat. nu.* 13.

118 14. *&* 22. vel etiam si adversarius sit Vassallus Judicis, ut idem tradit *num.* 20. *Reg. Galeot, lib.* 1. *controv.* 39. *nu.* 17. *&* 18. *& controv.* 60. *num.* 63. hinc è Coll. Conf. manavit decretum sub die 20. Novembr. 1648. *Quod non interveniat Ill. Marchio S. Sebastiani Reg. Antonius Caracciolus in taxatione quantitatis debitæ per prædictam Universitatem pro Regio servitio*, teste *Reg. Jo: Franc. Sanfelic. in incremento ad prax. judic. ad sect.* 40. *num.* 11. *pag. mihi* 269

119 Suspicionem prætereà obstare Judici habenti litem coram illo officiali, cum quo quis litigat, decisum tradit, tribus classibus S. C. junctis, *Novar. in pragm.* 15. *collect.* 6. *sub num.* 44. *vers. Necnon, de suspic. official.* & firmant *Aufrer. de recusat. art.* 9. *in* 33. *caus. Rebuff. eod. tit. de recusat. art.* 9. *nu.* 34. *Reg. Capyc. Latr. decis.* 85. subnectens *Hostiens. in summa, tit. de recus. Jud. deleg. num.* 3. vocare tales Judices taxionarios, hoc est, quod inter ipsos jam sit taxatum, & conventum, qualitèr unus in causa alterius sit judicaturus, quasi inter se dicant, *bona me la fai, che bona te la faccio, Reg. Sanfelic. dec.* 81. *num.* 4. *Maynard. decis. Tholos.* 89. *part.* 1. *Christin. decis. Cur. Belgic.* 149. *volum.* 2. *Jo: Baptista Spada cons.* 197. *num.* 5. *lib.* 2.

Etiam si his sit ejus generi, ut decisum fuit S. C. sub die 12. Aprilis 1660. referente Dom. Consiliario Antonio Capiblanco, in suspicione allegata per Principem Hyeracij, in personam Dom. Consiliarij Honufrij de Palma in causa cum D. Consiliario D. Antonio Navarrette, Marchione Laterțiæ, Viro omni virtutum genere ornatissimo, ex quo idem D. Antonius erat Commissarius causæ inter Ducem Montis Negri generum dicti Consiliar. de Palma, contra hæredes D. Caroli Caracciolo de Sancto Eramo: Ideoque cum tractaretur causa in S. C. inter Marchionem Castriveteris, & Lucretiam de Summa, fuit remotus ab ea uti suspectus D. Consil. Orcficius, quia ejus gener contractum emptionis annuorum introituum fecerat cum dicto Marchione, teste *Thor. par.* 3. *compend. sect.* 3. *verbo, Suspicio Judicis an militet, pag.* 309. nàm etiam causa, in qua quis habet interesse secuudarium, vel in consequentiam potest dici causa propria ipsius, ex *Glos. in l. omnibus, verbo, in re propria, C. de testibus, R. Capyc. Latr. dec.* 12. *n.* 9.

120 Hinc est, ut si Judex tamquam privatus haberet aliam causam, in qua idem juris articulus esset decidendus, de quo coram ipso ageretur, quamvis causæ essent non tantùm separatæ, sed omninò diversæ, adhùc possit removeri, ut suspectus, à ferendo judicio, quod præsumatur, ita illum in ea re prolaturum sententiam, prout in sua causa proferendam fore, exoptaret, ut deciditur in *cap. causam quæ, il* 2. *de judic.* quod tanquam mirabile notavit *Glos. ibid.* dum inquit, *Et ità videtur*,

121 *quod Judex, qui habet consimilem causam causæ sibi commissæ possit recusari, quod est mirabile, ut ex eo nascatur suspicio*, quam *Glos.* communiter, ibi *DD.* sequuntur, ut tradit *Maranta par.* 7. *rub. & quandoque appellatur, actu* 2. *principali, num.* 46. adeòut arbitrio Judicis relinquendum, quænam in hac materia dicatur causa consimilis, docent *Innocent. Hostiens. Jo: Andr. Abb. & alii, in d. cap. causam, & Ant. de Butrio* relatus per *Abb. ibid. num.* 2. qui indicat, tùnc dici causam similem, quando ex decisioine unius causæ, concluditur ad decisionem alterius. Nec obstare, ait, *n.* 3. quod Judex alterius causæ possit diversimodè decernere nec teneatur sequi alterius causæ Judicium, *nā fateor*, inquit, *quod Judex non movebitur ex sententia istius, sed nihilominùs ipse redditur suspectus in judicando quia affectionem habet ad aliam partem, quam putat æquam, & ideò removeri debet*. Quod adeò verùm est, ut etiàm si Judex uti Advocatus defenderet aliam causam, in qua idem juris articulus esset determinandus, adhùc recusari possit, tamquam suspectus, ut decisum in causa suspicionis in personam Reg. Consil. Vincentij Mastrilli, testatur *Dom. Praes. de Franch. decis.* 87. *in fine*, quamvìs secùs esset, si causa, in qua patrocinium præstitit terminata fuisset, quia præsumitur cessare affectionem, cum possit sententiam mutare, ut refert idem *Præs. de Franch. ibid. nu.* 18. *& D. Consil. Theod. alleg.* 87.

122 In hoc verò suspicionis capite cautè, maximaquè cum circumspectione (prout, & in aliis) procedendum esse monemus; undè cum ex parte Ducis Alexani fuisset recusatus Reg. tùnc Consil. D. Franciscus Antonius Musettula, in causa cum D. Anna Guarino, & D. Antonio Miroballo conjugibus, uti compater prædicti D. Miroballi, fuit demeè recusatus D. Conf. D. Blasius de Boliaga, unus ex Judicibus in causa recusationis, eo colore, quod præfatus Dom. Consiliarius Boliaga habebat litigium super revocatione cujusdam donationis coram Domino Consiliario Miroballo, proptereà D. Boliaga non posse esse Judicem in causa, in qua sui Judicis versabatur interesse, dicebat Dux, & decreto S. C. junctis duabus aulis, referente Dom. tunc Consil. nùnc dignissimo Fisci Patrono in supremo Italiæ Senatu *D. D. Andrea de la Torre*, (Viro omni eruditione refertissimo, atque eximiarum virtutum prærogativa conspicuo, quē ad eam supremam dignitatem brevi equidem perventurum spero, quam diù meruit) provisum fuit, *Quod reiiciantur capita suspicionis*, sub die 12. Augusti 1655. penès Secret.

123 Consanguinitas insupèr, proptèr præsumptam affectionem ad res consanguinei, Judicem suspectum reddit, *argum. text. in l. humanitatis, C. de excusat. tutor. cap. absens*, 2. *qu.* 8. *Franc. Marc. decis.* 723. *num.* 3. *par.* 1. *Fontanell. decis. Cathal.* 11. *num.* 4. *to.* 1. *Milan. decis.* 16. *lib.* 1. *Mastrill. decis.* 26. *par.* 1. *Graff. except.* 24. *num.* 45. *Farinac. in fragm. par.* 2. *à num.* 83.

Etiam si Judex sit Advocati litem, & causam potrocinantis, eunjunctus, *Sess. decis. Aragon.* 226. *tom.* 2. *& decis.* 414. *num.* 3. *tom.* 4. *Muta post Reg. de Ponte cons.* 14. *in prag.* 511. *tit. de recusat. Judic.*

*dic. ſub num.*61. (quamvis alii, relati per *Portales ad Molin. §.Advocatus, ex nu.*83. contrarium ſimpliciter ſentiant.) Et in Regno noſtro extenditur uſque ad tertium gradum incluſivè, tàm conſanguinitatis, quàm affinitatis, reſpectu conjunctionis cum Advocato, vigore *Reg.Prag.*23. *§.*3. *de offic. S.R.C.* & alterius 5. *§.*4. *de numer. offic.* contrà ſcripta à *Reg.Revert. in decif.* 153. quod Judici liceret intervenire, in qua ejus uxoris nepos patrocinaretur, *Reg. Rovit. in cit. prag.* 23. *&* *Reg. de Marinis lib.*2. *quotid. reſol. cap.*9. *nu.* 6. & *ad Revert. cit. decif.* 153. *num* 2. quam ſuſpicionem allegari à parte, neceſſe eſt, quæ nolit Judicis conſanguinei, vel affinis Advocati pro Adverſario interventum, nàm ſi ſuum præſtat conſenſum, vel non cotradicat, intervenire, haùd prohibetur, ut determinatum fuit in anno 1559. & advertit *Reg. Tap.decif.S.C.* 40. *nu.*34. Removetur Judex, ſi filius, vel conjuncti non ſint Advocati in ea cauſa, ſed in alijs cauſis, ex gratia huic Civitati elargita in anno 1583. *cap.*3. *in privil. &* *cap. Neapol.pag.* 173. *at.* regiſtrata *in pragm.* 7. *de ſuſpic. offic.* nec hic articulùs determinatus fuit in cauſa ſuſpicionis allegatæ a Serio, & Jo: Franciſco Brancaſi in perſonam Dom. Conſil. Marcelli Marciani, ex quo D.Jo:Franciſcus, deindè digniſſimus Regens Regiæ Cancellariæ erat Advocatus ordinarius Octavij Serra, quamvis, non in illa cauſa, coram ejus patre, ſiquidem non alitèr fuit in illo themata deciſum, quod interveniat, ut cenſet, & refert *Thor. p.*3. *comp.decif.ſect.*3. *verbo, Suſpectus Judex pag.*306. Sed quod non recipiantur capita, uti propoſita extrà terminum a *Reg.pragm.* praeſcriptum, & non manavit decretum prædictum, M.C.V. referente in S.C. ut idemmet *Thor.* innuit *in fin.* ſed relatore *Dom.Conſil.Joſepho Brancaleone*, cum interventu adjunctorum, ſub die 25. Octobris 1628. ut ex actis originalibus, penès mag. Secret. S. C. percepi.

Verùm, notandum puto, quod ſingularitèr docet *Reg. de Ponte in conſ.*141. *num.*12. *to.*2. quod quando ageretur de cauſa conjunctæ perſonæ cum Advocato Judicis conſanguineo, quæ conjuncta perſona eſſet nobilis, & magnæ æſtimationis, & de ea, tàm Advocatus, quam Judex poſſent gloriari, tùnc ſuſpicio in advocato extendatur uſque ad decimum gradum, & ultra.

Sic, & Actuarij actitare prohibentur in cauſis conjunctorum uſque ad quartum gradum, per *pragm.* 3. *de Actuar.* de qua meminit *Dom. Proſp. Petr. Auus ment ad Capyc. decif.* 146. *num.* 1. *in fine.*

124 Quod etiam procedere, ſi Judex ſe conjunctum exiſtimet, licèt re vera non ſit, deciſum in cauſa Ducis Ricciæ, cùm Duce S. Gemini de familia Urſinorum, in perſonam Præſidentis Urſini, tanquam de memorata familia, teſtatur *Reg.Sanfelic. decif.* 224. *tom.* 2. quem refert *Thor. in ſuppl. dec.verb.Suſpectus.*

Sic etiam affinis redditur ſuſpectus, ex *c.quamvis, ubi Gloſ.verbo Affinitas, de procur. in* 6. *Farinac. de teſtib. qu.* 54. *num.* 47. *Marant. in ſpecul. verſ. Et quando appellatur, nu.* 29. *Cappell. Tholoſ. decif.* 47. *de Franch. decif.* 719. *Milan. decif.* 16. *num.*2. *lib.* 1. *& Dom. Reg. Capyc. Latr. decif.* 81. *par.*1. ambo affirmantes, Judici ex cauſa affinitatis recuſato non licere intervenire in cauſa, quamvis cauſa ſuſpicionis, & ſic affinitatis, ceſſaret ob diſſolutionem matrimonij abſque filijs effectu tamèn conſummato, inſequuntur *Fontanell. dec.*11. *num.*26. *& dec.*13. *lib.*1. *Gallupp. in prax.S.C.p.*1. *cap.*3. *nu* 9. & ita eſſe intelligendum, *Reg.Rovit.in pragm.* 1. *nu.* 30. *de ſuſpic. offic.* notat *Giuzar. ad memor. decif. Capyc.Latr.*81. *num.*8.

Sed àn ſuſpicio locum habeat in ſecundo genere affinitatis magna eſt DD. altercatio; & vera eſt opinio affirmativa, prout ſic deciſum, junctis omnibus Tribunalibus. refert *Rom. Reg. Rovit. in d. pragm.*1. *num.* 17. *ad* 34. & noviſſimè determinat *Gallupp. dict. par.*1. *cap* 4. *nu.*32. de qua *decif.*meminit *Thor. par.*2.*compend.verbo,Suſpicio officialis*, & hanc eſſe indubitatam ſententiam, audivi à D. Andrea Marchello Præſide S. C. in Aula Dom. Conſil. Vargas die 11. Auguſti 1645.

125 Enarrata reſtringimus, quando Judex utrique parti eſſet in eodem gradu conjunctus, vel affinis, nam non redditur ſuſpectus, ut poſt multos *Reg. Rovit. d.pragm.*1. *num.*1. *num.* 12. *Reg. de Ponte conſ.*30. *num.*15. *D.Ferdinandus Matute diſquiſ. legal. forenſ.* 18. *num.* etiam 18. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 101. *num.* 10. *Muta ſuper pragm. tit. de recuſat. num.* 21. & alii apud *Giurb. obſerv.*81. *P.Fragoſ. de regim. reipubl. to.*1. *part.*1. *lib.*5. *diſp.*12. *ſub num.*214. *Conſt.Sicul.conſ.* 85. *num.*39. *Thor. ſupplem decif. verb. Judex*, & refert *Sanfelic. dec.*83. *nu.*22.

126 Quod non procedere credimus, ſi Judex magis amaret unam, quam aliam partem; *Gloſ. & DD. in cap.poſtremò, de appellat. Dec. in l.qui Juriſdictioni, nu.*17. *verſ. Et dato quod ſit, ff. de jur ſdict. omn. Judic. Ripoll. d. cap.* 2. *nu.* 173. *Farinac. in fragm. num.*884. & ſic deciſum in S.C. tradit *Reg. Sanfelic. cit. decif.*83. *num.*22. quem laudat *Thor. in ſupplem. decif. verbo Judex recuſari, Menoch. de arbitr. Judic. caſ.* 152. *num.*8. *lib.* 2. *Gallupp. d. cap.*4. *nu.*30.

Hinc D.Benedictus Emanuel, D. Andr.Muſcara, & D.Stephanus Longobardo, Advocati inſignes, in allegatione reſcripta a *Baronio poſt tract. de eff. ſtib. inimicitiæ, pag.*265. ſcripſere, Spect. de Agliata Judici primarum appellationum Civitatis Panormi non licere intervenire, uti conſanguineo D. Franciſcæ de Septimo, in cauſa inter ipſam vertente, & Monaſterium Sanctæ Claræ, ex perſonis ſororum Stephaniæ, & Claræ de Vigintimillijs monialium in eodem gradu conſanguinitatis dicto Judici conjunctarum, ceſſante eadem qualitate affectionis in Monaſterio, & idem *Baron. pag.*268. *rt. & pag.* 269. contrarias allegationes etiam adducit.

127 Viros etiam duarum ſororum conſobrinarum inter ſe affines eſſe, & juſtam militare recuſationis cauſam, deciſum tradit *Reg. Sanfel. decif.*254. *nu.*1. *par.*2. *Phæb. dec.*66. *nu.*15. quos laudat *Marius Giurba obſerv.*68. *nu.* 19. quibus repugnare videntur *tex. in cap.quod ſuper his, de conſang. & affin.* & quæ ſcribunt *Viv. decif.* 400. *num.* 12. *& Ripoll. cit. cap.*2. *nu.*263.

128 Sed àn Judex recuſari poſſit in cauſa Eccleſiæ, cujus Theſaurarius ſeù Rector conſanguineus eſt Judicis, quamvis in ea lite de proprio intereſſe non agatur, ſed officij ratione. Affirmativè ſcribit

Ginrba mem. observ. 68. ex Aufr. de recusat. n.8. Intriel. lib.3. sing.80. num.61. At negativè servari in Cathalunia testatur *Fontanell. decis.15. n.19. lib.1.* & ante ipsum *decisionem* compilavit *Reg. Rovit.80.* quem laudat *Thor. par.3. compend. dec.sect. 2. verbo, Concernens,* & firmavit *Apicell. in tit. de suspic. official. num. 79. & 90. vers. Quod si Judex est,* insequitur *Reg. de Marinis lib.2. quotid. resol. cap.114. num.3. & 4. & ad Revert.decis.153.n.3.* id quod *Jo: Christophor. Snelvas centur. 1. cons. 23.* non procedere sibi credit, si non agatur de materia pecuniaria, sed de præeminentia tantùm, decisumq; pro Prælato subnecti; Verùm nostrum S.C. in causa remissionis Clerici Fabritij Buccierij Cusentini, petitæ ab Archiepiscopo Cusentiæ ad ejus Curiam Archiepiscopalem, decrevit, *quod Consiliarius Piccolelli non interveniat,* uti consanguineus Archiepiscopi, sub die 7. Aprilis 1631. penès eundem Secretarium. Et àn Vicarius Generalis Canonicus recusari possit, si coram eo agatur de causa Capituli, affirmativè tradit *Ripoll. jur. resol. cap.2. de recusat. omn. judic. num.2.*

Hisquè concinit notabilis *decisio R. de Ponte 30.* quod lis inter aliquos de præcedentia, ratione majoris, vel minoris dignitatis in officio, præbeat justam causam, se ad invicem recusandi in alijs causis, quem insequitur *Thor. par. 1. comp. decis. verbo, Suspectus Judex àn recusari, Reg. Rovit. in peagm.1. sub nu.21. de suspic. offic. & Jud. Franc. Mar. Prat. lib.3. discept. forens. cap.52. nu.15. & 16. àc in suo Nicandro nu.32.*

729 Hinc prolata sententia a Collaterali Consilio sub die 29. Januarij 1629. referente Dom. Regente Carolo de Tapia Marchione Belmontis, cum interventu D.D. Præsidentium R.C. Didaci de Salinas, & Pompei Battaglino adjunctorum, qua fuit provisum, *Quod, visis litteris Suæ Catholicæ Majestatis, datis sub diebus 27. Junij 1627. & 22. Decembr. ejusdem anni, quod Regio Consiliario Alphonso de Vargas restituatur locus, in quo sedebat in S.C. antequàm contrà ipsum promulgaretur sententia visitationis, ità quod prædictus Regius Consiliarius præcedat, tàm in sedendo in S.C. quàm in omnibus aliis locis, & actibus omnes alios Regios Consiliarios, creatos post diem 2. Octobris 1610. in quo fuit per S.C. M. electus in Regium Consiliarium* penès Lombardum. Didacus Valera sententiæ non acquievit, undè prædictus Alphonsus Vargas Dux Cagnani illum allegavit suspectum in omnibus ejus causis, & sub die 18. Mai referente Dom. tùnc Consiliario Regente Antonio Miroballo, cum interventu D. Reg. D. Benedicti Trelles Marchionis Toralvæ, tùnc similitèr Regii Consiliarij, & Dom. Consil. Jo: Baptista Jovini adjunctorum, è S. C. manavit decretum: *Quod Mag. & Circumspect. Reg. Cons. Didacus Varela Præsidens S. C. non interveniat in causis Ill. Ducis Cagnani, nec itiam in delegando, & eodem modo, nec etiam interveniat Ill. Dux Cagnani in causis dicti Mag. & Circumsp. Cons. Varela,* penès de Mercati Secr.

130 Minimè verò licere tutori recusare Judicem, qui est suus inimicus, nè in judicando interveniat in causa sui pupilli, scripsit *Reg. de Marinis add. cap.114.* meminitque *in memor. observ. 153. nu.3. ad Reg. Reverter,* cum nullum in ea interesse tutoris consideretur, sed utile, & damnum sit pupilli.

131 Sed in causa propria dicebam, non posse intervenire Regium tùnc Consiliarium nùnc Præsidentem R.C. D. Jo: Baptistam Amendola, in causis Dom. D. Vincentij Petra Patris mei, eo quod multis annis, uti tutor D. Theresiæ Petra ejus neptis litem habuerat, ut ex voluminoso processu, in banca nùnc Vincentij Caprilis, & quia affectavit velle intervenire coactus fuit, formitèr facto deposito, suspicionem proponere, & facta relatione

132 in S.C. à Domino Consil. Aloysio Gamboa, & cum eo votantibus D.D. Andrea Marchesio S.C. Præside, & RR. Consiliariis Alphonso Vargas Duce Cagnani Aulæ Decano, Jo: Baptista Jovino, & Thoma de Aquino adjuncto, sub die 11. Augusti 1645. fuit decretum, *Quod non interveniat,* penès eundem Secret. me adhùc puero existente, in propria causa patrocinante, & in contrarium D. D. Carolo Calà inter Advocatos tùnc Principe, nùnc Duce Diani, àc R. C. Præsidente, & Petro Caravita, deindè Regio Consiliario.

133 Negari enim minimè potest, quod Judex cum tutore inimicitiam, & odium contrahat, videns, quod ob ejus obstacula optatum finem consequi non valeat; Et indubitati est, quòd inimicus pupupilli, inimicus fit tutoris, *Castr. cons. 46. lib.1. Reg. Galeot. lib.1. controvers. 60. num.22.* & cum eo litigium habens, litigare videatur cum tutore, cum tutor idem sit, quod Dominus, *l. qui fundum §. si tutor, ff. pro empte,* & negotium pupilli tutoris dicatur *l. si pupilli, §. item quæritur, ff. de negot. gest. Decian. lib.5. resp. 20. in princ. Reg. Galeot. add. loco, num.9.* & procurator pupilli, dicatur procurator ipsius tutoris, *Castrens. mem. cons. 16. lib.1.*

134 Cognatio etiam spiritualis justa dijudicatur causa recusationis, non solùm in causa illius, cujus Judex est compater, sed, & in aliorum causis, in quibus cognationem spiritualem contrahi, statutum fuerit per *S.C. Trid. sess.32. cap.2. Marchesan. de commission. utriusque signaturæ, 2. par. cap. 5. num.33. Maynard. decis.89. par.1. Ricc. collect. decis.445. Aldobrandin. cons.85. Avendan. de exequend. mand. par.4. cap.23. num.7. vers. Itèm non solùm, & Fontanell. decis. Cathal.15. n.22. Christin. decis. Belg. 149. nu.5. lib.3. tit. 1. de judic. vol.2. Ripoll. variar. jur. resol. cap.2. de suspic. omn. judic. num.236.* & sic registratum habemus *in prag. 15. cap. 17. de suspic. offic. Thor. par.2. compend. decis. verbo, compater,* inquiens, àn possit esse Judex suspicionis sui compatris similitèr Judicis, idque parte tamèn adversa opponente, decisum notat *Rabedo decis.20. par. 1. Ripoll. mox cit. loco numer.31.*

135 Quod procedit, ut non solùm reddatur suspectus in causa ab eo baptizati, sed etiàm patris baptizati, sic decisum refert in Collat. Cons. *Reg. Sanfel. dec.83. num.21. par.1.* quem refert *Reg. de Marin. ad Reverter. dec.459. sub nu.1.* & determinatum similitèr recenset *Fontanell. decis.15. n.24.* prodit cognationem spiritualem cum patre reddere suspectum Judicem in causa filij, judicavit Coll. Cons. teste eodem *Reg. Sanfel. in prax. judic. sect. 22. sub nu.4.*

136 Cognatio enim spiritualis fortior est, quam carnalis, *Bald. in l. si quis alumnam, C. de nuptiis,*

cap.

cap. qui dormierit, *27.quæst.2*. Imò secundùm *Glos.*
in cap.Pistecium 30. *qu.* 3. plùs est diligendus pa-
137 ter spiritualis, quàm carnalis, & non minùs pu-
nitur, qui spiritualem, quàm qui carnalem patrem
occidit, *Barbat. in l.2. ff. de verb. signif.* Sic sicuti
138 instrumentum via Ritus à filio contrà patrem
liquidari non potest, *Franch. dec.162.* ità nèc po-
test liquidari contrà patrem spiritualem, ut con-
cludit *Reg.Donat. Ant.de Marin.quotid. resol.lib.1.*
cap.190. nu.5. post *Tiraquell.in repet. l.si unquam*
vers. susceperit liberos, num.28. de revocand. donat.
Pater spiritualis tenetur alimenta præstare filio
spirituali, *Surdl tract. de aliment. tit.1. qu.11.nu.*
3. de Marin. d. cap.190. nu.9.

Sic unus non potest esse testis pro alio, *Bald. in l.1. Cod.de accusation. & in l. parentes, Cod. de testibus.*

139 Sic deficientibus agnatis, & cognatis, jus querelandi competit pro homicidio commisso in personam filii spiritualis, & è contrà, *Bald. in l. 1. num. 36. C. qui accusar. non poss. Clar. in pract. quest.14. vers. Quæro, an compater, Cotta memor. verbo commater, Carav. in Ritu 385. num. 3. Decian. tract. crimin. par. 1. lib. 1. cap. 7. num. 11.* quos refert *Paschal. de patria potestate, par. 2. cap. 1. num. 78.* quidquid in contrarium dicant *Plaz. in pitb. delict. cap. 45. num. 11. Boer. decis. 233. num. 4.*

140 Sed àn recusetur Judex in causa sui confessarj inquirit plenè *Thorus* admittens, posse intervenire, *par. 1. comp. decis. verbo suspicio àn milis et Novar. in prag. 14. collect.4. de suspic. offic.* quibus contradicere videtur *Fontanell. decis. Cathalun.15. nu. 23. par. 1.*

141 An verò compater mariti intervenire possit in causa uxoris, in vicem pugnantes invenio Regij Collat. & Sacri Consilij judicatura.

142 Etenim in causa Marchionissæ Montagani, cum D. Hieronimo Casanata, qui suspectum allegavit Dominum Regentem Didacum Bernardum Zuiia, Præsidentem S. R. C. ex quo ejus uxor erat commater dictæ Marchionissæ, & susceperat ex Sacro fonte ejus filiam, sub die 15. Martij 1654. *referente Dom. Reg. D. Benedicto Trelles Marchione Toralui*, in Coll. Cons. decretum fuit *quod in causa prædicta interveniat*, suffragia præstantibus D. D. Regentibus Capycio Latro, Soto, Burgos, & Martinez, penès *Januarium de Amico a mandalis Scribam.*

Et cum Ill. D. Philibertus de Aragonia, ejusque uxor, Duces Alexani, in causa cum D.Anna Cuarini uxore D. R. D. Antonij Miroballi, recusassent Dominum Regentem, tùnc Regium Consiliarium Franciscum Antonium Muscettula (doctissimi, & integerrimi Dom. D. Michaelis, Judicis Mag. Cur. Vic. optimum Patrem,) uti compatrem dictorum conjugum, ostensa supplicatione eidem D. Muscettula, replicavit, se esse compatrem D. Miroballi, & non D. Annæ, & proposita formitèr suspicione, sub die 16. Septemb. 1655. *referente Domino Consiliario D. Antonio Navarretta*, fuit provisum, *quod capita suspicionum reiiciantur*, penès *Secret. S. C.* cujus scitum memor est, non explicando tamen cognomina, *Reg. de Marinis ad Reverter. decis.457. in fi. vers. Sed ego de anno*, Cognatio namque spiritualis egredi non potest personas contentas, & explicatas, *in cit. prag. 15. §. 17. & in S. C. Trid. in cit. sess. 24. cap. 2. de reform.* quod cognatio spiritualis contrahatur inter baptizatum, & baptizantem, ac patrem, & matrem baptisati, & proindè exclusa videtur persona viri tenentis, & è contrà, quàm doctrinam, & dispositionem sic omnes intelligere testatur *Sanchez de matrim.lib.7. disp. 54. nu. 11.* subnectens alios DD. & motum Pij V. sic explicantis. Sed his obstant, quæ notavimus nos *nu. 135.* & scripsit *Thor. in suppl. cop. decisio verbo, Suspicio fol. 623.* ob amorem, & unitatem, quam habet uxor, & filius, cum viro, & patre, qui una eademquè sunt persona, *§ atque*, ubi *Bar. num. 1. instit. de fiduc. tutel.* idem *Bart. in l. si quis duobus num. 2. Cod. de Impuberibus, & aliis substit.* & vir, & uxor sint duo in carne una *Genes. 2. cap. lex, 28. quæst. 2.* Itaùt *Abb. in cap. Martinus, num. 6. de cognat. spirit.* dixerit compaternitatem contractam per virum extendi ad ejus uxorem jam cognitam, Undè orta controversia inter D. Josephum Carrafa filium naturalem Ill. Ducis Mataluni, cum Ill. D. Antonia Caracciola Ducissa matre, & curatrice Ill. moderni Ducis, super solutione legati facti per Ducem patrem seniorem in beneficium dicti D. Josephi, introducta causa in S. C. in aula D. Cons. Jovini, fuit ipse allegatus suspectus, ex quo tam præfatus Dux mortuus, quàm dicta Ducissa ejus uxor curatix ejus filij cognationem spiritualem contraxerat cum dicto D. Jovino, filiam illius de batismo suscipiendo, & quamvis replicaretur inter modernum Ducem, cum quo lis agitabatur uti hærede ducis patris, & Dominum Jovinum, nullam spiritualem cognitionem contractam esse sed inter Ducem, & Ducissam, nèc de cognatione cum ipsa Ducissa contracta esse habendam rationem, quia ipsa curatrix in Judicio vocata fuit tamèn per S. C. in anno 1662. fuit provisum, *quod non interveniat*. Et huic sententiæ me subscribo, & decisiones adductæ fuerunt prolatæ ob lapsum termini ad proponendam suspicionem præfixi in sæpiùs *cit. pragm. 15. §. 6. de suspic. offic.* ut propterea in suspicione Reg. Muscettula per S. C. non aliter fuit provisum, quod interveniat, sed quod recipiantur capita.

143 Cumque sancita inter conjunctos vendicent quoquè locum in amicis, *Carol de Grassis de effect. Amic. num. 84. Surd. de aliment. tit. 6. q. 21. num. 4. Joseph Ludov. decis. Luc. 110. num. 12.* ex *Bar. in l. alimenta, §. 1. ff. de aliment. legat. Jas. in l. exigendi, num.4. & 8. de procur. Hyppol. singul. 351. Maur. de fidejuss. par. 2. princ. sect. 7. cap. 22. num. 23. Carav. in Ritu 160. nu. 9 Præs. Merlin. controv. forens. cent. 2. cap. 17. n.12. Ricc. in prax. Eccles. decis. 666. Golin. de Procur. p. 2. cap. 5. nu. 12.*

Quin, *Seneca* Redargueus quemdam plan-
gentem alium, epist. 103. *Quid faceres*, inquit,
si amicum perderes, ex quo preciculum incertæ
144 *spei sic plangis*. Meritò si Judex sit nimis fami-
liaris unius ex partibus, poterit recusari, *Bart.*
in l. sciendum, §. 1. & ibi *Jas. num. 7. ff. qui*
satisd. cog. Alex. in l. apertissimi, C. de Judic. Paul. de Castr. in l. liberi, ff. de inoff. testam. Purpur. cons. 595. num. 77. Osasc. decis. 15. num. 8. Grat.

cons.

conf. 134. *num.* 5. *lib.* 3. *Menoch. de arbitr. casu* 132. *num.* 3. *Reg. de Marin. ad Revert. decis.* 458. *num.* 1. *Marant. in spec. p.* 6. *actu* 2. *princ. num.* 28. *Reg. Rovit. cons.* 8. *num.* 6. *Tiraq. de pæn. temper. caus.* 21. *num.* 5. *& caus. num.* 2. *Rebuff. de recusat. Glos. unic. art.* 9. *num.* 26. *Fragos. add. disp.* 12. *sub num.* 214. *Larrea decis.* 48. *num.* 3. *Caroc. ad leg. recop. cap.* 9. *nu.* 179. *Morla in emporio Jur. tit. de jurisdict. in princ. num.* 201. *Giurba obser.* 68. *num.* 20. *lib.* 1. *de Ponte de potest. Proreg. tit.* 3. *§.* 6. *num.* 1. *de Grass. de except. except.* 24. *num.* 60. *Fontanell. decis. Cathal.* 15. *num.* 3. *Rippoll. cit. cap.* 2. *num.* 266. *Jo. Baptist. Spada cons.* 197. *num.* 15. *tom.* 3. *Gerard. Maynard. decis.* 82. *lib.* 1. *de Grass. in add. trac. de effect. amic. num.* 63. *Reg. Capyc. Latr. decis.* 122. *num.* 10 *tom.* 2. quod nota ad ornatum *Text. in l. lata culpa* , *§. amicos* , *ff. de verbo signif.* maximè cum in conflictu opinionum communium, liceat ipsi judici in gratiam amici votum proferre, *Rota in antiq. tit. de rescript decis.* 775. *aliàs* 35. *Tiraq. de nobil. cap.* 17. *opp.* 1. *Menoch. de retin. post. remed.* 3. *num.* 766. *& de arbitr. Judic. cas.* 339. *nu.* 19. *Cevall.* latè *commun. contrà commun. in præfat. n.* 101. *&* 102. *Christin. dec. Belgic.* 54 *nu.* 4. *vol.* 2.

Et in Judice ludente cum parte idem *Maynard.* decisum apud Curiam Tholosanam refert, *decis.* 80. *lib.* 1. cum ludus frequenter iteratus causa sit quò amicitiæ inter homines ejusdem conditionis tantum incrementi capiant, ut ijs aliæ fortiores, firmiores, atque magis constantes vix deprehendantur.

Et de Judice commensali alterius partis, loquuntur *Marant. d. act.* 2. *princ. num.* 38. *Gratian. discept. forens. cap.* 100. *num.* 22. *& cap.* 200. *n.* 2. *Muta ad pragm. Sicil. tit.* 4. *de recusat. Jud. n.* 12. *Trivisan. decis. Venet.* 64. *num.* 6. *par.* 2. proùt de Scriba causæ decisum tradit *Phæbus in rest.* 144. *tom.* 2. *decis.* ex eo quod major familiaritas acquiritur in cibo sumendo, quam in colloquio *Glos. in cap. omnes* , 28. *quæst.* 1. hac propterea ratione, sal in convivijs apponi consuevit ad denotandam perpetuitatem amicitiæ, *Gratian. discept. forens. cap.* 217. *num.* 31. Quodque exten-
145 ditur, si Judex, & pars hospitentur, & comedant simul in accessu pro visura loci differentiæ, *Rebuff. ad Const. Gall. tom.* 3. *de recusat. art.* 9. *Glos. unica* , *num.* 33. *&* 27. *Trivisan add. loco* , potissimum de Jure Regni, *Reg. Rovit. in prag.* 63. *num.* 2. *de offic. S. C. & in prag.* 1. *num.* 63. *de suspic. offic. Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 190. *num.* 13. quid si id fecerit necessitate cogente *Fab. add. tit.* 4. *defin.* 3. Videas propterea *Thor. par.* 4. *verbo suspicio proposita* , *pag.* 308. & notandum, quod cum Princeps Nojæ
146 allegasset suspectum Consiliarium D. Gregorium de Angulo, ex quo ille in accessu facto ad Cassanum, instante Julio Cæsare Pallavicino, continuo comedit cum illo, & quamvis in Terra Francaville habitasset in Monasterio, tamèn expensæ fuerunt ab eodem Julio Cesare illi subministratæ cum quo etiam comedit, & per S. C. sub die 30. Martij 1627. fuit provisum *quod capita non recipiantur* penès *Secretarium.*

At D. Cons. Petrus Antonius Caravita, uti administrator D. Mariæ Caracciolo, cum allegasset suspectum Dominii Consiliarii Uarela, in causa cum Domino D. Michaele Salamanca ob summam necessitudinem cum illo, & facta depositione ab eodem Varela acceptante simùl edisse, & dormivisse, per S. C. sub die 22. Septembris 1633. *visa depositione* , fuit provisum *quod non interveniat* penès *S. C. Secretarium* , relata causa à *Domino Consiliario Jo. Baptista Apicella* , Patritio Scalense, dignissimo genitore Domini Fabij, qui cum tres suprà viginti annos Vicariæ Iudex rerum civilium, & criminalium fuisset, etiam laudem assequutus est ut Rex Catholicus D. N. cognita ipsius virtute, meritis consiliarij ipsum dignitate exornaverit in qua ità se gerit, ut nihil à gentile suo Bernardino Apicella Consiliario in anno 1478. & Parente optimo degenerare videatur in cujus indenticè locum, post annos viginti quatuor ab ejus obitu, quod magis mirandum est idem D. Fabius suffectus.

Unde D. Consil. Alphonsus Vargas allegatus suspectus à Principe Conchæ, hujus Regni tùnc Magno Admirato, in causa venditionis Terre Asculi, ob nimiam, & notoriam familiaritatem cum Principe Uriæ, qui fuit ejus fautor, & protector in Curia apud S. Majestatem manavit è S. C. absquè alia probatione, scitum *quod non interveniat* , sub die 12. Augusti 1630. *referente Domino Consiliario Don Gregorio de Angulo.*

Et D. Francisco Pappacoda, in causa cum Sigismundo Gundano, dante suspectum D. Consiliarium Varela, eo quod, temporè quo residebat in eius Aula simùl cum dicto Sigismundo adivit domum Consiliarij D. Gregorij de Angulo, illum de causa instruens, & petendo expeditionem, & facta ab eodem Varela depositione, non alitèr causam informasse, dum illius meritorum erat ignarus, sed tantùm petijsse illius expeditionem, per S. C. sub die 11. mensis Januarij 1635. *referente D. Thoma de Franchis* , *cum adjunctis* , fuit provisum, *quod interveniat* , penès *eundem Secretariam.*

147 Antonia Sica recusavit Consiliarium Alphonsum Vargas, in causa Gregorij dello Litto ab ipsa querelati, ex quo in Mentia Guerricra illius uxor fuit nutrix, & altrix spatio quatuor annorum ejus filij viventis, qui nimiùm à dicto Consiliario amatur, & à dicta nutrice quotidiè visitatur: Et per S. C. sub die 22. Martij 1628. *referente D. Consiliario D. Flaminio de Costanzio* , fuit provisum, *quod non interveniat* , penès *eundem Secretarium.*

148 Dixerunt propterea nonnulli DD. magistrum in causa sui discipuli recusari posse, *Philipp. Franc. in cap. postremò* , *vers.* 4. *de appell.* post *Specul. tit. de recusat §. Superest* , *vers. Quid magistro,* compatriotam in causa compatriotæ, si in remotis partibus degant, *Abb. in cap. Accedens* 2. *num.* 7. *ut lit non contest. Franc. cit. loco* , *nu.* 20. *vers.* 11. *& vers.* 19. *Beret. cons.* 138. *num.* 21. Neque collegam in causa collegæ, inter quos firma admodum, & constans amicitia esse solet, cũ conjunctio Collegii, & publici muneris societas non mediocre vinculum ad voluntates hominum copulandas, afferat, nec ulla justior, neque gra-

vior

vior neceſſitudinis cauſa reperiri poſſit,quam conjunctio ſortis, Provinciæ, vel officii; propterea peculiaris ſanctio (conformis ordini à nobis memorato ſuprà, *num.75.*) a Carolo Galliarum Rege promulgata fuit, quod lis aſſeſſorem ſedis præſidialis concernens non in iſta, ubi ille aſſeſſor eſt, ſed in vicina ſede præſidiali agitari,ac judicari debeat: Si verò Præſes, vel Senator alicujus Parlamenti litigare cogatur non in ipſa claſſe, cui Senator ille, vel Præſes adjunctus eſt, ſed in alia ejuſdem Parlamenti Camerà agi, & judicari debeat, *Maynard. deciſ.82. & 87. par. 1. Fontanell. deciſ.15. num.1. Matut. diſquiſ. legal.18.num.14.* in qua ſuſtinet, Judicem, qui Principis munificentia conſequutus eſt militarem habitum, poſſe uti ſuſpectum removeri in cauſa, liteq; ejus, per quem fuit ordine militari inſignitus, & habitum ſuſcepit, & àn quis Judex eſſet poſſit in cauſa ſui debitoris, negativè ſentit *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 164. verſ. dicebatur, lib. 2.* & notat *Faber in C. lib.3. tit. 4. ne quis in ſua cauſa, defin. 9. in add. num.4.* qui *in corpore* advertit, poſſe dominum directum eſſe Judicem in cauſa ſui emphyteutę,dùm nè agatur de re emphyteutica, proùt, & creditorem, nihil vetat, eſſe Judicem in cauſa ſui debitoris, dummodò non agatur de re ad ipſum debitum pertinente. Sed contrarium deciſum in cauſa magni momenti in S.C. vidi, cujus ſcito fuit remotus Judex creditor in cauſa debitoris,cum ſemper creditoris interſit locupletem habere debitorem, & qui ſit ſolvendo, *l. nam is, 16. ff.de dolo.* Sicuti etiam Senator judicare non poteſt in cauſa ſui inquilini, aut coloni, ſivè cujus ipſe inquilinus eſt, *Fab. add. loco, defin. 3. in add. n.3.* reſtringens in colono nummario, nèc dominus in cauſa famuli cum diſtinctione, apud *de Laurent. add.tract. c.11. n. 318. & 22. & Apicell. filium in tract. de ſuſpic.ſub n.790.*

149 Sed àn prohibeatur Senator jus dicere in cauſa, quæ de Advocati, aùt procuratoris ſui jure tractatur, crederem, militare ſuſpicionem, cum concurrant magna amicitia, & obligationis vinculum, ad tràdita à nobis *num.144. & à Jo. Andrea, & Franc. in cap. legitima, de appell. in 6. Abb. in cap. Accedens, lo 2.num.8.ut lit. non conteſt.* quæ nedùm æquant, ſed ſuperant fraternam affectionem, *arg.l.verum, in princip.* juncta *Gloſ. ff. pro Socio, Jaſ. in l. qua dotis, col. 13. ff. ſolut. matrim. l. nemo, §.1. ff. de hæred. inſtit.* hancquè ſuſtinent aleam *Anfror. de recuſ. nu. 13. verſ. Sed ubi Advocatus, Farinac. in fragm. crimin. p. 2. n.858. Maur.Apicell.ad Patris cit.comm.de ſuſpic. Judic. n.758.*

Tamèn *Ant. Faber in add. tit.4. defin.1.* contrarium indicat, cum advocationis, itemquè procurationis officium publicum magis ſit, quam privatum, & neceſſarium potiùs, quam voluntariū, & quamùis ſermocinari videatur, *Faber num. 2.* de Advocatis, & Procuratoribus Judicialibus, quibus ſolis apud Senatum poſtulandi Jus eſt, in *num.3.* verò in quolibet Advocato, & Procuratore procedere notat, cum hodiè quiſquè Procurator, & Advocatus in aliquo Tribunali proprio ſe obſtringit jurejurando, quod petenti cuilibet, ſi nulla erit juſta excuſatio, patrocinium, vel operam ſuam ſit præſtiturus; ſed, ipſomet *Fabro* advertente, Senatus ille alitèr, atq; alitèr pro perſonarum, cauſarumq; varietatibus hac de re decernere ſolet; & meritò cum probi Senatores integerrimi, bonæ opinionis, & in ſuprema conſtituti dignitate non ſint removendi ex quibuſvis cauſis; ad *tex. in l. unic. ff.de offic. præfect.prætor. Simanc. de Catholic. inſtit. tit.17, num. 15. Intriglial. deciſ.Sicil.47. num.47. Alvar. Valaſc.in praxi partit. cap.9. num.21. Fontanell. deciſ.5.n.8.to.1. Gabed. deciſ.Luſ.20. n.4. & 7. par. 1. R. Capyc. Latr. add. deciſ.164. n.4.to.2. Ciarlin. to.1. cap.16. num.23.*

150 Sed àn Judex poſſit removeri ex nimia familiaritate cum Advocato partis. Affirmativè multorum DD. authoritate fretus ſcribit poſt *Gloſ. in c. accuſatores, 3. q. 5.* quam laudat *Reg. de Ponte conſ.141. num.10. to.2. Carolus de Gruſſis de effect. amicit. num.298.* ſed contrarium ex *Dec. in l. ſolet,ff.de juriſd. omn.Judic. Farinac. in fragm.crim. par. 2. ver. 856.* pluriès deciſum teſtatur *Maurit. Apicell. in add. ad Comment. de ſuſpic. Judic. ejus Genitoris, num.759.* quem refert *Thor.par.2.compend. deciſ. verbo, Suſpicio in perſonam judicantis, de Angelis ad Giazar. deciſ.66. num. 7.* & determinatum fuit ſub die 5. Junii 1659. in perſonam Dom. Conſiliarii Honofrii de Palma, in ſuſpicione allegata à Martio, & Dominico de Biondo, *referente tùnc D. Conſil. Antonio Mirobullo,* penès *Secretarium Sac. Conſ.* et àm ſi Advocatus ſit Judicis compater, ut notat *Apicell. pater in cit. tract.ſub n.128. verſ.quid ſi Advocatus.*

Et Advocati, qui ſe amicos Judicum vendunt, fumi venditores dicantur, maximiſq; debeant pœnis plecti, notavimus *in Rit.3.num.17. tom.1.* & exclamat *Fontanell. deciſ.Cathal.15. nu. 5.tom.1.*

151 Cauſa itidèm removendi Judicem eſt patrocinium præſtitum in cauſa,in qua eſſet judicaturus, *cap. poſtremò, de appellat. Gloſ.in cap.cauſam quæ, de offic. deleg. l. fin. C. de aſſeſſor, l. prætor, ff.de juriſd. omn. Judic. Ripol. add. cap. 2. num. 233. de Franch. deciſ. 87. num. 18. & deciſ. 222. num. 8. Menoch. de arbitr. caſ.121. Cavalcan. add.deciſ.28. num.114. par. 2. Capyc. deciſ. 146. num. 4. Ann. ſing.8. Reg. Sanfelic deciſ.78. lib.1. Mart. add.tit. de recuſat. cap. 29.* cum aliis à nobis adductis *in Ritu 11. à num.7. tom.1. Fontanell. deciſ. 8. ſub n. 15. lib.1.* adeò quod *pragm.15. §.18. de ſuſpic.official.* ſancivit, ut nec de partium conſenſu tacito,
152 vel expreſſo fieri poſſit, quod ſit in eadem cauſa Judex, qui Advocatus extitit, & ibi *Reg. Rovit. Reg. Galeota reſponſ. Fiſcal. 30. num. 7. Præſ. Merlin. add. cap.39. num.6. Prat. lib.3.diſcept.forenſ. cap.47. num.39.* & firmant *Mieres par.2.coll. 6. cap. de profeſſ. juriſperit. & medic. verſ. Item nota quòd fuit, Xamar. de offic. Judic. & Advoc. par.2. q. 4. num. 54. Maſtrill. deciſ. 151.* expreſsè reiiciens effatum *Hyeron. Protol. ad Molin. verbo, Advocatus, num.116. & 117. Reg. Tap. deciſ.S.C. 40. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. reſol. c. 5. num. 7. Thor. par.3. compend. deciſ.ſect.1. verbo, & Advocatus,* & aliorum, quibus viſum fuit, nèdùm expreſſo, ſed, & tacito conſenſu partium fieri poſſe, qui in cauſa fuit advocatus, Judex ex ſtat, illa ductis ratione, quod quilibet actus tendens ad favorem alterius intelligendus ſit, parte opponente,

nente, *l. universa, C. de precibus imper. offeren.* ubi *Bart. & Bal. ac Jas. num. 3. Barbos. num. 12. & reliqui Classici, Duen.regul.86. ad fin. Gratian. discept.*100. *num.* 5. & 6. *Roland. consf.* 22. *num.* 40. *tom.*3. *Serosa de invalid. profess. dub.*1.*num.*7. *Thomat. decis.*34. *num.*36. *Gonzal. cancell. reg.* 8. *Glos.* 9. *contrà nullit. & atten. num.* 147. *& glos.* 56. *num.*59. 60.109. *Menoch. lib.* 2. *præsumpt.*46. *& præsumpt.*73. *Rot. Bonon. decis.* 15. *Surd. consf.* 57. *num.*2. *Medic. decis.*26. *num.*1. *Osasc. dec.* 29. *num.*12, *Ricc. collect.* 1289. *Marta voto* 124. *n.* 3. *Giurb. dec.* 13. *num.* 8. *& obser.* 95. *num.* 7. *R. de Ponte cons.* 99. *num.* 161. *vol.* 1. quorum obici lepidè quoque occurrit *Prat. mem. capit.* 47. *ex num.*43.

Cujus nostræ peculiaris fanctionis dispositionem etiam amplexus fuit Senatus Cathaloniæ, testibus *Mier. in Curia Montisoni Reg. Pet.* 3. *tit. de professor. Jurisperitis, & Medicis, num.* 14. *pag.* 38. *col.* 3. *vers. Item nota, colla.*6. *Fontanell. dec. ejusdem Senat.*8. *num.*18. *lib.*1. *Jo. Paul. Xam.de offic. Jud. & Advoc.par.*3. *c.*5. *à num.*45.illam verò non admittit, accedente consensu expresso partis adversæ, Regia Audientia Sardiniæ; ut observat *Consil. D. Joan. de Xart ad capit. seù acta Curiarum Regni Sardiniæ; lib.*3. *tit.* 11. *de salar. & dict.c.*52. *n.*3.

153 *Regens* propterea *Rovit. in prag.*1. *num.*49.*sub eodem tit. de suspic. offic.* advertit, acta facta coram illo, tanquam Judice, nullitati esse obnoxia, etiam si nulla fuerit proposita suspicio a parte adversa, quia, ut inquit *Reg. Sanfel. decis.*80. *num.* 11. attenta dispositione *mem. pragm.* Advocato resistit potentia ut non possit in eadem causa judicare, insequuntur *Pras. Merlin. lib.*2. *controv.forens. cit.cap.*39. *num.* 13. *Sanfel. decis.* 195. *num.* 13. *Judex Franc. Maria Prat. lib.*3. *discept. forens. add.c.*46.*ex num.*43. & iterùm *eod. lib.* 3. *cap.* 47. *num.* 49. qui inter cæteras nullitates propositas adversus scitum emanatum è juncta, destinata ordine Suæ Excellentiæ de torquendo (nullis datis defensionibus) ex processu informativo U. J. D. Pompilium Galiano Baronem Sancti Mauri, postremam subnectit, *in cit. cap.*46. *num.*23. *versic. Postrema nullitas* quia in præfato decreto votum suum præbuit, *Dom. Consil. D. Thomas Caravita*, qui per priùs in causa extiterat Fisci Advocatus, quæquè nullitas fuit admissa, testibus *Dom.Reg.de Marinis lib.* 2. *quotid. resol. cap.* 114. *num.* 18. & *D. Judice Prato post indicem* 3. *tom. disceptat. forens.*

Moto propterea Judicio ab Ill. Duce Sermonetæ super solutione legati ducatorum 40. m. contrà Principissam Castiglioni, Princeps Petræ Elcinæ ejus vir, qui formatum habebat interesse ex causa majoratus, allegavit suspectum Dom.Consil. Miroballum, quia fuit advocatus, & facta ab eodem depositione, quod extitit tantùm Advocatus in causa majoratus, per S. C. sub die 8. Febr. 1652. *referente Dom. Consiliario Aloysio Gamboa*, fuit provisum, *quod non interveniat.*

Siquidem removetur nedùm in causa, in qua patrocinium præstitit, sed etiàm in alia annexa, & connexa, vel ab illa depedente, *Abb. in c. postremò, de appell.* & ibi *Philipp. Franc. col.* 2. *Aufrer. de recusat. num.* 14. *Farinac. in prax. q.* 60. *num.*176. *& seq. Reg. Tap. d. pragm.* 5. *num.* 21. *Grass. de except. except.* 24. *num.* 86. *Gratian. discept. forens. cap.*100. *num.*26. *Amend. in add. ad decis. Franch.* 87. *num.* 5. *Viscon. in conclus. jur. verbo, Advocatus, Barbos. Episcop. in collect. ad text. in cit. l. quisquis, Prat. addit. capit.* 47. *num.*56.

154 Quin quoquè, si facto scrupulo fuisset provisum à Collegis, quod interveniret, removeri potest; ut decrevit S.C. in personam D.Consf. Jo. Bapt. Jovini, *referente Dom. Consf. Donato Coppola*, sub die 1. Febr. 1652. super suspicione allegata à Joanne Baptista Capycio Minutolo, Barone Valentini in causa, quam habebat cum Antonio Silvestro Ferraro, & hæredibus Pauli Gerardi, ppès *eundem Secret.*

155 Etiam si fuit arbiter, ut diximus eodem *in Ritu* 11. *num.*8. vèl Assessor, *Ripoll. add. loco*, vèl Consultor, *Farinac. in* 2. *par. fragm. verbo, Judex, num.*849. *ex Glos.in cap. si contrà unum, verbo, Causam legitimam, in add. de offic.deleg.Prat. add. cap.*47.*num.*53. In consultante minutas contractus, de quo insurgit quæstio eodem *in Ritu sub num.* 9. indicavimus, & decisum fuit sub die 23. Februarii 1663. *referente Dom. Consiliario D. Ferdinando Moscoso*, in suspicione allegata pro parte filiorum, & hæredum q. Ill. Principis Carpini, in personam Dom. Consiliarii Erasmi de Ponte Patricii Neapolitani de Sedili Portæ Novæ (viri peritia, doctrina, & religione validè conspicui) ex quo consuluerat capitula matrimonialia, vigore quorum Ill.Priocipissa Carpino instabat pro restitutione dotium, antefati solutione, ac alimentis. Sed an in consultore militeot, quæ de Advocato diximus *nu.*64. ut quandocumque possit, ubi notoria suspicio proponi, & decisum tradit *Prat. ibid.* à nobis laudatus, & memor est *Præs.Merlinus in sæpius indicato cap.*37. *lib.*2. culpa (quæ est maxima) imprelloris, *cit. in cap.* 39. & quod intervenire, haùd possit, etiam accedente ambarum partium consensu, ut notavimus, *num.* 152. & essatum *Muta in decis.* 15. *& Novar. in pragm.*1. *nu.* 4. *de suspic. official.* ajens, recusationis causis pluribus deductis, atque rejectis, non licere in personam ejusdem Judicis alias causas proponere, non militet in suspicione ex causa patrocinij, ut decisum tradit *Reg. Sanfelic.mem.dec.* 80. *num.*13. *lib.*1. Cogita, cum Consultor verè Advocatus dici non possit, ad *Tex. in l.*1. *§. Advocatus, ff.de variis, & extraord. cognit.* ubi *Bart. num.*4. hæc profert verba, *Qui ergo interveniat, ut aliquis contractus fiat inter aliquos, inducendo utramque partem, iste non dicitur Advocatus.* Et in terminis *Pragm. mem.*15.§.18. tradit *Præs.Reg. Cam. Gregor. de Ganeverro decis.* 11. *num.* 30. ex quo ratio non ho";sti, non influit in casu Consultoris, qui secretò, & privatè procedit, sicuti in casu Advocati, qui publicè coram omnibus causam, lingua, & calamo perorat, & occulti, & publici diversum est judicium, *cap.vestra, §.cæterum, extra, de cohabit. Cleric.* ubi *Glos. verbo, Occultum, Innocentius, nu.*2. *Abb. num.*5 *&* 6. Maximè, quod statuti recusationum indicium non fit extensio de persona ad personam, nèc de casu ad casum, etiam quando ex largo significatu posset comprehendi, *Gizzarell, cit.decis.*66. *Ibandus de Bardaxi Aragonensis*

nensis in commentario forum fol. 10. *de judiciis, in fine*, & post alios *Ganaver. adduct. decis.* 11. *num.*18.)

155 Non verò, si causa sit diversa, undè D.Consil. Franciscus Roccus cùm fuisset Advocatus in uno tantùm articulo, in quo disceptabatur, àn donatio facta per Jo: Franciscum Salernitanum ann.ducatorum 800. super fructibus Terræ Frisoloni D. Ferdinando ejus filio, fuisset taxativa, vel demonstrativa, qui fuit decisus, *referente Domino tùnc Consiliario Jo:Francisco Marciano, ut in responso ejusdem Dom. Rocci lib.* 1. fuit ex causa prædicta allegatus suspectus à Francisco Salernitano filio dicti D.Ferdinandi, in causa cum D. Carolo, & alijs fratribus de Salernitano hæredibus dicti Joannis Francisci, super nullitate venditionis dictæ Terræ, & sub die 20. Maij 1662. fuit provisum, *Quod interveniat, referente D. Cons. Antonio Capiblanco* (quem virum sanè nobilissimum, ac morigeratissimum; munificentia Regis D. N. prò magnis virtutum meritis in amplissimum ordinem recens relatum, ex animo veneror, sub ipsam enim paginæ hujus impressionem, in supremo Italiæ Senatu Regens renunciatus est; Summo quidem totius hujus Civitatis gestiensis plausu, meique in primis incredibili gratulatione, illi non in uno nomine addictissimi, felicissimæque incolomitatis diuturnitatem semper apprecantis.)

Et orta lite inter Ill. D. Trojanum Spinellum Principem Scaleæ, & D.Josephum ejus fratrem Germanum fuerunt, post multa, patrocinante Domino Ascanio Raetano, tùnc patrono famigerato, omnes differentiæ extinctæ instrumento transactionis celebrato sub die 26. mensis Julij 1649. & scito S. C. convallato, prævia informatione, quod expediebat, in qua præfatus D. Raetanus, uti Advocatus deposuit, & ipsius transactionis vigore Princeps pro omnibus à dicto ejus fratre prætensis eidem solvere promisit duc. 22428. Oblato postmodum in mense Septemb. 1657. à dicto Principe in S. C. ejus statu, demandata causa eidem Consiliario Raetano, inter illius creditores insurrèxit D. Joseph Spinellus pro exactione enunciatæ summæ in instrumento. Unde Gubernatores S. D. A.G.P. similitèr creditores illum recusaverunt, stante notorietate Advocationis, examine, & replicatione facta a dicto Consiliario in calce supplicationis, prævia Regia decretione, quod ostendatur, & dicebant, in controversiam haùd deduci posse, hujusmodi causam esse annexam, & à prima dependentem, cum in illa vi transactionis actio tantùm fuerat quæsita D. Josepho pro summa in ea contenta contra Principem, in hac agi de ejus solutione, & consummatione præcedentis actus inter easdem partes, illud fuisse judicium præparatorium, & acquisitionis actionis, in hoc consummari actum solutionis promissæ, ac proindè primum judicium minimè dici posse transactione extinctum solutione pendente, ad *text. in c.majores, §.Sed adhuc quæritur, vers. Ex parte ext. de Baptis.* cum finis attendatur, non principium in casu requirente actus consummationem, *l.diximus, ff. de excusat. tut. l.si non sunt, §. perveniamus, ff. de aur. & arg. leg.* & connexorum idem est judicium, *Hyppolyt. singul.*251.

Imò exclamabant nè dùm illam dici dependentem, & annexam cum prima, sed esse identificè eandem, ex *Vulpiani responso, in l.si quis, cum totum, versic. Si ancillam prægnantem petiero, ff.de excep. rei judic.* quem *text.* in terminis laudat *Fontanell. decis.* 126. *num.*14. & 15. *tom.*1.

His tamèn minimè refragantibus, ex quo non agebatur de validate, vel invaliditate initæ transactionis, nèc de existentia crediti, quod in controversiam à cæteris creditoribus non deducebatur quorum discrepatio tantùm erat circa anterioritatem referente Dom. Cons. Paulo Jannettasio, sub die 24. Maii 1660. me patrocinante uti curatore patrimonii contra suspicionem, decisum fuit, *Quod Dom. Consil. Raetanus interveniat*, penès Secret. (quem quidem Dom. Raetanum ad Præsidentis Regiæ Cameræ munus deindè assumptum invida mors abstulit, die 26. Novembr. 1662. tribus superstitibus liberis, nempè DD. Vincentio causarum patrono eximio, Francisco Regio Auditore, & Petro, viris doctrina, & peritia conspicuis, in cujus Præsidentis locum, dum hæc sub prælo sunt, hodie 3. Mensis Octobris 1663. Excell. Penarandæ Comes, hujus Regni vigilantissimè, ac sanctissimè, omnium admiratione, clavum sustinens promulgavit D. Consil. Hortensium Pepi meum Socerum, motu proprio Regis D.N. fuisse suffectum.

Advocatum propterea, qui patrocinatus fuit pro convalidatione vinculi in reappositi, posse esse Judicem, ubi tractatur de illa re disvinculanda, & de aliis corporibus in eius locum subrogandis, decisum refert Dom. *Consil. Rocc. respons.* 87. *lib.*2..

156 Hinc advocatum Fisci non posse in eademmet causa, sivè ab ea dependente, vel connexa jus dicere, deducitur ex *text. in l. Advocati, Cod. de Advoc. Fisc. Peregr. de jur. fisc. lib.* 7. *tit.*2. *nu.*7. *vers.Electus verò*, & ex eo tenetur actione injuriarum, juxtà tradita per *Cravet. cons.* 178. *nu.*7. & *seq.* àc etiam ad damna, expensas, & interesse, *argum. text. in l. succurritur, ff.de excusat. tutor. l. non est ignotum*, ubi *Jo. Fab. C. in quib. caus.tutor. habeant. Bart. in l. si postulaverit §. final. ff.de adult. Berart. in specul. visitator. cap.*28. *num.*17. decisum tradit idem *Reg. de Marin. add. cap.* 114. *sub nu.*18. & notat *Jud. Prat. cit. cap.* 28. *nu.* 44. & *resp. fiscal.* 41. inquirit, nùm Judex, qui pro tempore exercuit officium Fisci Patroni M.C.V. & in decreto interlocutorio apposuit verbum, *Audito Fisco*, nulla prævia instantia, nec voce, nec scripto, possit recusari, nè in causa ampliùs procederet, & ex punctuali determinatione Senatus Cathaluniæ, apud *Fontanell. cit. decis.n.*18. negativam tutatur sententiam, exprobatq; judiciũ illorum, qui contrarium tùnc Regenti M.C. consuluerunt, subnectitquè, ipsius Regentis munus in eo consistere; ut causas inter Judices distribuat, quæ distributio nullam præbet commissionem; ut propterea Judices M. C. prout Præsidentes Regiæ Cameræ, & auditores Provinciales etiam uti singulos, esse judices ordinarios, Consiliarios verò esse Judices delegatos, adnotarunt *Frecc. de subfeud. lib.* 1. *tit. de offic. Mag. Just. num.* 15. *Surgens de Neap. Illust. lib.* 1. *cap.* 17. *ex num.* 44. & *Carav. in hoc Ritu num.* 28. quem laudant, & insequuntur *Reg. Rovit. in prag.*

1. *de decid. causis*, *num.* 3. *& in rub. de offic. S. C. num.* 4. *& in decis.* 13. *num.* 20. *ac in decis.* 52. *num.* 5. *Reg. Galeot. lib.* 2. *controv. jur.* 58. *num.* 7. *Anus mans ad Gramm. decis.* 9. *num.* 2. *& Prat. add. respons.* 41. *num.* 4. & nos ipsi illius memores fuimus *in Ritu* 53. *num.* 7. incuria typographi allegati *in Ritu* 165. & notat *Gal.rp. in prax. Sacr. Cons. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 38. In decretis itaquè, quæ ab ipsis Consiliarijs feruntur nominati nominantur ad infrascriptam causam delegati (quamvis *Barbos. ad l. cum Prætor*, 12. §. 1. *num.* 75. *ff. de judiciis*, putet Consiliarios esse Judices ordinarios.) Isthæc veritas patet ex discr mine nam inter pares numero Judices, si dissonæ proferantur sententiæ in S.C. alij adjunguntur Judices, si verò in Regia Camera, profertur sententia pro Reo ut diximus *in Rit.* 98. *num.* 5. & addimus *Dom. Francisc. Mar. Prat. lib.* 31 *di. discept. forens. cap.* 51. *num.* 12. (qui *num.* 8. perpensis traditis à *Eras. de Amato in cons.* 27. notat recusantem dici Actorem, & recusationis judicium esse de per se propriam habens instantiam, & iterùm *ad Muscat. par.* 3. *Glos. instantia*, *ad num.* 46. ut non mirum diximus *in Ritu* 53. *num.* 11. paribus votis prolatis in Regia Camera in articulo suspicionis contra suspicionem latam fuisse sententiam) quæ discriminis ratio in votorum paritate, ex jure discendit, se distincta inter ordinarios, Judices, & delegatos. *Glos. in l.* 4. *C. quando provocatore non est necesse*. Advertendum tamèn est Sacrum Consilium esse Tribunalium omnium suprèmum, ut constat ex *Prag.* 2. 3. 4. *&* 5. *de offic. S. R. C. Afflict. in Constit. Summo periculo*, *num.* 2. *in fin. lib.* 2. *rub.* 36. *Surgent add. loco num.* 42. *Reg. Tap. lib.* 2. *Juris Regn. rub.* 2. *ex num.* 50. Proindè dicendum est Regios Consiliarios esse ordinarios ex apitudine, delegatos vero ex actu & sic generales inpotentia, singulares autèm in actu, ex *Bald.* (quem omnia scire d cebant *Roman. singul.* 380. *Jo. Sdrezeler. in tract. Bald. nihil ignorasse sive mavis super unic. quæst.* cujus meminit *de Grass. de effect. Cleric. in prælud. num.* 368. *in l. præcipimus C. de appell.* cui distinctioni non inhæret *Cons. Carleval discept. jur. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 1. *sect.* 8. *sect.* 4. *ex num.* 1153. putans, Consiliarios quoq; uti singulos uti circa causas sibi commissas jurisdictione ordinaria, & non delegata.

157 Sed an Judex, qui fuit in causa criminali uti fisci patronus, patrocinari possit in causa appellationis pro Fisco, affirmativè judicatum in illo facti themate recenset *Reg. de Marinis lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 5. *sub num.* 6. cujus meminit *Thor. par.* 3. *compend. decis. sect.* 1. *verbo*, *Iudex qui fuit*, & num Advocatus fisci possit recusari, diximus *sup. num.* 88. & addimus *Cabed. decis.* 119. *par.* 2. *Prat. ad Muscatell. Glos. Sententia*, *vers. Non minus & add. resp. crim.* 41. *nu.* 13. *Baron. cit. effe.* 116. *num.* 54.

His convenit altera quæstio, num Advocatus Fisci, qui deindè Judex Deputatus fuit recusatus ac remotus, possit denuò esse Fisci advocatus in eadem causa. Accidit trutinanda in causa Pompilij Gagliani inquisiti de auxilio, consilio, ac ope præstita interfectoribus illorum de Carrafa, larem constituentium in Casali Marianellæ. Etenim existente Domino Consiliario Caravita Advocato in M. C. V. instantias contra fecit, qua de re, dum postea in Juncta Judex fuisset Deputatus oblato libello recusatorio manavit è Juncta decretum, *Quod non interveniat*, *& restituatur depositum*, votàntibus DD. Consil. D. Petro Varays, Junctæ Proposito, Anello Portio, Ascanio Raetano, D. Gregorio Gallo, & Josepho de Rosa, & meminimus nos suprà. *num.* 153. *&* 156. Et cum nupèr denuò prædictus D. Caravita deputatus fuisset Fisci patronus in eadem causa, ipsum Pompilius iteratò recusavit, & perlectis à religiosissimo viro capitibus suspicionis formitèr propositis, se abstinuit; Siquidem ex priori suspicione allegata, & obtenta, orta est inimicitia inter recusantem, & recusatum, *Glos. in l. si pecuniam in principio*, *verbo*, *Repetetur*, *ff. de condition. causa dat. Baris. de Syndicat. verbo*, *Suspicio*, *num.* 5. *Farin. de Judic. & tortura*, *q.* 49. *num.* 65. *& de testibus quæst.* 60. *num.* 133. *Fontanell. decis.* 1. *num.* 4. *&* 28. *nu.* 7. *&* 30. *Giur. decis.* 48. *& decis.* 54. *num.* 1. *Maynard. dec.* 88. *num.* 1. *lib.* 1. *Mastrill. decis.* 214. *num.* 12. *par.* 3. firmantès, Fisci Patronum posse recusari, maximè ex causa inimicitiæ, quæ etiam si sit probabilis removet Judicem, ut nos infrà sub *num.* 162. & conferunt à nobis ipsis tradita, *n.* 88. *& à Baron. cit. effect. inim.* 116. *n.* 54.

157 Ille etiam qui fuit testi repellitur à judicando in illa causa, nè duplici officio fungatur, *Farinac. de testibus*, *tit. de opposit. contr. person. test. q.* 60. *n.* 80. *& p.* 2. *fragm. crimin. n.* 795. *Jo. Bapt. Thor. in supp. compend. dec. in verbo suspicio quando esset notoria.*

Mediator insuper qui fuit in alio negotio repel-
159 litur à judicando, *Ansier. de recusat. consil.* 16. Et mediator dicitur nedum proxeneta, qui mercedem consequitur, sed etiam non salariatus, & gratis operans, præsumitur enim, quod affectet compleri id propter quod laboravit; & firmum remaneat, nec ei obijciantur, quod non cautè se habuerit, verba sunt *Glos. in §. quomodo verò in Glos. magn. vers. si quid si pretium*, *Auth. de testibus*, quam post *Farinac. de testibus*, *q.* 60. *illat.* 16. *num.* 409. refert *Reg. Galeota lib.* 1. *controv. forens. cap.* 39. *num.* 30. & in specie in eo, qui sub amici nomine partes ad transactionem deduxit, ut repellatur, notavit *Fab. in cap. de testib. defin.* 56. & quando admittatur in testem, *Menoc. de arbitr. lib.* 1. *cap.* 72. *n.* 29.

160 Sub alterius verò principij clypeo aliæ militant causæ potissimum inimicitia, ob quam Judex recusari potest, *Dambod. in prax. select. sent. verbo Inimicus*, *Valenz. cons.* 44. *sub num.* 186. *& cons.* 161. *num.* 3. *&* 7. *Ricc. coll.* 453. *Barbos. in cap. secundo requiris*, *§.* 3. *num.* 7. *de appell Schrad. de feud. par.* 9. *cap.* 5. *sub num.* 18. *Intrigliol.* post multos, *singul.* 80. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 3. *& cons.* 33. *num.* 10. *Bursat. cons.* 65. *num.* 9. *lib.* 3. *Andr. de Barul. in l.* 1. *C. si propt. inimic. lib.* 10. *Angel. in §. Item si propter num.* 4. *instit. de excusat. tutor. Cacher. decis.* 15. *nu.* 7. *Giurb. obser.* 95. *num.* 9. *in fine Fontanell. decis.* 13. *&* 14. *num.* 1. *Mut. sup prag. de recus. Judic. num.* 40. *Carav. Rit.* 365. *num.* 33. *Apicell. de susp officc. sub nu.* 96. *causa* 8. *Baron. cit. effect.* 116. *Affl.*

Ambrof. decif. 50. *à num.* 46. *Ghilifer. de Judic. regul. cap.* 12. *num.* 6. *&* *cap.* 14. *num.*17. *Grafs. de except. except.* 24. *num.* 24. *& except.* 120. *nu.* 5. *Maynard. decif.* 92. *Sanfelic. decif.* 81. *num.* 1. *Caftil. decif.* 231. *num.*2. *Efcobar. Corr. de utroque for. art.* 4. *defect. dePont. decif.* 30. *num.* 2. *&* 3. *Ment. Legisl.* §. 4. *num.* 209. *Milan. dec.* 15. *num.* 18. *lib.* 1. *Mart. add. tit. de recufat. c.* 30. *Capyc. Latr. confult.*101. *num.* 5. *lib.* 2. *Capyc. decif.*138. *num.* 1. *Pafch. de patr. pot. par.* 5. *cap.* 2. *num.*41. *Rebuff. de recufat. artic.* 9. *glof. unic. num.* 10. *Petrus Gregor. Tholof. fyntagm. Jur. q. nu. lib.*49. *cap.* 3. *num.* 17. *Farin. in fragm. par.*2. *verbo, Judex, num.* 862. *La Ratba conf.* 32. *nu.* 10. *Coriol. Capuc. de cafibus refervat. par.* 2. *caf.* 5. §. 4. *Maftrill. decif.* 151. *num.* 7. *&* 46. *& decif.* 263. *num.* 2. *Guaz. ad defenf. reor. defenf.* 1. *ex defect. jurifd. cap.* 21. *num.* 4. *& num.* 9. *Novarr. coll.* 6. *pragm.*1. *de fufpic. offic. fub num.* 18. *Reg. de Marin. lib.*2. *quotid. refol. cap.* 211. & *ad Revert. decif.* 456. *num.* 1. citans *Caravit. in hoc ritu num.* 23. Undè *Butrius in cap. dilecti filii, coll.*1. *in fin. num.*6. laudatus à *Sigifmund. Scacc. in tract. de fent. & re judic. Glof.*1. *qu.*1. *num.*250. *circa fin.* quos refert *Dom. Francifc. Maria Prat. in fuo Nicandro, nu.*317. infinuat, *Ità grave effe habere Lupum pro Paftore, Homicidam pro Medico, Diffipatorem pro Cuftode, Inimicum pro Judice, ficuti Tyrannum pro defenfore.* Adeò ut à Judice ex hoc capite notoriè fufpecto, & fi non recufato fententia lata erit nulla, ficuti, & omnia acta coram ipfo facta, *Bal. in cap. Conftitutus, de refcript. Præpofit. in cap. cum fpeciali, num.* 40. *in fin. de appell. Berart. in fpecul. vifit. cap.*6. *num.* 13. *Baron. de effect. inimicit. effect.*117. *nu.*1. dummodò capitalis exiftat inimicus, declarat poft alios *Farinac. in fragm. crim. par.*2. *num.*706. necnon *Reg. de Ponte conf.*90. *num.*13. *&* 19. *lib.*1.

Etiamfi effet paritèr inimicus utriq; parti, nàm licebit uni ex eis illum removere altera parte invita, *Mondit. variar. refolut. dub.* 32. §. *plebe fcitum, num.* 4. *Andr. ad fpecul. de Judic. delegat.* §. *fupereft, verf. Item fi eft Canonicus, Cofta Sicul. conf.*85. *nu.* 42. *Rebuff. lib.* 3. *conftit. Gall. tit. de recufat. art.*6. *glof. unica, num.* 18. *Apicell. pater adduct. tract. num.*729. *Giurb. obferv.*95. *num.*12. *Reg. Rovit. in rub. pragmat. de fufpic. official. fub num.* 14. difcrimen tradens per partem affectionem, & æqualem odium, nam, ut diximus, *num.* 125. concurrente æquali conjunctione non removetur Judex, & tradunt *Tufc. conclus.* 908. *nu.*3. *Ramon. conf.*3. *nu.*4. *Menad. conf.*27. *num.*9. *Burf. conf.*265. *nu.*29. *Greg. fintag. par.*5. *lib.* 49. *cap.*3. *num.*7. *Giurb. cit. obferv.* 95. *num.*11. *Apicell. pater add. tract. num.*237. ubi inquirit, fi Judex fit æqualiter conjunctus Advocatis partium an obftet difpofitio *prag.*9. *cap.*2. *de offic. Judic.*

161 Cujus quippè inimicitiæ caufam in fpecie effe exprimendam, notarunt *Farinac. in fragm. par.* 2. *verbo, Judex num.* 881. *Capyc. decif.* 178. *nu.*3. *in fin. Graff. except.* 24. *num.*31. *Burfat. conf.*265. *num.*26. *lib.*3. *Berart. in Specul. vifit. cap.*6. *num.* 56. & potiffimùm contrahitur inimicitia cum tractante, ut quis privetur officiis publicis, *Decian. in tract. crim. tom.*2. *lib.*3. *tit. de inimic. num.* 51. *qui à num.*39. *ad* 85. advertit, illam contrahi ex injuria illata, fivè circa corpus, fivè circa famam fivè circa nobis adhærentia.

162 Et ad quem ufque gradum illa extendatur, & quomodò graduum fiat computatio, infinuant *Graff. add. except.* 24. *num.* 27. *&* 28. *Muta fuper pragm. de recuf. Judic. nu.* 41. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *centur.* 2. *cafu* 152. *Cacheran. decif.* 15. *fub num.* 4. *Regens de Ponte conf.* 30. *num.* 14. *Maftrill. decif.* 151. *nu.*3. *&* 48. *Ripoll. variar. jur. refol. cap.* 2. *de recufat. omn. Judic. ex num.*256. *Reg. Galeot. lib.*1. *controv.* 39. *nu.* 21. *Reg. Capyc. Latr. confult.* 101. *ex num.* 8. *lib.*1. *Donad. de renunciat. cap.* 32. *à num.* 74. extatque in Regno municipalis fanctio, *in pragm.*45. *cap.*15. *de fufpic. official.* fanciens, quod fi inimicitia dependeat ex caufa, ex qua tota lædatur familia, omnes confanguinei recufantis ufque ad quartum gradum de jure Canonico, & affines ufque ad tertium, qui litem habent coram illo Judice, valeant illum uti fufpectum removere. Quod fi inimicitia oriatur ex caufa, quæ totam non offendit parentelam, fed inimicitiam folùm inducit capitalem, & tùnc tertius tantùm comprehenditur gradus confanguinitatis, & fecundus affinitatis, facta, femper computatione graduum, fecundum jus Canonicum, ut declarant *Reg. Rovit. in pragm.*1. *in fin. de fufpic. offic. Novar. in d. pragm.*15. *collect.*6. *nu.* 33. *Reg. de Marin. ad Reverter. decif.* 517. *nu.*3.

Hinc cum Marchio Civitatis Uria D. Michael Imperialis in caufa cum Deputatis multiplici Andreæ Imperialis allegaffet fufpectum D. Confil. Antonium Mirobaltum, ob inimicitiam contractam inter Principem Schinzani cognatum dicti Confil. & Andream Imperialem fratrem confobrinum Principis prædicti, decreto S. C. *referente Dom. Confil. Don Andrea de la Torre, fub die* 23. *Octobris* 1654. provifum fuit, *Quod non interveniat,* penès Secret. S.C.

Quamvis effet inimicus reconciliatus, *Bald. in auth. teftis, C. de teftibus, Jaffred. decif.* 33. *Ricc. par.*1. *dec. Neap. Archiep.* 168. *Reg. Capyc. Latr. decif.*81. *num.*7. & ibi *Gizz. num.*19. *Apicell. de fufpic. offic. num.*89. *Fontanell. mem. decif.*13. *num.* 14. *& decif.* 14. *num.* 10. *Novarr. add. collect.* 6. *fub num.*46. *Baron. de effect. inim. cit. effect.* 116. *num.*20. *Conf. Staib. refol. forenf. lib.* 2. *refol.* 117. *num.*30. *Thor.* decifum recenfens, *p.*1. *comp. decif. verbo, Officialis recufatus, & in C. rer. judic. civil. caf.* 57. *per tot. Reg. Rovit. in decif.* 78. lepidè inquirens, utùm *pragm.*1. §.15. *de fufpic.* prohibens, conjunctos litigantium reconciliatorum cum officiali, poffe recufare eundem officialem poft fequutam reconciliationem, procedat è converfo, quando litigans principalis, fequuta reconciliatione, velit recfare officialem conjunctum fuo adverfario fecum reconciliato. Inimico enim reconciliato non eft in æternum credendum, *Cravet. conf.* 9. *num.*6. & axioma illud, quod inimicus de inimico femper malum præfumat, ad inimicum reconciliatum extendunt Doctores apud *Dauz. de pugn. DD. tom.*3. *cap.*5. *tit. de indiciis proximis, & remotis num.* 17. cum præfumatur veftigia prioris voluntatis retinere, *Merend. conf.*87. *nu.* 6. *conf.* 88. *num.*50. *tom.*2. *inter conf. crim. diverf. Reg. de Marin. refol. quotid. cap.*174. *num.*4. *Giurb. conf. crim.*60. *num.* 8. *Caftill. decif.* 174. *Muta tom.* 6.

cap. Sicil. cap.92. num. 11. Sicuti inimici reconciliati testimonium repellitur, cum odij reliquiæ remaneant, Hyppol. in l.1. §. præterea, num.4. ff. de quæstion. Menoch. de arbitr. Jud. qu.28. nu. 2. & 8. idem Hyppol. singul.168. Reg. Rovit. super prag. 1. num.9. de test. refrænat. Lancell. Conrad. de off. fic. Prator. in civil. tit. de except. sub num.11. casu 35. Vincent. Ferret. in tract. de inimicit. §. 19. num.1. & decisionem S.C. absque die, & anno, in personam D. Consil. Amendolæ, recusati ex causa inimicitiæ, etsi reconciliatæ per Josephum de R·fis, recenset Giaz. ad Capic. Latr. add. decis.91. num.19. in fin. sed illa manavit sub die 23. Januarij 1647. penès Secret.

163 Vel inimicus præsumptus, Avus meus ad Capyc. decis. 138. lit. B. Cacheran. decis. 15. num. 7. Donad. de renunciat. cap.32. num.84. Castill. decis. 231. num.4. Reg. de Marin. quotid. resol. cap.211, num.3. vel probabilis, Mascard. de probation. conclus.953. Vivius decis.363. Mastrill. decis.151. nu. 46. Reg. Sanfelic. dec.81. num.1. vel si habitet, vel contrahat parentelam cum inimico litigantis, Bal. in l. liberi, C. de inoff. testament. Mascard. de probat. concl.898. num.35. Reg. Capyc. Latro add. consult. 101. num.34. Michaler. de fratr. par.3. cap.51. nu. 4. Baron. cit. loc. nu.22. Reg. Rovit. in cit. prag.1. num. 62. Castill. add. decis. 231. nu. 3, Schrad. de feud. p.9. cap.5. sub num.23. vel si Judex cum parte rivalis, ut puta, quia cum eadem muliere consuetudinem haberet, ut ex allegatis per Ans. er. cit. tract. nu. 47. vers. Advertee tamen, & Pacian. de probation. lib.2. cap.45. num.55. notat Farinac. in fragm. crim. p.2. num.800.

Etiàm si inimicitiæ causa ad Judicis notitiam non veniat, Jas. in cit. l. apertissimi, num.7. vel eam dissimulet. Milon. decis.15. num.29. lib.1. Reg. Galeot. lib.1. add. controv.39 num.23. Reg. de Ponte cons.30. num.4. Apicell. add. tract. nu.69.

164 Quid verò si recusans fuisset author inimicitiæ, & eam affectasset, data opera ad illum finem pertractant Lopez de donat. inter virum, & uxorem, §.78. nu.29. Franc. Marc. decis. Delphin.291. p.2. n.1. p 2 Reg. Valenz. cons.17. nu.11. Roland. à Valle cons.24. num.46. volum. 1. Rebuff. cit. art.9. Glos. unic. ex num.12. dicens, Judicem esse suspectum, sed partem pœna esse mulctandum, Pasch. de patr. potest. cap.3. par. 3. num. 43. Gallupp. in praxi par.1. cap.4. num.39. Reg. Capyc. Latr. add. consult. 101. num. 41. & 42. Reg. Sanfelic. decis. 81. num. 3. Ricc. collect. 445. Franc. Mar. Prat. cit. cap.52. num. 20. to.3. discept. for. & videndæ sunt municipales sanctiones in prag. 15. num. 14. tom. 1. & 19. to. 2. de suspic. quam recusationem ex capite inimicitiæ, àn liceat Universitati proponere, negativè decisum refert Reg. Sanfel. dec.82. tom.2. Reg. de Marinis tom.2. cap.114. nu.6. aliud scitum, Dom. Pratus ad Muscatell. par. 1. glos.1. Sententia, vers. Non tamen, Baron. cit. tract. de effect. inimicit. effect.116. sub num.46. vers. àn possit.

165 Hinc si Judex pertinacitèr assumeret sibi causam, in gerendo se animosè ad judicandum, ex hoc redditur suspectus, Andr. in cap. seù, §. habita, post num.16. vers. Item si Judex pertinacitèr de statut. & consuet. contrà libert. Eccles. ex text. in l. qua omnia, §. 1. vers. Nèc ferendus est, ff. de procur. Reg. de Ponte cons.141. nu. 8. lib.2. Franc. de Petris in cons.47. n.14. Reg. Rovit. in rub. prag. de suspic. effic. num.44. & cons.19. num.11. vol.1. Thor. par.1. comp. verbo, procedi an debeat Prat. in suo Nicandro, nu.338. & cit. cap.52. num.31. Consil. Paul. Staiban. resolut. forens. lib.1. resolut. 37. num.36.

Et si malè versatur cum aliqua ex partibus, hoc est, protelando audientiam, dissimulando illam, justa etiam erit causa suspicionis in themate exarato a Thor. 3 par. compend. sect. 3. verbo, Suspicio Judicis, vel si dixisset, partem non diligere, Intrigl. singul.80. num.18. Baron. adduct. cap.116. nu. 108. vel si nolit audire Advocatum in causa, quamvis clara, Lanfranc. in clem. sæpè, vers. de plano, coll.1. de verbor. signif. Dec. in cap. postremò, col.4. verbo, & pro declaratione, & col.7. vers. 10. de appell. Apicell. cit. tract. sub nu. 106. aut occultè loquatur cum patre Lanf·anc. in cap. quoniam contra, de probat. magis favendo uni, quam alteri parti, Ludovis. decis. Perus. 108. num. 7. Borrell. de magistrat. edict. lib.12. cap. 2. nu. 19. Farinac. in fragm. crim. par. 2. ex vers. 747. & 785. subnectens specificè exprimendum fore, in quo magis faveat. Hancque suspicionis maculam non militare, notamus, si in principio, & medio causæ magis faveat Actori, quam Reo nam obstringitur facere; Etenim si reorum est fugere, Judicis est prosequì, ad text. in cap. veritatis, 8. extrà, de dolo, & contum. Episc. Marant. part.3. resp. 78. nu. 116. sicuti in fine magis reo, Mondit. lib. variar. resol. §. lex est, dubitat.11. num.22. id tamèn Judicis relinquit arbitrio Menoch. de arbitr. cas. 152. num.13. quidvè si Judex esset affectus, vel à parte pet tus, affirmativè Farinac. add. loco, num. 799. Grass. except.24. num. 76. Ann. sing.28. Reg. Capyc. Latro decis.87. num.19. lib.1. vel si Judex, se impetrari, procuravit, Speculat. in tit. de offic. delegat. §. superest, vers. Item si ipse, & ex præsumpta mala opinione, deducit, Dom. Reg. Rovit. in cit. pragm. 1. num. 76. posse, Judicem recusari, si duo haberent eandem actionem conveniendi aliquem in Judicium, & ex persona unius Judex non posset intervenire, & ad evitandum Judicis recusationem lis per alium agitaretur, tacito illo, ex cujus persona oritur suspicio, insequitur Scapp. de jud. ord. lib.3. cap.8. num.3. Maurit. Apicell. add. tract. num.813.

Undè, si non expectat sibi asportari processum, sed illum sua spontè quærat, & adduci procuret, justa erit causa recusationis, Cravett. cons.270. nu. 2. Anton. Sol. de antiq. decret. Sabaud. rub. de proseq. appellat. Glos.10. nu.7. Mastrill. decis. 129. num.6. in fin. Rovit. mox cit. loco num.61. Reg. de Ponte decis. 30. nu.8. Prat. in Nicandr. num.340. & add. cap. 52. num. 32. Apicell. fillus cit. loco, num.804. Giutta decis.21. num.11. & & observat. 95. num.112.

166 Quid si Judex subscribat libellum, sivè memoriale petentis absque partis citatione, & causæ cognitione? nota, nam hujusmodi provisiones vim rei judicatæ non habent, ex text. in l.1. & tote tit. C. comminationes, Epistolas, programmata, subscriptiones authoritatem rei judicata non habere, Consil. Rocc. tom.2. respons. 78. num.6. & conferunt tradita à Fabr. in Cod. lib.2. tit. 2. defin.

fn.11. num.2. alleg. & Conf. Staib. add. resol. 37. num.50

167 Quod si audactèr procedat in causa, non obstante allegata suspicione, nedùm attentare dicitur, sed, & facere injuriam parti, ad *text. in l. qua omnia, §. 1. ff. de procur. Bellam. decis. 18. Lancell. de attent. lib. 2. cap. 1. num.104. Novar. in prax. de elect. & variat. fori quæst. 2. num. 34. sect.1. in ult. impress. & de gravam. Vassall. lib. 2. gravam.136.* & gesta per ipsum sunt nulla, ut diximus *num. 77.* & addimus *Mendez à Castro in prax. Eccles. lib. 2. cap .7. Vimaranens. in remiss. lib. 3. ordinat. Regia, tit. 21. §.4. num. 8. P.Fragos. add. loco, num. 220. Borrell. tom. 1. tit.42. de judiciis, num. 31.* Suspectus propterea redditur, quamvis causa allegata sit falsa, *Reg. Rovit. in cit. pragm. 1. num.4. Reg. Sanfelic. decis. 85. num. 4. tom.1. Prat. in Nicandro num. 342. & cit. c. 52. num.33. ex Paris.conf.crim.8.n.8. Gorgiar. patroc. 40. Giurba conf.9. nu.14.*

Nisi deponeret, nescire allegatam suspicionem, decrevit S. C. sub die 21. Februarij 1629. referente D.Consil. Josepho Brandolino, in personam Dom. Consil. Andreæ de Januario, suspecti allegati à Reali Conservatorio Sanctæ Mariæ Boni Principij, in causa cum Censuariis Ducis Gravinæ, ut propterea necesse sit, suspicio Judici notificetur, ut illius notitiam habeat; ad *text. in cap. cum speciali, de appellat. cap.Suspicienit, de offic. & potest. judic. in l.apertissimi, C.de judic. Specul. de recusat. §. qualitèr autem, num. 1.* & in terminis *Marta in comdend, decis. tit. de recusat. cap.43. Thomas Trivisan. lib.1. cons. civil. decis. 51. num.2. Novar. in pragm.1. collect. 214. nu. 9. de susp. official. de Laurent. in tract. de judic. suspecto, cap.5. nu.1.*

Quæ autem diximus, ut Judex suspectus reddatur, si post propositam suspicionem procedat, intelligas, velim, si illa formitèr cum proposito fuerit deducta, juxtà *prag.5. & 9. de suspic.* & tradita à *Gizzio ad Capyc. Latro decis. 81. à num. 1.* à quo deposito tantùm pauper excusatur, ut diximus *num. 29.* & nùnc addimus, procuratorem fisci quoquè ab illo esse immunem in suspicionem, quas tanquam procurator Regius Judicibus objicit, *Cabed. 2.p. decis.119. num. 27. & arrest.43. Curia Philipp. par.1. judic. civil. §.7. num.24. Thomas Vaz alleg. 97. num. 12. P.Fragos. cit. tract. de regim. Reipub. tom.1. par. 1. lib. 5. disput. 22. §.7. num.250.*

Nec depositum sufficit, sed exprimi debet causa suspicionis, attentis nedùm *pragm.1. & 15.adducto tit. de suspic. & pragm. 40. de offic. S. R. C.* & jure Canonico, quod amplexus fuit noster *rit.* ut notavimus *num.10.* & addimus *Ganaverr. cit. decis.11. num. 16. Caravit. in hoc ritu* memorem, nam aliàs validè, suspicione proposita haud obstante, procedere posse, probarunt *Franch.in cap. cum speciali, de appell. lib.6. Bertrand. cons. 184. Alex. in l. quia poterat, ff. ad Trebell. Gabriel. tit. de Judic. concl. 5. Rota Roman.* relata per *Pegn. decis. 1646. tom. 2. Foller. in addit. ad Marant. quæst.3. dist.16. num.4. Vant. de nullit. sub tit. de nullit. ex defectu. jurisdict. num. 140. Gallup. in praxi cit. cap.5. num. 65. Reg. Sanfelic. decis. 85. lib.1. & Reg.Tap. in jure Regni Neap. lib.3. tit. de suspic. official. in comment. hujus ritus, num.18. pag.181. vers. imponendi pœnas,* ibi: *attamen hodiè, nisi suspicio sit formitèr allegata potest procedere.*

Quid verò dicendum sit in Judice ex Tribunalibus collegiatis hujus Civitatis, uti delegato, vel alio modo extrà Civitatem commorante, in dubium revocatur in Collaterali Consilio, existente Commissario, nobilissimo, doctissimo, ac integerrimo viro *Domino Melchiorre Navarra*, emeritissimo *Regente,* penès *Joseph Crivelli à mandatis Scribam,* in causa Ill: Marchionis Setra cum Ill. Principe Cariati (cujus causæ adhùc non decisæ exitum, alibi (Deo favente indicabo (meum propterea judicium interim non dabo.) Etenim, exortis differentiis inter ipsos, super confinibus feudorum Castrovillari, & Civitatis Cassani, Excellentissimus Comes de Pegneranda ad sedendas dissentiones, prævia delegatione, demandavit Dom. Consiliario D.Joanni de Vallenilla informationem controversiarum inter eos vertentium, qui pro exequutione ordinum S.E.de mense Novembr. 1662. partibus auditis, incepit adhire diligentias. Die verò 11. Mensis Decembris ejusdem anni, fuit pro parte dicti Principis allegatus suspectus in partibus absque deposito, & sine expressione alicujus causæ, qua suspicione non obstante, uti non formitèr, & non legitimè proposita, dictus Consiliarius processit ad ulteriora in diligentijs sibi commissis, usque ad diem 23. mensis Januarij, quo per S.E.fuit provisum, *Quod, stante suspicione proposita in ejus personam in Collaterali Consilio, interim se abstineret in procedendo* & postcà alio sc to ejusdem Coll.Cons. dictum fuit, *Quod abstineat.*

Prætendit propterea Princeps, omnia acta facta post recusatorium libellum porrectum, coram dicto Consiliario esse nulla, cum hunc casum Pragmaticæ omiserint, recurrendum esse idcircò ad jus commune, à quo non debet recedi, etiam super eo, quod non expressè, sed per sequelam possit inferri, ut quominùs possit illud corrigatur, *Burs. decis. 97. nu. 4. Rota Romana dec.162. num.3. par.3. divers.* & refert *Andreol. controvers. 167. num.15.erga finem, Altogradus cons.4.nu.19. & 26. tom.1. Genedeus cons.1. num.33. vol.1. Ossacens dec.167.nu.12.* Quinimmò, nec etiam poterit intelligi, quod tacitè sit dispositum, & quod hoc sufficiat, ut dici possit cōmuni Juri esse derogatū, quia tacita derogatio repugnat omnibus juris regulis, nec permittitur, etiam si major ratio consideretur in tacito, quam in expressis *Joan. de Imola in cons.64. num.3. Angelus cons.107. in princip.Card. Tuscus conclus.663. lit E. num.16. 17. tom.3. Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 5. num. 21. Roman. cons.250. num.5. & cons.149. Cravet. de antiq. par. 4. in princ. num. 85. Ganaver. decis. 54. num.15.*

Præterea, nec dici valet in hac specie tacitè per *Reg. Pragm.* provisum esse, quod acta facta à Judice non formitèr secundum pragm recusato, sint valida, quia repugnaret potestati naturæ, loquuntur enim *Pragm. Regni de suspicione*, allegandа contra Judicem in hac Civitate commorantem,

non

non verò de ea extrà Civitatem, nec prævident casum, quando Judex recusandus extrà Civitatem reperitur, & non est in Tribunali collegiato, quia aliàs non erit parti recusanti facultas, qua posset ob loci distantiam statim, habita notitia, suspicionis, capita proponere, juxta *Reg. Pragmaticas.*

At Marchio Serra exclamat *pragm.* sanctiones habere locum tàm intrà, quàm extrà Civitatem, ex *Apicell.* in terminis *in cit. tract. de suspic. official. num.*111. *& Troys. in pragm. de examine testium*, eò quod *pragm.*10. *num.*2. *cit.tit.* expressè sermocinatur de officialibus majoribus, vel minoribus Regni, & *prag.*18. demandat in fine observantiam quibuscunque officialibus, & semper observatum fuisse recusationes in personas officialium delegatorum ad capiendas extrà hanc Civitatem informationes nunquam admissas fuisse, nèc admitti absq; deposito, tùm proptèr favorabilem recusationis materiam, ut sentit *Rot. Rom.* per *Farinac. p.*1. *decis.* 93. *p.* 1. tùm etiam, quia in pœnalibus ex identitate rationis fit extensio de similibus ad similia, secundum *Bal. in c.* 1. *quæ fuit prima causa beneficii amiss. cap. inter cætèras, de rescript. in fin. Villaut. in tract. de extens. l. correct. n.*41. *vers. in pœnalibus, & odiosis.*

Et eò magis, quia militat eadem ratio expressa in *d.pragm.* sanctionibus videlicèt, nè calumniosè causarum cursus impediatur, ac Judicis dignitas conservetur, quæ ratio locum vendicat etiàm in Commissariis Delegatis, prout pluriès refert decisum per Collaterale Consilium, *Reg. Sanfelic. in prax. Judic. in add. sess.*40. ubi testatur de communi observantia, & de pluribus casibus, nec poterat Judex ille se abstire à judicando ex simplici enunciatione suspicionis, & protestatione, cum ipsius officium necessarium sit, & non voluntarium, *Mastrill. decis.*151. *num.* 20. *par.* 2. *Castill. decis.* 94. *num.*1. *Faber definit.* 1. *lib.* 3. *in Codic. tit.*4. *ne quis in causa sua, Fontanell. decis.*1. *num.* 1. *&* 7. *lib.*1. & diximus suprà *num.*70. nèc à *Reg. Sanfelic.* adductæ praxi simpliciter contradicere videtur *Præs. de Ganaverr. in decis.*57. *per tot.* potissimùm, *num.* 38. dùm illam extricat quæstionem, nùm depositum faciendum in recusatione officialium Collateralis, S.C., R.C. & M.C. extendatur ad cætera Tribunalia inferiora Provinciarum Regni, & Judicum localium, & interpretationem dans *prag.* 10. *& prag.*15. §.3. *mem.* sæpiùs *tit. de suspic. official.* negativè sustinet aleam, extensionemq; non fieri in correctoriis dispositionibus, nec admitti conjecturas, sed corporalem requiri verborum expressionem subnectit.

Addit insupèr Marchio, acta à præfato Dom. Consiliario gesta nullitati haùd esse obnoxia, uti facta eum interventu ejusdem partis, licèt contradicentis, quamq; contradictionem parum prodesse, uti contrariam facto, decisum per *Rotam Romanam* notat *Pegna dec.* 1646. *tom.* 2. *in una Papiens. bonorum coràm Lancell.* in alia *Hispalen. juris nominandi coram Seraphin.* & in altera *liquidationis fructuum, cum Puteo decis.* 43. *tit. de Judiciis*. Quin *Beltram. in addit. ad Ludovis. decis.* 466. observat, examen testium fuisse per *Rot. Rom. in una Tolet. immissionis die* 11. *Decembris* 1617. *coràm R. P. Pirovano*, declaratum validum, ad evitandum circuitum inutilem, & multiplicatas expensas, etiàm si nullitas examinis proveniret ex defectu jurisdictionis dummodo defectus jurisdictionis nō sit totalis, sed aliqualis, quando fuit examen factum cū interventu partiū, etiàm cū expressa protestatinne, de nō consentiendo in Judicē.

168 Recusari verò Judicem non posse, ex quo ad Reum terrendum acritèr locutus fuit, ipsum juridicè interrogando, *Paris* advertit *in tract. de Syndic. verbo, Compositio, cap.*6. *num.* 2. *Reg. Sanfel. dec.*80. ad tradita per *Oldrad. cons.* 502. non verò si uti privata persona eum verbis acrioribus vexaret, *Cravett. cons.*23. *num.*6. *Capyc. decis.*124. quos laudat *Ripoll. jur. resol. capit.* 2. *de recusat. omn. Judic. ex num.* 80. *Menoch. cons.* 94. *num.* 15. *&* 16. *vol.*1.

169 Testis propterèa, qui fuit in causa criminali contrà aliquem, ab eo recusari potest, *Reg de Marin. quotid. resol. lib.* 1. *cap.* 211. *in fin.* nam ex hoc inimicus redditur, ad notata *in cap. cum P. Manconella, extr. de accusat.* ubi *Innoc. Reg. Rov. in prag.*1. *num.* 54. *de susp. Dom. Francisc. Marin Prat. lib.*3. *d Jcept. forens. cap.*48. *num.*66. (nupèr benignitate Regis D. N. ad Consiliarii munus, quod diù, & majora, meruit, ascitus) *Thor. in Cod. rer. Judic. Civil. & mixt. cas.*57. *n.*1.

170 Removetur Judex, eò quod recusans aliàs eum esset Judex, eò quod recusans aliàs cum esset Judex judicavit contra illum, quamvis illius votum damnum non attulisset, ut decisum memorat *Reg. de Marinis add. lib.* 1. *cap.* 209. qui resolvii, Judicem, qui protulit sententiam contra aliquem, à qua fuit appellatum, non posse suspectum ab illo allegari in aliis causis, post *Reg. Rovit. in cit. prag.*1. *num.*81. *de suspic. offic. Reg. de Marin.* laudat *Baron. cit. cap.*116. *num.*124. quidquid dixerit *Apicell. in tract. de suspic. sub num.* 100. Nèc recursus habitus ad Principem per viam querelæ, vel pro removendo Judicem, utpotè, quia causa erat alteri commissa, justa erunt causa recusationis, ut contra *Cavalc.* sensum *in dec. cit.*28. *num.*76. decrevit S.C. sub die 23. Augusti 1663. in suspicione allegata in personam D. Consiliarii Jannettasii à Duce Casolarum, in causa cum Josepho Mezzomonaco, *referente Dom. Consiliario Jo. Baptista Hodierna*, penès *Secret.*

171 Ob litem etiam cum Judice, ipse redditur suspectus, *Ripa in cap.*1. *num.*15. *de Judiciis*, *Maranta in specul. par.*6. *actu* 2. *num.*47. *Mastrill. decis.*151. *num.*56. *Intrigl. singul.*80. *num.*17. *lib.*3. *Farinac. in fragm. verbo, Judex, nu.* 876. *Vivius dec.*297. *num.*4. *Maynard. decis.*92. *num.*88. *Apicell. de suspic. offic. num.* 97. *Fontanell. decis.* 14. *num.*25. *Reg. de Marin.* memor *Carav. in cit. Rit.* 288. *num.*32. *in add. cap.*114. *num.*10. quem laudant etiàm *Dom. Reg. Sanfelic. cit. sect.* 40. *num.* 12. *Donad. de renunc. cap.*32. *num.*71. *tom.* 1. *sub num.*89. notans, sic fuisse decisum in causa Regalis Monasterii Sanctæ Claræ, in personam Domini Marchionis Oliveti Reg. Consiliarii Marci Antonii Cioffi, *referente Dom. Reg. Sanfel.* sed illam decisionem emanasse, maximè stante declaratione ejusdem Dom. Consiliarii, ipsum nolle intervenire, testatum reliquit idem artifex *Reg. Sanfel. in increm. add. prax. Jud. ad sect.* 40. *sub num.* 13. *fol.* 273. & decisum fuit *referente Dom.*

Consil.

Consil. Gamboa sub die 7. Julii 1655. in personam tùnc Dom. Consil. D. Didaci Moles, instante Collegio Societatis Jesu hujus Civitatis, in causa cum Monte Octavii de Buono, & iterùm sub die 5. decursi Mensis Junii 1663. *referente Dom. Consiliario Jacintho Cangiano*, in suspicione proposita à Dom. D. Vincentio Acquaviva, in personam Dom. Consiliarii Pauli Jannectasii.

Sivè lis sit civilis, sivè criminalis, *De Grassis cit. except. 24. num. 63.* ut si Judex esset debitor partis, vel ejus patris, quo casu militabit suspicio, tum si ab ipso creditore opponatur, *Thor. p. 1. comp. decis. verbo, Nullitatis, Maurit. Apicell. cit. loc. n. 810. & num. 773.* & tùm si ab altera parte, cum debitor, potissimùm maximæ quantitatis, quodammodò sui creditoris servus sit, ut in terminis notat *Fab. in Cod. lib. 3. tit. 4. defin. 9. n. 4.* etiam si de illa multo temporis spatio non sit tractatum, ut decisum fuit in personam tùnc Regii Consiliarii D. Thomæ de Aquino, sub die 15. Julii 1651. *referente Dom. Consiliario, deinde Regente, D. Thoma Martinez*, in gratiam D. Joannis Sanchez de Luna, & D. Hypolitæ Mariæ Musettula. Quòd verò si lis fuerit terminata, notant *Viv. decis. 303. Mastrill. dec. 151. in 7. art. Carav. in rit. cit. 288. num. 32. Franc. Marc. decis. 727. n. 3. par. 1. Maur. Apicell. cit. loc. num. 806. Reg. de Marin. mox add. loco, n. 10. vers. Etenim responsum, & R. Sanfelic. add. sect. 40.*

172 Nec intervenire poterit in causa illius, qui patrocinium contra Judicem suscepit, decisum notat idem *de Marinis eod. lib. 1. cap. 210.* quem laudat *Thor. par. 3. compend. decis. sect. 3. verbo, Suspectus Judex allegari.*

Vèl adversus illius uxorem, determinavit S.C. die 6. Martii 1632. *relatore Dom. Consiliario D. Flaminio de Constantio*, in causa Præsidis R.C.D. Parthenii Petagna tùnc Advocati, qui allegavit suspectum Dom. Consiliarium Andream de Januario, ex quo patrocinium præstitit in gratiam Ducis Zagarolæ contra D. Antoniam de Januario ejus uxorem, penès *Secret. S.C.* cum Advocatus incurrat inimicitiam partis ex adverso, *Glos. in l. si pecuniam, ff. de condict. caus. dat. Parit de syndic. verbo, Suspicio, cap. 1. num. 5. Xamar. de offic. Jud. & Advoc. par. 2. q. 4. num. 56. Blanc. de indic. & tortur. num. 142. Marend. cons. 87. inter consil. crimin. divers. to. 2. Farinac. q. 49. in prax. nu. 73. & in fragm. par. 2. num. 848. Reg. Rovit. in loco mox cit. num. 52. Avus meus ad Capyc. decis. 138. num. 2. Prat. add. cap. 48. num. 5.* vel quia est amicus inimici Judicis, ut notat *Fab. in add. t. t. 4. defin. 1. num. 4. arg. l. libert, 28. C. de inoff. testam. l. 3. ff. de testib. l. 1. §. cum patronus, ff. de inoff. Praef. Urb.*

173 Num verò fisci Patronus, qui interveniat in causa criminali inquisiti, effectus Judex possit recusari etiam, in alijs causis, affirmativè pluries judicasse Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam, indicat *Ricc. dec. 91. & collec. 1612.* & consistorium Siciliæ notant *Mastrill. decis. 151. num. 49.* quia censetur effectus quasi inimicus, ex *cit. Glos. in l. si pecuniam, in princ. verbo, Repetetur, ff. de condict. caus. dat. Prat. cit. cap. 48. nu. 9.* & relego Lectorem ut tradita à nobis *in Rit. 18. n. 5. tom. 1.*

174 Si Judex habitaret in domo cum parte litigante, àn possit recusari, affirmative notant *Specul. in tit. de Judic. Delegat. §. superest, vers. Quid si sit socius Mascard. vol. 2. de probat conclus. 943. num. 16. Trevis. in tract. de mod. proced. inter reg. cap. 15. num. 6. Donad. de renunciat. cap. 32. num. 81. Baron. de effect. inimic. effect. 116. num. 104.* quod intelligendum credo concurrente nimia familiaritate, scilicet, commensalitate, aùt societate, *Dec. in cit. cap. p[illegible] col. 8. in princip. vers. 17. de appell.* latè *A[illegible]. de recus. num. 11. Farinac. in fragm. par. 2. num. 811. Apicell. citat. tract. sub num. 101. vers. Decimatertia, Reg. Capyc. Latr. decis. 81. num. 3. & 4. lib. 1.*

Undè Cesar Carmignano in causa cum Petro Martino allegavit suspectum D. Consiliarium D. Franciscum Savium, ex quo ipse cum ejus familia habitabat, ubi inquilinus in eadem domo propria cum dicto Petro, nimiaque familiaritate conjunctus, & commensalis continuò cum ipso erat in depositione Consiliarius acceptavit habitationem cum solutione pensionis, cætera negavit, & per S. C. *referente Dom. Consiliario D. Didaco Zarola*, fuit provisum, *quod interveniat*, sub die 18. Novembris 1630. penès *Secr. S. C.*

175 Judex insuper, qui omisit salutare, vel resalutare partem, suspectus allegari potest, ut ex verbis *prag. 15. §. volemo che non sia causa bastante*, colligit *Reg. Rovit. in d. prag §. cit. num. 1. & 4.* quod etiam est de jure Communi, *Abb. Felin. & alii in cap. cum super de offic. deleg. Muta ad prag. Sicil. tit. 4. nu. 46. p. 1. Guazzin. add. cap. 21. sub nu. 5. Maja conservat. 6. num. 26. Baldas. de Angel. in l. posiores, C. de offic. Rector provinc. Giurba cons. 38. num. 20. Gratian. discept. 284. num. 28.* sic in notario notat idem *Gratian. discept. 538. num. 57.* nam ex hoc inimicitia præsumitur, proùt ex non alloquutione, *Glos. in Can. Adrianus, 6. distin. & Civil. in l. Ad hoc, C. de appell. Mandell. cons. 770. num. 46. Fusc. in singul. verbo, inimicus, fol. 273. Mastrill. decis. 151. nu. 46. par. 2. Giurb. cit. cons. 38. num. 19. Farinac. cons. 196. nu. 3. lib. 3. Marcell. Calà de modo articul. & proband. §. 1. Glos. 1. num. 334. Surd. cons. 371. nu. 16. lib. 3. Petr. Gregor. de Republic. lib. 8. cap. 4. nu. 3. Baron. add. effect. 116. num. 112. & de citat. in annot. ad sing. 27. num. 2. Mascard. de probat conclu. 898. Gramm. dec. 23. Maurit. Apicell. cit. loco, n. 773.*

Etiam si non admiserit partem ad actum humanitatis fieri solitum, ex consuetudine regionis, puta, ad osculum, *Intrigl. singul. 80. num. 19. Farinac. in frag. p. 2. num. 871. Baron. add. eff. 116. num. 169.* ac ideò inimicæ censentur duæ mulieres; si deficiant in solito osculo, *Capiblanc. de Baronib. cap. 56. num. 16. lib. 3.* etiam ex unica nō salutatione quando solitus esset resalutare, *Intrigliol. singul. 80. num. 23. & cons. 33. sub nu. 10.* quidvè si resalutet de mala gratia, resolve ex traditis per eundem *Rovit. in prag. 1. num. 72. de suspic.* quem laudat *Maurit. Apicell. in add. ad cit. tract. Patris, num. 737. Prat. in Nicandro, num. 351. & lib. 3. discept. forens. cap. 52. num. 39.* dum modò Judex non negaverit partem salutantem non vidisse, ut ex *d. pragm.*

Et

conf. 134. *num.* 5. *lib.* 3. *Menoch. de arbitr. casu* 132. *num.* 3. *Reg. de Marin. ad Revert. decis.* 458. *num.* 1. *Marant. in spec. p.* 6. *actu* 2. *princ. num.* 28. *Reg. Rovit. cons.* 8. *num.* 6. *Tiraq. de pæn.temper. caus.* 21. *num.* 5. *& caus. num.* 2. *Rebuff. de recusat. Glos. unic. art.* 9. *num.* 26. *Fragos. add. disp.* 12. *sub num.* 214. *Larrea decis.* 48. *num.* 3. *Caroc. ad leg. recep. cap.* 9. *nu.* 179. *Morla in emporie Jur. tit. de jurisdict. in princ. num.* 201. *Giurba obser.* 68. *num.* 20. *lib.* 1. *de Ponte de potest. Proreg. tit.* 3. *§.* 6. *num.* 1. *de Grass. de except. except.* 24. *num.* 60. *Fontanell. decis. Cathal.* 15. *num.* 3. *Rippoll. cit. cap.* 2. *num.* 266. *Jo. Baptist. Spada cons.* 197. *num.* 15. *tom.* 3. *Gerard. Maynard. decis.* 82. *lib.* 1. *de Grass. in add. trac. de effect. amic. num.* 63. *Reg. Capyc. Latr. decis.* 122. *num.* 10 *tom.* 2. quod nota ad ornatum *Text. in l. lata culpa, §. amicos, ff. de verbo signif.* maximè cum in conflictu opinionum communium, liceat ipsi judici in gratiam amici votum proferre, *Rota in antiq. tit. de rescript decis.* 775. *aliàs* 35. *Tiraq. de nobil. cap.* 17. *opp.* 1. *Menoch. de retin. poss. remed.* 3. *num.* 766. *& de arbitr. Judic. cas.* 339. *nu.* 19. *Cevall.* latè *commun. contrà commun. in præfat. n.* 101. *&* 102. *Christin. dec. Belgic.* 54 *nu.* 4. *vol.* 2.

Et in Judice ludente cum parte idem *Maynard.* decisum apud Curiam Tholosanam refert, *decis.* 80. *lib.* 1. cum ludus frequenter iteratus causa sit quò amicitiæ inter homines ejusdem conditionis tantum incrementi capiant, ut iis aliæ fortiores, firmiores, atque magis constantes vix deprehendantur.

Et de Judice commensali alterius partis, loquuntur *Marant. d. act.* 2. *princ. num.* 38. *Gratian. discept. forens. cap.* 100. *num.* 22. *& cap.* 200. *n.* 2. *Muta ad pragm. Sicil. tit.* 4. *de recusat. Jud. n.* 12. *Trivisan. decis. Venet.* 64. *num.* 6. *par.* 2. proùt de Scriba causæ decisum tradit *Thabus in resol.* 144. *tom.* 2. *decis.* ex eo quod major familiaritas acquiritur in cibo sumendo, quam in colloquio *Glos. in cap. omnes, 28. quæst.* 1. hac propterea ratione, sal in convivijs apponi consuevit ad denotandam perpetuitatem amicitiæ, *Gratian. discept. forens. cap.* 217. *num.* 31. Quodque exten-
145 ditur, si Judex, & pars hospitentur, & comedant simul in accessu pro visura loci differentiæ, *Rebuff. ad Const. Gall. tom.* 3. *de recusat. art.* 9. *Glos. unica, num.* 33. *&* 27. *Trivisan add. loco*, potissimum de Jure Regni, *Reg. Rovit. in prag.* 63. *num.* 2. *de offic. S. C. & in prag.* 1. *num.* 63. *de suspic. offic. Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. resol. cap.* 190. *num.* 13. quid si id fecerit necessitate cogente *Fab. add. tit.* 4. *defin.* 3. Videas proptereà *Thor. par.* 4. *verbo suspicio proposita, pag.* 308. & notandum, quod cum Princeps Nojæ
146 allegasset suspectum Consiliarium D. Gregorium de Angulo, ex quo ille in accessu facto ad Cassanum, instante Julio Cæsare Pallavicino, continuo comedit cum illo, & quamvis in Terra Francaville habitasset in Monasterio, tamèn expensæ fuerunt ab eodem Julio Cesare illi subministratæ cum quo etiam comedit, & per S. C. sub die 30. Martij 1627. fuit provisum *quod capita non recipiantur* penès *Secretarium.*

At D. Cons. Petrus Antonius Caravita, uti administrator D. Mariæ Caracciolo, cum allegasset suspectum Domini Consiliarii Varela, in causa cum Domino D. Michaele Salamanca ob summam necessitudinem cum illo, & facta depositione ab eodem Varela acceptante simùl edisse, & dormivisse, per S. C. sub die 22. Septembris 1633. *visa depositione*, fuit provisum *quod non interveniat* penès *S. C. Secretarium*, relata causa à *Domino Consiliario Jo. Baptista Apicella*, Patritio Scalense, dignissimo genitore Domini Fabij, qui cum tres suprà viginti annos Vicariæ Iudex rerum civilium, & criminalium fuisset, etiam laudem assequutus est ut Rex Catholicus D. N. cognita ipsius virtute, meritis consiliarij ipsum dignitate exornaverit in qua ità se gerit, ut nihil à gentile suo Bernardino Apicella Consiliario in anno 1478. & Parente optimo degenerare videatur in cujus indemnicè locum, post annos viginti quatuor ab ejus obitu, quod magis mirandum est idem D. Fabius suffectus.

Unde D. Consil. Alphonsus Vargas allegatus suspectus à Principe Conchæ, hujus Regni tùnc Magno Admirato, in causa venditionis Terre Ascoli, ob nimiam, & notoriam familiaritatem cum Principe Uriæ, qui fuit ejus fautor, & protector in Curia apud S. Majestatem manavit è S. C. absquè alia probatione, scitum *quod non interveniat*, sub die 12. Augusti 1630. *referente Domino Consiliario Don Gregorio de Angulo.*

Et D. Francisco Pappacoda, in causa cum Sigismundo Guindano, dante suspectum D. Consiliarium Varela, eo quod, tempore quo residebat in eiia Aula simùl cum dicto Sigismundo adivit domum Consiliarij D. Gregorij de Angulo, illum de causa instruens, & petendo expeditionem, & facta ab eodem Varela depositione, non alitèr causam informasse, dum illius meritorum erat ignarus, sed tantùm petijsse illius expeditionem, per S. C. sub die 11. mensis Januarij 1635. *referente D. Thoma de Franchis, cum adjunctis*, fuit provisum, *quod interveniat*, penès *eundem Secretariam.*

147 Antonia Sica recusavit Consiliarium Alphonsum Vargas, in causa Gregorij dello Litto ab ipsa querelati, ex quo in Mentia Guerriera illius uxor fuit nutrix, & altrix spatio quatuor annorum ejus filij viventis, qui nimiùm à dicto Consiliario amatur, & a dicta nutrice quotidiè visitatur: Et per S. C. sub die 22. Martij 1628. *referente D. Consiliario D. Flaminio de Costanzio*, fuit provisum, *quod non interveniat*, penès *eundem Secretarium.*

148 Dixerunt proptereà nonnulli DD. magistrum in causa sui discipuli recusari posse, *Philipp. Franc. in cap. postremò, vers.* 4. *de appell.* post *Specul. tit. de recusat §. Superest, vers. Quid magistro*, compatriotam in causa compatriotæ, si in remotis partibus degant, *Abb. in cap. Accedens* 2. *num.* 7. *ut lit non contest. Franc. cit. loco, nu.* 20. *vers.* 11. *& vers.* 19. *Beret. cons.* 138. *num.* 21. Neque collegam in causa collegæ, inter quos firma admodum, & constans amicitia esse solet, cùm conjunctio Collegii, & publici muneris societas non mediocre vinculum ad voluntates hominum copulandas, afferat, nec ulla justior, neque gra-

vior

vior necessitudinis causa reperiri possit,quam conjunctio fortis, Provinciæ, vel officii; propterea peculiaris sanctio (conformis ordini à nobis memorato suprà, *num.75.*) à Carolo Galliarum Rege promulgata fuit, quod lis assessorem sedis præsidialis concernens non in ista, ubi ille assessor est, sed in vicina sede præsidiali agitari,ac judicari debeat: Si verò Præses, vel Senator alicujus Parlamenti litigare cogatur non in ipsa classe, cui Senator ille, vel Præses adjunctus est, sed in alia ejusdem Parlamenti Camera agi, & judicari debeat, *Maynard. decis.82. & 87. par. 1. Fontanell. decis.15. num.1. Matut. disquis. legal.18.num.14.* in qua sustinet, Judicem, qui Principis munificentia consecutus est militarem habitum, posse uti suspectum removeri in causa, liteq; ejus, per quem fuit ordine militari insignitus, & habitum suscepit, & an quis Judex esset possit in causa sui debitoris, negativè sentit *Reg. Capyc. Latr. decis. 164. vers. dicebatur, lib. 2.* & notat *Faber in C. lib.3. tit. 4. ne quis in sua causa, defin. 9. in add. num.4.* qui *in corpore* advertit, posse dominum directum esse Judicem in causa sui emphyteutæ,dùm nè agatur de re emphyteutica, proinè, & creditorem, nihil vetat, esse Judicem in causa sui debitoris, dummodò non agatur de re ad ipsum debitum pertinente. Sed contrarium decisum in causa magni momenti in S.C. vidi, cujus scito fuit remotus Judex creditor in causa debitoris,cum semper creditoris intersit locupletem habere debitorem, & qui sit solvendo, *l. nam is, 16. ff.de dolo.* Sicuti etiam Senator judicare non potest in causa sui inquilini, aut coloni, sivè cujus ipse inquilinus est, *Fab.add. loco, defin. 3. in add. n.3.* restringens in colono nummario, nec dominus in causa famuli cum distinctione, apud *de Laurent. add.tract. c.11. n. 318. & 22. & Apicell. filium in tract. de suspic.sub n.790.*

149 Sed àn prohibeatur Senator jus dicere in causa, quæ de Advocati, aùt procuratoris sui jure tractatur, crederem, militare suspicionem, cum concurrant magna amicitia, & obligationis vinculum, ad tradita à nobis *num.144. & à Jo. Andrea, & Franc. in cap. legitima, de appell. in 6. Abb. in cap. Accedens, lo 2.num.8.ut lit. non contest.* quæ nedùm æquant, sed superant fraternam affectionem, *arg.l.verum, in princip.* juncta *Glos. ff. pro Socio, Jas. in l. quæ dotis, col. 13. ff. solut. matrim. l. nemo, §.1. ff. de hæred. instit.* hancquè sustinent aleam *Aufrer. de recus. nu. 13. vers. Sed ubi Advocatus, Farinac. in fragm. crimin. p. 2. n.858. Maur.Apicell.ad Patris cit.comm.de suspic. Judic. n.758.*

Tamen *Ant. Faber in add. tit.4. defin.1.*contrarium indicat, eum advocationis, itemquè procurationis officium publicum magis sit, quam privatum, & necessarium potiùs, quam voluntarium, & quamuis sermocinari videatur, *Faber num. 2.* de Advocatis, & Procuratoribus Judicialibus, quibus solis apud Senatum postulandi Jus est, in *num.3.* verò in quolibet Advocato, & Procuratore procedere notat, cum hodiè quisquè Procurator, & Advocatus in aliquo Tribunali proprio se obstringit jurejurando, quod petenti cuilibet, si nulla erit justa excusatio, patrocinium, vel operam suam sit præstiturus; sed, ipsomet *Fabro* advertente, Senatus ille aliter, atq; aliter pro personarum, causarumq; varietatibus hac de re decernere solet; & meritò cum probi Senatores integerrimi, bonæ opinionis, & in suprema constituti dignitate non sint removendi ex quibusvis causis; ad *tex. in l. unic. ff.de offic. præfect.prætor. Simanc. de Catholic. instit. tit.17. num. 15. Intrigliol. decis.Sicil.47. num.47. Alvar. Valasc.in praxi partit. cap.9. num.21. Fontanell. decis.5.n.8.to. 1. Gabed. decis.Lus.20. n.4. & 7. par. 1. R. Capyc. Latr. add. decis.164. n.4.to.2. Ciarlin. to.1. cap.16. num.23.*

150 Sed àn Judex possit removeri ex nimia familiaritate cum Advocato partis. Affirmativè multorum DD. authoritate fretus scribit post *Glos. in c. accusatores, 3. q. 5.* quam laudat *Reg. de Ponte cons.141. num.10. to.2. Carolus de Grassis de effect. amicit. num.298.* sed contrarium ex *Dec. in l. solet,ff.de jurisd. omn.Judic. Farinac. in fragm.crim. par. 2. ver. 856.* pluriès decisum testatur *Maurit. Apicell. in add. ad Comment. de suspic. Judic. ejus Genitoris, num.759.* quem refert *Thor.par.2.compend. decis. verbo, Suspicio in personam judicantis, de Angelis ad Gizzar. decis.66. num. 7.* & determinatum fuit sub die 5. Junii 1659. in personam Dom. Consiliarii Honofrii de Palma, in suspicione allegata à Martio, & Dominico de Biondo, *referente tùnc D. Consil. Antonio Mirobollo*, penès *Secretarium Sac. Cons.* etiam si Advocatus sit Judicis compater, ut notat *Apicell. pater in cit. tract.sub n.128. vers.quid si Advocatus.*

Et Advocati, qui se amicos Judicum vendunt, fumi venditores dicantur, maximisq; debeant pœnis plecti, notavimus *in Rit.3.num.17, tom.1.* & exclamat *Fontanell. decis.Cathal.15. nu. 5.tom.1.*

151 Causa itidèm removendi Judicem est patrocinium præstitum in causa,in qua esset judicaturus, *cap. postremò, de appellat. Glos.in cap.causam quæ, de offic. deleg. l. fin. C. de assessor, l. prætor, ff.de jurisd. omn. Judic. Ripol. add. cap. 2. num. 233. de Franch. decis. 87. num. 18. & decis. 222. num. 8. Menoch. de arbitr. cas.121. Cavalcan. add.decis.28. num.114. par. 2. Capyc. decis. 146. num. 4. Ann. sing.8. Reg. Sanfelic decis.78. lib.1. Mart. add.tit. de recusat. cap. 29.* cum aliis à nobis adductis *in Ritu 11. à num.7. tom.1. Fontanell. decis. 8. sub n. 15. lib.1.* adeò quod *pragm.15. §.18. de suspic.official.* sancivit, ut nec de partium consensu taeito,

152 vel expresso fieri possit, quod sit in eadem causa Judex, qui Advocatus extitit, & ibi *Reg. Rovit. Reg. Galeota respons. Fiscal. 30. num. 7. Præs. Merlin. add. cap.39. num.6. Prat. lib.3.discept.forens. cap.47. num.39.* & firmant *Mieres par.2.coll. 6. cap. de profess. jurisperit. & medic. vers. Item nota quòd fuit, Xamar. de offic. Judic. & Advoc. par.2. q. 4. num. 54. Mastrill. decis. 151.* expressè reiiciens effatum *Hyeron. Protol. ad Molin. verbo, Advocatus, num.116. & 117. Reg. Tap. decis.S.C. 40. Reg. de Mariis. lib. 1. quotid. resol. c. 5. num. 7. Thor. par.3. compend. decis.sect.1. verbo, & Advocatus,* & aliorum, quibus visum fuit, nedùm expresso, sed, & tacito consensu partium fieri posse, qui in causa fuit advocatus, Judex ex stat, illa ductis ratione, quod quilibet actus tendens ad favorem alterius intelligendus sit, parte opponente,

nente, *l. universa*, *C. de precibus imper. offeren.* ubi *Bart. & Bal. ac Jas. num.* 3. *Barbos. num.* 12. *& reliqui Classici*, *Duen.regul.*86. *ad fin. Gratian. discept.*100. *num.* 5. *&* 6. *Roland. cons.* 22. *num.* 40. *tom.*3. *Serafa de invalid. profess. dub.*1.*num.*7. *Thomat. decis.*34. *num.*36. *Gonzal. cancell. reg.* 8. *Glos.* 9. *contrà nullit. & atten. num.* 147. *& glos.* 56. *num.*59. 60.109. *Menoch. lib.* 2. *præsumpt.*46. *& præsumpt.*73. *Rot. Bonon. decis.* 15. *Surd. cons.* 57. *num.*2. *Medic. decis.*26. *num.*1. *Osasc. dec.* 29. *num.*12, *Ricc. collect.* 1289. *Marta voto* 124. *n.* 3. *Giurb. dec.* 13. *num.* 8. *& obser.* 95. *num.* 7. *R. de Ponte cons.* 99. *num.* 161. *vol.* 1. quorum obiei lepidè quoque occurrit *Prat. mem. capit.* 47. *ex num.*43.

Cujus nostræ peculiaris sanctionis dispositionem etiam amplexus fuit Senatus Cathaloniæ, teste bus *Mier. in Curia Montisoni Reg. Pet.* 3. *tit. de professor. Jurisperitis, & Medicis, num.* 14. *pag.* 38. *col.* 3. *vers. Item nota*, *cella.*6. *Fontanell. dec. ejusdem Senat.*8. *num.*18. *lib.*1. *Jo. Paul. Xam.de offic. Jud. & Advoc. par.*3. *c.*5. *à num.*45.illam verò non admittit, accedente consensu expresso partis adversæ, Regia Audientia Sardineæ; ut observat *Consil. D. Joan. de Xart ad capit. seù acta Curiarum Regni Sardiniæ*, *lib.*3. *tit.* 11. *de salar. & dict.c.*57. *n.*3.

153 *Regens* propterea *Rovit. in prag.*1. *num.*49.*sub eodem tit. de suspic. offic.* advertit, acta facta coram illo, tanquam Judice, nullitati esse obnoxia, etiam si nulla fuerit proposita suspicio a parte adversa, quia, ut inquit *Reg. Sanfel. decis.*80. *num.* 11. attenta dispositione *mem. pragm.* Advocato resistit potentia ut non possit in eadem causa judicare, insequuntur *Praes. Merlin. lib.*2. *controv.forens. cit.cap.*39. *num.* 13. *Sanfel. decis.* 195. *num.* 13. *Judex Franc. Maria Prat. lib.*3. *discept. forens. add.c.*46.*ex num.*43. & iterùm *eod. lib.* 3. *cap.* 47. *num.* 49. qui inter cæteras nullitates propositas adversus scitum emanatum è juncta, destinata ordine Suæ Excellentiæ de torquendo (nullis datis defensionibus) ex processu informativo U. J. D. Pompilium Galiano Baronem Sancti Mauri, postremam subnectit, *in cit. cap.*46. *num.*23. *versic. Postrema nullitas* quia in præfato decreto votum suum præbuit, *Dom. Consil. D. Thomas Caravita*, qui per priùs in causa extiterat Fisci Advocatus, quæquè nullitas fuit admissa, testibus *Dom.Reg.de Marinis lib.* 2. *quotid. resol. cap.* 114. *num.* 18. & *D. Judice Prato post indicem* 3. *tom. disceptat. forens.*

Moto propterea Judicio ab Ill. Duce Sermonetæ super solutione legati ducatorum 40. m. contra Principissam Castiglioni, Princeps Petræ Elcinæ ejus vir, qui formatum habebat interesse ex causa majoratus, allegavit suspectum Dom.Consil. Miroballum, quia fuit advocatus, & facta ab eodem depositione, quod extitit tantùm Advocatus in causa majoratus, per S. C. sub die 8. Febr. 1652. *referente Dom. Consiliario Aloysio Gamboa*, fuit provisum, *quod non interveniat*.

Siquidem removetur nedùm in causa, in qua patrocinium præstitit, sed etiam in alia annexa, & connexa, vel ab illa dependente, *Abb. in c. postremò, de appell.* & ibi *Philipp. Franc. col.* 2. *Aufrer. de recusat. num.* 14. *Farinac. in prax. q.* 60. *num.*176. *& seq. Reg. Tap. d. pragm.* 5. *num.* 21. *Grass. de except. except.* 24. *num.* 86. *Gratian. discept.forens. cap.*100. *num.*26. *Amend. in add. ad decis. Franch.* 87. *num.* 5. *Viscon. in concins. jur. verbo*, *Advocatus*, *Barbos. Episcop. in collect. ad text. in cit. l. quisquis*, *Prat. addit. capit.* 47. *num.*56.

154 Quin quoquè, si facto ferupulo fuisset provisum à Collegis, quod interveniret, removeri potest; ut decrevit S.C. in personam D.Cons. Jo. Bapt. Jovini, *referente Dom. Cons. Donato Coppola*, sub die 1. Febr. 1652. super suspicione allegata à Joanne Baptista Capycio Minutolo, Barone Valentini in causa, quam habebat cum Antonio Silvestro Ferraro, & hæredibus Pauli Gerardi, ippès *eundem Secret.*

155 Etiam si fuit arbiter; ut diximus eodem *in Ritu* 11. *num.*8. vèl Assessor, *Ripoll. add. loco*, vèl Consultor, *Farinac. in* 2. *par. fragm. verbo*, *Judex*, *num.*849. *ex Glos.in cap. si contrà unum,verbo*, *Causam legitimam*, *in add. de offic.deleg.Prat. add. cap.*47.*num.*53. In consultante minutas contractus, de quo insurgit quæstio codem *in Ritu sub num.* 9. indicavimus, & decisum fuit sub die 23. Februarii 1663. *referente Dom. Consiliario D. Ferdinando Moscoso*, in suspicione allegata pro parte filiorum, & hæredum q. Ill. Principis Carpini, in personam Dom. Consiliarii Erasmi de Ponte Patricii Neapolitani de Sedili Portæ Novæ (viri peritia, doctrina, & religione validè conspicui) ex quo consulnerat capitula matrimonialia, vigore quorum Ill.Principissa Carpino instabat pro restitutione dotium, antefati solutione, ac alimentis. Sed an in consultore militeot, quæ de Advocato diximus *nu.*64. ut quandocumque possit, uti notoria suspicio proponi, & decisum tradit *Prat. ibid.* à nobis laudatus, & memor est *Præs.Merlinus in sepiùs indicato cap.*37. *lib.*2. culpa (quæ est maxima) impressoris, *cit. in cap.* 39. & quod intervenire, haud possit, etiam accedente ambarum partium consensu, ut notavimus, *num.* 152. & effatum *Muta in decis.* 15. *& Novar. in pragm.*1. *nu.* 4. *de suspic. official.* ajens, recusationis causis pluribus deductis, atque rejectis, non licere in personam ejusdem Judicis alias causas proponere, non misitet in suspicione ex eaula patrocinij, ut decisum tradit *Reg. Sanfelic.mem.dec.* 80. *num.*13. *lib.*1. Cogita, cum Consultor verè Advocatus dici non possit, ad *Tex. in l.*1. *§. Advocatus, ff.de variis, & extraord. cognit.* ubi *Bart. num.*4. hæc profert verba, *Qui ergo interveniat, ut aliquis contractus fiat inter aliquos, inducendo utramque partem, iste non dicitur Advocatus*. Et in terminis *Pragm. mem.*15.§.18. tradit *Præs.Reg. Cam. Gregor. de Ganeverro decis.* 11. *num.* 30. ex quo ratio non honesti, non ìosluit in casu Consultoris, qui secretò, & privatè procedit, sicuti in casu Advocati, qui publicè coram omnibus causam, lingua, & calamo perorat, & occulti, & publici diversum est judicium, *cap.vestra*, *§.cæterum, extra, de cohabit. Cleric.* ubi *Glos. verbo*, *Occultum*, *Innocentius*, *nu.*2. *Abb. num.*5 *&* 6. Maximè, quod statuti recusationem indicium non fit extenso de persona ad personam, nec de casu ad casum, etiam quando ex largo significatu posset comprehendi, *Giurarell. cit.decis.*66, *Ibandus de Bardaxi Aragonensis*

nensis in commentario forum fol. 10. *de judiciis, in fin:* , & post alios *Gamaver. adduct. decis.* 11. *num.*18.)

155 Non verò, si causa sit diversa, undè D.Consil. Franciscus Roccus cùm fuisset Advocatus in uno tantùm articulo, in quo disceptabatur, àn donatio facta per Jo: Franciscum Salernitanum ann.ducatorum 800. super fructibus Terræ Frisoloni D. Ferdinando ejus filio, fuisset taxativa, vel demonstrativa, qui fuit decisus, *referente Domino tùnc Consiliario Jo:Francisco Marciano, ut in responso ejusdem Dom. Rocci lib.* 1. fuit ex causa prædicta allegatus suspectus à Francisco Salernitano filio dicti D.Ferdinandi, in causa cum D. Carolo, & alijs fratribus de Salernitano hæredibus dicti Joannis Francisci, super nullitate venditionis dictæ Terræ, & sub die 20. Maij 1662. fuit provisum, *Quod interveniat, referente D. Cons. Antonio Capiblanco* (quem virum sanè nobilissimum, ac morigeratissimum, munificentia Regis D. N. prò magnis virtutum meritis in amplissimum ordinem recens relatum, ex animo veneror,sub ipsam enim paginæ hujus impressionem, in supremo Italiæ Senatu Regens renunciatus est; Summo quidem totius hujus Civitatis gestiensis plausu,meique in primis incredibili gratulatione, illi non in uno nomine addictissimi, felicissimæque incolomitatis diuturnitatem semper apprecantis.)

Et orta lite inter Ill. D. Trojanum Spinellum Principem Scaleæ, & D.Josephum ejus fratrem Germanum fuerunt,post multa,patrocinante Domino Ascanio Raetano, tùnc patrono famigerato, omnes differentiæ extinctæ instrumento transactionis celebrato sub die 26. mensis Julij 1649. & scito S. C. convallato, prævia informatione, quod expediebat, in qua præfatus D. Raetanus, uti Advocatus deposuit, & ipsius transactionis vigore Princeps pro omnibus à dicto ejus fratre prætensis eidem solvere promisit duc. 22428. Oblato postmodum in mense Septemb. 1657. à dicto Principe in S. C. ejus statu, demandata causa eidem Consiliario Raetano, inter illius creditores insurrèxit D. Joseph Spinellus pro exactione enunciatæ summæ in instrumento. Unde Gubernatores S. D. A.G.P. similitèr creditores illum recusaverunt, stante notorietate Advocationis,examine, & replicatione facta a dicto Consiliario in calce supplicationis, prævia Regia decretione, quod ostendatur, & dicebant, in controversiam haùd deduci posse, hujusmodi causam esse annexam, & à prima dependentem, cum in illa vi transactionis actio tantùm fuerat quæsita D. Josepho pro summa in ea contenta contra Principem, in hac agi de ejus solutione, & consummatione præcedentis actus inter easdem partes, illud fuisse judicium præparatorium, & acquisitionis actionis, in hoc consummari actum solutionis promissæ, ac proindè primum judicium minimè dici posse transactione extinctum solutione pendente, ad *text. in c.majores, §.Sed adhùc quæritur, vers. Ex parte ext. de Baptis.* cum finis attendatur, non principium in casu requirente actus consummationem, *l.diximus , ff. de excusat. tut. l.si non fuit, §. perveniamus , ff. de aur. & arg. leg.* & connexorum idem est judicium, *Hyppolyt. singul.*251.

Imò exclamabant nè dùm illam dici dependentem, & annexam cum prima, sed esse identificè eandem, ex *Vulpiani responso, in l.si quis, cum totum, versic. Si ancillam prægnantem cettero,ff.de excep. rei judic.* quem *text.* in terminis laudat *Fontanell. decis.* 126. *num.*14. & 15. *tom.*1.

His tamèn minimè refragantibus, ex quo non agebatur de validate, vel invaliditate initæ transactionis, nèc de existentia crediti, quod in controversiam à cæteris creditoribus non deducebatur quorum discrepatio tantùm erat circa anterioritatem referente Dom. Cons. Paulo Jannettasio, sub die 24. Maii 1660. me patrocinante uti curatore patrimonii contra suspicionem, decisum fuit, *Quod Dom. Consil. Raetanus interveniat*, penès Secret. (quem quidem Dom. Raetanum ad Præsidentis Regiæ Cameræ munus deindè assumptum invida mors abstulit, die 26. Novembr. 1662. tribus superstitibus liberis, nempè DD. Vincentio causarum patrono eximio, Francisco Regio Auditore, & Petro, viris doctrina, & peritia conspicuis, in cujus Præsidentis locum,dum hæc sub prælo sunt, hodie 3. Mensis Octobris 1663. Excell. Penarandæ Comes, hujus Regni vigilantissimè, ac sanctissimè, omnium admiratione, clavum sustinens promulgavit D. Consil. Hortensium Pepi meum Socerum, motu proprio Regis D.N. fuisse suffectum.

Advocatum propterea, qui patrocinatus fuit pro convalidatione vinculi in reappositi, posse esse Judicem, ubi tractatur de illa re d svinculanda,& de aliis corporibus in eius locum subrogandis, decisum refert Dom. *Consil. Rocc. respons.* 87. *lib.*2..

156 Hinc advocatum Fisci non posse in eademmet causa, sivè ab ea dependente, vel connexa jus dicere, deducitur ex *text. in l. Advocati , Cod. de Advoc. Fisc. Peregr. de jur. fisc. lib.* 7. *tit.*2. *nu.*7. *vers.Electus verò*, & ex eo tenetur actione injuriarum, juxtà tradita per *Cravet. cons.* 178. *nu.*7. & *seq.* àc etiam ad damna, expensas, & interesse, *argum. text. in l. succurritur , ff.de excusat. tutor. l. non est ignotum* , ubi *Jo. Fab. C. in quib. caus.tutor. habeant. Bart. in l. si postulaverit §. final. ff. de adult. Berart. in specul. visitator. cap.*28. *num.*17. decisum tradit idem *Reg. de Marin. add. cap.* 114. *sub nu.*18. & notat *Jud. Prat. cit. cap.* 28. *nu.* 44. & *resp. fiscal.* 41. inquirit, nùm Judex, qui pro tempore exercuit officium Fisci Patroni M.C.V. & in decreto interlocutorio apposuit verbum, *Audito Fisco*, nulla prævia instantia, nec voce, nec scripto, possit recusari, nè in causa ampliùs procederet, & ex punctuali determinatione Senatus Cathaluniæ, apud *Fontanell. cit. decis.n.*18. negativam tutatur sententiam,exprobatq; judiciū illorum, qui contrarium tùnc Regenti M.C. consuluerunt, subnectitquè, ipsius Regentis munus in eo consistere; ut causas inter Judices distribuat, quæ distributio nullam præbet commissionem; ut propterea Judices M. C. prout Præsidentes Regiæ Cameræ, & auditores Provinciales etiam uti singulos, esse Judices ordinarios, Consiliarios verò esse Judices delegatos, adnotarunt *Frecc. de subfend. lib.* 1. *tit. de offic. Mag. Just. num.* 15. *Surgens de Neap. Illust. lib.* 1. *cap.* 17. *ex num.* 44. & *Carav. in hoc Ritu num.* 28. quem laudant, & insequuntur *Reg. Rovit. in prag.* 1. *de*

1. de decid. causis, *num. 3. & in rub. de offic. S. C. num. 4. & in decis. 13. num. 20. ac in decis. 52. num. 5. Reg. Galeot. lib. 2. controv. jur. 58. num. 7. Aunismaus ad Gramm. decis. 9. num. 2. & Prat. add. respons. 41. num. 4.* & nos ipsi illius memores fuimus *in Ritu 53. num. 7.* incuria typographi allegati *in Ritu 165.* & notat *Gal. up. in prax. Sacr. Cons. par. 1. cap. 2. num. 38.* In decretis itaquè, quæ ab ipsis Consiliarijs feruntur nominati nominantur ad infrascriptam causam delegati (quamvis *Barbos. ad l. cum Prætor*, *12. §. 1. num. 75. ff. de judiciis*, putet Consiliarios esse Judices ordinarios.) Isthæc veritas patet ex discrimine nam inter pares numero Judices, si dissonæ proferantur sententiæ in S.C. alij adjunguntur Judices, si verò in Regia Camera, profertur sententia pro Reo ut diximus *in Rit. 98. num. 5.* & addimus *Dom. Francisc. Mar. Prat. lib. 3. di discept. forens. cap. 51. num. 12.* (qui *num. 8.* perpensis traditis à *Præs. de Amato in cons. 27.* notat recusantem dici Actorem, & recusationis judicium esse de per se propriam habens instantiam, & iterùm *ad Muscat. par. 3. Glos. instantia*, *ad num. 46.* ut non initum diximus *in Ritu 53. num. 11.* paribus votis prolatis in Regia Camera in articulo suspicionis contra suspicionem latam fuisse sententiam) quæ discriminis ratio in votorum paritate, ex jure discendit, se distincta inter ordinarios, Judices, & delegatos, *Glos. in l. 4. C. quando provocatore non est necesse*. Advertendum tamèn est Sacrum Consilium esse Tribunalium omnium suprèmum, ut constat ex *Prag. 2. 3. 4. & 5. de offic. S. R. C. Afflict. in Constit. Summo periculo, num. 2. in fin. lib. 2. rub. 36. Surgens add. loco num. 42. Reg. Tap. lib. 2. Juris Regn. rub. 2. ex num. 50.* Proindè dicendum est Regios Consiliarios esse ordinarios ex apitudine, delegatos vero ex actu & sic generales inpotentia, singulares autèm in actu, ex *Bald.* (quem omnia scire debebant *Roman. singul. 380. Jo. Sdrezeler. in tract. Bald. nihil ignorasse sive mavis super unic. quæst.* cujus meminit *de Grassi. de effect. Cleric. in prælud. num. 368. in l. præcipimus C. de appell.* cui distinctioni non inhæret *Cons. Carleval discept. jur. lib. 1. tit. 1. disp. 1. sect. 8. sect. 4. ex num. 1153.* putans, Consiliarios quoq; uti singulos uti circa causas sibi commissas jurisdictione ordinaria, & non delegata.

157 Sed an Judex, qui fuit in causa criminali uti fisci patronus, patrocinari possit in causa appellationis pro Fisco, affirmativè judicatum in illo facti themate recenset *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. resol. cap. 5. sub num. 6.* cujus meminit *Thor. par. 3. compend. decis. sect. 1. verbo, Index qui fuit*, & num Advocatus fisci possit recusari, diximus *sup. num. 88.* & addimus *Cabed. decis. 119. par. 2. Prat. ad Muscatell. Glos. Sententia, vers. Non minus & add. resp. crim. 41. nu. 13. Baron. cit. effe. 116. num. 54.*

His conenit altera quæstio, num Advocatus Fisci, qui deindè Judex Deputatus fuit recusatus ac remotus, possit denuò esse Fisci advocatus in eàdem causa. Accidit trutinanda in causa Pompilij Gagliani inquisiti de auxilio, consilio, ac ope præstita interfectoribus illorum de Carrafa, larem constituentium in Casali Marianellæ. Etenim existente Domino Consiliario Caravita Advocato in M. C. V. instantias contra fecit, qua de re, dum postea in Juncta Judex fuisset Deputatus oblato libello recusatorio manavit è Juncta decretum, *Quod non interveniat*, *& restituatur depositum*, votantibus DD. Consil. D. Petro Varays, Junctæ Proposito, Anello Pottio, Ascanio Kaetano, D. Gregorio Gallo, & Josepho de Rosa, & meminimus nos suprà *num. 153. & 156.* Et cum nupèr denuò prædictus D. Caravita deputatus fuisset Fisci patronus in eadem causa, ipsum Pompilius iteratò recusavit, & perlectis à religiosissimo viro capitibus suspicionis formitèr propositis, se abstinuit; Siquidem ex priori suspicione allegata, & obtenta, orta est inimicitia inter recusantem, & recusatum, *Glos. in l. si pecuniam in principio, verbo, Repetetur, ff. de condition. causa dat. Baris. de Syndicat. verbo, Suspicio, num. 5. Farin. de Judic. & tortura, q. 49. num. 65. & de testibus quæst. 60. num. 133. Fontanell. decis. 1. num. 4. & 28. nu. 7. & 30. Giur. decis. 48. & decis. 54. num. 1. Maynard. dec. 88. num. 1. lib. 1. Mastrill. decis. 214. num. 12. par. 3.* firmantes, Fisci Patronum posse recusari, maximè ex causa inimicitiæ, quæ etiam si sit probabilis removet Judicem, ut nos infrà sub *num. 162.* & conferunt à nobis ipsis tradita, *n. 88. & à Baron. cit. effect. inim. 116. n. 54.*

157 Ille etiam qui fuit testis repellitur à judicando in illa causa, nè duplici officio fungatur, *Farinac. de testibus, tit. de opposit. contr. person. test. q. 60. n. 80. & p. 2. fragm. crimin. n. 795. Jo. Bapt. Thor. in supp. compend. dec. in verbo suspicio quando esset notoria.*

Mediator insuper qui fuit in alio negotio repel-
159 litur à judicando, *Arfier. de recusat. consil. 16.* Et mediator dicitur nedum proxeneta, qui mercedem consequitur, sed etiam non salariatus, & gratis operans, præsumitur enim, quod affectet compleri id propter quod laboravit; & firmum remaneat, nec ei objiciantur, quod non cautè se habuerit, verba sunt *Glos. in §. quomodo verò in Glos. magn. vers. si quid si pretium*, *Auth. de testibus*, quam post *Farinac. de testibus*, *q. 60. illat. 16. num. 409.* refert *Reg. Galeota lib. 1. controv. forens. cap. 39. num. 30.* & in specie in eo, qui sub amici nomine partes ad transactionem deduxit, ut repellatur, notavit *Fab. in cap. de testib. defin. 56.* & quando admittatur in testem, *Menoc. de arbitr. lib. 1. cap. 72. n. 29.*

160 Sub alterius verò principij clypeo aliæ militant causæ potissimum inimicitia, ob quam Judex recusari potest, *Dambod. in prax. select. sent. verbo Inimicus*, *Valenz. cons. 44. sub num. 186. & cons. 161. num. 3. & 7. Ricc. coll. 453. Barbos. in cap. secundo requiris*, *§. 3. num. 7. de appell. Schrad. de feud. par. 9. cap. 5. sub num. 18. Intrigliol.* post multos, *singul. 80. num. 8. & 9. lib. 3. & cons. 33. num. 10. Bursat. cons. 65. num. 9. lib. 3. Andr. de Barul. in l. 1. C. si propt. inimic. lib. 10. Angel. in §. Item si propter num. 4. instit. de excusat. tutor. Cacher. decis. 15. nu. 7. Giurb. obser. 95. num. 9. in fine Fontanell. decis. 13. & 14. num. 1. Mut. sup prag. de recus. Judic. num. 40. Carav. Rit. 365. num. 33. Apicell. de susp. offic. sub nu. 96. causa 8. Baron. cit. effect. 116. Affl.*

Am-

Ambros. decis. 50. à num. 46. Ghilifer. de Judic. regul. cap. 12. num. 6. & cap. 14. num. 17. Grass. de except. except. 24. num. 24. & except. 120. nu. 5. Maynard. decis. 92. Sanfelic. decis. 81. num. 1. Castil. decis. 231. num. 2. Escobar. Corr. de utroque for. art. 4. defect. dePont. decis. 30. num. 2. & 3. Ment. Legisl. §. 4. num. 209. Milan. dec. 15. num. 18. lib. 1. Mart. add. tit. de recusat. c. 30. Capyc. Latr. consult. 101. num. 5. lib. 2. Capyc. decis. 138. num. 1. Pasch. de patr. pot. par. 5. cap. 2. num. 41. Rebuff. de recusat. artic. 9. glos. unic. num. 10. Petrus Gregor. Tholos. syntagm. Jur. q. un. lib. 49. cap. 3. num. 17. Farin. in fragm. par. 2. verbo, Judex, num. 862. La Ratha cons. 32. nu. 10. Coriol. Capuc. de casibus reservat. par. 2. cas. 5. §. 4. Mastrill. decis. 151. num. 7. & 46. & decis. 263. num. 2. Guaz. ad defens. reor. defens. 1. ex defect. jurisd. cap. 21. num. 4. & num. 9. Novarr. coll. 6. pragm. 1. de suspic. offic. sub num. 18. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. resol. cap. 211. & ad Revert. decis. 456. num. 1. citans Caravit. in hoc ritu num. 23. Undè Butrius in cap. dilecti filii, coll. 1. in fin. num. 6. laudatus à Sigismund. Scacc. in tract. de sent. & re judic. Glos. 1. qu. 1. num. 250. circa fin. quos refert Dom. Francisc. Maria Prat. in suo Nicandro, nu. 317. insinuat, Ità grave esse habere lupum pro Pastore, Homicidam pro Medico, Dissipatorem pro Custode, Inimicum pro Judice, sicuti Tyrannum pro defensore. Adeò ut à Judice ex hoc capite notoriè suspecto, & si non recusato sententia lata erit nulla, sicuti, & omnia acta coram ipso facta, Bal. in cap. Constitutus, de rescript. Praposit. in cap. cum speciali, num. 40. in fin. de appell. Berart. in specul. visit. cap. 6. num. 13. Baron. de effect. inimicit. effect. 117. nu. 1. dummodò capitalis existat inimicus, declarat post alios Farinac. in fragm. crim. par. 2. num. 706. necnon Reg. de Ponte cons. 90. num. 13. & 19. lib. 1.

Etiamsi esset paritèr inimicus utriq; parti, nàm licebit uni ex eis illum removere altera parte invita, Mondit. variar. resolut. dub. 32. §. plebe scitum, num. 4. Andr. ad Specul. de Judic. delegat. §. superest, vers. Item si est Canonicus, Costa Sicul. cons. 85. nu. 42. Rebuff. lib. 3. constit. Gall. tit. de recusat. art. 6. glos. unica, num. 18. Apicell. pater addict. tract. num. 729. Giurb. observ. 95. num. 12. Reg. Rovit. in rub. pragmat. de suspic. official. sub num. 14. discrimen tradens per partem affectionem, & æqualem odium, nam, ut diximus, num. 125. concurrente æquali conjunctione non removetur Judex, & tradunt Tusc. conclus. 908. nu. 3. Ramon. cons. 3. nu. 4. Menad. cons. 27. num. 9. Burs. cons. 265. nu. 29. Greg. sintag. par. 5. lib. 49. cap. 3. num. 7. Giurb. cit. observ. 95. num. 11. Apicell. pater add. tract. num. 237. ubi inquirit, si Judex sit æqualiter conjunctus Advocatis partium an obstet dispositio prag. 9. cap. 2. de offic. Judic.

161 Cujus quippè inimicitiæ causam in specie esse exprimendam, notarunt Farinac. in fragm. par. 2. verbo, Judex num. 881. Capyc. decis. 178. nu. 3. in fin. Grass. except. 24. num. 31. Bursat. cons. 265. num. 26. lib. 3. Berart. in Specul. visit. cap. 6. num. 56. & potissimùm contrahitur inimicitia cum tractante, ut quis privetur officiis publicis, Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 3. tit. de inimic. num. 51. qui à num. 39. ad 85. advertit, illam contrahi ex injuria illata, sivè circa corpus, sivè circa famam sivè circa nobis adhærentia.

162 Et ad quem usque gradum illa extendatur, & quomodò graduum fiat computatio, insinuant Grass. add. except. 24. num. 27. & 28. Muta super pragm. de recus. Judic. nu. 41. Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 2. casu 152. Cacheran. decis. 15. sub num. 4. Regius de Ponte cons. 30. num. 14. Mastrill. decis. 151. nu. 3. & 48. Ripoll. variar. jur. resol. cap. 2. de recusat. omn. Judic. ex num. 256. Reg. Galeot. lib. 1. controv. 39. nu. 21. Reg. Capyc. Latr. consult. 101. ex num. 8. lib. 1. Donad. de renunciat. cap. 32. à num. 74. extatque in Regno municipalis sanctio, in pragm. 45. cap. 15. de suspic. official. sanciens, quod si inimicitia dependeat ex causa, ex qua tota lædatur familia, omnes consanguinei recusantis usque ad quartum gradum de jure Canonico, & affines usque ad tertium, qui litem habent coram illo Judice, valeant illum uti suspectum removere. Quod si inimicitia oriatur ex causa, quæ totam non offendit parentelam, sed inimicitiam solùm inducit capitalem, & tùnc tertius tantùm comprehenditur gradus consanguinitatis, & secundus affinitatis, facta, semper computatione graduum, secundum jus Canonicum, ut declarant Reg. Rovit. in pragm. 1. in fin. de suspic. offic. Novar. in d. pragm. 15. collect. 6. nu. 33. Reg. de Marin. ad Reverter. decis. 517. nu. 3.

Hinc cum Marchio Civitatis Uria D. Michael Imperialis in causa cum Deputatis multiplici Andreæ Imperialis allegasset suspectum D. Consil. Antonium Miroballum, ob inimicitiam contractam inter Principem Schinzani cognatum dicti Consil. & Andream Imperialem fratrem consobrinum Principis prædicti, decreto S. C. referente Dom. Consil. Don Andrea de la Torre, sub die 23. Octobris 1654. provisum fuit, Quod non interveniat, penès Secrer. S. C.

Quamvis esset inimicus reconciliatus, Bald. in auth. testis, C. de testibus, Jaffred. decis. 33. Ricc. par. 1. dec. Neap. Archiep. 168. Reg. Capyc. Latr. decis. 81. num. 7. & ibi Giaz. num. 19. Apicell. de suspic. offic. num. 89. Fontanell. mem. decis. 13. num. 14. & decis. 14. num. 10. Novarr. add. collect. 6. sub num. 46. Baron. de effect. inim. cit. effect. 116. num. 20. Cons. Starb. resol. forens. lib. 2. resol. 117. num. 30. Thor. decisum recensens, p. 1. comp. decis. verbo, Officialis recusatus, & in C. rer. judic. civil. cas. 57. per tot. Reg. Rovit. in decis. 78. lepidè inquirens, num pragm. 1. §. 15. de suspic. prohibens, conjunctos litigantium reconciliatorum cum officiali, posse recusare eundem officialem post sequutam reconciliationem, procedat è converso, quando litigans principalis, sequuta reconciliatione, velit recusare officialem conjunctum suo adversario secum reconciliato. Inimico enim reconciliato non est in æternum credendum, Cravet. cons. 9. num. 6. & axioma illud, quod inimicus de inimico semper malum præsumat, ad inimicum reconciliatum extendunt Doctores apud Danz. de pugn. DD. tom. 3. cap. 5. tit. de indiciis proximis, & remotis num. 17. cum præsumatur vestigia prioris voluntatis retinere, Merend. cons. 87. nu. 6. cons. 88. num. 50. tom. 2. inter cons. crim. divers. Reg. de Marin. resol. quotid. cap. 174. num. 4. Giurb. cons. crim. 60. num. 8. Castill. decis. 174. Muta tom. 6.

cap. Sicil. cap.92. num. 11. Sicuti inimici reconciliati testimonium repellitur, cum odij reliquiæ remaneant, Hyppol. in l.1. §. prætereà, num.4. ff. de quæstion. Menoch. de arbitr. Jud. qu.28. nu. 2. & 8. idem Hyppol. singul.168. Reg. Rovit. super prag. 1. num.9. de test. refranat. Lancell. Conrad. de offic. Prætor. in civil. tit. de except. sub num.11. casu 35. Vincent. Ferret. in tract. de inimicit. §. 19. num.1. & decisionem S.C. absque die, & anno, in personam D. Consil. Amendolæ, recusati ex causa inimicitiæ, etsi reconciliatæ per Josephum de Rosis, recenset Giaz. ad Capic. Latr. add. decis.91. num.19. in fin. sed illa manavit sub die 23. Januarij 1647. penès Secret.

163 Vel inimicus præsumptus, Avus meus ad Capyc. decis. 138. lit. B. Caceran. decis. 15. num. 7. Donad. de renunciat. cap.32. num.84. Castill. decis. 231. num.4. Reg. de Marin. quotid. resol. cap.211, num.3. vel probabilis, Mascard. de probation. conclus.953. Vivius decis.363. Mastrill. decis.151. nu. 46. Reg. Sanfelic. dec.81. num.1. vel si habitet, vel contrahat parentelam cum inimico litigantis, Bal. in l. liberi, C. de inoff. testament. Mascard. de probat. concl.898. num.35. Reg. Capyc. Latro add. consult. 101. num.34. Michalor. de fratr. par.3. cap.51. nu. 4. Baron. cit. loc. nu.22. Reg. Rovit. in cit. prag.1. num. 62. Castill. add. decis. 231. nu. 3, Schrad. de feud. p.9. cap.5. sub num.23. vel si Judex cum parte rivalis, ut puta, quia cum eadem muliere consuetudinem haberet, ut ex allegatis per Auf. er. cit. tract. nu. 47. vers. Adverte tamen, & Pacian. de probation. lib.2. cap.45. num.55. notat Farinac. in fragm. crim. p.2. num.800.

Etiam si inimicitiæ causa ad Judicis notitiam non veniat, Jas. in cit. l. apertissimi, num.7. vel eam dissimulet. Milon. decis.15. num.29. lib.1. Reg. Galeot. lib.1. add. controv.39 num.23. Reg. de Ponte cons.30. num.4. Apicell. add. tract. nu.69.

164 Quid verò si recusans fuisset author inimicitiæ, & eam affectasset, data opera ad illum finem pertractant Lopez de donat. inter virum, & uxorem, §.78. nu.29. Franc. Marc. decis. Delphin.291. p.2. n.1. p 2. Reg. Valenz. cons.17. nu.11. Roland. à Valle cons.24. num.46. volum. 1. Rebuff. cit. art.9. Glos. unic. ex num.12. dicens, Judicem esse suspectum, sed partem pœna esse mulctandum, Pasch. de patr. potest. cap.3. par. 3. num. 43. Gallupp. in praxi par.1. cap.4. num.39. Reg. Capyc. Latr. add. consult. 101. num. 41. & 42. Reg. Sanfelic. decis. 81. num. 3. Ricc. collect. 445. Franc. Mar. Prat. cit. cap.52. num. 20. to.3. discept. for. & videndæ sunt municipales sanctiones in prag. 15. num. 14. tom. 1. & 19. to. 2. de suspic. quam recusationem ex capite inimicitiæ, àn liceat Universitati proponere, negativè decisum refert Reg. Sanfel. dec.82. tom.2. Reg. de Marinis tom.2. cap.114. nu.6. aliud scitum, Dom. Pratus ad Muscatell. par. 1. glos.1. Sententia, vers. Non tamen, Baron. cit. tract. de effect. inimicit. effect.116. sub num.46. vers. àn possit.

165 Hinc si Judex pertinacitèr assumeret sibi causam, in gerendo se animosè ad judicandum, ex hoc redditur suspectus, Andr. in cap. seù, §. habita, post num.16. vers. Item si Judex pertinacitèr de statut. & consuet. contrà libert. Eccles. ex text. in l. quæ omnia, §. 1. vers. Nec ferendus est, ff. de precur. Reg. de Ponte cons.141. nu. 8. lib.2. Franc. de Petris in cons.47. n.14. Reg. Rovit. in rub. prag. de suspic. offic. num.44. & cons.19. num.11. vol.1. Thor. par.1. comp. verbo, Procedi àn debeat Prat. in sue Nicandro, nu.338. & cit. cap.52. num.31. Consil. Paul. Staiban. resolut. forens. lib.1. resolut. 37. num.36.

Et si malè versatur cum aliqua ex partibus, hoc est, protelando audientiam, dissimulando illam, justa etiam erit causa suspicionis in themate exarato à Thor. 3 par. compend. sect. 3. verbo, Suspicio Judicis, vel si dixisset, partem non diligere, Intrigl. singul.80. num.18. Baron. adduct. cap.116. nu. 108. vel si nolit audire Advocatum in causa, quamvis clara, Lanfranc. in clem. sæpè, vers. de plano, coll.1. de verbor. signif. Dec. in cap. postremò, col.4. verbo, & pro declaratione, & col.7. vers. 10. de appell. Apicell. cit. tract. sub nu. 106. aut occultè loquatur cum patre Lanfranc. in cap. quoniam contra, de probat. magis favendo uni, quam alteri parti, Ludovis. decis. Perus. 108. num. 7. Borrell. de magistrat. edict. lib.12. cap. 2. nu. 19. Farinac. in fragm. crim. par. 2. ex vers. 747. & 785. subnectens specificè exprimendum fore, in quo magis faveat. Hancque suspicionis maculam non militare, notamus, si in principio, & medio causæ magis faveat Actori, quam Reo nam obstringitur facere; Etenim si reorum est fugere, Judicis est prosequi, ad text. in cap. veritatis, 8. extrà, de dolo, & contum. Episc. Marant. part.3. resp. 78. nu. 116. sicuti in fine magis reo, Mondit. lib. variar. resol. §. lex est, dubitat.11. num.22. id tamèn Judicis relinquit arbitrio Menoch. de arbitr. cas. 152. num.13. quidvè si Judex esset affectus, vel à parte petitus, affirmativè Farinac. add. loco, num. 799. Graff. exceps.24. num. 76. Ann. sing.28. Reg. Capyc. Latro decis.87. num.19. lib.1. vel si Judex, se impetrari, procuravit, Speculat. in tit. de offic. delegat. §. superest, vers. Item si ipse, & ex præsumpta mala opinione, deducit, Dom. Reg. Rovit. in cit. pragm. 1. num. 76. posse, Judicem recusari, si duo haberent eandem actionem conveniendi aliquem in Judicium, & ex persona unius Judex non posset intervenire, & ad evitandum Judicis recusationem lis per alium agitaretur, tacito illo, ex cujus persona oritur suspicio, insequitur Scapp. de jud. ord. lib.3. cap.8. num.3. Maurit. Apicell. add. tract. num.813.

Undè, si non expectat sibi asportari processum, sed illum sua spontè quærat, & adduci procuret, justa erit causa recusationis, Cravett. cons.270. nu. 2. Anton. Sol. de antiq. decret. Saband. rub. de proseq. appellat. Glos.10. nu.7. Mastrill. decis. 129. num.6. in fin. Rovit. mox cit. loco num.61. Reg. de Ponte decis. 30. nu.8. Prat. in Nicandr. num.340. & add. cap. 52. num. 32. Apicell. filius cit. loco, num.804. Giutta decis.21. num.11. & & observat. 95. num.112.

166 Quid si Judex subscribat libellum, sivè memoriale petentis absque partis citatione, & causæ cognitione? nota, nam hujusmodi provisiones vim rei judicatæ non habent, ex text. in l.1. & tote tit. C. comminationes, Epistolas, programmata, subscriptiones authoritatem rei judicatæ non habere, Consil. Rocc. tom.2. respons. 78. num.6. & conferunt tradita à Fabr. in Cod. lib.2. tit. 2. defin.

ſin.11. num.2. alleg. & Conſ. Staib. add. reſol. 37. num.50

167 Quod ſi audactèr procedat in cauſa, non obſtante allegata ſuſpicione, nedùm attentare dicitur, ſed, & facere injuriam parti, ad *text. in l. quæ omnia, §. 1. ff. de procur. Bellam. deciſ. 18. Lancell. de attent. lib. 2. cap. 1. num.104. Novar. in prax. de elect. & variat. fori quæſt. 2. num. 34. ſect.1. in ult. impreſſ. & de gravam. Vaſſall. lib. 2. gravam.136.* & geſta per ipſum ſunt nulla, ut diximus *num. 77.* & addimus *Mendez à Caſtro in prax. Eccleſ. lib. 2. cap .7. Vimaranenſ. in remiſſ. lib. 3. ordinat. Regiæ, tit. 21. §.4. num. 8. P.Fragoſ. add. loco, num. 220. Borrell. tom. 1. tit.42. de judiciis; num. 31.* Suſpectus propterea redditur, quamvis cauſa allegata ſit falſa, *Reg. Rovit. in cit. pragm. 1. num.4. Reg. Sanfelic. deciſ. 85. num. 4. tom.1. Prat. in Nicandro num. 342. & cit. c. 52. num.33. ex Pariſ.conſ.crim.8.n.8. Gorgiar. patroc. 40. Giurba conſ.9. nu.14.*

Niſi deponeret, neſcire allegatam ſuſpicionem, decrevit S. C. ſub die 21. Februarij 1629. referente D.Conſil. Joſepho Brandolino, in perſonam Dom. Conſil. Audreæ de Januario, ſuſpecti allegati à Reali Conſervatorio Sanctæ Mariæ Boni Principij, in cauſa cum Cenſuariis Ducis Gravinæ, ut propterea neceſſe ſit, ſuſpicio Judici notificetur, ut illius notitiam habeat; ad *text. in cap. cum ſpeciali, de appellat. cap.Suſpicionis, de offic. & poteſt. judic. in l.apertiſſimi, C.de judic. Specul. de recuſat. §. qualitèr autem, num. 1.* & in terminis *Marta in comdend, deciſ. tit. de recuſat. cap.43. Thomas Triviſan. lib.1. conſ. civil. deciſ. 51. num.2. Novar. in pragm.1. collect. 214. nu. 9. de ſuſp. official. de Laurent. in tract. de judic. ſuſpecto, cap.5. nu.1.*

Quæ autem diximus, ut Judex ſuſpectus reddatur, ſi poſt propoſitam ſuſpicionem procedat, intelligas, velim, ſi illa formitèr cum propoſito fuerit deducta, juxtà *prag.5. & 9. de ſuſpic.* & tradita à *Gizzio ad Capyc. Latro deciſ. 81. à num. 1.* à quo depoſito tantùm pauper excuſatur, ut diximus *num. 29.* & nùnc addimus, procuratorem fiſci quoquè ab illo eſſe immunem in ſuſpicionem, quas tanquam procurator Regius Judicibus objicit, *Cabed. 2.p. deciſ.119. num. 27. & arreſt.43. Curia Philipp. par.1. judic. civil. §.7. num.24. Thomas Vaz alleg. 97. num. 12. P.Fragoſ. cit. tract. de regim. Reipub. tom.1. par. 1. lib. 5. diſpat. 22. §.7. num.250.*

Nec depoſitum ſufficit, ſed exprimi debet cauſa ſuſpicionis, attentis nedùm *pragm.1. & 15. adducto tit. de ſuſpic. & pragm. 40. de offic. S. R. C.* & jure Canonico, quod amplexus fuit noſter *rit.* ut notavimus *num.10.* & addimus *Ganaverr. cit. deciſ.11. num. 16. Caravit. in hoc ritu* memorem, nam aliàs validè, ſuſpicione propoſita haud obſtante, procedere poſſe, probarunt *Franch.in cap. cum ſpeciali, de appell. lib.6. Bertrand. conſ. 184. Alex. in l. quia poterat, ff. ad Trebell. Gabriel. tit. de Judic. concl. 5. Rota Roman.* relata per *Pegn. deciſ. 1646. tom. 2. Foller. in addit. ad Marant. quæſt.3. diſt.16. num.4. Vant. de nullit. ſub tit. de nullit. ex defectu. juriſdict. num. 140. Gallup. in praxi cit. cap.5. num. 65. Reg. Sanfelic. deciſ. 85. lib.1. & Reg.Tap. in jure Regni Neap. lib.3. tit. de ſuſpic. official. in comment. hujus ritus, num.18. pag.181. verſ. imponendi pœnas,* ibi: *attamen hodie, niſi ſuſpicio ſit formitèr allegata poteſt procedere.*

Quid verò dicendum ſit in Judice ex Tribunalibus collegiatis hujus Civitatis, uti delegato, vel alio modo extrà Civitatem commorante, in dubium revocatur in Collaterali Conſilio, exiſtente Commiſſario, nobiliſſimo, doctiſſimo, ac integerrimo viro *Domino Melchiorre Navarra*, emeritiſſimo *Regente*, penès *Joſeph Crivelli à mandatis Scribam*, in cauſa Ill: Marchionis Setra cum Ill. Principe Cariati (cujus cauſæ adhùc non deciſæ exitum, alibi (Deo favente indicabo (meum propterea judicium interim non dabo.) Etenim, exortis differentiis inter ipſos, ſuper confinibus feudorum Caſtrovillari, & Civitatis Caſsani, Excellentiſſimus Comes de Pegneranda ad ſedendas diſsentiones, prævia delegatione, demandavit Dom. Conſiliario D. Joanni de Vallenilla informationem controverſiarum inter eos vertentium, qui pro exequutione ordinum S E. de menſe Novembr. 1662. partibus auditis, incepit adhire diligentias. Die verò 11. Menſis Decembris ejuſdem anni, fuit pro parte dicti Principis allegatus ſuſpectus in partibus abſque depoſito, & ſine expreſſione alicujus cauſæ, qua ſuſpicione non obſtante, uti non formitèr, & non legitimè propoſita, dictus Conſiliarius proceſſit ad ulteriora in diligentijs ſibi commiſſis, uſque ad diem 23. menſis Januarij, quo per S.E. fuit proviſum, *Quod, ſtante ſuſpicione propoſita in ejus perſonam in Collaterali Conſilio, interim ſe abſtineret in procedendo* & poſtcà alio feito ejuſdem Coll.Conſ. dictum fuit, *Quod abſtineat.*

Prætendit propterea Princeps, omnia acta facta poſt recuſatorium libellum porrectum, coram dicto Conſiliario eſse nulla, cum hunc caſum Pragmaticæ omiſerint, recurrendum eſſe idcircò ad jus commune, à quo non debet recedi, etiam ſuper eo, quod non expreſsè, ſed per ſequelam poſset inferri, ut quominùs poſſit illud corrigatur, *Burz. deciſ. 97. nu. 4. Rota Romana dec.162. num.3. par.3. diverſ.* & refert *Andreol. controverſ. 167. num.15. erga finem, Altogradus conſ.4. nu.19. & 26. tom.1. Genedeus conſ.1. num.33. vol.1. Oſaſcus dec.167. nu.12.* Quinimmò, nec etiam poterit intelligi, quod tacitè ſit diſpoſitum, & quod hoc ſufficiat, ut dici poſſit cõmuni Juri eſse derogatũ, quia tacita derogatio repugnat omnibus juris regulis, nec permittitur, etiam ſi major ratio conſideretur in tacito, quam in expreſſis, *Joan. de Imola in conſ.64. num.3. Angelus conſ.107. in princip. Card. Tuſcus concluſ.663. lit E. num.16. 17. tom.3. Molin. de Hiſpan. primog. lib. 3. cap. 5. num. 21. Roman. conſ.250. num.5. & conſ.129. Cravet. de antiq. par. 4. in princ. num. 85. Ganaver. deciſ. 54. num.15.*

Prætereà, nec dici valet in hac ſpecie tacitè per *Reg. Pragm.* proviſum eſſe, quod acta facta à Judice non formitèr ſecundum *pragm* recuſato, ſint valida, quia repugnaret poteſtati naturæ, loquuntur enim *Pragm. Regni de ſuſpicione*, allegandâ contra Judicem in hac Civitate commorantem,

non

non verò de ea extrà Civitatem, nec prævident casum, quando Judex recusandus extrà Civitatem reperitur, & non est in Tribunali collegiato, quia aliàs non erit parti recusanti facultas, qua posset ob loci distantiam statim, habita notitia, suspicionis, capita proponere, juxta *Reg. Pragmaticas.*

At Marchio Serra exclamat *pragm.* sanctiones habere locum tàm intrà, quàm extrà Civitatem, ex *Apicell.* in terminis *in cit. tract. de suspic. official. num.*111. *& Troys. in pragm. de examine testium*, eò quod *pragm.*10. *num.*2. *cit.tit.* expressè sermocinatur de officialibus majoribus, vel minoribus Regni, & *prag.*18. demandat in fine observantiam quibuscunque officialibus, & semper observatum fuisse recusationes in personas officialium delegatorum ad capiendas extrà hanc Civitatem informationes nunquam admissas fuisse, nèc admitti absq; deposito, tùm proptèr favorabilem recusationis materiam, ut sentit *Rot. Rom.* per *Farinac. p.*1. *decis.* 93. *p.* 1. tùm etiam, quia in pœnalibus ex identitate rationis fit extensio de similibus ad similia, secundum *Bal. in c.* 1. *quæ fuit prima causa beneficii amict. cap. inter cæteras, de rescript. in fin. Villant. in tract. de extens. l. correct. n.*41. *vers. in pœnalibus, & odiosis.*

Et eò magis, quia militat eadem ratio expressa in *d.pragm.* sanctionibus videlicèt, nè calumniosè causarum cursus impediatur, ac Judicis dignitas conservetur, quæ ratio locum vendicat etiam in Commissariis Delegatis, proùt pluriès refert decisum per Collaterale Consilium, *Reg. Sanfelic. in prax. Judic. in add. sect.*40. ubi testatur de communi observantia, & de pluribus casibus, nec poterat Judex ille se abstire à judicando ex simplici enunciatione suspicionis, & protestatione, cum ipsius officium necessarium sit, & non voluntarium, *Mastrill. decis.*151. *num.* 20. *par.* 2. *Castill. decis.* 94. *num.*1. *Faber definit.* 1. *lib.* 3. *in Codic. tit.*4. *ni quis in causa sua, Fontanell. decis.*1. *num.* 1. *&* 7. *lib.*1. & diximus suprà *num.*70. nèc à *Reg. Sanfelic.* adductæ praxi simplicitèr contradicere videtur *Præs. de Ganaverr. in decis.*57. *per tot.* potissimùm, *num.* 38. dùm illam extricat quæstionem, nùm depositum faciendum in recusatione officialium Collateralis, S.C., R.C. & M.C. extendatur ad cætera Tribunalia inferiora Provinciarum Regni, & Judicum localium, & interpretationem dans *prag.* 10. *& prag.*15. *§.*3. *mem.* sæpiùs *tit. de suspic. official.* negativè sustinet aleam, extensionemq; non fieri in correctoriis dispositionibus, nec admitti conjecturas, sed corporalem requiri verborum expressionem subnectit.

Addit insupèr Marchio, acta à præfato Dom. Consiliario gesta nullitati haùd esse obnoxia, uti facta cum interventu ejusdem partis, licèt contradicentis, quamq; contradictionem parum prodesse, uti contrariam facto, decisum per *Rotam Romanam* notat *Pegna dec.* 1646. *tom.* 2. *in una Papiens. bonorum coràm Lancell.* in alia *Hispalen. juris nominandi coram Seraphin.* & in altera *liquidationis fructuum, cum Puteo decis.* 43. *tit. de Judiciis.* Quin *Beltram. in addit. ad Ludovis. decis.* 466. observat, examen testium fuisse per *Rot. Rom. in una Tolet. immissionis die* 11. *Decembris* 1617. *coràm R. P. Pirovano*, declaratum validum, ad evitandum circuitum inutilem, & multiplicatas expensas, etiàm si nullitas examinis proveniret ex defectu jurisdictionis dummodo defectus jurisdictionis nõ sit totalis, sed aliqualis, quando fuit examen factum cũ interventu partiũ, etiàm cũ expressa protestatione, de nõ consentiendo in Judicẽ.

168 Recusari verò Judicem non posse, ex quo ad Reum terrendum acritèr locutus fuit, ipsum juridicè interrogando, *Parit* advertit *in tract. de Syndic. verbo, Compositio, cap.*6. *num.* 2. *Reg. Sanfel. dec.*80. ad tradita per *Oldrad. cons.* 502. non verò si uti privata persona eum verbis acrioribus vexaret, *Cravett. cons.*23. *num.*6. *Capyc. decis.*124. quos laudat *Ripoll. jur. resol. capit.* 2. *de recusat. omn. Judic. ex num.* 80. *Menoch. cons.* 94. *num.* 15. *&* 16. *vol.*1.

169 Testis propterea, qui fuit in causa criminali contrà aliquem, ab eo recusari potest, *Reg de Marin. quotid. resol. lib.* 1. *cap.* 211. *in fin.* nam ex hoc inimicus redditur, ad notata *in cap. cum P. Manconella, extr. de accusat.* ubi *Innoc. Reg. Rov. in prag.*1. *num.* 54. *de susp. Dom. Francisc. Maria Prat. lib.*3. *d. scept. forens. cap.*48. *num.*66. (nupèr benignitate Regis D. N. ad Consiliarii munus, quod diù, & majora, meruit, ascitus) *Thor. in Cod. rer. Judic. Civil. & mixt. cas.*57. *n.*1.

170 Removetur Judex, eò quod recusans aliàs cum esset Judex, eò quod recusans aliàs cum esset Judex judicavit contrà illum, quamvìs illius votum damnum non attulisset, ut decisum memorat *Reg. de Marinis add. lib.* 1. *cap.* 209. qui resolvit, Judicem, qui protulit sententiam contra aliquem, à qua fuit appellatum, non posse suspectum ab illo allegari in aliis causis, post *Reg. Rovit. in cit. prag.*1. *num.*81. *de suspic. offic. Reg. de Marin.* laudat *Baron. cit. cap.*116. *num.*124. quidquid dixerit *Apicell. in tract. de suspic. sub num.* 100. Nèc recursus habitus ad Principem per viam querelæ, vel pro removendo Judicem, utpotè, quia causa erat alteri commissa, justa erunt causa recusationis, ut contra *Cavalc.* sensum *in dec. cit.*28. *num.*76. decrevit S.C. sub die 23. Augusti 1663. in suspicione allegata in personam D. Consiliarii Jannettasii à Duce Casolarum, in causa cum Josepho Mezzomonaco, *referente Dom. Consiliario Jo. Baptista Hodierna*, penès *Secret.*

171 Ob litem etiam cum Judice, ipse redditur suspectus, *Ripa in cap.*1. *num.*15. *de Judiciis, Maranta in specul. par.*6. *actu* 2. *num.*47. *Mastrill. decis.*151. *num.*56. *Intrigl. singul.*80. *num.*17. *lib.*3. *Farinac. in fragm. verbo, Judex, nu.* 876. *Vivius dec.*297. *num.*4. *Maynard. decis.*92. *num.*88. *Apicell. de suspic. offic. num.* 97. *Fontanell. decis.* 14. *num.*25. *Reg. de Marin.* memor *Carav. in cit. Rit.* 288. *num.*32. *in add. cap.*114. *num.*10. quem laudant etiàm *Dom. Reg. Sanfelic. cit. sect.* 40. *num.* 12. *Donad. de renunc. cap.*32. *num.*71. *tom.* 1. *sub num.*89. notans, sic fuisse decisum in causa Regalis Monasterii Sanctæ Claræ, in personam Domini Marchionis Oliveti Reg. Consiliarii Marci Antonii Cioffi, *referente Dom. Reg. Sanfel.* sed illam decisionem emanasse, maximè stante declaratione ejusdem Dom. Consiliarii, ipsum nolle intervenire, testatum reliquit idem artifex *Reg. Sanfel. in increm. add. prax. Jud. ad sect.* 40. *sub num.* 13. *fol.* 273. & decisum fuit *referente Dom.*

Consil.

Consil. Gamboa sub die 7. Julii 1655. in personam tùnc Dom. Consil. D. Didaci Moles , instante Collegio Societatis Jesu hujus Civitatis , in causa cum Monte Octavii de Buono , & iterùm sub die 5. decursi Mensis Junii 1663. *referente Dom. Consiliario Jacintho Cangiano* , in suspicione proposita à Dom. D. Vincentio Acquaviva , in personam Dom. Consiliarii Pauli Jannectasii,

Sive lis sit civilis , sive criminalis , *De Grassis cit. except. 24. num. 63.* ut si Judex esset debitor partis , vel ejus patris, quo casu militabit suspicio, tum si ab ipso creditore opponatur , *Thor. p. 1. comp. decis. verbo , Nullitatis , Maurit. Apicell. cit. loc. n.* 810. *& num.* 773. & tùm si ab altera parte, cum debitor , potissimùm maximæ quantitatis , quodammodò sui creditoris servus sit, ut in terminis notat *Fab. in Cod. lib.3.tit.4. defin. 9. n.* 4. etiam si de illa multo temporis spatio non sit tractatum , ut decisum fuit in personam tùnc Regii Consiliarii D. Thomæ de Aquino, sub die 15. Julii 1651. *referente Dom. Consiliario , deinde Regente , D. Thoma Martinez*, in gratiam D.Joannis Sanchez de Luna, & D. Hypolitæ Mariæ Musettula . Quòd verò si lis fuerit terminata,notant *Viv. decis.* 303. *Mastrill. dec.* 151. *in 7. art. Carav. in rit. cit.*288. *num.*32. *Franc. Marc. decis.*727. *n.*3. *par.*1. *Maur. Apicell. cit. loc.num.*806. *Reg. de Marin. mox add. loco, n.*10.*vers.Etenim respunsum,& R. Sanf. lic. add. sect.*40.

172 Nec intervenire poterit in causa illius , qui patrocinium contra Judicem suscepit,decisum notat idem *de Marinis eod. lib.*1. *cap.* 210. quem laudat *Thor.par.3.compend. decis. sect.3.verbo,Suspectus Judex allegari.*

Vel adversus illius uxorem, determinavit S.C. die 6. Martii 1632.*relatore Dom.Consiliario D.Flaminio de Constantio*, in causa Præsidis R.C.D.Parthenii Petagna tùnc Advocati , qui allegavit suspectum Dom.Consiliarium Andream de Januario, ex quo patrocinium præstitit in gratiam Ducis Zagarolæ contra D. Antoniam de Januario ejus uxorem , penès *Secret. S.C.*cum Advocatus incurrat inimicitiam partis ex adverso, *Glos. in l. si pecuniam , ff. de condict caus. dat. Parit de syndic. verbo , Suspicio , cap. 1. num. 5. Xamar. de offic. Jud. & Advoc, par.2. q.4. num.*56. *Blanc.de indit. & tortur. num.*142. *Morend. conf.* 87. *inter consil. crimin. divers. to.*2. *Farinac. q.*49. *in prax. nu.*73. *& in fragm. par. 2. num.* 848. *Reg. Rovit. in loco mox cit.num.*52. *Avus meus ad Capyc. decis.* 138. *num.*2. *Prat. add.cap.*48. *num.*5. vel quia est amicus inimici Judicis,ut notat *Fab. in add. t. t. 4. defin.*1. *num. 4. arg. l. libert , 28. C. de inoff. testam. l. 3. ff. de testib. l. 1. §. cum patronus , ff. de inoff. Pras. Urb.*

173 Nùm verò fisci Patronus , qui interveniat in causa criminali inquisiti , effectus Judex possit recusari etiam , in aliis causis , affirmativè pluries judicasse Curiam Archiepiscopalem Neapol tanam , indicat *Ricc. dec.* 91. *& collec*, 1612.& concistorium Siciliæ notant *Mastrill.decis.* 151. *num.* 49. quia censetur effectus quasi inimicus , ex *cit. Glos. in l. si pecuniam , in princ. verbo , Repetetur, ff. de condit. caus. dat. Prat. cit. cap.* 48. *un.* 9. & relego Lectorem ut tradita à nobis in *Rit.* 18. *n.* 5. *tom.* 1.

174 Si Judex habitaret in domo cum parte litigante , àn possit recusari , affirmative notant *Specul. in tit. de Jud. Delegat. §. superest , vers. Quid si sit socius Mascard. vol. 2. de probat conclus.* 943. *num.* 16. *Trivis. in tract. de mod. proced. inter reg. cap. 15. num. 6. Donad. de renunciat. cap.* 32. *num.* 81. *Baron. de effect. Inimic. effect.* 116. *num.* 104. quod intelligendum credo concurrente nimia familiaritate , scilicet , commensalitate, aut societate , *Dec. in cit. cap. p ... col. 8. in princip. vers.* 17. *de appell.* latè *A ... de recus. num.* 11. *Farinac. in fragm. par. 2. num.* 811. *Apicell. citat. tract. sub num.* 101. *vers. Decimatertia , Reg. Capyc. Latr. decis.* 81. *num.* 3. *& 4. lib.* 1.

Undè Cæsar Carmignano in causa cum Petro Martino allegavit suspectum D. Consiliarium D. Franciscum Savium , ex quo ipse cum eius familia habitabat , ut ... in eadem domo propria cum dicto Petro, nimia quam familiaritate conjunctus , & commensalis cohabitans cum ipso erat in depositione Consiliarius acceptavit habitationem cum solutione pensionis , cætera negavit , & per S. C. *referente Dom. Consiliario D ... Varela*, fuit provisum , *quod interveniat*, sub die 18. Novembris 1630. penès *Secr. S. C.*

175 Judex insuper , qui omisit salutare, vel resalutare partem , suspectus allegari potest , ut ex verbis *prag.* 15.*§.volemo che non sia causa bastante*, colligit *Reg.Rovit. in d. prag §. cit. num.*1. *& 2.* quod etiam est de jure Communi , *Abb. Felin. & alii in cap. cum super de offic. deleg. Muta ad prag. Sicil. tit. 4. nu. 46. p. 1. Guazzin. add. cap. 21. sub nu. 5. Maja conservat. 6. num.*26. *Baldas. de Angel. in l. potioris , C. de offic. Rector provinc. Giurba cons.* 38. *num.* 20. *Gratian. discept.* 283. *num.* 28. sic in notario notat idem *Gratian. discept.* 538. *num.* 57. nam ex hoc inimicitia præsumitur , prout ex non alloquutione , *Glos. in Can. Adrianus , 6. dist. & Civil. in l. Ad hoc , C. de appell. Mandell. conf. 770. num. 46. Fusc. in singul. verbo , inimicus , fol. 273. Mastrill. decis. 151. nu. 46. par. 2. Gamb. cit. conf. 38, num. 19. Farinac. cons. 196. nu. 3. lib. 3. Marcell. Calà de modo articul. & proband. §. 1. Glos. 1. num. 334. Surd. conf. 371. nu. 16. lib. 3. Petr. Gregor. de Republic. lib. 8. cap. 4. nu. 3. Baron. add. effect. 116. num. 112. & de citat. in annot. ad sing. 27. num. 2. Mascard. de probat concl.* 898. *Gramm. dec.* 23. *Maurit, Apicell. cit. loco, n.* 773.

Etiam si non admiserit partem ad actum humanitatis fieri solitum , ex consuetudine regionis, puta, ad osculum , *Intrigl. singul.* 80. *num.* 19. *Farinac. in frag. p. 2. num.* 871. *Baron. add. eff.* 116. *num.* 169. ac ideò inimicæ censentur duæ mulieres ; si deficiant in solito osculo , *Capiblanc. de Baronib. cap. 56. num. 16. lib.*3. etiam ex unica non salutatione quando solitus esset resalutare, *Intrigliol. singul.* 80. *num.* 23. *& conf.* 33. *sub nu.* 10. quidvè si resalutet de mala gratia , resolve ex traditis per eundem *Rovit. in prag. 1. num. 72. de suspic.* quem laudat *Maurit. Apic ll. in add.ad cit. tract. Patris , num.* 737. *Prat. in Nicandro, num.* 351. *& lib. 3.discept. forens. cap.*52.*num.*39. dum modò Judex non negaverit partem salutantem non vidisse , ut ex *d.pragm.*

Et

176 Et quod sint prompti officiales, àc magistra-
tus ad salutandum salutatores, dicit *Gratian. d.*
277 *discept.*284. *num.*6. & ipsi subditi eos venceren-
tur nè dignitatis improbetur, cui debetur reve-
rentia, etiam ab exemptis, *Bal. in l. fin. C. de don. li-
bert. Cassan. in Catal. Glor. Mund. consid.* 72. *p.* 1.
Bovadill. politic. lib. 2. *cap.* 18. *num.* 89. *Sesse de in-
hibit. cap.* 8. §. 3. *nu.* 198. Magna enim est magi-
stratus authoritas, ipsaque timenda, ex *text. in l.
observandum,* 19. *ff. de offic. Præsid. l. omnes,* 12.
C. de offic. Rector. Provinc. l. 1. §. *si servus hæres, ff.
de ventre inspiciendo, l.* 1. ubi *glos. verbo, Dignitas,
ff. de postulando, l. officium* 13. §. *offic. tribunorum,
ff. de re militar. Gabriel. Pelasq. de privil. pauper.
qu.*6. *num.*2. ideòque qui eos temerè non salutat,
mulctandus est pœna trium librarum auri, *Carol.
Rota in florileg. pract. concl.* 30. *num.* 13. impro-
bans *Caravit. in ritu* 5. *num.* 3. & *Dom. Capiblanc.
de Baronib. in singul.*74. affirmantes, esse plecten-
dum arbitrio Judicis, quod datur quando à lege
non est super mulcta sancitum, *Reginell. pract. qu.
cap.*47. *num.*651. apudque Romanos graviùs pu-
niuntur *Decian. tract. crim. lib.*7. *cap.*5. *num.*29.
tom. 2. *Thor. vot.* 87. *num.* 38. & quod facere de-
beant, cum subditi eos non salvant, relegamus
lectorem ad à nobis exarata mox *cit. rit.* 5. necnon
Mar. Giurb. cons. crim. 38. *per tot.*

178 Suspectus quoque Judex redditur, si votum
propalaverit, ex *text. in l. eos, C. de appellat. l. ubi
falsum, C. ad l. Cornel. de fals. Farinac. par.* 2. *frag.
num.* 797. ex doctrina *Angeli in l. qui explicandi,
in fin. Cod. de accusat.* qui monet Judices, ut ca-
veant animi votum antè sententiam propalare,
nam sine eorum culpa recusantur, *Lancell. de at-
tent. in breviar. vers. amplia rursùs, num.*19. *de
Laurenc. de judic. suspect. cap.* 11. *num.* 18. *Sesse
decis.* 200. *num.* 18. *par.*2. *decis.* 415. *tom.*4. *Ma-
strill. decis.*72. & *decis.*151. *num.*54. & *decis.*105.
num. 12. *Castill. decis.*6. *Ricc. collect.* 445. & *col-
lect.* 1526. *Christin. decis. Belg.* 199. *sub num.* 26.
volum. 4. *Amat. decis.*14. *Gratian. discept.* 100.
*num.*57. *Intrigliol. singul.* 256. *lib.* 1. & *sing.* 79.
num. 106. *lib.*3. *Dom. Reg. Scipio Rovit. cons.* 8. 9.
& 16. *lib.*1. *Dom. Reg. Galeot. lib.* 1. *controv.* 39.
num. 23. *Alvar. Velasc. de partition. cap.* 9. *num.*
21. *Ambrosin. decis. Perus.*50. *nu.* 7. *par.*2. *Fonta-
nell. decis.*9. *num.*2. & 3. *par.*1. *Dom. Reg. Revert.
decis.*219. *Franc. Viv. dec.* 363. *Dom. Reg. de Pon-
te cons.*99. *Giurb. observ.*95. *num.*2. *Dom. Reg. Jo:
Franc Sanfelic. decis.*78. *nu.*1. & *decis.*80. *par.*1.
Larrea alleg. fiscal. 118. *num.* 6. & alii, quos lau-
davimus in *rit.*3. *num.*11. *tom.*1.

179 Vincentius propterea Lembi allegavit suspe-
ctum Dom. Consil. Scipionem Theodorum, ex
quo petendo exequtionem sententiæ S. C. dixe-
rat, illam esse iniquam, & depositione facta, di-
xit; *Che disse, che la sentenza li pareva troppo as-
pra, ma non per questo poteva impedirsi l' esecutio-
ne di quella*, & sub die 22. Junij 1648. *referente
Dom. Consiliario Aloysio Gamboa* fuit provisum,
*Quod visa depositione, Consiliarius Teodorus non
interveniat* dùm ipsemet *Theodor. alleg.* 87. *sub n.*
4. *vers. Ex alia radice*, notat suspectum reddi Ju-
dicem, qui propelavit votum suum impertinen-
tèr.

180 An vero propalatio voti probari testibus pos-
sit, quò ad effectum recusationis, affirmativè deci-
sum tradit *Ricc. decis.* 322. & meminit *in collect.*
1526. *par.* 5. quo casu num concedenda sit audi-
dientia testium resolvas ex traditis a nobis suprà
num. 47. & *a P. Fragos. de regim. Reipub. disput.*
12. *num.* 245. & àn testis unicus admittatur,
quando verisimilitèr alij, nèc actu nec habitu
potuissent intervenire, *Franc. Marc. decis.* 488.
num. 9. *par.* 1. *Marsil. sing.* 212. *Mysing. cent.* 6.
obser. 67. *Thesaur. lib.* 1. *quæst. forens.* 15. *num.*
4. *Clar.* §. *fin. quæst.* 53. *Farinac. quæst.* 67. *num.*
58. & 280. *Laratha cons.* 114. *num.* 70. *Mar-
cell. Calà de modo artic. & probat.* §. 2. *Glos.* 1.
num. 775. *Mascard. de probat. conclus.* 1364. *nu.*
18. *Mastrill. dec.* 250 *n.* 17. *Trivisan. dec.*52. *nu.*
8. *lib.* 2. *Ricc. collect.* 224. *p.* 1.

181 Et qua pena mulctentur hujusmodi officiales
scripsit *Ann. singul.* 383. & insinuavimus nos *in
rit.* 3. *ex num.* 10. & hoc probro notatum fuisse
D. Consiliarium Marinum Freccia ibidem scripsi-
mus qui Marinus fuit clarissimus, ac egregius I.
C. & feudorum in Neapolitano Gymnasio profes-
sor, ipso teste *in præfat. ad lib. subfeud. in cap. de
feud. org.* & scripsit nedùm *de Subfeud. Baronum,
& Investituris feudorum*. Sed etiam *Tra-
ctatum de Præsentatione instrumentorum secun-
dum formam Ritus M. C. V.* quem fuisse scriptum
à Marino, cum annorum esset viginti, testatur
Abbas V. I. D. Paulus Fuscus Ravellensis, in de-
dicatoria ab eodem Paulo facta Scipioni, & Cæsa-
ri Freccia tractatus prædicti ampliati ab eodem
Paulo impressi Venetijs 1569. in 4. ut refert *Top.
de Orig. S. C. par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *num* 101. quic-
quid alii dicant, opus prædictum Marino non
adscribentes, quos retulimus in *Ritu* 166. *sub
num.* 3.

183 Quæ non procedunt, quando Judex dubitati-
vè, vel conditionalitèr loquutus fuerit, in aliqua
causa non deliberata, ut dicendo habere dubita-
tionem in causa non esse sibi satisfactum ab Ad-
vocatis si probatur creditum condemnabitur con-
ventus, sin minus absolvetur *Valasc. de partit. c.*
9. *num.* 21. sic servari in concistorio Siciliæ dicit
*Mar. Giurb. cit. decis.*54. *in fin.* & *P. Fragos. add.
disp.* 12. *num.*215. notat, Auditores Rotæ palam
quod sentiunt, dicere partibus, scilicet, tu non ha-
bes justitiam, sententia contra te est ferenda, Ro-
ta de causa sua non benè sentit, nèc ob id liberè
loquentes solere uti suspectos recusari, proùt Ber-
gami servari testatur *Alberic. in cit. l. ubi falsum
C. ad l. Corneliam, de falsis*, quod summè extollit
Farinac. in repert. q. 42. *num.* 8. & *Bovadill. in
polit. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 50. dicens, debere à Ju-
dicibus dari dubia Advocatis, ut respondeant fi-
nè disputatione, nè videantur ostentare scientiam
& ingenij acumen, & in nostro S. C. *Gallupp. in
prax. p.* 1. *c.* 4.

Hinc Dorothea Lantaro, & Octavius de Ste-
phano recusaverunt D. Consil. Andream de Ja-
nuario, in causa cum S. Religione Hjerosolymi-
tana ex quo, propositis nullitatibus adversus de-
cretum S. C. latum in beneficium dictæ Religio-
nis, eaquè expetente sequestrum, oppositum fuit
adesse nullitates, & ipse Consiliarius replicavit,
D. Ottavio, è queste ancore perderete, & in depo-
sitione Consiliarius deposuit, quod actori excla-
manti

manti pro sequestro, quod non impediebatur per nullitates, ipse replicavit, *Che havesse tenuto patienza, che hauria riferito la causa in Conseglio, dove la Parte haveria potuto perdere anco le nullità, come haveva perso la causa, e questo per via di discorso*, & è S.C.junctis duabus Aulis cum duobus adjunctis Consiliarijs, nempè, Camillo de Petio, & D. Christopharo Morales de Tholedo, sub die 1. Junij 1627. manavit decretum, *Quod interveniat, & ex causis restituatur depositum.*

Concinit *Reg. Sanfelic.cit.dec.* 80. in causa recusationis propositæ à Marco Antonio Condo Civitatis Litij in personam tùnc Judicis in criminalibus Rossini, qui hæc verba protulit. *Merita mille morti, per esser huomo infame, che se era solo nella causa, lo voleva far trovar appiccato una mattina*. Et tamen, visa depositione dicti Judicis negantis omnia fuit provisum, *Quod interveniat, & solvat pœnam*, absque termini impertitione supèr verificatione verborum; Justitiæ propterea consonum fuit decretum è Juncta manatum de anno 1661 *referente Dom. Consiliario Auello Portio*, quo non fuit admissum caput contra D. Reg. tùnc Cons. Antonium Capiblaneum, qui recusatus fuit ab U. J. D. Pompilio Galiano, eo quod dixerat, *Se confessa le taglio la testa*, penès *Leonardum de Vivo Actor. assumptum.*

184 Et proindè in hac recusationis specie proponenda circumspectè peragendum, etiàm, monet *Reg. de Marin. ad Revert. cit. decis.* 219. *sub nu.*
185 1. & quamvis Judices dubiorum motiva, quæ in causis occurrunt, Advocatis aperire teneantur ut vel ex facti circumstantijs, quæ alias prætermittuntur, & Judicibus patere non possunt; vel ex probabilioribus doctrinis resolui possint, ut relatis *Gregor. Lopez*, *Bovadill.* & alijs; notat *Xamar. de offic. Jud. par.* 3. *q.* 2. *num.* 24. & 25. & post ipsum, *Pat. de Affl. controv. jur. resol. cap.* 48. *nu.* 44. tamen cum cautela uti intrepidus, & vir fortis, omnibus animi rejectis propensionibus, procedere debet, eodem *Reg. de Marin.* teste *in cit. obser. decis.* 219. *Rever. in fin.* Non .n. Judex prece, pretio, amicorum, affinium, ac sanguine junctorum amore, aut aliorum odio, vel rancore moveri debet, *c.* 1. 3. *q.* 5. *cap. quicunque*, 11. *q.* 3. *cap. cum æterni*, *de re judic. lib.* 6. *Clement.* 1. *de hered. Tiraquel de pœn cauf.* 51. *nu.* 65. & 81. ubi nonnulla subnectit ex Platone, & Theophrasto, quod sanguinis intuitu multa fiant à justo sejuncta, & aliena, adeoùt pauci inveniatur, qui carnis affectione non ducantur, testatur *Petr. Rebuff. in concord. Franc. tit. de elect. in Rub. verbo, Sanguinis*. Et sicuti amantes de forma judicare non possunt, quia sensum oculorum premit amor ità omnem inquirendæ veritatis rationem Judex amittit occupatus affectibus, æstu fertur, & veluti rapido flumini obsequitur, ut inquit *Fabius Quintilianus instit. Orator. lib.* 6. *cap.* 2. *Commiserationem enim excitant, affectusque movent uxorum amicorum, cæterorumque similium inductiones*, teste *Hermogene Tharsensi In Rhetoricis de Statibus*, *lib.* 1. *cap.* 14. Et facere debet illud *Cleonis*, qui cum primùm Repulicam attingere destinavit, vocatis amicis omnibus, *solvere se*, dixit, *amicitiæ vincula* ut refert *Plutarchus in Politica*, & iudicare volenti hæc necessaria sunt, quæ scribit *Boet. de consulatu Philosophico*, *lib.* 1. *metro.* 7.

Tu quoque si vis
Lumine claro
Cernere verum,
Tramite recto
Carpere callem,
Gaudia pelle
Pelle timorem
Spemq; fugato,
Nec dolor adsit,
Nubia mens est
Vinctaq; frenis,
Hæc ubi regnant.

186 Quid si judex in aliquo suo tractatu typis mandato circa aliquem articulum juris suam opinionem fundauerit, àn possit recusari in causa in qua idem venit discutiendus articulus, tanquam votum suum propalaverit negativè *Reg. Consil. Theodor. alleg.* 87. & alii quos adduximus *in Ritu* 5. *num.* 14. *tom.* 1.

Et tandem (mi Lector) manum de Tabula tollo sexta hac die Octobris, duplici nomine sacri Virgini Deiparenti, reparatæ à Christo anno salutis Anno 1663. In ducentesimi sexagesimi quinti Magnæ Curiæ Ritus enarratione, alteri suscepti Operis mei parti justum finem feci; nè ulterior scribentis calami excursus injustam faceret magni voluminis amplitudinem. Sex supra quadraginta dilucidandi Ritus consumato labori desunt, quos in præsentiarum denego: natura enim eas mihi corporis vires denegat; & ea temporis spatia instantia impedimenta, quæ laboriosa, productioraque litterarum studia postulant. Sed quum domesticarum, & forensium curarum vinculum illud, quo & assiduè astringor, & arctissimè, aliqua ex parte laxabitur; quum corpori invalido firmioris roboris non minus erit, quàm satis sit, Tertiam Partem reliquorum Rituum, quos præterivi, expositionem aliaque plura, nec ingrata tibi, nec inutilia, complectentem, alacriter conficiam, & in vulgus dabo. Interim hos meos labores qualescumq; in Republice litterariç bonum è præli angustiis liberatos, quas certè ob typographi parum favorabilis, & amici oscitantiam senserunt sibi nimium infelices, æquè æquus Judex excipe; nec, si non probas, improba. Plu-

rima impressoris totam operam non collocantis errata, molestiæ patiens corrige; auctori, vel festinanti, vel verius impedito menda complura, quæ exciderunt clemens emenda, & benignus benignè ignosce. Homo enim sunt. *Humani nihil à me alienum puta*. Humanæ conditionis fatum. & tu ipse homo identidem respice; nam vetus dictum est *Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest*. Postremò, quæ in prioris partis vestibulo, ut potè necessaria præfatus sum, tu ipse relegens (operæ enim prætium non est eadem hic retinere) Vale, & fave.

F I N I S.

RERUM
AC VERBORUM OMNIUM
MEMORABILIUM,
Quæ in hoc Secundo Libro Commentariorum ad Ritus M. C. V. continentur.
ALPHABETICA METHODO
LOCUPLETISSIMUS
INDEX.

Prior notula Ritum, Secunda numerum, Tertia paginam indicat.

Pro-

Num

Ob-

Baro.

Ba-

Cæcilia.

Cedens.

Censura, & censuratus.

Census.

Cessionarius, & cessio.

Citare, & Citatio.

Sit

Contumax.

Copia.

Creditor.

Quid

De-

Decendium.

Deciſio.

Decoctus.

Decretum.

Deus.

Delegans, & Delegatus.

Delictum, & Delinquens.

Denunciatio, Denunciator, & Denunciatus.

Depoſitio.

Depoſitum.

Deſiſtere.

Dos, & Dotale.

E

Ecclesia, & Ecclesiasticus.

Effectus.

Elementa.

Emancipatio.

Emphyteuta, & Emphyteoticus.

Emere, & Emptor.

Excessus.

Excommunicari, Excommunicatio, & Excommunicatus.

Ferdinandus.

Feriæ.

Feudalis, Feudatarius, & Feudum.

Fideicommissarius.

Fi-

Fidejussio, & Fidejussor.

Fides.

Filius.

Fiscalis, & Fiscus.

Quis.

Mer-

Di-

Re-

Regentes.

Regia Camera.

Registratio.

Regnum Neapolitanum.

Regula, & regularis.

Religiosus.

Remissio.

Renunciatio.

Repulsa.

Requisitoria.

Res judicata.

Rescissio.

Rescriptum.

Respublica.

Restitutio.

Re-

T

Tempus.

Terminus.

Testamentum, & testandi facultas.

Testator.

FINIS.

